AUGUSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LUSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS;
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarii majoris;

NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI,
& à Consiliis D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici:

VOTORUM DECISIVORUM
ET CONSULTIVORUM CANONICORUM

TOMUS SECUNDUS.

Cum Summariis, & triplici Indice, uno Votorum, altero Iurium quæ explicantur, tertio Rerum & Verborum copioso.

ULTIMA EDITIO AUCTA ET EMENDATA.

LUGDUNI,
Sumptibus LAURENTII ARNAUD, PETRI BORDE, JOANNIS, & PETRI ARNAUD.

M. DC. LXXIX.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

EXCELLENTISSIMO DOMINO,

D. LUDOVICO MENDEZ DE HARO ET GUZMAN,

COMITI DE OLIVARES,

Duci de San Lucar la Mayor, Regi nostro à Sanctiori Cubiculo, & Principis (heu quondam nostri) Hyparcho, seu Equilis summo Præfecto.

AUGUSTINUS BARBOSA S. & P. F. E.

CUM singulari studio, parique diligentia, EXCELLENTISSIME DOMINE, dubiis ex variis Hispaniæ partibus mihi hactenus propositis respondere, & quamplurimos casus vltrò, citróque occursantes dijudicare, non propriæ vtilitatis, sed publicum juvandi studio ductus contenderim, ex illis vota quædam decisiva & consultiva in lucem emittere constitui, vt in similibus casibus, & causis posteri ex meo hoc qualicumque labore proficiant. Uno eorum volumine paucis abhinc annis typis à me dato, alterum modò cum selectioribus Juris Canonici interpretationibus in lucem prodit. In aliis meis lucubrationibus componendis, & edendis, quas plurimas plurimorum annorum professio mihi peperit, quanti qualésve fuerint à me transacti labores, quæ susceptæ pro his finiendis vigiliæ, studia, & peregrinationes in Italiam, Galliam & Germaniam, ipsamet Opera manifesta faciunt. Non mediocriter sanè auget meorum studiorum vires, quòd viderim quanti sub tali moderatore excitentur animi, roburque novum assumant generosiora ingenia, quæ inter tot bellorum tumultus miseræ hujus tempestatis nonnihil remiserant. Ratus quod te gubernante, sedatis ventorum turbinibus, nostra Hispania diu desi-

derata pace & tranquillitate conquiescat : quod vt oro, & exopto, ita spero, & confido. Id certò nobis pollicetur summa tua vrbanitas, & innata humanitas, qua benignè omnes excipis, & foves; tua in consiliis prudentia; in rebus dubiis & periculosis prævidendis dexteritas; in novis æmulorum fraudibus, & dolis retegendis ingenij tui perspicacia; in continendis in officio, & clientela provinciis industria; in adornandis classibus peritià; in providendis necessariis ad militiam sedulitas; in demerendis populorum animis facilitas; in procurandis militum stipendiis promptitudo: quæ præclarissimæ animi tui dotes Regis nostri semper Augusti animum, omniumque voluntatem & amorem conciliarunt. Quidni ego sub tanto Duce & Auspice tam benè ominoso, litterarum, litteratorumque Mœcenate, ingenij mei fœtus in lucem emittam? Neque ipse Opus hoc solum in publicum dabo, alia longè graviora sub auspiciis tuis prodibunt, si laborem hunc meum grato animo admiseris. Sequentur enim septem præter duo impressa Collectaneorum volumina in universum Jus Civile. Neque facilè dixerim, vtrùm alius quispiam inter insignes Hispaniæ nostræ Scriptores tot volumina vnquam in lucem emiserit, & superstite Auctore in variis Europæ partibus intra tam breve temporis spatium ipsa toties recusa fuerint, & impressa. Inter tot litterarias acclamationes, & plausus, lucubrationes hæ meæ illam habere prærogativam meritò gloriari poterunt, quòd tuo gaudere patrocinio meruerint, si illas solita tua benignitate affeceris, ac summa tua auctoritate protexeris, tuoque favore commendaveris, earumque me licèt indignum Auctorem Ecclesiasticis meis redditibus infelici sorte destitutum, ac sine honore ullo miserè jacentem susceperis. VALE.

DE

AD LECTOREM.

PRODEVNT in lucem alia mea vota decisiva, & consultiva, quorum liber hic tertius numeratur: & licèt (vt ab amico acceps) sit aliquis, qui mordicùs contendit mea hac posteriora opera, nec methodo prioribus convenire, vellem clariùs dixisset, quanam ex meis operibus emortua sibi visa sunt: nam praterquam quod nihil ex his, qua edidi, absque plausu, & communi acclamatione acceptum fuerit, novissima mea scripta sunt Collectanea in Codicis aliquos libros, duobus voluminibus divisa, & priora vota consultiva, & decisiva ab omnibus laudata, expetita, vtraque manu, & expansis vlnis arrepta; indicio sit difficultas inveniendi illa, & immane pretium, quo astimantur, omnibus jam exemplaribus divenditis, neque immeritò vsurpabo de illis, quod olim Martialis de suis carminibus cecinit, Lib. 14. epigr. 194.

Sunt quidam qui me dicunt non esse Poëtam,
Sed qui me vendit Bibliopola putat.

Et si qua posteriora deterioru etiam sunt, hunc tertium votorum librum malum sydus afflavit antequam lucem aspexerit: sed non credo, AMICE LECTOR, *me adeò à via, & ratione communi deflexisse, vt vltima & maturior atas, qua vt ille ait,* semper aliquid apportat novi, *quaque rerum vsu, & experientia validior fit, in me infirmior facta fuerit: & scitum est, vt Cicero scribit,* posteriores cogitationes sapientiores esse. *Solatur me etiam hanc censuram ab eo profectam esse, qui etsi humanioribus litteris excultus videatur, non multos tamen in jure & foro profectus fecit; cùm olim ambitione potiùs, quàm inamœni studij amore Suadam in severam Themidem commutaverit, aut si fecit, tadio temporis malè perditi omnem memoriam subitary illius exercitij jam abjecit. Quare provoco ad judicium tuum, erudite* LECTOR, *& si qua modò damus, aliis omnibus hucusque editis non responderint orationis perspicuitate, rerum ordine, atque dignitate, calamum deinceps deponam, emeritúsque miles rude donatus pugnas evitabo, etsi non pauca, dum vires mihi nondum emortuas reputabam, aggredi animus erat; sed donec reprimat ardorem meum fatum hujus operis, & alterius insimul edendi, qui inscribitur,* Selectæ Juris Canonici Interpretationes, *expectabo antequam periculosa alea manus denuo admoveam, è qua incertum lucrum, damnum autem evidens apparet. Est tamen quòd gratias huic agerem ob laudes in patriam meam Lusitaniam bonarum artium semper altricem congestas, & ob eas, quas largiter effudit in parentem meum Emmanuelem Barbosa, & insignem Petrum Barbosa, duo Iuris lumina, & in totam meam nobilem familiam, nisi vererer ne hac adeò in speciem magnifica, de industria ab eo pramissa fuisse, vt cum ad me ventum esset, vti tanta arboris non aqualiter fœcundum ramum traduceret. Et licèt nunquam tantum facinus animo prasumpserim, vtrum his doctissimis Heroibus doctrina, aut alia quavis re componi velim, quibus cedere, quàm antistare gloriosius duco; tamen non est ferenda animi parum candidi malignitas, qua scorpionis more cauda blanditur, vt certiùs feriat, nec vlla perniciosior accusatio est quàm ab eo profecta, qui laudatoris partes sumpsit, vt Tacitus ait:* Qui quò incautiùs decipiat, palàm laudat. *Non accipio quòd in me industriam, memoriam, morum suavitatem, & animi innocentiam commendat, cùm insufficientiam meam apprimè cognoscam, summè optans doctior & melior fieri, quo desiderio quatuordecim ferè annos Roma exegi, non in taberna diversoria, sed in tota & sola domo ac satis ampla Baldi Baldelli, à quo eam per totum illud tempus non parva mercede conduxi, itavt nemo ferè aqualium meorum liberaliùs aut splendidiùs ageret, etsi censu, & patrocinius superiores: non deerat mihi Bibliotheca, etsi non instructissima, nec mole librorum gravis, studiis meis accommoda, qua non parvo mihi constitit, & quam plusquam ducentis Philippais distraxi, postquam mihi in has oras revertere animus fuit, reservatis priùs rarioribus codicibus, quorum non paucos mecum attuli, & alios Roma penes amicum reliqui, vt eos, cùm commodum esset, ad me mitteret. Fateor tamen me itita*sse *ad Bibliopolarum tabernas, ibique libros, quibus carebam, consuluisse: neque ad Bibliopolas tantùm, sed ad alias bibliothecas, qua studiosis Roma ex conditione patent; inter quas eam, qua fuerunt Stephani Gratiani apud S. Stephanum in Caco, & Angeli Roccha in Conventu sancti Augustini, multum frequentavi, multósque in eis dies, & menses contrivi. Abbatiam, Dignitatem, Canonicatum, beneficia, & pensiones adeptus*

Marginal notes: Terent. in Adelph. act. 5. scena 4. — In hi... lip. orat. 12.

à Romana Curia in patriam reversionem feci, & statim prosequendæ litis causa ad Madritum redy, ibique post Lusitanici Regni mutaticnem, cum mihi ad illud revertendi locus non fieret, studiis, & devotis Curialium Confraternitatum exercitiis, necnon aliis summa charitatis operibus me totum tradidi, ac plures alios ad eadem mecum attraxi: quæ in causa fuerunt, vt Rex noster verè Catholicus, & pius Philippus IV. *motu proprio, non ad alicujus petitionem decretum sua Regia manu subscriptum ad supremum Italiæ Consilium transmiserit tenoris sequentis, videlicet:* El Dotor Agostin Barbosa se halla en Madrid sin empleo ni commodidad de hazienda para poder vivir, respeto de aver le faltado con la rebelion de Portugal quatro mil ducados de renta ecclesiastica que alli gozava, quando sus prendas, virtudes, y letras le hazen muy digno de ambas cosas, y por esto, y aver entendido que en Italia ay Iglesias vaças, cuya provision se emplearia dignamente en este sugeto, hè resuelto recommendarle al Consejo de Italia, para que me le proponga en las vacantes de Obispados que al presente hubiere, o en las que adelante se offrecieren. De Zaragoça a quatro de Setiembre 1646. *Ego verò qui tanta dignitatis indignum me reputo, qui tanto oneri humeros subjicere non audeo, approbationem ex Regio ore prolatam ad majorem librorum meorum honorem accipiens, decretum prædictum oblivioni dandum curavi, & curo, vt sic majoribus non implicatus negotiis, & mei tantùm curam agens, septem præter duo impressa Collectaneorum volumina in vniversum Ius Civile, quamprimum in lucem edere possim. Vale, & me tui amantem redama. Madriti die 2. Ianuary 1647.*

APPROBATIONES THEOLOGORUM.

Vota Decisiva, & consultiva Canonica, tam secundùm Jus Canonicum, quàm Civile, de novo subtili stylo in hoc secundo Tomo, à perito in vtroque jure Augustino Barbosa edita, Nos infrà scripti Doctores in Theologia Almæ Facultatis Parisiensis legimus & approbavimus; in quorum fidem manuale chirographum præsenti testimonio Lugduni die Februarij nona 1647. apposuimus.

Fr. Stephanus Molin, Carmelita.
Fr. Paulus Lombard, Carmelita.

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

Summa Privilegij Regis Christianissimi.

Ludovicus XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarræ Rex Christianissimus, singulari Privilegio sanxit, ne quis per vniversos Regnorum suorum fines, intra decem annos à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat libros, tam editos, quàm edendos, *D. D. Augustini Barbosæ Lusitani, I. V. D. Episcopi Vgentini, &c.* præter Philippum Borde Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: Prohibuit insuper eadem auctoritate Regia omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti Philippi Borde. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 6. Februarij 1668.

Ex mandato Regis Signatum DENIS.

Hæc vltima editio desiit excudi die 21. Octobr. 1679.

ERIES

SERIES
VOTORUM DECISIVORUM,
& consultivorum Canonicorum, quæ hoc tertio libro continentur.

RECEN

RECENSIO

Legum, Capitulorum, & Jurium, quæ hac ſecunda parte Votorum Deciſivorum referuntur, ponderantur, & declarantur.

Ex Digeſtis.

Ex Codice.

Ex Decretis.

Ex Decretalibus.

De

AUGUSTI

VOTORVM DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,

LIBER TERTIVS.

Toletana Congregationis Sanctißimi Sacramenti.

Monasteria & Conuentus Fratrum, Monialiumque tenentur obseruare pacta, & conditiones in eorum fundationibus appositas, & alibi cum illis initas, & celebratas; & quæ facta fuerint in vim præcedentium instrumentorum, non cadunt sub materia facultatiua: nec Ecclesia in hoc reperitur priuilegiata. Quod hæc Congregatio est Ecclesiastica, & coram Ecclesiastico Iudice conuenienda, & interim manunenda in quasi possessione celebrandi festiuitates sui deuoti, & nobilis Instituti in assignatis diebus, necnon & agendi exercitia Rosarij, orationis mentalis, & disciplinæ in deputata Aula.

VOTVM LXXVI.

1 *Venerabilis Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monasterium S. Ioseph Monialium strictioris recollectionis Seraphici S. Francisci fundauit, ostenditur.*
2 *Quid in fine vltimo, quo decessit, testamento statuit, & circa hoc ordinauit.*
3 *Congregatio post mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus statuerit.*
4 *Lis inter Congregationem, & Moniales mota causa.*
5 *Pactorum, & fidei datæ obseruantia in sacris litteris commendata.*
6 *Iuri naturali nihil magis conuenit, quàm pacta & conuentiones seruare.*
7 *Conscientia ius nihil à naturali deuiat.*
8 *Iustitia nulla mater est, quàm pacta, & conuentiones seruare.*
9 *Viro bono non conuenit, quod semel dixit, postea reuocare.*
10 *Ferdinandi de Mendoza verba referuntur.*
11 *Fides est fundamentum iustitiæ.*
12 *Iniustitia est non implere fidem datam, & promissum.*
13 *Æquitas, & bona fides in contractibus seruanda.*
14 *Ratio naturalis omnes comprehendit.*
15 *Ecclesia multò magis quàm alij, iustitiæ, & æquitatis naturalis cultrix esse debet.*
16 *Pacta nuda de iure Canonico seruantur.*
17 *Obligatus de iure Regni manet quilibet, quocumque modo se obligare voluerit.*
18 *Principes in contractibus obseruandis tanquam priuati reputantur.*
19 *Meliores qui nobis sunt, tanto minùs quàm nos deficere debent.*
20 *Pactorum conditiones referuntur.*
21 *Donans potest in donatione quam fecit, apponere conditiones, & grauamina sibi benè visa.*
22 *Res suæ quilibet liber est moderator, & arbiter, dummodo de illa malè non disponat.*
23 *Conditiones in limine fundationis apposita magis obligant.*
24 *Fundator in limine fundationis potest apponere conditiones sibi bene visas, etiam contra ius.*
25 *Contractus ab initio voluntarij, ex postfacto fiunt necessarij.*
26 *Pœnitentia locus non est in contractibus, tam nominatis, quàm innominatis, postquam res desijt esse integra.*
27 *Ius per pactum parti acquisitum, ei sine facto illius auferri non potest.*
28 *Priuilegium ex gratia alicui concessa non potest in alterius damnum, & præiudicium redundare.*
29 *Agens ex contractu debet priùs adimplere pro sua parte.*
30 *Contractum adimplere recusans, tenetur pati rescissionem illius, & restituere quod recepit.*
31 *Contractus est vltro, citroque obligatorius.*
32 *Contractus aut in totum approbandus, vel reprobandus est.*
33 *Factum quis ratificare non potest, & non ratificare eius qualitatem.*

34 Conuentiones in contractu apposita sunt pars illius, & ei formam imponunt.

35 Qui differt facere quod debet, non potest facere quod ei debetur.

36 Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.

37 Contractus correspectiuus si ab vna parte non impleatur, non producit obligationem contra alteram ad fauorem non implentis.

38 Donatione vtens visus est approbare omnia in ea contenta.

39 Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum probare tenetur.

40 Contrahens vnus actionem non habet ad rescindendum contractum ob non sequutum implementum, nisi fiat per viam exceptionis, aut replicationis.

41 Agendo potest quis pracisè ob defectum implementi agere ad rescissionem, quando id non impletur quod dedit causam finalem contractus.

42 Contractus initus pro pace, & concordia inter partes conseruanda debet perpetuò seruari, nec in eo de apicibus iuris disputandum.

43 Pax grande bonum est.

44 Effectus, qui ex pace & concordia producuntur, remissiuè.

45 Transactio, vti remedium dirimendarum litium, est admodum fauorabilis.

46 Transactio ex rescripto Principis instaurari non potest.

47 Transactio etiam retractatur per instrumenta nouiter reperta.

46 Iurgium nouum ex sopita materia non debet suscitari.

49 Iudices per transactionem quodcumque incidens dubium decidere debent.

50 Transactio habet vim sententia, qua transitum fecerat in rem iudicatam.

51 Via executiua competit pro contentis in transactione.

52 Res iudicata paratam habet executionem.

53 Executionem paratam habet quod virtualiter in transactione percipi potest.

54 Transactio vbi cœpta est practicari, eius executio non suspenditur, etiamsi aduersùs eam restitutio petatur.

55 Transactionum impugnationi resistendum.

56 Actus iuratus semper potentiùs cooperatur.

57 Iuramentum speciale prastantes arctiori vinculo ligati videntur.

58 Iuramenti prastatio stringit magis, & efficaciorem reddit obligationem.

59 Contractibus etiam natura sua reuocabilibus, si iuramento confirmentur, non potest contraueniri.

60 Iuramentum operatur idem quod clausula derogatoria, & ex certa scientia.

61 Pœna peierantium in transactionibus, remissiuè.

62 Obligatio ad peccatum mortale obligans oritur ex iuramento promissorio.

63 Peccatum non adimplentis iuramentum tanto grauius est, quantò maior fuerit eius dignitas, Religio, & praeminentia.

64 Congregationis fundatio cum suis statutis, & ordinationibus confirmata per Sedem Apostol.

65 Graue est fidem fallere.

66 Ingratitudo dicitur ventus vrens, siccans fontem misericordia, rorem pietatis, & fluens à gratia.

67 Periurij crimen omni iure prohibitum.

68 Periurium est transgressio iuramenti.

69 Fundatoribus Monasteririum, & Ecclesiarum multa conceduntur, vt eorum exemplo alij ad similia prouocentur.

70 Detractionis crimen est ex genere suo peccatum mortale.

71 Turpe non est mutare, sed in malo harere perniciosum.

72 Malum consilium est quod mutari non potest.

73 Bellicosus, quod fugis in bello, artis est, non timoris.

74 Veritas res est solidissima, murusque inexpugnabilis.

75 Veritas superat omnes astutias, & cauillationes.

76 Veritas calumniis oppugnata tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem.

77 Veritas aduersùs calliditates per se ipsam defenditur.

78 Veritatem non defendens cùm videat illam opprimi, iram Dei prouocat.

79 Victoria illa est magis gloriosa, vbi fuère laboriosa certamina.

80 Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij erecta ad opera pia est Ecclesiastica.

81 Solemnitates requisita prasumuntur interuenisse ex diuturnitate temporis.

82 Cognitio super aliqua materia spirituali semper pertinet ad iudicem Ecclesiasticum.

83 Iudex Ecclesiasticus semper est competens ad cognoscendum de rebus, qua tangunt spiritualitatem.

84 Controuersia inter Confraternitates etiam laicorum super pracedentiis in processionibus semper spectant ad forum Ecclesiasticum.

85 Iuspatronatus eo ipso censetur acquisitum fundanti, vel dotanti, si expressè illud non remiserit.

86 Iuspatronatus tribus modis acquiritur.

87 Dos in prima fundatione assignata, in dubio sufficiens prasumitur.

88 Patronus ratione fundi adhuc est patronus in Ecclesia readificata.

89 Patronus primus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta, & readificata.

90 Festiuitatum celebratio non est de praeminentiis pertinentibus ad patronos.

91 Processionis honor est debitus patrono.

92 Praeminentia secunda debita patrono consistit in iure consequendi alimenta, quatenus deueniat ad inopiam.

93 Praeminentia tertia debita patrono est vt possit defendere Ecclesiam.

94 Abbatissa in electione an requiratur assensus patroni.

95 Solemnitates necessaria ad contractus validitatem si omittantur, tunc ex eo nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur.

96 Contractus nullus ex defectu solemnitatum iuramento non firmatur.

97 Contractus inualidus ex defectu solemnitatis substantialis, est inualidus in vtroque foro.

98 Contractus versus in vtilitatem Ecclesia adimplendus est in foro conscientia, etiamsi non adhibeantur solemnitates iure prascripta.

90 Minor in sibi proficuis, & beneuolis non eget alterius auctoritate.

100 Minor ciuiliter, & naturaliter obligatur, vbi ex contractu alias nullo factus est locupletior.

101 Iuri naturali repugnat vt quis cum alterius damno bona sua augere curet.

102 Actus quando valet de iure gentium, licèt non sit seruata forma à iure positiua, obligat in foro conscientia.

103 Seluti

103 *Soluendum est necessariò quod naturaliter debetur.*

104 *Contractum rescindi petentes in foro exteriori, non sunt audiendi, nisi priùs omnia restituant.*

105 *Minoris iure gaudentes, si praetextu laesionis, aut metus contractum rescindere praetendant, non sunt audiendi, nisi prius accepta restituant.*

106 *Laesio enormissima, secundùm aliquos, contractus etiam transactionis rescissionem inducit.*

107 *Iuramentum non operatur vbi interuenit enormissima laesio.*

108 *Transactio in dubio praesumitur vtilis.*

109 *Vtilitatem habere quis dicitur eo ipso, quod à lite discedatur.*

110 *Tractatus vnus tantùm in alienatione rerum Ecclesiae exigitur.*

111 *Transactio, quae finem liti imposuit, non rescinditur praetextu laesionis, quae multùm excedit dimidiam iusti pretij.*

112 *Contractus claudicat in pupillo & minore, in eo quod ei stare tenetur in sibi proficuis.*

113 *Contractus claudicare potest in Ecclesia.*

114 *Argumentum valet de pupillo, & minore ad Ecclesiam.*

115 *Ecclesia tenetur stare contractui, quando necessaria solemnitates in illo interuenerunt.*

116 *Contractus etiam cum Ecclesia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus.*

117 *Donatio facta Ecclesiae non minùs quàm facta aliis, illius acceptationem requirit.*

118 *Ecclesiarum interest promissa seruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere.*

119 Cap. verum 4. de condit. appos. *refertur, & intelligitur.*

110 *Priuatio praesupponit habitum.*

111 *Particula* conditio, *quando importet pactum, siue modum in contractu.*

112 *Modus fauore Ecclesiae intelligitur inducere causam impulsiuam, & non finalem.*

123 *Quando agitur inter aequè priuilegiatos, potior est causa illius, qui agit de damno vitando.*

124 *Praescriptio non adquiritur ex actibus facultatiuis.*

125 *Actus merae facultatis nunquam praescribuntur.*

126 *Testator disponat, & erit lex.*

127 *Actus sequentes praesumuntur facti in vim tituli praecedentis, ad exclusionem actus voluntarij.*

118 *Actus subsequens praesumitur factus secundùm formam contractus praecedentis.*

119 *Actus praesumitur gestus in executionem eorum, quae praecesserunt.*

130 *Praesumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum.*

131 *Actus manutenibilis non adquiritur ex diuturna possessione.*

132 *Possessionis iure familiaritatis praesumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata possessione.*

133 *Contractus inter Archiepiscopum D. Bernardinum de Almansa, & Moniales initus refertur.*

134 *Res inter alios acta aliis nocere non potest.*

135 *Nemo dat quod non habet.*

136 *Res transit cum suo onere ad quemcunque vadat.*

137 *Legem, quam velit, imponere quis non potest in re sua, in qua alius ius habet.*

138 *Tertij in praeiudicium re propria abuti nemini licet.*

139 *Contractus à principio voluntarij, deinde fiunt necessarij.*

140 *Verba debent intelligi, ne maneant sine effectu.*

141 *Verba debent aliquid operari.*

142 *Dictio* nec, *est implicatiua casus contrarij ad expressa.*

143 *Dictio*, alia, *diuersitatem à suprà expressis denotat.*

144 *Verba contractus iuxta mentem contrahentium interpretanda sunt.*

145 *Malè parta malè dilabuntur.*

146 *Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conuentus Monialium Equitis de Gratiis, in quibus occupetur.*

147 *Moniales Regij Conuentus Discalceatarum, & Incarnationis, cum cantu celebrant Diuina Officia.*

148 *Congregationis seruorum sanctissimi Sacramenti Magdalena deuota exercitia.*

149 *Congregationis Sacerdotum indignorum ministrorum Saluatoris deuota & pia exercitia.*

150 *Manutentionem petens debet probare suam possessionem de tempore litis motae.*

151 *Actus duo possessorij sunt probandi ad obtinendam manutentionem.*

152 *Possessio retinetur, si possessor discedat cum protestatione, vel cum animo illam retinendi.*

153 *Manutentio danda pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur possidere de tempore litis motae.*

154 *Possessio titulata ad obtinendam manutentionem facit, vt illa faciliùs concedatur.*

155 *Titulus multùm habetur in consideratione in summarissimo possessorio.*

156 *Praesumptio tituli ex longaeua possessione sufficit pro obtinenda manutentione.*

157 *Possessor lite pendente est manutenendus.*

158 *Possidens non debet supersedere in sua possessione, quamvis immineret scandalum.*

159 *Lite pendente nihil est innouandum.*

160 *Possessio non acquiritur ex actu merae facultatis.*

161 *Possessio quando verificatur ex titulo praecedenti, sine dubio manutentio debetur.*

162 *Manutentio vt excludatur, debet euidenter constare materiam esse facultatiuam.*

163 *Manutentio non est de facili deneganda sub praetextu materiae facultatiuae.*

164 *Possessio acquisita dicitur in actis etiam merè facultatiuis, quando praecessit prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia.*

165 *Nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem.*

166 *Possessio in alium transfertur ex quolibet contractu, & actu inutili, & nullo, nisi nullitas sit adeò clara.*

167 *Exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem.*

168 *Exceptiones contra testes opposita non admittuntur in summariissimo iudicio.*

169 *Exceptio testis quod sit interessatus, non admittitur in summarissimo possessorio.*

170 *Exceptio quod Monachus non sit admittendus in testem pro suo Monasterio, non admittitur in hoc summarissimo possessorio.*

171 *Manutentionis decretum pro Congregatione refertur.*

172 *Libellus maledicus contra Congregationis informationem editus & prohibitus.*

173 *Opus nullum est tam perfectum, quod non vellicare malignitas possit.*

174 *Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod praedicant.*

175 *Religiosi debent lites, & iurgia euitare.*
176 *Declaratoria danda contra inobedientes.*
177 *Inobedientia & contumacia graue est delictum, & deterrimi exempli.*
178 *Contemptus censuris coërcendus.*
179 *Difficilius est prouincias obtinere, quàm facere.*
180 *Plus est seruasse repertum, quam quæsiisse decus.*
181 *Perfectio laudata acquiritur de custodiis.*

1 ENERABILIS Eques Iacobus de Gratiis ex Mutina vrbe Galliæ Cisalpinæ ad viam Æmiliam, clara olim, & nuper Ducatûs titulo ornata oriundus, à Gregor. XIII. in Hispaniam missus, in oppidoque Matritensi commoratus, Moniales Ordinis Seraphici Patris Francisci ad propriam suam habitationem adduxit, in eaque Monasterium summæ recollectionis solita pietate fundauit, & dotauit: aliquibus deinde elapsis annis, die scilicet 9. Martij 1616. eis liberali manu donauit omnia alia sua, quæ supererant bona, tam mobilia, quàm immobilia, annuos redditus quadringentorum ducatorum, pecunias, argentea & aurea vasa, supellectilia, & ornamenta Ecclesiæ pretiosa; cum eo tamen pacto & conditione, vt ipsæ Moniales in Ecclesia sui Conuentus ædificata, vel de nouo ædificanda tenerentur locum dare, & patientiam præstare Congregationi dicti venerabilis Equitis ad perpetuò inibi celebrandas festiuitates sui nobilis & deuoti instituti, & cum alio pacto & conditione, quod si aliquandò id Moniales præfatæ obseruare renuerint, eo ipso præmissa priùs certa monitione, donatio huiusmodi reuocata censeretur, bonaque donata spectarent ad illum, seu ad illos, quos in suo testamento nominatos reliquisset.

2 Sub eodem die & anno idem Venerabilis Eques de Gratiis, suo vltimo, quo decessit, testamento ordinauit, vt casu quo dictæ Moniales conditiones in donatione præfata expressas obseruare noluissent, in omnia sua bona eis, vt præfertur, donata succederent Fratres Ordinis Prædicatorum Prouinciæ Castellæ, ad effectum fundandi ex illis Collagium eiusdem Ordinis, in quo locus & commoditas Congregationi dari posset ad suas festiuitates celebrandas, ac ad Rosarij, Orationis mentalis, & disciplinæ exercitia agenda.

3 Post sanctissimum è vita discessum huius Venerabilis Equitis in oppido Matriti die duodecima Maij 1619. Congregatio fundatore, & Præfecto suo viduata, cum Monialibus conuentionem iniit (interueniente Superioris licentia) sub die 5. Septembris eiusdem anni, & præcipuè inter alia, vt posset in qualibet festiuitate ordinaria, vel extraordinaria celebrari facere per vnum ex suis Sacerdotibus Missam solemniter decantatam cum Diacono, & Subdiacono in Capella & Altari maiori, & exponere publicè in Altari decenter & curiosè ornato Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, penes quem Sacerdotem tota die sit clauis Sacratij, ad effectum vt Vesperi in eodem Sacratio sanctissima Eucharistia includatur; item vt ipsæ Moniales dare tenerentur Congregationi ad vsum & ornatum suarum festiuitatum vestes albas, ornamenta, & alia ad earum celebrationem necessaria. Sed orta lite inter ipsam Congregationem ex vna parte, & Conuentum Monialium ex alia de & super nonnullarum conditionum obseruantia, fuit pro extinctione litis deuentum ad transactionem, & concordiam de anno 1624. in qua vltra conditiones in primis contractibus, & capitulationibus appositas, fuit concordatum, vt omnes ceræ candelæ, quæ ex Altari multis luminaribus ornato superessent, semper spectarent ad ipsas Moniales. Et quod Congregatio in diebus celebrationis festiuitatum ad Ecclesiæ ianuas eleemosynas petere posset: & quod loco Capellæ Beatissimæ Virginis de Gratia, designatæ pro exercitiis agendis, aulam earum expensis fabricandam Congregationi dare tenerentur, in qua dicta exercitia fieri valeant. Hæ aliæ conuentiones per viam transactionis, & concordiæ initæ expressè per Moniales admissæ fuerunt, iurantes se illas omni tempore seruaturas, proindeque talis iuramenti relaxationem minimè petituras: præcedentibus ad contractus validitatem tribus tractatibus à iure requisitis, & Superioris licentia, cum insertione dictarum, aliarumque conditionum, quæ ad rem, de qua agimus, non faciunt, & ideò pro breuiori expeditione omittuntur.

Iuxta formam, & tenorem transactionis huiusmodi 4
Congregatio in suis festiuitatibus celebrandis, & in prædictis exercitiis agendis pacificè, & deuotè perseuerauit in dicta Ecclesia, & assignata aula vsque ad annum præteritum 1644. in quo me tunc Congregationis Præfecto & Patre maiori existente, dictæ Moniales, nescio quo ductu, contra pacta, & fidem datam, ac iuramenta toties repetita in eam deuenerunt resolutionem, ne Congregatio festiuitates suas amplius in sua Ecclesia celebrare, aut in ea causa celebrationis huiusmodi intrare audeat, in quo de facto Congregationem in quadragenaria sua possessione perturbare non verentes, lite iam pendente in prædictis innouare non destiterunt, & in tali resolutione pertinaciter perseuerantes, ac exemplari Congregationis patientia abutentes, mandata Superiorum, & sententias, ac earum vigore prolatas censuras non sine multorum admiratione contempserunt: quam ob causam compulsus, ac ratione mei officij obstrictus sum causam iusque Congregationis defendere, quod duabus conclusionibus comprehendere me posse existimo.

CONCLVSIO I.

Abbatissa, & Moniales recollectæ religiosissimi Monasterij Sancti Iosephi Venerabilis Equitis de Gratiis oppidi Matritensis, in vtroque foro, interiori & exteriori, obseruare tenentur pacta, conditiones, & grauamina ab eodem Venerabili Equite apposita in donatione, quam de omnibus suis bonis liberali manu ad fauorem dicti Conuentus fecerat, proindeque locum dare, & patientiam præstare, vt Congregatio Sanctissimi Sacramenti in vim earundem conditionum in Ecclesia eiusdem Monasterij festiuitates sui nobilis, & deuoti instituti concelebret.

PActorum & fidei datæ obseruantia in sacris litteris 5
satis commendata reperitur, & constat ex pluribus S. Scripturæ locis, vt Deuteron. 29. 9. *Custodite ergo verba pacti huius, & implete ea.* Psalm. 77. 57. *Et auerterunt pactum, quemadmodum patres eorum conuersi sunt in arcum prauum.* Et Eccles. 15. 16. *Et in perpetuum fidem placitam facere.* Num. 30. 3. *Sed omne quod promisit, implebit.* Et Iosue 23. 15. *Sicut ergo impleuit opere quod promisit.* Idem omninò Paralip. 6. 15. Ecclesiastis 5. 3. *Displicet enim ei infidelis, & stulta promissio: sed quodcumque voueris, redde, multoque melius est non vouere, quàm post votum promissa non reddere,* &c. & in mille aliis. Idem nos iura docent, & affirmant nihil iuri naturali magis conuenire, quàm pacta & conuentiones seruari, *l. ex empto 22. in princ.* ibi: *Nihil magis bonæ fidei congruit, quàm id præstari quod inter contrahentes actum est,* ff. de actionib. empt. l. non minorem 20. C. de transact. l. si voluntate, C. de rescind. vendit. Surd. *cons.* 183.

cons.183.n.11.Mich.Reinoso obseruat.57.n.6. quod quiddam iuris naturalis præceptum in conscientia obligat, nam Ius conscientiæ in nihilo à naturali deuiat, Couarr.in cap.cùm esset,n.9.de testam.Menoch. de præsumpt. lib.1. præs.80. n.18. Burg.de Paz l.3. Tauri, n.1416.cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. gloss.7.part.1. n.9.12. & 13. Sanchez de matrimon. lib.1.disp.7.n.14. & 15. Cancer. var. lib.2. cap.1. n.206. & 210.

8 Vnde dici solet nullam esse maiorem iustitiam, quàm pacta & conuentiones seruare, l.1. §.si conueniat,ff.depositi,in tantum quod infamis habetur ille, qui deficit in conuentionibus,pactis, fide,& in cæteris promissis, l.furti 6.l.mandati,ff.de his,qui not.infam.l.si quis maior 41.C.de transact. cum aliis adductis per Escobar.de puritate & nobilitate probanda,

9 q.6.§.5.n.10.& 55. cùm viro bono non conueniat, vt quod semel dixit,postea reuocet,aut adimplere renuat, Caputaq. decis.190.n.2.p.1. Stephan.Gratian. discept.forens.cap.499.n.29.

10 Sunt ad hoc propositum notatu dignissima verba D.Ferdinandi de Mendoza de pactis, lib.1. q.4.a.7.

11 ibi : Quartò moneor ex definitione fidei, vel promissionis,quam tradit Tullius lib.1.Officior. dicens quod est fides fundamentum iustitiæ,id est,dictorum,& conuentorum constantia,& veritas. Si ergo fidei implementum non solùm pertinet ad iustitiam, sed est ipsum iustitiæ fundamentum,vt Tullius inquit,cui omnia hominum pacta,& conuentiones nituntur, necessariò fatendum erit, destructo fundamento iustitiæ,quod est fides,vel promissio, destrui etiam virtutem ipsam iustitiæ. Ego enim nunquam vidi domum stantem sine fundamento.Si ergo iniustitia est non implere fidem datam, vel promissum, & restitutio tanquam in cardine in iustitiæ violatione consistit,vt diximus, qui excusare velit à peccato mortali & restituendi necessitate eum, qui non implet promissum, ipsam iustitiæ violat fundamentum, &c.

12 Ratio omnium consistit in æquitate & bona fide, quæ in contractibus seruari debet, d.l.1.ff.de constit. pecun. ibi : Hoc edicto Prætor fauet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facta custodit, quoniam graue est fidem fallere,&c. l.1.ff.de pactis,ibi : Huius edicti æquitas naturalis est : quid enim tam congruum fidei humanæ,quàm ea,quæ inter eos placuerit,seruare,&c.l. si plus 74.in princip.ff.de euiction.ibi: Placitum custodiendum,&c.l cùm amplius 84.§.1.Digestis de regulis iuris, ibi: Is natura debet quem iure gentium dare oportet,cuius fidem sequuti sumus,&c.l.bonam fidem 4.ff.de actione, & obligatione : & ita fides præstita ligat, vt vim iuramenti habeat,cap.peruenit 2.in fine,vbi gloss.

13 fin. de fideiussor. dum ait idem esse venire contra fidem promissam,sicuti contra iuramentum, Francisc. de Petris festiuar. lect.lib.1.c.6.n.12.in fine,& lib.2. c.4.n.4.in fine,Stephan.Gratian.forens.discept.tom.4. c.722.n.15.Carol.Marant.resp.52.n.77.& 78.p.1.

14 Quæ quidem ratio tanquam naturalis, & à iure gentium dimanans, à quo proueniunt contractus, omnes æqualiter comprehendit, & obligat, l. omnes populi 9.ad fin.ff.de iustit.& iure,ibi : Quod verò naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes gentes peræquè custoditur, &c. l. hos accusare 12.n.fin.versicul.item nec lex, ff.de accusat. ibi : Sed cùm natura omnibus communis sit, &c. l. quod attinet 32.de regulis iur.ibi : Nam quod ad ius naturale attinet, omnes homines æquales sunt,&c.cum similibus.

15 Et sic non minùs comprehendit Ecclesias,monasteria,aliaque sua loca,quàm cæteros,immò multò plus Ecclesiã,quæ multò magis quàm alij,iustitiȩ & ęquitatis naturalis cultrix esse debet, c.1.§.sed diuersum, tit.13.de alienat.feud.lib.1.in vsibus feudor.ibi : Ecclesia enim cultrix, & auctrix iustitiæ, non patitur contra iustitiam aliquid fieri in se,vel in alterum,&c. cap.per tuas 5. versicul. nos igitur, de donat. ibi : Ecclesia in actibus suis fraudem non debet aliquam adhibere, &c.

Ius enim Canonicum,quod specialiùs ad Ecclesias 16
& personas Ecclesiasticas stabilitum fuisse agnoscimus,magis quàm Ciuile,æquitatem amat; vnde propter eam vult pacta etiam nuda obseruari, c.1. & 2. de pactis,c.1.vers.sed ex Canonum æquitate,de dolo & contum. Mar. Anton. var. resol. lib.2.resol.37.n.50. Molin. de iustit.tom.2.disp.262.n.16. vbi tenet promissionem etiam nudam in conscientia obligare ratione iuris naturalis,Ægid.Trullench.in exposit. Decalogi, lib.7.c.16.dub.1.Ioan.Machado en su perfecto Confessor,y Cura de Almas,lib.3.part.5.tr.1.docum.1. n.5. vbi ait differentiam pacti nudi & vestiti solùm deseruire ad exercitia versantium in scholis;cùm iam hodie ius Canonicum,quod maximè ad obligationē naturalē conscientiæ ex pactis nudis prouenientem, nullam admittit,& sic iam hodie apud Hispanos,per l.2.tit.26.lib.5.noua Recop. statutum est expressè in 17
foro exteriori, quemlibet obligatum remanere quocumque modo se obligare voluerit, semotis iuris Ciuilis subtilitatibus, cùm hodie tam attento iure Canonico,quàm Regio,de quo suprà,omnia pacta etiam nudam actionem, & obligationem producant.

Obligationis ex contractibus initis prouenientis 18
tanta est vis, vt etiam Principes contrahentes quoad illos tanquam priuati reputentur, & efficaciter sicut hi obligentur, Bald. in l.qui se patris, C. vnde liberi, col.pen. Dec.cons.286.n.5.vbi n.7.post Bald.& Magistrum sententiarum, ita ait : Nil mirum est quod Princeps ex suo contractu obligetur, cùm si Deus Opt. Max. contraheret, ex sua promissione, & contractu teneretur, Bertrand. cons.154. p.1. volum.3. Petra de potest. Principis, cap.25. versicul. capio nunc principalem dubitationem,n.36.Decian.cons.25.n.28.lib.4. à Ponte cons.53. n.6. Carol. Tapia in l.fin.ff.de constit.Princip.p.2.cap.9.n.2.& decis.5.n.35.

Ex quibus omnibus iam rectè infertur,in vtroque 19
foro interiori,& exteriori Moniales prædictas teneri & obligatas esse seruare promissa,contractus, & capitulationes cum Venerabili Equite de Gratiis initas, necnon transactionem,& concordiæ scripturas cum deuota Congregatione nostra celebratas; aliàs enim tenentur omnes in vim contractuum,capitulationum, & concordiæ sibi obuenientia restituere vnà cum fructibus medio tempore perceptis, iuxta formam earundem scripturarum, & conuentionum; pactis enim non stare initis, in re præsertim graui, mortale est,quod probatur ex d.c.1.cum ibi notatis,de pactis, in illis verbis,ibi : Aut inita pacta suam obtineant firmitatem (ex Africano Concilio loquitur ibi summus Pont.) aut conuentus, si se non cohibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam : per excommunicationis vtique sententiam,ad text.in cap.2.§.fin.vbi gloss.verb. acrimoniam,de immunit. Eccles.in 6.& in c.vnic.§.vlt. ad fin.de statu Regul. etiam lib.6. Excommunicatio autem non nisi pro mortali infertur,cùm maior pœnarum omnium sit, quæ ab Ecclesia infligi valeant, cap.nemo Episcoporum 39.& c.nullus 40.11.quæst.3. Sanchez de Matrim.lib.1.disp.5.n.20. Sayr.in claui Regia,lib.1.c.9.n.28.Quare infringentem pacta,mortaliter peccare resoluit Carol. Maranta resp.7.n.12. & resp.17.n.18.part.1.& resp.52.n.72.p.2.

In quibus obseruandis pactis Moniales deberent magis promptas se exhibere,vt acta vitæ corresponderent,& operæ recollectioni non detraherent, à qua sperare poterat Congregatio iustitiæ complementum, quia quantò meliores nobis sunt, tantò minus quàm nos deficere debuerant, vt aduertit S. August. tr.110.in Ioan. Vt nouerimus quod tantò admirabilior

eorum indicata sit culpa, quanto erat natura sublimior,
tanto enim minùs quàm nos peccare debuerunt, quanto
meliores nobis fuerunt,&c. Et tantò maius peccatum
esse cognoscitur, quanto maior, qui peccat habetur,
dicit Isid. lib. 1. c. 18. de summo bono,& Iuuen. satyr. 8.

Omne animi vitium, inquit, tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur.

& concinit non ineptè text. in c. homo Christianus 5.
vbi gloss. notabiliter,& in cap. si Papa, 6. distinct. 40.
Robert. Maranta cons. 47. n. 7. quoniam eminentioris
gradus dignitas maioris cum criminis nota dignum
efficit, arg. text. in cap. cùm quidam 12. vbi gloss. verb.
dignitate, de iureiur. cap. sicut dignum 6. de homic. Ro-
dolphin. de absoluta Principis potest. cap. 6. num. 183.
& patet ex sequentibus.

20 Primò, quia dictus Venerabilis Eques in suo vlti-
mo, quo decessit, testamento, & in donatione, quam
Monialibus fecit, de omnibus suis bonis, & redditi-
bus expressam conuentionem,& conditionem appo-
suit, vt tenerentur ipsæ Moniales absque vlla excusa-
tione admittere in earum Ecclesia Congregantes ad
effectum celebrandi,& celebrari faciendi festiuitates
deuoti sui instituti, iuxta formam Bullæ Pontificiæ
confirmantis statuta dictæ Cōgregationis, eo scilicet
pacto, quod si eædem Moniales conditiones in dona-
tione prædicta appositas, vel earum quamlibet non
seruauerint, eo ipso amitterent fundum, Ecclesiam, do-
mum & habitationem, cæteraque bona & redditus ab
eodem Venerabili Equite de Gratiis Monialibus re-
licta,& Patribus Prædicatoribus adquirerentur, sua-
que exinde sint & esse censerentur, ac de illis colle-
gium fundare tenerentur, vt ibi locus assignaretur
Congregantibus ad suas festiuitates celebrandas;
quæ quidem pacta & conditiones per ipsas Moniales
acceptata & iurata fuerūt, ac in vim illorum per eas
capta possessio bonorum, vt est constans in facto.

21 Nec de iustitia contractus & conditionum in eo
appositarum dubitari potest, quia Venerabilis Eques
concedens,& donans in donatione quam fecerat, ap-
ponere potuit conditiones, & grauamina quæcunque
sibi bene visa, ad l. 1. §. conuenisse ff. depositi,& ad l. si
22 quid possessorem, §. sic autem,& l. sed etsi lege, §. consu-
luit, ff. de petit. hæred. & ad l. legem, C. de pactis, cum
similibus per me citatis Axiom. 199. n. 3. Et leges
suis bonis dicere possunt testatores, & pacta quæ-
cumque atque conditiones adjicere, c. Eleutherius 30.
18. quæst. 2. gloss. in cap. vltima voluntas, 13. quæst. 2.
Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 1. n. 12. cum se-
quentibus. Sanctar. var. q. 66. n. 36. Ioan. Baptista
Thoro in sum. priuileg. piarum causar. priuil. 239. Ca-
rol. Marant. p. 1. resp. 20. n. 11. Quilibet enim rei suæ
liber est moderator, & arbiter, vt possit facere quid-
quid velit, l. in traditionibus, ff. de pact. l. in re mandata,
C. mandati, junctis aliis per me adductis d. axiom. 199.
num. 1. dummodo de bonis suis malè non disponat,
quia Reip. interest ne quis re sua malè vtatur, Boër.
decis. 320. num. 12. versic. ex quo secundum, quem refe-
23 ro d. Axiom. 199. n. 4. Eo maximè, quia validiora
fiunt grauamina & conditiones prædictæ, magisque
obligant ad earum obseruantiam, cùm apposita sint
per Venerabilem Equitem fundatorem in limine
fundationis Conuentus dictarum Monialium, iuxta
decretum S. Concilij Trident. session. 25. de reform.
cap. 5. ibi: Quando igitur ex beneficiorum quorumcun-
que erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus
qualitates aliqua requiruntur, seu certa illis onera sunt
iniuncta in beneficiorum collatione, seu in quacunque
alia dispositione, eis non derogetur, &c.

24 Nam fundator in limine fundationis apponere po-
test conditiones sibi benevisas, etiam contra ius, nisi
sint natura impossibiles, turpes, aut aliàs à iure im-
probatæ. Lambertin. de iurepatron. lib. 1. p. 1. art. 1.
quæst. 9. à n. 32. & n. 52. Mieres de maiorat. p. 1. q. 51.
à n. 2. Otalora de Nobilit. p. 3. in princip. cap. 7. n. 26.
Molin. de primog. lib. 2. cap. 12. n. 34. cum sequentibus,
Perez de Lara de annuers. & capellan. lib. 2. cap. 4.
n. 2. & 10. & cap... n. 31. Escobar de puritate, & no-
bilitate probanda, p. 1. quæst. 4. §. 7. n. 3. & 12. & q. 13.
§. 4. n. 23. Ego de iure Eccles. vniuerso, lib. 3. cap. 15.
n. 80. & 81. Rota in Romana Iurispatron. 31. May
1613. coram Card. Sacrato.

Cùm ergo contractus, conuentiones, & conditio- 25
nes in eis appositæ fuerint ab vtraque parte initæ &
acceptatæ, ac in executionē deductę, ab eis non potest
vna pars altera inuita recedere, quia licèt omnes con-
tractus ab initio sint voluntarij, ex postfacto fiunt
necessarij, l. sicut ab initio, C. de oblig. & act. vbi plu-
res citaui in collect. Ceuall. commun. contra commun.
quæst. 168. n. 11. Carol. Maranta resp. 1. n. 55. p. 1.
Rebell. de obligat. instit. lib. 1. de contractibus, quæst. 3.
n. 19. tum quia in omnibus contractibus, tam nomi- 26
natis, quàm innominatis, postquam res desiit esse in-
tegra, non est locus pœnitentiæ, l. 1. & ibi gloss. verb.
non actu, C. quando liceat ab empt. discedere, Cald. Pe-
reira de empt. & vendit. cap. 28. num. 16. Stephan.
Gratian. discept. forens. lib. 2. cap. 246. n. 15. tum quia 27
ius per pactum parti adquisitum, ei sine facto illius
auferri non potest, l. fin. ff. de pactis, l. id quod nostrum,
n. 11. ff. de reg. iuris; tum etiam, quia iuri naturali ad-
uersatur quod alter cum alterius iactura locuplete-
tur, l. nam hoc natura 14. ff. de condict. indeb. cap. locu-
pletari, de regulis iuris, lib. 6. tum denique, quia priui- 28
legium & gratia aliquibus concessa nunquam tam
magna esse potest, vt in alterius damnum & præiu-
dicium redundare valeat, arg. cap. ex tenore, versic. nos
attendentes, de foro compet. ibi, sic sumus vidues in iu-
stitia debitores, quod aliis iniustitiam facere non debe-
mus,&c. cùm nec Princeps de ordinaria potestate id
efficere possit, l. 1. §. meritò, & §. si quis à Principe, ff. ne
quid in loco public. l. 2. l. rescripta 7. versic. nisi fortè,
C. de precib. Imper. offer. l. nec cuius 4. C. de emancip. li-
ber. cap. quamuis 8. de rescript. in 6. cum latè traditis
per Anton. Gabr. commun. lib. 3. titul. de iure quæsito
non toll. conclus. 2. Ioseph. Vela dissert. 26. n. 53.

Secundò, quia sicut qui agit ex contractu, debet 29
priùs adimplere pro sua parte, aliàs repellitur exce-
ptione non implementi, l. Iulianus 14. §. offerri, vbi
omnes, ff. de action. empt. l. quæro 58. §. inter locatorem,
vbi notat Butr. n. 1.& alij, ff. locati. Ita qui conueni-
tur vt contractum adimpleat, & implere recusat, te- 30
netur pati rescissionem illius, & restituere quod rece-
pit, l. si diuersa 14. ibi: Si diuersa pars contra placitum
agere nititur, æquitatis ratio suadet, refusa pecunia (cum
& tum hoc desideras) causam ex integro agi, &c. l. cùm
proponas 27. ibi: Vel pacto stari, vel data restitui, &c.
l. vbi pactum 40. ibi: Aut subsequutis secundùm leges
accommodandus est consensus, aut pœna vnà cum his, quæ
data probantur, inferenda est, C. de transact. l. non so-
lum 4. versicul. igitur, C. de præd. & aliis rebus minor.
Ancharan. cons. 34. n. 11. Marc. Anton. Natta cons.
361. n. 1. Molin. de primog. lib. 4. cap. 6. n. 43. Parlad.
in sesquicent. differ. 44. n. 12. Gonzal. ad reg. 8. Cancell.
gloss. 17. n. 22. & gloss. 56. n. 104. Fontanel. de pactis
nupt. tom. 1. claus. 9. gloss. vnic. p. 1. n. 50. Valenzuel.
cons. 175. n. 47. cum sequentibus, maximè n. 49.

Tertiò, quia contractus & conuentiones inter Mo- 31
niales ex vna parte,& Venerabilem Equitem de Gra-
tiis ex altera initæ sub certis conditionibus, & gra-
uaminibus, de quibus suprà, natura sua reciprocæ fue-
runt,& vltro citroque obligatoriæ, ex regula l. Labeo
19. vers. contractum, ff. de verborum significat. cum tra-
ditis à gloss. ibi, verb. Vltro citroque, & ab alia simili

verb.

verb. Contractus, in l. contractus 16. C. de fide instrum.
& verb. Contrahendarum, in fine, in §. conuentionales,
Instit. de diuis. stipulat. & vbique communi, quam re-
soluunt Nicol. Mozz. de contract. in genere, art. 4. ex
n. 4. Ferdin. de Mendoza de pactis lib. 1. cap. 4. n. 29.
32 Molin. de Iustit. tom. 2. disp. 252. n. 4. Petr. August.
Morla in emporio iuris Ciuilis, tit. 9. in prælud. n. 3.
Et consequenter sunt indiuiduæ, ita vt in totum ap-
probari, vel reprobari deberent; aliter enim partes
non conuenirent, l. cùm eiusdem 34. §. interdum, ibi:
Non nisi omnes, quem empturum, vel venditurum fuis-
se, ff. de ædilit. edicto, l. cùm quæratur 16. ibi: Sed ve-
rius se putare posse tutorem non conditionem adolescen-
ti deferre, vt id quod gessisset tutor in contrahendis no-
minibus, aut in totum agnosceret, aut à toto recederet,
ff. de administ. tutor. l. si quis aliam 46. ibi: Nam non
accepisset rem integram creditor, nisi pro solido eius fie-
ret, ff. de solution. cum traditis à Tiraq. de retracta con-
uent. ad finem titul. à n. 4. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat.
33 p. 3. n. 52. Surd. cons. 52. n. 40. & 41. vbi cum Baldo in
l. obseruare, §. post hæc, n. 6. ff. de offic. Procons. eleganter
obseruat, quod non potest quis ratificare factum, &
non ratificare eius qualitatem, quia vnus, & idem
actus nō potest à suis qualitatibus & pactionibus se-
parari, idem cons. 576. n. 31. lib. 4. & dec. 35. n. 5. & 6.
34 Quod & ratione probatur, quia conuentiones in
contractibus appositæ sunt pars illius, l. fundi partem
70. ff. de contrah. empt. & ei formam, & legē imponunt
quæ ab vtraque parte seruanda erit, etiamsi solam im-
pulsiuam causam contineant, l. iurisgentium 7. §. quin-
imò, & §. veputà, vers. idē Marcellus, in fine, ff. de pact.
l. legem 10. l. in bona fidei 13. eodem tit. l. lecta 40. vers.
dicebam, ff. de rebus cred. l. pacta conuenta 72. ff. de con-
trah. empt. l. 1. §. si conueniat, & l. Lucius 24. in fine,
ff. depositi, l. Gaius Seius 23. vers. Paulus, ibi: Cum
ea conditione ancillam emptam domino acquisitam, cum
qua venisse proponeretur, ff. de man. leg. contractus 13.
vers. sed hæc ita, ff. de regul. iuris, cap. contractus 85. eod.
tit. in 6. & vltra DD. vbique maximè Bald. in l. pacta
35 conuenta, in 2. notab. (quam legit sub d. l. iurisgentium,
post §. adeò) obseruat idem Bald. in Auth. Dos data, C.
de donat. ante nupt. in lectura noua, n. 3. ad fin. vbi per
eum textum dicit, quod qui differt facere quod debet,
nō potest petere quod ei debetur, ac rursus in c. 1. n. 9.
in fine, qualiter dominus proprietate feudi priuetur, in
36 vsib. feudor. vbi quod qui non facit quod debet, non
recipit quod oportet, optimè Ias. hæc & alia Baldi lo-
ca referens cons. 111. à n. 11. ad 14. vol. 4. Dec. cons. 36.
n. 2. circa fin. vers. circa primam, & cons. 464. n. 2. vers.
& pariter, lib. 2. August. Beroi. cons. 15. num. 14. vol. 3.
Aym. Crauet. cons. 127. n. 4. vers. sed si agatur, part. 1.
Marc. Anton. Natta cons. 50. num. 4. & 5. tom. 1. Marc.
Anton. Eugen. cons. 11. num. 21. lib. 1. Roland. à Valle
cons. 53 à n. 17. & 28. vol. 1. Franc. Becc. cons. 45. à n. 6.
maximè n. 38. vol. 1. Surd. d. cons. 52. à n. 28. maximè
n. 33. Cardin. Tosch. pract. conclus. tom. 1. lit. C, con-
clus. 213. n. 47. Card. Mantic. de tacitis & ambig. con-
uent. lib. 3. tit. 12. n. 53. Achil. Pedrocha in resp. pro
resolut. contractus, num. 86. vers. quintò respondetur, &
n. 786. Leand. Galganet. de condit. & demonstrat. p. 2.
37 c. 4. q. 4. n. 2. latè Valenzuel. cons. 112. à n. 70. maximè
n. 86. ibi: Cùm sit certum de iure, quod contractus cor-
respectiuus si ab vna parte non impleatur, non producit
obligationem contra alteram in fauorem non implentis,
&c. Ioan. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol.
p. 3. decis. 21n. Mat. Giurba decis. 115. n. 10. Et tantò
magis id verum est, stante acceptatione facta à Mo-
nialibus in calce donationis prædictæ, in qua cū fue-
rit iniunctum onus, quod deberent in Ecclesia Con-
gregationem admittere ad suas festiuitates celebran-
das, consequens fit illas teneri illud onus agnoscere,
& subire, l. quì tutelam 28. ff. de testam. tutel. l. cùm ab
vno 55. in princ. & l. Imperator 72. vers. animverò, ff.
de legat. 2. Surd. de alim. tit. 5. q. 1. n. 24. & tit. 7. q. 10.
n. 16. & cons. 143. n. 10. Marta de success. legali, part. 4.
q. 19. art. 2. n. 1. cum seqq. quia etiam legatarius lega-
tum agnoscere absque iniuncto eidem onere non po-
test, l. 4. & 5. ff. de legat. 2. Mart. d. art. 2. n. 1. & 3.
Quartò, quia Moniales in vim donationis à Vene- 38
rabili Equite factæ, in qua apposita erat supradicta
conditio, possessionem bonorū donatorum apprehen-
derunt, & omnem ceram, quæ supererat post finitam
festiuitatem, exegerunt, & ideo visæ fuerunt omnia in
dicta donatione contenta, cum suis conditionibus &
pactis approbare, ex regula text. in l. Publia Mæuia
46. §. fin. in fin. ff. depositi, l. cùm pretiū, C. de liber. causa,
c. cùm olim 19. de censib. Alex. Rauden. Pisan. decis. 10.
n. 4. vers. præterea. Et confirmatur ex iuris regula, qua
cauetur, quod ex qua persona quis lucrum capit, eius
factum probare tenetur, l. ex qua persona 149. ff. de
re regul. iuris, qui enim successor emolumentorum est, 39
ille quoque oneeum successor esse debet, l. 1. §. pro se-
cundo, vers. sed omnes persona, C. de caduc. tollendis, Ca-
rol. Marania resp. 20. n. 135. part. 1. Aliàs enim ini-
quum foret Moniales actionē habere ad res & bona
petenda virtute donationis sibi factæ, non tamen illas
obligari posse per donatorem ad implementum con-
ditionum in ea appositarum, contra regulā text. in l. 3.
§. fin. ff. mandati, ibi: Namque iniquum est non esse mihi
actionē cum illo, si nolit, illi verò si velit, mecum esse, &c.
Quintò, quia non solùm vigore contractus, sed etiā 40
attento iure communi tenentur Moniales ad seruan-
dum, vel rescindendum ipsum contractum, ac omnia
restituere in vim illius accepta: quamvis enim vnus
contrahens actionem non habeat ad rescindendum
contractum ob non sequutum implementum, l. inci-
uile 12. vers. sanè de pretio, C. de rei vend. l. ea conditio-
ne 14. C. de rescind. vendit. ibi: Non ex eo quod emptor
non satis conuentioni fecit, contractus irritus constitui-
tur, &c. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 53. n. 5. p. 1. Surd.
cons. 38. n. 8. & cons. 52. n. 36. vers. quia in contractibus,
lib. 1. & dec. 180. n. 4. & dec. 220. n. 17. Carol. de Gras-
sis in tract. de except. excep. 13. n. 57. Fontanel. de pa-
ctis nupt. claus. 6. gloss. 2. p. 3. n. 18. Stephan. Gratian.
discept. forens. tom. 2. c. 307. n. 23. & Marchia dec. 159.
num. 1. Nihilominus hoc procedit quoad præcisam
contractus rescissionē ob implementi defectum, non
quando per viam exceptionis, aut replicationis oppo-
nitur illi, qui ex parte sua adimplere recusat, vt in ca-
su nostro, quod adimpleat, aut patiatur contractus
rescissionem, vt resoluunt Alex. cons. 105. n. 17. in fine,
vol. 3. Surd. d. cons. 52. n. 37. ibi: Sed per exceptionem
non implementi admittitur rescissio, vt declarant Corn.
&c. & decis. 220. n. 18. Roland. à Valle cons. 69. n. 37.
vol. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 851.
n. 10. & c. 926. n. 3. ibi: Nam cùm in monumento fuerit
promissum facere consentire Moniales, & non apparet
de huiusmodi adimplemento, prout erat declarandum
per implere debentes, bene iudex processit, &c. & c. 1 no.
num. 25. & in addit. ad Marchia decis. 53. n. 2. Carol.
de Grassis d. except. 13. n. 59. Fontanel. d. n. 18. vers.
Verùm si id faciat, Giurba decis. 115. n. 10.
Maximè stante illorum resolutione, qui tenent etiā 41
agendo posse præcisè ob defectum implementi agi ad
rescissionē, quando vel non impletur quod dedit fina-
lem causā contractui, per text. in leg. 2. §. fin. ver. nam si
decē, ff. de donat. l. 1. C. de donat. quæ sub modo, l. cū te fū-
dum 6. C. de pactis inter empt. vbi notat gloss. verb. cō-
templatione, & verb. conueniat, in 2. solm. similis gloss.
magna circa fin. vers. sed an reuocatio, in l. pacta cōuen-
ta 72. ff. de contrah. empt. & glos. vlt. in d. l. ea conditio-
ne, C. de rescind. vendit. vtrobique communis, quam se-

quuntur Bereng. Fernãdez in d.l.pacta conuenta, 9.p.
glos. in 3.cap.vers.vlt.in 10.differ.sub num. 97. Aym.
Crau.cons.192.n.22.p.1.& cons.246.n.2.p.2. Ceph.
cons.674.n.67.vol.5. Pinel. in rub.C.de resc.vendit.p.
2.c.2.n.19.Emman.Suarez inter cõmunes opin.tom.
1.lib.4.tit.30.n.70.Alex.Trentacinq. var.resol.lib.1.
c.40.à n.7.Hermosil.ad Greg.Lop.l.58.glos.1.per tot.
tit.5.p.5.Quod autem Moniales prætendunt contra-
ctus supradictos fuisse, & esse nullos ex defectu solẽ-
nitatum,& ex aliis rationibus mendicatis,& admodũ
futilibus,quatenus tales essent, attamen obligatur ad
restituendũ omnia,quæ eorum virtute habuerunt, vnà
cũ fructibus perceptis,l.eum qui emit,in princ.leg.item
quod dictũ est,leg.Imperatoris,ff.de in diem addict.l.is
qui,§.si fundus,ff.quod vi,aut clam,leg fin.ff.de iur.fisci,
l.cùm quis,ff.de cond.ob causam,Franc.Crem. sing.15.
si legatũ soluitur,Tiraq.in l.si vnquam,verb. reuertatur
n.168. Quia si titulus cuius vigore Moniales possidẽt,
ad non titulũ redactus fuerit, necesse est vt bona ha-
bita vnà cum fructibus perceptis restituantur,ex tex.
opt.in l.filios.§.contra tabulas, ff.de inoffic.testam. vbi
omnes. Afflict. decis.218.decis.240.n.2.& decis.249.
Natt.cons.535.n.18.Alvar.cons.160.n.10. Mazol.cõs.
109.n.4. Torn.cons.79.n.9.Sfort.cõs.96. Bursat.cons.
75.& cons.220.Bardel.cons.59.n.7.Plot.cons.38.n.14.
Rimin.iun. cons.333.n.19. Aldouin.cons.50.n.38.&
cons.51.n.37.Gutier.cons.15.n.11.& 12. Morot.cons.
58.n.8.Cephal.cons.198.n.2.Sim.de Pretis cons.206.
n.39. Pereg.cons.3.n.71.vol.1. Surd.cons.84.n.16.&
cons.115.n.11. & cons.168.n.20. & cons.572.n.21.
Ozasc. Pedem.decis.160.n.10. idem Surd. decis.45.à
n.10.& decis.25.à n.21.Giurb.decis.89. Mastrill.de-
cis.29.n.4.& 5. Lamberteng. de contract. mul.glos.1.
n.223. Menebaq.contron.vsufreq.lib.3.quæst.79.n.3.
Ioan.Garc. de expens.c.23.num.24. Alex.Raudens.de
analog.c.37.n.209. Cumia ritu 17.n.157.cum seq.&
ritu 91.n.17. Stephan.Gratian. discept.forens.c.157.
n.27. & ad fructus qui percipi potuerunt,hanc obli-
gationem extendunt Arim.Tep.titul.512.de rei vend.
cap.17.§.25. Mastrill. d. decis.29. n.5. Giurb. d.de-
cis.89. sub num.2. Pacific. de Saluiano interd. insp.4.
cap.1.num.47. per text. in l.fructus 34.& in l.cùm in
rem 64.& in l.si hominem 79.ff.de rei vendic.
42 Sextò, quia hodie Congregatio petit executionem
transactionis & cõcordiæ inter eum & Moniales ini-
tam,ac perpetuò obseruatã,per quam fuit extincta lis
olim mota inter easdẽ partes,cuius trãsactionis virtu-
te per multos annos sub felicissima pace steterũt,ideó-
que talis transactio & cõcordia seruanda,sine eo quod
curetur de apicibus iuris,vt elegãtissimè docuit Socin.
iun.cons.60.n.39.cũ seqq.vol.3.ibi: Quando contractus
fuerit initus pro pace & cõcordia inter partes conseruã-
da,debet perpetuò obseruari,neque in eo de apicibus iu-
ris disputari debet : pro pace enim mala toleranda sunt ;
43 cap.1.23.quæst.4.c.hæc quippe 3.qu.6. quia pax adeò
grãde bonũ est,vt in rebus humanis nihil gloriosius,nihil
delectabilius audiri, aut concupisci, possiderive soleat ,
veluti ex Augustino lib.2.de ciuitate Dei,refert Albe-
ric.in l.1.in princ. C.de caduc.toll. Angel. in l.Impe-
ratores,n.3. ff.de pact. Abb.in c.nisi essent,n.5.& 6.de
prabend. Nihil enim esse potest partibus vtilius,quàm
à litibus se eximere, l.4.§.1. de alienat. iudic.mutandi
causa facta iunctis his quæ eleganter ad hoc proposi-
tum cumulaui de officio,& potest.Episcopi, part.3. al-
44 leg. 79. n.8. cum seqq. Plures namque diuini effectus
producuntur ex pace & cõcordia,de quibus in c.1.23.
q.4.& in c.hæc quæ 3.q.6.leg.congruentius,C.de patria
potest. l. si id quod, §.si quas serui operas, ff. de donat.
inter virum, leg.cùm pater, §.dulcissimis, ff. de legat.1.
Doctores in proœmio Decret.in verb.Rex pacificus,vbi
Ego à n.25.glos.in Auth.de armis,in princ,& in leg.

1.C.de offic.Præfecti Prat. Africa, Guillelm.Rub. in
tract.de iustit.& iust.c.15. Martin. Laudens. in tr.
de confœderat. Principum, per tot. I. hailan. in catal.
gloria mundi, p.5. consid.16. Burg. de Paz. in proœm.
legum Tauri,n.10.Roland.à Valle cons.1.n.51.vol.2.
Vnde patet,transactionem onerosam causam anne- 45
xam habere,quòd finiendarum litiũ ergò introducta
est,glos.verb.maximũ,in leg.1.ff.de iureiur. glos.verb.
multum,in leg.fratris 10.C.de transact. Ioseph Lud.Pe-
rus.decis.18.n.58.Crau.dec.407.in princ.Greg.XV.
decis.286.n.5.& 6.Carol.Marant.resp.38.n.2.p.1.il-
lamque vti remedium dirimendarũ litium admodum
fauorabilẽ esse,resoluunt DD.in l.fratris,C.de trans-
act. ita vt pro ea in dubio semper sit iudicandũ,l.cum
te,& l.quamuis, C.de trans. Vincent.de Franchis de-
cis.159.n.6.ad fin.& præsũptio capi debeat,quod trã-
sactio valeat,& sustineatur,c.fine litibus,c.venerabilis,
de dolo,& contum.cap. constitutis, de procur. Roland. 46
cons.28.n.10.lib.4.Surd.cons.451.n.18.& 19.in tan-
tũ quòd nec etiam Principis rescripto instaurari va-
leat, nec debeat, l.causas, vel lites, C.de transact. ibi:
Causas,vel lites trãsactionibus legitimis finitas Imperia-
li rescripto resuscitari non oportet,&c.leg.maiores,leg.
quamuis.C.eod.titul.Bald.in leg.terminato,in 2.notab.
C.de fructib.& litiũ expens.Stephan.Gratian.discept. 47
forẽs.c.721.n.35.Nec retractetur per instrumẽta no-
uiter reperta,leg.sub prætextu,C.eod.titul. si enim ali-
ter fieret,nunquam finirentur lites,d l.fratris 10.ibi.
Nullus enim erit litiũ finis,si à transactionibus bona fi-
de interpositis cœperit facilè discedi.Ea sopita namque 48
materia non debet nouum iurgiũ suscitari,Greg.XV.
decis.354.n.2.Rot.decis.86.n.6.p.6.recentior. & ideo
impedit litis ingressum, diciturque exceptio litis fini-
tæ, cap.2.de litis contest.in 6. Surd. cons.451.n.16.
Seraph. decis.279.n.5.& decis.1059.n.1. Rot. decis.
414.n.1.p.2.recent.& in Romana hæreditatis de Mat-
thæis,21.Maij 1617.corã Card.Virili,maximè ne præ-
senti casu, in quo plurimùm facit obseruantia transa-
ctionis spatio viginti duorũ annorum, cap.contingit,
de transact.Rot.d.decis.86.n.8.& ipsius ratificatio,ex
receptione ceræ,quæ superarat ex Altari,iuxta termi-
nos trãsactionis,Bellon.cõs.15.n.11.Rot.in terminis
decis.136.n.3.p.2.in posthumis Farin.aliàs p.4.recent.
Per quam concordiam & transactionem iudices 49
hodie quodcunque incidens dubium decidere debent,
c.si quando, vbi communiter Doctores, de offic. dele-
gati,c.causam,de testib.ibi,concordia,vel iustitia mediã-
te decidant,&c. c.2.de mutuis petit. ibi,concordia, vel
iudicio vtrinsque negotium terminetis , &c. Executiuè 50
scilicet procedendo , habet enim transactio vim sen-
tentiæ , quæ transitum fecerit in rem iudicatam, leg.
non minorem,C.de transact. ibi : Non minorem aucthori-
tatem transactionum quàm rerũ iudicatarum esse, recta
ratione placuit,siquidẽ nihil ita fidei humanæ congruit,
quàm ea,quæ placuerunt,custodiri. Rot. Roman. decis.
119.num.6. post tractat. Gallesij de Camerali obligat.
& constat ex iure Regio Castellæ,l.4. tit. 21. lib. 4.
Recop. vbi omnes Regnicolæ, quos refert & sequitur
Rodriguez de execut.cap.1.artic.5.num.18.
Quod autem pro contentis in transactione cõpe- 51
tat via executiua,est cõmuniter receptum ex Crauet.
cons.685.n.27.vers.simili modo, Roder. Xuar. ad leg.
post rem iudicatam, notab.8.vers. item transactio, n.3.
Gutier.in rep.l.nemo potest,n.439.ff de legat.1. Steph.
Grat. discept.forens.c.665.n.11. Card.Caualer. decis.
23.sub n.23. Rota in Alexandrina funeralium,1.Iulij
1630.coram bon.mem. Merlino. Et ratio est, quia trã-
sactio,vt suprà dicebamus,habet vim rei iudicatæ, d.l.
non minorem.Cephal.cons.210.n.71.& Rolãd.cõs.28.
n.17.lib.4.Rot.decis.414.n.2.p.2.recent. Res autẽ iu-
dicata paratã habet executionem,l.si is nã obiulet,§.si 52
ex

ex conuentione, vbi Batt. Ias. & alij, ff. de re indic. leg. si
causam, C. de execut. rei iudic. Roder. Xuar. vbi suprà,
num. 1.
53 Et non solum executionem paratam habet quod ex-
pressè in ipsa transactione comprehensum est, sed etiam
quod virtualiter ex ea percipi potest, aut in forma iuris
interpretari, Gallesf. de obligat. Camerali, quæst. 31. numer.
13. & ibi Zachias à numer. 14. Rota decis. 84. à num. 7.
& decis. 311. à n. 18. post dictum tract. Roder. de exe-
54 cut. c. 1. art. 4. num. 31. Et tanto magis dicta procedunt, &
locum habent, quia concordia & trãnsactio cœpta est
practicari, & ea ex parte sua vsæ fuerunt Moniales, quo
casu eius executio suspendenda non est, etiamsi aduer-
sùs eam restitutio petatur, Bero. cons. 119. n. 1. lib. 3. Bur-
sac. cons. 74. n. 23. lib. 1. Lancel. de attentatis, c. 18. n. 131.
Maximè quia transactionis causa fuit lis præcedens,
quæ revera, & per duos ferè annos durauit inter di-
ctas Moniales ex vna parte, & Congregationem ex
alia, nam pro sustinenda concordia sufficit timor futu-
ræ litis, & recessus ab ea: Mohedan. decis. 1. de trans-
act. Natt. cons. 365. n. 2. Becc. cons. 109. num. 6. & 7.
Seraph. decis. 737. num. 3. Gregor. XV. decis. 149. n. 2.
Et suffragatur suspicio litis. Seraph. decis. 638. num. 7.
Et periculum litis, quamvis non de præsenti, Rot. decis.
447. num. 2. p. 2. recent. Et sufficit aliquis timor proba-
bilis dubitationis ex futura negatione, quæ non esset
calumniosa, Natt. cons. 548. n. 13. lib. 3. Cardin. Man-
tic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 6. titul. 1. numer. 16.
cum seqq. Seraph. d. decis. 737. num. 5. Rot. decis. 235.
numer. 2. p. 2. diuers. Et attenditur etiam controuersia
extraiudicialis, l. 1. C. de transaction. & ibi glos. Ruin.
cons. 226. num. 16. lib. 3. Aym. cons. 707. num. 24. in fine
lib. 4. & procedit licèt modica sit occasio dubitandi,
& prætensio etiam non iuridica, vt ex Paris. & Ozas-
cho censuit Rota decis. 348. n. 4. p. 2. in posthum. Farin.
aliàs p. 4. recent.
55 Ex quo Aym. Cranet. cons. 852. num. 15. (meritò in-
dignatur aduersùs iudices qui transactionum impugna-
tioni non resistunt. Paul. Paris. cons. 118. num. 15. lib. 1.
Seraphin. decis. 1384. n. 26. & 28. vbi ad conseruan-
dum laudabilem effectum transactionis, subiungit quod
sicut recessus à lite iudiciali transactio dicitur, ita re-
cessus à bello armato dicitur pax, & in hoc natura ipsa
non discrepant inter se pax & transactio.
56 Septimò, quia Moniales expressè iurarunt donatio-
nem Venerabilis Equitis, & capitulationes, ac transa-
ctionem & concordiam inter eas, & Congregationem
initam & celebratam, promittentes se eam omni tem-
pore seruaturas sub repetito iuramento, neque ab eo
vnquam relaxationem petituras: quæ quidem obliga-
tiones iuratæ arctissimam vim habent; semper enim
potentiùs cooperatur actus iuratus, cap. contingat, de
iureiur. cap. quamvis pactum, de pactis lib. 6. glos. fin. in
cap. cùm deceat, de elect. lib. 6. Cancer. var. resolut. lib. 1.
cap. 8. num. 60. Aym. cons. 241. n. 11. & 12. & cons.
276. numer. 7. & 8. Surdus cons. 419. num. 68. & 69.
57 Mandel. Alba cons. 185. num. 26. lib. 3. Et iuramentum
speciale præstantes arctiori vinculo ligati videntur, vt
argumento, l. si non lex, ff. de hæred. instit. & leg. si
verè, §. sed hodie, vers. si verò, C. de adopt. aduertit
Ioan. de Solorzano in suo doctissimo tract. de Indiarum
gubernat. lib. 1. cap. 23. num. 48. Nam iuramenti præ-
58 statio stringit magis, & efficaciorem reddit obligatio-
nem, quã aliquin, etiam eo non præstito, tenebantur.
Grat. resp. 39. num. 4. lib. 2. Seraph. de priuileg. iuram.
priuil. 73. & 74. Surd. decis. 3. num. 8. & 9. Solorzan.
d. tract. de Indiarum gubernat. lib. 3. cap. 6. numer. 62.
& vbi interuenit iurans, præsumitur deliberatè venire
ad actum, Carol. Maranta resp. 40. num. 19. & 20. p. 1.
59 Ex his contractibus etiam natura sua reuocabilibus, si
iuramento confirmentur, contrauenìri non potest, per
text. in Auth. de alienat. & emphyt. §. sanctissimâ,
collat. 9. defendit eleganter Cephal. cons. 342. num. 66.
vol. 3. Surd. cons. 419. n. 68. lib. 3. Franc. Becc. cons. 129.
num. 33. vol. 2. Bald. cons. 161. num. 4. vol. 3. adjiciens 60
quod iuramentum operatur idem, quod clausula dero-
gatoria; & ex certa scientia, de quo Ego in tract. de
clausul. claus. 43. n. 7. Et quoad pœnas peierantium in
transactionibus est expressus text. in l. si quis maior 41. 61
C. de transact. vbi dicitur, quòd veniens contra trans-
actionem iuratam infamia notatur, pœnam soluit, sibi
data reddit, & actionem perdit.
Hinc fit ex huiusmodi iuramento promissorio oriri 62
obligationem, quæ ex se obligat ad peccatum mortale,
cap. debitum, & per tot. de iureiur. Villalob. in summ.
tom. 2. tract. 36. diffic. 5. numer. 1. Machado en su per-
fecto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. p. 3. tract. 8. do- 63
cum. 5. n. 2. & tanto grauiùs erit peccatum non adim-
plentis iuramentum, quanto maior fuerit eius dignitas,
religio, & præeminentia, iuxta textum in cap. cùm qui-
dam, de iur. ibi: In Episcopis, qui suum transgressi sunt iu-
ramentum, est tanto grauius vindicandum, quanto maiori
præeminent dignitate, & eorum exemplo facilius alij po-
terunt ad similia prouocari, &c. Origen. homil. 17. in
Genes. Idcirco fit vt grauius notetur in crimine, qui cùm
virtus patris habeatur, & initium filiorum, nescit ser-
uare reuerentiam patris, &c.
Octauò, quia Congregationis fundatio cum suis 64
statutis, & ordinationibus, festiuitatibus, ac cæteris,
confirmata & approbata fuit per Paulum V. felicis re-
cordationis in eius constitutione incip. Ex debito mi-
nisterio, sub dat. Romæ apud S. Mariam maiorem, anno
Incarnationis Dominicæ 1612. decimo septimo Calend.
Augusti, & per sanctæ mem. Vrbanum VIII. in con-
stit. sua incip. Rationi congruit, sub dat. Romæ apud
Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1623.
Idib. Augusti. Vnde contra fundationem & eius
statuta venire quis non potest, iuxta supra ad-
ducta.
Hæc sunt principaliora fundamenta, quæ Congrega- 65
tio pro sua parte in hac causa adduxit, satis sufficien-
tia ad obtinendum in ea, & ad conuincendam contra-
riæ partis peruicaciam, quæ obfirmato animo errori
suo semper addicta remansit, omnium consilia pertina-
citer repudians, horrendum dictu. Quis proiectæ auda-
ciæ homo fidem datam denegaret ei, qui bona non
pauca largè, copioseque donauerat? quia graue est fi-
dem fallere, l. 1. in princ. ff. de constit. pecun. cum alijs per
me citatis Axiom. 98. numer. 1. quibus addo Carol.
Marant. resp. 1. num. 40. p. 1. & Cicero in lib. officior. ait:
Æquè enim perfidiosum & nefarium est fidem frange-
re, & secum fallere, qui se in negotio coniunxit: &
Bald. cons. 343. num. 1. lib. 1. ita ait: Fidem fallere
grauibus graue est, grauioribus grauius, grauissimis &
exemplaribus viris grauissimum. Quis auderet non 66
obseruare promissa in recompensationem tanti mune-
ris accepti absque incursu ingratitudinis vitij, quod di-
citur ventus vrens, siccans fontem misericordiæ, rorem
pietatis, & fluenta gratiæ. Guillelm. in cap. Raynutius,
de testament. verb. in eodem testamento, in 2. num. 35.
Cened. ad Decretal. collect. 57. num. 3. Quis prosti-
tutæ frontis homo auderet obligationem quater repeti-
tam & promissam impugnare, conculcando æquitatem
& bonam fidem, quæ in his contractibus interuenire
debet, iuxta suprà adducta num. 5. cum seqq. Quis
in tantam prorumperet audaciam, vt rescissionem con-
tractus petens, nollet omnia occasione illius accepta
restituere, contra infià resoluenda n. 90. Quis auda- 67
cius & postposita conscientia contra iuramenta quin-
quies præstita venire, illaque infringere non timeret,
propter grauissimum periurij crimen omni iure prohi-
bitum, cap. vltim. ibi, scientes hoc grande scelus esse, & in
lege,

lege, & in Prophetiis, & in Evangelio prohibitum, 25.
68 *quæst.*2. gloss. *verb. deierauit, post princ. in cap.*5. *vers. sed licèt, de sent. & re iudic. lib.*6. Est enim periurium trans-
69 gressio iuramenti, glos. *verb. pro periurio, in c. sua nos*, 11. *de iureiur.* Quis tam pessimo & pernicioso exemplo auderet efficere, vt fideles retraherentur à similibus fundationibus, in iure enim multa permittuntur & conceduntur laicis & clericis fundatoribus, vt eorũ exemplo alij ad similia fundanda prouocentur. Valenz. *conf.*118. *num.*13. *vol.*5. & subsequentes ex deuotione, affectuque erga diuinum cultum, & res sacras excitentur magis, magisque incendantur, & afficiantur ad ea, Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neapol. cap.*109. *varia dubia circa capellas*, *n.*5. *cum seqq.* Carol. Matanta *resp.*16. *n.*45. *p.*1. aliàs enim si testatorum dispositiones non obseruarentur, vtique retraherentur fideles à piis rogandis legatis, Ecclesiisque fundandis, construendisque, vel dotandis, secundùm *glos. pen.* & receptam *in cap. cùm dilectus* 58. *de iurep.* & sequutam per Rotam *decis.*445. *n.*5. *lib.*3. *part.*3. *diuers.* & *in decisione* impressa apud Mulfes. *ad consuet. Neapol. part.*5. *conf.*51. *num.*51. Aloys. Ricc. *part.*5. *decisione* 29. Carul. Matant. *part.*1. *resp.*50. *num.*15. & *resp.*32. *num.*16. vbi citat Franc. Marc. & Spin. Quis tam perniciosa actione non timeret offendere, ac lædere non vereretur famam & bonam opinionem deuotæ huius Congregationis, falsò & perperam contra illius personas malè loquendo, & aliquos defectus imputando, cùm essent extra omnem culpam; incurreret enim detractionis crimen, quod ex genere suo est peccatum mor-
70 tale. Less. *de Iustit. lib.*2. *cap.*11. *dist.*1. *n.*11. Diana *in sum. p.*1. *verb. Detractio, pag.*257. Sed iam detecta veritate gloriosior euasit Congregationis opinio, iuxta dictum Cassiodori *lib.*4. *epist.* 44. *Multò maior est opinio purgata, quàm si desinentibus querelis non fuerit impetita.* Quis tam proruptæ audaciæ, & effrontatæ conditionis dicere auderet contra tot iura in actis producta & iuramento confirmata, nolo vt deinceps Congregatio festiuitates suas celebret, Ecclesiam monasterij non intret, licèt ad id obtineat sententiam, aut Superioris præceptum habeat. Hic loquendi modus Christianæ charitati multùm contrariatur, & minimè conuenit humili & sanctæ recollectioni: & quod peius est, contrarij in sua obstinatione perseuerantes, rabiosè & furiosè vsque adhuc multò peiora & scandalosa proferunt verba, nec vnquam ab incepto malo desistere voluerunt; nam vt dicit Magnus Nazianzenus
71 *orat.*150. *ad Episcopos: Non turpe est mutare, sed in malo hærere perniciosum.* Et Aul. Gell. *lib.*17. *cap.*14.
72 *Malum consilium est quod mutari non potest.* Qui bellum aggreditur, & postea reperit inimici potentiæ re-
73 sistere non posse, artis est & prudentiæ fugere. *Bellicosus quod fugit in bello, artis est, non timoris*, Chrysol. *serm.* 130.
74 Videamus modò quæ objiciant Moniales contra iura Congregationis, & quibus motæ fundamentis tantam sustineant proteruiam, vt sic iustitia Congregationis elucescat, & veritas in lucem progrediatur,
75 quæ res est solidissima, murusque inexpugnabilis, Afflict. *decis.*253. *num.*7. vbi refert illud Isidori: *O quàm magna est vis veritatis, quæ omnia ingenia, astutias, & cauillationes superat.* Polyb. *historiar. lib.*6. *Ignis, quo pluribus lignis obruitur, eo magis accenditur, sicut & veritas, quo magis oppugnatur, eo magis emicat, atque*
76 *illustratur.* Esdr. *lib.*3. *super omnia vincit veritas.* Cacheran. *decis.*30. *num.*1. cum aliis, latè Carol. Matant. *resp.*39. *à num.*1. *p.*1. quia veritas oppugnata & contrita calumniis tantò clarior, nebulis expulsis, progreditur in lucem, sicut aromata, quæ magis redolent quantò magis conteruntur, *cap. graue* 35. *quæst.*9 glos. *verb. postquam, in cap. cum Ioannes, de fide instrum.*
Crauet. *conf.*135. *num.*18. Roland. à Valle *conf.*6. *n.*1. *conf.*80. *n.*5. *lib.*1. & *conf.*66. *n.*1. *lib.*2. Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis.*41. *num.*6. Ludou. Zuntos *in resp. pro uxore*, *num.*2. Ioan. Neuizan. *in princ. sylua nuptialis*, *n.*4. *cum seqq.*
Nec contra veritatem valent aliquid hominum cal- 77
liditates, aduersùs quas ipsa per se ipsam defenditur, Cicer. *in orat. in Vat. Tantam semper potentiam veritas habuit, vt multis machinis, aut cuiusquam hominis ingenio, aut arte subuerti potuerit; & licèt in causis nullum Patronum aut defensorem obtineat, tamen per seipsam defenditur.* Et *in orat. pro Marco Cælio: O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fictas omnium insidias facile per se ipsam defendat*, &c. Ioan. Andr. *in c. damnamus*, *n.*11. *de summa Trinit.* Florian. de S. Petro *conf.*15. *num.*15. Petr. Greg. *de Republ. lib.*17. *cap.*3. *n.*8. Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *præs.*31. *n.*4. Nec erroribus gestorum vitiatur, Cõnan. *commentar. lib.*9. *cap.*4. Roland. à Valle *conf.*4. *n.*19. & *conf.*31. *n.*57. *lib.*4. Ludou. Motot. *resp.*19. *n.*34. Et 78
iram Dei prouocat super se, qui veritatem opprimi conspiciens, eam pro viribus non defendit, *c. quisquis, cap. nolite timere*, 11. *quæst.*3. Dec. *conf.*151. *in princip.* Paul. de Castro *conf.*234. *in causa appellationis*, *ante n.*1. *vol.*5. Iacob. Philip. Port. *conf.*165. *n.*58. Neuizan. *in sylua nupt. lib.*5. *n.*117. & *conf.*34. *num.*6. *cum seqq.* Socin. iun. *conf.*76. *num.*1. & *conf.*127. *num.*1. *lib.*1. & *conf.*41. *n.*1. *cum seqq.* & *conf.*134. *n.*1. & 2. *lib.*3. Ludou. Zunt. *in resp. pro uxore*, *n.*36. & *seqq.* Videant igitur ipsæ Moniales, videat quoque earum Aduocatus, quo iure, qua conscientia, & quo animo facti veritatem negant, & offuscare intendunt, vt inde contra iustitiam aliquid obtineant, non aduertentes quia iniustè laboribus & expensis defatigetur Congregatio, & interim deuota eius exercitia, & solemnes festiuitates omittantur, seu saltem suspendantur cum tanto animarum dispendio. Eia ergo deuotissimi Congregantes & aman-
tissimi Collegæ mei, diabolo quærenti quem deuoret, 79
resistite fortes in fide, scientes eam esse magis gloriosam victoriam, vbi fuere laboriosa certamina, secundùm S. Ambros. *lib.*2. *Officior. cap.*15. Valenz. *conf.*92. *num.*164. Ioan. de Solorzan. *de Indiarum iure*, *lib.*1. *cap.*4. *num.*11. Escobar. *de nobil. & puritate probanda*, *part.*1. *quæst.*11. §. 3. *num.*44.

OBIECTIO I.

Quod deuota hæc Congregatio non est Ecclesiastica, nec Venerabilis Eques de Gratiis illam erexit, aut illius, seu Conuentus, aut Ecclesiæ patronus esse voluit.

Communis omnium resolutio, de qua nullus ex 80
iis quos viderim, dubitauit, tenet quamcunque Confraternitatem, seu Congregationem etiam laicorum, auctoritate Ordinarij erectam ad opera pia, esse Ecclesiasticam, & à laicorum iurisdictione exemptam. Ita Fusch. *de Visitat. lib.*2. *cap.*14. *num.*3. & 5. Aluar. Valasc. *conf.*105. *num.*28. Cardos. *in praxi iudicum, verb. Confraternitas*, Zerol. *in praxi Episcop. part.*1. *eod. verbo*, Nicol. Garc. *de benef. p.*1. *c.*5. *n.*605. Mat. Antonio. *var. resol. lib.*1. *resol.*66. *num.*3. Gabr. Pereira *de manu Regia*, *p.*1. *cap.*17. *n.*8. Ego *de Officio, & potest. Episcop. part.*3. *alleg.*75. *à n.*55. & *de iure Eccles. vniuerso*, *lib.*5. *cap.*11. *num.* 80. Cùm ergo in spiritualibus exercitiis se tota 81
dicasset hæc deuota Congregatio per spatium quadraginta quinque annorum, ex decursu tanti temporis præsumuntur interuenisse omnia requisita & necessariæ solemnitates, vt resoluunt Roch. *de iurepatron.*
verb.

verb. pro eo, num. 19. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 14.
n. 10. Egæ. *d. alleg.* 70. *n.* 21. Rot. *decis.* 117. *n.* 3. *p.* 1.
recent. & ad abundantiorem cantelam fuit producta
Bulla Apost. electionis & confirmationis, de qoa *suprà*
memini *n.* 644.

82 Et in omnem euentum quotiescunque contentio ver-
satur super aliqua materia spirituali, seu celebratione
diuinorum officiorum, semper cognitio pertinet ad iu-
dicem Ecclesiasticum, vt optimè resoluit Azeued. *l.* 10.
n. 26. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua Recop.* ibi: *Secus verò si materia*
esset spiritualis, vel annexa, vel quatenus tangeret diui-
num obsequium, vt inquit Alex. *relatus, & sequutus per*
Rebuff. *in tractat. in quibus casibus iud. sec. cogn. super*
Eccles. num. 81. *vbi se remittit ad* Barbat. *cons.* 1. *vol.* 4.
nam tunc etiamsi omnes collegij personæ essent laïcæ (casu
quo ita esse posset) conueniendi forent coram Ecclesiasti-
co, prout conuenirentur si tale collegium esset pium, &
religiosum, & ad pia constructum, & nulla esset profa-
nitas ibidem mixta, præsertim si Episcopi esset constructa,
83 *& confirmata auctoritate*, &c. Iudex enim Ecclesiasti-
cus semper est competens ad cognoscendum de rebus,
quæ tangunt spiritualitatem, Marant. *de ordine iudic.*
part. 4. *dist.* 11. *n.* 8. Carol. de Grassis *de effectib. cleri-*
cat. effectu 1. *num.* 400.

84 Ex quo fit, vt controuersiæ inter Confraternitates
etiam laïcorum super præcedentiis in processionibus
spectent ad forum Ecclesiasticum, ex Bulla Gregorij
XIII. quam referunt Quarant. *in sum. Bullarij,*
verb. præcedentia, Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2.
cap. 2. *n.* 48. Salgado *de Regia protect. p.* 2. *c.* 9. *num.* 26.
& 27.

85 Non obstat quod Venerabilis Eques de Gratiis in ere-
ctione Confraternitatis, & Monasterij Monialium, pa-
tronatum ipsius sibi non reseruauit. Quia ex fundatione
& dotatione eo ipso sibi fuit acquisitum iuspatronatus,
cùm inibi expressè illud non remiserit, Abb. *cons.* 59.
uol. 2. Roch. *de iurepatr. verb. dotauit, num.* 4. *&* 12.
Campau. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 335.
Viuian. *in praxi iurispatron. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 9.
Rot. *decis.* 5. *de iurepatron. in antiq. & decis.* 167.
num. 5. *p.* 2. *diuers. & decis.* 517. *num.* 2. *p.* 1. *recent. &*
decis. 674. *n.* 1. *part.* 2. *etiam recent.* Remansit namque
patronus idem Venerabilis Eques, & quia fundauit,
cùm fundum dederit, vbi situm est monasterium, &
quia constroxit, cùm & Ecclesiam veterem, & domum
ac habitationem Monialium construxerit, & quia do-
tauit, cum pro dote plures annuos redditus reliquisset
eisdem Monialibus, ac pretiosa ornamenta, & supelle-
ctilia, ex quibus tribus modis, & eorum quolibet patro-
86 natus acquiritur, glos. *verb. efficitur autem, in cap. pia*
mentis, 17. *quæst.* 4. Viuian. *in d. praxi, p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1.
& 2. Ego *de officio, & potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 70.
87 *à princ.* quæ dos in prima fundatione assignata in du-
bio sufficiens præsumitur, Rota apud Viuian. *post suam*
praxim. iurispatron. decis. 112. *n.* 7.

88 Nec obstat, quod ipsæ Moniales patronatum Eccle-
siæ & Monasterij paucis adhinc annis pro certa pecu-
niarum summa pretio appretiato vendiderunt D. Ber-
nardino de Almansa S. Dominici Archiepiscopo in In-
diis occidentalibus, quia respondetur Moniales hac
asserta venditione Confraternitati tempore & iure prio-
ri præiudicare non potuisse, nec ipsi Venerabili Equiti
quoad grauamina & conditiones, quibus bona sua, red-
ditus, Ecclesiam, & domum, ac fundum Monialibus do-
nauerat: Et nihil refert, quod ex pecuniis per dictum
D. Archiepiscopum persolutis alia Ecclesia noua fuerit
constructa; quia vel constructa & fundata fuit in anti-
quo solo vbi erat prima, quæ destructa fuerat, & adhuc
ex fundi collatione remanet patronus: vel in alio loco,
& alieno solo; & nihilominus ratione dotis primus pa-
tronus semper remanet patronus: ita Lambert. *de iure*
patron. lib. 1. *p.* 1. *quæst.* 6. *princ. artic.* 4. *n.* 13. *pag.* 49. ibi:
Ego circa istum articulum multùm dubito, an procedat
conclusio glossæ, & Doctorum in d. cap. 3. *volunt enim*
primum patronum ratione dotis adhuc esse patronum in
Ecclesia readificata, & eadem ratione fundi, si super eo
fundo Ecclesia readificetur, &c. & *in num.* 16. ibi: *Ad-*
uerte tamen quod si vnus esset qui construxisset, fundasset,
vel dotasset Ecclesiam, quæ in totum destrueretur, tunc
licèt non remaneret patronus ex constructione, remane-
bat tamen ex fundi collatione, & dotatione, &c. Viuian.
d. p. 1. *lib.* 2. *c.* 4. *n.* 7. *&* 8. ibi: *Primus patronus ratione* 89
dotis est patronus in Ecclesia diruta, & readificata, & si
super antiquo fundo sit readificata, patronus antiquus,
qui dedit fundum, erit adhuc patronus, &c.

Et quicquid sit, Congregatio hodie non contendit 90
super patronatu, sed super celebratione festiuitatum,
quas abhinc quadraginta annis solita est celebrare in
Altari & Capella maiori Ecclesiæ dicti Conuentus,
iuxta tenorem dictarum Bullarum Apost. de quibus *su-*
prà memini, *n.* 64. Vnde fit quod nullus, siue verus, siue
falsus patronus possit celebrationem harum festiuita-
tum impedire, cùm illæ non sint de præeminentiis per-
tinentibus ad patronos, vt censuit Rota *coram Card.*
Caualerio decis. 321. *in una causa Calagurritana Mona-*
sterij sanctæ Crucis de Victoria, in qua ad instantiam
Monialium illius Conuentus fuit resolutum patrono
tres tantùm præeminentias competere, de quibus *in d.*
decis. cuius verba referam.

Primò dictum fuit competere honorem processionis, 91
quem honorem Domini intelligebant respectu sessionum,
vt etiam patronus in Ecclesia præferatur cæteris laicis,
Abb. *in d. cap. nobis, n.* 5. *in fine vers. item debetur honor,*
de iurepatr. Roch. *in eod. tract. in verb. honorificum, n.* 99.
& respectu aliorum actuum, qui in Ecclesia fiunt, vt in
danda pace, thurificatione, & aliis similibus. Lambert.
lib. 31. *quæst. princ. num.* 11. *Secunda præeminentia debita*
patrono consistit in iure consequendi alimenti, quatenus
deueniat ad inopiam, d. cap. nobis, vbi Abb. *n.* 5. Lam- 92
bert. *d. lib.* 3. *q.* 3. *Hoc autem Domini intelligebant extra-*
ctis prius expensis necessariis pro Ecclesia, vt per Abb.
ibidem, num. 6. *& quando patronus summa laborat ege-*
state, Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 54. *num.* 15. *cum seqq. Tertia* 93
est præeminentia vt possit defendere Ecclesiam, & denun-
tiare personas dilapidantes eius bona, vt dicit idem Abb. 94
num. 7. *Quarta est, vt facta electione Abbatissæ requira-*
tur assensus patroni, ut colligitur ex d. c. cap. nobis, vbi
Anchar. *n.* 8. Roch. *in verb. in Ecclesia, sub num.* 7. *vers.*
& vnus effectus. Verùm hoc intelligitur ex honestate so-
lum, vt apparet ex verbis textus ibi, honestius, &c. Et
ideo non potest patronatus petere cassationem electionis
præcedentis, vt per Ioan. Andr. *&* Anchar. *num.* 10. *&*
facit textus in cap. sacrosancta, in fine, de elect. Et hæ
sunt præeminentiæ quas Rota censet in casu proposito de-
beri patrono huius Ecclesiæ.

OBIECTIO II.

Quòd Moniales per vim & metum compulsæ ad
transactionem, & concordiam deuenerunt, abs-
que debitis solemnitatibus à iure requisitis.

PRæsupponit pars aduersa, obligationem ex transa- 95
ctione resultantem ex defectu solemnitatis, fuisse &
esse nullam, proindeque ad nihilum deseruire; vbi enim
ob publicam vtilitatem lex resistit contractui eum ineri-
tando, nisi quibusdam solemnitatibus adhibitis, tunc
nec ciuilis, nec naturalis ex eo oritur obligatio, si negli-
gantur dictæ solemnitates, *l. cùm lex* 46. *ff. de fideiussor.*
resoluunt Couar. *in reg. peccatum. part.* 2. *§.* 3. *n.* 11. *&* *in*
cap.

cap.quamvis pactum, p.2.§.4.num.6.& 7. de pact.lib.6. Fr.Emman. *in sum.p.2.c.40.sub num.1.circa fin.* Lessius *de Instit.lib.2.c.17. dub.7. sub num.56. & dub.8. n.61.* Franc.Molin. *de ritu nupt. compar.19.ex n.1.* Stephan. Gratian. *discept.forens.tom.4.c.647.num.1.& cap.613. num.65.& 66.* Fontanel. *de pactis nupt. glos.7. part.2. num.57.* Trullench. *in Decalog.lib.7.cap.18.dub.5.sub num.8.* Nec huiusmodi contractus iuramento firmatur,
96 Franc. Molin. *d. comp.19.num.68. cum seqq.* Stephan. Gratian. *Marchin decis.102.n.11.* Cancer. *var. resolut. lib.1.resol.7.num.143. & lib.2.cap.1.numer.13.* Roder. Xuar. *in tit.de las arrhas,num.24.& 25.* Ratio est,quia
97 quotiescunque contractus ex defectu alicuius solemnitatis substantialis inualidus est in foro exteriori, inualidus quoque erit in foro conscientiæ, Menoch. *de præsumpt.lib.1.prus.80.ex num.36.* Lessius *d.lib.2.cap.19. dub.3.n.55.* Azor. *instit.moral.p.3. lib.6.c.9.* Trullench. *d.lib.7.c.18.dub.8.num.3.& c.19.dub.3.num.8.* Antonin. Diana *Moral. resolut.part.1. tract.8. de contractib.resol.75. in fine.*

Sed respondetur totum id fundari in falso præsup-
98 posito, cùm in transactionis & concordiæ scripturis abundè interuenerint solemnitates requisitæ, hoc est, Superiorum licentiæ cum insertione capitulationum, & tres tractatus, vt ex illius constat inspectione; item in ea Moniales fatentur, & Superiores earum asserunt prædictam transactionem illis fuisse & esse vtilissimam, quo casu, vbi scilicet contractus versus est in vtilitatem Ecclesiæ, quidquid in eo promittitur, in foro conscientiæ adimpleri debet; etiamsi non adhibeantur solemnitates iure præscriptæ, secundùm Rebuff. *tractat.de rebus Eccles.non alien.num.34.* Hieron.Gabr. *cons.71. num.11. cum seqq. lib.2.* Fabian. de Monte *de empt. & vendit. quæst.5.num.116.* Capic. *decis.16.n.4.* Menoch. *cons.561. num.8. vol.6.* Mascard. *de probat. concl.75.n.7. cum seqq.* Filliuc. *tract.14.cap.7. quæst.6.* Ego *de officio, & potest. Episcop.part.3.alleg.95.num.25. in fine*; quia etiam minor in sibi proficuis, & beneuo-
99 lis non eget alterius auctoritate, *l.1. Cod. de auctor. præst. Instit.de tutel.& Institut.de auctorit.tut.* Mandos. *in tractat. de minori ætate, quæst.50.* Flamin. Paris. *de resignat.benef.lib.4.quæst.9.num.53.* & eo ipso quod donatio cum solemnitate fit, præsumitur vtilis Ecclesiæ. Card. Mantic. *decis.101.* Gregor. XV. *decis.243.* vbi Addent. *num.4.* Rota apud Post. *in fine sui tractat. de manut. decis.333.num.7.*

Deinde negari non potest, Moniales ex vltima do-
100 natione Venerabilis Equitis de Gratiis effectas fuisse locupletiores, cùm vigore illius redditus annuos quadringentorum ducatorum, & alia bona obtinuissent, & ideo in foro conscientiæ eas teneri adimplere conditiones, & grauamina, ob quæ ea donatio facta fuit, nemo est qui dubitet; sic etiam minor ciuiliter, & naturaliter obligatur, vbi ex contractu aliàs nullo factus est locupletior, *leg.fin.Cod.de vsucap. pro empt.leg prædiorum, Cod. de præd.minor.* Cancer. *var. lib.2. resol.1. num.112.* Iuri enim naturali repugnat, vt quis cum al-
101 terius damno bona sua augere curet, vt eleganter aduertit Cicer. *lib.2. offic.* ibi: *Detrahere aliquid alteri, & homini cum alterius incommodo sua augere commoda, non minus contra naturam videtur, quàm mors, quàm dolor, & reliqua, quæ possunt aut corpori accidere, aut rebus externis*: refert D.Ioan.de Solorzan. *in tract. de Indiarum gubernat.tom.2.lib.1.cap.2,num.16.* Facit do-
102 ctrina Innocentij *in cap.quia propter, de elect.& in cap. qui celebrant, de clerico excom. minist.* resoluentis, quod quando actus valet de iure gentium, licèt non sit seruata forma à iure positiuo, obligat in foro conscientiæ, quem sequitur Panorm. *in cap.1. in fine, de restit. in integ.* & Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum, in prælud. n.24. cum seqq.* Necessariò enim soluendum
est, quod naturaliter debetur, Bart. *in consiit. Ad reprimendam, verb. denunciatio, n.90.* Couar. *in c.cùm esses, n.6. de testament.* 103

Vnde fit Moniales nullitatem allegantes, aut per 104
viam restitutionis petentes contractum rescindi, nullo modo esse audiendas in foro exteriori, quin priùs omnia restituant, quæ virtute talis contractus ad eas peruenerunt, vt in minore probant text. *in l.quod si minor, §. restitutio, ff. de minorib. & in l.cùm te fundum, C. de pact.& in leg.1.Cod.de reput.quæ fiunt in iudic. restit.in integ.* Moliu. *de primog.lib.4. c.9. num.43.* Giurba *decis.103.n.10.* Rot. *decis.440.n.1. p.1.diuers.* & in alio quocunque iure minoris gaudente, qui prætextu læsionis, aut metus, vel quavis ex causa aliquem contractum
rescindere prætendit, resoluunt Afflict. *decis.230.n.4.* 105
& 5. Surd. *cons.54.n.42. & cons.181.n.47.* Menoch. *cons.644.num.1.* Giurba *d. decis.103. n.5.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.glos.27.n.22.& glos.56.n.104.& 105.*

OBIECTIO III.

Quod Moniales ex transactione, & concordia enormiter, seu enormissimè læsæ fuerunt.

HÆc obiectio fundatur in quorundam sententia, 106
qui videntur asserere læsionem enormissimam contractus etiam transactionis rescissionem inducere, de qua disputant Roder. Xuar. *alleg.22.* Mariens. *in dialogo Relator. p.3.c.20. à n.3. & in l.2. glos.8. num.56. titul.11. lib.5. Recop.* vbi Azeued. *n.27.* Burg. de Paz *cons.19. à n.11.* Maurit. *de restit. in integrum,cap.211.* Guttier. *de iuram. confirmat.p.3.c.2.num.24. & lib.2. practic. quæst.141.n.4.* Molin. *de primogen.lib.4.cap.9. n.33.* alt.Molin.Theolog. *de Inst.disp.556.n.20.* Surd. *cons.451.n.9.* Menchac. *controu. vsufreq. cap.61. n.50.* Ceuall. *comm. contra comm. quæst.72. à n.1.* Fontanel. *de pactis nupt.claus.4.glos.9.p.5. à n.192.*

Et hinc nonnullorum aliqui affirmant iuramentum 107
non operari vbi interuenit enormissima læsio, Bursat. *cons.25.num.3. & cons.21. n.12.* ratione quia tollit illa vires iuramenti, ita vt necessaria non sit absolutio, Hieron. Gabr. *cons.9. n.1.vol.2.* Paul. Galerat. *de renunciat.cent.2.cas.102.n.25.* quos refero *in votis decisiuis Canon. lib.2. voto 62. n.16.*

In facto & in iure à veritate prorsus aliena est hæc 108
læsionis enormissimæ enarratio; in facto, quia illa nullibi iustificatur, nec in processu de ea articulum, aut probationem aliquam fecerunt Moniales, aut ex alia parte constat, aut constare potest eam interuenisse in contractu transactionis, quam Moniales ipsæ cum Congregatione celebrarunt; nam cùm ibidem Moniales se obligauerint ad præstandam patientiam, vt Congregatio celebraret in Ecclesia Conuentus festiuitates nobilia sui Instituti per Sedem Apost. approbari; in vim præcedentium aliarum obligationum in anterioribus capitulationibus initarum, pro quibus Venerabilis ipse Eques de Gratiis res suas, bona, redditus annuos, & pretiosa supellectilia Conuentui dedicauerat, illique liberalem de omnibus donationem fecerat, non est tanti æstimanda hæc patientia, aut festiuitatum hujusmodi celebratio ad solius Congregationis expensas facienda, vt ex ea dicantur Moniales enormissimè læsæ, non ostendentes in quo consistat hoc damnum, immò venientes contra propriam confessionem in tractatibus eiusdemmet transactionis factam, quòd scilicet esset vtilis, & facientes contra iudicium Superioris licentiam ad transigendum concedentis, & in ea asserentis declarationes, & conditiones in dicta transactione

insertaa

insertas videre vtiles, & conuenientes, & redundare in spiritualem animarum salutem: & licèt tam euidenter de hac vtilitate constare non posset, vt plenè & concludentur per supradicta constat, in dubio transactio
109 præsumenda erat vtilis, arg. l. 1. C. de pactis, & l. si ea, C. de vsur. vbi dicitur, satis lucrari, qui à litibus eximitur, Roland. cons. 15. num. 51. vol. 1. Becc. cons. 176. n. 28. vol. 1. Alex. cons. 226. num. 12. lib. 2. ibi: *Eo ipso quod à lite discedatur, dicitur quis habere commodum, & vtilitatem ex actu per quem disceditur*, &c. Rot. decis. 86. n. 20. cum seqq. p. 6. recent.

110 Parum refert dicere, quod tres tractatus in transactione interuenientes vno die facti fuerunt, quia nullibi reperitur in iure cautum, quod tribus distinctis diebus interuenire debeant, immò vnus tantum in alienatione rerum Ecclesiæ exigitur & sufficit, cap. sine exceptione, 12. quæst. 2. ibi: *Et cum totius Cleri tractatu, & consensu*, &c. vbi dixi in collect. n. 3. Couar. lib. 1. var. cap. 17. n. 1. Bonacin. var. tractat. titul. de alienat. bonor. Eccles. disp. 2. quæst. vnica, puncto 4. n. 1. Ego in votis decis. Canon. lib. 2. voto 30. n. 22. Et quicquid sit, non stamus in contractu alienationis bonorum monasterij, nec in noua obligatione facienda, sed in antiqua præstandi patientiam ad celebrationem festiuitatum priùs in aliis præcedentibus contractibus, & donatione vltima imposita, & modò repetita.

111 Et quicquid sit, verius & certius est, transactionē quæ finem liti, ut in casu nostro, imposuit, non rescindi prætextu læsionis, quæ multùm excedit dimidiam iusti pretij. Ita Cuman. Alex. & Ias. in l. si quis cùm aliter, ff. de verbor. signif. Dec. cons. 216. num. 33. Grat. cons. 118. num. 9. vol. 1. Ludouic. Gom. in reg. de annali possessore, quæst. 2. Gail. lib. 2. obseru. 70. num. 9. Padil. in l. 1. n. 23. C. de rescind. vendit. Menoch. cons. 401. n. 559. Ludou. Schrader. cons. 1. n. 466. vol. 1. Peregr. cons. 102. n. 41. vol. 4. optimè Anton. Fab. de erroribus pragmat. errore 10. fol. mihi 209. num. 3. ibi: *Ille nunc error nobis refellendus est, qui mihi omnium maximus videtur, quod etiam transactionem ex causa immodica læsi rescindi posse arbitrantur. Quo quid dici potest, non dicam absurdius, sed toti etiam Reip. perniciosius? Nam si Reip. interest lites, quæ in dies ferè singulos innumeræ emergunt, aut iudicato, aut transactione finiri, finitas autem bona fide, id est, non vi, non dolo, nunquam restaurari, quemadmodum tot iuris locis scriptum est. Quis erit, obsecro, litium finis, si ex causa immodica læsionis transactiones rescindi concedatur. Et verò si Pandectarum iura inspicias, constat non potuisse transactionem rescindi prætextu læsionis, nec si ad quadruplum vsque læsio interuenisset*, l. Lucius 78. §. vltim. ff. ad S.C. Trebell. &c. Et paulò inferiùs, n. 7. in fine, ibi: *Comparatur auctoritas transactionis cum auctoritate rei iudicatæ, vt intelligamus non minorem auctoritatem esse transactionum quàm rerum iudicatarum, quod his ipsis verbis expressum est in l. non minorem 20. C. de transact. imò majorem esse transactionum scripsit* Harmenop. lib. 1. titul. 10. *Atqui constat sententiam rescindi non posse prætextu quantocumque læsionis, l. vltim. toto tit. Cod. sententiam rescindi non posse*, &c. & iterum decade 8. errore 10. numero 10. fol. 211. Et nuncupatim de læsione enormissima, Rot. decis. 102. num. 2. p. 1. diuers. & decis. 189. num. 4. p. 2. in posthum. Farin. aliàs parte 4. recent. & decis. 552. n. 2. d. p. 4. recent. vbi quòd læsio debet esse enormissima in magno excessu, & vltra dimidiam, & allegat Corneum, Dec. Cagnol. Odd. Mantic. & Puteum ibi, *vt propterea nec dari possit de læsione, quæ tamen probanda esset enormissima*, &c. l. 34. tit. 14. part. 5. ibi: *E porende dezimos que la auenencia e el pleito que ya fuesse fecho, que deue ser guardado tambien por la vna parte, como por la otra, e quantoquier que montasse aquella parte que quitasse al demandador, no la podera despues demandar*, &c.

iuxta interpretationem Gregorij Lopez ibi, in verbo quantoquier, sic dicens: *Tene ergo menti istam legem partitarum, quæ tollit dictas opiniones, imò & vult ista lex, quod etiamsi sit enormissima læsio in transactione, non rescindatur, cum d. sit, quacunque, seu quantacunque sit pars*, &c.

OBIECTIO IV.

Quod Ecclesia contractui stare tenetur in sibi proficuis & vtilibus, non verò in damnosis.

Sicut in pupillo & minore claudicat contractus, in 112
hoc quod ei stare tenetur in sibi proficuis, & vtilibus tantùm, l. si id quod 7. §. fin. ff. de rescind. vendit. leg. Iulianus 13. §. sed & si quis minorem, iuncto §. præcedenti, & §. si quis à pupillo, ff. de action. empti, plura refert Cald. Pereira in leg. si curatorem, verb. cùm non absimilis, n. 25. Donel. comment. iuris Ciuilis lib. 12. cap. 22. vbi Osvvald. lit. K, cum seqq. Ita etiam in Ecclesia videtur posse contractum claudicare, ad hoc vt ei ipsa stare teneatur, in quantum sibi fuerit vtilis, & non aliàs, 113
cap. si qua de rebus 42. vers. in iudicio autem eri, 12. q. 2. vbi notarunt omnes secundùm Mathesil. sing. 155. incip. Nota quod si minor, vers. idem etiam, Tiraquell. ad leges connub. glos. 8. n. 92. & de retractu conuent. ad fin. tit. n. 152. in fin. Redoan. de rebus Eccles. non alien. quæst. 20. num. 193. & 197. & quæst. 51. cap. 7. à n. 18. Surd. cons. 69. n. 93. Honded. cons. 18. num. 72. vol. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 202. n. 22. & 23. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 25. titul. 6. num. 48. in fine, & n. 49. Valet enim argumen- 114
tum de pupillo & minore ad Ecclesiam: Ego de locis communibus, loco 72. num. 1.

Sed hæc resolutio, in qua obiectio fundatur, nullo 115
modo contractui nostro accommodari potest, in cuius celebratione, de transactione loquor, licentia Superioris, & tres tractatus, ac cæteræ necessariæ solemnitates non defuerunt; quo casu nullus dubitauit Ecclesiam teneri stare contractui, & ad illius obseruantiam obligari posse: in hoc tamen priuilegiata solùm reperitur Ecclesia, vt si à principio contractum aliquem celebrauerit sine Superioris auctoritate, vel sine debitis iuris solemnitatibus, possit, si sibi vtilius videbitur, interueniente auctoritate, vel solemnitate, quæ defecerat, contractui stare, vel illum reprobare, si damnosus sibi videatur: vnde fit vt agi valeat aduersùs Ecclesiam, sicut aduersùs minorem, vt declaret an velit contractui stare, an ab eo recedere. Ita Gabr. Sarayna ad Mathesil. d. sing. 155. num. 20. vers. quod etiam, Bernard. Diaz reg. 219. in 7. simili, vers. & stante ista. Franc. Sarmiento de redditibus Eccles. p. 1. cap. 2. num. 17. Pinel. rectè explicans in l. 1. p. 3. num. 34. in princ. & num. 36. vers. quod etiam vrgenter, Cod. de bonis mat. Surd. d. decis. 69. num. 23. etiam ad fin. Perez de Lara de vita hominis, cap. 18. n. 50. Cancer. var. resolut. lib. 1. resolut. 13. num. 49. Trentacinq. lib. 1. var. tit. de minorib. resolut. 8. n. 25. Fontanel. de pactis nupt. lib. 4. glos. 13. p. 1. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. n. 93. Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 1. n. 75. Beltramin. ad Gregor. XV. decis. 467. n. 16. lit. B. ad fin.

Et licèt supponeremus transactionem prædictam à 116
principio fuisse nullam, adhuc Moniales eam pro parte admittere, & pro parte reprobare non possent, sed in totum approbare, vel in totum rejicere tenerentur, arg. l. cùm quæritur 16. ff. de administ. tutor. ibi, *aut in totum agnoscere, aut à toto recedere*, &c. leg. si ita stipulatus 39. ff. de operis libert. ibi: *Quia non debet ex parte obligationem comprobare, ex parte tanquam de iniqua queri*, &c. l. nam absurdum 7. ff. de bonis libert. ibi: *Nam absurdum*

videtur licere eidem partim comprobare iudicium defuncti, partim euertere, &c. Treuis. *decis. 46. num. 10. lib. 2.* Caputaq. *decis. 186. num. 2. p. 2.* & de contractibus cum Ecclesia & Religiosis agens idem resoluit Bald. *cons. 100. n. 3 lib. 1.* vbi ait, quod donatio Ecclesiæ non simpliciter facta, est Sanctum Sanctorum, vt putabat Innocentius, sed cum onere suo, & *cons. 379.* quod est sub *cons. 377. n. 5. eod. lib.* & *cons. 201. n. 1. vers. si autem nihil, lib. 4.* Alberic. *in l. 4. §. si ab ignoto, ff. de manum.* & alij, quos refert & sequitur Tiraq. *de retractu convent. ad finem tit. n. 6. & 16.* Couar. *var. lib. 2. c. 16. n. 9. per tot.* qui loquitur in contractu emphyteutico Ecclesiæ, qui vel in totum debet valere, vel in totum non valere, apertiùs Greg. XV. *d. decis. 467. n. 5.* ibi: *Et quod dicitur, iudicium sicut contractum posse claudicare fauore Ecclesiæ, procedit quantum ad hoc ut possint eligere, an velint stare iudicio, & contractui, necne, non autem possint actum diuidere, pro parte illum approbando, & improbando pro parte, sed debent totum approbare, aut improbare*, &c. Beltram. *ad eund. tit. lit. B. n. 16. vers. verum est.*

117 Et facit quod aliud agens docet cum pluribus Th. Sanch. *de matrim. lib. 1. disput. 1. num. 16.* nempe quod donatio facta Ecclesiæ non minus quàm facta aliis illius acceptationem requirit, vt fiat irreuocabilis, quia non fit immediatè Deo, sed homini, vnde more humano debet fieri, & consequenter leges aliarum donationum in ea seruandæ sunt.

118 Denique cùm absque dubio in omnibus contractibus id obseruetur, nulla potest esse ratio, qua dictæ Religiones, cum quibus contractus, & conuentiones fiunt, velint se eximere à regula generali, de qua *suprà n. 95.* Tum vel maximè, quia illarum interest promissa seruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere; ratio in iure ad multa deseruiens, *l. 2. §. sed dominorum interest, ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris, §. sed hoc tempore, sub eod. vers. Instit. eodem, l. diuus 24. vers. nec vllorum magis interest quàm ipsorum, ff. de milit. testam. §. 1. sub eod. vers. Instit. eodem, l. ratas 7.* ibi: *Vestra etiam interest, Cod. de rescind. vendit,* vbi ea ratio traditur pro firmitate contractûs cum milite celebrati, iunctis quæ in simili circa contractum cum Principe, vel Repub. gestum expendunt Hubert. Giphan. & Ioan. à Sande, quorum meminit Ioseph. Vela *assert. 13. n. 36. ad fin.*

OBIECTIO V.

Quod Ecclesia priuilegio gaudet, ne donans donationem illi factam reuocare valeat.

119 HVjus priuilegij fundamentum innititur dispositioni text. *in cap. verum 4. de condit. appos.* cuius hæc sunt formalia verba: *Verùm cùm alicui Ecclesiæ possessio qualibet interposita conditione donatur, à donatore donum postea reuocari non potest, nisi fortè tali sit conditione collatum, quod eo cessante debeat reuocari.* Quæ videntur limitare regulam suprapositam, videlicet quod etiam iure actionis potest agi præcisè ad rescissionem contractus, vel donationis modalis ob non impletum modum, qui donationi ipsi causam dedit: & sic videtur textum locum non habere in donatione facta Ecclesiæ sub aliquo onere, vel modo, ad hoc vt iure actionis reuocetur talis donatio, & res donata ei tollatur ob defectum adimplementi onerum, & modorum impositorum, licèt finalem causam contractus dedisset; & nihilominùs textus non negat Ecclesiam obligari non posse ad ea integrè adimplenda; cùm tamen id indecisum remanserit, ac proinde in puris terminis iuris communis, ex reg. *l. præcipimus 32. §. fin. C. de appellat.* cum similibus. Priuilegium ergo solum in eo consistit, quod licèt contra alios donatarios sub modo finalem causam continente, ob non adimplementum posset agi præcisè ad rescissionem; contra Ecclesiam non æquè, vt planè constat ex d. *cap. verùm*, in quo illa particula *conditione*, idem importat quod modum, seu pactum, vt notaui *in collect. ad illum text. num. 6.* ex ea ratione, quia textus præsupponit donatum Ecclesiæ adquiri, & postea onus esse implendum, quo casu censetur modus, & non conditio; tum etiam, quia si dicta particula posset intelligi de conditione propria suspensiua actus, nullo modo Ecclesia posset possessionem rei donatæ sub tali conditione ingredi, nisi post eam adimpletam, ex regula text. *in leg. cedere diem 213. vers. vbi sub conditione, ff. de verbor. signif. leg. vnic. §. sin autem aliquid sub conditione, Cod. de caduc. toll. en. §. ex conditionali, Instit. de verbor. signif. lib. 34. in princ. titul. 11. parte 5.*

120 Sed ex *d. cap. verùm*, clarè ostenditur, Ecclesiam in possessionem rei donatæ ingressam fuisse, siquidem ibi agitur an ea possessio ob non adimplementum conditionis, seu legis, cum qua facta fuit donatio, reuocari posset necne, quod supponit præexistentiam illius; primario enim præsupponit habitum, *l. nam etsi sub conditione 5. vers. post defectum,* ibi, *gradum non rumpit, quia nullus est, ff. de inoffic. testam. leg. non potest 208. aliàs 209. ff. de regul. iuris,* ibi: *Non potest videri desisse habere qui nunquam habuit,* &c. *cap. ad dissoluendum 13. vers. quocirca, de desponsat. impub.* 121 Et sic dicta particula *conditione*, posita in dispositione, vbi vnus possessionem rei priùs ingreditur, idem importat quod pactum, siue modum in contractu, aut alia dispositione appositum, *leg. societatem 76.* aliàs 77. vbi *gloss. 1.* quam ad hoc præ aliis notat Bald. *ff. pro socio, l. quæ sub conditione 8. §. mortuo, vers. idem est, ad fin.* vbi notat Gotofred. *verb. conditioni, ff. de condit. instit. leg. liberto 21. §. Lucius,* ibi, *conditione suprascripta*, & ibi, *conditionibus testamento adscriptis*, iuncto texto ibi, *parere compellendam*; & ibi, *vtili repetitione hæredes adiuuandos*, vbi notat *glos. vlt. in fine*, ac Doctores communiter, & Gothofred. *ad verbum conditionibus, ff. de annuis leg. l. Titio centum 71. §. 1.* ibi, *conditio non remittetur*, vbi notat gloss. & *l. libertis 108. ff. de condit. & demonstr. d. lib. 2. §. fin.* ibi, *ea conditione vt Stichum sibi emeret*, iuncto textu, ibi, *mortuo Sticho condictione repetam*, & *lege 3.* ibi, *si conditio repetitioni locum fore*, & vtrobique Doctores, *ff. de donat. leg. Gaius 23. vers. Paulus, ff. de manumiss. l. Mæuia 44.* vbi notarunt omnes, *ff. de manumiss. testam.* & vltra eos obseruarunt Bart. *num. 5.* & cæteri communiter *in l. quibus diebus 40. §. Termilius, ff. de condit. & demonstrat.* Tiraq. alia iura & Doctores congerens, *de retract. conuent. §. 2. glos. vnica, n. 76.* Anton. Gom. *var. resolut. tom. 1. cap. 22. num. 70. vers. & in tantum.* Greg. Lopez *in l. 21. glos. 7. tit. 6. part. 6.* Ludou. Molin. *de primog. lib. 2. cap. 12. n. 5. & c. 15. n. 3.* post alios Ioan. del Castillo *controuers. tom. 4. c. 55. n. 34.* Eodem modo accipitur & intelligitur particula illa, *conditione*, in *d. cap. verùm*, significans, & denotans donatum, & traditum Ecclesiæ sub certo pacto, vel modo, ei reuocari non posse iure actionis ob non implementum, sed tantùm ad obseruantiam eam compellendam, vt intelligit *ibi* glos. *verb. sub conditione*, & omnes communiter, vt præ aliis videre est apud Tiraq. *de vtroque retractu, ad finem tit. num. 14. & 15.* Couar. *lib. 1. var. cap. 14. n. 9.* Greg. Lopez *lib. 6. glos. 1. vers. & nota, titul. 4. part. 5.* & ad eum Hermosil. *à num. 26.*

122 Ratio fundatur in fauore Ecclesiæ ad hoc vt ob non implementum modi, seu pacti, sub quo illi aliquid donatur, etiamsi causam finalem donationi dedisset, ita donatum & traditum Ecclesiæ minimè valeat reuocari, prout reuocaretur aliis donatariis, ex *d. l. 2. §. fin. de donat.* cum similibus; & sic obligatio ad implementum

remaneret

remaneter tantũ, quapropter modus, fauore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsiuam, & non finalem, vt resoluunt Rip. *in l. fin. de renocand. donat. quæst. 52. n. 173.* Cou. *lib. 1. var. c. 14. n. 6.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 48. num. 70.* Ea quibus rectè inferrui, iustè posse Congregationem prætendere, si Moniales nolint obseruare conditiones & capitulationes, propter quas Venerabilis Eques de Gratiis omnia bona sua, annuosque redditus illis donauerat, vt ea restituant, in quo nullibi Ecclesia reperitur priuilegiata ad hoc vt inuito interesse habente bona habeat, & conditiones sub quibus illi fuerunt donata, rejiciat, ac adimplere recuset; & inter interessatos locum primum obtinet Congregatio, cùm inter conditiones in contractibus appositas ad sui fauorem vna adsit, quod scilicet Moniales tenerentur admittere in Ecclesia monasterij Congregationem ad suas festiuitates celebrandas, & casu quo id facere recusent, donans reuocat io totum donationem illam, & vult quod ea bona Patribus Prædicatoribus deferantur, vt ea illis Collegium studentium Fratrum illius sacri Ordinis fundetur, in quo Congregationi concedatur locus ad prædictas festiuitates celebrandas, vt *suprà* dictum est. Et quicquid sit, eodem priuilegio potiùs gaudere deberet ipsa Congregatio, vti locus pius & Ecclesiasticus, cùm agit de bonis & iuribus suis conseruandis, proindeque de damno vitando, quod iniustè passa est & patitur ejecta; quando enim agitur inter æquè priuile-
123 giatos, potior est causa illius, qui agit de damno vitando, Lamberteng. *de contract. minor. ad fin. num. 125. cum seqq.* Greg. XV. *decis. 164. n. 6. & decis. 473. n. 13.* Rot. *decis. 282. num. 10. part. 4. diuers. & in recent. decis. 218. num. 6. part. 2. & decis. 190. num. 30. part. 6.* cum aliis.

OBIECTIO VI.

Quod Congregatio festiuitates suas in Ecclesia conuentus Monialium celebrauit, præcedente illarum licentia, & permissione, & non iure proprio.

124 PRæsupponunt, licèt falsò, vt infrà ostendetur, Moniales facultatiuos fuisse omnes actus a Congregatione gestos circa festiuitatum celebrationes, proindeque ea illis non posse jus aliquod, seu præscriptionem acquirere, quia ex illis, quæ facultatis fiunt, certum est nullo tempore posse dici alicui ius quæsitum, nec præscriptionem causatam, *cap. possessione, 16. quæst. 1. l. quæ iure familiaritatis, ff. de acquir. possess. glos. fin. in l. solet, ff. de offic. Procons.* Crauet. *de antiquit. temporum, p. 4. sect. fin. à n. 35. & cons. 111. num. 22. cum seqq.* Bardel. *cons. 143. n. 18. vol. 2.* Surd. *cons. 274. n. 21.* Tiber. Decian. *cons. 44. num. 133. volum. 4.* Thesaur. *decisione 16.*
125 *n. 3.* Valena. *cons. 94.* Cancer. *var. resolut. lib. 2. cap. 2. de iurisd. omn. iudic. n. 109.* ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam præscribi, *l. 2. ff. de via publica, l. 1. §. denique, l. si in meo fundo, ff. de aqua pluuia arc. l. quominus,* vbi Bart. *n. 26. in fine*, & Rip. *n. 98. de flumin.* Balb. *de præscrip. p. 4. quinta p. q. 4. n. 4.* Anton. Gabr. *comm. opin. lib. 5. tit. de præscript. concl. 10.* D. Barbos. *in l. cùm notissimi, C. de præscrip. 30. ex n. 77.* latè Castill. *controuers. tom. 7. de tertiis, cap. 32. à princ.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 1293. in fine*, Card. Mantic. *decis. 167. num. 2.* Post. *de manutent. obseru. 53. num. 2.* plures per me citatii *in collect. ad cap. vt priuilegia 24. num. 8. de priuileg.*

116 Verùm his non obstantibus, obiectio prædicta fundatur in falso præsupposito, quod scilicet actus celebrationis festiuitatum dependeret à voluntate & permissione Monialium, cujus tamen contrarium euidenter apparet, tum ea testamento Venerabilis Equitis de Gratiis, quod in casu de quo agitur, vim legis habet, ex vulgari illo dicterio, Disponat testator, & erit lex: *l. verbis legis, ff. de verbor. signif. §. disponat, in Auth. de nupt. collat. 4.* latè Carol. Maranta *resp. 30. num. 1. cum seqq. p. 1.* Lambert. *de iurepatron. p. 1. quæst. 9. num. 52.* Mieres *de majorat. p. 1. quæst. 50. ex n. 1.* tum ex scripturis donationum, & capitulationum, necnon transactionis, & concordiæ inter dictas Moniales, & Congregationem eandem iure proprio, prout præsumitur quis possidere, & non alieno, *l. Titia, ff. de solut.* Surd. *cons. 351. num. 23.* Rot. apud Post. *in fine d. tract. decis. 40. num. 30* & non sunt gratuita ea, ad quæ nos necessitas adstringit, ead. Rot. *decis. 702. num. 4. in fin. p. 1. in posthum.* Farin. *alias p. 3. recent.* & ex multiplicatis Monialium præfatarum obligationibus titulo oneroso publica auctoritate signatis, habuisse & habere radicatum in se ius ea tot præcedentibus titulis celebrandi festiuitates suas in dicta monasterij Ecclesia, per annos ferè quinquaginta cum multiplicitate actorum quolibet anno continuatorum sine alicuius contradictione. Vnde succedunt duæ iuris conclusiones ab omnibus communi calculo receptæ, quarum prima sequitur. Non 127
est materia facultatiua quando præcedit titulus, quia tunc actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis, ad exclusionem actus voluntarij, Beltramin. ad Greg. XV. *decis. 162.* quem refert, & sequitur Ludou. Post. *de manutent. obseru. 53. num. 18.* per text. in
l. qui in aliena, § si is qui, ff. de acquir. hæred. vbi probatur 128
actum subsequentem censeri & præsumi factum secundùm formam contractus præcedentis, Alex. *cons. 252. n. 9. cum seqq. lib. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 49. num. 4. cum seqq.* Duran. *Rota decis. 388. num. 10. & decis. 387. n. 29.* Surd. *decis. 71. n. 9.* vbi quod præsumitur gestus in executionem præcedentis contractus, *& decis. 170. n. 15. & decis. 285. & decis. 208. n. 33. & decis. 325. n. 7.* vbi quod præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt. Valasc. *cons. 174. n. 10. tom. 2.* Melch. Reinoso *obseruat. iuris lib. 1. obseru. 72.*
n. 20. Rot. *decis. 389. n. 4. p. 3. recent. & decis. 566. n. 2.* 129
ead. p. 3. Et solutio semper præsumitur ea causa præcedentis obligationis facta, *leg. quadam mulier, ff. de re iudic.* Rot. *decis. 647. n. 6. d. p. 3.*

Alia iuris conclusio non minus certa est, quod ex 130
multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum præsumptio facultatiua excluditur, Rip. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, num. 55. de causa possess.* Cæs. de Grassis *decis. 1. n. 3. eod. tit.* Seraphin. *decis. 212. n. 2. & decis. 323. num. 4.* Beltramin. ad Greg. XV. *decis. 162. n. 16. vers. secundò excluditur*, Rot. *d. decis. 389. n. 4. p. 3. recent.* vbi quod priuilegium actus facultatiui cessat vbi concurrit immemorabilis. Rota *decis. 224. n. 8. p. 6. recent.* eadem Rot. apud Ludou. Post. *in fine sui tract. de manut. decis. 42. n. 8. & in recent. decis. 397. n. 3. & 640. n. 3. p. 2.* Cacheran. *Pedem. decis. 99. n. 19.* vbi quod ex diuturna præstatione præsumitur animus obligandi, Caualer. *decis. 286. n. 6.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 681. n. 6.* latè Ludou. Post. *de manutent. obseru. 53. n. 10.* vbi reddit rationem, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda; necnon quod
ex diuturna possessione acquiritur actus considerabilis, 131
& manutenibilis, & *num. 27.* quod vbi agitur de fauore diuini cultus (prout in casu nostro) non præsumitur materia facultatiua. D. Alex. Raphaël apud me suprà *voto 49. n. 18. & 19.*

Sic etiam excluditur præsumptio possessionis iure fa- 132
miliaritatis ex multiplicitate actuum & continuata possessione. Beltramin. ad Greg. XV. *decis. 572. n. 8.* Rot. apud Ludou. Post. *in fine dicti sui tract. de manutent.*

decis.32.n.9. Vel per exhibitionem tituli præcedentis,
Seraph.*decis.342.n.2.* Greg.XV.*decis.92.n.3.* Etiamsi
titulus esset nullus, idem Greg. XV. *decis.92. n.4.* &
Beltramin. *d.decis.572. eiusdem n.7.*

133 Non obstat, quod in scriptura conuentionis initæ
inter D. Bernardinum de Almansa Archiepiscopum
Insulæ Sancti Dominici in Indiis occidentalibus ex
vna parte, & dictas Moniales ex altera, *sub die 9. Fe-
bruarij* 1631. reperitur sic inter dictas partes conuen-
tum. *Item por quanto en la Iglesia del dicho monasterio
an hecho y hazen sus fiestas los Esclauos del Santissimo
Sacramento, con permission del dicho Monasterio, agora
su Señoria Illustrissima como tal patron perpetuo, a in-
stancia y pedimiento de las dichas Señoras Abbadessa y
Monjas por si, y sus patrones, su Señoria Illustrissima
da permission y tiene por bien que los dichos Esclauos del
Santissimo Sacramento continuen en la dicha Iglesia, Ca-
pilla, y Altar mayor del dicho monasterio sus fiestas de
primeros Domingos del mes, octaua y carnestolendas, dias
de toros, y las demas que su Bula los concede. Loqual su
Señoria Illustrissima ni sus patrones no impediran, y
esta permission se la hazen con la calidad que si a el di-
cho monasterio se le offreciere hazer alguna fiesta que sea
tan precisa, que no la puedan deferir a otro dia, que se
ha de preferirla del monasterio a lo de los dichos Escla-
uos, y ellos podran hazer la suya en la capilla de Nuestra
Señora de Gracia, o diferirla para otro dia: y por esta
permission, ni otra, sea visto auer acquirido, ni acquiera
adelante ningun derecho de costumbre, possession temporal,
ni ordinaria, ni otra de ningun genero, ni para dar luga-
res, entierros, ni tener otra autoridad alguna de ninguna
manera en la dicha capilla mayor, y no ha de ser perjui-
zio à lo vno, ni otro las dichas sus fiestas, ni hazer daño
en la dicha capilla mayor, grados, ni altares con tabla-
dos, ni adornos que pusieren, y los que se hiziere, ha de
ser de tal manera que lo susodicho estè, y quede libre de
todo daño, preiuyzio, y nueuo reparo.*

134 Quæ quidem conuentio inter dictas partes inita
aliis præiudicium inferre non potest, qui in ea non in-
teruenerunt, nec illi consensum aliquem præstiterunt,
aut postea eis notificata fuit, ex vulgari regula quod res
inter alios acta aliis nocere non potest, *l.de vnoquoque,
ff.de re iudic. l.res inter alios, de regulis iuris, toto titulo C.
res inter alios acta*, cum multis per me citatis *Axiom.*
199. *n.11.* tum quia tam Moniales, quàm Archiepis-
copus non poterant legem imponere Congregationi
super iuribus suis, quæ per titulos præcedentes & ante-
riores obligationes & transactiones inter ipsas Monia-
les & Congregationem ex causa onerosa initas, illa iu-
stè obtinebat, nec pariter illi præiudicare in suis festi-
uitatibus celebrandis, & cum hoc onere facienda erat
135 conuentio, aut facta cum illo præsumi debet, aliàs
enim daremus, quod possent ipsæ Moniales dare quod
non habebant, contra reg.text. *in cap.nemo plus, de re-
gulis iuris in 6. & l.nemo plus, ff.eod.tit.* cum similibus
à me adductis *Axiom.64.n.1.* nam res transit cum suo
onere ad quemcunque vadat, *l.is cui opus, ff.de noui ope-
136 ris nunciat. l.si conuenerit, §.si fundus, ff. de pignor. act.
cap.ex litteris, de pignor. c.pastoralis, de decim.* cum simi-
libus citatis per me *Axiom.199.n.5.* Et in re sua, in
qua alius ius habet, non potest quis ponere legem,
137 quam velit. Anchar.*consil.155. Omnis rationibus, n.7.
138 & seq.* Boer. *decis.120.n.12.versicul.ex quo secundum.*
Et in præiudicium tertij re propria abuti nemini licet,
Menoch. *de præsumpt.lib.4.præs.83.n.8.& consil.226.
n.50. & 51.* Ioan.Maria Nouar. *quæstion.forens.lib.1.
q.63.n.8.* Tum denique quia illa conuentio habet duas
partes inter se distinctas, vnam quæ respicit celebratio-
nem festiuitatum in Capella, & Altari maiori, & vult
ipse Archiepiscopus quod Congregatio illas ibidem
omnino celebrare valeat, ita ut nec per se, nec per suos
in eodem patronatu successores dictarum festivita-
tum celebratio impediri possit: & quamvis videatur
insinuari id fieri ex permissione Monialium, cùm po-
stea dicatur quod dicta celebratio impediri non valeat,
illa permissio iam non potest esse voluntaria, sed dein-
de fit necessaria quoad hunc effectum, argumento *l.non
idcirco, in fine, Digestis de contrah. empt.l. si manda-
vero, l.5. sicut, ff.mandati, l.sicut ab initio, C.de action. &
oblig.* aliàs enim ad nihilum deservirent verba illa, *lo- 139
qual su Señoria, ni sus patrones no lo impediran*, si uti-
que liberum foret, & permissum dicto Archiepiscopo,
aut suis pro tempore existentibus in patronatu succes-
soribus festivitates Congregationis impedire, quia ver-
ba debent intelligi ne maneant sine effectu, *l. si stipu-
latus fuero, ff.de verbor. oblig.* Menoch. *consil.122.nu-
mer.48. & consil. 373. num.8.* Surd. *de alimen.titul.9.
q.16.n.9.* cùm debeant aliquid operari, *l.3.in princip.ff.
de tutor. l. si quando 109. ff. de legat.3.* cum aliis per
me citatis *Axiom. 222. n. 11.* Alteram habet partem
illa conventio incipiens à versiculo: *Y por esta permis-
sion, &c.* ubi habetur quod ex hac permissione nullum
consuetudinis, seu possessionis ordinariæ, vel tempo- 140
ralis, vel cuiuslibet alterius generis Congregationi ac-
quiratur, nec ad danda loca ad sepulchra hominum, nec
ad aliam auctoritatem habendam in dicta Capella ma-
iori, ex quibus verbis colligitur, consuetudinem, & pos-
sessionem eo casu impediri, quo Cógregatio eam acqui-
rere prætendat ad sepeliendum in ea Confratres, vel ad 141
aliam auctoritatem habendam, ubi noto in prima exce-
ptione dictionem illam, *ni para dar lugares a entier-
ros*, & in secunda, *ni tener otra autoridad*, quæ in utra-
que parte accipitur, pro *neque*. Cicer. *lib.5. epist. Nec
opibus satis firmi, nec voluntate sunt.* Idem *lib. 3. epistol.
Nec enim obscuris in personis, nec parvis in causis res age-
tur*, post Paris.& Bon. advertit Cned. *sing. 63.n.3.* Et
ita vult hæc dictio sic repetita, ut possessio circa illa
duo operetur, non tamen vult ut eundem effectum ha-
beat circa expressa antea in prima parte, quia est im-
plicativa casus contrarii ad expressa, ut *in l. milites ita,
§. mulier, ff. de milit.testam. & in l. sacra loca, §.penult. 142
ff. de rerum divis. & in l.nec nos, de capt.* cum similibus
per me citatis *dict.208. num. 2.* Quod sine dubio pro-
cedit in casu nostro, attentis verbis secundæ exceptionis
ibi, *ni tener otra autoridad, &c.* ubi dictio *otra*, hoc
est, *alia*, diversitatem à suprà expressis denotat, & di-
versa ab expressis includit, *l.si fundus sub cōditione, §.li-
bertus.ff. de legat.1.* Cened. *sing.4. n.13.* Giurba *cons.
crimin.99.n.7.* ubi quod diversos modos ab expressis
designat, plures per me citati *dict.26. n.17.* Et attenta
mente ipsius D. Archiepiscopi, qui publicè dicere sole- 143
bat, se maximè optare, quod Ecclesia reædificaretur, &
Capella maior illius capax fieret, ut in ea Congrega-
tio suas festivitates commodiùs celebrare posset, & ad
hunc effectum potiùs, quàm ad alium creditur ad fa-
bricam faciendam pecunias dedisse, & sic verba prædi-
cta in ea conventione, sive contractu apposita ex hac
mente D. Archiepiscopi contrahentis sunt interpre-
tanda, *l.in conventionibus, ff. de verbor. oblig.* Perez *ad
tit.7.lib.5. Ordin. pag.188.* quia in contractibus po- 144
tius mens, quàm verba sunt attendenda, Molin. *de pri-
mog. lib.1. cap.4. num.20.* Quod & fortius confirma-
tur ex observantia subsequuta post Ecclesiam reædifi-
catam usque ad tempus litis motæ, per quam qualibet
dispositio declaratur ad tollendum omne dubium, ut
cum pluribus probavi *suprà, voto 47. num.48. & vo-
to 51. num.47. cum seqq.*

Sed proh dolor! dicere non erubesco, me non se- 145
mel doluisse, quod in illa conventione inter D. Archie-
piscopum & Moniales inita nulla facta sit mentio de
patronatu

patronatu Venerabili Equiti, ex rationibus in prima objectione allatis competenti, & forſan Deus Opt. Max. noluit, vt ei tam enormiter præiudicaretur, quando permiſit vt pecuniæ a D Archiepiſcopo oblatæ, & cum effectu illi perſolutæ, ad eum ſtatum perueniſſent, vt nec ex minima illarum parte Moniales ipſæ ad fabricam Eccleſiæ ſe iuuare poſſent, & aliæ in torno Conuentus fuerunt deperditæ, quod in cauſa fuit, vt de iuſto adquiſitionis titulo dubitauerint aliqui, ob quam rationem credunt adiumento illis non fuiſſe, per ea quæ tradunt Burr. *conſ.* 33. *n.* 2. & 3. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 5. *lit. M, concl.* 25. & eleganter Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 101. & 102. vbi ad hoc propoſitum refert Solonis locum apud Cœl. Rhodig. *lib.* 20. *c.* 35. *Diuitias habere quidem cupio, per iniuriam verò conſequi nolim, ſubſequitur enim mox ſupplicium.* Ouid. *lib.* 1. *Amor. eleg.* 10.

Non habet euentus ſordida præda bonos.

Euripides *in Erichtheo*:

Opes legitimas magis quàm rapinas
Colere decet, neque enim diuitiæ iniuſtæ
Vnquam conſtantes ſunt.

OBIECTIO VII.

Quod feſtiuitates per Congregationem in Eccleſia Monialium celebratæ & celebrandæ, illarum religioſæ recollectioni impedimento ſunt.

146 VEoetabilis Congregatio mancipiorum ſanctiſſimi Sacramenti ſita in Eccleſia Conueotus Monialium S. Fraociſci ſtrictioris Obſeruantiæ, in ea aſſolet certis diebus in Bullis Apoſtol. aſſignatis feſtiuitates ſolemnes celebrare in laudem & venerationem ſanctiſſimi Sacramenti, magno Fidelium vtriuſque ſexus concurſu ad generalem Communionem accedentium, ibique prædicatur Dei verbum, & tota die in tabernaculo curioſè & deuotè, ac multis luminaribus præparato publicè expoſita eſt ſanctiſſima Euchariſtia, ac pro deuotis Fidelibus ante illam orantibus, & hanc ſanctam Congregationem intrantibus, pleniſſimæ à Sede Apoſt. conceduntur Indulgentiæ: quæ feſtiuitates ſumma omnium ſpirituali conſolatione ab hinc quadraginta annis ibidem ſunt celebratæ abſque vllo Monialium incommodo, imò verò cum multis earum vtilitatibus, & commoditatibus; participant enim de Indulgentiarum conceſſione, & de prædicationibus, videntque earum Eccleſiam tanto fidelium deuoto concurſu vbique plenam, vbique Communionibus ſacris abundantem, concomitante de manè & veſperi ſuauiſſimo multarum vocum concentu, abſque vlla ipſarum Monialium expenſa: nam omnia Congregatio ſupplet ex collectis à Fidelibus liberali manu datis eleemoſynis. In aula verò ad exercitia deputata, & ab Eccleſia multùm diſtanti, congregantur quotidie Confratres, in eaque recitatur Roſarium Beatiſſimæ Virginis, habetur oratio mentalis per horam, & quandoque ſumitur diſciplina verberum ad expiationem peccatorum, & pro occurrentibus neceſſitatibus. Quis dicet ex his grauari poſſe Moniales, aut conqueri, quod interturbentur, aut eis moleſtia aliqua inferatur.

147 In Eccleſia Regij Conuentus Monialium diſcalceatarum huius oppidi Matritenſis, in quo Moniales perpetuò à carnibus abſtinent, & in ſumma pœnitentia ac ieiunio ſanctiſſimam vitam degunt, Officia diuina ſolemniter, & cùm excellenti cantu celebrantur, vt refert Ludou. Muñoz *en la vida y virtudes del Padre Maeſtro Fray Luis de Granada, pag.* 166. *in princip.* vbi idem de Religioſiſſimo monaſterio Incarnationis eiuſdem oppidi Matritenſis dicit.

Deuota Congregatio indignorum ſeruorum ſanctiſſimi Sacramenti, quæ ſita eſt in Conuentu ſanctæ Mariæ Magdalenæ eiuſdem oppidi, per annos viginti & ſeptem in illius Eccleſia feſtiuitates ſuas ſolemni apparatu celebrat ex permiſſione Monialium, cum magna earum approbatione & ſpirituali conſolatione, in aulaque prope eundem Conuentum accommodata exercitia ſua deuotiſſimè agunt Congregationis Confratres, & à tempore, quo illi pro ſuis feſtiuitatibus celebrandis, & exercitiis agendis Eccleſiam, & aulam occupant, Moniales ipſæ magna in temporalibus, & rebus mooaſterij augendis commoda ſentiunt non contemnenda. 148

Nouiſſimè Venerabilis, & pia Congregatio Sacerdotum indignorum miniſtrorum Saluatoris mundi, quæ primam ſedem habuit in Eccleſia Conuentus Monialium Conceptionis B. Virginis, Ordinis S. Hieronymi huius oppidi Matritenſis, fuit per me & aliquos deuotos Presbyteros inſtituta, & primam illius Præfecturam habui; occupatur quotidie in Oratorio propriis eleemoſynarum pecuniis empto, in Roſario Beatiſſimæ Virginis recitando, in oratione mentali habenda, in diſciplinis ſumendis; extra verò eius Sacerdotes carceres, & hoſpitalia huius Curiæ viſitant, confeſſiones omnium infirmorum confiteri volentium audiunt, illoſque conſolantur, & aliquibus dulciariis reficiunt, & eleemoſynas libenter condonant, in carceribus etiam confeſſiones excipiunt, prædicant, & ſermocinantur, ac nonnullas eleemoſynas, & refectiones portant. Extra hoc oppidum ad loca circumuicina vadunt peregrinantes, & in eorum quolibet per quatuor vel quinque dies commorantur, abſque vlla habitatorum expenſa, prædicantes pœnitentiam, Confeſſiones plures etiam generales audientes, inimicitias conciliantes, & afflictos in Domino conſolantes. In Eccleſia prædicti Conuentus Monialium Conceptionis in omnibus Apoſtolorum feſtiuitatibus conueniuntur, ibique eas celebrant conuenientes omnes laici ad generalem communionem, & alia opera pia exercenda, quæ à Sacerdotibus illis commendantur; qualibet Dominica die poſt Veſperum ad Oratorium opera & diligentia aliquorum laicorum confratrum adducuntur ruſtici homines, qui ad operas ſuas locandas per plateas conueniuntur, & alij famuli inferioris miniſterij, vt addiſcant doctrinam Chriſtianam per Sacerdotes edocendam, ex quibus plures tam rudes inueniuntur, vt adhuc primæ Chriſtianæ ipſius doctrinæ elementa ignorent, & pro eo tempore, quo in his ediſcendis occupantur, ſolet expenſis Congregationis aliquid his pauperibus erogari, ne occaſione lucrandi aliquid pro quotidiana ſuſtentatione retrahantur ab addiſcenda doctrina Chriſtiana; plures etiam eo tempore confitentur peccata ſua, & ſolent ad ducentorum numerum aliquando peruenire: de illo gratias Deo reddere nunquam prætermitto, quod ad hoc inſigne opus inſtituendum, & fundandum, me tam fragile, & vile inſtrumentum elegerit, cùm in hac noſtra Congregatione adſint Sacerdotes Religioſiſſimi in oratione perpetuò perſeuerantes, in his operibus piis exercendis continuò aſſiſtentes, in miſſionibus peragendis promptiſſimi, & obedientes, ac vltrò ad labores ſponte ſe offerentes, in confeſſionibus audiendis, & in prædicando aſſidui, doctiſſimi, & piiſſimi viri. Moniales, quod noſtrum eſt intentum, his feſtiuitatibus, & ad eorum exemplum, multùm conſolantur in Domino, & hoc diuinum donum ab illo prouenire referunt. 149

CONCLVSIO II.

Congregatio ab immemoriali, & de tempore motæ litis fuit & erat in pacifica possessione celebrandi festiuitates omnes nobilis & deuoti sui Instituti in Ecclesia monasterij Monialium strictioris Obseruantiæ S. Francisci, quod vulgò dicitur del Cauallero de Gracia, & faciendi actus accessorios & concernentes celebrationem earundem festiuitatum, necnon exercitia Rosarij, Orationis mentalis, & disciplinæ in Aula ad hoc destinata, in qua possessione manutenenda est.

150 DAndum est mandatum de manutenendo Congre-
gationi in possessione celebrandi festiuitates sui
nobilis, & deuoti Instituti in Ecclesia dicti monasterij,
& omnes actus illi accessorios, & concernentes majo-
rem earum decorem, ac faciendi dicta exercitia in aula
pro illis deputata, quia docet de sua possessione de tem-
pore litis motæ, *§.retinendæ, Instit.de interd.* plures re-
fert Rotæ decisiones & Doctorum allegationes Ludou.
Post. *in tr. mandati de manutenendo, obser.*17. *n.*1. qui-
bus addo per me citatos *suprà, voto* 21. *n.* 1. *& voto* 52.
151 *n.* 1. Et licèt ad obtinendum sufficeret probare ad sum-
mum duos actus possessorios, ex multis quos refert &
sequitur Ludou. Post. *d.tract.obser.*18. *à princip.* & sic
vnam instantaneam, siue momentaneam possessionem,
Peregr. *de fideic. art.*48. *n.*38. Mastril. *decis.*52. *n.*1. *p.*1.
idem Post. *d. obseruat.*18. *n.*2. nihilominus tamen ex
abundanti Congregatio vniformes, continuos, & paci-
ficos actus ad mille ferè deuenientes spatio quinqua-
ginta annorum gestos plenissimè probauit, nihil refe-
rente quod duobus annis in alia Ecclesia easdem festi-
nitates celebrauerit, quia hoc fecit præmittendo neces-
152 sarias protestationes; animo enim retinetur possessio si
possessor discedat cum protestatione, vel cum animo il-
lam retinendi, *§.possidere, vers.quin etiam, Instit. de in-
terd.* Crescent. *decis.*1. *aliàs* 51. *n.*3. *de causa possess. &
prop.* Ludou. Post. *d. tract. obseru.*17. *n.*18. & 19. Et
quamvis, sine veri præiudicio, in protestationibus defi-
153 ceret Congregatio, quod non est dicendum, adhuc illi
concedenda erat manutentio pro omnibus actibus, in
qua illa reperiebatur possidere de tempore motæ litis,
idem Post. *d. tr.obseru.*73. *à n.*50. præcipuè cum possi-
deat virtute contractus antea initi, Cæs. de Grassis *de-
cis.*4. *de causa possess. & prop.* Aloys. Ric. *in collect. decis.
collect.*1261. *vers.amplia etiam*, quos refert, & sequitur
Post. *d.tract.obseru.*11. *n.*6.
154 Cum ergo sit titulata possessio Congregationis in vim
instrumentorum donationis, capitulationum, & transa-
ctionum acquisita & obtenta, maiorem exinde adepta
est iustificationem pro manutentione concedendo, Ro-
ta apud Post. *in fine dicti tract. decis.*139. *num.*3. *& de-
155 cis.*251. *num.*1. cùm semper titulus multùm habeatur
in consideratione etiam in hoc summarissimo possesso-
rio, Caualer. *decis.*379. *num.*5. Rota apud Postium *de-
156 cis.*5. *n.*5. vbi ad hoc refert Bald. Verallum, & Thesau-
rum, sufficiatque præsumptio tituli orta ex longæua
possessione pro manutentione obtinenda, vt ex Rota, &
Couar. resoluit Ioan. de Solorzano *de Indiarum guber-
nat. lib.*2. *c.*28. *n.*85.
157 Vnde succedit certa in hac materia conclusio, & vul-
gare axioma, quod possessor in sua possessione manute-
neri debet à Iudice, lite pendente, non solùm de iure,
cum omnia iura clament vt possessor lite pendente ma-
nuteneatur, sed etiam de stylo omnium Curiarum: ita
cum multis Ludou. Post. *d.tract.obseru.*2. *n.*9. *cum seq.*

Et possidente Congregatione, non debet interim su- 158
persederi in celebratione festiuitatum, quamvis immi-
neret scandalum, quod non adest, ad notata per Curt.
jun. *cons.*207. *n.*2. *vol.*3. Benintend. *decis.*73. *n.*6. *&* 7.
Scacc. *de appellat. quæst.*1. *limit.*6. *memb.*2. *n.*20. Paz
*de tenuta, lib.*1. *c.*101. *n.*3. *&* 4. non enim lite pendente 159
poterat aliquid innouari, *toto titulo vt lite pend. inno-
uetur, cap. non solùm, de appellat. in* 6. Lancel. *de at-
tent. cap.*4. *limit.*10. Menoch. *cons.*35. *num.*14. Rota
apud Post. *in fine d. tract.*305. *n.*1. Azor. *instit. moral.
p.*1. *lib.*5. *c.*24. *quæst.*9. *vers. deinde lite pendente*, Carol.
Marant. *resp.*81. *n.*11. *p.*1.
Non obstat, quod celebrare dictas festiuitates in Ec- 160
clesia dicti Conuentus, est & fuit semper merè depen-
dens à voluntate Monialium: atqui ex actu meræ fa-
cultatis non acquiritur possessio, seu status manuteni-
bilis, ac per consequens nec datur mandatum de ma-
nutenendo, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*655.
*n.*29. Beltramin. ad Greg. XV. *decis.*262. *n.*16. Card.
Caualer. *decis.*286. *n.*1. *& decis.*418. *n.*9. Ludou. Post.
*d. tract. obseru.*53. *num.*1. hinc inferens *n.*3. diuturnum
hospitem, seu illum, qui ab aliquo amico in hospitio,
& domo recipitur, nullo temporis cursu quærere quasi
possessionem hospitij & domus. Ergo, &c.
Quia respondetur negando maiorem, ex dictis *suprà* 161
*num.*126. *cum seqq.* cùm dare locum Congregationi ad
celebrandas suas festiuitates, & ad exercitia facienda,
sit debitum in vim obligationum, & titulorum præce-
dentium Moniales ad patientiam præstandam obligan-
tium; vnde quando possessio verificatur ex titulo præ-
cedenti, sine dubio manutentio debetur. Cenc. *de cen-
sib. in addit. p.*1. *cap.*2. *quæst.*3. *art.*9. *n.*17. Posth. *d.
obseru.*53. *num.*19. Ad quam excludendam debet eui- 162
denter constare, materiam esse merè facultatiuam, Se-
raphin. *decis.*323. *num.*3. Beltramin. ad Greg. XV. *de-
cis.*162. *in fine*, vbi reddit rationem, ne scilicet sub præ- 163
textu materiæ facultatiuæ de facili sit manutentio de-
neganda.
Quicquid sit, planè constat olim Moniales celebra- 164
tionem dictarum festiuitatum impedire voluisse Con-
gregationi, & hac de re litem mouisse coram Vicario
generali huius oppidi Matritensis, de qua mentio fit in
instrumento transactionis & concordiæ; vnde succedit
conclusio, quod in actis etiam merè facultatiuis dicitur
acquisita possessio quando præcessit prohibitio, seu con-
tradictio cum subsequuta acquiescentia. Beltramin. ad
Greg. XV. *decis.*162. *sub n.*16. Melch. Lotter. *de re be-
nefic. tom.*1. *lib.*2. *quæst.*31. *num.*29. Rot. *decis.*297. *sub
num.*4. *&* 5. *p.*2. *diuers.* Post. *d.tract.obser.*53. *n.*28.
Nec obstat quod ex aduerso allegatur, videlicet titu- 165
los in quibus Congregatio fundatur, esse nullos, vtpotè
quia per vim & metum gesti dicuntur, & ex defectu
solemnitatum, ac proinde nullitate hac stante, debebat
retardari mandatum de manutenendo. Quia respondee-
tur totum negando. Primum constat ex dictis *suprà*,
*n.*106. *cum seqq.* Secundum patet, quia nullitas contra-
ctus non potest impedire possessori manutentionē, vt de
possidente vigore cōtractus reprobati, in terminis Cæs.
de Grassis *decis.*4. *de causa possess.* Aloys. Ric. *in collect.
decis. collect.*1261. Post. *d. tract. obseru.*62. *num.*8. Et
de possidente vigore donationis, contra quam opponi-
tur de illius nullitate, & inualiditate, Rot. *decis.*270.
*n.*4. *p.*1. *recent.*
Ratio duplex assignari potest, generalis scilicet, & 166
specialis: generalis est, quia ex quolibet contractu, &
actu inutili, & nullo transfertur possessio in alium, *l.*1.
§. si vir vxori, l. quod vxor 16. *ff. de acquir. possession. l. nec
vllam* 13. *§. in omnibus, ff. de petit. hæredit. l. si donata* 36.
ff. de donat. inter virum, & vxorem, l. 2. *§.* 1. *in fine, ff. pro
donato, l.* 1. *§. deijcitur, versic. denique, ff. de vi & vi arm.*
Matiens. *l.* 8. *gloss.* 2. *n.*32. *titul.*7. *lib.*5. *Recopil. & gloss.*6.
*num.*1.

num. 1. Mastrill. *decis.* 253. *num.* 13. *p.* 3. Sutd. *conf.* 176. *à n.* 1. *vsque ad* 3. Paz *de tenuta, tom.* 1. *cap.* 28. *ex n.* 1. *&* *tom.* 2. *cap.* 54. *n.* 17. Post. *d. tract. obseru.* 37. *n.* 1. quod tantùm limitatur quando nullitas est adeò clara & euidens, vt non egeat probatione, quo casu omnes doctrinas in contrarium citari solitas intelligit Post. *d. tract. obseru.* 62. *n.* 12.

167 Secunda ratio specialis est, quia vbi instrumentum obligationis fuit executioni demandatum (prout in præsenti casu) exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem. Sigism. Scacc. *de appellat.* 1. *p. cap.* 2. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 5. *n.* 20. *&* 21. Post. *obseru.* 62. *n.* 1. quia illa respicit petitorium, & non est in manutentione discutienda, Rot. *apud eundem Post. decis.* 226. *n.* 8. vbi quod exceptio nullitatis transactionis respicit petitorium.

168 Denique non obstant exceptiones contra testes oppositæ, quia non admittuntur in isto summariissimo iudicio. Con. *pract. cap.* 17. *n.* 4. Christoph. de Pax *de tenuta, cap.* 7. *n.* 7. *&* 9. Seraphin. *decis.* 342. *in fine, & decis.* 392. *& n.* 2. *decis.* 561. *n.* 2. Greg. XV. *decis.* 449. *numer.* 10. Vndo Beltramin. ad ipsum *decisione* 449.
169 *n.* 11. ait quod ideo non admittitur exceptio, quod te-
170 stis sit interessatus, & Card. Caualer. *decis.* 223. *num.* 2.
resoluit propterea non obstare exceptionem aduersus Monachum testem, quòd non sit admittendus in hoc iudicio pro suo monasterio.

171 Quibus fundamentis in iure & facto irrefragabilibus fuit ad fauorem Confraternitatis promulgatum decretum de manutenendo, tenoris sequentis, videlicet.

En la Villa de Madrid, a 23. dias del mes de Iunio de 1645. años: Visto este processo y autos del por el señor Licenciado Don Diego Osorio, Protonotario y Iuez Apostolico de la causa que es entre partes, de la vna el Doctor Agostino Barbosa, Padre mayor, y demas Hermanos y Congregacion de los esclauos del Santissimo Sacramento, sita en la Iglesia del Conuento de Monjas descalzas de la Concepcion Francisca, que llaman del Cauallero de Gracia desta Villa de Madrid; y de la otra la dicha Abadessa, Monjas, y Conuento de Monjas descalzas Franciscas de la Concepcion, que ansi mismo se dizen de Iesus Maria. Dixo que sin perjuizio del derecho de las partes en el juyzio petitorio y possessorio plenario, y en el interim, y hasta tanto que otra cosa se prouea y mande, debia de mantener, mantenia, y mantubo, amparaua y amparo al dicho Hermano mayor, y demas Hermanos y Congregacion del santissimo Sacramento sita en el dicho Conuento y Iglesia, en la possession en que han estado y estauan al tiempo y quando se mouiò este pleito de celebrar sus fiestas los primeros Domingos de cada mes, y otros dias extraordinarios en el discurso del año, como son la octaua de Corpus, por ocho dias continuos, quando los señala la Congregacion, y los tres dias de carnestolendas, y todos los dias de toros por las tardes, y las exequias de sus defuntos en la Iglesia del dicho Conuento, Capilla y Altar mayor, y tener creencia con las insignias del santissimo Sacramento, y de poner en la Capilla y Altar mayor de la dicha Iglesia andamia de madera para el Altar y su peana, armandole como les parece, y todo lo demas conueniente, adornando la Iglesia, Capilla y Altar mayor y parte que quieren, poniendo muchas luzes, y otros adornos: y de que las dichas Monjas por el sacristan de la Congregacion les den los vestuarios y ropa blanca que fueren necessarios para la celebracion de todas las dichas festiuidades, y para las Missas cantadas, y pulpito, y de tener la llaue cada vno de aquellos dias el Sacerdote que ha de dezir la Missa mayor cantada, del sagrario del Altar mayor, hasta encerrarse el santissimo Sacramento à la noche, y de dezir por persona deputada por la dicha Congregacion en todas las festiuidades ordinarias y extraordinarias; y exequias la Missa mayor con Diacono, y Subdiacono; y comulgar en ella y en otras à los esclauos del Santissimo, y de traer musicos instrumentos de fuera para officiar la dicha Missa mayor y Completas, y de combidar y traer predicadores que prediquen en la dicha Iglesia à voluntad de la Congregacion en todas las dichas festiuidades, y de poner los bancos de respaldar y sin respaldar para assentarse los Hermanos de la Congregacion y las personas combidadas y otros deuotos, que vienen à la Iglesia, diuidiendo con grados en caso necessario los hombres de las mugeres, y de tener el vso libre de la Capilla de nuestra Señora de Gracia, y la llaue del sagrario della, y copon, y de comulgar en ella en todo tiempo à los esclauos: y de lleuar tambien para este effecto con su llaue por vn Sacerdote Congregante el santissimo Sacramento de la dicha Capilla de nuestra Señora de Gracia, à el Altar mayor para la Comunion general de los esclauos en todos los dichos dias de fiesta, ordinarios y extraordinarios, y de boluer despues el copon à la dicha Capilla y Sagrario de nuestra Señora de Gracia, y de pedir limosna con mesa y fuente; y libro de escriuir los esclauos, y assentar las limosnas que ellos dan à las puertas de la dicha Iglesia de la parte de a dentro, y poner estandarte de la dicha Congregacion en todas festiuidades della, y en el Iueues y Viernes santo de cada vn año, y que en la dicha possession no sean inquietados, molestados, ni perturbados por persona alguna: para loqual se den y despachen los mandamientos de manutencion necessarios en forma, con penas y censuras, y ansi lo proueyò, mandò, y firmò. El licenciado Don Diego Osorio.

Nimiam post hæc scripta insectandi, ac reprehendendi licentiam assumpsit quidam, qui se prodere non est ausus, in quodam libello furtim in hac Curia sine nomine Auctoris impresso, in quo multùm insudare videtur, non in hac nostra iuris allegatione improbanda, sed in ea rabiosè diffamanda, prorumpens in quandam maledicendi audaciam. 172

Quid non audebit perfida lingua loqui?

ex Mart. 7. *epigr.* 12. quod in causa fuit vt Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus Iulius Rospigliosi in Hispaniarum Regnis Nuntius Apostolicus; ex officio sub censuris dicti libelli lectionem prohibuerit, prout etiam prohibuit Supremum Castellæ Consilium, datis litteris & speciali commissione D. D. Augustino del Yerro, dignissimo Curiæ Regalis Præfecto, ad inquirendum, & procedendum contra omnes culpabiles repertos.

Non est cur ego doleam; cùm certum sit nullum esse tam perfectum opus, quod non vellicare malignitas possit, vt dicit Seneca *lib.* 2. *de benef. cap.* 2. 173

Magnus Tertullian. *lib.* 4. *contra Valent.* duo nobis proponit; vnum circa notitiam Valentini, his verbis: *Sperauerat Episcopatum Valentinus, quia ingenio poterat & eloquio, sed alium ex martyrij prærogatiua loci potitum indignatus, de Ecclesia authentica regula abrupit (vt solent animi pro prioratu excitati præsumptione vltionis accendi) ad expugnandam conuersus veritatem, & cuiusdam veteris opinionis semini, alsin colubroso viam delineauit.* Alterum circa Valentinorum desiderium; ne eorum scripta publicarentur. *Nihil magis curant* (vt dicit *cap.* 1.) *quàm occultare quod prædicant; quia nihil veritas erubescit* (addit *cap.* 3.) *nisi solummodò abscondi. Ego autem neminem nomino, quare irasci mihi nemo poterit nisi qui ante de se voluerit confiteri, nec de illo queri poterit quisquis de se benè senserit,* vt loquar cum Cicer. *pro leg. Manil.* 174

Non possum non summè dolere, quod Moniales, quæ strictiorem religiosam vitam ducunt, hac via de me vindictam sumere intendant, & in defensionem 175

prætensi sui iuris talem publicent libellum, prætendentes Congregationem de facto expellere, eam iniustissima lite vexantes, cùm deberent plusquam alij lites effugere,& prorsus euitare, vt admonet Cardinalis Hugo super illa verba Psalmi 84. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus,quoniam loquetur pacem in plebem suam*; qui diuidens tria Populi Dei,secularium scilicet, Clericorum, & Religiosorum, & pacis quoque genera, pax reconciliationis ad Deum, pax peccatoris ad se ipsum,& pax temporis ad proximum; concludit, dicens: *Terram autem propriè abstulit Religiosis, quibus propriè competit lites nullas habere.* Quod Apostol. 1.*ad Corinth. cap.6.* innuit, dum dicit: *Iam quidem omninò delictum est in vobis,quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Et *ibi in gloss.* S. Augustinus ita ait ad propositum: *Perfectis igitur licet suu repetere simpliciter, id est, sine causa, sine lite, sine iudicio; sed non conuenit eis inde mouere causam ante iudicem.* Et Lyra in sensu literali idem declarat: *Licèt enim*, ait ille, *cuilibet licitum sit rem suam in iudicio repetere, etiam Religiosis, tamen repetere rem suam in iudicio peccatum est in aliquo casu, vtpote quando de tali repetitione surgat scandalum, vel aliud magnum malum.*

176 In hoc casu adest vniuersale scandalum cunctorum,
qui vident Moniales non repetere quod suum est, sed
denegare quod Congregationi euidenter debetur, &
nulla potest tergiuersatione occultari, & quod peius
est, paruipendent Apostolicorum Iudicum mandata,
nec illis obtemperare volunt, contra quas est danda
declaratoria. Cassador. *decis.6.de causa possess. & pro-*
177 *priet.* Crescent.*dec.1.de sequestr.possess.*Graue enim de-
lictum,& deterrimi exempli est inobedientia,& contu-
macia,gloss.*in c.duo sunt,96.dist.* Abb. *in c.1.n.10.* &
ibi Rip.*n.19.de iudic.*Cou.*in cap. Alma mater,p.1.§.9.*
178 *n.3.de sentent. excomm.lib.6.* vtpote quæ ex contemptu
proficiscitur,& alios ad contemptum prouocat,& ideò
censuris coërcenda, vt censuit Rota *in Cordub. dimidia portionis, 1.Iulij 1630.coram bona mem. Merlino.*

179 Nec de me possunt Moniales conqueri, cùm ratione officij obligatus essem iura Congregationis pro meo posse defendere, ne illa esse desinerent eo tempore quo ego illius essem Præfectus; quanta vigilantia, quanto studio obtinuerim,ostendit causæ exitus,& satis iudicat aduersaria potentia, in quo negotio opus fuit plus pro conseruatione iuris quæsiti, quàm in eo adquirendo laborare, quia difficilius est Prouincias obtinere, quam facere: viribus parantur, iure retinentur. Et vt inquit Ouid. 2.*de remed.*

Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic, hic erit artis opus.

180 Imò, vt dicit Claudian. 2. *Stilich. Paneg.*

—— Plus est seruasse repertum,
Quàm quæsisse nouum.

Et Cassiodor. 1.*var. epistol.29.* *De custoditis autem acquiritur laudata perfectio.*

Conchensis nullitatis Ordinis.

Ordinatus sacris Ordinibus per vim, & coactionem præcisam, & absolutam, non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis; si verò per vim causatiuam,seu conditionalem ordinetur, characterem recipit; sed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium.

VOTVM LXXVII.

1 *Casus contingentia proponitur, & n.2.*
3 *Dubia disputanda proponuntur.*
4 *Vis alia præcisa, & absoluta, alia causatiua, seu conditionalis.*
5 *Ordinatus per vim præcisam,& absolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis.*
6 *Baptismus non confertur patienti vim præcisam, & absolutam.*
7 *Ordinatio vbi non valet, nec etiam valere potest præceptum, aut votum, quod in valida ordinationi annexum est.*
8 *Character imprimitur in ordinato, vel baptizato per vim conditionalem, seu causatiuam.*
9 *Voluntas coacta voluntas est.*
10 *Voluntas coacta sufficit ad impressionem characteris.*
11 *Actus omnis, in quo reperitur non solùm simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitatis, si fiat coactè, non valet.*
12 *Matrimonium si fuerit metu contractum, est ipso iure nullum.*
13 *Electio metu facta est nulla.*
14 *Dos metu constituta est nulla.*
15 *Castitatis promissio de sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione.*
16 *Castitas est voti, non præcepti.*
17 *Continentia suaderi potest, sed non præcipi nolenti.*
18 *Votum vi & metu graui extortum, ipso iure est nullum.*
19 *Votum castitatis tacitum à coacto emissum, non tenet sicut expressum.*
20 *Puer qui non sit doli capax, si promoueatur ad Ordines sacros, non tenetur continere.*
21 *Potestas in Ecclesia est compellendi puerum sacris Ordinibus promotum, vt continentiam seruet, nisi compos factus nolit in Ordine permanere.*
22 *Character cuiuslibet Ordinis sacri potest imprimi infanti vnius diei, modò sit baptizatus.*
23 *Castitas non est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus.*
24 *Ecclesia quandoque dispensat super castitate in ordinato.*
25 *Subdiaconis de tempore primitiuæ Ecclesiæ licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus vti coniugiis.*
26 *Ordo per se impressus non impedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ.*
27 *Canonistæ, & Iurisperiti referuntur qui tenent Subdiaconum Ordinem suscipientem per vim causatiuam non teneri continere.*
28 *Theologi referuntur idem sentientes.*
29 *Rota Romana idem sentit.*
30 *Concilij Toletani VIII.* cap.7. *intellectus.*
31 *Subdiaconus per metum & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus.*
32 *Subdiacono prohibitum est contrahere matrimonium.*
33 *Castitas indicta Ordini sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, secundùm aliquot.*
34 *Continentiæ obligatio sacris Ordinibus annexa est directè & immediatè ex præcepto Ecclesiæ, secundùm nonnullos.*
35 *Obligatio continentiæ Ordinibus annectitur, mediante voto proprio ordinatorum, secundùm alios.*
36 *Subdiaconi sunt adstricti voto continentiæ simul ex lege*

lege Ecclesiastica immediatè, secundùm aliam opinionem.

37 Ordo ex adiuncto voto castitatis quomodo dirimat matrimonium?

38 Concilium Trid. asserit Subdiaconos, vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ ad continentiam teneri.

39 Votum seruandi castitatem in Subdiacono deriuatur à iure positiuo.

40 Ecclesia non intendit grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem.

41 Statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa, ex quibus componatur.

42 Doctores referuntur, qui tenent suscipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactiuam teneri continere.

43 L. Regiæ 32. tit. 6. p. 1. declaratur.

44 Doctrina ad matrimonij nullitatem facientes benè adaptantur ad similes Professionum, & Ordinum nullitates.

45 Metus definitio, & eius natura declaratur.

46 Metus debet esse talis, qui cadere possit in constantem virum, ad hoc vt Matrimonium, Professionem, & Ordinis susceptionem annullet.

47 Metus vt dicatur cadens in constantem virum, quinque requiruntur conditiones.

48 Matrimonium per vim contractum est ipso iure nullum.

49 Professio per vim emissa est ipso iure nulla.

50 Metus grauitas diiudicatur ex circumstantiis, & qualitate ætatis, sexus, & imbecillis animi.

51 Metus est difficilis probationis.

52 Probationes leuiores sufficiunt in metu.

53 Indicia, & coniectura ad probandum metum admittuntur.

54 Probatio difficilis sufficit fieri per coniecturas, & indicia.

55 Testes domestici admittuntur in probatione metus.

56 Testes singulares in probatione metus rejiciendi non sunt.

57 Historia narratur, ex qua metus initium sumpsit, & num. 58.

59 Persona interposita ad metum incutiendum, & quomodo probetur, num. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & 71.

72 Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri dicitur cadens in constantem virum.

73 Reuerentia quam filius præstare debet patri, quando sit sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum.

74 Metus reuerentialis per se solum non est sufficiens ad reddendum irritum contractum.

75 Timor rationabilis grauis mali simul cum metu reuerentiali sufficiens est ad annullandum contractum.

76 Metus reuerentialis cum verberibus, aut minis sufficit ad irritandum contractum, quamvis non probetur minitantem solitum esse minas exequi.

77 Terribilitas personæ cum metu reuerentiali sufficiens est pro nullitate contractus.

78 Timor incurrendi parentum indignationem sufficit ad matrimonium annullandum.

79 Existimatio prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo sibi malo aliquo sufficit ad matrimonium annullandum.

80 Qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, multùm inspici solet in eius probatione.

81 Testis vnus iuncta aliqua præsumptione metum probat.

82 Antonius aduersam semper habuit ad statum Ecclesiasticum inclinationem.

83 Auersio & repugnantia multùm confert ad metus probationem.

84 Antonius fuit instantissimis precibus à parentibus inductus vt Subdiaconatus Ordinem susciperet, & n. 85.

86 Preces importunæ, & instantissimæ persuasiones aptæ sunt metum incutere cadentem in virum constantem.

87 Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.

88 Persona inducta ad contrahendum per suasiones instantissimas, dicitur contrahere per vim & metum.

89 Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatur.

90 Preces importunæ à patre, aliòve Superiore adhibitæ matrimonium annullant.

91 Preces, & persuasiones, ac periculum grauis indignationis in patre, interuenerunt in præsenti casu.

92 Antonius cùm ad Subdiaconatus Ordinem traheretur, cum lacrymis acerbum sui animi sensum exprimebat.

93 Lacrymæ, & suspiria metus continuationem probant.

94 Protestationes, & reclamationes Antonij.

95 Causa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo cessauerit.

96 Protestationes nihil aliud sunt quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur.

97 Protestationes declarant animum, & remouent consensum à recepto.

98 Protestationes concludenter non probant metum.

99 Protestationes multùm coadiuuant, & opitulantur, præsertim stantibus aliis adminiculis.

100 Protestatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu.

101 Principium meticulosum attendi debet, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint.

102 Animus quis & qualis fuerit in præteritum, declaratur à subsequentibus.

103 Fama, & communis vox multùm opitulatur ad probationem metus.

104 Antonij perpetua repugnantia exercendi actum Ordini Sacro annexum, & ascendendi ad superiores Ordines, & numero 105. 106. 107. 108. & 109.

110 Coniectura simul iuncta cùm tendunt ad eundem finem, metum plenissimè probant.

111 Singula quæ non prosunt, multa iuuant in materia probationum.

112 Vocem in Capitulo non habent nisi ij tantùm Canonici, qui in sacris sunt constituti.

113 Vox pendet à Canonia.

114 Canonici dicuntur de Capitulo, licèt non sint in sacris.

115 Vocem in Capitulo habere potiùs est præeminentia, & fructus Canonicatus, quàm Ordinis.

116 Suspensus ab officio est pariter suspensus ab vsu, & fructu dandi vocem.

117 Suspensus ab Ordine non est suspensus à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo.

118 Irregularitatem non incurrit priuatus iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det.

119 Decisiones in Causa Parmensi nullitatis Ordinis declarantur.

120 *Ordinum distributio nulla facta fuit in Ecclesia C.nchensi.*
121 *Metus causa durans, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis.*
122 *Pater pro filio testificari prohibetur.*
123 *Confessio patris probat metum intercessisse in matrimonio ly.*
124 *Confessio propria est maior omnium probatio.*
125 *Parentum depositiones admittuntur in causa matrimonij spiritualis, & carnalis filiorum.*
126 *Parentes in causis filiorum quando testificari possint.*
127 *Testium nonnullorum integerrima fides aliorum supplet defectum.*
128 *Testes singulares probant metum.*
129 *Alina probantur per testes singulares.*
130 *Domestici, & familiares, qui tales non erant tempore depositionis, rectè probant.*
131 *Familiares produci possunt in casibus difficilis probationis.*
132 *Familiares benè admittuntur, quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest.*
133 *Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur.*
134 *Metus præsens qualiter requiritur.*
135 *Suspicio metus contractum irritat, sicut & metus: intellige vt n. 136.*
137 L. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa, *declaratur.*
138 *Concil. Trid.* sess. 15. de regularib. cap. 19. *quo in casu loquatur.*

1 DOMINVS Antonius Nuñez Treuigno de la Vega, Miles militiæ Sancti Iacobi de Spatha, ac Thesaurarius, & Canonicus Sanctæ Ecclesiæ Conchensis, felicis recordationis Vrbano VIII. exposuit, quod aliàs ipse dum vigesimumprimum suæ ætatis annum ageret, ad sacrum Subdiaconatus Ordinem se promoueri passus fuit, ad id inductus per vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum; cumque nullitatem suæ talis promotionis intenderet, eidem Pontifici supplicari fecit, quatenus D. Episcopo Conchensi committere dignaretur, vt si inquisita per illum super præmissis diligentiùs veritate, ad Subdiaconatus Ordinem huiusmodi suscipiendum per vim & metum, qui caderent in constantem virum, eum inductum fuisse repererit, præmissorum occasione ad continentiam seruandam non teneri, sed præmissis non obstantibus matrimonium cum quavis muliere, nullo aliàs iure sibi prohibita contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodùm remanere, necnon in paternis, & maternis, aliisque sibi legitimè obuenientibus bonis succedere liberè, & licitè posse, prolemque exinde suscipiendam legitimam fore declaret. Quibus supplicationibus Summus idem Pontifex, modo aliquo annuere volens, dicto D. Episcopo per suas litteras in forma Breuis *sub dat. Romæ apud Sanct. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 28. Nouembris* 1643. committere & mandare de Apostol. benignitatis fauore dignatus est, quatenus vocatis ad id, qui fuerint euocandi, in præmissis omnibus, & singulis, dummodo dictus D. Antonius Nuñ-z Treuigno susceptionem dicti Ordinis tacitè, vel expresè non ratificauerit, in illoque non ministrauerit, ac data per eum cautione de stando iuri, & iudicato parendo, auctoritate Apost. faciat, & declaret, prout de iure fuerit faciendum, & declarandum.

2 Præsentatis Apostol. litteris huiusmodi coram Illustrissimo & Reuerendissimo D. Henrico Pimentelio, dignissimo Episcopo Conchensi, ac per eum acceptata iurisdictione in illis sibi concessa, coram eo propositum fuit dictus D. Antonius Nuñez Treuigno, se ab hinc quatuordecim annos Subdiaconatus Ordinem suscepisse, & tamen nullo continentiæ voto eidem Ordini annexo adstrictum remansisse, eo quod dictum Ordinem susceperat per vim & grauem metum cadentem in constantem virum, incussum ab eius parente Emmanuele Suarez Treuigno, sine animo, & intentione se obligandi dicto voto, in qua semper immotus perseuerauit ante & post actum ordinationis, sæpiùs protestando de vi, & metu huiusmodi sibi illato, cum animo statim reclamandi vbi, & quando occasio se obtulerit, & causa metus cessauerit, continuò se abstinendo ab exercitio dicti Ordinis, & à qualibet alia expressa, vel tacita illius approbatione. Sed Promotori Fiscali data copia eorum omnium pro nullitate huiusmodi allegatorum, & facta ex officio contradictione, fuit coram eodem Illustrissimo Domino Episcopo deuentum ad informationes, quibus omnibus perspectis, consultus pro veritate dubitaui, an constet de vi, & metu sufficienti ad annullandum continentiæ votum Subdiaconus Ordini annexum, itavt dictus D. Antonius Nugnez Treuigno continere non teneatur, & ad nuptias liberè, & licitè conuolare possit?

Materia ista duas continet inspectiones, vna quæ 3
respicit fundamentalem quæstionem, *An D. Antonius Nugnez Treuigno per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus, taliter quod teneatur ad obseruantiam voti castitatis eidem annexi?* Altera quæ dubij principalis resolutionem comprehendit, petit: *Vtrùm vis, & metus eidem D. Antonio incussus ad hoc vt dicto Subdiaconatus Ordine initiaretur, sufficienter probetur ad effectum, vt non teneatur ad obseruantiam prædicti voti?*

Primæ inspectionis Quæstio.

Vtrùm D. Antonio Nugnez Treuigno per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus, taliter quod teneatur ad obseruantiam voti castitatis eidem annexi?

HAnc quæstionem arduam appellat Rota *in decis.* 4
561. *sub num. 11. part. 1. diuers.* & subtilissimam,
ac de apicibus Iuris dicit Nau. *consil. 4. sub n. 11. de his*
quæ vi. Pro terminorum verò cognitione præsuppo-
nendum est, magnam quoad propositum reperiri diffe-
rentiæ rationem ioter vim, & coactionem præcisam &
absolutam, & inter illam, quæ causatiua, seu condi-
tionalis appellatur: nam quando coactio promoti ad
Sacros Ordines fuit præcisa & absoluta, vt euenit in
eo, qui per vim, aut ligaminibus tenetur, oon impri-
mitur character, nec tenetur ad obseruantiam voti ca- 5
stitatis, prout nec confertur Baptismus, *cap. maiores,*
§. item quæritur, de Baptismo, cap. Presbyteros, 50. 6
dist. Et talis dicitur inualidè ordinatus, & vbi non va-
let ordinatio, nec etiam valere potest præceptum, aut 7
votum, quod validæ ordinationi annexum est, nouè
Auersa *de Sacram. Ordin. q. 1. sect. 8. versic. satis ta-*
men, & sequentibus. Cùm verò vis est conditionalis, seu
causatiua, vt in eo, qui vt euadat periculum, vel mor- 8
tem, consentit se ordinari, vel baptizari, tunc imprimi-
tur character, *cap. de Iudæis, 45. dist. cap. vbi ista, 74. dist.*
cap. quod quidem 1. quæst. 1. adest enim voluntas, licèt
indirectè, & voluntas coacta voluntas est, *l. si mulier,*
l. si metu, ff. de eo quod met. causa, cap. meritò 15.
quæst. 1. cum aliis per me citatis *Axiom.* 203. *num.* 8. 9
Quod sufficit ad impressionem characteris, secundùm
gloss. *verb. honorem, in d. cap. vbi ista, 74. distinct.* Rota
apud Cæs. de Graf. *decisione 1. numer. 1. de his, quæ vi,*
aliàs

aliàs *decisione* 560.*part*.2. *diuers. & decis*.40. *p*.6. *recent*. & resoluunt per me relati suprà *voto* 37. *num*. 11.
lib. 1.

11 De causatiua, & conditionali vi D. Antonio facta
hîc à nobis agendum est, cùm non prætendat se fuis-
se compulsum, aut coactum coactione præcisa, & abso-
luta suscipere Subdiaconatus Ordinem, quia non fuit
digamioibus tentus vt ordinaretur, sed coactione cau-
satiua, seu conditionali, & sic dubitari non potest de
legitima characteris impressione. Difficultas ergo est,
an teneatur ad obseruantiam voti castitatis Ordini sa-
cro annexi, quod est præsentis inspectionis intentum.
De hac quæstione latè à me actum fuit *d. voto* 37. *à*
n. 13. *lib*.2. vbi tria fundamenta pro negatiua parte,
cui tanquam probabiliori adhæsi, in medium adduxi.
Alia in eadem causa, pro qua etiam consuluit elegan-
ter, & copiosè cumulauit concollega, & amicus meus
D. Doctor Don Gabriel Martinez. Et primum, quia
omnis actus, in quo reperitur non solùm simplex vo-
luntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitaria,
si fiat coactè, siue per voluntatem coactam, non valet,
iuxta text. *in cap. notificasti* 33. *quæst*.5. & *ibi* gloss.
communiter recepta *in verb. licentiam*, quam commen-
dat Abb. *in cap. cùm locum*, *num*.6. *de sponsal*. prout
videmus in matrimonio, in quo requiritur ista volun-
tas libera, & spontanea, *d. cap. cùm locum*, *cap. gemma*,
12 *de sponsalib*. Quod si fuerit metu contractum, est ipso
iure nullum, *cap. significauit*, *de eo qui duxit in vxor*.
gloss. penult. in cap. veniens, de sponsal. cum citatis per
me *in votis decisiuis, libro* 2. *voto* 17. *num*.104. quibus
13 addo Auersa *de matrimon. quæst*.4.*sectione* 2. & in ele-
ctione metu facta, quæ pariter est nulla, *cap. vbi peri-*
culum, §.*cæterùm*, *de election. in* 6. Ego *in votis decisiuis*,
14 *lib*.1.*voto* 47. *num*.29. & in dote metu constituta, *l. si*
mulier, §. *si dos*, *ff. de eo quod metus causa*, & in testa-
mento metu condito, *l. qui testamento*, §. *vlt. ff. de testa-*
15 *ment*. Castitatis autem promissio de sui natura requirit
qualitatem libertatis à coactione, *cap. perlatum*, *de his*
quæ vi, *cap. ad aures*, *de ætate*, & *qualitate*, *cap*.1.31.*di-*
stinct. *cap. præsens*, 10.*quæst*.3. gloss. *in cap. vbi ista*, *verb*.
16 *honorem*, 74. *distinct*. Et est voti, non præcepti, *cap. in-*
tegritas, 32. *quæst*.1. Innoc. communiter receptus *in cap*.
non est compos, *de tempor. Ordin*. S. Thom. *in* 4. *sentent*.
17 *distinct*. 25. *q*.3. Continentia enim suaderi potest, sed
non præcipi nolenti, *d. cap. integritas*, 32. *quæst*.1. nam
vt inquit Apost. 1. *ad Corinth*. *cap*.7. *de virginibus autem*
præceptum Domini non habeo, *consilium autem do*, & in-
feriùs de viduis, ibi: *Beatior autem erit, si sic perman-*
serit, *secundùm meum consilium*, & hanc rationem esse
irrefragabilem, dicit Rot. *d. decis*.562.*n*.5.*p*.1.*diuers*.
18 Deinde, quia omne votum vi, & metu graui extor-
tum, ipso iure est nullum, *cap. perlatum*, *cap. cùm dilectus*,
de his quæ vi, Sanctus Thom. 2. 2. *quæst*. 89. *art*. 5. & 7.
ad 3. Raphaël Auersa *de Ordinis sacram*. *q*.4 *sect*.8. *vers*.
19 *probari solet*. Vnde quemadmodum non teneret votum
castitatis expressum à coacto, siue metuente emissum;
ita nec tacitum tenet, in quo minor ratio obligationis
inesse videtur, vel saltem par, & æqualis, non maior, ad
l. expressa nocent, *ff. de regulis iuris*, & benè considerat
Rota *d. decis*.561. *n*.14. Et arguendo de voto expresso
ad votum tacitum Ordini annexum, tenet hanc sen-
tentiam in similibus terminis Innoc. *in d. cap. vel non est*
20 *compos*, *n*.1. *de tempor. ordin*. vbi dicit quod si puer, qui
non sit doli capax, promoueatur ad sacros Ordines, si-
cut non potest se obligare expressè ad votum castitatis,
ita nec etiam tacitè, & propterea non tenetur conti-
nere, nec impeditur contrahere matrimonium, & Inno-
centium sequuntur Host. *ibi*, & Anchar. *in Clem. fin. in*
fin. *n*.9. *de ætate*, & *qual*. Nau. *cons*. 4. *n*. 4. *de his quæ vi*,
vbi allegat Sanct. Thom. & pulchram illius rationem
in 4. *sent*. *dist*. 25. *q*. 2. *art*. 1. Bonacin. *de matrim*. *q*. 3.
puncto 9. *sub n*. 14. & 15. & innumeros pro hac sen-
tentia cumulat Sanchez *de matrimon*. *lib*.7. *disp*.50.
n.3. 4. 5. & 8. vbi tenet expressè non esse potestatem in
Ecclesia compellendi puerum sacris Ordinibus promo- 21
tum, vt continentiam seruet, nisi compos factus velit
in Ordinere permanere, latè Auersa *de Sacram. Ordinis*,
q.4. *sect*.8. *vers. secundò*, *cum seqq*.

Vnde infertur, non omnem impressionem characte- 22
ris sacri Ordinis facere ordinatum inhabilem ad ma-
trimonium, cùm aliàs etiam infanti vnius diei, modò
sit baptizatus, possit imprimi character cuiuslibet Or-
dinis sacri, vt per Guillelm. de Monte Laudano *in*
Clem. 1. *de ætate*, & *qualitate*, tenent alij, quos refert,
& sequitur Nau. *d. consil*. 4. *num*. 4. Campan. *in diuers*.
Iuris Canon. *rubr*. 7. *cap*. 3. *num*.8. & *sequentibus*, &
tamen talis infans non tenetur continere, ex dictis, &
hæc ratio multùm placuit Dominis de Rota *in d. de-*
cis. 591. *n*.6.

Denique, quia castitas non est de substantia, & 23
essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantùm ex consti-
tutione Ecclesiastica, vt probaui *d. voto* 37. *sub num*. 3.
versic. *Tertiò*. Et videmus quandoque quod Ecclesia 24
dispensat super castitate in ordinato, vt de stylo Can-
cellariæ refert Hyeron. Paul. *in sua pract*. *fol*. 54. & de
praxi Pœnitentiariæ Apost. Sarnens. *in tract*. *Breuium*,
quos allegat Rot. *d. decisione* 561. *n*. 7. & *in fine*.
Etenim de tempore primitiuæ Ecclesiæ Subdiaconis 25
licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis sus-
ceptionem anterioribus vti coniugiis, prout vtuntur
hodie Græci, vt colligitur ex Gregorio Magno *lib*. 1.
epist. 42. & refertur *in cap. ante triennium*, *cum aliis*
seqq. 31. *distinct*. Et propterea Doctores antiqui, vi-
delicet Archid. & Turrecrem. *in cap*. *præsentia*, *de*
probat. docuere quod Ordo per se inspectus non im- 26
pedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ facta ra-
tione Ordinis, vt refert, & sequitur Rota *d. decis*. 561.
num. 11.

Ex his & aliis fundamentis hanc negatiuam opi-
nem, videlicet quod non teneatur continere, nec pro-
hibeatur contrahere matrimonium, qui coactione cau-
satiua, seu conditionali Subdiaconatus Ordinem sus-
cepit, tenent

Ex Canonistis, & Iurisperitis, gloss. celebris *verb*. 27
honorem, *versic*. *sed hoc non credo*, *in d. cap. vbi ista*, 74.
distinct. gloss. *verb. conditionaliter*, *versic*. *Ioannes dixit*
quod non cogitur, *in cap. maiores*, §. *item quæritur*, *de*
Baptismo, vbi sequitur opinionem Glossatoris antiqui
Ordinarij *in d. cap. vbi ista*, & præcipuè Hugo *n*. 3.
Archid. *num*. *fin*. Gemin. *in fine*, & Ego *num*.4. Et
in d. cap. maiores, §. *item quæritur*, Hostiens. *num*.38.
Henric. *numero* 7. Card. *num*.1. & Ego *numero* 18.
Turrecrem. *in cap*. 1. *num*.7. *distinctione* 92. Imol. *in*
cap. *Ioannes*, *num*.21. *de cleric. coniug*. & *in cap. sacris*,
numero 7. *de his quæ vi*, Petr. de Rauenna *in com-*
pendio Iuris Canon. *titul*. *de Baptismo*, *numero septimo*,
Calder. *consil*.1. *in fine*, *tit*. *qui cleric. vel vou*. Barbat.
consil.60. *n*.5. & *seqq*. *vol*.1. Gregor. Lopez *l*.31.*verb*.
que le tomara, *tit*.6.*part*.1. Rebuff. *in concord*. *rub*. *de Re-*
gia nominat. *ad Prælat*. §.1.*verb*. *sponte*, Mngol. *tract*. *de*
his quæ vi, *cap*.8.§. 2.*num*.5. & 23. Nau. *in man*. *cap*.22.
numero 51. & *seqq*. & *cons*.2. *num*.4. & 5. & *consil*.4.
numero 1. *in* 1. *edit*. *sub tit*. *de his*, *quæ vi*, *aliàs consil*.2.
num.1. & 3. & *consil*.4.*num*.4. & *consil*.5.*num*.2. *eodem*
titul. *in* 2. *edit*. Gonzal. *ad reg*. 8. *Cancell*. *gloss*.31. *n*.34.
& *seqq*. Aloys. Ricc. *in collect*. *decis*. *p*.5. *collect*. 1597.
Gutierrez *de matrimon*. *cap*.94. *num*.14. & 16. *in fine*,
Vgolin. *de potest*. *Episcopi*, *cap*.13. *num*.3. Squillante
de oblig. *cleric*. *p*.1. *n*.80. Balbus *in cap*. *si verò*, *n*.22. *cum*
seqq. *de iureiur*. D. Acuña Archiep. Brachar. *in c. inno-*
narunt, *n*.2. *dist*.60. Cabreros *de meten*, *lib*.3. *c*.16. *n*.100.
& *seqq*. Ego *de officio*, & *potest*. *Episcopi*, *p*.2. *alleg*.15.
num.5.

num.5. vers. negatiua verò pars, & in votis decisiuis, & consult. lib.2. voto 33. à n.13.

28 Ex Theologis Alten. in summ. verb. Ordo 3. num.6. Angel. eodem verb.3. num. fin. Rosel. eod. verb. 3. num. 6. Friburg. in sum. tit. de aetate, & qualitate Ordin. q.50. & seqq. Ricard. in 4. dist. 25. art. 4. q. 1. ad 3. Maior etiam in 4. dist. 24. q. 2. in solut. ad 5. Sot. sibi contrarius etiam in 4. dist. 25. q. 1. ad 2. & ad 3. Viuald. in candelabr. aureo, p. 1. de Sacram. Ordin. num. 26. Emman. Sà in Aphorism. verb. Ordo, num. 24. Henriquez in sum. lib. 10. de sacram. Ordin. cap. 14. §. 3. & lib. 12. de matrim. cap. 5. n. 9. litt. Q. Vega in sum. tom. 2. cap. 57. casu 6. Fr. Emman. Rod. in sum. tom. 1. cap. 224. num. 5. & tom. 2. cap. 96. n. 4. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 14. num. 4. Rebell. de oblig. Iustit. part. 2. lib. 1. quaest. 3. Sayr. in claui Regia, lib. 6. cap. 4. num. 20. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 14. q. 8. Ægid. de Sacr. p. 2. disp. 20. dub. 14. num. 143. Sanchez de matrimon. lib. 7. disp. 29. num. 5. Bonacina eod. tract. q. 3. punct. 9. num. 11. & sequentibus, & in Decalog. super 2. precept. disp. 4. punct. 3. n. 9. Iul. Cæsar Madius de Sacram. Ordinis, cap. 3. n. 7. Marchin. de Sacram. Ordin. tract. 2. p. 6. difficult. 9. nouissimè Raphael Auersa de Ordinis Sacramento, q. 4. sect. 8. vers. putandam, pag. 165. Machado en su perfetto Confessor, y Cura de Almas, lib. 3. part. 1. tract. 4. docum. 5. num. 3. & latiùs lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 13. num. 5. Trullench. in exposit. Decalogi, lib. 2. cap. 2. dubio 3. num. 11. nouissimè Hieronym. Garcia en la suma Moral de las excelencias del Sacerdocio, tract. 1. diffic. 1. dub. 5. puncto 6. à n. 58.

29 Item Rota Romana, vt constat ex d. decisione 561. n. 1. in fine, part. 1. diuers. intitulata, Valentina nullitatis Ordinis, quæ est decis. 2. apud Cæs. de Grassis, sub tit. de his quæ vi, vbi præuio discursu in prima positione extenso, & iuribus, rationibus, & auctoritatibus maturè consideratis (verba sunt decisionis) æquior visa est Dominis, & iustior opinio negatiua, quod non teneatur continere. Eadem Rota in causa Conchensi nullitatis Ordinis, 27. Ianuarij 1606. coram bonæ mem. Penia Rota Decano, quæ est decisio 105. part. 3. recent. aliàs part. 1. in posthum. Farinac. vbi num. 2. & 4. in fine, præsupponitur hæc opinio negatiua: eadem Rota in Parmensi nullitatis Ordinis, quæ est decisio 30. num. 8. parte 6. recentior. vbi censuit suscipientem Ordines per vim coactiuam, quamvis sit character impressus, non teneri continere.

30 Rationes verò consideratæ à Doctoribus contrariam opinionem tenentibus facilem habent solutionem, & in specie ad exemplum de Baptismo per vim, metum, aut coactionem causatiuam, qui ratione solius characteris impressi tenetur omninò ad obseruantiam legis Christianæ, cap. de Iudæis, 45. dist. Respondi d. voto 37. n. 14. ad Conc. Toler. VIII. cap. 7. cuius verba refert Sanchez d. disp. 29. sub num. 4. lib. 7. etiam respondi eodem voto 37. num. 16. & nouissimè Raphaël Auersa de Ordinis Sacram. q. 4. sect. 8. versic. ad auctoritatem, & vltra ibi dicta certum videtur, verba illa non inueniri in prædicto Concilio, sed alia affinia, ex quibus vix est quod talis dispositio desumi possit, vt patet ex tom. 3. Concil. fol. 191. & seqq. in impress. Venetiis anno 1585. & ex collectione Concilij Hispaniæ impress. Matritensis anni 1591. fol. 432. & ex textu eiusdem Concilij, quem transcribit Basil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 29. n. 11. Et ad illud de regula Accessorium, pariter respondi eod. voto 37. n. 17.

31 Aliæ sunt minùs principales, & quæ non tantum vrgent; sed ne aliquid intactum relinquatur, breuiter sunt proponendæ, & breuissimè adducendæ responsiones, & ad illud quod Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus, arg. cap. quod quidem, in princ. & in §. opponitur, 1. q. 1. & d. cap. maiores, §. item quæritur, de Baptism. cumque huiusmodi Ordini sit prohibitum contrahere matrimonium, cap. in præterito, iuncta gloss. ibi, 84. dist. d. cap. 32 ante triennium, 31. dist. cap. à multis, de ætate, & qualitate, cap. erubescant, cap. nemo, & cap. placuit, 32. dist. Videtur præcisè sequi, quod teneatur viuere in perpetua continentia, tanquam verus Subdiaconus. Respondetur quod licèt negari non possit Subdiaconatum metu susceptum esse verum Subdiaconatum; non tamen inde sequitur, quod præcisè sit illi annexum continentiæ votum, cùm aliàs ad susceptionem Ordinis sufficiat voluntas etiam coacta, ex dictis; votum autem necessariò requirit voluntatem liberam, saltem à metu, vt dixi suprà num. 6.

Sunt qui existiment ex eo quod castitas est indicta 33 Ordini Sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, non videri requiri voluntatem ordinari, cùm Ecclesia potuerit apponere onus rei suæ, ex traditis per Turrecr. in d. cap. Diaconus, num. 2. dist. 27. & in cap. nullum, num. 1. & x. dist. 28. & eo ipso quod imprimitur character, ordinatum etiam inuitum manere adstrictum ad perpetuam continentiam, ac propterea infantem si ordinaretur in Diuinis, manere similiter perpetuò obligatum ad eandem continentiam, & si contraheret matrimonium, illud non tenere, expresè resoluit Petrus de Paludano in 4. dist. 37. cuius opinionem refert, & videtur sequi D. Antonin. in sum. p. 3. de impedim. matrim. cap. 8. vbi reddit rationem, quia taliter ordinatus obligatur ex statuto Ecclesiæ, non voto suo, quasi quod votum requirat voluntatem, non autem constitutio Ecclesiæ, & hanc opinionem defendit Basil. Pont. d. lib. 7. cap. 29. n. 3. & 15. & alij, quos cumulat Sanchez d. lib. 7. disp. 30. n. 1.

Verùm siue sustineamus opinionem eorum, qui asse- 34 runt obligationem continentiæ sacris Ordinibus annexam esse directè, & immediatè ex præcepto Ecclesiæ imponentis talem obligationem iis, qui ordinantur, de qua Scot. in 4. dist. 37. q. 1. Palud. quæst. 1. art. 1. Valent. de Ordine, quæst. 3. puncto 5. & lib. de cælibatu, quæst. 2. Paleoth. de nothis & spur. cap. 16. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 7. Auersa de Sacram. Ordin. quæst. 4. sect. 7. versic. proferendas, pag. 154. & alij, pro qua opinione solet allegari Concil. Illiberinum can. 12. & receptum à tota Ecclesia Latina, vt per Hurtad. de Sacram. Ordin. diffic. 16.

Siue teneamus aliam opinionem affirmantem hanc 35 obligationem Ordinibus annecti mediante voto proprio ordinatorum, ex auctoritate D. Gregorij lib. epist. 42. vbi expresè præcipit, vt nullus deinde Subdiaconus ordinetur, nisi priùs se castè victurum promiserit, relati in cap. nullam, 28. dist. & ex Concil. Tolet. II. relato in cap. de iis, ead. dist. & ex Concil. Toletano IV. cap. 26. relato in cap. quando, ead. dist. Caiet. tom. 1. tract. 27. Medina in lib. de continentia, cap. 2. Vasquez disp. 247. Ban. 2. 2. quæst. 12. art. 1. concl. 2. Bellarm. lib. 1. de cleric. cap. 18. & lib. 1. de matrim. cap. 21. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 9. cap. 17. Marchin. tract. 2. de Ordine, p. 6. cap. 8. diffic. 6.

Siue etiam amplectamur aliam, quod Subdiaconi 36 sint adstricti non solùm voto Ordinibus sacris ex lege Ecclesiastica annexo, sed etiam simul ex eadem lege Ecclesiastica immediatè, vt per Ægid. de Sacram. Ordin. disp. 20. n. 13. part. 2. Rebell. de obligat. Iustit. lib. 3. q. 10. Bonacina de matrim. q. 3. puncto 9. num. 13. vbi ex pluribus Conciliis, & auctoritatibus tenet promotum non posse contrahere tam in Ecclesia Latina, quàm in Græca.

Siue etiam aliam tueamur, videlicet Ordinem ex 37 adiuncto voto castitatis habere quod impediat matrimonium, dirimere autem ex eo quod illi voto castitatis adiuncta est ea solemnitas, quæ inhabiles reddit ad matrimonium

matrimonium Sacris initiatos, provt expressè illam tenent D. Thom. *in 4. dist. 37. quæst. 1. art. 1.* Card. Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 24.* Richard. Capreol. Sot. Valent. quos refert, & sequitur Basil. Pont. *d. lib. 7. cap. 27. n. 7.*

38 Siue denique sequamur alias opiniones, quas lato calamo referont Basil. *loco proximè citato*, & Sanch. *d. lib. 7. disp. 27. num. 9. & 14.* ac Machado *en su perfecto Confessor, lib. 4. p. 1. tract. 7. docum. 13. n. 3.* & superuacaneum esset discutere, cum sacrosanctum Concil. Trident. hoc determinare noluerit, vt patet *sess. 24. can. 9.* ibi: *Non obstante lege Ecclesiastica, vel voto*, &c. & Rota *in d. decis. 560. & 561.* promiscuè dicat vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ esse adstrictos.

39 Hoc tamen verum est, quod votum istud siue obligatio seruandi castitatem deriuatur à iure positiuo, id est, à sacris Canonibus, & legibus Ecclesiasticis, non autem à iure diuino, cùm Apostolus dicat epist. 1. ad Corinth. cap. 7. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do*: & inferiùs loquendo de viduis, ibi: *Beatior autem erit si sic permanserit, secundum meum consilium*, &c. & passim agnoscunt tam Iuristæ, quàm Theologi, quos plena manu refert, & sequitur Raphael Auersa *de Sacram. Ordin. q. 4. sect. 3. versic. nunc præsenti, pag. 132.*

40 Ex quo infero, quod cùm Ecclesia sancta Dei non intendat grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem, vt egregiè materiam discutit, & hanc partem defendit Turrecr. *in d. c. Diaconus, per tot. 27. dist. & in dicto c. nullum, n. 1. 28. dist.* quem refert Raphael Auersa *d. q. 4. sect. 4. vers. secundò, pag. 136.* si Subdiaconatus fuerit coactè susceptus, suscipiens non tenetur ad perpetuã continentiam, nec prohibetur contrahere matrimonium. Ratio est, quia non resistit constitutio Ecclesiastica, cũ Ecclesia id non intendat, minusque resistit votũ, cùm stante metu, & coactione sit ipso iure nullum, vt benè ratiocinatur Bonac. *de matr. q. 3. puncto 9. sub n. 11.*

41 Nam licèt Ecclesia potuerit imponere legem, & conditionem rei suæ, ad *l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re mandata, C. mandati*; hoc tamen noluit facere nisi in sponte, & liberè volentem, vt repetitis verbis dicit Turrecr. *in d. cap. Diaconus, n. 2. 27. dist. & in dicto cap. nullum, n. 1. 28. dist.* vbi ait quod statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa componitur de duobus, videlicet de auctoritate Pontificis, & de voluntate subditorum libenter obtemperantium, super quo meritò extollit Latinus, qui statuto voluntariè se subjecerunt, & inuehitur aduersùs Græcos (qui prioribus vtuntur coniugiis post Sacerdotia) eo quod dederunt tergum (sunt verba Turrecrematæ,) & quia non consenserunt in tam nobile statutum, vt vasa sua seruarent munda, ablatum est eis Regnum, id est, intelligentia Scripturarum, & datum est genti facienti fructum eius.

42 Ex quibus apertè colligitur hanc negatiuam opinionem tot fundamentis, & Doctorum auctoritatibus corroboratam, verissimam esse, & in praxi tenendam, licèt affirmatiua non sit penitùs rationibus, & scriptorum decisionibus destituta, quin pro ea plures adduci possint à multis non contemnendæ auctoritatis receptæ, quos cumulat Sanchez *d. lib. 7. disp. 29. n. 4.* Rota *d. decis. 560. num. 6. & d. decis. 561. sub num. 1.* & Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 3. cap. vlt. quæst. 8.* Sed si benè considerentur, non multùm vrgent, vt *suprà* dicebam; nam eorum aliqui, quos reprehendit Rota *d. decis. 561. sub n. 13.* nimis inaduertenter, & inconsideratè mouentur exemplo baptizati per metum, cui respondi *dicto voto 37. n. 14.* Quidam autem videntur sibi contrarii, vt per Sot. *de Iustit. lib. 7. quæst. 2. art. 3. ad fin.* Alij verò mouentur ex friuolis admodum & nudis rationibus, vt Basil. Pont. *de Matrim. d. lib. 7. cap. 29. per tot.* Cæteri denique (inter quos annumerari possunt Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quæst. 35. num. 3. cum seqq.* Sot. *de Instit. lib. 7. quæst. 2. art. 9.* Vasquez *disp. 245. cap. 3.* Syluest. Tabiena, Armill. & alij *ex Summistis in verb. Ordo*, Petr. de Ledesma *de matrim. q. 55. art. 4.* citati à Diana *tom. 2. tract. 4. resolut. 193.*) ouium instar alios sequuntur sine vllo doctrinarum examine, quorum nonnulli moueri videntur ex his, quæ dicidit Rota *d. decis. 560. sub num. 5. ead. p. 1. diuers.* dum tenere videtur partem affirmatiuam, quod scilicet taliter ordinatus teneatur continere, esse magis communem; & dum *num. 6.* asserit, quod domini de Rota magis inclinabant pro prædicta opinione affirmatiua, & dum *n. 12.* affirmant hanc opinionem prouidere magis saluti animæ, & esse magis conuenientem honestati Ordinis Sacri, & propterea Dominos de Rota securius existimasse, quod taliter ordinatus omninò peteret dispensationem à Papa. Sed, salua eorum pace, loquuntur vt parum practici in extendendis Rotæ decisionibus, & de stylo Curiæ; quem si scirent, vtique dicerent allegatam *decisionem* 560. non esse verè decisionem Rotæ, sed discursum Cæsaris de Grassis, tunc Auditoris & illius causæ Ponentis, vt patet ex voti illius contextu. Rota enim habet hunc stylum quod in materiis arduis, quando ob difficultates occurrentes non potest capi fixa resolutio, commendatur Ponenti vt pro dilucidatione materiæ, & faciliori resolutione capienda, extendat desuper discursum problematicè. Et patet euidenter, quia allegata *decisione* 560. vbi est discursus, *in causa Valentina nullitatis susceptionis Ordinis Subdiaconatus*, fuit extensa *sub die 15. Ianuarij* 1574. postea verò fuit repropósita eadem causa, & capta resolutio pro negatiua opinione, *sub die 22. Martij eiusdem anni, in d. decis. 561. d. p. diuers.* vt videre est apud eundem Cæs. de Grassis *decisione 1. & 2. de his qui vi.*

43 Et eorum aliqui, quorum numerum implet Gutier. *de matrim. cap. 94. num. 16. in fine*, ita mouentur *lege Regia 32. tit. 6. part. 1.* vt existimarent quod licèt de iure communi sit tenenda opinio negatiua, quod taliter promotus non teneatur continere; nihilominus, stante dispositione istius legis in his Hispaniarum Regnis, proculdubio videtur tenenda, & obseruanda opinio affirmatiua: verba autem legis, quibus innititur, sunt quæ sequuntur, *departiolo el derecho de la Santa Iglesia desta manera, que si alguno facen premia que reciba orden, amenançandolo que le tomar en el beneficio si no se ordenase, maguer aquel consienta, que por tal miedo como este, pues recibio la orden de fuera ya finca el alma dentro señalada por ella, de manera que es tenudo de viuir sin casamiento.* Sed illa parum, aut nihil vrget, quia omissio quod leges Principum sæcularium non possunt aliquid disponere circa res Ecclesiasticas, minusque circa Sacramenta, nec quatenus adesset dispositio Canonica in hac materia, quam inuenire non potuit, esset desumenda interpretatio (vel subsidiaria dispositio, quatenus deficeret) ex legibus Regni, iuxta text. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constit. & cap. nouit, de iudic.* Vera solutio est, quod prædicta *lex Regia 32.* loquitur de iusta compulsione, videlicet quando ob non susceptionem Sacri Ordinis Prælatus vrgente necessitate, vel statuto Ecclesiæ comminatur beneficiatum ad illud assumendum sub pœna priuationis beneficij, quo casu cùm compulsus nullam iniuriam passus fuerit (qui enim iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, ad *l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur.*) tenetur omninò ad continentiam, & ad cætera Ordinis onera, vt benè in proposito dicit Henriquez *lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 14. n. 3. litt. T*, quem sequitur Sanch. *d. lib. 7. disp. 19. num. 10.* Vel, vt non ineptè dicit Gregor. Lop. *in d. l. 32. verb.*

que le toman en el beneficio, *in fine*; loquitur de leuê
meto, qui eadere noo poterat in virum constantem,
veluti si incutitur de perdendo beneficio, si nôn ordi-
netur, qui dici non potest grauis metus mortis, cru-
ciatus corporis, aut similis, qualis requiritur ad hunc
effectum, iuxta notanda *infrà n.7.*

Secundæ inspectionis Quæstio.

*Vtrùm vis, & metus D. Antonio Nugnez Treuigno
incussus ad hoc, vt Sacro Subdiaconatus Or-
dine initiaretur, sufficienter probetur ad effe-
ctum, vt non teneatur ad obseruantiam voti
castitatis dicto Ordini annexi?*

44 PRo præsentis quæstionis resolutione aliqua sunt à
me breuiter præmittenda, & io primis præsuppo-
nendum, omnes doctrinas, & decisiones ad matrimonij
nullitatem facientes, beoè adaptari ad similes profes-
sionum, & Ordinum nullitates, eùm ab omnibus ferè
vtriusque Iuris, & Sacræ Theologiæ Professoribus
æquiparentur, nec verisimilis differentiæ ratio inter eas
assignari possit, vt ex Suar. & Sigismondo de Booonia
dixi *suprà lib. 2. voto 37. n.7.*

45 Secuodò præsupponendum est, metum esse quandam
voluntatis passionem contra naturam, & voluntatem
meticulosam esse quandam tacitam contradictionem,
quæ magis accedit dissensui, quàm consensui. Bald. *in
rub. de his qua vi, in Decretal. n.6. & 8. & in cap. super
hoc, de renunciat. n.3. versic. & nota, & in cap. cùm teria
14. n.6. de elect. & in cap. cùm inter R, n.5. eodem titulo,*
Noguerol. *allegat. Iuris tom.1. alleg.29. n.13.* Et sunt
pulchra verba eiusdem Baldi, quæ naturam metus mi-
rificè declarant, *in tract. schismatis*, ita loquentis: *Est
enim meticulosa voluntas, pragnans, impura, & multipli-
cans quendam dissensum cum consensu, & quandam cum
affirmatione negationem: habet enim in superficie volitio-
nem, in medulla nolitionem, & scinditur cor hominis in
duas partes, & vna pars est velle, altera non velle; prima
superficialis, secunda realis.*

46 Tertiò præsupponendum est, ad effectum induceodi
nullitatem matrimoniis contractis, professionibus emis-
sis, & Ordinibus receptis ex causa metus, requiri quod
metus illatus fuerit talis, qui in virum constantem ca-
dere possit, vt colligitur ex text. *in cap. cùm locum*, &
ibi gloss. *in verb. metus, & in cap. consultationi, in fine, de
sponsal. & in cap. significauit, de eo qui duxit in vxor. &
in l. metum, Digestis quod metus causa*, Doctores com-
47 muniter *in cap. 2. de his qua vi.* Ad hoc autem vt me-
tus dicatur cadens in constantem virum, quinque re-
quiruntur conditiones, de quibus Baldel. *lib.1. moral.
disput.17.* Ioan. Machado *en su perfecto Confessor, y Cu-
ra de Almas, lib.2. p.1. tract.3. docum.5. n.2. cum seqq.*
Prima est quod malum, qood timetur, graue sit, *ex l.
metum, la 1. Digestis quod metus causa*, ibi: *Metum ac-
cipiendum Labeo dicit non quemlibet timorem, sed majoris
mali*, quod gloss. explicat, id est, magni mali. Secunda,
vt timens non vanè, leuiterque credat illud malum sibi
imminere, sed probabiliter, & rationabiliter, *ex l. me-
tus, la 2. ff. eod. tit.* ibi: *Metum autem non vani hominis
timorem, sed qui meritò*, &c. & ex *l. nec timorem, §. proin-
de, el 1. ff. eod. tit.* Tertia, vt metum incutiens sit po-
tens minas executioni mandare, *ex l. famosi, ff. ad legem
Iuliam maiest.* ibi: *Nam & persona spectanda est, an po-
tuerit facere, & ante quid fecerit*, &c. Quarta vt metum
incutiens minas exequi solitus sit, *ex dict. l. famosi*, in
citatis verbis, ibi, *& ante quid fecerit, & in l. vnic. C.
si quis Imper. maledict.* ibi, *ex personis hominum dicta
pensemus*, &c. Quinta & vltima, vt non possit timens
de facili occurrere malis, quæ timentur, nempe implo-
rando auxilium alicuius, vel Superiorem consulendo,
ex l. fin. ff. de eo quod metus causa, ibi: *Cùm potuerit ius
publicum inuocare, & adire aliquem potestate praditum,
qui vtique vim eum pati prohibuisset*, &c. quas condi-
tiones recenset mei amicissimus D. Alexander Raphae-
lius, apud me *voto 16. num.7.* qui Authoris generalis
Nunciaturæ Hispaniæ officio functus fuit, ex Cingulo
oriundus, Piceni Vrbe à Labieno Pompeianorum par-
tium Duce exædificata, vt Cæsar scribit, in colle sita,
cuius latus Misco amnis, qui nunc *Muson*, alluit, Lean-
dro teste. Olim Episeopatu insignis fuit, nunc Auxi-
mati Antistiti subest.

Quartò præsupponendum est, matrimonium per vim 48
contractum, & professionem, ac Ordines metu receptos
ipso iure nullos esse; deficiente enim libero consensu,
deficit quoque efficiens causa illius, vt in matrimonio
probant *cap. sufficit, 27. quest. 2. cap. 2. de his, qua vi,
cap. cùm apud, cap. cùm locum, de sponsal. d. cap. significa-
uit*, Sanchez *de matrimon. lib.4. disp.12. n.18.* Farinac.
in fragm. crimin. p.2. verb. metus, n.18. & n.26. Marta
in votis nouiss. decis. voto 64. n.1. Gutierr. *de matrimon.
cap.77. n.21.* Et in professione Rot. *decis.175. n.5. p.1.
recent.* & in Toletana professionis, *19. Nouembris 1614.* 49
coram Vbaldo sen. Et in susceptione Ordinis, vt dixi-
mus *suprà in quæstione prima inspectionis.*

Quintò præsupponendum est, in dijudicaoda metus 50
probatione attendendas esse circumstantias, & qualita-
tes ætatis, sexus, seu imbecillis, aut fragilis animi, *l.3.
ff. ex quibus causis mai.* Nauarr. *in man. cap.22. n.51.* ibi:
*Sexum quod etiam omnis rectus iudex considerabit in
alio alij generis metus, non solùm objectum, sed etiam
circumstantias fortitudinis, vel fragilitatis non solùm se-
xus, vt dicit prudicta glossa, sed etiam ætatis, innata ma-
gnitudinis, vel paruitatis animi*, &c. Menoch. *de arbi-
trar. casu 136. n.4.* ibi: *Iudex ergo noster, prudens, ac
diligens, iustum metum arbitrabitur iuxta personarum
qualitatem*, &c. Noguerol. *alleg. iuris tom.1. alleg.29.
num.69.* nouissimè Auersa *de Sacram. Matrimon. q.4.
sect.3. versic. porrò, pag.281.* ibi: *Porrò ex diuersitate
personarum, quibus metus incutitur, facilè contingere po-
test vt metus, qui non esset grauis in vno, sit grauis in
alio, & qui non esset sufficiens ad labefactandam constan-
tiam vnius, sit validus in altero*, &c. Vide *infrà n.54.*

Sextò præsupponendum est, metum esse difficilis 51
probationis, Paris. *cons.53. n.62.* Seraphin. *decis.771.
n.1.* tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit
reconditus, *l.1. ff. quod metus causa*, Anchar. *consil.299.
n.1.* Alciat. *cons.5. n.25. lib.1.* quàm ex parte incu-
tientis, cùm secretò, & clam inferatur, gloss. *verb. igno-
rant, in l. item si cum exceptione, §. in hac, ff. eod. tit.*
Menoch. *de arbitr. casu 116. n.17.* Seraphin. *decis.818.
n.3.* Valenz. *cons.29. n.40. tom.1. & cons.173. num.71.
tom.2.* Greg. XV. *decis.316. n.2. cum seqq.* Rot. *decis.
142. n.1.* apud Farin. *tom.2. cons.*

Hinc est quod in eo sufficiunt leuiores probationes, 52
Corn. *cons.124. n.4. lib.3.* Alban. *cons.79. n.9.* Gail. *ob-
seru.93. n.19. lib.1.* & ideò indicia, coniecturæ, præsum-
ptiones, & argumenta, ac verisimilia ad eum proban-
dum admittuntur, Bald. *in rub. de his qua vi, n.2. & 8.* 53
& consil.364. n.5. vol.3. Seraphin. *d. decis.771. n.2.* Gre-
gor. XV. *d. decisione 326. n.5. & seqq.* Noguerol. *alleg.
iuris tom.1. alleg.29. num.15.* Ratio autem eommuni-
ter traditur à Doctoribus, quod quando à communiter 54
accidentibus probatio est difficilis, sufficit eam fieri
per coniecturas, & indicia, quæ aliàs tanquam imper-
fectæ rejicerentur, Ias. *in l. de pupillo, §. si quis ipsi Pra-
tori, ff. de noui oper. nunciat.* Honded. *consil.20. n.21.
lib.1.* Ioan. Franc. à Ponte *consil.44. num.17.* Vnde 55
admittendi sunt testes domestici, cùm ad hunc effe-
ctum probatio testium domesticorum habeatur effica-
cior, Gregor. Lopez *l.1. gloss.3. tit.16. part.6.* Surd. *de
aliment. tit.6. q.23. n.9.* Valenzuel. *consil.173. n.75.* Nec

rejiciendi

rejiciendi testes singulares, Farinac. *de testibus*, *q.64. n.276.* Anton. Gabr. *commun. titul. de testibus, concl. 2. num. 56.* Marta *in votis noviss. decis. voto 64. n.4.* Fontanel. *de pactis nupt. gloss. 2. p.5. num. 81.* Valenzuel. *consil. 29. num. 41. tom. 1. & d. cons. 173. n. 74.* Noguerol. *d. alleg. 39. num. 16.* Gregor. XV. *decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20.* Rota *decis. 242. n. 33. & decis. 260. num. 21. & 22.* apud Farinac. *tom. 2. cons. & decis. 779. num. 1. & 7. p. 1. in posthum. Farin.* licèt inhabiles sint, & aliàs non admitterentur, Alexand. *consil. 575. n. 11. & 12. lib. 2.* Gregor. XV. *decis. 149. n. 4. & 10.* Vide *infrà à num. 94.*

57 Quibus pro faciliori materiæ intelligentia in iure præhabitis, in facto sciendum est, quod cùm D. Antonius Nuñez Treviño in coadiutorem, & futurum successorem D. Christophori Treviño Thesaurarij, & Canonici in sancta Ecclesia Conchensi auctoritate Apost. designaretur, eius parentes ab eo tempore in illo spem omnem nationem suam augendi positam habuerunt, existimantes, cessante coadiutoria, & facto futuræ successioni loco, ex Ecclesiasticis redditibus, quibus Dignitas illa, & Canonicatus multùm abundant, posse dictum D. Antonium sororem in matrimonio locare, & fratribus subsidio esse; sed nouitate quadam pro certo habuerunt, felicissimam hanc spem iam fallere, cùm intelligerent eum Salmanticæ, vbi iuri Canonico operam dabat, cum quadam puella communicationem habere, cuius soror nobilem, & ingenuum alium virum fraudulenter, & captiosè in maritum sibi arrogauerat, & cum eo matrimonium cum summo illius dedecore contraxerat, vt ipsismet parentibus constitit ex nonnullorum relationibus, & ex epistola cuiusdam familiaris dicti Antonij, qui Salmanticæ feriali tempore ab eo relictus fuerat, ex quo illi ardentiùs, & acceleratiùs procurare cœperunt promotionem filij ad Subdiaconatum, vt sic tuti redderentur ne illam puellam duceret posset in vxorem, cuius rei historiam, vnde initium sumpsit vis, & metus, de quibus *infrà*, narrat eius mater D. Maria de la Vega, testis in processu, *folio 86. ad 2. & 3. art.* ibi: *A la segunda pregunta dixo, que es verdad que el dicho Señor Capitan Treviño, y este testigo, como padre del dicho Don Antonio, con grande afecto, y todas diligencias dessearon que el dicho Don Antonio su hijo ordenase de Orden Sacra, ansi por assegurarse en el estado Ecclesiastico, por las muchas conveniencias que dello se le seguian, por hallarse con otros dos hijos varones, y una hembra, que eran los dichos Don Christobal, Don Manuel, y Doña Mariana Treviño, por las esperanzas que tenian de que por el dicho estado tendrian mayores aumentos, y tendrian amparos tres hermanos, como por assegurar de que no se perdiessen los gastos de las Bulas de la Dignidad de Tesorero, y prebenda de la Santa Iglesia de Cuenca, y del dicho beneficio, y por los grandes gastos que con el avian tenido en las escuelas de Salamanca en sus estudios, donde le tuvieron con el luzimiento, y estimacion de su hijo, y de la dignidad de Tesorero, y esto fue cosa publica, y notoria, y que lo diran todas las personas que por conocimientos tuvieron dello noticia. A la tercera pregunta dixo, que aviendo venido el dicho Don Antonio desde la ciudad de Salamanca a esta Villa de Madrid, para passar a la Ciudad de Cuenca, por el año passado de 1629. aviendo visto a sus padres, pasó à la dicha Ciudad de Cuenca, y aviendose ausentado desta dicha Villa, este testigo recibió vna carta que al dicho Don Antonio su hijo escrivia Ioannes Rodriguez Ximenes criado suyo, que avia quedado en la dicha Ciudad de Salamanca, y curioso esta testigo, como carta que venia para su hijo, la abriò, leyò, y viò venia firmada del dicho criado: lo que en particular contenia, era darle cuenta de que aviendo estado en la Iglesia mayor de la dicha Ciudad, avia llegado a hablarle la tia de vna muger moça, què las palabras que dezia la carta eran, la tia de aquella niña, diziendo estavan ambas con mucho cuidado de saber de su salud, y como avia llegado, y que no le avia escrito la niña por no saber como lo recibiria, y aviendola leydo este testigo, le diò tan gran cuidado, creyendo que el dicho Don Antonio su hijo tendria algun gran empeño con la dicha muger, y tratava de casarse, y no ser Ecclesiastico, que fue a visitar a Don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la dicha Ciudad de Salamanca, grande amigo del dicho Capitan Treviño, y por cuya orden en la dicha Ciudad de Salamanca se le avia buscado casa, y corria por su cuenta el darla a este testigo, y al dicho su padre, de como procedia el dicho Don Antonio, y le enseñò la carta que el dicho criado escrivia, y le dio algunas quexas, que como le avia dado cuenta, si el dicho su hijo tenia algun galanteo, y el dicho Arcediano respondiò que era verdad que el dicho Don Antonio, y el dicho Don Martin estando juntos en su casa, avian hecho señas, y parlado con la dicha Señora, que escrivia el criado que vivian frontero, y esto avia sido algunas vezes, y que le parecia no era mas que por entretenimiento, y por esso no les avia dado cuenta, pero que agora se la dava, de como la dicha muger tenia otra hermana, y avia cogido entre puertas vn Cavallero, y hecholo casar con ella, y con esto bolvio mas cuidadosa esta testigo, y enseñò, y diò la carta al dicho su marido, y refirio lo que avia dicho el dicho Arcediano, conque ambos recibieron mas cuidado, disgusto, y pesadumbre contra el dicho Don Antonio, y procuraron con todos medios de assegurarle, conque se ordenasse de Orden Sacro, &c.*

Idem affirmat, & se vidisse, & legisse litteras dicit D. Antonij parens Emmanuel Suarez Treviño in processu, *fol. 123.* Et se idem scire asserit D. Franciscus Treviño *fol. 62. B.* Et de hoc notitiam habuisse referunt Doctor Ioannes Gonzalez *fol. 73. B.* & Gaspar Ceron *fol. 91. B.* 58

Hinc parentes occasionem sumpserunt ad obligandum eorum filium D. Antonium Nugnez Treuigno, vt illico ad Subdiaconatus Ordinem promoueretur, id prætendentes per interpositas personas eorum nomine, deinde personaliter eum includentes, & strictè alloquentes in Camera, non solùm ad explorandam eius voluntatem, sed etiam vt modis omnibus illum inducerent etiam per vim, & metum, ac minas dictum Ordinem Sacrum suscipere. 59

Inter personas per parentes ad hunc effectum interpositas, testes nominant Don Christophorum Treuigno parentis D. Antonij consobrinum, qui eundem D. Antonium sibi in coadiutorem designauerat, & in cuius domo, & sub illius degebat obedientia, quando ad Conchensem ciuitatem se conferebat: ita Ioannes Gutierrez Aguado *fol. 25. ad 4. art.* Licentiatus Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol. 33.* etiam *ad 4.* & latè D. Franciscus Treuigno *fol. 63.* etiam *ad 4. art.* ibi: *Y sabe que el dicho Capitan Trevigno, como lleva dicho, hizo las instancias que refiere en ello con el dicho Don Christobal su primo, para hablasse al dicho Don Antonio su hijo, y le dixesse que de presente avia Ordenes de las temporas de San Mateo, y que pues tenia ya los veinte y vn años cumplidos, se dispensiesse para que se ordenase, para que le assegurasse de la sospecha que tenia de la dicha muger de Salamanca, y que a el no le podria perder el respeto, por ser su tio, y de quien avia recibido muchos beneficios, y dadole sus prebendas, y sin embargo de aver hecho lo possible con el, para que se ordenasse, no lo quiso hazer, diziendo no lo queria hazer, porque no tenia inclinacion a ello, &c.* 60

Doctor Ioannes Gonzalez *folio 73. B.* ibi: *Teste testigo sabe que el dicho Capitan, padre del dicho Don Antonio, avia escrito en razon dello a Don Cristobal* 61

Treuiño su tio, que es el en cuya casa estaua el dicho Don Antonio, diziendo le instasse, y persuadiesse a que se ordenasse de Orden Sacro, que con esto se asseguraria de la sospecha que tenia de la dicha muger, y ayudaria à los dichos sus hermanos, y el dicho don Antonio, y el dicho don Christobal Treuiño, assegurandole que todo lo que tenia dentro de su casa, lo daria, si ponia en execucion lo que el dicho su padre le mandaua ordenandose, y el dicho don Antonio siempre estuuo remisso en hazerlo, por non apetecer el estado Ecclesiastico, juzgando no le conuenia el dicho estado. A la quarta pregunta dixo, que dize lo que dicho tiene en la pregunta antes desta, y que sabe como persona que estaua dentro de la casa del dicho Tesorero, que el le hizo muchas instancias y persuasiones para que se ordenasse a las ordenes de S. Mateo, que auia al presente, poniendole delante el gusto que a el, y al dicho su padre daria, y como el quedaria obligado siempre a fauorecerle, y siempre el dicho don Antonio, no obstante las dichas persuasiones, y ruegos, estuuo de contrario parecer: y no quiso hazerlo, &c. D. Gasp. Ceron *fol. 91. B, ad 4. art.* idem affirmat de auditu à parentibus, & dicit fuisse publicum & notorium.

62 Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens, *fol. 113. B, ad 3. art.* postquam narrauerat casum, & qualiter D. Christophoro Treuiño scripserat vt omnibus modis suaderet eius filium ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, tandem concludit ab eodem Don. Christophoro Treuiño talem recepisse responsionem. *El dicho Don Christobal Treuiño respondiò a este testigo, como auia hecho quantas diligencias auia podido con el dicho Don Antonio su hijo, para que le obedeciesse, y se ordenasse, y que aunque le auia propuesto las conueniencias que se le seguian, y el enojo, y indignacion de sus padres, no le auia podido reduzir, antes siempre auia respondido que el no obedecer a sus padres, y ordenarse, era por no tener inclinacion al estado Ecclesiastico*, &c.

63 Annumerant etiam testes D. Martinum del Castillo, Archidiaconum de Medina in S. Ecclesia Salmanticensi, & deposuit D. Emmanuel Suarez *fol. 114. ad 5. art.* *Que hablò a D. Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la Santa Iglesia de Salamanca, que era muy su amigo, y del dicho Don Antonio su hijo, para que significasse al dicho su hijo el enojo que este testigo, y su madre tenian, de que no les huuiesse obedecido, ordenandose en Cuenca, y que la causa que les auia mouido a escriuir a su tio le hiziesse ordenar, era el auer recibido la carta contenida en la tercera pregunta, y auerse informado del empeño que tenia con la dicha muger, y de su calidad, y hazienda, y como otra hermana de la susodicha auia cogido, y casadose con otro Cauallero calificado, y que assi temian no le sucediesse lo mismo, y perdiesse las rentas Ecclesiasticas, y los aumentos que esperauan auia de tener, y los grandes gastos que auian tenido en el despacho de las bulas, y que todo aquello que no fuera matarle, haria con el, sin que se acordasse de que era su hijo, y que escusasse el no darle mas enojos, y que no le sucediesse vna desdicha: y el dicho Don Martin del Castillo le respondiò a este testigo, como auia hablado al dicho Don Antonio, y significadole lo contenido en la pregunta, propuestole las conueniencias que se le seguian de ordenarse, y los daños de lo contrario, y que no auia podido conuencer al dicho Don Antonio, porque respondio no tenia inclinacion al estado Ecclesiastico, y que assi no se auia de ordenar*, &c. Idem refert D. Maria de la Vega D. Antonij mater, *fol. 88. ad 5. art.*

64 Et Doctor Ioannes Gonzalez testis *fol. 74.* etiam *ad 5. art.* ibi: *En la quinta pregunta dixo, que sabe que passando este testigo con el dicho Don Antonio desde la Ciudad de Cuenca, a la de Salamanca a sus estudios, vinieron por la villa de Madrid a ver al dicho su padre, donde encontraron a don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo en Salamanca, amigo del dicho Capitan, y el dicho Don Antonio, y con quien el se comunicaua en la dicha Ciudad, y auiendo estado parlando gran rato el dicho Arcediano, y el dicho Don Antonio al salir de Missa de la Parroquia de San Saluador, de la dicha villa de Madrid, y pareciendole a este testigo, que era cosa de pesadumbre lo que entre los dos se comunicaua, auiendose despedido, esto testigo, y el dicho Don Antonio se fueron a casa del dicho Capitan su padre, y en ella le preguntò que era lo que auia passado con el dicho Arcediano, que si era algun enfado, a loqual le respondiò, y dixo que el dicho Arcediano, respeto de la amistad que tenia con el dicho su padre, y como el le dezia de su parte, el mucho gusto que tendria de que se ordenasse, proponiendole las razones de congruencia que para ello auia, y lo que el dicho su padre le auia dicho, y que de no lo hazer, le auia de suceder vn gran desayre con su padre, y que temia mucho, respeto del grande enojo que tenia el dicho su padre, no le sucediesse alguna desgracia con el, que mirasse lo que hazia, que con ordenarse lo aquietaua todo.* Gasp. Ceron *fol. 92. ad 5.* refert de hoc facto notitiam habuisse, & eo tempore publicum & notorium fuisse, & audiuisse ab eodem D. Antonio Nugnez Treuigno, attestantur omnes ferè testes examinati *super 5. art.*

Verùm cùm parentes intelligerent intentum consequi non posse interponendo aliorum preces, & instantias eorum nomine factas, deuenerunt ad eam resolutionem de personaliter filium alloquendo ad effectum illum obligandi sacrum Ordinem suscipere, cuius locutionis modum & euentum narrat dictus Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens in processu, *fol. 115, ad 6. art.* his verbis: *A la sexta pregunta dixo, que viendo este testigo, que el dicho su hijo no le obedecia, aunque por diferentes partes le auia dado a entender el enojo con que estaua de no auerse ordenado, por su misma persona le llamò, en compañia de D. Maria de la Vega su muger, y cogiendole en casa con grandes ruegos procuraron persuadirle a que se ordenasse, proponiendole los grandes gastos que auian tenido en el despacho de las Bulas de la prebenda, beneficio, y pensiones, y con el gran cuidado que les tenia la carta que auian recibido, contenida en la tercera pregunta, y que no le sucediesse lo que al otro Cauallero, con la hermana de la muger con quien el hablaua, con que se perdiesse todo, y el se hallasse pobre, respeto de tener este testigo los dichos otros hijos, haziendole grandes amenaças, y dandole a entender que si no les obedecia, demas de incurrir en su indignacion, no le embiaran a Salamanca, ni le tendrian con el luzimiento con que le auian tenido, sino a vn pupilaje en la villa de Alcalà, en que no le tendrian por rico, ni nadie le codiciaria para casarse con el, y aunque le representò todo lo que lleua dicho, y su enojo, y indignacion, viendo no les daua el si de que se ordenaria, le dixo este testigo que el veria el modo que auia de tener para salir del cuidado en que estaua, haziendole otras grandes amenaças.* Idem refert D. Maria de la Vega mater, *fol. 88. B, ad 6. art.* 65

Doctor Ioannes Gonzalez *fol. 75.* etiam ad 6. idem affirmat, ibi: *A la sexta pregunta dixo, que este testigo, como persona que assistia en casa del dicho Capitan, en compañia del dicho Don Antonio, no le podian reduzir, ni el dicho Don Martin del Castillo, ni otras personas que auia entrado de por medio, se determinaron a dezirselo ellos mismos, y con efeto lo hizieron, diziendole las razones que auia para ordenarse, y el mucho gusto que dello recibirian, y que sus hermanos tendrian en el arrimo, y les podria socorrer, y que si no lo hazia, le embiaran a Alcalà de Henares a vn pupilaje, donde no tendria el luzimiento, y ostentacion que auia tenido en Salamanca, ni se haria caso del, esto con persuasiones tal vez de padres, y otras con amenaças que le hazian, y el dicho Don Antonio* 66

gonio, nunca venia con la voluntad de los dichos sus padres en ordenarse, diziendo que aquel estado no le conuenia, y los dichos sus padres le dexian con resolucion, y ennojo, auia de ser, aunque no quisiesse, que ellos tomarian medio en la materia, &c.

67 Et hoc idem audiuisse à D. Antonio Nuño Treuiño, & ab eius parentibus ab hinc decem annis & vltrà, attestantur Franciscus Gomez de Arze *fol.* 40. *B. ad* 6. Illustriss. & Reuerendiss. D. Antonius Paynus Episcopus Auriensis, *fol.* 62. *B. ad* 6. D. Franciscus Treuigno *fol.* 65. etiam *ad* 6. qui refert ita de eo tempore sibi scripsisse Emmanuelem Suarez Treuigno: D. Gaspar Ceron *fol.* 92. *B.* etiam *ad* 6. Franciscus Garai Castellejo *fol.* 98. etiam *ad* 6. Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino *fol.* 102. Don Martinus de Acuna Auendaño *fol.* 106. Don Sebastianus Guillamas *fol.* 110. & cæteri omnes *super sexto articulo.*

68 Habito sine fructu tali parentum colloquio cum D. Antonio Nugnez Treuigno, per eos deinceps postea fuit ad executionem mandati, eidem tunc temporis Salmanticæ degenti, cum deliberatione, & imperiosè ordinantes, vt ab Episcopo Abulensi in oppido de Areualo habitante absque mora Subdiaconatus Ordinem reciperet, filius præfatus accepta parentis epistola com magna vultus mœstitia, & lachrymarum effusione cœpit timere asperam, & terribilem parentis conditionem, & sic metu correptus, & per vim adductus tandem Ordinem suscipere, sine voluntate constituit, vti historiam narrat testis oculatus Doctor Ioannez Gonzalez *fol.* 76. *B. ad* 9. *art.* ibi: *En la nouena pregunta dixo, que estando este testigo con el dicho don Antonio en la Ciudad de Salamanca en sus estudios, le lleuò carta de su padre para que se fuesse a ordenar a la Villa de Areualo deste Obispado (donde al presente estaua el señor don Francisco Marques de Gacta, Obispo del) y el dicho Don Antonio dio cuenta dello a este testigo, diziendo auia de ir con el a acompagnarle, y para ello le lleuò a su aposento, à donde empeçaron a conferir en la materia, diziendo a este testigo como el no tenia gusto de ordenarse, y esto con lagrimas, y otros sentimientos, que demostrauan su poco gusto; mas que temia la aspreza, y condicion del dicho su padre, y que si no lo hazia, auia de hazer con el alguna demasia, y excesso: y este testigo le dixo, que pues no lo hazia con su gusto, no fuesse que no era justo violentar su natural, y tomar estado por fuerza: al qual respondia siempre no tener voluntad dello, mas que su padre le apretaua de tal forma, que por esso, y por el riesgo en que lo ponia si no lo hazia, auia de ir, y con effeto pusieron en execucion la jornada, y en ella el dicho don Antonio siempre mostraua en el rostro, y acciones el poco gusto que lleuaua para ordenarse, y auiendo llegado a la dicha villa de Areualo, este testigo le procurò animar, y persuadir a que se ordenasse, respeto del empegno del dicho su padre y su condicion, y el dezia estaua de tal forma, que mas quisiera echarse en vn poço, que fuera mas facil salir del sin ahogarse, que de la orden que auia de tomar: y auiendole ordenado el dicho señor Obispo, le persuadiò mucho a que cantasse la Epistola, y el nunca quiso, y en todas las acciones que este testigo le vio hazer durante dicho tiempo que estuuo en las ordenes, demostraua el poco gusto que tenia en ordenarse, y auiendolo hecho, boluieron a la dicha Ciudad de Salamanca, y en el camino el dicho don Antonio iva diziendo el poco gusto con que se auia ordenado, y el que auia de tener en aquel estado, por lo auer hecho contra su voluntad, y en Salamanca el tiempo que estuuieron, y se trataua desta materia, siempre dezia, y significaua el poco gusto con que lo auia hecho, y que el no se tenia por Clerigo, que por los temores, y persuasiones de su padre lo auia hecho, y no por otra cosa, y esto mismo le vio dezir muchas vezes despues de ordenado, y por auer estado mas de ocho meses despues con el, de que se ordenò, y esto responde.*

Alius testis Franciscus Garai Castellejo Presbyter *fol.* 99. *ad* 9. *art.* refert quod audierit à D. Antonio Nugnez Treuigno, quando ordinandi causa ex ciuitate Salamantina ad Areualum se contulit, ibi: *A la nouena pregunta dixo, sabe que viendose oprimido el dicho don Antonio de los continuos ruegos, y amenaças de sus padres, temiendo su aspreza y condicion, que no le sucediesse vna desgracia, sabiendo que el dicho Capitan Treuiño su padre le auia escrito la recibiesse, y se ordenasse de Epistola, y no lo dilatasse mas, porque de lo contrario el tratraria del remedio. El dicho don Antonio temiendo las resoluciones del dicho su padre, dixo, yo me voy a ordenar por gusto de mis padres, pero no con la voluntad mia, ni de quedar ordenado, y assi partiò de la dicha Ciudad de Salamanca a Areualo, donde residia el dicho señor Obispo, lleuando en su compañia a Iuan Gonzalez criado, que a la sazon le assistia, que al presente es Medico de Medicina en Alcala, y se ordeno de Epistola, boluiendo a la dicha Ciudad de Salamanca con los mismos desabrimientos que siempre auia mostrado, publicando que aunque se auia ordenado, no se tenia por tal, y esto lo sabe, porque como lleua dicho, le assistia en la dicha Ciudad de Salamanca, y lo viò, y oyò ser, y passar assi.* 69

Omnes testes in processu examinati vno ore acclamant D. Antonium Nugnez Treuigno per vim, & metum sibi à parente, viro aliàs asperæ, & terribilis conditionis incussum, Ordinem Subdiaconatus suscepisse. Ita Andreas Rufato Presbyter, *fol.* 22. ibi: *A la nouena pregunta dixo, que tiene por cierto que el ordenarse de Epistola el dicho D. Antonio Treuiño, fue por las grandes instancias, ruegos, y amenaças continuas que sus padres le hizieron para que se ordenara, y por la aspera condicion del dicho su padre, y por la reuerencia que les deuia, y no darles disgusto, y por temor de que el dicho su padre lleuado de su aspereza y resolucion, con alguna colera repentina hiziesse con el algun excesso*, &c. idem attestantur Blasius de la Plaza Presbyter *fol.* 20. *B. ad* 9. & Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.* 35. & cæteri ad 9. interrogati. 70

Ex contextura depositionum testiũ suprà citatorum clarè deprehenditur, iustam adfuisse in parentibus causam, vt D. Antonium Nugnez eorum filium solicitarent, & per vim attraherent vt se sacro Subdiaconatu ordinari pateretur; deinde apparet ad id consequendum eos interposuisse personas Christophori Treuigno, & Martini del Castillo, qui illi significauerunt indignationem patris, & quod inde malum graue sibi obuenire posset. Postea patet ipsius parentes eum personaliter alloquutos cum magna resolutione, quod nisi illis obediisset in faciendo se Sacris initiari, eum cum graui pudore suo non ampliùs mitterent ad Salmanticensem Vniuersitatem, sed ad studium Complutense, vt ibi degeret in domo pupillari, vulgò *pupilaje* nuncupata, alias minas vexationum iactantes, iustum, & rationabilem metum inducentes, & quod si adhuc eis parere noluerit, modum exquirent opportunum intentum assequendi, & curam, quam habebant, deponendi. Vlteriùs ex duorum testium depositione constat, dictum D. Antonium Nuñez Treuiño coactione huiusmodi impulsum, & metu perterritum, inuitum Ordinem Subdiaconatus suscepisse, attestantes de actu proximè præcedente, & subsequente ipsam ordinationem, & omnes asserunt de credulitate vis, & metus huiusmodi à patre incussi, & quod dictus D. Antonius Ordinem susceparit metu reuerentiali patris ferocis obstrictus. 71

Quid amplius? Sufficiens omnibus videri debet hæc probatio; nam licèt ex ea non appareat dicto D. Antonio Nugnez Treuigno vllum mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri metum fuisse incussum, 72

qui dicitur cadens in constantem virum, iuxta text. *in l. nec timorem, ff quod met. causa, & in l. metus 3. ff. quibus ex causis mai. & in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, Cod. quod metus causa, & in cap. cùm dilectus, de his quæ vi*, cum notatis per glos. *verb. constantem, in cap. consultationis, de sponsal.* Alex. *cons. 99. n. 3. lib. 3. & cons. 156. n. 6. lib. 3.* Ferret. *cons. 340. n. 5. p. 5.* Trullench. *in Decalog. lib. 2. cap. 1. dub. 3. n. 1.* Machado *en su perfecto Confessor, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 6. n. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 5. num. 4.* Palao *d. tom. 1 tractat. 2. disp. 1. part. 7. num. 2.* Baldel. *d. lib. 1. disp. 17. num. 4.* nihilominus euidenter constat ex aliis pluribus timoris speciebus, illum passum fuisse vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum, cùm concurrerint quinque illæ conditiones, de quibus *suprà num. 27.* Adest namque timor grauis mali, quod dictus D. Antonius rationabiliter credere poterat sibi verè inferendum à parente terribili, austero, rigido, & repentinæ resolutionis, quem indignatum, & infensum sciebat; nam iusta imminentis mali, & sic metus suspicio sufficit pro metu, vt infrà probaui *num. 97. cum seqq.*

73 Et licèt reuerentia, quam filius præstare debet patri, ob quam non audet illi contradicere in eo, quod sibi proponit, poterat esse per se sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in virum constantem, secundùm glos. *verb. patrem, in cap. præsens 20. q. 4.* Cabreros *in tract. de metu, lib. 2. cap. 19. num. 74.* Anton. Diana *resol. moral part. 3. tract. 5. miscel. resolut. 20,* & Basil. Pont, *de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6.* arg. *l. 4. ff. de regul. iuris*, ibi: *Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini, & leg. 1. ff. quarum rerum actio*, vbi rescinditur promissio facta à liberto ob metum, vel nimiam patroni reuerentiam, & ratione etiam suaderi videtur, quia similiter hæc reuerentia & verecundia minuit libertatum, dum quis non audet suis Maioribus contradicere in eo, quod aliqua sua sponte non eligeret: attamen securior & verior opinio tenet, solam reuerentiam, siue metum reuerentialem, non sufficere ad reddendum irritum contractum, vt probatur ex *l. fideiussor, §. pater, ff. de pignor. l. ad inuidiam 9. C. de his quæ vi, cap. litteris 15. de despons. impub.* glos. *verb. consentit, in cap. 1. eod. tit. & ve b. metu, in cap. insinuante, qui clerici, vel vou.* Pereira *decis. 30. n. 2.* Sesse *decis. 20. n. 11. tom. 1.* Fontan. *claus. 7. glos. 2. p. 5. n. 34.*

74 Nisi simul adesset rationabilis timor grauis mali, vt ex Soto, Ludou. Lop Henriq. Coninch. & Sanch. resoluit Raphaël Auersa *de Sacram. Matrim. quæst. 4 sect. 3. vers. asserendum, pag. 168.* sequuntur Baldel. *lib. 1. disput. 22. ex n. 3.* Machado *en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 7. à princ.* Trollench. *in Decalog. lib. 7. cap. 16. dub. 4. n. 6.* Rota *decis. 242. n. 11.* apud Farin. *lib. 2. cons.*

75 Vel nisi præcedant verbera, aut minæ, quamvis non probetur minitantem solitum esse minas exequi. Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 17. num. 11. 18. & 19.* Marta *de success. legali, tom. 2. p. 4. q. 1. art. 6. n. 29. & 31.* Trentacinq. *var. resol. tit. de his quæ vi, resol. 1. num. 7. lib. 1.* Pereira *decis. 30. n. 7.* Cacheran. *decis. 179. n. 1. & 5.* Thesaur. *lib. 1. quæst. 51. n. 7.* Matiens. *in dial. relat. p. 3. cap. 20. n. 2. & 3.* vbi etiamsi minæ, aut verbera ex maximo interuallo ante contractum præcedant, Palau *tom. 1. tr. 2. disp. 1. punct. 7. n. 9.* Machado *en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 5. n. 3.* ibi: *Pero el Padre Castro Palao prueua, y defiende que no es necessario que el que amenaça tenga, costumbre de executar las amenaças en semejante, o en desemejante caso; porque puede no auer amenaçado otra vez, y con todo ser temido justamente, &c.* Castill. *controu. lib. 3. cap. 1. n. 153.* Rota *coram Buratto decis. 205. n. 23. tom. 1.* & apud Theodos. da Robeis *singul.* Rota *tom. 1. pag. 320. col. 2.* ibi: *Quod communis, & vera est illa opinio, quod matrimonium sit nullum, si contractum fuit propter metum reuerentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et quod non requirantur strictè illa tria, de magno periculo, de potestate inferentis, & quod sit solitus exequi minas*, &c.

Vel nisi concurrat cum reuerentia terribilitas personæ minas iactantis, Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 11.* Cancer. *var. resol. lib. 3. cap. 1. n. 88.* Castill. *d. lib. 3. cap. 1. num. 156. cum seqq.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 54. n. 7.* Greg. XV. *decis. 326. n. 12. & decis. 374. n. 16.* Baldel. *d. lib. 1. disp. 22. n. 13.* 76

Vel nisi accedat timor incurrendi parentum indignationem. Sigism. à Bononia *d. dub. 54. n. 8.* vbi quod reuerentia cum indignatione plurimùm confert ad iustum, & sufficientem metum, Sanch. *d. lib. 4. disp. 6. sub n. 14.* vbi reddit rationem, quia quis vir constans, aut prudens non reputauit graue malum semper coram oculis habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est, Raphael Auersa *d. q. 4. sect. 5. vers. asserendum, in fine*, ibi: *Immò in filiis respectu parentum, & similibus sufficeret, si non aliud malum timeant quàm perpetuam indignationem eorum, & apud hos inuisos haberi; quia sanè hoc esset grauissimum incommodum tandiu subeundum, vt per se apparet*, &c. 77

In præsenti casu adsunt prædictæ quatuor limitationes, in primis *rationabilis timor grauis mali*, vt patet ex relatione personarum, quæ per parentes interpositæ fuerunt, & ex dictis, & depositionibus ipsorummet parentum, qui verba multùm prægnantia de opportuno remedio quærendo, de non mittendo ad Vniuersitatem Salmanticensem, cum comitiua, & familiaribus qualitati suæ conuenientibus, de omni graui malo præter mortem illi indicendo, cum similibus; vnde D. Antonius Nugnez Treuiño rationabiliter timere potuit verè inferenda sibi talia mala iactata à parente rigido, austero, solitoque malè tractare sibi non obtemperantes, licèt non requireretur in eo certitudo de his malis inferendis, cùm sufficiat periculum, sufficiat probabilis & prudens existimatio, imò & rationabilis dubitatio, quia hæc verè constituit hominem in periculo, & apta est mouere virum constantem ne se exponat tali periculo: ita sumitur ex *l. nec timorem, ff. de eo quod metus causa*, & resoluit Raph. Auersa *d. quæst. 4. sect. 3. vers. vlterius, pag. 271.* Nihilominus ex depositione duorum testium, de quibus *suprà, n. 38. & 39.* satis apparet, D. Antonium habuisse certitudinem de his malis inferendis, ac rationabiliter timuisse sibi verè inferenda, si ordinari nollet, vt patet. 78

Non defuerunt minæ, de quibus in numero præcedenti: accessit deinde terribilitas parentis illas iactantis, qui rigidus, austerus, & potens ad inferendum malum semper extitit, solitusque minas exequi, vt abundè probant omnes testes examinati *super 7. art.* Et è contrario rata fuit, & est modestia, & suauissima consuetudo D. Antonij Nugnez Treuigno, qui parentibus obediens eorum semper voluntatem spectabat, sicut affirmant omnes testes examinati *super 8. & 14. art.* ex qua personarum diuersitate dijudicanda est metus huiusmodi probatio, ex dictis *suprà n. 29.* Multùm enim inspici solet qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, glos. & Innoc. *in cap. dilectus, de eo quod metus causa*, Honded. *cons. 29. n. 28. in fine, lib. 1.* Menoch. *de arbitrar. casu 135. n. 4. & 3.* Surd. *decis. 194. n. 29. & 30.* Seraph. *decis. 971. num. 3.* Rot. *decis. 202. n. 5. part. 6. recent.* Machado *en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 5. n. 7. & lib. 3. p. 1. tract. 9. docum. 3. n. 2.* ibi: *Ay hijos tan obedientes, y deseosos de dar gusto a sus padres, que passaran qualquier descommodidad por no disgustarlos; y otros al contrario tan soberuios, y sobres, y tan hechos a desobedecer* 79

decer

decer à sus padres, que en ellos ya no viene à ser temor venerencial el que lo fuera en otros, &c. Denique certum est, magnum habuisse timorem incurrendi indignationem parentum, tum quia parentes ipsi eam indignationem sæpiùs illi proposuerunt, & iactarunt, vt affirmat in suis depositionibus, & testes referunt *num.* 62.

80 Nec in hac metus probatione diminutionem aliquam patiuntur parentum, consanguineorum, & domesticorum depositiones in testes examinatorum, iuxta ea quæ dixi *suprà*, *n.* 30. *&* 31. & dicentur *infrà*, *n.* 122. *cum*
81 *seqq.* Nec tam plena probatio requiritur in metu sicut in aliis materiis, cùm vnus testis, iuncta aliqua præsumtione, metum probet. Mogol. *cap.* 10. §. 3. *n.* 11. Sesse *dec.* 60. *à n.* 8. Surd. *cons.* 513. *num.* 31. Alciat. *de præsumption. reg.* 3. *præs.* 7. *n.* 5. *in fine*, Mascard. *de probat. concl.* 1057. *n.* 3. 5. *&* 7. vbi de vnico teste cum aliis deponentibus de auditu. Honded. *cons.* 29. *num.* 35. *vol.* 1. Franc. Monald. *cons.* 5. *n.* 9. *&* 10. *p.* 2. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. M*, *n.* 170. Rot. *in decis.* 779. *num.* 8. *parte* 1. *in posthum. Farin.* Imò vt dixi *suprà*, *num.* 51. sufficiunt probationes per coniecturas, præsumptiones, indicia, argumenta, & verosimilia huiusmodi.

I. Ex nimia animi auersione ad statum Ecclesiasticum.
II. Ex instantissimis, importunis, & sæpiùs inculcatis precibus, & persuasionibus parentum, & aliorum per eos interpositorum.
III. Ex mœstitia & lachrymis circa actum suscipiendi Ordinem emissis.
IV. Ex iteratis, & sæpiùs repetitis protestationibus, & reclamationibus.
V. A communi voce, & fama.
VI. Ex assidua & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & ascendendi ad superiores Ordines.

CONIECTVRA I.

Ex nimia animi auersione ad statum Ecclesiasticum.

82 PLures testes in processu examinati attestantur de nimia auersione D. Antonij Nugnez Treuigno ad statum Ecclesiasticum: ita Petrus Garcia de Ormedilla *fol.* 34. vbi ait eundem D. Antonium respondisse D. Christophoro Treuigno instanti, & persuadenti vt Ordinibus Sacris initiaretur, *que no le dexaua de hazer por el rezo, sino porque no tenia inclinacion de ordenarse*, &c. Doctor Alphonsus Suarez *fol.* 38. *B*, ibi: *Y por conocer su inclinacion contraria al estado Ecclesiastico.* Illustr. & Reuerendissimus D.D. Antonius Paynus Episcopus Auriensis, *fol.* 55. ibi: *Mostrò siempre mucha auersion ellos*, &c. D. Franciscus Treuigno, *fol.* 63. *B*, *dixe que respondia Don Antonio quando le hablaua su tio que se ordenasse, que no queria hazerlo, porque no tenia inclinacion a ello*, &c. & *fol.* 67. ibi: *Y que totalmente repugnaua en su condicion el estado Ecclesiastico*, &c. Dona Maria de la Vega, *fol.* 88. *B*, ibi: *Auia respondido el dicho Don Antonio, como no se auia de ordenar, porque no tenia inclinacion*, &c. Nicol. Rodriguez Hermosino, *fol.* 102. ibi: *Diziendo no se ordenaua, por no tener inclinacion*, &c. D. Martinus de Ordegna *folio* 105. *B*, *ad* 5. *&* 6. *articulos.*

83 Quæ nimia animi auersio in D. Antonio ad statum Ecclesiasticum, & ad faciendum se Sacris Ordinibus initiari, arguit metum in Ordine suscepto, Hippol. *cons.* 77. *num.* 24. inter matrimonialia Ziletti, Rota coram Gregorio XV. inter eius impressas *decis.* 326. *num.* 7. & apud Farin. *decisione* 260. *num.* 1. *post tom.* 2. *consil.* ibi: *Maximum autem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias.* Eadem Rot. *decisione* 779. *num.* 1. *part.* 1. *in posthum.* ibi: *Quæ auersio, & repugnantia Renati multum confert ad metum probandum*, &c. cum aliis per me adductis *suprà lib.* 2. *voto* 17. *n.* 135.

CONIECTVRA II.

Ex instantissimis, & importunis, ac sæpiùs inculcatis precibus, & persuasionibus parentum, & aliorum per ipsos interpositorum.

NOn defuerunt plures instantissimæ, & continuæ 84
preces, & persuasiones ex parte parentum, ad inducendum, & obligandum D. Antonium Nugnez Treuigno Sacrum Subdiaconatus Ordinem suscipere, de quibus deponunt testes, videlicet Licentiatus Blasius de la Plaza Presbyter, *fol.* 30. *B*, ibi: *A la nouena pregunta dixo, que es cosa cierta que el ordenarse de Epistola el dicho Don Antonio, fue contra toda su voluntad, y lleuado de los grandes ruegos, instancias, y persuasiones de los dichos sus padres*, &c. Idem affirmans Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.* 35. Doctor Alphonsus Suarez *fol.* 37. *B*, Doctor Ioannes Gonçalez *fol.* 73. ibi: *En la segunda pregunta dixo, que este testigo estuuo en compagnia de dicho Don Antonio, y en casa del dicho Capitan Treuiño, siendo a la Ciudad de Cuenca, y boluiendo della a la de Salamanca, y a esta Ciudad por espacio de tres meses, poco mas, ò menos: y en este tiempo este testigo viò que el dicho Capitan Treuiño, y la dicha su muger hazian grandes instancias con el dicho Don Antonio su hijo para que se ordenasse de Epistola, porque por aquel camino le assegurauan en el estado Ecclesiastico*, *&c.* D. Maria de la Vega, *fol.* 89. deponit de colloquio, quod illa, ac eius maritus habuerunt cum D. Antonio Nugnez Treuigno, vt ordinari vellet, & cùm viderent non posse eum conuincere, ac ad suum velle reducere, dixerunt, *que si no lo hazia, y les daua gusto, que ellos verian el modo que podian tener para salir deste cuidado, haziendole otras muchas persuasiones con ruegos y amenaças, y auiendo reusado con todas veras el dicho Don Antonio el ordenarse, fueron tantas, y tan continuas las persuasiones deste testigo, y del dicho Capitan su padre, y amenaças, que temoroso de caer en su indignacion, despues de auer passado muchos dias resistiendose, concediò en que se ordenaria, y se ordenò con efecto*, &c.

Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino Canoni- 85
cus Pœnitentiarius in Sancta Ecclesia Vallisoletana, *fol.* 102. *ad* 6. *art.* ibi: *Y los dichos sus Padres en muchas occasiones le dixeron tambien las grandes instancias que le auian hecho al dicho Don Antonio para que se ordenasse de Orden Sacro*, &c. Martinus de Ordugna, y Auendaño Presbyter beneficiatus, *fol.* 107. *ad* 9. *art.* ibi: *Dixo que continuamente en todas las ocasiones que se ha ofrecido tratar con el dicho Don Antonio, el ha dicho a este testigo como por las grandes instancias que los dichos sus padres le auian hecho para ordenarse, y amenaças, y ruegos continuos*, &c.

Cùm ergo ex depositionibus supradictis importunitas 86
parentum valde D. Antonium Nugnez Treuigno vrgeret, ne dicam opprimeret, interuenientibus persuasionibus, & aliis instantissimis precibus, tam per ipsosmet parentes, quàm per interpositas personas graues, & auctoritate pollentes ad hoc per ipsos destinatas, vt eun-

Aguado, fol. 26. B, ad 10. articul. ibi : *Y protestando en presencia deste testigo, y de otras personas que no le pudiesse preiudicar para tomar otro estado, que auia de reclamar en teniendo ocasion*, &c. & ad 11. articul. ibi : *Y assi lo ha protestado en presencia deste testigo*, & ibi : *Y que solo deseaua ocasion para dezir de nulidad contra dicho orden de Epistola iudicialmente*, &c. Licentiatus Blasius de la Plaza, fol. 30. B, ad 9. artical. ibi : *Protestando que auia sido contra toda su voluntad, y sin animo de obligarse al Voto ni otra cosa qual le pudiesse prejudicar para otro estado*, &c. & ad 12. articul. ibi : *Sino que antes ha estado reclamado, diziendo que no està ordenado*, &c. Licentiatus Petrus Gomez de Ormedilla, folio 35. ad 9. articul. ibi : *Porque antes y despues de dichas Ordenes ha visto que ha mostrado el dicho D. Antonio el gran disgusto con que lo auia hecho, protestando que auia sido contra toda su voluntad*, &c. Licentiatus Franciscus Gomez de Arce fol. 41. B, ad 9. articul. ibi: *Y le ha oydo dezir, y protestar que auia sido contra toda su voluntad*, &c. Gaspar Ceron fol. 94. ad 12. articul. ibi : *Continua y ordinariamente ha estado reclamado*, &c. Emmanuel Suarez Treuiño fol. 116. ad 9. articul. ibi : *Mostrando siempre ordenarse contra su voluntad, y sin animo de quedar obligado al Voto, ni a otra cosa que lo pudiesse impedir el tomar otro estado, y assi lo manifestò a este testigo, y a otras muchas personas, antes y despues de auerse ordenado*, &c. & ad 12. articul. fol. 157. ibi : *Protestando reclamar, por dezir no auer quedado obligado al voto de continencia, ni al dicho Orden*, &c.

95 Occasio autem reclamandi, & cessatio causæ, ex qua inductus pater filium opprimebat, processit ex eo quod cùm D. Emmanuel Suarez Treuigno D. Antonij parens, eo tempore, quo procurabat eum ad Ordinem Subdiaconatus promouere, tres alios filios viuos habebat, optabatque vt in eo statu Ecclesiastico D. Antonius perseueraret, dum vnus, & alius aderat, qui in majoratum succederet, & matrimonium contrahere posset. Sed deinde mortuis aliis filiis, & remanente solo vnico hærede dicto D. Antonio Nugnez Treuigno, cessauit causa, qua motus pater volebat eum in statu Ecclesiastico permanere, & sic potuit D. Antonius reclamare, & protestari iudicialiter contra meticulosam Ordinis susceptionem, absque periculo incurrendi paternam indignationem, imò cum illius beneplacito, & approbatione, ob cessationem causæ, vnde vis, & metus proueniebat. Ita affirmant Licentiatus Andreas Rufato Presbyter, fol. 23. ibi : *A la decimatercia pregunta dixo, que sabe que despues que se ordenò de Epistola el dicho Don Antonio Treuiño, murieron los dichos Don Manuel, D. Mariana, y Don Christobal Treuiño sus hermanos, el dicho Don Christobal en Flandes, y la dicha D. Mariana en Madrid, y dicho Don Manuel aura tres años en la guerra de Cataluña, todos sin auer tomado estado, ni dexado succession: y que viendo el dicho Don Antonio, que a sus padres no les quedaua otro hijo, con que cessaua el motiuo que auian tenido para hazerle ordenar, luego tratò de hazer diligencia en Roma, y ganò el Breue, en virtud de que se procede en esta causa*, &c. Ioannes Gutierrez Aguado, fol. 27. B, ibi : *Y luego el dicho Don Antonio, viendo que a sus padres no les quedaua otro hijo, con que cessaua el motiuo, y causa que tuuieron para hazerle ordenar, y que assi no tendrian a mal que reclamasse, sabe que escriuiò sobre ello a Roma*, &c. & sic omnes 13. art. vniformiter testantur.

96 Cùm igitur protestationes huiusmodi nihil aliud sint quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur, Seraphin. decis. 1168. n. 9. Rot. decis. 577. num. 7. apud Farin. p. 1. recent. sicut declarant animum D. Antonij alienissimum à recipiendo Ordine, l. si quis, §. plerique, ff. de rel g. & sumpt. fun. l. si mihi, & tibi, §. interdum, ff. de leg. 1. Rot. coram Gregor. XV. decision. 326.
num. 9. ita remouent consensum à recepto, l. si quis in 97
principio testamenti, ff. de legat. 3. Seraphin. decis. 859. num. 3. cum seqq. Rot. coram Gregor. XV. d. decis. 326.
num. 9. Et licèt concludenter non probent metum, l. 98
metus, C. de his quæ vi, Mogol. in tract. huius tit. cap. 10. n. 16. versic. resoluto, Honded. consil. 29. num. 54. lib. 1. Surd. consil. 395. num. 26. Rot. decis. 293. n. 6. apud Farinac. lib. 2. consil. multùm tamen coadjuuant, & opitu- 99
lantur, vt faciliùs probetur, Nat. cons. 30. n. 18. Couar. de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 12. præsertim stantibus aliis adminiculis, Angel. in l. metus, in 3. ff. de eo quod metus causa, Gregor. XV. d. decisione 226. n. 30. & ibi Addent. litt. F, Cardin. Tusch. verb. metus, concl. 223. n. 22. cum seqq. Mascard. de probat. concl. 1031. n. 10. & 11. Mogol. citato loco, num. 16. vbi ampliat siue protestatio præcedat, siue sequatur, Honded. d. consil. 29. num. 55. Surdus d. cons. 395. n. 36. Pereira decis. 30. n. 8. Thesaur. lib. 1. q. 51. n. 14. cum seqq.

Non obstat quod D. Antonius nullam protestatio- 100
nem, & animi manifestationem fecerit in eodem actu suscipiendi Ordinem : quia respondetur sufficientem fuisse eam, quam fecerat paulò antè coram familiaribus suis, & protestatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu, Gemin. cons. 13. n. 12. Paris. cons. 60. n. 14. lib. 4. Couar. vbi suprà, sub n. 12. optimè Gregor. XV. 101
decis. 326. n. 30. Natura enim metus est vt non solùm arguatur à præcedentibus, cùm in hac materia attendi debeat principium meticulosum, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint. Nouar. collect. 34. num. 3. Euerard. cons. 4. n. 21. Gregor. XV. decis. 392. n. 1. Barbat. consil. 54. col. 12. vol. 1. Hippol. Rimin. d. consil. 77. n. 29. cum aliis per me citatis voto 17. n. 145. cum seqq. sed
etiam à subsequentibus, per quæ declaratur quis, qualis 102
fuerit animus in præteritum, l. sed Iulianus, §. sed si ab initio, ff. ad Maced. l. si qui, C. de adult. Paris. in terminis cons. 33. num. 56. lib. 4. cum aliis, quos citat, & sequitur Rota coram Greg. XV. d. decis. 326. n. 43.

CONIECTVRA V.

A communi voce, & fama.

MVltùm opitulatur probationem metus communis 103
vox, & fama, publicum, & notorium, de quo deponunt testes plures examinati super vndecimo articulo, & præcipuè Ioannes Gutierrez Aguado fol. 27. ibi : *Loqual es publico y notorio*, &c. D. Petrus de Billoa Lada fol. 136. ad 3. & 6. artic. ibi : *A la quinta y sexta pregunta dixo el dicho testigo, que lo que sabe es, que auiendo venido este testigo a la villa de Madrid, de la dicha ciudad de Lorena, no està bien acordado si fue por el dicho año de 29. o el de treinta, visitando algunas señoras vezinas del dicho Capitan Manuel Suares Treuiño, y de la dicha su muger, contandole las nouedades del barrio, le dixeron con palabras de ponderacion y escrupulo, si sabia como el dicho Capitan Treuiño, y la dicha su muger auian obligado con amenaças a que se ordenasse de Epistola el dicho Don Antonio su hijo, no queriendo el por assegurarlo en la renta Ecclesiastica, diziendole que en esto auia auido mucho : y como vieron que este testigo se lastimò por lo que queria a los dichos Capitan Treuiño, su muger, y hijos, cessaron por menor el dezirle las circunstancias, y con algun cuydado despues preguntò al dicho Capitan Treuiño, y a la dicha su muger, si estaua ordenado el dicho Don Antonio, le dixeron que si, con mucho gusto dellos, y con esto acomodados sus hijos, el mayor con ser dueño de su casa, y los otros con el amparo del dicho su hermano*, Et concludunt omnes in vlt. art. de omnibus

prædictis

prædictia fuisse publicam vocem, & famā quæ ad metum probandum est multùm considerabilis, Menoch. *de præsumpt.lib.2.præs.4.n.21.& præs.1 26.n.22.& lib. 3.præs.26.n.22.* Cæpol.*cons.2.n.3.& 8.*Alciat. *in resp. 504.n.5.vers.confirmatur etiam*, Seraphin.*decis.859.in fine*, Rot.*decis.779.n.8.apud Farin.p.1.in posthum.*

CONIECTVRA VI.

Ex assidua, & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & ascendendi ad Superiores Ordines.

104 Illud est speciali consideratione dignum, qood cùm D.Antonius Nuñez Treuiño, Sacrum Subdiaconatus Ordinem susciperet de anno 1629. ab eo tempore vsque ad præsena perseuerauit constanter in deducendo nullitatem suscepti Ordinia per vim, in nolendo actum aliquem exercere, per quem videretur ratificare suam nullam ordinationem, in protestando se nullo modo, nec vllo casu Ordinem alium deinceps suscipere, aùt Clericum fieri velle; id testes omnes referunt, & exemplificant in casibua occurrentibua vidisse. Ita Ioannes Gutierrez Aguado Clericus, fol. 27. *A la vndecima pregunta dixo, que sabe que el dicho Don Antonio desde que se ordenò, nunca ha exercido dicho Orden en manera alguna, antes sabe por lo auer oydo dezir al dicho Don Antonio en muchas ocasiones del dicho tiempo a esta parte, que no se tiene por tal ordenado, y que no ascendiera a otras ordenes, ni se ordenara de Missa, por quanto tiene Dios criado, y assi lo ha protestado en presencia deste testigo, y de otros sus criados muchas y diuersas vezes,* &c.

105 Blasius de la Plaza Presbyter *fol.31.* ibi: *A la vndecima pregunta dixe, que no obstante que el dicho Don Antonio recibiò el dicho Orden de Epistola, nunca la ha exercidò, antes sabe que no se tiene por tal ordenado, ni ha querido ascender a las demas Ordenes, y sabe que en muchas ocasiones ha dicho, que no se ordenara de Missa por quanto tiene Dios criado, y esto con tanto estremo, que en particular puede dezir, que al tiempo que vino por Canonigo Magistral desta Santa Iglesia el Señor Don Antonio Payne, que oy es Obispo de Orense, teniendo por posada la casa del dicho Don Antonio, por no estar el susodicho suficiente en la canteria para los oficios, le yua a dar lecion el Licenciado Zaragoça Presbytero desta Ciudad, y quando se ofrecia cantar la Epistola, le dezian al dicho Don Antonio Treuiño que la dixesse, y nunca lo quiso hazer, ni cantarla, ni fue possible, diziendo que no cantara vna Epistola por quanto tiene el mundo: y que en otra ocasion auiendole presentado vnos Corporales, no fue possible que los quisiesse descoger, y mandò à Andres Rufato Presbytero que los descogesse, como los descogiò en presencia deste testigo.*

106 Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter *fol.35.* ibi: *Afirma que en particular, vn dia que le dieron el Breuiario para que rezara, aurà catorze años, se disgustò tanto, que le arrojò.*

107 Franciscus Gomez de Arce *fol.41.* ibi: *Y diziendole este testigo en algunas ocasiones, que porque no las proseguia, le ha respondido que no lo hiziera, ni exerciera dicho Orden de Epistola, por quanto tiene Dios criado; lo qual sabe por auerlo visto, oydo, y entendido de los dichos, de doze años a esta parte, y en particular aurà seis años poco mas, o menos, que este testigo se hallò en la Capilla del Señor Santiago, que es en la Catredal desta Ciudad, donde estaua, diziendo Missa el Licenciado Iorge Lopez Presbytero, Vicario en dicha Capilla Parroquial, y queriendo comulgar el dicho Don Antonio, este testigo, por constarle estaua de Orden Sacro, llegò a darle vna Estola, y dicho Don Antonio no la quiso,* &c.

D.Martinus de Orduna Presbyter, *fol.107. B,* ibi: *A la onzena preguta dixo, que aunque el dicho Don Antonio recibiò el Orden de Epistola, nunca le ha exercido, ni se ha tenido por tal ordenado, ni querido ascender a otras ordenes, diziendo en diferentes ocasiones que no se ordenara de Missa, ni exerciera la Epistola por quanto Dios tiene criado, ni aunque le dieran el Arçobispado de Toledo, y Capelo: esto lo sabe este testigo, porque se le ha oydo dezir continuamente de doze años a esta parte, que ha que le conoce y comunica, y replicandole admirandose de su resolucion, respondia que no se ajustaua con su conciencia, por auer recibido dicho Orden contra su voluntad,* &c. 108

Tanta igitur ex parte D. Antonij repugnantia erat ascendendi ad altiores Ordines, vt nec eius mater auderet toto eo tempore illi dicere, vt Diaconatua Ordinem suscipere, aut Presbyter fieri vellet, cùm ad hoc vt Subdiaconatu initiaretur, renitens admodum inuentus semper fuerit, ita sibi retulisse eius matrem asserit Ioannes Gutierrez Aguado, folio 29. *super 2. articul,* ibi: *que aura cinco años que residiendo este testigo en la Villa de Madrid, en seruicio del dicho Don Antonio, casa de sus padres, estando vn dia tratando a cerca del dicho Don Antonio este testigo, y Dona Maria de la Vega su madre, diziendo este testigo: Valgame Dios que no quiera Don Antonio mi Señor proseguir las Ordenes? Y respondio dicha Dona Maria, en que nos vimos de que se ordenasse de Epistola,* &c. 109

Quæ quidem coniecturæ ita singulariter consideratæ sufficiunt ad probandum D. Antonium suscepisse Subdiaconatua Ordinem per vim, & metum, multò magis, & quidem indubitanter ex illis simul iunctis, & accumulatis elicitur plena, & indubitata metus probatio, quia omnes simul iunctæ, cùm tendant ad eumdem finem, plenissimè illum probant, *l. si stipulatus, in fine, ff.de vsuris, c.praterea 27.de testibus,* Rimin. *consil.52. num.112.lib.1.* Cephal. *consil.608.num.58.& 89. volum.5.* Petr.de Barbobus *consil.24.num.30.& 31. inter consilia Zileti, p.1.* Cardin.Mantic.*de coniect.lib.7.tit.5. num.5.* Anton.Gabr. *comm. lib.1. tit.de prob.conclus.1. n.23.* Menoch. *de præsumpt. lib.1.præsumpt.36. num.3. & præs.38.num.4. & præsumpt.40.num.13.* D. Barbos. *in l.2.ff.solut.matrim.p.1. à n.79.* Seraphin. *decis.978. num.5.* Rota *decis.453. n.7. p.1. recent. & decis.114. n.4. & decis.135.n.12.p.5.recent.* 110

In qua metus probatione singula quæ non prosunt, molta collecta iuuant, Honded. *consil.29.n.13. & 49.* Cardinal.Tusch. *verb.metus,conclus.224.num.5.& 19.* Hermosil. *ad l.56. gloss.1.num.73.titul.5.p.5.* optimè Franc.de Ravenna *consil.64.num.10.inter consil.Zileti,* ibi: *Aduertat dominus iudicans, quod in materia probationum iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationis, l.1.§.idem Diuus, ff.de testib. vt pulchrè declarat* Bald. *in l.spadonem, §. qui pulchra, ff.de excusat. tutor. habet enim in probationibus locum illud, quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt notatur in l.2. in princip. ff. de excusat. & in cap.cum causam, de probat. &c.* Et paulò inferiùs *num.12. Et ideo dixit Ioan. de Imola in cap. ex ore, de his quæ fiunt à mai. parte cap. quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt est text. etiam in materia, & ibi Abb. in cap.præterea, de testib. & ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illa simul iungere quæ simul iuncta poterunt plenam probationem facere,* 111

&

& sit ferre sententiam: ex multis enim deductis coram se potest animum sui motum informare, vt dicit text. in cap. cùm ad Sedem, in fin. de restit. spoliat. Nam vt ait Bald. cap. cùm causam, in princip. ante num. 1. de probat. ex multis imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantiis fit perfecta harmonia, &c. sequitur Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. n. 35.*

112 Sed obstat quod aliquando D. Antonius Nugnez Treuigno in Capitulo vocem dedit; ex quo videtur exercuisse actum Ordini Subdiaconatus annexum, cùm vocem illam in Capitulo non habeant nisi ij tantùm Canonici, qui in sacris, saltem Subdiaconatu, fuerint constituti, *Clem. vt ij 2. de ætat. & qual.* Conc. Trid. *sess. 22. de reform cap. 4.* Ego latè vtrobique, *& de Canon. & dignit. c. 37. n. 3.* vbi plures ex modernis refero. Augetur difficultas ex decisionibus factis *in causa Parmensi nullitatis Ordinis*, in qua videtur Rot. decidere, quod ex quo quis per tempus considerabile Canonicatum retinuerit, & resignauerit, reseruata ad sui fauorem pensione, inficiari non potest, quia in hoc casu adsit ratificatio, cùm actus illi fieri non potuissent citra approbationem, & ratificationem suscepti Ordinis: ita Rota *in d. causa, decis. 40. n. 9. & decis. 325. n. 5. & decis. 343. n. 21. & 22. p. 6. recentior.*

113 Verùm ex actu dandi vocem in Capitulo non censeri purgatum metum, nec fieri ratificationem suscepti Ordinis, probabilius est, præcipuè in Ecclesiis, vbi nulla Ordinum distributio facta reperitur, prout in Conchensi; quia vox pendet à Canonia, gloss. *verb. receperat, in fine, in c. cùm M. de constit.* Seraphin. *decis. 474.* Ego *d. cap. 57. num. 1.* ita vt statim quod quis obtinet Canoniam, vocem habeat in Capitulo, *c. dilectus, el 2. de præbend.* Monet. *de distrib. p. 2. quæst. 5. num. 15. & quæst. 20. num. 1.* Et Canonici dicuntur de Capitulo,
114 licèt non sint in Sacris, Rota *in Abulensi iurisdictionis, 6. Februarij 1586. coram bonæ mem. Card. Pamphilio sen.* & qui Canonicali Præbenda carent, licèt Dignitatem cum sede in Ecclesia habeant, & Subdiaconi sint, vocem non habent. Ego cum multis *d. cap. 37. num. 14.* & solùm vt Canonici in posterum ad suscipiendos sacros Ordines propensiùs inducerentur, de nouo statutum fuit *in d. Clem. 2.* vt de cætero nullus in Capitulo vocem haberet, nisi in Sacris constitutus esset, cuius decisionem innouauit Conc. Trid. *cit. loco.* Quod est clarè ostendere, vocem in hoc casu non procedere ab Ordine, sed à nouo iuris statuto, per quod solùm intenditur Ordinum susceptio; & negligentes ac nolentes se ordinari, puniti: gloss. *verb. legitimo, in d. Clem. vt ij,* Ego *d. tract. de Canon. cap. 37. sub n. 13.*

115 Vnde infero primò, habere, & dare vocem in Capitulo, potius videri præeminentiam, & fructum Canonicatus, quàm Ordinis, gloss. & Doctores *in cap. cùm venissent,* vbi Abb. *num. 21. cum seqq. de restit. in integ.* Ego *d. tract. de Canon. cap. 40. n. 2.*

116 Secundò infero, suspensum ab officio, esse pariter suspensum ab vsu, & fructu dandi vocem, gloss. *in cap. cùm dilectus, de consuet.* Dec. *in c. Apostolicæ, n. 6. de except.* suspensum verò ab Ordine, non esse suspensum à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo, signum eiusdem est illud non ratione Ordinis, sed Officij, &
117 Præbendæ Canonico competere. Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 4. de effectibus suspens. cap. 4. fol. 60. litt. E.* Ex quo patet, Moniales Ordinum incapaces vocem dare posse, vt probat *c. de indemnitatibus, de elect. lib. 6.*

118 Tertiò infero, suspensum ab Ordine, si in eo ministret, irregularem fieri, non ita irregularitatem incurrere priuatum iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det. Ita Suar. *de censur. disp. 26. n. 6.* Bonacin. *eod. tr. disp. 3. de suspens. puncto 4. n. 6. vers. rursus,* Mar. Alter. *dicto tom. 2. disp. 6. de suspens. c. 3. pag. 91. litt. D.*

Hinc patet responsio ad *d. Clement. vt ij,* & ad decretū 119
Concilij Trid. *citato loco*; decisiones verò Rotæ *in d. causa Parmensi nullitatis Ordinis,* loquuntur quando qui per vim, & metum Sacris initiatum fuisse procurauerat, postea Canonicatum, cui ex statuto annexus erat Subdiaconatus Ordo, obtinuit, & retinuit, ac resignauit, reseruata ad sui fauorem pensione, vt colligitur ex *d. dec. 40. p. 6. recent.* & nihilominus Doctores *ibi* citati loquuntur eo casu, quo semel indutus cantauerat Epistolam; & in *dec. 325. n. 5.* dicitur ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex resignatione cum pensione prætendi purgatum metum, quia testes de metu deponunt de tempore assequutionis Canonicatus, non autem de susceptione Ordinis; & *in decis. 343. à n. 16. ead. p. 6. recent.* vltima resolutio in ea causa capta fuit, quia nihil relevans deposuerunt testes circa metum respectu susceptionis Ordinis sacri, sed solùm de persuasionibus, & minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus *in l. interpositas,* cum *ibi* notatis, *C. de transact.*

In præsenti autem casu res alio modo se habuit; 120
nam D. Antonius Thesauratius erat de tempore, quo Ordinem suscepit, & Canonicatui sacer Ordo non annectebatur, cùm in sancta Ecclesia Conchensi nulla Ordinum distributio facta sit; & demum abundans extat probatio circa metum respectu Ordinis Sacri suscepti; cujus defectus in causa fuit, vt non obtineret ille Parmensis prætendens nullitatem sui Ordinis, in tribus decisionibus citatis, quæ habentur impressæ *p. 6. recentior.*

Denique durante eadem causa metus, hoc est, viuen- 121
te patre D. Antonij, qui per vim & alios extraordinarios modos filium induxerat, vt Subdiaconatus Ordine initiaretur, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quicumque actus etiam ex longo interuallo initi, censentur ob præcedentem metum facti, & illum purgare non valent, Alex. *cons. 98. lib. 3.* Surd. *cons. 515. à n. 41.* vbi inquit metum illatum non purgari ex gestis post metum, quando eadem subsistit causa metus, siue statim, siue ex interuallo facta sunt; Cacheran. *decis. 179. num. 12. & 22.* vbi alios referens dicit, quod quando post inductum metum aliquis actus exterior superuenit ad purgandum metum idoneus, eadem causa subsistente non purgatur. Ioan. Garc. *de nobil. gloss. 17. n. 47.* vbi quod durante causa metus, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quod nouus consensus, non consensus, sed dissensus est, etsi externus actus sit spontaneæ voluntatis declaratiuus. Monter. à Cueua *decis. 33. à n. 32.* vbi quod durante eadem causa metus, contractus, quantumvis ex longo interuallo initi, censentur ob præcedentem metum celebrati. Thesaur. *lib. 1. q. 52. n. 19. cum seqq.* vbi quod subsistente eadem causa metus, geminatio actuum contractus per metum etiam ex interuallo factos non confirmat, & metus purgationem non inducit, Seraph. *decis. 851. & 871. & 883. n. 2. cum seqq. & decis. 1166.* vbi quod initium malum influit in omnes sequentes actus, & tempora, Pereira de Castro *decis. 30. num. 7.* Rota *decis. 263. num. 3. apud Farin. part. 1. consil.* vbi quod quando metus causa durat, quicumque actus fiant, etiamsi præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum purgant, sed potiùs eum magis confirmant.

Respondetur ad objecta per Promotorem Fiscalem.

Nihil obstant alia, quæ Promotor Fiscalis contra 122
D. Antonium Nugnez Treuigno opponit ad eius probationem eneruandam. Et primò dum ait, repelli debere testimonia parentum dicti D. Antonij, cùm pro

filio

filio testificari prohibeantur ex dispositione iuris communis in l. testis idonei, ff. de testib. & in l. parentes, C. eod. tit. vbi plures refero Doctores in collect. n. 2.

123 Quia respondetur eorum dicta in hac materia plenam & concludentem efficere probationem; nam si illa vti confessiones eorum sumamus, vtique multum attendi debent, & per eas sufficienter probari metum necesse est dicamus, Rota decis. 643. num. 18. parte 1. recent. eleganter Petr. de Barbobus cons. 54. n. 23. inter consilia matrimon. Zileti, parte 1. ibi: *Vltimò probatur ex confessione patris, qua confessus est per vim compulisse dictum Ludouicum ad desponsandum Vrsolinam, vt plenè patet ex attestatione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse metuculosum, vt est causa 20. quæstione 3. cap. præsens, vbi habetur quod sola confessio patris probat metum plenè intercessisse in matrimonio spirituali, si filius alleget se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plenè metum intercessisse in matrimonio spirituali eo casu, quo filius stat contra matrimonium, multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dicta Vrsolina, quæ stat contra matrimonium, debet probare plenè metum intercessisse*, &c.

124 Et tantò magis hæc resolutio locum habet, quia D. Antonius totus est in probanda vi, & metu sibi incusso à parentibus, vt Subdiaconatus Ordinem susciperet, vnde eorum confessio quoad hoc erit omnium major probatio, l. cùm te, C. de probat. l. cùm à matre, C. de rei vend. leg. generaliter, C. de non num. pecun. cap. per tuas, de probat. & vtrobique Ego ipse in collect. refero plures Doctores, quos in præsenti longum esset recensere, præcipuè cùm parentes proprium delictum detegant, studentes semper omni conatu propriam turpitudinem tegere, vt dicit Menoch. de arbitr. casu 102. num. 9.

125 Si verò parentum dicta vti testium depositiones habeamus, pari modo dicendum est eas admittendas esse, tum quia sumus in causa matrimonij spiritualis, in qua admittuntur, cap. sicut, 2. quæst. 3. cap. præsens, 20. quæst. 3. gloss. verb. testis, in cap. si testes, §. testis idoneus, 4. quæst. 3. Aufrer. de probat. testium, num. 77. vers. fallit secundò, Anton. Gabr. commun. titul. de testibus, concl. 16. num. 12. Mascard. de probat. conclus. 1153. n. 15. Menoch. de arbitr. casu 502. n. 11. prout etiam in casu matrimonij carnalis admitti solent in fauorem filiorum, cap. videtur, qui matrimon. accus. pos. & ibi gloss. verb. conjungendo, in fine, vers. consuenit tamen, plures citati à Farin. de testib. quæst. 54. limit. 7. n. 191.

126 Tum etiam, quia parentes in causis filiorum testificari possunt, si præsumptio sit eos rem illam, de qua interrogati sunt, melius scire quàm alios, cap. videtur, qui matrimon. accus. pos. Anton. Gabr. d. tit. de testibus, concl. 17. n. 8. Farinac. de testibus, q. 54. n. 194. Rota coram Greg. XV. decis. 351. n. 7. 8. & 28.

127 Tum denique, quia supersunt multi alij testes omni exceptione majores, idem attestantes, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum, si quis fortè adesset, ad not. per Doctores in l. si quis ex argentariis, ff. de edendo, glos. verb. numerus, in l. 3. ff. de testib. Farin. de testib. quæst. 62. à num. 358. Cæs. de Grassis d. decis. 5. num. 8. & 9. de spons. Ioseph. Sesse Aragon. decis. 60. n. 7. p. 1. Fontanel. de pactis nupt. claus. 7. gloss. 2. parte 5. n. 82. Præsertim cùm pro maiori parte sint Sacerdotes, & maiori fide digni, Rota coram Greg. XV. decis. 351. num. 10. Et vltra numerum trium, Cæs. de Grassis d. decis. 5. num. 9. de sponsal. eadem Rota coram Gregor. XV. d. decis. 351. n. 5.

128 Nec aliquid valent quæ objicit contra aliorum testium dicta; nam ea quæ de singularitate eorum adducit, parum aut nihil vrgent, cùm omnes sint contestes, & quatenus singulares essent; nihilominus in hac materia probationis metus concludentem efficerent probationem, Mogol. cap. 10. §. 3. num. 8. & 9. Ioan. Garc. d. glos. 17. à num. 38. Valenzoela cons. 29. num. 4. tom. 1. & cons. 173. num. 74. tom. 2. Fontanel. d. glos. 2. part. 5. num. 81. Farin. de testib. quæst. 64. num. 276. Noguerol. alleg. 39. num. 16. Rota decis. 242. n. 33. & decis. 260. num. 21. & 22. lib. 2. cons. crim. Farin. & decis. 779. n. 1. & 6. part. 5. in posthumis eiusdem Farin. & coram Greg. XV. decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20. & coram Buratto inter ejus impressas, decis. 205. num. 17. plures refero in collect. ad cap. in omni negotio 4. n. 18. de testibus. Et minas quoque singularibus testibus probari quando agitur pro eruendo metu, docet Rota 129
d. decis. 242. n. 31. lib. 2. cons. Farin.

Idem dicendum de oppositione quod aliqui ex testi- 130
bus sint familiares dicti D. Antonij, aut suorum parentum; quia licèt olim fuerint alias domestici & familiares, de tempore tamen depositionis non erant in suo seruitio, & ideo rectè probant. Morl. in emporio Iuris, p. 1. tit. 11. in prælud. n. 41. in fine, Farin. de testib. q. 55. num. 32. Rot. decis. 147. n. 24. apud Farin. p. 4. diuers. plures per me in collect. ad cap. in litteris 14. num. 4.
de testib. tum etiam, quia benè produci possunt in ca- 131
sibus difficilis probationis qualis est metus, Mascardus de probat. concl. 124. num. 48. & conclus. 633. num. 15. Farin. quæst. 55. num. 35. Rota decis. 772. num. 3. apud
Farin. p. 3. recent. tum denique, quia benè admittuntur 132
quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest, vt in iis, quæ nonnisi occultè fiunt, Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 70. n. 6. Rot. d. decis. 772. num. 2.
Vel quæ in domo peraguntur, l. consensu, §. si plagiis, 133
C. de repud. l. quoties 3. C. de naufrag. lib. 10. c. veniens 38. in fine, de testib. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præs. 47. Rojas in fidei sing. 167. in princip. & sing. 102. n. 2. Farin. de Ottero Roman. lucubrat. disp. 2. n. 2. Rota coram Buratto inter eius impressas decis. 777. n. 10.

Secundò opponit idem Promotor Fiscalis non pos- 134
se D. Antonium allegare, & multò minùs probare Ordinem Subdiaconatus per vim, & metum ab eius parente incussum in Areualo recepisse, cùm in eo loco præsens non esset, sed ab eo longè distaret, iuxta l. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa, vbi Bart. & glos. verb. causa, in cap. ad audientiam, de his, quæ vi, Hostiens. in sum. sub hoc tit. n. 1. quatenus metum præsentem exigunt, nec suspicionem inferendi sufficere ad contractus invalidationem docent.

Probabilem verò metus suspicionem, sicut & me- 135
tum, contractus irritare, verius & receptius est, quia non solum metus accipitur prout est verè de præsenti, sed & prout est res, ad hoc verisimiliter tendit, nec quod offensionis spectetur initium postulatur, l. habitatores, §. fin. ff. locati, ibi: *Si iusta causa fuisset cur periculum timeret, quamvis periculum verè non fuisset, tamen non debere mercedem; sed si causa timoris iusta non fuisset, mercedem nihilominus eum debere*, &c. leg. nouissimè, & ibi gloss. verb. excusatus, ff. quod falso tut. leg. si donationis 7. de his quæ vi, gloss. verb. metum mortis, in cap. cùm dilectus, eod. titul. & verb. metuebant, in cap. bona 13. de elect. Magol. de metu, cap. 2. §. 6. num. 1. cum seqq. & cap. 10. §. 2. num. 5. Grammat. decis. 5. num. 5. 7. & 9. vbi dicit iustum metum esse iustam suspicionem, & decis. 18. num. 16. & 17. quod non debet quis spectare periculum, & se periculo committere, Hippol. Rimin. cons. 77. num. 29. tom. 1. Philip. Pascal. de viribus patria pot. p. 3. cap. 2. num. 39. Card. Mantic. de coniectur. vltim. vol. lib. 1. titul. 7. num. 6. vbi dicit iustam metus causam sufficere, si ipse metus non probetur, Cacheran. decis. 170. num. 3. Rebuff. tom. 2. tractat. de rescis. contractus, gloss. 2. num. 6. Mascard. de probat. conclus. 5055. num. 26. & 49. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 17. numero 58. in fine, & num. 14. vbi ait idem esse, si quis

faciat

faciat aliquid compulsus, aut metuens ne compellatur, Surd. *cons.267.n.24.& decis.194.n.24.* vbi ex Angelo dicit paria esse quod fiat aliquid per metum, vel per probabilem metus suspicionem. Fontanel. *de pactis nupt.claus.7.gloss.2.n.75.*Gabr.Pereira *Portug.decis.30. n.4.* Greg.XV. *decis.374.n.17.*

136 Quod locum habet, etiamsi prubabilis timor, seu suspicio non ob proximam illationem, sed ob illationem futuram, & longè distantem adsit, modò tamen certum, ac perspicuum sit graue malum à longè extiturum, aliter euadi non posse: nisi præsentem ineundo contractum. Ita Sanch. *de matrim.lib.4.disp.1.n.16. in fine*, eamque adducit rationem, quod enim non potest non euenire, jam euenisse videtur, *l. in diem 10. l. sub conditione, l. quod si, ff. de condict. indeb.* ibi: *Quod si ea conditione debetur, qua omnino extitura sit, solutum repeti non potest.*

137 Quæ quidem opinione retenta, ad text. *in d. l. metum autem 9.* in contrarium adductum respondetur procedere secundùm Raph. Auers. *de Sacram. Matrim. q.4. sect.3.versic.rationabilis, pag.81.* quando quis antequam aliquid sibi dicatur, ex se suspicatur, sibi inferens eas esse minas: quoniam verum est metum præsentem exigi, sed sufficere dicimus metum præsentem ex malo, vel damno jam existente prouenientem, vel ex iusta & probabili metus suspicione ob malum futurum: quod non obscurè colligitur ex definitione metus, quam adducit Vlpian. *in l.1. ff. quod metus causa*, dum ait esse instantis periculi, vel futuri causa mentis trepidationem, referunt citati per Cabreros *de metu, lib.1.cap.2. à princip.* Vnde rectè infertur ex illa dictione *futuri*, non requiri vt damnum præsens sit; sufficit enim metum adesse, ex quo damnum futurum timeatur, per text. in *l.nec timorem 7. §. proinde, Dig. de eo quod metus causa, & l.15.tit.2.p.4.* ibi: *O le quisieren dar algunas penas,* vbi Greg.Lopez, Sanch. *de matrimon.lib.4.disp.2.n.16.* Gabr. Pereira *decis.30.n.4.*

138 Tertiò opponit idem promotor Fiscalis, quod iuxta dispositionem Conc. Trident. *sess.25.de Regularib.c.19.* non est audiendus D. Antonius Nognez Treuigno, dicens se per vim, & metum Subdiaconatus Ordinem suscepisse, post lapsum quinquennij ab Ordinatione huiusmodi computandi: sed hæc obiectio caret fundamento, nec eam corroborare potest Concil. *citato loco*, quia clarè loquitur tantùm de Regularibus Religionem ingressis, vt patet ibi: *Quicumque regularis pratendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante atatem debitam professum fuisse*, &c. & ne verbum quidem de aliis nullitatibus, quæ contra matrimonium contractum, vel Ordinem susceptum opponi possunt, nec vnquam de hac resolutione dubitauit aliquis ex Doctoribus quos viderim, & est communis intelligentia, & vsque adhuc inconcussa praxis in Ecclesiasticis Tribunalibus.

139 Quartò opponit idem Promotor Fiscalis D. Antonium Nugnez Treuigno videri tacitè ratificasse dicti Ordinis Subdiaconatus receptionem, in illóque ministrasse dum in Capitulo vocem dedit: sed hoc etiam caret fundamento, nec in iure probatur, vt dictum est *suprà n.112. cum seqq.*

Quare, &c. Matriti die 15. Ianuarij 1645.

Pampilonensis dimidia Epistolania.

Præsentatio facta de inhabili non potest reualidari ex superueniente habilitate. Durante lite inter compræsentatos non possunt patroni aliquem in demortui locum præsentare.

Barbosa Vot. Decis. Pars I I.

VOTVM LXXXVIII.

1 *Casus contingentia proponitur, & n.2.*

3 *Clericatus requiritur de eo tempore, quo prasentatus coram Ordinario sistitur ab eo institutionem accepturus.*

4 *Indignum prasentans priuatur pro illa vice iure prasentandi.*

5 *Si scienter indignum prasentet, secus si ignoranter.*

6 *Ignorantia in prasentante indignum prasumitur.*

7 *Prasentatio facta in personam illius, qui Ordinem non habet, non potest reualidari ex superueniente Ordine intra quadrimestris temporis spatium recepto.*

8 *Collatio facta non existenti in atate non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis atate.*

9 *Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac si prasentatus non fuisset.*

10 *Patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variare possunt.*

11 *Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non est annullanda, nisi petente ipso contempto.*

12 *De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electorem.*

13 *Patroni non prasentant vt vniuersi, sed vti singuli.*

14 *Patroni in dubio non censentur prasentare vt vniuersi, sed vt singuli.*

15 Cap. 1. vt lite pend.lib.6. *habet locum in prasentatione, & beneficiis iurispatronatus.*

16 *Patronus si inter duos prasentatos lis moueatur, & vnus moriatur, nulliter alium prasentat in praiudicium superstitis.*

17 *Prasentati tam à patronis Ecclesiasticis, quàm laïcis, si litem inter se moueant, & contingat vnum mori, vel litem cedere, non potest alius eligi, seu prasentari, & n.18.*

19 *Patroni durante lite inter comprasentatos non possunt aliquem in demortui locum prasentare.*

20 *Superstes prasentatus ex duobus comprasentatis litem inter se mouentibus, & suo, & defuncti iuri innititur.*

21 *Ad effectum regula de subrogandis sufficit litem fuisse iustam, saltem coloratè.*

22 *Lites sopiuntur per prohibitionem alterius prasentationis.*

23 *Prasentationes contra decretum irritans facta nulla sunt, & habentur pro infectis.*

24 *Decretum irritans inducit formam.*

CVm per obitum quondam Ioannis de Vzcanga 2
Presbyteri Beneficiati in Parochialibus Ecclesiis oppidi Sancti Sebastiani Pampilon. Diœcesis, vacarent quatuor dimidiæ Epistolaniæ de iurepatronatus beneficiatorum, & Iuratorum dicti oppidi, ad illarum vnam præsentatus fuit Pelagius de Gamboa, qui pro Clerico se gerebat; sed inde repertus quod in nullo Ecclesiastico Ordine constitutus esset, iidem patroni inhabilitatem huiusmodi ignorantes, ac postmodù illius certiores effecti intra quadrimestre ad præsentandum patronis laïcis concessum, Augustinum de Segasti clericum in minoribus præsentarunt, qui talis præsentationis vigore collationem, & possessionem dictæ dimidiæ Epistolaniæ ab Ordinatio sibi dari obtinuit, sed interim, forsan intra eiusdem quadrimestris tempus, dictus Pelagius jam primæ clericali Tonsuræ initiatus collationẽ, & possessionem ab Augustino obtentam impugnare cœpit, tum ex eo quod quidam ex beneficiatis patronus Ecclesiasticus non fuerat vocatus; tum etiam, quia edi-

cta in similibus vacarionibus apponi solita collationem
in personam dicti Augustini factam non præcesserunt.
Lite inter eos ad dictam Epistolaniam compræsentatos
pendente, viuis ereptus fuit dictus Gamboa , per cuius
obitum existimantes patroni illam vacare, & se ad eam
præsentare posse,de facto nominatunt Ioannem Lopez
de Burgoa,qui causam in statu & terminis, quibus eam
reliquerat Gamboa assumens,& prosequens,sententiam
fauorabilem ab Ordinario reportauit , qui declarauit
collationem , & possessionem in personam Segasti fa-
ctas fuisse & esse nullas , proindeque in personam dicti
de Burgoa vti melius ius fouentis faciendas esse;sed cum
ab hac sententia, siue decreto vim diffinitiuæ habente,
ad Sanctissimum, siue eius Illustrissimum D. Nuntium
appellatum esset, & quoad vtrumque effectum admissa
appellatio fuisset , ac in Tribunali Nunciaturæ Hispa-
niæ commissa causa, litteris ordinariis citationis, & in-
hibitionis expeditis , & intimatis, per partes nihil am-
plius in ea per decem ferè annos factum fuit, ipso Au-
gustino de Segasti per totum illud temporis spatium in
possessione remanente,ac fructus omnes percipiente.

2 Verùm cum tractu temporis dictus Augustinus de
Segasti è viuis decesserit , patroni iidem in eius locum
præsentarunt Martinum de Ben , qui virtute suæ præ-
sentationis ab Ordinario institutionem, & collationem
impetrare intendens, surrexit dictus Ioannez Lopez de
Burgoa,& institit sibi,& non Martino collationem hu-
jusmodi faciendam fore & esse ; Ordinarius verò,vt ab
importunis vtriusque partis allegationibus se eximeret,
causam , & causas huiusmodi ad dictum Nunciaturæ
Tribunal, in quo inter dictum Ioannem Lopez de Bur-
goa ex vna,& Augustinum de Segasti partibus ex altе-
ra in gradu appellationis introductæ existebant,remisit,
quas quidem in statu & terminis in quibus reperieban-
tur , præuia illarum à quibuscumque iudicibus oppor-
tuna auocatione, Illustrissimus, & Reuerendissimus D.
meus IVLIVS ROSPILLOSI in his Hispaniarum
Regnis Nuntius Apost. mihi committere , & mandare
dignatus fuit, & auditis sæpiùs vtriusque partis Aduo-
catis acerrimè informantibus , dubitaui cui eorum in-
stitutio , & collatio dictæ dimidiæ Epistolaniæ facien-
da esset ? & Martino de Ben fieri debere censui.

3 Nam certum est propter incapacitatem Pelagij de
Gamboa præsentationem de eius persona factam fuisse
nullam , siue illorum opinionem sequamur , qui resol-
vunt attendendam esse capacitatem de tempore præ-
sentationis , quos sequitur Rota *decis.69.lib.1.p.3.di-
uers.* quam citat Mar. Anton. *var.resol.lib.1.resolut.*19.
*num.*1. siue adhæreamus sententiæ aliorum magis benè
requirentium Clericatum de eo tempore , quo instru-
mentum nominationis patronorum præsentatur Supe-
riori , videlicet quando præsentatus coram Ordinario
personaliter sistitur ab eo institutionem accepturus , vt
per Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol.* 140.*num.*5.
in 2.edit. & Alphons. de Leone *de officio Capellani,q.*4.
praxi 6. numero decimosexto, prope fin.

4 Nec dubitari potest , de iure potuisse eosdem patro-
nos loco Gamboæ inhabilis , & incapacis ex defectu
Ordinis Augustinum de Segasti præsentare ; quia licèt
indignum præsentans priuetur pro illa vice iure præ-
sentandi,*cap.cùm in cunctis,de elect.*Crescent. *decis.*11.
*de iurepatron.*Caputaq.*decis.*62.*n.*2.*& decis.*291.*part.*2.
Lambert.*de iurepatr.lib.*2.*p.*1.*q.*10.*princ.artic.*4.*n.*23.

5 Ego *de offic. & potest.Episcop. alleg.*72.*n.*105. nihilo-
minus tamen id verum est in præsentante scienter in-
dignum,secus si ignoranter : Lambert. *citato loco* ; dicti
6 autem patroni ignorabant Gamboæ inhabilitatem , &
ignorantia præsumitur , *cap. præsumitur , de reg. iuris
in 6.* Duran. *Rot. decis.*426.*n.*9.

7 Cùm ergo Pelagij de Gamboæ præsentatio inualida
existeret, tanquam facta de inhabili ob defectum Ordi-
nis Ecclesiastici , etiam de eo tempore, quo instrumen-
tum suæ præsentationis coram Ordinario fuit exhibi-
tum , vt ab eo institutio obtineretur , cúmque illa non
poruerit reualidari ex superueniente Ordine etiam intra
quadrimestris temporis spatium recepto,iuxta reg. text. 8
in l.quod initio 30. *& l.pen. ff. de reg.iur.cap.non firma-
tur* 18. *eod. titul. in 6.* in terminis Zabarel. *cons.*104.
num. 3. vbi quod collatio facta non existenti in ætate,
aut Ordinem non habenti, non validatur, licèt ex tem-
pore efficiatur habilis ætate,aut Ordine,refero *Axiom.*
164.*n.*9. cumque etiam Pelagius, præsupposita sua in-
capacitate, reputandus sit pro mortuo, arg. *leg.*1.*§. sed* 9
si patronus, ibi : *Pro mortuo habetur, ff.de coniung. cum
emancip. l. si neci, §. deportatus, ff. de bonis libert.* & ad
not.per Molin. *de primog. lib.*1. *cap.*9. *n* 27. *cum seqq.*
Iacob.Caucer. *var. tom.*3.*c.*22.*n.*189. Ramon. *cons.*3.
*n.*47. & habendus ac si præsentatus non fuisset,per *l.*1.
*§. qui habebat, ff. de bonor.possess.contra tab.l.si pater fi-
lium* , vbi glos.*ff. de inoffic. testam.* post plures Molin.
*d.lib.*1.*c.*13.*n.*69.*&* 70. Cumque etiam patroni iidem 10
inhabilitatem Pelagij ignorantes pro illa vice præsen-
tandi ius non amiserint, ex dictis. Cumque denique pa-
troni laïci ante Episcopi institutionem intra quadrime-
stre variare potuerint , *cap. cum autem , cap. pastora-
lis , de iurepatr.* cum aliis citatis per me *de officio , &
potest. Episcopi, part.*3. *alleg.*71. *n.*151. meritò dicen-
dum,& pro indubitato tenendũ,Augustinum de Segasti
solum , & vnicum præsentatum fuisse , eique obesse
non posse quæ contra illum à Pelagio fuerunt deducta.

Nam ad illud quod in præsentatione Segasti desi- 11
deratus fuerat vnus ex patronis Ecclesiasticis , respon-
detur minimè constare,quod non fuerit vocatus,& qua-
tenus contemptus esset , præsentatio absque eo de per-
sona Augustini de Segasti facta non veniret annullan-
da,nisi petente ipso contempto, Lauor. *var.lucub.tom.*1.
*tit.*4.*cap.*17.*n.*17. quem refero *lib.*1. *voto* 47.*n.*175. &
dummodo ille petat , opponatque de contemptu ante
institutionem , Biax. *in direct. elect. p.*3. *c.*7. Cucb. *in
instit. maior. tit.de elect.n.*51. quia de contemptu agere 12
potest solus is , qui neglectus , & non vocatus fuit , vt
ex Cuch. tradit idem Lauor. *d.cap.*17.*n.*15. quem re-
fero *de iure Ecclesiast.vniuers.lib.*1.*cap.*19.*num.*116.

Vnde cùm dictus Ecclesiasticus patronus de contem- 13
ptu nunquam egisset , nec aliquid opposuerit contra
Augustinum de Segasti ante , nec post ab eo obtentam
dictæ Epistolaniæ collationem & possessionem,fit con-
sequens hanc obiectionem nullum habere fundamen-
tum : tum etiam, quia patroni non præsentant vt vni-
uersi vniuersitatem repræsentantes,sed vti singuli, quo
casu possunt singulariter præsentare, & non vocati de
contemptu agere non valent. Rota, cuius meminit Vi- 14
uian. *in praxi iurispatron. p.*2.*lib.*8.*c.*2.*n.*10. & in du-
bio patroni non censentur præsentare vt vniuersi,sed vt
singuli,eadem Rota apud eundem Viuian. *citato loco.*

Excluso propter suam inhabilitatem Pelagio de Gam- 15
boa , & legitimè præsentato Augustino de Segasti, fit
euidens litem à Pelagio contra Augustinum motam,in-
justam , & calumniosam fuisse, vnde Pelagio mortuo,
Augustinus superstes colligans, vti legitimè præsen-
tatus, & institutus,tam sui, quàm demortui colligan-
tis, si quod haberet , iuri innitens , remansit solus , &
vnicus præsentatus , nec potuerunt patroni colligan-
tem ei dare in demortui locum alium præsentando,pro-
hibente decisione text. in c. 1. *vt lite pend.lib.*6. qui ob
parisformem rationem locum habet in præsentatione,&
beneficiis iurispatronatus, vt cum Flamin. Paris. *de re-
sign.benefic.c.*12.*n.*17. *tenui in collect.ad illum text.n.*2.
Vnde ex duobus præsentatis colligantibus,vno mortuo 16
patroni in præjudicium superstitis alium, hoc est Ioan.
Lopez de Burgoa præsentantes,nulliter & de facto præ-
sentarunt,propter decretum irritans in eo textu apposi-
tum ;

tum; ita per illum tenent Lap. *allegat.22.n.3.* latè Ludouic. Gom. *in reg.3. de subrogandis collitigantibus, q.13. per tot.* Mandos. *super eadem regula, q.11. à n.1.*

27 Ex modernis idem resoluit Iulian. Viuian. mei olim Romæ amicissimus, *in sua praxi iurispatron. lib.5. cap.5. n.146.* ibi: *Et si pendente lite inter duos electos, seu præsentatos contingat vnum vel alterum mori, vel liti cedere, non potest alius eligi, seu præsentari, qui sumat illius iura, c.1. vt lite pend. lib.6. quod etiam indistinctè locum habet in præsentatis à patronis Ecclesiasticis, cùm eorundem præsentationes censeantur electiones, vt pe Abb. in cap. cùm autem, n.3. & in cap. pastoralis, n.4. de iurepatron. & text. in d. c.1. habet etiam locum in duobus præsentatis à patronis laicis, quando vnus ex eis moritur, vel renunciat post tempus quadrimestre datum laicis ad præsentandum; & ideo si alius tunc fuerit præsentatus, non tenet præsentatio, cap.2. vt lite pend. lib.6.* &c.

28 Melchior Lotter. in Romana Curia quondam amicus meus, *de re benefic. lib.2. q.20. n.2.* ibi: *Quæ ratio cùm militet etiam in præsentationibus ad beneficia iurispatronatus, ad has quoque vim eiusdem Constitutionis extendit, siue tractetur de iurepatronatus Ecclesiasticorum, siue etiam laicorum, & siue contingat mors, vel casus aliquis ex præmissis post tempus datum ad præsentandum, vt sensit* Ioan. Andr. in d. cap.1. ante n.1. in princip. *siue ante tempus huiusmodi, vt per* Lap. ibidem, n.2. *& latissimè firmat* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. p.1. q.6. art.12. ex num.3.* &c.

19 Rota Romana apud Farin. *in posthumis, p.1. decis.336. n.3.* aliàs *p.3. recent.* ibi: *Itaque existimant Domini eidem Donato dandam esse subrogationem in iuribus dicti Lauri collitigantis, qui lite in Rota pendente obiit, tam vigore regulæ, quàm ex dispositione Iuris communis in cap.2. vt lite pend. lib.6. maximè quia durante ista lite inter compræsentatos, non possunt patroni aliquem in demortui Lauri locum præsentare,* &c.

20 Quod adeò verum est, vt vnanimiter sentiant omnes procedere, licèt superstes præsentatus non injustè obtinuerit beneficium, & litem calumniosam sustinuisset contra verum beneficiatum, quia adhuc patroni non poterunt præsentare alium, & subrogatio deberetur tali superstiti, non obstante quod ex hoc videretur sequi inconueniens, quod scilicet altero ex præsentatis collitigantibus decedente, ille superstes qui non haberet concurrentem compræsentatum, posset obtinere in illa lite injustè; nam illatio non sequitur, cùm non debeat præsumi illum iniustè obtinere posse; quia iste collitigans superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mortui collitigantis, & verum est dicere penes aliquem illotum remanere ius saltem resultans ex clausulis generalibus. Ita Ludou. Gom. *d. q.13.* quem referunt & sequuntur Lotter. *d.q.20.n.2.* vbi affirmat superstitem hoc casu non inniti iuri tantùm suo, sed etiam defuncti, ex dispositione text. *in d.cap.1.* & propterea ab
21 hac senteotia non esse recedendum dicit Rota *d. decis.* 336. *n.3.* vbi addit ad effectum regulæ sufficere litem fuisse iustam, saltem coloratè; vnde cùm dictus Augustinus de Segasti innitens iuri suo, & demortui collitigantis Pelagij de Gamboa, quale fuerit, subrogationem in iure concessam obtinuerit, non est disputandum de iustitia vnius, vel alterius, iuxta suprà resoluta; sed insistendum in eo, quod patroni nullo modo potuerunt in Pelagij locum Ioannem Lopez de Burgoa præsentare, Augustino compræsentato superstite.

22 Non obstat quod Ioannes Lopez de Burgoa in locum Pelagij de Gamboa demortui collitigantis de facto nominatus fuit, & per Ordinarium vti collitigans admissus, & pro tali in lite habitus, ita vt ad effectum de quo agitur, meruisse videatur collitigantis nomen respectu Augustini de Segasti, contra quem litem & causam prosequutus fuit, & sententiam fauorabilem reportauit, proindeque debuerat impedire patronos in eius locum Martinum præsentare, iuxta supra resoluta, in quo Aduncatus dicti Ioannis Lopez de Burgoa multum insistit. Quia respondetur dictum Ioannem de Burgoa collitigantis nomen non meruisse, nec instructam causam vnquam habuisse, quæ illum talem constituat: tum quia ea, quæ in vita Pelagij de Gamboa pendebat, & post eius mortem cum dicto Ioanne Lopez prosequuta fuit, per prohibitionem alterius præsentationis sopita extitit, vt dicit Ludov. Gom. *d.reg.13.* ibi: *Præsertim in casu nostro, in quo per prohibitionem alterius
præsentationis lites sopiuntur,* &c. Tum etiam, quia pro- 23
pter decretum irritans contentum *in d.cap.1.* ibi, *alias attentata contra hoc electio pro iure viribus non subsistat: & in d.c.2.* ibi: *quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur,* præsentationes contra illius formam factæ nullæ sunt, & habentur pro infectis, ad not. per Anton Gabr. *commun. lib.6. titul. de clausulis, concl.3.
n.56.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concl.115.* 24
hoc enim decretum inducit formam, ex multis quos refero *clauf.40.n.32.* adeo vt illa non seruata, actus ipso iure corruat. Bald. *cons.331. n.9. lib.5.* Dec. *cons.532. n.4.* Rota *in Romana Societatis officij, 14. Ianuarij 1613.* coram Sanctissimo D. INNOCENTIO X. Sublata igitur de medio præsentatione in personam dicti de Burgoa facta, tanquam irrita, & viribus non subsistente, non potuit ei acquiri ius aliquod prosequendi litem à Pelagio introductam, cùm iam fuerit sopita, nec aliam ex dictis de nouo introducendi, cum ex persona sua actione careat, ob nullam & invalidam suam præsentationem, ad not. per Bart. & alios *in l. vbi pactum, Cod. de transact.* & sic cum dictus Augustinus de Segasti solus, & vnicus præsentatus remanserit, nullo existente collitigante, qui talis de iure dici valeat, consequens fit per eius obitum dictam dimidiam Epistolaniam vacare, & ad eã patronos ritè præsentasse dictum Martinum de Ben, illique institutionẽ, & collationem faciendã esse, & ita iudicaui Matriti hac die 24. Decembris 1644.

Teletana redemptionis census.

Ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, qualiter depositum faciendum respectu pretij census, & pensionum decursarum.

VOTVM LXXIX.

1 *Facti contingentia refertur, & n.2.3.4. & 5.*
6 *Oblatio præcedere debet obsignationem & depositionem.*
7 *Census dominus antequam depositum fiat, citandus est ad recipiendum pretium census vnà cum redditibus decursis, & ad reuendendum censum, cum comminatione quod aliàs fiet depositum.*
8 *Depositum pretij census nunquam fieri debet ex abrupto, sed prius requiri dominus, & ei offerri debitum coram testibus, saltem extrajudicialiter.*
9 *Depositum pretij census faciendum, citatione præmissa.*
10 *Depositum pretij census debet fieri integrè.*
11 *Defectus pretij census in deposito etiam in vno nummo facit ne census extinctus, & redemptio maneat.*
12 *Minores, mulieres, & rustici non excusantur, si depositum pretij census defectuosum faciant.*
13 *Pensiones decursæ census vnà cum sorte principali deponenda ad impediendum cursum vsurarum.*
14 *Integritas depositi pretij census consideratur non solùm respectu illius, sed etiam fructuum decursorum, & non solutorum pro rata temporis.*

15 *Census parte inuita non potest redimi pro parte.*
16 *Depositum pretij census debet fieri cum vera, & reali numeratione.*
17 *Notarius si confiteatur se recepisse pecunias oblatas, exinde non probatur vera numeratio, quæ releuet in censu, vbi ea requiritur.*
18 *Numeratio vera, & realis requiritur in depositis.*
19 *Depositum fieri debet loco congruo.*
20 *Locus incongruus est ad depositum faciendum, si illud fiat in loco non conuente.*

1 DIdacus de Lucena emit officium scribæ de numero ciuitatis Toletanæ à Francisco de Touar die 8. Iunij 1601. & pro residuo pretij, quod erat ducatorum duorum millium, & quingentorum super aliquibus bonis suis ad fauorem dicti Francisci censum ex conuentione pensitantem quolibet anno marapetinos 59859. cum dimidio, eo scilicet pacto: *Y con condicion que siempre, y cada, y quandoque yo, y los dichos mis fiadores, y otra qualquiera persona en nuestro nombre quisieremos redimir este dicho censo, lo podemos hazer, y el dicho Regidor Francisco de Touar, o quien por el lo posseyere, sea obligado a recebirlo, dandole, y pagandole el principal deste dicho censo con los reditos corridos, y que estubieren por pagar, otorgandones carta de pago, y redempcion en forma, entregandose a la persona que lo hiziere, el traslado original desta escritura, y no lo queriendo recibir, que depositandolo en el depositario general desta ciudad ante la iusticia della, sea visto quedar el dicho censo redimido*, &c.

2 Census iste cum aliis bonis ab illius domino applicatus fuit pro dote certæ capellaniæ, cuius patrona extat deuota, & illustris Confraternitas Hospitalis Sancti Petri ciuitatis Toletanæ, & Capellanus Doctor Andreas de Herrera; in huius autem Capellaniæ fundatione de anno 1619. reperitur ita cautum: *Y es condicion que todas las vezes que los juros, y censos de que va dotada esta fundacion se redimieren, se ponga el principal en la arca de tres llaues, que ay en la dicha confradria, hasta que con acuerdo de la dicha confradria se buelva a hazer nueuo empleo*, &c.

3 Hinc D. Hieronyma de Fontechada dicti census debitrix volens illum redimere, comparuit coram Vicario generali Toletano, & petiit deponi penes personam per illum nominandam partem ducatorum duorum millium, & quingentorum pro extinctione residui hujus census; & dictus D. Vicarius Generalis mandauit eas pecunias deponi penes Franciscum de Miranda y Pax Regium Capellanum, qui in vim huius decreti dictas pecunias in depositum recepit, sub hac obligatione, videlicet: *En la ciudad de Toledo à ocho de Mayo 1642. años ante mi el Notario publico, y testigos, parecio presente el Señor Don Francisco de Miranda y Paz, Capellan de su Mag. en su Real Capella de los Reyes nueuos desta Santa Iglesia de Toledo, y Colector General del subsidio, y escusado desta dicha ciudad, y dixo que en virtud deste auto proueido por el Señor Doctor Don Andres Fernandez de Hipeçu, Inquisidor, y Vicario General en ella, y su Arçobispado, en dos deste presente mes, y año, de pedimento de Donna Geronima Fontechada, viuda de Diego de Lucena Valdes, escriuano que fue de Toledo, y vezino desta ciudad, recibia, y recibiò en deposito veinte y vn mil y seiscientos y sesenta y siete reales de vellon del principal, del censo que pagaua la susodicha a la Capellania que dotò, y fundò Donna Ines Sedeño difunta, de que es Capellan el Dotor Andres de Herrera, y patron de la hermandad de San Pedro desta dicha ciudad; de cuya cantidad se ha de otorgar redempcion, y bolver a emplear en fauor de la dicha Capellania, de cuya entrego el dal dicho Don Francisco de Miranda y Paz, yo el presente Notario doy fee, y el susodicho a mayor abundancia se diò por entregado della, y sobre ello renunciò las leyes de la non numerata pecunia*, &c.

Die verò 10. Maij eiusdem anni 1642. D. Vicarij decretum, & factum depositum, intimatum fuit Confraternitatis prædictæ Officialibus, & Capitulo, necnon dicto Doctori Andreæ de Herrera Capellano. Transacto aliquo tempore, die scilicet octauo mensis Augusti subsequentis, Confraternitas, ac Capellanus notificationi præcedenti respondentes depositum prædictum non legitimè factum, vti contra formam instrumenti impositionis illius, ac de quantitate non integra, proinde census redemptionem operari non posse dixerunt, & protestati fuerunt sibi tale depositum non præiudicare, nec censum per illud extingui; sed de hac responsione, & protestatione facta copia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada, asseruit in iudicio, illis non obstantibus, depositum pro legitimè factum habendum esse, necnon se consentire proposuit, vt Confraternitati, & Capellano prædictis, mandante iudice, deposita quantitas traderetur, & consignaretur; id tamen replicarunt Confraternitas, & Capellanus præfati opera, & diligentia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada faciendum esse; & sic non solum non consenserunt, sed expressè depositum semper impugnarunt. 4

His sic stantibus, die 16. Septembris eiusdem anni 1641. fuit promulgata lex minoratoria monetæ, & cum dubitaretur an depositum illud esset ritè, & rectè factum, cujusque damno minoratitio hujusmodi cederet, ipse D. Vicarius suum tulit definitiuum decretum sub die 15. Ianuarij 1643. per quod declarauit dictum depositum legitimè factum, censumque extinctum existere, necnon Confraternitatem dictæ Capellaniæ patronam ad scripturam redemptionis prædicti census rogandam condemnauit. Sed introducta causa in gradu appellationis coram DD. Iudicibus Consilij gubernationis Archiepiscopatus Toletani, ipsi pro indaganda veritate circa integritatem summæ debitæ, & depositæ, mandarunt, vt dicta D. Hieronyma ex sua parte computatorem, seu calculatorem vnum, & alium dicta Confraternitas eligerent, & nominarent, prout de facto elegerunt, & nominarunt, qui facto computo iudicialiter retulerunt in deposito sortis principalis (census redditibus exceptis) deficere summam marapetinorum duorum millium quadringentorum, & octuaginta duorum cum dimidio, & conclusa causa ad suam definitiuam deuenerunt sententiam, in qua D. Vicarij decretum in omnibus, & per omnia reuocandum esse censuerunt; sed cùm pro parte dictæ D. Hieronymæ fuisset appellatum, & causa appellationis huiusmodi per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. meum D. IVLIVM ROSPILLOSI Archiepiscopum Tarsensem, & in his Hispaniarum Regnis Nuncium Apost. mihi commissa esset, dubitani an dictum D. Vicarij generalis decretum esset confirmandum, vel infirmandum? & infirmandum esse censui. 5

6 Ex ea ratione, quia depositum, de quo agitur, non fuit legitimè factum, nec sufficiens ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, quod euidenter apparet ex facti contextura, & sequentibus fundamentis.

7 Primò, quia nullibi constat Confraternitatem citatam fuisse ad recipiendam sortem principalem cum pensionibus decursis, & ad faciendam retrouenditionem in forma, prout tenebatur ex dispositione iuris communis requirentis quod oblatio præcedat obsignationem, & depositionem, *l. 2. l. acceptam, C. de vsuris*, vbi Ego *in collect. numero sexto cum sequentibus*, vbi plures retuli Doctores. Gutier. *pract. libro 2. q. 160. n. 1. versicul. his tamen*, ibi: *Consignatio, & depositio pecu-*

nia

nia nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei, cui solui debet, &c. citandus est enim dominus census antequam depositum fiat, ad recipiendum pretium census unà cum redditibus decursis, & ad revendendum censum, cum comminatione, quod aliàs fiet depositum. Felic. *de censib. tom. 2. lib. 4. c. unic. n. 2. versicul. secundò requiritur*, Ludovic. de Avend. *eod. tract. c. 102. n. 12.* Cene. *in simili tract. p. 3. c. 1. q. 4. art. 9. n. 23.* videtur hoc idem sentire Duard. *eod. tract. tom. 2. in commento ad §. 6. q. 7. n. 4. in fine*, dum concludit nunquam hoc deposi-
8 tum fieri debere ex abrupto, sed debere priùs requiri dominum, & ei offerri debitum coram testibus, saltem extraiudicialiter, & deinde eo recusante, fieri depositum, iuxta text. *in l. si creditrici, C. de usuris.*

9 Secundò, quia ex actis non apparet ullam citationem, aut intimationem, sive protestationem Confraternitati ante depositum fuisse factam: licèt enim, sine rei præiudicio, oblatio præcedere non deberet, prout debuit, adhuc tamen non poterat depositum fieri, nisi citatione præmissa; id enim tanquam indubitatum recipitur à Rota, & signanter *in Romana Census, 4. Iunii* 1600. *coram sanctæ mem. Gregorio XV.* apud Duar. *in fine d. tom. 2. decis. 295.* ibi: *Sed contrarium fuit resolutum, quia depositum factum fuit, hospitali non citato, quod tamen citari debuit.* Ias. *cons. 9. col. pen. vers. secundo, & melius lib. 1.* latè Roland. *cons. 63. n. 31. lib. 1.* &c. Eadem Rota *in Anconitana Census, 24. Maii* 1613. *coram Vbaldo*, apud eundem Duard. *citato loco, decis. 84. n. 11.* ibi: *Accedit ultimò, quia decretum emanatum vigore dictæ interpellationis de deponendo, fuit factum cum intimatione, quæ tamen non fuit facta nisi post depositum, ex quo videtur resultare invaliditas dicti decreti*, Put. *decis. 174. lib. 1. ex quibus resultat secundus defectus principalis, videlicet depositi.*

10 Tertiò, quia depositum non fuit integrum, non solùm ex defectu sortis principalis, ut patet ex relatione data per computatores à partibus electus, qui unanimiter affirmarunt depositum sortis principalis defecisse in dictis 2482. marapetinis cum dimidio, qui defectus
11 sufficiens videri debet ne census extinctus, & redemptus maneat, licèt in uno solum nummo verificetur, Felician. *d. tom. 2. lib. 4. c. unic. n. 3.* Cenc. *d. art. 9. n. 38 & 49.* Duard. *d. q. 6. n. 7.* Giurba *decis. 87. n. 13.* Gregor.
12 XV. *decis. 480.* Ego *in collect. ad d. l. acceptam, n. 10.* qui omnes id extendunt etiamsi deponentes essent minores, rustici, & mulieres. Sed etiam ex defectu pensionum decursarum usque ad diem depositionis, & consigna-
13 tionis, quæ una cum sorte principali deponendæ erant, *d. l. acceptam*, ubi Ego *num. 11.* Bald. *in 6. opposit. n. 19.* & Castr. *n. 2.* Rota *in dict. Romana Census, coram Gre-*
14 *gorio XV.* Felician. *de censib. lib. 4. c. unic. n. 3. & 7.* ubi resolvit quod redditus usque ad id tempus decursi, solvendi sunt simul cum sorte principali, Cenc. *d. art. 9. n. 41.* ubi quod integritas depositi consideratur non solùm respectu pretii census, sed etiam fructuum decursorum & non solutorum pro rata temporis: constat autem pensiones huiusmodi eo tempore nec solutas, nec depositas fuisse: tum, ut dixi, ex relatione computatorum, tum etiam ex declaratione Doctoris Andreæ de Herrera Capellani, ad instantiam dictæ D. Hieronymæ Fontechada, medio iuramento examinati, qui deponit pensiones decursas post factum, & notificatum depositum sibi per eandem D. Hieronymam persolutas, his verbis: *Dixo, que despues de aver depositado la dicha D. Geronima de Fontechada por orden y mandado del Señor Vicario General los maravedis contenidos en el deposito a que*
15 *se refiere, y se le notificò el deposito, y se le pagò a este declarante todos los reditos, que como tal Capellan se le devian*, &c. Non obstat, quod saltem pro quantitate pecuniæ depositæ debet reputari census extinctus, quia

semper fuit petitum, censum redimi pro tota summa; & quicquid sit, certum est parte invita non posse censum extingui pro parte, *l. tutor, §. Lucius, ff. de usur.* Iason *in l. quandam, n. 4. ff. si cert. pet.* Villalobos *in sum. p. 2. tr. 23. diffic. 11. n. 3.* post Bonacin. Trulleoch. *in Decal. lib. 7. c. 21. dub. 7. n. 6.* Rota *in una Romana census*, apud Duard. *in fin. d. tom. 2. decis. 283. n. 9.*

Quartò, quia in deposito non intervenit vera, & rea- 16
lis numeratio; nam dictus D. Franciscus de Miranda y Paz, Capellanus Regius, assertus depositarius fassus est in obligatione de qua *sup. n. 3.* se recepisse in depositum eam pecuniarum summam; & licèt Notarius ibi fidem faciat de recepto, non tamen dicit coram testibus fuisse numeratam, cùm de vera, & reali numeratione fidem facere teneretur, ut resolvit Tiraquell. *de retractu convent. §. 4. gloss. 6. n. 8.* qui dubium in fortioribus terminis sic proponit: *Sed in hac tractatione consignationis illud quæstionis est, si iudex statuerit pecuniam consignari in manibus Titii, qui postea fatetur id pretium sibi à venditore numeratum, nec tamen aliter constat de numeratione, an satis erit, ut venditor dicatur consignasse*: ad fundamenta utriusque partis deveniens, tandem concludit satis non esse, & de contrariis agens ita dicit: *Sed hæc omnia vera sunt in præiudicium eorum qui ipsum actum ita conficiunt, sed in hoc casu ubi agitur de præiudicio ter-* 17
tii, non crederem id satis esse, nisi appareat de vera numeratione, &c. Nevisan. *cons. 10. n. 15.* ubi tenet non sufficere si Notarius recepisse pecunias oblatas confiteatur, Card. Tusc. *pract. concl. lit. D, concl. 203. n. 23.* ibi: *Amplia quia numerationem requirit depositum ad hoc ut relevet*, Matienz. *l. 4. gloss. 9. n. 7. tit. 11. lib. 4. Recop.* & *ibi* Azeued. *n. 14.* Auend. *de censib. c. 44. n. 5.* Vera semper, &
realis numeratio in his depositis requiritur, Caroc. *de* 18
deposito, p. 1. tit. de probat. depositi, n. 3. Marta *in votis noviss. decis. 87. n. 35.* Ego *in collect. ad d. l. acceptam, n. 25.*

Quintò, quia non fuit factum depositum loco con-
gruo, videlicet penes depositarium generalem, apud 19
quem in instrumento impositionis census (cuius clausula refertur *suprà n. 1.*) deponi iubetur sors principalis, si eam dominus census recipere noluerit, ad hoc ut redemptus exinde habeatur; unde depositum diverso modo factum, scilicet penes dictum D. Franciscum de Miranda y Paz, non potest dici legitimè factum, nec
deponenti prodest ad impediendum annui redditus 20
censum, Lud. Cenc. *de censib. p. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 50.* ubi subdit locum incongruum esse, si depositum fieret in loco non convento, Duard. *d. q. 7. n. 3.* Ego *in collect. ad l. acceptam, à n. 42.* Rota *in Iannensi Census, 25. Novembris* 1613. coram Dunozet. apud eundem Duard. *in fin. dict. tom. 2. decision. 173. n. 4. & 5.* Et ita iudicavi Matriti *die 17. Decembris* 1644.

Granatensis redemptionis Census.

Oblatio, & depositum ut relevet debitorem, quale? Et quid si fuit factum de pecunia, quæ de proximo erat reprobanda, seu minuenda? & de Regia Pragmatica minorationis monetæ, publicata Matriti 16. Septembris 1642.

VOTVM LXXX.

1 *Persona actoris, & rei debent ante omnia legitimari in quolibet iudicio.*

2 *Debitor census qui paratam habet pecuniam pro illius redemptione, qua agere debeat.*

3 *Vniuersitas aliud est, aliud singuli de vniuersitate.*

4 *Negligentia, ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate, non praeiudicat ipsi vniuersitati.*

5 *Procurator constitutus ad exigendum redditus census, cum plena, seu libera administratione, non potest census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere.*

6 *Clausulam* cùm libera, & generali administratione, *plerumque absque dominorum consensu apponant Notarij.*

7 *Procurator ad negotia absque substituendi facultate datus, potest alium suo nomine liberè deputare.*

8 *Substituendi facultas cessat si in mandato dato industria personae electa fuerit.*

9 *Substitutio locum habet etiam vbi industria persona electa fuerit, quando certa forma fuerit praestituta, nisi negotium graue sit.*

10 *Oblatio debet praecedere obsignationi, & depositioni.*

11 *Oblatio vera, & realis debitorem liberat, & cursum vsurarum impedit.*

12 *Debitor per oblationem realem excusatur à mora.*

13 *Oblatio realis quando dicatur?*

14 *Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad euitandam moram, & poenam, si creditor expressè recusauerit accipere.*

15 *Pecunia quando est debita, non potest offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus.*

16 *Pactum de redimendo censu in eisdem speciebus monetae, quibus constitutus fuit, valet.*

17 *Depositum vt releuet debitorem, debet fieri authorizante iudice.*

18 *Depositum habetur pro non facto, si fiat coram iudice incompetenti.*

19 *Debitor offerre, & protestari debet coram honestis personis, quando iudicis non habetur copia.*

20 *Depositum faciendum est de mandato eius iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere valet, si inter contrahentes nihil actum sit.*

21 *Depositio debet fieri parte citata.*

22 *Creditor secundùm praxim citari debet ad recipiendam sortem cum redditibus consignatam, & depositam.*

23 *Citatio ad recipiendam sortem cum redditibus depositam debet fieri personae legitimae, quae liberè possit recipere solutionem.*

24 *Marito potest fieri census redemptio.*

25 *Praelato, orphanotropho, vel administratori ciuitatis fieri potest census redemptio.*

26 *Census venditor, ex quo maioratus fuit institutus, vel capellania fundata, quomodo illum redimere valeat?*

27 *Depositum in quo deficit vnus nummus, non liberat debitorem.*

28 *Depositum, in quo per errorem vnus nummus defecit, non causat plenam liberationem, maximè ad redituum extinctionem.*

29 *Erroris excusatio, propter quem in deposito vnus nummus defecit, non admittitur etiam in mul[...] & rustico.*

30 *Depositum fieri debet loco congruo.*

31 *Depositum debet fieri in loco in citatione expresso.*

32 *Locus incongruus pro deposito erat si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expressè, vel tacitè.*

33 *Depositum debet fieri tempore congruo.*

34 *Depositum factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris, dicitur fieri tempore congruo.*

35 *Depositum dicitur factum tempore incongruo quando est appositum pactum, quod non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit.*

36 *Creditor accipere non tenetur pecuniam, quae de proximo secundùm rumorem est minuenda, vel reprobanda, maximè sciente debitore.*

37 *Depositum, aut oblatio pecuniae non valet, quae de proximo est reprobanda, sciente ipso debitore.*

38 *Constitutio noua ligare non potest ante promulgationem etiam scientes.*

39 *Constitutio ligat priusquam promulgetur, si cum scientia concurrat fraus in alterius detrimentum.*

40 *Oblatio, & depositio non erit sufficiens ad liberandum debitorem, si constitutio de breui foret promulganda.*

41 *Scientia futurae pecuniarum reprobationis in quibus personis praesumatur?*

42 *Pragmatica minorationis monetae publicata sub die 16. Septembris 1642. refertur, & de eius intellectu, n. 43.*

44 *Animal mortuum intra biduum post venditionem censetur ex infirmitate illud praecedente mortuum.*

MVlta pro nullitate depositi fuerunt per Abbatem & Capitulum Sacri Montis Granatensis contra Augustinum Mendez debitorem deducta, quae indicant redemptionem census, de quo agitur, nullam fuisse. Et primò conuincitur, depositum non legitimè factum ex eo quod cùm in quolibet iudicio ante omnia debeant legitimari personae actoris, & rei, Barr. communiter receptus *in l. fin. in fine, C. de edicto D. Hadriani toll.* Auendan. *resp. 1. num. 21.* Matienç. *in dial. relatorum, p. 3. cap. 43. n. 10.* Azeued. *l. 3. n. 4. & 5. titul. 2. lib. 4. Recopil. & l. 10. num. 29. tit. 17. eodem lib.* Lancel. *de attent. part. 3. cap. 18. n. 36.* Parlad. *lib. 1. rerum quotid. cap. fin. part. 3. §. 1. num. 7. & 8.* Amat. Roderic. *de modo videndi process. capite primo, à numero primo, & capite 2. num. 1. & 2.* In praesenti causa non apparet legitimata persona Augustini Mendez debitoris, nec Abbatis, & Capituli praedicti creditoris, nec procuratoris venientis ad causam, & praetendentis habuisse mandatum legitimum ad redimendum; nec denique constat, quals sit iste census, nec indicatur instrumentum illius, prout praecedere debebant, sicut in terminis monet Ludou. Cenc. *de censib. part. 3. quaest. 3. artic. 9. num. 20.* ibi: *Debet igitur debitor census, qui pecuniam paratam habet pro redemptione annuae responsionis censualis, quae grauatus reperitur, adire iudicem competentem, vt per semetipsum, vel mediante persona sui legitimi procuratoris, & ex illius decreto ad notitiam, vel ipsiusmet domini census, vel alterius legitima persona pro eo deducere, qualiter ipse comparens est paratus redimere censum, exprimendo qualis sit iste census, & indicando instrumentum, annum, mensem, & diem, quo confectum fuit, & nomen Notarij, cuius manu confectum fuit, &c.* 2

Nec releuat quod depositum fuerit factum citato vno ex Capitularibus dicti Sacri Montis, & quòd oblatio eidem facta praecederet: Quia aliud est vniuersitas, aliud singuli de vniuersitate, *l. in tantùm, §. vniuersitas, ff. de rerum diuis. l. sicut, §. si quid, ff. quod cuiusque vniuers. nomine,* Ant. Gabr. *comm. opin. lib. 6. tit. quod cuiusque vniu. nom. concl. 1.* Bero. *cons. 19. n. 3. vol. 1.* Et negligentia, ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate 3 4

non

non præiudicat ipsi vniuersitati, Felin. *in cap. cùm accessissent, n. 19. de constit.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 42. num. 7.* Surd. *cons. 128. num. 104. cum seqq. & cons. 323. à num. 10. & cons. 365. n. 63.* Cancer. *var. resol. lib. 3. cap. 3. num. 21.*

5 Minus releuaret quod oblationis & depositi causa facta fuerit cum procuratore constituto ad exigendum redditus census, *cum plena etiam ac generali, seu libera administratione.* Quia virtute huius mandati non poterat talis Procurator census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere; hæc enim adeò nihil commune habet cum reditus exactione sibi tantùm commissa, vt imò ei planè contraria sit, cùm ipsam omninò cessare faciat. Seraph. *decis. 831.* Ludou. Cenc. *de censib. p. 3. cap. 1. q. 3. art. 7. n. 53.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 2. c. 15. n. 4.* Ratio etiam potest esse, quia certum non erat quod dominus, qui redditus exactionem de procuratore confidit, sortis quoque principalis redemptionem confideret, quæ res tum principali mandato contraria est, vt diximus: tum etiam longè maioris ponderis & præiudicij, ad quam mandatum vtcunque generale & amplum non extenditur, & nihil facit quod dicto Procuratori non solùm simpliciter totorum, seu vniuersorum negotiorum administratio permissa fuerit, sed etiam libera, hoc nominatim addito, cum liberali & generali administratione; quo casu videbatur ei concessum, vt posset ille facere quæcunque dominus posset, *cap. qui ad agendum, vers. vlt. de procurat.* ibi: *Procurator quoque absque speciali mandato iuramentum deferre, transigere, vel pacisci non potest, nisi ei bonorum, vel causa administratio liberè sit concessa,* &c. Nam clausula illa æquipollet alteri, videlicet, *dans potestatem exercendi ea, quæ posset ipse constituens*: & ita operatur, vt quis possit omnia facere, quæ principalis, vt pluribus citatis Do-
6 ctoribus dixi *de clausulis vsusfreq. claus. 35. n. 5.* Quia nihilominus Procurator, siue cum libera administratione constitutus, siue mandatum generale simpliciter habens, nihil potest circa res valdè domino præiudiciales, propter abusum nempe Notariorum, qui passim absque dominorum consensu, & eis prorsus ignorantibus, iuxta ipsorum communem stylum clausulam illam, *cum libera, & generali administratione,* inserere solent, quemadmodum resoluunt Cou. *lib. 1. var. cap. 6. n. 3. vers. 5. in fine, & in rub. de testam. p. 2. n. 14. aliàs 42.* Greg. Lop. *l. 19. gloss. 8. & 9. titul. 5. part. 3.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. cap. 50. n. 2.* Matiens. *ad l. 7. glos. 14. num. 6. tit. 11. lib. 5. Recop.* Salzed. ad Bernard. Diaz *reg. 147. limit. 8. vers. id tamen,* Gondis. de Paz *in praxi, annotat. 4. n. 27. & 28.* Ego *d. claus. 35. n. 1.*

7 Et quatenus in priore mandato substituto ad fauorem præsentis procuratoris ampla facultas ad negotia, & ad bona distrahenda, & vendenda concessa esset, adhuc substitutus ea facultate vti non poterat: licèt enim procurator ad negotia etiam simpliciter, & absque vlla substituendi facultate datus posset alium suo nomine & periculo liberè deputare, *l. si procuratorem 8. §. si quis mandauerit,* vbi glos. *verb. non potest, ff. mandati,* Barth. Socin. *reg. 606. l. Hisp. 19. vers. mas los otros, titul. 5 part. 3.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. lit. P,*
8 *concl. 849 ex n. 3.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 2. titul. de procurat. resol. 3. à num. 25.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. procurator, n. 75. in princ.* Nihilominus tamen si in mandato personæ industria electa videri possit, substituendi facultas cessat, vt per Alex. *n. 1.* & Ias. *n. 2. in l. quod quis 8. C. de procur.* Alex. Trentacinq. *d. resol. 3. à n. 26.* Cessat autem si certa in mandato forma designata non fuerit, veluti si mandatum sit de re distrahenda, nullo designato pretio, in quo quidem mandato ob eam causam substitutioni locus non est, & sic ex defectu assignationis certæ formæ, mandatarij industria semper electa censetur, vt argumento text. *in cap. is cui 22. de offic. deleg. lib. 6.* docet Bart. *in l. 1. in lectura n. 7. & in repet. n. 11. ff. de offic. procur. Cæsaris,* sequuntur Ias. *ibi num. 24. vers. si verò,* & Alex. *n. 6. vers. nunc loquimur,* Bertaz. *de clausul instrum. claus. 5. gloss. 1. n. 9.* Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 1. n. 17.* Trentacinq. *d. resolut. 3. n. 24. vers. in primo casu.* Secus autem, si certa fuerit forma
constituta, quia tunc substitutio locum habet, quemad- 9
modum post Bart. & alios resoluunt Ias. *d. l. 1. num. 24.* Marcabrun. *cons. 90. n. 13. cum duobus seqq.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. procurator, n. 75. vers. si autem data,* Alex. Trentacinq. *d. resol. 3. num. 27. vers. in secunda,* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 201. n. 22. 23. & 26.* nisi negotium commissum grave, & arduum fuerit, argumento text. *in l. liquet, ad fin. vers. nam tanta causa pondus, C. de summa Trinit.* notat Felin. *in c. fin. sub n. 4. de officio deleg.* considerata natura negotij continentis maximam summam, & ponderositatem, Paul. Paris. *cons. 47. n. 88. & 89. lib. 1.* Matiens. *lib. 1. gloss. 8. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop.* Cald. Pereira *de empt. cap. 50. n. 15.* Vnde cùm in proximo mandato, quod substituit procurator in eo constitutus, illius personæ industria electa fuerit, vtpote quia in eo certa forma circa bonorum distractionem præfixa non fuerat, negotium certè arduum & grave, meritò dicendum est, procuratorem substitutum legitimam facultatem non habuisse depositum recipiendi, aut oblationem admittendi, quæ sufficeret ad impediendum cursum vsurarum, & redditum census, de quo agitur.

Secundò deprehenditur depositum non legitimè fa- 10
ctum, quia oblatio non præcessit obsignationi, & depositioni, vt requirebatur, iuxta text. *in l. 2. l. si creditori, & l. acceptam 19. C. de vsur. l. Hisp. 8. tit. 14. part. 5.* Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloss. 3. n. 4.* ibi, *Sed quod plus est, cum oblatio necessaria est, ea facienda est ei, qui potest solutionem recipere, & offerentem liberare, & non alius,* &c. Avend. *de censib. c. 106. n. 1.* Felician. *de censib. tom. 1. lib.* 11
4. c. unic. n. 12. Cancer. *var. resol. lib. 3. cap. 3. n. 17.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 160. n. 1. vers. his tamen,* ibi, *Consignatio & deposita pecunia nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei, cui solui debet,* &c. Intellige de oblatione vera & reali, qua debitorem liberari, & cursum vsurarum impediri, per text. *in l. qui Romæ, §. Seia, ff. de verb. oblig. l. si debitor. & l. qui decem, ff. de solut. l. pen. de nautico fœn.* 12
resoluunt Marsil. *sing. 479.* Casan. *cons. 41.* Roderic. *de ann. reditib. lib. 2. quæst. 15. num. 4.* Cald. Pereira *de empt. c. 23. n. 62.* Ratio est, quia per oblationem realem debitor excusatur à mora, *leg. illud, ff. de peric. & comm. rei vend, l. si seruum, §. sequitur, ff. de verb. oblig.* Negusant. *de pignor. 3. memb. 5. p. numer. 1. vers. tertius* 13
effectus, Carot. *de oblation. p. 1. quæst. 7. §. de reali oblat. n. 10.* Scacc. *de commerc. §. 2. gloss. 3. num. 55. in fine.* Dicitur autem oblatio realis quando offerens habens pecuniam in manibus, illam offert numerando, & ostendendo coram testibus, vel si habeat cedulam banchariam, Ludov. Cenc *de censib. part. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 37.* Rota apud eundem *decis. 131. & 291.* nisi creditor
acceptare recusaverit, cum Rota *in locis citatis* videa- 14
tur se fundare in acceptatione creditoris. Idem quod oblatio realis & vera, operabitur verbalis quoad evitandam moram, & pœnam, si creditor expressè recusavit accipere *l. 8. tit. 14. part. 5.* Ioan. Bapt. Lup. *in l. 2. comment. 2. §. 3. numer. 1. C. de pactis inter empt.* Bened. Bon. *de censib. art. 94.* Felician. *eod. tract. tom. 3. lib. 4. c. 1. n. 1.* Avendan. *in simili tract. cap. 102. n. 9.* Vincent. Carot. *in tract. de oblat. part. 1. quæst. 7. §. de oblat. reali, & de deposito quæst. 1. n. 1.* Surd. *cons. 86. n. 14. & 29. & cons. 332. n. 39. & decis. 6. n. 4.* Anton. Gabr. *comm. tit. de solut. concl. 8. n. 2. cum seq.* Ioseph. Ludov. *Perus. decis. 206. n. 6.* Sigism. Scacc. *de commerc. §. 2. glos. 3. n. 160. & 163.* Boer. *decis. 124. num. 26.* Ioan. Bapt. Larrea *disput. 19. n. 7.* ubi tenet quod illius erit detrimentum, quo mi-

mos recipere iniustè recusauerit, arg. leg. qui decem, in
print. & l. creditor 102. ff. de solut. idem Larrea desp. 13.
num. 35. vbi notata circa moram creditoris procedere
ait quando ipsi potest mora imputari, aut cùm ex iusta
causa recipere pecuniam recusauerit, & quod tunc nec
morosus censendus creditor, nec periculum ad eum
pertinebit, ex d. l. qui decem.

15 Et quatenus oblatio vera & realis facta fuisset, nihil
releuaret, quia cùm esset debita pecunia, non potuit of-
ferri ioc de bonis immobilibus, vel mobilibus, vt resol-
uunt Menoch. de arbitr. casu 232. à n. 23. Anton. The-
saur. decis. 153. Gutiet. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 29.
16 n. 1. & pract. lib. 1. q. 148. n. 16. Castill. controuers. lib. 4.
cap. 10. n. 47. præcipuè stante pacto de redimendo cen-
su in eisdem speciebus monetæ, quibus fuit constitutus,
quod validum esset, per text. in l. semper in stipulationi-
bus, ff. de verb. oblig. resoluunt Pincl. in rub. C. de rescind.
vend. l. part. 1. cap. 3. n. 17. in fine, Surd. cons. 242. num. 3.
Paslad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 17. num. 21.
Mol. in emporio iuris, tit. 8. in prælud. n. 3. & 4. Roder.
de annuis redditib. lib. 1. q. 18. n. 40. & 43. Steph. Gra-
tian. discept. forens. tom. 1. cap. 95. n. 76.

17 Tertiò ex eo apparet depositum huiusmodi non fuis-
se legitimè factum, quia non fuit authorizante iudice
factum, & ita non potuit releuare debitorem, d. l. acce-
ptam, C. de vsuris, Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glos. 7.
n. 11. Ioan. Bapt. Lup. de vsur. comm. 2. §. 4. n. 12. Surd.
cons. 385. n. 4. Matiens. l. 9. glos. 4. n. 14. tit. 11. lib. 5. Re-
cop. Menoch. de arbitr. casu 232. n. 28. Felician. de censib.
tom. 2. lib. 4. cap. vnic. n. 3. vers. quintò requiritur, Steph.
18 Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 260. n. 25. Cancer. va-
riar. resol. tom. 3. cap. 8. n. 23. vbi ait depositum haberi
pro non facto, si non fiat coram iudice incompetenti,
vel coram non legitima persona. Quamvis depositum
operari talem effectum, etsi fiat extra iudicium, dummo-
do apud idoneam, & honestam personam debitor de-
ponat in præsentia honestorum virorum, ita vt culpa
ipsi adscribi non possit, per l. obsignatione, C. de solut. &
l. creditor, C. de pignor. existimauerint Tiraq. d. §. 4.
glos. 6. n. 34. Carot. de deposito, p. 2. q. 69. D. Barbos. in l.
mora, n. 81. ff. soluto matr. Cornaxan. decis. 76. n. 27. Ma-
rescot. var. resol. lib. 1. cap. 7. n. 6. & 7. Alex. Trentacinq.
d. resol. 20. n. 2. vers. primò. Card. Mantic. de tacitis, &
ambig. conuent. lib. 10. tit. 5. n. 16. Giurba decis. 98. n. 3.
Scacc. de commerc. §. 2. n. 175. n si eorum opinionem
intelligamus eo casu, quo iudicis non habeatur copia,
cùm tunc debitor offerre & protestari debeat coram
honestis personis, & videtur sentire Menoch. d. casu
19 232. n. 28. Iudex autem, de cuius mandato fieri debet
depositum, dependet à conuentione contrahentium,
20 Auend. de censib. cap. 102. n. 15. in fine. Si autem inter
contrahentes nihil actum sit, faciendum est de manda-
to eius iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere valet,
Capic. decis. 18. Boet. decis. 114. n. 9. Auendan. de cen-
sib. cap. 102. n. 14. Ludou. Cenc. eod. tract. part. 3. cap. 1.
q. 3. art. 9. n. 16. Carot. de oblat. p. 2. q. 70.

21 Quartò, quia defuit citatio creditoris, & sic notifica-
tio facta domino census, requiritur enim quod parte ci-
tata fiat depositio, Carpan. ad statuta Mediol. cap. 417.
n. 610. Surd. cons. 86. n. 21. Anton. Gabr. commun. opin. tit.
de citat. concl. 1. n. 256. Roder. de annuis redditib. lib. 2.
q. 15. n. 53. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. tit. de so-
lut. resol. 22. n. 2. vers. tertiò, Auend. de censib. c. 12. n. 11.
Felician. eod. tract. tom. 2. lib. 4. cap. vnic. n. 12. vers. secun-
22 dò requiritur, ibi: Praxi verò quotidiana recipitur, vt
citetur creditor non ad depositum faciendum, sed ad reci-
piendum sortem cum redditibus consignatam, & depositam,
&c. Ludou. Cenc. in simili tract. part. 3. cap. 1. quæst. 3.
art. 9. num. 52. ibi: Depositio autem per debitorem cen-
sus eum redimere volentem legitimè facto, illud noti-
ficabit domino census, vel alteri legitimæ personæ pro eo,
&c. Rota apud Pacif. de Saluiano interdicto, decis. 146.
num. 4. & apud Ludou. Cenc. post d. tract. 295. num. 1.
& decis. 197. num. 6. Quæ quidem citatio semper fieri 23
debet personis legitimis, quæ liberè possunt recipere
solutionem, l. si reus paratus, ff. de procurat. l. 2. C. de
vsur. Petr. Gregor. de censib. q. 5. n. 393. Auend. eod. tract.
cap. 106. n. 1. Vnde colligitur marito posse fieri census 24
redemptionem, quia debitum dotale marito rectè sol-
uitur, Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. §. 17. n. 4. Petr.
Gregor. d. tract. de censib. q. 5. n. 297. Roder. d. q. 15. 25
n. 88. Et similiter potest fieri Prælato, orphanotropho,
vel administratori ciuitatis, quia huiusmodi administra-
toribus rectè soluitur, l. quod si fortè, §. 1. ff. de solut.
Petr. Gregor. vbi suprà, Felician. d. cap. vnico, n. 8. Hinc 26
etiam prouenit, quod venditor census, ex quo maiora-
tus fuit institutus, volens redimere censum, debet de
mandato Iudicis sortem deponere apud idoneam perso-
nam, & possessorem maioratus citare, vt eadem aucto-
ritate in emptionem bonorum immobilium conuerta-
tur, aliter redemptio est nulla, iuxta l. 3. ff. de nonat. &
l. nomen, ff. qua res pignori, Molin. de primog. lib. 2. c. 10.
n. 6. P. Gregor. d. quæst. 5. n. 297. Roder. d. q. 15. n. 89.
idemque obseruatur in censibus redimibilibus, ex qui-
bus Capellania fuit fundata.

Quintò, quia depositum non fuit integrum, deficien- 27
te enim vno nummo, non releuat debitorem, nec impe-
ditur cursus vsurarum, siue redditum, l. quandiu, C. de
distract. pign. leg. obsignatione, C. de solut. Cou. lib. 1. var.
cap. 15. num. 7. & 10. vbi quod etiam pro rata tempo-
ris & soccis redditus annui deponendi sunt, Felician. de
censib. lib. 4. cap. vnic. n. 3. & 7. vbi idem dicit Baez. de
decima tut. cap. 28. n. 14. Garier. Canon. lib. 1. c. 33. n. 20.
Carot. de deposito, part. 2. q. 5. n. 9. Alex. Trentacinq.
lib. 3. tit. de solut. resol. 2. n. 2. vers. vndecimò, Roder. d.
q. 15. n. 76. Auendan. de censib. c. 10. n. 11. Ludou. Cenc.
eod. tract. part. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 42. Cancer. var. lib. 3.
cap. 8. n. 5. Scacc. de commerc. §. 2. glos. 5. n. 171. Mastrill.
decis. 148. n. 16. & 25. Montes. à Cueua decis. 18. Mura
decis. 59. n. 3. Giurba decis. 98. à n. 16. Rota apud Cenc.
post d. tract. decis. 84. n. 14. & dec. 295. n. 5. & decis. 215.
num. 2. & decis. 297. n. 5. Greg. XV. decis. 480. à num. 4.
quod procedit in quacunque persona priuilegiata, Fe-
lician. in append. ad d. cap. vnic. sub n. 3. Milan. Sicilia
decis. 18. n. 35. lib. 1. Cenc. d. art. 9. n. 40. Sed quid si per 28
errorem vnus nummus deficiat: Giurb. d. decis. 98. n. 18.
tenet quod etiamsi per errorem vnus nummus deficiat,
depositum non causabit plenam liberationem, nec red-
ditus vsurarum extinguentur: idem docet Felician. d.
lib. 4. cap. vnic. n. 1. & 7. dicens, quod licèt hic error suf-
ficiat quoad pœnæ excusationem, non tamen ad reddi-
tuum extinctionem, Pereg. cons. 75. n. 42. vol. 4. Milan.
decis. 18. n. 35. vbi ait erroris excusationem non admitti
etiam in muliere, & rustico, Cenc. d. art. 9. n. 40. & 41.
vbi tradit illis denegandam non esse restitutionem, 29
Quamuis Didac. Perez ad Seguram in leg. vnum ex fa-
milia, §. sed si fundum, n. 9. in fine, ff. de legat. 2. & Aze-
ued. ad l. 9. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. vbi Matiens glos. 4.
n. 12. existimauerunt ex defectu vnius nummi, vel al-
terius paruæ quantitatis minimè dici non fuisse inte-
grè factum depositum. Et licèt Roderic. de annuis red-
ditib. lib. 1. q. 18. n. 43. asserat, quod si debitor esset obli-
gatus soluere debitum in pecunia argentea, & depona-
tur quantitas debita in magna summa, & vnus aureus,
aut tres, aut quatuor deponantur in alia moneta vilio-
ri, valet depositum.

Sextò, quia depositum non fuit factum loco con- 30
gruo, vt requirebatur, Tiraq. de retract. conuent. §. 4.
glos. 7. num. 2. Menoch. de arbitr. casu 232. n. 21. & cons.
756. n. 12. Carot. de deposito, part. 2. q. 5. n. 8. Giurba de-
cis. 98. n. 1. Ludou. Cenc. de censib. part. 3. cap. 1. quæst. 3.
art. 9. n. 33. vbi addit debere fieri in loco in citatione ex-
presso

32 pressò. Vnde locus incongruus erit, si oblátio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expressè, vel tacitè, *l. quæ Roma, ff. de verb. oblig.* Negusant, *de pign. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 9.* Quare cùm depositum fuisset factum extra locum conuentum, qui erat penes depositarium generalem, non est dubium, quod per illud non fuit impeditus cursus reddituum.

33 Septimò, quia depositum non fuit factum tempore congruo, vt erat præcisè necessarium ad faciendam census redemptionem, & impediendum cursum reddituum. Negusant. *2. part. 3. memb. 5. part. n. 9.* vbi limitat nisi nox esset vltima pars temporis adjecti, Menoch. *d. casu* 232. *n. 31.* Catot. *de deposito, part. 2. quæst. 5. n. 2.* Aleand. Trentacinq. *d. lib. 3. titul. de solut. resol. 22. n. 2.*
34 *vers. secundò.* Dicitur autem depositum factum tempore incongruo quando est factum ante tempus adjectum solutioni fauore creditoris, text. *in l. eum qui,* aliàs *Iauolenus, ff. de annuis leg. l. si ita relictum, §. Pegasus, ff. de legat. 2.* Gom. *var. tom. 2. cap. 17. n. 27.* Morl. *in emporio iuris, tit. 8. q. 21. num. 5.* Pyrrh. Maur. *in tract. de solut. cap. 92. n. 2.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis con-*
35 *uent. lib. 14. tit. 40. n. 6.* Vel quando est appositum pactum quod non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit, *l. à Titio, in fine, ff. de verb. oblig.* Paul. *in l. qui Roma, num. 5. & 9. ff. eod. tit.*

36 Octauò, quia depositum fuit factum de pecunia quæ de proximo erat minuenda, vel reprobanda, stante rumore quod constitutio minorationis, deteriorationis, seu mutationis monetæ de proximo erat promulganda, seu quando debitor sciebat, seu fumum habebat, quod de proximo erat minuenda, aut reprobanda: quibus casibus creditor eam recipere non tenetur, negari enim non potest, depositum fuisse factum animo decipiendi, ac fraudandi creditorem. Quod probatur primò *ex l. creditor oblatam* 102. *ff. de solut.* vbi oblatio pecuniæ per debitorem facta creditori, & per eum recusata, si paulò post à Præside pecunia tollatur, non cedit periculo creditoris recusantis, sed debitoris, & hoc non alia ratione, nisi quia creditor iustè recusauit receptionem pecuniæ propter suspicionem eius mutationis. Secundò *ex l. eleganter 24. §. qui reprobos, ff. de pignorat. act.* vbi qui soluit reprobam pecuniam, ab obligatione non liberatur, iuncta *l. pen. ff. de milit. testam.* quia cauetur quod quæ de proximo fieri spectantur, pro factis habentur. Quare sic resoluunt Caualcan. *decis. 16. n. 42. cum seqq. p. 2.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloss. 20. n. 11.* Ioan. Baptista Costa *de rata port. q. 121. n. 9. & cons. 64. n. 22.* Sigism. Scacc. *de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 10. n. 16,* Menoch. *de arbitr. casu* 232, *n. 16.* ibi: *Quinimò nec etiam offerrè, deponiue potest pecunia, quæ adhuc non est reprobata, sed de proximo reprobanda, sciente ipso debitore,* &c. Catot. *de deposito, part. 2. quæst. 5. num. 5.* ibi: *Octauò non debent deponi pecuniæ, quæ statim reprobabuntur,* &c. *& decis. 63. n. 2.* ibi: *Quod licèt constitutio in loco non esset promulgata, tamen si debitor habet aliquem fumum, quod de proximo erat promulganda, dicitur deposuisse in fraudem, &c.* Vrsil. ad Afflict. *decisione 90. in fine,* ibi: *Me non teneri ad capiendum depositum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum vt haberem pecuniam diminutam, & breui mutandam, prout fuit,*
37 &c. Giurba *decis. 87. num. 17.* ibi: *Tertiò in fraudem deposuisse censetur debitor, si aliquem saltem habeat fumum, aut rumor erat quod mutata moneta constitutio de proximo fuerit promulganda,* &c. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 260. num. 19.* ibi: *Immò neque valeret depositum, aut oblatiò pecuniæ, quæ licèt adhuc non sit reprobata, tamen de proximo esset reprobanda, sciente ipso debitore,* &c. Ego ipse *in collect. ad l. acceptam, ex n. 18. C. de vsuris.* Ioan. Baptist. Larrea *tom. 1. disp. 13. n. 8. cum seqq.*

Et quamvis constitutio noua ligare non possit ante 38
promulgationem etiam scientes, *l. fin. C. de decret. ab ordine faciend.* Menoch. *de arbitr. casu* 195. Menchaq. *illustr. cap. 114. à princip.* Anton. Gabr. *commun. tit. de legib. concl. 4. n. 6.* Nihilominus quando cum scientia 39
concurrit fraus in alterius detrimentum, Constitutio ligat priusquam promulgetur, ea doctrina Bart. *in l. contra, in fine, ff. de legib.* vbi tenet quod si aliquis sciebat æstimationem frumenti esse minuendam, eo quòd audiuit factam esse reformationem super pretio grani, & id latens emptori vendidit, tenetur ad interesse, per text. *in l. si vnum, ff. de pericul. & commodo rei vend.* & sic est certum hoc casu depositum nullum esse, & pecuniam deteriorari periculo debitoris, & resoluunt Afflict. *decisione* 399. *num. 1.* Meara *in tract. taxa panis, conclus. 61. num. 6.* Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vendit. parte 3. cap. 2. num. 22.* Carot. *decis. 63. num. 6.* Stephan. Gratian. *d. tom. 2. cap. 260. num. 21.* Giurba *d. decis. 87. num. 18.* Salas *de contractib. tract. de empt. & vendit. dub. 32. num. fin.*

Cùm breuitas temporis verisimilem arguat scien- 40
tiam futuræ pecuniarum reprobationis, longitudo autem ignorantiam, dicendum, & tenendum est in hac materia, quod si constitutio de breui promulganda foret, hoc est, intra duos menses, tunc oblatio, & depositio non esset sufficiens ad liberandum debitorem. Ita Pinel. *d. n. 22.* ibi: *Qua in re non ineptè Hippolytus hoc intelligit, quando publicanda est constitutio intra breue spatium; tunc enim versatur fraus, non ita in constitutionibus longiùs deferendis, quia tunc poterit emptor interim distrahere, & sibi cauere,* &c. Catot. *de deposito, parte 2. q. 131.* ibi: *Si constitutio non esset promulgata, sed tamen si debitor habebat fumum de proximo promulgationis facienda,* &c. *& decis. 63. num. 11.* ibi: *Declaratur tertiò in constitutione de breui promulganda, secus si in longiori tempore, quia tunc licita est depositio,* &c. Giurba *d. decis. 84. n. 33.* ibi: *Secus si in longiori tempore, vt si post duos menses, aut multos dies,* &c.

Et præsumitur scientia futuræ pecuniarum reproba- 41
tionis non solùm in Principum Consiliariis, & illis, qui ei assistunt, & eius decretis faciendis, & promulgandis operam nauant, sed etiam in particularibus, qui aliquam scientiæ causam habere possunt, Bald. *in l. 2. C. de periculo, & commodo rei vend.* Afflict. *decis. 399. num. 9.* Pinel. *in d. l. 2. p. 3. cap. 22. num. 22. in fine,* ibi: *Similiter quod inquit Paulus, Romanus, & alij de Magnate, vel alio de consilio Regis, vel Reipublica, intelligas id dictum gratiâ exempli, & frequentioris euentus: sed à paritate rationis idem dicendum videtur in alio, cui reuelatum fuerit,* &c.

Sed quamvis supradicta procedant attento iure 42
communi, aliter dicendum videtur stante constitutione, siue pragmatica minorationis monetæ, publicata *sub die 16. Septembris 1642.* qua fuit dictum, contractus, deposita, & solutiones intra præcedentes duos dies à sua publicatione facta, fuisse, & esse nulla, & inualida, verba autem sunt hæc: *Y por escusar las fraudes que se hazen pagando deudas, y redemiendo censos, suponiendo depositos, y por otros muchos modos, ordenamos y mandamos que las pagas, redempciones de censos, depositos y otros qualesquier actos y pagas que se hizieren dos dias antes de el de la publicacion de esta ley, no obren effecto alguno, y sin embargo dello el acreedor o acreedores puedan pedir su derecho, y cobrar enteramente sus reditos en moneda corriente,* &c. Ex quibus verbis videtur colligi, deposita, & solutiones ante illos dies factas validas fuisse; nam exceptio firmat regulam in contrarium, *ex l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pen. leg.* Et inclusio vnius est exclusio alterius, *l. cum prætor, ff. de iudic.* cum vulgaribus.

Verùm illud videtur defendi posse, quod dicta Pra- 43
gmatica

gmatica expressè non approbat solutiones, & deposita ante illos duos dies facta, sed eorum validitas, vel invaliditas de illo tempore relinquitur dispositioni iuris communis, vt argumento text. *in l.commodissimè, ff. de liberis,& posth.* tradit in simili Mandel. Albens.*cons.*164. dum eleganter resoluit, quod vno permisso, alij non sunt prohibiti, sed in dispositione iuris remanent, quem sequutus fuit. *Axiom.*120. *n.*17. Nam ratio,& causa finalis decisionis illius Pragmaticæ ea assignatur ad euitandas fraudes, ibi, *y por escusar las fraudes que se hazen*, &c. quæ æquè militat ante illos duos dies, si probetur scientia de illo tempore in debitore, quod moneta esset minoranda, aut rumor esset quod mutatæ monetæ constitutio de proximo erat promulganda. Et comprobatur ex illa communi, & recepta Doctorum resolutione: quæ dictat seruum, vel animal mortuum intra biduum post venditionem præsumptione iuris ex breuitate temporis censeri mortuum ex infirmitate illos duos dies præcedente, & redhibitioni locus est, vt argumento *l.si ventri, §.fin.ff.de rebus auctor.iudic.possid.* tenent Cyn. & Bald.*in l.*1. *C.de euict.* quos refert, & sequitur Guzman. *de euict. quæst. fin. n.*21. Ioseph. Lud. *Perus.decis.*118. Mascard. *de probat.concl.*92.*n.*1. *&* 2. vbi quod animal venditum intra triduum mortuum, præsumitur tempore venditionis fuisse infirmum, *& concl.*616.*n.*8. *& concl.*631. Bonacos.*de equo,q.*113. & nihilominus non excluditur probatio quod illud animal multò ante illos duos dies venditionem præcedentes erat morbosum, & post venditionem morbum durare, ad hoc vt venditor actione redhibitoria teneatur, *l.*1.*§.si quid autem, ff.de adil.edicto,l. actione redhibitoria* 54. *l. quaro* 58. *§. fin. ff. eod.tit.* Anton.Gomez *tom.*2.*variarum, cap.*2.*n.*49. *vers.adde tamen,* Molin. *in emporio iuris, tit.de contrah.empt.in pralud.n.*41. Gabr. Pereira *decis.*74.*n.*33.

Quare ex iis, & aliis iudicaui depositum non fuisse legitimè factum, proindeque Augustinum debitorem non liberari. *Matriti die* 23. *Decembris* 1644.

Toletana adjectionis.

Bona spoliorum ad Papam, & ad R. Cameram Apostol. spectantia iure adjectionis, gaudent etiam post perfectam venditionem priuilegiis, quibus potiuntur bona Regij fisci. *l.congruit, Cod.de locat.præd.ciuil. libro* 11. loquitur de conductoribus temporalibus.

VOTVM LXXXI.

1 *Licitator post subhastationem perfectam,& extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris summa est securus.*

2 *Bona spoliorum ad Cameram Apostolicam pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia.*

3 *Bona fiscalia adjectionem admittunt.*

4 *Pactum addictionis in diem validum.*

5 *Licitator nouus admittitur quando adest lasio vltra sextam partem.*

6 *Fraus, & dolus quando interuenit in subhastatione facit admittere nouum licitatorem.*

7 *Creditorum interesse vbi vertitur, admittitur nouus licitator etiam post subhastationem perfectam.*

8 *Citationis, & notificationis defectum supplet comparitio partis.*

9 L.5. & fin. Cod.de locat.præd.ciuil.lib.11. *intelligitur.*

10 *Tempus certum fuit prastitutum de iure Authenticorum subhastationibus, & adjectionibus fiscalibus.*

11 *Adjectio in subhastationibus fiscalibus, attento iure Regio Hispanico, nulla admittitur minor quarta parte, & transactis tribus mensibus.*

12 *Terminus datus retrahere volentibus est nouem dierum.*

13 *Et contra eum non competit minoris fauore restitutio pupillo, vel absenti.*

14 *Pretium adjectum debet consignari coram Iudice, vel illius auctoritate deponi.*

15 *Consignatio, & depositio nihil prodest, nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet.*

16 *Nummus vnus si deficiat in consignatione pretij, non videtur fuisse satisfactum forma legis consignare mandantis.*

17 *Retractus, & adjectionis ius pari passu ambulant.*

18 *Retractus ius est odiosum, & exorbitans à iure communi.*

19 L.Lucius, §.fin.ff.ad municip. *intelligitur.*

20 L.congruit, C. de locat.præd.ciuil.lib.11. *loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.*

21 *Gloss.* verb. possessores, in d.l.congruit, *refertur, & ponderatur.*

22 L.congruit, *procedit ex ratione* l.cotem ferto, §.fin. ff.de publican.& vectig. *& n.*25.

23 *Conductores fiscales aliquando inuiti detinentur in conductione.*

24 *Conductores veteres praferuntur nouis.*

26 *Conductores veteres si tantùm dare velint, quantum offertur per nouos, illis praferuntur.*

27 *Conductor prima conductionis potest secundam habere iam alteri datam, si tantùm dare velit quantum offertur per nouum.*

28 *Conductiones vectigalium publicorum vltra triennium non sunt facienda.*

29 *Leges Regia deponentes circa ius retractus, etiam de iure Canonico sunt obseruanda.*

VAcante Ecclesia Cauriensi per obitum Episcopi D. Antonij Gonzalez de Azeuedo, fuit per R.Cameram Apostol. venditum, seu cessum spolium Gaspari de Herrera pro pretio quadringentorum ducatorum; postmodùm comparuit D. Ioannes de Azeuedo dicti D. Episcopi frater, & petiit admitti adjectionem ab ipso oblatam duorum millium ducatorum. Sed exortum dubium, an dicta adjectio admittenda esset: pro illius exclusione, & ad fauorem dicti Gasparis de Herrera fuerunt deducta fundamenta quæ sequuntur. Primum, quia licitator post subhastationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris summæ est securus, ex Gloss. *in l.si tempora, C.de fide instrum.& iure hasta fiscalis, lib.*10. Alber. *in l.etsi fine, §.quasitum, ff.de minor.* Capic.*decis.*36.*n.*5. Mastrill. *decis.*84. Secundum, quia non apparet fuisse Gaspari Herrera notificata (*vt* requirebatur) legitimo tempore, & loco adjectio à Ioanne de Azeuedo oblata, cùm certum foret meliore conditione allata venditorem debere de ea certificare emptorem, ad hoc vt si nollet illam præstare, spolium possit eidem Ioanni secundo licitatori vendi, ex Greg. Lop. *ad l.*40.*gloss* 2.*per text.ibi, tit.*15.*part.*5. Tertium *ex l.*5.*& fin.C.de locat. præd.ciuil. lib.*11. ibi: *Sed nec locabitur alteri, licèt ingenti superari videatur augmento possessio*, &c. ex quo videtur probari post venditum, vel cessum spolium huiusmodi non esse admittendam adjectionem. Quartum

ex

ex l. Lucius, §. fin. vbi Bart. *ff. ad municip.* ibi : *Idem respondit, ſi ciuitas nullam propriam legem habet de adjectionibus admittendis, non poſſe recedi à locatione, vel venditione prædiorum publicorum iam perfecta*, &c. Quintum *ex l. congruit, C. de locat. præd. ciuil. vel fiſcal. lib.* 11. ibi : *Congruit æquitati, vt veteres poſſeſſores fundorum publicorum nouis conductoribus præferantur, ſi facta per alios augmenta ſuſcipiant*, &c.

2 Sed his non obſtantibus, adjectionem à D. Ioanne
de Azeuedo oblatam debere admitti fuit dictum ex
eo ſolum fundamento, quod bona ſpoliorum ad Papam, & ad R. Cameram Apoſtolicam pertinentium
gaudent eiſdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus
3 potiuntur bona ad Regium fiſcum ſpectantia. Abb. *in
cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præd. & in Clem.* 1. *de
hæret.* Petr. Greg *ſyntag. iuris lib.* 31. *cap.* 31. *n.* 9. Bobadill. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 199. Sed ſic eſt, quod
bona fiſcalia adjectionem admittunt, *l.* 1. *C. de vendendis rebus ciuit. lib.* 11. *dict. l. Lucius, §. vltim.* in finalibus
verbis, ibi : *Tempora enim adjectionibus præſtituta ad
cauſas fiſci pertinent* : & Azeued. *in rub. tit.* 13. *de las pujas y prometidos, n.* 5. *lib.* 9. *Recop.* Parlad. *rerum quotid.
lib.* 2. *fin. p.* 5. §. 13. *n.* 14. Ergo idem dicendum, & reſoluendum in bonis ad Papam, ſeu ad eius R. Cameram
Apoſtol. ſpectantibus.

4 Et vltra à iure communi ſtatuta circa materiam adjectionis huiuſmodi, fit quandoque pactum inter emptorem, & venditorem hoc modo conceptum : *Vendo tibi domum pro centum, ſub tali pacto, quod ſi aliquis mihi infrà menſem meliorem conditionem offerat, ſit inempta*, tale pactum valet, & dicitur addictionis in diem, & non adjectionis, *l.* 1. *&* 2. *ff. de in diem addict.* Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 8. *n.* 1. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate, n.* 54. *C. de in integr. reſtit. min. & de empt. cap.* 28. *n.* 21. Felician. *de cenſib. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 1. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 4 *tit.* 28. Morl. *in empor. iuris Ciuilis, p.* 1. *titul.* 9. *de contrab. empt. q.* 14. *n.* 3. ideò nihil mirum quod poſſit priuilegium operari effectum illum, quem pactum in particulari perſona efficere poteſt.

5 Non obſtant quæ pro parte dicti Gaſparis Herrera ſuprà adducta fuerunt, & primò ad illud, quod poſt perfectam ſubhaſtationem, & extinctam candelam non admittitur nouus licitator, & primus eſt ſecunus : reſpondetur tripliciter, & primò non procedere quando adeſt læſio nedum vltra dimidiam, ſed vltra ſextam partem, ex Bart. *in l. ſi duo ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio*, Maſtrill. *deciſ.* 84. *n.* 8. Franchis *deciſ.* 224. *n.* 2. Ponte *de poteſtate Proregis, tit.* 4. *de Regalib.* §. 5. *n.* 8. 56. *&* 57. *& num.* 62. vbi refert deciſum per Regiam Cameram Summariæ in Collaterali Conſilio Regni Neapolit. in arrendamenta vini. Plures refert & ſequitur Antonin. de Amato *reſol.* 38. *n.* 21. læſio autem enormiſſima reſultat ex adjectione dicti Ioannis de Azeuedo à quadringentis ducatis à Gaſpare oblatis, & pro ſpolio ex cauſa venditionis, & ceſſionis datis, ad duo millia ducata, vt conſtat.

6 Secundò, quia in ſubhaſtatione adfuit fraus, & dolus in rejicienda oblatione alterius, qui idem ſpolium emere volebat pro pretio ducatorum ſexcentorum, qua fraude ſtante certum eſt, ſubhaſtationem fuiſſe nullam. Gregor. Lop. *l.* 5. *tit.* 19. *p.* 6. vbi teſtatur obtinuiſſe in ardua cauſa Regis contra conductorem regalium redituum ſeruæ Regni Granatæ, Auiles, Maurit. Sforc. Cald. Pereira, & alij, quos refert Antonin. de Amato *d. reſol.* 38. *num.* 20. qui pluries fuiſſe iudicatum referunt.

7 Tertiò, quia agebatur de intereſſe creditorum, cùm D. Ioan. de Azeuedo ſe obligauerit ad debita, & funeris expenſas, ac alia legata per Epiſcopum relicta perſoluere, ad quæ dictus Gaſpar noluit attendere, quo caſu etiam candela extincta, & oblatione ſecuta, alia melior oblatio admitti debet, ſecundùm Marſil. ad Capic. *deciſ.* 36. *num.* 6. qui teſtatur ita in Sacro Conſilio deciſum, quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 1726. *verſ. limita tertiò*, cum pluribus citatis ab Antonino Amato *d. reſol.* 38. *n.* 3.

Ad ſecundum de non facta notificatione Gaſpari 8
Herrera de adiectione oblata per D. Ioannem de Azeuedo, reſpondetur citationem in tempore, & loco congruo ſibi factam fuiſſe, & adhuc re integra, & quatenus hoc aliquam pateretur difficultatem, per comparationem tunc factam dicti Gaſparis fuit ſublata, & extincta nullitas ex defectu notificationis reſultans, ad gloſ. *verb. ſententia, in fine, in l.* 1. *ff. de feriis*, quam ibi ſequuntur Bald. Angel. Albert. Alex. & Iaſon : idem Alex. *conſil.* 123. *Viſo proceſſu, vol.* 2. Boër. *deciſ.* 235. *col. penult.* Roman. *conſ.* 410. *col.* 2. Rot. *deciſ.* 409. *n.* 1. *p.* 1. *& deciſ.* 41. *n.* 2. *p.* 3. *recent.*

Ad tertium ex *dict. l.* 5. *fin. Cod. de locat. præd. ciuil.* 9
lib. 11. reſpondetur illius deciſionē procedere datis terminis habilibus, nempe tranſacto iam tempore conceſſo ſubhaſtationibus, & adiectionibus fiſcalibus ; quod
licèt de iure Digeſtorum non eſſet certum conſtitutum, ſed arbitrio iudicis relinqueretur ; nihilominus
de iure Authenticorum certum tempus fuit præſtitutum, vt ex gloſſ. *verb. edictis, in l. locat. C. eod. tit. de locat.* 10
præd. ciuil. libro 11. *& ex Auth. hoc ius porrectum, C. de
Sacroſ. Eccleſ.* notat Azeued. *l.* 3. *tit.* 11. *lib.* 9. *Recop.* qui
vltra dictam gloſſ. & Auth. hoc comprobat ex Bart. &
Angel. citatis per Bertachin. *de gabell. p.* 2. *n.* 17. Idem
Bart. *in l. ſi tempora, C. de fide inſtrum. & iure haſtæ fiſc.
lib.* 10. *num.* 2. ita loquitur : *Sed ſi alicui facta eſſet, tunc
ſi eſſet facta ſimpliciter, adhuc admitteretur alius plus
promittens; intelligitur enim eſſe facta ſub conditione, niſi
meliorem conditionem attulerit intra tempus appoſitum
in ſubhaſtatione*, &c. Et tempus, quod iure Authentico- 11
rum præſtitutum fuerat ſubhaſtationibus, & adiectionibus fiſcalibus, hodie lege Regia redactum eſt ad tres
menſes, ea conditione vt nulla admitteretur adiectio
minor quarta parte, nec tranſactio eo tempore, vt conſtat ex *l.* 6. *tit.* 13. *lib.* 9. *Recop.* quod procedit etiamſi fiſcus velit ad hoc vti reſtitutionis remedio, vt deciſum
refert Azeued. *d. l.* 6. *num.* 4. *ſuper verb. ſea recebida la
puja faſta los dichos tres meſes* : & *n.* 5. concludit quod
ſi de facto admitteretur, talis admiſſio nulla eſſet, pro- 12
vt in ſimili terminus datus retrahere volentibus, vt intra illum poſſint emptori ſoluere, & rem retrahere, eſt
nouem dierum, iuxta *l.* 7. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop. & l.* 8. ibi, *la pueda ſacar tanto por tanto dentro de nueue dias*, &c. Azeued. *in dict. l.* 7. *num.* 61. & Matienx. *ibi, gloſſ.* 6. *numero* 10. Parlad. *differ.* 109. §. 5. *n.* 3. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæſt.* 152. qui quidem terminus ita eſt præciſus, vt contra eum non competat minoris fauore reſtitutio, vel pupillo, vel abſenti, vt probatur *in d. l.* 8. ibi : *Porende declaramos y ordenamos y mandamos que los nueue dias contenidos en la dicha ley del fuero corran contra los menores de veinte y cinco años, quien ſean en edad pupilar o adulta, y eſſo miſmo corra contra los auſentes*, & ibi : *y que no les ſea otorgado ſobre eſta reſtitucion, ni reſciſion del tiempo, ſalno que à la letra ſe guarde la dicha ley del fuero contra los vnos y los otros*, &c.

Intra prædictos nouem dies non ſolùm deduci de- 13
bet ius prælationis, vulgò *tanteo*, ſed etiam requiritur,
vt intra id tempus priuilegiatus offerat emptori pretium, & petat vt ei rem remittat, & ſi nolit recipere, quod conſignetur coram iudice, ſeu illius auctoritate deponatur, *dict. l.* 8. ibi, *y que requiere cō el precio, y ſi no le quiere recebir, ponerle en depoſito*, &c. *& l.* 9. ibi : *con tanto que conſigne el que la ſaca el precio* ; nihil enim prodeſt conſignatio, & depoſitio, niſi prius pretium ſit oblatum ei, cui ſolvi debet, niſi ſit abſens, *l.* 2. & *ibi*

Salicet.

Salicet. *in 1.notab. C.de vsur.gloss.fin.post princip.in l. acceptam, C.eod.* Tiraq. *de retractu lig.§.9.gloss.5.& vlc. num.5.* Azeuedo *l.9.n.11.tit.11.lib.5.Recop.* Gutierr. *lib.2.pract.q.160.num.2.vers.his tamen*, Matiens.*d.l.8.*
16 *gloss.6.n.1.& l.9.gloss.4.n.1.* vbi addit quod requisitio cum pretio est quid formæ, cum lex loquatur conditionaliter, & *n.10.* concludit, quod si in cousignatione pretij deficiat vnus nummus, videtur non fuisse satisfactum formæ legis, cùm omissio formæ etiam in minimo totum vitiet.

17 Quæ quidem benè ad casum, de quo agitur, adaptantur, cùm ius prælationis, & adjectionis pari passu ambulent cum iure retractus huiusmodi, & ambo eisdem regulis, & iuribus gubernentur, ex Gregor. Lopez *in l.4.gloss.3.tit.13 part.7.* Montalv. *l.2.tit.24.p.5.* Tiraquel. *de retractu, in præfat. n.2.* Perez *l.14. super verb. todos aquellos, tit.11.lib.4.Ordin.* Sigismund.Scacc. *de re iudic.gloss.14.q.29.n.3.* Vnde cùm Gaspar Herrera intra nouem dies non obtulerit D.Ioanni de Azeuedo idem pretium, quod ille plena manu obtulerat, & debebat admitti, nec item deposuit iudice auctorizante, nullum prælationis ius ei debebatur, eo maximè, quia
18 nullibi repetitur dispositum illud deberi hoc casu, maximè cùm hoc ius retractus sit odiosum, & exorbitans à iure communi, ac proinde non concedendum, nisi in casibus à iure communi permissis, *ex l.dudum, C.de contrab.empt.* vbi Ego ipse *in collect.n.16.* notant Anton. *l.70.Tauri, n.1.* & Gutier. *pract.lib.2.q.145.num.1.* & constat ex traditis per Tiraq. *de vtroque retractu, in præf.n.16.& n.60.* Burg.de Paz *cons.30.n.13.* Azeued. *l.7.n.13.tit.11.lib 5.Recop.*

19 Ad quartum de dicta *l.Lucius, § fin.* respondetur, imò ex ea colligi adjectionem concedendam in causis fiscalibus, vt *suprà* tetigi *in vers.sed his non obstantibus.*

20 Ad quintum de *d. l.congruit*, respondetur illam procedere, & loqui in conductionibus temporalibus vectigalium tractum successiuum babentibus, ex particulari ratione *l.cotem ferro, §.qui maximos, ff. de publican. & vectigal.* ibi: *Qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequuntur, si postea tantò locari non possunt, ipsi ea prioribus pensionibus suscipere compelluntur*: & sic locum non haber in locatione, & venditione perpetua, vt in vtroque casu de conductione temporali, & perpetua probat, & distinguit *d.l.prædia*, quæ subsequitur *d. l.congruit*, dum adjectionis ios in hoc casu denegat temporali conductori, his verbis: *Si verò pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum, sit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata est, vt si ipse quod alter adjecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio*, &c. & statim deueniendo ad secundam distinctionis partem, quæ tractat de conductore perpetuo, ei denegat adjectionis, & prælationis ius, vt videre est ibi: *Si verò idem hanc ipsam rem aliquando meruerit iure perpetuo possidere, habebit & ipse superiùs expressam perpetuam firmitatem*, &c.

21 Et quod *d.l. congruit*, loquatur in conductione temporali, non autem in perpetua, notat *ibi* gloss. *verb. possessores*, sic Inquens: *Possessores, id est detentatores; nam de conductore temporali dixit, non de perpetuo emphyteuta.* Et Ioan.de Platea *in eodem leg.congruit*, idem tenet his verbis: *Et nota hìc, quod conductores temporales, de quibus hìc loquitur, dicuntur possessores, sed impropriè ponitur, id est detentatores, vt dicit gloss. possident enim pro domino, non sibi, sed secus in conductoribus perpetuis, qui sibi possident, infrà lege proxima, cum similibus.* Idem dicit Lucas de Peña *in dict. l. prædia, in fine.*

22 Quæ quidem genuina, & propria dictæ *leg.congruit*, interpretatio procedit ex ratione *dict. l. cotem ferro, §. fin.* vt expressè aduertunt Greg.Lop. *in l.5. gloss.3.titul.19.part.6.* ibi: *Quod si veteres conductores tantum dare velint, quantum offertur per nouos, quod præferantur nouis, per d. l. fin. C.de locat.fund. ciuil.ex ratione l.cotem ferro, §.fin ff.de public.*

Anton. Gomez *var. tom.2.cap.3.n.5.* ibi: *Quia est speciale in illis conductoribus, loquitur de conductoribus fiscalibus, quia aliquando inuiti detinentur in conductione*, &c. quæ est ratio *d. l. cotem ferro, §.fin.* 23

Gutier. *pract.lib.1.q.38.n.6.* ibi: *Conductores veteres præferantur nouis, per l.fin.& l.congruit, C.de locat. præd.ciuil.lib.11.ex ratione l. cotem ferro, §.fin.de publican.& vectig.* Idem *de gabell. q.240. n.1.& 2.* vbi *n.7.* refert *d.l.cotem ferro, §.fin.* 24

Ceuallos *commun.contra commun.p.3.q.756.n.64.* ibi: *Cuius decisio procedit ex ratione l.cotem ferro, §. fin.ff.de publican. & vectig.* 25

Bobadill. *in sua politica, p.2.lib.3.cap.4.num.21.* ibi: *Porque assi como al arrendador que en el arrendamiento passado gano en ellas, le pueden compeller à que las arriende en el año seguiente, quando se espera que tendran quebra, segun la doctrina del Iureconsulto Paulo: por el consiguiente parece que tambien pueda pedir el arrendador, que se le den por el tanto quando espera ganar*: & ad marginem refert doctrinam Pauli *in d. l. cotem ferro, §. fin. & Doctores in dict. l. congruit, & in dict. l. fin.* 26

Curia Philippica *part.2.lib.1.cap.15. del arrendamiento Real, num. 42.* ibi: *No auiendo ponedor en las rentas Real, el arrendador dellas del año precediente puede ser compelido a arrendarlas el año siguiente por el mismo precio, conforme a vn texto*, & refert *d. l. cotem ferro, §. maximo*, & paulò post *in num.43.* sic ait: *Y por la misma razon el arrendador del primer arrendamiento fenecido, puede tomar por el tanto al segundo arrendador del arrendamiento siguiente, la renta Real, que se le arrendò, y se le ha de dar segundo textos*, &c. & allegat *d. l. congruit, & d. l. fin. C. de location.præd.ciuil. libro 11.* 27

Ex quibus satis colligitur *d. l. cotem ferro, §.fin.* loqui de conductoribus temporalibus; nam cùm loquatur in conductione vectigalium, bene infertur de temporali loqui, cum conductiones huiusmodi vltrà triennium fieri non possint, *ex l. penes 4. C. de vectigal. & ex l.Hispan.7.tit.7.part.5.* ibi: *Otrosi dezimos que estos portasgos, y los otros derechos, y las rentas del Rey deben ser publicamente arrendadas, metiendolas en almoneda, e qual mas diere por ellas esse las deue auer. Pero qualquier que las arrendare no las deue tener mas de tres años*, &c. vbi Gregor. Lopez *in gloss. verb. tres años*, notat Azeuedo *in l.1. tit.11. de los arrendamientos de las rentas Reales, lib.9. Recop.n.1. & in l.2.num.7.* ibi: *Et nota quod secundùm d. l.7. tit. 7. part.5. solùm per tres annos redditus Regij locandi sunt; & idem esse de iure communi*, inquit Bertachin. *de gabell.2. p. n.16.* & Chassan. *in consuet.Burg.titul.de gabellis, n.30. & hodie id disponitur, & quando fieri debeat per cap.6. nouarum punctuationum*, &c. Et quidquid sit in præsenti casu, nec de perpetua, nec de temporali conductione loquitor, sed de cessione, & venditione bonorum fiscalium, quæ iam D.Ioanni de Azeuedo, iuxta adjectionem per eum factam ei adjudicata erat, contradicente Gaspare, qui eo tempore adjicere noluit, sed postquam ad fauorem Ioannis perfecta jam erat venditio, & sic extra terminum concessum, & datum retrahere volentibus, qui iuxta suprà resoluta in his adjectionibus, & prælationibus attendi debet, maximè cùm leges Regiæ disponentes circa hoc ius retractus, *y del tanteo*, etiam de iure Canonico sunt obseruandæ, vt notant Gutiert. 29
pract.lib.1.quæst.156.num.fin. Azeued. *l.7. num.24. in fine, tit.11. lib.5.Recop.*

Quare, &c.

Telesa

Toletana Syndici Ordinis Sancti Francisci.

Bona Syndici Ordinis Sancti Francisci nullibi sunt tacitè hypothecata pro solutione pecuniarum, quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad subleuandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an, & quando harum pecuniarum summæ priuilegiis depositi, & prælationis respectu aliorum creditorum gaudere possint?

VOTVM LXXXII.

1 *Facti narratio.*

2 *Dominium, ius, & proprietas eleemosynarum, quæ titulo eleemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis Sancti Francisci, spectat ad Romanam Ecclesiam.*

3 *Depositariorum ratio primo loco habetur quoties nummularij loco cedunt.*

4 *Principes prælationem habent in bonis sui Thesaurarij, & exactorum publicorum vectigalium.*

5 *Res extantes dicuntur si conuertantur in proprios vsus.*

6 *Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, propter malam administrationem.*

7 *Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui.*

8 *Titulus præcedens quando ex diuturno vsu præsumatur?*

9 *Syndicis conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi.*

10 *Syndicus potest omnia, quibus vtuntur Fratres, nomine Sedis Apostol. commutare, tractare, & expendere.*

11 *Syndicis est permissum eleemosynas pecuniarias recipere.*

12 *Syndici in prouinciis Hispaniæ possunt vendere, administrare, & permutare bona Religiosorum, non verò recipere eleemosynas pecuniarias.*

13 *Ordo Fratrum Minorum Sancti Francisci de Obseruantia minimè potest recipere oblationes, & eleemosynas pecuniarias, vt in sequentem diem eas conseruet.*

14 *Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere possunt.*

15 *Facta contra legem pro infectis haberi debent.*

16 *Scriptura priuata de recepto subscripta à debitore aliis creditoribus non præiudicant, nisi alia via de numeratione constet.*

17 *Creditor posterior, de cuius debito legitimè constet, præferendus anteriori, de cuius debito constat per scripturam priuatam recognitam, vel confessatam.*

18 *Religiosis fauendum sine præiudicio alicuius.*

19 *Ecclesia priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet.*

20 *Æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruanda, sed rigor, si vergit in damnum alterius.*

21 *Fauor Religionis, de quo in* l. sunt personæ, ff. de Relig. *intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt.*

22 *Religiosi Sancti Francisci in recuperatione pecuniarum, quas penes Syndicum deposuerunt, non sunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, seu tacitas, aut expressas hypothecas habentibus.*

23 *Deponens quando omnibus creditoribus præferatur?*

24 *Pecuniam, vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur cæteris creditoribus.*

25 *Depositares si est perempta, siu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniantur, nulla prælatio exinde datur.*

26 L. quod priuilegium, ff. depositi, *intelligitur.*

27 *Deposito datur priuilegium propter frequentiam contractuum, & necessarium vsum.*

28 *Creditores priuilegiarij præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita.*

29 *Depositarius præfertur in personalibus actionibus creditoribus nec habentibus hypothecam, nec priuilegium.*

30 *Creditor habens hypothecam, siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas.*

31 *Actio depositi est personalis.*

32 *Creditores depositi inter se prælationem non habent, quamvis quidam ex illis antiquiores sint aliis.*

33 *Creditores hypothecarij etiam posteriores præferendi sunt depositariis, vbi res non extat, & num. 44. & seq.*

34 *Depositum nullum aliud habet priuilegium quàm ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium.*

35 *Bona Syndici Seraphicæ Religionis non censentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depositis.*

36 *Depositum irregulare quando dicatur?*

37 *Depositum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis, nisi essent personales.*

38 *Deponens pecuniam numeratam non consequitur prælationis priuilegium.*

39 *Dominium transfertur in recipientem pecunias ex sola numeratione.*

40 *Deponens vbi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso censetur renunciare prælationis priuilegio.*

41 *Depositarius quando dominium transtulit pecuniæ, etiamsi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem.*

42 *Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia.*

43 L. Lucius 24. ff. depositi, *concordatur cum* l. die sponsaliorum, §. qui pecuniam, ff. eodem.

44 L. Certi condictio, §. vltimo, ff. depositi, *declaratur.*

45 *Depositum magis quàm mutuum in dubio præsumendum est.*

46 *Mercatores nunquam habent otiosas suas pecunias.*

47 *Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit, quas pœnas incurrat?*

48 *Perceptores Regij, & Thesaurarij, qui in proprios vsus pecunias conuertunt, quas pœnas incurrant.*

49 Ruini *doctrina refertur.*

50 *Decius* consl. 6. *declaratur.*

51 *Alciat.* consil. 100. *in quibus terminis loquatur.*

52 *Dominium pecuniæ depositæ penes Thesaurarium ad illum transit.*

53 *Argumentum à tutore ad Thesaurarium an valeat?*

54 *Eleemosynas Fratribus Sancti Francisci offerentes, possunt earum dominium sibi retinere, vel in Syndicum transferre.*

55 *Dominium earum quæ Fratribus Sancti Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pontificem transferatur.*

56 *Mutuum, & non depositum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos Ordinis S. Francisci?*

57 L. 1. ff. de in rem verso, & l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act. *declarantur.*

58 *Possessor bonæ fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in eius vtilitatem consumpserit.*

59 *Creditor anterior posteriori præferendus, etiam in bonis emptis ex eius pecunia.*

60 *Religio S. Francisci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & vt eadem corpora redderentur.*

61 L. 5. §. idem Pomponius, & l. 1. ff. depositi, *declarantur.*

62 *Procurator si ex mandato exigat pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati, non depositi.*

63 *Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali.*

64 *Contractus perfectus quando præcedit, & adjicitur conuentio, quæ potest cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quàm nouus contractus.*

65 *Actor probare tenetur reum dolo desiisse possidere, quando possidebat de tempore litis contestatæ.*

66 *Dolo desinens possidere habetur pro possessore, ac si verè possideret.*

67 *Mutuum non reconciliatur si consumptio pecuniæ, vel commixtio sit mala fide.*

68 *Dolus vnius non potest in damnum alterius redundare.*

69 *Prælatus æquiparatur tutori, & Ecclesia minori.*

70 *Prælatus æquiparatur marito, & Ecclesia vxori.*

71 *Ecclesia res Prælati tacitè obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet mariti bona.*

72 *Administratores Ecclesiæ, qui eius non sunt Prælati, aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur.*

73 *Ecclesia æquiparatur ciuitati, & non fisco.*

74 *Hypotheca non datur nisi in casibus à iure expressis.*

1 FRanciscus Rodericus mercator Matritensis, & Syndicus Monasterij Sancti Francisci eiusdem oppidi foro cessit, & decoctus remansit eo tempore, quo multas pecuniarum summas ab eodem monasterio in depositum receperat, vt eas legaliter, & fideliter dispensaret in necessitates Fratrum pro tempore occurrentes. Insurrexerunt post decoctionem hujusmodi multi alij creditores anteriores expressam, vel tacitam hypothecam habentes. Inter quos & monasterium prædictum fuit mota lis super prælationis iure in suis debitis exigendis de bonis à Francisco Roderico relictis, & plura hinc inde pro vtraque parte, & ad fauorem cuiusque prælationis fuerunt deducta.

2 Pro parte monasterij, & Fratrum prædictorum allegabantur Apostolicæ nonnullæ Constitutiones, quæ formam nominandi Syndicum præstant, & quomodo debeant recipere, & consumere pecunias, quæ ex fidelium eleemosynis fuerint collectæ ad Fratrum necessitates subleuandas, vt etiam continetur in statuto confirmato per Martinum V. vt refert Fr. Emman. *quæstionum Regularium tom. 3. quæst. 39. art. 4. in princ.* ibi: *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum procuratorem, œconomum, seu Syndicum, & auctorem, cui omnis eleemosyna pecuniaria, & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter digneetur easdem dispensare, debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuum, & locorum, ac alias quoque necessitates Fratrum pro tempore occurrentes*, &c. Quarum quidem pecuniarum dominium, ius, & proprietas spectat ad Ecclesiam Romanam, illarum verò collectio, & depositum pertinet ad eundem Syndicum, ex declaratione Martini V. & Pauli IV. vt in Bulla, quam refert Fr. Emman. *d. q. 39. art. 4. vers. Circa quam,* ibi: *Et prædictas eleemosynas nomine Romanæ Ecclesiæ (ad quam rerum omnium mobilium, & immobilium, quibus Fratres vti possunt, ius, proprietas, & dominium nullo medio spectat) recipiant, & recipere possint*, vel nomine fidelis eam offerentis, vt ipse notat *dict. art. 4. in vers. sed restat,* ibi: *Pecunia enim prædicta nomine dantis apponitur, qui prædictis necessitatibus prouidet secundum declarationem Nicolai III.* &c. & ibi: *Cùm prædictus Syndicus nomine dantis prædictam pecuniam teneat, & recipiat, & consumat*, &c.

3 Vnde videtur deduci, hos Syndicos pecunias huiusmodi ex eleemosynis collectas tenere, & recipere in depositum, ac proinde deponentes Fratres omnibus creditoribus præferendos, per *l. si hominem, §. quoties, ff. depositi,* ibi: *Quoties nummularij foro cedunt, solet primo loco ratio haberi depositariorum, hoc est, eorum qui depositas pecunias habuerint, non quas fœnore apud nummularios, vel cum nummulariis, vel per ipsos exercebant*, &c.

4 Secundò ex citatis constitutionibus colligitur dominium pecuniarum ad Romanam Ecclesiam spectare, cujus nomine Syndicus recipit, & ita Summus Pontifex præferendus omnibus aliis creditoribus in recuperandis pecuniis huiusmodi, vt videmus in Principum thesaurariis, & exactoribus publicorum vectigalium, *ex l. 1. & 3. C. de his, qui ex publicis ration. lib. 10. l. 1. & 3. C. de his, qui ex publ. collat. eod. lib.* cum traditis à Ponte *decis. 7.* Surdo *cons. 391.* post Ruin. *cons. 145. vol. 5.*

5 Tertiò ex eo, quia pecuniæ, quæ per Fratres consignatæ fuerunt dicto Francisco Roderico, debent reputari tanquã extantes, cùm certum sit illis vsum fuisse ad emendas res quas in domo sua, vt venderentur, publicè expositas habebat; dicuntur autem res extantes si conuertantur in proprios vsus, quia expendens locupletatus est, *l. 1. ff. de in rem verso, l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act.* cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 27.* Et maximè constando, prout constat, eundem Franciscum Rodericum dictas pecunias dolosè, & mala fide consumpsisse, quo casu habentur ac si fuissent consumptæ, ex traditis à Ias. *in l. rogasti, §. fin. n. 4. ff. si certum pet.* & à Surd. *cons. 4. ex n. 43.*

6 Quartò, & vltimò, quia Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem, ex gloss. communiter recepta *in cap. similiter, 16. q. 1. & in cap. ex litteris,* vbi Abb. *n. 11. de pign.* Neguzant. *de pign. 5. memb. 2. p. n. 120.* Palat. Rub. *in rub. de donat. §. 66. n. 21.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 536. n. 6.* Nouar. *de priuileg. miserabil. priuileg. 107.* Gaito *de credito, cap. 4. q. 11. ex n. 2029.* Et hoc idem tantæ hypothecæ ius in quolibet alio administratore agnoscunt Escobar *de ratiocin. cap. 39. n. 15.* & Amat. Roderic. *de creditorum concursu, p. 1. art. 5. ex n. 9.*

Verùm his non obstantibus, certius, & verius mihi videtur, nullam tacitam hypothecam, aut quodcunque aliud prælationis priuilegium Religioni S. Francisci concedi contra bona Francisci Roderici asserti Syndici, ad hoc vt aliis creditoribus sit præferenda.

Et

7 Et in primis nullus dicet, Franciscum Rodericum
fuisse verè Syndicum, quia eum in talem non nomi-
nauit Generalis Ordinis, nec deinde successit institu-
tio Pontificis, vt requirebatur, vt ea citatis Bullis col-
ligunt Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. art. 1.* Alphons. de Ca-
sarubios *in compendio priuilegiorum, in verb. Procurato-
res Fratrum, seu Syndici, num. 3. pag.* 491. Luengo *su-
per regulam Fratrum Minorum, cap. 4. controu. 14. sect. 2.
num. 1. folio* 295. vbi *n. 4.* tradit quod quidquid aliter
fit, faciunt Fratres per interpositam personam, & con-
8 tra regulam. Et nihil releuat quod dictus Franciscus
per plures annos Syndici officio vsus fuerit, ex qua
temporis diuturnitate præsumitur titulus administra-
tionis sufficiens, ad tradita per Fr. Emman. *d. tom. 3.
q. 39. versic. aduertendum etiam*; quia eius opinio in hac
parte contrariatur totis communis dispositioni; nam
Doctores, qui asserunt ex diuturno vsu præsumi titu-
lum præcedentem, fundantur *in l. cùm de in rem verso,
ff. de vsur.* ea qua probatur præcedentem titulum præ-
sumi quando cum diuturno vsu concurrit factum per-
sonæ, contra quam præscribitur, vt validissimè defen-
dit And. Fachin. *lib. 8. controu. cap.* 30. communiter re-
ceptus ab omnibus, quos in vnum congessit Castil. *de
tert. cap. 3. n. 27. cum seqq.* & facit quod tutor non pro-
bator ea eo quod quis pro tali haberetur, *ex l. 1. in
princ. ff. de eo qui pro tut.* gloss. *in l. 2. §. si maior, ff. ad
Tertyll.* Crauet. *cons. 339. n. 7. vol. 1.*

9 Et quatenus dictus Franciscus legitimè in Syndicum
crearetur, adhuc ille non poterat pecunias recipere,
cùm id sit contra regulam, nam Syndicis iuxta Bullam
Martini IV. solùm conceditur facultas administrandi,
vendendi, & alienandi, vt constat ex illius verbis, ibi:
*Et decreuit quod tales personæ sint verè, & legitimè ad-
ministratores, œconomi, Syndici, & actores, qui res prædi-
ctas, & rerum prædictarum pretium nomine Romanæ Ec-
clesiæ recipiant, & per eosdem in Fratrum prædictorum
vtilitatibus, prout eis licet ex regula, vel declaratione re-
gulæ, conuertant*, &c. refert Batt. *in tractat. Minoritar.
lib. 2. distinct. 8. cap. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 3. quæst. 39.
10 art. 1.* vbi *art. 3.* dicit, quod ipse Syndicus nomine Sedis
Apostol. potest omnia, quibus vtuntur Fratres, commo-
tare, alienare, tractare, expendere, & permutare; refert
etiam eadem verba Alphons. de Casarubios *in compen-
dio priuileg. Fratrum Minor. in verb. Procuratores Fra-
trum, seu Syndici, n. 3. 7. & 8.* vbi adducit confirma-
tionem Martini V. comprobant Miranda *en la exposi-
cion de la regla, cap. 77. fol. 450. & cap. 78. fol. 456.*
Hieron. Rodrig. *in compend. quæst. 6. Regul. resol. 119.
num. 3.* Fr. Francisc. Luengo *super Reg. Fratrum Mino-
11 rum, cap. 4. controu. 14. sect. 1. num. 5. pag. 294.* Et quam-
vis per constitutiones, quæ vulgò dicuntur Martinia-
næ, quarum suprà memini, Syndicis fuerit permissum
eleemosynas pecuniarias recipere, Sorb. *in compendio,
verbo Procuratores*, Carol. Marant. *resp. 41. n. 81. p. 1.* id
tamen fuit concessum cum ea qualitate, quod possent
monasteria, si velint, pro maiori regulæ perfectione,
huiusmodi facultate non vti, & in vim huius permis-
12 sionis prouinciæ Hispaniæ illas Martinianas constitu-
tiones non receperunt, & ita eorum Syndici possunt
tantum administrare, vendere, & permutare bona, quo-
rum vsus permittitur Religiosis, non autem recipere
eleemosynas pecuniarias, vt per citatam Bullam Mar-
tini V. resoluunt Alphons. de Casarrub. *dicto verbo
Procuratores, seu Syndici, num. 8. pag. 491. in fine, &
pag. 492. in princip.* & Sorb. *in addit. ad eundem, pag.
494. vers. quoad quintum.*

13 Et quidem iure optimo, cum non minùs certum sit
Ordinem Fratrum Minorum Sancti Francisci de Ob-
seruantia, iuxta illius sanctum institutum, minimè posse
recipere eleemosynas, & oblationes pecuniarias, tam
per se, quàm per interpositam personam, ad hoc vt in
sequentem diem eas conseruet, vt est expressum *in
cap. 4. Regul.* his verbis: *Præcipio firmiter Fratribus
vniuersis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant
per se, vel per interpositam personam*, &c. refert Fran-
cisc. Luengo *vbi supra*, & Fr. Ludouic. de Rebolledo
part. 1. chronica S. Francisc. lib. 1. cap. 4. fol. 81. Quod 14
enim per dictas Martinianas constitutiones concessum
fuit Conuentibus apud quos receptæ sunt, illud solùm
est quod Syndici recipere possint pecuniarias eleemosy-
nas de manu illas offerentium, remanente tamen earum
dominio ad illorum dispositionem, & penes summum
Pontificem, quando de illo non disposuerunt, cum hoc
tamen vt nullo casu ipsi Religiosi illas recipere va-
leant, vt patet ea ipsa Bulla Martini V. quam refert
Casarrub. *vbi suprà*, & Francisc. Luengo *super reg. cap. 4.
controu. 15. sect. 2. n. 12. pag. 310.* vbi dicit quoad quar-
tum capitulum regulæ, quod Fratres non recipiant pe-
cuniam, *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem
Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. quod qui-
libet Conuentus, seu locus habeat suum Syndicum, cui om-
nis eleemosyna pecuniaria, & alia, quæ ad pecuniam re-
duci possunt, integraliter assignentur, qui easdem dispen-
sare debeant legaliter, & fideliter ad necessitates Fratrum
pro tempore occurrentes, & quod Fratres nullo modo de-
narios, vel pecuniam recipiant*, &c. Et sic ex Bulla Gre-
gorij XIII. quam refert Emman. Rodriguez *dict.
tom. 2. quæst. 126. art. 4. versic. ad primum*, possunt Syn-
dici Conuentuum Missarum, ac diuinorum officiorum
stipendia etiam in iudicio petere, Ricciul. *de iure per-
sonar. extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 8. cap. 9. n. 27.*
Carol. Marant. *resp. 41. n. 67. p. 1.*

Ex quo infero, quod cum fuerit prohibitum per di- 15
ctam Martinianam Constitutionem, ne pecuniæ huius-
modi ab ipsis Religiosis reciperentur, etiam titulo elee-
mosynæ, consequens fit eas esse Syndicis tradendas de
manu illas offerentium, iuxta regulæ, institutique dis-
positionem: aliter enim quicquid gestum fuerit, vti
contra regulam, pro non facto haberi debet, nec eam-
de priuilegium induci potest, ad not. per Abb. *in cap. in
præsentia, n. 63. de probat.* Bald. *in auth. ingressi, num. 59.
C. de Sacros. Eccles.* Ancharan. *in cap. 1. n. 30. de testam.*
& cum aliis Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 7.
cap. 26. n. 49.* Et sic confessiones de recepto, & instru-
menta, quibus dictus Franciscus asseruit se recepisse à
Fratribus certas pecuniarum summas, non possunt exe-
qui, cùm ea illis vti contra legis, & regulæ prohibitio-
nem factis, nulla ciuilis, aut naturalis nascatur obliga-
tio, & stante constitutione, & regula actum annullan-
te, vtique omnia, quæ sequuntur ex illis, nulla etiam,
& inualida censeri debent, *ex l. non dubium, §. penult.
ff. de legib.* ibi: *Sed etsi quid fuerit subsequutum ex eo,
vel ob id quod interdicente lege factum est, illud quoque
cassum, ac inutile esse præcipimus*, &c. Alderan. Mascard.
de stat. interp. conclus. 9. num. 34. Farin. *fragment. crimin.
pars. 2. litt. L, num. 176.*

Eo maximè, quia de debito non constat, nisi per ali- 16
quas priuatas scripturas à Francisco Roderico debitore
subscriptas, & recognitas, quæ ab iis creditoribus præ-
iudicium aliquod inferre non possunt, nisi alia via de
numeratione constet; quia aliàs esset in potestate de-
bitoris, quando vellet, veris creditoribus præiudicare,
gloss. *in cap. 3. de fide instrum.* Socin. *consil. 67. n. 2. lib. 4.*
Bart. *in l. post contractum, in fin. ff. de donat.* Rebuff. *de
chirog. recog. num. 81.* Bursat. *cons. 119. n. 21. lib. 2.* Surd.
cons. 547. n. 7. Caputaq. *decis. 217. p. 1.* Golet. *de proces.
execut. p. 1. cap. 20. n. 96.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6.
§. 3. num. 34.* Rot. Genuens. *decis. 13. n. 21. & decis. 188.*
Gaito *de credito, cap. 2, tit. 3. à n. 512. & tit. 8. n. 3207.*
Noguerol. *allegat. Iuris allegat. 36. num. 37.* quod pro-
cedit etiamsi de debito constet per chirographum re-
cognitum cum hypotheca, quia semper illi præfacienda

est posterior, de cuius credito constat. Ita Greg. Lop. *l.*
27. tit. 13. part. 5. gloss. 1. versic. & signanter nota, Ioan.
Gutier. *de iuram. p. 3. cap. 15. n. 21.* Carot. *de remed. ex-*
ceps. 223. à n. 144.
19 Et quamvis Religionis causa debet esse fauorabilis,
id tamen verum est quando exinde non inducitur præ-
judicium Iuris tertio acquisiti, quia Ecclesia nunquam
patitur contra iustitiam aliquid fieri in damnum tertij,
iuxta *cap. 1. de alien. feudi*, ibi: *Sed diuersum obser-*
uatur in Ecclesia, quàm in priuato: Ecclesia enim tu-
trix, & auctrix iustitia non patitur contra iustitiam
aliquid fieri in se, vel in alterum, priuatus verò semper
obuiat iustitia, cap. per tuas, & ibi, *gloss. in verbo frau-*
dem, de don. Non enim ad iniquum cumpendium tra-
hi debet priuilegium Ecclesiæ, vel minoris, vt tradit
Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 4. n. 79. in fine,*
per gloss. in l. pen. §. fin. de rebus eorum, & per *l. fin. C. de*
vsucap. pro empt. & tradunt Marc. Anton. Genuens. *in*
20 *practicab. Eccles. q. 177. in fine*, quod æquitas in rebus
Ecclesiæ non est seruanda, sed rigor, si vergit in dam-
num & interesse alterius, per *cap. 1. de dolo, & contum.*
sequitur Nouar. *de priuil. miserab. person. priuileg. 75.*
num. 13. Fauor enim Religionis, de quo *in l. sunt per-*
21 *sona 43. ff. de Relig.* intelligi debet in dubio, & quando
cum pari iure, & absque vlla prælatione creditores
concurrunt, prout videmus in personalibus, inter quos
tantùm præualet fauor Religionis, & piæ causæ, vt ex
D. Thom. Nau. Valent. Rodriguez, Sayro, & Rabello
probat latè Molfes. *post consuet. Neapol. cons. 13. n. 10.*
Honded. *cons. 29. n. 95.* quos sequitur Gaito *de credita,*
cap. 4. quæst. 11. n. 2047.
22 Vnde nil releuanta Ecclesiæ fauore, quippe qui in
hac materia cum tanto præiudicio, & damno locum
habere non potest, & stando in mera iuris communis
dispositione, resoluendum est, Franciscum Rodericum
vti Syndicum Seraphicæ Religionis nõ fuisse, nec esse
depositarium pecuniarum, quas Religiosi illi tradide-
runt, & ipse de manibus eorum recepit, ac proinde
illos in pecuniarum huiusmodi recuperatione præfe-
rendos non esse cæteris creditoribus anterioribus, taci-
tas, seu expressas hypothecas habentibus, vt ex se-
quentibus apparet.
23 Nam certa est Iuris conclusio in hac materia, quod
tunc deponens indistinctè omnibus creditoribus præ-
fertur, si depositum fiat aarum rerum, quæ in pondere,
numero, & mensura consistunt, & dominium in depo-
sitarium non sit translatum, & res, seu pecuniæ extent,
vt probat text. *in l. si ventri, §. in bonis, ff. de priuil. credit.*
ibi: *Si tamen nummi extant, vindicare eos posse puto à*
depositariis, & futurum eum qui vendicat ante priuile-
gia, &c. vbi *gloss. verbo à depositariis*, dicit, id est à de-
ponentibus. Notant DD. *per text.* ibi, *in l. si is qui, C. de-*
positi, in illis verbis, ibi, *nisi nummi extent*, &c. *l. 12. in*
fine, tit. 14. p. 5. ibi: *Pero si entre los bienes de tal deudor,*
como esso fuere fallado alguna cosa agena que lo huuiessa
dado alguno en guarda, en saluo dezimos que sin que à su
Señor, y que los debdores no ge lo puedan embargar, no-
tat Gregor. *in gloss. verbu à su Señor*, vbi ponderat *dict.*
leg. procuratoris, §. planè, versicul. quod si dedi, Digestis
de tribut. & leg. cum fundus, §. seruum tuum, ff. si certum
petatur, cum aliis citatis à Matiens. *l. 7. gloss. 5. n. 1. titu-*
24 *lo 15. lib. 5. Recop.* ibi: *Quoties causa prælationis credi-*
torum agitur, in primis præfertur qui rem aliquam, vel
pecuniam in sacco deposuit, si res extat, eam siquidem po-
terit vindicare tanquam dominus, qui eam deposuit; hic
enim præfertur omnibus hypothecariis, & priuilegiariis, vt
in leg. si ventri, §. in bonis, Digestis de priuileg. credit. &c.
Rodriguez *de concursu creditorum, articulo 6. de priui-*
25 *leg. depositi, n. 46.* ibi: *Si verò res deposita est perem-*
pta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij in-
uenitur, ac propterea actione depositi ad æstimationem
agitur, tunc depositor quatenus est tempore prior,
aliis priuilegiariis creditoribus præfertur, etiamsi ha-
beant expressas hypothecas tempore posteriores: si au-
tem habeant creditores alias hypothecas tempore prio-
res, præferentiam habent in bonis depositarij; quod se-
cus esset, si solùm chirographarij creditores fuissent: nam
tunc depositoribus inter personales actiones maius exi-
gendi ius competit, quo modo intelligi debet text. in
dict. §. in bonis, in princip. quando scilicet apud deposita-
rios nummi, vel alia res deposita non extabant, &c. Cui
resolutioni non opponitur text. *in leg. quod priuile-* 26
gium, ff. depositi, dum videtur decidere priuilegium com-
petens deponenti, intelligendum esse non solùm si pe-
cunia extet, sed etiam vt præferatur in omnibus frau-
datoris facultatibus, quia procedit, vt notat Greg. *in*
d. l. 9. verb. primeramente, tit. 3. part. 5. in depositis, quæ
fiunt coram nummolariis, seu argentariis publicis præ-
positis à Rege propter ipsorum necessarium vsum, &
frequentiam contractuum, vt videre est in deposita-
rio generali, & patet ex verbis Gregorij Lopez *citato*
loco, ibi: *Istud priuilegium datur deposito propter fre-*
quentiam contractuum, & necessarium vsum, vt Digest. 27
depositi, leg. si hominem, §. quoties, cum l. seq. quæ est dict.
leg. priuilegium, ipsamet lex priuilegium hoc expressò do-
cuit, ibi: *Idque propter necessarium vsum argentariorum*
ex vtilitate publica exceptum est, &c. Et ita cum con-
stat penes dictum Franciscum Religiosorum pecu-
nias non extare, sed ab ipso consumptas fuisse, nullam
in hoc capite prælationem ipsi prætendere possunt, vt
patet.
Præcipuè quando adest hypotheca in certis, & de- 28
terminatis bonis, vel si adsint creditores priuilegiarij, vt
in præsenti casu, quia tunc præferuntur depositariis, si
non extat pecunia deposita, in quibus terminis etiam
potest intelligi *d. l. quod priuilegium* 8. ne videatur con-
trariari dispositioni alterius *l. ventri, §. in bonis*, insi-
nuat *d. l. 9. tit. 3. part. 3.* ibi: *Fueras ende si antes que*
aquellas cosas hubiesse recibò en guarda, hubiesse fecho al-
gun debdo per que hubiesse obligado señaladamente todos
sus bienes, o parte dellos, en entonces antes pagarse el
debdo que hubiesse, que aquello que assi hubiesse recibido en
guarda, &c. cuius decisionem intelligit Gregor. Lop.
ibi, *in gloss. verb. contar*, quando non extat pecunia de-
posita. Et resoluit Sanch. *de decoctor. part. vltim. n. 3.*
ibi: *Sed si vsuras deponens non accipiebat, & alij credi-* 29
tores erant, qui hypothecas habebant, & hi ratione iuris
realis præferendi sunt, l. Procuratoris, §. si plures, ver-
sic. planè, ff. de tribut. leg. pro debito, C. de bonis auctor.
iud. possid. Si verò alij creditores non habeant hypothecam,
nec priuilegium in personalibus actionibus, depositarius
præfertur, leg. si hominem, §. quoties, in princip. titul.
At vbi priuilegium in personalibus actionibus habebant,
etsi quidem impensa funeris, & hæc causa, cum bona sol-
uenda non sunt, procedit l. penult. ff. de relig. & sumpt.
fun. Idem in aliis casibus notatis ab Accurs. in dict. §. qui
hominem, vers. depositariorum, vt illi creditores priuile-
giarij præferuntur, & ita intelligendus est §. in bonis,
dum dicit depositarios post priuilegia admitti, & extra
illos casus deponentes admittuntur: sic etiam est intelli-
gendus dict. §. quoties, &c.
Certum est enim, quod creditor habens hypothe- 30
cam, siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus
creditoribus habentibus actiones personales etiam pri-
uilegiatas, *leg. eos, C. qui potiores, l. 1. C. si propt. publ. pen-*
sit. l. procuratoris, §. si plures, Digestis de tribut. l. pro de-
bito, Cod. de bonis auctor. iudic. possid. Molin. *de iustit.*
tract. 2. disp. 526. versic. quod attinet, Carot. *de deposito,*
parte 2. quæst. 47. numero 12. Felician. *de censib. lib. 3.*
cap. 5. n. 70. Flores de Mena *var. lib. 1. quæst. 6. art. 3.*
num. 38. Amat. Roderic. *d. art. 4. num. 3.* & non minùs 31
certum quod actio depositi est personalis, prout sunt
omnes

omnes actiones, quæ ex contractu nascuntur, quando nulla adest hypotheca, ex §. *omnium, iuncto §. item Serviana, Instit. de action.* Et comprobatur ex eo, quod creditores depositi inter se prælationem non habent, quamvis quidam ex illis antiquiores sint aliis, vt est expressum *in d. l. si hominem, §. quoties, ff. depositi,* & docent plures, quos citat Castill. *quotid. contron. lib. 3. c. 16. n. 78.* nam si inter eos daretur ius aliquod hypothecæ, certò præferendi essent iuxta depositorum prioritatem, ex regula: *Qui prior est tempore, potior est iure.*

33 Vnde cùm actio depositi sit personalis, vbi res non extat, creditores hypothecarij omni iure præferendi sunt, quamvis tempore posteriores, vt considerat Peguera *decis. 38. n. 12.* Est enim communis omnium ferè
34 Doctorum sententia, quod depositum nullum aliud habet priuilegium, quàm ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium, vt magistraliter docuit Paul. de Castro *in d. l. si hominem, §. quoties, n. 1.* quam sequuntur Strach. *de decoctorib. p. vltim. num. 3. p. 441.* Moz. *de contract. de deposito, c. de natural. depositi, n. 22.* Meyrer. *lib. 2. de priuileg. credit. titul. 8. à numer. 1.* Petr. Gregor. *syntag. iuris lib. 23. cap. 3. n. 19.* Matiens. *lib. 7. gloss. 5. num. 13. titul. 16. lib. 5. Recop.* Parlad. *in sesquicent. differ. 58. §. 2. num. 6.* D. Barbos. *in leg. si cum dotem, §. fin. à num. 36. ff. soluto matrimon.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 10. tit. 10. num. 38.* Caroc. *de deposito, parte 2. quæst. 47. num 70.* Amat. Roderic. *de priuileg. credit. artic. 6. n. 44.* Pichard. *in §. quadam actiones 20. n. 41. cum seqq. Institut. de act. omnib.* qui omnes vno ore tenent creditores hypothecarios etiam posteriores præferendos esse depositariis, exceptis Herman. Mayrer. *d. lib. 1. titul. 8. num. 6.* & Amat. Roder. *d. p. 1. art. 6. n. 46. ad med.* qui contrarium in hoc articulo minus benè tenuerunt.

35 Et in puncto, quod bona Syndicis Seraphicæ Religionis non censentur tacitè obligata & hypothecata, & quod alij creditores hypothecarij debent præferri Religioni & eius Fratribus in debitis suis exigendis, resoluit Alex. *cons. 104. n. 2. vers. quantum verò ad tertium, & n. 3. in fine, vol. 6.* quem solum auctorem potui invenire in nostris terminis & casu loquentem.

36 Et licèt essemus in terminis veri depositi (quod non est ita, ex infrà dicendis) nullus negare poterit, hoc depositum esse irregulare, quod tale dicitur quando datur pecunia, vel quid aliud in pondere, numero & mensura consistens post habitam numerationem, vt non idem, sed tantumdem reddatur, iuxta text. *in l. Lucius, l. die sponsaliorum, §. 1. l. Publia Mænia, §. 1. ff. depositi,* cum traditis ab Amat. Roder. *de concursu credit. part. 1. art. 6. à num. 39.* Castill. *contron. lib. 3. cap. 16. ex n. 31.* Ioan. Bapt. Larrea *Granat. dec. 14. n. 3. & 4. & ex n. 22.*

37 Nihilominus tamen huiusmodi irregulare depositum non concurrit cum creditoribus hypothecariis, nisi essent personales; illi enim qui habent hypothecas, semper præferuntur, *l. eos, C. qui pot. d. l. si ventri, §. in bonis, l. 9. tit. 3. part. 5.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 526. num 6 & disp. 536. n. 25.* Castill. *d. lib. 3. cap. 16. n. 65.* & latiùs *n 70.* In tantum quod de iure Regni, *ex d. l. 9.*
38 deponens pecuniam numeratam penes aliquem, non ob id consequitur prælationis priuilegium, quamvis illa existat, quia ex sola numeratione dominium fuit translatum in recipientem, & ita illam *l. 9.* intelligit Greg. Lop. *ibi, in gloss. 1.* vbi requirit in deponente ad hoc vt in re deposita extante prælationem obtineat, quod sit talis, ex qua non possit dominium transferri in deposi-
39 tarium, Paul. de Castro *in d. l. si hominem, §. quoties, n. 2. ff. de priuileg. cred.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 5. gloss. 8. part. 7. num. 12.* Castill. *d. lib. 3. cap. 16. num. 72.* Larrea *decis. 15. num. 25.*

Nec forma obligationis chirographariæ à Francis- 40
co Roderico factæ potest inducere talem formam contractui, vt exinde nascatur ius ad prælationem obtinendam ex vi depositi irregularis contra creditores priuilegium personale obtinentes, quia principalis huius priuilegij ratio in eo consistit, quod fiat depositum absque vllo deponentis interesse, seu imaginaria vtilitate; nam depositum datum gratia rei custodiendæ, vt *in leg. 1. & l. cùm serui 11. ff. depositi,* est gratuitum, Abb. *cons. 62. in fine, vol. 1.* Crauet. *cons. 145. n. 6. & 17.* Roland. *cons. 72. n. 1. vol. 1.* Surd. *cons. 307. n. 7.* vbi enim deponens aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur (vt in nostro casu) eo ipso censetur renuntiare dicto priuilegio, ex text. *in d. l. si hominem, §. quoties, ff. depositi, d. leg. si ventri, §. in bonis.* Vnde aduertit Angel. *ibi, numer. 1.* quod sit cautus Aduocatus vt faciat inspici libros campsoris, seu depositarij, vel argentarij, vt ex illis apparere possit, an ob aliquod interesse, vel ob quam causam pecunia deposita fuisset. Ita docent Paul. de Castro *in d. leg. si hominem, §. quoties, num. 2. ff. depositi,* ibi: *Si nullam vtilitatem sentiebant, debet primò eis satisfieri, & residuum distribui inter alios. Si autem recipiebant commodum, licèt adhuc diceretur depositum, tamen excedit naturam depositi, & accedit ad naturam mutui, nec debent esse melioris conditionis quàm alij, sed venire per solidum, & libram, sicut alij, & prædicta quando translatum fuit dominium in depositarium, quia non fuit deposita pecunia signata in sacculo,* &c.

Straccha *de decoctorib. p. vltim. titul. qui potiores in* 41
bonis decoctorum habeantur, num. 3. ibi: *Si verò dominium depositarius transtulit, etiamsi pecunia experiatur in bonis decoctoris, idem de ea, quod de aliis bonis est iudicandum, quoniam in creditum abiit, §. si plures, in vers. sed si dedi: & hoc casu cùm de decoctione personali tantum tractandum sit, siquidem deponens recipiebat commodum, vtputa vsuras, eius causa potior, meliorve aliis creditoribus, & meritò, aliud enim est credere, aliud deponere, d. §. quoties, & §. in bonis,* &c.

Castill. *contron. lib. 3. cap. 16. num. 64.* ibi: *Depo-* 42
nens ergo in summa, si recipiat vsuras vel fœnus, aut aliud interesse, separandus non est à cæteris creditoribus, nec aliis præfertur. Cæterùm si vsuras non recipiebat, nec commodum aliud, tunc regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia; quod ita concludunt præfata iura, & cum aliis Barb. *in d. l. si cum dotem 23. §. fin. num. 33. ff. solut. matrim.* Vincent. Caror. *de deposito, part. 2. quæst. 47. num. 5. & num. 13.* &c.

Item excluditur prætensum depositum, quia vt con- 43
stat ex carta de recepto à Syndico subscripta, per illam obligatur restituere Religioni non eandem pecuniam, sed tantundem in moneta quolibet tempore vsuali, ex qua forma obligandi colligitur hoc non esse depositum, nec posse depositi priuilegiis & prælationis iure gaudere, *ex leg. Lucius 24. ff. depositi,* vbi cùm responderet Papinianus in terminis illius text. depositi actionem locum non habere, id tamen postea declarat his verbis: *Quod ita verum est, si id actum est vt corpora nummorum eadem redderentur; nam si vt tantundem solueretur, conuenit, egreditur ea res depositi notissimos terminos,* &c. Cui decisioni licèt videatur opponi idem Papinianus *in leg. die sponsaliorum, §. qui pecuniam, ff. eod.* ibi: *Eum qui pecuniam apud se non obsignatam, vt tantundem redderet, depositam, vel ad vsus proprios conuertit, post moram in vsuras iudicio quoque depositi condemnandum esse,* &c. nihilominus tamen lex ista non procedit quando expressè conuentum fuit, vt tantundem solueretur,

ea conuentione siue permissione, vt depositariua si vellet, posset vti pecunia deposita, ad glos. *verb. condemnandus, in d. l. Lucius, §. qui pecuniam*, ibi: *Si verò expressè conuenisset, vt si vellet vteretur, demum cùm vtitur fit mutuum, & de mutuo agitur, l. quod si ab initio, ff. si certum pet.* &c. Probatur etiam *ex l. certi condictio, §.*
44 *vltim. ff. eod. titul. si certum pet.* vbi resoluit Iureconsultus, quod licèt à principio pecunia deueniret in alicujus potestatem titulo depositi, attamen si posteà permisit deponens depositarium ea vti, tale depositum in mutuum conuertitur, vt constat ibi: *Deposui apud te decem, postea permisi tibi vti: Nerua, & Proculus, etiam antequam moueantur, condicere, quasi mutua, tibi hæc posse aiunt: & est verum, vt & Marcello videtur, animo enim cœpit possidere; ergo transit periculum ad eum, qui mutuum rogauit*, &c.

45 Comprobat Amar. Rodetic. *de concursu credit. d. art. 6. de priuileg. depositi, num. 13.* ibi: *Vltimò colligitur ex iis, quæ latè adduximus circa interpretationem leg. Lucius, & l. die sponsaliorum, & l. Publia Meuia, ff. depositi, quod si deponatur res, quæ pondere, numero, mensurave constat, veluti pecunia, aut alia similis res, & talis pecunia dissoluta, aut dissipata sit, aut res consumpta, & non appareat, si hoc à principio actum est, vt non eadem, sed tantundem redderetur, aut saltem contrarium non appareat, locus erit priuilegio, de quo in d. §. in bonis, & in d. §. quoties, quia id inspicitur quod principaliter agitur, ex l. si quis 4. ff. si certum pet. cùm in dubio magis depositum, quam mutuum præsumendum sit, vt ibidem resoluimus, quasi diuersi Iuris esse censeatur, cùm pacto simili à contrahentibus deueneretur ex interuallo, veluti quod tantundem redderetur, aut ea pecunia vteretur accipiens: quo casu transfundi depositum in mutuum intelligitur ex dispositione leg. certi condictio, §. vltim. ff. si certum pet. tunc enim ad huiusmodi contractus depositi genus non extenderetur priuilegium depositi, de quo in d. cap. quoties, & d. leg. si ventri, §. in bonis, quod ita notabiliter docuit* Accurs. *in d. leg. die sponsaliorum, §. qui pecuniam, in gloss. verb. condemnandus est, & in lib. 3. verbo obnoxium*, vbi
46 latè Salicet. *C. eod. tit. depositi*, &c. Vnde cùm expressè Syndicus se obligauerit pecuniam titulo depositi acceptam postea restituere in moneta quolibet tempore vsuali, tacitè videtur ei permitti, & facultas concedi ea vtendi, prout vsus fuit cùm esset mercator, cuius pecuniæ nunquam solent otiosæ remanere, vt ponderauit Rot. Genuens. *decis. 139. num. 9.* ibi: *Adeo negotiis cambiorum, & mercium incumbunt, vt vnusquisque pecunias suas, quantacumque, vel quantulacumque fuerint illa, nec momento quidem temporis patiantur otiosas remanere, sed omnes indifferenter pro viribus, & facultatibus negotia vel cambiorum, vel mercium præ manibus semper habeant frequentissima*, &c. Thesaur. *decis. 260. n. 10.* ibi: *Nam non præsumuntur huius generis homines tenere pecuniam otiosam*, &c.

47 Ex quibus patet responsio ad primum fundamentum alterius partis, & deueniendo ad secundum respondetur Doctores, qui tenent dominium pecuniæ nomine domini Thesaurario persolutæ, minimè transire in ipsum Thesaurarium, loqui in casu *d. leg. 1. & 3. C. de his, qui ex publ. collat.* quando scilicet pecunia ad custodiam tantùm datur: sed quando recipiens alienam pecuniam est administrator, & facultatem habet de ea disponendi, seu in se periculum recipit, tunc & eo casu iidem Doctores fatentur ad eum dominium transferri, absque incursu alicujus pœnæ posse illam in proprios vsus conuertere, vt testatur Ponte *decisione 7. numer. 19.* ibi: *Quod quando minister pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit, tenetur pœnis statutis in dictis titulis de his qui ex publ. ration. & de his qui publ. collat. & infert ad perceptores Regios (quorum onus est exigere publicam pecuniam, & solum ad vsus destinatos, vel ad Regiam Thesaurariam* 48
transmittere) qui si in proprios vsus illam conuerterint (concludit inquam) contra eos habere locum pœnas prædictarum legum, & pœnam peculatus, nisi in se receperint periculum pecuniæ, & sic expressè sit eorum periculo tradita, &c.

In eisdem terminis loquitur Ruin. *d. consil. 143. nu-* 49
mer. 2. & 3. & defendit Thesaurarium quendam, qui in proprios vsus domini pecunias conuerterat, vt videre est ibi: *Ex alio etiam non potest Thesaurarius puniri, quia etiam in themate declaratur, quod pecunia ad eius exactionem pertinentes exiguntur per alios, hoc est, per suos notarios ad hoc deputatos & electos ab Illustrissimo Domino Marchione, & qui in absentia necessaria Thesaurarij dictas pecunias possunt contrectare & expendere, sicut ipse præsens potuisset*, &c.

Optimè Surd. *d. cons. 391. num. 28.* ibi: *Decius au-* 50
tem in d. cons. 6. loquitur in terminis penitus diuersis, nempe in exactore, qui tenebatur solùm soluere infra certum terminum, non autem in eo, qui debet semper tenere pecuniam publicam vsui paratam, & promptam, &c. & pau-
lò inferiùs Alciatus *cons. 100. loquitur in Thesaurario,* 51
longè diuerso à nostro, nempe qui erat argentarius, campsor, vel trapezita, & conatur probare quod non fuerit deputatus ad solam custodiam, &c. Vnde cùm D. Franciscus Rodericus se obligauerit restituere illam pecuniam in suo valore, & in se transfuderit illius periculum, benè sequitur quod eam fecit suam, vt expressè probat idem Alciat. citatus à Surdo *in d. cons. 100.* quod in noua editione est *cons. 12. num. 8. lib. 5.* ibi: *Comprobatur hoc ex eo, quod semper gestum est, quia casus fortuiti periculum semper fuit apud ipsos Vincentios, nec ex furtis illis perpetratis voluit aliquid damni sentire fiscus: vnde apparet, quod id agebatur vt dominium transiret in ipsos, leg. in nauem, vers. idem iuris, ff. locati, & quod notat Dec. cons. 474.* &c.

Cùm ergo dictus Franciscus fuerit, vt dictum est, 52
administrator, ac potuerit omnia quibus vtuntur Fratres, nomine Sedis Apost. tractare, & expendere, nil mirum si illorum dominium in eum transierit, vt in tutore, & cæteris administratoribus probat Bart. *in d. l. Titium, & Maxium, §. altero, num. 1. Digest. de admin. tutor.* Bald. *in l. si patruus, Cod. commun. vtriusque iudic.* Dec. *consil. 6. col. 2.* Alciat. *d. consil. 100. numero 6.* aliàs *consil. 12. num. 10. lib. 5. in noua imp.* & ad propo-
situm Surd. *d. cons. 391. num. 28. in fine*, ibi: *Nec mouet* 53
argumentum à tutore ad thesaurarium, quia respondet terminos esse longè diuersos, quia tutor generalem habet administrationem, vt toto titul. ff. & Cod. de administrat. tutor. & ideo potest, imò aliquando debet pecuniam conuertere in species, aliquando species in pecuniam: at thesaurarij administratio tota consistit in recipiendis, custodiendis, & soluendis pecuniis, nihil autem ex se facere potest, &c.

Nec dici potest Syndicum recipere has pecunias ad 54
custodiam, & sic in eum dominium transire non posse, cum illud sit penes Romanum Pontificem tantùm: quia respondetur eleemosynas offerentes Religiosis huiusmodi, posse quando illas, aut alia bona hoc titulo Syndico consignant, dominium earum rerum sibi retinere, aut in Syndicum transferre, vt ex Bulla Nicolai III. aduertit Fr. Franciscus Luengo *super regula Fratrum Minorum, cap. 4. controuers. 15. sect. 3. num. 6.*
& 7. & solùm eo casu, quo offerens voluerit à se ab- 55
dicare rerum donatarum dominium, & nihil hac de re per illum fuerit dispositum, in Roman. Pont. earum rerum dominium transit, & penes illum remanet, vt docent Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 39. artic. 4.* Portel. *in dub. Regular. verb. Syndicus, num. 5.*

Sanch.

Sanch. in praecepta Decalogi, tom. 2. c. 18. n. 12. & 14. &
plures relati à Fr. Francisco Luengo d. cap. 5. contr. 5.
sect. 1. n. 8. & 9. pag. 303.
56 Imò stante conuentione facta inter deponentes, &
dictum Franciscum de restituendis pecuniis in moneta
quolibet tempore vsuali, videtur hic modus contrahen-
di non facere recipientem Syndicum, nec administrato-
rem, sed mutuatarium, qui sicut quilibet alius, illas pe-
cunias de manu dantium mutuò accepit, ex l. sicut,
§. non tantum, ff. de adminis. tutor. ibi: Seque mutua pe-
cunia poterit obligare sibi mutuam prascribendo, &c. l. non
existimo 51. ff. eodem titulo, ibi: Et multum refert palam
apertéque debitorem se, vt extraneum, & quemlibet face-
ret pupillo, &c. & in vno eodemque subiecto potest
duarum personarum ius concurrere, l. si paterfamilias,
§. qui duos, vbi gloss. ff. de adopt. l. post mortem, ff. quando
ex facto tut. cum vulgaribus, & hoc casu solùm atten-
ditur effectus, & prospicitur quod magis conueniens est
actui, de quo agitur, quicquid eidem personæ alio titu-
lo, & respectu videatur diuersum nomen, & officium
conuenire, l. debitor sub pignore, §. fin. ad Trebellian.
cap. postulasti, de concess. prabend. latè Euerard. in loco à
Tanquam, seu correspectiuis, n. 5. 8. & 12. vbi plura ad-
ducit exempla, & bene in proposito probat text. in l. 3.
§. sed & si quidem, ff. iudic. solvi, ibi: Si quidem tutor
sit, non tamen quasi tutor negotia administret, vel dum
ignorat, vel ex alia causa, dicendum est non committi sti-
pulationem, &c.
57 Ad tertium fundamentum respondetur per d. l. 1. ff.
de in rem verso, & per dict. l. 1. §. non autem, ff. de exercit.
act. minimè probari pecunias consumptas in vtilitatem
illius, qui consumpsit, tanquam extantes reputari, sed
illic ob illarum actionum naturam pater obligatus re-
manet, quatenus in eius vtilitatem versum est, & exer-
58 citor, quatenus ad nauem armandam mutuatum sit. In
aliis verò quoad effectum, de quo agitur, nulla ratio ha-
betur de bonis consumptis in vtilitatem eius, qui con-
sumpsit, etiamsi locupletior factus fuerit, vt videre est
in bonæ fidei possessore, qui tenetur restituere fructus
perceptos extantes, iuxta l. certum, C. de rei vind. l. & ex
diuerso, ff. eodem tit. l. 39. tit. 28. part. 3. & tamen si non
extent, & illos consumpserit in eius vtilitatem, & ex
eis locupletior factus sit, ad restitutionem non tenetur,
gloss. magna in vers. de consumptis, in d. l. & ex diuer-
so, Bald. in l. 3. C. de vsur. Angel. & Imol. in l. sequitur,
§. 1. ff. de vsucap. idem Imol. in c. grauis, & ibi Abb. n. 6.
de restit. spol. Corn. cons. 301. volum. 1. Socin. consil. 251.
lib. 2. Ratio est, quia ius solũ ad fructus extantes actio-
nem concedit, nulla habita ratione verùm possidentes
fuerint, aut non fuerint cum illis locupletiores effecti,
quia hoc solum pertinet ad iudicia vniuersalia, vt latè
obseruant Ioan. Garc. de expens. cap. 23. num. 40. & 41.
qui dicit in Hispania nunquam de hoc dubitatum, Pi-
nel. in l. 2. de rescind. vend. p. 2. c. 4. n. 60.
59 Vlteriùs creditor anterior non desinit talis esse ob
id quod debitor emerit, & adquisiverit alia bona de
pecuniis, quas acceperat à posteriori, quia etiam in his
bonis semper præferẽdus est prior, vt in fortioribus ter-
minis resolvunt Bart. in l. interdum, ff qui potiores, Ne-
gusant. de pign. 2. memb. 5. p. n. 3. & citati à Cov. lib. 1.
var. c. 7. n. 3. Villar. resp. 10. n. 14. Parlad. rerum quotid.
60 lib. 1. c. 8. Accedit quòd Religio nõ habet prælationem
ad pecunias etiam extantes, nisi probaretur eas fuisse
depositas cum sacco signato, & cum expresso pacto vt
eadem corpora redderentur; aliter enim etiam in pe-
cunia extante non datur priuilegium prælationis, &
vindicationis, iuxta doctrinam Pauli de Castro in d. l.
si hominem, §. quoties, num. 2. Peguera decis. 38. num. 13.
& 14. Fontanel. de pactis nupt. clausul. 5 gloss. 8. part. 7.
numero 12. Et iidem requirebatur quod illæ pecuniæ
actione depositi peterentur, quæ in hoc casu penitus
cessat, cùm principalis contractus mandati attenden-
dus sit, ex eo quod Syndicus vti Pontificis mandata-
rius, & nomine Romanæ Ecclesiæ à qua facultatem
accepit, prædictas eleemosynarum pecunias recipit, ad
text. in l. 1. §. idem Pomponius 13. il primo, ff deposit, 61
vbi probatur actione depositi rem petendam non esse,
quam quis accepit vt custodiret de alicuius mandato;
eius autem verba sunt quæ sequuntur: Item Pomponius
quarit, si tibi mandauero, vt rem ab aliquo meo nomine
receptam custodias, idque feceris, mandati, an depositi
tenearis? & magis probat mandati esse actionem, quia
hic est primus contractus, &c. per quem text. vt resoluunt
Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 10.
tit. 1. n. 8. Capic. Galeota tom. 1. controu. 56. n. 4. cum seq. 62
bene Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 174.
num 9. vbi dicit, quod si ex mandato procurator exigat
pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati,
non depositi, cùm contractus mandati sit principalis,
& custodia veniat in accessorium: ratio est, quia sem- 63
per censetur aliquid actum ex causa magis principali,
gloss. in l. non verè, & ibi Bald. in fine, ff. ex quibus caus.
maior. Dec. in cap. dilecti, in 3. no. ab. de appellat. Aym.
Crauet. consil. 108. vers. tertiò in iudicanda causa, n. 8. Et
facit doctrina Bart. in d. l. 1. §. sed si non docentis, per il-
lum text. quod quando præcedit contractus perfectus, 64
& adiicitur conuentio, quæ potest cadere in nomen
contractus, potius inducitur reformatio primi, quàm
nouus contractus.
Et ad confirmationem huius tertij fundamenti, 65
quatenus habet pecunias cum dolo, & mala fide con-
sumptis, in odium consumentis haberi ac si consumptæ
non fuissent, respondetur Franciscum Rodericum pa-
lam, & bona fide eas pecunias consumpsisse, & ad acto-
rem spectat probare reum dolo desiisse possidere quan-
do possidebat de tempore litis contestatæ, ex glos. verb.
sine dolo, vers. vel dic, in c. penultim. de except. vbi Abb.
n. 8. & Felin. n. 2. Mascard. de prob. concl. 1192. à num. 5.
latè Bargal. de dolo, lib. 6. reg. 17. num. 15. Vnde licèt du- 66
bio prorsus careat regula illa, quod qui dolo desiit pos-
sidere, habetur pro possessore, ac si verè possideret, l.
qui dolo, ff. de regulis iuris, l. is qui dolo, l. qui restituere, l.
quod si possessor, ff. de rei vend. teneturque rei vendica-
tione, ex l. sin autem, §. si homo, ff. de rei vindicat. & ad
hoc respicit quod dicit Ias. in d. l. rogasti, §. fin. n. 4. quod
non reconciliatur mutuum, si consumptio pecuniæ, vel
commixtio fit mala fide, cuius doctrinam sequitur
Surd. cons. 4. n. 43. Nihilominus Iasonis, & Surdi doctri-
næ procedunt vbi inter pecuniæ dominum, vel ante-
riorem creditorem, & inter illum qui eam mala fide
consumpsit, lis tantùm vertitur, quia hoc casu licèt pe-
cunia non extet, nec possideat, qui eam consumpsit,
dolus pro possessore est, vt dicitur in dict. l. qui dolo, in
pœnam illius, qui dolum commisit, l. quod te, vbi Do-
ctores, ff. si certum pet. l. si ex legati causa, vbi Scribẽtes,
ff. de verborum oblig. & tradit Bargal. dict. reg. 17. num...
Verumtamen rei vendicatio non datur, perinde ac si
extaret quod petitur ab illo, qui dolosè alienauit, in
præiudicium alterius creditoris, qui bona obligata ha- 67
bebat, cùm dolus vnius non possit in damnum alterius
redundare, l. & eleganter, ff. de dolo, l. electio, in fine, Dige-
stis de noxalib. l. 3. §. 1. ff. de transact. c. non debet aliquis,
de regulis iuris in 6. quam regulam exornant Ias. in l. si
quis in suo, §. legis autem, n. 2. cum seqq. C. de inoffic. testa-
ment. Card. Tusch. pract. concl. litt. D, concl. 582. Bargal,
de dolo, reg. 36. per tot.
Ad quartum fundamentum de tacita hypotheca, 68
quam habet Ecclesia super bonis Prælati ob malam
administrationem, respondetur id procedere ob æqui-
parationem Prælati ad tutorem, & Ecclesiæ ad mino-
rem, capite 1. de restitut. in integr. & ita eius bona ita
sunt obligata, & hypothecata, prout sunt bona tutoris

70 respectu pupilli, *l. pro officio, C. de administr. tutor.* tum etiam, quia Prælatus æquiparatur marito, & Ecclesia vxori, *c. sicut vir, & c. sicut alterius, 7. q. 1.* & ob id haber Ecclesia res Prælati tacitè obligatas, prout mulier obligata tenet mariti bona, ex *l. vnic. §. vt plenius, C. de rei uxor. act.* Quas quidem rationes afferunt Doctores ad hanc tacitam hypothecam inducendam, vt traduot Neguſ. *de pign. 4. memb. 7. p. n. 120.* Palar. Rub. *in rub. de donat. §. 66. n. 21.* Gaito *de credit. c. 4. q. 11. n. 20. 29. cum seqq.* Molfeſ. *conſ. 13. n. 9.* latè Nouar. *de priv. miser. priv. 107. per tot.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 536. n. 6.*

71 Quod quidem tacitæ hypothecæ priuilegium in aliis Ecclesiæ administratoribus locum habere non poteſt, cùm hi tutori, & marito non æquiparentur, Bald. *in l. fin. n. 15. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Trentacioq. *var. reſol. tit. de pign. reſol. 7. n. 4.* Gregor. Lopez *l. 25. gloſſ. 6. tit. 13. p. 5. & l. 19. gloſſ. 5. tit. 8. p. 5.* Gaito *d. c. 4. q. 11. ex n. 2040.* optimè Neguſ. *de pign. 4. memb. 2. p. n. 121.* ibi: *Sed non*
72 *in aliis, quia Eccleſia æquiparatur ciuitati, & non fiſco, & ſicut ciuitas non habet tacitam hypothecam, ita nec Eccleſia, niſi in caſu permiſſo, &c.* Quicquid illud extendant ad Prælatum, & quemcunque alium administratorem, Eſcob. *de ratiocin. c. 39. n. 13.* & Amar. Roder. *de concurſu credit. p. 1. art. 5. ex n. 9.* Magna enim verſatur differentiæ ratio quoad effectum de quo agitur, inter Prælatos Ecclesiarum, & inter cæteros earum administratores, quia Prælati vt Domini, & Ecclesiarum Rectores administrant cum plena facultate per ſeipſos de earum bonis diſponendi, cùm alium non habeant qui eorum curam teneant, & ideo quæcumque eorum bona pro mala administratione ſunt tacitè hypothecata: at verò alij administratores, œconomi, & Syndici non administrant vt Domini, ſed vti illorum præpoſiti, & eorum voluntati ſubordinati, vnde nil mirum ſi
73 non habeant illam tacitam hypothecam ſicut ipſi Prælati, quæ non datur niſi in caſibus à iure expreſſis, ex gloſſ. *verb. à priuilegio, in l. 2. ff. de priuil. cred.* Ripa *in l. 4. §. 1. n. 9. eod. tit.* Viu. *deciſ. 451. n. 6.* Sord. *deciſ. 30. n. 9.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 12.* Noguer. *allig. 1. num. 5.* Huius autem ſecundi generis ſunt Syndici Ordinis Sancti Franciſci, cùm illius gubernium ab eorum cura non dependeat, nec diſtributio pecuniarum, quæ apud illos deponuntur, eorum voluntati ſubeſt, ſed ipſi tenentur ad diſpoſitionem Religionis ea in proprios ipſius vſus expendere, vt conſtat ex Bulla Martini IV. ibi: *Quando à prædictis miniſtris, vel aliis Fratribus de aſſenſu eorundem miniſtrorum fuerint requiſiti, &c.*

Toletana nullitatis Matrimonij.

Separatio thori ex ſæuitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Diſpenſatio obtenta à Papa, non facta mentione præcedentis copulæ inceſtuoſæ, eſt ſubreptitia.

VOTVM LXXXIII.

1 *Facti ſeries narratur, & n. 2.*
3 *Diuortium propter ſæuitiam datur, vbi tanta eſt, quod nulla ſecuritatis cautio ſufficiat.*
4 *Iudicis arbitrio committitur an, & quando ſæuitia ſufficiat ad diuortium.*
5 *Diuortio cauſam iuſtam quæ tribuant.*
6 *Metus ſolus futuræ ſæuitiæ, & alicuius grauis mali ſufficit ad diuortium.*
7 *Metus minor requiritur in muliere, quàm in viro.*
8 *Fœmina ſi fuerit teneræ ætatis, magis timere præſumitur.*
9 *Copula carnalis quando dicatur probata?*
10 *Copula carnalis non poteſt directè, & concludenter probari per teſtes de viſu.*
11 *Copula carnalis eſt difficilis probationis.*
12 *Probatio præſumptiua habetur pro vera in his quæ ſunt difficilis probationis.*
13 *Diſpenſatio non facta mentione copulæ præcedentis inceſtuoſæ, eſt ſubreptitia.*
14 Petrus Andreas Gammarus,
15 Franciſcus Sarmiento,
16 Melchior Gallego,
17 Petrus Ochagauia,
18 Ioannes Gutierrez,
19 Petrus de Ledeſma,
20 Ioannes Aloyſius Riccius,
21 Thomas Zerola,
22 Thomas Sanchez,
23 Marcus Antonius Genuenſ.
24 Nicolaus Garcia,
25 Ferdinandus Rebellus,
26 Paulus Comitolus,
27 Valerius Reginaldus,
28 Paulus Layman,
29 Martinus Bonacina,
30 Vincentius Filliucius,
31 Antonius Sanctarellus,
32 Robertus Cardinal. Bellarm.
33 Ego ipſe,
34 Rota Romana,
Doctores, qui tenent diſpenſationem non valere, niſi facta mentione de inceſtu.
35 *Rotæ Romanæ laudes, & encomia.*
36 *Sacra Congr. Concil. declarauit diſpenſationem reddi nullam, ſi in ea de copula inceſtuoſa præcedenti non fiat mentio.*
37 *Declarationes Sacræ Congregat. quam vim habeant obligandi in vtroque foro.*
38 *Rota ſemper plurimùm detulit decretis Sacrarum Congregat.*
39 *Decreta S. Congregat. vt hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur.*
40 *Stylus Romanæ Curiæ obtinet vt hodie copula præcedens exprimatur in diſpenſationibus matrimonialibus.*
41 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obſeruatur.*
42 *Interpretatio Breuium ſumenda eſt ex communi ſtylo, & vſu Curiæ.*
43 *Gratia redditur ſubreptitia, ſi omittantur aliqua, quæ de ſtylo Curiæ exprimi debent.*
44 *Diſpenſatio ſemper eſt ſubreptitia, ſi in diſpenſatione dictum fuerit, nullam præceſſiſſe copulam carnalem.*
45 *Diſpenſatio ſemper vitiatur ex cauſa expreſſa falſitate.*
46 *Expreſſio falſa ſemper diſpenſationem vitiat.*
47 *Cauſa impulſiua vitium ſemper vitiat, etiamſi concedens eſſet conceſſurus.*
48 *Cauſa finalis deficiens ſemper reddit actum nullum.*
49 *Cauſa qualibet in conceſſione appoſita à Principe præſumitur finalis.*
50 *Diſpenſationis in materia falſitas etiam cauſæ impulſiuæ reddit gratiam nullam.*
51 *Reſpondetur ad contraria.*
52 *Declaratio contraria veritati nihil valet.*
53 *Veritas præferenda eſt opinioni, & reputationi.*
54 *Confeſſio per vim & metum facta non nocet.*
55 *Diſpenſationum preces ſi probentur falſis teſtibus, detecta veritate cenſenda eſt ea diſpenſatio irrita.*

56 Diſpen

56 *Dispensatio in sacra Pœnitentiaria tacitis impetrantium nominibus expediri solet.*

57 *Absolutio expedita in sacra Pœnitentiaria non suffragatur in foro contentioso.*

58 *Attestationi Confessoris dicentis absolutionem concessisse vigore litterarum S. Pœnitentiaria, non est credendum in foro externo.*

1 D. Alphonsus de Cespedes, & D.Mariana de Contretas & de Valdes, in secundo consanguinitatis
gradu in linea æquali adinvicem coniuncti, data opera,
& vt dispensationem Apost. ad matrimonium inter se
contrahendum faciliùs impetrarent, priùs carnaliter se
cognouerunt, & deinde mandatum de dispensando
Officiali Toletano directum à S. Sede Apost. obtinuerunt, quatenus cum eis dispensaretur, vt dicto impedimento non obstante, matrimonium inter se publicè,
seruata forma Concil. Trident. contrahere, illudque in
facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodùm manere liberè & licitè valerent; cum ea tamen falsa eorundem impetrantium relatione, quod scilicet carnalis copula inter eos minimè subsequuta esset; sed per informationem ab eodem Officiali factam, precibus etiam
quoad dictum de carnali coniunctione non subsequuta,
licèt falsò, iustificatis, & asserta dispensatione in vim
talis iustificationis obtenta, matrimonium iuxta formam dicti mandati contraxerunt.

2 Verùm cùm dictus D. Alphonsus de Cespedes de hujusmodi matrimonij validitate dubitare inciperet, ac in
eo remanere sine peccato non posse existimaret, pro parte viri, & mulieris, latorum suppresso proprio nomine,
dispensationem, & absolutionem pro foro conscientiæ
tantum, ex se (D. Mariana inconsulta, & nihil tale
suspicante) impetrauit; sed cùm eidem D. Marianæ postea constaret D. Alphonsum eius assertum maritum nimis dubium esse de suæ dispensationis validitate, illiusque nullitatem, obtenta prædicta secunda dispensatione, seu absolutione, per viam sacræ Pœnitentiæ sanare intentasset; vltra diuortium, quod propter sæuitias
viri fieri procurauerat, ad nullitatis quoque matrimonij causam, ob non factam in dispensatione præcedentis copulæ mentionem, conuolauit. Causa super dictis
diuortio, & nullitate coram Vicario huius oppidi Matritensis, seruatis seruandis, & Promotore Fiscali pro matrimonio accedente, ad conclusionem vsque perducta,
ipse Vicarius per suam diffinitiuam sententiam diuortium, ac separationem huiusmodi fieri mandauit; sed
dictum matrimonium firmum, & validum fuisse, & esse
declarauit. A qua sententia dicta D. Mariana in parte, & partibus sibi præjudicialibus ad sanctam Sedem
Apost. ac aliàs legitimè appellauit, & causa appellationis, & appellationum huiusmodi ab Illustrissimo, &
Reuerendissimo D. meo Nuntio mihi commissa, dubitani, an præfata Vicarij sententia esset confirmanda, vel
infirmanda? & quoad diuortium esse confirmandam;
quod verò ad secundam partem, quatenus validitatem
matrimonij respicit, esse infirmandam censui.

3 Super separatione thori confirmari debere sententiam non videtur in dubium posse reuocari, quia certa
est conclusio, quod vbi sævitia viri tanta est, vt nulla
securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super diuortio, *cap. ex transmissa, §. si autem capitali odio*, &
cap. litteras, §. si verò tanta, de restit. spoliat. vbi Abb.
num.7. Aldobrand. *consil.71. num.5. cum seqq.* Gutier.
canon. lib.1. cap.24. n.7. Farin. *in praxi crim. quæst.145.*
num.139. & 315. Sanch. *de matrim. lib.10. disput.18.*
num.32. Rota *decis.293. num.5. post vol.2. cons.* Farin.

4 Et quoniam in arbitrio iudicis positum est dignoscere,
an & quando hæc sæuitia viri tanta sit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum, Gutier. *d. cap.24. n.10.* Sanch. *tom.1. disput.18.*
num.32. Basil. Pont. *etiam de matrimon. lib.5. cap.23.*
num.5. ad fin. Card. Seraph. *decis.826. num.1.* Rota *decis.39. num.2. & decis.156. num.5. post tom.2. consil.* Farin. 5
Facilè in hoc casu interposui arbitrium pro separatione thori, quoniam ex multis, & actibus iniuriis,
malis tractamentis, notabili asperitate, & magnis sæuitiis, vsque ad effusionem sanguinis, etiam inflicto illi
vulnere, non ambigitur, quin non solùm odia, & simultates intercesserint ferè implacabiles, quæ tribuunt iustam causam diuortio, *leg. consensu, & authent. sed nouo
iure, C. de repud. d. cap. ex transmissa, & d. cap. litteras,
in fine,* Gutier. *d. cap.24. num.8. cum seqq.* Sanchez *d.
disp.18. n.6.* Basil. Pont. *d. cap.23. n.5.* Farin. *d. q.145.
n.145.* Rot. *d. decis.156. n.1.* Sed etiam euidens necis 6
dictæ D. Marianæ periculum, & quod Alphonsus solitus esset contra eam insævire, cùm imò ad hunc effectum solus metus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis
mali sufficiat, *l. metum, ff. quod met. causa,* glos. *verb. capitalee, in l. licet, & de recept. arbitr.* Aldobr. *cons.71.
num.17.* Sanch. *d. disp.18. n.10. & 19.* Farin. *d. q.145.
n.140.* Et in muliere, tanquam sexus, & ingenij imbe- 7
cillioris, minor metus requiritur, quam in viro, glos.
verb. metus, in cap. cùm locum, de sponsal. Menoch. *de
arbitr. casu 135. n.4.* Gutierrez *de matrim. cap.77. n.5.* 8
Et multò minor si fœmina fuerit teneræ ætatis, vt in
casu isto, cùm hîc concurrant duæ qualitates, nempe
sexus, & ætatis teneræ. Seraphin. *decis.771. n.4.* Rota
decis.779. n.9. p.5. recentior. aliàs p.1. in posthum. Farin.

Quod ad nullitatem attinet, satis superque in pro- 9
cessu probatum est, prædictos DD. Alphonsum & Marianam dispensationem impetrantes, esse in secundo
consanguinitatis gradu in linea æquali adinvicem conjunctos. De copula autem ipsam dispensationem præcedente, per plures testes omni exceptione majores plenè constat; illi enim vno ore affirmant, se vidisse Alphonsum, & Marianam ante obtentam dispensationem,
solum cum sola, & nudum cum nuda insimul in lecto jacentes, ex quo dicitur plenè probata carnalis copula, *cap. litteras 14. de præsumpt.* Mascard. *de probat.
concl.59. à n.6. & concl.318. à num.1. & conclus.452.
num.5. & 8. & conclus.810. num.5. & 7.* Menoch. *de
arbitr. casu 244. num.8. & de præsumpt. lib.5. præs.41.
n.12.* Sanch. *d. tract. de matrim. lib.10. disput.12. n.43.*
Farin. *d. q.36. n.575.* Copola enim carnalis non potest 10
directè, hoc est, concludenter, & per necesse probari per
testes de visu, quia tale opus visus sensui non patet,
sed tantum præsumptiuè. Farin. *d. q.136. n.58.* Mascard. *conclus.57. n.3. in princ.* Camil. Botel. *in sum. decis. p.3. tit.1. de matrim. num.944.* Rot. *decis.995. n.18.* 11
parte 2. diuers. cùm sit difficilis probationis, Menoch.
*de præsumpt. lib.4. præs.41. n.18. & de arbitr. casu 116.
num.11.* Polyd. Ripa *in tract. de nocturno tempore, c.36.
num.2.* Mascard. *d. concl. 57. n.3.* D. meus Petr. Barbosa Portugaliæ maximus Cancellarius *in lib.2. in princ,* 12
p.1. n.78. vers. item adulterium, ff. solut. matrim. Seraph.
decis.893. n.7. Et in his, quæ sunt difficilis probationis,
præsumptiua probatio habetur pro vera, & concludenti. Mascard. *d. concl.57. n.3. & concl.810. n.1.* Farin. *d.
q.136. n.4. in fine.*

Constito igitur de consanguinitate in gradu prohi- 13
bito, ac de copula ipsam dispensationem præcedente,
superest videndum, vtrùm dicta dispensatio (non facta
mentione antecedentis copulæ incestuosæ) sit valida,
an verò reddatur subreptitia? Esse validam affirmarunt
plures, quos retuli *in collect. ad cap. super eo, num.13. de
condit. apposit.* Verùm subreptitiam reddi, magis communis, & verior tenet opinio, quam sequuta est sacra
Rota, sacraque Congregatio Eminentissimorum DD.
Cardinalium sacrosancti Concil. Trid. Interpretum, &

vbique

vbique obseruat stylus Romanæ Coriæ, vt ex infra referendis apparebit.

14 Petr. Andr. Grammat. *de auctoritate Legati à latere, lib.7. tit. de dispensat. Legati circa matrimonia, n.*49. vbi ait dispensationem tacito præcedeute coitu esse subreptitiam.

15 Franciscus Sarmiento *select. iuris interpret. lib.1.c.9. num.3.* vbi dicit, quod in dispensatione opus est facere mentionem de incestu, quia incestuosus prohibetur matrimonium contrahere, *cap.1. de eo, qui cognouit consang.*

16 Melchior Galleg. *in tractat. de cognat. spirit. cap.24. à numero 3.* vbi testatur Romæ in Prætoriis summæ Pœoitentiariæ & Datariæ copulam carnalem babitam exprimi consueuisse, vel in eadem dispensationis supplicatione, quando incestus est publicus, vel in alia occulta, facta vtriusque impedimenti mentiooe, quando est secretus.

17 Petrus Ochagaula *de Sacram. tract. 4. de matr. q.11. num. 4.* vbi tenet non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

18 Ioannes Gutierrea *canon. lib.1. cap.15.* vbi dicit, quod licet antea contrariam tueretur opinionem, id sanè fecit sine notitia decisionis Rotæ, & decreti sacræ Congregat. Eminentissimorum Cardinalium, & ideò in ea secunda eiusdem libri impressione suam primam corrigit sententiam, & idem repetit *de matrim. c.324. n.12.*

19 Petrus de Ledesma *de matrimonio, q.65. art. vlt. dub.2. diffic.2. concl.1. & 4. & in summa Sacram. cap. 27. circa primam conclusionem, dub. 3. & 4.* vbi ait rem esse certam ob declarationem Cardinalium.

20 Ioanoes Aloysius Riccius *in decisione Curiæ Archiep. Neapol. parte 4, decisione 308.* vbi refert ita fuisse iudicatom.

21 Thomas Zerola *in praxi Episcop. parte 1. verb. dispensatio, ad vers. Tertiò,* vbi resoluit non valere dispensationem, suppresso, seu tacito, vel noo narrato iocestu.

22 Thomas Sanchez *de matrimon. lib.3. disp.15. n.3. & lib.8. disp.25. n.8.* vbi multis comprobat reddi dispensationem subreptitiam, tacito incesto inter consanguineos, vel affines voleotes matrimonio copolati, siue is contigerit ante Pontificis dispensationem, siue post, antequam Ordinarius illam expediat.

23 Marcus Antonius Genuensis *in pract. Archiep. Neapol. cap.25. num.4.* vbi concludit non valere dispensationem, non facta mentione de incestu.

24 Nicolaus Garcia *de benefic. tom.2. p.7. cap.3. num.32.* qoi probat dispensationem matrimonialem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, non facta mentione de copula inter impetrantes habita, esse subreptitiam, & nullam.

25 Ferdinandus Rebellos *de obligat. iustit. p.2. lib.3. q.5. num. 24.* vbl affirmat non valere dispensationem si reticeatur copula habita ante confectionem litterarum Apostolicarum.

26 Paulus Comitolus *respons. moral. lib. 1. quæst. 104.* vbi hoc idem resoluit, & probat.

27 Valerius Reginaldns *in praxi fori pœnit. lib. 31. numero 200. vers. Simulque,* vbi tradit quod si consanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito conjuncti voluerint contrahere matrimonium, debent exprimere suum illum incestum.

28 Paulus Layman. *in Theolog. moral. lib.2. tract. 4. cap.21. num. 18.* vbi ait impetrationem dispensationis super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ, subreptitiam esse, iuxta probabiliorem sententiam.

29 Martinos Bonacina *in tract. de legib. disp.1. quæst.2. puncto 5. num.9.* vbi similiter tenet invalidam esse dispensationem obtentam ad contrahendum matrimoniom cum consanguineo, vel affine, tacito iocestu, id est copula inter affines, vel consanguineos habita.

Vincentios Filliucius *in quæst. moralib. tom.1. tr.10. p.2. cap.4. n.136.* vbi affirmat copulam io dispensationibus coosanguinitatis, & affinitatis esse exprimendam, quando copula contigit ante dispensationem Papæ. 30

Antonius Sanctarellus *var. resolut. part.1. q.52. per tot.* vbi castigat dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis esse subreptitiam, non facta mentione de copula habitæ inter impetrantes dispensationem. 31

Robertus Cardinalis Bellarminus *in nouis declarat. ad Decreta Concil. Trid. sess.24. de reformat. matrim. c.5. in declarat. pag.358.* quò loci affirmat dispensationem esse subreptitiam, si committens incestum illam obtinuerit, non facta mentione copulæ. 32

Ego ipse *in meis collect. ad Concil. Trid. sess.24. de reform. matrim. cap.5. num.17.* post multos, quos refero, teneo dispensatiooem super impedimento consanguinitatis vel affinitatis, non facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, esse subreptitiam. 33

Rota Romana *decis. 72. num.1. apud Farin. tom.2. suorum consil.* censuit sobreptitiam fuisse dispensationem obtentam oon facta habitæ copulæ mentione, & illam sic decidisse testantur Ioan. Gutier. *d. lib.1. c.15. num.25.* Nic. Garc. *d. p.8. cap.8. num.72. in fine.* In 34 35
quo Sacro Tribunali oculatissima semper cognitione, & pleno examioe causæ decidontur per duodecim Patres juris nostri lucernas, qui continuis laboribus, studiis, & vigiliis insudantes, iustitiæ cultoribus ex variis, confusisque nostrorum scribentium opinionibus, mel & favum, & aqoam limpidissimam distillant, de qoibus plura alia cumulant Mascard. *de probat. conclus. 485. num. 11.* Marchesan. *de commiss. tom. 1. part. 1. cap. 8. num.5. pag. 296. & ead. p.1. §. 8. de commiss. appell. diuers. num. 100. & 101.* Melch. Lotter. *in apparatu ad suum tract. de re benef.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rota, tom.1. in princ.*

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium sacrosancti Concilij Trident. Interpretum, declarauit dispensationem reddi nullam ex copola eam præcedente, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione: quam declarationem referunt, de illaque mentionem faciunt Additio ad Nauarr. *cons.9. de consang. & affinit. in nouis,* Quaranta *in sum. Bullar. verb. Matrimoniales dispensationes, num.13. vers. Quibus expletis.* Marcus Anton. Genuens. *d. cap.25. num.4.* Petr. de Ledesm. *d. tractat. de matrim. quæst.56. art.5. concl.4.* Zerola *d. verb. dispensatio, versic. Tertiò si quis consummaret.* Nicol. Garcia *d. part.8. cap.3. n.70. in fin.* Sanch. *d. lib.8. disp.25. num.7.* Ferdin. Rebell. *d. p.2. lib.4. de sponsalib. in declarationibus sacræ Congreg. num.122. & 149.* Hortad. *de matrim. disp.26. num.22.* Ego ipse *in collect. Bullarij, verb. dispensatio redditur nulla, pag.176.* Quod quidem sacræ 36 37
Congreg. Decretum tot Doctorum testimoniis fulcitum, non solùm probabilitatem pro sua parte importat, sed etiam vim habet obligandi in vtroque foro, tam pro illis personis, ad quarum instantiam fit, seu in illo casu speciali, cui Congregatio respondet; sed vt leges Generales in similibus omnibus, vt testantur Gamb. *de casibus reseru. cap.3. n.6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1. quæst.11. art.2. & 2.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.2. quæst.26. articul.11.* Zerol. *in praxi Episc. p.1. verb. studiutas, & p.2. verbo absolutio 2.* Zypæus *in analytica postremi iuris enarrat. in epist. ad Lectorem,* Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum, part.*

1. n.

*n.*189. Cochier. *de permut. benefic. part.* 2. *cap.* 30. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract.* 1. *part.* 1. *cap.* 12. *n.* 16. Salas *de legib. tract.* 14. *disp.* 21. *sect.* 12. Nicol. Garc. *in præfat. sui tract. de benef.* Belloch. *de casibus reseru. p.* 1. *quæst.* 2. *num.* 82. nouissimè Steph. Vveyms *in Constitutiones* 24. *ex Iure antiquo desumptas, & per* Conci-
38 lium Trid. *specialiter innouatas, in coronide, quæ est post* 24. *Constitutionem, vers. Quantum verò attinet.* Et ob summam hujus sacræ Congr. decretorum auctoritatem, illis Rota semper plurimum detulit, nec illa in dubium vllo modo reuocare solet, vt ipsamet sæpiùs attestatur, & præcipuè coram Card. Causler. *decisione* 627. *n.* 7. *& in Panormitana Archipresbyteratus*, 5. *Iunij* 1620. *coram bonæ mem. Buratto, & in Nicie̅si Parochialis*, 20. *Maij* 1620. *coram bonæ mem. Vbaldo sen. & in Tiburtina Parochialis*, 27. *Iunij* 1629. *coram recolenda mem. Pirouano*: ita vt necessarium non sit illa in processu authenticè producere, sed sufficit allegare adinstar legis communis, iuxta textum *in* §. *responsa prudentum, Instit. de iure natur.* Rota *in Auersana Beneficiorum*, 3. *Iunij* 1606. *coram bonæ mem. Card. Sacrato, & in Metensi Abbatia*, 19. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. Dunozetto*.

39 At hodie eadem sacra Congreg. iussu S.D.N.D. Vrbani VIII. præcipit, & mandat huiusmodi decretis, iã impressis, & imprimendis, quàm manuscriptis nullam fidem esse in iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint, de quo, me citato meminere Anton. Diana *mo al. resolut. part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 96. & Machado *in perfecto Confessore, tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 7. *tractat.* 3. *docum.* 2. *in fine*, & ideo illam sacræ Congreg. declarationem, quia de ea non constat authenticè, tanquam probabilem, & doctrinalem, & vti sententiam à tot Doctoribus communi calculo receptam, & approbatam in eorum fide citamus, nec in re clara majori indigemus probatione.

40 Stylus Romanæ Curiæ jam hodie obtinet, vt copula exprimatur in obtinenda dispensatione huius impedimenti, vt attestantur Melch. Galleg. *d. cap.* 24. *num.* 3. Gutier. *d. lib.* 1. *Canon. cap.* 15. *num.* 13. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 35. *num.* 4. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. part.* 3. *decis.* 134. *n.* 1. *& part.* 4. *decis.* 38. *num.* 5. Filliuc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 316. Bonacin. *d. tract. de legib. disp.* 1. *quæst.* 2. *puncto* 5. *n.* 9. vbi *num.* 13. agens de incestu occulto, subdit copulam exprimi debere, rationemque assignat, non quia incestus sit impedimentum Pontificium, sed quia stylus Curiæ postulat, vt incestus coniunctus cum impedimento consanguinitatis, vel affinitatis exprimatur in petenda dispensatione, ne subreptitia & inualida efficiatur. Sanctarel. *d. q.* 52. *num.* 1. *ad med.* Antonin. Diana *moral. resol. p.* 4. *resol.* 245. *in fine*.

41 Et sic huius Curiæ stylus, de quo grauissimi prædicti viri attestantur, facit ius, & pro lege obseruari debet, *cap. ex litteris*, vbi Felin. *num.* 4. *de constitut. cap. quàm graui, de crim. falsi*, Cacheran. *Pedem. decis.* 22. *num.* 7. Alex. Raudens. *Pisana decis.* 6. *numero* 67. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 237. *num.* 18. Flamin. Pa-
42 ris. *de resign. benef. tom.* 2. *lib.* 10. *quæst.* 2. *numero* 17. Pereg. Iannin. *de reali citat. lib.* 1. *cap.* 1. *numero* 19. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 87. *& p.* 8. *cap.* 8. *n.* 65. Camill. Botel. *in sum. decision. tom.* 1. *titul.* 14. *de consuet. num.* 108. Antonin. Diana *d. resol.* 135. *in fine*, Philib. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tractat.* 1. *part.* 9. *cap.* 5. *num.* 7. *pag.* 157. Etiam quod opinio esset controuersa, cùm soleat Rota eam sequi, quam praxis Curiæ Romanæ magis amplectitur, vt ipsamet S. Rota de se testatur *decis.* 656. *num.* 2. *p.* 2. *recentior.* quia à communi stylo, & vsu Curiæ Breuium interpretatio sumenda est, Verall. *decis.* 84. *n.* 3. *&* 4. *p.* 2. Rota *decis.* 196. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* Ego ipse *de Canon. & Dignitatibus, cap.* 2. *num.* 35.

Vnde succedit doctrina, quod vbi aliqua exprimi de- 43
bent de stylo Curiæ, si omittantur, gratia redditur subreptitia, & nullius valoris. Ioan. Selva *de benef. part.* 3. *q.* 72. *num.* 52. Cassad. *decis.* 12. *n.* 14. *de præbend.* Mascard. *de probat. concl.* 846. *n.* 8. Sanctarel. *var. resolut. p.* 1. *q.* 90. *num.* 9. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 12. *& lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 38. optimè Paul. Laym. *in sum. Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *n.* 28. ibi: *Taciturnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus Curiæ specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quoduis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium, etsi constet Principem etiam expressa illa qualitate verisimiliter concessurum fuisse, &c.*

Et tantò magis in casu nostro prædicta procedunt, 44
cùm non solum in dispensatione de copula habita, nulla facta fuerit mentio, in quibus terminis citati Doctores loquuntur; sed etiam in ea expressè relatum fuit, nullam præcessisse copulam carnalem, ibi: *Carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta*, &c. in quo casu vtriusque sententiæ Auctores conueniunt, dispensationem esse subreptitiam, vt tetigi *in collect. ad* Concil.
Trid. *sess.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 5. *n.* 18. Illa enim 45
semper vitiatur ex causæ expressæ falsitate, gloss. *verb. falsa, in c. quia circa, de consanguin. & affin.* & ibi Abb. *n.* 5. Goxadin. *cons.* 51. *n.* 42. Menoch. *cons.* 385. *n.* 31.
vers. Non etiam obstat, Gutier. *d. lib.* 2. *c.* 15. *num.* 10. *&* 46
n. 98. quia falsa expressio semper vitiat, etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis, Verall. *decis.* 254. *n.* 4. *p.* 2. Azeued. *consil.* 54. *n.* 21.

Iuuat, quod licèt impulsiuæ causæ vitium in ea ex- 47
primenda, seu tacenda non noceat concessioni Principis, Cov. *lib.* 1. *var. cap.* 20. *n.* 2. *vers. Contrariam sententiam*, Surd. *cons.* 141. *num.* 52. Hurtad. *de matrim. dis-*
put. 26. *n.* 19. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 725. 48
num. 54. cum solum defectus causæ finalis semper reddat actum nullum, *cap. cum contingat, de rescript. cap. susceptum, eod. titul. in* 6. Peregr. *cons.* 8. *num.* 4. *vol.* 1.
& cons. 87. *n.* 8. *vol.* 3. Hurtad. *d. disp.* 26. *num.* 18. Ni- 49
hilominus tamen cum quælibet causa, quæ in dispensatione apponitur à Principe, ea concessione Concilij Trid. *sess.* 24 *de reform. matrim. cap.* 5. cum qua se videtur conformare, præsumatur finalis, Azeued. *d. cons.* 34. *num.* 34. *&* 38. ideò eius defectus reddit dispensationem nullam ex dictis, & iuxta notata per Bonacin. *de legib. disput.* 1. *quæst.* 2. *puncto* 10. §. 1. *num.* 5. *vers. Prima sententia*, *& n.* 7.

Denique facit quod in materia dispensationis, non 50
solùm falsitas causæ finalis, sed etiam impulsiuæ reddit gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset, Oldrad. *consil.* 156. *vers. Ad primum videtur*, Dec. *in cap. cum cessante, notab.* 2. *de appellat.* Tiraquel. *in tractat. cessante causa, limit.* 1. *num.* 12. *&* 14. Navar. *in cap. si quando, except.* 3. *n.* 3. *de rescript. & consil.* 1. *quæst.* 19. *num.* 50. *de constit. & consil.* 14. *num.* 3. *de rescript.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 25. Marta *in compilat. totius Iuris controu. tom.* 6. *titul. dispensatio, cap.* 28. Aloys. Ric. *in collect. decis. part.* 5. *collect.* 501. *vers. Quem amplia procedere*, optimè Verall. *decis.* 274. *num.* 8. Azeued. *d. cons.* 34. *n.* 32.

Non obstat quòd D. Mariana in sua declaratione, 51
quam fecit pro dispensationis narratiuæ iustificatione, testatur cum iuramento nullam inter ipsam, & D. Alphonsum carnalem copulam præcessisse: dupliciter enim respondetur.

Et primò, quia per plures testes contrarium liquidò 52
constat;

conſtat: vnde eius declaratio vti contraria veritati nihil valeret, Auguſt. ab Angel. *de maleſic. in verb. comparuerunt dicti inquiſiti, & confitentur totum, numero* 15. Maſcard. *de probat. concluſ.* 384. *nu.* 1. plures refert, & ſequitur Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 81. *num.* 21. Non enim veritas rei mutari poteſt per noſtrum affirmare, vel negare, *leg. cum falſa, Codic. de iuris & facti ignor.* Menoch. *de arbitr. caſu* 336. *num.* 29. *& de praſumpt. lib.* 3. *praſ.* 123. *num.* 9. arg. *leg. praſcriptionem, C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* ibi: *Pro tenore veritatis non deprecantis datum iudicem cognoſcere debere, & ſecundum hoc de cauſa conuenit ferre ſententiam*, &c. quia
53 ſemper veritas præferenda eſt opinioni, & reputationi, *cap. cùm Bertoldus, verſ. Licèt, de re iudic. cap. conſuetudo,* 8. *diſtinct.* Card. Mantic. *de conject. vltim. volunt. lib.* 12. *tit. vltim. n.* 4. Rot. *deciſ.* 687. *n.* 20. *in fine, part.* 2. *recentior.* Et omne illud, quod à veritate deficit, ſubreptitium eſt, Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 21. *n.* 41. *in med.*

54 Secundò, quia ex aliis teſtibus in hac inſtantia examinatis, ſatis apparet D. Marianam inductam fuiſſe per vim, & metum, & importunas, ac fraudulentas perſuaſiones ad ſic declarandum; & ideò hæc confeſſio illi non nocet, *cap. ſi quando, & ſeq.* 15. *quaſt.* 6. Sebaſt. Medices *de caſibus fortuit. part.* 1. *quaſt.* 7. *n.* 26. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. verb. metus, concluſ.* 216. *num.* 16. Parin. *fragment. crimin. part.* 2. *lit. M, num.* 38. Et præcipuè cùm eſſet tam teneræ ætatis, vt facilè, non ſolum propter ſexus fragilitatem, ſed etiam ob ſuæ ætatis teneritatem trepidaret, vbi non eſſet timor, ad notata ſuprà *num...*

55 Nec enim obſtat, quod coram Officiali Toletano in verificatione narratiuæ dictæ diſpenſationis fuit per alios teſtes probatum inter D. Alphonſum, & Marianam eam diſpenſationem impetrantes, nullam copulam præceſſiſſe, quia eleganter huic objectioni reſpondet Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 33. cuius verba ſubnectam. *Quod ſi in foro externo veritas precum in diſpenſationibus allegata probetur falſis teſtibus, quando poſteà conſtaret veritas, cenſenda eſt ea diſpenſatio irrita. Nec obſtat iudicem inueniſſe ita eſſe, atque ita videtur verificari clauſula, ſi ita inueneris, quia fundatur in falſa praſumptione:* ſic Petr. de Ledeſm. *in Sum. Sacram. vbi de matrim. cap.* 27. *diffic. vlt. atque idem intelligo, etiamſi illa vera eſſent, quia putabant ſe verum teſtificari*, &c. Accedit, quia per teſtes in hac inſtantia examinatos conſtat alios ad iuſtificationem diſpenſationis data opera fuiſſe adductos, qui de impetrantium communicatione notitiam non haberent, & ſic quamvis putarent ſe verum teſtificari, nihilominus huiuſmodi bona fides diſpenſationem validam efficere non poterat, vt Sanchez concludit *loco citato.*

56 Nec denique obſtat dicta aſſerta diſpenſatio, ſeu abſolutio per ſacram Pœnitentiariam obtenta, & in actis pro parte D. Alphonſi præſentata, quia nihil probat, cum ex illa conſtare non poſſit de nominibus impetrantium, nec verè dici poteſt pro hac cauſa fuiſſe obtentam; tacitis enim impetrantium nominibus huiuſmodi litteræ expediri ſolent in ſacra Pœnitentiaria, vt referunt Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *diſput.* 6. *num.* 27. & Trullench. *in expoſit. Bulla Sanct. Cruciata, lib.* 2. §. 4. *dub.* 1. *num.* 10. Tum quia dicta diſpenſatio agit de copula & impedimento occulto; hîc autem prædicta omnia pluribus, qui in hac cauſa examinati ſunt, notiſſima fuere, & publicè ſciuntur, vt ex eorum dictis apparet. Tum etiam, quia non conſtat de aliqua abſolutione, & quatenus probaretur dicta diſpenſatio, ſiue abſolutio a Confeſſario obtenta vigore dictæ facultatis à ſacra Pœnitentiaria ſibi conceſſæ, non tamen ſuffragaretur in foro contentioſo, ſed tantùm in foro conſcientiæ quoad Deum, & de Cruciata, quod non ſuffragetur in foro fori, tradiderunt Martin. de Ledeſma *in* 1. *part.* 4. *ſentent. quaſt.* 26. *artic.* 1. *in fine*, Nav. *conſ.* 47. *de ſentent. excommun.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 10. *&* 15. Covar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 11. *n.* 16. Ludov. à Cruce *in expoſit. Bulla Cruc. diſput.* 1. *cap.* 4. *dub.* 3. *n.* 3. Trullench. *in ſimili expoſ. lib.* 1. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 9. *n.* 2. & in noſtris terminis expreſſè cantant litteræ diſpenſationis, de qua agimus, ibi: *Ita quod huiuſmodi abſolutio, & diſpenſatio latoribus in foro iudiciario nullatenus ſuffragentur*, &c. quia tantum pro foro conſcientiæ conceduntur, vt teſtantur Sanchez & Trullench. *citatis locis.* Tum quia etiamſi latores vigore 57
iſtarum litterarum à Confeſſario abſolutionem obtinuiſſent, nihilominus illius atteſtationi in foro externo non erat credendum, ex iis, quæ plena manu cumularunt duo illi bonæ mem. eruditiſſimi, ac magni nominis Rotæ Auditores, & Decani, Peña ſcilicet *in direct. Inquiſit.* 2. *part. ad Concil. excommunic.* 25. & Merlinus *in Oxomenſi Canonicatus,* 1. *Martij* 1622. Tum denique, quia litteræ dictæ diſpenſationis, licèt penes D. Alphonſum reperirentur, & in actis per eum productæ ſint, illi nullatenus ſuffragari debent, ex ſpeciali earundem litterarum clauſula, in qua ita dicitur: *Ita vt nullum illarum exemplum extet, nec eas latoribus reſtituas, quod ſi reſtitueris, nihil ipſis praſentes littera ſuffragentur, &c.* Habentur enim ac ſi non eſſent quoad hunc effectum, ad *l. eius qui in Prouincia, §. quoniam, ff. ſi cert. pet. l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic.* cum aliis citatis per me *Axiom.* 162. *n.* 1. & fuit tactum in *Cordubenſi Portionis,* 14. *Ianuarij* 1635. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Panzirolo Patriarcha Conſtantinopolitano, nunc Summi Pont. euſdemque S. Sedis in Hiſpaniarum Regnis Nuntio cum poteſtate Legati de latere,* qui graui morum ſuauitate, acri iudicio, ieiunæ, & ſterilis auaritiæ contemptu ac incorrupta iuſtitiæ adminiſtratione ornatiſſimus, tanquam ſplendidum benigni Solis noſtri Vrbani iubar Hiſpaniam externis, inteſtiniſque malis fatigatam recreat fouetque, ardua certè Cedro, & Purpura dignus. Ex quibus ita cenſui, & iudicaui die vltima Octobris 1642.

Toletana fidejuſſionis.

Fidejuſſor qui intercedit pro Officiali, ſeu adminiſtratore, tenetur tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex ſua culpa. Pœnales actiones non tranſeunt ad hæredes quando lis cum defuncto non fuit conteſtata, niſi quatenus ad eos peruenit.

VOTVM LXXXIV.

1 *Facti ſeries.*
2 *Fidejuſſor intercedens pro officiali, ſeu adminiſtratore, tenetur tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex ſua culpa.*
3 *Obligatio qua ſonat ad intereſſe, & in ſimplum, extenſionem non patitur ad augmentum.*
4 *Fidejuſſor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis.*
5 *Fidejuſſor non tenetur pro eo quod accreuit ob moram debitoris.*
6 *Inſtitor principalem obligat ad intereſſe tantùm ex* vi

vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpa, seu delicti.

7 *Institor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in pœnam negotiationis.*

8 *Substitutus propter suam malam administrationem quando obliget substituentem?*

9 *Substituens non tenetur ex culpa & mala administratione substituti quando eum nominauit cum Superioris approbatione.*

10 *Actiones pœnales quando non transeant ad haredes?*

11 *Actio transit contra haredes in pœnalibus, quando lis cum defuncto non fuit contestata.*

12 *Actio in haredem datur vt iniustum lucrum restituat, quando ex delicto defuncti ad eum aliquid peruenit.*

13 *Actio pœnalis non datur aduersus haredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœna.*

14 *Quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, peti non potest eius haredi, quando lis cum defuncto non fuit contestata.*

1 PEtrus Dafonseca se obligauit vti fidejussor pro certa persona, quæ publica vectigalia susceperat administranda: mortuo deinde dicto Petro, & in eius bonis succedente Antonio hærede, fuit per Regium fiscum contra illum petita certa pœna, in quam ex vi contractus inciderat principalis debitor & administrator ob quoddam in administratione commissum delictum. Dubitatum fuit an dictus fidejussoris hæres ad dictam pœnam teneatur, vel potiùs à Fiscalis Regij petitione veniat absoluendus? & absoluendum esse dixi ex sequentibus.

2 Primò, quia certum est in iure fideiussorem qui intercedit pro officiali, seu administratore, teneri tantùm ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor forsan incidit ex sua propria culpa, vt probat text. *in l. fideiussores 68. ff. de fideiuss.* docens fideiussores Magistratuum in pœnam, vel mulctam, quam non spopondissent, non debere conueniri, vbi Bart. ait: *Qui intercedit pro officiali simpliciter, videtur intercedere in interesse, non in pœnam ex maleficio impositam*: probat etiam text. *in l. libertus 17. §. fin. ff. ad municip. l. vnic. C. de periculo eor. qui pro Magist. interv. l. 2. C. ad Tertul.* Hering. *de fideiuss. cap. 24. n. 127. cum seqq.* vbi resoluit, quod delictum debitoris fideiussoris obligationem per se augere nullo modo potest. Vvesemb. *in paratit. ad tit. ff. de fidejuss.*

3 Secundò, quia obligatio facta sonat ad interesse, & in simplum, quæ proinde extensionem non patitur ad augmentum, seu in duplum, aut triplum, vt probat gloss. *in l. fiat in duplum 3. ff. qui satisd. cog.* dum ait, quod si ab initio erat simplum, sed postea creuit per infitiationem, non teneri fidejussorem nisi in simplum. Ioannes Andr. *ad Specular. tit. de fideiuss. §. 1. in vltim. addit.*

4 Roman. *cons. 270. num. 7.* vbi ait non teneri fidejussorem pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis; idem Roman. *cons. 507.* plenè Surd. *decis. 312.* vbi reddit rationem, quia videtur fidejussorem se obligasse pro originali, non pro accidentali debito, ex *l. 1. ff. de in litem iur.* gloss. *in §. sequens, Instit. de actionib.* vbi Aret. *num. 3.* idem probat text. *in l. centum Capua,*

5 *ff. de eo, quod certo loco*, vbi omnes Doctores dicunt, quod non tenetur fidejussor pro eo, quod accreuit ob moram debitoris, prosequitur latè Ias. *in d. l. 1. ff. de in litem iur.* Bacc. *de inope debit. c. 5. n. 18.* Pyrrhus Maur. *in tract. de fidejussor p. 2. princ. sect. 5. c. 1. n. 7. cum seqq.*

6 Tertiò, quia institor principalem obligat ad interesse tantùm ex vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, aut delicti, vt probat expressè text. *in l. 1. ff. de institor.* & in specie resoluit Menoch. *cons. 300. n. 53. vol. 3.* dum ait institorem facultatem non habere faciendi incurrere in pœnam negotiationis principalem auctorem, ex *l. si procurator, ff. de condict. indeb.* & ex his quæ tradit ibi latè Ias. *not. 3.* Curt. jun. *cons. 149.* Crauet. *cons. 54. n. 9.* Seraph. *decis. 1239.* Guazin. *de defens. reorum, def. 32. cap. 30. n. 3. & 5.* Rota *decis. 507. n. 8. p. 1. diuers.* 7

Quartò, quia ad hoc vt substitutus propter malam administrationem obliget substituentem, requiritur, quod administratio periculo ipsius substituentis subjaceret, in quibus terminis loquitur text. *in l. 1. C. de prap. agent. in reb.* vbi DD. *l. nominon, C. de decurion.* Carauit. *ad rit. Sicilia, ritu 2. n. 16.* Thoro *in addit. ad Ponte de potestate Proregis, tit. 10. §. 1. de potest. substituen. in officiis, n. 1. pag. 174.* nisi substituti nominatio cum Superioris approbatione facta fuerit, quia tunc ad nihil teneretur substituens ex culpa, seu mala administratione substituti, vt eleganter probat Aret. *in leg. continuus 137. §. si ab eo, n. 18. ff. de verb. oblig.* Rouit. *cons. 87. n. 3. lib. 1.* Ponte *cons. 85. n. 1. & 4. lib. 1.* Giurba *cons. 36. n. 14.* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. P. concl. 852. n. 8.* Et nihilominus substituens, seu nominans administrationis dominus, licèt teneatur ad interesse pro mala substituti, seu nominati administratione, nullo casu tenetur ad pœnam in quam ex sua culpa incidit substitutus, vt est text. expressus *in l. libertus 17. §. fin. ff. ad municip.* ibi: *Fidejussores, qui saluam Rempubl. fore responderunt, & qui magistratus suo periculo nominarunt, pœnalibus actionibus non adstringuntur, in quas inciderunt hi, pro quibus interuenerunt; eos enim damnum Reipub. præstare satis est, quod promitti videtur, &c.* 8 9

10 Quintò, quia pœnales actiones non transeunt ad hæredes, quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi in quantum ad eos peruenit, *l. quod diximus, §. fin. ff. quod metus causa,* ibi: *In heredem autem, & cæteros in id, quod peruenit ad eos, datur non immeritò: licèt enim pœna ad heredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitum est, ad compendium heredis non debet pertinere, &c. l. in heredem 26. ff. de dolo,* ibi: *In heredem eatenus daturam se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hereditas venerit, l. sicuti 38. ff. de regul. iur.* ibi: *Sicut pœna ex delicto defuncti heres teneri non debeat, ita nec lucrum facere, si quid ex ea re ad eum peruenisset, &c.* probant etiam iura *in l. 1. ff. de priuat. delict. l. pen. ff. de noui oper. nunt. l. pupillum 111. §. in heredem, ff. de regul. iur. l. vnic. C. ex delict. def. l. 25. tit. 13. p. 7. Mas si se muriesse el demandado antes que el pleito fuesse commençado por demanda, o por repuesta, entonce sus herederos no serian tenudos de responder à la demanda, sino por quanto fallassen, que vino en poder del finado de aquel furto, o robo que aura fecho, ni les puedan demandar que pechen otra cosa ninguna por pena de aquel yerro, pues que en su vida non ge lo demandaron, &c.* item *l. 5. tit. 16. p. 6.* ibi: *Entonces los herederos de el que lo fiziesse no seriaa tenudos de facer emienda del, fueras ende en tanto quanto se acrecentó lo que ellos heredaron por razon del engaño, e non en mas, &c.* Bart. latè distinguens *in l. ciuilis, ff. de priuat. delict.* Federic. de Senis *consil. 21. n. 5. & 6.* Clar. *§. fin. q. 51. vers. vlterius quæro,* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 85.* Cujac. *in l. sicuti 38. de regul. iuris, & lib. 7. obseruat. 37.* Donel. *comment. iuris lib. 15. c. 51.* Ant. Fab. *in suo Codic. lib. 4. titul. 12. definit. 2. & lib. 4. conject. cap. 1.* Fachin. *controu. lib. 9. c. 5.* Farin. *in praxi crimin. parte 1. quæst. 10.*

Dixi *quando lis cum defuncto non fuit contestata,* quia si fuit contestata contra defunctum, tunc actio transit contra hæredes in pœnalibus, *l. omnes, l. sciendum, ff. de act. & oblig. l. 1. ff. de priuat. delict. l. pœnalia 125.* 11

ff. de regul. juris, l. inde Neratius, §. hunc, ff. ad l. Aquil. l. vltim. Codic. rerum amot. Anton. Gomez *d. cap. 1. n. 85.* Menchaq. *lib. 3. controu. illustr. cap. 96. n. 15.* Richard. *in §. non autem omnes, Instit. de perpet. & temp. action. num. 45.*

12 Dixi, *in quantum ad eos peruenit*, quia quando ex delicto defuncti ad hæredem aliquid peruenit, actio in eum datur vt iniustum lucrum restituat, ne scilicet alieno scelere ditetur, *d. l. in hæredem, l. illud 7. ff. de tribut. action. lib. 3. §. ex re furtiua, ff. de pecul. leg. 1. §. fin. ff. de vi bonor. rapt. l. vi pulsos, Codic. vnde vi,* Mench. *d. cap. 96. n. 26.* Pichard. *vbi suprà, n. 50.* Farin. *d. q. 10. num. 5.*

13 Nec actio pœnalis datur aduersùs hæredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœnæ, *l. fin. C. rerum amot. l. 5. §. vlt. cum duabus seqq. ff. de alien. iudic. mut. causa facta,* Anton. Gomez *d. cap. 1. n. 85.* Phanuc. *de inuent. p. 7. n. 70.* Farin. *q. 10. à n. 64.* Donel. *d. lib. 15. cap. 51.* Fachin. *d. lib. 9. cap. 5.*

14 Et de quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, quod peti non possit eius hæredi, quando lis cum defuncto non fuit contestata, probat text. *in l. fin. §. pœna, ff. de publican.* Lasarte *de decima vendit. cap. 18. num. 46. & 49.* Peregr. *de iure fisci, lib. 4. tit. 5. n. 1.* Guazin. *de confiscat. concl. 19. n. 2.*

Ex quibus consului, Antonium hæredem illius, qui intercedit vt fideiussor pro officiali, seu administratore publicorum vectigalium, non teneri ad pœnam, in quam fortè ipse debitor principalis inciderat. Matriti 20. *May* 1645.

Hispalensis Matrimonij.

Matrimonium per Procuratorem habentem speciale mandatum ad contrahendum cum certa & determinata persona celebratum, valet etiam post Concil. Trid. dummodo ante mandatum reuocatum fiat, etiamsi Procurator, vel alter conjux reuocationem ignoret. Plura in materia vtilissima.

VOTVM LXXXV.

1 *Matrimonium propriè & verè, ac ex ipsa eius natura contractus est, qui solo consensu perficitur.*

2 *Contractus naturam non immutauit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti eleuauit.*

3 *Contractus omnes per Procuratorem iure celebrantur.*

4 *Matrimonialis contractus vt valeat, consensus internus sufficiens non est, sed oportet eum signis, vel verbis exprimi.*

5 *Matrimonium vt Sacramentum consideratum, etiam externum consensum requirit.*

6 *Verba ad rationem matrimonij non sunt præcisè necessaria, sed sufficit consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari.*

7 Cap. tuæ 25. cap. consultationi 28. cap. si inter 31. de sponsal. *cum similibus, quæ videntur in matrimonio requirere de necessitate verba à valentibus loqui, in matrimonio contrahendo, loquuntur exemplificatiuè, & factum narrando.*

8 *Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Trid.*

9 *Procurator non est minister Sacramenti matrimonij, sed potius principales contrahentes.*

10 *Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum, nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec ministrat, sed principale contrahens illum constituens.*

11 *Procuratores vtrinsque matrimonium contrahentis possunt esse ambo viri, vel fœminæ.*

12 *Consensus si fictus fuerit tempore constituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obstabit, si quo tempore illo nomine constituentis contrahit, verus intercedat.*

13 *Matrimonium per Procuratorem contractum physicè gratiam producit in contrahente.*

14 *Pœnitentia Sacramentum nunquam absenti impendi potest.*

15 *Matrimonium per Procuratorem contractum etiam hodie post Concil. Trident. valet, & Sacramentum est.*

16 *Mandatum, seu commissio de matrimonio contrahendo non est necesse præstare Procuratori coram Parocho, & testibus.*

17 *Matrimonium per epistolam contractum valet, tam in ratione contractus, quàm in ratione Sacramenti.*

18 *Matrimonium per epistolam contrahi quibus modis dicatur.*

19 *Mandatum speciale requiritur ad contrahendum matrimonium.*

20 *Mandatum speciale ad contrahendum matrimonium non dicitur, nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa & determinata persona.*

21 *Periculum & præjudicium maius vbi vertitur, ibi cautius agendum.*

22 *Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendum cum qualibet muliere, conualidari potest subsequento speciali ad contrahendum cum eadem ignara secundi mandati.*

23 *Procurator ad matrimonium contrahendum non potest alium substituere.*

24 *Procurator datus ad rem magni ponderis & momenti, non potest alium substituere, nisi talis facultas sibi specialiter fuerit concessa.*

25 *Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum non potest illud contrahere post mandatum reuocatum, quamuis Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret.*

26 *Procuratoris reuocatio etiam tacita nullius est momenti, nisi ad illius peruenerit notitiam.*

27 *Actus facti à nuntio post mittentis pœnitentiam ei non intimatam statim viribus caduus.*

28 *Nuntius & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod Dominus verba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur.*

29 *Ratio specialitatis cur matrimonium contractum post mandatum reuocatum, cum ignorantia tamen reuocationis, sit nullum, non ita alij actus.*

30 Cap. fin. de procurat. lib. 6. *ratio decidendi.*

31 *Verba, quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine constituentium illos.*

32 *Mandati reuocatio tacita sufficit signis vel factis aliquibus declarata, ne matrimonium per Procuratorem etiam reuocationis ignarum contractum, sit validum.*

33 *Matrimonium contrahens cum alia muliere post datum mandatum ad contrahendum cum certa persona*

persona ante illius executionem, visum est illud reuocare.

34 *Procuratoris reuocatio, siue tacita, siue expressa, per testes probari potest.*

35 *Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio etiam ignorata effectum sortitur, quamvis iuramentum de non reuocando promissum sit.*

36 *Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio merè interna quoad forum conscientiæ valet.*

37 *Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuocatus fuerit, an validum sit, si tempore, quo contrahitur, consensus positivus mittentis Procuratorem realiter non currat? & n.38.*

39 *Matrimonium valore non desinit per superuenientem furorem illum constituentis.*

1 BReuiter de matrimonio per Procuratorem contracto ad plures occurrentium casuum in Ecclesiasticis tribunalibus decisiones tractaturus: Primò præsuppono matrimonium propriè, & verè, ac ex ipsa eius natura contractum esse, qui solo consensu perficitur, *leg. nuptias* 30. *aliàs* 32. *ff. de regulis iuris, cap.*1. *&* 1.27. *quæst.* 2. *cap. cùm locum* 14. juncto *cap. fin.* ibi, *ex*
2 *forma contractus, de sponsal.* & quam contractus naturam non immutauit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti eleuauit, sed eandem postquam Sacramentum est, semper retinuit, arg. *leg. sancimus* 28. *vers. quod enim non mutatur, C. de testam. l.præcipimus* 12. *in fine, C.de appellat.leg.si quando* 35. *C.de inof.testam.* docent Thom.Sanch. *de matrim lib.* 2. *disput.*11. *n.*2. Didac. de Medrano *in tract. de consensu connub. cap.*12. *num.*1. licèt in aliis Sacramentis, quæ diuersam habent naturam, id non procedere certum sit, vt rectè aduertunt Gutier. *de matrim. cap.* 43. *sub n.*8. Bonacin. quondam mei amicissimus, *de magno matri-*
3 *monij Sacram.q.*2.*puncto* 5.*num.*11. Cùm ergo contractus omnes, qui solo consensu perficiuntur, cùm in his nulla verborum, aut scripturæ proprietas desideretur, inter absentes, & sic per procuratorem iure celebrentur, *l.*1. *in fine, ff. de contrah.empt. l.*1. *ff. de oblig. & act.* Meritò igitur matrimonium inter absentes, idque per procuratorem validè, & legitimè contrahitur, & probant *l.mulierem* 5. *& l.generali* 34.*in princ. ff.de ritu nuptiar. l.sufficit* 4. ibi: *Sufficit nudus consensus ad constituenda sponsalia*; denique constar & absenti absentem despondere posse, & hoc quotidie fieri, *leg. fin.* ibi: *In sponsalibus constituendis parui refert per se, & coram, an per internuntium, vel per epistolam, an per alium hoc factum est, ff. de sponsalib.cap.nec illud* 8. *vbi glos.*30.*q.*5.*cap.veniens* 5.*qui clerici, vel vou.c.*1.*de matrim.contracto contra interd. Eccles. cap. ex parte* 14. *in princ.vbi glos.verb.internunciis,de conuers.coniug.* text.capitalis *in cap.fin.de procurat. lib.*6.*l.*1. *vers. o tal prometimiento*, vbi notat Greg.Lop. *glos.*3.*in fine, & lib.*10. *vers. o que sean otros dos, tit.*5. *& l.*5.*circa fin. vers. e puedesse facer*, vbi Greg. *glos. vlt. tit. x. part.*4. Cov. *de sponsal.p.*2.*cap.*4.*in princ.n.*8. *aliàs n.*11. Ildephons. à Veracruce *in speculo coniugiorum, p.*1. *art.*16. *dubit.*4. plures citati à Cened. *ad Sextum, collect.*3. *num.*1. & à Sanch. *d. lib.*2. *de matrimonio, disp.*11. *per tot.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1.*compar.*15. Ferdin. Rebell. *de obligat. Iustit.p.*2.*lib.*2.*quæst.*5. Petr. de Ochagauia *de Sacrament.tit.de Sacram.matrim.tract.*2. *q.*3. Ioan.Gutier. *de matrim.* c.34. *art.*1. Vincent. Filliuc. *in quæst.moral.tom.*1.*tract.*10. *de Sacram. matrim. p.*1.*cap.*1.*ex num.*22. Martin.Bonacin. *vbi suprà, q.*2. *puncto* 5. Basil.Pontius Legionensis *in suo tract.de matrim.lib.*1.*cap.*10.*& lib.*2.*cap.*15.*per tot.* Didac.de Medrano *in d. suo tract.de consensu connubiali, cap.*12.

Secundò præsuppono ad hoc vt matrimonialis contractus valeat, consensum internum sufficientem non 4
esse, sed oportere eum signis, vel verbis exprimi: quia si matrimonium consideretur tanquam contractus, cùm celebretur inter homines, interiora cordis, quorum Deus tantùm scrutator est, ignorantes, omninò desiderat vt signo aliquo internus consensus aperiatur, arg. *l. Labeo* 7. *§. Servius, vers. Id Tubero, ff.de supellect. leg.* resolvunt Sanch. *d.tract. de matrimon. lib.*1. *disput.*3. & Basil.Pont. *de impedim.matrimon.cap.*29.*§.*2.*vers.verior*
tamen, & §.3.*in princ.* Si verò Matrimonium vt Sacra- 6
mentum consideretur, cùm de eius ratione sit esse signum sensibile rei sacræ, hoc etiam ex capite externum consensum requiri consequens est; vnde iura solum consensum ad rationem veri & legitimi matrimonij desiderantia, *d. l. nuptias*, cum aliis suprà allegatis, sic necessariò accipienda sunt, vt non excludant concomitantia consensum, & sic expressionem per signa externa, quæ ipsum consensum comitatur in omni humano contractu. Quare sic resolvunt plures, quos refert & sequitur Sanch. *d.lib.*2. *disp.*30.*num.*1. quibus addo Ochagau. *de Sacram.tract.*2.*de matrim.quæst.*9.*num.*4. Medran. *d.tract.de consensu connub.cap.*11.*n.*15. Basil. Pont.*in tract.de matrim.lib.*2.*c.*6.*n.*2. Vincent. Filliuc. *d.tom.*1.*tract.*10.*de Sacram.matrim. p.*1.*c.*3.*n.*77. Villalob.*in sum.tom.*1.*tr.*12.*diffic.*5.*n.*1.Bassæ.*in sum.verb. matrimonium* 3. *n.*5. Ioan. Machado *en su perfeto Confessor y Cura de Almas, lib.*3.*p.*1.*tract.*9.*docum.*1.*n.*2.

Tertiò præsuppono ad rationem matrimonij verba 5
non esse præcisè, & omninò necessaria, sed sufficere consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari, non tantùm in mutis, qui verba proferre non possunt, in quibus id expeditissimum est, *cap. cùm apud* 23. *de sponsal.* sed etiam in valentibus loqui, quod insinuat *cap. is qui fidem* 30. *de sponsal. c.fin. de desponsat. imp. in* 6. ibi, *nec verbo, nec facto consensit*, &c. & in specie resolvunt Nav. *in man.cap.*22.*num.*20.Cov.*de sponsal. p.*1.*cap.*4.*in initio, n.*1.Mascard. *de probat. concl.*1014. *num.*3.& plures, quos referr & sequitur Sanch. *d.lib.*2. *disp.*31. *n.*31. quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1. *comp.*3.*num.*66. Cevall. *commun. contra commun. tom.*1. *q.*406. *n.*5. *& tom.*3. *q.*750.*ex n.*22. Medrano *d.tract.de consensu connub.cap.*11. *num.*1. *sub lit. F*, Gutier. *d.cap.*63.*n.*12. Ochagauia *d.titul.de Sacram. matrimon. tract.*2. *q.*9. *n.*3. Filliuc. *d.tract.*10.*de Sacram. Matrimon. p.*1.*c.*1.*n.*80. *&* 81. Basil.Pont. *de matrim. lib.*2.*cap.*7.*n.*5.*& à n.*7. Bassæ. *d.verb. matrimonium* 3. *numero* 5. Ioan.Machado *d. tract.*9. *docum.*1.*numero* 3. Quamvis verba in matrimonio à valentibus loqui contrahendo, pro forma necessaria esse existimauerint citari à Sanch. *d.lib.*2. *disp.*31.*num.*2. & Franc. Molin. *d.comp.*3.*n.*67. & à Medrano *d.c.*11.*n.*1. & ab Ochagauia *d.quæst.*9.*num.*2. & à Basil.Pont. *d.cap.*7.*num.*3. *&* 4. & à Ioan. Machado *d. docum.*1. *num.* 4. per iura *in cap. tua consultationi* 28. *cap. si inter* 31. *de sponsalib. & in cap. licet* 3. *vers. ita vt, de sponsa duorum*: quia his iuribus adductis per proximè citatos respondetur procedere exemplificatiuè, & factum narrando; frequentius enim est in valentibus loqui, quàm per alia signa matrimonium contrahi. Et quod *in d. cap. tua*, verba esse in matrimonium necessaria, traditum est, non simpliciter dictum, sed addo, *quoad Ecclesiam*, hoc est, quoad faciliorem probationem in foro externo Ecclesiæ, vt expendit rectè Medrano *d.c.*11. *n.*2. *in fine*, id quod apertiùs significauit *l.*5. *tit.* x. *p.*4. ibi: *Conuiene que lo fagan por palabras, para que se puede provar.* Vnde credo mortaliter non peccare signis contrahentes, quia nullibi cautum reperitur verba esse necessaria de necessitate præcepti, vt advertunt Sanchez *d. disp.*31.*n.*9.*&* 10. Filliuc. *d.cap.*1.*num.*82.

8 Quartò præsuppono, matrimonium per procurato-
rem contractum ante Tridentinum Concilium validum
fuisse, iuxta *d. cap. fin. de procurator. in 6.* non tantùm
in ratione contractus, sed etiam in ratione Sacramenti;
nam cùm Christus Dominus eleuans matrimonium ad
esse Sacramenti, contractus naturam non immutauerit,
vt suprà dixi, per consequens voluit vt matrimonium
quod per procuratorem contractum verum est contra-
ctus naturalis, & validus, sit etiam validum, & verum
Sacramentum, proindeque si vt contractus celebrari
potest per Procuratorem, & valet, poterit etiam & va-
lebit vt Sacramentum. Quare ita resolvunt vterque
Sot. Dominicus, & Petrus, Covar. Henriq. Marienz.
& plures alij, quos lato calamo refert, & sequitur
Sanch. *d. lib. 2. disput. 11. num. 27.* quibus addo Gutier.
d. cap. 43. ex num. 10. Rebell. *de oblig. iust. lib. 2.
quæst. 5. n. 2. & 9.* Bonacin. *de magno matrim. Sacram.
quæst. 2. puncto 5. n. 3.* Basil. Pont. *de impedim. matrim.
cap. 29. §. 3. vers. ex quo inferes, & de matrim. lib. 1.
c. 10. n. 3.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. c. 1.
n. 22. & 26.* Villaloh. *in sum. tom. 1. tract. 13. diffic 9. n. 3.*
Diana *moral. resol. p. 3. tract. 4. resolut. 250.* Ochagauia
d. tr. 2 de Sacram. matrim. quæst. 3. n. 7. Ioan. Macha-
do *d. lib. 3. p. 1. tr. 8. docum. 4. n. 1. & 3.* Quidquid con-
trarium, imò matrimonium per procuratorem, iuxta
d. c. fin. de procuratorib. lib. 6. decisionem, cõtractum Sa-
cramentum non esse, minus bene tenuerint Durand.
Caiet. Melch. Canus, & alij, quos modò citati conge-
runt. Pro quibus non facit quod matrimonium, sicut
omnia alia Sacramenta nouæ legis, causat gratiam ne-
cessariò in subiecto disposito per modum instrumenti
physici, ex D. Thom. *in 3. p. q. 61. art. 1.* Suar. *tom. 3.
disp. 9. sect. 2.* quod in matrimonio per Procuratorem
contracto procedere nequit, cùm omne physicum in-
strumentum operetur per contactum in passo, qui qui-
dem contactus considerari nequit in absente qui per
procuratorem contrahit. Quia respondetur procurato-
rem non esse ministrum Sacramenti, nec in se illud re-
cipere, sed potiùs principales contrahentes esse mini-
9 stros, eosque recipere gratiam, atque ipsorum consen-
sus per procuratorem declaratos esse materiam, & for-
mam huius Sacramenti, vt cum pluribus tradunt San-
chez *d. disp. 11. n. 28* & Gutier. *d. cap. 43. n. 23.*

10 Hinc prouenit, quod cùm procurator nec gratiam,
nec Sacramentum recipiat, nec ministret, sed principa-
lis contrahens illum constituens, ideo iste mortaliter
peccabit, non ille, si eo tempore quo per procuratorem
ipsius nomine matrimonium contrahitur, in gratia non
sit, propter defectum dispositionis ad Sacramentum: ita
Sanch. *d. disp. 11. n. 29. & 30.* Rebell. *d. q. 5. n. 12.* Gu-
tier. *d. cap. 43. n. 23. vers. vnde infertur,* Bonacin. *d. q. 2.
puncto 5. n. 12. & 23.* Ochagauia *d. tract. de Sacram.
matrim. tract. 2. q. 3. n. 8. ad 5.* Basil. Pont. *d. cap. 10. num.*
11 *vltim. vers. sit etiam.* Hinc etiam non obstabit ambos
vtriusque contrahentis procuratores viros esse, vel fœ-
minas, ex Sanch. *d. disp. 11. n. 15.* Gutier. *d. c. 61. n. 17.*
Basil. Pont. *d. lib. 1. cap. 10. n. 6. vers. sit denique.* Filliuc.
d. c. 1. n. 25. vers. tertiò non requiri. Prout nec obstabit
12 consensum tempore constituti procuratoris præstitum
fictum esse, si quo tempore ille nomine constituentis
contrahit, verus intercedat. Sanch. *n. 13.* Gutier. *n. 15.*
Bonac. *n. 6.* Filliuc. *n. 25. vers. secundò, & c. 3. n. 84. cita-
tis locis,* Rebell. *d. lib. 2. q. 5. n. 5. vers. obseruat etiam.*

13 Deinde respondetur, matrimonium per procurato-
rem contractum, physicè gratiam producere in contra-
hente eo respectu, quòd etsi ipse præsens non sit, est
tamen præsens eius consensus per procuratorem decla-
ratus, vt docet Ludov. Lop. *in instructorio conscientiæ,
sub tract. de matrimon. p. 2. cap. 35.* vel aliter non longè
dissimiliter, cum Petro da Ledesma *in tract. de matrim.
quæst. 42. art. 1. dub. 7. concl. 1.* Sanch. *d. loco, n. 32. ad 4.*
quorum responsionem breuitatis causa omitto. Nec 14
contra facit, quod Pœnitentiæ Sacramentum iudicium
quoddam spirituale est, & licèt de iudicij essentia non
sit reum esse præsentem, quia etiam cum absentia con-
sistit, *cap. cum sit Romana 5. §. vltim. in fine, de appellat.*
nihilominus Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam ab-
senti impendi potest, adeò vt contrariam propositio-
nem ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam
damnauerit Clemens VIII. *tom. 3. Bullarij, constit. 87.*
quare & in matrimonio inconueniens non erit, vt li-
cèt tanquam contractus non respuat procuratoris in-
terventum, eùm tamen respuat, nec admittat vt Sacra-
mentum. Respondetur enim intrinsecè contractus ma-
trimonij naturæ adeò non repugnare per procuratorem
contrahi, vt non magis ei repugnet, postquam ad Sa-
cramentum à Christo Domino eleuatum est; cùm ipse
Dominus eius materiam & formam iuxta contractus
naturam instituerit, vt dixi; quod in Pœnitentiæ Sa-
cramento non procedit, quippe quod non est ex iudicio
ad Sacramentum eleuatum, ita vt iudicij naturam reti-
nere debeat, sed ab ipsa Sacramenti institutione spiri-
tuale quoque iudicium est, peculiarem proinde natu-
ram habens, quia in eo videlicet Christus Dominus
rei, eiusdemque accusatoris, & spiritualis Iudicis præ-
sentiam nominatim pro forma postulauit, dum eam esse
voluit: *Ego te absolvo à peccatis tuis,* &c.

Quintò præsuppono matrimonium per procurato- 15
rem contractum etiam hodie post Concilium Trid. va-
lere, & Sacramentum esse, quia Tridentinum contra-
ctus matrimonialis naturam minimè alterauit, sed so-
lùm voluit vt consensus contrahentium non aliter le-
gitimus esset, quàm si coram Parocho, & testibus si-
mul præstaretur, quod sanè verificatur, vbi consensus
ille per procuratorem eo modo declaratur, vbique enim
principalium partium consensus moraliter intercedit.
Sic docent Henriq. *in sum. lib. 11. cap. 2. num. 2. & in
comment. lit. B,* Petr. de Ledesma *eod. tract. q. 42. artic. 1.
dub. 7.* Sanch. *d. disp. 11. num. 19. & 20.* Bonacin. *d. pun-
cto 5. num. 1.* Villaloh. *d. tom. 1. tract. 13. diffic. 9. & 10.*
Ceuall. *commun. contra communes, tom. 3. q. 750. num. 63.
cum seqq.* Gutier. *d. cap. 43. num. 10. vers. his tamen non
obstantibus, & n. 11.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram. ma-
trimon. p. 1. cap. 1. num. 13.* Ioan. Machado *d. docum. 4.
num. 2.* Ego *in collect. ad d. cap. vlt. de procurat. in 6. n. 4.* 16
Nec est necesse mandatum, seu commissionem de ma-
trimonio contrahendo procuratori præstare coram Pa-
rocho, & testibus, vt sentiunt Sanchez *d. disp. 11. à
num. 22.* Rebell. *d. p. 2. lib. 2. q. 5. n. 1. ad fin. vers. nec
item opus,* Ochagauia *tract. 2. de matrim. q. 3. n. 5.*

Denique præsuppono quemadmodum per procura- 17
torem, sic & per Epistolam contractum Matrimonium
hodie similiter valere, tam in ratione contractus, ex
gloss. verb. vxor, in cap. nec illud 30. quæst. 5. recepta com-
muniter ex pluribus, quos referunt, & sequuntur Cov.
de sponsal. p. 2. cap. 4. in initio, num. 11. in fine, & Sanch.
d. lib. 2. disput. 12. n. 1. quàm in ratione Sacramenti. Ita
contra vtrumque Ledesmam, Fr. Emman. & alios resol-
vunt Sanch. vbi *proximè, num. 3.* Gutier. *de matrimon.
c. 45.* Rebell. *d. p. 2. lib. 2. quæst. 5. n. 12. & 13.* Villalob.
tom. 1. tract. 13. difficult. 10. n. 1. Basil. Pont. *de impedim.
matrim. cap. 29. §. 3 vers. deinde certum, & vers. ex quo in-
feres, & de matrim. lib. 1. cap. 10. num. vlt. in fine, & lib. 2.
cap. 15. n. 1.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 4. resol. 50.*
Filliuc. *d. tractat. 10. de Sacram. matrim. part. 1. cap. 1.
num. 28. & 29.* Ochagauia *d. tract. 2. de matrim. quæst. 3.
num. vlt.* Nicol. Genua *de scriptura priuata, lib. 3. q. 30.
& 31.* Ioan Machado *d. docum. 4. num. 4.* Quod duobus 18
modis id accidere possit, concludunt omnes ferè ci-
tati *suprà*: scilicet, si vel epistolam mittens scribat

se non solùm facere sui corporis traditionem, sed etiam
traditionem per alterum sibi faciendam ex tunc acce-
ptare; qua epistola coram Parocho, & testibus lecta,
alter consentiat, vel si secundam epistolam recipiat is,
qui priùs scripsit, in qua alterius acceptatio continea-
tur, & ea coram Parocho & testibus lecta, similiter
ipse suum consensum nominatim exhibeat: vide Villa-
lob. *d. tract. 13. diffic. 10. n. 2.* Nicol. Genua *d. quæst. 31.*
num. 12. 13. 20. & 21. Ioan. Machado *d. docum. 4. n. 5.*

19 His ita præsuppositis, sit prima conclusio. Ad con-
trahendum matrimonium speciale requiritur manda-
tum, nec aliter eius virtute contractum valet; probant
expressè textus *in l. generali 34. ff. de ritu nupt. & in d.*
cap. fin. de procurat. lib. 6. cum expressione scilicet per-
sonæ, cum qua matrimonium contrahi debet; adhuc
20 enim ad contrahendum matrimonium id mandatum
speciale non dicitur, nisi nominatim detur ad contra-
hendum cum certa, ac determinata persona, *d. leg. ge-*
nerali, ibi: *itaque personam eius patri demonstrari opor-*
tet, &c. gloss. *verb. speciale, in d. cap. fin.* quam sequuntur
Domin. *ibi, n. 2. in fine*, Anchar. *in 2. notab. n. 1.* Philip.
Franch. *n. 4. ibidem* Tiraq. *ad leges connub. glos. 7. n. 111.*
vers. similiter, Rebuff. *in concord. tit. de electionis derogat.*
in gloss. *verb. speciale, vers. quoniam*, Cov. *de sponsal. lib. p. 2.*
cap. 4. in initio num. 8. aliàs 11. Viuald. *in candel. aureo,*
tit. de matrim. n. 44. vers. secundum, Gomez de Leon. *in*
cent. decisionum, decis. 84. Fr. Einman. *quæst. Regul. tom. 3.*
quæst. 17. art. 3. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. im-*
plorandum, n. 6. vers. non obstat, Flamin. Paris. *de resignat.*
benef. lib. 10. q. 8. n. 53. plures citati à Cened. *ad Sext.*
collect. 3. n. 1. & à Sanch. *d. lib. 2. disp. 11. n. 3. & 4.* qui-
bus addo Ioseph. Ludov. *tom. 3. commun. opin. titul. de*
mandato, concl. 1. vers. duodecimò, Camill. Borell. *in sum.*
decis. tom. 1. titul. 66. num. 262. Alex. Trentacinq. *var.*
resolution. lib. 2. titul. de procuratorib. resol. 3. n. 33. vers.
in hac materia, Card. Mantic. *de contractib. lib. 7. titul. 1.*
num. 25. Medran. *de consensu connub. cap. 12. n. 3.* Card.
Tusc. *pract. conclus. lit. M, conclusione 52. num. 20. &*
conclus. 124. num. 1. Anton. Cardoso *in praxi Iudicum*
& Aduocat. verb. procurator, n. 33. Franc. Molin. *de ritu*
nupt. lib. 1. compar. 25. ex n. 5. Rebell. *de obligat. Instit.*
lib. 2. q. 5. num. 1. Gutier. *de matrim. c. 43. n. 3.* Bonacin.
eod. tract. q. 2. puncto 5. n. 8. Basil. Pont. *in simili tract.*
lib. 2. cap. 13. num. 3. & Filliuc. *tract. 10. de Sacram. Ma-*
trim. p. 1. cap. 1. in 1. & 2. condit. Ioan. Machado *d. tra-*
ctat. 8. docum. 5. n. 1. Ego *in collect. ad d. cap. fin. n. 2.* &
21 clariùs *num. 23.* Ratio est, quia cùm matrimonium res
sit adeò grauis, ac præjudicialis, per consequens nota-
bilis ac singularis eius expressio necessaria est, aliàs illa
sub simplici de contrahendo matrimonio mandato non
venit; & quia vbi maius periculum, & præiudicium
vertitur, ibi cautiùs agendum, magisque prouidendum
est, *l. 1. §. sed & si quis, ff. de Carbon. edicto, cap. quiesca-*
mus, 42. dist. cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.

22 Quæstio insurgit in hac materia non inelegans, an
si post mandatum in genere præstitum ad matrimonium
cum qualibet contrahendum, cuius virtute cum certa
muliere contractum est, speciale subsequatur manda-
tum, siue potiùs singulare ad contrahendum cum ea-
dem muliere, dum ipsa huiusmodi secundi mandati
ignara in consensu à se virtute primi generalis præsti-
to perseuerat, matrimonium antea contractum conuali-
dari possit, quasi ex ratificatione mandati minus legiti-
mi? In qua quæst. affirmatiuam defendit partem Alex.
cons. 146. vol. 5. cui accedit Card. Tusch. *pract. conclus.*
lit. M, conclus. 52. n. 20. vers. si tamen, & conclus. 124.
num. 2. 3. & 4. Contrarium tamen longè veriùs con-
sulucrunt Anton. Butr. *cons. 64.* & Anchar. qui ip-
sum transcribit, & separatim sequitur, *consil. 228. cum*
duobus seqq. ex eo potissimùm, quod matrimonium ab
initio nullum ex defectu legitimi consensus in vtroque
coniuge, vtpote præstiti virtute generalis mandati, con-
tra *d. cap. fin. de procurat. in 6.* non potest ex postfacto
conualescere ob legitimum vnius duntaxat coniugis
consensum.

Secunda sit conclusio. Procurator ad matrimonium 23
contrahendum datus, per seipsum hoc mandatum exe-
qui tenetur, neque alium substituere potest, nisi specia-
liter sibi huiusmodi facultas in ipso mandato concessa
sit. Hanc concl. probant *d. c. fin.* & plures, quos refert &
sequitur Sanch. *d. lib. 2. disp. 11. n. 5.* quibus addo Bonac.
d. q. 2. puncto 5. n. 8. Gutier. *de matrim. c. 34. n. 4.* Basil.
Pont. *eod. tract. lib. 2. c. 15. n. 5. & 6.* Franc. Molin. *d.*
lib. 1. comp. 21. n. 6. Bassæ, *verb. matrimonium 1. n. 2. vers.*
tertia, Ioan. Machado *d. lib. 3. p. 1. tractat. 8. n. 5. vers. la*
tercera condicion. Ego *in collect. ad d. cap. fin. num. 6.* Re-
bell. *d. lib. 2. q. 5. n. 1. vers. secundum*, Filliuc. *d. tract. 10.*
de Sacram. matrimon. p. 1. cap. 1. n. 24. vers. tertia, Alex.
Trentacinq. *d. resol. 3. n. 33.* Ratio est, quia cùm matri- 24
monij contractus res sit magni ponderis & momenti,
& quæ nonnisi intimo amico, familiari, vel propin-
quo committi solet, ad quam mandans talem forsan de
alio fiduciam non haberet, ideo ad rem huiusmodi da-
tus procurator, alium suo nomine substituere non po-
terit, nisi talis sibi facultas specialiter fuerit concessa,
quia nempe illius industria in dubio electa censetur
propter magnum quod ex facto tam arduo posset peri-
culum imminere, vt ratiocinantur Auctores *proximè*
citati.

Tertia sit conclusio. Procurator constitutus ad ma- 25
trimonium contrahendum, non potest illud contrahere
post mandatum reuocatum, quamvis procurator, vel al-
ter conjux reuocationem ignoret. Probat expressè text.
in d. cap. fin. de procurat. in 6. glos. vlt. in leg. sufficit 4. ff.
de sponsal. glos. verb. teneat, vers. sed illud specialissimum,
in Clem. vn. de renunciat. Ildeph. à Vera-cruce *in spe-*
culo coniug. p. 1. art. 16. dub. 5. cum seqq. Cov. *de sponsal.*
p. 2. cap. 4. in initio n. 8. aliàs ex n. 12. Anton. Gom. *var.*
tom. 2. cap. 4. n. 3. vers. secundò intellige, Salon de Pace
cons. 6. n. 8. plures alios refert Sanch. *d. lib. 2. disp. 11.*
num. 6. quibus addo Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 26.*
n. 18. & glos. 63. n. 37. Mozz. *de contract. tit. de matrim.*
§. de naturalib. matrim. n. 32. Rebell. *d. lib. 2. q. 5. n. 1.*
vers. tertium, & ex n. 14. Molin. *d. lib. 1. comp. 25. ex*
n. 10. Gutier. *de matrim. c. 43. ex n. 5. & à n. 24. & c. 44.*
per tot. maximè n. 51. 100. & 101. Basil. Pont. *d. lib. 2.*
cap. 15. ex n. 7. Ioan. Machado *d. docum. 5. n. 5.*

Quod quidem speciale est in Matrimonio, contra 26
notissimam iuris regulam, qua constitutum est procu-
ratoris reuocationem etiam tacitam nullius esse mo-
menti, nisi ad illius peruenerit notitiam, imò & eius
cum quo negotium in iudicio, vel extra fuerit peragen-
dum, *l. si procuratorem 65. vers. vltimò, ff. de procurator.*
l. si pecuniam 5. §. vlt. vers. item si quis, ff. de condict. cau-
sa data, l. 1. vers. sed ego quæro, ibi, & me certiorasset, ff.
quod iussu, l. si mandassem 15. l. inter causas 26. in princ.
leg. si fidejussor 29. vers. si cum debitor, ff. mandati, l. 1.
§. fin. ff. de contrah. empt. cap. ex parte Decani, de re-
script. cap. 3. & 4. cap. mandato 13. de procurator. Capra
commun. opin. tom. 1. lib. 2. titul. 8. num. 90. & 100. Fla-
min. Paris. *de resign. benef. lib. 9. quæst. 25. num. 12.* Ca-
mill. Borell. *d. tom. 1. titul. 66. à num. 379.* Gonzal. *ad*
reg. 8. Cancel. glos. 63. n. 51. Stephan. Gratian. *discept.* 27
forens. tom. 1. c. 18. n. 37. cum seqq. & c. 191. n. vlt. in quo
hi actus differunt ab his, qui per nuntium, vel epi-
stolam celebrantur, qui si post mittentis pœnitentiam
etiam nuntio, vel epistolam recipienti non intimatam
fiant, statim viribus cadunt, nec aliqua ex eis oritur obli-
gatio, vt contra *glos. vlt. in fin. in d. l. 1. ff. de contrah.*
empt. communiter improbatam longè veriùs docuit

glos. verb. teneat, vers. quare dicunt, alij in d. Clem. vnic.
de renunc. vbi Zabatel. n. 9. latè probant Ioan. Andr. &
Anchar. n. 1. Franc. n. 7. & Dominic. sub §. sanè, n. 2. in
d. cap. fin. de procurat. in 6. Felin. in cap. ex parte 33.
n. 18. vers. fallit 6. de rescript. Anton. Gom. var. tom. 2.
cap. 4. num. 3. Gonzal. ad reg. 8. glos. 16. n. 16. & 17. &
glos. 03. n. 42. cum seq. Sanch. d. disp. 11. n. 7. Medran. d.
cap. 12. num. 7. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P,
28 conclus. 861. num. 32. & 33. illam differentiæ rationem
commendantes, quod nuntius, & epistola sunt tan-
quam merum instrumentum, & organum, per quod do-
minus verba profert, quæ proinde in eius persona con-
cipiuntur, text. opt. in l. qui autem 14. §. fin. cum l. seq.
vbi gloss. verb. ministerium, ff. de constit. pecun. l. multum
interest 6. C. si quis alteri, vel sibi. Quare deficiente do-
mini consensu tempore, quo verba eo modo profert, ni-
hil epistola, aut nuntius operatur etiam data pœni-
tentiæ, seu reuocationis ignorantia, elegans text. in l.
si pœnitenit 4. ff. de diuort.

29 Ratio verò specialitatis est, quia in cæteris contra-
ctibus potest ius supplere consensum contrahentium,
illisque renitentibus dominium transferre: In matri-
monio autem minimè potest; nam cùm ex reuocatio-
ne planè colligatur deficere consensum consentientis,
sine quo matrimonium consistere nullo modo potest,
cap. gemma, cap. cum locum, de spons. consequens, fit ma-
trimonium postea subsequutum nullius esse momenti.
Ita Sanch. d. lib. 2. disp. 11. num. 6. Rebell. d. p. 2. lib. 2.
quæst. 5. num. 1. Franc. Molin. d. comp. 25. n. 16. cum seq.
Ioan. Machado d. tract. 8. docum. 5. n. 5. Gutier. d. c. 43.
num. 6. & 7. Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1.
cap. 1. n. 24 vers. quarta. Alia ratio decidendi ad d. cap.
30 fin. de procurat. in 6. assignari solet, quod scilicet pro-
curator ad matrimonium contrahendum datus, censetur
tanquam quidam nudus minister, & sic velut merum
instrumentum, & organum, per quod dominus con-
sensum exprimit, adeoque verba plerumque concipit
nomine domini, imò id pro forma desideratur Host.
sum. tit. de sponsal. §. qualiter contrahatur, & Franch.
n. 4. in d. cap. fin. quanquam longè verius sit sufficere
si vel in sua, vel domini persona verba concipiat, di-
31 cens: Recipio te in vxorem nomine Titij, vel Titius te
accipit in vxorem me mediante, vt tradunt post alios
Couar. de sponsal. p. 2. cap. 4. n. 8. aliàs 11. Henriquez in
sum. lib. 11. cap. 2. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 11. n. 16.
Card. Tusch. d. tom. 5. litt. M, concl. 124. n. 5. Rebell.
d. lib. 2. q. 5. n. vlt. in fine, Bonacin. d. q. 2. punct. 5. n. 13.
Si igitur hic domini consensus iam cessauerit, seu reuo-
catus fuerit, licet reuocatio procuratori, & ei, cum quo
contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet
esse nullius momenti.

32 Tacita mandati reuocatio, hoc est, pœnitentia, signis,
seu factis aliquibus declarata sufficit ad hoc vt matri-
monium per procuratorem reuocatum, huiusmodi reuo-
cationis ignarum contractum, sit etiam in foro exte-
riori nullum, argomento l. pœnitenit 4. iuncta l. fin. vers.
33 illud rectissimè, ff. de diuort. Tacitæ reuocationis man-
dati exemplum est, si ipse dominus post mandatum ad
contrahendum cum certa persona datum, cum alia po-
stea ante illius executionem contraxerit; nam cùm ad
contrahendum cum secunda, necesse fuerit à volun-
tate contrahendi cum prima recedere, quia cum vna
tantùm consistere matrimonium potest, inde necessa-
riò consequitur, vt dato mandato ad contrahendum
cum secunda, vel de facto cum illa domino contra-
hente, prioris voluntatis reuocatio, seu pœnitentia ve-
luti præambulum necessarium præcessisse censeatur. Ita
Æmil. Ferret. cons. 181. n. 12. Gutier. de matrim. cap. 43.
a n. 2. ex num. 24. ex n. 28. & cap. 44. per tot. maximè
34 n. 52. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. ex n. 21. 43. & 56.

Ioan. Machado d. tract. 8. docum. 5. n. 7. Ad probandam
verò huiusmodi reuocationem, siue tacitam, siue expres-
sam, non est necessaria scriptura, sed sufficiunt testes,
qui ad cuiuslibet rei reprobationem regulariter parem
vim obtinent cum illa, l. in exercendis 15. C. de fide in-
strum. quamvis aliàs mandatum in publica scriptura
datum sit, vt sentit Panorm. in cap. ex insinuatione 3. n. 1.
not. 1. per text. ibi, quem ad hoc quotidie allegari dicit,
de procurat. Quales autem testes ad prædictam procu-
ratoris reuocationem requirantur, latissimè explicat
Gutier. de matrim. cap. 44. à n. 9. & à n. 68.

Neque procuratoris ad matrimonium dati reuocatio 35
etiam ignorata effectum suum sortiri desinet, etiamsi iu-
ramentum de non reuocando præmissum sit: hoc enim
in his, quæ sui natura à mera alicuius voluntate pen-
dent, quale est procuratorem reuocare, vel non, solùm
efficit, vt reuocans periurij reus sit, cæterùm adhuc re-
uocatio valet, & consequenter matrimonium post hu-
iusmodi reuocationem, vtpote validam, tametsi ignora-
tam, contractum nullum quidem erit: ita glos. verb. re-
uocatus, in d. cap. fin. de procurat. in 6. vbi Domin. n. 5. &
Franch. n. 5. & 6. Couar. d. lib. 2. cap. 4. initio, n. 10. &
cap. 6. n. 2. plures quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2.
disp. 11. n. 8. quibus addo Alex. Trentacinq. var. resol.
lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. n. 34. 5. in hac, Medran. d.
cap. 12. n. 10. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. à n. 52. Re-
bell. d. lib. 2. q. 5. n. vlt. Basil. Pont. d. cap. 15. n. 12. Filliuc.
d. cap. 1. n. 24. in 4. condit. vers. quod etiam est verum.

Quoad forum conscientiæ, in quo sola veritas at- 36
tenditur, cap. veritate, 8. dist. valet reuocatio procura-
toris merè interna, licèt quoad externum Ecclesiæ, quæ
de occultis non iudicat, cap. erubescant 11. in fine, 32.
dist. incumbat reuocanti onus testibus, vel aliàs legi-
timè probandi, aliàs pro matrimonio iudicetur, quod
nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plu-
res quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 11. n. 9.
quibus addo Gutier. de matrim. cap. 43. num. 9. ad fin.
Filliuc. d. cap. 1. n. 24. vers. quarta, ad fin. Ioan. Machado
d. tract. 8. docum. 5. n. 6.

Sed quæret aliquis, an matrimonium contractum per 37
procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuoca-
tus fuerit, validum sit, si tempore quo contrahitur,
consensus positiuus mittentis procuratorem realiter
non concurrat, eo quòd in aliis forsan negotiis tunc
temporis occupatus maneat, aut superueniat furor? Ne-
gatiuè respondent Salon de Paz cons. 6. n. 6. cum seqq.
Basil. Pont. d. lib. 2. c. 15. n. 14. dum probare contendunt
matrimonium per procuratorem eo tempore contra-
ctum, quo dominus ipsum constituens demens factus
est, quasi ex eius dissensu nullum esse. Et pro hac parte
facit illud, quod traditum est de Sacerdote, qui audita
confessione amens fit, & sic pœnitentem absoluit, nem-
pè vt eius absolutio nulla sit, eo quòd ministri actus
debet esse humanus: vnde cùm matrimonium per pro-
curatorem contrahentes, ipsi ministri huius Sacramen-
ti, non verò procurator, vt suprà dixi; consequens vi-
detur vt si tempore, quo procurator consensum expli-
cat, is qui mandatum dedit, rationis vsu destitutus sit,
irritum matrimonium reddatur.

Verùm contrarium, imò tale matrimonium vali- 38
dum quidem esse, & receptius, & verius quidem iudi-
co, quoniam ad valorem huius matrimonij sufficit du-
rare priorem consensum, saltem in virtute, cùm non sit
obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex eius
voluntate iam semel explicata contractum dicitur ma-
trimonium, sicut si eo tempore dormiret, vt in simili de
eo, qui Baptismum sic recepit, cùm prius baptizari vo-
luisset, quod validè illum recipiat, respondit text. in
cap. maiores 3. §. item quæritur, vers. dormientes, de Bap-
tismo. Et in specie quod per superuenientem furorem

consti

constituentis procuratorem ad matrimonium contrahendum, eius voluntas non magis quam superueniente somno cesset, quin potiùs duret saltem in virtute, adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratorem contractum validum sit, ac teneat, prout in terminis docent Ildephons. à Veracruce *in specule coniug. p. 1. art. 16. dub. 6. sub vers. sed quid si primò consensit*, Henriquez *in sum. lib. 11. cap. 4. n. 4.* Sanchez *d. lib. 2. disp. 11. n. 11. & 12. ac n. 31. ad 3.* Gutier. *de matrim. cap. 43. num. 14.* Bonac. *d. q. 2. punct. 5. n. 13. & 14.* Filliuc. *d. p. 1. cap. 12. v. 5. in princ.*

40 Et ideo cauendum est à Salone de Paz, & Basilio Pontio *locis proximè citatis*, falluntur enim ex adductis per Doctores numero præcedenti citatos. Et ad difficultatem de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, quam mouet Sanchez *dict. num. 12. vers. objicies tamen*, rectè idem satisfacit dicens argumentum procedere, vbi aliquis per se ipsum ministrat, vt contingit in Sacerdote absoluente, secus si medio instrumento, vt in contrahente per procuratorem, qua in specie consensus semel illi procuratori datus durat in virtute, licèt quo tempore ab eo explicatur, is qui dedit mandatum propter dementiam, vel alias consensu careat, iuxta regulam *l. furiosi 41. ff. de regulis iuris*, cum similibus.

Vallisoletana Fideiussionis.

Instrumentum conditionale non habet executionem, nisi purificata conditione: resoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiussor ab obligatione, liber remanet. Prorogationi consentire debet fideiussor, aliàs ei nocere non potest.

VOTVM LXXXVI.

1 *Facti series.*
2 *Executio contractus conditionalis fieri non potest, nisi liqueat iudici de purificata conditione.*
3 *Instrumentum conditionale, conditione non adimpleta deficit.*
4 *Conditio donec pendet, non potest dici parti ius quasitum.*
5 *Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione,*
6 *Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta.*
7 *Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.*
8 *Fideiussio data pro certo tempore, transacto illo remanet extincta.*
9 *Fideiussor ab obligatione liber remanet, transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.*
10 *Obligatio extincta non potest reuiuiscere absque nouo omnium consensu.*
11 *Donatio facta Ecclesiæ sub conditione, post rei conditionem reuocari non potest.*
12 *Actus resolutus actus dici non potest.*
13 *Instrumentum nullum non meretur executionem.*
14 *Fideiussor liber remanet ab obligatione, resoluto contractu ob defectum adimplementi conditionis.*
15 *Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiussio in eu inferi.*
16 *Recordactio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate.*
17 *Prorogationi debent consentire fideiussores, aliàs non obligantur.*
18 *Fideiussio semel extincta non potest postea validari sine facto fideiussoris.*
19 *Vincentius Caroc. alleg. 14. intelligitur.*
20 *Fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus.*
21 *Fideiussio est stricti iuris, & non extenditur.*
22 *Fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio.*
23 *Fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium.*
24 *Conditio apposita in contractibus vltrò, citroque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium.*
25 *Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum consensus respectu omnium.*
26 *Conditio ab omnibus in contractu apposita, ab vno illorum relaxari non potest.*
27 *Contractus consistunt ex copulato consensu.*
28 *Contractus quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis.*
29 *Conditionis adimplementum ante, vel post tempus, non est admissibile.*
30 *Fideiussionis natura est, vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba.*
31 *Fideiussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes.*
32 *Fideiussor solùm præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum.*
33 *Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes eius partes.*
34 *Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore.*
35 *Actus vt possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum.*
36 *Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius soluentis.*
37 *Soluens ob causam celebrati contractus, censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.*

ANtonius in quibusdam capitulis matrimonialibus se obligauit vti fideiussorem ad promissæ dotis solutionem, ea tamen conditione ad hoc vt matrimonium desideratum effectum sortiri posset, quod prius per sententiam, aut concordiam lis super concursu creditorum per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: sed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem, vt requirebatur extinctam, & creditoribus nondum satisfactis, & termino præfixo iam transacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandari relaxari mandatum executiuum contra personam, & bona dicti fideiussoris, & consultus respondi dictum mandatum non esse relaxandum, ex sequentibus. 1

Primò, quia ad hoc vt obligationis instrumentum exequi posset, tenebatur dotis promissæ creditor priùs ostendere purificatam conditionem; non potest enim executio contractus conditionalis fieri, nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alexand. Iason, & Alciat. *in l. fin. §. totius, Digest. de vulgari*, idem Alexand. *in l. illa, ff. de verbor. oblig.* Bart. *in l. proinde, §. notandum, ff. ad legem Aquil.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 1. cap. fin. num. 39.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. p. 2. cap. 325. num. 7.* Cou. *lib. 2. var. cap. 12. n. 2.* dicens quod prius debet constare iudici citato reo, quod iam euenerit conditio, & postea debet fieri executio, aliàs non potest, ad quod allegat text. *in l. hoc iure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinius, ff. quibus ex caus. in possess. eatur.* 2

3 Ratio est, quia instrumentum conditionale condi-
tione non adimpleta deficit, & habetur pro non facto,
leg. si quis fundum, ff. de contrah. empt. l. qui heredi, §.
Plautius, vbi omnes, ff de condit. & demonstr. l. pecuniam
quam, ff. de rebus credit. l. necessariò, §. quod si pendente,
ff. de peric. & commodo rei vend. Decian. consil. 485. n. 4.
Cephal. cons. 395. num. 20. & cons. 754. num. 11. Tiraq.
4 in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 277. Et donec
pendet conditio, non potest dici ius parti quæsitum, l.
si quis sub conditione, ff. si quis omis. causa testament.
Menoch. consil. 452. num. 42. lib. 5. Surd. cons. 186. n. 12.
lib. 2. And. Galgan. de condit. & demonst. p. 1. cap. 8. n. 9.
5 & cessat obligatio, cap. fin. de sponsal. in 6. Et non adim-
pleta conditione, habetur promissio pro non facta, ex-
tincta, & annullata, Bald. in l. pactum quod dotale, C. de
collation. & in l. fin. C. de pact. Aretin. & Paul. de Castro
6 in l. superstites, ff. de acquir. hered. Et in iure parificatur
aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione
non adimpleta, Crauet. consil. 15. num. 3. lib. 1. Surdus
cons. 381. num. 1. lib. 3. Viu. decis. 34. num. 6. Caribar.
decis. 48.

7 Et ad hoc vt impediatur mandati executiui relaxa-
tio, sufficit sola allegatio fideiussoris, quod non fuerit
adimpleta conditio, & tunc adimplementi illius verifi-
catio incumbet petenti executionem, Cephal. cons. 667.
n. 43. lib. 5. Alexand. cons. 91. n. 9. lib. 7. & cons. 123. n. 2.
eod. lib. Franc. Monald. consil. 81. n. 6. lib. 1. Magon. Lu-
censi decis. 21. num. 26. & interim à iudicio repellenda
petitio, l. hac venditio, in princip. ff. de contrah. empt.
Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloss. 2. n. 240. Surd. d. cons.
186. num. 12.

8 Præcipuè cùm iam transierit terminus præfixus, in-
tra quem non fuit finita dicta lis super concursu credi-
torum mota, vt requirebat conditio, & sic eo ipso re-
mansit obligatio extincta vnà cum fideiussione in ea
præstita, iuxta text. in l. si fideiussor 27. C. de fideiuss. ibi:
Nisi in tempus certum data sit fideiussio; tunc enim in
tantum eam extendi in quantum etiam attestatio fuerit
expressa, &c. l. si vnus, §. si cum reo, ff. de pact. ibi: Si cum
reo ad certum tempus pactio facta sit, vltra nec reo, nec
fideiussori prodest, &c. resoluunt Pyrrh. Maur. Aretin. de
fideiuss. sect. 10. §. 44. per tot. Heting. eod. tract. cap. 20.
§. 18. num. 1. 2. & 3. vbi num. 5. ait quod licèt tempus
non sit capax terminandi, & finiendi obligationem,
nihilominus adiectio temporis certi operatur quomi-
nus in futurum vlterius quis obligari queat; & con-
cludit quod si fideiussor post tempus conueniatur ra-
tione futuri temporis, potest exceptione debitorem
summunere, ex l. obligationum, §. placet, ff. de obligatio-
ne, & actione.

9 Vnde cùm non fuerit purificata conditio, & iam
transactum sit tempus, intra quod purificanda erat, fi-
deiussor ab obligatione liber remansit, vt benè docet
Socin. sen. consil. 273. n. 3. vers. ex quibus, volum. 2. ibi:
Et hæc maximè in casu nostro, in quo fideiussores intercef-
serunt sub conditione, si transactio sortiretur effectum,
qua non fuit purificata, igitur non tenentur, dict. leg. ce-
dere diem, &c. Et inferiùs num. 8. ibi: Et hoc maximè
procedit quando fideiussores non intercesserunt simplici-
ter, sed sub conditione, casu quo concordia sortiretur effe-
ctum: si ergo non fuit sortita effectum, quia non fuit sa-
tisfactum omnibus, ad rationem solidorum 16. pro libra,
dicitur conditio defecisse, & fideiussores non teneri, dict.
l. cedere diem, &c. Et resoluta ob id scriptura, ac extin-
cta obligatio in ea facta, non erat amplius in facultate
vnius partis contractum perficere, absque nouo om-
10 nium consensu, vt expressè decidit in l. Sabinus, ff.
de in diem addict. ibi: Quid tamen si hoc erat nomina-
tim actum, vt liceret resilire emptori meliore conditione
allata ... d ... eandem erit dissolutam priorem emptionem,
11 etiamsi venditor sequentem non admittat, &c. Et con-

firmatur ex decisione text. in cap. verum, de condit. ap-
posit. vbi probatur donationem factam Ecclesiæ sub
conditione, post rei traditionem reuocari non posse,
quamvis conditio deficiat, ibi: Nisi forsè talis sit condi-
tione collatum, quod ea cessante debeat reuocari; quia
tunc ex defectu consensus, qui remouetur ab actu, fa-
uor Ecclesiæ non attenditur. Ita Bald. in l. dictam,
num. 5. versicul. hæc omnia vera, C. de condict. ob causam,
Cardin. in d. cap. verum, num. 5. vbi Abb. n. 2. Præpos.
n. 6. Rip. in l. vlt. n. 124. in fine, C. de reuoc. donat. Ti-
raquel. de retractu conuent. ad finem tit. n. 11. 14. & 15.
Couar. lib. 1. var. cap. 14. n. 6. Card. Mantic. de tacit. &
ambig. conuent. lib. 13. tit. 44. n. 13.

Remanente igitur nulla, ac resoluta matrimonia- 12
lium capitulationum scriptura, ob non adimplemen-
tum conditionis, illa amplius talis dici non potest;
quia actus resolutus, actus dici non potest, l. Iulianus,
§. 1. ff. de verborum obligatione, l. etiam, Digest. de solut.
& si reuocatur actus, reuocari etiam censentur omnes
effectus ab eo venientes, Clement. 1. de immun. Crauet.
consil. 302. num. 29. Menoch. consil. 212. num. 33. &
seq. Vnde fit consequens, mandatum executiuum in
vim illius scripturæ relaxari non posse, quia instru- 13
mentum nullum non meretur executionem, l. 4. §. con-
demnatum, ff. de re iud. Decian. cons. 401. num. 1. Cephal.
cons. 118. num. 11. Bart. in l. D. Traianus, ff. de testament.
milit. Axin. de execut. §. 1. cap. 33. num. 3. Roderic. Xuar.
ad l. post rem iudicatam, in declar. ad l. Regni, part. 2.
§. sed pro euidentia, num. 51. versicul. intellige quartò,
Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 3. n. 22. Valenzuel. cons. 52.
num. 63. volum. 1.

Hinc etiam prouenit vera, & legalis conclusio, quod 14
resoluto contractu ob defectum adimplementi condi-
tionis, sub qua celebratum fuit, quamvis matrimonium
celebraretur non expectata conditionis purificatione,
nihilominus ab obligatione liber remansit fideiussor,
per text. in l. fin. ff. de pact. ibi: Si reus postquam pactus
est à se non peti pecuniam (ideoque cœpit id pactum
fideiussori quoque prodesse) pactus sit, vt à se peti liceat,
an vtilitas prioris pacti sublata sit fideiussori, quæsitum
est? sed verius est semel acquisitam fideiussori pacti exce-
ptionem, vlterius ei inuito extorqueri non posse, &c. quia,
vt ait Franciscus Niger Cyriacus tom. 1. controu. 101.
n. 21. extincta fideiussione, illa amplius ad præiudicium
fideiussoris sine nouo eius consensu reuiuiscere nequit,
& post eum Noguerol. alleg. 21. num. 28. Et extincta 15
obligatione, extincta quoque dicitur fideiussio in ea in-
serta, cùm illa stare non possit sine obligatione princi-
pali, l. 2. ff. de fideiuss. §. fideiussor, institut. eodem, Menoch.
d. cons. 1012. n. 39. & 40. Facit text. in l. item quæritur,
§. qui impleto, ff. locati, ibi: Si non alius pro eo in prio-
ri conductione res obligauerat, huius enim nouus consen-
sus erit necessarius, &c. cuius argumento Cancer. lib. 1. 16
variar. resol. cap. 14. n. 40. tenet quod quamvis recon-
ductio præsumatur facta cum omnibus qualitatibus,
vinculis, & clausulis accessoriis positis in primo con-
tractu, quæ dependent à mera partium voluntate, vt
pignus, hypotheca, terminus solutionis, & similia, hoc
non procedit, si vincula, & alia id genus dependerent
à tertij voluntate, quia talia in eius præiudicium non
censentur repetita in reconductione.

Hinc quoque prorogationi compromissi, seu termi- 17
ni assignari in contractu principali debent consentire
fideiussores; aliàs non noceret eis, si damnum daretur
termino prorogato, etiamsi à principio fuisset actum
de prorogatione, quia fideiussores non censentur se
obligasse, nisi ad damnum, quod daretur in primo
tempore. Ita per text. in l. Labeo, in principio, iuncto
§. fin. ff. de recept. arb. resoluit Paul. de Castro in l.
dies cautioni, num. 2. Digest. de damno infecto, Tiber.
Decian. consil. 72. num. 14. volum. 2. Surdus consil. 460.
num.

num.73.verf.quatenus, volum.4. Anton.Hering. de fide-
iuss.cap.20.§.18.num.8. Cardinal.Mantica de tacitis,&
ambiguis conuention. lib.16.tital.21. per tot. & præci-
puè num.3. Facit quod in simili tenet Donat. Anton.
de Marinis quotid. resolut. cap.133.num.21. videlicet
quod fideiubens filiofamilias in mutuo quod recepit
sine patris consensu, quamvis pater postea contractum
ratificet, adhuc tamen poterit fideiussor vti exceptione
Macedoniani; quia licèt ratificatio illa retrotrahatur
ad tempus contractus, & illum approbet in præiudi-
cium filij, & eiusdem patris, ex l.fin. C.ad SC.Mace-
don. nihilominus in damnum fideiussoris nihil opera-
tur, nisi nouus illius consensus interueniat: eodem mo-
do in præsenti casu non obligatur fideiussor non ad-
impleta priùs conditione, quamvis postea matrimo-
nium celebraretur: nam limitati temporis ea est vis, vt
lapso tempore teneat dispositio contraria. Ita Bart.
in proæmio Digest.in §.hac autem tria, Surd. cons.216.
num.2.& consil.294.n.9.& consil.403.n.18. & post eos
18 Galgan. dict.p.2.cap.1.q.36.n.6. Semel enim extincta
fideiussio, non potest postea validari sine facto fideius-
soris, vt agnoscit Hering. de fideiuss. cap.20. §.38.
num.4. ibi: Si obligatio fideiussoria per vnam aliquem
supra citatorum modorum semel perfectè, & firmiter sit
sublata, finita, & extincta, quod non possint in effectum
reduci sine facto fideiussoris, l. qui res, §. aream, ff. de
solut.gluss.& DD. in l.vltim.C.de pactis, Æmil.Ferret.
resp.49.num.4.

19 Licèt autem Donat. Anton. de Marinis dict.c.133.
referat in casu de quo agebat, contrarium tenuisse
Vincent.Carot. decis.54.attamen si Auctor iste attentè
legatur, facilè deprehenderetur, causam ob quam Sena-
tus in casu illius decisionis condemnauit fideiussorem,
eam fuisse, quia contractus non fuit nullus, sed elidibi-
lis; nam si nullus esset, tunc consensus sequens non
noceret fideiussori, vt videre est per Carot. ibid. n.18.
& num.27.& 28. addit quod quando consensus præ-
stari debet intra certum tempus, si tunc non præstatur,
licèt postea superueniat, sequens ratificatio nihil ope-
ratur, nisi fiat intra illud certum tempus. Et facit ad
propositum, quod dicit Surd. consil.460.n.73.versicul.
respondeo secundò, scilicet quod licèt virtualiter fide-
iussores videantur consentire prorogationi factæ per
principales obligatos, nihilominus tamen obligati
non remanent ipsi fideiussores, quando tempus admi-
nistrationis alio modo prorogaretur non æquè idoneo,
& cauto.

20 Maximè, quia fideiussor intelligitur promittere re-
bus in eodem statu, & terminis permanentibus, non
autem eis mutatis, Menoch cons.112.n.24.& cons.719.
num.48. Cyriac.tom.1.controu.285.n.5.& 6.& tom.1.
21 controu.101.n.32.Donat.Anton.de Marinis d.cap.136.
per tot. Noguerol. dict. alleg.21. n.9. Et fideiussio est
stricti iuris, & non extenditur, l. stipulationum alia, §.
satis acceptio, ff.de verb. obligat. l.fideiussores Magistra-
tuum, §.pro Aurelio, l.si in pignore, ff.de fideiuss. Decian.
cons 103.n.3. Natta cons.202. n.5. Roland. consil.58.
22 n.20.vol.1.vbi ait quod fideiussor non tenetur quando
variatur res, causa, vel actio. Bald. cons.106. in fine,
vol.2. Anchatan.quæst.famil.63. n.3.lib.1. Valenzuel.
23 consil.9. ex n.20. cum seqq. tom.1. vbi dicit quod fide-
iussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur
vltra consensum proprium, sed solùm ad ea, quæ per
stipulationem promisit: & num. 21. tradit, quòd nec
aliquò modo extendi in suum potest præiudicium dicta
obligatio, cùm actus agentis contra, vel præter agen-
tis intentionem extendi nequeat: & num.25. ampliat,
24 vt ne extendatur vltra quàm in ea fideiussione conti-
neatur.

Contra suprapositam resolutionem aliquæ objectio-
nes sunt adductæ, quæ licèt eam oppugnent, nullatenus
tamen euertunt, aut dubium faciunt. In primis oppo-
nitur, conditionem illam de extinguenda ante matri-
monium lite mota super creditorio concursu, fuisse
appositam ad fauorem contrahentium, & ideo eos illi
renunciare potuisse, prout renunciatum: sed excluditur
hæc objectio, quia conditio prædicta fuit apposita in
fauorem contrahentium, & in contractibus vltro ci-
troque obligatoriis conditio apposita vni eorum, cen-
setur etiam apposita respectu aliorum, vt aduertit Ale-
xand.consil.40.in princ.volum.5. ibi: Circa primum vi-
detur prima consideratione dicendum, quod illud pactum
adjectum ex parte Antonij, & reddens contractum
transactionis conditionalem ex parte sua, reddat simili-
ter contractum conditionalem, seu resoluendum sub con-
ditione ex parte Nicolai, quia contractus claudicare non
potest, & non potest ab initio ex conuentione fieri quod
alter contrahentium sit liberatus, vel obligatus, & alter
non, &c. Et licèt in casu, de quo agit, aliud resol-
uere videatur, nihilominus tamen num.2. vers. non ob-
stat, prædictæ nostræ resolutioni assentitur; aliàs enim
sequeretur absurdum, quod vnus, & idem actus pro
parte sit purus, & pro parte conditionalis, ex Crauet.
cons.273.num.12. vers.sextò, ibi: Et absurdum. Rota
apud Farinac.decis.567.num.5.cum seqq.p.1.in posthum.
aliàs p.3. recent. vbi notat quod si non fuisset ita, non
fuisset contractus vltro citroque obligatorius, vt de il-
lius substantia requiritur ex l.1.in fine, Digest.de action.
& obligat. l.ex empto 11.ff.de action.empt. Vnde rectè 25
sequitur, defectum implementi conditionis in contractu
conditionali, respectu omnium operari defectum con-
sensus perinde, ac si contractus nunquam fuisset ini-
tus, ex l.necessariò, §.quod si pendente, ff.de periculo, &
commodo rei vend. l. si quis fundum, ff. de contrah.empt.
Cephal.cons.118.num.1.cum seqq.volum.1.& alij citati
per Rot. d.decis.567.n.9.

Cùm ergò dicta conditio in fauorem contrahentium 26
omnium apposita fuerit, nullo modo potuit vnus illo-
rum efficere, vt contractus perfectus remaneret, licèt
conditio non fuisset adimpleta, ex duobus. Primò, quia
apposita ab omnibus conditio in contractu, ab vno
illorum relaxari non potest, nisi omnium consensus
concurrat, ex l.2.C.de pact. vbi Bald. num.3. expressè
requirit remissionem fieri ab eo, qui est obligandus;
nam remissio sola vnius, cui obligatio debebat quæri,
non sufficeret, Galganet. de condit.p.2.cap.1.quæst.61.
Secundò, quia contractu existente nullo ex defectu
consensus contrahentium, qui ad obligationem pro-
missæ dotis tantùm teneri voluerunt, conditione con-
tractus adimpleta, & non aliàs; non potest illorum
quidam conditioni renunciare, & efficere quod con-
tractus sine aliorum consensu valeret, ac si ex sua sola
voluntate, & consensu totalis validitas illius depende-
ret, contra decisionem l. in vendentis, C. de contrah.
empt. vbi obligatio fuit nulla ex eo, quia vis contra-
ctus collata est in voluntatem vnius contrahentis: Ita
Petr. Surd. decis.114. n. 2. & contra doctrinam Baldi 27
in dict. l. in vendentis, num.29. versicul. octauò quæro,
vbi eam adducit rationem, quia contractus consistunt
ex copulato extremo, id est, ex copula voluntatum,
non ex voluntatibus tempora separatis, prout conside-
rat Rota d.decis.567.num.10.versicul.quibus. Et contra
aliam doctrinam Bart. in l. si mihi, & Titio 110. §.si
stipulatus, ff.de verborum obligat.dum dicit, quod quan- 28
do contractus dependet ex voluntate duorum, non sta-
tur voluntati solius promittentis, vbi Paul. de Castro,
& Donel. num.3.

Et nihil releuat conditionis adimplementum, cùm 29
fuerit factum post tempus; nam quotiescunque intra
tempus præfixum, & limitatum non adimpletur con-
ditio, non est admissibile, si ante vel post tempus fiat,
vt tradunt Azor.in sum.C.de condit.subsstit.num.7.Bart.
in

in l.si in diem,ff.de condit.& demonstr. Peregr. de fidei-
comm.art.15.n.8. Galganet. de condit. p.1.cap.1.q.36.
30 num. 5. nam hoc insinuant verba contractus, in quo
interuenit fideiussio, cuius natura hæc est, vt illius
effectus ounquam extendatur, oisi io quantum se ex-
tendunt verba, ideoqoe fideinssor non obligator,nisi in
quantum est specificatum. Mar. Muta cons.110. per tot.
31 præcipuè ex num.8. vbi num.17. addit, quod in dubio
semper videtor fideiussor se restrinxisse ad id, de quo
verisimiliter fuit actum inter partes, & non voluisse
suam obligationem ampliare, Cardin. Mantic. de tacit.
lib.14. tit.42. num.17. ibi: Nec in dubium venit, quin
implementum conditionis debeat etiam considerari cum
effectu, de quo fuit cognitum, itavt si ille effectus non se-
quatur, non possit dici impleta conditio, &c. Valenxuel.
32 consil.158. num.24.volum.2. vbi dicit quod fideiussor
solum præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat
tractatum, & ideo non obligatur in causas futuras, &
simulatas, vt resoluit Bald. cons.143. volum.5. quem
refert, & sequitur Mat. Muta dicto loco, num.19. &
numero 30. vbi assignat rationem, quia confessio
principalis ad augendam obligationem fideiussionis
non nocet fideiussori, maximè post contractam fide-
iussionem.

33 Nec obstat quod secundo loco opponitur, videlicet
quod dicta condisio non cadit super effectuatione ma-
trimonij subsequuti, sed super alimentis promissis ma-
trimonio subsequuto. Quia respondetur, totum illum
contractum effectum fuisse conditionalem, itavt nihil
ex eo deberetur ea conditione non adimplera, quæ
in principio, & præfatione illius apposita influit in
omnes eius partes, ex text. expresso in l.Titia 134. §.
idem respondit, ff.de verb. oblig. ibi: Plerumque ea, quæ
præfationibus conuenisse concipiuntur, etiam in stipula-
tionibus repetita creduntur, &c. quam sic summat
Bart. Ea quæ in præfationibus dicuntur, in sequentibus
repetita intelliguntur. Et maximè, quia de matrimonio
cooditionaliter fuit actum in capitulis matrimoniali-
bus, in qoibus etiam promissa fuerunt alimenta ex
causa matrimonij: & quamvis respectu illorum pura
videatur promissio, nihilominus vt conditionalis ha-
benda, qnia etiam conditionale fuit matrimoniom, &
in hoc est text. expressus in l. item quia, §.idem Iulia-
nus,ff.de pact. vbi contractus procemium fuit conditio-
nale, ibi: Cùm conuenisset, vt donec vsura soluerentur,
sors non peteretur, & stipulatio fuit pura, ibi: Et stipu-
latio purè concepta fuisset; & nihilominus Iureconsul-
tus decidit conditionem inesse stipulatiooi, ac si hoc
expressum fuisset. Et demùm, quia cùm conditio in
vno instrumento apposita fuerit,nihil refert an in vno,
vel in alio illius capitulo inserta sit; totum enim
quod in vna scriptura continetur, censetur vnum con-
structum, vt dicit Bald. in l. peremptorias, num.12. ad
med. C.sentent. rescindi non posse: & in eodem cootra-
ctu non datur prius, nec posterius, Surd. consil.457.
34 num.22. volum.4. vbi aduertit,quod quando plura acta
posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia ro-
bur eodem tempore, licèt vonm in principio, alterum
verò in fine sit positum, tamen iuris censurâ non da-
tur inter ea prius, vel posterius: & meliùs decis.157.
num.5.& 6. vbi dicit quod in dubio traditio censetur
conditionalis, quando fit io executionem contractus
conditionalis, nec interest quod traditio sequatur, vel
præcedat reseruationem, quando vtraque fit in eodem
contracto, & instrumento, quia tunc non datur prius,
nec posterius.

35 Minùs obstat, quod tertio loco opponitur, videlicet
quod partes contrahentes contractum approbasse visi
sunt, dum ad illius complementum attendentes plu-
ra ea vi illius adimpleuerunt. Quia respondetur non
constare an solutiones factæ fuerint ex causa dotis
promissæ; nam vt actus dici possit approbatus aliquam
ob causam, causa illa debet interuenire ob illum
actum, l.1.ff. de condit. & demonstr. l.cùm seruus, ff.
de verb. oblig. & vtrobique adnotauit Bart. quod non
sufficit dicere esse factuoi, nisi constet factum fuisse
ob eam causam, ob quam fieri debuit, Corn. cons.75.
col.2.lib.3.& cons.283.in fine,lib.4. Crauet.consil.197.
num.12. cum seqq. Debebat etiam coustare, quod ex-
pressè solutio facta fuerit io vim dictæ scripturæ, &
cum scientia quod illa esset oulla, Menoch. cons.389.
per tot. & præcipuè num.20.cum seqq. Deinde illa so- 36
lutio facta fuit à principali debitore, quæ si haberet
vim ad ratificandum contractum, hoc esset tantum
respectu ipsius soluentis, non verò fideiussoris, vt in
terminis resoluit Menoch. dict.consil.389.num.10. ver-
sicul. respondetur, & tertiò, ibi: Admisso quod esset
pecunia exacta à Prouinciali post illam mutationem fa-
ctam à D. Aliprando, non tamen ex hoc infertur ratifi-
catio D. Valentini respectu fideiussionis à se præstitæ,
sed tantum infert præiudicium ipsi Prouinciali, qui se-
mel ob eam mutationem liberatus, voluisset se ipsum in-
tromittere in ipso vectigali; non tamen inferre quoad
Valentinum quod ratificauerit, ex quo ei numerata non
fuit hæc pecunia.

Quare conclusio illa, quod soluens ob causam cele- 37
brati contractus censeatur illam approbare, & ratifica-
re, l.si filius,ff.de minor.25.annor.l.cùm fidem, C.de non
num.pecun. Menoch. remed.15.recup.num.119. Salon.
de Pace cons.33.num.20. Iotelligitur si probetur illum,
qui soluit, seu solutionem recepit; habuisse plenam
noritiam dicti contractus, ob cuius causam se soluisse,
aut solutionem recepisse dicitur; nam aliàs oon dicere-
tur ratificasse id, quod ignorauit, seu de qoo plenam
notitiam non habuit, nec sufficit habuisse aliqualem
scientiam in genere. Natt. cons.162.num.31. Menoch.
d.remed.15.num.123. Seraphin.de priuil. iuram.priui-
leg.83.num.69. Cæs.Barz.decis.57.Cancer.var.resolut.
lib.2.cap.6. num.103. qui omoes concludunt, allegan-
tem ratificatiooem debere probare dictam scientiam.
Et ratione huius tacitæ approbationis non potest con-
tra fideiussorem mandatum executiouis relaxari, nisi
denuo fideiussorio nomine se obligauerit. Cardin.Man-
tic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib.16. titul.5. nu-
mero 16. ibi: Ex hoc autem regula deducitur, quod si
fideiussor, qui accessit obligationi principalis vsque ad
certum tempus, & eo transacto contractum approbauerit,
non possit intelligi tanquam fideiussor obligatus, quia cùm
fuerit liberatus, non potuit sine stipulatione rursus fide-
iussorio nomine obligari; nam obligatio semel extincta ex
pacto non resuscitatur, leg. qui res, §. aream, ff. de so-
lut. & leg. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis,
&c. & allegat Menoch. dict. consil.389. num.14. ibi:
Quintò confert, quod (vt diximus) obligatio D.Valen-
tini pro fideiussione ob eam mutationem factam à D. Ali-
prando extincta fuit: atqui obligatio semel extincta am-
plius non reuiuiscit, l. qui res, §. aream, ff. de solut. quod
procedit etiamsi consensus partium vt reuiuiscat, præce-
deret, l. si vnius, §. pactus, vers. sed si pactum, ff. de
pact. quia in specie ita intellexit Dec. in l. cùm mota,
in 2. notab. C. de transact. ergo ex ea approbatione fide-
iussionis obligatio extincta non potuit reuiuiscere; & si
dicatur, Noua obligatio exorta est, respondetur esse fal-
sum, qui fideiussor non obligatur nisi mediante stipula-
tione, l.5. §. satis acceptio, ff. de verb. obl. &c.

Toleta

Toletana Renunciationis.

Iuramentum ſecundum contra primum, an & quando ſit validum ? Renunciatio futuræ hæreditatis filij à matre factæ, an reuocari poſſit ? & ex capite enormiſſimæ læſionis quando ſit nulla ?

VOTVM LXXXVII.

1 *Dubij propoſitio.*
2 *Legitima deſcendentium ex legitimo matrimonio ſunt omnia bona parentum, deducto quinto.*
3 *Parentes in tertio quod deducto quinto ſupereſt, poſſunt aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent.*
4 *Legitima parentum eſt omne filiorum, parentum deducto tertio.*
5 *Filij vltra tertium diſponere non poſſunt in damnum parentum.*
6 *Succeſſio deſcendentium, & aſcendentium æquiparatur.*
7 *Aſcendentes poſſunt agere ad ſupplementum legitimæ, ſicut ipſi filij.*
8 *Aſcendentibus in legitima nullum grauamen imponi poteſt.*
9 *Aſcendentes ſi exhæredentur, poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamentum filiorum.*
10 *Renunciatio, ſeu pactum inter patrem, & filium, per quam ipſe filius impeditur à petitione legitimæ, non valet.*
11 *Renunciatio inter patrem, & filium facta in præiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ, non valet.*
12 *Pactum de non ſuccedendo eſt reprobatum aſcendentibus, & deſcendentibus.*
13 *Licentia, ſiue renunciatio legitimæ iuramento confirmata valet.*
14 *Iuramentum primò præſtitum facit quod ſecundum iuramentum contrarium non valeat.*
15 *Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis conſentire, ſi poſtea etiam cum iuramento conſentiat dictæ alienationi, illa non valet.*
16 *Cautela contra Auth. Sacramenta puberum.*
17 *Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum, iuridicum, & honeſtum non valet.*
18 *Mulier iurans non alienare bona dotalia ſibi donata propter nuptias, ſi poſtea alienet, & iuret non contrauenire, non valet alienatio.*
19 Cap. ſicut, de ſponſalib. *intelligitur.*
20 *Actus, qui ſine iuramento erat ipſo iure nullus, obſtante prohibitione legis, non poteſt ſuſtineri ratione iuramenti.*
21 Cap. quamvis pactum, de pact. lib. 6. *non habet locum quandocumque prius filia iuraſſet nunquam renunciaturam hæreditati paternæ.*
22 *Fideiubere ſi mulier iurat, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum.*
23 *Cautela pro filia renunciante, vt non obligetur.*
24 *Mulier ſi iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata, propter iuramentum primum.*
25 *Procuratorem iuramento præſtito de non reuocando conſtituens, periurus eſt, ſi reuocet.*
26 *Licentia ad teſtandum futuræ hæreditatis, nihil aliud eſt quàm hæreditatis futuræ renunciatio.*
27 *Proteſtatio in actu dependente à voluntate ſolius proteſtantis, contraria actui ſubſequenti facit hunc actum contrarium nihil operari.*
28 *Proteſtationi quando ineſt metus propter ſcientiam aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio.*
29 *Renunciationis pœnitentia in ſolo animo, & voluntate conſiſtit, & ideo voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente.*
30 *Pater qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, an poſſit eam reuocare ?*
31 *Pactum negatiuum de non ſuccedendo benè iuramento confirmatur.*
32 Cap. quamvis pactum, de pactis in 6. *non procedit quoties renuncians ex ſua renunciatione, ſeu licentia iurata ad teſtandum enormiter læderetur.*
33 *Sub diſtinctione hæc materia reſoluitur.*
34 *Læſio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat.*
35 *Donatio dicitur quaſi doni datio.*
36 *In donatione ob cauſam habet locum remedium reſciſſorium ob enormem læſionem.*
37 *Renunciatione facta ob benemerita, videndum an merita æquiualeant valori talis donationis.*
38 *Benemerita generaliter enunciata videntur pro colore appoſita.*
39 *Donata filio à patre propter benemerita, & vice verſa præſumuntur potiùs facta ex affectione, quàm ex cauſa meritorum.*
40 *Seruitia præſtita parentibus per filios debent eſſe obſequialia, & reuerentialia.*
41 *Læſionem enormiſſimam excludunt periculum mortis, & vita incerta.*
42 *Læſionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, ſeu actus qui geritur.*

MVlier quædam nobilis, ſub die 26. Februarij 1 1622. filio maiori licentiam iuramento firmatam conceſſit vt poſſet per viam teſtamenti, aut ex quavis alia inter viuos diſpoſitione, cuicumque voluerit omnia bona ſua relinquere, cum antea per diem, ſcilicet 25. eiuſdem Februarij proteſtata eſſet ſe per vim, & inſtantiſſimas, ac importunas filij prædicti perſuaſiones eam licentiam pro redimenda ſua vexatione paratum eſſe concedere, quod etiam mediante iuramento affirmauit, atque etiam prædictam licentiam non conceſſuram iurauit: & poſteà, die ſcilicet 1. Iunij 1625. eam licentiam in forma reuocauit, & iuramento reuocationem firmauit. Dubitatum fuit, vtrùm hæc licentia effectum ſortiri debeat, an verò illa non obſtante mater in bonis filij, deducto tertio ſuccedere valeat ?

Ad quod dubium reſoluendum primò præſupponen- 2 dum eſt, legitimam deſcendentium ex legitimo matrimonio eſſe omnia bona parentum, deducto quinto, de quo ad libitum pro anima, vel extraneis diſponere poſſunt, *l.28. Tauri, quæ eſt l.1. titul.6. lib.5. Recopil.* Anton. Gomez *l.17. Tauri, lib. 1.* vbi tradit quintam fuiſſe de iure communi, Mathienſ. *l.10.n.10. tit.4.* & *l.1.titul.6.lib.6.Recop.* Et præter dictam quintam po- 3 terunt parentes etiam in tertio, quod deducto quinto ſupereſt, aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent. Anton. Gom. & Matienſ. *citatis locis*, per *l.17. Tauri*, quæ eſt *d.l.1.tit.6.lib.5.Recop.*

Secundò præſupponendum, parentum legitimam eſſe 4 omne patrimonium filiorum, deducto tertio, de quo ad libitum etiam in extraneos filij diſponere poſſunt, *l.6. Tauri*, quæ eſt *l.1.tit.8.lib.5. Recop.* Si verò vltra eam quantitatem filij diſponant in parentum damnum,

&

& præiodicium suæ legitimæ, per querelam inofficiosæ
donationis teuocatúr vsque ad debitum bonorum sub-
sidium, vt per Roderic. Xuar. *in l. quoniam in priori-
bus, ampl. 16. C. de inoff. testam.* Emman. Costa *in cap.
si pater, p. 3. verb. priuare non possit, à n. 1. de testam.
lib. 6.* Mangil. *in tract. de imput. q. 93. n. 54.*
6 Tertiò præsupponendum est, successiooem descen-
dentium, & ascendentium æquiparati, *l. nam et si paren-
tibus, ff. de inoff. testam.* ibi: *Non minùs parentibus quàm
liberis piè relinqui debet*, &c. *l. 6. Tauri*, quæ est *1. titul. 8.
lib. 5. Recopil.* ibi: *Que los ascendientes legitimos por su
orden, y linea derecha sucedan ex testamento, y abin-
testado a sus descendientes, y les sean legitimos herede-
ros, como lo son los descendientes a ellos en todos sus
bienes de qualquier calidad que sean, en caso que los di-
chos descendientes no tengan hijos descendientes legiti-
mos, o que ayan derecho de los heredar: pero bien per-
mitimos que en la tercia parte de sus bienes puedan di-
sponer los dichos descendientes en su vida, o hazer qual-
7 quier vltima voluntad por su alma, loqual mandamos se
guarde*, &c. vnde notat Azeued. *in dict. l. 1. n. 11. in fine*,
quod cùm ascendentes necessarij sint hæredes descen-
dentibus suis legitimis, possunt ascendentes agere ad
supplementum legitimæ, sicut ipsi filij possunt, vt per
Roderic. Xuar. *in prælud. l. quoniam in prioribus, n. 12.*
Antoo. Gomez *var. tom. 1. cap. 11. n. 24. in med.* & com-
munem dicit Menoch. *de successionum creatione, §. 30.
num. 85.* Crass. *recept. sentent. verbo legitima, quæst. 35.*
Vnde Gutierrez *in rep. l. pater filium, n. 14. ff. de inoff. te-
8 stam.* per text. *in l. 1. in fino, tit. 8. part. 6.* illis competere
ius dicendi nullum testamentum filij, & *n. 18.* aduertit
quod sicut in legitima filij oon potest imponi per pa-
trem grauamen; ita ob id quod ascendentes eis neces-
satij sunt hæredes, nullum grauamen in legitima per
descendentes imponi quoque potest. Roder. Xuar. *in d.
l. quoniam in prioribus, ampl. 6. per tot.* Castill. *dict. l. 6.
9 Tauri, verb. succedant ex testamento*, ibi: *Quod si ascen-
dentes exhæredantur, possunt agere querela inofficiosi con-
tra testamentum filiorum*, tradunt omnes *d. l. 6.* &c.
10 Ex quibus rectè infertur, quod sicut non vales renun-
ciatio, seu pactum inter patrem, & filium, per quam,
seu quod filius impediatur à petitiooe legitimæ, & eius
supplemento, *l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam.*
Anton. Gomez *tom. 1. var. cap. 11. num. 14. prope fin.* Al-
uar. Valasc. *de partit. cap. 16. n. 35. cum sequentibus*, Ca-
still. *quotid. tom. 5. cap. 107. n. 75. vers. secundò*, Cancer.
var. resol. lib. 3. cap. 17. de renunciat. ex num.. Franc. Mo-
11 lin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 80. à num. 9.* Ita è contra oon
valebit renunciatio, seu pactum inter eos factum in
præiudicium legitimæ paternæ; seu maternæ, vel eius
supplementi; Sic Roderic. Xuar. *in repet. dict. l. quoniam
in prioribus, ampl. 16. n. 3.* vbi refert ita sentire gloss. *in
dict. l. si quando, §. & generaliter*, Gutierrez *de iuram. con-
firm. p. 1. cap. 19. num. 1. & 2.* Anton. Gomez *l. 22. Tauri,
n. 3.* Ibi: *Sed dico quod prædicta opinio Baldi est falsa,
imò teneo quod sicut filius, vel descendens non potest re-
nunciare successioni patris, vel ascendentis; ita è contra
pater, vel ascendens non potest renunciare successioni filij,
vel descendentis*, & in *dict. §. illud, dicta l. si quando*, dicit
12 & tenet formaliter Petr. de Bellapert. *quod pactum de
non succedendo est reprobatum ascendentibus, & descen-
dentibus*, vbi Iacob. Butr. Cyn. Alberic. Fab. Paul.
& communiter Doctores.
13 Quibus præsuppositis, videbatur resoluendum, quod
cùm fuerit hæc licentia, siue renocatio iuramento
confirmata, propter religionem iuramenti, regulariter
loquendo, dicta licentia siue renunciatio valere de-
beat, per text. expressum *in cap. quamuis pactum, de pa-
ctis in 6.* cum ibi adductis per Roderic. Xuar. *citato lo-
co*, & Gutierr. *in verb. omnino seruari, & de iuram. con-
firmat. p. 1. cap. 19. n. 3.* Menoch. *cons. 335. in fine*, Valasc.
3

de partit. cap. 16. n. 3. cum. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6.
cap. 28. q. 1.*
Sed iuramento non obstante fuit conclusum dictam
licentiam, & renunciatiooem fuisse, & esse inualidam,
ex sequentibus.
Primò, quia in protestatione, quam mulier per diem 14
antè fecit, expresse dixit, & protestata fuit se esse per
vim, & metum compulsam renunciare, & dictam licen-
tiam concedere, iuramento promittentem eam se nun-
quam facturam, aut concessuram; quo caso renun-
ciatio subsequens etiam iurameoto confirmata noo va-
let, nam primum iuramentum præstitum in dicta pro-
testatione præualuit secundo iuramento præstito in
dicta licentia, seu renuociatione. Ita resoluit Angel.
Aretin. *consil. 39. num. 36. & 37.* ibi: *Quartò per tres
dies antequam dicta Catharina faceret finem, & libera-
tionem de dictis bonis patri suo, ipsa protestata fuit cum
iuramento, quod si contingat liberationem aliquam face-
re patri suo de dictis bonis, illam faceret, non volens
reuerentia paterna contradicere, & propter metum ma-
riti, qui minatus fuit sibi, ideo iuramentum prædictum
primò præstitum facit quod secundum iuramentum con-
trarium præstitum per dictam Catharinam in dicta re-
nunciatione, & liberatione non valeat, vt est text.* cum
gloss. *in cap. licèt mulieres, de iureiur. lib. 6.* & hoc tenet
Host. *in cap. cùm contingat, de iureiurand. vt refert illa
gloss. vbi dicit, quod similiter si iurauit patri non aliena-
re, nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam
cum iuramento consentiat dicta alienationi, quod non va- 15
let alienatio, nec secundum iuramentum: facit cap. intel-
lecto, de iureiur. & hoc etiam tenet* Arebid. *in d. cap. li-
cèt mulieres*, & Specul. *in titul. de empt. & vendit. §. in
tertio loco, versicul. & nota consilium, ex quo dixit domi-
nus meus* Ioannes *in cap. cùm contingat, quod potest
dari cautela contra auth. Sacramenta, quod minor iuret 16
non contrahere, nec alienare sine curatore, & decreto iu-
dicis; vnde licèt postea alienet etiam cum iuramento, non
valet alienatio, quia cùm primum iuramentum fuerit ex
iusta causa, & secundum ius commune, quod fuit ser-
uandum, & præualet secundo iuramento: ita in casu no-
stro cùm dicta Catharina iurauerit quod id faceret pro-
pter metum, & sit clarum quod si fecisset per metum,
quod in effectu iuramentum non ligasset, & non valuisset
renunciatio, vt in dict. cap. 2. de pact. in 6. Ergo dictum
suum iuramentum præstitum in dicta sua protestatione
valuit, & præualet dicto secundo iuramento in dicta re-
nunciatione: ergo iuramentum præstitum in dicta renun-
tione non valuit*, &c.
Idem Aogel. Aretin. *num. 40. dicto loco*, respondet 17
ad aliquas objectiones, quæ contra dictam Cathari-
nam renunciantem deducebantur, vt videre est ibi:
*Et primò non obstat primum argumentum, quod tale iura-
mentum possit seruari sine interitu salutis æternæ; Quia
posito quod dictum iuramentum teneat ipso iure in dicta
causa, tamen quia enormiter læditur, vel quia dicitur fa-
ctum metu, & reuerentia: vel quia contra primum iu-
ramentum licitum, iuridicum, & honestum; ergo neces-
sariò sequitur quod non est secundum, vt patet per supra-
dicta*, &c.
Eandem resolutionem tenet Abb. Panorm. *in cap. in- 18
tellecto 33. n. 8. de iureiur.* ibi: *Vlterius aduerte, allega-
tur communiter iste text. quod alienatio facta contra iu-
ramentum non tenet, etiamsi sit iurata; vnde gloss. nota-
bilis in cap. licèt, infrà eodem lib. 6. per istum text. dicit
quod si mulier iurat non alienare bona dotalia sibi dona-
ta propter nuptias sine legali solemnitate, si postea alie-
nat, & iurat non contrauenire, non valet alienatio, quia
vltimum iuramentum fuit primo licito contrarium*, &c.
Et licèt *ibidem num. 8.* opponat de textu *in cap. sicut, 29
de sponsalib.* vbi valet iuramentum contra iurameo-
tum, & ex aliis iuribus, in quibus resoluitur quod non
obstante

obstante primo iuramento actus valet, licèt remaneat periurus contraueniens iuramento, nihilominus intelligit hos textus, prout colligitur ex sequentibus verbis:
20 *Ego dico sic, quod quandoque actus dispositio dependet à mera voluntate, siue facultate iurantis, & tunc procedit contrarium, vt alienatio etiam non iurata valeat contra iuramentum prius præstitum, licèt iurans sit periurus. Quando verò actus dispositio non dependet à mera facultate iurantis, vt quia interdicitur à lege fauore ipsius iurantis, exemplum in muliere, & minore, cap. cum contingat, suprà eod. & in auth. Sacramenta puberum, Cod. si aduersus vendit. & tunc actus etiam iuratus contra primum iuramentum non valet; ratio est, quia actus sine iuramento erat ipso iure nullus, obstante prohibitione legis: ratione autem iuramenti sustineri non potest, quia iam obligauerat se Deo per prius in contrarium, & sic secundum fuit illicitum*, &c.

21 Idem tenet Menchaq. loquens de renunciatione hæreditatis, quod non valeat etiam cum iuramento, casu quo ante illam adesset aliud iuramentum de non renunciando, *in tract. de success. creat. tom. 1. §. 1. requis. 29. limit. 1. n. 148.* ibi: *Sexta limitatio & principalis, vt d. cap. quamvis pactum, non habeat locum, est quandocunque prius filia iurasset nunquam renunciaturam hæreditati paternæ per pactum, quia licèt postea renunciaret, etiam cum iuramento, talis renunciatio esset nulla propter iuramentum præcedens: ita elegantèr reperio tenere Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, 2. casu, col. 1. post med.* &c.

22 Ad quam resolutionem comprobandam idem Menchaq. infert ad alios casus similes, eos resoluens iuxta distinctionem Abbatis, de qua *suprà n. 19.* & sic *n. 158.* docet quod si mulier iurat non fideiubere, quod iuramentum concordat cum prohibitione iuris, *vt Cod. & Digest. ad Velleianum*: quod si posteà fideiubeat etiam cum iuramento, talis fideiussio non valet contra primum iuramentum, & ita limitat textum in capite ex rescripto, de iureiur. vbi fideiussio mulieris valet, quando est iuramento firmata: & *n. 159.* tradit, quod si quis iurat non apponere *pactum leg. commissoriæ*, quod iuramentum est consonans iuri, *vt Cod. de pactis pignor. per tot.* quod si postea iuret, tale pactum iuratum non valebit contra iuramentum primum: & ita singulariter limitat textum *in cap. significante, de pignor.* vbi pactum legis commissoriæ reprobatum in pignoribus firmatur iuramento, & *num. 160.* subdit, quod si mulier iurauit non donare marito, quod iuramentum cum prohibitione iuris concordat, *vt Cod. & ff. de donat. inter virum & vxor.* quod si postea donat etiam cum iuramento, talis donatio non valet contra iuramentum primum, & ita limitat conclusionem singularem, quæ habet quod donatio inter virum & vxorem firmatur iuramento: & *n. 161.* tenet quod licèt donatio excedens 500. solidos, firmetur iuramento sine insinuatione, tamen si quis iurat non donare vltra legitimam sine insinuatione, quod iuramentum est secundùm ius *in l. sancimus, C. de donat.* postea sequuta etiam cum iuramento, erit inualida, quia contra iuramentum primum.

23 Et hanc opinionem sequendo cautelam ex ea ponit, vt filia renuntians cum iuramento non obligetur. Cardin. Tusch. *pract. conclus. verb. Renunciatio, conclus. 181. n. 41.* ibi: *Cautela contraria pro filia renuntiante vt non obligetur, est quod antequam renuntiet, secretò faciat rogare protestationem, quod ipsa compellitur minis à patre & marito etiam metu mortis cedere successioni paternæ, vel maternæ, & fraternæ, & ideo quod si deuenire contingat ad talem liberationem, & renunciationem, protestatur & iurat quod dolo, metu, & inuita faciet, & non voluntate, & ita iurat; quia tunc iuramentum secundum non operatur contra primum, & læsa poterit clamare, & repetere*, &c.

Comprobatur expressè *ex glos. verb. compellendos, vers. quod dices, in d. cap. licèt mulieres, de iureiur. lib. 6.* quæ dicit, si mulier iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum iuramento, nihil valere alienationem iuratam propter iuramentum primum, & eam sequuntur Bernard. *regul. 479.* Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. num. 52. pag. 437.* Palat. *in rep. rub. de donat. inter virum, §. 54. num. 6.* Couar. *in d. cap. quamuis pactum, p. 2. §. 2. num. 2.* Mascard. *de probat. conclus. 1242. n. 17.* Corduba de Lara *in l. si quis à liberis, §. parens, num. 303. ff. de liber. agnosc.* Gutier. *de iuram. conf. p. 1. cap. 1. n. 79.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 6. q. 8.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 2. de iuram. cap. 30. num. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 13. n. 2.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 1. n. 26.* Cui resolutioni videbatur opponi alia glos. *verb. reuocatus, in cap. fin. de procur. lib. 6.* dum ait constituentem procuratorem iuramento præstito de non reuocando, periurum esse si reuocet, at validè reuocare, cuius dictum videtur fundare *in l. duobus, §. fin. ff. de iureiur.* ibi: *Posterior causa iurisiurandi potior habebitur*, &c. & *in cap. intellecto, de iureiur.* sed rejecta earundem glossarum conciliatione, de qua per Cou. *d. §. 2. n. 4.* Gutier. *d. cap. 1. n. 81.* illa magis placet, quam tradit Sanch. *d. disp. 13. n. 5.* distinguens inter actus iure validos, ac licitos, quorum valor ab agentium potestate pendet, vt hoc casu valeat secundum iuramentum, licèt sit contra prius factum; & inter actus iure inualidos, nec pendentes ab agentis voluntate, & tunc si iuret quis se non facturum id, si postea faciat, iuramentoque confirmet, hic posterior actus contra primum iuramentum inualidus est. 24 25

Cùm ergo renunciatio futuræ hæreditatis filij in bonis paternis prohibita sit de iure, tam fauore ascendentium, quàm descendentium, & actus renunciationis huiusmodi solus valere non possit sine iuramento ob dictam legis prohibitionem, bene sequitur, quod ratione iuramenti in ea appositi sustineri non potest, quia jam, vt dixit Abb. & notant DD. obligata erat Deo per prius iuramentum in contrarium, & sic secundum illicitum fuit. Nec releuat quod resolutio, de qua suprà, & doctrinæ pro hac parte citatæ procedunt in renunciatione hæreditatis futuræ, non verò in licentia ad testandum futuræ huiusmodi hæreditatis liberè concessa, quia hæc nihil aliud est quàm hæreditatis futuræ renunciatio, vt dicit Gutier. *pract. quæst. lib. 5. q. 75. n. 1.* ibi: *Sequitur D. Molina, ex his dicens quod in hac licentia ab ascendente præstita descendenti, vt possit ex eius legitima liberè testari, eoque pacto primogenium ex vniuerso patrimonio instituere, iuramentum interuenire debet, cùm effectus sit renunciationis hæreditatis viuentis, quæ absque iuramento non valet*, &c. & ibi: *Vbi facultas concessa liberè testandi à filio patroni liberto, non liberat eum quin legitimam relinquat; ille enim censetur continere pactum de non succedendo, & ideo nisi confirmetur iuramento, non valet*, &c. Et ideo Molina *de primog. lib. 2. cap. 3. num. 49.* hoc ipsum firmat, concludens in hac hæreditatis viuentis renunciatione debere interuenire iuramentum, itavt absque illo non valeat: & aduertit hæc omnia mente tenenda esse, quia frequenter in practica in opulentissimis hæreditatibus contingunt. 26

Hinc etiam colligitur, quod cùm renunciatio hæreditatis futuræ filij à matre facta, ab animo solius protestantis pendeat, bene sequitur quod actus licentiæ, seu renunciationis postea præstitæ, contrarius ipsi protestationi fuit nullus, Bart. & Doctores *in leg. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquir. hered.* & *in l. non solùm, §. morte, ff. de noui oper. nunciat.* Simon de Pretis *cons. 173. numer. 6. cent. 2.* ibi: *Nam prote-* 27

statia in actu dependente à voluntate solius protestantis, contraria actui subsequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari, leg. qui aliena, §.fin.de acquir.hared. & *ibi* Bartol. & Alex. *& in d. l. pacta nouissima*, & Bartol. *in d. l. si quis, col.3. nisi in actu subsequenti dicatur expressè, vello recedere à prima protestatione. Ita in terminis d. l. si quis*, tenet Bartol. *in l. non solum, §. morte, col.4. vers. & tunc quaro, de noui oper. nuncias.* Gozadin. *cons.9. n.26.* Bald. *cons.165. vol.2. n.6. vbi quod protestatio precedens in actu sequenti contraria facit, vt subsequens actus nihil operetur. Ideo protestatio non tollitur, quia prasciens se cogendum, ad euitandam iniuriam compulsionis fuit protestatus.* Surd. *cons.356. num.28.*

28 Nec requirebatur, vt ille contra quem facta fuit protestatio, illius scientiam haberet, quia quando in protestatione inest metus propter scientiam aduersarij, non est necesse quod fiat notificatio, *l.de pupillo, §. ipse Pratare, ff.de noui oper.nunciat. cap. si iustus metus, de appellat. l. fin. C.de his qui per met. iudic.non appel.* resoluit Bald. *d.cons.165. num.6.* Menoch. *cons.508. num.23.* ibi: *Ita enim secretis his protestationibus consulere sibi solent, qui palam loqui & suam declarare voluntatem timent, sicuti scribunt* Bart. *in d.l. qui in aliena*, & Socin. sen. *in consil.263. num.8. lib.2. respondit in filia, qua patri suo non audet contradicere, vt scilicet clam protestetur*, &c.

29 Nec item requirebatur, quod reuocatio dictæ licentiæ postea subsequuta intimaretur filio, cui prædictam licentiam mater concesserat, vt in terminis reuocationis renunciationis notat Surd. *cons.136. n.49.* ibi: *Secundò respondeo, intimationem non fuisse necessariam, quia pœnitentia, & reuocatio renunciationis consistit in solo animo, & voluntate, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente, l.Pomponius, ff.de negot. gestis*, &c. vbi citat Alexand. Crauet. & alios.

30 Et omni difficultate caret, quod valida sit dictæ licentiæ reuocatio; nam in ea quæstione resoluenda an pater, qui dedit licentiam filio liberè testandi, possit prædictam licentiam reuocare, Gutier. *pract. lib.5. quast. 75. per tot.* ad vtramque partem plura adducit fundamenta, & tandem concludit in hæc verba: *Ego profectò hanc secundam opinionem veriorem esse iudico, ac proinde tenendam, eo nempe casu, quo filius virtute pradicta licentia, & facultatis à patre sibi data in forma sufficienti, iam fuerit testatus in fauorem alterius, vel aliorum; tunc enim pater minimè poterit illam licentiam, & facultatem reuocare in vita filij, absque eius consensu, & à fortiori nec post mortem filij, qui virtute illius licentia iam testatus fuit in praiudicium illorum, quibus iam erat ius quasitum. At verò antequam filius ipse testetur, & sic re integra, crederem profectò reuocationem validam esse, ac proinde filium postea minimè in praiudicium legitima patri debita per nostram l. Regiam testari posse*, &c.

31 Nec limitatio, quam adducit idem Gutier. *d. q.75. num.7.* nempe quod renunciatio iurata, ratione iuramenti, & ob implementum ipsius, nec etiam re integra, reuocari potest, ibi: *Nisi renunciatio pradicta parentis esset iurata, tunc enim reuocari non poterit*, &c. præsenti casui accommodari potest, in quo licentia & iuramentum in ea appositum, erat contrarium præcedenti protestationi, & iuramento in ea inserto; & ideo nil mirum iuxta supradicta, si secundum iuramentum non possit operari, nec liget contra iuramentum licitum antea factum; limitatio autem procedit quoties iuramentum appositum in ipsa licentia ad testandum, seu in renunciatione legitimæ filij, obligat, & obseruari debet, nempe in casu, in quo talis licentia cum renunciatione confirmatur iuramento, in quibus terminis loquitur Gutier. *d. quæst.75. num.8.* vt videre est ibi: *Attamen cum id cesset in pacto negatiuo de non succedendo, benè iuramento confirmatur*, &c.

Secundò probatur dictam licentiam & renunciatio- 32
nem fuisse, & esse inualidam ex eo, quia renuntians enormissimè læsus fuit; nam text. *in d. cap. quamvis pactum, de pact. in 6.* non procedit quoties renuntians ex sua renunciatione, seu licentia iurata ad testandum enormiter læderetur. Ita in terminis Matth. de Afflictis *decisione 322. num.8. cum seqq.* vbi refert ita fuisse votatum, & determinatum in consilio Neapolitano, Dec. *consil. 180. num.2. & 3.* vbi dicit quod sicut *in d. cap. quamvis pactum*, excipitur dolus, ita pariter quando quis enormiter læsus reperitur, & licèt in casu de quo consuluit, tenuerit contrariam sententiam, se motum asserit quia renuntians non videbatur ita enormiter læsa, vt contrauenire posset. Idem Dec. *cons.379. num.15. tom.2.* resoluit Hippolitam, de qua ibi, tanquam circumuentam propter enormem læsionem contrauenire posse, non obstante renunciatione facta cum iuramento. Marian. Socin. *consil. 53. numer.1. & 3. & consil.48. num.23. lib. 1.* vbi testatur non solùm esse communem, sed ab ea non esse recedendum in iudicando, & consulendo, Curt. iun. *cons.141. numer.8. tom.1.* Petr. de Anchar. *consil.38.* vbi concludit textum *in d. cap. quamvis pactum*, habere locum prout loquitur, nempe quando recepta fuit dos competens vsque ad legitimam in bonis patris, cui filia renunciauit, secus quando hæreditati patris, vel matris, ex quorum bonis legitimam non recepit, quia tunc cum sit enormiter læsa, reclamare potest. Gutier. *in Auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit. numer.95.* dum tenet enormissimam læsionem esse iustam causam rescindendi contractum iuramento firmatum, *& de iuram. confirm. pars.1. cap.19. num.5.* vbi post fundatam resolutionem, quod renunciatio hæreditatis filij facta per patrem, vel matrem cum iuramento, vel è contra, valeat & subsistat ex vi iuramenti, *ex d. cap. quamvis pactum*, limitat eam, scilicet quando filius ex prædicta renunciatione iurata enormissimè læderetur: optimè Couar. *in d. cap. quamvis pactum, part. 3. §.4. numer.8.* vbi post relatam vtriusque partis sententiam ita concludit: *Etiam maior, iuramento prastito, renuncians hareditati acquisita, vel acquirenda, aut contractum emptionis vel venditionis paciscens, si lasio grauissima admodum enormis, multoque maior quàm vltra dimidiam contigerit, ex aquitate absoluendus est à iuramento, vt agere valeat ad rescissionem contractus, vel ad lasionis compensationem. Hac conclusio conuenit priori opinioni, cuius modò mentionem fecimus, & planè traditur à* Goillelm. Cassad. *in d. decisione 1.* idem notant Aym. *cons. 7. numer.4.* Paul. Paris. *consil.75. lib.3.* Corn. *consil.27. col.5. lib.4. & consil.133. col. pen. idem consil.214. col.3. & consil.288. col.6. lib.3.* Hieron. Grat. *consil.88. lib.1.* Franc. à Ripa *lib.3. respons. cap.15. col.3. quorum ea est concors ratio, quòd iurans non videatur in tantam lasionem consensisse, nec de ea precogitasse, prasertim quia ita grauis lasio non potest absque vero dolo alterius contrahentis contingere*, atque ita respondet Corn. *sapissimè se consuluisse*, & Cassad. *testatur frequenter in Pratorio Rota ita Roma iudicatum fuisse*, &c. Eandem opinionem tuentur Surd. *consil.595. num. 28.* ibi: *Hac verò dubio carent, stante enormissima lasione D. Claudij, qui habito respectu ad integrum patrimonium, modico recepto renuntiauit opulenta hareditati*, &c. Anton. Fab. *in suo C.lib.5. tit.6. de dotis promiss. defini.7.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. q.97. num. 15.* Fontanel. *de pactis nuptialib. gloss. vnica, p.1. n.16.*

In hac etiam materia non defuerunt, qui sub distinctione rem hanc componere voluerunt, videlicet inter

dona

donationem simplicem, & absolutam in fauorem ali-
cuius factam, & non respectu alicuius dari, seu remissi
per illum cui renunciatur, & donatur; quoniam tunc
33 læsionem attendendam affirmant, & inter donatio-
nem, seu iurium remissionem factam per maiorem ex
mera liberalitate, non respectu alicuius dari, vel reci-
pi, & tunc læsionem non esse attendendam dicunt.
Ita gloss. *in verb. contractibus, in auth. Sacramenta pu-
ber. Cod. si aduersus vend.* Bart. *cons.46.num.6.vel n.2.*
Aretin. *in l. qui superstites, ff. de acquir. hered.* Barbat.
consil.90.n.2. lib.1. Anton. Gabr. *consil.129.n.29.
versic. quartus casus,* Scip. Rouit. *consil.44.num.30.lib.1.*
Capic. *ad consuet. si moriatur, p.3.§.10.num.6.pag.330.*
Thesaur. *decis.66. num.1.* Cancer. *var.tom.2.cap.5.de
renunciat. num 226.* Castill. *lib.3. controuers. capite 2.
num.96.* Noguerol. *allegat.6. ex num.46. vsque ad 51.*
præcipuè quando in terminis primæ partis distinctio-
nis fit donatio ex causa paupertatis, vt obseruat Co-
uar. *in d.cap.quamuis pactum, §.2. n.6.in versic. etenim,*
ibi: *Etenim si filia diues admodum ex bonis ma ter-
nis, aut aliunde hereditati paternæ renunciauerit, nulla
dote recepta, & iuramento præstito, vt patris hereditas
diuidatur inter fratres pauperes, profectò pia est hæc
renunciatio, nec aliquam iniquitatem habet, nec grauis-
sima læsionis ratione rescindi potest, cum nulla verè in
hac specie contigerit læsio, &c.* Molin. *de primog. lib.2.
cap.3.n.30.* ibi: *In secunda specie, quando scilicet nullo
accepto nec recepto, ea renunciatio facta fuerit à filiis
mulieribus consultè, & ex causa donationis eis, quibus
aliunde alimenta supersint, nulla actio ei danda erit ad
petendam ex enormissima læsione renunciationis rescissio-
nem, &c.*
34 Ratio omnium supradictorum est, quia in renuncia-
tione, quæ donationem importat, non attenditur læsio,
præcipuè si donatio ex liberalitate procedat, Crauet.
cons.160.n.1.& cons.162. Curt. iun. *cons.141.n.14.&
seq.* Mandel. Alba *cons.81.n.55.& seq.* Hieron Gabr.
consil.156.n.17. Cancer. *d.tit. de renunciat.c.15.n.223.
& 125.* Cabreros *de metu, lib.1. cap.3. n.29.* consistit
35 enim donatio in mera liberalitate, *ex l.1.ff.de donat.* &
ideo dicitur quasi doni datio, *ex l.senatus 35. §.1.ff. de
donat. causa mort.* Mandoz. *de pactis, lib.1. q.1. n.6. in
versicul. tertiò qui premiserit,* Solorzan. *de iure Indiarum,
lib.2.cap.2. n.43.* Mar. Cutel. *de donat. inspect.6. n.4.
& tract.3. insp.10. n.5.* Et maximè, prout in nostro
casu, quando donationi à patre filio factæ fuisset appo-
situm iuramentum, quia ea donatio statim valeret, ad
quod plures refert Doctores Fontanel. *de pactis nupt.
claus.4.gloss.7.n.57.*
56 Hanc resolutionem limitant, & benè aliqui in dona-
tione ob causam, in qua habet locum remedium rescis-
sorium ob enormem læsionem. Ita Crauet. *cons.192.
n.1.cum seqq.* Curt. iun. *cons.141.n.4.* sed in casu præ-
senti non videbatur applicari, attentis verbis enunciati-
uis à matre prolatis in dicta renunciatione, ibi: *Por las
buenas obras, y seruicios que del tenge recebidas;* quia vi-
37 dendum est an merita, & seruitia æquiualeant valori ta-
38 lis renunciationis. Oldrad. *cons.226.colum.penult.* Surd.
decis.190.n.4. tum quia vbi donatio fit personæ con-
iunctæ ob benemerita, non intelligitur donatio ob cau-
sam, sed simplex, quia merita generaliter enunciata, vi-
dentur pro colore apposita, Oldrad. *consil.5.incip. Titius
39 dedit,* Caroc. *decis.86.n.19.* tum etiam, quia donatio fi-
lio à patre, & vice versa propter benemerita, & sangui-
nis affectionem præsumitur potiùs facta ex affectione,
quàm ex causa meritorum, Stephan. Gratian. *disceptat.
40 forens.cap.254.n.17.* Fontanel. *dict. clausul.4. gloss.1.
n.14.* tum denique, quia seruitia præstita parentibus per
filios debent esse obsequialia, & reuerentialia, non verò
similia illis, quæ dominis præstant famuli, & serui, *l.
veluti, ff. de iustit. & iure, l. nullum, ven. ff. de obseq. parent.
præstand.* ibi: *Nam pietatem liberi parentibus non operas
debent,* Afflict. *decis.308.n.4.* Gutierr. *de iuram. confirm.
p... cap.5.n.3.& 4.* vbi reprehendit Albericum, & An-
gel. contrarium tenentes.
Prædictam resolutionem declarant non procedere 41
quando nulla adest læsio, quæ possit in consideratione
venire, quia mater renuncians nullam habebat securi-
tatem posse superuiuere filio, & in eius bona succede-
re, imò iure naturæ contrarium potius præsumendum
erat, *ex l. nam etsi parentibus, ff. de in off. testam.* ibi: *Tur-
bato ordine mortalitatis, &c.* immò & multò magis læ-
sio excludebatur ex verosimili timore, & suspicione, ad
contingentia, quod potuisset filius bona sua prius con-
summare, & de illis ad libitum disponere, antequam ad
matrem deuenissent, si illa superuiueret. Angel. *consil.
223.in fine, n.4. in versic. cessat igitur,* Paul. de Castro
*cons.174.incip. Contrà, colum.2.n.3. in vers. Neque ob-
stat,* Ioan. Anton. Rub. *cons.12.n.7.& 11.* Paul. Paris.
consil.19. n.81.cum seqq.lib.3. Crauet. *consil.114.n.13.
cum sequentibus,* Socin. iun. *cons.50. n.3. cum sequenti-
bus, lib.2.* Burg. de Paz *consil.5. n.7.* Periculum enim
mortis, & vita incerta excludunt læsionem enormissi-
mam, & contractum legitimum efficiunt, vt in censu
ad vitam resoluunt Molin. *de iust. t. tract.2. disp.388.
numero 4.* Felician. *de censib. part.... libro 2. cap.1. nu-
mer.10.* Auendan. *eodem tract. cap.34. n.38.* Bonacina
*de contract. ib. disp.3. q.4. puncto vnic. n.18. versic. serua
tamen,* Noguerol. *alleg.19.n.8.* Et in contractu assecu-
rationis propter periculum, & incertitudinem, Molin.
d. tract.2. disp.507. n.1. & 2. Aluar. Valasc. *consil.64.
n.1.* Quia ad probationem læsionis, regulariter loquen 42
do, debet attendi tempus conuentionis, seu actus, qui
geritur, *ex l. si voluntate, C. de contrah. empt. cap. cùm di-
lectis, de empt.* Crauet. *cons.11.n.17.& cons.151.num.7.*
Hippol. Rimin. *cons.97. n.14.lib.1.* Sforz. *de restit. in
integ. p.2.q.57.art.3.n.18.* Abb. *cons.56. in fine, lib.1.*
Afflict. *decis.316.* nisi quando effectus, seu executio ne-
gotij confertur in futurum, quia tunc non debet atten-
di tempus conuentionis, sed executionis, vt ex Panorm.
Dec. Ias. & aliis resoluit Pinel. *in l.2. C. de resc. ven-
dit. p.3. cap.2. n.16.* & magis in terminis Cephal. *con-
sil.34.tom.1.* vbi *n.18.* sic ait: *Et hoc maximè verum est
inspecta tempore mortis patris, quod magis est conside-
randum quam tempus renunciationis, quæ prius effectum
non sortitur, quàm hereditas potuerit renunciantibus esse
delata, vt pulchrè Rui. &c.* Anton. Natt. *consil. 548.
n.36.tom.3.* ibi: *Respondetur quod læsio verùm interue-
nerit consideratur tempus contractus, vbi contractus per-
ficitur vnico momento, & non habet tractum successiuum;
& ita loquitur d. l. si voluntate: secus vbi habet tractum
successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia
tunc intelligitur rebus sic stantibus, & succurritur etiam
ex æquitate læso, & grauato, &c.*

Salmantina Lectionis.

Presbyteris licet in aliqua Vniuersitate ius ciuile publicè legere. Et tales docentes, vel addiscentes fructus suarum præbendarum, non tamen distributiones in absentia causa studij percipere valent.

VOTVM LXXXVIII.

1 Cap. non magnopetè 3. ne clerici, vel monachi, adducitur.

2 Cap. super specula, fin. ne clerici, vel monachi, *loquitur de Presbyteris sacularibus.*
3 Cap. super specula, de priuileg. *allegatur.*
4 L. culpa, C. de malefic. & l. omnes, C. de hæret. *citantur.*
5 *Indecentia an resultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur.*
6 *Doctores referuntur qui tenent non licere Presbyteris ius ciuile publicè legere.*
7 *Leges audire prohibitum est clericis.*
8 *Doctorari potest Presbyter in iure ciuili sine priuilegio.*
9 *Abbas regularis potest doctorari in iure ciuili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum.*
10 Cap. non magnoperè, & cap. fin. ne clerici, vel mon. *loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo.*
11 Cap. non magnoperè, ne cleric. vel mon. *intellectus.*
12 *Monachis solùm vetatur auditio publica legum, non autem prælectio.*
13 *Iuris ante clericatum operam dans, post illum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri.*
14 *Presbyteri docentes leges, vel Physicam etiam extra domum, nullam incurrunt censuram.*
15 *Legem vel Physicam docentes Presbyteri non comprehenduntur sub dispositione d. cap. super specula, ne clerici, vel mon.*
16 *Presbyteris quamvis non liceat audire leges, licet tamen eas docere.*
17 *Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges, vel Physicam etiam extra domum docentes.*
18 *Decisio* cap. non magnoperè, & cap. super specula, qui clerici vel mon. *est pœnalis, & odiosa.*
19 Eugeniana Bulla *Salmantina Vniuersitati concessa refertur.*
20 *Permissum censetur quod non inuenitur prohibitum.*
21 Cap. non magnoperè, qui clerici vel mon. *intellectus.*
22 L. Hispana 28. tit. 7. part. 1. *refertur.*
23 Cap. super specula, fin. qui clerici vel mon. *intellectus.*
14 Cap. super specula, de priuileg. *declaratur.*
25 L. culpa, C. de malef. & l. omnes C. de hæret. *intelliguntur.*
26 *Forenses disceptationes quæ dicantur?*
27 *Iulianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit?*
28 *Scholarum erectio ex causa?*
29 *Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis.*
30 *Docentes & studentes in Theologica facultate, integrè percipiunt fructus suarum Prabendarum.*
31 *Studiorum causa absentes, Reipublica causa abesse existimantur, proindeque pro præsentibus habentur.*
32 *Doctores referuntur asserentes, docentes & addiscentes S. Scripturam percipere posse fructus suarum Prebendarum.*
33 *Bulla Eugeniana concessa Vniuersitati Salmantinæ extenditur ad quamlibet aliam Vniuersitatem approbatam.*
34 *Legentes, seu studentes iuri canonico, aut ciuili, fruuntur priuilegio de percipiendis fructibus suarum Prabendarum in absentia.*
35 *Facultati cuicunque licita & honesta, etiam Philosophia & Logica operam dantes in vniuersitate Salmantina fruuntur Eugeniana.*
36 *Docentes, seu studentes, ad hoc vt causa studij in absentia fructus percipiant suarum Prabendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Vniuersitate.*
37 *Studium generale quod dicatur.*
38 *Studium non sufficit quod non est Vniuersitas, quamvis in eo optimè, & publicè legatur.*
39 *Cathedratici an debeant docere conducti, & salariati, vt in absentia suarum prebendarum fructus percipere valeant.*
40 *Parochi docentes causa studii, in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt.*
41 *Parochis post Concilium Trid. non datur studendi licentia.*
42 *Parochus ciuitatis potest ibi in publica Vniuersitate S. Scripturam legere.*
43 *Docentes in absentia fructus suarum Prebendarum percipiunt, quamvis Prebenda sita sit in Cathedrali eiusdem ciuitatis.*
44 *Canonici plures causa studij fructus suarum Prabendarum in absentia percipiunt, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.*
45 *Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia, secus in studentibus.*
46 *Licentia Episcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in absentia gaudeant, secus in studentibus.*
47 *Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causa studiorum, nisi consisterent in tota grossa, & massa communi, vt n. 48.*

IN gratiam docentium & studentium iuri Canonico & Ciuili, fui non semel interrogatus de duobus dubiis multùm curiosis: Primò, an Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari: Secundò an docentes, vel studentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel Ciuili, semper & omni tempore fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

DVBIVM I.

An Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari?

PRo parte negatiua primò adducitur text. *in cap.* 1
non magnoperè 3. ne clerici vel monachi, in illis
verbis, ibi: *Statuimus vt nulli omninò post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem ad physicam, legesve mundanas legendas permittantur exire*, &c.

Secundò allegatur text. *in cap. super specula, fin.* 2
eod. tit. ne clerici, vel monachi, quò loci prohibitio citati *cap. non magnoperè*, quæ tantùm loquitur de Religiosis, extenditur ad Presbyteros sæculares, & ad alios clericos dignitates, vel personatum habentes; & licèt hic text. *in d. cap. super specula*, loquatur de audientibus leges, vel Physicam, cùm tamen inferiùs agat de studentibus, ibi: *In quorum diœcesibus huiusmodi student*, negari non potest verbum hoc esse commune etiam docentibus, iuxta Senecæ dictum *epist. 7. Mutuò hæc duo fiunt, doctores dum docent discunt.* Ad quod respexit versiculus ille, quem refert Rebuff. *de priuil. scholast. priuil. 51. n. 136.*

Discere si quæris doceas, sic ipse doceris.

Tertiò ponderatur text. *in cap. super specula, de pri.* 3
uileg. ibi: *Ne Parisiis, vel in ciuitatibus, seu aliis locis vicinis quisquam docere, vel audire ius ciuile præsumat*, &c. ex quo colligunt nonnulli esse prohibitum in ordine Presbyterali & Ecclesiastica dignitate constitutis

non

non solùm audire, sed etiam publicè interpretari ius ciuile legendo.

4 Quartò ad idem allegantur text. *in l. culpa, C. de malefic. & mathem.* ibi: *Culpa similis est tam prohibita discere, quàm docere,* &c. *& in l. omnes, C. de haret.* ibi, *vel docere, vel discere.*

5 Quintò pro eadem opinione negatiua aliquæ rationes decidendi in dictis iuribus considerantur, & in primis *ex d. cap. non magnoperè,* ibi: *Ne occasione scientia spiritnales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur,* &c. iuncta D. Pauli auctoritate. *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.* Deinde *ex d. cap. super specula,* ibi: *Quia Theologia studium cupimus ampliare,* &c. Deinde ex indecentia quæ resultat ex eo quod Sacerdos Cathedram iuris moderetur, & leges doceat, argum. *l. repetita, C. de Episcop. & cleric. & l. consulta diualia, C. de testament.* ibi: *Absurdum clericis est, immò etiam opprobriosum, si peritos se velleat ostendere disceptationum esse forensium,* &c.

6 Ex quibus, & aliis hanc partem negatiuam sustinent, vel sustinere videntur Host. *in d. cap. magnopere,* Ioan. Monach. *in cap. 1. a. 5. ne clerici vel monachi, lib. 6.* ibi: *Et sic Monachus non potest iura ciuilia audire, ita neque docere, C. de malef. & mathem. l. culpa,* Archidiacon. *in cap. non dicatis, 12. q. 1. n. 2.* Ioan. Andr. *in lectura ad d. cap. super specula,* Syluest. *in sum. verb. excommunicatio 9. n. 26.* Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 2. n. 13. vers. Physicam,* Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. a. 18. cum seqq.* Menoch. *de arbitr. casu 425. n. 33.* Quintil. Mandos. *in praxi, tit. licentia audiendi leges & Physicam, vers. idem Honorius,* vbi resoluit quod Monachi professi, & Presbyteri, & alij suprà nominati leges audire prohibentur, illasque aliis publicè legere, & declarare, & *in vers. necessariò,* refert Apostolicam dispensationem esse necessariam vt legere possit. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 5. lit. M. concl. 319. vers. limita quia.*

7 Verùm his non obstantibus, contraria opinio affirmatiua, quod scilicet liceat Presbyteris ius ciuile publicè legere, verior & receptior est à pluribus non contemnendæ auctoritatis Doctoribus, qui in duas classes diuiduntur: primam eorum, qui dixerunt solùm esse prohibitum audire leges, sic intelligentes textus, quos suprà citaui. Aliam eorum qui expressè, & in indiuiduo resoluunt licitum Presbyteris esse ius ciuile publicè interpretari. Ex numero illorum, qui primam classem occupant, sunt glos. *in d. cap. non magnopere, notab.* vbi ex illo textu colligit auditum tantùm prohiberi, & nihil de prohibitione doctrinæ adjicit. De auditu etiam tantummodo summauit Host. *in princ.* ibi, sic dicens: *Prohibetur ne Religiosi leges, vel Physicam audiant.* Sequuntur per eadem ferè verba loquentes, Ioan. Andr. Henric. Boich. *Collectar.* Card. Zabarel. Anch. Anton. de Butrio, Abb. Panorm. & Boët. Eponfrisius. Idem probant glos. & omnes *in d. cap. super specula, fin.* vbi de auditu tantùm acceperunt, & summarunt illum textum, glos. *etiam in d. cap. 1. notab 1. eod. titul. lib. 6,* vbi Ioan. Monach. Franchus, Anchar. & Domin. Idem etiam probant Host. *in summ. tit. ne clerici vel monachi, n. 11. vers. & religiosi, & titul. de sentent. excommun. §. quis possit excommunicare, vers. 22. & 23.* Idem Archid. *in cap. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. verb. dimisso,* Greg. Lop. & Montalvus *l. 28. tit. 7. part. 1. & in lib. 2. tit. 9. part. 1. vers. la onzena,* Gambara *de officio, & potestate Legati de latere, lib. 2. titul. de variis Ordinarij nominibus, n. 182. cum seqq.* Selu. *de benefic. 3. p. q. 5. fol. mihi 194.* Ludou. Gom. *ad reg. de non tollendo iure quæsito, q. 3. in fine,* Bernard. Diax *in praxi, cap. 59.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 35.* Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 5. n. 8.* Petr. Gregor. *syntag. iuris p. 2. c. 7. num. fin. & cap. 9. in fine, & de partit. iuris canon. lib. 4. titul. 8. cap. 10. num. 3.* Zerol. *in prax. Episcop. p. 1. verb. studium, §. ad 5. el 1. vers. primum dubium,* Marta *de iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 168. num. 2.* Ex Theologis S. Antonin. *in summ. tom. 3. titul. 14. cap. 52.* Syluest. *in sum. verb. irregularitas, vers. 22.* Armil. etiam *in sum. verb. excommunicatio 48.* Caietan. etiam *in summ. verb. excommunicatio, cap. 50.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 2. cap. 69. col. 22. fol. mihi 199.* Pedraza *in sum. tit. excommunicationes Papales, vers. contra Religiosos, pag. 142.* Fr. Ludou. Lopez *in instructorio conscientiæ, titul. de casibus Ecclesiæ, cap. 20. de excommunicationibus nulli reseruatis, pag. 944.* Viuald. *in candelabro aureo, tract. de excommun. n. 132. vers. 6.* Læl. Zech. *de republ. Eccles. tit. de clericis, vers. 3. n. 88. pag. mihi 466. & tit. de relig. ingress. cap. 4. vers. hi verò à multis cauere debent, pag. 605.* Crespet. *in sum. Eccles. discipl. verb. monachus interdicitur, pag. 127.* Fr. Emman. Roder. *qq. regul. tom. 3. q. 67. art. 3.*

Alij item qui secundam conficiunt classem, & expressè tenent licere Presbyteris leges publicè docere, sunt qui sequuntur,

Ioan. Andr. *ad reg. cùm quod vna via, de regul. iuris in 6.* post longam disputationem, & responsionem ad omnia argumenta, concludit circa fin. *Doctrina legum non est prohibita, & quod sic de iure communi etiam sine priuilegio posset Presbyter doctorari, & docere; nec esse simile quod dicitur de patrocinando in iure ciuili, quia illud specialiter & expressè inuenitur prohibitum, docere verò ius ciuile minimè.* 8

Gaspar Calderin. *cons. 2. de magistr.* inter consilia Ioannis Calderini, vbi consuluit Abbatem Regularem posse doctorari in iure ciuili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum, & ait non obstare opinionem eorum, qui dicunt, Religiosos non posse etiam priuatim incumbere studio iuris ciuilis, quia illud procedit in eo qui de nouo incipit studere, non in eo qui studuit ante Monachatum, & post Monachatum, & dignitatem Abbatialem, & vult licentiari, & doctorari in iure ciuili. 9

Angel. de Clauasio *in sum. verbo excommunicatio 5. casu 7. n. 4.*

Abbas Panorm. *in d. cap. super specula, ex n. 16.* & tandem post longam disputationem, ita concludit: *Concludo, quod cap. magnoperè, & istud solum loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo, & isti sunt, qui incurrunt pœnas prædictas; legentes autem, id est, docentes, non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non student, vt addiscant, quia verba illis non conueniunt, & à verbis constitutionis pœnalis non est recedendum,* &c. Et licèt illum loqui de legentibus in Camera aliqui existimauerint, nihilominus ferè omnes, qui eum allegant, inter quos expressè Syluest. *d. verb. excommunicatio 9. num. 26.* illum intelligunt loqui de legentibus publicè. 10

Boët. Eponfrisius *lib. 5. quæstionum heroicarum iuris Canonici, in comment. ad titul. ne clerici vel mon. ad lectionem d. cap. non magnoperè, num. 27.* hoc idem resoluit, & intelligit his verbis: *Ait Pontifex, ad legendas leges, & paulo post: Legesve mundanas legendas. Legendas, id est, audiendas: Auditores enim quoque legunt, & relegunt audita. Sic præter interpretes aliot hæc Alexandri III. verba boni Pontifices interpretantur, Honorius III. videlicet, & Bonifacius VIII. vbi pro legere (quod hic ponitur obscuriùs) ipsi ponunt audire. Seruiunt hæc ad varias quæstiunculas de monacho, vel alio clerico studere ciuilibus legibus prohibito, dissoluendas: vt exempli gratia, qui non audiat quidem profitentes Doctores, ac per sese studeat, ac leges ciuiles legat, relegatque, tametsi pro studio suo principali sit, non videlicet ob tale studium censendus anathemate per huius cap. decisionem percussus; quia cùm constitutiones* 11

glos. *verb. teneat, vers. quare dicunt*, alij *in d. Clem. vnic. de renunc.* vbi Zabarel. *n.9.* latè probant Ioan. Andr. & Ancbar. *n.1.* Fraoc. *n.7.* & Dominic. *sub .sanè, n.2. in d. cap. fin. de procurat. in 6.* Felin. *in cap. ex parte 33. n.18. vers fallit 6. de rescript.* Anton. Gom. *var. tom.2. cap.4. num.3.* Goozal. *ad reg.8. glos.16. n.16. & 17. & glos.63. n.42. cum seq.* Sanch. *d. disp.11. n.7.* Medran. *d. cap.12. num.7.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.6. lit. P.*
28 *conclus.861. num.32. & 3,.* illam differentiæ rationem commendantes, quod nuntius, & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod dominus verba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur, text. opt. *in l. qui autem 14. §. fin. cum l. seq.* vbi gloss. *verb. ministerium, ff. de constit. pecun. l. multum interest 6. C. si quis alteri, vel sibi.* Quare deficiente domini consensu tempore, quo verba eo modo profert, nihil epistola, aut nuntius operatur etiam data pœnitentiæ, seu reuocationis ignorantia, elegans text. *in l. si pœnituit 4. ff. de diuort.*

29 Ratio verò specialitatis est, quia in cæteris contractibus potest ius supplere consensum contrahentium, illisque renitentibus dominium transferre: In matrimonio autem minimè potest; nam cùm ex reuocatione planè colligatur deficere consensum consentientis, sine quo matrimonium consistere nullo modo potest, *cap. gemma, cap. cùm locum, de spons.* consequens fit matrimonium postea subsequutum nullius esse momenti. Ita Sanch. *d. lib.2. disp.11. num.6.* Rebell. *d. p.2. lib.2. quæst.5. num.1.* Franc. Molin. *d. comp.25. n.16. cum seq.* Ioan. Machado *d. tract.8. docum.5. n.5.* Gutier. *d. c.43. num.6. & 7.* Filliuc. *d. tract.10. de Sacram. matrim. p.1. cap.1. n.24 vers. quarta.* Alia ratio decidendi ad *d. cap.*
30 *fin. de procurat. in 6.* assignari solet, quod scilicet procurator ad matrimonium contrahendum datus, censetur tanquam quidam nudus minister, & sic velut merum instrumentum, & organum, per quod dominus consensum exprimit, adeoque verba plerumque concipit nomine domini, imò id pro forma desiderarunt Host. *sum. tit. de sponsal. §. qualiter contrahatur*, & Franch. *n.4. in d. cap. fin.* quanquam longè verius sit sufficere si vel in sua, vel domini persona verba concipiat, di-
31 cens: *Recipio te in vxorem nomine Titij*, vel *Titius te accipit in vxorem me mediante*, vt tradunt post alios Couar. *de sponsal. p.2. cap.4. n.8. aliàs 11.* Henriquez *in sum. lib.11. cap.2.* Sanch. *de matrim. lib.2. disp.11. n.16.* Card. Tusch. *d. com.5. litt. M, concl.124. n.5.* Rebell. *d. lib.2. q.5. n. vlt. in fine*, Bonacin. *d. q.2. punct.5. n.11.* Si igitur hic domini consensus iam cessauerit, seu reuocatus fuerit, licet reuocatio procuratori, & ei, cum quo contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet esse nullius momenti.

32 Tacita mandati reuocatio, hoc est, pœnitentia, signis, seu factis aliquibus declarata sufficit ad hoc vt matrimonium per procuratorem reuocatum, huiusmodi reuocationis ignarum contractum, sit etiam in foro exteriori nullum, argumento *l. pœnituit 4.* iuncta *l. fin. vers.*
33 *illud rectissimè, ff. de diuort.* Tacitæ reuocationis mandati exemplum est, si ipse dominus post mandatum ad contrahendum cum certa persona datum, cum alia postea ante illius executionem contraxerit; nam cùm ad contrahendum cum secunda, necesse fuerit à voluntate contrahendi cum prima recedere, quia cum vna tantùm consistere matrimonium potest, inde necessariò consequitur, vt dato mandato ad contrahendum cum secunda, vel de facto cum illa domino contrahente, prioris voluntatis reuocatio, seu pœnitentia veluti præambulum necessarium præcessisse censeatur. Ita Æmil. Ferret. *cons.281. n.12.* Gutier. *de matrim. cap.43. n.1.2. ex num.24. ex n.28. & cap.44. per tot. maximè*
34 *n.51.* Franc. Mulin. *d. lib.1. comp.25. ex n.21.43. & 56.*

Ioan. Machado *d. tract.8. docum.5. n.7.* Ad probandam verò huiusmodi reuocationem, siue tacitam, siue expressam, non est necessaria scriptura, sed sufficiunt testes, qui ad cuiuslibet rei reprobationem regulariter parem vim obtinent cum illa, *l. in exercendis 15. C. de fide instrum.* quamvis aliàs mandatum in publica scriptura datum sit, vt sentit Panorm. *in cap. ex insinuatione 3. n.1. nor.1.* per text. *ibi*, quem ad hoc quotidie allegari dicit, *de procurat.* Quales autem testes ad prædictam procuratoris reuocationem requirantur, latissimè explicat Gutier. *de matrim. cap.44. à n.9. & à n.68.*

Neque procuratoris ad matrimonium dati reuocatio 35
etiam ignorata effectum suum sortiri desinet, etiamsi iuramentum de non reuocando præmissum sit: hoc enim in his, quæ sui natura à mera alicuius voluntate pendent, quale est procuratorem reuocare, vel non, solùm efficit, vt reuocans periurij reus sit, cæterùm adhuc reuocatio valet, & consequenter matrimonium post huiusmodi reuocationem, vtpote validam, tametsi ignoratam, contractum nullum quidem erit: ita glos. *verb. reuocatum, in d. cap. fin. de procurat. in 6.* vbi Domin. *n.5.* & Franch. *n.5. & 6.* Couar. *d. lib.2. cap.4. initio, n.10. & cap.6. n.2.* plures quos refert & sequitur Sanch. *d. lib.2. disp.11. n.8.* quibus addo Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.2. tit. de procurat. resol.3. n.33. §. in hac*, Medran. *d. cap.12. n.10.* Franc. Molin. *d. lib.1. comp.25. à n.52.* Rebell. *d. lib.2. q.5. n. vlt.* Basil. Pont. *d. cap.15. n.12.* Filliuc. *d. cap.1. n.24. in 4. condit. vers. quod etiam est verum.*

Quoad forum conscientiæ, in quo sola veritas at- 36
tenditur, *cap. veritate, 8. dist.* valet reuocatio procuratoris merè interna, licèt quoad externum Ecclesiæ, quæ de occultis non iudicat, *cap. erubescant 11. in fine, 32. dist.* incumbat reuocanti vnius testibus, vel aliàs legitimè probandi, aliàs pro matrimonio iudicetur, quod nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plures quos refert & sequitur Sanch. *d. lib.2. disp.11. n.9.* quibus addo Gutier. *de matrim. cap.43. num.9. ad fin.* Filliuc. *d. cap.1. n.24. vers. quarta, ad fin.* Ioan. Machado *d. tract.8. docum.5. n.6.*

Sed quæret aliquis, an matrimonium contractum per 37
procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuocatus fuerit, validum sit, si tempore quo contrahitur, consensus positiuus mittentis procuratorem realiter non concurrat, eo quòd in aliis forsan negotiis tunc temporis occupatus maneat, aut superueniat furor? Negatiuè respondent Salon de Paz *cons.6. n.6. cum seqq.* Basil. Pont. *d. lib.2. c.15. n.14.* dum probare contendunt matrimonium per procuratorem eo tempore contractum, quo dominus ipsum constituens demens factus est, quasi ex eius dissensu nullum esse. Et pro hac parte facit illud, quod traditum est de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, & sic pœnitentem absoluit, nempè vt eius absolutio nulla sit, eo quòd ministri actus debet esse humanus: vnde cùm matrimonium per procuratorem contrahentes, ipsi ministri huius Sacramenti, non verò procurator, vt suprà dixi; consequens videtur vt si tempore, quo procurator consensum explicat, is qui mandatum dedit, rationis vsu destitutus sit, irritum matrimonium reddatur.

Verùm contrarium, imò tale matrimonium vali- 38
dum quidem esse, & receptius, & verius quidem iudico, quoniam ad valorem huius matrimonij sufficit durare priorem consensum, saltem in virtute, cùm non sit obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex eius voluntate iam semel explicata contractum dicitur matrimonium, sicut si eo tempore dormiret, vt in simili de eo, qui Baptismum sic recepit, cùm prius baptizari voluisset, quod validè illum recipiat, respondit text. *in cap. maiores 3. §. item quæritur, vers. dormientes, de Baptismo.* Et in specie quod per superuenientem furorem

consti

constituentis procuratorem ad matrimonium contrahendum, eius voluntas non magis quàm superueniente somno cesset, quin potiùs duret saltem in virtute, adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratorem contractum validom sit, ac teneat, provt in terminis docent Ildephons. à Veracruce *in speculo coniug. p. 1. art. 16. dub. 6. sub vers. sed quid si primò consensit*, Henriquez *in sum. lib. 11. cap. 4. n. 4.* Sanchez *d. lib. 2. disp. 11. n. 11. & 12. ac n. 32. ad 3.* Gotier. *de matrim. cap. 43. num. 14.* Bonac. *d. q. 2. punct. 5. n. 13. & 14.* Filliuc. *d. p. 1. cap. 12. n. 5. in princ.*

40 Et ideo cauendum est à Salone de Paz, & Basilio Pontio *locis proximè citatis*, falluntur enim ex adductis per Doctores numero præcedenti citatos. Et ad difficultatem de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, quam mouet Sanchez *dict. num. 12. vers. objicies tamen*, rectè idem satisfacit dicens argumentum procedere, vbi aliquis per se ipsum ministrat, vt contingit in Sacerdote absoluente, secus si medio instrumento, vt in contrahente per procuratorem, qua in specie consensus semel illi procuratori datus durat in virtute, licèt quo tempore ab eo explicatur, is qui dedit mandatum propter dementiam, vel aliàs consensu careat, iuxta regulam *l. furiosi 41. ff. de regulis iuris*, cum similibus.

Vallisoletana Fideiussionis.

Instrumentum conditionale non habet executionem, nisi purificata conditione: resoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiussor ab obligatione, liber remanet. Prorogationi consentire debet fideiussor, alias ei nocere non potest.

VOTVM LXXXVI.

1 *Facti series.*
2 *Executio contractus conditionalis fieri non potest, nisi liqueat iudici de purificata conditione.*
3 *Instrumentum conditionale, conditione non adimpleta deficit.*
4 *Conditio donec pendet, non potest dici parti ius quæsitum.*
5 *Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione.*
6 *Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta.*
7 *Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.*
8 *Fideiussio data pro certo tempore, transacto illo remanet extincta.*
9 *Fideiussor ab obligatione liber remanet, transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.*
10 *Obligatio extincta non potest reuiuiscere absque nouo omnium consensu.*
11 *Donatio facta Ecclesiæ sub conditione, post rei conditionem reuocari non potest.*
12 *Actus resolutus actus dici non potest.*
13 *Instrumentum nullum non meretur executionem.*
14 *Fideiussor liber remanet ab obligatione, resoluto contractu ob defectum adimplementi conditionis.*
15 *Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiussio in ea inserta.*
16 *Recordunctio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate.*
17 *Prorogationi debent consentire fideiussores, aliàs non obligantur.*
18 *Fideiussio semel extincta non potest postea validari sine facto fideiussoris.*
19 *Vincentius Caroc. alleg. 14. intelligitur.*
20 *Fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus.*
21 *Fideiussio est stricti iuris, & non extenditur.*
22 *Fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio.*
23 *Fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium.*
24 *Conditio apposita in contractibus vltrò, citroque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium.*
25 *Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum consensus respectu omnium.*
26 *Conditio ab omnibus in contractu apposita, ab vno illorum relaxari non potest.*
27 *Contractus consistunt ex copulato consensu.*
28 *Contractus quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis.*
29 *Conditionis adimplementum ante, vel post tempus, non est admissibile.*
30 *Fideiussionis natura est, vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba.*
31 *Fideiussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes.*
32 *Fideiussor solùm præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum.*
33 *Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes eius partes.*
34 *Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore.*
35 *Actus vt possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum.*
36 *Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius soluentis.*
37 *Soluens ob causam celebrati contractus, censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.*

ANtonius in quibusdam capitulis matrimonialibus se obligauit vti fideiussorem ad promissæ dotis solutionem, ea tamen conditione ad hoc vt matrimonium desideratum effectum sortiri posset, quod prius per sententiam, aut concordiam lis super concursu creditorum per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: sed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem, vt requirebatur extinctam, & creditoribus nondum satisfactis, & terminò præfixo iam transacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandari relaxari mandatum executiuum contra personam, & bona dicti fideiussoris, & consultus respondi dictum mandatum non esse relaxandum, ex sequentibus. 1

Primò, quia ad hoc vt obligationis instrumentum exequi posset, tenebatur dotis promissæ creditor priùs ostendere purificatam conditionem; non potest enim executio contractus conditionalis fieri, nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alexand. Iason, & Alciat. *in l. fin. §. totum, Digest. de vulgari*, idem Alexand. *in l. illa, ff. de verbor. oblig.* Bart. *in l. proinde, §. notandum, ff. ad legem Aquil.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 1. cap. fin. num. 39.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. p. 2. cap. 325. num. 7.* Cou. *lib. 2. var. cap. 12. n. 2.* dicens quod prius debet constare iudici citato reo, quod iam euenerit conditio, & postea debet fieri executio, aliàs non potest, ad quod allegat text. *in l. hoc iure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinius, ff. quibus ex caus. in possess. eatur.* 2

3 Ratio est, quia instrumentum conditionale condi-
tione non adimpleta deficit, & habetur pro non facto,
*leg. si quis fundum, ff. de contrah. empt. l. qui haredi, §.
Plautius*, vbi omnes, *ff. de condit. & demonstr. l. pecuniam
quam, ff. de rebus credit. l. necessariò, §. quod si pendente,
ff. de peric. & commodo rei vend.* Decian. *consil. 485. n. 4.*
Cephal. *cons. 395. num. 20. & cons. 754. num. 11.* Tiraq.
4 *in l. si vnquam, verbo reuertatur, num. 277.* Et donec
pendet conditio, non potest dici ius parti quæsitum, *l.
si quis sub conditione, ff. si quis omis. causa testament.*
Menoch. *consil. 452. num. 42. lib. 5.* Surd. *cons. 186. n. 15.
lib. 2.* And. Galgan. *de condit. & demonst. p. 1. cap. 8. n. 9.*
5 & cessat obligatio, *cap. fin. de sponsal. in 6.* Et non adim-
pleta conditione, habetur promissio pro non facta, ex-
tincta, & annullata, Bald. *in l. pactum quod dotale, C. de
collation. & in l. fin. C. de pact.* Aretin. & Paul. de Castro
6 *in l. superstites, ff. de acquir. hared.* Et in iure parificatur
aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione
non adimpleta, Crauet. *consil. 15. num. 3. lib. 1.* Surdus
cons. 381. num. 1. lib. 3. Viu. *decis. 34. num. 6.* Catthar.
decis. 48.

7 Et ad hoc vt impediatur mandati executiui relaxa-
tio, sufficit sola allegatio fideiussoris, quod non fuerit
adimpleta conditio, & tunc adimplementi illius verifi-
catio incumbet petenti executionem, Cephal. *cons. 667.
n. 43. lib. 5.* Alexand. *cons. 91. n. 9. lib. 7. & cons. 153. n. 2.
eod. lib.* Franc. Monald. *consil. 81. n. 6. lib. 1.* Magon. *Lu-
censi decis. 51. num. 26.* & interim à iudicio repellenda
petitio, *l. hoc venditio, in princip. ff. de contrah. empt.*
Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloss. 5. n. 240.* Sord. *d. cons.
186. num. 12.*

8 Præcipuè cùm iam transierit terminus præfixus, in-
tra quem non fuit finita dicta lis super concursu credi-
torum mota, vt requirebat conditio, & sic eo ipso re-
mansit obligatio extincta vnà cum fideiussione in ea
præstita, iuxta text. *in l. si fideiussor 27. C. de fideiuss.* ibi:
*Nisi in tempus certum data sit fideiussio; tunc enim in
tantum eam extendi in quantum etiam attestatio fuerit
expressa*, &c. *l. si vnus, §. si cum reo, ff. de pact.* ibi: *Si cum
reo ad certum tempus pactio facta sit, vltra nec reo, nec
fideiussori prodest*, &c. resoluunt Pyrrh. Maur. Aretin. *de
fideiuss. sect. 10. §. 44. per tot.* Hering. *eod. tract. cap. 20.
§. 18. num. 1. 2. & 3.* vbi *num. 5.* ait quod licèt tempus
non sit capax terminandi, & finiendi obligationem,
nihilominus adiectio temporis certi operatur quomi-
nus in futurum vlteriùs quis obligari queat; & con-
cludit quod si fideiussor post tempus conueniatur ra-
tione futuri temporis, potest exceptione debitorem
summouere, *ex l. obligationum, §. placet, ff. de obligatio-
ne, & actione.*

9 Vnde cùm non fuerit purificata conditio, & iam
transactum sit tempus, intra quod purificanda erat, fi-
deiussor ab obligatione liber remansit, vt benè docet
Socin. sen. *consil. 273. n. 3. vers. ex quibus, volum. 2.* ibi:
*Et hoc maximè in casu nostro, in quo fideiussores intercef-
serunt sub conditione, si transactio sortiretur effectum,
qua non fuit purificata, igitur non tenentur, dict. leg. ce-
dere diem*, &c. Et inferiùs *num. 8.* ibi: *Et hoc maximè
procedit quando fideiussores non intercesserunt simplici-
ter, sed sub conditione, casu quo concordia sortiretur effe-
ctum: si ergo non fuit sortita effectum, quia non fuit sa-
tisfactum omnibus, ad rationem solidorum 16. pro libra,
dicitur conditio defecisse, & fideiussores non teneri, dict.
l. cedere diem*, &c. Et resoluta ob id scriptura, ac extin-
cta obligatione in ea facta, non erat amplius in facultate
vnius partis contractum perficere, absque nouo om-
10 nium consensu, vt expressè decidit *in l. Sabinus, ff.
de in diem addict.* ibi: *Quid tamen si hoc erat nomina-
tim actum, vt liceret resilire emptori meliore conditione
allata? dicendum erit dissolutam priorem emptionem,
11 etiamsi venditor sequentem non admittat*, &c. Et con-
firmatur ex decisione text. *in cap. verum, de condit. ap-
posit.* vbi probatur donationem factam Ecclesiæ sub
conditione, post rei traditionem reuocari non posse,
quamvis conditio deficiat, ibi: *Nisi forsè tali sit condi-
tione collatum, quod ea cessante debeat reuocari*; quia
tunc ex defectu consensus, qui remouetur ab actu, fa-
uor Ecclesiæ non attenditur. Ita Bald. *in l. dictam,
num. 5. versical. hac omnia vera, C. de condict. ob causam,*
Cardin. *in d. cap. verum, num. 5.* vbi Abb. *n. 2.* Præpos.
n. 6. Rip. *in l. vlt. n. 154. in fine, C. de reuoc. donat.* Ti-
raquel. *de retractu conuent. ad finem tit. n. 12. 14. & 15.*
Couar. *lib. 1. var. cap. 14. n. 6.* Card. Mantic. *de tacit. &
ambig. conuent. lib. 13. tit. 44. n. 13.*

Remanente igitur nulla, ac resoluta matrimonia- 12
lium capitulationum scriptura, ob non adimplemen-
tum conditionis, illa amplius talia dici non potest;
quia actus resolutus, actus dici non potest, *l. Iulianus,
§. 1. ff. de verborum obligatione, l. etiam, Digest. de solut.*
& si reuocatur actus, reuocari etiam censentur omnes
effectus ab eo venientes, *Clemens. 1. de immun.* Crauet.
consil. 305. num. 59. Menoch. *consil. 212. num. 33. &
seq.* Vnde fit consequens, mandatum executiuum in
vim illius scripturæ relaxari non posse, quia instru- 13
mentum nullum non meretur executionem, *l. 4. §. con-
demnatam, ff. de re iud.* Decian. *cons. 401. num. 1.* Cephal.
cons. 118. num. 21. Bart. *in l. D. Traianus, ff. de testament.
milit.* Azin. *de execut. §. 1. cap. 33. num. 3.* Roderic. Xuar.
*ad l. post rem iudicatam, in declar. ad l. Regni, part. 2.
§. sed pro euidentia, num. 51. versicul. intellige quartò,*
Cancer. *var. resol. lib. 5. cap. 3. n. 25.* Valenzuel. *cons. 52.
num. 63. volum. 1.*

Hinc etiam prouenit vera, & legalis conclusio, quod 14
resoluto contractu ob defectum adimplementi condi-
tionis, sub qua celebratum fuit, quamvis matrimonium
celebraretur non expectata conditionis purificatione,
nihilominus ab obligatione liber remansit fideiussor,
per text. *in l. fin. ff. de pact.* ibi: *Si reus postquam pactus
est à se non peti pecuniam (ideoque cœpit id pactum
fideiussori quoque prodesse) pactus sit, vt à se peti liceat,
an vtilitas prioris pacti sublata sit fideiussori, quæsitum
est? sed verius est semel acquisitam fideiussori pacti exce-
ptionem, vlterius ei inuito extorqueri non posse*, &c. quia,
vt ait Franciscus Niger Cyriacus *tom. 1. controu. 101.
n. 51.* extincta fideiussione, illa amplius ad præiudicium
fideiussoris sine nouo eius consensu reuiuiscere nequit,
& post eum Noguerol. *alleg. 51. num. 28.* Et extincta 15
obligatione, extincta quoque dicitur fideiussio in ea in-
serta, cùm illa stare non possit sine obligatione princi-
pali, *l. 2. ff. de fideiuss. §. fideiussor, instit. eodem,* Menoch.
d. cons. 1012. n. 39. & 40. Facit text. *in l. item quæritur,
§. qui impleto, ff. locati,* ibi: *Si non alius pro eo in prio-
ri conductione res obligauerat, huius enim nouus consen-
sus erit necessarius*, &c. cuius argumento Cancer. *lib. 1.* 16
variar. resol. cap. 14. n. 40. tenet quod quamvis recon-
ductio præsumatur facta cum omnibus qualitatibus,
vinculis, & clausulis accessoriis positis in primo con-
tractu, quæ dependent à mera partium voluntate, vt
pignus, hypotheca, terminus solutionis, & similia, hoc
non procedit, si vincula, & alia id genus dependerent
à tertij voluntate, quia talia in eius præiudicium non
censentur repetita in reconductione.

Hinc quoque prorogationi compromissi, seu termi- 17
ni assignati in contractu principali debent consentire
fideiussores; aliàs non noceret eis, si damnum daretur
termino prorogato, etiamsi à principio fuisset actum
de prorogatione, quia fideiussores non censentur se
obligasse, nisi ad damnum, quod daretur in primo
tempore. Ita per text. *in l. Labeo, in principio, iuncto
§. fin. ff. de recept. arb.* resoluit Paul. de Castro *in l.
dies cautioni, num. 2. Digest. de damno infecto,* Tiber.
Decian. *consil. 71. num. 14. volum. 2.* Surdus *consil. 460.*

num.

num.73.vers.quatenus, volum.4. Anton.Hering. de fideiuss.cap.20.§.18.num.8. Cardinal.Mantica de tacitis, & ambiguis conuention. lib.16.titul.21. per tot. & præcipuè num.3. Facit quod in simili tenet Donat. Anton. de Marinis quotid. resolut. cap.133. num.21. videlicet quod fideiubens filiofamilias in mutuo quod recepit sine patris consensu, quamvis pater postea contractum ratificet, adhuc tamen poterit fideiussor vti exceptione Macedoniani; quia licèt ratificatio illa retrotrahatur ad tempus contractus, & illum approbet in præiudicium filij, & eiusdem patris, ex l.fin. C.ad SC. Macedon. nihilominus in damnum fideiussoris nihil operatur, nisi nouus illius consensus interueniat: eodem modo in præsenti casu non obligatur fideiussor non adimpleta priùs conditione, quamvis postea matrimonium celebraretur: nam limitati temporis ea est vis, vt lapso tempore cesset dispositio contraria. Ita Bart. in proœmio Digest.in §.hac autem tria, Surd. cons.216. num.2. & consil.294.n.9.& consil.403.n.18. & post eos
18 Galgan. dict.p.2.cap.1.q.36.n.6. Semel enim extincta fideiussio, non potest postea validari sine facto fideiussoris, vt agnoscit Hering. de fideiuss. cap.20. §.58. num.4. ibi: Si obligatio fideiussoria per vnum aliquem supra citatorum modorum semel perfectè, & firmiter sit sublata, finita, & extincta, quod non possint in effectum reduci sine facto fideiussoris, l. qui res, §. aream, ff. de solut. gloss. & DD. in l.vltim.C.de pactis, Æmil.Ferret. resp.49.num.4.

19 Licèt autem Donat. Anton. de Marinis dict.c.133. referat in casu de quo agebat, contrarium tenuisse Vincent.Carot. decis.54.attamen si Auctor iste attentè legatur, facilè deprehendetur, causam ob quam Senatus in casu illius decisionis condemnauit fideiussorem, eam fuisse, quia contractus non fuit nullus, sed elidibilis; nam si nullus esset, tunc consensus sequens non noceret fideiussori, vt videre est per Carot. ibid. n.18. & num.27. & 28. addit quod quando consensus præstari debet intra certum tempus, si tunc non præstatur, licèt postea superueniat, sequens ratificatio nihil operatur, nisi fiat intra illud certum tempus. Et facit ad propositum, quod dicit Surd. consil.460.n.73.versicul. respondeo secundò, scilicet quod licèt virtualiter fideiussores videantur consentire prorogationi factæ per principales obligatos, nihilominus tamen obligati non remanent ipsi fideiussores, quando tempus administrationis alio modo prorogaretur non æquè idoneo, & cauto.

20 Maximè, quia fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus, non autem eis mutatis, Menoch cons.112.n.24.& cons.719. num.48. Cyriac.tom.1.contron.285.n.5.& 6.& tom.1.
21 contron.101.n.32.Donat.Anton.de Marinis d.cap.136. per tot. Nognerol. dict. alleg.21. n.9. Et fideiussio est stricti iuris, & non extenditur, l. stipulationum aliu, §. satis acceptio, ff.de verb. oblig. l.fideiussores Magistratuum, §.pro Aurelio, l.si in pignore, ff.de fideiuss. Decian. cons 103.n.3. Natta cons.202. n.5. Roland. consil.58.
22 n.10.vol.1.vbi ait quod fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio. Bald. cons.106. in fine, vol.2. Ancharan. quæst.famil.63. n.3.lib.1. Valenxuel.
23 consil.9. ex n.20. cum seqq. tom.1. vbi dicit quod fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium, sed solùm ad ea, quæ per stipulationem promisit: & num.21. tradit, quòd nec aliquo modo extendi in suum potest præiudicium dicta obligatio, cùm actus agentis contra, vel præter agentis intentionem extendi nequeat: & num.25. ampliat,
24 vt ne extendatur vltra quàm in ea fideiussione continetur.

Contra suprapositam resolutionem aliquæ objectiones sunt adductæ, quæ licèt eam oppugnent, nullatenus tamen euertunt, aut dubium faciunt. In primis opponitur, conditionem illam de extinguenda ante matrimonium lite mota super creditorio concursu, fuisse appositam ad fauorem contrahentium, & ideo eos illi renunciare potuisse, prout renunciatum: sed excluditur hæc objectio, quia conditio prædicta fuit apposita in fauorem contrahentium, & in contractibus vltro citroque obligatoriis conditio apposita vni eorum, censetur etiam apposita respectu aliorum, vt aduertit Alexand.consil.40.in princ.volum.5. ibi: Circa primum videtur prima consideratione dicendum, quod illud pactum adjectum ex parte Antonij, & reddens contractum transactionis conditionalem ex parte sua, reddat similiter contractum conditionalem, seu resoluendum sub conditione ex parte Nicolai, quia contractus claudicare non potest, & non potest ab initio ex conuentione fieri quod alter contrahentium sit liberatus, vel obligatus, & alter non, &c. Et licèt in casu, de quo agit, aliud resoluere videatur, nihilominus tamen num.2. vers. non obstat, prædictæ nostræ resolutioni assentitur; aliàs enim sequeretur absurdum, quod vnus, & idem actus pro parte sit purus, & pro parte conditionalis, ex Crauet. cons.273. num.12. vers.sextò, ibi: Et absurdum. Rota apud Farinac.decis.567.num.5.cum seqq.p.1.in posthum. aliàs p.3. recent. vbi notat quod si non fuisset ita, non fuisset contractus vltro citroque obligatorius, vt de illius substantia requiritur ex l.1.in fine, Digest.de action. & obligat. l.ex empto 11.ff.de action.empt. Vnde rectè 25
sequitur, defectum implementi conditionis in contractu conditionali, respectu omnium operari defectum consensus perinde, ac si contractus nunquam fuisset initus, ex l.necessariò, §.quod si pendente, ff.de periculo, & commodo rei vend. l. si quis fundum, ff. de contrah.empt. Cephal.cons.118.num.1.cum seqq.volum.1.& alij citati per Rot. d.decis.567.n.9.

Cùm ergò dicta conditio in fauorem contrahentium 26
omnium apposita fuerit, nullo modo potuit vnus illorum efficere, vt contractus perfectus remaneret, licèt conditio non fuisset adimpleta, ex duobus. Primò, quia apposita ab omnibus conditio in contractu, ab vno illorum relaxari non potest, nisi omnium consensus concurrat, ex l.2.C.de pact. vbi Bald. num.3. expressè requirit remissionem fieri ab eo, qui est obligandus; nam remissio sola vnius, cui obligatio debebat quæri, non sufficeret, Galganet. de condit.p.2.cap.1.quæst.61. Secundò, quia contractu existente nullo ex defectu consensus contrahentium, qui ad obligationem promissæ dotis tantùm teneri voluerunt, conditione contractus adimpleta, & non aliàs, non potest illorum quidam conditioni renunciare, & efficere quod contractus sine aliorum consensu valeret, ac si ex sua sola voluntate, & consensu totalis validitas illius dependeret, contra decisionem l. in vendentis, C. de contrah. empt. vbi obligatio fuit nulla ex eo, quia vis contractus collata est in voluntatem vnius contrahentis: Ita Petr. Surd. decis.114. n.2. & contra doctrinam Baldi 27
in dict. l. in vendentis, num.19. versicul. octauò quæro, vbi eam adducit rationem, quia contractus consistunt ex copulato extremo, id est, ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempora separatis, prout considerat Rota d.decis.567.num.10.versicul.quibus. Et contra aliam doctrinam Bart. in l. si mihi, & Titio 110. §. si stipulatus, ff.de verborum oblig. dum dicit, quod quan- 28
do contractus dependet ex voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis, vbi Paul. de Castro, & Donel. num.3.

Et nihil relevat conditionis adimplementum, cùm 29
fuerit factum post tempus; nam quotiescunque intra tempus præfixum, & limitatum non adimpletur conditio, non est admissibile, si ante vel post tempus fiat, vt tradunt Axor.in sum.C.de condit.subst. num.7.Bart.

in

in l.si in diem,ff.de condit.& demonstr. Peregr. *de fidei-comm.art.15.n.*8. Galganet. *de condit. p.2.cap.2.q.36.*
30 *num.* 5. nam hoc insinuant verba contractus, in quo interuenit fideiussio, cuius natura hæc est, vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba, ideoque fideiussor non obligatur, nisi in quantum est specificatum. Mar. Muta *cons.*110. *per tot.*
31 præcipuè *ex num.*8. vbi *num.*17. addit, quod in dubio semper videtur fideiussor se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes, & non voluisse suam obligationem ampliare, Cardin. Mantic. *de tacit. lib.14. tit.42. num.*17. ibi: *Nec in dubium venit, quin implementum conditionis debeat etiam considerari cum effectu, de quo fuit cognitum, itavt si ille effectus non sequatur, non possit dici impleta conditio*, &c. Valenzuel.
32 *consil.*158. *num.*24.*volum.*2. vbi dicit quod fideiussor solum præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum, & ideo non obligatur in causas futuras, & simulatas, vt resoluit Bald. *cons.*143. *volum.*5. quem refert, & sequitur Mar. Muta *dict.o loco, num.*19. *& numero* 30. vbi assignat rationem, quia confessio principalis ad augendam obligationem fideiussionis non nocet fideiussori, maximè post contractam fideiussionem.

33 Nec obstat quod secundo loco opponitur, videlicet quod dicta conditio non cadit super effectuatione matrimonij subsequuti, sed super alimentis promissis matrimonio subsequuto. Quia respondetur, totum illum contractum effectum fuisse conditionalem, itavt nihil ex eo deberetur ea conditione non adimpleta, quæ in principio, & præfatione illius apposita influit in omnes eius partes, ex text. expresso *in l.Titia* 134. §. *idem respondit, ff.de verb. oblig.* ibi: *Plerumque ea, quæ præfationibus conuenisse concipiuntur, etiam in stipulationibus repetita creduntur*, &c. quam sic summat Bart. *Ea quæ in præfationibus dicuntur, in sequentibus repetita intelliguntur.* Et maximè, quia de matrimonio conditionaliter fuit actum in capitulis matrimonialibus, in quibus etiam promissa fuerunt alimenta ex causa matrimonij: & quamvis respectu illorum pura videatur promissio, nihilominus vt conditionalis habenda, quia etiam conditionale fuit matrimonium, & in hoc est text. expressus *in l. item quia, §.idem Iulianus,ff.de pact.* vbi contractus procemium fuit conditionale, ibi: *Cùm conuenisset, vt donec vsuræ soluerentur, sors non peteretur*, & stipulatio fuit pura, ibi: *Et stipulatio purè concepta fuisset*; & nihilominus Iureconsultus decidit conditionem inesse stipulationi, ac si hoc expressum fuisset. Et demùm, quia cùm conditio in vno instrumento apposita fuerit, nihil refert an in vno, vel in alio illius capitulo inserta sit; totum enim quod in vna scriptura continetur, censetur vnum constructum, vt dicit Bald. *in l. peremptorias, num.*12. *ad med. C.sentent. rescindi non posse*: & in eodem contractu non datur prius, nec posterius, Surd. *consil.*457.
34 *num.*22. *volum.*4. vbi aduertit, quod quando plura acta posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore, licèt vnum in principio, alterum verò in fine sit positum, tamen iuris censurâ non datur inter ea prius, vel posterius: & meliùs *decis.*157. *num.*5.*&* 6. vbi dicit quod in dubio traditio censetur conditionalis, quando fit in executionem contractus conditionalis, nec interest quod traditio sequatur, vel præcedat reseruationem, quando vtraque fit in eodem contractu, & instrumento, quia tunc non datur prius, nec posterius.

35 Minùs obstat, quod tertio loco opponitur, videlicet quod partes contrahentes contractum approbasse visi sunt, dum ad illius complementum attendentes plura ex vi illius adimpleuerunt. Quia respondetur non constare an solutiones factæ fuerint ex causa dotis promissæ; nam vt actus dici possit approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum, *l.*1. *ff. de condit. & demonstr. l.cùm seruus, ff. de verb. oblig.* & vtrobique adnotauit Bart. quod non sufficit dicere esse factum, nisi constet factum fuisse ob eam causam, ob quam fieri debuit, Corn. *cons.*75. *col.*2.*lib.*3.*& cons.*283.*in fine,lib.*4. Crauet.*consil.*197. *num.*12. *cum seqq.* Debebat etiam constare, quod expressè solutio facta fuerit in vim dictæ scripturæ, & cum scientia quod illa esset nulla, Menoch. *cons.*389. *per tot.* & præcipuè *num.*10.*cum seqq.* Deinde illa so- 36
lutio facta fuit à principali debitore, quæ si haberet vim ad ratificandum contractum, hoc esset tantum respectu ipsius soluentis, non verò fideiussoris, vt in terminis resoluit Menoch. *dict.consil.*389.*num.*10. *versicul. respondetur, & tertiò*, ibi: *Admisso quod esset pecunia exacta à Prouinciali post illam mutationem factam à D. Aliprando, non tamen ex hoc infertur ratificatio D. Valentini respectu fideiussionis à se præstitæ, sed tantum infert præiudicium ipsi Prouinciali, qui semel ob eam mutationem liberatus, voluisset se ipsum intromittere in ipso vectigali; non tamen inferre quoad Valentinum quod ratificauerit, ex quo ei numerata non fuit hæc pecunia.*

Quare conclusio illa, quod soluens ob causam cele- 37
brati contractus censeatur illam approbata, & ratificare, *l.si filius,ff.de minor.*25.*annor.l.cùm fidem, C.de non num.pecun.* Menoch. *remed.*15.*recup.num.*219. Salon. de Pace *cons.*33.*num.*20. Intelligitur si probetur illum, qui soluit, seu solutionem recepit; habuisse plenam notitiam dicti contractus, ob cuius causam se soluisse, aut solutionem recepisse dicitur; nam aliàs non diceretur ratificasse id, quod ignorauit, seu de quo plenam notitiam non habuit, nec sufficit habuisse aliqualem scientiam in genere. Natt. *cons.*162.*num.*32. Menoch. *d.remed.*15.*num.*123. Seraphin.*de priuil. iuram.priuileg.*83.*num.*69. Cæs.Barx.*decis.*57.Cancer.*var.resolut. lib.*2.*cap.*6. *num.*103. qui omnes concludunt, allegantem ratificationem debere probare dictam scientiam. Et ratione huius tacitæ approbationis non potest contra fideiussorem mandatum executiuum relaxari, nisi denuo fideiussorio nomine se obligauerit. Cardin.Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.*16. *titul.*5. *numero* 16. ibi: *Ex hoc autem regula deducitur, quod si fideiussor, qui accessit obligationi principalis vsque ad certum tempus, & eo transacto contractum approbauerit, non possit intelligi tanquam fideiussor obligatus, quia cùm fuerit liberatus, non potuit sine stipulatione rursus fideiussorio nomine obligari; nam obligatio semel extincta ex pacto non resuscitatur, leg. qui res, §. aream, ff. de solut. & leg. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis*, &c. & allegat Menoch. *dict. consil.*389. *num.*14. ibi: *Quintò confert, quod* (vt diximus) *obligatio D.Valentini pro fideiussione ob eam mutationem factam à D. Aliprando extincta fuit: atqui obligatio semel extincta ampliùs non reuiuiscit, l. qui res, §. aream, ff. de solut. quod procedit etiamsi consensus partium vt reuiuiscat, præcederet, l. si vnius, §. pactus, vers. sed si pactum, ff. de pact. quin in specie ita intellexit* Dec. *in l. cùm mota, in* 3. *notab. C. de transact. ergo ex ea approbatione fideiussionis obligatio extincta non potuit reuiuiscere; & si dicatur, Noua obligatio exorta est, respondetur esse falsum, qui fideiussor non obligatur nisi mediante stipulatione, l.*5. *§. satis acceptio, ff. de verb. obl.* &c.

Toleta

Toletana Renunciationis.

Iuramentum ſecundum contra primum, an & quando ſit validum? Renunciatio futuræ hæreditatis filij à matre factæ, an reuocari poſſit? & ex capite enormiſſimæ læſionis quando ſit nulla?

VOTVM LXXXVII.

1 *Dubij propoſitio.*
2 *Legitima deſcendentium ex legitimo matrimonio ſunt omnia bona parentum, deducto quinto.*
3 *Parentes in tertio quod deducto quinto ſupereſt, poſſunt aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent.*
4 *Legitima parentum eſt omne filiorum, parentum deducto tertio.*
5 *Filij vltra tertium diſponere non poſſunt in damnum parentum.*
6 *Succeſſio deſcendentium, & aſcendentium æquiparatur.*
7 *Aſcendentes poſſunt agere ad ſupplementum legitimæ, ſicut ipſi filij.*
8 *Aſcendentibus in legitima nullum grauamen imponi poteſt.*
9 *Aſcendentes ſi exhæredentur, poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamentum filiorum.*
10 *Renunciatio, ſeu pactum inter patrem, & filium, per quam ipſe filius impeditur à petitione legitimæ, non valet.*
11 *Renunciatio inter patrem, & filium facta in præiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ, non valet.*
12 *Pactum de non ſuccedendo eſt reprobatum aſcendentibus, & deſcendentibus.*
13 *Licentia, ſiue renunciatio legitimæ iuramento confirmata valet.*
14 *Iuramentum primò præſtitum facit quod ſecundum iuramentum contrarium non valeat.*
15 *Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis conſentire, ſi poſtea etiam cum iuramento conſentiat dictæ alienationi, illa non valet.*
16 *Cautela contra Auth. Sacramenta puberum.*
17 *Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum, iuridicum, & honeſtum non valet.*
18 *Mulier iurans non alienare bona dotalia ſibi donata propter nuptias, ſi poſtea alienet, & iuret non contrauenire, non valet alienatio.*
19 Cap. ſicut, de ſponſalib. *intelligitur.*
20 *Actus, qui ſine iuramento erat ipſo iure nullus, obſtante prohibitione legis, non poteſt ſuſtineri ratione iuramenti.*
21 Cap. quamvis pactum, de pact. lib. 6. *non habet locum quandocumque prius filia iuraſſet nunquam renunciaturam hæreditati paternæ.*
22 *Fideiubere ſi mulier iurat, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum.*
23 *Cautela pro filia renunciante, vt non obligetur.*
24 *Mulier ſi iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata, propter iuramentum primum.*
25 *Procuratorem iuramento præſtito de non reuocando conſtituens, periurus eſt, ſi reuocet.*
26 *Licentia ad teſtandum futuræ hæreditatis, nihil aliud eſt quàm hæreditatis futuræ renunciatio.*
27 *Proteſtatio in actu dependente à voluntate ſolius proteſtantis, contraria actui ſubſequenti facit huic actum contrarium nihil operari.*
28 *Proteſtationi quando ineſt metus propter ſcientiam aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio.*
29 *Renunciationis pænitentia in ſolo animo, & voluntate conſiſtit, & idea voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente.*
30 *Pater qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, an poſſit eam reuocare?*
31 *Pactum negatiuum de non ſuccedendo benè iuramento confirmatur.*
32 Cap. quamvis pactum, de pactis in 6. *non procedit quoties renuncians ex ſua renunciatione, ſeu licentia iurata ad teſtandum enormiter læderetur.*
33 *Sub diſtinctione hæc materia reſoluitur.*
34 *Læſio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat.*
35 *Donatio dicitur quaſi doni datio.*
36 *In donatione ob cauſam habet locum remedium reſciſſorium ob enormem læſionem.*
37 *Renunciatione facta ob benemerita, videndum an merita æquiualeant valori talis donationis.*
38 *Benemerita generaliter enunciata videntur pro colore appoſita.*
39 *Donata filio à patre propter benemerita, & vice verſa præſumuntur potiùs facta ex affectione, quàm ex cauſa meritorum.*
40 *Seruitia præſtita parentibus per filios debent eſſe obſequialia, & reuerentialia.*
41 *Læſionem enormiſſimam excludunt periculum mortis, & vita incerta.*
42 *Læſionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, ſeu actus qui geritur.*

MVlier quædam nobilis, ſub die 16. Februarij 1
1622. filio maiori licentiam iuramento firmatam conceſſit vt poſſet per viam teſtamenti, aut ex quauis alia inter viuos diſpoſitione, cuicumque voluerit omnia bona ſua relinquere, cum antea per diem, ſcilicet 15. eiuſdem Februarij proteſtata eſſet ſe per vim, & inſtantiſſimas, ac importunas filij prædicti perſuaſiones eam licentiam pro redimenda ſua vexatione paratum eſſe concedere, quod etiam mediante iuramento affirmauit, atque etiam prædictam licentiam non conceſſuram iurauit: & poſteà, die ſcilicet 1. Iunij 1625. eam licentiam in forma reuocauit, & iuramento reuocationem firmauit. Dubitatum fuit, vtrùm hæc licentia effectum ſortiri debeat, an verò illa non obſtante mater in bonis filij, deducto tertio ſuccedere valeat?

Ad quod dubium reſoluendum primò præſupponen- 2
dum eſt, legitimam deſcendentium ex legitimo matrimonio eſſe omnia bona parentum, deducto quinto, de quo ad libitum pro anima, vel extraneis diſponere poſſunt, *l. 28. Tauri, quæ eſt l. 1. titul. 6. lib. 5. Recopil.* Anton. Gomez *l. 17. Tauri, lib. 1.* vbi tradit quintam fuiſſe de iure communi, Mathienſ. *l. 10. n. 10. tit. 4.* & *l. 1. titul. 6. lib. 6. Recop.* Et præter dictam quintam po- 3
terunt parentes etiam in tertio, quod deducto quinto ſupereſt, aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent. Anton. Gom. & Matienſ. *citatis locis*, per *l. 17. Tauri*, quæ eſt *d. l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.*

Secundò præſupponendum, parentum legitimam eſſe 4
omne patrimonium filiorum, deducto tertio, de quo ad libitum etiam in extraneos filij diſponere poſſunt, *l. 6. Tauri*, quæ eſt *l. 1. tit. 8. lib. 5. Recop.* Si verò vltra eam quantitatem filij diſponant in parentum damnum,

&

& præindicium suæ legitimæ, per querelam inofficiosæ
donationis reuocatur vsque ad debitum bonorum sub-
sidium, vt per Roderic. Xuar. in l. quoniam in priori-
bus, ampl. 16. C. de inoff. testam. Emman. Costa in cap.
si pater, p. 3. verb. priuare non possit, à n. 1. de testam.
lib. 6. Mangil. in tract. de imput. q. 93. n. 54.
6 Tertiò præsupponendum est, successionem descen-
dentium, & ascendentium æquiparari, l. nam etsi paren-
tibus, ff. de inoff. testam. ibi: Non minus parentibus quàm
liberis piè relinqui debet, &c. l. 6. Tauri, quæ est 1. titul. 8.
lib. 5. Recopil. ibi: Que los ascendientes legitimos por su
orden, y linea derecha succedan ex testamento, y abin-
testado a sus descendientes, y les sean legitimos herede-
ros, como lo son los descendientes a ellos en todos sus
bienes de qualquier calidad que sean, en caso que los di-
chos descendientes no tengan hijos descendientes legiti-
mos, a que ayan derecho de los heredar: pero bien per-
mitimos que en la tercia parte de sus bienes puedan di-
sponer los dichos descendientes en su vida, o hazer qual-
7 quier vltima voluntad por su alma, loqual mandamos se
guarde, &c. vnde notat Azeued. in dict. l. 1. n. 11. in fine,
quod cùm ascendentes necessarij sint hæredes descen-
dentibus suis legitimis, possunt ascendentes agere ad
supplementum legitimæ, sicut ipsi filij possunt, vt per
Roderic. Xuar. in prelud. l. quoniam in prioribus, n. 12.
Anton. Gomez var. tom. 1. cap. 11. n. 24. in med. & com-
munem dicit Menoch. de successionum creatione, §. 30.
num. 85. Crass. recept. sentent. verbo legitima, quæst. 35.
Vnde Gutierrez in rep. l. pater filium, n. 14. ff. de inoff. te-
8 stam. per text. in l. 1. in fine, tit. 8. part. 6. illis competere
ius dicendi nullum testamentum filij, & n. 18. aduertit
quod sicut in legitima filij non potest imponi per pa-
trem grauamen; ita ob id quod ascendentes eis neces-
sarij sunt hæredes, nullum grauamen in legitima per
descendentes imponi quoque potest. Roder. Xuar. in d.
l. quoniam in prioribus, ampl. 6. per tot. Castill. dict. l. 6.
9 Tauri, verb. succedant ex testamento, ibi: Quod si ascen-
dentes exhæredantur, possunt agere querela inofficiosi con-
tra testamentum filiorum, tradunt omnes d. l. 6. &c.
10 Ex quibus rectè infertur, quod sicut non valet renun-
ciatio, seu pactum inter patrem, & filium, per quam,
seu quod filius impediatur à petitione legitimæ, & eius
supplemento, l. si quando, §. illud, Cod. de inoffic. testam.
Anton. Gomez tom. 1. var. cap. 11. num. 14. prope fin. Al-
uar. Valasc. de partit. cap. 16. n. 35. cum sequentibus, Ca-
still. quotid. tom. 5. cap. 107. n. 75. vers. secundò, Cancer.
var. resol. lib. 3. cap. 17. de renunciat. ex num... Franc. Mo-
11 lin. de ritu nupt. lib. 3. q. 80. à num. 9. Ita è contra non
valebit renunciatio, seu pactum inter eos factum in
præiudicium legitimæ paternæ, seu maternæ, vel eius
supplementi. Sic Roderic. Xuar. in repet. dict. l. quoniam
in prioribus, ampl. 16. n. 3. vbi refert ita sentire gloss. in
dict. l. si quando, §. & generaliter, Gutierrez de iuram. con-
firm. p. 1. cap. 14. num. 1. & 2. Anton. Gomez l. 22. Tauri,
n. 3. ibi: Sed dico quod prædicta opinio Baldi est falsa,
imò teneo quod sicut filius, vel descendens non potest re-
nunciare successioni patris, vel ascendentis; ita è contra
pater, vel ascendens non potest renunciare successioni filij,
vel descendentis, & in dict. §. illud, dicta l. si quando, dicit
12 & tenet formaliter Petr. de Bellapert. quod pactum de
non succedendo est reprobatum ascendentibus, & descen-
dentibus, vbi Iacob. Butr. Cyn. Alberic. Fab. Paul.
& communiter Doctores.
13 Quibus præsuppositis, videbatur resoluendum, quod
cùm fuerit hæc licentia, siue reuocatio iuramento
confirmata, propter religionem iuramenti, regulariter
loquendo, dicta licentia siue renunciatio valere de-
beat, per textum expressum in cap. quamuis pactum, de pa-
ctis in 6. cum ibi adductis per Roderic. Xuar. citato lo-
co, & Gutierr. in verb. omnino seruari, & de iuram. con-
firmat. p. 1. cap. 19. n. 3. Menoch. cons. 335. in fine, Valasc.
de partit. cap. 16. n. 3. cum. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6.
cap. 18. q. 1.
Sed iuramento non obstante fuit conclusum dictam
licentiam, & renunciationem fuisse, & esse inualidam,
ex sequentibus.
Primò, quia in protestatione, quam mulier per diem 14
antè fecit, expressè dixit, & protestata fuit se esse per
vim, & metum compulsam renunciare, & dictam licen-
tiam concedere, iuramento promittentem eam se nun-
quam facturam, aut concessuram; quo casu renun-
ciatio subsequens etiam iuramento confirmata non va-
let, nam primum iuramentum præstitum in dicta pro-
testatione præualuit secundo iuramento præstito in
dicta licentia, seu renunciatione. Ita resoluit Angel.
Aretin. consil. 39. num. 36. & 37. ibi: Quartò per tres
dies antequam dicta Catharina faceret finem, & libera-
tionem de dictis bonis patri suo, ipsa protestata fuit cum
iuramento, quod si contingat liberationem aliquam face-
re patri suo de dictis bonis, illam faceret, non volens
reuerentia paterna contradicere, & propter metum ma-
riti, qui minatus fuit sibi, ideo iuramentum prædictum
primò præstitum facit quod secundum iuramentum con-
trarium præstitum per dictam Catharinam in dicta re-
nunciatione, & liberatione non valeat, vt est text. cum
gloss. in cap. licèt mulieres, de iureiur. lib. 6. & hoc tenet
Host. in cap. cùm contingat, de iureiurand. vt refert illa
gloss. vbi dicit, quod similiter si iurauit patri non aliena-
re, nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam
cum iuramento consentiat dictæ alienationi, quod non va- 15
let alienatio, nec secundum iuramentum: facit cap. intel-
lecto, de iureiur. & hoc etiam tenet Archid. in d. cap. li-
cèt mulieres, & Specul. in titul. de empt. & vendit. §. in
tertio loco, versicul. & nota consilium, ex quo dixit domi-
nus meus Ioannes in cap. cùm contingat, quod potest
dari cautela contra auth. Sacramenta, quod minor iuret 16
non contrahere, nec alienare sine curatore, & decreto iu-
dicis; vnde licèt postea alienet etiam cum iuramento, non
valet alienatio, quia cùm primum iuramentum fuerit ex
iusta causa, & secundum ius commune, quod fuit ser-
uandum, & præualet secundo iuramento: ita in casu no-
stro cùm dicta Catharina iurauerit quod id faceret pro-
pter metum, & sit clarum quod si fecisset per metum,
quod in effectu iuramentum non ligasset, & non valuisset
renunciatio, vt in dict. cap. 2. de pact. in 6. Ergo dictum
suum iuramentum præstitum in dicta sua protestatione
valuit, & præualet dicto secundo iuramento in dicta re-
nunciatione: ergo iuramentum præstitum in dicta renun-
tione non valuit, &c.
Idem Angel. Aretin. num. 40. dicto loco, respondet 17
ad aliquas obiectiones, quæ contra dictam Cathari-
nam renunciationem deducebantur, vt videre est ibi:
Et primò non obstat primum argumentum, quod tale iura-
mentum possit seruari sine interitu salutis æternæ: Quia
posito quod dictum iuramentum teneat ipso iure in dicta
causa, tamen quia enormiter læsit, vel quia dicetur fa-
ctum metu, & reuerentia: vel quia contra primum iu-
ramentum licitum, iuridicum, & honestum; ergo neces-
sariò sequitur quod non est secundum, vt patet per supra-
dicta, &c.
Eandem resolutionem tenet Abb. Panorm. in cap. in- 18
tellecto 33. n. 8. de iureiur. ibi: Vlterius aduerte, allega-
tur communiter iste text. quod alienatio facta contra iu-
ramentum non tenet, etiamsi sit iurata; vnde gloss. nota-
bilis in cap. licèt, infrà eodem lib. 6. per istum text. dicit
quod si mulier iurat non alienare bona dotalia sibi dona-
ta propter nuptias sine legali solemnitate, si postea alie-
nat, & iurat non contrauenire, non valet alienatio, quia
vltimum iuramentum fuit primo licito contrarium, &c.
Et licèt ibidem num. 8. opponat de textu in cap. sicut, 19
de sponsalib. vbi valet iuramentum contra iuramen-
tum, & ex aliis iuribus, in quibus resoluitur quod non
obstante

obstante primo iuramento actus valet, licèt remaneat periurus contraueniens iuramento, nihilominus intelligit hos textus, prout colligitur ex sequentibus verbis:
20 *Ego dico sic, quod quandoque actus dispositio dependet à mera voluntate, seu facultate iurantis, & tunc procedit contrarium, vt alienatio etiam non iurata valeat contra iuramentum prius præstitum, licèt iurans sit periurus. Quando verò actus dispositio non dependet à mera facultate iurantis, vt quia interdicitur à lege fauore ipsius iurantis, exemplum in muliere, & minore, cap. cum contingat, suprà eod. & in auth. Sacramenta puberum, Cod. si aduersus vendit. & tunc actus etiam iuratus contra primum iuramentum non valet; ratio est, quia actus sine iuramento erat ipso iure nullus, obstante prohibitione legis: ratione autem iuramenti sustineri non potest, quia iam obligauerat se Deo per prius in contrarium, & sic secundum fuit illicitum*, &c.

21 Idem tenet Menchaq. loquens de renunciatione hæreditatis, quod non valeat etiam cum iuramento, casu quo ante illam adesset aliud iuramentum de non renunciando, *in tract. de success. creat. tom. 1. §. 1. requis. 29. limit. 1. n. 148.* ibi: *Sexta limitatio & principalis, vt d. cap. quamvis pactum, non habeat locum, est quandocunque prius filia iurasset nunquam renunciaturam hæreditati paternæ per pactum, quia licèt postea renunciaret, etiam cum iuramento, talis renunciatio esset nulla propter iuramentum præcedens: ita eleganter reperio tenere Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, 2. casu, col. 1. post med.* &c.

22 Ad quam resolutionem comprobandam idem Menchaq. infert ad alios casus similes, eos resoluens iuxta distinctionem Abbatis, de qua *suprà n. 19.* & sic *n. 158.* docet quod si mulier iurat non fideiubere, quod iuramentum concordat cum prohibitione iuris, vt *Cod. & Digest. ad Velleianum*: quod si posteà fideiubeat etiam cum iuramento, talis fideiussio non valet contra primum iuramentum, & ita limitat textum in capite ex rescripto, de iureiur. vbi fideiussio mulieris valet, quando est iuramento firmata: & *n. 159.* tradit, quod si quis iurat non apponere *pactum leg. commissoriæ*, quod iuramentum est consonans iuri, *vt Cod. de pactis pignor. per tot.* quod si postea iuret, tale pactum iuratum non valebit contra iuramentum primum: & ita singulariter limitat textum *in cap. significante, de pignor.* vbi pactum legis commissoriæ reprobatum in pignoribus firmatur iuramento, & *num. 160.* subdit, quod si mulier iurauit non donare marito, quod iuramentum cum prohibitione iuris concordat, *vt Cod. & ff. de donat. inter virum & vxor.* quod si postea donat etiam cum iuramento, talis donatio non valet contra iuramentum primum, & ita limitat conclusionem singularem, quæ habet quod donatio inter virum & vxorem firmatur iuramento: & *n. 161.* tenet quod licèt donatio excedens 500. solidos, firmetur iuramento sine insinuatione, tamen si quis iurat non donare vltra legitimam sine insinuatione, quod iuramentum est secundùm ius *in l. sancimus, C. de donat.* postea sequuta etiam cum iuramento, erit inualida, quia contra iuramentum primum.

23 Et hanc opinionem sequendo cautelam ex ea ponit, vt filia renuntians cum iuramento non obligetur, Cardin. Tusch. *pract. conclus. verb. Renunciatio, conclus. 181. n. 41.* ibi: *Cautela contraria pro filia renuntiante vt non obligetur, est quod antequam renuntiet, secretò faciat rogare protestationem, quod ipsa compellitur minis à patre & marito etiam metu mortis cedere successioni paternæ, vel maternæ, & fraternæ, & ideo quod si deueniri contingat ad talem liberationem, & renunciationem, protestatur & iurat quod dolo, metu, & inuita faciet, & non voluntate, & ita iurat; quia tunc iuramentum secundum non operatur contra primum, & læsa poterit clamare, & repetere*, &c.

Comprobatur expressè *ex glos. verb. compellendos, vers. quod dices, in d. cap. licèt mulieres, de iureiur. lib. 6.* quæ dicit, si mulier iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum iuramento, nihil valere alienationem iuratam propter iuramentum primum, & eam sequuntur Bernard. *regul. 479.* Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. num. 52. pag. 437.* Palat. *in rep. rub. de donat. inter virum, §. 54. num. 6.* Couar. *in d. cap. quamvis pactum, p. 2. §. 2. num. 2.* Mascard. *de probat. conclus. 1242. n. 17.* Corduba de Lara *in l. si quis à liberis, §. patrons, num. 103. ff. de liber. agnosc.* Gutier. *de iuram. conf. p. 1. cap. 1. n. 79.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 6. q. 2.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 2. de iuram. cap. 30. num. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 13. n. 2.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 1. n. 26.* 24

Cui resolutioni videbatur opponi alia glos. *verb. renocauit, in cap. fin. de procur. lib. 6.* dum ait constituentem procuratorem iuramento præstito de non renocando, periurum esse si reuocet, at validè reuocare, cuius dictum videtur fundare *in l. duobus, §. fin. ff. de iureiur.* ibi: *Posterior causa iurisiurandi potior habebitur*, &c. *& in cap. intellecto, de iureiur.* sed rejecta earundem glossarum conciliatione, de qua per Cou. *d. §. 2. n. 4.* Gutier. *d. cap. 1. n. 81.* illa magis placet, quam tradit Sanch. *d. disp. 13. n. 5.* distinguens inter actus iure validos, ac licitos, quorum valor ab agentium potestate pendet, vt hoc casu valeat secundum iuramentum, licèt sit contra prius factum; & inter actus iure inualidos, nec pendentes ab agentis voluntate, & tunc si iuret quis se non facturum id, si postea faciat, iuramentoque confirmet, hic posterior actus contra primum iuramentum inualidus est. 25

Cùm ergo renunciatio futuræ hæreditatis filij in bonis paternis prohibita sit de iure, tam fauore ascendentium, quàm descendentium, & actus renunciationis huiusmodi solus valere non possit sine iuramento ob dictam legis prohibitionem, bene sequitur, quod ratione iuramenti in ea appositi sustineri non potest, quia jam, vt dixit Abb. & notant DD. obligata erat Deo per prius iuramentum in contrarium, & sic secundum illicitum fuit. Nec releuat quod resolutio, de qua suprà, & doctrinæ pro hac parte citatæ procedunt in renunciatione hæreditatis futuræ, non verò in licentia ad testandum futuræ huiusmodi hæreditatis liberè concessa, quia hæc nihil aliud est quàm hæreditatis futuræ renunciatio, vt dicit Gutier. *pract. quæst. lib. 5. q. 75. n. 1.* ibi: *Sequitur D. Molina, ex his dicens quod in hoc licentiam ab ascendente præstita descendenti, vt possit ex eius legitima liberè testari, eoque pacto primogenium ex vniuerso patrimonio instituere, iuramentum interuenire debet, cùm effectus sit renunciationis hæreditatis viuentis, quæ absque iuramento non valet*, &c. & ibi: *Vbi facultas concessa liberè testandi à filio patroni liberto, non liberat eum quin legitimam relinquat; ille enim consetur continere pactum de non succedendo, & ideo nisi confirmetur iuramento, non valet*, &c. Et ideo Molina *de primog. lib. 5. cap. 3. num. 49.* hoc ipsum firmat, concludens in hac hæreditatis viuentis renunciatione debere interuenire iuramentum, itavt absque illo non valeat: & aduertit hæc omnia mente tenenda esse, quia frequenter in practica in opulentissimis hæreditatibus contingunt. 26

Hinc etiam colligitur, quod cùm renunciatio hæreditatis futuræ filij à matre facta, ab animo solius protestantis pendeat, benè sequitur quod actus licentiæ, seu renunciationis postea præstitæ, contrarius ipsi protestationi fuit nullus, Bart. & Doctores *in leg. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquir. hered. & in l. non solùm, §. morte, ff. de noui oper. nunciat.* Simon de Pretis *cons. 273. numer. 6. cent. 2.* ibi: *Nam prote-* 27

ſtatio in actu dependente à voluntate ſolius proteſtantis, contrarius actus ſubſequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari, leg. qui aliena, §.fin.de acquir.hæred. & *ibi* Bartol. & Alex. *& in d. l. pactu nouiſſima*, & Bartol. *in d. l. ſi quis,col.3. niſi in actu ſubſequenti dicatur expreſsè,velle recedere à prima proteſtatione. Ita in terminis d. l. ſi quis*, tenet Bartol. *in l. non ſolùm, §. morte, col.4. verſ. & tunc quæro, de noui oper. nunciat.* Gozadin. *conſ.9. n.26.* Bald. *conſ.165. vol.2. n.6. vbi quod proteſtatio præcedens in actu ſequenti contrariu ſuccit, vt ſubſequens actus nihil operetur. Ideo proteſtatio non tollitur, quia præſciens ſe cogendum, ad euitandam iniuriam compulſionis fuit proteſtatus.* Surd. *conſ.356. num. 21.*

28 Nec requirebatur, vt ille contra quem facta fuit proteſtatio, illius ſcientiam haberet, quia quando in proteſtatione ineſt metus propter ſcientiam aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio, *l.de pupillo,§. ipſi Prætori, ff.de noui oper.nunciat. cap. ſi iuſtus metus, de appellat. l. fin. C.de his qui per met. iudic.non appel.* reſoluit Bald. *d.conſ.165. num.6.* Menoch. *conſ.308. num.23.* ibi: *Ita enim ſecretis his proteſtationibus conſulere ſibi ſolent, qui palam loqui & ſuam declarare voluntatem timent, ſicuti ſcribunt* Bart. *in d.l. qui in vltima*, & Socin. ſen. *in conſil.263. num.8. lib.2. reſpondit in filia, quæ patri ſuo non audet contradicere, vt ſcilicet clam proteſtetur*, &c.

29 Nec item requirebatur, quod reuocatio dictæ licentiæ poſtea ſubſequuta intimaretur filio, cui prædictam licentiam mater conceſſerat, vt in terminis reuocationis renunciationis notat Surd. *conſ.126. n.49.* ibi: *Secundò reſpondeo, intimationem non fuiſſe neceſſariam, quia pœnitentia, & reuocatio renunciationis conſiſtit in ſolo animo, & voluntate, & ideo voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente, l. Pomponius, ff.de negot. geſtis*, &c. vbi citat Alexand. Crauet & alios.

30 Et omni difficultate caret, quod valida ſit dictæ licentiæ reuocatio; nam in ea quæſtione reſoluenda an pater, qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, poſſit prædictam licentiam reuocare, Gutier. *pract. lib.5. quæſt.75. per tot.* ad vtramque partem plura adducit fundamenta, & tandem concludit in hæc verba: *Ego profectò hanc ſecundum opinionem veriorem eſſe iudico, ac proinde tenendam, eo nempe caſu, quo filius virtute prædicta licentiæ,& facultatis à patre ſibi data in forma ſufficienti, iam fuerit teſtatus in fauorem alterius, vel aliorum; tunc enim pater minimè poterit illam licentiam, & facultatem reuocare in vita filij, abſque eius conſenſu, & à fortiori nec poſt mortem filij,qui virtute illius licentia iam teſtatus fuit in præiudicium illorum, quibus iam erat ius quæſitum. At verò antequam filius ipſe teſtetur, & ſic re integra, crederem profectò reuocationem validam eſſe, ac proinde filium poſtea minimè in præiudicium legitimæ patri debita per noſtrum l. Regiam teſtarè poſſe*, &c.

31 Nec limitatio, quam adducit idem Gutier. *d. q.75. num.7.* nempe quod renunciatio iurata, ratione iuramenti, & ob implementum ipſius, nec etiam re integra, reuocari poteſt, ibi: *Niſi renunciatio prædicta parentis eſſet iurata, tunc enim reuocari non poterit*, &c. præſenti caſui accommodari poteſt, in quo licentia & iuramentum in ea appoſitum, erat contrarium præcedenti proteſtationi, & iuramento in ea inſerto; & ideo nil mirum iuxta ſupradicta, ſi ſecundum iuramentum non poſſit operari,nec liget contra iuramentum licitum antea factum; limitatio autem procedit quoties iuramentum appoſitum in ipſa licentia ad teſtandum, ſeu in renunciatione legitimæ filij, obligat, & obſeruari debet, nempe in caſu, in quo talis licentia cum renunciatione confirmatur iuramento, in quibus terminis loquitur Gutier. *d. quæſt.75. num.8.* vt videre eſt ibi: *Attamen cum id ceſſet in pacto negatiuo de non ſuccedendo, benè iuramento confirmatur*, &c.

Secundò probatur dictam licentiam & renunciationem fuiſſe, & eſſe inualidam ex eo, quia renuntians enormiſſimè læſus fuit; nam text. *in d. cap. quamvis pactum, de pact. in 6.* non procedit quoties renuntians ex ſua renunciatione, ſeu licentia iurata ad teſtandum enormiter læderetur. Ita in terminis Matth. de Afflictis *deciſione 322. num.8. cum ſeqq.* vbi refert ita fuiſſe votatum, & determinatum in conſilio Neapolitano, Dec. *conſil. 180. num.2. & 3.* vbi dicit quod ſicut *in d. cap. quamvis pactum*, excipitur dolus, ita pariter quando quis enormiter læſus reperitur, & licèt in caſu de quo conſuluit,tenuerit contrariam ſententiam, ſe motum aſſerit quia renuntians non videbatur ita enormiter læſa, vt contrauenire poſſet. Idem Dec. *conſ.379. num.15. tom.2.* reſoluit Hippolitam, de qua ibi, tanquam circumuentam propter enormem læſionem contrauenire poſſe, non obſtante renunciatione facta cum iuramento. Marian. Socin. *conſil. 53. numer.1. & 3. & conſil.48. num.23. lib. 1.* vbi teſtatur non ſolùm eſſe communem, ſed ab ea non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo, Curt. iun. *conſ.141. numer.8. tom.1.* Petr. de Anchar. *conſil.38.* vbi concludit textum *in d. cap. quamvis pactum*, habere locum prout loquitur, nempe quando recepta fuit dos competens vſque ad legitimam in bonis patris, cui filia renunciauit, ſecus quando hæreditati patris, vel matris, ex quorum bonis legitimam non recepit, quia tunc cum ſit enormiter læſa, reclamare poteſt. Gutier. *in Auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendit. numer.92.* dum tenet enormiſſimam læſionem eſſe iuſtam cauſam reſcindendi contractum iuramento firmatum, *& de iuram. confirm. part.1. cap.19. num.3.* vbi poſt fundatam reſolutionem,quod renunciatio hæreditatis filij facta per patrem, vel matrem cum iuramento, vel è contra, valeat & ſubſiſtat ex vi iuramenti, *ex d. cap. quamvis pactum*, limitat eam, ſcilicet quando filius ex prædicta renunciatione iurata enormiſſimè læderetur; optimè Couar. *in d. cap. quamvis pactum, part. 3. §.4. numer.8.* vbi poſt relatam vtriuſque partis ſententiam ita concludit: *Etiam maior, iuramento præſtito, renuntians hæreditati acquiſitæ, vel acquirendæ, aut contractum emptionis vel venditionis paciſcens, ſi læſio grauiſſima admodum enormis, multoque maior quàm vltra dimidium contigerit, ex æquitate abſoluendus eſt à iuramento, vt agere valeat ad reſciſſionem contractus, vel ad læſionis compenſationem. Hæc concluſio conuenit priori opinioni, cuius modò mentionem fecimus, & planè traditur à* Guillelm. Caſſad. *in d. deciſione 1.* idem notant Aym. *conſ. 7. numer.4.* Paul. Pariſ. *conſil.75. lib.3.* Corn. *conſil.27. col.5. lib.4. & conſil.133. col. pen. idem conſil.214. col.3. & conſil.288. col.6. lib.3.* Hieron. Grat. *conſil.88. lib.1.* Franc. à Ripa *lib.3. reſponſ. cap.15. col.3. quorum ea eſt conſors ratio, quod iurans non videtur in tantam læſionem conſenſiſſe, nec de ea præcogitaſſe, præſertim quia tam grauis læſio non poteſt abſque vero dolo alterius contrahentis contingere,* atque ita reſpondet Corn. *ſæpiſſimè ſe conſuluiſſe*, & Caſſad. *teſtatur frequenter in Prætorio Rotæ in Roma iudicatum fuiſſe*, &c. Eandem opinionem tuentur Surd. *conſil.395. num. 28.* ibi: *Hæc verò dubio carent, ſtante enormiſſima læſione D. Claudij, qui habito reſpectu ad integrum patrimonium,modico recepto renuntiauit opulentæ hæreditati*,&c. Anton.Fab. *in ſuo C.lib.5.tit.6. de dotis promiſſ. defini.7.* Franc.Molin. *de ritu nupt.lib.3. q.97.num.15.* Fontanel.*de pactis nuptialib. gloſſ.vnica, p.1. n.16.* 32

In hac etiam materia non defuerunt, qui ſub diſtinctione rem hanc componere voluerunt, videlicet inter

dona

donationem simplicem, & absolutam in fauorem alicuius factam, & non respectu alicuius dari, seu remissi per illum cui renunciatur, & donatur; quoniam tunc
33 læsionem attendendam affirmant, & inter donationem, seu iurium remissionem factam per maiorem ex mera liberalitate, non respectu alicuius dari, vel recepti, & tunc læsionem non esse attendendam dicunt. Ita gloss. *in verb. contractibus, in auth. Sacramenta puber. Cod. si aduersus vend.* Bart. *cons. 46. num. 6. volum. 2.* Aretin. *in l. qui superstitis, ff. de acquir. hared.* Barbat. *consil. 90. n. 2. lib. 1.* Anton. Gabr. *consil. 129. n. 29. versic. quartus casus,* Scip. Rouit. *consil. 44. num. 30. lib. 1.* Capie. *ad consuet. si moriatur, p. 3. §. 10. num. 6. pag. 330.* Thesaur. *decis. 66. num. 1.* Cancer. *var. tom. 2. cap. 5. de renunciat. num 226.* Castill. *lib. 3. controuers. capite 2. num. 96.* Noguerol. *allegat. 6. ex num. 46. vsque ad 51.* præcipuè quando in terminis primæ partis distinctionis fit donatio ex causa paupertatis, vt obseruat Couar. *in d. cap. quamuis pactum, §. 2. n. 6. in versic. etenim,* ibi: *Etenim si filia diues admodum ex bonis maternis, aut aliunde hereditati paterna renunciauerit, nulla doto recepta, & iuramento prastito, vt patris hareditas diuidatur inter fratres pauperes, profectò pia est hac renunciatio, nec aliquam iniquitatem habet, nec grauissima lasionis ratione rescindi potest, cum nulla verè in hac specie contigerit lasio,* &c. Molin. *de primog. lib. 2. cap. 3. n. 30.* ibi: *In secunda specie, quando scilicet nullo accepto nec retento, ea renunciatio facta fuerit à filiis maioribus consultò, & ex causa donationis eis, quibus aliunde alimenta supersint, nulla actio ei danda erit ad petendam ex enormissima lasione renunciationis rescissionem,* &c.

34 Ratio omnium supradictorum est, quia in renunciatione, quæ donationem importat, non attenditur læsio, præcipuè si donatio ex liberalitate procedat, Crauet. *cons. 160. n. 1. & cons. 162.* Curt. iun. *cons. 141. n. 14. & seq.* Mandel. Alba *cons. 81. n. 55. & seq.* Hieron Gabr. *consil. 156. n. 17.* Cancer. *d. tit. de renunciat. c. 15. n. 223. & 225.* Cabreros *de metu, lib. 1. cap. 3. n. 29.* consistit
35 enim donatio in mera liberalitate, *ex l. 1. ff. de donat.* & ideo dicitur quasi doni datio, *ex l. senatus 35. §. 1. ff. de donat. causa mort.* Mandoz. *de pactis, lib. 1. q. 1. n. 6. in versicul. tertiò qui promittit,* Solorzan. *de iure Indiarum, lib. 2. cap. 2. n. 43.* Mar. Curel. *de donat. inspect. 6. n. 4. & tract. 3. insp. 10. n. 5.* Et maximè, prout in nostro casu, quando donationi à patre filio factæ fuisset appositum iuramentum, quia ea donatio statim valeret, ad quod plures refert Doctores Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 7. n. 57.*

36 Hanc resolutionem limitant, & benè aliqui in donatione ob causam, in qua habet locum remedium rescissorium ob enormem læsionem. Ita Crauet. *cons. 192. n. 1. cum seqq.* Curt. iun. *cons. 141. n. 4.* sed in casu præsenti non videbatur applicari, attentis verbis enunciatiuis à matre prolatis in dicta renunciatione, ibi: *Por las buenas obras, y seruicios que dol tengo recebidas;* quia vi-
37 dendum est an merita, & seruitia æquiualeant valori ta-
38 lis renunciationis. Oldrad. *cons. 226. colum. penult.* Surd. *decis. 290. n. 4.* tum quia vbi donatio fit personæ coniunctæ ob benemerita, non intelligitur donatio ob causam, sed simplex, quia merita generaliter enunciata, videntur pro colore apposita. Oldrad. *consil. 5. incip. Titius*
39 *dedit,* Caroc. *decis. 86. n. 19.* tum etiam, quia donatio filio à patre, & vice versa propter benemerita, & sanguinis affectionem præsumitur potiùs facta ex affectione, quàm ex causa meritorum, Stephan. Gratian. *disceptat.*
40 *forens. cap. 254. n. 27.* Fontanel. *dict. clausul. 4. gloss. 1. n. 24.* tum denique, quia seruitia præstita parentibus per filios debent esse obsequialia, & reuerentialia, non verò similia illis, quæ domiois præstant famuli, & serui, *l. veluti, ff. de iustit. & iure, l. nullum, ren. ff. de obseq. parent. prastand.* ibi: *Nam pietatem liberi parentibus non operas debent,* Afflict. *decis. 308. n. 4.* Gutierr. *de iuram. confirm. p... cap. 5. n. 3. & 4.* vbi reprehendit Albericum, & Angel. contrarium tenentes.

Prædictam resolutionem declarant non procedere 41
quando nulla adest læsio, quæ possit in consideratione venire, quia mater renuncians nullam habebat securitatem posse superuiuere filio, & in eius bona succedere, imò iure naturæ contrarium potius præsumendum erat, *ex l. nam etsi parentibus, ff. de in off. testam.* ibi: *Turbato ordine mortalitatis,* &c. immò & multò magis læsio excludebatur ex verosimili timore, & suspicione, ac contingentia, quod potuisset filius bona sua prius consummare, & de illis ad libitum disponere, antequam ad matrem deuenissent, si illa superuiueret. Angel. *consil. 223. in fine, n. 4. in versic. restat igitur,* Paul. de Castro *cons. 174. incip. Contrà, colum. 2. n. 3. in vers. Neque obstat,* Ioan. Anton. Rub. *cons. 12. n. 7. & 12.* Paul. Paris. *consil. 29. n. 81. cum seqq. lib. 3.* Crauet. *consil. 114. n. 13. cum sequentibus,* Socin. iun. *cons. 50. n. 3. cum sequentibus, lib. 2.* Burg. de Paz *consil. 5. n. 7.* Periculum enim mortis, & vita incerta excludunt læsionem enormissimam, & contractum legitimum efficiunt, vt in censu ad vitam resoluunt Molin. *de iust. t. tract. 2. disp. 388. numero 4.* Felician. *de censib. part. 2. libro 2. cap. 1. numer. 10.* Auendan. *eodem tract. cap. 34. n. 38.* Bonacina *de contract. ib. disp. 3. q. 4. puncto vnic. n. 18. versic. seruatamen,* Noguerol. *alleg. 19. n. 8.* Et in contractu assecurationis propter periculum, & incertitudinem, Molin. *d. tract. 2. disp. 507. n. 1. & 2.* Aluar. Valasc. *consil. 64.*
n. 1. Quia ad probationem læsionis, regulariter loquen 42
do, debet attendi tempus conuentionis, seu actus, qui geritur, *ex l. si voluntate, C. de contrah. empt. cap. cùm dilectis, de empt.* Crauet. *cons. 12. n. 17. & cons. 151. num. 7.* Hippol. Rimin. *cons. 97. n. 14. lib. 1.* Sforz. *de restit. in integ. p. 2. q. 57. art. 3. n. 18.* Abb. *cons. 56. in fine, lib. 1.* Afflict. *decis. 316.* nisi quando effectus, seu executio negotij confertur in futurum, quia tunc non debet attendi tempus conuentionis, sed executionis, vt ex Panorm. Dec. Ias. & aliis resoluit Pinel. *in l. 2. C. de resc. vendit. p. 3. cap. 2. n. 16.* & magis in terminis Cephal. *consil. 34. tom. 1.* vbi *n. 18.* sic ait: *Et hoc maximè verum est inspecto tempore mortis patris, quod magis est considerandum quam tempus renunciationis, qua prius effectum non sortitur, quàm hareditas potuerit renunciantibus esse delata, vt pulchrè Rum.* &c. Anton. Natt. *consil. 548. n. 36. tom. 3.* ibi: *Respondetur quod lasio vtrùm interuenerit consideratur tempus contractus, vbi contractus perficitur vnico momento, & non habet tractum successiuum; & ita loquitur d. l. si voluntate: secus vbi habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur rebus sic stantibus, & succurritur etiam ex aquitate laso, & grauato,* &c.

Salmantinæ Lectionis.

Presbyteris licet in aliqua Vniuersitate ius ciuile publicè legere. Et tales docentes, vel addiscentes fructus suarum præbendarum, non tamen distributiones in absentia causa studij percipere valent.

VOTVM LXXXVIII.

1 Cap. non magnoperè 3. ne clerici, vel monachi, *adducitur.*

2 Cap. super specula, fin. ne clerici, vel monachi, *loquitur de Presbyteris sæcularibus.*

3 Cap. super specula, de priuileg. *allegatur.*

4 L. culpa, C. de malefic. & l. omnes, C. de hæret. *citantur.*

5 *Indecentia an resultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur.*

6 *Doctores referuntur qui tenent non licere Presbyteris ius ciuile publicè legere.*

7 *Leges audire prohibitum est clericis.*

8 *Doctorari potest Presbyter in iure ciuili sine priuilegio.*

9 *Abbas regularis potest doctorari in iure ciuili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum.*

10 Cap. non magnopere, & cap. fin. ne clerici, vel mon. *loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo.*

11 Cap. non magnopere, ne cleric. vel mon. *intellectus.*

12 *Monachis solùm vetatur auditio publica legum, non autem prælectio.*

13 *Iuri ante clericatum operam dant, post illum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri.*

14 *Presbyteri docentes leges, vel Physicam etiam extra domum, nullam incurrunt censuram.*

15 *Legem vel Physicam docentes Presbyteri non comprehenduntur sub dispositione d. cap. super specula, ne clerici, vel mon.*

16 *Presbyteris quamuis non liceat audire leges, licet tamen eas docere.*

17 *Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges, vel Physicam etiam extra domum docentes.*

18 *Decisio* cap. non magnoperè, & cap. super specula, qui clerici vel mon. *est pœnalis, & odiosa.*

19 Eugeniana Bulla *Salmantina Vniuersitati concessa refertur.*

20 *Permissum censetur quod non inuenitur prohibitum.*

21 Cap. non magnoperè, qui clerici vel mon. *intellectus.*

22 L. Hispana 28. tit. 7. part. 1. *refertur.*

23 Cap. super specula, fin. qui clerici vel mon. *intellectus.*

24 Cap. super specula, de priuileg. *declaratur.*

25 L. culpa, C. de malef. & l. omnes C. de hæret. *intelliguntur.*

26 *Forenses disceptationes quæ dicantur?*

27 *Iulianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit?*

28 *Scholarum erectio ex causa?*

29 *Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis.*

30 *Docentes & studentes in Theologica facultate, integrè percipiunt fructus suarum Præbendarum.*

31 *Studiorum causa absentes, Reipublicæ causa abesse existimantur, proindeque pro præsentibus habentur.*

32 *Doctores referuntur asserentes, docentes & addiscentes S. Scripturam percipere posse fructus suarum Præbendarum.*

33 *Bulla Eugeniana concessa Vniuersitati Salmanticæ extenditur ad quamlibet aliam Vniuersitatem approbatam.*

34 *Legentes, seu studentes iuri canonico, aut ciuili, fruuntur priuilegio de percipiendis fructibus suarum Præbendarum in absentia.*

35 *Facultati cuicunque licita & honesta, etiam Philosophiæ & Logicæ operam dantes in vniuersitate Salmantina fruuntur Eugeniana.*

36 *Docentes, seu studentes, ad hoc vt causa studij in absentia fructus percipiant suarum Præbendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Vniuersitate.*

37 *Studium generale quod dicatur.*

38 *Studium non sufficit quod non est Vniuersitas, quamuis in eo optimè, & publicè legatur.*

39 *Cathedratici an debeant docere conducti, & salariati, vt in absentia suarum præbendarum fructus percipere valeant.*

40 *Parochi docentes causa studii, in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt.*

41 *Parochis post Concilium Trid. non datur studendi licentia.*

42 *Parochus ciuitatis potest ibi in publica Vniuersitate S. Scripturam legere.*

43 *Docentes in absentia fructus suarum Præbendarum percipiunt, quamuis Præbendæ sitæ sint in Cathedrali eiusdem ciuitatis.*

44 *Canonici plures causa studij fructus suarum Præbendarum in absentia percipiunt, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.*

45 *Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia, secus in studentibus.*

46 *Licentia Episcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in absentia gaudeant, secus in studentibus.*

47 *Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causa studiorum, nisi consisterent in tota grossa, & massa communi, vt n. 48.*

IN gratiam docentium & studentium iuri Canonico & Ciuili, fui non semel interrogatus de duobus dubiis multùm curiosis: Primò, an Presbyteris liceat Ius Ciuile publicè legere, & interpretari: Secundò an docentes, vel studentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel Ciuili, semper & omni tempore fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

DVBIVM I.

An Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari?

PRo parte negatiua primò adducitur text. *in cap.* 1
non magnoperè 3. ne clerici vel monachi, in illis
verbis, ibi: *Statuimus vt nulli omninò post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem ad physicam, legesve mundanas legendas permittantur exire*, &c.

Secundò allegatur text. *in cap. super specula, fin.* 2
eod. tit. ne clerici, vel monachi, quò loci prohibitio citati *cap. non magnoperè*, quæ tantùm loquitur de Religiosis, extenditur ad Presbyteros sæculares, & ad alios clericos dignitates, vel personatum habentes; & licèt hic text. *in d. cap. super specula*, loquatur de audientibus leges, vel Physicam, cùm tamen inferiùs agat de studentibus, ibi: *In quorum diœcesibus huiusmodi studente*, negari non potest verbum hoc esse commune etiam docentibus, iuxta Senecæ dictum *epist. 7. Mutuò hæc duo fiunt, doctores dum docent discunt.* Ad quod respexit versiculus ille, quem refert Rebuff. *de priuil. scholast. priuil. 5 1. n. 136.*

Discere si quæris doceas, sic ipse doceris.

Tertiò ponderatur text. *in cap. super specula, de pri-* 3
uileg. ibi: *Ne Parisiis, vel in ciuitatibus, seu aliis locis vicinis quisquam docere, vel audire ius ciuile præsumat*, &c. ex quo colligunt nonnulli esse prohibitum in ordine Presbyterali & Ecclesiastica dignitate constitutis

non

non solùm audire, sed etiam publicè interpretari ius ciuile legendo.

4 Quartò ad idem allegantur text. *in l. culpa, C. de malefic. & mathem.* ibi: *Culpa similis est tam prohibita discere, quàm docere*, &c. *& in l. omnes, C. de haret.* ibi, *vel docere, vel discere.*

5 Quintò pro eadem opinione negatiua aliquæ rationes decidendi in dictis iuribus considerantur, & in primis *ex d. cap. non magnoperè*, ibi: *Ne occasione scientia Spirituales viri mundanis rursus actionibus innoluantur*, &c. iuncta D. Pauli auctoritate. *Nemo militans Deo implicat se negotiis sacularibus.* Deinde *ex d. cap. super specula*, ibi: *Quia Theologiæ studium cupimus ampliare*, &c. Deinde ex indecentia quæ resultat ex eo quod Sacerdos Cathedram iuris moderetur, & leges doceat, argum. *l. repetita, C. de Episcop. & cleric. & l. consulta diualia, C. de testament.* ibi: *Absurdum clericis est, immò etiam opprobriosum, si peritos se vellent ostendere disceptationum esse forensium*, &c.

6 Ex quibus, & aliis hanc partem negatiuam sustinent, vel sustinere videntur Host. *in d. cap. magnopere*, Ioan. Monach. *in cap. 1. n. 5. ne clerici vel monachi, lib. 6.* ibi: *Et sic Monachus non potest iura ciuilia audire, ita neque docere, C. de malef. & mathem. l. culpa*, Archidiacon. *in cap. non dicatis, 12. q. 1. n. 2.* Ioan. Andr. *in lectura ad d. cap. super specula*, Syluest. *in sum. verb. excommunicatio 9. n. 26.* Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. n. 13. vers. Physicam*, Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. n. 18. cum seqq.* Menoch. *de arbitr. casu 425. n. 33.* Quintil. Mandos. *in praxi, tit. licentia audiendi leges & Physicam, vers. idem Honorius*, vbi resoluit quod Monachi professi, & Presbyteri, & alij suprà nominati leges audire prohibentur, illasque aliis publicè legere, & declarare, & *in vers. necessariò*, refert Apostolicam dispensationem esse necessariam, vt legere possit. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 5. lit. M, concl. 319. vers. limita quia.*

7 Verùm his non obstantibus, contraria opinio affirmatiua, quod scilicet liceat Presbyteris ius ciuile publicè legere, verior & receptior est à pluribus non contemnendæ auctoritatis Doctoribus, qui in duas classes diuiduntur: primam eorum, qui dixerunt solùm esse prohibitum audire leges, sic intelligentes textos, quos suprà citaui. Aliam eorum qui expressè, & in indiuiduo resoluunt licitum Presbyteris esse ius ciuile publicè interpretari. Ex numero illorum, qui primam classem occupant, sunt glos. *in d. cap. non magnopere, notab.* vbi ex illo textu colligit auditum tantùm prohiberi, & nihil de prohibitione doctrinæ adjicit. De auditu etiam tantummodo summauit Host. *in princ.* ibi, sic dicens: *Prohibetur ne Religiosi leges, vel Physicam audiant.* Sequuntur per eadem ferè verba loquentes, Ioan. Andr. Henric. Boich. *Collectar.* Card. Zabarel. Anch. Anton. de Butrio, Abb. Panorm. & Boët. Eponsisius. Idem probant glos. & omnes *in d. cap. super specula, fin.* vbi de auditu tantùm acceperunt, & summarunt illum textum, glos. *etiam in d. cap. 1. notab 1. eod. titul. lib. 6.* vbi Ioan. Monach. Franchus, Anchar. & Domin. Idem etiam probant Host. *in summ. tit. ne clerici vel monachi, n. 11. vers. & religiosi, & titul. de sentent. excommun. §. quis possit excommunicare, vers. 22. & 23.* Idem Archid. *in cap. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. verb. dimissis*, Greg. Lop. & Montalvus *l. 28. tit. 7. part. 1. & in lib. 2. tit. 9. part. 1. vers. la onzena*, Gambata *de officio, & potestate Legati de latere, lib. 2. titul. de variis Ordinarij nominibus, n. 182. cum seqq.* Selu. *de benefic. 3. p. q. 5. fol. mihi 194.* Ludou. Gom. *ad reg. de non tollendo iure quasito, q. 3. in fine*, Bernard. Diaz *in praxi, cap. 59.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 35.* Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 5. n. 8.* Petr. Gregor. *syntag. iuris p. 2. c. 7. num. fin. & cap. 9. in fine, & de partit. iuris canon. lib. 4. titul. 8. cap. 10. num. 3.* Zerol. *in prax. Episcop. p. 1. verb. studium, §. ad 5. el 2. vers. primum dubium*, Marta *de iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 168. num. 2.* Ex Theologis S. Antonin. *in summ. tom. 3. titul. 24. cap. 52.* Syluest. *in sum. verb. irregularitas, vers. 22.* Armil. etiam *in sum. verb. excommunicatio 48.* Caietan. etiam *in summ. verb. excommunicatio, cap. 50.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesia, lib. 2. cap. 69. col. 22. fol. mihi 199.* Pedraza *in sum. tit. excommunicationes Papales, vers. contra Religiosos, pag. 142.* Fr. Ludou. Lopez *in instructorio conscientia, titul. de clauibus Ecclesia, cap. 20. de excommunicationibus nulli reseruatis, pag. 944.* Viuald. *in candelabro aureo, tract. de excommun. n. 132. vers. 6.* Læl. Zech. *de republ. Eccles. tit. de clericis, vers. 3. n. 88. pag. mihi 466. & tit. de relig. ingress. cap. 4. vers. hi verò à multis cauere debent, pag. 605.* Crespet. *in sum. Eccles. discipl. verb. monachus interdicitur, pag. 127.* Fr. Emman. Roder. *qq. regul. tom. 3. q. 67. art. 3.*

Alij item qui secundam conficiunt classem, & expressè tenent licere Presbyteris leges publicè docere, sunt qui sequuntur.

8 Ioan. Andr. *ad reg. cùm quod vna via, de regul. iuris in 6.* post longam disputationem, & responsionem ad omnia argumenta, concludit circa fin. *Doctrina legum non est prohibita, & quod sic de iure communi etiam sine priuilegio posset Presbyter doctorari, & docere; nec esse simile quod dicitur de patrocinando in iure ciuili, quia illud specialiter & expressè inuenitur prohibitum, docere verò ius ciuile minimè.*

9 Gaspar Calderin. *cons. 2. de magistr.* inter consilia Ioannis Calderini, vbi consuluit Abbatem Regularem posse doctorari in iure ciuili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum, & ait non obstare opinionem eorum, qui dicunt, Religiosos non posse etiam priuatim incumbere studio iuris ciuilis, quia illud procedit in eo qui de nouo incipit studere, non in eo qui studuit ante Monachatum, & post Monachatum, & dignitatem Abbatialem, & vult licentiari, & doctorari in iure ciuili.

Angel. de Clauasio *in sum. verbo excommunicatio 5. casu 7. n. 4.*

10 Abbas Panorm. *in d. cap. super specula, ex n. 16.* & tandem post longam disputationem, ita concludit: *Concludo, quod cap. magnoperè, & istud solùm loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo, & isti sunt, qui incurrunt pœnas prædictas; legentes autem, id est, docentes, non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non student, vt addiscant, quia verba illis non conueniunt, & à verbis constitutionis pœnalis non est recedendum*, &c. Et licèt illum loqui de legentibus in Camera aliqui existimauerint, nihilominus ferè omnes, qui eum allegant, inter quos expressè Syluest. *d. verb. excommunicatio 9. num. 26.* illum intelligunt loqui de legentibus publicè.

11 Boët. Eponsisius *lib. 5. quastionum hereicarum iuris Canonici, in comment. ad titul. ne clerici vel mon. ad lectionem d. cap. non magnoperè, num. 27.* hoc idem resoluit, & intelligit his verbis: *Ait Pontifex, ad legendas leges, & paulo post: Legesve mundanas legendas. Legendas, id est, audiendas: Auditores enim quoque legunt, & relegunt audita. Sic præter interpretes alias hæc Alexandri III. verba boni Pontifices interpretantur, Honorius III. videlicet, & Bonifacius VIII. vbi pro legere (quod hic ponitur obscuriùs) ipsi ponunt audire. Seruiunt hæc ad varias quæstiunculas de monacho, vel alio clerico studere ciuilibus legibus prohibito, dissoluendas: vt exempli gratia, qui non audiat quidem profitentes Doctores, ac per sese studeat, ac leges ciuiles legat, relegatque, tametsi pro studio suo principali sit, non videlicet ob tale studium censendus anathemate per huius cap. decisionem percussus, quia cùm constitutiones*

pœnales restrictam recipiant interpretationem, nec ab ipsis earundem verbis, & quidem syllabis recedendum sit, atque proprium casum non excedant, quantumlibet fortè ratio videretur eadem, proprium est, vt hac excommunicatio talem non tangat: quemadmodum nec illos tangit Monachos, vel clericos, qui leges vel priuatim, vel etiam publicè docere aggrederentur, &c. Et licèt pauló infrà videatur insinuare peccare tales legentes, & egere in dubio absolutione ad cautelam, quia in dubio id sequi debemus, quod animarum saluti magis expedit, nihilominus cum non adsit legis alicuius præceptum, cuius transgressio induceat peccatum, securè tenendum, nullum in hoc casu reperiri; quia peccatum nihil aliud est quàm legis transgressio, iuxta definitionem peccati, de qua per *glos. fin. in cap. ille Rex, de pœnit. dist. 3.* S. Thom. & alij 1. 2. q. 71. *artic. 6.* & ideo peccatum non cognoscitur, nisi per legem, iuxta illud D. Pauli, *peccatum non cognoui nisi per legem*: facit *cap. qui peccat*, 23. q. 4. & quæ notant omnes *in cap. nam concupiscentiam, de constitut.*

12 Nauarrus vir pius & doctus, *in man. cap. 27. n. 116.* vbi quod nemo ex contentis *in d. cap. super specula*, incurrit pœnam illius textus, eo quod doceat ius ciuile, etiam extra domum suam, iuxta Innocent. & Panorm. quicquid dicat Syluest. *in cap. non dicatis, num. 2. vers. tertiò dico*, vbi insurgens contra Rebuffum tenet iure verius esse contrarium eius quod Rebuffus ait, nempe quia sola auditio publica, & studium audientium publicè vetatur monachis, sed non auditio priuata, nec prælectio, seu vt ita dicam, doctio publica, vt efficaciter probat Panorm. *in d. cap. super specula*, per contextum illius, adiuncto contextu cap. *non magnopere*, quod solidè confirmatur per prædictam determinationem Calderini *cons. 1. de magist.* &c. Et *cons. 2. ne clerici vel mon.* ait quod Presbyter etiam sine alicuius licentia & incursione pœnæ potest doctorari in iure ciuili: & *cons. 5. num. 2. eod. titul.* dicit quod non vetatur prælectio legum ciuilium etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio, & quod legens non debet timere incursionem irregularitatis, eo quòd prælegat materias criminales, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, nec propter commentarios super illis compositos; & *num. 3.* asserit quod non est necessaria ad hoc dispensatio, & quod potiùs consuleret ei, qui dispensationem petiuit, vt citiùs eam ejiceret à domo, & non haberet in arca, quia nihilum prodesset, & veniens in manus alicuius parum eruditi, posset nocumentum afferre.

13 Salzedo *in addit. ad Bernard. in pract. cap. 59. in vers. illud tenet*, tradit quod is, qui ante clericatum Iuri ciuili operam dedit, post clericatum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri, & similiter reprehendit Rebuffum, qui de contrario curiæ stylo testatur: & rursus *in vers. fin.* ait, quod *in d. cap. super specula*, tantùm legum auditio clerico prohibetur, non tamen ipsarum prælectio, vt egregiè post Innoc. scribit Nauar. quem ibi refert, & sequitur.

14 Iacobus de Graffiis *in aureis decisionibus casuum conscientiæ, lib. 4. cap. 21. n. 3.* de eodem agens sic concludit: *Non tamen incurrunt, si docent leges, vel Physicam, etiam extra domum suam*, &c.

15 Card. Toletus (de cuius eruditione non solùm Vrbs, sed totus Orbis testimonium reddit, teste Philiarcho *de offic. Sacerd. tom. 1. lib. 3. cap. 30.*) *in sum. lib. 1. cap. 57. n. 4.* tenet non comprehendere docentes dictas scientias.

16 Stephanus de Auila *de censur. p. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 10. vers. si opponas*, vbi referens & sequens Panormitanum, ait quod quamvis non liceat Presbyteris audire leges, licet tamen eas docere.

17 Vega *in sum. Hispana, tom. 1. c. 85. verbo descomunion, caso 179.* Ibi: *Los quartos vltimos que se ha de notar, es que ninguno destos incurre por enseñarla, aunque sea fuera de su casa, segun Innocencio y Panormitano, aunque Sylvestro diga lo contrario.*

18 Franciscus Suarez vir vsque ad miraculum doctus, *tom. 5 de censuris, disp. 23. sect. 3. ex num. 17.* in hoc cum Panorm. & Nauar. tenet, quod docentes non comprehenduntur, & quod verbum legendi, de quo suprà, intelligendum est, vt non sit idem quod docere, sed quod studere huiusmodi doctrinis: & *n. 18.* tradit, quod ita declaratum est à sequentibus Pontificibus, & quod decisio *d. cap. super specula, & d. cap. non magnoperè*, est pœnalis & odiosa, nec valet in ea argumentum ob similitudinem rationis, & quod est maxima disparitas in exitu ad docendum has disciplinas, quia rarissimus est, & vix moraliter contingit, & ideo de illo non oportuit legem condere.

19 Denique iuuat Bulla Eugeniana Salmantinæ Vniuersitati concessa, quam refert Nicol. Garc. *de benef. cap. 2. num. 38.* quæ loquitur de studentibus & legentibus, vt videre est, ibi: *In quacunque facultate licita & honesta per octo menses continuos, vel interpolatim legendo, aut aliàs huiusmodi litterarum studio insistendo fructus, redditus, & prouentus omnium & singulorum suorum beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ ad præsens obtinent, & in posterum obtinebunt, etiamsi Canonicatus, & Præbenda, Dignitates, Personatus, perpetua administrationes, etiam maiores post Pontificales, cum cura, & sine cura*, &c. *cum ea integritate (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis) liberè percipere valeant*, &c. Dum ergo legentibus in dicta Vniuersitate concedit priuilegium percipiendi fructus suorum beneficiorum in absentia, videtur præsupponere tales Beneficiarios & Præbendatos posse in ea legere, aliàs dictum priuilegium ad nihil deseruiret. Facit etiam pro hac parte text. in simili, *cap. 2. de priuileg. lib. 6.* vbi Bonifacius VIII. constituit vt in Romana Curia haberetur studium iuris canonici, & ciuilis, & quod ibi studentes in altero eorum lucrarentur fructus quorumcunque beneficiorum.

20 Tantò magis, quia nullibi in iure reperitur prohibitum Presbyteris publicè ius ciuile legere, vt ex responsionibus infrà adducendis ad iura suprà pro contraria parte negatiua adducta patebit, & sic intrat vulgaris regula, & notum iuris axioma, quod permissum censetur quod non inuenitur prohibitum, *leg. necnon, vers. qua clausula, ff. ex quibus caus. maior, l. mutus, §. cum quæritur, ff. de procurat. lib. 1. §. fin. inst. de testib.* cum citatis per me *Axiom. 178. n. 1. & Axiom. 193. n. 7.* Quia quod non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, & non est superstitiosis adinuentionibus præsumendum, *cap. consuluisti, 2. q. 5.* Surd. *cons. 173. num. 72. & consil. 222. n. 5.* Ego *d. Axiom. 178. n. 2.* & quod Canones non definierunt, nec à nobis definiendum est, *cap. quod si dormierit, 31. q. 1.* Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *leg. dissentientis, C. de repud. l. illam, C. de collat. auth. de non eligendis secundò nubentib. §. optimum itaque, collat. 1.* & sic intelligitur id quod vulgò dici solet: *Erubescimus cùm sine lege loquimur, Auth. de triente & semisse, §. consideremus, collat. 3.* cum pluribus per me citatis *Axiom. 83. num. 1.* Et valet argumentum, non est ita, quia iure cautum non reperitur, *cap. illa, ne Sede vac. cap. Romana, de suppl. negl. Prel. lib. 6.* text. optimus, vbi notat gloss. *in Extrauag. antiqua, de voto, Ioannis XXII.* Et ideò temerè & superbè præsumit, qui sine lege præsumit, gloss. *verb. præsumptione, in Auth. de nuptiis, §. sic itaque*, & gloss. *verb. præsumant, in cap. Iudæi, de testib.* vbi latè Felin. alia gloss. *verb. non inuenitur, in fin. in cap. inter corporalia, per text.* ibi, *in cap. nam concupiscentia, de constit.* ibi: *Nesciebam esse peccatum, nisi lex diceret.* Ratio desumitur *ex l. statuas, C.*

de

de religios. & sumptib. funer. ibi : *Cùm iure suo eorum, qui minus prohibiti sunt, vnicuique facultas non denegetur*, &c. Et ex iuris præsumptione, quod quilibet actus in dubio præsumitur permissus, de qua latè Menoch. *de præsumpt.lib.6.præs.16.per tot.*

21 Qua quidem affirmatiua opinione retenta, non obstat text. *in dict. c. non magnoperè, suprà* citatus *n.*1. quia respondetur in eo Religiosis minimè prohiberi tanquam magistris leges interpretari ; docendo illas alios secretè, aut publicè, sed solùm vetari illis vti discipulis legere, studendo, vel discendo de nouo leges, vt patet ex eodem textu, dū ait Religiosos, de quibus ibi, è monasteriis egressos fuisse ad legendas leges, & confectiones Physicales ponderandas, sub obtentu languentium fratrum consulendi corporibus, & Ecclesiastica negotia Fidelibus pertractandi ; & deinde rationem prohibitionis huiusmodi præstat, dicens; *ne occasione scientiæ spiritualis viri*, &c. Cui intelligendi modo non contradicit verbum, *legendas*, quia respondent omnes ferè secundæ classis pro hac parte citati, in dicto *cap. non magnoperè*, ex mente, & verbis ipsius, particulam lectionis accipi pro lectione discipuli, vnà magistri, prout in multis aliis iuribus, *cap.*1. *de elect. cap. cùm ex eo, eodem tit. in 6. cap. fin.* 36. *dist. inst. cap. fin. de ætate, & qual. c. post translationem, de renunciat.* vt dicit in terminis Ioan. Andr. *ad reg. cùm quid vna via, numero* 8. *in mercurialib.* quem refert, & sequitur Abb. *in dict. cap. super specula, n.*16. Et sic concludens dico, quod *d. cap. non magnoperè*, minimè loquitur de legentibus, sed de addiscentibus, quia ponitur ibi *legere* largo modo ; omnis enim qui studet, vt proficiat, legit.

22 Et quatenus difficultatem haberet ea expositio ad illud verbum, *legendas*, cessaret vtique ex declarationibus deinde factis per Romanos Pontifices deinceps succedentes ; & præcipuè per Honorium III. *in dict. c. super specula, fin. eodem titul. ne clerici, vel monachi*, vbi verba referens *dict. cap. non magnoperè*, loco verbi *legendas*, semel & iterum vsus fuit verb. *audiendas* ; similiter per Bonifacium VIII. *in c.*1. *ead. titul. libro* 6. vbi referens decisionem Honorij *in d. c. fin. eodem verb. audiens*, vsus est, & eodem modo idem Pontifex *in cap. vt periculosa* 2. *eodem titul.* ibi, *Religiosos leges, vel Physicam audientes*, &c. Ad quod respexit *l. Hispan.*18.*tit.*7. *p.*1. quæ vt nullus dubitandi locus hac de re deinceps remaneret, quando dispositionem *dict. c. non magnoperè*, in vulgarem sermonem Hispanicum vertit, non vtitur de la palabra *leer*, ni de la palabra *oyr*, sino muchas vezes de la palabra *aprender*, ibi *Physica, ni Leyes, no tuuo por bien Santa Eglesia que aprehendiesse ningun home de Religion*, &c. & ibi : *Los vnos que ivan a aprender Physica, porque pudiessen mantener los Frayles en salud y guarecerlos quando enfermassen en sus Monasterios, e los otros las leyes, porque pudiessen amparar las cosas de sus mismos lugares* ; &c. & ibi : *Que no aprendan ningun destos saberes, e si lee demandassen dicencia para ye aprender*, &c. & ibi : *Con atencion de aprenderio*, &c. & ibi : *Fuere a estudiar*, &c. Et quidquid sit, *dict. cap. non magnoperè*, agit de Religiosis, & nullum quidem verbum de clericis sæcularibus, & sic in hac materia prohibitiua, appellatione Religiosorum non comprehenduntur clerici sæculares. Ego *appellat.* 233. *n.*2.

23 Nec obstat text. secundo loco allegatus *suprà n.*2. *in dict. c. super specula fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi*, quia respondetur per illum, si rectè inspiciatur, non prohibere clericis sæcularibus tanquam magistris legere, & alios docere priuatim, aut publicè ius ciuile, sed solum prohiberi eis tanquam discipulis illud audire, & addiscere, vtendo verbo *audire*, quod propriè ad discipulum refertur. Et vt benè aduertit Ioan. Andr. *ad d. reg. cùm quid vna via, n.*14. Concilium Turonense *in d. cap. cum magnoperè*, cùm de Monacho loquitur, vtitur verbo *lectionis*, & Decretalis *super specula*, ubi loquitur de clericis sæcularibus, illud verbum non ponit, sed vtitur verbo *audiri*, vt ita tolleret quoad clericos omnem difficultatem, quæ oriebatur per verbum *legere* in alio textu appositum quoad Religiosos : diuersa enim sunt inter se legere, audire, & docere, quod tripliciter probat Ioan. Andr. *dict. loco, n.*9. Primò ex diuersitate nominum, argum. *l. si idem, C. de codicil.* Secundò, quia diuersis membris actus illi conueniunt, quod per se patet, vt 1. *ad Corinth. cap.*12. & *cap. singula* 89. *distinct.* Tertiò, quia iura ponunt hæc pro diuersis, vt colligitur ex *proœm. Decretalium, & lib. Sexti*, & ex *cap.* 1. *de locato, & dict. cap. super specula, de priuileg.* ibi: *Discere, vel docere, l. secunda culpa, Codic. de malefic. l. omnis, Cod. de haret.* cum similibus. Cui intellectui non obest verbum *studens*, de quo *in dict. c. super specula, fin.* quia licèt Host. ibi ex eo colligat in eo textu, quantum ad verba, damnari non solum studium, sed & lectionem, & auditum, quia verbum *studere*, commune videtur magistris, & discipulis ; nihilominus decipitur Host. quia verbum *studere*, & *studiosus*, magis propriè in iure applicatur discipulo in quantum distinguitur à Magistro, cui potius conuenit nomen Doctoris, & docentis, vt probat Ioan. Andr. *vbi suprà, num.*13. per text. *in d. cap. super specula, de magistr. cap. ex studiis, de præsumpt.* & dubitari non potest, quod *in dict. cap. fin.* verbum *studens*, accipiatur pro discipulis audientibus quia ad eosdem retulit illud verbum, de quibus priùs dixerat exisse de claustris ad audiendas leges, vt ponderauit idem Ioan. Andr. *vbi suprà*, & post eum Panorm. *in dict. c. super specula*, vbi reprobat quoad hoc Hostiens. & conformiter ad supradicta ait poni pro ipsis studentibus, scilicet addiscentibus : nam studium magis conuenit addiscentibus, quàm docentibus ; studere enim est valde cupere, sic litterarum studia dicta sunt à cupiditate lectionum, vt notat Archid. *in cap. in noua* 16. *quæst.*7. Vnde quod priùs hic dixerat de audientibus postea subjicit de studentibus, quasi audientes sint studentes ; sic insinuat *l.*2. *titul.*9. *part.*1. quæ cùm referat casus, in quibus quis incidit in excommunicationem à iure Canonico impositam, ita ait : *La onzena* (scilicet *excommunion*) *es si algun monje o Canonico reglar o Clerigo que sea de Missa, o otro que aya dignidad, o personaje, sue a Escuelas para estudiar en Physica o en Leyes*, &c.

Minus obstat text. tertio loco citatus *suprà num.*3. *in d. cap. super specula, de priuileg.* respondetur illud non esse constitutionem generalem, sed solùm continere prohibitionem specialem circa ciuitatem Parisiensem & alias vicinas, in quibus Pontifex absolutè prohibuit ne quisquam docere, audiréve ius ciuile præsumeret ; cùm ergo sit constitutio, & prohibitio localis, extra eius limites egredi non potest : nec est nouum inter Decretales aliquas esse speciales, vt indicat gloss. *verb. iudicans*, & ibi Scribentes *in proœmio Decretal.* & nonnullas locales ; vt in *cap.*1. & *ibi* Abb. *numero* 10. *de locato*, notat D. Barbos. *l.*1. *part.*7. *n.*52. *Digest. soluto matrimonio*, & *in cap. olim, de cleric. conjug.* vt notant omnes *ibi*. Ratio verò specialitatis *in dict. cap. super specula*, ea fuit, vt plenius Sacræ Paginæ insisteretur ; nam fuit de anno 1127. vt scripserunt Baldum. *in proœm. instit. in prolegomen. de iure ciuili, §. cùm verò eum seqq.* & Posseuin. *in sua Bibliotheca Sacra, tomo* 2. *libro* 13. *de iurisprudentia, cap.*17. & alij, qui de historia Iuris scripserunt, in Italia iuris ciuilis libros iam penè obliti apparerent in lucem, qui propter Longobardorum bella in desuetudinem abierant, & quasi in totum deperdi cœperant, exinde publicari, & in scholis legi cœperunt. Et sic Imperatores Lotharius, & Fredericus primus, & secundus, ac alij, abrogato Longobardorum 24

iure, statuerunt vt ius ciuile seruaretur, & publicè in scholis doceretur, & addisceretur; & ab eo tempore fuit in magno pretio habita Iurisprudentia, propter quam cùm intelligeret Pontifex in studio Parisiensi Sacræ Theologiæ studium posse minus frequentari, concurrentibus omnibus ad ius ciuile addiscendum, vel docendum, ideo meritò Pontifex idem dictam prohibitionem fecit comprehendentem vniuersaliter tam Ecclesiasticas, quàm sæculares personas; nam, vt advertit *ibi* Abb. ante *n.* 1. benè hoc potuit facere Papa fauore Sacræ Scientiæ, habet enim occasionaliter jurisdictionem in laïcos.

25 Et multò minus obstat text. quarto loco allegatus *in d.l.culpa,C.de malefic.& in d.l.omnes,C.de haret.* quia respondetur eos loqui in reprobatis, & prohibitis scientiis, qualis est magia, de qua *in d.l.culpa,* & hæreses, de quibus *in dict.l.omnes.* Scientia verò legalis laudata ab omnibus, & approbata est, *l.1.ff.de iustit. & iure, l.1.ff. de var.& extraord.cognit.* ibi: *Est quidem res sanctissima ciuilis scientia, d.c.super specula, de priuil.c.1.& 2.de noui operis nunciat.* cum pluribus aliis adductis à Rebuff. *in tract.nominat.q.5.ex n.14.*

26 Vltimò nihil obstant rationes decidendi, quas quinto loco suprà adduxi *num.5.* nam ad primam desumptam *ex d.c.non magnopere,* in illis verbis ibi, *ne occasione scientia, & spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur,* respondet Abb. *in d.c.super specula,n.16.* quod procedit in eo, qui de nouo vadit ad discendum; nam iste id facit vt rursus inuoluatur actionibus sæcularibus; sed ille, qui prius scientiam jam discitam docet, non inuoluitur de nouo, sed communicat aliis scientiam in se bonam, & necessariam ad regimen Orbis terrarum. Ad auctoritatem D. Pauli, & ad alia ibi adducta respondetur, tam Clericos, quàm Monachos non debere se immiscere negotiis sæcularibus, sed respectu Clericorum quædam talia non dici, quæ quoad Monachos secundùm regulæ distinctionem illis prohibentur, *cap. alia, 16. quæst.1. cap. nunquam de manu, de consecrat.distinct.5.* ibi: *Ecce illi* (scilicet Presbyteri sæculares) *fruuntur suis rebus, ministrant Ecclesiis, adeunt balnea, vnguenta non spernunt, & in omnium flore versantur. Ad quod & ante respondi, & nunc breuiter respondeo, me in præsenti non de clericis disputare, sed monachum instituere,* &c. Et ad rationem, quæ colligitur *ex d. c.super specula,* ibi: *Quia Theologia studium cupimus ampliari,* &c. respondetur cum Panormit. ibi, *num.16.* aliud esse in audiente, qui est in actu discendi, qui potest ad arbitrium suum eligere studium scientiæ quam maluerit; & aliud in docente, qui docere tenetur scientiam quam didicit, in quo non potest considerari Theologicæ facultatis detractio, eo maximè, quia vt dicit Suar. *tom.5.de Censur.sect.23.disp.3.n.18. in fine,* exitus ad docendum has disciplinas rarissimus est, & vix moraliter contingit; & ideo non oportuit de illo specialem legem condere, quia ad ea, quæ frequentiùs accidunt, potius iura adaptantur, *l. nam ad ea, ff. de legib.* Denique ad indecentiam consideratam respondet gloss. *verb.si peritos,in d.l.repetita,C.de Episcop. & Cleric.* ibi: *Vt clerici prohibita non faciant, permissa autem à lege faciunt, vt suprà eodem, l.placet, & ideo suro leges debent, vt infrà de legibus, & constit. l.leges.* Et ad verba relata *dict.l.consulta diualia,* ibi, *Forensium disceptationum,* respondemus esse intelligenda de ministerio iudicandi inter laicos, & super rebus temporalibus iuxta propriam verbi significationem, de qua *in c.forus, de verborum signific.* & de ministerio aduocandi, quia Aduocati disceptant in foro, *l.quisquis,* cum aliis, *Cod. de postul.l.1.l. aduocati, Cod.de aduoc. diuers.iudicior.* & ad hæc duo disceptationum genera referunt sacri Canones indecentiam prædictam, *cap. sed neque procurationes,* ibi: *Procurationes villarum, aut iurisdictiones sæculares sub aliquibus Principibus sæcularibus viris, vt neque iustitiarius eorum fiat, cap. clericis,* ibi: *Neque Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut præpositi sæcularis, cap.1.* ibi: *In placitis sæcularibus postulare, ne clerici, vel mon. cap.1.* ibi: *Coram sæculari iudice Aduocati in negotiis sæcularibus fieri non præsumant, cap. Sacerdotis, de postulando.*

DVBIVM II.

An & quando docentes, vel studentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel ciuili, fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

Litterarum studia, tam in addiscentibus, quàm in docentibus ad vtilitatem publicam, & Catholicæ Fidei defensionem, & incrementum, sanæque doctrinæ conseruationem instituta fuisse, non est qui ignoret, & vt frustrarentur commoda quamplurima ex talibus studiis prouenientia, Iulianus ille Imperator apostata edictum publicum promulgari fecit, quo prohibuit Christianis, quos Galilæos vocabat, ne scholas frequentarent, in quibus scientiæ docentur; futurum sperans, vt absque liberali eruditione Religionem tueri suam non possent, vt post Ammianum Marcellin. *lib.22.& 25.* & Theodoret. *Ecclesiastica historia lib.3.* refert Francisc. Duaren. *de Sacris Ecclesia minister. libro 4.cap.2. prope med.* & addit Theodot. tyrannum illum impatienter lamentari solitum fuisse his verbis crudelitatis, & auaritiæ plenis, *propriis pennis configimur, ex nostris enim libris arma capiunt, quibus in bello aduersus nos vtantur.* Erat enim, vt de eo refert Ioannes Baptista Egnatius, *puer ingenio sublimi, callido, & litterarum ardentissimo*; postea, vt idem Ioan. Baptista testatur *libro 1. pag.371.* Christianos improbo quodam odio adeò insectatus, vt studia hisce interdixerit. S. Gregor. orat. 1. *in Iulianum*, vbi hoc eius factum appellat scelus, & tyrannidem, optimè Franc. de Monzon *en el espejo del Principe Christiano, lib.1. cap.36. folio 86.* ibi: *De laqual* (Iglesia Romana) *como se aparto el apostata Emperador Iuliano, luego entendio tambien en hazer destruir Vniuersidades, y Collegios, porque no habiesse sabios,* &c. 27

Pontifices verò tanquam veri Catholicæ Ecclesiæ parentes, & Imperatores, ac Principes Christiani illius defensores, & protectores, paterna solicitudine procurarunt ad scientiarum studia plurimis priuilegiis, & præeminentiis iuuentutem allicere, & scholas fundare, & erigere: & colligitur ex ratione text. *in cap. 2. de priuileg. in 6.* vbi Innocentius in erectione studij Generalis Romanæ Curiæ hoc ipsum insinuat, dicens: *Nos ad communem tam ipsorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna solicitudine intendentes,* &c. Quæ quidem studia si defecerint, id sine dubio vergeret in grande vniuersalis Ecclesiæ (quæ ad sui regimen viris litteratis permaximè noscitur indigere) dispendium, & iacturam, vt legitur *in cap. cum ex eo 34. de elect. lib.6.* 28

29 Hinc fit, quod licèt summi Pontifices statutis pœnis vsque ad beneficiorum priuationem ad residentiam omnes induxerint, vt videre est in titulis *de clericis non residentibus, in Decretalibus, & in Sexto,* nihilominus tamen iudicantes quàm vtile, & fructuosum esset Ecclesiæ Dei addiscere, & docere litterarum scientias, quibus regitur, & sustinetur, *dict. cap. super specula, de priuileg. dict. cap. cum ex eo,* Perett. *ad Extrauag. Ambitiosa, verb. ex quibus Ecclesia, num.21. de rebus Eccles. non alien.* Redoan. *de spol. quæst.9. §.vltim. numer.20.cum sequentib.* Carol. de Grassis *in tract. de effectibus clerical. in præl. à num.63.* cum aliis per me citatis

tis de officio, & potest. Episcopi, p.2, alleg.46. num.1. sta-
30 tuerunt vt tam docentes in Theologiæ facultate dum
in scholis docuerint, quàm studentes in ipsa, integrè
percipiant prouentus & fructus suarum Præbenda-
rum, & beneficiorum. Ita Henricus III. in d.cap. super
specula, fin. de magistr. ibi: Docentes verò in Theologica
facultate, dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa,
integrè per annos quinque percipiant de licentia Sedis
Apostol. prouentus Præbendarum, & beneficiorum suo-
rum, non obstante aliqua contraria consuetudine, vel sta-
tuta, cùm denario fraudari non debeant in vinea Domini
operantes, cap. licet 32. de præbend. & dignit. Concil.
Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1. in fine, ibi: Docentes verò
ipsam sacram Scripturam, dum publicè in scholis docue-
rint, & scholares, qui in ipsis scholis student, priuilegiis
omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & benefi-
ciorum suorum in absentia à iure communi concessis, plenè
gaudeant, & fruantur.

Ratio est, quia studiorum causa absentes, Reip.
31 causa abesse existimantur, glos. in cap. de quibusdam, 37.
dist. gloss. in d. cap. cum ex eo, & indulto Principis ab-
esse censentur, l. si cui 38. ff. ex quibus causis mai. ibi,
Si cui in prouincia sua Princeps assidere ex speciali bene-
ficio permiserit, puto eum Reip. causa abesse, &c. & con-
stat in nostris terminis ex d. cap. fin. de magistr. ibi: de
licentia Sedis Apost. Proindeque pro præsentibus ha-
beri debent, & præsentium commodis frui, l. quasi-
cum 78. ff. de legat. 3. & ibi copiosa additio margina-
lis Iacob. Cuiac. ad responsa Scæuolæ in l. Seia 20. §.
Pamphila, Digest. de fundo instr. ibi: inde verò non ma-
lè constituunt in cap. 14. de cleric. non resident. Ecclesia, &
in cap. vltim. de magistr. pro absente non haberi eum, qui
ad tempus studiorum causa alibi degit, &c. Luc. in tr. de
priuil. scholar. priuil. 10. & 11. vbi ait studiosos quoad
commoda pro præsentibus haberi, quoniam absentia
studiorum causa dicitur iusta, iustissima, probabilis,
honesta, rationabilis, priuilegiata, legitima, publicæ
vtilitatis.

32 Quare in docentibus, & addiscentibus sacram Scri-
pturam, quod percipere possint in absentia prouentus
& fructus suarum Præbendarum, & beneficiorum, re-
soluunt Horat. Luc. d. tract. de priuileg. scholar. priuil.
99. & 100. Rebuff. in simili tract. priuil. 29. & 31. Petr.
Lesnaud. de priuileg. Doctor. p.2. §.32. Iacob. Bcun.
de priuileg. Iurisconsult. p.1. priuil. 15. vbi num.6. in-
quit, quod non minus seruire dicitur Ecclesiæ qui do-
cet, vel studet, quàm cæteris Diuinis interessentes.
Fusch. de visitat. lib.2. cap.9. n.10. Nau. in man. cap. 25.
num. 120. Felin. cons. 18. Fr. Emman. Rodr. in sum.
tom. 1. cap. 33. num. 1. & tom. 2. cap. 36. num. 2. Didac. Pe-
rez ad l. 1. tit. 10 lib. 1. Ordin. & l. 8. tit. 2. gloss. 2. col. 74.
eodem lib. 1. Ordin. Anton. Gom. in explicat. Bullæ Cru-
ciatæ, cap. 7. ad 4. claus. num. 27. Carol. de Grassis de effe-
ctibus clericat. in prælud. à num. 106. Vgolin. de officio, &
potest. Episcopi, cap. 19. in princ. num. 6. & cap. 43. §. 2.
Azor. instit. moral. p.2. lib.4. quæst. 3. & cap. 5. quæst. 1.
& 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 180. Alex.
Moneta de distrib. quotid. p.2. quæst. 10. à princ. Sancta-
rel. var. resolut. quæst. 3. num. 9. cum seqq. Soloraan. de
iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 26. Bonacin. de
Horis Canon. disp. 1. quæst. 6. puncto 3. §. 9. num. 2. Nic.
Garcia de benefic. p.5. cap. 2. num. 54. cum seqq. Trul-
lenck in expesit. Decalog. lib. 1. cap. 8. dub. 12. §. 9. n. 2.
Ego de officio, & potest. Episcopi, p.3. alleg. 56. num. 18.
& de Canonic. & dignit. cap. 27. num. 46. & 47. Ma-
chado en su perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 4. p. 4.
33 tract. 4. docum. 9. Et magis corroboratur ex ante Eu-
geniana constitutione, cuius litteram præter alios re-
censet Nic. Garcia d. cap. 2. num. 59. & de ea meminie-
runt Didac. Perez d. l. 1. vers. vnde infero, & d. l. 8.
vers. inter alia, Ioan. Ocon. in cap. 3. de cleric. non. resid.
lib. 6. num. 37. Soloraan. d. cap. 14. num. 24. Machado d.
docum. 9. num. 5. quæ legentibus, vel studentibus,
etiamsi ob hanc causam non resideant, indistinctè
concedit omnes fructus, redditus, & prouentus, &
cum ea integritate, qua illos perciperent, si in suis
Ecclesiis personaliter residerent; quæ quidem Euge-
nij IV. Bulla concessa Rectori Vniuersitatis, & singu-
lis DD. Magistris, Licentiatis, Baccalaureis, Scholari-
bus Ecclesiasticis, tam Regularibus, quàm sæcularibus
Vniuersitatis studij Salmantini præsentibus, & futuris,
confirmata fuit per aliam Nicolai V. sub dat: Romæ
apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1407.
quartodecimo Kalend. Aprilis, Pontificatus sui anno pri-
mo: eamque Eugenij constitutionem ad quamlibet
Vniuersitatem approbatam extendunt Soloraan. &
Machado citatis locis, & benè explicat Cened. practic.
& Canon. q. 1. n. 31.

Primò amplia procedere non solùm in docentibus, 34
& addiscentibus sacram Scripturam, vel Theologiam
scholasticam, aut expositiuam, sed etiam in legentibus,
seu studentibus iuri Canonico, aut Ciuili, cap. cùm fra-
ternitatis, de cleric. non resid. d. cap. 2. de priuileg in 6.
gloss. verb. litterarum, in cap. cum ex eo, de election. in 6.
Iacob. Benn. d. priuil. 15. num. 4. vbi reddit rationem,
quia hodie ad benè Ecclesiam regendam non minus
prodest ius Canonicum, quàm Theologia. Moneta
dict. cap. 10. numer. 21. id declarat in audientibus
ius Ciuile, qui si fuerint Sacerdotes, Archidiaconi,
Decani, Præpositi, Cantores, vel personatum haben-
tes, non poterunt in absentia fructus habere suorum
beneficiorum, cùm illis prohibitum sit leges & Physi-
cam audire, in c. fin. ne clerici vel mon. Nicol. Garc.
d. c. 2. num. 65. Quintanad. lib. 4. Ecclesiastic. num. 51.
& 52. Didac. Perez d. l. 1. vers. vnde infero, & d. l. 8.
verb. Estudios generales, vers. inter alia, Vasquez in
opuscul. tractat. de benefic. c. 4. §. 2. artic. 2. dub. 2. n. 184.
Couar. var. lib. 3. c. 13. num. 2. Lorich. in Thesauro nouo
vtriusque Theolog. lit. L, verb. Lector, vers. secundo lecto-
res, Anton. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verb.
Studium, n. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30.
tractat. 3. cap. 5. num. 54. Less. de iustit. lib. 2. cap. 34.
dub. 29. num. 163. Solorz. in d. cap. 24. n. 26. Trullench.
d. dub. 12. num. 4. Machado d. docum. 9. num. 5. Palao in
opere morali, tract. 7. disp. 3. §. 9. num. 3. Ego d. alleg. 56.
n. 26. Et conducit dicta Bulla Eugeniana ibi: Indul-
gemus, &c. vt eorum singuli etiam perpetuis futuris tem-
poribus ibi in quacumque facultate licita & honesta per
octo menses continuos, vel interpolatim legendo, &c. per
quam ita nuncupatim Perez d. l. 1. vers. vnde infero, 35
ibi: quod etiam cuicumque facultati operam dantibus in
nostro insigni Studio Salmanticensi per Eugenij indultum
competit, &c. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 66. ibi: Et idem
erit in dicta ciuitate Salmantina in qualibet facultate
honesta, ex dicta Eugeniana, &c. num. 104. ibi: In Vni-
uersitate tamen Salmatina ex priuilegio Eugeniana su-
pra adducta poterit quis operam dare etiam Philosophiæ,
& Logicæ, & alij cuicunque facultati licita, & honesta,
&c.

Secundò amplia, seu potiùs declara procedere in do- 36
centibus, & studentibus in Studio generali, seu cele-
bri Vniuersitate, cap. tua, de cleric. non resid. d. cap. 2.
de priuil. in 6. ibi: Vbi generale regitur studium, Didac.
Perez in d. l. 1, vers. est etiam aliquando, Lel. Zecb. de
Republ. Eccles. tit. de cleric. num. 7. vers. 28. Horat. Luc.
ad fin. tract. de priuileg. scholar. titul. de his qui gaudent
priuilegiis scholar. n. 23. Nicol. Garcia d. c. 2. n. 55. Flo-
res de Mena var. q. 34. n. 19. Trullench. d. dub. 12. §. 9.
num. 3. in princ. Castro Palao d. §. 9. num. 1. Machado d.
docum. 9. n. 3. Ego d. alleg. 56. num. 21. Studium autem 37
generale

generale illud dicitur quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem, Chassan *in catalogo gloria mundi, p. 10. consid. 32.* Perez *d. l. 1. vers. ad secundum*, vbi dicit quod in Regno Castellæ præcipua studia sunt Salmanticum, Complutense, & Pincianum, Hottig. *in patrocinio pro Cæsaraugustano gymnasio, p. 1. à n. 13. & p. 3. num. 2.* Trullench. *d. §. 9. num. 3.* Machado *d. docum. 6. num. 3.* Solorzan. *d. cap. 14. num. 36.*
38 Ego *d. alleg. 56. n. 21.* Vnde non sufficit Studium, quod non est Vniuersitas, quamvis in eo optimè legatur, & publicè cuicumque audire volenti, Zerol. *verb. studium, §. 4.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 43. §. 1.* Trullench. & Machado *proximè citatis locis*, Nicol. Garc. *d. cap. 1. num. 55.*

39 Tertiò amplia, seu potiùs declara procedere in Cathedraticis, qui docent conducti, aut salariati, vel ratione stipendij, seu Cathedræ quam habent, non verò in iis, qui sponte, aut voluntariè legunt sine stipendio, & Cathedra, nisi legant cum licentia Vniuersitatis, seu claustri, siue collegij Doctorum; nam *in d. c. vlt. de magistr.* & in Concil. Trid. *d. c. 1.* solùm requiritur quod publicè in scholis doceant, seu legant, & de quolibet hoc titulo velit se à residentia excusare, requiritur licentia Vniuersitatis, seu claustri, quæ non debet dari nisi iis, qui apti, & vtiles videantur ad docendum. Ita Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 59. & 60.* Castro Palao *d. §. 9. n. 2.* Ego *d. alleg. 56. n. 27.*

40 Quartò amplia, seu potiùs declara procedere in docentibus, quamvis sint Parochi, nisi legant Grammaticam. Ita Nicol. Garc. *de cap. 2. num. 70.* Castro Palao *dict. §. 9. n. 4.* Trullench. *dict. 6. 9. n. 2. in fine*, & constat ex Bulla Eugeniana, ibi: *Vt fructus, redditus, & prouentus omnium, & singulorum suorum beneficiorum Ecclesiasticorum secularium, & Regularium, cum cura, & sine cura*, &c. Et licèt idem Nicol. Garc. *d. c. 1. n. 82.* dicat quatuor requiri, vt Parocho ex gratia concedatur per Sedem Apost. studendi facultas, ad hoc vt fructus suos faciat, nihilominus hodie cùm attento Concilio Trid.
41 non admittantur nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati, post illud non datur Parochiales Ecclesias obtinentibus studendi licentia, ac in absentia studiorum causa fructus percipiendi. Ita Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 81. & 84.* Ego *de officio, & potestat. Parochi, cap. 8. num. 27. & d. alleg. 56. num. 30. & in collect. ad*
42 *Concil. Trid. dict. cap. 1. num. 61.* vbi *num. 63.* refert decisum quòd Parochus ciuitatis potest ibi in publica Vniuersitate Sacram Scripturam legere, ita tamen vt cura animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patiatur.

43 Quintò amplia procedere etiamsi Præbendæ, quas obtinent docentes, sitæ sint in Cathedrali eiusdem ciuitatis, in qua publicè lectoris munere funguntur. Ita decisum referunt Nicol. Garc. *in addit. ad dict. cap. 2. num. 83.* Solorzan. *dict. cap. 14. num. 32.* Machado *dict. docum. 9. n. 8.*

44 Sextò amplia priuilegium hoc de percipiendis fructibus in absentia causa studij, non esse restringendum ad duos Canonicos, sed extendendum ad plures, dummodo id status Ecclesiæ patiatur. Ita Moneta *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 10. num. 20.* Ego *d. alleg. 56. num. 25.*

45 Septimò amplia priuilegium percipiendi fructus beneficiorum in absentia causa studij, quoad docentes non habere vllam temporis determinationem, sed eo gaudere quandiu docuerint. Ita Abb. *in d. c. vlt. de magistr. num. 4. & 5.* Moneta *d. quæst. 10. num. 10.* Castro Palao *d. §. 9. n. 11.* Ego *d. alleg. 56. num. 32.* In studentibus verò priuilegium huiusmodi illis non suffragari, vltra quinquennium à die quo cœperunt studere, probat text. *in d. cap. vltim.* & resoluunt Monet. *d. quæst. 10. num. 14.* Nicol. Garcia *d. cap. 2. num. 105.* Castro Palao *d. §. 9. num. 11.* Trullench. *d. lib. 9. n. 3. vers. hac autem licentia.*

Octauò amplia ad dictum priuilegium de percipien- 46
dis fructibus Præbendarum in absentia causa studij consequendum non requiri licentiam Episcopi in docentibus. Ita Nicol. Garcia *d. cap. 2. n. 87. & num. 559. ad 4.* Castro Palao *d. §. 9. num. 4. in fine*, Ego *d. alleg. 56. num. 33.* Requiri verò videtur in studentibus, per *cap. tuæ fraternitatis, de cleric. non resid.* vbi glos. *verb. indultum, d. c. cùm ex eo, de elect. lib. 6.* & declarauit Pius IV. *constit. sua incip. Sanctissimus, die 24. Nouemb. 1654. Monet. d. quæst. 10. num. 9.* Nicol. Garcia *d. capite 2. numer. 88.* Castro Palao *d. §. 9. numer. 7. vers. nihilominus.* Ricc. *in praxi aurea, resolut. 223.* Trullench. *d. dub. 9. num. 3. vers. secundò requiritur.*

Limita in distributionibus quotidianis, quæ absenti- 47.
bus causa studiorum non conceduntur, *cap. licèt, de præbend.* & circa hoc Concilium Trid. nihil innouauit. Ita Sandoual. *de offic. Eccles. p. 6. cap. 17.* Quarant. *in sum. Bullar. verb. residentia, vers. quod autem*, Gutier. *canon. lib. 2. cap. 15. num. 12.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. distributiones quotidiana, §. 3.* Gonzal. *d. §. 7. proœm. à num. 78.* Monet. *d. cap. 10. num. 23.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 166. num. 17.* Vgolin. *d. cap. 19. paragraph. 2. num. 6.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 2. tit. 23. l. 2. paragraph. 2. de residente. num. 67.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 495. in 1. edit. aliàs resolut. 386. num. 3. in 2. edit.* Castro Palao *d. §. 9. num. 13. in fine*, Solorzan. *d. cap. 14. num. 21.* Trullench. *d. §. 9. in princ.* Ego *d. alleg. 56. num. 19.*

Intellige de illis, quæ propriè distributiones appel- 48
lari possunt, quales non sunt quando tota grossa & massa communis Præbendarum in illis consistit, seu illæ solæ constituunt Præbendam, *glos. verb. distributiones, in fine d. cap. licèt 32. de præbend. & verbo receperint, vers. sed quid dices, in cap. 1. de cleric. non resid. lib. 6.* Petr. Gregor. *de benefic. cap. 7. num. 12.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 17. num. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. quæst. 7.* Gratian. *d. cap. 168. num. 29. & tom. 2. cap. 283. num. 10.* Cened. *d. quæst. 1. num. 31.* Zerol. *d. p. 1. verb. distributiones, num. 3.* Nicol. Garcia *d. cap. 2. §. 2. n. 443.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 70. num. 3.* vbi tenet quod quando Præbenda est tenuis, & ferè omnes fructus consistunt in distributionibus, absens causa studij lucratur etiam distributiones, dempta tertia parte; & sic quando omnes redditus consistunt in distributionibus quotidianis, eandem tertiam illarum partem detrahendam, vt iis, qui intersunt, accrescat, reliquum penes legentes, & studentes remanente, resoluunt Nicol. Garcia *in addit. ad d. cap. 2. num. 353.* Piasec. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 3. num. 10.* Prosper de August. *in addit. ad Quarant. d. loco, §. 1.* Ego *d. alleg. 56. n. 20.* Solorzan. *d. cap. 14. n. 27.*

Quæ pro studiosorum laboribus præmia illis non proponantur concedenda? cùm & mente & corpore semper intendant libris, etenim vt Flaccus monet,

——— Nihil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.
Ad summa nemo sine labore peruenit.

Nam, vt idem ait Comicus:

Qua pulchra sunt, multis constant laboribus.

Rectè quoque Euripides in Archelao, *labore expers quis celebris gloria.* Sic Liuius *lib. 4. decad. 1. Labor & periculum impenditur, vnde honor & emolumentum speratur.* Et D. Hieronym. *in epist. Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur.*

Nil mirum si Pontifices, si Reges tam ampla concesserint studentibus priuilegia; *nam*, vt inquit Eumen. Rhethor,

Rhetor. *in orat. pro instaurandis scholis Augustodunensibus: Littera omnium fundamenta sunt virtutum, vtpote continentia, modestia, vigilantia, patientia magistra; qua vniuersa cùm in consuetudinem tenera atate venerunt, omnia deinceps officia vita, ad ipsa qua diuersissima videntur, militia, atque castrorum munia conualescunt.*

Et rectè Cassiodor. 10. *var. epistol.* 3. ait quod *desiderabilis eruditio litterarum naturam laudabilem eximiè reddit ornatam; ibi prudens inuenit, vnde sapientior fiat; ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur; inde Princeps accipit, quemadmodum populos sub aqualitate componat: nec aliqua in Mundo potest esse Fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa notitia.* Et idem Tertullian. *de idololatria capite* 10. *non minus rectè dixit litterarum instrumentum esse ad omnem vitam.*

Quæ vt faciliùs assequi possint, necesse est vt præmiis, & priuilegiis ad scientias, & studia iuvenes incitentur, scimus enim bonas artes honore nutriri, atque hoc specimen esse florentis Reipubl. vt disciplinarum professoribus præmia opulenta pendantur. Symmach. *lib.* 1. *epist.* 73. *& epist.* 37. Cassiod. *lib.* 9. *var. epist.* 21. præmium artes nutrice scripsit, & *lib.* 7. *epist.* 5. manus larga artium nutrit ingenia, quando qui de victu non cogitat, perficere iussu festinat, *& epist.* 15. *in princip.* Claud. *de laudibus Stilichonis, panegyr.* 2. In eodem sensu Cassiodor. *lib.* 2. *epistol.* 16. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quisquam est qui non ad morum summa nitatur ascendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod scientia teste laudatur.

Vt enim, inquit Iustin. Episcop. *in Cantica Cantic. fruges non tam soli ingenio, quàm Cæli beneficio, & temperie latius proueniunt, ita quoque artes bona, eximiaque ingenia, Principum, ac Magistratuum benignitate excitantur.*

Nullius Abbatia Sancta Anastasia.

Abbas benedictus, & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti, Prælatitio habitu incedere, & regentiam Consilij supremi Italiæ obtinere potest.

VOTVM LXXXIV.

1 *Facti series.*
2 *Dubiorum propositio.*
3 *Abbatia Consistorialis qua dicatur.*
4 *Beneficij Ecclesiastici de essentia est perpetuitas.*
5 *Congregationes reformata Sancti Benedicti quinque sunt.*
6 *Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Iustina, nunc appellatur Cassinensis.*
7 *Abbatia Congregationum reformatarum S. Benedicti sunt temporales.*
8 *Prioratus S. Augustini, & S. Dominici sunt potius nuda officia, quàm Ecclesiastica beneficia.*
9 *Abbatia perpetua in reformatione an reperiantur?*
10 *Abbatia claustralis qua sit, remissiuè.*
11 *Beneficium quod confertur, dicitur etiam committi.*
12 *Abbates benedicti, & perpetuò possunt idem quod Episcopi Religiosi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum.*
13 *Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti aquiparantur.*
14 *Abbates, quibus à summo Pontif. collatio facta est habent jus administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum.*
15 *Religiosi obseruantes, qui sub Pralatorum obedientiâ existunt, jus non habent dispensandi fructus beneficiorum, quibus prasunt.*
16 *Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio, aliquando consecratio.*
17 *Abbatis benedictio, siue consecratio, auctoritate Apostol. collata tres operatur principaliores effectus.*
18 *Abbatis benedictio non est iterabilis.*
19 *Benedictio Abbatis est ornamentum, & quasi admiratio, & consecratio persona perpetua, & indelebilis.*
20 *Benedictionis Abbatis auctoritate Apost. collata effectus est collatio Ordinum minorum.*
21 *Benedictionis Abbatis alter effectus versatur circa vsum omnium ornamentorum, & insignium Pontificalium.*
22 *Papa potest simplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi.*
23 *Benedictio Abbatis est quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius.*
24 *Episcopi consecratio non imprimit characterem.*
25 *Vnctio in Episcopo non est de essentia consecrationis, sed est quadam caremonia accidentaria.*
26 *Consecrationis Episcopi essentiale consistit in impositione manuum, verborum forma non exclusa.*
27 *Abbatia in multis aquiparatur Episcopatui.*
28 *Abbas temporalis non est benedicendus.*
29 *Pontificalia insignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò reipsâ benedictione accepta.*
30 *Abbas auctoritate Apostol. benedictus, insigniis, & ornamentis Pontificalibus vtens pracedit omnibus Pralatis Ecclesiasticis non benedictis, nec consecratis.*
31 *Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur sicut Episcopus ad faciendum processum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad professionem Fidei.*
32 *Mensam Abbatialem, & sigillum cum propriis armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit.*
33 *Abbas contrahit Matrimonium spirituale cum Ecclesia.*
34 *Abbates ad Concilia generalia vocandi sunt sicut Episcopi.*
35 *Legato qui non sit à latere minimè subjiciuntur Abbates benedicti, & titulati.*
36 *Abbas qui cura, & conuentu caret, non tenetur residere.*
37 *Monachi nigri S. Benedicti qui? remissiuè.*
38 *Religiosus professus in vna Religione, ex qua assumitur ad Pralaturam alterius auctoritate Papa, non tenetur in secunda expressam professionem emittere.*
39 *Essentialia ad veram professionem emittendam qua? remissiuè.*
40 *Habitus Monachorum S. Benedicti reformatorum in quo differat à claustralibus non reformatis, ostenditur.*
41 *Habitus Sancti Benedicti essentiale in quo consistat, ostenditur.*
42 *Scapulare habere sufficit vt Monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur.*
43 *Scapulare portans retento colore habitus, quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti.*

44 *Habitus*

44 *Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & claustralium quis?*
45 *Abbates reformati temporales in priuilegio Apost. gestare possunt habitum Prælatitium.*
46 *Verba in dubio iuris ita interpretanda sunt, vt naturæ contractus, & dispositionis non repugnent.*
47 *Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum.*
48 *Monachi non obligantur sub peccato mortali, nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex iure, & vi tenore regulæ.*
49 *Abbas potest secum dispensare in illis casibus, in quibus potest cum subditis.*
50 *Clericis prohibetur cupiditatis negotia suscipere.*
51 *Monachorum nullus forensis negotij susceptor, vel executor existat.*
52 *Religiosi, & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia sæcularia exercenda.*
53 *Episcopis, & Sacerdotibus olim licebat inter sæculares iudicare causas ciuiles.*
54 *Reges in Hispania olim causas tam ciuiles, quàm criminales Episcopis iudicandas committebant.*
55 *Clerici possunt exercere iurisdictionem temporalem annexam Ecclesiasticæ iurisdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum.*
56 *Clericis, & Regularibus personis prohibitum est munus iudicandi causas ciuiles, non ex certa natura actus, quia per se malus est, sed ex speciali iuris prohibitione.*
57 *Monachorum nomine in Decreti, & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti professi sunt.*
58 *Canonicorum Regularium appellatione in Decreti, & Decretalium libris veniunt professi regulam S. Augustini.*
59 *Religiosus poterit esse arbiter, & forensis negotij susceptor, exposcente monasterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia.*
60 Cap. eos qui, 20. q. 3. *declaratur.*
61 *Monachorum appellatione in odiosis non comprehenduntur Abbates.*
62 Cap. Sacerdotibus 2. ne clerici, vel monachi, *declaratur.*
63 *Clericus laico deseruire non potest in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis.*
64 *Regum ministri speciali nota digni sunt.*
65 Cap. sed nec 4. ne clerici, vel monachi, *declaratur.*
66 *Iustitiarius quid significet in iure Canonico.*
67 *Clerici an possint esse Consiliarij, seu ministri in Curiis Principum, & Regum?*
68 *Ecclesiastica persona dicuntur tam Clerici, quàm Regulares.*
69 *Curiales qui dicantur, ostenditur.*
70 *Curialium irregularitas laicis imposita durante officio.*
71 *Clerici post Ordines susceptos, licèt Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt.*
72 *Irregularitas aliquando impedit solam susceptionem, non vsum.*
73 *Clerici sine metu alicuius irregularitatis occasione Curialitatis contracta possunt esse iudices Principum in causis ciuilibus.*
74 Cap. clerici, §. iubemus, ne clerici, vel monachi, *declaratur.*
75 *Sacerdos potest Principis vices agere in iurisdictione sæculari exercenda.*
76 *Præpositi sæcularis appellatione quis veniat?*
77 *Sententiam sanguinis nullus clericus dictare, aut proferre potest.*
78 *Clericus ex commissione Principis benè potest cognoscere de causis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem sanguinis.*
79 *Ecclesiastica persona si fuerit alicuius Principis sæcularis Consiliarius, cum eo absque metu irregularitatis concurrere potest in lege edenda, qua delinquentibus imponatur pœna sanguinis.*
80 *Clerici, & Religiosi prohibentur grauissimis pœnis in bello militare.*
81 *Clerici, & Religiosi quando possint ad bellum iustum persuadere, & hortari?*
82 *Clericus potest esse de consilio rerum bellicarum.*

REuerendissimus D. M. Fr. Alphonsus Vasquez de 1
Miranda, Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum fuit ad præsentationem Regis Catholici promotus ad Abbatiam Sanctæ Anastasiæ Ordinis Sancti Benedicti in Regno Siciliæ, ad cuius fauorem mediante dicta præsentatione expeditæ fuerunt Bullæ Apostol. sub dat. Romæ 3. Id. Martij 1636. in quibus hæc reperiuntur verba: *Prædicto monasterio, quod Conuentu caret, &c. de persona tua Apostol. auctoritate prouidemus, teque illi in Abbatem præficimus, & pastorem, curam ipsius monasterij, ac huiusmodi regimen, & administrationem tibi in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo*, &c. Deinde facultas ei conceditur ad benedictionis munus recipiendum, vt videre est ibi: *Nos enim tibi vt à quocumque malueris Catholico Antistite gratiam, & communionem Sanctæ Sedis habente munus benedictionis recipere licitè valeas, ac eidem Antistiti vt illud tibi impendere possit, per præsentes licentiam, & facultatem concedimus*, &c. Postmodùm cùm Abbatia prædicta sit Ordinis S. Benedicti, illi ordinatur vt post captam possessionem habitum istiusmet Ordinis gestet, necnon cum statutis, & ordinationibus illius se conformet, prout apparet ex sequentibus verbis: *Volumus autem vt tu, cum primum possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis prædictorum fueris pacificè assequutus, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis geritur & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti regularibus institutis te conformes*, &c. Denique additur: *Nullumque aliud monasterium dicti, seu alterius Ordinis, aut beneficium Regulare, vel sæculare, in titulum, vel commendam obtinere possis*, &c. Et sic in prædictorum exe- 2
cutionem idem Reuerendissimus D. Abbas possessionem dictæ Abbatiæ, necnon solemnem benedictionem cum cæremoniis in Pontificali Romano insertis, sub *tit. de benedictione Abbatis*, auctoritate Apost. obtinuit, & habitum dictæ Religionis Sanctæ Mariæ de Mercede in habitum monachalem Ordinis Sancti Benedicti commutauit, & in actu benedictionis Abbatialis à consecrante insignia, & habitum Prælatitium ab Abbatibus perpetuis, titulatis, & benedictis auctoritate Apost. illius Ordinis gestari solitum recepit, & de præsenti portat.

Nunc verò de duobus fuit dubitatum. Primò an li- 3
ceat dicto Reuerendissimo D. Abbati prælatitio habitu incedere? Secundò, an illi obstet aliquid vel ratione primæ professionis in Ordine Sanctæ Mariæ de Mercede, vel occasione Prælatitiæ dignitatis Regularis, quam modò obtinet, quin possit obtinere Regentiam Consilij supremi Italiæ, de qua fuerat dignissimè prouisus per Regem Catholicum, absque alia Apostol. dispensatione.

Ad primum dubium, & pro veriori illius resolutio- 4
ne est aduertendum, quod Abbatia de qua agitur, est & dicitur consistorialis, quia ad præsentationem Regis Catholici, & ad institutionem Sanctæ Sedis Apostol. spectat, Nicol. Garcia *de benefic. part. 5. cap. 5. num. 214.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 5. q. 2. & disput. 7. quæst. 1.* Est etiam perpetua, proindeque beneficium

beneficium, cum hæ qualitates ſint de eſſentia benefi-
cij Eccleſiaſtici, Rota *in Palentina Abbatia de Beneui-
uere*, 14. *Aprilis* 1617. *coram bona mem.* Coccino,
quam refert Tamburin. *de iure Abbatum in fine tom.*3.
deciſ. 15. Doctores agentes de diuiſione beneficij in
ſæcularem & Regularem, præſertim Nicol. Garc. *de be-
nef. p.*1. *cap.*6. *à num.*2. Tamburin. *d. tom.*3. *diſp.*9.
*q.*2. *num.*9. Ego *de iure Eccleſ. vniu. lib.*3. *cap.*4. *n.*84.
& 85.

5 Et ideo nulli Congregationi reformatæ & obſer-
uanti ſancti Benedicti ſubjicitur, quæ quinque nume-
rantur, & ſub quinque etiam Generalibus, & cum di-
uerſis conſtitutionibus gubernantur, & reguntur, de
quibus Franc. Suarez *de Relig. tom.*4 *tract.*9. *lib.*2. *c.*3.
Tamburin. *de iure Abbatum*, *tom.*1. *diſp.*24. *quæſt.*5.
*num.*49. 53. 54. 57. *&* 58. Ego *de iure Eccleſ. lib.*1. *c.*41.
6 *num.* 38. Et de Congregatione Hiſpan. ſeu Valliſo-
letana Ouiedo *de Repub. Regul. p.*1. *tract.* 10. *cap.* 1.
Nam licèt Abbatia, de qua agitur, ſita ſit in Regno Si-
ciliæ, eſt tamen indepédens, & prorſus exempta a Con-
gregatione Italica, quæ olim dicebatur ſanctæ Iuſtinæ
de Padua, nunc verò appellatur Caſſinenſis, eo quòd
vnita fuit Abbatiæ Montis Caſſini, vt conſtat ex Bulla
Iulij II. apud Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſ-
put.* 24. *quæſt.* 5. *num.* 54. ibi: *Necnon Congregationem
ipſam propter nomen & dignitatem monaſterij huiuſ-
modi (quod aliorum monaſteriorum dicti Ordinis ca-
put eſt, vt præfertur) de cætero Caſſinenſem Congrega-
7 tionem, alias ſanctæ Iuſtinæ nuncupari debere*, &c. Om-
nes enim huius Ordinis Abbatiæ, quæ vnitæ reperiun-
tur alicubi ex Congregationibus reformatis, tempora-
les ſunt, & ad electionem generalium Capitulorum, ſeu
ipſorum Monachorum vtplurimùm ſpectant, Aſcan.
Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 12. *q.* 2. vbi *à num.* 17. refert
omnes Abbatias Congregationis Caſſinenſis eſſe
temporales, & ad electionem Capitulorum generalium
ſpectare, ex Bulla Alexandri VI. confirmatoria alterius
8 Eugenij IV. quam quidem Alexandri VI. Bullam re-
fert Tambur. *in fine tom.* 1. *pag.* 484. Et ſic tales Abba-
tiæ temporales potius nuda officia, quàm Eccleſiaſtica
beneficia dici poſſunt, prout nec eſſe poſſunt Prioratus
ſancti Dominici, & ſancti Auguſtini, ac ſimiles, ita do-
cent Renat. Chopin. *lib.* 1. *monaſt. tit.* 1. *n.* 4. Emman.
Rodriq. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 14. *art.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancel. gloſ. 8. *n.* 52. *cum ſeqq.* Antonin. Diana *moral.
reſol. p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 156. Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 7.
q. 1. *num.* 161. Ego *de officio Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 57.
num. 175.

9 Sunt quoque Abbatiæ quædam beneficia Regularia
perpetua, nulli Congregationi vnita, & de præſentatio-
ne Regis Catholici, quarũ tamen monachi vniti refor-
mationem receperunt, & Congregationis tanquam eius
membra ſunt, qui non ab Abbate, ſed per Vicarium aut
Priorem eiuſdem reformationis gubernantur & regun-
tur, vt in Regno Siciliæ aliquæ Abbatiæ & monaſte-
ria monachorum reperiuntur, quorum meminit Aſcan.
Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 14. *q.* 6. *n.* 2. *&* 3.

10 Ex dictis primò infertur, Abbatiam, de qua agimus,
eſſe clauſtralem, & nulli dictarum Congregationum
ſubjici: de qua materia videas Nauarr. *commento* 2. *de
Regular. à num.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 34.
art. 7. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub* 11. *à num.* 90. *&
dub.* 12. *à num.* 98. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2.
cap. 19. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6.
à n. 36. *& lib.* 7. *cap.* 32. *n.* 71.

11 Secundò infertur ex verbis dictæ Bullæ collationis
Abbatiæ, de qua agitur ibi: *Prædicto monaſterio de per-
ſona tua Apoſt. auctoritate prouidemus, teque illi in
Abbatem præficimus, & Paſtoralem curam ipſius*, &c.
plenariè committendo, conſtare dictam Abbatiam eſſe
collatiuam, ac in titulum conferri ſolitam, & colligitur
ex Rota *deciſ.* 77. *p.* 1. *diuerſ.* vbi concludit beneficium
quod confertur his verbis, *de illo tibi prouidemus*, vel
illi de te prouidemus, &c. *teque illi*, &c. propriè dici in
titulum conferri, non obſtante verbo, *committimus*;
quia beneficium, quod confertur, dicitur etiam com-
mitti, *cap. cum in illis, de præbend. in* 6. *Clem.* 1. *de ſuppl.
negl. Clem. ne in agro Dominico, de ſtatu monach.* Nicol.
Garc. *de benefic. p.* 4. *cap.* 4. *num.* 2. & conſtat ex forma
creandi Abbates perpetuos apud Cæremoniale ſanctæ
Romanæ Eccleſiæ *ſect.* 10. *c.* 4. *&* 5. quam tranſcribit
Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 8. *quæſt.* 3. *pag.* 84. *col.* 2. *ad fin.*
quæ quidem forma prouidendi ampliora priuilegia &
præeminentias concedit, ad not. per Fr. Emman. *quæſt.
Regul. tom.* 1. *q.* 7. *art.* 10. Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 16. *q.* 4.
& diſp. 10. *q.* 1. *à num.* 26.

Tertiò infertur, Abbatibus huiuſmodi plenam con- 12
cedi Abbatiarum & beneficiorum ſuorum adminiſtra-
tionem, vt colligitur ex verbis dictæ Bullæ, *curam ipſius
monaſterij, ac huiuſmodi regimen & adminiſtrationem
in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committen-
do*, &c. eo modo quo concedi ſolet Religioſis ad Epiſ-
copatum aſſumptis; nam & iſtis cum ſimilibus verbis
conferuntur Epiſcopatus; & ſic nulli dubium eſſe po-
teſt, Abbates, de quibus agitur, circa bona temporalia,
fructus, ac redditus Abbatiarum ſuarum poſſe idem
quod poteſt Epiſcopus Religioſus; & beneficiatos Re-
gulares circa prædicta poſſe omnia, quæ gerere valent
beneficiarij ſæculares, vt docent Zabarel. *in Clem.* 2.
§. ſed & tales, de vita & honeſt. cleric. Nau. *commento* 3.
de Regul. à num. 6. *vſque ad* 12. *& de redditib. q.* 1. *mo-
nito* 8. *& lib.* 3. *tit. de ſolut. conſ.* 7. *num.* 7. *&* 12. *& tit.
de donat. conſil.* 6. *num.* 4. *& de ſtatu monach. conſil.* 13.
num. 4. *&* 8. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 11. *à nu-
mero* 92. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *q.* 2. *&
cap.* 10. *q.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 5. 6.
& 7. *& q.* 58. *artic.* 8. Anaſtaſ. Germon. Redoan. &
alij, quos referunt, & ſequuntur Iacob. de Graff. *in aur.
dec. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 43. Sanch. *in præcepta De-
calogi, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 31. *n.* 74. *&* 76. Suar. *de Relig.
tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 19. *à num.* 24. Layman. *in
Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *n.* 11. Villalob.
in ſum. p. 2. *tract.* 35. *difficul.* 40. *n.* 18. Ego *de officio &
poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 114. *num.* 22. Rot. *deciſ.* 372.
n. 4. *p.* 1. *diuerſ.*

Æquiparantur enim Religioſi in Epiſcopum electi, 13
& illi qui ad aliquod beneficium ſunt promoti, quaſi
idem ius de vtriſque eſſe videatur: ſic colligitur ex
adductis per Nau. *conſ.* 13. *de Regul. n.* 18. & per Azor.
d. p. 1. *lib.* 12. *cap.* 10. *q.* 6. *& p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *q.* 2. vbi
de Abbatibus, qui Inſignia Pontificia geſtant, Leſſ. *d.
lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 29. vbi quod Religioſi bene-
ficiarij, vti Abbates, Priores, Commendatores haben-
tes beneficia Regularia vel ſæcularia, habent ius admi-
niſtrandi, & diſpenſandi fructus ſuorum beneficiorum,
& poſſunt eos expendere in proprios vſus neceſſarios,
& decentes: & idem docet de Abbatibus, quibus à 14
Summo Pont. collatio facta eſt, *eod. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 11.
à num. 91. præſertim *n.* 94. *& dub.* 12. *à n.* 95. Franc.
Suarez *d. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 19. *à num.* 24. Layman.
d. lib. 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. *& tract.* 5. *cap.* 1. *num.* 9.
Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 27. *art.* 1. Secus autem dicendum
de Religioſis obſeruantibus, qui ſub Prælatorum
obedientia exiſtunt, vt per Nauar. *commento* 2. *de* 15
Regul. à num. 1. *& conſ.* 13. *de ſtatu monach.* Fr. Em-
man. *d. tom.* 1. *quæſt.* 27. *art.* 2. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 18.
num. 25. Suar. *tom.* 3. *de Relig. tract.* 7. *cap.* 15. Ouiedo
p. 1. *tract.* 9. *cap.* 1. *q.* 1. *&* 3. Anton. Perez *ad regul.
S. Benedicti, cap.* 33. *commento* 2. *à n.* 15. *& dub.* 3. *per
tot.*

Quartò infertur, gratiam conceſſam à Pontifice in 16
dicta Bulla dicto Reuerendiſſimo Abbati recipiendi

auctoritate Apost. benedictionem, importare nouam
aliam Prælatitiis vestibus similiter vtendi; pro cuius
conclusionis clariori & faciliori explicatione sciendum
est, benedictionem Abbatis auctoritate Apost. impar-
tiendam, seu impositam aliquando in iure nostro vo-
cari ordinationem, vt *in cap. Abbas, & in cap. Abbatem,*
el 1. & in cap. Abbatem, el 2. & in cap. quàm sit necessa-
rium 18. quæst. 2. nunnunquam appellari consecratio-
nem, vt *in cap. alienationes 37. 12. quæst. 1.* ibi: *Abbas*
qui secundum Ecclesiæ suæ vsum consecrandus est, &c.
Et licèt magis communiter & propriè scriptores illam
vocent benedictionem, nihilominus plures expressè
illam consecrationem dicunt, & ita loquuntur inter
alios Oldrad. *cons. 14. num. 4.* Felin. *in cap. inter mona-*
steria, in princ. de re iudic. Henriq. *in sum. lib. 10. de Sa-*
cram. Ordin. cap. 7. Auila *de censur. p. 2. cap. 3. disput. 1.*
Suar. *tom. 3. in 3. p. disp. 13. sect. 2.* Villalob. *p. 1. tract. 4.*
differ. 11. Ego *de offic. Episcopi, p. 2. alleg. 3. n. 4.* In Pon-
tificali Romano sub diuersis titulis agitur de benedi-
ctione Abbatum auctoritate Apostol. & de benedictio-
ne Abbat. auctoritate Ordinarij, inter quas benedictio-
nes plures reperiuntur differentiæ, quarum vna & prin-
cipalis est, quod Abbates auctoritate Apost. benedicti
ornamentis Pontificalibus vti possunt, non sic qui be-
nedicuntur auctoritate Ordinarij.

17 Benedictio, siue consecratio Abbatis auctoritate
Apost. collata tres operatur principaliores effectus. Pri-
mus est, & consistit in constituendo aliquem in Abba-
tem & Prælatum per modum status & perpetuitatis,
qui quidem etiam conuenit Abbatibus auctoritate or-
dinaria benedictis: ita colligitur ex Pontificali Roma-
no *in rub. de benedict. Abbat. auctorit. Apost.* cùm Epis-
copus benedicens & manus imponens super benedi-
cendi caput, dicit: *Vt qui per nostra manus impositio-*
nem Abbas hodie constituitur sanctificatione dignus,
&c. Et alibi in eodem Pontificali dicitur per hanc be-
nedictionem acquiri dignitatem, ibi: *Da huic famulo*
tuo prosperum suæ dignitatis effectum, &c. & deinde:
Tribue huic famulo tuo adeptam bene gerere dignitatem,
18 &c. & alibi: *Vt huic famulo tuo, quem ad Pastoralis*
officij culmen subire voluisti, &c. Vnde fit certum, Ab-
batis benedictionem non esse iterabilem, nec etiam
tradi propter officium temporale: sic Nauarr. *cons. 2. de*
statu monach. & cons. de Sacram. non iter. Fr. Emman. *d.*
tom. 1. quæst. 12. art. 3. & q. 16. art. 3. cum duobus seqq.
Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 19. num. 2.* Ouiedo
de Republ. Regul. p. 2. tract. 1. cap. vnico, q. 2. n. 81. Tam-
burin. *d. tom. 1. disp. 11. q. 3. n. 5. vers. præterea*, vbi re-
fert hac de re determinationem Eugenij IV. & subdit
19 Suar. *d. c. 29. num. 1.* quod benedictio Abbatis est orna-
mentum, & quasi ordinatio, & consecratio personæ
perpetua, & indelebilis, & eodem *tom. 4. de Relig. tr. 8.*
lib. 1. cap. 30. n. 6. addit in ipsa benedictione Abbatis
dici per eam ordinari Abbatem, & constitui in Ordi-
ne Prælatorum Ecclesiæ, & quodammodo participare
20 dignitatem Episcopalem. Secundus effectus benedictio-
nis Abbatialis auctoritate Apostolica, qui communis
est etiam illis, qui auctoritate Ordinarij in Abbates
sunt promoti, est collatio Ordinum Minorum, vt con-
stat ex *cap. quoniam, 69. dist. & ex cap. cùm contingat, de*
ætate & qual. nisi quod si Episcopus tertiò requisitus
benedicere Abbatem, sine causa renuerit, posset ipse
Abbas non expectata benedictione Ordines Minores
conferre, ac omnia quæ sui sunt muneris præstare, *c. 1.*
de suppl. negl. Præl. citati per me *de iure Eccl. vniu. lib. 1.*
21 *cap. 17. num. 46.* Tertius effectus dictæ benedictio-
nis, & qui solùm auctoritate Apost. benedictis compe-
tere videtur, versatur circa vsum omnium ornamen-
torum, & insignium Pontificalium, Mitræ scilicet,
annuli, & cæterorum similium, *cap. vt Apostolica, de*
priuileg. in 6. & constat ex Pontificali, vbi cum il-
lis orationibus & benedictionibus, quibus hæc orna-
menta Episcopis conferuntur, dantur eadem etiam
Abbatibus auctoritate Apost. benedictis, vt aduertit
Tamburin. *d. tom. 1. disp. 11. quæst. 1. num. 4. & disp. 20.*
quæst. 1. & 2. & disp. 21. 23. & 24. quamvis iam hodie
omnes ferè Regularium Abbates, vel priuilegio, seu
permissione summorum Pontificum, licèt benedictio-
nis munus non acceperint, vti valent Baculo, & cæte-
ris Pontificalibus, ac insignia deferre, vt notaui *d. lib. 2.*
cap. 17. num. 47.

Et licèt, vt suprà diximus, Abbas etiam non benedi- 22
ctus Ordines Minores conferre valeat, si Episcopus
tertiò requisitus benedicere Abbatem renuerit, non ex
eo sequitur benedictionem ex se, & de iure non produ-
cere illum secundum effectum, quia quod ante diximus,
procedit ex speciali Pontificis concessione; nam secun-
dùm probabilem opinionem, vt tenent Victoria *de*
Sacram. Ordinis, num. 134. & 237. Fr. Emman. *d. tom. 1.*
q. 13. art. 1. & in sum. c. 13. n. 9. tom. 2. Suar. *d. tom. 4. de*
Relig. tr. 8. lib. 2. c. 29. n. 3. potest Papa simplici Sacerdo-
ti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus con-
ferendi, & nihilominus non desinit ob id hæc potestas
ordinandi Subdiaconum esse proprius effectus con-
secrationis Episcopalis.

Quintò infertur errasse nonnullos existimantes Ab- 23
batum benedictionem esse solam deprecationem, in
qua deprecatur vt Abbas suum officium ritè & rectè
obire valeat; id enim conuincitur manifestè tum ex
text. *in c. manus, 1. q. 18.* dum ait manus impositionem
aliud non esse nisi orationem super hominem, & se-
cundum glos. Turrect. & alios ibi loquitur ille text. de
impositione manus reconciliatoria, non verò ordinato-
ria: tum etiam ex Pontificali Romano, quo attento, &
ejus verbis perspectis, per benedictionem, & manus im-
positionem constituitur Abbas in suo gradu, & digni-
tatem accipit, ac consecrationem lato modo sumptam,
quæ habet certam connexitatem cum vera consecra-
tione Episcopi; quia licèt absque dubio illa Abbatia
sit quoddam ornamentum spirituale consecratione
Episcopi inferius, in eo tamen conueniunt quod bene-
dictio Abbatis characterem non imprimit, plures apud
Tambur. *d. tom. 1. disp. 11. q. 4.* prout illud nec imprimit 24
Episcopi consecratio, juxta sententiam S. Thomæ *in*
addit. ad 3. p. q. 40. art. 5. Henriq. *in sum. lib. 10. c. 2. in*
princ. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 1.*
n. 5. Bouacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnica, puncto 1. n. 3.*
Villalob. *in sum. p. 1. tr. 11. diffic. 2.*

Et quamvis in consecratione Episcopi vtatur vn- 25
ctione sancti Chrismatis, non verò in benedictione
Abbatis, id non procedit quia vnctio sit in Episcopo
de essentia consecrationis, sed est quædam cæremonia
accidẽtalis, vt expressè docet Card. Bellar. *lib. 1. de Sacr.*
Ordinis, c. 12. ibi: *Vnctio non est quidem cæremonia Sa-*
cramentalis, sed accidentaria; & colligitur ex *c. 1. de sa-*
cra Vnct. & ideo idem Card. Bellarm. *d. lib. 1. c. 9.* cum 26
Syluest. & aliis resoluit in impositione manuum, verbo-
rum forma non exclusa, consistere essentiale consecra-
tionis; & idem dicendum de benedictione Abbatis, vt
apparet ex Pontificali, & expressit text. *in cap. quoniam,*
69. dist. ibi: *Si dumtaxat eidem Abbati manus impositio*
facta noscatur ab Episcopo, secundum morem proficien-
dorum Abbatum, &c. Et ideo nil mirum si Abbatia in 27
multis æquiparetur Episcopatui, Oldrad. *cons. 14. vers.*
non obstat, circa fin. n. 10. Card. Tusch. *pract. concl. tom. 1.*
lit. A, concl. 29. n. 1. Ego *de iure Eccl. lib. 1. c. 17. n. 5.* &
per illã participari quodãmodo dignitatem Episcopalẽ
dicit Suar. *citato loco.* Nam ex multis juribus colligitur
hæc æquiparatio, vt videre est *in c. si quis deinceps, 16.*
q. 7. ibi: *Episcopatum, vel Abbatiam, & in c. cum illorum*
32. de sent. excom. ibi, *aut in Episcopum, aut Abbatem, &c.*
& in cap. præsenti, de offic. ordin. lib. 6. ibi: *Episcopi, vel*
eorum

eorum superiores,& Abbates,& quivis alij pralati, &c. cum aliis adductis per Franc. Viu. *decis*.414. Fr. Emman.*dict.tom*.1.*q*.17.*art*.3.Cened.*ad Decret,collect*.79.*num*.4. Aloys. Ricc. *in collect. decis.p*.6. *collect*.2414. Malder.2.2.*tract*.9.*cap*.2.*dub*.1.Tamburin.*dict.tom*.1.*disp*.1.*q*.5.*num*.4. & *disp*.5.*q*.20.*num*.4. & *disput*.13.*q*.1.*num*.18. Ouiedo *de Republ. Regular.p*.2.*tractat*.1.*cap.unic.q*.2.*à n*.74. Ego *de iure Eccles.lib*.1. *cap*.17.*num*.3.4. & 7. & *in collect.ad cap.ut Abbates*, *n*.6. *de atate*, & *qualitate*, & *ad cap. tuam in Domino*, *eodem tit. num*.2.

28 Sextò refertur de iure nullum Abbatem temporalem esse benedicendum, quia vt suprà dixi, hæc Abbatia solùm Abbatibus, qui in titulum perpetuum Abbatias obtinent, conferenda est,nam id insinuant diuersa priuilegia, quibus conceduntur Abbatibus temporalibus prærogatiuæ benedictionis, licet illius munus non acceperint, vt notauit Tamburin. *d. tom*.1. *disp*.11.*q*.1.*n*.2.& tale in specie concessit Eugenius IV. Monachis Cassinensibus, quod refert idem Tamburin. *in fine d. tom*.5.*pagin*.493. per hæc verba. *Volentes insuper, quod Pralati Congregationis prafata, licèt munus benedictionis non acceperint, perinde tamen monasteria ipsius Congregationis regere, & administrare, ac omnes actus in ipsis valeant exercere, ac si munus huiusmodi fuissent consequuti*, &c. quod quidem priuilegium operatur hunc effectum in temporalibus Abbatibus, quem natura ipsa, & iure attento inducit benedictio ipsa auctoritate Apost. collata, absque noua alia concessione, vt constat ex Pontificali, & notauit Tamburin. *d. tom*.1.
29 *disp*.11. *quastione* 1. *num*.1. advertens insignia Pontificalia ex vi privilegiorum concedi temporalibus Abbatibus, perpetuos verò ea consequi reipsa benedictione accepta.

30 Septimò infertur Abbatem auctoritate Apost.benedictum,insigniis,& ornamentis Pontificalibus vtentem præcedere omnibus Prælatis Ecclesiasticis non benedictis,nec consecratis,tam in consiliis,quàm in quibuscomque aliis functionibus, & locis, Protonotariis de numero participantium, ac Nunciis Sanctæ Sedis Apost. exceptis. Ita Nau. *consil*.1.3. & 4.*de maior*. & *obed*.Azor.*instit.moral.p*.1.*lib*.12.*c*.20.*q*.18.Lotter.*de re benefic.lib*.1.*q*.17. Pacian. *de probat,lib*.2.*c*.28. *n*.6. & 40. Tamburin.*dict.tom*.1.*disp*.25.*q*.2.& 6. Ouiedo *de Rep.Regul.p*.2. *tract*.1.*c.unic.q*.2.*n*.79. Ego *de iure Eccles.lib*.1.*cap*.17.*n*.58.& 72. & habetur *in Caremoniali Episcoporum iussu Clementis VIII. edito,lib*.1.*c*.13. & 23. ibi: *Abbates benedicti, & post eos, si erunt, alij qui Protonotarij supranumerarij, Generales Ordinum post Abbates,& Protonotarios supranumerarios*, &c. & ita fuisse in Concil. Trid. & in aliis observatum refert Ascan. Tamb. *d.tom*.1.*disp*.25.*q*.4.*n*.3. *cum seqq*.

31 Octauò infertur, Abbatem cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, & beneficiatus duplex dicitur, teneri, & obligatum esse sicut Episcopum ad faciendum processum informatiuum de genere,vita,& moribus & ad professionem Fidei emittendam, ex Tamburin. *d.*
32 *tom*.1.*disp*.8.*q*.1.& *q*.3. & ad Bullas Apost.expediendas, vt beneficij possessionem consequi valeat, idem Tamburin.*eod.tom*.1.*disp*.9.*q*.1. & ad habendam propriam mensam, quæ dicitur Abbatialis. Ego *de officio & potest. Episcopi,p*.3.*alleg*.58.*n*.16. Rota *decis*.204. *p*.2.*recent*. Et posse habere sigillum authenticum cum propriis armis,resolvit idem Tambur. *d.tom*.1.*disp*.20. *quest*.1. *num*.12. quod solùm in Abbatibus immediatè Sanctæ Sedi Apost. subiectis agnoscunt Franc. Marc. *decis*.1078. *num*.5. Aloys.Ricc. *in collect.decis.p*.6.*col-*
33 *lect*. 2414. Contrahere Matrimonium spirituale cum Ecclesia,tenent Nicol.Garc. *de benefic.p*.1.*cap*.6.*n*.18. Tambur. *dict.tom*.1.*disp*.10.*q*.1.*num*.7.Ego *dict.lib*.1.
34 *capite* 17. *num*.9. Ad Consilia generalia vocandi sunt
Abbates sicut Episcopi,in eisque votum decisiuum habent,Iacobat.*de Concil.lib*.2.*pag*.85. Cardin. Bellarm.*tom*.1.*lib*.1. *de Concil.* & *Eccles.capite* 15. Malder.2.2.*q*.1.*articul*.10.*tract.de Concil.disp*.1. *dub*.4.Tamburin.*d.tom*.1. *disp*.24.*q*.1. Cùm renunciant, debent facere sicut Episcopi in manibus Romani Pontif.& cum assensu Regis Catholici. Tamburin.*d.tom*.1. *disput*.13.*q*.1. Cùm deponuntur,vel priuantur, à Papa prout Episcopi deponi,& priuari debent, Azor.*p*.2.*lib*.4. *cap*.20. *vers. secundum est*.Legato qui non sit à latere,minimæ subiiciuntur,sicut Episcopi,Fr. Emman. *quastionum Regularium,tom*.2.*q*.59.*art*.5.& *q*.63.*art*.4.Tambur.*d.tom*.1. *disp*.15. *q*.1.*n*.7. Ego *de iure Eccles. lib*.1. *cap*.5.*n*.77.
Vocantur Pontifices, & vtuntur Pontificali Romano, 35
& Cæremoniali Episcoporum in functionibus, quæ illis tanquam Episcopis incumbunt, Tamburin.*d.tom*.1. *disput*.1.*quast*.6.

Cùm ergo Abbatia, de qua agitur, non habeat sub- 36
ditos Regulares,nec sæculares,nec aliquam iurisdictionem,aut curam conuentualem exerceat, quia conuentu caret, eiusdemque generis est ac illæ, de quibus mentio fit *in Clem. unic. de rebus Eccles. non alien.* fit consequens Abbatem non teneri residere, vt resoluit Nicol.Garc.*de benefic.p*.3.*cap*.2.*à num*.1. & declarauit Sacra Congregat.Concilij his verbis. *Quando Abbatia cura, & conuentu caret,non est Abbas cogendus residere*, cuius meminere Nicol. Garc. *dict. capit*.2. *num*.179. *declar*.9. Armendar. *in addit.ad recop. legum Nauarra, lib*.2.*tit*.23.*l*.2. §.2.*sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num*.41. Ego *in collect. ad Concil. Trid.sess*.23. *de reform.c*.1.*n*.46. & *de officio*, & *potest. Paroch.c*.8.*n*.6.

Tenetur tamen iste Abbas translatus ex ordine Fra- 37
trum B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum, in quo erat expressè professus, vt fuit Pontifici narratum, gestare habitum Ordinis S. Benedicti, vt colligitur ex verbis ipsiusmet Pontificis, ibi: *Volumus itaque vt cum primum possessionem,vel quasi regiminis,& administrationis pradictorum fueris pacificè assequutus, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti Benedicti geritur,& habetur,& ipsius Ordinis S.Benedicti Regularis institutis te conformes*,&c. Intelligitur autem Pontificia hæc constituto de Monachis nigris, ad differentiam aliorum,qui alterius coloris habitum portantes, regulam S. Benedicti etiam sequuntur: vide *Clem. ne in agro Dominico, de statu monach*. Syluest. *in sum.verb.Religio* 1. *n*.7. Bonac. *tom*.3.*disp*.3. *q*.8.*puncto* 14.Ant. Perez *ad reg.S.Benedicti,c*.55. *commento* 1. *n*.9.Suar.*tom*.4.*de Relig.tract*.8.*lib*.1.*cap*.1. & *tract*.9. *lib*.2.*c*.3. *num*.11.& 12. Tamburin. *d.tom*.1. *disp*.20. *q*.2.*num*.6. Ex qua habitus S. Benedicti gestatione, & benedictione sequitur etiam, Abbatiam huiusmodi esse collatiuam,& fuisse Reuerendissimo D.Alphonso Vasquez in titulum collatam: aliter enim statuerat Pontifex,si Abbatiam in commendam prouideret,ex notatis per Nicol. Garc. *de benefic.p*.4. *cap*.4. *num*.27. & 28. Tamburin.*dict.tom*.1.*disp*.4.*q*.9.Ego *de officio*,& *potest. Episcopi, p*.3.*q*.59.*num*.16

Circa quam decisionem Pontificiam de tribus dubitari conuenit.

Primum dubium est, an dictus Reuerendissimus D. 38
Abbas ex ordine B. Mariæ de Mercede ad ordinem Monachorum S. Benedicti translatus, teneatur in hoc ordine ad quem fuit assumptus, professionem emittere? Et videtur resoluendum quod non, est enim in hac materia certa satis conclusio,quod Religiosus professus in vna Religione,ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papæ, non tenetur in secunda expressam professionem emittere, quia iam in prima essentialia Religionis vota emisit. Ita Federic.de Senis *consil*.5.Nauar.*cons*.60.*n*.2.& *cons*.64.*n*.1.*de Regul*.Azorius *p*.1.*lib*.12.

cap. 14. *q.* 13. Less. *de Iustit. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 1. *n.* 101. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 31. *art.* 22. & in quocunque alio transitu auctoritate Apost. facto de vna Religione ad aliam, agnoscunt Rebuff. *in praxi, tit. de translat. Monach. num.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 8. *à n.* 87. Rot. *decis.* 115. *n.* 7. *p.* 2. *recent.* Et in nostro casu procedit absque dubio hæc resolutio, attenta dispositione Pontificalis Romani *in rub. de benedict. Abbatis*, dum statuit quod quando benedicendus in Abbatem non est illius ordinis, sub quo est Abbaria, statim & immediatè emittit Monachi Abbatis professionem, sine vllo nouitiatu, aut maioris partis mona-
39 sterij consensu, nec faciens eam in manibus Prælati illius Ordinis: quæ omnia vti essentialia ad veram professionem emittendam, necessariò requiruntur, & sine, illis valere non potest, de quo Nauar. *cons.* 30. *& 40. de Regul.* Vasquez 1. 2. *disp.* 165. *cap.* 4. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 37. *n.* 47. *& in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 74. Vasquez 1. 2. *disputat.* 165. *cap.* 4. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 13. Less. *d. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *num.* 6. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 31. *art.* 22. Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 2. *tract.* 7. *& lib.* 5. *c.* 11. Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, cap.* 57. *comment.* 1. *num.* 28. *& 29. cap.* 13. *dub.* 3. *num.* 71. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 14. Ego *de iure Ecclesiast. vniuerso, lib.* 1. *cap.* 32. *à num.* 141. *& in collect. ad Concil. Trid. sess.* 25. *de Regular. cap.* 15. quo decreto attento requiritur, & est essentiale io nouitio, quod ante professionem sit per integrum annum in nouitiatu, cuius dispositio limitatur per *c.* 21. *eiusdem sess.* 25. *de Regul.* dum inibi deciditur, quod Commendatarij Abbatiarum, seu monasteriorum, quæ capita sunt Ordinum, teneantur intra sex menses Religionem illorum Ordinum solemniter profiteri, & ita possunt statim in initio primi mensis huiusmodi professionem facere, Cordub. *in sum. q.* 38. Henriq. *etiam in sum. lib.* 13. *de excommun. c.* 40. *§.* 2. *& in comment. lit. O*, Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 6. *n.* 16. Gonzal. *glos.* 8 *num.* 88. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 15. non est enim idem sentiendum de his Prælatis ad Abbatialem dignitatem assumptis, & immediatè S. Sedis Apost. subiectis, quod de cæteris sub alterius Superioris obedientia degentibus, vt exempli gratia videre licet io decisione *cap.* 2. *ne clerici, vel monachi*, vbi excommunicationis sententia imponitur Religioso, qui dimisso habitu vagatur extra claustra, cuius dispositio comprehendit tantùm Religiosos, qui sub obedientia Prælatorum degentes sine eo dimisso habitu vagantur, non tamen intelligenda de Religiosis iam ad dignitatem assumptis, vt aduertunt Paul. Fusc. *de Visit. lib.* 2. *c.* 15. *post n.* 11. Iacob. de Graff. *in sum. c.* 57. *n.* 11. Cou. *in c.* 1. *de testam. n.* 18. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 58. Carol. Tapia *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccl. n.* 63. Azo *d. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 7. *q.* 4. Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 6. *c.* 6. *num.* 13. *& c.* 8. *n.* 85. Bonacio. *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 8. *puncto* 6. *n.* 17. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 35. *diffic.* 40. *n.* 19. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 11. Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 20. *q.* 3. *n.* 4. Ego *de officio, & potest. Episcopi. p.* 1. *tit.* 1. *c.* 13. *n.* 17. *& de iure Eccles. vniu. lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 103.

40 Secundum dubium petit quem habitum Abbates huiusmodi ex aliquo ordine assumpti gestare debeant? Ad quod dubium resoluendum aduertendum est, Monachos nigros sancti Benedicti in duplici esse differentia; quidam sunt obseruantes & reformati, sub quinque illis Congregationibus reformatis degentibus: alij dicuntur claustrales, quorum plures Abbatiæ reperiuntur in Catalonia, Aragonia, & Sicilia; qui inter se plurimùm differunt, obseruantes enim sunt triennales, & beneficia possidere non dicuntur; claustrales verò perpetui sunt, & in titulum illis Abbatiæ conferuntur: habitus quoque licèt in colore & materia idem sit in omnibus, cùm ex qualibet lanæ materia fieri possit, Ant. Perez *ad reg. S. Benedicti, c.* 55. *commento* 1. *n.* 16. diuersificatur tamen io forma, quis obseruantes supra tunicam fotanam nigram (non dissimilem à tunica clericorũ, vt aduertit Anton. Perez *d. c.* 55. *commento* 1. *n.* 5. *& commento* 2. *n.* 7. *& 9.*) portant extra claustra scapulariũ, & captiũ cum mantello, & intra claustra, præcipuè in choro, cuculla, & aliquando ad majorem obseruantiam ea vtuntur cum foras exeunt, vt constat ex *Clem.* 1. *§. statuimus, de statu monach.* Claostrales verò intra claustra portant scapularium supra tunicã, colare, & birretum sine caputio, & in choro vtuntur quodam habitu longo, quem dicunt cogullon, extra conuentum cum mantello inceduot, prout notat Fr. Anton. de Yepes *in chronica general S. Benedicti tom.* 3. *cent.* 4. *anno Domini* 796. *en San Felin de Rijolcs, donde dize que los Móges de san Benito en Cataluña y en Aragon vsan de escapulario con bonete y sin capilla*, loquitur de claustralibus.

Ratio est, quia essentiale habitus S. Benedicti consistit in cuculla ad eborum, & in scapulario absque cuculla, cùm monachi extra monasteria vadunt, vt expressè colligitur ex *regul. c.* 55. & ex *d. Clem.* 1. *§. statuimus*, vbi glos. *verb. habitus, & verbo cappa*, Panorm. *ibi n.* 9. *&* 10. & Aduertit Anton. Perez *ad reg. c.* 55 *commento* 1. *n.* 6. quod scapulare est habitus breuis, & monasticis ad vsus quotidianos accommodatus, & *commento* 3. *n.* 9. ait quod scapulare indumentum est noo quidem ad fouendum, vel tuendum corpus, sed ad monasticè circumducendum, vt quod vicarium cucullæ & supplementum est. 41

Vnde cùm *in cap. vidua*, 27. *q.* 1. statuatur habitum Regularem nec diu, nec noctu relinquendum, benè inde infertur sufficere scapolare habere, vt dicit Ant. Perez *d. c.* 55. *commento* 1. *n.* 5. aduertens conuersos aliàs veros Religiosos solum scapulare cum tunica, & forana portare; & ideo dum *in c.* 22. *regula* dicitur quod monachi vestiti dormiant, illud intelligit Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti, c.* 22. *commento* 1. *n.* 9. sufficere vt adimpleat præceptum si cum scapulari dormiat. Ex quo sequitur quod portans scapulare retento colore habitus, quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum sancti Benedicti, vt expressè docet Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 11. 42 43

Quoad Abbates verò differentia versatur inter illos qoi reformari seu obseruantes dicuntur, & ioter eos qui claustrales appellantur. Reformati siue obseruantes Abbates, qui ad tempus eliguntur, eundem habitum cum aliis monachis sibi subditis gestare solent, sed meliorem, vt ex Bald. *in l. sed etsi quod, §. sufficit, ff. de vsufructu*, notat Tamburin. *d. tom.* 1. *disp.* 27. *q.* 1. *n.* 3. & hoc optimis rationibus ostendit Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, c.* 55. *commento* 1. *n.* 17. *&* 19. Claustrales verò Abbates benedicti perpetui, & beneficiati titulati, Prælatitio vtuotur habitu, supra tunicam & scapulare: portantes mantelletum, & Mozzetam cum collari, & birreto nigro, quandoque cum foras exeunt cappam portant: de quo latè Michaël Leo Estensis *in speculo sacrorum Rituum, verbo Abbatis vestes, & insignia*, Tamburin. *d. tom.* 1. *disp.* 20. *q.* 1. Ego *de iure Eccles. vniuersi, lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 56. 44

Eundem Prælatitium habitum, quem de iure portare possunt claustrales Abbates, de quibus suprà, ex speciali sanctæ Sedis Apost. priuilegio gestare quandoque valent Abbates reformati temporales, vt in Hispania, Gallia, Italia, & Germania plures adsunt tali priuilegio vtentes, quorum aliquos referunt Michaël Leon Estensis, Ascan. Tamburin. & ego ipse *in locis proximè citat.* 45

Ex quibus rectè infertur dictum Reuerendissimum D. Abbatem benedictũ, claustralem, & perpetuum, & titulatum de iure posse, & debere Prælatitio habitu vt suprà incedere. Nõ obstant verba Bullæ Apost. de qua *sup. n.* 1. 46

ibi,

ibi, *illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti Benedicti geritur, & habetur*, &c. ex quibus videtur colligi, eidem Reuerendissimo Abbati habitum Monachalem, & non Prælatitium dari: quia respondetur ea verba de habitu congruenti statui Abbatiali, qui collatus fuit mediante benedictione, intelligenda esse, cùm in dubio iuris interpretanda sint verba, ita vt naturæ contractus, & dispositionis non repugnent, imò potius iuxta naturam *l. si vno, in princip. l. in lege, Dig. locati*, Alciat. *resp.* 46. *n.* 2. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 6. *n.* 8. Rot. *decis.* 69. *n.* 5. *p.* 1. *& decis.* 415. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* repugnat enim benedictionis actui, vt quis non accipiat traditum sibi habitum huiusmodi Prælatitium in ipsa benedictione, & cum cære-

47 moniis in ea assignatis: tum etiam, quia nomine Monachorum in fauorabilibus venit Abbas; quia est ipse Monachus Monasterij, cuius est Abbas, *c. ex ore, de priuil. cap. fin. de simon.* Fr. Emmanuel *quæstionum Regul. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 11. Ego *in collect. ad d. c. fin. n.* 2. *& in tr. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. verbo Monachus, num.* 1.

48 Minus obstant alia verba eiusdem Bullæ ibi, *Et ipsius Ordinis S. Benedicti Regularibus instituentes te conformes*, &c. quia intelliguntur salua dignitate officij, & beneficij prærogatiua: nam vt dixi *d. lib.* 1. *de iure Eccl. c.* 17. *n.* 91. Abbas tenetur ad ea omnia vitanda, vel seruanda, quæ de Regularibus feruli, salua eius dignitate & officij prærogatiua; ad regulam namque obseruandam tenentur Abbas, & Monachi, cum hac tamen differentia, subditi obediendo, Abbas rectè imperando, & Trithem. *ad reg. S. Benedicti, c.* 3. *n.* 1. dum docet Abbates teneri obedire suis Superioribus, hos declarat esse Summos Pontifices, cum nullum alium in Superiorem recognoscant. Illud aduertere oportet, Monachos non obligari sub peccato mortali, nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex iure, & vi tute regulæ, Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, in prologo, diuis.* 5. *n.* 121. *& c.* 22. *n.* 9. *commento* 1. Suar. *tom.* 4. *de Rel. tr.* 8. *lib.* 1. *c.* 3. *n.* 6. *cum seqq.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 3. *disput.* 4. *q.* 4. Ouiedo *de Republ. Regul. tr.* 7. *c. vni-*

49 *co, q.* 5. Deinde aduertendum est, Abbatem ipsum posse secum dispensare, vel per personam sui Confessoris, in illis casibus, in quibus potest cum subditis dispensare. Villalobos *in sum. p.* 1. *tr.* 2. *diffic.* 49. Sanchez *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 11. *& c.* 13. *num.* 18. Tambur. *dict. tom.* 3. *disp.* 17. *q.* 6. *n.* 1. *& disput.* 4. *quæst.* 8. *&* 12. Ego *dict. lib.* 1. *c.* 43. *num.* 44. Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, c.* 55. *commento* 20. *n.* 25. vbi dicit quod in omnibus præter essentialia Abbas est Prorex, imò Pontifex regulæ.

50 Deueniendo ad secundam quæstionem quæ petit, an Reverendissimo D. Abbati aliquid obstet, vel ratione primæ professionis in Ordine B. Mariæ de Mercede emissæ, vel occasione Prælatitiæ dignitatis in Ordine S. Benedicti, quam modò obtinet, quin consequi possit regentiam supremi Consilij Italiæ, de qua fuerat dignissimè provisus per Regem Catholicum, absque aliqua Apost. dispensatione?

Pro cuius quæstionis resolutione præmittendum est, in iure clericis prohiberi cupiditatis negotia suscipere, & iam ex septimo Canone Apostolorum id erat statutum, vt refertur in *c.* 3. *distinct.* 88. ibi: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam sæculares curas assumat, sin aliter deiiciatur*: & eodem tempore Apostolorum Episcopis prohibebatur ne mundialibus negotiis se implicarent, vt habetur *in epistol.* 1. *Clementis ad Iacobum Fratrem Domini*, & refertur *in c. te quidem* 29. 11. *quæst.* 1. ibi, *Te quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias, ne fideiussor existas, ne Aduocatus litium fias, nève in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus; neque* *enim iudicem, aut cognitorem sæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus*, &c. Et in *Concilio Chalcedonensi, c.* 5. relato *in c. peruenit* 26. *distinct.* 86. ita legitur: *Decreuit ergo sancta, & magna Synodus, neminem horum deinceps, hoc est, Episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut misceri sæcularibus procurationibus*, &c. eandem prohibitionem innouant, & aliquando de nouo constituunt, *c. quia Episcopus,* 5. *quæst.* 3. *c. cùm sitis,* 9. *quæst.* 3. *c. clerici, c. Canonum,* 14. *quæst.* 4. *c. denique,* 14. *q.* 5. *c. ob tuendum, vnic.* 15. *quæst.* 2. *c. Monachi* 55. *c. de præsenti, in* 20. 16. *quæst.* 21. *c. eos qui,* 20. *quæst.* 1. quod loquitur de honoribus spiritualibus, atque de Clericis, & Monachis, *& c. credo,* 21. *quæst.* 3. In Decretalibus etiam eadem reperitur prohibitio, vt per *tot. titul. ne clerici, vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant, c. clerici officia, & c. ex litteris, de vita, & honest. cleric. c.* 2. *de testam. in* 6. *Clem. Religiosus, de procurator. & Clem. vnic. de testam. Concil. Trid. sess.* 22. *de reform. cap.* 1. *& sess.* 24. *de reform. c.* 12.

Et quoad Religiosos augetur prohibitio ex *c. Monachi, el* 2. 16. *q.* 1. *& ex c.* 2. *de postulando*, quod primum confirmauit, & ad Canonicos Regulares extendit, ibi: 51
Nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, &c. & licèt ibi gloss. Turrecr. Innoc. Host. Ioan. Andr. & Card. explicent verbum *susceptor*, id est, Aduocatus; *executor*, id est, procurator: nihilominus idem Ioan. Andr. Host. Abb. Auron. Cardin. & Anchar. *in cap.* 1. *de postulando*, intelligunt sub illis nominibus omnes iudiciales occupationes, & officia ad causarum forum spectantia, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 3. *lib.* 6. *c.* 13. *n.* 1. vbi *n.* 55. cum aliis docet per supradicta, quod in iudicem arbitrum eligi non potest Religiosus, & nouissimè Fr. Anton. Ximenes *in tr. de peritia curationis status languentis Religiosi, p.* 4. *tract.* 7. *art.* 8. vbi probat alienum esse à nomine, & instituto Monachi, & Religiosi implicare se negotiis sæcularium. Et ideo in Religione Societatis IESV, *p.* 6. *suarum Constit. c.* 3. *§.* 7. ad hoc vt pleniùs rebus spiritualibus iuxta suum institutum vacare possit, statuitur quod eius Religiosi à negotiis sæcularibus abstineant, qualia sunt testamentorum, vel executorum, vel procuratorum rerum ciuilium, aut id genus officia, nec ea vllis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.

Secundò præmittendum est, relatas prohibitiones quoad sæcularia negotia in iuribus citatis, & aliis de materia agentibus, communes esse clericis omnibus, tam sæcularibus, quàm Regularibus, S. Thom. 2. 2. *q.* 187. *art.* 2. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tr.* 10. *lib.* 9. *c.* 8. & de actionibus quæ specialiter Religiosis, & non aliis prohibitæ reperiuntur, idem Suar. *d. tom.* 4. *tr.* 8. *lib.* 1. *c.* 11. cum aliqua tamen differentia quoad actus aliquos sæcularis negotij, qui absolutè conceduntur clericis sæcularibus, Religiosis tamen non permittuntur, nisi præmissa Superioris licentia, & interueniente Conuentus vtilitate, vt in casu exercendi officium executoris testamentarij, quod clericis sæcularibus absolutè conceditur *in c. cum nobis, de test.* & in Religiosis licentia Superiorum exigitur *in c. Religiosus, eod. tit. in* 6. *& in Clem. vnic. eod. tit.* Idem videmus in exercendis officiis Advocati, & procuratoris, arbitri, & assessoris, necnon vt testes esse possint, quia has actiones clerici exercere benè valent, Religiosis verò sine licentia Superiorum minimè licent, de quibus Sanch. *in præcept. Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 11. 12. *&* 13. qui *in dict. c.* 11. *n.* 4. benè aduertit præfatas iuris prohibitiones, quæ de Religiosis mentionem faciunt, intelligi de illis qui sub Prælatorum obedientia degunt, non verò de illis, qui extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuis præsint. 52

Tertiò præmittendum est quoad iudicandi ministeria, 53

olim Episcopis, & Sacerdotibus per longum tempus licuisse inter sæculares causas ciuiles iudicare, vt constat ex S. Clemente *lib. 2. constit. 49. 50. & 51.* & ex *epistol. 1. ad Iacobum fratrem Domini*, refertur *in c. si qui ex fratribus 32. 11. q. 1.* ibi: *Si qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores sæculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesiæ, quidquid illud est, dirimatur:* vbi verbum illud *fratribus*, interpretatur, id est, Christianis, vt ibi notauit gloss. & colligitur ex *cap. ad mensam 51. q. 13.* Idem constat ex *cap. quacumque 7. 11. q. 6.* & iuxta hanc consuetudinem Episcopis, & Sacerdotibus illo tempore concessam iudicandi causas laïcorum Christianorum ciuiles, intelliguntur *c. Presbyter, 2. q. 5. c. ecce, §. Presbyter, 95. dist. c. relatū 4. & c. placuit 43. 11. q. 1.* quod optimo iure pro tunc fuit vsitatum, vt scilicet Fideles à Tribunalibus paganorum judicum retraherentur ob periculum subuersionis: & etiam Imperator Constantinus idem eo tempore quo Iudices Christiani erant, statuit in appellationum causis, vt scribit Soz. *lib. 1. cap. 9.* ex quo desumpsit Genebr. *lib. 3. chron.* ibi: *Prouocationes à ciuilibus iudiciis ad Episcopos concessit, sed & potiores eorum quàm aliorum sententias esse voluit*, &c. Idem quoque successiuis temporibus Theodosius Imper. extendit ad primas instantias ex vnius partis arbitrio, *l. 16. de Episcop. iudic. l. 1. §. quicumque, in Cod. Theodos.* & refertur *in cap. quicumque, 35. 11. quæst. 1.* & deinde confirmauit Carolus Magnus, vt constat ex *cap.*
54 *volumus, 37. 11. q. 1.* & vtriusque mentionem fecit Innocentius III. *in cap. nouit, de iudic.* & in Hispania olim Reges causas tam ciuiles, quàm criminales Episcopis iudicandas committebant, vt constat ex Concilio Toletano IV. *cap. 30.* & refertur *in cap. sæpè Principes 39.* 22. q. 8. & *ex l. 48. tit. 6. part. 1.* idem in Sicilia iuxta *cap. in Archiepiscopatu, de raptoribus, & cap. pessimam 32. 23. q. 8.* Ob idque inter sæculares iudex fuit sanctus Gregorius Thaumaturgus in ciuitate Neocæsariensi, vt in eius vita refert Gregorius Nyssenus, & etiam S. Ambrosius, vt videre licet *lib. 2. offic. cap. 29.* Et S. Augustinus *in opere monachor. cap. 20.*

55 Quartò præmittendum est, prohibitiones hoc tempore inductas, ne munus iudicandi causas ciuiles Clerici suscipiant, intelligi debere quando officium, seu jurisdictio est aduentitia personæ: nam si iurisdictio temporalis annexa sit, vel de nouo annecteretur Ecclesiasticæ dignitati (vt contingit in Episcopis, vel aliis Prælatis habentibus vtramque iurisdictionem) tunc eam per se exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum, Ego *in collect. ad cap. clericis 5. num. 6. ne clerici, vel monachi, & num. 8.* post gloss. *verb. aut iudicent*, & plures ibi citatos Doctores, resului quod Episcopus, seu Prælatus habens temporalem jurisdictionem non incidit in irregularitatem, quamvis alteri committat causam in qua postea ingeratur pœna sanguinis, vt iustitiæ debitum exequatur, per text. *in cap. Episcopus, ne clerici, vel monachi, in 6.*

56 Ex quibus rectè colligitur, officium iudicandi causas ciuiles inter sæculares minimè statui Ecclesiastico repugnare, nec per se, & ex natura sua importare periculum proximum peccandi, aut distrahendi à ministeriis, & Ecclesiasticis obligationibus, cùm in primitiua Ecclesia, & primis illis temporibus tale munus permissum fuerit; & nunc in clericis temporalem iurisdictionem habentibus agnoscimus, ex supradictis: & ideo non ex natura ipsa actus quia per se malus sit, sed ex speciali iuris prohibitione munus iudicandi causas ciuiles clericis, & Regularibus personis prohibitum esse, necessarium est vt ostendamus, iura ipsa percurrendo, quæ de materia aguot, & solent ad eam quotidie allegari.

57 Primò igitur infertur intellectus ad text. *in cap. monachi, 11. 16. q. 1. & cap. 1. de postulando*, in quorum primo prohibetur vt nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante; & in secundo eadem verba referuntur, & deciditur quod idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod de Monachis quantum ad supradicta obseruandum est, licèt de Monachis tantum *in d. cap. primo loco citato*, specialiter sit expressum: & aduertit Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. c. 3. num. 11.* quod omnia antiqua Decreta in Decreti, & Decretalium libris inserta, 58
de monachis loquentia intelliguntur de illis, qui Religionem S. Benedicti professi sunt, & agentia de Ca- 59
nonicis Regularibus intelligi debent de profitentibus regulam Sancti Augustini. Ex quibus iuribus colligitur, quod exposcente monasterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia, poterit Religiosus esse forensis negotij susceptor, & sic arbiter, qui iudex est, vt per Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 55. cum seqq.* & potest esse cubicularius non solum Episcopi, iuxta *cap. Pastoralis, 2. q. 1.* sed etiam alicuius magni Principis, vt post Abb. *in cap. quanto, num. 1. de offic. ordin.* tenet Decius *in cap. præsentia, n. 73. de iudic. in noua edit.* veluti si hoc in magnam monasterij vtilitatem cedat, sequitur Sanch. *d. cap. 13. n. 98.*

Secundò infertur intellectus *ad c. eos qui, 20. quæst. 3.* 60
cuius verba ita se habent: *Eos qui semel in clero taxati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus neque ad militiam, neque ad honores sæculares venire. Eos autem, qui hoc ausi fuerint facere, & non eius rei pœnitentia moluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quod antè ob tentu Dei sibi proposuerunt, conuenit anathematizari.* Quæ verba clericis conueniunt, & Religiosis, non tamen comprehendunt Abbates, Prælatos, & Episcopos, cùm in pœnalibus clericorum, seu Religiosorum appellatione hi non veniant, nec comprehendantur: in Episcopis quod in stricta interpretatione, & in odiosis, clericorum appellatione non veniāt, agnoscunt plu-
res per me citati *de appellatiua verb. signif. appell. 51.* 61
n. 4. Et in monachis, quod eorum appellatione in odiosis non comprehendantur Abbates, tenent Panorm. *in cap. vlt. n. 2. cum seqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princip.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 1. q. 7. n. 4.* Ego ipse *d. tr. de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appell. 154. num. 1. in fine.* Et circa verba illa, *honores sæculares*, doctè gloss. *eod. verb.* intelligit de honoribus in quibus exercetur iudicium sanguinis, vel in quibus turpia lucra exercentur: & ita constat textum non agere de iudicio causarum ciuilium.

Tertiò infertur intellectus *ad cap. Sacerdotibus 2. ne* 62
clerici, vel monachi, cujus hæc sunt formalia verba: *Sacerdotibus, & clericis tuis denuncies publicè ne ministri laïcorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant: quod si postmodum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude, indignum est eis ab Ecclesia subueniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari.* Ex quo colligunt, non posse clericos deseruire alicui laico in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis,
Bernard. Diaz *in pract. c. 57. aliàs 60. in nouiss. edit.* Fari- 63
nac. *fragm. crimin. p. 1. verb. clericus, num. 184.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapel. c. 62. num. 20. in addit.* vbi quod non potest officium Maioris domus alicuius Principis exercere, & alij per me citati *in collect. ad hunc text. n. 2.* sub qua dispositione minimè comprehenduntur Religiosi in materia stricta, & odiosa, vt cum multis notaui *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appell. 51. n. 7.* & sic etiam iuxta subiectam materiam, & specialissimam dispositionis rationē, ex Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 15. n. 74.* & dictio illa *Sacerdotibus*, intelligenda est de subiectis

Episco

Episcopo, vt colligitur ex illo pronomine *tuis*, quod si-
gnificat loqui textum de clericis & Sacerdotibus Epis-
64 copo Lucano, vt Ordinario subjectis. Et quamvis ex-
presse illis prohibeat textus ne ministri laicorum fiant,
eius verba ita generaliter prolata non sunt apta com-
prehendere ministros Regum, qui speciali nota digni
sunt, iuxta *cap. ne aliqui, de priuil. in 6. cap. vlt. in princ.*
vers. ne aliqui, de offic. deleg. lib. 6. & quæ notant Cai.
pract. cap. 36. n. 2. Cened. *ad Decretal. collect. 79. num. 2.*
Ceuall. *commun. tom. 4. q. 897. n. 491.* Azeued. *cons. 34.*
n. 6. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 2. n. 36.*

65 Quartò infertur intellectus *ad cap. sed nec 4. ead.*
tit. ne clerici, vel monachi, cuius verba ita se habent:
Sed nec procurationes villarum, nec iurisdictiones etiam
seculares sub aliquibus Principibus, aut secularibus vi-
ris, vt iustitiarius eorum fiat, clericorum quisquam
exercere præsumat; si quis autem aduersus hoc venire
tentauerit (quia contra doctrinam Apostoli dicentis
nemo militans Deo implicet se secularibus negotiis, se-
culariter agit) ab Ecclesiastico fiat ministerio alienus,
pro eo quod (officio clericali neglecto) fluctibus seculi,
vt Potestatibus placeat, se immergit. Districtius autem
decernimus puniendum esse Religiosum, quisquis ali-
quod prædictorum ausus fuerit attentare. Aliqui per
hunc text. probare intendunt negotiationem tam cle-
ricis, quàm Religiosis prohibitam, ex quorum numero
sunt Angel. *verb. clerici 9. n. 3.* Medina *de restit. q. 30.*
art. 2. Conrad. *de contract. quæst. 52. concl. 4.* Molin. *de*
Iustit. tract. 2. disp. 342. Villalob. *in summ. p. 2. tract. 21.*
differ. 2. Roland. à Valle *in tract. inscripto, Hipparcus,*
siue disceptatio de Religiosa negotiatore, §. 5. n. 87. Sed
Ego non inuenio in eo text. tale quid probari: debe-
bant allegare *cap. secundum instituta, d. titul. ne clerici,*
66 *vel mon.* Verba autem, *vt iustitiarius eorum fiat*, intel-
ligenda sunt de ministro criminali, qui de causa san-
guinis cognoscat; nam licèt originem trahat verbum
illud *iustitiarius*, à particula iustitia, & videatur intelli-
gendum de illo, qui exercet officium iustitiæ ciuilis, aut
criminalis; nihilominus in iure nostro vt plurimùm
sonat in criminalitatem, vt expressè colligitur *ex cap. ex*
litteris 5. de pignorib. vbi iustitiarius appellatur mini-
ster quidam Regius, qui cognouit de quodam delicto,
& ex *Clem. 1. de pœnit. & remiss.* vbi postquam Roma-
nus Pontifex statuerat sacramentum Pœnitentiæ vlti-
mo supplicio damnatis non esse negandum, ita de illis
qui tales condemnarunt, loquitur: *Iustitiarios omnes, &*
dominos temporales, vt ab huiusmodi desistant abusu in
Domino hortamur, &c. insinuat gloss. *verb. iustitia me-*
diante, in cap. Episcopus, ne clerici, vel mon. lib. 6. dum
ministrum illum, qui commissione Episcopi secularem
iurisdictionem habentis cognoscit de causa sanguinis,
appellat iustitiarium; nam cum textus ita decidisset,
Quamuis ipse Balliuus, vel alius contra malefactores ad
pœnam sanguinis processerit iustitia mediante. Sic quæ-
rit glossa: *Quid si contra iustitiam? Dic idem: nam*
Episcopus, qui mandauit iustitiam fieri, non est in culpa,
si iustitiarius delinquat.

67 Huius text. *in d. cap. sed nec*, nonnulli meminerunt
in disputanda illa quæstione, an clerici possint esse Con-
siliarij, seu ministri, aut Iudices ordinarij causarum ci-
uilium in Curiis Principum & Regum? de qua vide
Azeued. *l. 1. titul. 4. lib. 2. Recop. & in addit. ad Curiam*
Pisan. lib. 2. cap. 21. in fine, Menoch. *de success. creat. lib. 3.*
§. 30. n. 312. Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap. 17. n. 25.*
cum seqq. & n. 32. litt. F, Bortel. *de præstantia Regis Ca-*
thol. cap. 73. num. 6. & de magistr. lib. 1. cap. 10. Ma-
stril. *eod. tract. lib. 2. cap. 6.* Franc. Zypæ. *in simili tract.*
lib. 1. cap. 37. Martio. Maget. *de aduocatia armata, ca-*
pit. 7. num. 207. Fr. Laurent. Landmet. *de Veteri clerico,*
lib. 2. cap. 15. pag. 47. In primis P. Suarez *tom. 5. de cen-*
sur. disp. 51. sect. 3. num. 16. ita ait: *Statim verò occurrere*
potest practica difficultas: nam videmus in Curiis Prin-
cipum & Regum clericos esse ordinarios iudices causarum
ciuilium, & huic muneri esse deputatos, nec propterea
censeri irregulares, etiam durante tali munere, & tamen
ministerium illud non minùs implicat negotiis secolari-
bus, quàm officium Aduocati, & similia? Cui difficul-
tati respondent communiter Doctores excipere ab hac
regula Consiliarios Principum, vt videre licèt in Pa-
normitano *in cap. sed nec, ne clerici, vel monachi, & in*
cap. clericis, eod. tit. vbi idem sentit Ioan. Andr. idem Pa-
norm. *in cap. non est, de voto*, Dec. & Bald. quos referunt,
& sequuntur Bernard. Diaz. & Salzedo *in pract. cap. 61.*
cui sententiæ fauet lex Hispaniæ *part. 2. tit. 6. l. 48.* vbi
Gregor. Lop. id aduertit, citans ad hoc *cap. in Archie-*
piscopatu, de raptor. Et nihilominus eidem Suarez vide-
tur hæc iura non conuincere, quia aliud esse videtur
esse iudices ordinarios, in publico Regni Tribunali,
quod videtur prohiberi in dictis iuribus, videlicet *in*
d. cap. sed nec, & in d. cap. clericis; aliud verò adesse
Regi ad ferendum consilium; sed tandem sic conclu-
dit: *Nihilominus vsu receptum est, siue ex concessione*
Pontificum, siue quia consuetudo ita interpretata est ipsa
iura, vt clerici absque vlla nota irregularitatis, vel alte-
rius impedimenti Canonici possint esse Consiliarij Regum
in huiusmodi iudiciis, siue Tribunalibus, in quibus de
conuenienti Regum gubernatione, & prouidentia, vel ad
summum de ciuilibus causis agitur. Paul. Layman. *in*
Theologia morali, tract. 5. p. 5. cap. 8. num. 5. omnes Ec-
clesiasticos comprehendit, dicens: *Per Ecclesiasticam*
consuetudinem concessum est, vt persona Ecclesiastica
in Principum etiam secularium Curiis fungi possint offi-
cia Consiliarij, Cancellarij, imò etiam iudicis in causis
ciuilibus, vt notat Abb. *in cap. sed nec, ne clerici, vel*
mon. non autem in causis criminalibus, excepto casu si
Fidei defendendæ causa, aut bonum spirituale anima-
rum id exigat, vt notat Molin. *tract. 3. disp. 8. n. 10.*
argum. text. in cap. in Archiepiscopatu, de raptorib.
&c. Dixit, *persona Ecclesiastica*, vt comprehenderet tam 68
clericos, quàm Religiosos, iuxta doctrinam Vgolini *de*
censur. Pontifici reseruat. p. 2. cap. 12. num. 1. dum te-
net ecclesiasticam personam eam esse, quæ aut per Or-
dinis susceptionem, aut per Religionis ab Apost. Sede
probatæ ingressum se Deo dedicauit, vt habetur *in*
capite duo sunt genera hominum, 12. q. 1. & in cap. si
quis suadente diabolo, 17. quæst. 4. siue igitur clerici sint,
siue Religiosi, ecclesiasticæ personæ habentur, ac
sunt.

Quintò infertur resolutio ad illam quæst. An Con- 69
siliarij, seu iudices ordinarij Principum secularium Cu-
riales dicantur, ad hoc vt irregularitatem incurrant
contra tales positam *in cap. 1. 2. & 3. dist. 51.* & aliis
in locis? Ad quod præmittendum duxi cum glos. com-
muniter recepta *in princip. dist. 51.* dici Curiales om-
nes qui aliquo modo sunt obligati Curiæ, siue milites,
siue Aduocati forenses, siue Iudices, siue officiati, Suar.
tom. 5. disp. 47. sect. 4. num. 1. Bellet. *disquisit. clerical.*
p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 11. n. 6. qui ad effectum irr-
regularitatis contrahendæ Curiales appellant illos qui
sæua, turpia, seu vilia in Curia exercuerint, vel qui
fuerunt officiales in causa sanguinis. Deinde præmitto 70
hanc Curialium irregularitatem laicis impositam fuisse,
ne scilicet eis ordinari permittatur: ita colligitur *ex*
cap. præcipimus, dist. 34. ibi: *Præcipimus ne vnquam*, &c.
vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacros
Ordines permittas accedere, &c. & ex pluribus decretis
dist. 51. præcipuè *ex cap. 2. & c. 3.* item *dist. 53.* ex qui-
bus benè probatur hanc Curialitatis irregularitatem si-
ue impedimentũ arcere laicum ab Ordinibus suscipien-
dis durante officio, post illud namque finitum, si de cau-
sa sanguinis non cognouit, cessat impedimentum, vnde
clerici post ordines susceptos, licèt Curialitatis officia

exercuetint, nullam irregularitatem incurrunt, nec impedimenta contrahunt: ita Syluest. *in sum. verb. Curialis*, *& verb. Ordo* 4. Tolet. etiam *in sum. lib.* 1. *cap.* 56. Henriq. *etiam in sum. lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 5. Vgolin. *de irregul. cap.* 58. §. 1. *num.* 8. Suar. *d. tom.* 5. *disp.* 49. *sect.* 4. *& disp.* 51. *sect.* 3. *num.* 15. Bonacin. *de censur. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 37. Non obstat doctrina Suar. *d. tom.* 5. *disp.* 40. *sect.* 1. dictans irregularitatem impedientem Ordinis susceptionem, impedire etiam illorum vsum, quia seipsum meliùs declarat *ead. disp.* 40. *sect.* 3. *n.* 24. ibi: *Omnis irregularitas priuans Ordinis susceptione, priuat etiam vsu eius, si cum tali irregularitate sumatur, quamvis non necessariò priuet vsu Ordinis suscepti ante talem irregularitatem*, &c. & antea sæpè citata *disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 11. constituerat regulam certissimam, quod in moralibus longè aliud est non recipere personam ad aliquem gradum, & dejicere illam à tali gradu, postquam semel quis admissus est, quod mora-
72 liter contumeliosius est, quod insinuat Emman. Sà *in aphorism. verb. Irregularitas*, *num.* 1. quatenus dicit quod irregularitas est impedimentum accipiendi Ordines, aut acceptis vtendi, impedit verò aliquando solam susceptionem, non vsum, aliquando vsum vnum, & non alium. Et inueni plura exempla apud Doctores: Couar. *in Clem. si furiosus, p.* 1. *in initio, n.* 9. loquens de exposito, cuius parentes omninò ignorantur, resoluit secundùm suam opinionem, quod talis ordinari non potest absque dispensatione, sed si fuerit ordinatus, quod potest in ordine suscepto ministrare, Auila *de censur. p.* 7. *disp.* 4. *dub.* 5. tenet quod licèt histriones ex officio prohibeantur ordinari, nihilominus si ordines suscepissent, illis vti possent, per *cap. cùm decorem*, iuncta glos. *de vita & honest. cleric.* Bonac. *de censur. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. postquam docuit obligatos ad ratiocinia ordinari non posse, per text. *in cap. vnic. de oblig. ad ratiocin.* asserit sibi videri eos Ordinibus susceptis vti posse.

73 Quibus in materia præhabitis resoluendum est, à regula in principio quinti corollarij præscripta excipi illos, qui sunt Consiliarij Principum, ita Suar. *d. tom.* 5. *disp.* 51. *sect. vlt.* vbi ad hoc allegat Panorm. Ioan. And. Dec. Bald. Bernard. Diaz & Salzedo, ac Greg. Lopez, concludens consuetudinem adesse, quod sine metu alicuius irregularitatis occasione curialitatis contractæ possint Clerici esse iudices Principum sæcularium in causis ciuilibus, cuius verba suprà retulimus *num.* 67. *cum seqq.* Fr. Henric. de Villalobos *in sum. p.* 1. *diffic.* 38. agit de hac irregularitate, quæ colligitur ex dictis *cap.* 1. 2. *&* 3. *dist.* 51. & cum Maiolo *de irregul. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. tenet laicos Curiales ordinari non posse, & in præcedenti *diffic.* 37. idem Villalobos tractans de obligatis ad ratiocinia, & de Curialibus, qui causas agunt, vel quibuslibet publicis functionibus occupantur, addit: *Que los clerigos que tienen estos ministerios no quedan irregulares, porque solo habla de los legos*: & paulò post ibi: *Y tambien se aduierte en especial que los clerigos sin nota de irregularidad pueden ser Consejeros en causas Ciuiles, y donde se trata de gouierno, como dizen Bernardo Diaz, y Salzedo, siguiendo a Decio y Baldo, y lo tiene* Gregorio Lop. *l.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. *y consta de la costumbre*, &c. Hanc eandem exceptionem de Consiliariis Principum, modò laicis, modò Ecclesiasticis, tenent Mercer. *in* 3. *p. D. Thom. q.* 24. *dub.* 3. Petr. Cornejo *in eandem* 3. *p. tract. de irregularit. disp.* 14. *dub.* 2. *num.* 3. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 19. *de censur. in particulari, cap.* 7. *n.* 197. Paul. Layman. *in Theolog. morali, tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 8. *n.* 5. P. Ludou. de Torres *de censur. lib.* 9. *disp.* 72. *dub.* 6. qui attestatur illam consuetudinem Pontifici innotuisse, Gaspar Hurtado *de censur. tract. de irregular. disp.* 1. *dub.* 18. vbi expressè de Consiliariis laicis, Anton. Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 98. vbi de Consiliariis Principum, qui sunt Regentes, Præsides, & Magistri Rationales.

Sextò infertur intellectus *ad cap. clericis*, §. *inbe- 74
mus*, *ne clerici*, *vel mon.* vbi postquam Pontifex Alexander III. statuerat ne clericis per se truncationes membrorum inferant, aut iudicent inferendas, addit: *Iubemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi subjaceat.* Ex quo textu Doctores passim colligunt, Sacerdotibus interdictum esse ne possint esse Vice-Reges, seu Vicecomites, vel Locumtenentes Principum sæcularium in iurisdictione sæculari exercenda, nec gubernatores Regis, vel administratores Prouinciæ, tanquam Officiales Principum sæcularium, vt per Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 117. *vers. septima*, Maiol. *de irregul. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 3. *& cap.* 5. *n.* 15. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 60.
Azeued. *ad Curiam Pisanam, lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. *cum* 75
seqq. & l. 1. *à princ. tit.* 4. *lib.* 5. *recop.* & nuncupatim Panorm. *in d.* §. *iubentes*, & Syluest. *verb. excommunicatio* 9. *n.* 28. postquam docuerant non posse Sacerdotem per hunc text. Principis vices agere in iurisdictione sæculari exercenda, quamvis nullam pœnam mortis, aut mutilationis imponat; addunt quod Prælati possunt esse Consiliarij Principum, licèt esse non habeant officiales exercendæ iustitiæ, hoc est criminalis. Caietanus *in sum. cap.* 76. existimauit in excommunicationem huius capitis Incurrere Gubernatores, seu Vice-Reges,
quoniam appellatione Præpositi sæcularis, omnis hu- 76
jusmodi præsidentia iurisdictionem habens sæcularem venire videtur: cum Caietano sentit Nauarrus, Tolet. *in sum. lib.* 1. *cap.* 37. *excom.* 7. tradit sub appellatione Vicecomitum & Præpositorum sæcularium comprehendi Gubernatores, Viceregentes, & Præsidentes iurisdictionem à sæcularibus obtinentes: & deinde loquens de Sacerdotibus, Diaconis & Subdiaconis, subdit: *Possunt tamen esse consiliarij Principis sæcularis*, vt notat Abb. *in d. cap. clericis, n.* 10. post Host. ibi *num.* 4. dummodo à pœna sanguinis se abstineant, secondùm Host. & Abb. *vbi supra*, quam quidem pœnam sanguinis esse debere grauem, dicit Boich. *ibidem in fine*, Bonacin. *de censur. extra Bullam Cœnæ*, *disp.* 2. *q.* 4. *puncto* 5. docet non videri in illo textu interdictum Sacerdoti munus Consiliarij apud Principem sæcularem suscipere, modò illud non exerceat in causa sanguinis in particulari. Villalob. *d. p.* 1. *tract.* 17. *diffic.* 18. *n.* 5. ait textum illum loqui de Sacerdote officium Vicecomitis, aut Iudicis sæcularis exercente, & postea addit: *Mas aduiertase con el mismo Abad in d. cap. clerici, n.* 10. *despues de Host. ibi n.* 4. *que pueden los dichos ser Consejeros de Principe seglar, conque no den pena de sangre*, &c. Et quicquid sit, certum est in Hispania, vel ex consuetudine legitimè præscripta, vel aliquo Apostolico priuilegio passim Episcopos fieri Proreges, aut Præsides Senatus Regij, vt testatur Henriq. *in sum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 5. §. 5. *in commento, lit.* Q.

Septimò infertur, nullum clericum dictare, aut pro- 77
ferre posse sententiam sanguinis, *cap. sententiam sanguinis*, *ne clerici*, *vel mon.* cum ibi per me citatis *in collect. num.* 2. *cap. ne clerici, eod. tit. in* 6. & addo Machado *en su perfetto Confessor, y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 18. *docum.* 2. vbi ait intelligendam esse resolutionem prædictam de quacunque sententia mortis, siue mutilationis membrorum, sequuta scilicet cum effectu morte, seu mutilatione in vim dictæ sententiæ, ad hoc, vt talis irregularitatem incurrat, etiamsi mere laicus sit. Ita contra Maiol. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. docent Syluest. *verb. homicidium* 3. *q.* 1. Sot. *de Iust. lib.* 5.

q. 1.

q.1.art.9. Medina *in sum.lib.1.cap.*10.§.10. Villadieg. *de censur.cap.6.num.*20. Suar. *dict.tom.5. disp.47.sect.*1. *num.3.& section.4. num.*2. Bonacina *de censur. disp.* 7. *q.4.puncto 1.prop.vnic.n.*23. Auila *eodem tract.p.7.disput.2.dub.*1. Filliuc. *tract.*19.*cap.*10.*num.*239. Villalobos *in sum.p.1.tract.*21.*difficult.*25.*n.*2.quod quidem procedit quamvis miraculosè mors, seu mutilatio cum effectu non sequatur, vt declarat Auila *d. tract.de cens. p.7.disp.5 sect.1.notab.*3.

78 Vnde benè deducitur, clericum posse ex commissione Principis cognoscere etiam de causis criminalibus, dummodo oon deueniat ad condemnationem sanguinis, mutilatioois, aut deformationis membrorum, vt docent Cou. *in Clem.si furiosus,p.*2.§.5.*num.*9. Fr.Emman.*in sum.p.*1. *cap.*169. *conclus.*5. ex text. *in cap. sapè* 23.*quæst.*8.*& ex d.cap.in Archiepiscopatu, de raptoribus*, non obstante *cap. nullus Episcoporum* 15.*quæst.*4.

79 vbi videtor Ecclesiasticis personis prohiberi causas criminales iudicare, quia *ibi* gloss.*verb.iudicari*, ait prohibitionem locum habere cum agitur de effusione sanguinis. Similiter poterit Ecclesiastica persooa absque metu irregularitatis, si fuerit alicuius Principis sæcularis Consiliarius, com eo concurrere in lege, seu constitutione edenda, qua delinquentibus in certo crimioe pœna sanguinis imponatur, quia proximè oon concurrit ad causam sanguinis. Ita Henriquez *in sum. lib.*14.*cap.*12.*num.*6.*& cap.*16.*num.*4. Auila *dict. p.7. disp.5.sect.2.dub.*5.

80 Octauò infertur, tam Clericos, juxta *cap.clerici, cap. quicumque,* 23. *q.*8. quàm Religiosos, vt constat *cap. tot* 20. *q.*3. grauissimis prohiberi pœnis in bello militare. Bañez 2.2. *quæst.*40.*art.*2. Molin. *de Iustit.tom.*1. *disp.*108. Auila *de cens. p.7. disput.6. sect.*3. Candid. *disquis.moral.*17.*art.*9.*dub.*1. Machado *d.lib.1.p.5.tra-*

81 *ctat.*17.*docum.*10.Poterunt tamen ad bellũ iustum persuadere, hortari, & ad illum milites inducere, vt strenuè dimiceot, dummodo talis inductio non dirigatur ad particularem aliqoem occidendum, absque irregularitatis periculo, juxta doctrinam S. Thomæ 2. 2. *q.*4. *art.*2.*ad* 3. & constat *ex cap.igitur, cum sequentibus,* 23. *q.*8.& resoluont Bonacio. *de cens.disp.7.q.4.p.4.n.*11. Molin.& Auila *citatis locis*, Henriquez *d.lib.*14.*cap.*12. *n.4.litt.R,* Filliuc.*tom.*1.*tract.*19.*n.*266. Candid. *dicta disquisit.*17.*art.*4.*dub.*4. Villalobos *in sum.p.*1.*tract.*5. *diffic.*8.*n.*2. Machado *d.tract.*17.*docum.*10.*n.*5. Præcipuè si faciat pro defensione Ecclesiæ, vel Reipub. vel Fidei, quamvis sequantur ex vtraque parte homicidia, & mutilatiooes, nisi ipse occidat, vel reformet, *cap. Dominus,*23. *q.*1. *cap. hortatu,*23. *q.*8. Suar. *tom.5.disp.*47. *sect.6.n.*8. Sayr.*de cens.lib.7.cap.*19.*n.*3. Bonac. *eodem tract.disp.7.q.4.puncto* 4.*n.*7. Rota *decis.3.in fine,p.*2. *recent,* Bellet. *disquisit. clerical.p.1.tit.de discipl.cleric.* §.5.*n.*141. vbi *n.*142. secus dicit si bellum iniustum esset, quia tuoc clericus fieret irregularis præstans fauorem, vel auxilium, vel consiliom, dummodo inde sequuta fuerit mors hostis, aut membri mutilatio, etiam per alios, latè D. Roder. à Cuña *in comment. ad princ.*21.*dist.ex n.*5. Et idem Bellet. *vbi suprà, n.*143. aduertit quod si clericus intersit in bello iniosto ad pacem componendam, seu ad Confessiones audiendas, quamvis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non fit tamen irregularis. Ex quo igitur quod clericus dans consilium vt inducatur bellum iustum, non manet irregularis, sequitur esse posse de consilio rerum bellicarum, vt expresse docet Henriq. *d. lib.*14. *cap.*3. *n.*5. Auila *d.p.7.disp.6.sect.3.dub.2.ad finem.*

82 Ex quibus omnibus colligitur circa cognoscendas, & iudicandas causas ciuiles in consilio Principum sæcularium nullam inueniri in iure prohibitionem, quæ clericos depellat à tali cognitione, & quod plus est, nec vlla adest, quæ Regulares ex hoc capite excludat, si id faciant de Superiorum suorum licentia, & debito modo, imò maiorem libertatem in illis cognoscendis, & diiudicãdis habere dicimus Episcopos, & Abbates, ac Prælatos, qui nulli subsunt ordinario Superiori, sed immediatè S. Sedi Apost. subiecti sunt, non enim ita indigent speciali licentia, sicut alij. Et ad omnem dubitandi ansam tollendam Portugaliæ, & Algarbiorum Rex Sebastianus obtinuit à Summo Pontifice Pio IV. vt pro administratione justitiæ io Regnis, Insulis, & dominiis eidem, & pro tempore existenti Regi subiectis, posset quasvis Ecclesiasticas, quàm cuiusvis Ordinis Regulares personas, quavis etiam Pontificali dignitate pollentes (si aliàs cum eis, vt extra eorum monasteria, aut alia Regularia loca degere possint, legitimè dispensatum fuerit) consilio suo adhibere, ipseque in omni coosilio pro tempore adhibitæ personæ in quibusvis criminalibus, prophanis, & mixtis causis, etiam pœnam sanguinis concernentibus consulere, & votum dare, seu suffragium ferre, ac causarum earundum decisioni, & terminationi interuenire, necnon personæ Ecclesiasticæ cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditioois existentes per ipsos Portugaliæ Reges ad sæcularia officia Regnorum, insularum, & dominiorum huiusmodi pro tempore deputatæ officia ipsa acceptare, & regere, eóque tempore durante cognitioni, & decisioni quarumcunque causarum, & quæstionum criminalium contra quoscumque incumbere, & quibusvis negotiis criminalibus se immiscerè liberè, & licitè valeant, absque aliquo conscientiæ scrupulo, aut irregularitatis, seu inhabilitatis, vel aliarum sentcoriarom, censurarum, & pœnarum contra se in præmissis ingerentes latarum incursu, vel infamiæ nota, etiamsi exinde sanguinis effusio, & mutilatio membrorum, aut mors hominum subsequatur, dummodo per seipsos sententias non ferant: vt pleniùs in dictis litteris in forma Breuis expeditis, Pij Papæ IV. continetur, incip. *Pro salubri*, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1559. Kalend. Martij, quæ impressæ circumferuntur in libello priuilegiorum, facultatum, & gratiarum, quas Summi Pontifices Regibus Portugaliæ, & ad eorum instantiam concesseruot. Vlyssipone ex officina Petri Crasbeck 1609.

Seguntina priuilegij.

Priuilegij vsus, & obseruantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcavalis concessum, de quibus intelligatur? & vtrùm comprehendat impositas post earum concessionem?

VOTVM XC.

1 *Potestas concedendi immunitatem à collectis residet penes supremum Principem.*
2 *Principis etiam sæcularis assertio plenè probat.*
3 *Confirmatio nouam concessionem, & nouum titulum operatur.*
4 *Confirmatio in forma specifica quæ dicatur.*
5 *Confirmatio pluries repetita per diuersos primi concedentis successores extinguit defectum.*
6 *Priuilegium ex causa onerosa, & quod transit in vim contractus, est irreuocabile.*
7 *Immunitas concessa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione, non potest reuocari.*

8 *Priuilegium immunitatis obtinentes non comprehenduntur sub constitutione Principis iubentis collectam soluendum, nemine excepto.*

9 *Voluntas Principis non præsumitur extendi ad ea, quæ de iure facere non potest.*

10 *Statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium.*

11 *Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit.*

12 *Priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa non comprehenduntur in generali reuocatione priuilegiorum.*

13 *Priuilegia reuocabilia solùm comprehenduntur sub generali reuocatione priuilegiorum.*

14 *Doctrina Bart.* in l. Antiochensium, ff. de priuileg. credit. *declaratur.*

15 *Immunitatis priuilegium per legem generalem non tollitur.*

16 *Contractui cum Principe gesto derogari non potest per legem generalem ab eo latam.*

17 *Confirmatio Pragmatica denuò censetur impetrata post centum annos ab eius editione.*

18 *Præscriptio quacumque, etiam immemorabilis, contra tributa, & vectigalia excluditur.*

19 *Materia quando est imprascriptibilis, ad acquirendum dominium sufficit titulus insufficiens, iuncta obseruantia quadraginta annorum.*

20 *Materia præscriptibiles ex incapacitate possidentis desinunt esse tales.*

21 *Laici sunt incapaces possessionis, & præscriptionis in materia decimarum, nisi cum præscriptione allegetur priuilegium ante Concilium Lateranense obtentum.*

22 *Iurisdictio Ecclesiastica est imprascriptibilis respectu laicorum.*

23 *Consuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, improbatur, nisi cum illa concurreret allegatio priuilegij.*

24 *Bona, & loca ad vsus communes vicinorum deputata sunt imprascriptibilia, nisi cum immemorabili allegetur titulus priuilegij.*

25 *Præscriptioni immemorabili prohibita ex incapacitate possessoris, admittenda nihilominus si allegetur priuilegium.*

26 *Vectigalia præscriptibilia sunt respectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum spatio.*

27 *Decimæ contra laicum præscribuntur ordinario tempore.*

28 *Tertia Regales contra priuatum præscribuntur ordinario tempore.*

29 *Pecho, Pedido, & Alcauala sunt synonyma.*

30 *Alcauala est nomen generale comprehendens omnia tributa.*

31 *Vectigal nomen comprehendit omne quod fisco soluitur.*

32 *Generalis loquutio omnia comprehendit.*

33 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

34 *Exemptio vectigalium concessa generaliter exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis.*

35 Claus. Prout constitutum est solui, *non stat conditionaliter, sed taxatiuè.*

36 *Solutionem consuetam probare non requiritur quando conceditur vectigal tanta quantitatis, prout consuetum est soluere.*

37 *Stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit lumina tam tempore contractus existentia, quàm futura.*

38 *Priuilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras.*

39 *Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de nouo impositas ratione belli superuenientis.*

40 *Immunitas ex causa onerosa concessa comprehendit collectas futuras.*

41 *Ex obseruantia subsequenti declaratur quod ius exigendi vectigal comprehendatur.*

42 *Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras.*

43 *Priuilegium concessum villis, extenditur ad villas de nouo auctas.*

44 *Castrum cum territorio si nobili concedatur, debet habere territorium postea auctum.*

45 *Priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita.*

46 *Immunitatis priuilegium comprehendit incolas de nouo superuenientes.*

47 *Priuilegium concessum collegio 16. virorum extenditur ad septem collegas postmodùm auctos.*

48 *Priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas.*

49 *Focularia de nouo aucta comprehenduntur in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis.*

50 *Doctores* in l. si ex toto, ff. de legat. 1. *declarantur.*

DVbitaui an priuilegium immunitatis à collectis & gabellis concessum oppido de Sendiu, hodie sit in vsu, & debeat obseruari etiam quoad collectas post eius concessionem impositas? Materia præsentis voti diuidetur pro faciliori illius explicatione, in hunc qui sequitur, modum.

Priuilegio immunitatis à gabellis, & tributis an aliquid obstet quin obseruari debeat?

§. I.

NIhil impedit hodiernum vsum, & obseruantiam huius priuilegij, ostendam multis: & primò, quod supremus Princeps (penes quem residet latissima potestas concedendi immunitatem à collectis, *l. sunt munera, ff. de vacat. muner. toto tit. C. de immun. nem. conced. l. immunitas, C. de agricol. & cens. lib. 11. cap. super quibusdam, §. præterea, de verborum significat. l. Hisp. 1. titul. 11. lib. 6. Recop.* Sacca *cons. 15. n. 7.* Mastrill. *de Magistr. lib. 3. cap. 10. n. 127. cum seqq.* Glotit. *resp. 2. p. 2. n. 12. & 45.* Gutier. *de gabell. q. 4. n. 4. & 5.*) in concessione dicti priuilegij, & deinde in illius confirmatione affirmat illud in vsu esse, ac obseruari debere, quæ quidem Principis assertio plenè probat, *Clem. litteris, de probat. cap. nobilissimus, 95. dist.* Mascard. *de probat. conclus. 1227.* Carol. Tapia *in decis. suprem. Consilij Italiæ, decis. 23. num. 63.* Mastrill. *d. lib. 3. cap. 4. num. 51. cum seqq.* Et procedit etiam in Principe sæculari. Cardin. *cons. 128.* Decian. *cons. 606. incip. Serenissimus Imperator, num. 1. versic. & primò facit,* Tapia *d. decis. 23. n. 73.* Aliàs enim si Principi aliquid asserenti non crederetur, esset illum de mendacio redarguere, quod non est dicendum, vt notatur *in d. Clem. litteris*, & concludunt Franc. *in cap. si motu proprio, num. 8. de prebend. lib. 6.* Menoch. *consil. 100. num. 23.* Mastrill. *d. cap. 4. num. 54.* Et hæc opinio totius Mundi praxi recipitur. Menoch. *d. cons. 100. num. 26.* Tapia *dict. decisione 23. num. 74.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 10. p. 2. num. 18.* Mastrill. *dict. cap. 4. num. 52.* 1

2

Secundò, quia dictum priuilegium deliberatè, & ex certa 3

certa scientia confirmarunt diuersi, & pro tempore
existentes Castellæ Reges, quæ confirmatio nouam
concessionem, & nouum titulum operatur, cap.1. & ibi
gloss. verb.confirmato, de transact. Bart.in l.more, ff. de
iurisdict. omn. indic. Molin. de primog.lib.2.cap.7.n.8.
cum seqq. Georg. alleg.6. num.3. cum seqq. & alleg.46.
num.39.& 40.& in repetit.feudalibus, cap.16.num.33.
& 34. Rouit. in pragm.4. de possess. non turb. num.20.
& 21. Costa cons.1. num.23. & consil.2. num.43. cum
seqq. Cabed. Lusit. decisione 21. num.5. p.2. Stephan.
Gratian. discept. forens.cap.992.n.11. Castill. controu.
4 tom.5.cap.89. n.206.& 207. Dicitur autem confirma-
tio in forma specifica quando fit inserto tenore priui-
legij confirmati, prout in nostro casu, cap.venerabilis,
de confirm.vtili, & ibi Abb. n.1. & 2. Decian.in cap.in-
ter dilectos, n.1. de fide instrum. Paschal. de patria po-
testate, p.1.cap.2.n.59.& 60. vbi num.58. addit priui-
legium confirmatum dici ex certa scientia, quando fuit
confirmatum à pluribus retro Principibus, Petra de
potest.Princip.cap.32.n.37. Castill. dict. tom.5.cap.81.
n.209. Lanar.cons.21.n.2. Rota apud Farinac.dec.192.
n.3. p.1. recent.

5 Ex qua quidem confirmatione pluries repetita, &
facta per plures primi concedentis successores, fuit
quicumque sic existeret defectus extinctus, & tacitè
dispensatus, vt in simili tradit Freccia de subfeudis, li-
bro 2.in cap.quis dicatur Dux, in alleg.pro Regente Al-
bertino, n.68. versicul. secundò quia Princeps per suas
litteras, pag.mihi 538. vbi loquitur de Pragmatica Re-
gni Neapolitani, hodie est 1.titul.de priuileg.infra an-
num registrandis, in qua ipso iure annullantur, & cas-
santur priuilegia non registrata, quem defectum supple-
ri ait, si Princeps illo non obstante iubeat obseruari
priuilegium, Ponte cons.3.n.30.lib.1. Rouit.in Pragm.1.
de priuil.infrà annum præsentandis, n.5. Idem etiam ope-
ratur clausula perinde valere, Gemin. cons.11.n.2. ver-
sic.quoad rescriptum, & cons.128.n.3.& 4.vers.nam gra-
tia, Marc.de claus.p.1.claus.225.

6 Tertiò, quia dictum priuilegium ex causa onerosa
fuit concessum, & sic transit in vim contractus, ac
proinde est irreuocabile. Bart. in l. omnes populi, n.30.
ff. de iustitia, & iure, & ibi Bald. quæst.3. & in l. si
cùm mihi, num.1. ff. de dolo, Alexand. consil.54. Viso
puncto, num.11. cum sequentibus, lib.4. & consil.101.
num.1.post princip.lib.1. & consil.1.n.11.& consil.116.
n.6.volum.2. Bertachin. in repert.part.4. litter.P, vers.
Priuilegium si est concessum, pag.174. colum.3. Petra de
potest. Princip. cap.32.sect. capio nunc secundam princi-
palem dubitationem, num.172. pag. mihi 182. Muta ad
Pragm. Siciliæ, part.1. tit.16. n.34. pag.197. Tortus ad
statuta Papiæ, statuto 23. de regimine potestatis, num.27.
pag.71. & statuto 40.n.15.& 16.pag.92. Tapia cons.8.
n.8. & 9. Prout quilibet alius contractus cum Prin-
cipe celebratus reuocari non potest, Bald. in l. qui se
patris, n.33. & 34. versic.hoc scias, C.vnde liberi, Are-
tin. in cap.1.de constit. n.16.& 17. Gomez de Leon al-
leg.34. num.3. & 4. Ioan. Andr. Georg. alleg.49. n.4.
& 5. Muta ad cap. Regni Siciliæ, tom.1.in procem. n.25.
cum seqq. pag. mihi 10. & 11. Paschal. de patria potest.
lib.1.cap.1.num.49.

7 Et in terminis immunitatis concessæ mercatoribus
nauigantibus ad quendam portum pro augenda illius
habitatione, quod non debeat, nec possit reuocari,
tradit Berard. Senior cons.21. num.1. cum seqq. sequi-
tur Petra dict. tract. cap.24. num.255. fol. mihi 130.
colum.3.

8 Ex quo fit, quod vbi Princeps imponit aliquam
collectam, & iubet soluendum ab omnibus, nemine
excempto, nullo modo intelligitur voluisse comprehen-
dere obtinentes priuilegium immunitatis, vt per Ren-
din. in promptuario, titul. de priuileg. num.6. & plures
citatos à Glorizio resp.1.p.1.n.9. Et procedit etiamsi
cullecta imponatur per legem generalem. Menoch.
cons.1105. n.19.cum seqq. lib.12. vbi dicit quod non
præsumitur Principem voluisse derogare priuilegiis,
nisi id in lege specificè expresserit, sequitur Bonacin. de
legibus, disp.1. q.3. puncto 8. §.3. n.11. versic.secundò
non extenditur.

Et in his terminis non dubitatur de potestate Prin- 9
cipis, sed de eius voluntate, quæ præsumitur non ex-
tendi ad ea, quæ de iure facere non potest, l. Lucius,
§. pen. ff. ad municip. cap. à nobis, de sentent. excomm.
Marc. cons.40.n.29.

Et statutum semper sumit interpretationem à pote- 10
state statuentium, Bart. in l.si quis sub conditione, in fine,
ff.de condit.& demonstr. Ioan.Monach. in cap.2.de con-
stit.lib.6. Marc. cons.40.n.30.

Et Princeps semper dicitur disponere prout ius dis- 11
ponit. Gozadin. cons.101. n.10. & cum aliis Marta d.
cons.40.n.31.

Et in specie, quod in generali reuocatione priuile- 12
giorum non comprehendantur priuilegia ex contractu,
& ex causa onerosa concessa, Lap. allegat.95. Roman.
cons.436.n.14.vers.septima ratio, Card.consil.147.n.2.
vsque ad fin. Put. decis.314. lib.1. in nouis, Pinel. in
rub. C. de rescind.vend.p.1.cap.2.colum.vltim. Roland.
consil.13.n.22.lib.3. Bursat.consil.16.num.57.lib.1. Se-
raphin. decisione 1082.num.3. Hercul.Marescot. lib.2.
var.cap.40.n.28. Marta dict.consil.40.ex n.22. & con-
sil.145.num.16.cum sequentibus, Gonzal.ad reg.8.Can-
cell. gloss.36.n.36. cum seqq. vbi quod per derogatio-
nem generalem non censeatur derogatum priuilegiis
per viam contractus concessis, Paschal. de patria pote-
state, part.1.cap.1. n.97. cum sequentibus, Tortus statu-
to 41. n.20.& 21. Muta ad cap. Regni Siciliæ, tom.1.in
procem.n.86. Stephan.Gratian. disceptat.forens. tomo 5.
cap.845. n.17.& cap.891. n.61. Tapia decisione 8.n.7.
Bonacina in tract. de legibus, q.3.puncto 8. §.3.num.12.
& 13. Et quod sub generali reuocatione priuilegiorum 13
solùm comprehendantur priuilegia reuocabilia, tra-
dunt Menoch. cons.1007. num.79. vol.11. Marta dict.
cons.40.num.25.

Non obstat doctrina Bart. in l. Antiochensium, ff. de 14
priuileg. credit. per quam habetur reuocationem priui-
legiorum factam in lege generali præiudicare particu-
laribus illa obtinentibus, ac proinde quod quando per
legem generalem iuri tertij præiudicatur, non ob id
nascitur obligatio restituendi subdito damnum ex tali
præiudicio prouenions: quia contrarium verius, & re-
ceptius est, ex ea ratione, quia cum subditus iure na-
turali rerum suarum dominium, & proprietatem ha-
beat, ac proinde à Principe eis priuari non possit, ni-
hil interest quod per rescriptum, aut per legem gene-
ralem, priuationem inducere velit, cùm in vtroque ca-
su eadem reperiatur incapacitas, & idem ius offenda-
tur: ita aduertit Iason in l. Barbarius, num.44. ff. de
offic. Prætor. sequuntur Felin. in cap.quæ in Ecclesiarum,
n.26. & 28. de constit. Matth. de Afflictis in prælud.
ad constit. Neapol. quæst.4. n.7. & decisione 321. n.16.
Roch.de Curte in cap.fin.de consuet.fol.46.colum.3.iux-
ta paruam impress. Mastrill. de magistrat. lib.3. cap.4.
num.355. & seqq. Rodolphin. de suprema Princip.
potest.cap.6.num.165.vers.contrarium tenet, & n.16. &
in priuilegio immunitatis ita aduertit Syluan. cons.66.
num.24. adducta auctoritate Crauettæ, qui pariter
loquitur de materia immunitatis consil.276. sub num.7.
vers. si dicatur, & consil.308. n.1. libro 2. In eisdem
terminis hoc etiam voluit Cephal. cons.451.num.306.
& cum aliis pluribus Gloriz. resp.1. part.3. n.234.cum
seqq. Gonzalez ad reg.8. Cancell.gloss.36. n.36.& 38.
Petr. de Gregorio in concessione feudali, p.2. q.7. n.27.
& 28. Muta ad cap.38. Siciliæ, tomo 2. num.10. & 12.
cum

cum sequentibus, pag.250. Menoch. conf.1105.num.18.
15 cum seqq. lib.12. vbi resoluit priuilegium immunitatis
per legem generalem non tolli, Lancelot. Gallia
conf.44. num.43. & 44. Stephan. Gratian. dict. tom.5.
cap.991. num.58.

16 Et quatenus derogatio facta per legem generalem
comprehenderet ius quæsitum ex contractu, hoc posset
procedere quando contractus inter partes fuit celebra-
tus, non ita si cum Principe sit gestus, cui per legem
generalem ab eo latam derogatum non censetur. Butr.
consil.59. num.1.& 2. Paul.de Castro consil.317. n.5.
volum.1. Felin. in cap. quoniam, n.3. de constitut. Man-
del. Alb. consil.185. n.18. cum seqq. volum.1. Crauet.
consil.933. n.9. volum.5. Siluan.consil.66.n.23.& 24.
& post Butr. & Decian. Cardin. Tusch. pract. conclus.
tom.6. litt. P, concl.680. n.8. Petra de potest. Princip.
cap.32.§.capio nunc secundam principalem dubitationem,
n.145. vers. ad duodecimum. Præcipuè cùm ab initio
concessionis vsque ad præsentem diem, ea reuocatione
non obstante priuilegium fuerit obseruatum, per quam
obseruantiam confirmatum remansit, & dictæ legi de-
rogatum per tolerantiam Principis, Pereg. de iure fisci,
titul.8.de præscript.fiscalib. num.26. Mieres de maiorat.
part.4. q... n.50.in 2.edit. Ponte conf.155. num.8. cum
17 seqq. vol.1. vbi notabiliter dicit, quod si omnia priui-
legia per nouam Pragmaticam reuocentur, nisi sint
confirmata, quod stante cursu centum annorum post
dictam Pragmaticam censetur denuo impetrata confir-
matio, & quod ita fuit iudicatum in Regia Camera
Summariæ: sequitur Capiblanc. de Baronib. Pragma-
tica 11. num.172.

18 Quartò, quia dictum priuilegium magis corrobora-
tur, & firmum manet cum eius obseruantia, & vsus iam
hodie in vim præscriptionis allegatur, nam licèt per l.
— Hisp. 1.tit.18.lib.9.Recop. contra tributa, & vectigalia
excludatur quæcumque præscriptio, etiam immemoria-
lis, nihilominus titulus etiam insufficiens, iuncta posses-
sione quadraginta annorum sufficeret ad confirmandum
dictum priuilegium, & ad præscribendam eius obser-
uantiam, vt amplius de eo dubitandum non sit, vt per
l.vlt. §. fin. C.de fundis patrim.lib.11. notant Ioan. de
Platea in eadem l.fin. n.3. vers.secundò nota, Salicet. in
l.comperit, C.de præscript.triginta, n.2. Alex. consil.30.
n.11.& 12.lib.5. Bart.consil.196.n.7.lib.1. vbi quod si
concessio priuilegij in aliquo deficiat, cursus temporis
id roborat, & ita hanc materiam explicat D.meus Petr.
19 Barbosa in d. l. comperit, à n.46. cum seqq. vbi quod
quando materia est imprǽscriptibilis, titulus insuffi-
ciens, iuncta obseruantia quadraginta annorum sufficit
ad acquirendum dominium. Et in indiuiduo, & in ma-
teria d.l.Hispana 1. tradit Gironda de priuilegiorum, &
exemptionum explicat. n.75. dicens sufficere titulum,
seu priuilegium non plenum cum possessione quadra-
ginta annorum, quod priùs dixerat Auiles ad cap.13.
Prætor, verb. Alcaualas, sub n.5. ad finem.

20 Sextò, quia possessio quæ allegatur, est plusquam
immemorialis, & adest dictum priuilegium loco tituli;
vnde succedit Iuris conclusio, quod materiæ imprǽscri-
ptibiles ex incapacitate possidentis, desinunt esse tales,
si cum immemoriali concurrat allegatio tituli, secun-
dùm Menchaq. quæstion. illustr.cap.84 num.13. & 14.
D Barbos. in l.omnes,C.de præscript.30.num.47. & 48.
legendus ex num.41. & in dict. l. comperit, num. 24.
vers. limita tamen prædicta non procedere; & in termi-
nis d. l.comperit, vectigalium Principis præscriptionem
prohibentis, idem tradit Mieres de maiorat. p.4.q.20.
21 n.255.& 257.in 2.edit. Et probatur à simili in materia
decimarum, quarum possessionis, & præscriptionis in-
capaces sunt laici, cap.1.16.q.7.cap.causam,de præscript.
cap. tua nobis, cap. prohibemus, de decim. & tamen si
cum præscriptione allegaretur priuilegium ante Con-
cilium Lateranense obtentum, sufficeret vtique. Ioan.
Andr. in cap. cùm Apostolica, num.9. ad fin.versic.satis
videtur, & ibi Abb.n.12.de his quæ fiunt à Prælat. Felin.
in dict. cap.causam quæ, n.3. & ibi Alex. de Neuo n..
Burg.de Paz consil.50. num.5. Gutierrez practic. lib.1.
quæst.16.per tot.& lib.3.quæst.14.num.59.& 60.Pereg.
conf.8.num.27.lib.6. Moneta de decim. cap.5.q.3.n.74.
Ego de officio, & potest.Parochi,p.3. cap.28. §.2.n.52.
Rota decis.215. sub num.4.p.2.diuers.& decis.474.n.3.
& decis.702. n.1.p.1.recent.& decis.193.n.6.p.1.etiam 22
recent. Et idem videmus in iurisdictione Ecclesiastica,
quæ licèt sit imprǽscriptibilis respectu laicorum, Ca-
rol.de Grassis de effectib. clerical.effectu 1. ex n.372. si
tamen iudex sæcularis priuilegium aliquod allegasset
ad cognoscendum de clericorum causis, & immemo-
rialem probasset, vtique obtineret. Put.decis.355.lib.1.
in nouis, Carol.de Grassis dict.effectu 1.n.381. cum seq. 23
Decian. in pract.crimin.lib.4.cap.9.n.14.& 15. Mieres
d. p.4. quæst.20. n.253.& 254.in 2.edit. Sic similiter
videmus quod licèt per cap.1.de consuet.lib.6. reprobe-
tur consuetudo etiam immemorialis obtinendi duas
Dignitates in eadem Ecclesia, nihilominus si cum illa
consuetudine concurreret allegatio priuilegij, sufficeret
vtique ad obtinendum contra talem prohibitionem, vt 24
per Put. decis.57. num.5.versic.potest tamen,lib.2.in no-
uis. Eodem modo constat bona, & loca ad vsus com-
munes vicinorum deputata imprǽscriptibilia esse, per
l.7. tit.29. part.3. vbi notat Gregor. Lopez gloss.1. &
nihilominus si eorum possessor vnà cum immemoriali
allegasset titulum priuilegij, vtique sufficeret ad obti-
nendum, Rip. in l.quominus, num.102.ff.de fluminibus,
Gregor. Lopez d. l.7. glos.1. Azeued. in l.3. num.64.
tit.15. lib.4. Recop. Mieres dict. p.4. q.21.num.50.51.
& 52. in 2. edit.

Denique in iure nostro conclusio communiter rece- 25
pta tenet, quod prohibita immemoriali ex incapacitate
possessoris, illa nihilominus admitti debet, si allegetur
titulus, Alexand. conf.74. ex n.17. vsque ad 22. lib.4.
Crauet.de antiquit.tempor.part.4.§.absolutis,n.96. Oli-
ban. de iure fisci,cap.13. n.8.cum seqq. Pereg.etiam de
iure fisci lib.6. tit.8. n.22. Gutierrez pract. lib.1.q.14.
n.61.Cancer.var.lib.3.cap.4.n.43.cum seqq. Auend. de
exequendis mandat.p.1. cap.6. num.7.vers.prima conclu-
sio, quicquid dicat lib.2.cap.4.n.27.

Septimò, quia in casu nostro non agitur de præscri- 26
bendis vectigalibus aduersùs fiscum, sed contra quen-
dam particularem prætendentem illa ad se pertinere,
quo casu cessat omninò illa prohibitio præscriptionis,
quæ talia vectigalia imprǽscriptibilia faciebat, & res-
pectu dicti particularis præscriptibilia sunt ordinariè
decem, vel viginti annorum spatio, vt per Bart. in l. si
publicanus, §.in omnibus,ante num.1.vers.& hoc intelliga
quando quis, ff. de publican. & ibi Imol.num.8. Abb. in
cap.super quibusdam, §.præterea,num.2.ff.de verb.signif.
Conar. in reg.possessor,part.2.§.3.num.5. versic.secunda
conclusio, Cabed.Lusit.decis.41.num.6.& decis.17.n.6.
p.2. D.Barbos.in d.l.comperit, num.15.& 86. Vasquez
in opuscul. moralib. tract. de restit. cap.6.dub.1.num.10.
& 11, Fontanel. de pactis nupt. tom.2. claus.5. gloss.8.
q.15. n.35. pag.mihi 601.

Similiter decimæ, quæ sunt imprǽscriptibiles contra 27
Ecclesiam, vt suprà dixi, benè contra laicum præscribi
possunt ordinario tempore, Zabarel. consil.146.Cuman.
conf.83.aliàs 84. Felin.in cap.causam quæ,num.4.de præ-
script.Paris.conf.25.à n.11.lib.4. Valasc.de iure emphyt.
q.17.n.15. Menoch. conf.1092.n.6.cum seqq.libro 11.
Et quod in hoc casu tempus ordinarium sufficiat ad
præscribendum, probant Bald. conf.180.n.2.lib.1. Cra-
uet. conf.479.n.4.& conf.496.n.11.lib.3. Paris. conf.2.
n.11.lib.4. Balb.de præscript.5.p.q.7.n.22.

Item Tertiarum Regalium Tributum contra priua-
tum

tum præſcribitur tempore ordinario, cùm tamen contra Regium fiſcum abſque immemoriali præſcribi non poſſent, vt poſt Menoch. & Gutier. reſoluit Axeued. *l. 1. n. 41. tit. 21. lib. 9. Recop.* Et idem in iuriſdictione Regali præſcribenda agnoſcunt Bald. *in l. 2. col. 5. q. 7. num. 31. Cod. de ſeruit. & aqua*, Alex. *conſ. 16. n. 27. lib. 5.* Franchis *deciſ. 231. n. 33.* Greg. Lop. *l. 6. gloſ. 3. ad fin. tit. 29. part. 3.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. capit. 16. n. 204.*

Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcaualis conceſſum, de quibus intelligatur?

§. II.

29 MVltùm amplè loquitur priuilegium de quo agitur, in immunitate huiuſmodi concedenda, ibi: *de todo peche, e de todo pedido, &c.* *Peche* propriè dicitur quod penditur, & *Pedido*, quod petitur, & ſub his nominibus comprehenditur *Alcauala*, nam *tributum, peche, alcauala, datio*, ſunt ſynonyma. Parlad. *rerum quo-*
30 *tid. lib. 1. cap. 3. n. 1.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 661. n. 11.* Gutier. *de gabell. q. 1. n. 6.* Salon. *de Iuſtit. tom. 2. tract. de vectigalib. art. 4. controu. 3. verſ. huiuſmodi ga-*
31 *bella, pag. 416.* vbi quod alcauala eſt nomen generale, comprehendens omnia tributa. Et omne quod fiſco ſoluitur, comprehendit nomen Vectigal, Cuman. *conſ. 162.* loquens de tributo ſalinarum, Gig. *de gabell. in prælud. n. 3.* Vaſq. *in opuſculis moral. tract. de reſtitut. c. 6. dub. 6. n. 88.* ibi: *Rex Ioannes II. ſtatuit quod publicanus, qui colligit gabellas, almoxari, farges, tercias, y pedidos, y otras monedas, quibus vt reor, comprehendit omnia Regia tributa.* Et ad inducendam hanc comprehenſionem moueor ſequentibus fundamentis.

35 Primò, quia dicta exemptio fuit conceſſa per verba generalia & geminata, ibi, *de todo peche, e de todo pedido, &c.* & ideo comprehendere debent genera omnia tributorum, quia generalis loquutio omnia comprehendit, *l. cum quærebatur, ff. de verb. ſignif.* Ioſeph. Seſſe *Arag. dec. 48. n. 12.* Franç. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 54. n. 4.* Et verba geminata magis operantur, *l. Baliſta, ff. ad Trebell.* plures per me citati *Axiom. 522. num. vlt.*

33 Secundò, quia in eodem priuilegio excipitur certum genus tributi, vulgò *Iantar*, quæ exceptio firmat regulam in contrarium quoad alia genera tributorum ibi non expreſſa, *l. præuaricationis, §. fin. ff. de præuaricator. l. illam, C. de collat.* cum adductis per Tapiam *in deciſionibus ſupremi Conſilij, deciſ. 23. n. 57. 58.*

34 Tertiò, quia in terminis, conceſſa exemptio vectigalium, generaliter exceptis certis caſibus, eſt generaliſſima in caſibus non exceptis, vt probat Bologn. *conſ. 1. n. 12. & 13.* ibi: *Ex quibus apparet, quod in hoc regno Rex non poteſt pro quacunque cauſa etiam vrgentiſſima & inſolita, & per neceſſitatem belli, & rebellionis, vel alia quacunque neceſſaria & improuiſa cauſa imponere collectam, ſeu gabellam, exceptis dictis quatuor caſibus cum ſuis qualitatibus expreſſis*, &c. Alex. Raudenſ. *reſp. 1. n. 288. cum ſeqq. vol. 2. & de analogis p. 4. n. 61.* vbi voluit, quod in conceſſione immunitatis facta per viam tranſactionis inter Dominũ, & vaſſallum in omnibus caſibus, excepto vno, quod ex ea exceptione illius caſus expreſsè Princeps non poſſit collectare pro quacunque cauſa, etiam prætextu belli, & horribilis inuaſionis, etiam in quocunque caſu concernente publicam vtilitatem, tam cogitato, quàm incogitato, & cum aliis hoc etiã latè tradit Tapia *d. deciſ. 23. n. 58. & conſ. 15. n. 27.*

35 Non obſtat tranſactio poſtea facta ſuper Alcaualis à priuato exigendis cum clauſ. *prout conſuetum eſt ſolui*, quia illa verba clauſulæ non ſtant conditionaliter, ſed cauſatiuè, & apta ſunt transferre ius irreuocabile, & fixum, vt colligitur *ex cap. Abbate, de verb. ſignif.* & ex doctrina Bart. *in l. eum qui, §. Iulianus*, per illum text.
ff. de conſtit. pecun. vbi quod ſi ſententia dicit: Condem- 36
no te ad vnum par caponum omni anno ſecundùm quod tui anteceſſores conſueuerunt, iſta verba non ſtant conditionaliter, ſed cauſatiuè, Aretin. *conſ. 76. n. 5. verſ. circa tertium*, vbi quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout conſuetum eſt ſoluere, quod non ſit neceſſarium probare conſuetam ſolutionem. Felin. *in cap. 2. de reſcript. n. 10. & 11.* Bologn. *in l. edita, n. 142. & 143. C. de edendo.* Grammat. *deciſ. 58. n. 22. cum ſeq.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar, q. 5. num. 4. cum ſeqq.* Pereg. *de fideicom. art. 16. n. 111.* Cancer. *var. lib. 3. cap. 3. num. 119. cum ſeqq.* Thoro *in compendio, p. 2. lit. P, verſ. Poſſeſſor feudi, pag. 462. §. 2.* Amat. *lib. 1. var. cap. 41. num. 12. & 13.*

Priuilegium exemptionis à tributis, & vectigalibus, an comprehendat impoſita poſt eius conceſſionem?

§. III.

COmprehendere ex multis, & ſolidis comprobatur 37
fundamentis: & primò *ex l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrban.* vbi ſtipulatio, ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus exiſtentia, quàm futura; & *ex l. pen. ff. de fundo inſtructo*, vbi quod in conceſſionibus vniuerſalibus veniunt augmenta.

Secundò *ex cap. quia circa, de priuileg.* vbi priuilegium 38
immunitatis extenditur ad prædia de nouo adquiſita, & ad decimas futuras, & ibi notat Abb. *n. 5. verſ. à primo membro*, vbi quod quando in priuilegio eſt diſpoſitio indefinita, & præiudicat tantùm concedenti, licèt præiudicium ſit graue, extenditur ad futura.

Tertiò, quia exemptio de qua agitur, conceſſa fuit per 39
verba generalia, ac proinde extendenda ad gabellas poſtea inductas, Siluan. *conſ. 66. n. 13. ad fin. & n. 14.* vbi quod immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas de nouo impoſitas ratione belli ſuperuenientis, Scaccia *conſ. 15. n. 1. cum ſeqq.* Dec. *reſp. 44. n. 96. cum ſeqq. lib. 4.* Lancel. Gallia *conſ. 44. n. 16. cum ſeqq. & n. 34.* Tapia *deciſ. ſupremi Conſilij 8. n. 2. cum ſeqq.* Glorit. *reſp. 1. p. 2. n. 184. cum ſeqq. & p. 3. n. 197.*

Quartò, quia immunitas prædicta fuit conceſſa ex 40
cauſa oneroſa, & iden comprehendere debet collectas futuras, vt per Menoch. *conſ. 1205. n. 14. vol. 12.*

Quintò, quia licèt ſuper comprehenſione verborum 41
dictæ immunitatis aliqua inſurgeret dubitandi ratio; nihilominus ex obſeruantia per tot annos ſubſequuta non ſoluendi tributa & vectigalia de nouo, & poſt priuilegij conceſſionem impoſita, elicitur reſolutio ad dubium propoſitum, vt in ſpecie priuilegij immunitatis docent Siluan. *conſ. 66. n. 20. cum ſeqq.* Decian. *reſp. 44. n. 28. tom. 4.* Tapia *deciſ. 8. ſupremi Conſilij, n. 10. & 12.* Et generaliter in conceſſione Regalium, quod ex obſeruantia ſubſequenti declaretur quid fuerit comprehenſum in titulo, tenent Cuman. *conſ. 162. n. 3. verſ. præterea terminus*, Roman. *conſ. 271. n. 3.* vbi quod ex obſeruantia ſubſequenti declaratur quod ius exigendi vectigal comprehenſum fuit in inueſtitura, Ioſeph. Ludou. *concl. 38. illat. 12. fol. mihi 85.* Menoch. *conſ. 648. n. 18. cum ſeq. vol. 8.* Lanar. *conſ. 34. n. 1. ad fin. & n. 2. & 3.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib. 1. cap. 15. n. 7.*

Sextò, quia ab omnibus eſt receptiſſima concluſio, 42
quod immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras, Alex. *conſ. 193. Ex themate, dub. 2. num. 8. vol. 2.* Natta *conſ. 100. n. 17. & conſ. 525. n. 19.* Burſat. *conſ. 16. n. 77. vol. 1.* Tapia *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. p. 1. c. 4. n. 5.* Aloyſ. Ricc. *dec. 167. n. 9. p. 3. & in collect. deciſ. collect. 27. ad fin. p. 7.* Modit. *in ſuis dubitat. iuris, §. plebiſcitum, dubit. 28. p. 2.* Glorit. *reſp. 2.*

p.3.n.196.& n.264. plures refert Bellon. iun. cons.69. num.75.

43 Septimò, quia si Imperator concedat priuilegium villis ciuitatum, extenditur ad villas de nouo auctas, vt tradit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de censibus, §. nunc dicendum, in addit. magna circa pen. col. & in reg. qui sentit, de regul. iuris in 6. in mercurialib. Bald. in l. cùm fundus, ff. de legat.2. Couar.pract.cap.2. Gironda de priuil. n.116. Muta ad pragm. Sicilia, tom.1. tit.16. n.33. & 34.

44 Octauò, quia si alicui nobili concedatur castrum cum territorio, debet habère territorium postea auctum, Imola in d.l.damni infecti,§.si is qui, ff.de damno infecto, n.16. vers.& prædicta etiam faciunt, & ibi Roman. n.7. Menoch.cons.201.n.147.lib.3. Anel.Amat. cons.39. n.12.

45 Nonò, quia priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita, Bart. cons.39.n.4.lib.1. Viu.opin.79.n.2.& opin.641.n.3.Nouar.com.1.q.127. n.26. Marescot. var.lib.2.cap.85. Franc.Anton.Costa cons.80. n.16.

46 Decimò, quia simile priuilegium immunitatis comprehendit incolas de nouo superuenientes, Bald. in cap.1. §. si quis de manso, col.3. n.7. Nouar. d. q.327. ex n.8. Aloys. Ricc. post decis.250. p.2. in allegat. ibi posita, n.4. Muta ad pragm. Sicil. tom.1. tit.10. n.33. & 34.

47 Vndecimò, quia priuilegium concessum collegio sexdecim virorum extenditur ad septem collegas postmodùm prædicto collegio additos, Alex. cons. 178. n.8. lib.2. Bertach. p.1.lit.A, vers. Augmentum consulum, fol. mihi 183. col.1. Cabed. Lusit. decis.113. numer.2. p.2.

48 Duodecimò, quia priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ab gabellas superadditas etiam ex facto Principis, Bald. in l.vtrùm, tam in 1.quàm in 2.lectura, ff. de petit. hæred. Brun. de augmento,concl.16. n.5. & 6. latè Menoch. cons.101.n.150.lib.3.& cons.105. ex num.5.lib.12. Aloys.Ricc. decis.167. n.9. post princip.3. Fab.de Anna cons.61.n.20.& 21.Camil.de Medicis cons.51.n.42.

49 Decimotertiò & vltimò, quia in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis, comprehenduntur focularia de nouo aucta, vt per Fab.de Anna d. cons.61. Iacob. Gaill. cons.24. Ronit. ad pragmat.1. de juribus & exactionibus fiscalibus, ex n.8.vsque ad 63. Camil.de Medicis d. cons.31. Nouar. d. quæst.127. n.15. Aloys. Ricc. decis.250. in allegat. ibi posita, num. 3. p.2. & in collect.27. vers. amplia conclusionem, Petr.ad Grammat. decis.4. num.9. Thoro in compendio, tom.1. lit. A, vers. Augmentum focularioru, & vers. Augmentum functionum fiscalium, & p.2. lit. A, vers. Augmentum focularioru, pag. 34.

50 Non obstant quæ resoluunt DD. in l.si ex toto, ff.de legat. 1. quia loquuntur in simplici immunitatis priuilegio, non verò quando conceditur per viam contractus, vt traditur à S.Seuerin. in l.omnes populi, n.181. de Iustit.& iure, qui loquitur in terminis l.1. C. vt nemini liceat ab empt. lib.20. & refert quod cùm ciuitas Senensis superueniente magna ac graui penuria imposuisset collectam pro emptione frumenti, fuit consultum, & obtentum, quod licèt exemptus per priuilegium tali casu non gaudeat, gaudet tamen immunis ex contractu, & quod ita limitantur tradita per DD. in d. l.si ex toto, idem tenet Neuiz. cons.21. sub n.19. inter consilia Brun. Siluan. cons.66. n.18. Bolognet. cons.1. num.138. Glorit. d.resp.1. p.3. num.258. & num.266. & n.271.cum seqq.vbi hoc optimè declarat. Et adhuc in terminis quæstionis, quam disputant DD. in d. l. si ex toto, immunitatem illam ad gabellas de nouo impositas ex causa belli extendendam, resoluunt ibi Paul. de Castro, Imol. Aretin. Socin. sen. num.3. Rip. numer. 13. cum seqq. & ad hoc sunt cons. 66. Siluani, & 44. Lancelloti Galliæ.

Toletana Pensionis.

Pensio infanti reseruata auctoritate Apostolica, cum claus. *Ex nunc provt ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris*, debetur à die suscepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apost. reseruationis illius.

VOTVM XCI.

1 *Casus intelligentia.*
2 *Claus.* Ex nunc provt ex tunc, *operatur vt actus postea factus censeatur jam à principio factus.*
3 *Et quod vnum tempus videatur alteri inesse.*
4 *Claus.* Ex nunc provt ex tunc, *est retrotractiua ad tempus data.*
5 *Gratia expectatiua cum claus.* Ex nunc provt ex tunc, *concessa, retrotrahitur ad tempus data ipsius gratia.*
6 *Claus.* Ex nunc, *in dispositione conditionali non operatur retrotractionem, nisi justificata conditione.*
7 *Claus.* Ex nunc, *in gratia conditionali refertur ad diem conditionis.*
8 *Conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum.*
9 *Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod.*
10 *Retrotractio nusquam admittitur vbi extrema desinunt esse habilia.*
11 *Retrotractio vt fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis.*
12 *Translatio pensionis si fiat in laïcum cum claus.* Ex nunc provt ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris, *transferens potest exigere pensionem vsque ad diem initiationis.*
13 *Pensio translata cum claus.* Ex nunc provt ex tunc cùm clericali charactere insignitus fueris, *extincta manet si medio tempore dum translatarius initiatur clericatu, moriatur transferens.*
14 *Renunciatio facta ad fauorem laici cum claus.* Ex nunc provt ex tunc cùm clericali charactere insignitus fueris, *antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat.*
15 *Claus.* Cùm clericali charactere insignitus fueris, *intelligitur de charactere exequibili.*
16 *Clericus qui non habet characterem exequibilem, non est capax beneficij, nec pensionis.*
17 *Pensionis reseruatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla est.*
18 *Habilitate personæ in consideranda debet attendi tempus, quo actus ad personam applicatur.*

NOn semel consultus an pensio à Papa reseruata, 1 cum hac claus. *Tibi ex nunc provt ex tunc, & è contra postquam ætate legitima tibi suffragante clericali charactere insignitus fueris,* &c. debeatur à die datæ Bullarum reseruationis, vel à die suscepti Ordinis clericalis; sæpissimè Rex Catholicus pro infantibus nondum ætatem legitimam, & clericalem characterẽ habentibus pensiones

pensiones designat super mensis Episcopalibus, quando
ad Cathedrales Ecclesias sui iurispatronatus idoneas
personas summo Poot. præsentat, & ipse Papa ad suam
nominationem personas easdem de talibus Ecclesiis
prouidet, & pensiones huiusmodi cum dicta clausula
in fauorem infantium prædictorum reseruat.

2 In qua quæstione multi existimarunt, conditionem
suscipiendi ordinem retrotrahi ad diem gratiæ conces-
sæ, ac perinde habendam ac si fuisset pensio reseruata
clerico iam effecto, quia de natura illius clausulæ, *ex
nunc prove ex tunc*, est vt actus postea factus censeatur
jam à principio factus, glos. *verb. ex nunc, in Clem. vo-
lentes, de haret.* & ibi Zabarel. *in 2. opposit.* Tiraq. *de
retract. conuent. §. 2. glos. vnica, n. 86. & de iure consti-
tuti, p. 3. limit. 2. num. 16.* Cosin. *in pragm. sanct. tit. de
collat. §. vt verò, in verb. prout ex tunc,* Rebuff. *ad l. mu-
3 lieris 13. vers. prateren, ff. de verb. signif. pag. 91.* Ce-
ned. *sing. 14. n. 2.* Operatur enim, quod vnum tempus
videatur alteri inesse, Doctores *in l. huiusmodi, in 2. ff. de
verb. oblig.* Marches. *de commission. p. 3. pag. 352. n. 89.
in vlt. impress.* Mascard. *de probat. concl. 1239. n. 3.* Mar.
Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 76. num. 3.* Stephan.
4 Gratian. *discept. forens. cap. 239. num. 18.* Duran. *de-
5 cis. 238. n. 10.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota,
tom. 2. p. 4. claus. 298. num. 9. & 25.* Et ideo est retro-
tractiua ad tempus datæ, Brunor. à Sole *in locis com-
munib. verb. clausula 20.* Camill. Borrel. *in sum. omnium
decis. tom. 1. tit. 20. num. 383.* vt in gratia expectatiuæ
cum illa concessa, quæ ad tempus datæ ipsius gratiæ
retrotrahitur, Felin. *in cap. licèt causam, n. 6. de probat.*
Alex. *cons. 111. n. 23. lib. 6.* perinde ac si Papa tempo-
re datæ gratiam contulisset, Crescent. *decis. 14. lib. 2.
& decis. 7. n. 13. de concess. prab.* Rota *in Arcouienna
Canonicatus, 9. Octobris 1592. coram Peña,* Duran. *de-
cis. 265. num. 39.*

6 Verùm his non obstantibus, contrarium censui esse
resoluendum, ex eo quia aduerbia, *ex nunc de catero,*
&c. prolata sunt solùm respectu gratiæ puræ, Fontanel.
de pactis nupt. claus. 4. glos. 3. n. 27. Et ideo in dispo-
sitione conditionali non operatur retrotractionem, nisi
iustificata conditione, Cassad. *decis. 3. num. 15. de pra-
bend.* Put. *decis. 383. lib. 1. in correct.* Honded. *cons. 18.
num. 43. & 64. tom. 1.* Aloys. Ricc. *collect. 753. in med.*
7 Greg. XV. *decis. 428. n. 14.* Quia in gratia conditionali
hæc verba referuntur ad diem conditionis, glos. &
Doctores *in d. Clem. 1. de concess. prab.* vbi Card. *n. 9.*
Imola *num. 10.* Oldrad. *cons. 129. num. 4. & 27.* Paris.
8 *cons. 82. n. 12. vol. 4.* Secundò hæc eadem sententia com-
probatur, quia in rescriptis & gratiis, quæ imitantur
naturam vltimarum voluntatum, conditio etiam casua-
lis non retrotrahitur, seu tempus conditionis inspici-
tur, & perinde est sicùt si tempore conditionis fuisset
9 gratia facta, *cap. si pro te, de rescript. in 6.* Tertiò, quia
hoc casu retrotractio non conceditur defectu extremi
ad quod, quia tempore expeditionis Bullarum, is cui
pensio cum hac clausula reseruata fuit, erat inhabilis;
10 est enim in iure indubitatum, nusquam retrotractionem
admitti, vbi extrema desinunt esse habilia, *l. necessariò,
§. quod si vendente, ff. de peric. & commodo rei vend. l.
bonorum, ff. rem ratam haberi,* Menoch. *cons. 946. n. 35.*
11 Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 14. n. 64.* Et retrotractio ad
hoc vt fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis,
ita vt intra illum potuerit actus fieri, *d. l. bonorum,* vbi
Bart. *n. 2. in fine,* Surd. *cons. 157. n. 17. & decis. 206. n. 2.*
Duran. *decis. 265. n. 42.*

Ex quibus, & aliis in materia latissimè adductis
hanc partem sustinent Hieron. Gabr. *cons. 185. à n. 3.
& 286. per tot. lib. 1.* Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib. 6.
q. 4. num. 55. & 60.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 40.
num. 21.* vbi resoluit, quod si translatio fiat in laicum
cum claus. *ex tunc cum fuerit clericali charactere in-
signitus*, vsque ad diem initiationis posset transferens
exigere pensionem, perinde ac si nihil actum foret, ex
quo semper ante diem illum, vel conditionis euentum
nihil actum censetur, *cap. si per te, de rescript. in 6.* quod
in tantum procedit, vt interim translatarius neque pos-
sit petere pensionem, vt sentit Hieron. Gabr. *cons. 189.* 13
ex num. 6. lib. 1. Flamin. *d. q. 4. sub num. 23. vers. & hu-
jusmodi translatio,* Lotter. *d. lib. 1. q. 40. n. 132.* neque
si medio tempore dum initiatur clericatu, moriatur
transferens, fiat retrotractio, sed remaneat pensio ex-
tincta, vt benè defendit Hieron. Gabr. *dict. cons. 186.
n. 13. lib. 1.* vbi *n. 16. cum seqq.* eam rationem assignat,
quia etiam conditio causalis non potest hoc casu retro-
trahi, propter defectum extremorum.

Hinc etiam inferunt idem Hieron. Gabr. *d. cons. 186.* 14
ex num. 17. quem probauit Rota *in Burgensi Canonica-
tus, 27. Aprilis 1597. coram bona mem. Cardin. Pam-
philio sen.* & refert Lotter. *d. tract. de re benef. lib. 3.
q. 14. num. 73.* quod si renunciatio fiat ad fauorem laici
cum claus. *ex nunc prout ex tunc cùm clericali chara-
ctere fuerit insignitus*; antequam resignatarius clericus
fiat, renuntians à se aliquid non abdicat, & interim
si dictus resignatarius moriatur ante initiationem, non
dicitur consumpta vacatio, sed resignans ecipauet cum
suo beneficio.

Quæ quidem clausula tam in pensionibus reseruan- 15
dis, quam in illis transferendis, semper intelligitur de
charactere exequibili, idem Hieron. Gabr. *d. cons. 186.
ex n. 7. & 8.* Lotter. *d. lib. 1. q. 40. n. 131.* quia sicut cle-
ricus, qui non habet clericatum exequibilem, non est
capax beneficij, ita nec idem erit capax pensionis, vt 16
contra Nauar. *cons. 11. num. 5. de tempor. ordinat.* cen-
suit Rota, vt annotatum est in fine illius consilij, Hie-
ron. Gabr. *d. cons. 186. sub num. 6. ad fin. vers. tamen puto,
& n. 12. vers. tamen quia Papa,* Lotter. *d. tract. de re
benef. lib. 1. q. 36. n. 21.*

Et semper intelligitur, vt suprà dicebam, de clerica- 17
tu tempore gratiæ obtento, itavt reseruatio pensionis
alicui facta nulla sit, si tunc temporis clericus non erat,
Rota *in Zamorensi pensionis, 29. Octobris 1601. coram
Reuerendissimo Atrebatensi,* nec conualidetur si postmo-
dùm clericatus superueniat, Gig. *de pensionib. q. 22.
n. 16.* Rota *decis. 20. lib. 3. p. 3. diuers. & decis. 158. n. 3.
p. 1. recent.* præterquam si ageretur de gratia respectu 18
personarum, quibus applicetur, ambulatoria, & imper-
fecta, vt in casu indulti nominandi personas easdem,
quo sat est clericatum adesse de tempore, quo fit nomi-
natio, quamvis non adesset tempore indulti, vt censuit
Rota *in Abulensi pensionis, 27. Iunij 1608. coram bona
mem. Cardin. Lancelloto,* recedendo à decisis *in eadem
causa 11. May 1607. coram bona mem. Card. Sacrato,*
ex ea ratione, quod in considerandа habilitate personæ
debeat attendi tempus, quo actus ad personam applica-
tur, iuxta doctrinam Felini *in cap. post cessionem, sub
n. 8. de probat.* quam sequitur Rot. *in Burgensi Abbatia
de Sobarzo, 19. Decembris 1598. & in Auriensi Paro-
chialis de Pao, 22. Aprilis 1611. coram Peña.*

Toletana Iurisdictionis.

In criminalibus mixti fori iudex, qui præ-
uenit per capturam rei delinquentis,
cognoscit de causa, licèt alter iudex
priùs verbaliter, & iudicialiter de ea-
dem cognouisset. Laicos incarcerare
potest iudex Ecclesiasticus in casibus
ad suam iurisdictionem spectantibus,

& ad hoc carcerem & familiam armatam habere, & quid in hoc pòssit contraria consuetudo. Laicus punitus à iudice Ecclesiastico in casibus mixti fori, an & quando iterum puniri valeat à iudice sæculari.

VOTVM XCII.

1 *Iudex qui prævenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licèt alter Iudex prius verbaliter & judicialiter de eadem cognouisset.*

2 *Præuentio realis per capturam personæ præfertur anteriori verbali præuentioni.*

3 *Iudex qui ex negligentia, vel dolo capturam delinquentis facere distulit, cùm possit, præuenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamsi primus in citatione & monitione præuenisset.*

4 *Doctores referuntur qui tenent licitum non esse Ecclesiastico iudici in casibus mixti fori, heresie crimine excepto, laicos capere & incarcerare.*

5 *Iurisdictione concessa, ea omnia videntur concessa, sine quibus iurisdictio explicari nequit.*

6 *Laici in delictis Ecclesiasticis non minus sunt subditi Episcopo, quàm clerici.*

7 *Heresis de crimine conuicti laici ab Inquisitoribus capi, & incarcerari possunt*

8 *Doctores referuntur qui sustinent Ecclesiasticum iudicem in casibus mixti fori laicos capere posse.*

9 *Clericos incarcerare non posse Episcopos per suos ministros, qui teneant.*

10 *Territorium Episcopi vocatur eius diœcesis, seu prouincia.*

11 *Consuetudo quæ vbique recepta circa capturam laicorum in criminibus mixti fori.*

12 *Consuetudo specialis vt Ecclesiastici iudices incarcerare valeant laicos delinquentes, illa seruanda est.*

13 *Consuetudine induci potest in ciuilibus causis, vt Ecclesiasti contra laicos iure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant.*

14 *Iurisdictio Ecclesiasticorum Iudicum ad spiritualem correctionem principaliter tendit, ciuilis ac secularis ad vindictam publicam.*

15 *Laicus punitus à judice Ecclesiastico iterum condigna pœna punitur à seculari in delictis mixti fori, saltem atrocioribus.*

16 *Iudex vnus quando ex defectu jurisdictionis non potest certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat.*

17 *Sacrilegium ab Ecclesiastico Iudice præuentum, & punitum pœnis spiritualibus, & temporalibus, potest iterum à seculari Iudice, condigna juris Ciuilis & Regij pœna puniri.*

18 *Delinquens si puniatur pro delicto mixti fori à seculari Iudice præueniente maiori Iuris Ciuilis quàm Canonici pœna, non poterit iterum puniri à Iudice Ecclesiastico.*

19 *Ecclesiasticus Iudex simul cum seculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori, si spiritualibus pœnis vti velit.*

20 *Laici delinquentes si condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab Ecclesiastico Iudice puniti fuerint, non poterunt postea à seculari puniri.*

21 *Pœna duplici puniri quis non debet.*

ANtonius laicus pro quodam delicto mixti fori fuit captus, & carceribus mancipatus per iudicem Ecclesiasticum, cum priùs à judice sæculari pro eodem crimine citatus & monitus, ac forsan in contumaciam condemnatus fuisset; mota lite, seu controuersia inter vtrumque iudicem super competentia iurisdictionis, & pro veritate consultus censui causæ cognitionem spectare ad Iudicem Ecclesiasticum.

Ratio fundamentalis ea est, quia semper iudex, qui 1
præuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licèt alter iudex priùs verbaliter & iudicialiter de eadem cognouisset, *l. 3.* & *ibi* Bart. *ff. de custodia reorum*, Ægid. Boss. *in pract. crimin. tit. de foro compet. num. 97.* vbi assignat rationem, quia captura præponderat citationi verbali, Afflict. *Neapol. decis. 219. num. 3.* Hippol. de Marsil. *in l. fin. n. 206. ff. de iurisd. omn. iudic.* Mascard. *de probat. conclus. 1227. n. 8.* vbi quod citatio realis præfertur verbali, & simplici citationi, Tiber. Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 21. n. 8.* Bobadil. *in sua politica, lib. 1. cap. 13. n. 74. & cap. 17. n. 164.* Azeued. *l. 10. n. 7. tit. 13. lib. 8. Recop.* Mart. *de iurisd. p. 2. cap. 1. n. 20.* Petr. Caball. *cent. 2. casu 517. n. 7.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 2. q. 678. ex n. 20. & de cognitione per viam violentiæ, q. 81. num. 1. cum seqq.* Bayo *lib. 3. praxis, verb. præuentio, n. 146.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 7. n. 55.* vbi resoluit realem præuentionem 2
per capturam personæ præferri anteriori verbali præuentioni, proindeque secundùm Iudicem, qui reum habet in manibus, posse illum punire, etiam quod alius iudex primò illum citasset, & monuisset, siue etiam in contumaciam condemnasset. Vnde nil mirum, si iudex Ecclesiasticus, qui apprehendit reum, & in carcere suo detinet, in cognitione & punitione delicti præferendus sit sæculari, licèt iste præuenisset in citatione, & monitione, præcipuè data negligentia, vel dolo in laico iudice, qui capturam distulit, seu noluit facere cum pos- 3
set, iuxta doctrinam Auendan. *de exequendis mand. p. 2. cap. 26. n. 5.* Bobadil. *in sua polit. lib. 5. cap. 10. num. 21. & 22.* & Ceuall. *commun. tom. 4. q. 897. n. 196.*

Sed opponitur quod nonquam Ecclesiastico iudici 4
potest ex hoc capite realis apprehensionis præuentio concedi in hoc casu, cùm illi licitum esse non possit, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare, nisi temporalem iurisdictionem haberent, vt sentiunt Oldrad. *cons. 87. in fine*, Abb. Panorm. *n. 10. vers. ex his infero*, Felin. sibi contrarios *n. 4.* & August. Bero. *num. 33. de offic. deleg.* Iul. Clar. *§. fin. q. 37. n. 8.* Palat. *in repet. cap. per vestras, notab. 2. § sed est pulchra dubitatio, n. 28. & 25. de donat. inter Virum*, Auiles *ad c. 20. Prætorum, verb. vsurpando, n. 54. & 15.* Oliban. *in comment. ad vsaticum, cap. 15. n. 50. vers. sed quia familia*, Iacob. Berret. *cons. 4. 5. 6. & 7.* Aueud. *de exequendis mand. p. 1. cap. 1. n. 22.* Menchaq. *de success. creat. lib. 3. §. 22. n. 18. ad fin.* Tiber. Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap. 20. n. 15. & lib. 8. cap. 3. n. 47. ad fin.* Suar. de Paz *in pract. tom. 1. prel. 2. n. 54.* Petr. Cened. *Canon. quæst. lib. 1. q. 39.* Amat. Roderic. *de execut. cap. 2. n. 18.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap. 17. n. 167. ante med. & 170.* Ceual. *commun. contra commun. lib. 4. q. 897.* Franc. Salgado *de regia protect. p. 2. cap. 4. à n. 36.* Anguian. *de legib. l. b. 3. contron. 30. à n. 12.* Ioan. Bapt. de Larrea *Granat. decis. 1. n. 20.* Franc. Hieron. Leo *Valent. decis. 154. n. 9. lib. 2.* Franc. Amaya *ad l. 2. n. 36. C. de exactorib. tribut. lib. 10.*

Verior nihilominus, & sanior sententia apud no- 5
stros semper illa visa fuit, quæ tenet Episcopos, & reliquos Ecclesiarum Prælatos, non solùm contra laicos delinquentes censuris Ecclesiasticis procedere, sed etiam eos personaliter capere, & in carcerem detrudere posse, quod multis probatur, & primò ex textu *in cap. attendendum 13. in fine, 17. q. 4.* ibi: *Et carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis feriatur*, &c. *cap. contra idolorum 10. 26. q. 5.* ibi: *Inclusione digni, districtamque sunt in pœnam dirigendi*, &c. *cap. 1. de adulter.* ibi: *Corporaliter castigans*, &c. Secundò ex regula

l.

l. 2. ff. de iurisd. omnium iud. & cap. preterea 5. in fine, de offic. deleg. qua traditum est, concessa iurisdictione ea omnia videri concessa, sine quibus iurisdictio explicari nequit: vnde cum *in cap. 1. de offic. ind. ordin.* Episcopis, & aliis Prælatis concessa sit iurisdictio ad inquirenda, & punienda crimina in suis diœcesibus commissa, consequenter & eis concessa videtur ea, quæ sunt huius iurisdictionis consecutiua, veluti incarceratio, captura,
6 & similia. Tertiò, quia laici in delictis Ecclesiasticis, vel mixti fori, non minùs subditi sunt Episcopo, in illis quidem priuatiuè, in his verò data præuentione, quàm clerici in omnibus delictis à se commissis: at Episcopus clericos delinquentes potest incarcerare, *cap. nullus clericus 6. in fine*, ibi: *Triginta dierum inclusione mulctetur*, &c. *11. quæst. 1. cum Episcopus 7. de offic. ind. ordin. lib. 6.* ibi: *Personas Ecclesiasticas cum earum excessus exegerint, capere ac carceri deputare*, &c. Ergo & laicos ob delictum Ecclesiasticum, vel mixti fori, in quo Episcopus præuenit, sibi subditos poterit in puncto iuris incarcerare, vel ad custodiam, vel ad pœnam, similibusque pœnis afficere. Vltimò, quia in crimine hæresis, quod merè Ecclesiasticum est, id ipsum apertè
7 probat *cap. excommunicanimus 15. §. fin. de hæret. c. commissi 12. vers. & contra illos, cap. vt inquisitionis 18. princ. eod. tit. in 6.*

8 Quibus & aliis fundamentis moti hanc partem meritò sustinent glos. *in d. cap. contra idolorum*, Ægid. Bellam. *num. 8.* Ioan de Imola *ad fin.* & Guid. Papæ *n. 7. in cap. significasti 7. de offi. deleg.* Domin. *n. 9. vers. mihi nunquam*, & Franch. *d. cap. cùm Episcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* Ioan. de Anania *in cap. qualiter, & quando 24. §. ad corrigendos, n. 20. de accusat. & in rubr. de sortileg. num. 5. vers. & sic patet quod Episcopus*, Felin. *in cap. cùm sit generale 8. num. 10. vers. contrarium, de foro compet.* vbi Marian. Socin. *in fine*, Dec. *in d. cap. significasti, num. 19. vers. vnde infert, & n. 21. & in cap. cùm non ab homine, n. 29. de iudic.* Steph. Aufrer. *de potest. Ecclef. super laic. num. 1. & 18.* Gondisalu. *de hæret. p. 11. num. 70.* Læl. Iord. *in tract. de Romana Sedis origine, p. 2. cap. 8.* Peña *in direct. Inquis. p. 3. commento 105. vers. postremò, aliàs commento 116.* Anton. Cucch. *maior. inst. lib. 2. tit. 6. n. 112.* Couar. *pract. cap. 10 numer. 2. circa fin. princ. vers. contrarium planè, & vers. secundò quæties*, Segueta Daualos *in direct. iudic. p. 2. cap. 11. num. 24.* Mattin. Vran. *cons. 7. n. 7. ver. septimò, & num. 13. & 14. lib. 1.* Anton. Scapp. *in tract. de iure non scripto, lib. 5. cap. 209. num. 8.* Salzed. ad Bernard. *reg. 397. vers. sed nouum, post med. & in praxi Canon. cap. 153. num. 7. vers. contraria tamen*, Menoch. *de arbitr. casu 394. num. 70.* Sbroz. *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 191.* Ioan. Aloys. Leo *in auth. cassa, num. 24. C. de sacros. Eccles.* Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. capit. 12. num. 78. vers. item si iudex*, Ioan. Vela *de modo procedendi in causis crimin. cap. 6. num. 18. ad fin. vers. licèt contraria sententia*, Didac. Sahagun *in cap. præterea 5. num. 15. de offic. deleg.* Incertus Auctor apud Iacob. Betetam *cons. 3. num. 13. cum seqq. maximè ex num. 18.* Ioan. Gutier. *canon. lib. 1. quæst. 45. n. 2. in princ.* Fr. Mich. Aggia *de exhibend. auxil. fundam. 11. per tot.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. capit. 12. num. 3.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 8. à num. 19. & p. 2. cap. 16. num. 16.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 4. §. 12.* Cardin. Tusch. *practic. concl. lit. E, concl. 256. n. 3. & lit. F, concl. 153. num. 12.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resolut. 14. à princ.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effectu 1. n. 129.* Amat. Roderic. sibi contrarius *de execut. cap. 2. numer. 20.* Marta *de iurisdict. p. 1. cap. 50. num. 5. cum seqq. & p. 2. cap. 29. ex n. 1.* Iacob. Cancer. *var. resolut. lib. 3. cap. 19. numer. 57. cum seqq.* Hieron. Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 23. num. 85.* & latiùs *n. 87. post med. vers. sed perlegi etiam, & n. 28.* latè & eleganter Franc. Molin. *de brachio seculari, lib. 2. capit. 12. 4. per tot. & cap. 18.* Alzed. *de potestate Episcopi, p. 1. num. 63. & 72.* Beller. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericor. reali, §. 1. n. 18. & tit. de bonis cleric. §. 14. num. vlt.* Bonac. *in Bullam Cœnæ, disp. 1. q. 20. puncto 3. §. 1.* Duardus *etiam in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 1. q. 33. concl. 2. n. 23. & 26.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 41. num. 48.* Antonin. Diana *moral. resol. 1. p. tract. 2. de immun. Eccles. resol. 88.* Ioan. Baptista Ciarlin. *controuers. forens. cap. 15. à n. 31. vers. & sanè non est dubitandum*, Melch. Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. n. 94. cum seqq.* vbi *n. 96.* asserit hodie non longè esse ab errore, qui contrarium teneret, Alexand. Spetell. *in decis. fori Eccles. decis. 3. n. 10. & 16. & decis. 4. n. 3. cum seqq.* vbi testatur ita pluries censuisse sacram Congreg. Eminentissimorum DD. Cardinalium sacri Concilij Trident. interpretum, Ego *de officio, & potest. Episcop. p. 3. alleg. 107. n. 2. & de iure Eccles. vniuerso, lib. 1. cap. 19. §. 4. n. 49. cum seqq.*

Contra quam resolutionem communi tantorum vi- 9
rorum calculu receptam non obstat primò quod sentiunt à veritate toto cœlo aberrantes nonnulli existimantes Ecclesiasticos iudices non solùm non posse laicos capere, & incarcerare, verùm neque clericos aliquos sibi subditos, quippe in quos neque merum imperium, neque aliquam propriam iurisdictionem illos habere putant, argumento *l. pupillus 239. §. territorium, ff. de verborum signific.* sed solùm notionem, & simplicem audientiam, iuxta tit. *Cod. de Episcopali audientia*, ac proinde armatam familiam Ecclesiæ omninò negantes, ex quorum numero sunt Cyn. *notab. vlt.* & Bald. *num. 2 in l. Episcopale 9. C. de Episcop. aud.* Alciat. *in d. §. territorium, n. 4.* Bellug. *in speculo Principum, rubr. 14. vers. nunc videamus, à num. 39.* Duaren. *lib. 1. de sacris Eccles. minist. cap. 4.* Cuiac. *in paratitlis ad tit. C. de Episcop. audient.* Ioan. Bodin. *de Republ. lib. 3. cap. 5.* Anguian. *de leg. lib. 3. contron. 30. n. 6.* Ioan. Bapt. de Larrea *Granat. decis. 1. n. 17.* Franc. de Amaya *in d. l. nemo carcerem 2. num. 36. C. de exactorib. tribut. lib. 10.* contrarium enim mihi magis probatur, ex text. *in cap. omnes Basilicæ, 16. q. 3.* vbi cum dicitur Ecclesias esse in potestate eius Episcopi, in cuius territorio positæ sunt, patet Episcopum habere territorium, *& in cap. vt animarum, de constit. lib. 6.* vbi cùm Bonifacius Pontifex constituisset excommunicationem latam in fures non ligare subditos furantes extra diœcesim excommunicantis, cam suæ constitutionis rationem esse assi-
gnat, quia extra territorium ius dicenti non paretur, 10
quare inde infertur, diœcesim, & territorium idem esse: quia territorium ipsum, intra quod iurisdictionem, & administrationem habent sibi à Canonibus concessam, diœcesis, vel prouincia appellatum est, *cap. Concilia 6. dist. 16. cap. propter Ecclesiasticas 4. cap. peruenit 6. cap. quoniam 7. cap. si Episcopus 11. c. annis 15. & cap. fia. dist. 18. cap. studeat 39. dist. 50. c. peruenit 20. cap. placuit 22. cap. Episcopus de diœcesi 26. cum aliis 7. q. 1. can. nullum 6. cap. Episcopus 8. cum seq. 9. q. 2. cap. 1. cap. decreuimus 10. cum seqq. 10. q. 1. cap. 1. cap. vnio 3. cum aliis 10. q. 3. cap. Episcopi 8. 11. q. 3. d. cap. omnes Basilicæ 10. 16. q. 7. cap. sanè 3. de foro comp.* Et sic contra præcedenti numero citatos sentiunt omnes ferè, quos retuli suprà *in vers. quibus.*

Nec obstat secundò, quod vbique ferè moribus est 11
receptum, & practicatum, vt ad laicorum delinquentium in criminibus mixti fori capturam Ecclesiastici non procedant, vt testantur Couar. Iul. Clar. Gutier. & alij suprà citati, & Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. n. 77. vers. quicquid sit*, Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 12. n. 80.* qui tali consuetudini omninò deferendum esse docet: & id cautum esse reperitur

in l. Hispana 14. & 15. lib. 4. noua Recop. vbi contraria
etiam consuetudo improbatur. Quia respondetur id
procedere in causis ciuilibus, vel criminalibus ciuiliter
intentatis, in quibus improbatur consuetudo, quæ ante
illas nouæ Recop. leges vrgebat, vt Ecclesiastici Iudi-
ces aduersus laicos ad capturam procederent, vt rectè
notarunt Couar. pract. cap. 10. n. 2. vers. tertiò illud erit,
Anastas. Germon. d. cap. 12. n. 80. Azeued. in d. l. 14.
n. 7. Gondis. de Paz, d. prael. 2. n. 55. & 56. Secus autem
dicendum in criminalibus causis criminaliter intentatis
ad Ecclesiasticum forum quomodolibet pertinentibus,
in quibus possunt Ecclesiastici, etiam stante consuetu-
dine, contra laicos ad capturam procedere: quia imò
iure communi, illa semota, poterant ante generalem
consuetudinem, quæ contrarium fuit receptum, vt
apertè supponit Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 3.
vers. in causis verò iudicialibus, dum constituit, in hu-
iusmodi causis licere iudicibus Ecclesiasticis contra
laicos procedere per mulctas pecuniarias, captionem
pignorum, & personarum districtionem, per suos pro-
prios, aut alienos executores faciendam.

12 In illis verò locis, in quibus non solùm illa consuetu-
do minimè viguerit, sed etiam alia contraria obtentum
fuerit, vt Ecclesiastici iudices incarcerare possunt lai-
cos delinquentes, in quos ex præuentione cognitio-
nem habent, ea vti specialis, & iuri communi con-
formis seruanda erit, qualem in tribunali Salamantino
13 vigere testatur Gondis. de Paz d. prael. 2. num. vlt. in fine,
& in puncto quod in ciuilibus causis consuetudine in-
duci possit, vt Ecclesiastici contra laicos iure aliquo
cognoscentes, eos incarcerare valeant, arg. cap. cum con-
tingat 13. vers. nisi fortè, & ibi glos. verb. consuetudine,
de foro comp. resoluunt Couar. Iul. Clar. Salzed. & alij
suprà citati, Franc. Molin. d. cap. 4. n. vlt. Amat. Roderic.
d. cap. 2. n. 19. Auguian. d. controu. 30. n. 26.

14 Cùm Prælatorum & aliorum iudicum Ecclesiastico-
rum iurisdictio ad supernaturalem correctionem prin-
cipaliter tendat, neque proinde ad sanguinis pœnam
extendi possit, cap. pen. ne clerici, vel mon. & ciuilis ac
sæcularis iurisdictio ad vindictam publicam magis ten-
dat, non inconuenit quod in delictis mixti fori saltem
atrocioribus, & quibus sanguinis pœna iure Ciuili est
15 imposita, laicus punitus à iudice Ecclesiastico, iterum
condigna pœna puniatur à sæculari; quando enim ex
16 defectu iurisdictionis non potest vnus iudex certam
pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem im-
ponere valeat, l. si quod erit 13. ff. de offic. Proconf. l. 3. §.
cognoscit, ff. de officio Præfecti vigil. l. 2. vers. sin autem, C.
de sportul. Auth. de defensorib. ciuit. §. audient, coll. 3.
auth. de sanctis. Episcop. §. verò crimen, collat. 9. Quare
ita sentiunt Abb. in cap. 1. de offic. ordin. & in cap. tua
nos, post med. vers. vnde in proposito, de procurat. Felin. in
cap. de his qui 6. n. 10. de accusat. & in cap. cùm sit genera-
le 8. n. 44. de foro comp. Mench. de success. creat. lib. 3.
§. 26. n. 67. & 68. Clar. §. fin. q. 57. n. 14. in princ. An-
ton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. n. 40. in 4. concl. Couar. lib. 2.
var. cap. 10. num. 6. & in cap. Raynutius, in princ. n. 19.
aliàs 27. de testam. Simanch. de Cathol. instit. cap. 8. n. 6.
vers. nisi fortè, Auend. de exequend. mand. p. 2. c. 5. n. 18.
Auiles ad cap. 21. Prætor. gloss. 1. n. 22. Didac. Perez ad
rub. tit. 8. lib. 8. Ordin. pag. pen. circa fin. vers. & punitus
per iudicem Ecclesiasticum, Bobadil. in sua politica, lib. 2.
cap. 17. n. 94. & cap. 18. n. 234. & 237. Farin. in praxi
crim. tom. 1. q. 4. n. 7. 8. & 10. Ioan. Montealegre in praxi
ciuili, lib. 1. cap. 9. n. 166. Anastas. Germon. de sacrorum
immunit. lib. 3. c. 12. n. 83. cum seqq. Aggia de exhibend.
auxil. fundam. 25. Ceuall. commun. contra commun. tom. 1.
q. 11. n. 10. & 11. & tom. 4. q. 897. n. 576. & tom. 5. q. 85.
n. 5. Scacc. de indic. lib. 1. cap. 12. n. 85. & 88. iuncto
n. 92. Cancer. var. resolut. lib. 3. cap. 19. n. 61. cum seqq.
Thom. Valasc. alleg. suis tom. 1. alleg. 15. n. 96. Gon-
dis. de Paz d. prael. 2. n. 49. Valenzuel. conf. 131. n. 15. 16.
& 17. Gabr. Pereira de manu Regia, p. 1. cap. 10. n. 12.
& in sacrilego ab Ecclesiastico iudice præuento & pu- 17
nito nedum pœnis spiritualibus, & temporalibus, quod
possit iterum sæcularis iudex condigna iuris Ciuilis, ac
Regij pœna illis maiore plectere, tenent Cacheran.
Pedem. decis. 103. n. 8. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb.
sacrilegium, vers. 2. Hinc eo casu, in quo pro delictis
mixti fori regulariter maior est iure Ciuili imposita 18
pœna, si illa puniatur delinquens à sæculari iudice præ-
ueniente, non poterit postea ab Ecclesiastico regulariter
puniri, resoluunt Anton. Gom. d. tom. 3. cap. 1. n. 40. in
fine, Clar. d. q. 57. n. 14. vers. subdit tamen, Montealegre
d. cap. 9. n. 167. Scacc. d. cap. 12. n. 83. nisi spiritualibus
pœnis, putà excommunicatione, vel salutaris pœniten- 19
tiæ impositione velit procedere, quia ad illas Ecclesia-
sticus simul cum sæculari concurrere poterit, vt resol-
uunt Clar. d. §. fin. q. 36. n. 47. vers. mihi magis placet,
Octan. Cacheran. Pedem. decis. 103. num. vlt. ad fin. vers.
fateor tamen, Salzed. in pract. Canon. cap. 87. aliàs 90.
lit. B, vers. nisi nonnulli, iuncto vers. nec mihi displicet,
Azeued. ad l. 2. n. 10. circa fin. vers. verum tamen est,
tit. 2. lib. 1. noua Recop. & in sacrilegio videtur firmare
Ceuall de cognit. per viam violent. q. 59. num. vlt. Et de- 20
nique si in alijs criminibus, quæ atrociora non sunt, &
quibus iure quoque Canonico condigna est imposita,
laici delinquentes ea condigna pœna ab Ecclesiasticis 21
sunt puniti, non poterunt postea à sæcularibus iudicibus
puniri, ne duplici pœna indebitè puniantur, l. licèt 6.
§. vlt. in fine, ibi: Ne sæpius de eiusdem hominis admisso
quæratur, ff. nautæ, caupones, l. Prætor edixit, §. si mihi
plures, in fine, ibi: Cogendum iniurias, quas simul passus
est, coniungere, ff. de iniur. l. senatus 14. ff. de accusat. l. san-
ctio, leg. 41. in fine, ibi: Nec sanè verisimile est delictum
vnum eadem lege varijs existimationibus coërceri, &c. ff.
de pœn. l. eam collatores 18. §. quoniam verò 7. & §. idem-
que 8. C. de re milit. lib. 10. cap. at si clerici 4. §. de adulte-
rijs, de iudic. cap. de his 6. de accusat. & ad varia expen-
dunt Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 416. n. 12. & de præ-
sumpt. lib. 3. præs. 112. n. 2. & cons. 674. n. 18. vol. 7.
Valenzuel. cons. 145. num. 4. tom. 2.

Toletana puritatis sanguinis.

Præmia & honores benemeritis de iure debentur, & quisquis secundùm propriam virtutem remunerandus est. Officiorum, honorumque omnium Christianæ Reipub. de iure capaces sunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles persistunt, etiamsi à Iudæis conuersis originem duxerint. Purgata suspicione tales sanguinis puritatem, & antiquam suæ gentis nobilitatem & splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquivalentia.

VOTVM XCIII.

1 *Quæsiti series.*
2 *Honoris & famæ causa, vita, & rebus præferenda.*
3 *Dispendium existimationis præferendum damno patrimonij.*

4 *Principes*

4 *Principes debent iubere vt nihil priùs decidatur in Consilio Status, quin prius discussum fuerit in alio Consilio conscientia.*

5 *Gratia si sine causa denegetur, fit eadem gratia iniuria.*

6 *Existimatio minuitur quando quis ab officio remouetur.*

7 *Vulgus procax est, & in conuicia semper armatum.*

8 *Populus ignarus est, morosus, credulus, inuidus, immodestus.*

9 *Infamia facti qua!*

10 *Improborum probra aequè vt praconia bonorum immortalia manent.*

11 *Infelicitas est vt quis incurrat in suspicionem delicti, quamuis sit innocens.*

12 *Ingenuus vir debet agere de conseruando suo statu, & honore.*

13 *Diuitibus eligibilius est meri quàm vilipendi.*

14 *Honorem proprium non curantes qualiter reprehendendi.*

15 *Fama bona, & honor ob quinque fines desideranda.*

16 *Fama integra cuiusque necessaria Reip.*

17 *Intentio excusanda, si opus excusari non potest.*

18 *Bonus malum nunquam suspicatur, malus ad bonum difficilè inclinatur.*

19 *Sapientis est non citò facili credulitate ad falsum prolabi.*

20 *Veritas non opprimenda.*

21 *Veritas quanto magis oppugnata, tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem.*

22 *Natum esse ex bonis felicissimum est inter mortales.*

23 *Nobilitatem suam quis seruat, si dedignetur seruire vitiis.*

24 *Generatio non clara prodest ei, quem mores sordidant.*

25 *Turpe est alienis ornare decoribus, quem propria virtus non venustat.*

26 *Genitorum ignobilitas nihil obest filio.*

27 *Benemerentem remunerari est obligatio naturalis.*

28 *Principis obligatio est honores, & beneficia benemerentibus concedere.*

29 *Romanus Senatus iuxta valorem cuiuscumque meritorum pramia, & honores pendebat.*

30 *Pauli pater propter obsequia Romanis exhibita penula à Romanis accepit.*

31 *Vir bonus amore virtutis & Reip. potiùs, quàm commodi, aut pramij spe adductus bene aliis facere debet.*

32 *Virtus nullo honestamento eget, ipsa & magnum sui decus est.*

33 *Naturale est neminem de Rep. benemereri velle, nisi fructum aliquem speret.*

34 *Animi ad ardua augentur, auctis honoribus.*

35 *Gloria cupiditas acuit industriam, animosque ad res acriter & animosè gerendas.*

36 *Magistratus quos honores, & onera pertet.*

37 *Beneficij sub confidentia vnusquisque seruitio Principis se dedicat.*

38 *Bona non dicuntur qua plus incommodi quàm commodi habent.*

39 *Remuneratio est Reip. prasidium.*

40 *Pramiorum exempla virtutes nutriunt.*

41 *Compensatio meritorum tribuenda est iustis laboribus.*

42 *Sancti viri etiam spe pramij Deo seruire alliciebantur.*

43 *Studium omne torpescit dilatione.*

44 *Patriarcha seminando, Apostoli metendo laborauerunt.*

45 *Officiis prouidendum est de bonis personis, non autem personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul fieri potest.*

46 *Cardinalis Bellarmini responsio ad consultationem Clementis VIII.*

47 *Bulla Nicolai V. refertur.*

48 *Conuersi tam ex Gentilitate quàm ex Iudaïsmo, eorumque posteri catholicè viuentes, ad officia, & dignitates sunt admittendi.*

49 *Segregationes inter conuersos à Gentilitate, & conuersos à Iudais facientes, sunt contemptores vnitatis Ecclesiastico: in Hispania multi sunt Iudai, & plures ex iis ad Catholicam Fidem conuersi.*

50 *Ecclesia fundata fuit de Iudais conuersis.*

51 *Gregorius se optare ait, vt omnes Iudai Christiani fierent.*

52 *Consuetudo, qua non admittit ad Prabendas nisi nobilem, & illustrem, non est sequenda.*

53 *Nobilitatis nulla distinctio est consideranda in prouisione Prabendarum.*

54 *Litterati viri, & idonei vndecumque originem duxerunt, in quibuscumque Ecclesiis etiam maioribus sunt admittendi.*

55 *Religiosi S. Francisci fieri possunt, & ad officia & dignitates in eo sunt admittendi descendentes ex Iudaorum genere.*

56 *Pradicatores Fratres admittere tenentur ad suum ordinem eos, qui reperti fuerunt originem trahere ab Hebrais.*

57 *Priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus ciuitatum gaudent qui ad Fidem conuersi baptizantur.*

58 *Conuersi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam toto corde, & sine fuco, gaudent immunitate ab omnibus tributis, & nobiles habentur.*

59 *Conuersi noniter ad Fidem, omnes honores & officia habere possunt, qua habent cateri Christiani antiqui.*

60 *Christiani noniter ad Fidem conuersi ex voto sancti Ignatij in Societate sunt admittendi.*

61 *Et ex voto R. P. Didaci Lainez.*

62 *Et ex voto R. P. Alphonsi Salmeron Toletani.*

63 *Irregulares non sunt qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, licèt Patrem, aut auum, proauumve habeant ethnicum, Iudaum, aut Sarracenum.*

64 *R. P. Alphonsus de Oropesa contra statuta puritatis sanguinis scripsit.*

65 *Differencia noui, veterisque Christicola vniuersorum animos à Fide distrahit.*

66 *Galli & Itali breui tempore noniter Conuersos veteribus coaquarunt, vt iam inter eos nulla inueniatur distinctio inter nouos & veteres Christianos.*

67 *Siculi vno die Gentis Iudaïca reliquias è Regno expulerunt.*

68 *Plebei in Hispania ob ignotum ascendentium genus nullam puritatis sanguinis controuersiam patiuntur.*

69 *Nobilissimi ac generosissimi Viri in Hispania sapè in puritate sanguinis probanda cauillantur.*

70 *Conuersi ex Hebrais plures insignes Viri, Christianissimi, ac doctissimi extitere.*

71 *Conuersos ad Fidem, vel ab eis descendentes esse ab officiis & beneficiis excludendos qua asserunt statuta, contrariantur Euangelica legi, & sacrorum Canonum decretis.*

72 *Distinctio inter nouos & antiquos Christi fideles est quasi heretica.*

73 *Diuisiones inter nouos, & antiquos Christianos sunt contra charitatem, & vnitatem*

Christianam, & schismatica, & erronea.

74 *Statuta, quibus descendentes ab Hebrais, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis, qui reprobent, referuntur.*

75 *Doctores, qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium scripserint, referuntur.*

76 Cap. constituit, 16. q. 4. *ponderatur.*

77 *Conuersi ex Iudais aliquando in Ecclesias, personas & bona Christianorum conspirarunt.*

78 *Paulum Burgensem dixisse fertur, ex Gente Hebraa prognatis nullam Reip. partem committendam.*

79 *Suspicio sinistra, qua communiter habetur contra conuersos ex Gente Hebraa purgari potest vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis.*

80 *Fily tales sunt quales parentes.*

81 *Descendentes ex gente Hebraorum, in gradibus nouis & propinquis licitum est excludere ab aliquibus congregationibus, propter rationabilem prasumptionem de eorum reditu ad vomitum.*

82 *Suspecti conuersi ab officiis publicis expellendi.*

83 *Statuta excludentia conuersos ab Hebrais fundantur in iusto timore dissimulata impietatis.*

84 *Exclusio conuersorum iusta erit si intelligatur de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudais & Apostatis ad fidem conuersi fuerunt.*

85 *Prohibitio ne conuersi ad officia & beneficia admittantur, intra quos gradus possit esse rationabilis.*

86 *Crudele nimis est innoxios homines occidere.*

87 *Sanguinem elicit, qui vehementer emungit.*

88 *Vnionem Christianam inter vtrumque populum postulat Dominus Iesus ab aterno Patre.*

89 *Effectus admirabiles ex aqualitate prouenientes.*

90 *Ciues optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribusque honestandi sunt.*

91 *Posteri arcendi non sunt perpetuò à Rep. parentum culpa, ut omninò felicitatem desperent.*

92 *Ciues vt aquali iure inter se viuant, summopere laborandum.*

93 *Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem suis descendentibus obuenturam, fidem Catholicam amplecti.*

94 *Exempla referuntur de quibusdam infidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Christiani noluerunt.*

95 *Hereticorum descendentes ad nullum Ecclesiasticum beneficium, vel officium admittendi vsque ad secundum gradum per lineam paternam, & vsque ad primum per lineam maternam.*

96 *Suspicio mala, qua habetur contra nouiter conuersos ad Fidem, tollitur ex actibus positiuis denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam.*

97 *Hereticum quem non esse ex quibus actibus probetur.*

98 *Conuersi duo ex Mauris pro Fide Catholica martyrium passi sunt.*

99 *Conuersi ex Hebrais nullatenus sunt excludendi à beneficiis, & officiis, si procedant de genere Regio, vel sint illustres, aut eruditione litterarum pollentes, praclaritate morum, sanctitatis, &c.*

100 *Lex corrigitur per epikiam.*

101 *Epikia quid sit? ostenditur.*

102 *Iustissimè à lege, seu statuto recedi potest ex iusta causa superueniente.*

103 *Pontifices ex iusta causa ius diuinum declarare, & Principes ius naturale limitare possunt.*

104 *Leges, Canones, & statuta ex magna & euidenti causa transgredi possunt.*

105 *Periurus dici non potest qui ex causa rationabili transgreditur statutum.*

106 *Prouisiones generales statutorum recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes casus.*

107 *Edicta prohibentia non sunt edita contra valde meritos.*

108 *Statuta puritatem sanguinis requirentia strictè, in casu, & in personis, & ob causas de quibus loquuntur, sunt intelligenda.*

109 *Statuta diuina à Domino promulgata ex iusta causa suspendit ac relaxat.*

110 *Lex diuina & naturalis quando dispensationem, seu interpretationem admittat.*

111 *Conuersorum sponte descendentes, qui à ducentis annis Christiani sunt, ad collegia, & Cathedrales statuta puritatem sanguinis exigentia habentes, sunt admittendi.*

112 *Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus.*

113 *Neophytus in Episcopum promoueri non potest, ne in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli.*

113 *Neophytus talis sit qualem decet esse bonum Pastorem, & humilis inueniatur, ac integra Euangelico legis institutione praditus, in Episcopum eligi non prohibetur.*

115 Cap. constituit, 17. quæst. 4. *intelligitur.*

116 *Henricus Rex cum consilio Petri Thenorij Archiepiscopi Toletani statuit ne aliquis Fidelium conuersus ad Christi fidem repelleretur ab officiis publicis.*

117 *Nobilitas Christianorum ab Hebrais descendentium omnium antiquissima.*

118 *Abrahamo Dominus mirabilia promisit.*

119 *Isaac fuit viua imago filij Dei facti hominis.*

120 *Patriarcha sancti à Domino magni habiti.*

121 *Hebraorum natio & progenies inter omnes Mundi, selecta, inclyta, & magna fuit.*

122 *Colloquium refertur venustè quidem & argutè habitum inter Inicum Lopes de Mendeza, & Alphonsum de Carthagena.*

123 *Magnum antiquitus erat ex Iudais esse.*

124 *Conuersi ex Iudais ad Fidem Catholicam retinent priorem nobilitatem.*

125 *Populus, à quo nostra redemptio processit, est excelsior cunctis gentibus.*

126 *Hebraa gens habuit Deum sibi vnitum, & appropinquantem secundùm carnem.*

127 *Israelita propter perfidiam amiserunt gloriam, legem, repromissiones, & adoptionem filiorum.*

128 *Fidelibus reliquis Israëlitici populi Petrus annuntiauit honores iure sanguinis illis competentes.*

129 *Paulus Gentium doctor se gloriatur esse de semine Abraha.*

130 *Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes quomodo se vnuerint cum conuersis à Iudais.*

131 *Fideles filij Abraham cateris paribus anteponendi fidelibus ex Gentilitate prouenientibus.*

132 *Nobilitatem primauam non recuperant nisi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuersi, relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia.*

133 *Excellentiora de Natione Hebraa referuntur.*

134 *RR.*

134 *RR. PP. Alphonsus de Oropesa, & Hieronymus à Cruce, bona mente affirmant desiderare cum hac gente propinquitate coniungi.*

135 *Conuersi ad Fidem ex Iudaeisme plures referuntur qui post prima tempora sanctitate & litteris floruere.*

136 *Ioannes Baptista Elianus natione Hebraeus, vir pius, & qui pro Fide Catholica multum laborauit, & scripsit.*

137 *Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus ex genere Hebraeorum sanctitate & omnigena virtute praeclarus.*

138 *Paulus de Carthagena alias Burgensis, professione antea Iudaeus, propter probitatem, eruditionemque fuit primum Carthaginensis Praesul, deinde Burgensis Episcopus.*

139 *Gonzalus de Carthagena Pauli filius fuit Episcopus Placentinus.*

140 *Alphonsus de Carthagena eiusdem Pauli filius, fuit sicut pater Burgensis Episcopus.*

141 *Franciscus Episcopus Canriensis à Iudaeis conuersis originem ducens.*

142 *Cardinalis N. descendens ab auis conuersis.*

143 *Auctoritas illa, sanguis eius super nos, &c. quomodo intelligenda.*

144 *Iudaei omnes, qui Christi morti consenserunt, vnà cum suis miserè perierunt in obsidione Herosolymitana.*

145 *Descendentes à Caine in Generali diluuio periere.*

146 *Christianus nullus in obsidione Hierosolym. remansit intra ciuitatem.*

147 *Iudaeos morti Domini consentientes excusat S. Paulus Apost. propter ignorantiam.*

1 CVm quidam N. pro Fide Catholica, & pro Rege, ac Christianae Reip. vtilitate plura indefessus praestitisset seruitia, & de illis debitè remunerandis in supremo ageretur Consilio, vnus illius minister, qui ad certum officium, seu dignitatem vacantem idoneam personam Regi proponere tenebatur, coepit dubitare, an dicto N omnibus requisitis ad tale officiũ ornatissimo, & meritissimo, posset in conscientia votum suum denegare, eo quòd audierat illum a Iudaeis originem ducere, licèt id liquidò non constaret. Pro veritate à tali Ministro consultus & rogatus, vt liberè sententiam meam proferrem, respondi materiam esse quae quemlibet etiã timoratae conscientiae, & intrepidi animi virum ab ea decidenda retraheret, si vellet calumniatorum linguas effugere: sed iterum & tertiò, importunè penitus, sciens me exponere prauae maledicorum censurae, & aliorum iudicio, vt amici desiderio satisfacerem, sequentibus tribus conclusionibus illi respondendum duxi.

CONCLVSIO I.

Praemia, & honores benemeritis de iure debentur, & quisquis secundùm propriam virtutem remunerandus est.

2 SVmma tua prudentia, Senator doctissime, primum locum in syncera & Christiana veritate hac de re amplectanda obtinere debet, ne in causa esse possis vt proximi honor detrimentum aliquod patiatur; & conscientia tua magis, ac magis laedatur, dum volens illi bono animo consulere, alteri damnum irreparabile inferas; scias rogo, honoris & famae causam vitae rebus praeferendam, vt Iurisconsulti nostri satis nobis demonstrant in *l. isti quidem 8. cum bonis viris iste metus maior quàm mortis esse debeat, &c. ff. de eo quod metus causa, l. si adulterium, §. fin.* ibi : *Nam cuius fama multò magis vitae parcendum est, ff. de adulter. l. codicil. 91. §. mater*, ibi : *Scis filium nostrum occidisse, sed & alia mihi deteriora fecit, &c. ff. de legat. 2. l. 2. §. initium*, ibi : *& cùm castitatem filiae vita quoque eius praeferendam putaret, ff. de origine iur. l. Iulianus, ff. si quis omissa causa testamenti, l. iusta, ff. de manum. vind. §. suspectus*, vbi glos. *verb. ob culpam, Instit. de suspect. tutor. l. Hisp. 4. & vlt. tit. 13. part. 2.* cum aliis adductis per Valenz. *cons. 91. n. 1. & seqq.* Castill. *controuers. lib 5. cap. 123. n. 21. tom. 6.* Moreno de Vargas *de nobilit. disc. 1. n. 1. & disc. 12. n. 7.* Melch. Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 26. num. 27.*

Ad quod respexit S. Ambros. *lib. 1. offic. c. 4.* dicens: 3 *Quis enim vitium corporis, aut patrimonij damnum non leuius ducat vitio animi, & existimationis dispendio?* Et Apost. *1. ad Corinth. 9.* ait : *Expedit mihi magis mori quàm vt gloriam meam quis euacuet* : & Marc. Tull. *Philip. 3. Ad decus, & libertatem nati sumus, aut haec teneamus, aut cum dignitate moriamur, cap. si non licet, 23. q. 5. d. l. Hispan. 4.* ibi : *Tal podria ser el enfamamiento que mayor le seria la muerte que la vida, &c.* & *d. l. fin.* ibi : *E perende los antigos pusieron esta ferida por mas estraña que de la muerte, porque esta no es mas de vna vez, y esta es de cada dia, &c.* Matth. Rader. *in explanat. ad Q. Curtium, lib. 7. c. 2. in fine*, Mieres *de maiorat. p. 1. q. 52. num. 8. & 19.* Amescua *de potest. in seipsum, lib. 2. cap. 1. n. 12. cum seqq. & cap. 12. per tot.* Valenz. *cons. 92. à num. 1. & cons. 142. num. 35. cum seqq.* Escobar *de purit. probanda, p. 1. q. 1. proem. §. 1. & 2.* eleganter Minograph. *Si non sis qui fueris, non est cur viuere velis.*

Iuxta conscientiam rectam, & in foro interiori, vir 4 clarissime, debes prius votum tuum examinare, quia vt rectè aduertit Ioan. Boter. *lib. 2. de rat. liber. stat. cap. pen.* debent Principes cauere, & iubere, vt nihil prius decidatur in consilio Status, quin priùs visum, ac discussum fuerit in alio consilio conscientiae. Ponderare debes quae, & qualis iniuria ex tali denegatione praetendenti sequatur, quia vt benè colligitur ex decisione Iureconsulti *in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotid. Neque est hoc beneficium, sed iniuria, si quis fortè non impetrauerit, &c. Potius enim debitam libertatem praestitit, quàm beneficium vllum*, ait text. *in l. proximè, ff. de ritu nupt. quia liedt sit gratia, tamen si sine causa negatur gratia, fit iniuria*, de quo vide plura apud D. Solor- 5 zan. *de iure Indiarum, lib. 1. c. 117. n. 20. & lib. 3. cap. 19. num. 22. tom. 2.* Sicut etiam minuitur existimatio quan- 6 do quis ordine mouetur, vel ab officio remouetur, cùm per hoc videatur ei honorem auferri & iniuriam fieri, *l. fin. in fin. ff. de offic. Praetor. l. iudices, C. de digni. lib. 12. glos. in l. testamento Centurio, in fin. ff. de manum. testam.* Auiles *ad cap. Praetorum, verb. fiel, n. 42.* Boër. *decis. 149. ex num. 11.* Anton. Fab. *in suo Cod. tit. de reuoc. donat. definit. 18.* Menchaq. *de success. progr. lib. 3. §. 30.* Personal, *cons. 30. lib. 1.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 27. num. 28.*

Ex denegatione, vel remotione solent plerumque 7 exclusi, vel remoti etiam iniuste, & indebitè infamiae nota maculari saltem in ore vulgi, quod procax est, & in conuicia semper armatum, ex sententia S. Hieronymi, Tacit. *hist. lib. 1. Plebi non iudicium, non veritas* : & *lib. 2. Municipale vulgus pronum ad suspiciones*, ibi : *Procacia plebis ingenia, aegris oculis alienam felicitatem intuentur.* D. Hieron. *epist. 22. Vulgus habet os barbarum, procax, & in conuicia semper armatum, quicquid nouum insinuauerit, aut auctor, aut exaggerator est famae.* Plato *in Axiom. Populus ignarus est, morosus, cru-* 8 *delis, inuidus, immodestus, vt qui sit ex colluuie turba, & ex stultis, insolentibusque collectum.* Seneca *de vita beata, cap. 11. Non tam bene cum rebus humanis agitur, vt meliora pluribus placeant, argumentum pessimi turba est.* Et tradunt alia de vulgo non vulgaria, Iust. Lips.

in

in polit. lib. 1. cap. 5. per tot. Pacian. cons. 133. num. 7. cum seqq. Menoch. citato loco, ibi : Quia populus semper huius erit opinionis, vt is, cui ademptum esset, ignominia
9 notatus videretur, &c. Nec sufficit restitutio, aut declaratio super fama semel maculata, & purgatio innocentiæ, quia vt inquit Cassiodor. lib. 7. epist. 2. nulla potestas est, quæ qualitatem famæ suæ de ore hominum possit auferre. Sfort. Odd. de restit. in integ. p. 2. q. 92. n. 34. Infamia verò facti cùm mentibus hominum imprimatur, ibique residat, non potest inde ab aliquo amoueri, quia opinio hominum de bonitate, vel malitia alicuius non potest ab aliquo etiam maximo, & supremo Princi-
10 pe remouerè, &c. Et rationem reddit Sidon. Apollin. lib. 5. epist. 8. Namque improborum probra æquè vt præconia bonorum immortalia manent, & eleganter expressit l. Hisp. 6. tit. 6. part. 7. ibi : La nombradia è el precio de mal ganan a las vegadas los omes (con razon a las vegadas) no sendo en culpa, e es do tal natura que despues que las lenguas de los omes au puesto mala nombradia sobre alguno, no la pierde ya mas, maguer no la merecieße, &c. vbi Gregor. Lop. in glos. 1. notant DD. in c. ex tuarum, de purgat. Canon. cap. Euphemium, §. hinc colligitur, 2. q. 3. Silua nupt. lib. 4. num. 87. Anton. Fab. iurisprud. Papiniani tit. 12. princip. 1. illat. 2. Mastrill. de
11 Magistrat. lib. 1. cap. 27. à n. 16. Laërt. in vita Filolai, vbi asserit infelicitatem esse, quod quis incurrat in inspectionem delicti, quamuis sit innocens, his verbis : Et si nihil committis, sed tamen videaris, infelix es.
12 Non mirum igitur, si pro viribus ingenuus vir de conseruando suo statu, & honore agat, vt dicit Anchar. cons. 188. à num. 4. & S. August. de bono viduit. c. 22. reprehendit eos, qui conscientia sua freti, famam
13 suam negligunt, & subdit : Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra. Bald. cons. 312. n. 3. lib. 4. vbi quòd diuitibus eligibilius est mori quàm vilipendi, Sebast. Medices de casib. fort. p. 1. q. 7. n. 7. Amescua d. lib. 2. cap. 5. à num. 11. Testay alleg. 7. num. 2. Scip. Theodur. alleg. 19. num. 2. Cabreros de metu, lib. 2. c. 47. à num. 10. Valenzuel. cons. 92. n. 7. Menoch. cons. 303. num. 1. lib. 4. ibi : Qui honoris, & dignitatis suæ, Maiorumque suorum tuenda causa, omnem diligentiam, & curam adhibent, non modò damnandi non sunt,
14 sed summopere laudandi, &c. optimè tales proprium honorem non curantes improbat Nau. ad cap. Cùm mulier, 23. q. 5. de finibus humanor. actuum, tom. 2. fol. 487. n. 74. ibi : Nona decisio Abulensis super Matth. cap. 6. quæst. 3. col. 2. scilicet dignum esse vituperio eum, qui honorem iam quæsitum non curat conseruare : tum quia, vt ille inquit, honor sicut non potest iustè quæri nisi per virtutem, & aliquam veram excellentiam, ita nec perdi iustè, nisi perdita illa : tum per illud præceptum Eccles. 41. curam habe de bono nomine, cùm per illud Apost. 2. ad Corinth. 9. melius est mihi mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet : tum quia idem, quod maximè duco notandum, etiam de gentilitia nobilitate se laudauit, ad Corinth. 11. ibi : Hebræi sunt, & ego : semen Abrahæ sunt, & ego. Et illud Machab. 9. Absit vt fugiamus ab his, & inferamus crimen gloriæ nostræ : tum quia crudelem esse illum, qui famam negligit, intelligit inordinatè, & definit S. Augustin. in c. non sunt audiendi, 11. q. 3. tum quia licèt magis curandum sit de virtute, vel excellentia vera, quàm de honore, vel laude illi debita, eo quòd honoris perditio frequenter sine culpa eius cui debetur, contingit, c. renouantes 22. dist. nihilominus tamen curandum est de honore, ne vulgus quod nouit effecta, & eorum causas ignorat, videns quem ab honore decidisse, præsumat eum virtutem quoque & excellentiam amisisse, & eius casu presumpto scandalum accipiat ob speciem mali, à qua vt caueamus, Apostolus relatus in c. cùm ab omni specie mali, de vita & ho-
nest. cleric. præcipit 1. ad Thes. 5. item denique, quia ob 15
quinque fines bonam famam & honorem desiderare conuenit, vt in repet. c. inter verba, 11. q. 3. concl. 5. scripsi, quorum quartus est, vt constantius virtutes colamus, reputantes nos tanto esse obligatiores, tantoque plus peccaturos, si contra fecerimus, quanto magis credimus eas colere. Hactenus Nauarrus.
In his ergo tanti ponderis & momenti negotiis, in 16
quibus agitur de re vitâ castitati, debet iudex, vel informationem faciens benigniorem amplecti partem in fauorem prætendentis, & si fortè eius fama in aliquo læsa fuerit, honorem, si potest, defendat ; quia fama integra cuiusque est necessaria Reip. vt aduertit Cou. lib. 1. var. c. 1. n. 8. & causæ huiusmodi benignè ac blandè tractandæ sunt. Abb. & Dec. n. 33. in c. venientes, de testib. & in cap. 1. n. 49. de appellat. Mathes. sing. 51. n. 8. Franch. decis. 2. num. 27. Hojed. de incompat. benef. cap. 23. num. 143. Menoch. cons. 96. num. 27. Castill. controu. lib. 5. cap. 123. n. 17. Seraph. decis. 162. n. 3. Valenz. cons. 90. num. 201. Rot. decis. 355. num. 6. p. 2. recent. & sic in conflictu potius errare debet iudex in absoluendo, quàm in condemnando, cap. allegans 4.
vers. deinde, 26. quæst. 7. Azeued. cons. 30. num. 14. Me- 17
noch. & Franch. vbi sup. Valenz. d. cons. 90. n. 49. 190. & 202. & eleganter S. Bernard. serm. 4. in Cantic. in fine. Etiamsi perperam factum deprehendas, ne sic iudices proximum, magis autem excusa, excusa intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum, quamuis vt in natura prompti in peiorem partem omnia vitia interpretemur, teste Euerardo Vveston. de moribus Reip. lib. septimo, cap. 27. num. 8.
Nec benigno & humaniori animo procedentem 18
suspectum te reddere existimes, imò apud timoratæ conscientiæ viros te meliorem haberi puta ; nam qui bonus est, malum nunquam suspicatur, & qui malus est, ad bonũ difficile inclinatur. Ita nos docet S. Chrysost. super Matth. ibi : Sicut difficilè aliquem suspicatur malum, qui bonus est, sic difficilè aliquem suspicatur bonum qui malus est, omnis ex se existimat alterum, fornicarius neminem putat castum, castus de fornicario non facilè suspicatur, superbus neminem putat humilem, humilis neminem putat esse superbum : sic qui non est ex Deo Sacerdos, neminem putat ex Deo Sacerdotem. Cicero ad Quintum Fratrem, ibi : Vt quisquis est vir optimus, ita difficillimè esse alios improbos suspicatur. Nilus apud Anton. & Maxim. serm. de Innocent. ibi : Qui ad malum suscipiendum paratus non est, hic nec ad malum quidem suspicionem est facilis.
O miserandus humanæ naturæ status, si inimicos ha- 19
buero, ipsi omnem conuitij & infamiæ maculam me habere falsò probabunt ; si verò in amicitiam meã eos reduxero, conuicij & infamiæ notã, si quã fortè habuero, in honores, & nobilitatis titulos conuertent. Sapientis igitur erit hæc dicta examinare, & non citâ facili
credulitate ad falsum prolabi, vt Seneca consuluit ; 20
est enim veritas modis omnibus perquirenda, & laborandum ne opprimatur, prouocat enim Dei iram super se, qui veritatem opprimi conspiciens, eam pro viribus non defendit, cap. quisquis, cap. nolite timere, 12. quæst. 3. Ludou. Zuntus in resp. pro vxore, n. 36. & seq. Neuizan. in sylua, lib. 5. num. 117. & cons. 34. num. 6. cum seqq. Paul. de Castro cons. 234. in causa appellationis, ante num. 1. vol. 2. Socin. iun. cons. 76. num. 1. & cons. 127. num. 1. lib. 1. & cons. 42. n. 1. cum seqq. & cons. 134. n. 1. & 2. lib. 2. Illa namque quantò magis oppugnata, & contrita est calumniis, tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem, sicut aromata quæ magis redolent quanto magis conteruntur, cap. grone 25. quæst. 9. glos. verb. postquam, in cap. cum Ioannes, de fide instrum. Crauet. cons. 135. n. 18. Roland. à Valle cons. 6.

cons.6.n.1. & cons.80.n.2.lib.1. & cons.66.n.1.lib.2. Ioan. Neuiz. *in principio sylue nupt. n.4. cum seqq.* Ludou. Zuntus *vbi sup.n.2.* Marc. Ant. de Amatis *Marchia decis.41.n.6.*

22 Quibus præhabitis ta● circa proprij honoris æstimationem, quàm circa obligationem illum defendeodi, iam rectè infertur ad respunsionem qualiter debeas in his seruitiis remunerandis te habere. In primis licèt sit felicissimum inter mortales natum esse ex bonis, vt protulit Hecuba apud Euripidem, quasi bonum semen degenerare non possit, ex Seneca *epist. 87.* cum aliis per Roland. *cons.1.n.35.cum seqq. vol.3.* Frizze apud Domin. Arumæ. *de iure publico, discursu 16. de nobilit.* Sim. de Pretis *cons.34.n.5.vol.2.* Federic. Marsil. *lib.1. de Legat.cap.9.* Barth. Ieg. *tract.crimin.p.9.n.12. cum seqq.* Velasquez *in defens statuti Tolet. cap.42.* Valenz. *cons.163.n.52. tom.2.* quia magnus verecundiæ stimulus est laus parentum, dum illis non patimur esse impares, quos gaudemus auctores, vt aduertit Cassiodor.
23 *lib.9.epist.22.* Nihilominus tamen propria virtus magis æstimanda, *ille enim clarus, ille sublimis, ille nobilis, ille cunc integram suam nobilitatem se seruare putet, si dedignetur seruire vitiis, ab eisque non superari*, vt inquit S. Hieron. *ad Demetriadem. Quid prodest ei, quem*
24 *mores sordidant, generatio clara? aut quid nocet illi generatio vilis quem mores adornant? ipse enim se vacuum ab omnibus bonis ostendit, qui gloriatur in patribus*, vt dicit S. Ioan. Chrysost. *in cap.8. Ioan. Nihil prodest carnalis generositas*, ait Cyrill. *in cat. ad cap.3. Luca, nisi consimilibus studiis fulciatur: vanum est igitur extolli de bonis prædecessorum, & deficere ab eorum virtutibus, & turpe est alienis ornari decoribus; quem propria*
25 *virtus non venustat.* Quare S. Ioan. Chrysost. *homil.3. in Matth.* affirmat quod si quis propria virtute decoretur, parentum suorum non dedecoratur opprobriis. *Nulli te vnquam de generis nobilitate præpenas*, dicente S. Hieron. ad Celantium, *nec obscuriores quoque humiliori loco natos te inferiores putes; nescit Religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos suscipit singulorum; seruum & nobilem de moribus pronuntiat, sed apud Deum libertas est non seruire peccatis, summa apud Deum nobilitas est clarum esse virtutibus. Ex adulterino sæpe coniugio*, ait S. Petr. Damian. *opus.6. c.19. pulchra soboles nascitur, & ex obscœna voluptate parentum, spectabilis oritur species liberorum: quid enim certius confirmatum esse potest quàm ex pessimis optimos aliquando generari. Non dicis, Pater meus qui est in Cœlis* (verba sunt S. Ioan. Chrysost. *hom.20. in Matthæ.*) *sed Pater noster, superbiam remittens, inuidiamque explodens, & introducens matrem bonorum omnium charitatem, & humanarum rerum inæqualitatem prorsus expellens, & miram Regis cum paupere æqualitatem honoris ostendens; si tamen in maximis, & ad æternam gloriam necessariis communione sociemur. Quid enim noxæ de terrena nobilitate timendum est, quando cœlesti omnes nobilitate compungimur. Cumque nullus alio amplius de illo honore possideat, neque locuples paupere, neque dominus seruo, neque iudex ministro, neque Rex milite, neque Philosophus barbaro, neque sapiens imperito; cunctis enim vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus est omnium pater vocari.* Optimè Pelagios noster *de planctu Ecclesiæ, lib.2. artic.76. fol.252.* hac de re agens sic concludit: *Vera nobilitas Christiana est. Primò, quia sumus filij Dei, & hoc per creationem, Actuum 7. 29. q vlt. c. omnibus. Ipsius enim & genus sumus. Esai. 64. Tu Domine Pater noster es, nos verò lutum; tu fictor noster, & opera manuum tuarum omnes nos. Et in hoc sumus eius filij chari. Secundò per gratiam adoptionis. Vide 1. Ioan. 3. in princ. Videte qualem charitatem dedit vobis Pater, vt filij Dei nominemur, & simus. Psalm. 81. Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes. 1. Ioan.4. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli; omnis, qui non est iustus, non est ex Deo, & de hoc de Penit. dist.1. §. hoc idem vers. item vt Christus ait, & vers. quo natus: & per hoc sumus filij chariores. Tertiò per gloriam ratione adoptionis hæreditatis æternæ, Ioan.8. Roman. 8. si filij, & hæredes, Galat.4. Et in hoc erimus filij charissimi. Ephes.5. Imitatores Dei estote, sicut filij charissimi. Contra carnis nobilitatem, ext. de præbend. cap. per. §. nos ergo attendentes, quod non generis, sed virtutum nobilitas: vitaque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. Ad cuius regimen non multos secundum carnem nobiles, & potentes elegit, sed ignobiles, Matth.4. & pauperes.*

Vides igitur qualiter propria virtute decoratus præ- 26
mia ex se meretur, licet ab ignobili parente procedat; ideo S. Anton. Abbas *serm.79.* consultus quid sentiret de quodam, cui maximè obstabat parentum ignobilitas, sic respondit: *Nihil tibi obest genitorum ignobilitas, si tu ipse probus sis.* Magis enim resplendet ille, ait Chrysost. *homil. 3. in Matth.* qui ex parentibus à virtute prorsus alienis, ipse tamen sit de virtute mirabilis. Sic è contra, parentem sublimitas nihil prodest filiis, qui eorum opera non faciunt, vt ait Chrysolog. *Qui genitoris opera non facit, negat genus, Domino dicente: Si filij Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis, ille fidem generis probat qui tantus paterni operis assertor existit.* Et bene ad hoc propositum Paulo *in libro* quem scripsit de educatione Principis, sic ratiocinatur: *Nemo suam felicitatem in generis nobilitate collocans, honestas actiones negligat, reputans grauiori animaduersione fieri obnoxium, quisquis ex optimis progenitus Maiores suos vitiis dedecorat, descendens à virtute exemplis domesticis, quorum reliquiis omnibus deletis ex animo non potest meritam reprehensionem effugere.*

Vnde merita à qualicumque homine benè & rectè 27
operante prouenient, pro seruitiorum qualitate remunerari debent, & ad id naturaliter princeps obligatur, *l. sed etsi lege 25. §. consuluit*, iuncta glos. *verb. obligauerunt, ff. de petit. hæred.* ibi: *Naturaliter quis obligatur ad remunerandum benemerentem, ipsaque natura ducimur ad benefaciendum ei, qui nobis bona fecit, l. etiam 25. §. ex præterito, ff. de manum. vind.* ibi: *Ex præterito tempore plures causæ esse possunt, veluti quod dominum in prælio adiuuauerit, contra latrones tutus sit, quod ægrum sanauerit, quod insidias detexerit, & longum est si exequi voluerimus, quia multa merita incidere possunt, quibus honestum sit libertatem eum decreto præstare, quas æstimare debebit is apud quem de ea re agatur*: qui text. videtur in materia speciali notandus, quia loquitur de præmiis seruis concedendis propter seruitia magis ex obligatione quàm liberaliter dominis præstita, *l. in nomine Domini 2. §. hæc autem non solum, in fin. C. de offic. Præf. Prat. Africa*, ibi: *Semper prouidemus vnumquemque secundum labores suos ad meliores gradus, & ad maiores dignitates perducere, & duces, ac tribunos secundum labores suos de imperiali largitate remunerationem sperare debere*, &c. *l.1. in princ. ff. de censib.* ibi: *Huic enim diuus Seuerus, & Imperator noster ob egregiam in Rempubl. Imperiumque Romanum insignem fidem ius Italicum dedit*, &c. *l. semper in ciuitate, §. negotiatores, ff. de iure immun.* ibi, *nam remuneranda pericula eorum, quin etiam & hortanda* (seu vt glossa legit, coronanda) *præmiis meritò placuit*, &c. *l. eum qui 58. C. de Decurion. lib.10.* ibi, *habita consideratione videlicet meritorum, & hoc bene cognito priuilegium consequantur, nec eo passim fruantur indigni*, &c. *l. iubemus 4. C. de proxim. sac. scrin. l. corniculi. 3. C. de apparit. Præfect. Prat. lib.12.* ibi: *Pro multis erga Remp.*

sudoribus

n

sudoribus ab omnibus indictionibus tam militarium quàm ciuilium Iudicum semper habeantur immunes, &c. l. 3. C.de offic. Magistr. milit. cum aliis adductis per Andr. de Isernia lib. 1. ad Constit. Neapol. tit. 37. Greg. Lopez
28 l. 51. tit. 18. part. 3. glos. fin. Georg. Accac. lib. 1. de priuileg. c. 10. n. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. n. 9. Sebast. Fox. lib. 2. de Regis instit. vbi concludit Principum obligationem esse honores, & beneficia benemerentibus personis concedere.

29 Hinc Senatus, populusque Romanus iuxta valorem cuiusque meritorum præmia, & honores pendebat, statuasque æneas ad æternam benemeritorum memoriam, qui ciuitates, & prouincias Romano Imperio subiecerant, erigere cum summa gloria nunquam prætermisit, vt in l. defensorem, §. qui militia, ff. de re milit. l. 1. C. de statuis, & imag. l. 1. Cod. de veteran. lib. 12. Plin. lib. 7. natur. histor. cap. 28. & lib. 33. c. 2. Alex. Sard. lib. 3. de morib. & ritib. gentium, c. 10. Patrit. lib. 9. de Regno, tit. 6. Lambertin. de Iurepatron. lib. 3. q. 5. princ. art. 4. num. 1. Petr. Greg. syntag. iuris p. 2. lib. 19. cap. 3. num. pen. & vlt. & cap. 4. num. 4. cum seqq. Melch. iun. polit. quæst. p. 3. q. 107. num. 2. Ribadeneira lib. 2. de Principe Christiano, cap. 7. Iust. Lips. lib. 3. de magnit. Roman. cap. 9. Bobadil. in sua politica, lib. 3. cap. 2. num. 75. & lib. 5. cap. 4. num. 13. Iacob. Gutier. lib. 3. de veteri iure Pontif. cap. 4. Et refert Massutius in vita sancti Pauli, ex Auctore historia scholastica, & ex glossa & Dionysio
30 Carthusiano Pauli patrem propter obsequia Romanis exhibita, & quia eorum Legatis in Ciliciam venientibus cum pace, & coronis obuiam processisset, ius & insigne Romanæ ciuitatis penulam, id est vestem, vt ipsi interpretantur, senatoriam sibi, suisque filiis singulari fauore esse consequutum.

31 Et licèt vir bonus amore virtutis, & Reip. potiùs quàm commodi, aut præmij spe adductus bene aliis facere debeat, & soleat, vt Cicero protulit Philip. 4. & non minus eleganter id ipsum dixit Ludou. Gom. in orat. quæ legitur post comment. ad reg. 3. Cancel. n. 13. desumpta ex S. August. lib. 5. de ciuitate Dei, dum commemorat quod sola virtutis gloria nos debemus esse
32 contenti; cui sententiæ consonat illud Senecæ lib. 1. de Clementia, c. 1. & epist. 63. Virtus nullo honestamento eget, ipsa & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat: & Silij Italici lib. 3. bell. Punic.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Nihilominus rarò, vel nunquam aliquis inueniri poterit, qui gratis, & postposita omni præmij spe sponte laborer, vt idem Silius lib. 13. expressit:

Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non mouet, & gratis punitet esse probum.

Et Iuuenalis satyra 10.

—— Tanto maior famæ sitis est quàm
Virtutis, quis enim virtutem amplectitur ipsam
Præmia si tollas?

33 Et Cicero in orat. pro Aulo Cecinna, humanæ naturæ insitum asserit, vt opus aliquod magni ponderis & momenti facere non incipiamus, si ex eo fructum consequi non speremus, his verbis: Ea est natura nobis insita, vt neque inter flagitiorum impunitates viuere, neque de Republ. benemereri possimus, nisi fructum aliquem speremus bonæ nostræ voluntatis, &c. & idem asserere videtur in orat. pro Caio Rabirio. Pro sua patria pauci post genus humanum nati reperti sunt, qui nullis præmiis propositis vitam suam hostium telis obiicerent, &c. Et fuit sententia Xenophontis in tyrannico. Honores eam vim habent, quod ipsos appetens non dubitet omnes sufferre labores, & pericula, vt illos assequatur, & in hoc antecire hominem rationis participem animantibus cæteris, nec erit tam difficile, & insigne facinus, quod homines non audeant, si condigna præmia proposita perspexerint. In Republica enim, in qua maiora præmia, & honores fuerint propositi benemerentibus, maior numerus reperietur hominum, qui gloriæ stimulis accensi, & desiderio consequendi agitati, conatu omni benemereri procurent; nam auctis honoribus augentur animi ad ardua, & insignia opera; inquit etiam Plinius in panegyrico ad Imper. Traianum, & Simaoch. lib. 9. de Re-
34 publ. c. 20. n. 15. Valenzuel. cons. 82. n. 38. vol. 1. ibi: Tamen sic vita hominum est, vt quemadmodum ad maleficium nemo conatur nisi spe, atque emolumento accedere: ita pauci post genus humanum creatum reperti sunt, qui præfatam philosophiam degustare vellent, & nulla præmiorum spe ostensa Reip. vtilitatibus, & commodis inseruierint, quique laboribus susceptis, periculisque adituis, nullam rerum gestarum mercedem, aut certè gratiam desiderauerint: etenim bonas alit artes, omnesque incendimur ad studia gloriæ, dicente Tito Liuio lib. 4. nihil non aggressuros homines, si magnis conatibus magna præmia proponantur.

35 Eleganter Osorius noster de gloria humana, lib. 1. in princ. ibi: Multa sunt, Rex inuictissime, quæ magnam vim habent ad hominum vitam vel rectè constituendam, vel funditus euertendam: tum nihil est quod in vtramque partem tantum valeat, quantum ardens quoddam laudis, & famæ desiderium. Primum enim adeo latè patet, vt nullus sit, neque tanta humanitate præditus, neque tam agrestis, & inhumanus, neque tantis honoribus insignis, neque tam obscurus, & ignotus, neque tot virtutis ornamentis excultus, neque tam multis flagitiis coopertus, qui non flagret infinita quadam gloriæ cupiditate. Deinde ita est id communibus sensibus infixum, vt neque vi rationis euelli, neque lege, aut more vllo mutari, neque vllo metu coerceri, & comprimi possit; postremò iam vehemens est, vt animum nullo in loco consistere patiatur, sed semper incertum trahat & rapiat ad maiora in dies, & altiora inflammato studio consectanda, ex hoc autem animi motu clarissimæ virtutes, ex eodem teterrima vitia nascuntur. Acuit enim industriam animosque ad res acriter & animosè gerendas exsuscitat, ita tamen vt alios ad ius humanæ societatis tuendum, patriamque beneficiis immortalibus obligandam, alios ad leges nefarias colendas, & Remp. delendam sollicitet. Vt enim antiquissima commemorem, illi primi vrbium conditores, qui homines in syluis bestiarum more dissipatos vnum in locum compulerunt, & in ciuilis vitæ societatem conuocarunt, omnes quod ex historiis constat, ardenti gloriæ cupiditate fuerunt in studium tam præclari muneris excitati. Quid qui optimis legibus & institutis ciuitates suas ad summam amplitudinem perduxere? Quid qui pro patria caput suum in summum vitæ discrimen intulere? Quid qui maximarum artium disciplinis ciues suos excoluere? Nam obscurum est neminem sese sine magna spe laudis, vel ad homines inter se iustitiæ munere conciliandos, vel ad Remp. virtute & industria defendendam contulisse? Contra verò qui patrias euertêre, aut scelere, & amentia conuulsêre, omnes fuerunt ad tam tetrum & tam immane facinus gloriæ cupiditate compulsi. Virtusque autem rei ciuitatis vnius varij casus infinita exempla suppeditant. Si enim inuestigare velimus per quos fuerit olim Roma fundata, eiusque imperium latissimè propagatum, vt à Romulo ordiamur, & seriem illam clarorum hominum vsque ad extrema florentis imperij tempora perducamus, intelligimus omnes adeo appetentes laudis, & gloriæ fuisse, vt illius parandæ causa neque labores fugerint, neque vitæ periculum recusauerint. Rursus si naturam spectemus eorum Romanorum, qui Romanum Imperium per summum scelus euerterunt, aut saltem de illius pernicie, & interitu cogitarunt, omnes reperiemus ad gloriæ cupiditatem incredibiliter exarsisse.

36 Ioannes Brantius de Senatore lib. 1. c. 8. vbi in principio incommoda Senatorum scitu digna refert, & tandem fol. 29. in proposito concludit: Quid homini

potest

potest dari maius quàm gloria, laus,& aeternitas ? vt interim omittam quid sit magistratuum comitatus,& egressus , qua in publico species , qua in iudicijs veneratio, & illa salutari, appeti, decedi de via , de semita assurgi, educi, consuli. Qua primo aspectu parua forsitan & leuia memoratu videri non sum nescius , at non sunt tamen honorabilia, & apud nos, & in alijs ciuitatibus, vt quaque aptiòma mera est, & optimè constituta, illa diligentissimè obseruantur. Quid hominibus tam expetendum quàm virtutem suam, moderationem animi , temperantiam non latere in tenebris , neque esse abditam , sed in luce ciuitatis, in oculis clarissimarum prouinciarum, atque in auribus omnium gentium ac nationum esse positam ? ipsos tanquam in alia quadam specula conspiciendos se monstrandosque prabere ? Pulchrum est digito monstrari, & dicere, hic est. Quanquam enim landabiliora videntur omnia, quo sine venditatione, & sine populo teste fiunt , omnia tamen bene facta in luce se collocari volunt. Quid inquam tam eximium viro nobilis, quàm versari assiduè in optimorum ciuium vel flore, vel robore ? neque enim augiri dignitate , quam bonis aquari gratius. Atqui ordine Senatorio flos nobilitatis , ornamentum ciuitatis, firmamentum Reip. continetur. Pulchrum eminere est inter illustres viros : illustre eorum munus , qui ex tam magna multitudine ciuium tam pauci de hominum fortunis sententiam ferunt , &c.

37 Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de testam. verb. duas, n.* 44. ibi : *Postremò est vnum peremptorium,quia sub confidentia beneficij vnusquisque statu suo derelicto, quibuscumque coteris viuendi modis , qui plures sunt , seruitio Principis se dedicat, supplantaretur in sui honoris , & totius familia denigrationem : itaque mandatum Principis, imò beneficium sibi foret illusorium, & derisorium contra omnem iustitia equitatem , qua neminem permittit beneficio decipi , sed potius iuuari*, &c.

38 Ioan. Bapt. Valenzuel. *d. consil.* 82. *n.* 50. ibi : *Et confirmatur ; nam si munus , vel officium esset cum damno, vel sine honore, non esset pramium , sed è contrario onus & pœna, l. propriè. ff. de verbor. signif. vbi non dicuntur bona quo plus incommodi, quàm commodi habent. Roman. cons.* 510. *n.* 3. &c.

39 Idem Valenz. *eod. cons.* 82. *n.* 3. ibi : *Quare Cardinalis Contarenus lib.* 2. *de Repub. Venetorum, dixit, quod regula conueniens ad rerumpubl carum augmentum , & conseruationem consistit in praferendo , & honoribus afficiendo benemeritos , cum remuneratio sit Reip. prasidium, vt ait Demosth. in alleg. orat. aduersus Leptinem*, Petr. Lenaud. *de priuileg. Doctor. p.* 4. *q.* 21. *n.* 39. Petr. Bellus *de re milit. p.* 7. *tit.* 1. *n.* 1. Horat. Luc. *de priuileg. Scholar. in prafat. n.* 4. & 5. &c. Alia vide apud Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 4. *n.* 23. ibi : *Sunt remunerandi tanquam benemeriti , qui pro Principe , seu patria laborauerunt, & fidelem operam prastiterunt*, &c. Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis mat. part* 3. *n.* 62. *versic. infertur* 24. vbi testatur ita obseruasse antiquam Romani Senatus prudentiam, omnemque Remp. benè institutam. Gabr. Pereira *decis.* 4. *num.* 4. Bursat. *cons.* 343. *n.* 24. *vol.* 4.

40 Optimæ ad hoc assumptum probandum referuntur auctoritates Cassiodori,& præcipuè *lib.* 2. *var. epist.* 28. *Nutriunt premiorum exempla virtutes , nec quisquam est qui non ad meritorum summa nitatur ascendere , quando irremuneratum non relinquitur , quod conscientia teste laudatur : graue nimis est vt fructu laboris sui defraudetur industrius , & cui debet pro sedulitate conferri premium, dispendium patiatur. Iniustum , & malorum omnium probatur extremum , vt inde quis cogatur detrimenta suscipere , vnde credebat auxilia prouenire,*

41 *molestiam pati sine causa , pœnam sine culpa , damna sine delictis. Tribuenda est iustis laboribus compensatio meritorum , quia exprobrata militia creditur , qua remunerata transitur : athletam populi palma designat esse victorem, sudores bellicos ciuica corona testatur. Expectant etiam equos pramia sua , & tanta iustitia vis est, vt nec illis tardius detur laboris pretium , qui sentire non poterant denegatum. Quod si ita est , dignum hoc homini reddere , qui per honesta cognoscitur obsequia placuisse. Æquum est enim vt vnicuique proficiat labor sunt , & sicut expendendo cognoscit incommoda , ita rebus pesfectis consequatur augmentum.* Idem *lib.* 1. *epist.* 3. *Quiuis propeso fruatur honore , quod est natura laudabile, nec desinis probato conscientia fasces , cum generat animo dignitates ; omnia siquidem bona suis sunt connumerta cum fructibus , nec credi potest virtus , qua sequestratur à pramio*, &c.

Sancti etiam viri , & Dei amici spe præmij ei seruire alliciebantur,& non diffitetur Dauid *Psal.* 118. ibi : *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum propter retributionem* :& Princeps Apostolorum Petrus apud Matth. *c.* 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis ?* Super quibus verbis S. Hieron. 3. *in Matth.* mirari videtur quomodo Petrus præmium tam audacter quærebat,dicens: *Grandis fiducia, Petrus piscator erat , diues non fuerat, & tamen loquitur confidenter , reliquimus omnia , quid igitur dabis nobis pramij.* Facit Concil. Trid. *sess.* 6. *de iustificat. can.* 3 *c.* ibi : *Si quis dixerit iustificatum peccare, dum intuitu aeterna mercedis bene operatur, anathema sit*, &c. S. Thom. 2. 2. *q.* 27. *art.* 3. & 4. Durand. *q.* 3. Syluest. *in sum. verb. charitas, q.* 7. Sanch. *in pracepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 35. *n.* 2. Diuus Paulus *ad Hebraos c.* 11. *vers.* 16. de Moyse agens , qui contempsit Ægypti Regnum , & quod hoc fecit : *Aspiciebat enim in remunerationem.* Gabr. Aluarez *de priuil. pauperum p.* 1. *q.* 6. *n.* 45. *cum seqq.* 42

Sanctus Ambros. *lib.* 1. *de Pœnit. c.* 16. id ipsum manifestat , ibi : *Omne studium torpescit dilatione , & ideo Dominus vt prasentium fructu cumularetur deuotio Discipulorum , dixit quoniam qui dimisisset omnia sua , & tum sequitur esset, centies tantum acciperet, & hic & in futurum priùs promisit, vt fastidio dilationis auferret.* 43

Sanctus Ioannes Chrysost. aureis verbis idem expressit *in cap.* 4. *Ioannis, homil.* 33. *Nam veteres Patriarcha seminando , Apostolè autem metendo quodammodo laborauerunt ; sicut autem satio longius abest à fructu quàm messis , ita Patriarcharum labores longius aberant à pramiis vita aeterna , quàm labores Apostolorum ; labores igitur Patriarcharum diuros ac difficiles reddebat absentia premiorum : at verò Apostolorum labores , quamuis multo grauiores , & acerbiores fuerint , tamen ipsa prasentia premiorum leues , ac penè nullas efficiebat* : noster Francisc. de Mendoza *in lib.* 1. *Regum , capite* 8. *num.* 8. *sectione* 2. §. 3. *fol. mihi* 1031. Si quæris , amice , Senatorem doctissimum, Pastorem vigilantissimum , ministrum fidelissimum, qui muneri suo rectè satisfaciant , qui Deum in rebus agendis præ oculis semper habeant , qui mandata Principis sancto zelo adimplere curent, itaque & leges obseruare faciant , de genere nihil cures. Cùm Tobias interrogasset Angelum , qui filium erat comitaturus , de qua domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus : *Genus quaris mercenarij , an ipsum mercenarium , qui cum filio eat ?* Quasi diceret, non genus hominum , sed personas esse perpendendas. Alia vide in meo *tract. de officio , & po. est. Episcopi, p.* 1. *titulo* 2. *glos.* 17. *num.* 13. *cum seqq.* Et optimè Bion Philosophus : *Cum indiges, ô Rex, sagittariis , bene facis non interrogando genus , sed scopum proponendo , optimos illorum tibi deligis : sic etiam amicos explora non vnde nati , sed qui & quales sint.* Prouidendum est officiis de bonis personis , non verò personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul fieri 44 45

fieri potest; legimus enim *in vita doctissimi, ac piissimi Cardinalis Bellarmini, lib. 3.c.5. §.rursus*, ad consulta-
46 tionem Clementis VIII.sic respondisse: *Deberent prouidere Ecclesia de bonis personis, non autem persona de bonis Ecclesiis. Fateor tamen optimam illam esse prouisionem, cum vtrumque simul fieri potest, vt & persona benemerenti, & Ecclesia vacanti vtiliter prouideatur*; cui Pontifex ita respondit: *Scimus, & hoc quantum in nobis est pra oculis habemus, prouidere Ecclesiis non autem personis, nisi quando & Ecclesia, & persona aquè nos prouidere putamus*,&c. refert D.Ioannes Solorzan. *de Indiarum gubern. tom.2. lib.3.c.7.n.13.*

CONCLVSIO II.

Officiorum, honorumque omnium Christiana Reipub. de iure capaces sunt qui fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea securi & immobiles persistunt, etiamsi à Iudais conuersis originem duxerint, ita vt notoria illis inferatur iniuria, si pracisa infidelitate ob suam descendentiam, ab illis obtinendis aliquo statuto excludantur.

47 COmmunis humani generis inimicus, diabolum dico, in primitiua Ecclesia zizaniam seminandi causa distinctionem inter Christianos ex omni natione ad eam venientes introducere volens, ab Apostolo Gentium Doctore conuincitur, dum *ad Roman.cap.10.* ita ait: *Non est enim distinctio Iudai, & Graci; nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum*: omnes nos,addit ipse *1.ad Corinth.12. in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudai, siue Gentiles.* Quid melius,& ad propositum vtilius in comprobationẽ huius Catholicæ conclusionis referri potest,quàm Bulla quædam Summi Pontificis Nicolai V. quam ad litterá transcribit, & se vidisse sub plumbo affirmat Corduba *lib.1.q.54.fol.434.*& illius meminere Ioannes de Mariana *in histori. Hispania,lib.22.c.8.*& P.Hieron.de la Cruz *in responso apologetico ad discursum P.Fr. August. Salucij,c.3.§.2.* cuius tenor est qui sequitur: *Nicolaus Episcop.seruus seruorum Dei,ad perpetuam rei memoriã: Humani generis inimicus illico,quo Verbum Dei cadere in terram bonam conspexit, operam dedit seminare zizaniam, vt conculcato semine nullum fructum produceret, prout vas electionis Apostolus Paulus huius zizania pracipuus extirpator refert, quod in initio inter conuersos ad Fidem differentia antelationis exorta est, Iudais cum Gentibus de pralatione contendentibus, aliis aliter in Dei Ecclesia scissuram inducere cupientibus; cum alij Cepha, alij Apollinis esse certarent, Redemptor noster hic prouidens ab initio nascentis Ecclesia ordinauit qui huiusmodi Zizaniam extirparent, humanaque imbecillitate peccantibus, aut lapsis occurrerent, prout ipse Apostolus ad Romanos scribens omne huius antelationis dissidium diuinis verbis euertit. Atque Petrus Apostolorum princeps in singulis diœcesibus ordinatis Episcopis omnem schismatis occasionem submouit. Nos igitur Redemptoris nostri exemplo, cuius vices ad huiusmodi tollenda dissidia, locumque, licèt immeriti tenemus in terris, prafatorum exemplis edocti omni vigili cura compellimur operam dare, vt his, qua inter fideles possent aliquam diuisionem parere, nostrò Pontificalis officij auctoritate occurramus, vt inter fideles charitatis amor, & vnitas vigeat. Nihil enim est quod tam inter Fideles conueniat, quàm quod in omnibus sit vello vnum, dicente Apostolo: Sicut enim corpus vnum membra multa habet, omnia autem membra corporis, cùm sint multa, vnum tamen corpus sunt, ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudai,siue Gentiles,siue serui, siue liberi omnes in vno spiritu potati sumus: vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vnam spem vocationis vestra, vnus spiritus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium. Percepimus quosdam nouos zizania seminatores affectantes huius vnitatis, & Fidei nostra salutaris documentum conuenire, & quod per vas electionis Paulum Apostolum extirpatum fuerat dissidium in diuersis partibus, maximè in Regnis charissimo filio nostro Ioannis Castella, & Legionis Regi illustri subiectis renouare, ausu temerario asserere, quod qui ex Gentilitate, aut ex Iudaismo, aut alio quouis errore Christiana Fidei veritatem cognouerũt, & baptizati sunt, & quod grauius est, eorum filios propter nouam assumptionem Fidei, non debere ad honores, dignitates, officia, tabellionatus, & ad testimonium in Christicolarum causis admitti, & eos verba, & facto contumeliis afficientes. Qua cùm à Redemptoris nostri institutis aliena sint, eodem Paulo Apostolo testante, cum dicat, Gloria, honor, & pax omni operanti bonum, Iudao primum, & Graco, non est enim acceptio personarum apud Deum. Et omnis qui credit, non confundetur. Non est enim distinctio Iudai & Graci; nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum.* Et alibi: *In Christo Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque praputium, sed Fides, qua per dilectionem operatur. Hos vt à veritate Fidei Catholica aberrantes, ad viam veritatis reducere, ac quatenus excesserunt, animaduertere cupientes, cum non tam auctoritatibus pramissis diuinis contradicant, sed illustrium Principum quondam Alphonsi sapientis cognominati, & Henrici, & charissimi filij nostri Ioannis moderni Castella, & Legionis Regum pro Fidei augmento perpetuis sanctionibus, authenticis litteris eorum sigillo munitis grauibus pœnis vallatis per Nos visis, & maturè discussis, quibus sanxerunt, vt inter nouiter conuersos ad Fidem maximè de populo Israelitico, & antiquos Christianos nulla in honoribus, dignitatibus, & officiis tam sacularibus, quàm Ecclesiasticis suscipiendis, & habendis discretio fiat; ac affirmantes, vt quisque, qua recta sunt, sapiat; & qui contra Christiana legis normam falsa seminare, & proximos scandalizare, qua vnitati, & paci contraria sunt, prasumpsere, debitis pœnis affecti errores eorum agnoscant, prafatorum Principum ordinationes, & decreta, vt iuri, & sacris Canonibus conformia super his edita, & proprio Motu, & certa scientia approbamus, & Apostolica auctoritatis munimine roboramus, ac omnibus, & singulis cuiuscunque status, & gradus, ac conditionis fuerint, Ecclesiasticis, vel sacularibus sub excommunicationis pœna mandamus, vt omnes, & singulos ad Christianam Fidem conuersos, & in posterum conuertendos, seu ex Gentilitate, seu ex Iudaismo, seu ex quauis secta venerint, aut venire contigerit, & eorum posteros, tam Ecclesiasticos, quàm saculares Catholicè, & secundùm quod decet Christianum viuentes, ad omnes dignitates, & officia, tabellionatus, testium depositiones, & omnia alia, ad qua alij Christiani quantumcunque antiqui admitti solent, admittant, nec propter Fidei nouam receptionem inter eos, & alios Christianos discretiones faciant, nec verbis, aut facto contumeliis afficiant, aut affici permittant, sed omni eorum possibilitate contradicant, & opponant, & eos cum charitate prosequantur sine personarum acceptione. Omnes Catholicos vnum esse corpus in Christo secundùm Fidei doctrinam, quos omnes tales esse, & pro talibus ab omnibus haberi harum serie decernimus, & declaramus. Verùm*

rum, si qui ex eis post baptisma Christianorum fidem non sapere, aut Gentilium, aut Hebraeorum errores sectari, vel dolo, vel ignorantia Christiana Fidei non seruare pracepta inuenti fuerint, quibus casibus, qua in Toletano Concilio, maximè cap. constituit, & alibi contra huiusmodi apostatas à Fide, non pariter cum aliis fidelibus bonie ad huiusmodi honores admittendis decreta sunt, locum sibi vendicent (prout prafati Reges rectè sacros Canones intelligentes in pramissis eorum Constitutionibus quasdam eorum leges interpretati sunt) aut alias ad competentem Iudicem, & quod iustum est fieri publica auctoritate legis, seruato ordine studeat, nec quisquam propria auctoritate, aut iuris ordine non seruato contra diuinarum, humanarumque legum doctrinam aliquid in eos, vel eorum aliquem audeat attentare. Et venerabilibus fratribus Episcopis committimus & mandamus, vt contra eos qui contraria pramissis in posterum dogmatizare prasumpserint, & prafatis Christi fidelibus, verbo vel facto propter pramissa iniurias intulerint, aut hactenus intulerunt, & contra prastantes auxilium, consilium, vel fauorem, omnie iuris solemnitate omissa, sola facti veritate inspecta, ad priuationes, inhabilitationes, corporalem capturam, & alias pœnas pecuniarias, prout qualitas delicti requirere videbitur, procedant, vel alter eorum procedat. Datum Fibriani Camerinensis diœcesis anno Incarnationis Dominica 1409. Pontificatus nostri anno tertio.

Ex quibus omnibus, prosequitor idem Corduba, in hac Bulla contentis patet, Nicolaum V. declarasse & diffiniuisse eos, qui horum generum segregationes faciunt, esse contemptores vnitatis Ecclesiasticæ, transgressores salubrium Fidei documentorum, seminatores zizaniarum, scandalizatores proximorum, contrarios vnitati, & paci Christianæ, errantes à veritate Fidei, seminatoresque falsitatis contra regulas Fidei Christianæ, & contra Sacram Scripturam, vt ex iusta dicendis etiam apparebit.

49 Constat enim de tempore promulgationis sancti Euangelij plures in Hispania extitisse Iudæos; nam *Actor. c. 2.* dicitur: *Erant in Hierusalem habitantes Iudai viri religiosi ex omni natione, qua sub Cœlo est*, quarũ nationum vnam esse Hispanam certum est, in qua, vt dicebamus, plures fuisse refertuot Ioseph. *antiquit. Iudaic. lib. 10. c. 11. & lib. 11. c. 5. & lib. 14. c. 1. cum seqq.* Strabo *Geograph. lib. 5.* Garibai *lib. 5. c. 4.* P. Mariana *lib. 4. c. 4.* Fr. Ioan. de la Puente *tom. 1. de la Monarchia, lib. 2. c. 23. & 24.* qui Matrimonia cum Catholicorum filiabus contrahebant, quæ tamen circa annum Redemptionis nostræ 300. in *Concilio Illiberitano can. 16.* deinceps contrahi prohibita fuerunt, vt affirmat D. Ferdinandus de Mendoza *de confirmation. Concilij Illiberitani, lib. 1. cap. 2.* Fr. Ioannes de la Puente *d. c. 24. §. 1.* de quibus, & aliis, qui ad Fidem Catholicam conuersi sunt tempore Catholicorum Regum Ferdinandi & Elisabethæ, & vigore *l. Hisp. 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Recop.* & de eorum filiis, & descendentibus minimè loquuntur statuta excludentia à Iudæis originem ducentes, sed tantum de illis, qui ab eo tempore conuersi sunt, vt tradont Didac. Velasquez *in defensione statuti Toletani, cap. 10.* Fontanel. *de pactis nuptialib. claus. 5. p. 1. n. 107.* Tempore etiam Gothorum Catholici cum Iudæis matrimonialiter copulabantur, quo non obstante ad Arrianam sectam transierunt ab anno 370. & in ea perseuerarunt vsque ad annum 586. in quo eam reliquerunt, vt referunt Oros. *lib. 3. cap. 33.* Card. Cæs. Baron. *annal. Eccl. tom. 3. anno 370. n. 109.* Morales *lib. 12. cap. 1.* Fr. Ioan. de Puente *lib. 3. cap. 14. §. 1.* Idem Maurorum temporibus vsitatum fuit in Hispania, qui cùm eam irruerent de anno 714. per sexcentos ferè annos illam inhabitarunt; nam iidem Hispaniæ Reges cum Maurorum filiabus matrimonia contrahere non inficiabantur, ex Serrat. *de Matrim. hares. art. 1. & 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 72. ex n. 2.* Solorzan. *de iure Indiarum, lib. 3. c. 5. n. 13.* in omnibus enim præter ea quæ ad Religionem spectabant, Christiani & Mauri ita commixti incedebant, & commorabantur, vt vulgò dicerentur Mixtarabes, quasi mixti Arabibus, deinde Muzarabes, vt colligi videtur *ex chronica generali Regis Alphonsi, p. 4. fol. 235. & ex historia Archiepiscop. D. Roderici, lib. 3. c. 2. & lib. 6. c. 26. & ex Alcozer en la historia de Toledo, lib. 1. c. 68. & ex Pisa lib. 3. cap. 11.*

Præter hane Nicolai V. sententiam, idem priùs 50
senserunt alij Pontifices eius prædecessores. Alexander III. *in cap. cum te, de rescript.* Episcopum Tornacensem meritò reprehendit, eo quòd ad Præbendam suæ Ecclesiæ admittere recusabat quendam qui antequam Christianus fieret, Iudaicam perfidiam professus fuerat, asserens non ob id excludendum esse, vt patet ex illis verbis, ibi: *Pro eo quod Iudaus extiterit, ipsum dedignari non debes*: vbi glos. *verb. Iudaus*, decidendi rationem præstat dicens: *Quoniam de Iudais Conuersis Ecclesia fundata fuit, c. in nono, dist. 21. & existimandus erat iste dignus fauore.*

Gregorius *lib. 3. epist. 26. ad Ianuarium Episcopum* 51
Calaritanum, relatus *in c. quod autem 33. q. 7.* tanquam Pastor vniuersalis Ecclesiæ, Fidei Catholicæ propagandæ zelo accensus, ait se optare vt omnes Iudæi Christiani fierent, simulque nobiscum in pace & charitate nostra possideant.

Gregorius IX *in c. Venerabilis 37. de prabend.* refert 52
quod cùm Capitulum Ecclesiæ Argentinæ admittere ad Præbendas nollet, nisi illos, in quibus secundùm Ecclesiæ instituta, nobilitas, & eminens scientia concurrerent, ibi: *Consuetudinem allegans antiquam inuiolabiliter obseruatam, iuxta quam nullum nisi nobilem, & liberum, & ab vtroque parente illustrem, honesta conuersationis, ac eminentis scientia in suum consortium hactenus admiserunt*; nihilominus ipse Pontifex ita consultationi sibi factæ respondit: *Nos igitur attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas, vita quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, Discretioni vestra mandamus quod ipsum ad eam recipi faciatis*, &c. vbi glos. *verb. consuetudinem*, mirabiliter ad propositum: *Hac consuetudo quantumcunque* 53
fuerit obtenta, & etiam antiqua, non est obseruanda, quia in talibus nulla distinctio nobilitatis est consideranda, sed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodo honesta vita fuerint, admittendi sunt, cap. nos qui, dist. 40. cap. vndecunque, dist. 56. & cap. ad decorem, de instit. quia non sanguini, sed vita meritis beneficia sunt conferenda, cap. Moyses, 8. q. 1. cap. recurrat 2. 32. q. 4. §. inuenis, qui cùm totus sit Sancti Augostini *tract. 11. super Ioan.* eius verba aurea, & notatu dignissima referam. *Inuenis ibi bonos filios Iacob natos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis: nihil obfuit natiuitas de vteris ancillarum, quando in patre cognouerunt semen suum, & consequenter Regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo ergo in filiis Iacob non obfuit illis, qui nati sunt de ancillis, quominus tenerent Regnum, & terram repromissionis cum fratribus ex aquo acciperent? Non illis obfuerunt natales ancillarum, sed pranaluit semen paternum: sic quicunque per malos baptizantur, tanquam de ancillis videntur nati, sed tamen quia ex semine verbi Dei, quod figuratur in Iacob, non contristentur, simul hareditatem cum fratribus possidebunt.*

Innocentius III. *in c. ad decorem 5. de instit.* repre- 54
hendens Constantinopolitanum Patriarcham, quia in admittendis ad suam Ecclesiam, nationum, & generis differentiam faciebat, ita respondit: *Nos attendentes,*

quod in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Deo, nec sanctuarium Dei conuenit iure hæreditario possideri. Quocirca mandamus quatenus moneatis eundem, vt viros litteratos, & alios idoneos vndecunque originem duxerint, in prædictis Ecclesiis, & maximè in maiori instituere non postponat.

55 Sanctæ mem. Pius V. agens de quadam exclusione, quæ in Ordine Seraphici P. Francisci fieri prætendebatur, ne scilicet in ea admitterentur qui à Iudæis originem ducerent, ita statuit: *His qui ex Iudæorum genere descendunt, cum post susceptum Baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quominus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri concessum, obesse possit, vel debeat.*

56 Cardinalis Caietanus interrogatus à P. M. Fratre Martino de Paz regente monasterij Sancti Stephani Salmanticensis, an liceat ad religionem suam admittere, vel ab ea iam admissos expellere qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis, *tom. 1. opuscul. tract. 31. resp. 6. ad fin.* ita respondit: *Et quamuis ita esse mihi videatur, irrationabile tamen mihi videtur perpetuum statutum, aut opus huiusmodi, & refutationes respectu illorum, qui nulla alia suspicionis nota sunt affecti, nisi quod originem ex Iudæis traxerunt: tum quia salus nostra ex Iudæis est, ex quibus natus est Christus secundum carnem, & Apostoli, & plurimi Patres fidei, & ingrati inueniumur sui generis filios expellendo: tum quia occasio daretur Iudæis ne ad Fidem conuertantur, dum intelligunt Conuersorum filios in generationem, & generationes repulsos à Religione: tum quia status Religionis est talis, vt ipsi, si in aliquo dubitant, solidari in fide potius, quàm alios deficere possint. Hæc sunt, Pater Reuerende, quæ mihi occurrunt respondenda in die S. Matthæi Apostol. Senis 1514.* Idem quoque docet S. Thom. *opusc. 17. cap. 4. tom. 17.* scribens contra nonnullos, qui affectatis doctrinis intendebant à Religionibus euertere Iudæos ad fidem nouè conuersos.

57 Basileense Concilium generale celebratum anno 1431. in quo omnes Episcopi Hispaniæ, Galliæ, & Germaniæ interfuerunt, *sess. 19.* statuit vt ad dignitates, Officia, & honores admittantur in qualibet Mundi parte qui ex Iudæis Catholicam Fidē amplexi fuerint: his verbis: *Et quoniam per gratiam Baptismi ciues Sanctorum, & domestici Dei efficiuntur, & hæredes, longéque dignius sit regenerari spiritu quàm nasci carne: hac edita lege statuimus vt ciuitatum, & locorum, in quibus sacro Baptismate regenerantur, priuilegiis, libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione dumtaxat natiuitatis & originis alij consequuntur.*

58 Concilium Toletanum Nationale XVI. *c. 1.* celebratum anno Domini 643. & in quo interfuerunt Hispani Episcopi 66. vt refert Mariana *lib. 6. c. 18.* statuit toto corde conuersos ex Iudaismo ad Fidē Catholicam gaudere exemptione ab omnibus tributis, & immunitatibus, & nobiles ac honorabiles haberi, his verbis: *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerteriat, & Fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, immunésque permaneant, & suis vtilitatibus, vt cæteri ingenui vacent; nam id æquitatis ordo deposcit, vt qui fide decorantur, coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.*

59 Et lege Regia *Hisp. 6. tit. 24. part. 7.* cautum est, vt omnes ministri & subditi obseruent, colant, honorésque deferant illis, qui ad Fidem Catholicā sincero animo conuersi fuerint, & tandem concludit: *Los tales recien conuertidos puedan auer todos los officios, y todas las honras que han todos los otros Christianos.*

P. Sanctus Ignatius eiusdem sententiæ fuit, vt apparet ex quadam epistola, quam P. Petrus Polancus scripsit ad P. Arauz, primum Hispaniæ Prouincialem, sub dat. Romæ die 19. Iunij 1553. tenoris sequentis, videlicet: *A nuestro Padre justo, lo que dize V. R. de las baterias que dan de palacio y de otras partes sobre no admitir Christianos nueuos en la Compañia, y no le pareçe que los tales ayan de ser excluidos*, &c. Idem asseruit P. Petrus de Ribadeneira in alia epistola, quam ex Matritensi oppido misit ad Romanam Curiam eo tempore quo celebrabatur Capitulum Generale, *sub dat. die 19. Ianuarij 1608.* 60

P. item Didacus Laynez, ex eadem Societate Iesv primi sui fundatoris vestigia sequutus, ad eundem P. Arauz scribens, idem censuit his verbis: *Digo que a mi parecer, y creo que esto seria el comun de la Compañia, no podemos vzar deste remedio (conuiene à saber de no admitir à los notados en la Compañia) y aunque pudiessemos, no conuenia: y quanto à lo primero que no podiamos, consta, porque si se acuerda V. P. ha escrito sobre esto à nuestro Padre Ignatio que esta en el Cielo, y entonces nuestro Padre mirada la cosa, y encommendada à nuestro Señor, se resoluiò en lo contrario, y assi lo passo en las constituciones, lasquales en la Congregacion passada se comprobaron, y se hizo dello vn decreto que no se mudasse nada*, &c. 61

P. Alphonsus de Salmeron Toletanus ex eadem Societate Iesv non minùs vitæ sanctitate, quàm doctrinæ præstantia celebris, in opusculo hac de re inter eius opera impresso, sic loquitur. *Monendi præterea sunt Religionum Regularium Antistites, nullam grauiorem pestem inter Religiosos grassari posse, quàm hanc generum distinctionem, quam qui mortui mundo profitentur, iterum ad vitam mundi, & seculi huius pompam diabolico miraculo suscitentur*, &c. 62

P. Zapata *in tract. de Iustit. distribut. p. 2. c. 11. num. 7.* ibi: *Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, ac Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent, c. fin. 49. dist. nec attento iure communi à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, vt post alios resoluit* Cou. *in Clem. 1. de homicid. p. 1. §. 2. n. 7.* &c. refert R. P. Hieron. de la Cruz *lib. 2. de la moderacion de las informaciones, cap. 9.* 63

R. P. Alphonsus de Oropesa, Ordinis S. Hieronymi in Hispania Prior Generalis, ac in Castellæ Regnis Inquisitor etiam generalis, in libro quem scripsit, *Lumen ad reuelationem gentium*, plura pro hac parte sincero animo, & Christiano zelo adducit, maximè *c. 4.* 64

D. Franciscus Torreblanca Villalpando *de iure spirituali lib. 13. c. 32. à princ.* vbi agit de puritate sanguinis requisita in statutis Hispaniæ, & eius probatione per famam, & latè de hac materia.

D. Marius Cutellius I. C. Siculus, vir doctissimus & mei amicissimus, *in suo Codice ad leges Federici, c. 63. nota 73. num. 1.* hanc partem multis defendere conatur, & inter alia quoad propositum hæc verba summo cum iudicio refert: *Morem hunc Hispana gens si fortè renouasset, Agarenos qui apud eos morabantur, reliquias Granatensis Regni etiamnum incolas, ac Christi veros cultores haberent, atque nobilissimo, omniumque bonorum referto imperio deesset, quod hodie desertum quodammodo accolis conspicitur. Erat profectò obliuiscenda pristina perfidia sponte sua conuersis ad publica munera, honoresve, nullo seruato delectu, nec vllo discrimine admissis, obliuiscendaque noui veterisque Christicolæ differentia, quæ vniuersorum animos propter* 65

paucorum

peatorum concupiscentiam, vt ipsis solummodo summa,
præstantiave committeremur, ñ Fide distraxit, &c. &
paulo inferius, num. 7. ibi: Moneor secundo cæterarum
nationum exemplo, qui cùm multos Hebræos incolas ni-
hilo minùs quàm Hispani habuissent, illis ad Fidem con-
uersis breui temporis curriculo cæteris fidelibus æquarunt,
ne vllum nominis, nec rei discrimen nonnescerctur. Galli
enim anno Christi ortus 1395. Iudæis qui nostram Fi-
dem amplexari nollent, eiectis, Genebrardo teste, quanquam
pene omnes perfidiam exuere potius quàm exulare de-
liberassent, id tamen multi nomine tenus effecere, simu-
latam Religionem professi, vt in suis laribus manerent,
quorum nequitia temporis obliuione ne descendentium
pietate exoleuit. Itali quoque licet etiam nunc sedes Iu-
dæis tribuant, distinctio autem hac inter veteres, ac re-
centiores fideles inter eos non inspicitur, nec vllum vn-
quam ob promiscuam horum ad honores admissionem Reip.
periculum cognitum fuit, multoque minus in reliquis no-
stri Regis in Italia prouinciis, Neapolis nempe ac Insu-
larum, etenim quo die conuersi ad Fidem fuerunt, nulla
67 anteactæ perfidiæ nota imputati sunt; nam quoad Siculos
attinet, certum est nullas apud nos gentis huius reli-
quias remansisse, omnes enim quotquot erant vno die,
vlla neque conuersionis pactione concessa, eiecti fuerunt
anno salutis nostræ 1474. nec mirum sit vllam puritā-
tis rationem à nobis scrupulosius exigi, si ad honores, ac
munera illa cuchi contingat qua nonnisi vetustissimis qui-
busque fidelibus largiuntur, generis tantum ratione ha-
68 bita, quod Hispania horrendum dictu, aliter euenit; nam
cùm plebeij qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis
ob ignotum ascendentium genus, nullam ex hoc capite
controuersiam patiantur, nobilissimi tamen, ac generosissi-
mi viri in dies ob remotissimam ac sæpè confictam affini-
tatem cauillantur, ac honoris augendi studio mirificè
dehonorantur, &c.

69 R.P.Fr. Hieronymus de la Cruz sacræ Religionis S.
Hieronymi alumnus, & scriptor nobilissimus, & do-
ctissimus, ac profunda eruditione, morum grauitate,
eloquentiæque vrbanitate præditus, in tract. quem scri-
psit, Defensa de los statutos y noblezas Españolas, lib. 2.
de la moderacion de las informaciones, per tot. hanc
partem multis argumentis, & auctoritatibus strenuè
defendit, ibique in cap. 8. prope fin. pag. 202. eleganter
hæc dictat: Añado que no solo no tiene inconueniente
que entren, sino que pueden tener grande vtilidad por-
que se zele la fé con mas rigor. Porque si no estan notn-
dos, haran todo lo que hazen los demas, y si lo estan, se
han procurar refinar, zelando con mayor voluntad y de-
suelo las culpas que entendieren se cometen contra la fé,
como lo han hecho otros, de la misma Nacion, delatando
de los suyos sin atender à parentesco, ñ sangre o respe-
to temporal, escreuiendo contra ellos apologias y trata-
dos, confirmando con euidentes testimonios nuestra sancta
fé Catholica, y derribando la Synagoga por el suelo, y
ensalzando la Iglesia hasta los Cielos: A demas de
que en los primeros trecientos años del Euangelio, la pre-
dicacion y conuersion del Mundo corrio por cuenta de
los Hebreos conuertidos por los Apostolos, vniuersalmen-
te hablando; y en todos tiempos se han hallado entre
ellos Varones señaladissimos en letras, y virtud, que han
sido causa de la conuersion de otros muchos. En los mas
antiguos tiempos fueron muy señalados escritores Ec-
clesiasticos, Insto Tyberiense, y Iudas Syro, Iosepho Ti-
berino Iudio, y en la Dignidad Conde y gran Cauallero, y
despues que le conuertiò Dios milagrosamente, fue sin-
gular presidio de los Christianos contra la tyrania de
Constancio Arrino. Edifico en diuersas partes muchas
Iglesias, y principalmente donde auia Synagogas, para
atraer à los Iudios conocimiẽto de Christo, como en Tybe-
riadee, Diocesaria, Nazareth, Cafarnaum. A el se le de-
ue segun escriue san Epifanio, el descubrimiento del Euan-
gelio de san Mateo en Hebreo, y otros libros Canonicos
que tenian los Iudios ocultados en el gazofilacio de Scyco-
poli. S. Heluan Arçobispo de Toledo escritor nobilissimo
Español, Michaël Adam Aleman, Nicolao de Lyra
Ingles, Paulo de Heredia doctissimo defensor de nue-
stra sacrada Religion, Pedro Alfonso declarado enemi-
go de los errores de los de su Natio, y zelador de la fé
de Christo, Paul Burgense, Don Alonso de Carta-
gena, y sus hermanos, Paulo Riccio Varon clarissimo en
diuersas facultades, y finalmente el que quisiere ver
mayor nomenclatura de hombres famosos y santos desta
Nacion, lea à Eusebio todo el lib. 4. de la historia Eccle-
siastica, y vera que en la sangre Hebrea no vniuersal-
mente assienta mal la fé de Iesu Christo, &c.

Doctor Alphons. de Montaluo in 2. verb. tom. di- 70
zo tit. 3. lib. 4. for. num. 22. vbi diuini, & humani iuris
ac sanctorum Patrum auctoritatibus eandem com-
probat sententiam, & post prologum incipit suum
discursum his verbis. Itaque cum quidam nostris tem-
poribus maligni spiritus consilio repleti, intuitè rerum
pondera tradidissent vt ad dismembrandam Christianam
Fidem ex Christi fidelibus sa cre infideles insana men-
te per denia sophismata & cauillationes accessissent, &
sacrilego schismate vnitatem Christianam collidere non
erubuissent, indiscretam, imò verius differentiam inter
Christi fideles ad veram Christi Fidem noniter conuersos
cum antiquis faciendo, temerariéque asserendo quod no-
ui sunt perpetuò damnati, & quod officia publica, seu
Ecclesiasticos ordines in dicta Ecclesia nullatenus habe-
re possunt, antiqui verò saluati. Quæ conclusiones, seu
opiniones sic generales quantum sint detestabiles, quan-
tum Deo sanctisque sint contraria, diuina, & prophetica,
necnon Euangelica lex, & sacri Canones docent, & so-
re omnibus rectè credentibus manifestum existit. Exur-
gat itaque Deus omnipotens, & tam nefanda constituta
dissipet iudicans causam suam. Quod autem sic generali-
ter, promulgatum hæreticam, & insanam sapiat doctri-
nam per legem, & Prophetas, & Sanctorum Patrum au-
ctoritates, liquidò intimatur, &c. Et postquam in suæ
opinionis comprobationem plura iura, Doctorum
auctoritates, & Sacræ Scripturæ loca retulit, sic ait.
Quarto verò, quod sit hæretica inter hos, & antiquos 71
Christi fideles sectio, differentia, seu distinctio quoad offi-
cia publica consequenda, patet, &c. & §. 8. ita prosequi-
tur. Pro his enim dissensionibus schismaticorum, & hæreti-
corum, quadam sanctitatis simulata specie hoc faciunt, qui
oculos diuinæ Maiestatis offendunt, & graue in se con-
tinet periculum animarum, nunquam Ecclesia Dei
concussa periclitatur; nam cùm isti noui Fideles vi-
deant sectione illa se esse à Christi fidelibus segregatos,
ab officiis publicis separatos, necnon & grauissimè diffa-
matos, leniter perpendent sacri Baptismi vnda non esse
ablutos, nec virtus Baptismi aliquid operari, & esset
occasio vt in hæresim laberentur, &c. Et paulò infrà:
Item propter hoc scandalum pars generalis Ecclesiæ
periclitatur, & oues Christi diminuuntur, & ab ouili fu-
giendo lupus eas deuorat; vnde laborare debemus eas lu-
crifacere, vt mansuetudine, & ratione prouocata, sequi
nos velint, non fingere.

Fr. Anton. de Corduba in quæst. q. 54. concl. 1. fo- 72
lio 435. col. 1. vbi postquam Bullam Nicolai V. ad lit-
teram retulit, eius decisionem multis exornat, dicens:
Proinde decreuit prædictus Pontifex, quod nulla fiat dif-
ferentia inter hos, & illos Christianos, etiam noniter ad
Fidem conuersos ex hac vel illa Natione Gentilium, vel
Iudæorum in omnibus dignitatibus, & officiis, & aliis
actibus Ecclesiasticis & sæcularibus. Et quidem Papa
ita declarauit, & diffiniuit, & statuit, quia verò tales
diuisiones sunt aliàs contra charitatem & vnitatem Chri-
stianam, & schismatica, & erronea, &c. & antea fol.
432. ibi: Damnabile est non communicare cum hac, vel

illa natione iam fideli extra causas & casus supradictos eos repellendo à collegiis, & communitatibus, officiis, dignitatibus, & administrationibus publicis, conuenientibus communiter omnibus aliis Fidelibus Christianis, si id sola ratione generis sine vlla causa rationabili fiat, &c. & deinde hoc multis probat mediis, & rationibus.

74 Quarum plures hinc inferunt ad nullitatem constitutionum, & statutorum, quibus descendentes ex Hebræis, & infidelibus ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis excluduntur. Eandem sententiam vel scribendo, vel dictando tenuere Don Petrus Gonzales de Mendoza Archidiaconus de Guadalaxara, & D. Aluarus de Mendoza Archidiaconus de Talauera in sancta Ecclesia Toletana, qui de anno 1547. statuto Toletano se opposuerunt, & iuridicas informationes contra illud promulgarunt. Cardinalis D. Franciscus de Mendoza, Archiepiscopus Burgensis librum scripsit pro statutorum limitatione. Cardinalis item D. Fernandus Niño de Gueuara, Archiepiscopus Hispalensis, & Generalis Inquisitor in responso quod ad Philippum III. de anno 1600. transmisit, eandem limitationem approbat. Frat. Franciscus de Vaeda Seraphicæ Religionis alumnus hac de re librum edidit, quem vidit, & laudauit Rex Philippus II. P. Ioannes de Montemayor ex Societate Iesv Supremi Consilij sanctæ & generalis Inquisitionis Hispaniæ Qualificator, & Prouincialis Castellæ ac sacræ Theologiæ Lector tractatum doctum & eruditum hac de re scripsit. P. Ferdinandus de Valdes ex eadem Societate Qualificator similiter, Prouincialis, & Lector, alium de eadem materia tractatum scriptum reliquit, dignum sanè vt prælo mandaretur. D. Ioannes Roco de Campofrio in supremo Consilio sanctæ & Generalis Inquisitionis Hispaniæ Fidei Quæsitor, postea Episcopus Zamorensis, inde Pacensis, & demum Cauriensis, tractatum satis doctum contra statuta puritatem sanguinis exigentia scripsit. Don Didacus Serranus de Sylua eiusdem supremi Consilij Inquisitor, diuinarum, humanarumque litterarum Doctor, insignis eloquentiæ flumen & fulmen, late & eleganter multis adductis argumentis, & rationibus in particulari tractatu, quem Illustr. D. D. Andreæ Pacheco Generali Inquisitori, & Episcopo Conchensi dicauit, probauit leges, & statuta huiusmodi vim hodie amittere, & limitationi locum esse. Fr. M. Ludouicus de Leon in Salmantino studio sacræ Scripturæ cathedram regens, in libro quem scripsit *de los nombres de Christo*, eandem sententiam tuetur Venerabilis F. M. Benedictus de Peñalosa Benedictinus Monachus integræ vitæ, & doctrinæ non vulgaris, vir moribus suauissimis præditus idem defendit *in tract.* quem scripsit *de las cinco excellencias del Español*. P. M. Fr. Alphonsus de Hojeda Dominicanus primus Hispalensis Inquisitor eiusdem fuit sententiæ. Doctor Alphonsus de Hojeda *in tract.* quem edidit *de incompatibilitate Beneficiorum*, idem sentire videtur. R. Fr. Hieronymus de Oropesa Generalis sacri Ordinis S. Hieronymi, vir litteris, & virtute insignis, ac regibus Ioanni II. Henrico, & Ferdinando ac Isabellæ eius vxori charus, neruosè hoc ipsum defendit. Hanc eandem opinionem tenent Turrec. *in c. constituit, 17. q. 4.* Tostat. *in Leuit. cap. 19. q. 22.* Alphons. Carthagena *in defensorio veritatis Christianæ*, Henric. Monroy *in apologia contra Archiepiscopum Toletanum*, Christoph. à S. Stephano *in libro* quem scripsit, *Mare historiarum, in vita Don Pauli à sancta Maria, Episcopi Carthaginensis, & Burgensis*, Auendan. *de exequendis mand. p. 1. cap. 19. num. 20.* Didac. de Couarruuias *in Clem. si furiosus, p. 1. §. 2. concl. 5. & 6.* Nauar. vir pius, & doctus *in man. cap. 27. n. 205. & cons. 3. & 26. de Regular. & cons. 22. de heret.* Caiet. *tom. 1. opusc. tract. 31. cap. 6.* Didac. Perez *l. 9. tit. 3. lib. 2. ordinam. & l. 4. tit. 3. lib. 8. etiam ordinam.* Honcala *verb. Neophytus*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 14. art. 2. 6. & 7. & tom. 3. q. 11. art. 1.* P. M. Deza *2. 2. q. 11. art. 4.*

Et illorum nonnulli ad prædicta statuta impugnanda fundantur in rationibus superius relatis, alij verò pro limitatione pugnant, vt sic probatio possibilis fiat, quæ aliàs difficillima reputatur, si ad vnguem obseruentur huiusmodi statuta, de qua materia latè D. Franciscus Torreblanca Villalpando *in tract. de iure spirit. lib. 13. c. 22. à n. 7.* cuius verba cū sint scitu dignissima, ea hìc apponere non grauabor. *Probatio autem huiusmodi adeo omnibus difficillima visa est, vt vix vnus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere; nam ad hoc vt quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet antecessores suos, qui primi Euangelium susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum proluuie, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos, quod omninò est improbabile: tum quia tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudæis scatebat.* Ioseph. *lib. 10. antiq. Iudaic. cap. 11. & lib. 11. c. 5. & lib. 14. cap. 1. cum seq.* & contra Apion. *lib. 1.* Philo *in Flac.* Strabo *Geograph. lib. 5.* Lorin. *in Act. Apostol. cap. 8.* Garibay *lib. 5. cap. 4.* Marian. *lib. 4. cap. 4.* Puente *de las Monarchias, tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1.* Peñalosa *de las excelencias de España, cap. 4. Tum etiam, quia post Maurorum inuasiones Fideles adeò in eorum captiuitate oppressi fuerunt, vt multi eorum qui ad Mahometanos ritus non transierunt, cum eorum filiabus se copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur, & qui in eorum inuasione ad montana Legionis, & alibi se receperunt, dum Hispaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum & infidelium Matrimonia inierunt, cum inter ipsosmet Hispaniæ Reges talia coniugia non fuissent indigna, vt probant Seruinus de matrim. haeret. c. 1. & 2.* Thom. Sanch. *tract. eod. tom. 2. lib. 7. disp. 72. ex n. 2.* D. Ioan. Solorzan. *de iure Indiar. lib. 3. cap. 5. ex num. 13. Tum demum, quia licèt non sit tam longa successio quærenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamuis ad posteriora sæcula nos conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; nam vt Peñalosa in libro relato (quem edidit post Memorialem, quem scripsit D. D. Regi nostro infra referendum) d. c. 4.* ibi: *Porque es verdad, que a todas generaciones lleae a tener cada persona quatro mil y nouecientos y seis ascendientes, y es possible que tenga otros tantos linajes, porque no auia de casar siempre con dispensacion. I pues en toda Castilla y Andalucia no ai millon y medio de vezinos, y por poco que se estienda cada linage, tendra mas de treinta personas, no se que testigo en el Mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo*, &c.

Idem D. Franciscus Torreblanca Villalpando *in dicto Memoriali*, quod scripsit D. D. nostro Regi, & typis mandauit, *d. c. 22. in fine, fol. 386.* ita Regem alloquitur: *De suerte Señor que el mas noble que tratare probar su origen aquellos primeros Españoles (que es la mayor nobleza que puede auer) tendra trabajo en probar que todas estas borrascas es capo libre su generacion, y se tuuo alguna defeto, o despues aca hubiere caido, no le passaa el vulgo en cuenta tanta Nobleza y tan heroicas virtudes no hallando que dezir en el que se leuanto aier del poluo de la tierra por no conocer sus ascendientes. Porque si vn Caualero y vn Plebeio caen en vn mesmo delito, la infamia del primero es eterna, y la otra no llenga ni aun a los hijos, ni ai vezino que lo sepa, ni se acuerde dello. De suerte que el menos noble, y menos conocido satisface mejor al Estatuto por la menor noticia*

que

que ai de sus antepassados ; de que se sigue que lo que se instituyo por grandes caualleros, y personas principales queden priuados dello, y vengan a darse à personas que ni por su linaje son conocidos, ni por su valor merecen serlo, y que no ballandolo los primeros hauia en España por la macula quiza de su setima abuela (que en el plebeio no se conoce la de su padre) la desamparen, y se baian à otros Reynos, donde no se mira tanto en esto, y los bombres baxos que padecen el mismo defetto, y quiza en mayor, porque no ai memoria del, queden con el officio, dignidad, honra y insignias della, &c. & paulò inferius: *I porque las familias mas calificadas por la memoria que ai siempre dellas quando padecen algunos destos defettos por algun mal casamiento, nunca se oluida, aunque le toque mui lexos al pretendiente, sera justo pues todas las leyes an puesto fin ò termino a estos impedimentos, que la deshonra de España le tenga tendo assi que la ley de Dios tenia edades para los alienigenas, y las leyes Canonicas, y Ciuiles le tienen hasta la segunda generacion, y si a esto no se pone limite, es impossible que se pueda (como a ora passa) dexar de perder mucha Nobleza de España, o se an de dar los premios de honra, y sus insignias personas que realmente padecen defettos que los que agora se juzgan por tales, o se an de venir a dar a los de tan baxa calidad, que no tengan origen, ni ascendientes conocidos*, &c.

75 Non defuerunt tamen qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium insurgerent contra supradictos, vel eorum aliquos, in primis specialem tractatum in lucem pro defensione statuti Toletani edidit Didacus Velasquez, & de eadem materia tractantes hanc partem sequuntur Rojas *sing.* 104. Hojed. *de incompat. benef. p.* 1. *cap.* 23. Simanch. *de Cathol. instituat. tit.* 47. *n.* 82. Otalora *de nobilit.* 2. *p.* 3. *p. c.* 7. *num.* 26. Perez de Lara *de anniuersar. & capell. lib.* 2. *c.* 4. *à princ.* & præcipuè ex *n.* 7. *& in compendio vita hominis, c.* 1. *ex n.* 47. Castill. *controuers. tom.* 4. *p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 123. *ex n.* 16. Ceuall. *commun. tom.* 4. *q.* 900. *ex num.* 84. Paz *de tenuta, tom.* 1. *cap.* 32. *num.* 89. *cum seqq.* Escobar *de puritate prob. p.* 1. *quæst.* 2. *ex num.* 4. Amaya *obseru. iuris lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 52. Gonzal. de Salzedo *de lege politica, lib.* 1. *cap.* 5. *à num.* 5. Medina *p.* 1. *quæst.* 105. *art.* 2. Pacian. *de consilio sapientis, lib.* 1. *cap.* 10. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 2. *cap.* 4. *à princ.* Petr. de la Escala Gueuara *en vn particular tratado que escriuio del origen de los monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias, y essenciones, p.* 2. *cap.* 12. D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illustribus novi Orbis, in vita Ferdinandi Cortes, cap.* 5. *obseru.* 3. *pag.* 106. latè Ignat. de Villar *in sylua respons. lib.* 1. *respons.* 12. *numer.* 37. *cum seqq.* Solorzan. *de Indiar. gubernat. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 4.

76 Mouentur *ex cap. constituit,* 17. *quæst.* 4. desumpto ex Concilio IV. Toletano, *c.* 64. in quo sic statuitur: *Constituit sanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciant. Ideoque Iudices prouinciarum cum Sacerdotibus eorum subreptiones fraudulenter elicitas suspendant, & officia publica eos agere non permittant*, &c. Cuius meminit P. M. Fr. Ioannes Marques, suo sæculo ingeniorum phœnix, in sacro Inquisitionis Hispaniarum Senatu Qualificator, raræ facundiæ, & exquisitæ eloquentiæ vir, Philippo III. Hispaniarum Regi à sacris Concionibus, is inquam in libro quem inscripsit, El Gouernador Christiano, *lib.* 1. *c.* 5. postquam plura Pontificia decreta, & diuersorum auctoritates adduxerat ad comprobandam exclusionem huiusmodi, addit tandem hæc verba: *Atendiendo a estas razones en el Concilio Toledano IV. se ordenò que se quitassen los oficios publicos a los Christianos que descendian desta gente, segun la interpretacion que dan aquel Canon algunos Dottores curiosos, y aunque no pueden responder que virtudes vencen señales, toda via hechar mano de hombres sospechosos, sobrando otros sin sospecha, seria peligrar de valde; que todo Principe prudente la deue escusar.*

Fundatur quoque illa Toletani Concilij constitutio siue decretum in Conuersorum conditione, & naturali inclinatione, quia communiter, suapte natura, vt dixit Rojas *citato loco*, Christiani noui sunt seditiosi, sunt nimis inquieti, & passim Christianos antiquos opprimere nituntur.

Plura referuntur accidisse facinora per eos perpetrata, propter quæ indigni efficiuntur officiorum & honorum omnium, proindeque optimo iure qui veteres habentur Christiani, de eis diffidunt, & iam omnem communicationem cum illis habere nolunt; narrari vulgò solet, quod cum Iudæi consulerent aliarum Prouinciarum Synagogas, quomodo euerterent Christianorum Ecclesias, personas, bona, responsum acceperunt, vt refert *Didac. Velasquez d. tract. cap.* 9. in hæc verba: *Dabitis operam litteris, & cum Theologia vestra subuertetis Christianorum fidem, cum iurisperitia eos expoliabitis, cum medicina vestra eos impunè occidetis: præterea consequentes quocunque modo beneficia ecclesiastica, Sacramentis eorum abutemini, & Ecclesias peruertetis; ingressi monasteria pacem, & concordiam perturbabitis. Denique artes illas, & officia sæcularia discetis, & occupabitis, quibus Christianorum bona deuoretis.* 77

Refert D. Ioannes de Mariana *in sua historia Hispaniæ, lib.* 19. *cap.* 8. Paulum Burgensem, de quo infrà, sensisse originem à Iudæis trahentibus nullum Reip. officium tradi debere, his verbis: *Eiusque illa vox fuit, sic fama tulit, ex ea gente prognatis nullam Reip. partem committendam videri moribus ex fraude, atque mendacio compositis simulare, mentirique natis, neque bello bonis, neque pace, &c.* Idem refert *in eius vita.* Fr. Christophorus de Santotis, Ordinis S. Augustini, & Stephan. de Garibay en la historia General, *lib.* 15. *c.* 48. his formalibus verbis: *Este notable Prelado Don Pablo por auer sido Arçobispo de Burgos es llamado entre los Theologos el Burgense, el qual con ser conuerso a consejò à el Rey Don Enrique por causas notables que a ello le dieron mouer, que à ningun Iudio ni Conuerso recibiesse en el seruicio de su casa Real, ni en el Consejo, ni en otros officios publicos Reales de sus Reynos, ni en la administracion del patrimonio Real. Cosa notable que con ser de ellos, el mismo sapientissimo Prelado fuesse deste parecer contra su propria nacion*, &c. Additque Regem Henricum, eo quòd ei fidem non adhibuit, mortuum fuisse à quodam Medico Iudæo. 78

Non auderem his & aliis ponderatis, quæ horrorem cuilibet ingenuo viro efficiunt condemnare vnam, nec alteram opinionem, sed mediam inter eas tenere viam, vt scilicet sinistra illa suspicio, quæ contra huius nationis homines habetur, duobus modis purgari possit, vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis, vt de quodam mihi constitit per fidem authenticam Ordinarij de eximio Fidei Catholicæ zelo, quo progrediebatur in partibus vbi, proh dolor! aliqui iudaizantes non deerant pessimi homines: verba autem testimonij, quod vidi, sunt quæ sequuntur. *Conuersioni Iudæorum, & apostatarum à Fide totum se dedit, suis opibus Sacerdotem Hispanum, hominem pium, & doctum, qui Iudæorum conuersioni operam daret, & vacillantes in Fide confirmaret, cum aliis piis sustentauit, & in paterna domo in conuictu habuit; suspectos de Iudaismo omnes & vbique ita euitauit, vt ne alloquio quidem suo eos dignaretur: Recon-* 79

ciliatos Ecclesia apostatas multis erogatis pecuniis recreauit. Neophytum quemdam adultum ex Iudaismo de sacro fonte suscepit, eique & necessaria omnia ad vitam & commercium subministrauit.

80 Potissima exclusionis ratio à Doctoribus tam Iurisconsultis, quàm Theologis adducta, qua huiusmodi Conuersi, & ab eis originem trahentes incapaces fiunt cuiuscunque officij Reip. Christianæ, consistit in iusta suspicione qua timetur ne ad vomitum redeant, cum vulgò dici soleat tales fore filios, quales parentes. Ita argum. text. *in l. quisquis, §. filij, C. ad leg. Iul. majest.* ibi: *Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est, hæreditarij criminis exempla metuantur.* Probant Chassan. *in catal. gloria mundi, p. 1. consid. 25.* Tiraq. *l. 7. connub. p. 7. glos. 1. à n. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 7.* ibi: *Ratio potissima harum pœnarum est jura præsumere, fore vt filij mores parentum imitentur, & n. 8. in fine,* ibi: *Et ob id dicitur deesse timorem viri constantis, non solùm quando malum timetur in propria persona, sed etiam quando in filiis, &c.* Et in nostris propriis terminis Fr. Anton.
81 Corduba *d. q. 54. concl. 43.* ibi: *Sed magis ad particularia descendendo sit conclusio tertia, quod legitima interueniente auctoritate licitum est ab aliquibus congregationibus & muneribus supradictis repellere descendentes ex genere Hebræorum in gradibus notis, & propinquis, propter rationabilem præsumptionem de eorum reditu ad vanitatem contra Fidem, &c.* & ibi: *Propter horum, vel illorum inconstantiam, & relapsum frequentem, & vtplurimum expertum jam communiter censentur, & habentur viles vel infames in tali patria, vel regione ij, qui ab eis in gradibus prædictis notis originem trahunt. Nam & ea natura est, vt ramus, id est proles, vtplurimum suam originem sapiat: quo fit vt oblata occasione ad priorum suorum, & generis antiqua vitia redeant, &c.*

82 R.P.M. Augustinus Salucius *in cap. 1. sui discursus,* ibi: *Ya que en el capitulo 6. vimos que la razon vnica de hazer los estatutos fue el justo recelo, &c.* & expressiùs *in cap. 4. §. 3. in fine,* ibi: *Mientras no ay seguridad de que se emplea bien el cargo y la dignidad por auer justo recelo, razon es que como indignos sean excluidos los sospechosos, pero donde no corre esta razon, no es digno de grandes Principes excluir de las honras alguna nacion de las que estan debaxo de su imperio y prouidencia paternal, &c.*

83 Mar. Cutellius *ad leges Federici, d. cap. 63. nota 73. num. 5.* ibi: *Primò propter cessatam statutorum præcipuam rationem, ad quam & cætera rediguntur, quæ in justo timore dissimulatæ impietatis fundabantur, ne gradus, ac honores Christianæ Reip. fidefragis, ac consequenter infamibus, & Religionis nostræ proditoribus committerentur, vt ex Pauli III. diplomate, quo Toletanum statutum probauit, ac Silicei Archiepiscopi scriptis, quibus editurum per se statutum tuetur, cognosci potest, &c.*

84 D. Ioan. de Escobar del Carro *in tract. de puritate, & nobilit. probanda, p. 1. q. 4. §. 2. n. 23.* ibi: *Quoad verò Iudæos intelligendum est de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudæis, & apostatis conuersi ad Fidem fuerunt, quorum conuersio, prout maximè facta fuit, & praui mores, & vtplurimum noceri, &c.*

85 Ego *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 2. glos. 17. n. 24.* ibi: *Quia intra hos gradus poterit esse prohibitio rationabilis propter suspicionem, quæ haberi potest ne parentum crimina imitentur, &c.*

86 Vnde cessante hac suspicione debet & cessare exclusio propter eam inducta, argumento vulgaris illius Axiom. cessante ratione legis, cessat ipsa lex, *l. quod dictum, ff. de pact. l. si maritus, §. scripsit, ff. de adulter.* Anguian. *de legib. lib. 1. controu. 3.* Bonac. *eod tract. in p. 1.* *quæst. 1. cap. vlt. §. 2. n. 1.* aliàs esset iustum capitali judicio addicere, & innocentem condemnare, contra Domini mandatum *Exodi cap. 13. Innocentem & justum non interficies*; nam, vt inquit Dionys. Halicarnas. *lib. 2. de abstinentia ab vsu immolandorum, crudele nimium videtur innoxios homines occidere*: nihil aliud importat nimius rigor quo in hac materia proceditur, nisi sanguinem exhaurire, juxta sententiam Spiritus Sancti *Proverb. cap. 30. Qui vehementer emungit, elicit san-* 87
guinem, & qui prouocat iras, producit discordias: quam sententiam repetit S. Greg. *lib. 21. moral. cap. 11. Plerumque enim dum verba quidam sacri eloquij plusquam debeat, discutiunt, in carnalem intellectum cadunt, sanguinem quippe elicit, qui vehementer emungit, quia carnale efficitur hoc quod eximia spiritus discussione sentitur.* Vnde inter vtrumque populum, non diuisionem, 88
sed Christianam vnionem ad perpetuum Ecclesiæ fundamentum Dominus Iesus ab æterno postulat Patre, apud Ioan. *cap. 7. vers. 22. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Non pro eis rogo tantùm* (Iudæis scilicet) *sed pro eis, qui credituri sunt per Verbum eorum in me*) Gentilibus videlicet) *vt omnes* (Iudæi & Gentiles) *vnum sint, vt credat Mundus quia tu me misisti.* Quò loci Anton. de Belinghen agens de illius explicatione, ita ait: *Tantam vult esse inter suos charitatem, vt mundus eam videns, credat eam esse filium Dei, per quem talis vnio facta est: nam re vera nemo Fideles tali vnione vnire potuit, nisi Deus.*

Est enim magna dignum consideratione, admirabiles 89
cernere effectus ex qualitate prouenientes, vt inquit S. Basilius: *Homines ex diuersis Nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac disciplinæ similitudinem, adeo in vnam veluti coaluisse, vt in pluribus corporibus vnus modo esse animus videatur, vicissimque plura corpora mentis vnius instrumenta cernantur, &c.* & Angelicus Doctor S. Thomas super illa verba Apostoli *ad Ephesios cap. 2. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem maceriæ soluens, inimicitias in carne sua legum mandatorum decretis euacuans, vt duos condat in semetipsos, in vno nouo homine faciens pacem, vt reconciliet & ambos in vno corpore, in lect. 5. pag. mihi 45.* multis sacræ Scripturæ locis probat vnionem, de qua agimus, esse Iuris diuini, & Christi Domini intentum fuisse, vt Iudæorum & Gentilium æmulationes, inuidiæ, & inimicitiæ penitus cessarent. *Quia scilicet*, inquit, *Christus vtrumque populum, videlicet Iudæorum colentium Deum verum, & Gentilium ab huiusmodi Dei cultura alienatorum coniunxit in vnum*, juxta illud Ioan. 10. *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.* Et Ezech. cap. 36. *Rex vnus erit omnibus imperans. Christus autem hunc parietem remouit, vt nullum remaneret interstitium factus populus vnus Iudæorum & Gentilium, & soluere parietem maceriæ est soluere inimicitias, quæ erant inter Iudæos & Gentiles, ex quo oriebatur inter eos ira & inuidia, &c.* Comprobatur hæc doctrina ex S. Augustino *lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 28.* ibi: *Propterea sequitur, & dicit, & congregabuntur filij Iuda, & filij Israël in id ipsum, & ponent sibimet Principatum vnum, & ascendent à terra. Hæc si adhuc velimus exponere, eloquij prophetici obtundetur sapor, reuelatur tamen lapis ille angularis, & duo illi parietes, vnus ex Iudæis, alter ex Gentibus, ille nomine filiorum Iuda, iste nomine filiorum Israel, eidem vni Principatui suo in idipsum innitentes, & ascendentes agnoscantur in terra, &c.*

Exclusa igitur tali suspicione per vnum ex modis in- 90
frà referendis, non videtur ista inhabilitas totalis, de qua supra, & esset dare causam multis inconuenientibus, de quibus infrà. Optimè hac de re Franc. Patritius

Senensis

Senensis *in lib. de Regis & Regni instit. tom. 2. Non laudandum censeo, quod in plerisque ciuitatibus nostro tempore vsurpari solet, & à nonnullis doctissimis viris argumento etiam defendi, vt familia complures perpetuò omni publico functione excludantur, qua in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros; qui cum onera nobiscum ferant, à muneribus omnino excluduntur.* Et deinde: *Optimi namque ciues, & benè de Republ. meriti, muneribus, honoribusque honestandi sunt; deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi: quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest vt ex optimis parentibus nati pessimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi,*
91 &c. Et paulò inferiùs: *Non igitur posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. Fit enim sæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur; facilè enim qui periclitantur, Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant.*

Vna salus victis nullam sperare salutem.

92 Optimum porò, ait Aristoteles ad æqualitatem ciuium seruandam inter se, si omnes senserint spe participes esse publicorum munerum. Laborandum igitur imprimis erit vt æquali iure inter se ciues viuant, & ne alij perpetuò imperent, alij autem perpetuò famulentur: Honori siquidem quisquis stet, prosequitur Senensis, quem cum viderit sibi præreptum, speque se esse fraudatum, nonquam animo quiesceet. & vel negligentior in Republica erit, vel malè omnino animatus. Ex quo quilibet ingenuus vir potius optaret semel mori, quàm sine culpa, ac contra ius se videre perpetua inhabilitate maculatum, vt ad aliud propositum aduertit eleganter Dominicus Baudius *induciarum belli Belgici lib. 2. fol. mihi* 186. *Sanè si tam dura lege viueremus, quis generosa virtutis indole præditus non optaret semel mori, quàm hac perpetua solicitudine conflictari?* Hinc etiam prouenit, vt propter perpetuam inhabilitatem multi infideles dubitarent nostram Catholicam Fidem amplecti, sicut asserit Caietan. *d. opusc. 1. tract. 31. responso* 6. his verbis Hispano Idiomate transcriptis.
93 *Es vn grande impedimiento para que los Indios no se reduzgan a nuestra santa fè, el ver que despues de conuertidos ellos, sus hyos, y descendientes han de viuir sin honra, aunque mas la merezcan, y assi lo que por vna parte hazemos combizando los que vengan à la Iglesia, y se conuierten à Iesu Christo, por otra los deshazemos, excluyendo de las honras a los que han entrado en ella, bien al contrario de lo que hazen los Turquos con los Christianos que se conuierten à su impia secta,* &c. *Auctor* quidam modernus *in tract. de nobilitate, cap. 3. num. 18.* hac de re agens, ita loquitur: *Entre los Moros es tan al contrario, que si alguno se hozo Christiano, y despues retrocede de la fè, y se bueluę a su mala secta, es preferido a todos los demas, haziendole infinitas honras, y enriqueciendole todo como si huviera hecho alguna grande hazaña, y dan la razon (y es mucho para quien tan poco la conoce como ellos) porque dizen que el que no conocio otra ley, no es mucho que abrasse aquella en que se crio, pero el que supo y experimento otras leyes, y mas la de los Christianos, que son tan poderosos y sabios, y la dexa por la suyo, este les da grande credito y haze grande honra a su secta, y merece ser Alfaqui, y gran señor, y como saben esto los que se han baptizado, y se ven por otra parte inabiles a capara las honras, y notados de los Christianos antiguos, es vn fuerte enemigo encerrado en su pecho que perpetuamente les haze guerra dexar la verdadera ley de Christo, y boluerse a su ley falsa, y antigua secta, como se an visto muchos.*

Nota est historia huius temporis de Cigala, qui 94
cùm esset Cristianus, ex parentibus Catholicis, & nobilibus Regni Siciliæ procreatus, à Christiana Religione deficiens ad perfidam Mahumetis sectam se transtulit, ac Turcarum Imperatori admodum charus euasit, ab eoque in Baxam & maris ducem generalem electus fuit, quo in Officio Christianorum terras infestabar, multaque damna illis crudeliter inferebat: sed cum desiderio flagraret in fide Catholica vitam cum morte commutare, & Dei ac Regis Catholici ministerio ex toto corde, & ex tota voluntate se dedicare, & cum jam ad hunc effectum propè Neapolim nauigasset, vt illic magnam classem omni tormentorum genere præmunitam in Christianorum manibus tradere posset, retrocessit, ea solùm motus ratione ne post reconciliationem audiret vocari hæreticus, perfuga, & Christianæ Religionis desertor, & perpetua infamia ob id notari vnà cum eius filiis, eligens magis velle in perfida Turcarum secta summis ornamentis insignitus obire, quàm apud Christianos cum dedecore & perpetua infamia viuere. Huic casui multum similis est alius, quem mihi retulit Pater quidam Prædicator ex Societate IESV, qui cùm in Orano colloquium haberet cum quodam Iudæo nomine Ibaac Causino perspicacis ingenij viro, ad hoc vt Christianus fieri vellet, existimans se id facilè consequi posse, eo quòd homo ille cum multis Christianis strictam contraxerat amicitiam, Catholicæque Religioni multum semper detulerat, nihilominus quando Pater ille Prædicator existimauit Iudæum ad Christianam militiam reuocatum, ad Deum conuersum esse, respondit: Ad quid, Pater mi, vis vt Christianus fiam, si statim ego & descendentes mei perpetuam notam & famæ maculam incurrimus, inhabiles ad officia publica, & Ecclesiasticas dignitates euadimus; non est iste cursus certus ad honores & gloriam, vt decebat, sed aditum & viam ad eos obtinendos præcludit mihi, qui non solùm inter meos, sed etiam inter Christianos, & Mauros magni sum habitus, & perhonorificè tractatus.

Videamus modò quo temporis cursu purgetur illa 95
suspicio, seu purgata intelligatur: de iure Canonico vltra secundum gradum per lineam paternam, & vltra primum per lineam maternam purgata censetur, *cap. quicunque 2. §. heretici*, ibi: *Vsque ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittatur, cap. statutum 15. iuncto §. hoc sanè, de heret. lib. 6.* ibi: *Ipsorumque filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium admittantur, primum & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus, per maternam verò ad primum duntaxat,* &c. *l. 3. tit. 2. lib. 3. nouo Recop.* ibi: *Mandamos que los reconciliados por el delito de la heregia y apostasia, ni los hyos y nietos de los quemados y condenados por el dicho delito, hasta la segunda generacion por linea masculina, y hasta la primera por linea feminina no pueden seruir,* &c. Couar. *lib. 2. var. cap. 8. n. 2.* Clar. *lib. 5. recep. sentent. §. læsæ maiestatis, n. 13.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 2. n. 4.* Cordub. *d. q. 54. concl. 3. circa fin.* Molin. *de Instit. tom. 3. disput. 658. num. 19. vers. filij tamen,* Suar. *tom. 5. in 3. p. disput. 43. sect. 3. n. 1.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 1. cap. 13. q. 8. in pœna 8. hereticorum,* Sanch. *in præcepta Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 2.* Valenz. *cons. 91. n. 67. 68. 69. & 75.* Ego *d. p. 1. tit. 2. glos. 7. n. 24. & 25.*

Purgatur etiam mala suspicio ex actibus positiuis 96
denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam, vt probat text. *in cap. laici 6. dist. 33.* in quo cùm Felix Nucerinus Episcopus Papam Innocentium I. consuleret, an laici qui tempore maximè Baptismi vxores habuerint, possint promoueri? ita respondit: *Si se sic instituerint, vt opinio eorum in nullo vacillet, aut clericis*

riciis juncti sint, aut monasteriis, & in omnibus operibus bonis vigilauerint, non prohibentur, &c. & faciunt *l. desertorem 3. §. is qui, ff. de re milit.* ibi: *Inspecto vitæ eius præcedenti tempore*, &c. *l. omnes 5. §. à barbaris, ff. eod.* ibi: *Et si bonus miles ante æstimatus fuit*, &c. *l. famosi, ff. ad l. Iul. Majest.* ibi: *Nam & personam spectandam esse, an potuerit facere, & ante quid fecerit*, &c. Ex ea ratione, quia suspicio, quæ poterat considerari, cùm sit debilior, & inferior ipsa præsumptione, vt cum multis probat Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 30. n. 2.* omnino vires suas amittit præsumptione actuum exteriorum Christianitatis. Qui autem hi sint, per quos omnis suspicio, & mala præsumptio personæ tollitur, refert Farin. *de hæresi, q. 187. §. 1. n. 20.* his verbis: *Amplia tertiò, quia sicut quem hæreticum esse ex illius factis dignoscitur, ita etiam & è contra quem non esse hæreticum, probatur ex actis, vtputa si probetur quotidie rem diuinam audire, pro animabus defunctorum orare,*
97 *aliaque huiusmodi facere quæ facere solent boni, & Catholici Christiani; non enim potest quisquam subitò fingi, nec cuiusquam repentè mutari, aut natura conuertò, ex allegatis per Simanch. de Cathol. institut. tit. 45. rub. de contumacib. n. 7. Franc. Peña in add t. ad Eymeric. in direct. Inquisit. p. 2. commento 170. vers. sed quemodo, fol. mihi 736. vbi quod hæresis præsumptio satis excluditur ex bona, & laudabili vita anteacta, probando præsertim quod Sacramenta Ecclesiæ more Christianorum debitè tempore recepit, cæteraque omnia peregit, quæ à veris & Catholicis Christianis fieri solent*, &c.

98 Duobus apud nostros exemplis hæc veritas comprobatur, olim proximo Emmanuelis Lusitaniæ Regis imperio quidam Maurus in Africa natus ignobili pago prope montem Benargafare, qui ab Arzilla sex tantùm leucis recedit, Christo nomen dedit, Mahometem detestatus, & vocari voluit Baptismo Gonzalus Vaz: cumque iste post aliquot annos transactos suorum desiderio ad Arzillam voluit pelago remeare, à Mauris inter nauigandum capitur, quem adduxere Titianum, vbi nulla vnquam præda majori cum gaudio excepta est. Mandarinus (is Maurorum omnium crudelissimus id temporis oppido imperabat) vinctum, exutumque medio in foro jussit alligari cratæ ad id muneris paratæ. Multa ad spectaculum confluxerant hominum millia, quos Gonzalus instar victimæ circumspectabat. Aduolat illico mater, germanique fletibus enixè deprecantes, vt in antiquam, & primo cum lacte exceptam Mahometis legem rediret, nullæ tamen vel blanditiarum, vel tormentorum vires Christi militem inflectere potuerunt: quinimò lingua (quod vnum habebat expeditum membrum) promerita in Mahometem, illiusque oratores conuitia expromens, totum se Christo dedicatum strenuè fatebatur: & vt ob illius amorem plura identidem sibi tormenta ingeminarent, hortabatur, quo simillimum duci suo militem efficerent, neque sibi majorem posse dari pœnam dicebat, ac acerbiùs infligi supplicium, quàm si tormentis immanibus modum aliquem adhiberent. Omnes illico pro cuiusque studio jacentis corpus fœdè incipiunt lacerare, ille verò non cessabat piè admodum, & religiosè JESV ac MARIÆ nomina sacrosancta compellare, & infamem Mahometem conuitiis onerare, nullis deterritus tormentorum ictibus, quæ in loquentem acerbiùs sæuiebant. Nec id ampliùs passi carnifices linguam conati sunt euellere, forcipibusque & ferreis aliis instrumentis loquentis labia extorserunt, & effractis dentibus disruptum os fœdissimè deturparunt. Vngues statim à pedum, manuumque digitis extrahunt, & digitos abscindunt minutatim: tantùm in oculos non est sæuitum, Mandarino jubente, vt posset visis tormentorum generibus acerbiùs afflictari. Hæc inter supplicia Christi miles strenuè biduo perdurauit, quin diu noctuque vlla fuerit intermissio cruciandi, donec exhausto iam sanguine, euanescenteque virtute corporis, integra animi constantia triumphalem accepturus coronam in æternum capitolium euolauit nostræ salutis anno 1516. Huiusce pugnæ, decorique triumphi testes fuere oculati plures Christiani, qui apud Mauros seruitio tenebantur, & mercatores, qui per tempus in oppido agebant mercaturam, quorum testimonia publicè suscepta ad Regem Emmanuelem missa sunt. Refert P. Anton. Vasconcellos *in descript. Regni Lusitani, sub tit. Martyres alij, p. 453. cum seqq.*

His nostris temporibus ex Tituano ad Ceptensem ciuitatem, quidam Maurus nomine Zaque, causa concomitandi alium nobilem Maurum peruenit, sed cum negotio expedito nollet cum domino suo ad patriam redire, in qua vxorem & filium reliquerat, in dicta Ceptensi ciuitate remansit, in eaque Christianam amplectens Fidem, baptizari voluit & vocari Didacus de Salado, & vxorem suscepit Christianam nomine Franciscam de Padilla, quæ ex parentibus Mauris procreata, eandem Catholicam Fidem in tenera ætate susceperat. Per plures annos Didacus contra Mauros dimicans, eos in multis damnificare non destitit, sed inopinato euentu ab illis in quodam conflictu captus Tituanum ducitur, & coram oppidi Gubernatore sistitur, qui vitam largiùs decoram promissis capto offert, si Christum cui adhærebat, deserens, ad Mahometum, quem deseruerat, verteretur: vt verò pectus inuictum hominis teneritudine demoliret, vxorem Mauram & filium adducit coram, si qua possint Christi militem expugnare: at iste Christi strenuus miles semper constanti asserebat animo in Fide Christiana esse moriturum, & contra Mahometanam perfidiam plura in eius detestationem loquutus dicebat, sibi ad tolerandum maius inesse robur quàm carnificibus sæuitiem, aut iracundiam, & ad vltimam vitæ periodum falsurum Christi, quam susceperat, Religionem: hanc dicendi libertatem acerbis primùm verberibus tortores immanissimi castigarunt, & sæuissimis tormentorum additis generibus, demum clauis affixus, manibus, pedibusque ex alta turri per quinque dies viuus nunquam cessauit Catholicam prædicare Fidem, Mahometi sectam detestari, vxorem Mauram & filium viuis ex alto rationibus inducens vt Christiani fieri vellent, & hoc crudelissimæ mortis genere insignis Christi Miles Imperatori suo vltimam magna cum laude nauauit operam, omnia abundè explens tam Christiani, quàm magnanimi militis munera, de mense Ianuarij huius currentis anni 1645. de quo factæ fuerunt authenticæ informationes, quæ ad supremum Portugaliæ Consilium Matriti degens transmissæ fuerunt. Videant tunc lectores an ex his actibus purgata remaneret mala illa suspicio, ita vt horum filij ex Christianis vxoribus procreati tanquam à veris Christianis descendentes ad honores, & officia admitti debeant.

Benè ad propositum F. Anton. de Corduba *d. q. 54. fol. 438. col. 2. ad med.* ibi: *Nam etiamsi sit in gradibus, imò etiamsi ipsamet persona conuersa sint ex Hebræis, Sarracenis, aut aliis infidelibus, si tamen sunt adeò excellentes, putà de genere Regio, vel aliàs illustres, aut eruditione litterarum pollentes, aut præclaritate morum, sanctitatis, vel fortitudinis, aut alia denique notabili excellentia sufficiente illos apud homines illustrare, & habilitare ad talia munera, & societates, tunc certè videtur eorum vtilitas, & ineptitudo ex genere proueniens purificata per talem ipsorum excellentiam. Neque enim est inauferibilis, vt supradictum est, ex quo solùm consistit in accidentali conditione, seu qualitate hominis, & aliorum æstimatione, legumque decretis. Purificari igitur, vel auferrò potest non solùm per diuturni-* 99

tatem

tatem temporis, sed etiam per id omne per quod habili-
tas, seu identitas, & illustratio personæ & generis se-
cundum leges acquiri potest, putà per excellentes litte-
ras, per heroeca gesta ad vtilitatem Reip. per notabilem
Fidei, vel morum profectum ex tali persona prouenien-
tem, per quæ & per alia huiusmodi persona aliàs vilis
cum sua etiam posteritate secundùm leges, & rectam
rationem in Mundo apud homines illustris, aptusque
homo ille, & genus eius ad talem dignitatem, societatem
seu munus obeundum efficeretur. Itaque de his, & aliis
eiusmodi excellentibus personis etiam recenter conuer-
sis, ex quacunque secta, vel natione, si aliàs sunt idonea,
non videtur licitum tales non admittere ad dicta mu-
nera, atque collegia omnibus communia, etiamsi vniuer-
saliter, & indistinctè rationabiliter alicubi sit institu-
tum ne de tali genere admittantur. Nam vel eum talè
epichia, seu limitatione tale statutum generale est intel-
ligendum, secundum glos. in cap. Sanctorum, dist. 70. vel
potius faciè eum prædictis personis dispensandum est:
consonat expressè Turrec. in decreto, dist. 46. cap. 1. &
facit dist. 61. cap. statuimus, cap. Neophytus, & cap. Osius.
Hactenus Corduba.
100 Cessante igitur ratione legis, seu statuti, vel occur-
rente casu aliquo, qui ex circunstantiis non judicatur à
legislatore intentus, cessat & ipsa lex, seu statutum, &
per epiikiam in casu particulari corrigitur, ex doctrina
Martini Bonac. quondam mei amicissimi *in tract. de*
legib. disp. 1. q. 1. puncto vlt. §. 2. n. 9. vers. quartò, vbi lo-
quens de casibus qui per epiikiam non censentur
comprehensi in lege, ita ait: *Quartò quando casus ali-*
quis occurrit, qui ex circunstantiis non iudicatur à le-
gislatore intentus, & quem legislator excepisset, si eum
prauidisset, vt patet ex rationibus mex allatis. Quam-
obrem benè dicit Aristot. legem corrigi per epikiam,
quatenus si legislator adesset, hoc modo respondisset, & ita
legem suam moderaturus, & interpretaturus esset, vide
Suar. *lib. 6. de legib. cap. 7. num. 11.* Less. *lib. 2. cap. 47.*
dub. 9. num. 63. Vasq. *1. 2. q. 69. art. 6.* Sà *verbo*
lex 1. Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 41. n. 32. & lib. 7.*
disp. 37. Salas *de leg. b. 2. p. disp. 2. sect. 10.* Becan. *tr. 2.*
cap. 6. q. 14. &c. quem locum Aristotelis à Bonacina
citatum, refert Layman. *in sum. Theologia moralis, li-*
bro 1. tract. 4. cap. 9. n. 2. ibi: *Altera restrictio secun-*
dum æquum & bonum dicitur epicheia, quæ definiri so-
101 *let: Benigna interpretatio significans casum aliquem par-*
ticularem ob suas circunstantias lege vniuersaliter lata
non esse comprehensum, de ea Aristot. *5. Ethic. cap. 10.*
ita loquitur: *Æquum, & bonum sine epicheia est emen-*
datio iusti legitimi, nam lex quidem vniuersalis est,
ferri autem non potest, vt de quibus vniuersaliter rectè
dicatur; sed lex id accipit, quod fit plerumque, non igno-
rans quandoque deficere, & est nihilominus lex recta:
defectus autem non est in lege, nec in legislatore, sed
in ipsa rei natura; continuò enim rerum earum, quæ sub
actione cadunt, materia talis est: cum igitur lex qui-
dem vniuersaliter loquitur, in his autem præter vniuer-
sale quippiam accidit, tum rectè secum habet, vt ea par-
te qua legislator omisit, atque peccauit, absolutè loquutus,
emendetur defectus, quod & ipse legislator si adesset,
hoc modo dixisset, &c.
102 Ex justa causa superueniente justissimè à lege, seu
statuto recedi potest, text. elegans, & valdè singularis
in l. si hominem 30. ff. mandati, l. 4. §. fin. ff. de re milit.
Ias. *in l. Barbarius, à num. 24. ff. de offic. Prætor.* Felin.
in cap. 1. à n. 48. de constitut. tantusque est effectus ju-
103 stæ causæ, vt ex ea summi Pontifices ius diuinum de-
clarare, & Principes ius naturale limitare possint, vt
tradunt Panormit. *in cap. quæ Ecclesiarum, de constit.*
& ibi Felin. *n. 19. & 26.* & Dec. *n. 13. & 18.* Couar.
de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 9. n. 4. facit Mynsing. *cent. 2.*
obseru. 54. n. 1. dum dicit, quod Iudices etiamsi iusserint
seruare leges, Canones, & statuta, tamen ex magna,
& euidenti causa possunt ea transgredi, juxta Innoc.
in cap. Canonum statuta, in vlt. glos. de constit. & n. 5.
subdit periurum dici non posse, qui ex causa rationa-
bili transgreditur statuta, ex Baldo *in l. quid ergo, §.* 104
pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. Iuuat doctrina
Parid. de Puteo *in tract. de Syndicatu, verbo Doctor, n. 3.*
qui dum ageret de statutis requirentibus quod potesta-
tis assessor esset Doctor, dicit quod quamvis hoc gra- 105
du insignitus non sit, si tamen aliàs idoneus, & emi-
nentis scientiæ esse reperiatur, hoc sufficit ad statuti
verba, & mentem explendam, arg. *l. vnicuique, C. de*
prox. sacr. scrin. lib. 12. & eorum quæ tradit Bald. *in l.*
sed reprobari, ff. de excus. tut. Ludou. Roman. *in l. quid*
tamen, ff. de arbitr. & in l. cùm quid, ff. si certum pet.
quem locum refert, & sequitur Ioan. de Solorzano *de*
Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. cap. 13. n. 43.
Prouisiones generales statutorum, inquit Bald. *cons.* 106
53. lib. 2. recipiunt tacitas exceptiones propter emer-
gentes casus, in quibus oportet specialiter prouideri:
vnde succedente causa speciali, cessat prouisio generalis.
Hinc est, quod propter singularia merita singularis fit
prouisio, quæ secundùm statuta generalia non poterat
fieri, *l. 3. §. hi quoque, ff. ad Syllan.* Et veris & justis me-
ritis suffragantibus, & ad antidora commune obliganti-
bus, singularis in honore domino Potestati fieri potest,
l. Aquilius Regulus, & l. si pater, ff. de donat. nam con-
tra valdè meritos non sunt prodita edicta prohibentia, 107
l. sed reprobari, ff. de excus. tut. & maximè, quia hujus-
modi statuta sunt strictè in casu, & in personis, atque
ob causas, de quibus loquuntur, intelligenda, ita vt si non
militet ratio in eis expressa, eorum quoque dispositio
locum non habeat, *l. semper, ff. de iure immun. l. 1. §.*
quo autem, vbi Bart. *ff. ne quid in loco publ.* Solorzan.
de Indiarum gubern. lib. 1. cap. 27. num. 49. & lib. 2.
cap. 21. n. 5. Elegans ad propositum adduci solet sa- 108
cræ Scripturæ locus *Regum lib. 1. cap. 14. vers. 45.* vbi
refertur quod cùm Rex Saül edictum promulgasset,
& contra illud violantes pœnam mortis imposuisset,
in illud commisisse eius filium Ionatham postea repe-
rit, & volens paterni amoris oblitus in filium illam
pœnam exequi facere, Populus exequutionem impedi-
uit, existimans eum, qui gloriosa facinora in Remp. fe-
cerat, mori non debere, vt videre est ibi: *Dixitque Po-*
pulus ad Saül, ergòne Ionathas morietur, qui fecit salutem
hanc magnam in Israël? hoc nefas est: viuit Dominus si
ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum
Deo operatus est hodie, &c. Singularis etiam ad hoc
comprobandum adducitur Æliani locus *lib. 5. va ia hi-*
stor. cap. 49. ibi: *Æschylus tragœdus ob quoddam dra-*
ma impietatis damnatus erat: cumque Athenienses jam
parati essent eum lapidibus obruere, Amynias junior fra-
ter detecta veste cubitum ostendit manu carentem; fue-
rat autem Amynias vnus ex his qui fortissimè propugna-
rant in Salamine, vbi manum amisit, & primum ex om-
nibus Atheniensibus fortitudinis præmium consequutus
est: vbi verò Iudices hominis animum, & miserationem
intellexerunt, repetentes facinorum eius memoriam Æs-
chylum absoluerunt.
Licèt Domini veritas æterna, firma, & constans sit, 109
juxta illud: *Cœlum & terra transibunt, verba autem*
mea non transibunt; ipse tamen statuta diuina à se ipso,
vel per Apostolum eius nomine promulgata nonnun-
quam suspendit, & ex iusta causa interpretatur, ac re-
laxat, vt videmus in peccato originali, quod omnes à
primo Parente Adamo incurrimus, ex Apost. *ad Ro-*
man. cap. 5. Per vnum hominem peccatum intrauit in
mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homi-
nes mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt; & ni-
hilominus Beatissimam Virginem Mariam Dei geni-
tricem à labe huius vniuersalissimi decreti, hoc est ori-
ginalis

ginalis peccati fuisse præseruatam, piissimè, & quasi de fide omnes Catholici credimus, & acerrimè defendimus. Sic etiam statutum à Domino erat, dicente: *Non enim videbit me homo, & viuet. Exodi cap 33. vers. 20.*
110 & nihilominus dispensatum fuit cum Moyse, cum Apostulo Paulo, & Patriarcha Iacob, qui Genes. *cap. 32. vers. 30.* sic ait: *Vidi Deum facie ad faciem, & salua facta est anima mea.* Lex autem diuina & naturalis licèt in aliquibus casibus particularibus propter circunstantias aliquas, & accidentia de nouo superuenientia, dispensationem, seu interpretationem admittat, eius natura non ideo mutatur, aut variatur; nam semper constat, & perpetuò perseuerat, persistente lege in se vt antea erat. Idem dicendum est de decretis peccatoribus supplicia minitantibus, in quibus Dominus pro sua summa pietate & misericordia januam apertam suspensioni executionis relinquit pro eo tempore, quo ipsi animum mentemque à vitiis abduxerint, ad bonam se frugem recipientes, vt de Niniuitis: *Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur.* Iosue *cap. 3. vers. 4. Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sint de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit, vers. 10.* Simile est quod refert Propheta Hierem. *cap. 18. vers. 7. & 8. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Repentè loquar aduersus gentem & aduersus regnum, vt eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pænitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pænitentiam super malo quod cogitaui, vt facerem ei.*

111 Cùm igitur quamplurimi viri, quorum majores Iudæi ad Catholicam Fidem ante ducentos annos sponte conuersi sint, religione, pace, & bello sanctissimi, præclarissimique euaserint, ex quorum doctissimis scriptis Respublica Christiana incrementum suscepit, nulli dubium esse potest, statuta & prohibitiones quascunque tales non comprehendere, nec cum illis loqui, juxta supradicta. Et refertur ita censuisse Archiepiscopum Siliceum statuti Toletani Auctorem, & dixisse his verbis: *Este estatuto se ha de entender en todo su rigor, perseuerando las cosas en el estado en que ay se hallan, lasquales mudadas en mejor, no tendra con quien hablar.* Intelligo & Ego de conuersis ex antiquis Iudæis, quorum parentes, aui, proaui, & alij ascendentes viri Christiani sine vlla macula, aut infidelitate extiterunt, & in quibus nulla vnquam inuenta fuit perfidia, & in hæresim lapsus, hi enim, sicut & ab antiquissimis Gentilibus descendentes, ad Collegia, & Cathedrales, quæ habent statuta puritatem sanguinis exigentia, sunt admittendi, ad not. per Velasquez *in defensorio statuti Toletani, cap. 41. vers. tum & illud adde, & cap. 53. à princ.* Ioan. de Escobar *de purit. & nobilit. probanda, p. 1. q. 4. §. 2. n. 24.*

112 Ad cæteras autem Dignitates etiam Episcopales, & alia Ecclesiastica beneficia, & officia, quæ sub iuris communis, non autem alicuius particularis statuti dispositione non tam lata requiritur conuersorum ad Fidem Catholicam genealogia, sed sufficit quod ipsi beneficiari cupientes ab infantia Fidei se addixerint, vt colligitur ex his, quæ supra adduxi *concl. 2. à princ.* neophytus namque qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus, vt optimè declarat Nauar. *in man. cap. 207. n. 105. vers. tertiò,* ibi: *Dixi recenter conuersus, & non nouus Christianus, quia vulgus nouos Christianos appellat, etiam abhinc plus decem, viginti, triginta, & quadraginta annis conuersos, in quibus hoc locum non habet, & minus in eorum filiis, quos etiam praua nonnullorum consuetudo nouos Christianos appellat, quamuis statuta aliquarum Ecclesiarum à Sede Apost. confirmatis aliud statutum sit,* &c. & aliquantulum largiùs resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 12.* ibi: *Quamuis etiam non sint ante rationis vsum baptizati, sed post poterunt ad sacros Ordines, & beneficia promoueri, cum judicio Episcopi sint satis moribus, & Christiana disciplina instructi, ita quidem vt jam veterani Christiani censeri possint,* &c.

Prohibet Apost. *1. ad Timoth. 3.* Neophytum in Episcopum promoueri, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Origen. *lib. 3. contra Celsum,* eandem suscitat prohibitionem, dicens: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim vt qui nondum documentum vita sua dederit, aliorum fiat magister. Nec nuper,* inquit Anselmus, *baptizatus, nec nuper à sæcularibus negotiis, vel à militia separatus debet esse Episcopus, quia vnusquisque talis est neophytus.* Sed quando vita neophyti ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Pastorem, cessat 113
ratio prohibitionis, & consequenter prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba *cap. Neophytus, 61. dist.* vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat: quibus respondet idem Ambrosius, hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerunt propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, & bonis moribus, ac integra Euangelicæ legis institutione præditi, benè possunt ordinari. Ita Alphons. Aluarez Guertero *in speculo Iuris Pontificij, cap. 10. paulò post princ. pag. 31.* Ego *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 2. glos. 17. n. 7.* vbi etiam aduerto Apostolum prohibuisse neophytum in Episcopum promoueri, non ex præcepto Christi, sed secundùm legem communem, quia ipse hoc pronuntiauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vtique præcipiens nomine Christi. 114

Optimè Didac. de la Mota *in tract. de confirmat. Ordinis Militia S. Iacobi de Spatha, lib. 2. capit. 2. §. 2. ad 2. numer. 15. pag. 223.* ibi: *Quod si placet, candide lector, vt hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum: jam ex hoc non licet inferre, quod nullus neophytus in Episcopum assumatur: vide quod sequitur in littera D. Pauli, Ne in superbiam elatus in judicium incidat Diaboli: ecce causam, ne superbiat, putans quod religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solùm sunt neophyti ætate, sed etiam perfectione,* vt explicat D. Thomas *hoc loco, ex quo sequitur, quod si sit humilis, & moribus ac integra Euangelica legis institutione præditus, aliis se conformare valens, jam poterit in Sacerdotem, & Episcopum assumi,* vt inter alios explicant Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. n. 7.* Nauar. *cap. 27. n. 205.* Maiol. *lib. 1. cap. 32. Et ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, text. dist. 61. cap. neophytum, & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianæ Religionis, & in Christiana Religione, & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus. Facit etiam text. in cap. statuimus, ead. dist. 61. quo laici prohibentur eligi ad Episcopatum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transiendit, eius electio potest recta haberi,* &c.

Non obstat *d. cap. constituit, 17. quæst. 4.* quod suprà citaui *num. 76.* cui similis text. *in cap. officia, 54. dist.* quis Montalv. *loco citato, pag. 185.* duplicem asserit posse recipere sensum illa iura, & præcipuè verba illa *d. cap. constituit,* ibi, *aut hi, qui ex Iudæis sunt.* Primò quoad domesticos, & familiares Iudæorum, quorum consortia sæpè bonos corrumpunt, *cap. sæpè, 28. quæst. 1.* Secundò quoad eos, qui sunt eiusdem 115
erroris

Secundò quoad eos, qui sunt eiusdem erroris participes, & colligitur iste sensus *ex cap. habes, 24. quæst. 3,* absurdum tamen esset quod de illo loqueretur, qui per sacri Baptismatis vndam gratia Dei resurgit à lapsu, & in seipso ab eo, qui genuit, alter est effectus. Deinde addit ipse Montalv. regulariter loqui de iis, qui adhuc in Fide non sunt radicati, & informati, & repentè volunt officia beneficiaque publica habere, quod non licet, Fidei doctrina in eis deficiente. Sed si quærimus de istorum filiis fidelibus, tales indistinctè admittuntur, nec possunt repelli, hæreticum namque esset quod allegatum *cap. constituit*, ad Christianos extenderetur qui sua sponte paternam malitiam detestati sunt, cum neo-

116 phyti non sint, & in eos causa cessat prohibitionis, vt in allegato *cap. Iudæi, 2. q. 4.* Et paulò inferiùs ita concludit: *Et licèt ista distinctio de iure colligatur manifestè per iura suprà allegata, Illustrissimus insuper Rex Henricus Domini nostri Regis Ioannis II. genitor cum consilio laudabilis memoriæ Petri Thenorij Archiepiscopi Toletani, & cum maturitate suorum de consilio dictam legem fori Inigo declarando, & hoc scandalum à Regno suo radicitus extirpando statuit, & priuilegium concessit ne deinceps huiusmodi prætextu aliquis Fidelium noniter ad Christi fidem conuersus repelleretur ab officiis publicis, seu ab aliis priuilegiis, & libertatibus Christianorum, sub certis, & grauissimis pœnis, per quæ priuilegia penitus videtur dicta hæretica opinio sublata & destructa.*

CONCLVSIO III.

Purgata suspicione per vnum ex mediis conclusione præcedenti allatis, ij qui ab Hebræis originem trahunt, sanguinis puritatem, & antiquam suæ Gentis nobilitatem ac splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquiualentia.

117 NObilitas Christianorum ab Hebræis descendentium (non loquimur de illis, qui in suis erroribus increduli permanent, ac vti perfidi, pertinaces, & infames nullam habere possunt nobilitatem) omnium antiquissima est, si recurramus ad vniuersalem generis humani reparationem, quæ post diluuium initium sumpsit à tribus sancti Patriarchæ Noë filiis, Sem, Cham & Iaphet: primus Asiam, secundus Africam, Iudæam, Ægyptum, & Arabiam, tertius reliquum Europæ tractum accepere, à quo tempore incœpit descendentia primogeniti Sem, communiter pro nobiliori inter alias eius fratrum habita, eo quod ea sola cultum & adorationem veri Dei coluerit, quando reliquæ eam dimiserant, & idolorum cultores euaserant, ad quod respexit benedictio Noë eorum patris, Genes. *cap. 9. vers. 26. Benedictus Dominus Deus Sem*, & sic in Heber, eiusque posteris, à quo Hebræi descendentes appellati sunt, inuenta fuit pura & vera fides, vt obseruat Iacob. Tirin. *in comment. cap. 12.* Genes. *§. petet, fol. 109. col. 2. In solo Heber eiusque posteris, ab eo dictis Hebræis, cum vera fide, religione & pietate mansisse primæuam Orbis linguam, indeque post nominatam Hebræam, in cæteris habitu illius linguæ prorsus deleto.*

Quod magis resplendet in tribus illis sanctis Pa-

118 triarchis, Abraham, Isaac, & Iacob, typum & figuram trium personarum sanctissimæ Trinitatis gerentibus. Abrahamo ipse Dominus mirabilia promittit, cùm Genes. *cap. 12. vers. 2. & 3.* illi dixit: *Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus, benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur vniuersæ cognationes terræ*: seù, vt Apostolus legit *ad Galat. cap. 3. In semine tuo, qui est Christus, benedicentur omnes Tribus terræ.* De Isaac certum est 119

fuisse viuam imaginem filij Dei facti hominis, & à quo sanctum hoc, & cœleste semen principium sumpsit. Quia in Isaac vocabitur tibi semen, *Genes. c. 21. vers. 12.* à quo iterum Iacob productum fuit. Vnde Dominus Patriarchas huiusmodi magnificecit, & multis in locis sacræ Scripturæ verba hæc sæpè sæpiùs repetita inuenimus: *Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, Deus Patrum vestrorum, vt hosce Sanctos, dicente S. Basilio in cap. 2. Isaiæ, honore afficeret perpetuo, & memorabili, eorundem seruorum nomina suo ipsius nomini attexuit, vt quoties Dei memoria celebraretur, eorum quoque toties commemorarentur & nomina.*

Verebatur Iacob iter in Ægyptum aggredi, & vt 120 animum Dominus illi excitasset, quadam nocte ei apparuit, dicens: *Iacob, Iacob, ego sum fortissimus Deus patris tui, noli timere. Genes. cap. 46.* Quando ipse Dominus ex rubo Moysem vocauit, ita ei alloquutus est, cùm vellet illi declarare quis esset: *Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Exodi cap. 3.* Et paulò infrà, *vers. 15. Dixitque iterum Deus ad Moysem. Hæc dices filiis Israel, Dominus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, misit me ad vos, hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione, & generationem.* Propter merita Sanctorum Patriarcharum huiusmodi, Dominus constituit sanctissimos Apostolos Principes super omnem terram. *Pro Patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram.*

Hebræi igitur ab initio nobilissimi exciterunt, quo- 121 rum natio, & progenies inter omnes Mundi selecta, inclyta, & magna fuit propter ritus, & cæremonias, quibus Deum venerabantur: *En populus sapiens, & intelligens, gens magna, quæ est enim alia gens sic inclyta, aut habeat cæremonias, justaque judicia, & vniuersam legem.* Deuteron. *cap. 4. vers. 7.* Et Abulens. ibi, *quæst. 3,* exponens verbum illud *inclyta*, interpretatur, id est, *nobilis, vel excellens*, & inclytus dicitur, ait ille, id est, *Famosus, vel gloriosus: & sic isti Iudæi famosi erant apud alias Gentes.* Comprobatur ex verbis cu- 122 jusdam colloquij, quod cum D. Inico Lopez de Mendoza, Marchione de Santillana, & Joanne de Mena Cordubensi Regio Chronista, venustè simul & argutè habuit Alphonsus de Carthagena Episcopus Burgensis, qui eos in hunc qui sequitur modum alloquutus fuit: *No piense correrme por llamar los Hebreos mis padres, son lo por cierto y quiérolo: ca si antiguidad es nobleza, a quien tan lexos? si virtud, quien tan cerca? o si al modo de España la requeza es hidalguia, quien tan rico en su tiempo? Fue Dios su amigo, su Señor, su legislador, su Consul, son Capitan, su padre, su hijo, y al fin su Redemptor: ó immortal Dios! todos los oprobrios son transmutados en gloria, y la gloria conuersida en denuesto*, &c. Et postquam plura alia dixerat, quæ ad nostram rem nihil faciunt, prosequitur: *Assi tambien los Infieles Gentiles idolatras, sin Dios, sin Ley, y sin Religion, a quien sola era pecado lo que natura, madre commun les prohibio, igual con las bestias, y todo en grande vituperio de toda nobleza y dignidad priuados, eran llamados Gentes: agora ya si alguno desciende dellos, de los Eneidas Trojanos, de los Griegos Agamenonitas, de los Godos Comunicos, o de los doze Pares de Francia, sea quan vicioso fuera, es gentilhombre poco meno igual con Apolo. Y si de los Leuitas, de los Machabeos, o de los doze Tribus de Israël, sea quan virtuoso, quan lexos de vicio sea: vaya vaya que es maldito marrano, poco mas baxo*

del pnole. O infieles Christianos que tal dizen! marrados tengan los ojos de la cara, llaman marrado al enemie perfeto, y errado al que entra en carrera, contrastan callar de la verdad Euangelica, deziendo que la verdadera luzina illumina los venientes a ella, la culpa es bien se avys, con su pan so le comar? Ita reperitur scriptum in libro antiquissimo, curiosè ligato, qui seruatur in Bibliotheca Excellentissimi D. D. Gasparis de Guzman, Ducis & Comitis de Oliuares.

123 Idem assumptum probat Modernus quidam Auctor his compendiosis verbis plura comprehendentibus: Vnde etsi vniuscuiusque laudem in particulari æqualiter dixerimus, in publicum tamen & commune illam proferimus, dum hos, vel illos proclamamus Hebræos; nam, vt inquit Theophil. post Chrysost. in epist. ad Colossen. cap. 3. magnum quid antiquitus erat ex Iudæis esse, & ab illa Hebræorum gente traxisse originem. Iudæi enim Orbi vniuerso noti, fama Fidei, & virtutes eorum cogniti, celeberrimi sanctitate, summis semper dotati priuilegiis: ex Iudæa enim ortus est Dominus, inquit Apostolus, & rursum in Euangelio legimus, quia salus ex Iudæis est, Ioan. 4. Cujus quidem tam antiqua nobilitate Iudæi adeò gloriabantur, vt particulare efficerent studium ad tenendam ascendentium cujusque familia memoriam, vt refert Eusebius. Erant autem nonnulli antiquitatis replicandæ studiosi, qui nomina auita stirpis, vel tenentes memoria, vel ex scriptis annalibus promentes priuatim, sibi indices eorum conficiebant, magnoperèque præterea gloriabantur, quod ipsorum nobilitas ita forte ad posteritatem reseruata.

124 Et non dissentit Gardiola in tract. de nobilit. cap. 60. ibi: Los conuertidos a nuestra Sancta Fé, que eran antes nobles segun su ley o secta, retienen la nobleza de su linage despues de Christianos, y no solamente la retienen, mas aun la acrecientan todo el tiempo que honestamente viuieren sin entremeterse en officios viles, ni venir a malas costumbres, &c. Et paulò inferiùs: Que entre los Iudios aya assi nobles como entre los Christianos, a los sabios es harto manifiesto; aunque los ignorantes juzgan lo contrario por causa de su rudeza y poco saber.

125 Doctor Montalvus citato loco, fol. 286. §. Ecclesia, ibi: Negare enim non possum, quod populus à quo nostra redemptio processit, scilicet Virgo sanctissima Saluatoris genitrix, necnon & sancti eius Apostoli, Martyres, & Confessores, à quibus Ecclesia Domini est fundata, est excelsior cunctis gentibus quas Dominus creauit in laudem, & nomen & gloriam suam, & est populus sanctus Domini. Deuteron. 26. prope fin. quod asserit Isai. 60. circa fin. inquiens: Populus autem tuus omnes justi in perpetuum hæreditabunt terram.

126 Quæ gens in Mundo erit, quæ sicut Hebræa, habeat Deum ita sibi vnitum & conglutinatum, secundum carnem loquor. Nec est alia Natio tam grandis, vt habetur Deuteron. cap. 4. quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Non fecit taliter (ait Psal. Psalm. 147. vers. 9.) omni nationi, & judicia sua non manifestauit eis. Noluit enim Deus cum Angelis cognatione conjungi, sed cum semine Abraham, vt dicit Apost. ad Hebr. cap. 6. Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ ap-

127 prehendit: Quia notus in Iudæa Deus, in Israël magnum nomen eius. Et in epist. ad Roman. cap. 6. grauiter sentit quod Israëlitæ non fruantur gratiis, & prærogatiuis sibi concessis, amittentes gloriam, legem, obedientiam & repromissiones, ac adoptionem filiorum, propter perfidiam, ibi: Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto, quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israëlitæ, quorum adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa, quorum Patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

Apostolorum princeps Petrus in prima Canonica epist. cap. 2. vers. 7. 8. & 9. Fidelibus reliquiis Israëlitici Populi annuntiauit honores jure sanguinis illis competentes, hoc modo: Vobis igitur honor credentibus. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, Populus acquisitionis, vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Et 128

Gentium Doctor pluribus in locis materiam hanc prosequitur, & nimis gloriosè seipsum ex semine Abrahæ dicit ad Rom. cap. 11. Dico ergò nunquid Deus repulit plebem suam? Absit, nam & ego Israëlita sum ex semine Abraha de Tribu Benjamin: non repulit Deus plebem suam quam præsciuit. Et epistol. ad Galat. cap. 2. vers. 15. loquens cum Principe Apostolorum, ait: Nos natura Iudæi, & non ex Gentibus peccatores. Et ad Corinth. cap. 11. vers. 22. Hebræi sunt, & ego: Israëlitæ 129

sunt, & ego: semen Abrahæ sunt, & ego. Nihilominus tamen Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes, ita alloquitur: Vobis enim dico gentibus, quamdiu quidem ego sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorifico, si quomodo ad æmulandum prouocem carnem meam, & saluos faciam aliquos ex illis. Cujus auctoritatem sic dictus Modernus Hispano idiomate conuertit in codicillo quodam impresso, & Regi Catholico exhibito: Con vosotros hablo Fieles Gentiles, mientras soi vuestro Apostol, procuro honrrar mi ministerio, y ver si con la emulacion de engrandeceros y honrraros puedo prouocar mi carne (esto es à los Iudios) y hazer saluos algunos dellos. Pero aduertiò (prosigue) que si bien algunas de las ramas se quebraron, y vosotros siendo azebuches os ingeridos en ellas, hechos compañeros de la raiz y de lo fructifero de la oliua, no os glorieis, ni ensoberuezcais contra estas ramas, porque si lo hazeis sabed que no sois vosotros los que sustentais la raiz, mas antes la raiz os sustenta a vosotros, y que vuestros principios, origen y naturaleza son de azebuche (esto es) nacimiento villano y agreste, y que contra naturaleza estais ingeridos en buena oliua (esto es) en Iesu Christo nuestro Señor, por cuya bondad gozais lo illustre y glorioso que oy tan justamente posseeis, mas no entendais que por cortada perdieron el derecho a su antigua nobleza, ni a las exempciones, y priuilegios de que siempre gozaron, porque al punto que se conuiertan, bolueran a su lugar como de antes: quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cùm oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis eius factus es, noli gloriari aduersus ramos, quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te. Nam tu ex naturali excisus es oleastro, & contra naturam insertus in bonam oliuam, sed & illi si non permanserint in incredulitate, inserentur. Vltimamente concluye el Apostol enseñando que los dones y gracias que Dios hizo y communico a los Fieles desta Nacion, no son alquitar ni reuocables, si la culpa y el delito de la infidelidad no lo impidiere. Sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio Dei, porque en llegando la gracia, todo se restaura. Hactenus Modernus. 130

Propter quam nobilitatem hi filij Abraham non solùm vbicunque vixerint, ab omnibus honorari, sed etiã cæteris paribus vt magis digni præcedere aliis debent, si res hæc judicanda est juxta Apostoli sententiam ad Roman. cap. 2. Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci. Gloria autem, honor & pax omni operanti bonum, Iudæo primum & Græco: & secundum explicationem ad illum præstitam per S. Ambros. lib. 4. de sacram. Semper, inquit, Iudæum Gentili anteponis, prærogatiua Patrum, vt aut coronetur primus, aut damnetur, quia credens propter 131

Abraham

Abraham honorificentior est : diffidens autem prius tractandus est, quia donum promissum Patribus refutauit.

132 Sed quamvis prima facie nobilitas hæc, præcedentia, ac sanguinis ingenuitas, generalis videatur, comprehendens omnes filios Abraham; nihilominus eam consequi, seu recuperare non merentur, nisi qui ex hac natione verè ad Fidem Catholicam conuersi fuerint, relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia, vt docet *Apost. ad Román. cap. 9. vers. 5. Non enim omnes, qui ex Israël, hi sunt Israelita, neque qui semen Abraha, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen*: id est, non qui filij carnis, hi filij Dei, sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine. Et *in epist.* ad Galat. 3. *Cognoscite ergo, quia qui ex Fide sunt, hi sunt filij Abraha: prouidens autem Scriptura, quia ex Fide iustificat Gentes Deus, prænuntiauit Abraha, quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex Fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham, quicunque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt.*

133 Tandem eleganti & succincta methodo rem totam absoluit dictus modernus, his verbis: *Que nacion ha auido en el Mundo, que aya merecido tener vn Rey como Dauid, tan valiente y alentado que niño desquixaraua leones, vencia exercitos de Philisteos: tan santa y religioso que profetizo clarissimamente todos los misterios sagrados de nuestra redencion, cuyos vaticinios y alabanças de Dios canta, y cantara la Iglesia Catholica hasta la fin del mundo: y finalmente Varon aiustado al corazon de Dios, con que se dixo todo, Inueni seruum juxta cor meum. Vn Salomon cuya sabiduria y grandeza ni tuuo igual ni tendra segunda. Vn Ezechias, y vn Ionas tan zelozos de la honra de Dios, que repararon las quiebras de la Ley, abrieron las puertas del Templo, y reformaron al pueblo de sus Idolatrias. Vn Patriarcha Ioseph condecorado con el titolo de redentor de la Monarquia de los Egipcios. Vn Moysen de quien dize la Escritura entre otros encomios y alabanças suyas: Loquebatur autem Dominus ad Moysem facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum.* Exodi *cap. 33. vers. 12. Vn Iosuè, a cuya voz detuuo el sol su curso, y la luna su carrera. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Ayalon: steteruntque sol & luna donec vlcisceretur gens de inimicis suis. Iosuë cap. 10. vers. 12. & 13. Y añade en el mismo en el seguiente: Stetit itaque Sol in medio cœli, & non festinauit occumbere spatio vnius diei: non fuit antea, nec postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel. Vn Sanson, cuyas fuerzas y valencia no son imitables, si no admirables, como se lée en el libro de los Iuezes. Vna Ester y vna Iudith mugeres tam famosas, y Varoniles como refieren sus historias, con otros innumerables de que està llena la sagrada Escritura. Qual por mas bellicosa celebrada llego a conseguir las victorias y triunfos de tan barbaras y fieras Naciones, como la Hebrea? Treinta y vn Reynos y Reyes sujetaron a su imperio, y obediencia por las armas, como consta del cap. 12. de Iosuà, à vers. 7. vsque ad 24. Hi sunt Reges terra quos percussit Iosue, & filij Israël, nombrando cada vno por su nombre. Y dexado a parte la santidad y meritos de los santos Patriarchas, Prophetas, Apostoles y Euangelistas, los del gran Precursor Baptista, los de la santissima Virgen Maria, y de su hijo Iesu Christo nuestro Señor, santo de los Santos, que escogia este linage por el mas noble, para que siendo en todo grande su altissima y soverana Magestad, assi en la generacion eterna como en la temporal, descubriesse mas los hombres lo infinito de su amor, y los tesoros de su liberalidad y grandeza. A quien no admira la constancia y zelo de los santos Martyres Machabeos: la firme y valerosa Fé del santo Protomartyr Esteban, como la valencia del viejo obispo Polycarpo, y del anciano Simeon, de quien refiere su historia las palabras siguientes: Quare multis cruciatus tormentis, eodem passionis genere, quod Saluator noster subierat, affectum mirantibus omnibus, quod homo atate confectus (erat enim centum, & viginti annorum) acerbissimos Crucis dolores fortiter constanterque pateretur. A quien la fé, lagrimas y penitencia de la Madalena, y las demas santas mugeres primas del Saluador? A quien la piedad y religion de vn Nicodemos, Ioseph de Arimathia, Lazaro su hijo, todos obispos y gloriosos martyres de la Nacion? A quien las exemplares virtudes de los santos Marcial, Trophimo, Crecencio, Timoteo, Herodiano, Honesimo, Dimas, Nonsa, Sila, Epaphra, Eraste, Prisco, Secundo, Rufo, Apolo, Quarto, Chrispo, Taresso, Amplosso, Philemon, Aristion, Simon, Gaio, Fortunato, Achaio, Marco, Demetrio, Dositeo, Iuan Senior, Manassu, Ioseph y otros innumerables que la virtud, y santidad de su fertilissima y pingue oliua Christo produxo con lucidissimos frutos para gloria, y credito de su Iglesia. Gouernaron la de Hierusalem quinze santissimos Prelados desta Nacion, cuyos nombres refiere Eusebio lib. 4. cap. 5. Y presidieron en la Vniuersal los santos Lino, Cleto y Enaristo: el feruor andaua encondido entre los moradores de Alexandria, ciudad de las mas populosas del mundo, cabeza de Egipto, Libya y Tebaida, plantada la Iglesia por san Marco, de alli se propago la Christiandad por todo el Oriente y Occidente, y passo a la Africa, y como los Iudios estauan derramados por toda la superficia de la tierra, eran los ministros y Predicadores de su Nacion, infinitos dellos abrazaron nuestra santa Fé Catholica, y se criauan y elegian obispos todos desta sangre, porque eran tan feruorozos expuestos al martyrio y a derramarla por Iesu Christo, que no se hallaua a penas alguno que desechar, son palabras del Padre Antonio Possenino de la Campañia de Iesu, in sua Bibliotheca, lib. 9. cap. 2.* ibi: *Facilè verò docenti fuerit patere ex Ecclesiasticis historiis, qua ad hanc rem faciunt, cùm prater multos Apostolicos viros, qui à Iudaismo conuersi diuinum Fidei negotium vsque ad sanguinem propagarunt, quindecim fuerint Hierosolymitani Archiepiscopi, qui continenter eam administrarunt Ecclesiam, plures Episcoporum decades passim, vt Christiana crescebat*, &c. Hactenus Modernus.

Quis non optaret Abrahæ filium ex fide esse, aut 134
sanguine cum sanctissimis viris coniungi, quamvis in vulgi opinione hoc non esset gloriam Mundi appetentibus ad illam conseruandam, seu acquirendam medium proportionatum, sed penitus oppositum, omnes qui hac de re scripserunt, protestantes imprimis, & ante omnia se sanguinis puritate gaudere, nec vlla attinentia esse conjunctos, nihilominus bona mente affirmant desiderare cum illis propinquitate coniungi. Sic insinuat P. Fr. Alphonsus de Oropesa, omnigena doctrina, & virtute, *in lib.* quem inscripsit: *Lumen ad reuelationem gentium, cap. 4. Non me iterum mouet affectus cognationis, & carnis, tanquam in hoc agerem propriam causam, existimans defendere genus meum, cum in nullo mihi attineant, aut ego illis in parentela carnali; imò longissimo fine distamus, quia statim vt existimo post Noe diuisimus genus, adeo vt nullus vnquam de me in hac parte cuiusquam suspicionis sit locus apud omnes, qui me nouerint, quamquam non propter hoc in Christi Fide molestius incederem, eo quod filius essem Abraha secundùm carnem, cui ex semine suo nasciturus promitti dignatus est Christus, vt in eo totum Mundum redimeret, imò potiùs in hoc gloriarer, si tamen Apostolus gloriari non prohibuisset in carne*, &c. Idem de se sentire visus est R. P. Hieronymus de la Cruz, vir satis doctus, quem pro merito virtutum, & singularis doctrinæ laudare, & extollere

debeo, *in tract. de la defensa de los estatutes, lib. 2. de la moderacion de las informaciones, cap. 4. vel alguno juzgara*, ibi: *Desde que nos diuidemos en los hijos de Noe, hecho cada vno de nuestros passados por su parte, ni ay noticia que se boluiessen a juntar nuestros mayores, aunque las tenemos de dozientos años atras. Pero quando lo fueron (por quanto à mi noticia) no viuiera desconsolado en la Ley de Iesu Christo, ni me tubiera por menos hijo de la Iglesia que el que mas se preciara de limpio, ni por mas infelix deshechado que el mas preciado. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Porque no es mas digno de alabanza el que se alabaa, sino el que Dios calisica, y quiza me gloriara con la consideracion profunda de que la carne y sangre de mi liguaje fue derramada como sangre de Dios para remediar al mundo, y que vn contribulo mio es hijo natural de Dios y Dios verdadero.* Ego libenter idem cum tantis viris dicerem, & optarem, nec ob idem quicquam diminueretur qualificata de me apud omnes opinio, cùm de illo gratias Deo referens gloriari oporteat, quod nullus extiterit ex parentibus, aut proauis, atauis, & plus vltra ex vtroque latere procedentibus, qui Fidem Catholicam non teneret, aut contra diuinam, seu humanam Majestatem crimen vllum committeret, de quibus, eorumque nobilitate, & puritate dixi *de officio, & potestate Episcopi, p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 4.*

135 Non possum non silentio præterire nonnullos huius nationis viros, qui post prima illa tempora sanctitate, & litteris insignes floruere vsque ad hanc tempestatem, Fideique acerrimi defensores extitere; ex quorum numero ad omnium notitiam in medium adduco Iustum Tyberiensem, Iudam Syrum, Iosephum Tyberinum, Michaëlem Adamum, Nicolaum de Lyra, Paulum de Heredia, Petrum Alphonsum, Paulum Riccium, & Sixtum Senensem ad Catholicam Fidem recenter conuersos, viros quidem de Religione Catholica benemeritos. Extant & alij, de quibus apud scriptores mentio habetur, & cùm in chronicis & libris, qui circumferuntur impressi, eorum nomina scripta reperiantur, non est cur ea sub silentio prætereamus, plures enim quasi desperati viuunt, cum sciant, vel forsan præsumant studia sua, & omnigenam virtutem non esse ad remunerationem adducenda, horum autem exemplo afflictum animum erigent, & iustum dolorem minuent, si rem non ita desperatam, vt putant, habere credant; & si patienter id sustinuerint, sperent Deum, cum cursum consummauerint, & fidem seruauerint, coronam justitiæ repositam sibi redditurum, neque eos vnquam, fidelis est enim Dominus in omnibus viis suis, fraudaturum: virtus sola æterna manet, Regna verò, opes, diuitiæ, dignitates, & voluptates huius mundi momentaneæ sunt, & breui dilabuntur; maximum bonum, & longè optimum hominibus est finem & exitum vitæ sortiri bonum, vt rectè scribit Aristot. *in libro de Cælo & mundo*, quod etiam dictum, symboli instar, familiare fuit Frederico Pulchro Cæsari, qui summum hominis bonum esse dixit, bonum ex hac vita exitum: significans nimirum illud, morte beata nihil esse beatius. Sed vt bona sit mors, vita bona opus est, siquidem, teste Augustino, vix benè moritur is, qui malè vixerit, sicut nec potest malè mori is, qui benè vixerit. Hinc rectè Poëta Naso,

Viue pius, moriere pius.

Et Cœlios Calcagninus,

Vt tibi mors felix contingat, viuere disce.
Vt felix possis viuere, disce mori.

Cui congruit alterum hoc epigramma VVolfianum.

Vna est viuendi ac moriendi regula rectè.
Vt moriare pius, viuere disce piè.

Multi, vt suprà dicebam, ex hac Natione præstantes viri euaserunt, quorum aliquos refert Simon Maiol. *in diebus canicular. tom. 3. colloq. 1. de perfidia Iudæorum, pag. 858.* & ait quod circa annum Christi 1412. Hieronymus *de sancta Fide*, ex Iudæo nuper factus Christianus libellum edidit contra Iudæos, ad cuius lectionem 5000. Iudæi conuersi sunt; & quod floruit etiam anno 1568. Elias Leuita Iudæus Germanus eximius, natus in noua ciuitate Eysch, haud procul à Norimberga, qui admonitu Pij V. Pontificis Romani Christianus factus fuit, adductis secum triginta aliis Iudæis ad Baptismum, & meminit etiam de Nicolao de Lyra, & Paulo Burgensi. De quodam Religioso ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuerso, scribit P. Ribadeneira *in libro scriptorum Societatis Iesu, in verb. Ioannes*, prout infrà.

Ioannes Baptista Romanus, siue Elianus, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, is religione Hebræus, Elias nomine, ab auo materno Elia Aschenasio puer institutus, & in Germaniam ductus est. Mox adita Ægypto, Hierosolyma, Constantinopoli, ingenio, & memoria pollens, præter Hebraicam, Latinamque linguam, Italicam, & Hispanicam, etiam Germanicam, Turcicam, & Arabicam didicerat. Venetias appulsus vt fratrem Christiana sacra complexum retraheret, à Ioanne Baptista Contareno clarissimo viro deductus ad Andream Frusium nostrum, vt hominem Hebraicè perdoctum sanctumque vita conueniret. Hunc vt vidit Elias, singularem oris modestiam, & suauissimam grauitatem admirans, Angelum videre sibi visus est. Eius consuetudine & exemplis virtutum excitatus, oculos ad veritatem aperuit, & sacro Euangelista Matthæi die, anno 1551. tinctus est Baptismo nomine Ioannes Baptista delecto, cognomentumque ex veteri nomine Elianus adsciuit; nec multo post Sacrorum magis magisque consuetudine illectus, & Iudaicarum lectione litterarum incensus, contendit à Frusio, vt in societatem sese ipsum reciperet, quod sancto Ignatio consentiente ad multarum animarum remedium impetrauit anno 1561. Christophoro Roderico nostro qui à Summo Pontif. Pio IV. Nuncius Melphim legabatur ad Christophorum Patriarcham additus est socius ob linguarum & nationum peritiam, superexcellentem virtutem, & flagrantissimam charitatem. Vix Alexandria Elianus apparuit, cùm oculos in eum sibi notum coniecerunt Hebræi, & quia grauissimè oderunt quod non solum ipse ad Christum transierat, sed & fraudes eorum in lucem proferens, redarguensque perfidiam multos alios attrahebat, & magnam Romæ Talmudicorum librorum vim incendendam curauerat: fictis criminibus exitium ei sunt machinati, auctor consilij fuit Ioannis Baptistæ mater anus Hebræa, quæ instigare nunquam Iudæos destitit quoad constituere omnino Ioanni Baptistæ vel Christum, vel vitam eripere. Eum raptum per vim sistunt Iudici, proferunt tabulas quibus apparet trecentos sibi ac vigintiquinque ab eo aureos deberi, cum ne soluat Iudæus cum sit, simulare se Christianum, id facile esse constituturum, si nudetur. Hinc illi certa mors impendebat, cum Turcis ratum sit oportere ad ipsorum transire legem quisque à sua desciscat, cremari si recuset. Mercatores Catholici contra niti, negare Iudæum, nolle Sacerdotem suum per contumeliam nudari, conferre in manum Iudici largè munera, ne faciat. Interea Ioannes ad fundendum pro Christo sanguinem se lætus comparabat. Dum vtrinque res acriter vrgetur, nec apparet, aut impendiis modum, aut periculis fore, clam specie mercatoris Ioannes educitur, & naui impositus propere in Italiam remittitur. Verum illico grauissima maris procella exceptus, fracta ad Cypri latera nauigio, multis vectoribus, nautisque demersis, ipse seminudus, cruentusque vulneribus solis tectus indusio ita enatauit, vt cum apprehendere tellurem nequiret, prorsusque desperans, clementia Dei sese permitteret vndis 136

dis erectum accurrens, homo nunquam ab eo ante, nec postea conspectus arripuerit, tenueritque. Eo toto in discrimine ita sui compos fuit Elianus, ita memor instituti sui, vt copiosam seuerit messem animarum. Demum recreatus, instauratusque ab Archiepiscopi Nicosiensis Vicario Romam repetiit incolumis, vbi Hebraam deinceps Arabicamque linguam publicè explicuit. Iterum verò, iterumque in Ægyptum ad Maronitas in Syria, aliosque Orientales populos ad eisdem Pio IV. & Gregorio XIII. Summis Pontificibus missus est, nunc cum P. Thoma Razzio, iterum cum P. Ioanne Bruno, demum cum P. Francisco Gasso, vbi sæpè in vita discrimen adductus est: atque interdum cùm sibi intendi mortem cognouisset, furori cedere, & in loca se tutiora recipere coactus est. Ad extremum multis perfunctis laboribus Romæ cessit è vita die 3. Martij, anno salutis 1589. vir omnino pietate, despicientia sui, & in proximos charitate insignis, multarum repertor artium, quibus peccantes arcerentur illecebra, seu pauperes inopia sublenarentur. Sic prorsus vt cùm in eosdem dies incidisset mors Cardinalis Farnesij, vulgo diceretur duo fulcra paupertatis concidisse. Scripsit Italicè doctrinam Christianam cum iconibus mysteriorum Fidei, quæ in varias linguas translata est. Catechismum lingua Hebrea, Arabica, Maronitica, quo Orientalium errores refutantur. Concilium Tridentinum transtulit Arabicè. Octoginta Canones Concilij Nicæni primi ex Arabico Codice, quem Alexandria Romam pertulit, in Latinum conuertit, vnde eos retulit Alphonsus noster. Hactenus P. Ribadeneira.

Alezander de Franciscis, vulgò Hebrainus nuncupatus, cùm esset in Hebraismo natus & altus, ad Fidem tamen conuersus, non solùm Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed sanctissimam Dominicam familiam ingressus ibi euasit homo charitate insignis, & prædicator egregius, ob quæ & alias tanti viri præclaras virtutes, & merita à sanctæ mem. Clemente VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem meritò assumptus fuit, cuius Pontificis Confessionem non semel excepit: refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 9.* & in quodam libello consultiuo, quod Regi Catholico obtulit Eminentissimus D.D. Ferdinandus Niño de Gueuara, S.R.E. Cardinalis, de eo mentionem facit eis verbis: *Teoa el Obispo de Forli Frayle Dominico se confesso el Papa algunos años, siendo assi que fue Iudio de señal, y se baptizo de mas de trenta años*, &c.

In Hispania fuerunt & alij Prælati litteris, & omnigena virtute insignes, qui ab Hebræis genus suum ducebant. Inter quos primum locum obtinet vir Dei Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus, cuius meminit Roderic. Archiepiscopus etiam Toletanus *in historia Regum Hispaniæ, c. 40.* ita rem commemorans: *Hoc tempore tria Concilia in Toletana Vrbe sunt celebrata sub Iuliano Primate. Hic Iulianus Archiepiscopus dictus Pomerius ex genere Hebræorum, vt flores rosarum inter vepres spinarum productus, omnibus mundi partibus in doctrina Christi manet præclarus. Non enim perfidia maiorum suorum, qui Fidem Catholicam pertinaciter recipere noluerunt, sed fidelis Abrahæ qui credidit Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, vestigia sequutus, rebellium & incredulorum Iudæorum pertinaciam abhorrens, vt verus Israelita, in quo dolus non est, Christianæ veritatis cultor, & prædicator fuit, & inter multos claros Pontifices, qui Toleti fuerunt, vnus hic de clarioribus fulsit. Depingitur quoque in margine Iulianus Pomerius Archipontifex, quia famosus vita & scientia fuit. Non tamen ponitur ei Aureola, quia non legimus eum in catalogo Sanctorum collatum, licèt Sanctus communiter reputetur*, &c. De eodem Doctor Montaluus *citato loco, fol. 186. col. a. in fine. Item in chronica per Rodericum Archiepiscopum Toletanum composita legitur, quod Iulianus Pomerius de genere Hebræorum tantum fuit in doctrina Fidei præclarus, quod sua virtute & prudentia fuit in Archiepiscopum decoratus, & in Fidei fauorem librum composuit trina substantia. Legitur etiam de alijs quamplurimis Prælatis religiosis fidelibus Christianis, qui retro temporibus, & nostris fuerunt, & sunt nationis illius boni fideles, virtuosi diuersorum statuum, suis moribus approbati. Non ergo Fideles noniter ad Fidem conuersi sunt dedignandi, sed suffragantibus meritis ad bonos mores vita eos perduxit. Hi enim sunt, qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt stolas suas in sanguine agni*, &c. De eo etiam mentionem facit P. Ioan. de Mariana *in sua historia Hispaniæ, tom. 1. lib. 6. cap. 81.*

Alter huius nationis Prælatus fuit Don Paulus de Catthagena, de quo insignem memoriam agit idem 140
P. Mariana *in d. hist. tom. 2. lib. 19. c. 8.* ibi: *Henrico Villena ætate, eruditioneque æqualis Paulus Carthagena fuit cognomento Burgensis, à patria vnde ortum habuit, & vbi Episcopum egit, professione antea Iudæus, copijs, nobilitate, doctrina laude in ea gente facilè princeps. Is D. Thomæ Aquinatis scripta de Theologia peruoluendo facilè intellexit quantum Christiana religio Iudaica superstitioni præstaret: noster effectus, religionis, quam suscepit, placita litteris illustrauit, librosque edidit in suo genere mirandos. Erat enim ingenio facili, copioso, perspicaci, & diuinarum litterarum cognitione præstabat. Treuigni Archidiaconus primùm, deinde Carthaginensis Præsul, postremò Burgensis creatus, id probitatis, eruditionisque præmium fuit, addita consequentibus annis scrinij Regij præfectura. Tres filios ex vnis nuptiis reliquit, priusquam noster esset susceptos, Alphonsum ex Decano Segobiensi in defuncti patris locum subrogatus Burgensis Episcopus, cuius extat de Hispaniæ Regibus opus non inelegans, cui Anacephaleosis nomen fecit: Gonzalum virtutum merito Placentinum Episcopum: Aluarum Garciam familiæ propagatorem, sanguine vti erant eius tempestatis mores, cum nobilibus Hispaniæ familijs confuso, cuius extant commentaria de rebus à Ioanne II. Castellæ Rege gestis non ineleganter conscripta.*

De Don Gonzalo de Catthagena prædicti Don Pauli de Catthagena filio, qui fuit Episcopus Placentinus, & de Don Alphonso de Catthagena, Episcopo Burgensi, ab eodem Don Paulo procreato meminit Ferdinandus Perez de Guzman *in chronica Regis Ioannis II. capite 243. anno 34. folio mihi 235.* ita dicens: *Fue embiado por Embaxador Don Gonzalo de Cartagena Obispo de Placencia, hijo assi mismo de Don Pablo Obispo de Burgos, y alli hubo gran debate entre los Embaxadores de Castilla y Inglaterra, como muchos tiempos à que se auia: y por vna disputacion que ay hizo el Obispo Don Alonso de Burgos, fue sentenciado deuia ser preferida la silla Real de Castilla a la silla Real de Inglaterra, el qual fue muy señalado seruicio al Rey, y a la Corona destos Reynos: sobre loqual el dicho Obispo de Burgos hizo vna obra muy solenne que se llama el tratado de las sessiones. Fue este Don Alonso tan gran letrado y tan señalado, que estando el Papa Eugenio en publico consistorio con todos los Cardinales, como le fue dicho que el Obispo Don Alonso de Burgos auia de ir a le hazer reuerencia, el respondò: Por cierto si el Obispo Don Alonso de Burgos en nuestra Corte viene, con gran verguenza nos assentaremos en la silla de san Pedro*, &c. De huius Don Alphonsi singularibus virtutibus Ferdinandus del Pulgar Catholicorum Regum Chronista, in libro, quem inscripsit *los claros Varones de España, titul. 22.* latè & agit, & inter alia refert, quod fuit

vnus ex electis ad Concilium Basileæ, & quod à Rege Ioanne Castellæ fuit missus Legatus ad Regem Portugaliæ.

141 De Don Francisco Episcopo Cauriensi, qui ad istum Episcopatum ex Decano sanctæ Ecclesiæ Toletanæ assumptus fuerat, sermonem instauit idem Ferdinandus del Pulgar *in libro, titul. 23.* eius autem verba sunt quæ sequuntur: *Don Francisco Obispo de Coria fue hombre pequeño de cuerpo, y hermoso de gesto, la cabeça tenia grande. Era natural de la Ciudad de Toledo, sus abuelos fueron de linage de Iudios conuertidos a la Fé Catholica. Desde su menor edad fue honesto, y tuuo inclinacion a la sciencia. Huvo noticia de su abilidad la Reyna doña Maria de Aragon, hermana del Rey Don Iuan, y porque le placia mucho ver Castellanos dados a la virtud, le tomo para su capilla, y despues le embio a estudiar a Paris donde obtuuo el grado de Magisterio, supleandole los Rectores de aquel Estudio por su gran sciencia, y integridad de vida el defecto de la edad. Fue muy gran Predicador, y tenia singular gracia en sermonear, y tambien en lengua Latina, como en la suya misma materna. Era obseruantissimo en la Orden clerical que tuuo. Sustento muchas vezes conclusiones de Theologia en Paris, en Corte Romana, donde alcanço honra y fama de gran Theologo. Era de vida honestissima, y no fue visto en ninguna de sus edades iugar ni iurar. Era hombre iusto, no por temer de la pena, mas por amor de la iusticia. El Cardenal N. en Roma, visto por experiencia lo que deste claro Varon se dezia por fama, le hizo su confessor, y al tiempe de su fin le establecio albacea de su anima. Muerto aquel Cardenal el Papa Pio le recibio por su familiar, y le proueyo del Decanazgo de Toledo, y de otros beneficios. Embiole diuersas vezes por Embaxador al Rey Don Luis de Francia, y al Rey Don Alonso de Aragon. Fue vno de los Theologos escogidos que el Papa embio dos vezes a reducir a los Bohemios hereges, donde trabajo mucho el espiritu y la persona en aumentacion de la Fé Catholica. El Rey Don Enrique quarto le dio cargo de la embaxada y procuracion suya y de sus Reynos en Corte Romana, y el Papa Sixto le hizo su Datario, que es oficio de gran confianza, y le proueo del Obispado de Coria, y le embio à Genoua por su Legado, deseando pacificar aquella prouincia de las diuersiones y escandalos que en ella se auian leuantado, aparejados a la destrucion de la tierra, y todo lo compuso y pacifico. Puestas en paz las cosas de aquella prouincia, y buelto a la Ciudad de Roma estando para ser creado Cardenal en edad de de 55. años, falecio sus dias, y torno a la tierra tan virgen como salio della. Fue amado de los buenos, y aborrecido de algunos malos, de cuyos mordimientos huuo molestias que sufrio y vencio con verdadera paciencia. Ciertamente quien considerara la vida deste claro Varon, hallara ser exemplo, y dotrina para todo hombre que quisiere bien viuir, y que la fortuna no le fue fauorable para alcanzar la honra y estimacion grande que huuo, mas la perseuerancia que tuuo en la vida virtuosa le abrio la puerta para entrar en grandes lugares.*

142 De alio Prælato litteratissimo meminit idem Ferdinandus del Pulgar *citato loco, c. 7.* qui talem de eo nobis intelligentiam reddit, his verbis: *Don N. Cardenal de santo Sixto fue natural de la Ciudad de Burgos, sus abuelos fueron de linage de Iudios conuertidos a nuestra santa Fe Catholica, aprendio Theologia siendo moço, offreciose a la Religion, y como crecia en dias assi crecia en virtudes, honestedad, y limpieza de su vida, fue elegido por prior de san Pablo de Valladolid, y despues lo fue de san Pedro Martyr de la Ciudad de Toledo. Leuantose contra el tal emulacion de persona de su Orden que le forço ir a Roma, quando fue quitada la schisma, que huuo en la Iglesia entre el Papa Eugenio y el que se llamo Felix, y llego a tiempo que se hauia de hazer Congregacion de letrados en Roma, y determinar algunas dudas que de la schisma passada auian resultado, y conocida la fama que este Religioso tenia de gran Theologo, le embio a mandar el Rey Don Iuan que se iuntasse con sus embaxadores, y lo hizo, y como en aquella Congregacion se esmerasse sobre todo los otros, el Papa le hizo mucha honra, y a suplicacion del Rey Don Iuan le crio Cardenal, y quando acaecia alguna duda o question de Theologia de qualquiera parte de la Christianidad, todos se referian a la determinacion deste Cardenal. Era hombre apartado, estudioso, manso y charitatiuo, y en su buena y honesta vida mostro tener gracia singular, con laqual gano honra para sy, y dio exemplo a otros para vzar de virtud. Hizo vna glossa del Psalterio deuotissima, y otros tratados y declaraciones de la sacra Escritura prouechozos y dotrinables. Fundo en Roma a sus expensas el Monasterio de la Minerua, reedifico ansi mismo todo el Monasterio de san Pablo de Valladolid, y tornolo en obseruancia, y hizo otros labores y reparos en Monasterios y casas de Oracion.*

Obiiciant scrupulosiùs procedentes, vel curiosiùs quàm decet materiam particulari respectu tractantes authoritatem Christi Domini apud Lucam *cap. 22. Sanguis eius super nos, & super filios nostros*, ex qua videtur hanc Gentem primæuam suam nobilitatem amisisse, & subiectam fieri velle omnibus pœnis, quas hodie meritò patiuntur. Quia multipliciter respondetur. 143

Et primò locum illum aliter esse interpretandum; nam verba illa, *sanguis eius*, hoc est culpa & supplicium propter eam obeundum, *super nos, & super filios nostros*, intelligenda sunt de illis descendentibus, qui in affectu maiores suos imitati, eorumque vestigia perfidè sequuti fuerint, & ideo Ioseph ab Arimathia semper suam natiuam nobilitatem conseruauit, nobilem enim decurionem illum appellat S. Marcus Euangelista, *c. 15. v. 18.* & S. Lucas *c. 23. vers. 30.* ex ea, quam ibi præstat ratione, *quia non consenserat actibus eorum.* In quem sensum adducenda est alia Christi Domini sententia, *Matthæi c. 21. Malos malè perdet, & vineam suam aliis agricolis dabit.* Nam aliàs deficere viderentur plures auctoritates supra adductæ à Christi Domini diuino ore promulgatæ, à sanctis Apostolis prolatæ, à Summis Pontificibus statutæ, & à sacris Conciliis generalibus approbatæ ad admissionem vtriusque Populi ad spiritualia, & temporalia bona simul obtinenda, & ad vnionem conseruandam in illis adquirendis.

Secundò respondetur, probabile esse quod aliqui probant Auctores, & sequitur Doctissimus Arias Montanus super verba illa *Psalm. 20. Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filiis hominum*: quòd scilicet Iudæi omnes, qui Domini nostri Iesu Christi morti consenserunt, aut in ea culpabiles reperti fuerunt, miserè cum suis descendentibus & familiis, nullo excepto, interierunt in obsidione Hierosolymitana tempore Titi & Vespasiani succedente, quia Datan cum filiis suis periit, quia rebellauit se contra Moïsen & Aaron, *Num. c. 16.* & omnes à Caïno descendentes in generali diluuio, teste Glossa ordinaria, periere, quia certum est Noe, 145
eiusque vxorem, filios, nurum à Seth descendisse; tum si Dauidis persecutores vnà cum suis descendentibus extincti fuerunt, *Ps. 20. & 108.* nil mirum si idem successisse dicamus in perfidis Saluatoris homicidis, & confirmant Euseb. *lib. 3. histor. c. 5.* & Card. Baron. *annal.* 146
Eccles. tom. 1. anno Christi 68. n. 10. §. 48. affirmantes in dicta obsidione Hierosolymitana nullum Christianum intra ciuitatem remansisse, sed omnes ad Pellam confugisse, admonitos à Christo Domino.

Tertiò

147 Tertiò respondetur, quod licèt præsupponatur Iudæos in morte Saluatoris nostri concurrentes, & culpabiles repertos in Hierosolymitana obsidione minimè perijsse, sed eos mansisse per diuersas Mundi partes dispersos, & in Hispania eorum descendentes permansisse, & hodie permanere, adhuc excludendi non erunt; nam illos alloquens Apostolorum Princeps Petrus, excusatos illos habere intendit propter ignorantiam, Act. 3. *vers. 17. Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & Principes vestri.* Et S. Paulus Gentium Doctor 1. *ad Cor. c. 2. vers. 8.* eiusdem ignorantiæ prætextu eos excusat, dicens: *Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*, animum excusatione illis dans, ne se de venia obtinenda desperent, & ideò S. Petr. *Act. cap. 2. vers. 39.* Fideles Hebræos alloquens sic eis animum addit, & consolatur: *Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus qui longe sunt quoscumque aduocauerit Dominus Deus noster.* Et in sequenti *cap. vers. 26.* illis dicit: *Vobis primùm Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis.*

148 Quartò respondetur infideles Iudæos esse diuerso modo considerandos, quosdam qui Domini Saluatoris nostri morti non consenserunt, sed verè credentes miseratione commoti sequebantur illum flentes, vt patet *Lucæ cap. 23.* Ibi: *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum*; alij verò ad mortem concurrentes, illicò pœnitentiam pro tanto scelere susceperunt, vt constat *Lucæ 23. vers. 48. Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.* Et ex Actis Apostolorum similiter constat, quatuor aut quinque millia ad Fidem conuersos, baptizatos fuisse. Inde dictus Modernus concludit, *Assi que lauadas las culpas con el Sacramento de la regeneracion, y oluidadas con la perseuerancia en la Fé, se ha purificado la mancha de la infidelidad, y todas las calidades renueuen, renueuan, y restauran su valor, y entonces la sangre de los desta Nacion sin mescla de vicios, ni corrupcion de pecados, es tan fiel a Dios, y a los hombres, que sin ningun riesgo ni peligro de mal lograr los empleos sino de mejorarlos con conocidos frutos, y felices aumentos, se pueda con toda seguridad hazer della las confianças mayores. De otra manera seria ingratitud horrible, y agena de toda razon la que vzan los conuertidos de la gentilidad con los Conuersos del Iudaismo, no reconociendo las obligaciones, que aquellos tienen a esto, por auer plantado la Fé y enseñadola a la Gentilidad, sacandola de la ceguedad y errores de su idolatrias, y dando la luz y conocimiento del verdadero Dios, derramando su sangre y perdiendo sus vidas por ganar y saluar las deste Pueblo, introduziendoles en la Iglesia indistintamente con los del Iudaismo a la communion de los bienes espirituales, y a la participacion de los honres y officios temporales della, de que estuuo en su primicias tan reconocida; que testifica el Cardenal Baronio en diuersos lugares del primero tomo de sus Annales, y en special anno Christi 98. §. 4. que porque los Gentiles reconocian a los desta Nacion por sus Maestros de la Fé, llamaban a todos los Christianos indistintamente Iudios, son sus palabras*: tum quod è Iudæis Christiani descenderent, tum etiam quod sicut illi idola omnia execrantes, ab illis æquè impij dicerentur; cæterum frequenter Iudaico nomine Christianam Religionem Gentiles esse solitos consignare, multis alijs in locis antè demonstrauimus, &c. Et ibidem referens auctoritatem Dionis agentis de martyrio Flauij Clementis, & Domicillæ eius vxoris, & dicentis cuius rei causa multi, qui in mores Iudæorum transierant, damnati sunt, concludit, *haud dubium de Christianis intelligens, ludibrij enim causa in mores Iudæorum transire dicebantur*, &c.

Denique respondetur nequaquam filios propter delictum patris honores amittere, aut puniri debere, quia peccata parentum non nocent filiis nisi eos imitentur, iuxta sententiam Regis Theodorici apud Cassiodor. *lib. 2. epist. 11. Omne facinus auctores solos insequitur, & nouo infelicitatis euentu fit dedecus proprium scelus alienum*, & aliam non minus celebrem Bionis, cuius meminit Plutarch. *in libro de sera numinis vindicta*, & in notis ad eundem Fabius Turretus, & Guillelmus Fornerius: *Puniri filium ob scelus patris tam ridiculum existimandum est, quam si ob parentis, aut aui morbum velit imperitus medicus nepoti medicamentum adhibere.* Idem sentire visus est Marcus Tullius *epist. 19. ad Brutum*, & meliùs *lib. 3. de natura Deorum, circa fin.* à quo videtur desumere Patrit. *de Regno, & Regis instit. Quocirca qui deliquerunt, mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris; idcirco videndum erit, ne facinus vnius multos perdat, néve pœnas luant nati natorum, & qui nascentur ab illis, vt ait Ennius.* Facit text. *in l. diui fratres 17. ff. de iure patron.* ibi, *magis visum est nepotem neque verbis, neque sententia legis, aut edicti Prætoris ex persona, vel nota patris sui excludi à bonis aui sui liberti*, &c. rationem præstat *gloss. marginalis verb. patris, quia iniquum est, vt vnus puniatur pro alio, non enim debet vltra progredi pœna, quàm reperiatur delictum.* Et contra Proculi sententiam id ipsum censuit Iureconsultus Vlpianus Iuliani dictum sequens in *§. item dicta, l. diui fratres. Et Proculus quidem in hac fuit opinione, notam aduersam patroni filio liberis eius nocere, Iulianus autem negauit; sed idem quod Iulianus, erit dicendum, l. Paulus respondit, §. fin. ff. de bonis libert. l. si adrogator, de adopt. l. iura sanguinis, ff. de regul. iuris, lib. 2. titul. 21. part. 2.* Paul. de Castro *in l. adoptionem, §. patronum, num. 3. ff. de in ius vocando*, Bart. *in l. si constante, num. 69. ff. soluto matrim.* Tiber. Decian. *cons. 66. per tot. maximè num. 87. lib. 3.* Tiraq. *de nobilit. cap. 35. numero 4 & 5.* Otalora *eod. tract. 2. p. 3. princ. c. 5. n. 7. cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. dec part 4. collect. 735.* quos refert, & sequitur Valenzuel. *cons. 90. tom. 1.* vbi *numero 114.* ita ait: *Et hoc planiùs procedit in eo, quod filius non recepit ab eius patre, vt est nobilitas, aut sanguinis puritas Maiorum suorum*, &c. Anton. de Corduba *d. quæst. 54. pag. 442. vers. quod ergo, cum seqq.* vbi latissimè contrarius respondet, vt in iure libertorum probant text. *in l. iura libertorum, ff. de iure patron.* ibi: *Iura libertorum patronorum liberis, cum pater eorum perduellionis esset damnatus, diui Seuerus, & Antoninus rescripserunt*, &c. *l. eorum, ff. ad leg. Iul. Maiest.* ibi: *Eorum qui maiestatis crimine damnati sunt, libertorum bona liberis damnatorum conseruari diuus Seuerus rescripsit.* Bald. *in l. 1. C. de bonis libert.* vbi Castro *n. 4.* dicés id procedere etiam in crimine læsæ majestatis in primo capite. Dec. *in tr. crim. lib. 7. tit. 41. n. 29.* vbi respondet ad text. *in l. cum qui, ff. de interd. & releg.* Mol. *de primog. lib. 4. c. 11. n. 38.* Et in bonis, quæ pater grauatus fuit per fideicommissum restituere posteris. Prob. ad Ioan. Monac. *in c. cum secundum, n. 3. vers. pœna, de heret. in 6.* Simanch. *de Cathol. instit. c. 9. n. 94.* Et in emphyteusi acquisita sibi, filiis, & descendentibus, Rum. *cons. 149. n. 12. & seqq. lib. 1.* Crauet. *cons. 359. n. 12.* Corbul. *de iure emphyt. tit. de causa priuation. ob mortem ciuilem, n. 26.* per doctrinam Henric. Boich. *in cap. vergentis, in 2. col. post med. versic. cum illis verò*, ibi: *In illis verò quæ sunt ventura ad filios aliter quàm ex successione, aut persona patris, vtputa, quia sunt concessa patri, & suis filiis, vel ea emit, vel alias acquisiuit, vel pater nomine suo, & filiorum suorum, quo casu videtur acquirere*

ſecundùm ordinem primò ſibi, ſecundò filiis, & credo quod talia non confiſcantur, ſed quod debent ad filios peruenire, &c. Et quicquid ſit, ſuſpicio, ſi qua fortè ſit io hac gente, purgatur temporis decurſu, hoc autem de iure reſtrictum eſt ad primum & ſecundum gradum per lineam paternam, per materoam verò ad primum duntaxat, vt ſuprà diximus *concl. 2. verſ. videamus*. Sed hæc computatio ad nihil hodie valet, cùm iam nullus ex conuerſis, & deſcendentibus ab eis ſit intra illos gradus, ſed omnes ferè ſeptimum excedont à primo conuerſo computandum, & tanto magis ſuſpicio porgata cenſeror. Et ideo concludo ex dictis, prædictum N. aliàs benemeritum, & idoneum, non debere excludi propter ſuom genus; & ſi aliter fiat, non eoirabitur peccati mortalis incurſus, tum ob denegatum debitum ſuis laboribus & ſeruitiis præmium, tum etiam ob notoriam illatam ei ioiuriam ſine iure; nam licèt officiosum diſtributio pertineat ad Principem, iore tamen naturæ ea maximè idoneis & Reip. vtilibus conferre tenetur. Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. cap. 32. num. 7.* Summum in Regibus bonum eſt iuſtitiam colere, & ſua cuique iura ſeruare, vt ait S. Gregor. *lib. 7. epiſt. 20.* Sub cenſura, &c.

Seguntina Matrimonij.

Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præſenti contractum cenſeatur? & ex quibus contracta dicantur ſponſalia de futuro?

VOTVM XCIV.

1 *Facti contingentia.*
2 *D. Didacus Oſorio laudatur.*
3 Cap. ſi inter virum, de ſponſal. *refertur.*
4 *Verba* promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem niſi te, *non inducnat matrimoaiam contractnm de præſeati, ſecundùm Alexandr.*
5 *Verba*, Prometo deſſer tuo matito, *non important matrimonium de præſenti, ex Ferrsio.*
6 *Verba quando ſonant in futurum, ſignificaat ſponſalia.*
7 *Sponſalia de futnro per verba*, iuto, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem.
8 *Verba non exprimentia conſenſum de præſenti non inducunt matrimonium, ſed ſponſalia contracta.*
9 *Verba, volo contrahere tecum matrimonium, induunt contractum ſponſalitium de futuro.*
10 *Sponſalia erunt ſi verbum*, volo, *adiungatur infinitiuo indicanti initium actus, eiuſque ſuſpenſionem.*
11 *Verba*, volo accipere te in ſponſam & vxorem, *indicant cenſerè contracta ſponſalia.*
12 *Verba debent ſignificare conſenſum de præſenti, vt Matrimonjum inducaat.*
13 *Matrimonij vinculum ex eius firmitate & indiſſolubilitate proueniens fortiùs ligat, quàm iuramentum.*
14 *Confeſſio oris præſumptionem facit eorum, quæ ſunt in corde.*
15 *Matrimonium contrahendum per verba de præſenti præcedentibus monitionibus.*
16 *Obligatio incontinenti contrahitur in materia obligationum, ſi non deſtinatur dies in contractu.*
17 *Verba*, promitto quod non habebo aliam in vxorem, niſi te, *indicant matrimonium contractum.*
18 *Verba*, promitto me non accipere aliam in vxorem, *iuncta reſponſione mulieris conſentientis, important Matrimonium de præſenti.*
19 *Verba, promitto aliam non ducere, iancta reſponſione mulieris conſentientis, promiſſionem affirmatiuam induunt.*
20 *Verba*, habebo te in vxorem, *licet non addatur particula ex nunc, ſecundùm opinionem Baſilij, verum efficiunt matrimonium.*
21 *Verba quando ſunt dubia ad ſignificandum an matrimonium, vel ſponſalia fuerint contracta, ad coniecturas recurrendum.*
22 *Sponſalia ſi præceſſerunt, quod poſtea fuit contractum, dicunt Matrimonium.*
23 *Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo eſt ſufficiens coniectura animi contrahendi matrimoniam.*
24 *Tractatio ſponſæ tanquam vxoris, traductio ad domum, & copula carnalis, arguunt matrimonium fuiſſe contractum per verba de præſenti.*
25 *Determinare idem eſt quod certò exprimere, & definire.*
26 *Verba*, Volumus contrahere matrimonium, *demonſtrant matrimonium, non ſponſalia, celebrandum.*
27 *Verba formalia Matrimonij nulla ſunt, ſed ſufficit quoquo modo vt conſenſus exprimatur.*
28 *Verba*, Volo te accipere in vxorem, *quando proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, inducunt perfectum matrimonium.*
29 *Contrahentes debent interrogari de mutuo conſenſu.*
30 *Matrimonium potiùs quàm ſponſalia in dubio præſumere debemus.*
31 *Sententia in dubio proferenda in matrimonij fauorem.*
32 *Iudicandum eſt in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam, ſi de intentione contrahentium conſtare nequit, & res dubia ſit.*
33 *Opinio ſingularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium ſuſtinentis, præferri debet opinioni plurium impugnantium.*

IOannes de Pergtina & Lorenzana, & Catharina de Turbica & Lara Seguntinæ Diœceſis coram Vicario Generali comparuerũt die 26. Septembris 1641. & dixerunt ſe adinuicem de contrahendo matrimonio fidem dediſſe, & eam obſeruare paratos eſſe; proindeque dictus Ioannes dixit ſe fore ſuom ſponſum & maritum, ac aliam non eſſe ducturum: & dicta Catharina acceptando protulit eadem verba reſpectiuè dicendo ſe fore ſuam ſponſam & vxorem, ac alium non eſſe ducturam, iurantes ad inuicem id obſeruaroros, nec vnquam reclamaturos, ſupplicantes inſimul dictum Vicarium vt eos ad prædictum contractum ſeruandum compellat, quem ex nunc celebrare affirmant ſiue præmiſſo, ſiue alio meliori modo, & forma quibus poſſunt, & de iure efficere valent, præſentibus ad hoc tribus teſtibus & Notario. 1

Dubitatum fuit an remaneret contractum matrimonium per verba de præſenti, an verò dicantur cõtracta ſponſalia de futuro. Cauſa coram dicto Vicario generali Seguntino introducta, prætendente dicto Ioaone per illa verba fuiſſe ſponſalia de futuro cõtracta, Catharina verò dicente Matrimonium de præſenti fuiſſe contra- 2

ctum

ctum, deuentum fuit ad sententiam ipsius Vicarij, qua declarat matrimonium fuisse contractum, & sub certis pœnis iussit eos vt maritum, & vxorem cohabitare. A qua sententia fuit pro parte dicti Ioannis appellatum, & causa ab Eminentissimo & Reuerendissimo D. meo Cardinale Panzirolo in Hispaniarum Regnis Nuntio Apost. commissa D. Didaco Osorio Protonotario ac Coniudici nostro Apost. pro causis commissariis in Nunciatura Hispaniæ specialiter deputato, nunc simul supremi Consilij sanctæ Inquisitionis Matriti Relatori meritissimo, viro sanè doctissimo, & integerrimo, ac qui de se grauia in dies pollicetur, ipse pro vtraque parte omnibus ponderatis fundamentis, & auditis Aduocatis acerrimè informantibus, iudicauit sententiam Ordinarij esse confirmandam; & vt veritas clariùs elucescat, in suo voto sub die 8. Augusti 1644. edito, vtriusque partis fundamentum protulit in medium, & sequendo partem, quæ Matrimonio fauet, contrariis eodem ordine quo adducta fuerunt, respondet, provt sequitur.

3 Pars quæ tenet per dicta verba solùm sponsalia de futuro censeri contracta, videtur probari *in cap. si inter virum, de sponsalib.* ibi: *Si inter virum, & mulierem legitimus consensus interueniat de præsenti, ita quod vnus alterum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat, vtroque dicente, Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba consensum exprimentia de præsenti, siue sit iuramentum interpositum, siue non, non licet alteri ad alia vota transire, quod si fecerit, secundum Matrimonium de facto contractum (etiamsi sit carnalis copula subsequuta) separari debet, & primum in sua firmitate permanere. Verum si inter ipsos accessit tantummodò promissio de futuro, vtroque dicente alteri, Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, siue verba similia, si alius mulierem illam per verba de præsenti desponsauerit, etiamsi inter ipsam, & primum iuramentum interuenerit (sicut diximus de futuro) huiusmodi desponsationis initum secundum Matrimonium non poterit separari, sed eis est de violatione fidei pœnitentia iniungenda.* Ex quo textu Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 19. n. 25.* colligit verba illa, *Non aliam ducam nisi te*, non posse inducere matrimonium de præsenti. Et hanc partem videntur tenere qui sequuntur.

4 Alex. *cons. 152. num. 3. lib. 5.* ibi: *Quia dico quod per hæc verba, promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem, nisi te, non inducitur contractus matrimonij per verba seu consensum de præsenti, quia illa dictio* nisi, *posita post orationem negatiuam, ponit, & affirmat in exceptione, & denotatur per dictionem,* nisi, *illud quod in præcedenti oratione fuerat negatum, l. actione, & ibi notatur, C. de transact. in reg. peccatum, lib. 6. sed præcedentia verba non negant, nisi de futuro: ergo dictio exceptiua,* nisi, *non ponitur pro præsenti*: idem dicit Rot. *decis. 121. n. 19. p. 1. diuers.*

5 Ferret. *cons. 181. num. 8.* ibi: *Ex quibus infero, quod verbum illud*, prometo de ser tuo marito, *non importans matrimonium de præsenti, cùm non præcesserint verba inter ipsos importantia matrimonium, d. cap. pen.* &c. Et paulò inferiùs: *Quod si contrahentes vtuntur verbo præteriti imperfecti subiunctiui, vel infinitiui, contractus non dicitur perfectus, sed rem imperfectam significat, & mentem, & desiderium contrahendi, cui contractui datum fuit initium.*

6 Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 3. n. 4.* ibi: *Quartus casus est quando verba sonant in futurum, & significant executionem actus consummati atque perfecti, sed tamen præcedunt verba significantia sponsalia, vt si vir dicit, Promitto quod ducam te in vxorem, & tenebo te pro legitima vxore, hoc casu censentur contracta sponsalia tantummodo. Ita tradunt* Abb. *in cap. ex parte, n. 7. verbo hoc procedunt, & ibidem* Butr. *num. 10. in vers. secum, in verbo te ducam.*

7 Gutier. *de Matrim. cap. 3. num. 11.* ibi: *Tertia conclusio communis Canonistarum est, quod per hæc verba, iuro, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem, celebratur Matrimonium; sed contraria, imò quod tantum celebrentur sponsalia de futuro, est verior, probabilior, & tenenda, provt eam tenuerunt antiqui Canonistæ, & est communis sententia Theologorum, vt latissimè examinauimus d. lib. 1. cap. 21. Canonic.*

8 Basil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 1.* ibi: *Prima ergo sententia docet illis non confici matrimonium, sed sponsalia, quorum fundamentum hoc est, quia illa verba non exprimunt consensum de præsenti; eodem enim modo vera essent, si de futuro intelligerentur, habebo te in vxorem; vera enim erunt, quamuis modò te non habeas*: & ita hanc sententiam tenet Cou. *2. p. c. 4. §. 1. num. 3. & citatis aliis* Thom. Sanch. *lib. 1. disp. 18. num. 18.*

9 Secundò probatur, quia hæc verba: *Volo contrahere tecum matrimonium, te habere, ducere, & accipere in vxorem*, non inducunt Matrimonium, sed tantùm sponsalia, quia verbum *volo*, adiungitur infinitiuo significanti initium actus, Gutier. *d. tract. de Matr. cap. 3. n. 9.* 10 ibi: *Verba hoc, volo contrahere tecum Matrimonium, te ducere, te accipere in vxorem, inducunt tantum contractum sponsalitium de futuro*, Ioan. Andr. & Abb. *in cap. ex litteris, de sponsal.* Idem Gutier. *lib. 1. canon. cap. 21. num. 22.* Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. n. 24. & 25.* ibi: *Si verbum volo, vel placet, adiungitur infinitiuo indicanti initium actus, eiusque suspensionem, erunt sponsalia, vt volo contrahere, ducere, accipere te in vxorem*, Menoch. *d. lib. 3. præs. 3. num. 6.* ibi: *Sextus* 11 *casus est quando vir ita dicit, volo accipere te in sponsam, & vxorem, & in te consentire per verba de præsenti, hoc casu respondit* Corn. *in cons. 91. num. 10. lib. 3. contracta censeri sponsalia tantum*, Basil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 7.* Rota apud Farin. *decis. 74. n. 2. p. 1. in posthum. aliàs p. 4. recent.*

12 Tertiò, quia verba ab his contrahentibus prolata non sunt significantia consensum de præsenti, provt requirebatur, ad hoc vt inducerent matrimonium, *d. cap. inter virum*, Magist. *sentent. in 4. dist. 27. c. 2.* & ibi Theologi, Sot. *q. 1. art. 2. concl. 3.* Gutier. *d. lib. 1. Canon. cap. 21. num. 8.*

13 Quartò, quia cùm in actu celebrationis interuenerit iuramentum, ex illius appositione poterit induci sponsalia, & non Matrimonium, fuisse contracta, cum illud non soluat, nec possit cum iuramento celebrari; nam eius vinculum ex firmitate, & indissolubilitate proueniens, fortiùs ligat, quam iuramentum.

14 Quintò, quia dicta Catharina semper existimauit, & pro certo habuit per illa verba solùm cõtrahere sponsalia de futuro, vt constat ex mandato procuræ dato ad reuocandum dictum contractum, & promissionem contrahendi factam vt suprà, & ex propria confessione facta in libello eius nomine per procuratorem Vicario generali porrecto, in quo idem testatur: quæ oris confessio præsumptionem facit eorum, quæ sunt in corde. Aristot. *lib. 1. de interpell. cap. 1.* ibi: *Ea igitur quæ voce versantur, signa sunt effectuum, quæ in animo sunt, & ea quæ scribuntur, nota sunt eorum, quæ in voce versantur.* Bald. *in cap. mandatum, num. 1. de præscript.* Socin. sen. *cons. 10. num. 2. lib. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 1. n. 38. & 39.*

15 Sextò, quia idem videtur sentire Vicarius prædictus dum decreuit vt dicti Ioannes & Catharina præcedentibus monitionibus requisitis à Concilio Tridentino Matrimonium contraherent per verba de præsenti, quæ verum matrimonium efficiant, & ne aliud celebrarent sub censuris & pœnis: ex quo videtur colligi, dictũ

Vicarium

Vicarium pro certo tunc temporis habuisse per illa verba, de quibus suprà, sponsalia tantùm fuisse contracta, cùm iubeat deinde eos Matrimonium per verba de præsenti celebrare, non est enim præsumendum voluisse illos obligare ad iterum contrahendum, si crederet eos iam verè contraxisse.

16 Verùm his non obstantibus contrariam sententiam, immò quod verba de futuro, *habebo te in vxorem*, vel *promitto quod non habebo aliam in vxorem quàm te*, vel *non accipere aliam in vxorem nisi te*, faciant verum Matrimonium de præsenti contractum, verior videtur, quia verba illa, *habebo te in vxorem*, significant executionem, & verum Matrimonium efficiunt, *cap. si quis diuinis*, 30. *q.* 5. tum quia in materia obligationum, si non destinatur dies in contractu, incontinenti obligatio contrahitur, *l. in omnibus, ff. de regul. iuris*; tum denique, quia id ipsum plures sustinent non contemnendi Auctores.

17 Menoch *d. lib.* 3. *pres.* 3. *num.* 8. ibi: *Octauus casus est quando vir dicit, promitto quod non habebo aliam in vxorem nisi te, vel quàm te; hoc casu dicitur contractum Matrimonium. Ita post Specul. & Ioan. Andr. docuit* Abb. *in d. cap. ex parte, num.* 8. *de sponsal. & ibidem Prap. n.* 6. *testatur communem esse opinionem*, Alex. *cons.* 52. *n.* 4. *& in cons.* 153. *n.* 3. *lib.* 5. Barbat. *in cons.* 6. *col.* 4. *lib.* 1. Syluest. *in sum. verb. Matrimonium* 10. *Vngarel. in addit. ad Angel. in verbo Matrimonium, illat.* 2. *num.* 12. Ias. Dec. & Curt. iun. *in l. actione, C. de transact.* Alciat. *d. resp.* 3. *num.* 5. *vers. tamen contrarium*, & Couar. *in epit. de sponsal.* 2. *p. cap.* 4. *n.* 4. Rot. Roman. 2. *p. nouiss. decis.* 43.

18 Seraphin. Rotæ *decis.* 270. ibi: *Cùm ex communi sententia Doctorum verba illa, Promitto me non accipere aliam in vxorem, iuncta responsione mulieris consentientis, importent matrimonium de præsenti*, Ioan. Andr. Card. Abb. & Præpos. *in cap. ex parte, de sponsal.* Ias. *in l. actione, num.* 4. *de transact. & ibidem* Dec. *& Præpos. Alex. de Neuo cons.* 8. *n.* 4. Ioan. Bapt. Ferret. *cons.* 79. *num.* 8. Cou. *in epit. cap.* 4. §. 1. *n.* 6. *quam opinionem tenuit Rota, vt per* Caputaq. *decis.* 63. *lib.* 1. *& licèt multi per eundem* Cou. *allegati, & ipsemet teneat contrarium, tamen noluerunt Domini recedere à communi sententia, maximè in hoc casu, in quo plura concurrant, vt per informantes, & præsertim tractatus per eosdem testes probatus*, &c. Cuius decisionis casus videtur multùm similis huic de quo agimus, in eo etiam concurrit responsio Catharinæ acceptantis, vt suprà diximus.

19 Eadem Rota *in Colimbriensi Matrimonij*, 14. *Decembris* 1615. apud Farin. *dec.* 772. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* ibi: *Nam etiam verba illa, promitto aliam non ducere, iuncta responsione mulieris consentientis, inducunt promissionem affirmatiuam, iuxta communem, de qua* Præpos. Alex de Næuo, Ferret. *& alij, quos refert* Card. Seraph. *d. dec.* 270. *n.* 1. Menoch. *plures congerens præs.* 3. *num.* 8. *lib.* 3. *& hanc Rota approbauit, vt apud Seraph. d. dec.* 270.

20 Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 2. *c.* 9. *num.* 3. post aliorum sententias relatas, pro constanti tenet & sequitur quod illa verba de futuro, *habebo te in vxorem*, faciunt verum Matrimonium de præsenti, vt patet ibi: *Mihi autem verius semper visum est, eam formam, habebo te in vxorem, vel prouidebo tibi vxori, licèt non addatur particula, ex nunc, aut alia similis, verum efficere Matrimonium, Innoc. in d. cap. ex parte, de sponsal.* Host. *in sum. de sponsal. §. qualiter contractus, numero* 13. Card. Abb. *ibidem, num.* 3. 6. *&* 7. Turrecr. *in cap. si quis diuinis*, 30. *q.* 5. Anton. de Butrio *in dict. cap. ex parte, num.* 10. Petr. Gregor. *syntagm. lib.* 9. *cap.* 5. *in princ.* Cou. *loco citato, fatetur esse communem.* Et ratio est, quia verbum *habebo*, denotat executionem, vt idem Basil. *ibidem numero* 5. ostendit, dicens: *Quod sic ostendo expensa, & considerata ratione verbi habendi, vt optimè ibi* Abb. *n.* 7. *nam habere pro legitima vxore, non denotat initium contractus, siue non est idem atque contrahere, sed denotat executionem matrimonij; haberi enim, & tractari pro legitima vxore non potest nisi qua iam vxor est*: idem antea dixerat Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 3. *n.* 3. Vnde si ex istorum sententia verba illa, *te habebo in vxorem*, Matrimonium de præsenti contractum efficiunt, quia verbum, *habebo*, denotat executionem, quantò magis executiua sunt verba à contrahentibus prolata in acto celebrandi matrimonij, vt videre est ibi: *Estan determinados à casarse vno con el otro, porque para ellos se dieron palabras, y se reconoce de ambas partes obligaciones de executarlas*, &c. & ibi: *Tambos pedieron y suplicaron à su merced les apremio y compela a la execution y cumplimiento deste contrato, que desde luego hazen y otorgan en la mejor forma que de derecho lugar aya.* Quid clarius.

Et in omni euentu contrariæ sententiæ assertores, 21 & omnes ferè hac de re agentes, eam intelligunt nisi ex coniecturis appareat voluisse contrahentes per ea verba Matrimonium, vel sponsalia inire, veluti si de hoc tunc temporis agebatur. Ita Cou. *d. p.* 2. *de spons. c.* 4. *n.* 3. *cum seqq.* Menoc. *d. lib.* 1. *pres.* 3. *n.* 2. Sanch. *d. lib.* 1. *disp.* 19. *n.* 7. Gutier. *de Matrim. d. c.* 3. *num.* 13. Basil. Pont. *d. lib.* 2. *c.* 11. Rota *decis.* 121. *num.* 22. *part.* 1. *diuersor.* Coniecturæ autem plures ab eisdem referuntur, quæ nostro casui accommodatæ ostendunt prædictos contrahentes matrimonium per verba de præsenti celebrasse.

Prima, si sponsalia præcesserint, Gutier. *d. c.* 3. *n.* 11. 22 *vers. tandem, & n.* 13. *vers. intelligendum, &* Canon. *lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 36. *vers. vlt.* Sanch. *d. disput.* 19. *n.* 7. Seraph. *d. dec.* 270. *n.* 2. Rota *d. dec.* 121. *num.* 23. Quod autem in præsenti casu sponsalia præcessissent, fatetur ipse Ioannes de Peregrina.

Secunda, si tunc temporis de matrimonio contra- 23 hendo agebatur, quia huiusmodi tractatio esset sufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium. Ita Palud. Verac. & alij, quos refert Sanch. *d. lib.* 1. *disp.* 19. *n.* 7. ibi: *Vt si de hoc tunc temporis tractabatur, & disp.* 18. *n.* 4. ibi: *Item attendendum est de quo tunc temporis tractabatur; si enim de matrimonio verba dubia, dicendum est constituere matrimonium, & si de sponsalibus sponsalia*, vt colligitur *ex cap. intelligentia, de verbor. signif.* &c. per eadem ferè verba idem tenet Gutier. *d. cap.* 3. *n.* 14. Rot. *d. decis.* 121. *n.* 23. *p.* 2. *diuers.* Quod autem tunc temporis tractabant hæ partes de matrimonio contrahendo, satis ostenditur tum ex confessione dicti Ioannis de Peregrina asserentis se & dictam Catharinam quando comparuerunt in præsentia Vicarij cum duobus testibus, iam determinatos fuisse Matrimonium contrahere: tum quia dictus Ioannes petierat à Vicario Generali vt dignaretur dispensare in monitionibus à Concilio Trid. petitis, quæ petitio insinuat contrahentes agere de matrimonio, cùm ad sponsalia celebranda huiusmodi monitiones necessariæ non sint: tum denique, quia Ioannes & Catharina dicta verba in præsentia Vicarij generalis, & testium duorum protulerunt, cùm certum sit illos eorum præsentiam non requisituros, si sponsalia tantùm contrahere intentassent.

Tertia. Si subsequuta fuit traductio ad domum, ac 24 tractatus sponsæ tanquam vxoris, & copula carnalis, quæ certissimè arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de præsenti. Ita Alex. *d. cons.* 152. *sub num.* 4. Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 1. *num.* 6. Gutier. *d. cap.* 3. *n.* 10. Basil. Pont. *d. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 9. Rota *d. decis.* 121. *num.* 23. Et licèt hi Doctores non requirant omnium

concur

concursum, sed quidam tractatum, alius copulam, alius v sū traductionem etiam non solemnem exigant, nihilominus in casu præsenti omnia verificantur, quia dictus Ioannes Catharinam exinde vt vxorem tractauit, ad domum traduxit, & ea nocte illam carnaliter cognouit.

25 Vlterius hæc secunda opinio magis certa & inconcussa remanet, si bene considerentur verba, quæ ipsi contrahentes dixerunt, cùm Vicarij generalis præsentiam inspexerunt, & coram eo comparuerunt, videlicet: *Estamos determinados a casarnos, porque para ello nos hemos dado palabras y reconocemos obligaciones de executarlas*, &c. quæ verba præcisam denotant deliberationem contrahendi matrimonium per verba de præsenti: quia verbum *determinados*, significat omnimodam deliberationem, & animi resolutionem, ac voluntatem: determinare enim idem est quod certò exprimere, & definire *l. fin. ff. de iustit. & iure*, Brisson. & Caluin. *verb. determinare*: & aliud verbum subsequens, *a casarnos*, insinuat deliberationem fuisse ad matrimonium per verba de præsenti contrahendum, Didac. Perez *l. 2. gl. 2. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Azeued. *l. 5. 6. & 7. tit. 1. lib. 5. noue Recop.* Et verba simul iuncta, *Estamos determinados a*
26 *casarnos*, idem operantur perinde ac si dicerent, *Volamus contrahere Matrimonium*, quæ verba demonstrant Matrimonium, non sponsalia, celebrandum, vt per Basil. Pont. *d. lib. 11. c. 9. n. 8.* ibi: *At ego cum hac secunda sententia conuenio, addo tamen etiam illis verbis, volo ducere, contrahere, accipere etiam, matrimonium celebrare, non sponsalia*, &c. Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. num. 27.* Gutier. *d. c. 3. n. 10.* Rota *d. decis. 121. n. 12. & 13. p. 1. diuers.* & apud Farinac. *decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. alias p. 4. recent.* ibi: *Contrarium fuit resolutum; nam verba instrumenti clara sunt, quod conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur, quod præstarent consensum per verba de præsenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur, & tamen cum ista verba, vis, & volo accipere, adaptari possint tam ad contractum sponsalium, quam ad Matrimonij, ex adiunctis, & circumstantiis interpre-*
27 *tatio capienda est*, Corn. *d. cons. 91. n. 9.* *Nulla enim sunt verba formalia Matrimonij, sed sufficit quoquo modo vt consensus exprimatur, c. sufficiat, 27. q. 2. c. tua, de sponsal. l. nuptias, ff. de regul. Iuris*, Card. *in d. Clem. vnic. n. 16. in fine*, Mandol. *in addit. ad allegation. Lapi 36.*
28 *in verb. Verba non sunt necessaria. Quando autem hæc verba, Volo accipere in vxorem, proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij*, Butr. *in d. c. ex litteris*, Card. *in d. Clem. vnic. n. 16. vers. solutio, idque efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operantur vt verba dubia intelligenda sint de Matrimonio*, &c.

29 Deinde pro hac parte, quæ tenet Matrimonium per illa verba contractum fuisse, facit quod testes instrumentales vnanimiter deponunt ipsos contrahentes interrogatos fuisse à Vicario generali de mutuo eorum consensu, in quo visus fuit Parochi officium agere velle in illo actu, iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess. 24. de reform. matr. c. 1.* ibi: *Viro & muliere interrogatis*, & cùm deinde post dictam interrogationem factam in apparatu matrimonij, contrahentes dicta verba protulissent, & post ea prolata, & matrimonium celebratum, traductio ad domum, & copula carnalis subsequeretur, quis dicet aliud quàm Matrimonium per verba de præsenti contractum fuisse: eo maximè, quia tertius quidam testis de interrogatione prædicta deponit, affirmatque Matrimonium contractum fuisse per verba de præsenti, & conducit declaratio ipsiusmet Vicarij generalis idem attestantis.

Denique in dubio potiùs præsumere debemus Ma- 30
trimonium contractum fuisse, quàm sponsalia, Ita Menoch. *d. lib. 2. præs. 3. n. 9.* ibi: *Nouus, & vltimus casus est, quando verè sumus in dubio, hoc sanè casu præsumitur Matrimonium potiùs quàm sponsalia. Ita Butr. in d. c. ex parte, n. 10. vers. quandoque proferuntur verba dubia, de sponsal.* Lap. *alleg. 56. n. 14.* &c. Et in dubio in 31
Matrimonij fauorem proferenda est sententia, *c. ex litteris, de probat. cap. fin. de sentent. & re iudic.* Lap. *d. alleg. 56. n. 14.* Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. n. 5.* Basil. Pont. *d. c. 8. num. 15.* Gutier. *d. c. 2. n. 16.* vbi *n. 18. in fine*, sic ait; *Quod si de intentione contrahentium constare nequit, &* 32
res dubia sit, iudicandum est in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam, sed si hæc non adsit, & sit dubium omnino, in tali dubio pro matrimonio est iudicandum in vtroque foro, &c. & melius *n. 19.* ibi: *Quod* 33
adeò procedit, vt opinio singularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium sustinentis præferri debeat opinioni plurium impugnantium, nisi textui aperto innitantur, iuxta doctrinam Host. in sum. de cognat. spirit. sup. verb. aliter, Doctores in rub. de sponsalib. Barbat. cons. 6. n. 2. vol. 1. Anton. Gabr. tom. 2. commun. opin. fol. 95. col. 2. in vers. opinio huius Doctoris, Menoch. plura referens lib. 2. præs. 71. n. 30. cum seqq. Anton. Cuoch. lib. 5. instit. moral. tit. 11. n. 157. Nauar. in man. latino, c. 17. n. 287. Sanch. plures allegans de Matrim. lib. 1. disp. 18. numero 7. &c.

Ex quibus patet responsio ad contraria suprà adducta, & sic fuit iudicatum à dicto D. meo Coniudice die 8. Augusti 1644.

Calciaten. Canonicatus.

Prouisio facta per Episcopum in suo turno, an dicatur spectare ad suam liberam collationem? Et an, & quando Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint beneficio alternatiuæ.

VOTVM XCV.

1 *Casus contingentia, & n. 3.*
2 *Concordia à Sede Apost. confirmata, inita inter Episcopum, & Capitulum Calciaten. refertur.*
4 *Alternatiua antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & sic extendebatur ad beneficia simultanea, & non libera collationis.*
5 *Alternatiua moderna à Sixti V. tempore solum comprehendunt beneficia, quæ ad liberam dispositionem, seu, præsentationem Episcopi spectant.*
6 *Alternatiua acceptata per Episcopum Capitulo olim proderat, non sic hodie.*
7 *Prouisiones Canonicatuum in Ecclesia Calciaten. referuntur iuxta temporum diuisionem factæ.*
8 *Paria sunt non esse, & esse sine effectu.*
9 *Gonz. dicti distinctio refertur.*
10 *Turnus non tollit communionem in collatione, sed diuidit exercitium.*
11 *Prouisiones omnes turnatim ex vi concordiæ tam ab Episcopo, quàm à Capitulo factæ habentur tanquam simultaneæ, & coniunctim factæ.*
12 *Fratres plures si diuidant inter se comitatum, & separatim vnusquisque iurisdictionem exerceat in portione sibi contingente, non intelliguntur disiunctim*

disiunctim quidpiam agere respectu ipsius iurisdictionis.

13 *Domus si in partes locetur in vtilitatem domini, non ideo desinet esse eadem domus.*

14 *Senatorum tribunal si gratiâ commodioris expeditionis diuidatur in diuersas domos, siue aulas, talis diuisio non facit diuersum Senatum.*

15 *Interpretatio mentis conseruatiua simultaneè capienda.*

16 *Claus.* Saluis reseruationibus, & affectionibus Apostol. *stante, id nullo casu intrat alternatiua.*

17 *Concordia præsupponit præexistentiam vsus alternatiuæ.*

18 *Papa nunquam facere ex certa scientia videtur, nisi id exprimat.*

19 *Concordia non inducit nouam dispositionem concedenda alternatiua.*

20 *Prouisio beneficiorum simultanea, Episcopali Sede vacante, spectat ad Capitulum iure proprio, aliàs ad Papam spectat.*

21 *Dispositio qualibet declaratur per obseruantiam.*

22 *Obseruantia multum defertur in interpretandis constitutionibus.*

23 *Contradictor legitimus non est prouisus ab Ordinario ad impediendam prouiso Apost. immissionem in possessionem beneficij vacantis in mense reseruato.*

24 *Protestatio in ipso actu capta possessionis facta operatur, vt illa non sit manutenibilis.*

25 *Protestatio declarat consensum abesse ab animo.*

26 *Possessio turbida, & offuscata non est manutenibilis.*

27 *Possessio vigore prouisionis ordinaria capta de beneficio reseruato, dicitur infecta.*

28 *Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reseruatione.*

29 *Manutentio non est danda quando constat de improbitate & vitio possessionis.*

30 *Leges & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem.*

31 *Possessio, qua liti causam dedit, non est manutenibilis.*

1 CVm Episcopus vti caput, & Canonici vti membra constituant in Ecclesia vnum corpus, *c. nouit, de his qua fiunt à Prel.* ideo ad Episcopum & Capitulum simul spectat prouisio præbendarum in Cathedralibus Ecclesiis, quæ ideo dici solet simultanea, quia simul & coniunctim ab Episcopo & Capitulo facienda est, vt habet communis Doctorum sententia, & tenet sacræ Rotæ Romanæ firma, & inueterata resolutio, constatque ex infinitis propemodum decisionibus à me citatis de *Canonicis, & Dignit. q. 14. n. 2.*

2 Verùm cùm inter Episcopum ex vna parte, & Capitulum ex alia, super huiusmodi simultaneis prouisionibus quamplurimæ, & diuersæ lites orirentur, seu verti & oriri formidarentur, partes ipsæ cupientes litium anfractus euitare, & laboribus, ac expensis parcere, ad certam concordiam, & conuentionem in aliquibus Ecclesiis deuenerunt, prout reperi deuentum fuisse in Calciatẽsi, vt scilicet diuideretur exercitiũ istius iuris prouidendi simultaneè & coniunctim inter Episcopum, & Capitulum, aut per turnum, aut per genera beneficiorum, vt scilicet Episcopus conferat vnum, & Capitulum conferat aliud genus, seu alium turnum. Et nuncupatim in dicta Ecclesia Calciatensi deuentum fuit ad concordiam & conuentionem sic vt sequitur factam. *Quo autem ad prouisiones vacantes aliarum Dignitatum & Canonicatuum, ac dimidiarum Portionum dicta Ecclesia Calciaton. faciẽdas, quod deinceps in huiusmodi Ecclesia Calciaten. Episcopus, & eius in Episcopatu successores, necnon Decanus, & Capitulum prædicti simul, & coniunctim de huiusmodi vacatione, siue per obitum, siue alias quomodocumque, & in quocunque mense, siue ordinario, siue alternatiuo, aut alias vacans prouidere deberent; ita quod dictus, & pro tempore Episcopus Calciaten. primò, & deinde Decanus, & Capitulum prædicti, sicque alternatim inciperent, videlicet hoc modo, quod turnus inciperetur ab Episcopo in Dignitatibus, & Canonicatibus, & dimidiis portionibus dicta Ecclesia Calciaten. dictusque Episcopus de vna Dignitate prouideret, similiter Decanus & Capitulum de alia prouideret, & sic de Canonicatibus & dimidiis portionibus intelligeretur, ita quod qualibet vacatio, videlicet de Canonicatibus, Dignitatibus ac præbendis, necnon dimidiis portionibus suus turnum haberet, ac quilibet turnus esset de per se, nec vnus alteri, nec alter alteri cum alia se immisceret, & sic tres turni esse deberent, quodque si Episcopus, & successores sui prædicti aliquam Dignitatem in personam Canonici, seu dimidij portionarij, vel è conuerso Canonicatum in Portionarium, aut quamlibet ex dictis Dignitatibus, Canonicatibus, & dimidiis portionibus in aliquam personam, taliter quod per assecutionem secundi primum vacaret, insuperque dictus Episcopus liberè prouidere posset per seipsum absque Capitulo prædicto de Dignitate, Canonicatu, seu dimidia portione per sic promissum vacante persona sibi beneuisa, & quod idem Decanus & Capitulum in suo turno ita facere possent, & si per prouisionem à dictis Decano & Capitulo faciendam aliqua Dignitas, seu Canonicatus, vel dimidia portio vacaret, illos seu illas persona beneuisa etiam absque dicto & pro tempore existente Episcopo Calciaten. prouidere possent, necnon toties quoties Episcopus, & successores prædicti, aut Decanus, & Capitulum prædicti de aliqua Dignitate seu Canonicatu, vel dimidia portione cuicunque persona prouiderent, & si super prouisione huiusmodi aliqua lis foret, etiamsi talis prouisus cum titulo, seu aliqua parte fructuum, vel pensione respectu cessionis facienda remaneret, illa talis prouisio suum sortitam esse effectum non intelligeretur quantum ad complementum turni.* Quæ quidem concordia, conuentio, & transactio fuit à Sanctæ mem. Greg. XIII. confirmata *nono Kalend. Octobris, anno 11.* cum clausula, *saluis reseruationibus, & affectionibus Apostolicis.*

Postmodum in vim dictæ concordiæ, conuentionis, & transactionis Episcopus, & capitulum, quilibet in suo turno cum præfata diuisione prouiderunt Dignitates, Canonicatus & dimidias portiones, prout eas vacare contigerat. Denique cum de anno 1641. per obitum D. Gasparis de Melgar de mense Augusti, Episcopo alternatiua gaudente, vacaret Canonicatus in dicta sancta Ecclesia Calciaten. Episcopus de illo vti de vacante in suo turno & mense alternato prouidit Don Ioannem de Sandin, & illico ei collationem fieri, & possessionem dari iussit. Papa verò de eodem vti de vacante in mense Apost. prouidit Don Petrum de Vxea & Manrique: sed orta inter huiusmodi prouisos lite & controuersia super suarum prouisionum validitate, fui consultus, & coactus respondere pro veritate, & pro prouiso Apost. respondendum esse dixi. 3

Præsentis dubij resolutio pendet ab alterius decisione, quo quæri solet, an prouisio facta per Episcopum in suo turno dicatur spectare ad eius liberam collationem, vt sit locus alternatiuæ ad fauorem ipsius Episcopi? Et pro faciliori illius resolutione præsuppono olim alternatiuam antiquam non fuisse restrictam ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sed ea gaudere etiam potuisse Capitula Cathedralium, siue collatio esset simultanea inter Episcopum & Capitulum, 4

siue

siue fuissent diuisi menses Ordinarij ex concordia inter
Episcopum & Capitulum, quo tempore attento lo-
quuntur & procedunt decisiones Achillis de Grassis,
& Putei, quarum meminit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel.*
glos. 42. n. 3. cum seq. Et sic alternatiuæ de illo tempore
extendebantur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ
collationis, quarum verba erant huiusmodi. *Vt de qui-*
buscunque beneficiis ad tuam vnà cum dilectis filiis Ca-
pitulo ipsius Ecclesiæ collationem, prouisionem, præsen-
tationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem,
5 &c. teste Gonzal. *glos. 45. n. 24.* Hodie verò, & postquã
Sixtus V. ad Pontificatus apicem assumptus fuit, & sic
in modernis alternatiuis, & regulis declaratum fuit in-
trare solùm alternatiuã in beneficiis, quæ ad liberã dis-
positionem, seu præsentationem Episcopi spectarent, &
ex eo tempore in eis reperiuntur addita verba illa, *nec*
etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitu-
lorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus, vt refert
Gonzal. *glos. 45. n. 25.* & vtrumque clarius dixit idem
6 Gonzal. *glos. 24. n. 48.* ibi: *Item quia quamuis olim al-*
ternatiua acceptata per Episcopum prodesset etiam Ca-
pitulo, vt insimul cum Episcopo posset prouidere in men-
sibus alternatiuis, Calderin. *cons. 22. de prabend.* Put.
decis. 88. incipit, *in vna Tyrasson. lib. 3.* Achilles *decis. 3.*
de prabend. Simonet. *de reseru. q. 71. à n. 3.* Hieron. Gabr.
cons. 197. n. 2. lib. 1. Rota *decis. 11. lib. 3. p. 3. diu. Ho-*
die verò quamuis Episcopus acceptet alternatiuam, &
quamuis beneficia sint simultaneæ collationis, & collatio
fit diuisa per menses, alternatiua Episcopi non prodest
Capitulo, vt fuit resolutum in vna Salmantina Alterna-
tiuæ, 27. Nouembris 1581. coram Robusterio, & in Lu-
nensi Sarzanensi Canonicatus, 13. Octobris 1598. coram
Illustrissimo Card. Seraphino, &c.
7 Iuxta quam temporum diuisioné sunt accipiendæ nõ-
nullæ prouisiones Canonicatuũ & portionũ in sancta
Ecclesia Calciat. vacantium, & per Episcopũ seu Capi-
tulũ illius factæ, videlicet de mẽse Aprilis anni 1671.
& de mense Februarij 1573. & de mense Augusti 1574.
qui erant alternati, expeditæ fuerunt secundũ alternati-
uas antiquas: nõnullæ verò deinde factæ fuerunt secun-
dùm modernã alternatiuã, postquã etiam Episcopis ea
gaudentibus, semper Papa prouidet in suis octo mensi-
bus, vt accidit tẽpore Episcopi Don Petri Gonzalez de
Castillo, vacante quodam Canonicato Calciaten. mense
Augusti 1614. de quo Dominicus de Mendiola à Papa
prouisus fuit, & de illo pacificam accepit possessionem:
item de tempore Episcopi Don Michaëlis de Ayala va-
cauit portio de mense Octobris anni 1631. de qua à
Sũmo Pontifice prouisus etiam fuit D. Christophorus
de Aguirre. Aliæ verò, si quæ factæ fuerũt per Episcopũ
vel Capitulum in mensibus alternatiuis, effectum sorti-
tæ non fuerunt, proinde de illis, quoad hoc, non est
habenda ratio, quia paria sunt non esse, vel carere effe-
ctu. Surd. *decis. 51. n. 21. & 22. & cons. 3. à n. 8. & cons.*
179. à n. 49. Marc. Anton. *var. lib. 3. resol. 61. n. 24.*
8 Restat modò videre, an Episcopus & Capitulum in
suis turnis gaudere possint alternatiuæ beneficio, vigore
dictæ concordiæ, non obstante quod hodie in modernis
alternatiuis solum illa concedatur, vt vidimus, in bene-
ficiis quæ ad liberam prouisionem, seu præsentationem
Episcopi spectant. In quo dubio Gonzal. *glos. 45. §. 1. à*
n. 12. qui loquitur stante concordia inter Episcopum &
Capitulũ inita, & auctoritate Apostolica cõfirmata, ha-
bẽtes vicissim per turnos diuisas collationes beneficio-
rum vacantiũ in suis mẽsibus ordinariis, distinguit hoc
9 modo. *Aut quæritur si Episcopus in casu proposito potest*
simpliciter, & absolutè frui alternatiua, perinde ac si tale
beneficium semper esset liberæ collationis, & in omnibus
vacationibus contingentibus in sex mẽsibus ordinariis vi-
gore alternatiuæ, & tunc procul dubio dicendum dicit
quod non: tum quia tam in alternatiuis, quàm in regulis
conceditur duntaxat Episcopis alternatiua commodum in
beneficiis spectãtibus ad liberã illorum collationem, vt su-
pra dixi, tum etiam quia si Episcopus gauderet alternati-
ua, sequeretur quod esset auferendum Capitulo ius confe-
rendi in duobus mensibus ordinariis, videlicet Martij &
Septembris, qui menses mediante alternatiua, ex ordina-
riis efficiuntur Apostolici: sequeretur etiam inconueniens,
quod Episcopus, qui non potest prouidere, nisi alternis
vicibus cum Capitulo, cum omnimoda paritate & æqua-
litate prouidere posset in quatuor mensibus Februarij,
Aprilis, Augusti & Octobris, liberè in omnibus vacatio-
nibus quæ contigissent, in quibus Capitulum habet manus
ligatas, obstante reseruatione & postea in duobus mensi-
bus Iunij, & Decembris, qui semper sunt Ordinarij,
posset idem Episcopus similiter prouidere alternatiuè cum
Capitulo, & hac via locupletaretur cum iniuria & iactu-
ra Capituli, quod non licet, ex vulgatibus per me citatis
de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 139. n. 1. cum aliena
enim iactura scienter locupletari dolosum est, *l. 1. §. an*
in pupillum, ff. de positi. Ego *citato loco. Aut quæritur*, in-
quit idem Gonzal. *vbi sup. n. 13. An Episcopus quando*
est in turno, duntaxat possit gaudere alternatiua, cum ipse
solus conferat sine consilio, consensu, vel interuentu alte-
rius, & in hoc casu tenet ipse affirmatiuam partem, quod
scilicet intret alternatiua acceptata, & allegat pluries
fuisse in sacra Rota decisum, præstatque rationem, quia
Episcopus quando est in turno, stante dicta diuisione, ha-
bet liberam collationem, & beneficium pro illa vice dici-
tur liberæ collationis, ex quo solus ipse confert.
Sed hæc ratio pace tanti viri non videtur cõcludere, 10
quia in essentia, & ex primæua natura actus prouisiones
sic factæ non possunt dici liberæ, quia turnus non tollit
communionem in collatione, sed diuidit exercitiũ tan-
tum, Collect. *in c. querimoniam, n. 3. de iurepatron.* quæ
quidem diuisio exercitij istius iuris inter Episcopum, &
Capitulũ, aut per turnũ, seu per genera beneficiorum, vt
scilicet Episcopus cõferat vacãtes in vno turno, & Ca- 11
pitulũ in alio, nõ tollit quin omnes istæ prouisiones, tã
ab Episcopo quàm à Capitulo factæ habeãtur tãquam
simultaneæ, & coniunctim factæ: nã licèt exercitiũ sit
diuiduum, non est tamen diuiduum ius istud potestatis,
Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 1. n. 235.* præcipuè *n. 139.*
Ego *in d. tract. de Canon. & dignit. c. 14. n. 4.* & desũpti
ex Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 21. n. 29.* vbi *n. 30.* quoddã
simile adducit de pluribus fratribus diuidentibus inter
se Comitatum, qui etiãsi separatim exerceãt iurisdictio- 12
nẽ in portione sibi contingente, non tamen intelligitur
disiunctim quidpiã agere respectu ipsius iurisdictionis,
quæ est indiuidua, adeo vt si alter delinquat in territo-
rio alteri assignato, nõ possit per eum puniri, cũ propter
indiuiduitatẽ huiusmodi par in parẽ nõ habeat imperiũ,
ex doctrina Bart. cẽsuit Rot. *corã Seraph. dec. 980. n. 11.*
Idque aliis similibus probatur; nam si domus in 13
partes locetur, quod nonnunquam in vtilitatem domi-
ni fieri solet, *l. Caius 88. §. fin. ff. de legat. 2.* ibi: *Sed quia*
facilius conductorem inueniret, per duas partes locabat,
&c. non ideo ob talem diuisionem desinit esse eadem
domus, *l. planè 34. §. 1. ff. de legat. 1.* ibi: *Nam &*
pars fundus rectè appellatur, l. si quis duas, §. planè, ff.
communia præd. cum aliis, quæ ibi notant Bald. & Do-
ctores, Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt.*
lib. 3. solut. 2. col. 2. num. 6. fol. 23. Anton. Gom. *tom. 2.*
variar. cap. 10. num. 2. & conducit optimus text. *in*
l. inter tutores 37. ff. de administr. tutor. ibi: *Nam* 14
diuisio tutelæ, quæ non iuris, sed iurisdictionis est, mo-
dum administrationis facit, &c. Deinde si Senatorum
tribunal gratiã commodioris expeditionis negotio-
rum, in diuersas domus, siue aulas diuidatur, non
ideo ista aularum separatio facit diuersum Senatum,
sed apud omnes Senatores adhuc tota iurisdictio in so-
lidum remanet, *l. si vt proponis, C. quomodo & quando*

index, *l*.1.*ff. de officio Consul.* vbi Bald. *num.*1. *in fin. ff. de senator.* Felin. per text. *ibi in c. prudentiam*, §.1.*n*.4. *ff. de officio deleg.* Grammat. *consil*.66. *n*.2. Vincent. de Franchis *decis*.252.*n*.7. Menoch. *cons*.711.*num*.54. Valenz. *cons*.94. *n*.14. *cum seqq. tom*.1. Solorzan. *de Indiarum gubernat. tom*.2.*lib*.4. *c*.3.*ex n*.72. Et facit do-
15 ctrina Lotterij *d. q*.51. *n*. 33. quod vbicunque potest capi interpretatiu mentis conseruatiuæ simultaneæ, ea omnino est capienda, vt actus valeat, iuxta regulam *l. quoties, ff. de reb. dub.* Vnde infero, adhuc stante concordia & diuisione simultaneæ per turnos, verificari clausulam conditionalem, de qua in prouisione D. Petri, ibi, *dummodo collatio & prouisio pertineat Episcopo & Capitulo coniunctim*, quia iuxta suprad.cta adhuc necessariò habenda est tanquam simultanea, & coniunctim facta, licet sit turnalis, & maxime quia supplicantes in concordia simul & coniunctim prouidere referunt, stante alternatiua.

16 Et quicquid sit, certum est quod stante clausula illa in fine confirmationis Apost. apposita, *Saluis reseruationibus & affectionibus Apost.* in nullo casu intrat alternatiua, nec Episcopus eius commodo gaudere potest, Mohedan. *decis*.23.*n*.1.& 3. *de præbend.* Gonzal. *d. glos*.45. §.1. *num*.6 .68. & 74. *vers. secundus casus*, Gregor. XV. *decis*.95. *num*.7. *in fin.* & *decis*.314. *n*.4. & 5. Ego *de clausul. vsufrequent. clausul*.114.*n*.3. licèt Nicol. Garc. *de benef. part*.5.*c*.1.*num*.726. contrarium tenuerit, sed melius veritatem agnoscens, ab ea opinione, quam prius defenderat, recessit *in addit. ad dict. num*.127.

17 Non obstat, quod illa præseruatiua clausula reseruationum & affectionum Apost. videtur intelligenda de illis reseruationibus præter in ea confirmatione expressis, in qua reperitur mentionem fieri de vacationibus in quocunque mense, siue ordinario, siue alternatiuo succedentibus, & sic videbatur insinuari, aut saltem præsupponi, concordiam comprehendere menses alternatiuos, illosque ea stante pertinere ad Episcopum. Quia respondetur eam suppositionem præsupponere præexistentiam vsus alternatiuæ in Episcopo quoad beneficia huiusmodi simultaneæ prouisionis vigore præcedentis gratiæ, quia nisi eam petierit, & obtinuerit, Papa nullum illius vsum concedit in dicta confirmatione. Cum ergo de illo tempore initæ concordiæ, & obtentæ confirmationis Apost. alternatiua acceptata prodesset Capitulo, illaque extenderetur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis, nil mirum, si illa clausula non comprehenderat reseruationes ratione mensium in eadem confirmatione expressas, sed saluaret eas tantum, quæ obueniunt ratione personæ. Verùm cum postea, & iuxta modernas alternatiuas ea Episcopo concessa non prosit Capitulo in beneficiis simultaneæ collationis, nec illa tam Episcopus, quàm Capitulum gaudere valeant, prout nec gaudere potest Episcopus Calciatensis, absurdum esset dicere dictam clausulam non saluare illas reseruationes ratione mensium, sicut & ratione personarum pro tempore succedentes, quia expressio mensium alternatiuorum, vt suprà dixi, præsupponit concessionem præcedentem de alternatiuæ vsu, qui iam existere non poterat in persona Episcopi respectu beneficiorum, quæ non sunt eius liberæ, sed simultaneæ collationis in moderna forma, qua nunc omnes alternatiuæ concedi solent.

18 Minùs obstant Rotæ decisiones *in Salmantina alternatiua, & Salmantina Portionis, & in Colimbriensi Canonicatus*, quarum meminit Gonzal. *d. glos*. 45. *n*. 73. in quibus videtur decidi, stante huiusmodi concordia inter Episcopum & Capitulum, intrare alternatiuam. Quia loquuntur, vt ipse Gonzal. aduertit, eo casu quo dicta concordia per Sedem Apost. ex certa scientia confirmata fuerit: cùm ergo in nostra confirmatione non adsit illa clausula, nec eam facere ex certa scientia Pontifex exprimat, confirmationi inesse non est dicendum, glos. *verb. literarum, in fin. c. statutum, in princ. de rescriptis in* 6. Rota *decis*.192. *n*.3. *p*.1. *recent.* Ego *in collect. ad cap. cùm dilectam*, *num*. 15. *in fine, de confirmat. vtili.*

Obseruantia autem postquam dictæ modernæ alter- 19
natiuæ concedi cœperunt, & in beneficiis non liberæ collationis Episcopi locum minimè habere declaratum fuit, vacationibus occurrentibus interpretata est deinceps dictam concordiam, & confirmationem non inducere nouam dispositionem concedendæ alternatiuæ Episcopo quoad dicta beneficia simultaneæ collationis, sed facultatem eam retinendi quatenus tunc temporis, post scilicet initam concordiam & diuisionem factam per turnos inter Episcopum & Capitulum, eam habere permissum esset, quæ quidem facultas hodie denegata reperitur, & sic non intrat alternatiua, vt vidimus supra in prouisionibus factis per Sedem Apost. succedentibus vacationibus in mensibus Augusti, & Octobris, qui debebant esse ordinarij, si Episcopi Calciatenses tunc temporis existentes, & alternatiuam habentes ea respectu horum beneficiorum gaudere, & vti possent.

Sicut etiam vidimus in prouisionibus factis à Capi- 20
tulo Calciatensi sede Episcopali vacãte, videlicet vnius Canonicatus ad fauorem Don Petri de Zuniga de anno 1633. & cuiusdam Portionis ad fauorem Licentiati Ozij de anno eodem, & alterius de anno 1632. ad fauorem Licentiati Vergari, & nouissimè alterius ad fauorem Licentiati Merini Marsi. Ex ea ratione, quia diuisio prouisionum per turnos inter Episcopum & Capitulum illarum naturam non immutauit, & sicut antea stante simultanea, prouisio Episcopali sede vacante spectabat ad Capitulum iure proprio, *c. ne sede vac. lib*.6. Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuol. n*.74. *cum seq.* Quaranta *in summa Bullar. verb. Capitulum sede vac. vers. qua conclusio, pag*.138. Ego *d. tr. de Canon. cap*.14.*n*.13. ita post diuisionem factam dicendum erit stante dicta concordia, vt vidimus in exemplis supra relatis; aliàs enim non posset Capitulum prouidere, sed prouisio semper spectaret ad Papam, vt dicitur *in Reg*. 2. *Cancel.* Gonzal. *glos*.51. *n*.53. vbi sic limitat, dummodo non sit simultanea cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertineat.

Quæ quidem obseruantia attendenda est ad huius ne- 21
gotij resolutionem, cum per eam quælibet dispositio declaretur, *c. cùm venissent*, vbi Butr. *n*.12. & 21. & Imol. *n*.19. *de constit.* Cassan. *cons*.45. *n*.144. *cum seqq.* Valenz. *cons*.52. *n*.45. *cum seqq.* Solorzan. *de Indiarum iure, lib*.3. *c*.34. *ex n*.84. Castillo *tom*.3. *de test. c*.31. *n*.75. & in interpretandis constitutionibus illi plurimùm defertur, *l. si de interpret. ff. de legibus, c. cùm dilectus, de consuet.* Aym. *cons*. 244. *n*.6. *vers*. 21. Menoch. *cons*.276. *n*.19. Surdus *cons*.362. *n*.10. Rota *decis*.455. *n*.1. *part*.2. *in posth.* cum aliis per me citatis *lib*.3. *voto* 52. *n*. 43. *cum seqq.* Et sic cùm fuerit interpretatiua dictæ concordiæ, & illius confirmationis, non autem industria noui iuris, sufficit aliquando ita obseruatum fuisse. Crescent. *decis*.1. *de constitut.* Put. *decis*.283. *n*.3. *lib*.1. Seraphin. *decis*.1410. *n*.17. Rota *decis*.497. *n*.5. *p*.2. *in posthum.* quos refero *voto* 47. *n*.49.

Nec obstat quod Ioannes Sandin vigore Ordinariæ 22
prouisionis, & collationis ab Episcopo nulliter sibi factæ possessionem huius Canonicatus acceperit, in eaque se intruserit, quia nihilominus impedimento non esset, quin D. Petrus de Yxca prouisus Apost. immitti in illius possessionem debeat, ex seqq.

Primò, quia prouisus ab Ordinario non est legitimus 23
contradictor ad impediendam prouiso Apost. immissionẽ, & possessionem beneficij vacantis in mense reseruato, Angel. *de legitimo contradict. q*. 15. *n*. 96. *cum seqq.*

Secundò

24 Secundò, quia eo tempore, quo D. Ioannes capitula-
rem possessionem capere intendebat, Capitulum agnos-
cens bonum ius prouisi Apostol. protestatus fuit his
verbis : *Que se la dana sin perjuizio de otro tercero que
mejor derecho tenga por aver vacado dicho Canonicato
en Agosto, que era mes Apostolico.* Quæ quidem prote-
statio in ipso acto captæ possessionis facta operatur
vt illa non sit manutenibilis, ex adductis per Post. *de
manutent. obseru.* 35. *n.* 36. *cum seqq.* Greg XV. *dec.* 332.
25 *num.* 2. ibi : *Possessio data cum clausula, sine praeiudicia
alterius, nullo modo est possessio quasita contra eum pro
quo facta fuit reseruatio,* &c. Nam protestatio declarat
consensum abesse ab animo, Socin. sen. *cons.* 27. *n.* 14.
vol. 3. Aym. *cons.* 114. *n.* 6. *in princ.* Lotter. *de re benefic.
lib.* 1. *q.* 38. *n.* 205. *cum seqq.*
26 Tertiò, quia ob dictam protestationem possessio cum
illa data remansit intricata, turbida, & offuscata, ac pro-
inde non manutenibilis. Caputaq. *decis.* 100. *n.* 1. *p.* 1.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 45. §. 2. *n.* 39. Marescot.
var. resolut. lib. 1. *c.* 22. *à n.* 21. Post. *d. tract. de manut.
obseru.* 49. *n.* 1. *cum seqq.*
27 Quartò, quia dicta possessio est infecta, cùm vigore
prouisionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reser-
uato, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 45. §. 2. *n.* 44. Rot.
28 *coram Duran. decis.* 68. *n.* 3. & 4. Nam collatio inferio-
ris nunquam sustinetur stante reseruatione, Greg. XV.
decis. 153. *n.* 3. Duran. *decis.* 78. *n.* 3. Rota *decis.* 58. *n.* 1.
p. 1. *recent.*
29 Quintò, quia stante euidenti mensis Augusti reser-
uatione, iam constat de improbitate & vitio possessio-
nis, ac proinde non est danda manutentio, *l. improba, ff.
de acquir. possess.* Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 790. Cancer.
30 *var. p.* 3. *c.* 14. *n.* 34. *cum seqq.* Post. *obseru.* 42. *n.* 137. Le-
ges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vitio-
sum possessorem, Valasc. *cons.* 76. *n.* 19. citati à Postio
d. obseru. 42. *n.* 130. aliàs si aliquis in possessione etiam
iniustè defenderetur, daretur occasio delinquendi. Can-
cer. *d. c.* 14. *n.* 56. & via calumniis pateficret, temerarij
fouerentur litigatores, & notoria fieret iniustitia. Scac.
de sentent. & re iudic. gloss. 14. *q.* 19. *n.* 98.
31 Sextò, quia dicta possessio liti causam dedit, & ideo
non est habenda in consideratione ad obtinendam ma-
nutentionem, latè Post. *d. tract. de manutent. obseru.* 17.
n. 44. *cum seqq.* Rot. *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* & coram
Gregor. XV. *decis.* 4. *n.* 2. & *decis.* 569. *n.* 4. & coram
Duran. *decis.* 68. *n.* 3. & 4.

Ex quibus, &c.

Toletana Subsidij.

Subsidium an sit soluendum, deductis oneribus, & redditibus census redimibilis super bonis Ecclesiasticis impositi.

VOTVM XCVI.

1 Extrauag. vnic. §. ratione æris alieni, de decim. *ponderatur.*
2 *Papa non solùm decimas, sed etiam quacunque alia iura Ecclesiarum, & fructus capere potest ad tempus, quandiu necessitas iusta durat.*
3 *Decimas pro mensura necessitatum concedere solent Pontifices Principibus Christianis.*
4 *Decima Papalis qua dicatur?*
5 *Papa respondendo, & definiendo super particulari casu Canonem generalem condit.*
6 *Verba* æs suum, *comprehendunt omne quod est debitum creditori, & eius patrimonium augere potest.*
7 *Dictio* res, *generalis est, continens tam mobilia quàm immobilia.*
8 *Dictio* à quoquam, *de sui natura nullam exceptionem admittit.*
9 *Subsidium est onus fructuum, non verò proprietatis, nec principaliter persona.*
10 *Decima Papalis accedit potiùs collecta quàm tributo.*
11 *Collecta onus respicit fructus.*
12 *Onera supportare debet qui fructus percipit ex re aliqua.*
13 *Fructus colligens, functionum grauamina subire debet.*
14 *Pignus in bonis debitoris permanet.*
15 *Census emptor solum emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam pensionem, aut redditus annuos, non verò proprietatem.*
16 *Lex qua generaliter loquitur, generaliter debet intelligi.*
17 *Legis à verbis in dubio non est recedendum.*
18 *Argumentum valet de decimis consuetis ad decimam Papalem.*
19 *Expensa pro colligendis fructibus facta non deducuntur in decima ordinaria.*
20 *Verbum* fructus, *significat omne illud quod percipitur etiam non deductis expensis.*
21 *Gabella quando imponitur à statuto super fructibus, non deducuntur expensa.*
22 *Expensa non deducuntur de fructibus qui soluuntur in recognitionem dominij.*
23 *Tributum quando soluitur tempore belli ad defensionem Regni, ex fructibus non deducuntur expensa.*
24 *Expensa non deducuntur in decima tutorum.*
25 *Papa est Dominus bonorum Ecclesia.*
26 *Casus enumerantur, in quibus non deducuntur expensa.*
27 Extrauag. vnic. §. Prælati, de decim. *ponderatur.*
28 Extrauag. suscepti, §. in illis, Ne Sede vac. inter communes, *ponderatur.*
29 Cap. cùm olim 19. de censib. *adducitur.*
30 *Quarta Canonica an debeat solui absque vlla deductione.*
31 *Argumentum valet de quarta Canonica ad subsidium.*
32 L. neque stipendium, ff. de impens. in rebus doral. *allegatur.*
33 *Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas.*
34 *Vsufructuarius, cui relictus fuit integer vsusfructus, tenetur ad tributum, seu collectas postea super fructibus impositas.*
35 *Emphyteuta tenetur ad collectas.*
36 *Libellarius est ille, qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantùm accipit pradium emphyteuticum pro certa annua pensione.*
37 *Libellarius tenetur ad collectam.*
38 *Libellarius de annua pensione quam emphyteuta soluit non deducit collectam.*
39 *Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de seruitio, quod prastat domino feudi.*
40 *Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri secundogenito vitam & militiam prastare.*
41 *Releuium, & adhoam pro feudo integrè soluit feudatarius, nec ob id quod secundogenito prastat, aliquid deducit.*
42 *Adhoa soluitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione.*

43 *Beneficiarius in solutione decima Papalis, & subsidij charitatiui nullam deductionem facit, propter pensionem quam soluit.*

44 *Promissa non sunt deducenda in Alcauala, & in laudemio.*

45 *Census ante omnia solui debet superiori.*

46 *Papa seu Princeps, cui debetur decima, aut subsidium, cateris creditoribus praferendus.*

47 *Pro tributis soluendis pradia, vel fructus, super quibus imposita sunt, tacitè, & cum pralatione censentur hypothecata.*

48 *Papa est summus administrator & dispensator bonorum Ecclesia.*

49 *Administratio plenaria fructuum beneficiorum spectat ad Papam.*

50 *Papa potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex iusta causa applicare alicui bello pio, etiam sine consensu beneficiariorum.*

51 *Papa de potestate ordinaria, potest accipere vni beneficium, & dare alteri.*

52 *Papa dominus est bonorum ecclesiasticorum, & tanquam talis ea communicat Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis.*

53 *Ecclesia respectu omnes creditores posteriores sunt.*

54 *Ratio summa est qua pro Religione facit.*

55 *Fauor nullus maior quàm Fidei.*

56 *Subsidium est fauorabile, & latissimè interpretandum.*

57 *Cardinales quamuis expressè non nominentur, censentur in concessione subsidij inclusi.*

58 *Gratia, qua aliquibus piis vsibus applicantur, etiam de bonis Ecclesiasticis, quamuis redundent in aliorum odium, debent largè interpretari.*

59 *Valor reparationum & contributionum subsidij fieri debet secundum quantitatem bonorum cuiusuis ex contribuentibus.*

60 *Contribuens si ostenderit se granatum in quantitate distributionis, debet audiri, & granamen tolli.*

61 *Bona & substantia cuiusque intelligitur, qua superest deducto are alieno.*

62 *Bonorum in promissione non plus est quàm quod superest deducto are alieno.*

63 *Æs alienum dicitur quod debemus aliis.*

64 *Bona propriè dici possunt, qua plus incommodi quàm commodi habent.*

65 *Census, siue alia onera si reperiantur imposita super rebus, & bonis ecclesiasticis, bona & res illa pro concurrenti quantitate censentur alienata, siue vendita.*

66 *Census emptor videtur emere fundum, vel domum, super quibus census imponitur.*

67 *Collecta minui debet in iis, quà lapsi sunt facultatibus.*

68 *Clericus, qui habet beneficium ex quo soluit alicui annuum censum, non tenetur solidum soluere.*

69 *Onerum ecclesiasticis bonis, & rebus impositorum tres species.*

70 *Charitatiuum subsidium personis Ecclesiasticis non imponitur, sed redditibus.*

71 *Subsidium Regi Catholico concessum quamuis exigatur à personis, id procedit ratione fructuum.*

72 *Collecta propriè dicitur qua imponitur personis pro rebus, & est variabilis secundùm casus, & occurrentes necessitates.*

73 *Tributum imponitur rebus, quum fuerit reale, perpetuum, vniforme, inuariabile, & ordinarium.*

74 *Decima Papalis potest augeri, diminuiue, auctis, & diminutis fructibus.*

75 *Bona quorum causa subsidium soluitur, si alienarentur in saecularem personam, in eam cum hoc onera non transeunt.*

76 *Fructus Ecclesiarum, & beneficiorum dicuntur deductis oneribus.*

77 *Onera in computando valore beneficij debent deduci.*

78 *Redditus beneficiorum tantum astimari debent, quantumvaleant, deductis oneribus.*

79 *Fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus.*

80 *Fructuum appellatione venit id duntaxat quod superest deductis expensis.*

81 *Lucrum intelligitur omni damno deducto.*

82 *Mentio vbi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus.*

83 *Dictiones vniuersales restringuntur ad ea, qua veniunt ex natura sermonis.*

84 *Releuium an sit integrè fisco soluendum, remissiuè.*

85 *Onera deducenda sunt, quamuis concessio ad fructus dirigatur.*

86 *Concessio noua debet interpretari secundùm terminos legis antiqua.*

87 Cap. cùm venisset, de instit. *ponderatur.*

88 *Censualia onera super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda sunt antequam subsidium soluatur.*

89 *Census super bonis vniuersitatum Ecclesiasticorum impositi an sint Ecclesiastici.*

90 *Census est ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhaeret rei, super qua imponitur.*

91 *Census sine re constitui non potest.*

92 *Census ad iustitiam requiritur, vt ex fundo, vel re, super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur.*

93 *Census redditus loco fructuum sunt deputati.*

94 *Decima Papalis etiamsi imponatur pro fructibus, adhuc in pecunia soluitur.*

95 *Censuum pensitationes deduci debent in solutione decima Papalis.*

96 Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. *declaratur,* & n. 97. cum seqq.

97 *Pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non prasumitur durare.*

98 *Fructus vltra triennium durare non prasumuntur.*

99 *Fructus duplici solutione granari non debent.*

100 *Pensionarius tenetur in subsidio contribuere pro rata.*

101 *Pensionarius debet contribuere cum proprietario in solutione decima Papalis.*

102 *Alcauala debetur de pretio, quod reuera exigitur, & ad se trahit venditor.*

103 *Hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria.*

104 *Exclusio necessaria est in hypothecis ordinariis, vt contra tertium possessorem procedi valeat, non ita in hypotheca censuali.*

105 *Census non tam hypothecam inducit, quàm ius quoddam, & onus reale pradio inhaerens, quod transit in quemcunque possessorem.*

106 *Verba potius referenda sunt ad id, quod regulare est, non autem ad irregulare, & extraordinarium.*

107 *Census in constitutione principaliter consideratur ius reale, & personalis obligatio est accessoria.*

108 Extra

108 Extrauag. vnic. *verſ. expenſa autem, de decim. declaratur.*
109 *Decima Papalis eſt onus quod precedit cenſum poſtea creatum.*
110 *Collectam in tantum quis ſoluere tenetur, in quantum fructus percipit.*
111 *Cenſus ex poſtfacto impoſitus deducitur in collecta.*
112 *Subſidium an ſit ſoluendum ex redditibus ad fabricam alicuius Eccleſia, vel monaſterij deſignatis, & numeris ſeqq.*
113 *Ablatiuus abſolutus denotat conditionem.*
114 *Conditio dum pendet, diſpoſitio ſine effectu manet.*
115 Extrauag. de decim. *ponderatur.*
116 *Diſtinctio refertur non inelegans.*
117 *Perſonam duplicem repraſentans, in his qua pertinent ad repraſentationem, conſideratur tanquam procurator, & adminiſtrator.*
118 *Poſſeſſionis poſterior qualitas declarat quid à principio fuerit interuenit.*
119 *Actus ſequens declarat voluntatem præcedentem.*
120 *Conſuetudo interpretatiua rudes ſermones, & etiam ſignificata transformat.*
121 *Conſuetudo ſupplet verba omiſſa in diſpoſitione.*
122 *Inſtrumentum virtute ſequentis vſus extenditur ad illud, ad quod alias non extendebatur.*
123 *Conſuetudo vt forenſes collectentur pro bonis ſitis in alieno territorio reſtringitur ad illos tantum, qui conſueuerunt ſoluere.*
124 *Interpretatiua declaratio cedit cuicunque alteri declarationi a Principe concedente factæ.*
125 *Declaratio interpretatiua vt introducatur, ſufficit decem annorum tranſcurſus, cum vno vel duobus actibus.*
126 *Conceſſum præſumitur ſicut præſumitur immediatè obſeruatum poſtquam emanauit reſcriptum.*
127 *Animus ſtatuentis qualis fuerit, ex eo declaratur, quod factum & obſeruatum poſtea fuit.*
128 *Deciſiones Senatus tanquam leges obſeruandæ.*

1 VIdi non ſemel dubitari, an valore redditum Eccleſiaſticorum ad contributionem ſubſidij aſſignato, deducendi ſint redditus cenſus redimibilis ſuper bonis Eccleſiaſticis impoſiti?

Partem negatiuam huius dubij videtur probare text. *in Extrauag. vnic. in §. ratione æris alieni, de decim.* cuius decisio vt clarius pro hac ſententia appareat, ſciendum eſt, textum illum loqui de quadam decima, quam Pontifex Bonifacius VIII. ſuper Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum redditibus totius Italiæ impoſuit ad fauorem Regis Siciliæ, pro expeditione belli tunc imminentis in ſuo Regno: quæ quidem decima debita eſt Summo Pontifici loco alterius quam Dominus dari iuſſit Summo Sacerdoti populi Iudaici, *c. 1. de decim.* cum pluribus allegatis à Monet. *de decim. c. 9. à n. 1.* & ſibi, aut Principi, cui voluerit in caſu neceſſitatis, eam decimam applicare valet, vt notat S. Th. *2. 2. q. 87. art. 4. in reſp. ad 3.* vbi omnes Theologi, & Canoniſtæ *in d. cap. 1. & in Clem. 2. de decim.* immò & quartam fructuum, ſeu maiorem illorum partem, vt aduertit Abulenſ. *tom. 6. in Matth. ſuper*
2 *cap. 23. q. 176.* vbi ait quod quamvis Papa regulariter non recipiat decimas Eccleſiarum, ſi tamen pro aliqua neceſſitate capere vult, non ſolùm decimas, ſed etiam quæcunque alia iura Eccleſiarum & fructus accipere poterit ad tempus, quamdiu durat illa neceſſitas

iuſta: & *quæſt. 198. verſ. ſed dicetur*, addit quod non ſolùm decimas, ſed etiam integros fructus, vel portionem quam voluerit, exigere poteſt. Et pro menſura 3
neceſſitatum has decimas Principibus Chriſtianis concedere ſolent Pontifices, *cap. fin. de voto, cap. ad liberandam, de iudic. d. Clem. 2. de decim. gloſ. verb. vacantium in fine, in Extrauag. Suſcepit, ne Sede vac. verb. communes, & verb. decima, in Extrauag. 2. de elect. Ioannis XXII.* refert plura alia exempla Petr. Greg. *ſyntagm. iuris p. 1. lib. 2. cap. 2. à num. 3.* Et hæc conceſſio 4
& gratia quam Summi Pontifices faciunt Principibus ſæcularibus de aliqua parte, ſiue decima, ſiue maiori redditum Eccleſiarum, appellari ſolet decima Papalis, ſumpto nomine ab origine & communiter accidentibus, quia frequentiùs in illa quantitate concedi ſolebat: hodie verò magis propriè ſubſidium dicitur, quòd ſcilicet cedat in defectum redditum Regij patrimonij exhauſti, & eſt vera ſubſidij proprietas, de qua Remig. *de charit. ſubſid. quæſt. 2. & 4.* Et ſic quamuis dicta Extrauag. loquatur de decima (quia conceſſio, de qua in ea, fuit de decima parte) non ideo minus dicendum eſt, quod loquitur in noſtris terminis, quia plus, aut minus non conſtituunt differentiam. *leg. fin. ff. de fundo inſtr. leg. ſi proprietarius*, vbi gloſſ. *ff. de damno infecto.*

Deinde præſupponendum eſt, diſpoſitionem dictæ 5
Extrauag. vnic. in §. ratione æris, ius commune ad omnes ſimiles caſus inducere: nam licet in eius principio videatur ſpecialiter loqui de illa decima conceſſa Regi Siciliæ, & non generaliter de aliis, vt probare nititur Marcus Mantua *conſ. 1.* nihilominus tamen certo certius eſt, quicquid Mantua velit, quòd extendi debet ad caſus ſimiles: tum ex eo quod Papa reſpondendo & definiendo ſuper particulari caſu Canonem generalem condit, *tex. opt. in cap. ex multa, in princ. de voto*, ibi: *Ad hoc igitur reſpondemus, quod in conſultatione veſtra ius editur*, vbi Doctores, *gloſſ. fin. in cap. conſideratione, de tempor. ordinat.* Abb. *in cap. fin. col. 3. de iureiur.* Felin. *num. 77. in cap. 1. de conſtit.* Tum quia licèt ſit Extra- 2,
uagans, & olim non haberetur in corpore iuris communis, hodie tamen eſt in eo inſerta, & edita auctoritate Summorum Pontificum, & concurrunt in ea omnes qualitates, quas requirit *caput paſtoralis, de fide inſtrum.* & ita iudex tenetur eam ſequi, & ſecundùm eam iudicare, aliàs ſententia eſſet nulla, vt poſt Doctores *in capite Paſtoralis*, notant optimè Roman. *conſ. 166.* & Ioannes Franc. de Panum. & Hieronym. Clarius Brixian. *in ſuis proœm. ad Extrauag. communes, & Ioannis XXII.* Tum quia Doctores omnes, quotquot in locis ordinariis & extraordinariis de hac materia tractant, quæſtiones quas de iure diſputant, & caſus ſimiles, in quibus conſulunt, decidunt per eam; & hoc antequam inſerta eſſet in corpore iuris, vt videre eſt per *gloſſ. 2.* & Doctores *in d. Clem. 2.* & Feder. de Senis *conſ. 81. num. 5. & conſ. 280.* vbi addit Ioan. Andr. *gloſ. in Extrauag. Vas electionis, verb. Florenum, de cenſib. inter commun.* vbi loquendo de prædictis declarationibus, de quibus *in gloſſ. 1. dicta Clem. 2.* ſic ait: *Quas Doctores poſt gloſſ. ibi dicunt extendi debere ad caſus ſimiles. Quanto magis hodie poſtquam, vt dictum eſt, habetur in corpore iuris?* Et ita Rebuff. *in tract. de decim. q. 3. n. 6.* mouet vt vnuſquiſque ad eam recurrat, & Alexand. Monet. *vbi ſuprà, à n. 27. vſque ad 30.*

His ſuppoſitis verba textus ſunt: *Ratio autem æris* 6
alieni, quo perſona ſoluens decimam obligata conſiſtat, nihil de decima minuetur, etiamſi certa res Eccleſiaſtica propter hoc a quoquam fuerint obligata, &c. Vbi verba, *æs, alienum*, generalia ſunt, & comprehendunt quicquid vnus alteri quomodolibet debet, &

patrimonium debitoris diminuere potest: prout alia verba, *as suum*, comprehendunt omne quod est debitum creditori, & eius patrimonium augere potest, siue sit mobile, siue immobile, *l. cedere diem, §. as alienum, ff. de verbor. signific. l. ob as alienum, C. de action. & oblig. l. fideicommissum, §. 1. ff. de indic. l. si haeres, ff. ad Trebel.* & sic text. *in d. §. ratione autem*, loquitur generaliter de omnibus, & patet euidenter ex illis verbis, *Etiamsi certa res Ecclesiastica propter hoc* (scilicet æs alienum)
7 *à quoquam fuerunt obligata.* In quibus duo notanda sunt, primum quod particula illa, *res*, generalis est, continens tam mobilia, quàm immobilia, *l. 1. & per tot. ff. de rebus cred. & tote tit. ff. de rebus eorum, l. rei appellatione, ff. de verb. signific.* Menoch. *cons. 758. n. 14. Ego de appellatina verbor. vtriusque iuris significat. appel-*
8 *lat. 235. à num. 1.* Secundum quod alia particula, *à quoquam* (quæ generalis est, & sui natura nullam exceptionem admittit, iuxta gloss. celebrem *Extrauag. Susceptis, §. fin. verbo etsi quicquam, ne sede vac. inter communes*) non solùm comprehendit eum, qui pro tunc decimam, sed quemcunque, siue prædecessorem, siue alium, qui propter dictum æs alienum dictas res Ecclesiasticas obligauerit.

9 Secundò eadem pars probatur, quia onus subsidij primò & principaliter impositum est super fructibus, redditibus, iuribus, prouentibus, obuentionibus, & emolumentis omnium Ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum, & secundariò super personis huiusmodi bona Ecclesiastica percipientibus, vt constat ex clausulis Bullæ impositionis huius subsidij, & sic vt illud debeatur, solùm exigitur fructuum perceptio, quod est iuri multùm conforme, quia subsidium, de quo agimus, est quoddam munus extraordinarium & mixtum, quod imponitur personis pro fructibus, quos percipiunt, & ita est onus fructuum, non verò proprietatis, nec principaliter personæ. Sic in terminis charitatiui subsidij, & decimæ Papalis, allegando plures tenent Bellencin. *in tract. de charitatiuo subsidio, q. 22. & 35.* Remig. *in eod. tract. q. 4. n. 3. & q. 23. n. 2.* Alex. *cons. 68. in princip.* Calderin. *cons. 444. num. 4.* Dec. *cons. 126. n. 2.* ideo dixit Bald. *in l. neminem, C. de sacros. Eccles.*
10 quod decima Papalis accedit potius collectæ quàm tributo, refert & sequitur Bertachin. *de gabell. in praelud. num. 16.* Hugo Cels. *cons. 14. num. 12.* Vincent. de Franchis *decis. 107. num. 4.* licèt Flores de Mena *var. iur. lib. 2. q. 21. §. 1. in princ.* videatur defendere collectam non esse munus mixtum, sed patrimoniale, aut
11 reale, quod non est præsentis loci disputare. Onus autem collectæ respicit fructus, & onus fructuum est, *l. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotal.* Ægid.
12 Thomas. *in tract. de collect. §. exactis, num. 6.* Quia onera supportare debet, qui fructus percipit ex re aliqua. Bald. *in l. 1. C. de sentent. quæ pro eo, & in l. prædia, C. de fideicom.* Martin. Laudens. *in tract. de fisco, q. 124.*
13 Nicol. Festas. *de æstim. & collect. c. 3. n. 4.* Et vulgaris regula iuris est, quod qui fructus colligit, functionum grauamen subeat, quam ponit Valasc. *de iure emphyt. quæst. 17. n. 1.* Ioan. Garc. *de expensis, cap. 11. num. 56.* Pinel. *in l. 1. p. 2. num. 72. C. de bonis matern.* Et ita cùm Ecclesiæ, monasteria, & beneficiarij verè, realiter ac integrè, & sine aliqua diminutione percipiant fructus huic oneri & contributioni subiectos, nulli dubium esse potest, illos etiam obligatos esse integræ solutioni, siquidem super omnibus indiuidualiter imposita reperitur, argumento textus optimi, & in proposito omnino videndi *in l. certo generi, §. si totus,* cum similibus, & quæ ibi notantur, *ff. de seruitut. rusticor.*

14 Tertiò, quia licèt fructus obligati, & hypothecati maneant annuis censuum redditibus, non ideò sic obligantes & hypothecantes visi sunt dictos fructus alienare, sed nihilominus eorum dominium & possessionem vt priùs retinent, ac verè & integrè illos percipiunt perinde ac si hypothecati non fuissent; quia pi-
gnus in bonis debitoris permanet, *l. pignus,* cum ibi no- 15
tatis, *C. de pignorat. act. l. neque pign.* cum vulgaribus, *ff. de regulis iuris.* Et maximè, quia iuxta censuum constitutionem, nec in toto, nec in parte venditur, aut alienatur fundus, seu proprietas, aut possessio, vel fructus rei censui suppositæ, vt aliqui perperam, & malè existimarunt, sed solùm emptor illius emit ius quoddam percipiendi, & exigendi à venditore certam pensionē, aut redditus annuos, nullo habito respectu quantum ad hoc ad proprietatem, vel fructus rei hypothecæ subiectæ, vt post longam disputationem cum Palatio Rubeo, Gregorio Lopez, Couar. Sarmiento, Menoch. & aliis resoluit Felician. *de censibus, lib. 1. c. 4. per toc.* & postea *in addit.* alios infinitos allegat, & post eum Gaspar Roderic. *de annuis redditib. lib. 1. quæst. 3. à n. 6.* & ante eos latè Redoan. *in tract. de rebus Ecclesiæ non alienandis, rub. 16. n. 6.* quem ideo libentiùs refero, quia loquitur in cēsibus impositis super rebus Ecclesiasticis, & est etiam Theologorum communis opinio, vt latè per Molin. *de instit. tract. 2. disp. 383.* Aliàs enim si ex obligatione soluendi aliquam pecuniarum summam deducenda essent onera, & expensæ, deducenda vtique essent etiam de illis quæ fiunt in victu, vestitu, & salariis seruientium, ac in aliis quotidiano vsui necessariis, & sic nihil remaneret super quo onus imponeretur soluendum, vt in terminis decidendo pro nostra parte hoc considerauit text. *in d. Extrauag. vnic. vers. si autem personis, de decim. inter communes,* ibi: *sicut de aliis prouentibus, quos pro certis suis vtilitatibus expendunt, & in vers. sed expensæ specialium.*

Quartò, quia id colligitur ex Bulla huius subsidij, 16
quæ verbis adeò generalibus, & comprehensiuis illud imponit super omnibus fructibus, & redditibus Ecclesiasticis, quos percipiunt qui tenentur soluere, exclusa quacumque deductionis faciendæ insinuatione: & lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi, *l. 1. §. & generaliter, ff. de legat. præst. l. regula, §. fin. ff. de iuris & facti ignor.* cum aliis per me citatis *Axiom. 136. n. 1.* Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *l. illam, C. de collat. Extrauag. Antiqua, de voto inter com.* & lex si voluisset expressisset, *l. vnic. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. c. ad audientiam, de decim.* plures per me citati *d. Axiom. 136. n. 5.* & in 17
dubio docet nos legislator, quod non recedamus à verbis legis, *leg. 1. §. si is qui nauim, vers. sed si sciente, ff. de exercit. action.* glos. *in c. humanæ aures, 22. q. 5.* Roman. *cons. 389.* Afflict. *decis. 319. n. 3. & 4.*

Quintò, quia *in d. Extrauag. vnic. §. in soluendo,* dis- 18
ponitur, quod in solutione facienda de decima Papali, seu subsidij (quod idem est, vt infra ostendetur) deducuntur solæ expensæ necessariæ, quæ fiunt in re, ex qua fructus percipiuntur, arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, non tamen aliæ: quod quidem cùm sit tam conforme generalibus iuris regulis, & æquitati ac rationi consentaneum, fructus non dici, nisi qui supererunt deductis expensis, nihilominus ad maiorem huius partis confirmationem, seclusa dicta Extrauaganti, solo iure communi attento, probabilius mihi videtur, & ni fallor certum, quod in solutione huius subsidij potest non admitti similis expensarum deductio, quia certissimum est in iure, valere argumentum de decimis consuetis ad decimam Papalem, aut subsidium, de quo loquimur, *cap. 1. de decim. Clem. 2. eod. tit.* cum vtrobique notatis, gloss. *verb. consuetis, in Extrauag. vnic. §. in illis, ne Sede vacant. inter commun.* Et satis

colligitur

colligitur: nam si illa vei decimam consideramus, est
quædam species ex relatis *in d. cap. 1.* & valet argumen-
tum de genere ad speciem, & è contra, ex citatis
per me *de locis communibus argumentor. iuris, loco 53.*
& 104. Si verò eam vt tributum consideramus idem
dicendum, quia etiam valet argumentum de tributo
19 ad decimam, & è contra, plures per me *loco* 116. In
ordinaria autem decima certum est, quod non dedu-
cuntur expensæ pro colligendis fructibus factæ, iuxta
textum, & communem *in cap. tua nobis, de decim.* cele-
bris glos. *in l. si à patre, §. fin. ff. de pet. hæred.* notant om-
nes *in l. fructus 7. ff. soluto matr.* vbi eleganter D. Bar-
bosa, Ioan. Garcia *de expensis, cap. 1. n. 17.* Baëza *de de-*
cima tutor. cap. 29. in princ.

Et quamvis dicti Doctores dicant id non procedere
nisi in decimis prædialibus, quia in personalibus cer-
tum est, quod deducuntur impensæ, *ex cap. pastoralis,*
cum ibi notatis, *de decim.* cuius argumento Dominic.
in cons. 185. per tot. probare intendit, quod in decima
Papali deducendæ erant hæ expensæ, quia vt ipse di-
cit, est similis decimæ personali, & non prædiali; adhuc
tamen contrarium videtur verius, quia subsidium hoc
impositum extat super fructibus, & non super perso-
nis, vt dictum est. Et sic non est reputanda vtilitas
proueniens personæ, tanquam in lucro personali, sed
tanquam in fructibus, iuxta notabilia verba Innocen-
tij *in d. cap. pastoralis, n. 2.* ibi: *Cum ergo de fructibus*
& redditibus integra decima danda sint, nullo modo inte-
grè darentur, si expensa deducerentur, sed de toto lucro
dantur benè decimæ, licèt detrahantur expensæ factæ in
negotiatione. Et paulò infrà concludit, sic dicens: *Vi-*
detur ergo sic tenendum, quia quando soluitur decima, à
lucro deducenda sunt expensa, sed vbi soluitur de fructi-
bus, seu redditibus, non deducuntur expensa: eadem ver-
ba allegando Innocentium refert & sequitur Hostiens.
ibi, collect. 2. vers. cùm ergo.

20 Ratio est, quia verbum *fructus* propriè, & secun-
dùm veritatem significat omne illud, quod percipitur
etiam non deductis expensis, vt constat ex M. Varrone
lib. 4. de lingua Latina, ibi: *Fructus dicuntur à feren-*
do, quia res, quas producit fundus, dominus fert ad
fruendum, notat gloss. *in d. l. fructus*, communiter ibi,
& vbique recepta secundùm Barthol. Socin. *ibi n. 4.*
Et ideo Bald. sequendo decimarum prædialium æqui-
parationem *in dict. l. fructus*, indistinctè dicit, quod
quemadmodum in decimis non deducuntur expensæ,
ita nec in tributis, nec in gabellis Principum non de-
bent deduci, & ante eum Innoc. *in d. cap. tua nobis*, ita
dixit: *Sed & decima prædialis tributum est; sicut enim*
tributum nulla facta deductione soluitur, sic & hæc de-
cima, sequitur Cuman. *ibi, n. 2.* & Salicet. *in l. 1. C. de*
fructib. & lit. expens. & Alberic. *in d. l. fructus*, *circa*
fin. allegando ad id Iacobum de Atenis, vbi Barthol.
Socin. etiam tuetur opinionem Baldi, & respondet
contrariis. Paul. de Castro *num. 7.* notabiliter in pro-
21 posito dicit, quod quando à statuto imponitur gabella
super fructibus, non deducuntur expensæ, quia (vt ipse
dicit) statutum non intendit vbi aliquid ille lucretur,
sed potiùs ad ipsum onerandum gabella, vel decima,
aut quarta: vbi notanda sunt duo vltima verba, quæ
sunt in nostris terminis, Baldum quoque sequitur *ibi*
Carol. Ruin. *n. 6. ad fin.* & Iacob. de Ayell. *in tract. de*
22 *iure adhoa, n. 95.* dicit quod de fructibus, qui soluen-
tur in recognitionem dominij, non deducuntur aliquæ
impensæ etiam factæ colligendorum fructuum, & alle-
gat ad id solemnem Doctorem Claudium *in d. l. fru-*
23 *ctus*, & Afflict. satis ad propositum *decis. 252. n. 7.* vbi
dicit quod si soluitur tributum tempore belli ad defen-
sionem Regni, tunc ex fructibus non debent deduci
expensæ. Idem in tributis Regiis & extraordinariis
horum Regnorum notat Auend. *de exequendis man-*
dat. p. 2. cap. 14. num. 15. vbi ait quod isto casu fructus
considerantur ratione publicæ vtilitatis, non deductis
expensis. Idem in gabellis tenet Lasarre *de decima ven-* 24
dit. cap. 16. n. 1. Idem in decima tutorum, quod in ea
non deducantur impensæ; post longam disputationem,
concludit Baëza *de decim. tutor. cap. 29. n. 11.* vbi dicit
hanc esse æquiorem opinionem.

Vnde rationes, quas in contrarium præstant Do- 25
ctores, qui ab opinione Baldi recesserunt, sufficientes
ex se non sunt, & multò minùs in casu proposito. Nam
illa quod decimæ ordinariæ sunt fauorabiles, tributa
verò & gabellæ odiosæ, nō procedit in nostro subsidio,
cuius contestatio est fauorabilissima, vt statim osten-
dam. Alia etiam vniuersalis dominij, quod ad decimas
in Deo considerauit *d. cap. tua nobis*, non habet lo-
cum in Principe quoad tributa, quia non est dominus,
sed protector, vt notatur *in l. benè à Zenone, C. de qua-*
drien. præscript. multò minùs procedere potest in casu
nostro, quia Papa, vt infrà dicetur, est dominus bono-
rum Ecclesiæ, si non vt absolutus, tamen vt verus,
& summus administrator, & dispensator eorum. Alia
etiam, quod non procedit æquiparatio tributi ad deci-
mam, iuxta *glos. verb. tributa, in d. cap. tua nobis*, est
prorsus à veritate aliena, quia Abb. *ibi, n. 9.* reprobat
dictum glos. & dicit quod fundatur falsis fundamentis,
& respondet ad ea euidenter. Et quamvis non desint
qui existiment expensas fructuum in decimis Papalibus
deducendas esse, vt fuit glos. *verb. taxationem, in dict.*
Clement. 2. de decim. & Aretin. *in d. l. fructus, col. 3.* &
quos allegant Tiraq. *de retractu lig. §. 25. gloss. 1. n. 16.*
Gig. *cons. 119.* & Monet. *de decim. cap. 9. n. 175.* Atta-
men eorum dicta procedunt attenta decisione dictæ Ex-
trauag. non verò in strictiori iuris disputatione.

Sextò, quia quando penitus deesset iuris disposi- 26
tio in hoc casu, quæ non desideratur, adhuc in simi-
libus casibus plures adduci possunt resolutiones, in
quibus huiusmodi deductiones non admittuntur, licèt
ad admissionem prædictam fortiores nos inducerent
rationes.

Primum exemplum colligitur ex text. *in d. Extra-* 27
uag. vnic. §. Prælati, de decim. vbi beneficiati, qui ex
valore suorum beneficiorum tenentur soluere procura-
tiones in victualibus Prælatis visitantibus, non pos-
sunt ob hoc in solutione decimæ Papalis facere dedu-
ctionem, quamvis istæ procurationes ipsorum benefi-
ciorum propria onera sint, vt notatur *in cap. prohibe-*
mus, §. porrò, cum similibus, vbi glos. *verb. oneribus, de*
offic. Ordin. lib. 6.

Secundum *in Extrauag. Suscepti, §. in illis, ne Sede* 28
vac. inter communes, vbi diuisio fructuum fit inter ha-
bentem annalia beneficiorum ex concessione Apost. ex
vna parte, & beneficiatum ex alia, & beneficiatus pro
sua medietate tenetur integrè soluere omnia onera in-
cumbentia beneficio, nec ob hanc rationem aliquam
facit deductionem in solutione subsidij, quod quidem
beneficij onus est, vbi glos. Zenzilini *verb. supportandis,*
ait quod hoc procedit, etiamsi illa medietas fructuum
non sufficiat sibi. Et est videnda alia glos. Guillelmi
de Monte Lauduno *in eadem Extrauag. Suscepti, verb.*
aliis Ecclesiæ oneribus, de elect. Ioan. XXII. vbi latè
disputat de hoc.

Tertium ex text. optimo in proposito, *in cap. cùm* 29
olim 19. de censib. vbi statuitur, quod quarta decima-
rum, & alia iura Episcopalia debent Episcopo persolui,
nullis factis deductionibus.

Quartum *ex cons. 43.* Federici de Senis, ponderando 30
illa verba posita *n. 1. & hodie non sunt*, vbi præsuppo-
nit quod quarta legatorum, quam vocant Canonicam,
debet solui absque vlla deductione, adeò vt si Fratribus

Prædicatoribus relinquatur domus, & alicui laico,
ad vitam vſusfructus eius, Fratres tenentur ſoluere
quartam ſine deductione aliqua ratione dicti vſuſ-
fructus.

31 Et eſt aduertendum, quod valet argumentum de
quarta Canonica ad ſubſidium,& è contra,vt per gloſ.
*in d. Extrauag. Suſcepti, de elect. Ioan. X XII. verb. ſol-
vere conſueuit*, & per Bald. *in l. ſi quis ad declinandam,
§. in omnibus, n.18. C. de Epiſc. & cleric.*

32 Quintum *in l. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in re-
bus dotalib.* vbi quamvis maritus ratione fructuum do-
tis teneatur ad tributum, & ad collectas,vt per Ægid.
33 Thomaſ. *in tract. de col. §. pauperes, n. 25.* & Nicol. Fe-
ſtaſ. *in tract. de æſtimo, & collect. cap. 4. num. 32.* & licèt
alias impenſas omnes deducat, vt *in l. 1. & per tot. ff.
illo tit.* nihilominus ob id nihil deducere poteſt in re-
ſtitutione fructuum dotis ex ratione, de qua ibi, quæ
multum facit ad noſtrum propoſitum, videlicet: *Quia
onus fructuum hæc impendia ſunt.*

34 Sextum in vſufructuario, cui tametſi relictus ſit in-
teger vſusfructus alicuius prædij, & poſtea impoſitum
ſit aliquod tributum, ſeu collecta ſuper fructibus, te-
netur ad id ſoluendum,neque ex hac cauſa habet actio-
nem aliquam contra hæredem, vel dominum proprie-
tatis, *l. hactenus 8. l. ſi pendentes 34. §. ſi quid, ff. de
vſufr.* Feſtaſ. *vbi ſuprà, num. 26.* Valaſc *de iure emphyt.
quæſt. 17. numer. 1.* Ioan. Garc. *de expenſ. capite 11.
num. 45.* vbi habetur in ſummariu, ſed id inuenitur
num. 56.

35 Septimum in emphyteuta, qui tenetur etiam ad col-
lectas, quia fructus rei colligit,& ſuos facit, vt notatur
in l. 2. per textum *ibi, C. de iure emphyt.* & allegando
plures dicit communem, ex Curt. iun. *conſ. 36.* Feſtaſ.
vbi ſuprà, num. 4. latè Valaſc. *d. quæſt. 17. per tot.* præſer-
tim *à num. 8.* vbi magis in ſpecie loquitur de collectis,
quæ imponuntur perſonis pro rebus: non tamen ob
penſionem, quam domino directo ſoluit, deducit ali-
quid de collecta, etiamſi magna ſit penſio,vel magnum
onus collectæ, vt per eundem Valaſc. *citato loco*, &
Ioan. Garc. *d. cap. 11. n. 11.* & Flores de Mena *lib. 2.
var. quæſt. 21. n. 132.*

36 Octauum in libellario: eſt autem libellarius ille,
qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum
accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pen-
ſione,vt definit Valaſc. *d. tract. de iure emphyt. quæſt. 35.
n. 1.* Hunc enim (quia rei fructus percipit) teneri ad
collectas, affirmant Socin. *conſ. 119.* & Carol. Ruin.
37 *conſ. 77.* quos allegat,& ſequitur Feſtaſ. *vbi ſupr. n. 25.*
38 Nihil tamen de annua penſione, quam emphyteutæ
ſoluit, poſſe propter hoc deducere, conſtat ex eo quod
in omnibus hic contractus habetur vt emphyteutica-
rius, vt per Valaſc. *citato loco.* Cæterùm notandum eſt
in duobus præcedentibus exemplis, quod mero iure at-
tento vterque habebit actionem contra dominum aut
emphyteutam, vel vti poterit iure retentionis pro rata
collectæ penſionem contingente, vt per Valaſc. *vbi ſu-
prà*, & Ioan. Garc. *d. cap. 11. n. 57.* qui plures allegat,
quamvis id quod dictum eſt (quod abſque deductione,
& nullo recurſu habito debent collectas, & tributa
perſoluere) ſeruari de conſuetudine aſſerat Ioan. Garc.
d. cap. 11. n. 59. & de iure Hiſpaniæ Auend. *de exequend.
mand. p. 2. cap. 14. n. 9. & 21.*

39 Nonum exemplum ſit in feudatario, quem etiam ad
collectas teneri conſtat ex eo, quod rei infeodatæ fru-
ctus percipit,& dominus vtilis eſt,vt probatur *in cap. 1.
§. ei autem, de inueſt. de re alien. facta, in vſibus feudor.*
Valaſc. *d. q. 17. n. 3.* Feſtaſ. *d. cap. 4. n. 29.* Inauditum ta-
men eſt, vt ob id poſſit aliquid deducere de ſeruitio,
quod præſtat domino feudi.

40 Decimum rurſus in eodem feodatario filio primoge-
nito, qui tenetur fratri ſecundogenito vitam, & mili-
tiam præſtare,quæ quidem præſtatio (quod magis facit) 41
reputatur portio, & onus feudi, Afflict. *deciſ. 43. n. 2. &
deciſ. 133. n. 2.* Nihilominus tamen adhoam,& releuium 42
pro feudo integrè ſoluit, nec ob id quod ſecundogeni-
to præſtat, aliquid deducit. Afflict. *deciſ. 252. n. 2.* qui
licèt in fine non videatur ſe firmare, Cæſ. tamen de Vi-
ſill. *eius additionator, n. 5.* plures allegat id tenentes, &
vltra eum Iacob. de Ayell. *in tract. de iure adhoa, rele-
uij, ac ſubſidij, n. 93.* dicit quod nunquam in adhoa eſt
deducta vita & militia, ſed ſoluitur integre per primo-
genitum ſine aliqua deductione, quod idem repetit in
releuio *ibi, n. 95.* & Baëz. *de decim. tutor. cap. 29. n. 13.*
vbi in fine ex Boer. *deciſ. 244.* aliud adducit exemplum;
quod & plura alia conſultò omitto.

Vndecimum, in beneficiario, qui ex fructibus ſui be- 43
neficij penſionem Eccleſiaſticam ſoluit, nam ob id nul-
la deductio fit in ſolutione decimæ Papalis, vt probatur
in d. Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. om-
nes *in d. Clem. 2. eod. tit.* Caccialup. *de penſion. q. 17.*
Gig. *eod. tract. quæſt. 38. & conſ. 16. n. 100. 119. 135.*
Tiraquell. *de primog. quæſt. 74.* Vvameſ. *conſ. 288. ſub
tit. de prabend.* latè Monet. *d. cap. 9. à n. 87.* Et idem in
charitatiuo ſubſidio, & decima Papali. Bellencin. *q. 37.*
& Remig. *q. 44.* Et licèt verum ſit, quod beneficiarius
habeat recurſum, & ius retentionis pro rata contra
penſionarium, vt per Doctores ſupra allegatos, attamen
quoad nos ſufficit quod ipſe beneficiatus abſque dedu-
ctione ſoluere teneatur ſubſidium, & quod totius ſum-
mæ debitor ſit, vt patet.

Duodecimum, & vltimum exemplum ſit in decimis 44
ordinariis, tributis, collectis, & gabellis, ac ſeruitiis
ordinariis, & extraordinariis, de quibus ſatis ſuprà *in
verſ. quintò, n. 18. & ſeqq.* vbi latè probatum eſt, quod
in illorum ſolutione nulla admittitur deductio, ex
Auend. Laſarte, & aliis, qui vltra ibi dicta ſubdit *n. 6.*
in tributo, vulgò *Alcauala*, promiſſa non eſſe deducen-
da, idem in cauſa laudemij Amadæi à Ponte *in quæſt.
laudem. q. 6. præſertim n. 7.*

Septimò, quia pro eadem parte extant plures ita de- 45
cidendi rationes, quæ omnem ſuperant difficultatem,
Quarum

Prima eſt, quam præſtitere Bellencin. *q. 62.* & Re-
mig. *q. 53. in ſuis tract. de charitatiuo ſubſidio*, & Mo-
net. *d. tract. de decim. cap. 9. n. 174.* quod ante omnia de-
bet ſolui cenſus ſuperior, ex doctrina Ioan. Andr. & An-
tonij de Butrio *in c. cum te, de ætate & qualit.* & Archid.
in cap. cùm in ſingula, circa med. de prabend. in 6. quorum
auctoritate Bellencin. Remig. & Monet. reſoluunt, quod 46
ſi Papa, vel princeps cui ex propria conceſſione debe-
retur decima, aut ſubſidium, concurreret cum aliis cre-
ditoribus, illis præferendus eſt, idem quoque dicendum
eſt in tributis, collectis, & aliis impoſitionibus, quæ ſu-
per rebus, & earum fructibus imponuntur, *l. fin. C. ſine
cenſu*, cum ſimilibus. Bart. *in l. rem quæ nobis, C. de ac-
quir. poſſeſſ.* Quia pro tributis ſoluendis prædia, vel fru- 47
ctus, ſuper quibus impoſita ſunt, tacitè, & cum præla-
tione cenſentur hypothecata, *l. 1.* vbi gloſ. Bald. & om-
nes, *C. ſi propter publicas penſit. l. 1. C. in quibus cauſis
pignus, vel hypoth. l. 25. Hiſp. tit. 13. p. 5.* vbi Greg. Lop.
verb. tributo. Et non ſolùm prædia ipſa tributaria, vel
fructus tali impoſitione onerati, ſed & omnia bona de-
bentis tributum, vel ſubſidium, ſunt pro illis obligata,
vt probat latè Valaſc. *de iure emphyt. q. 17. n. 20.* quod
totum deſideraretur, ſi propter poſteriora debita, &
minùs priuilegiata aliqua fieret defalcatio.

Secunda ratio eſt, quod licèt fateamur Summum 48
Pont. non eſſe abſolutum, & verum dominum bono-
rum Eccleſiæ, quia is eſt Chriſtus Dominus; nihilo-
minus negare non poſſumus, quod tanquam vniuer-

ſalia,

salis,& voicus eios vicarius,est sommus administrator,
& dispeosator illorum. Ita Bernard. lib.4. in fine, de
considerat. ad Eugenium, quem refert & sequitur Ar-
chid. in cap. non decet, 12. dist. Abb. communiter rece-
ptus in cap. constitutus, de relig. domib. S.Thom. commu-
niter etiam à Theologis receptus 2. 2. q. 100. art... &
Concil. Lateranense sub Leone X. sess.9. & cum fru-
ctuum, dicit quod fructuum beneficiorum administra-
tio pleoaria pertinet ad Romanum Pont. ideo domi-
49 nus beneficiorum ab omnibus simpliciter appellatur, vt
latè per Gonzal. ad reg.8. Cancel. §.1. proœm. à num.1.
50 Vnde dixit in nostris terminis Nauar. in manuali, cap.23.
num.108. vers. octauò infertur, quod potest omnes fru-
ctus Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex justa
causa applicare alicui bello pio, etiam sine consensu
51 beneficiatorum; immò & de potestate ordinaria potest
Papa auferre vni beneficium Ecclesiasticum, & dare
alteri, gloss. verb. coactè, in cap. omnis qui geminat, 7.
q.1. quam ad hoc allegat, & sequitur Gemin. cons.99.
52 & Gonzal. d. §.1. proœm. num.36. Et hæc bona Eccle-
siastica Summus ipse Pontifex communicat Ecclesiis,
monasteriis, & beneficiis, & ab eo tanquam à fonte,
& eius gratia & concessione, ipsæ Ecclesiæ, monaste-
ria, & beneficia accipiunt, text. opt. in cap. ita Domi-
nus, 19. dist. ibi: Vt ab ipso quasi à quodam capite dona
sua velut in corpus omne diffunderet, itavt priùs quasi
sua ad Pontificem spectent dicta bona, & postea me-
diante eius concessione fiant eorum, quibus ille dona-
uit, majore tamen potestate super illis fructibus penes
Papam remanente, arg. cap. dudum, vers. nos igitur,
cum similibus, de præbend. lib.6. ibi: Penes nos tamen
nihilominus remansit maior, licèt eadem potestas in præ-
dictis; & ideò nil mirum si Pontifex in sua parte inte-
gritatem habeat, & præferatur omnibus aliis credito-
ribus anterioribus & priuilegiatis, quia vtitur jure
suo, proindeque nemini facit iniuriam, argumento opti-
mi text. l. si in meo 12. ff. de aqua, & aqua pluuia arc.
ibi: Quia non videtur is damnum pati, qui eo veluti
lucro, quo adhuc vtebatur, prohibetur, l. Proculus 26. ff.
de damno infecto, & ita notabiliter glos. in d. Extra-
uag. Suscepti, verbo consueuit, multùm propriè, quia
vtitur verb. retinere, in similibus terminis dixit, quod
non fit illis iniuria, si aliquid sibi retineat, qui est do-
minus omnium. Et facit quod aliàs dicit text. in cap.
decima, 16. quæst.1. ibi: Dominus, qui dignatus est to-
tum dare, decimam à nobis dignatus est recipere, non sibi,
sed nobis sine dubio profuturam, &c.

53 Tertia ratio est, quia cùm subsidium huiusmodi im-
ponatur super fructibus, vt sæpè repertum est, vt ipsi
fructus priùs de Ecclesia fuerunt, benè sequitur quod
primum ipsi Ecclesiæ contribuere debent, quia eius
respectu omnes creditores posteriores sunt, & illa prior
debet esse in exigendo: quam rationem subtilem, &
elegantem considerant in terminis Bonifac. de Vitalin.
omninò videndus in d. Clem. 2. num.46. & adducit ad
id argumentum text. in l. fundi Trebatian. ff. de vsufr.
legato. Comprobatur etiam ex communi loquendi
vsu, qui in similibus rebus magni habetur, juxta text.
in l. librorum, §. quod tamen Cassius, ff. de legat.3. quia
vulgò dici solet monasterium, aut maioratum reddere
ducata duo millia, habita consideratione tantùm ad
illius annuum valorem, licèt censuum quantitates
soluat, vt in simili considerauit Baëa. de decima tutor.
cap.29. num.10.

54 Octauò, quia etiam pro hac parte stat fauor Religio-
nis Christianæ, & Ecclesiæ Catholicæ, ex eo quod
huiusmodi subsidium semper imponitur pro eius de-
fensione, & ad sustinenda bella contra infideles. Et
summa est ratio, quæ pro Religione facit, l. sunt perso-
næ 45. ff. de relig. & sumpt. funer. Fontanel. de pactis
nupt. claus.5. glos.8. p.12. n.27. Anton. Fab. decade 35,
errore 7. Carranza rectè explicans verba illa, summam
esse rationem de parte, cap.2. num.16. Et nullus maior
fauor quàm Fidei, cap. in fidei fauorem, de hæret. lib.6.
cap. Iudæi 2. quæst.1. cap.2. de conuers. infidel. Versatur
etiam fauor publicæ vtilitatis, vt mirabiliter in propo-
sito dixit text. cum glos. in leg.1. §. si is qui nauem, ff. de
exercit. action. ibi: Quia ad summam Reip. vtilitatem
nauium exercitium pertinet. Et salus Reipubl. debet esse
lex suprema. Cicero de legib. vtilitas publica priuatæ est 55
præferenda, l. vnic. §. fin. C. de Caduc. tollend. ibi: Quod
communiter omnibus prodest, hoc priuatæ vtilitati nostræ
præferendum esse censemus, &c. text. in l. actione, §. La-
beo, ff. pro socio, Ideoque propter vtilitatem publicam
multa in jure conceduntur contra strictam disputandi
rationem, l. ita vulneratus, circa fin. ff. ad legem Aquil.
Et maximè, quia ex beneficio Principis hoc subsidium
habetur, ac proinde latissimè debet interpretari, cap. cùm
olim, de verb. signif. l. fin. ff. de constit. Princip. cum simi-
libus, quo argumento ad id probandum vtitur in ter-
minis Mar. Maot. cons.1. num.4. Et in terminis, quod 56
simile subsidium sit fauorabile, & largissimè interpre-
tandum, vltra alios probat latè Bellencin. in d. tract. de
charit. subsidio, quæst.66. vbi per hanc rationem contra 57
Ludou. Roman. cons.498. tenet quod Cardinales quam-
vis expresè non nominentur, censentur in concessio-
ne subsidij inclusi, quod etiam contra eundem Roma-
num tenuit gloss. in Extrauag. Vas electionis, verb. cha-
ritatiuum subsidium, de censibus inter communes, & in
fortioribus terminis, quia loquitur in simili, sed minùs
necessaria & fauorabili concessione, videlicet quando
Papa concedit aliquibus personis, fabricæ, vel pio loco
fructus beneficiorum primi anni, tenet glos. in Extra-
uag. Suscepti, §. cùm itaque, verb. vacantium, vers. sed
quid erit, & verb. priuilegio, in fine, & verb. mallent, ne
Sede vac. inter commun. vbi dicit inter alia, quod simi- 58
les gratiæ, quæ aliquibus piis vsibus applicantur, etiam
de bonis Ecclesiasticis, quamvis redundent in aliorum
odium, debent largè interpretari, quia ad hoc vt dis-
positio sit fauorabilis, attendi debet id propter quod
principaliter fit, quamvis minùs principaliter, & per
quandam consequentiam vergat in alterius præiudi-
cium, argum. l. quæritur, ff. de statu homin. cap. non
dubium, de sent. excom. notant Dominic. & Franch. in
cap. sciant cuncti, de elect. lib.6. vbi glos. quam repu-
tat singularem Felin. in d. cap. non dubium: præcipuè
quando constat voluisse Principem fauore alterius alium
prægrauare, vt in præsenti subsidio, juxta glos. cele-
brem in nostris terminis in d. Extrauag. Suscepti, verb.
consueuit. Et fauor, & publica vtilitas consideratur in
hoc, quod ista gratia ita intelligatur, & extendatur, vt
comprehendat plures res & personas, quia vt in termi-
nis subsidij dixit Oldrad. cons.122. n.6. quantò erunt
plures, faciliùs ea, quæ incumbent onera supportabunt,
l.1. C. de exactor. tribut. l. Auctores, C. de priuileg. dom.
August. lib.12.

Contrarium verò, immò partem affirmatiuam, quod 59
scilicet subsidium huiusmodi deductis oneribus sit sol-
uendum, multis, sed his potissimùm comprobatur fun-
damentis.

Primò, quia valor repartitionum, & contributionum
huius subsidij fieri debet secundùm quantitatem bono-
rum cuiusvis ex contribuentibus, text. in simili in cap.
cùm Apostolus, ibi: Ex facultatibus Ecclesiarum, & in c.
sopita, ibi: Secundùm facultates eorum, vbi glos. ait quod
id semper considerandum est, & in cap. cùm nuper, vbi
similis glos. de censib. cap. conquerente, de officio Ordin.
vbi etiam gloss. text. in Extrauag. Vas electionis, in
princip. de censibus inter commun. l. cùm possessor, ibi: Vt
omnes pro modo prædiorum pecuniam tributi conferant,
ff. eod. tit. l.2. C. de annon. & tribut. lib.10. Quod tantò 60
verius procedit, vt si contribuens ostenderit se graua-
tum

tum in quantitate distributionis, aut bona sua dimino-
tionem pati, debet audiri, & grauamen tolli, *l. qui gra-
uasos*, vbi notant Bart. & Doctores, *C. de censibus, &
ceas. lib. 11.* optimus & expressus text. *in l. forma, in
princip. & in §. illam enim aequitatem, ff. de censib.* Nam
61 id abesse à bonis alicuius videtur, in quo alteri obli-
gatus est, text. opt. vbi gloss. *verb. videtur, in l. si quis
mandat 29. ff. de negot. gestis.* Et bona & substantia cu-
jusque intelliguntur quae supersunt deducto aere alieno,
62 *l. subsignatum, §. bona,* vbi etiam glos. *ff. de verb. signif.
l. 2. §. illud autem, ff. de collat. bonor.* cum similibus. Et
in promissione bonorum non plus est, quàm quod su-
perest, deducto aere alieno, *l. mulier bona, ff. de iure dot.*
Et idem in collatione bonorum, *l. ea demum, ff. de col-
63 lation.* Et in haereditate, & in legato, *l. non amplius 86.
in princ. ff. de legat. 2.* Et ideo quod nos aliis debemus,
dicitur aes alienum, & quod alij nobis debent, dicitur
aes nostrum, & in bonis nostris annumeratur, *l. bono-
rum 49. l. cedere diem 213. ff. de verbor. significat.* glos.
64 *in l. ob aes alienum, C. de action. & obligat.* quia propriè
bona dici non possunt, quae plus incommodi, quàm
commodi habent, *l. proprio 83. ff. de verb. signif.*
65 Secundò, quia cùm super bonis & rebus Ecclesiasti-
cis, Ecclesiarum scilicet, monasteriorum, seu aliorum
contribuentium cum generali & speciali hypotheca,
census, siue alia onera imposita reperiantur, bona, seu
res illae pro concurrenti quantitate onerum praedicto-
rum censentur alienatae, siue venditae, vt probare vide-
tur *l. Hisp. 3. tit. 15. lib. 5. Recopil.* ibi: *Las casas, y he-
redades que compran.* Et est opinio multorum grauissi-
morum Doctorum, quos referunt Felician. *de censibus,
lib. 1. cap. 4. n. 1. vers. denique,* & Gasp. Rodetic. *de an-
66 nuis redditib. lib. 1. q. 3. n. 6. in princ.* qui Doctores di-
cunt, quod emptor census videtur emere fundum, vel
domum super quibus census imponitur, & breui manu
reddere venditori, vt in illis census fundetur, & ideo ex
contractu census debetur Alcauala. Lassarte *de decima
vendit. cap. 10. n. 18.* Et licet concedamus horum opi-
nionem certam non esse quoad alienationem & domi-
nij directi, & proprietatis rei censui suppositae, ad mi-
nus admittenda foret aliorum non paucorum opinio,
qui tenent in contractu census vendi, & alienari fru-
ctus praedij, & hypothecae, super quo fuit impositus,
quos etiam refert Felician. *vbi supra, n. 7.* & Rodrig.
d. n. 6. vers. quamuis. Admissa quaelibet ex his duabus
opinionibus sufficienter hanc partem affirmatiuam pro-
bat, quia si proprietas fuit alienata, res penitus perit,
& tunc intrat expressa decisio text. *in d. §. illam enim
67 aequitatem,* & doctrina Baldi communiter recepta *in l.
etiam, n. 28. vers. nos quidem, ff. de except. rei iudic.* vbi
ait quod minui debet collata in iis, qui lapsi sunt fa-
cultatibus. Et in terminis quod clericus, qui habet be-
68 neficium, ex quo soluit alicui annuum censum, non
teneatur solidum soluere, tenet Bellencin. *de charitatiuo
subsidio, q. 37.*
69 Tertiò, quia pro faciliori materiae intelligentia scien-
dum est, tres species onerum Ecclesiasticis bonis, & re-
bus impositorum reperiri. Prima species illorum est,
quae imponuntur Ecclesiis, & clericis ab omnibus si-
mul debita, Ecclesiis scilicet propter se, clericis verò
propter Ecclesias, vt in subsidio Episcopis debito, de
quo *in cap. conquerente, de offic. Ordin.* & in procu-
ratione Legatorum, & decima Papali, ac in aliis simi-
libus oneribus, quae tanquam mixta habentur, nempe
personalia, & realia Ecclesiarum, non tamen praedio-
rum. Secunda species munerum est, quae merè realia
sunt, vt *in l. forma, §. si verò quis agrum,* & *ibi* Bart. *ff.
de censib.* & huius distinctionis, ac effectuum ea illa
resultantium meminere Ioan. Andr. *in cap. 1. de im-
mun. Eccles. lib. 6.* & ibi Gemin. & Anchar. latè Fede-
ric. de Senis *cons. 151.* Paul. de Eleazar. *in Clem. 1.
de iurepatron.* & ibi Zabarel. *q. 7.* idem Anchar. *cons.
141.* Bellencin. *de charit. subsid. q. 35. per tot.* Remig.
de Gonni *eod. tract. q. 25.* Ioan. Bapt. Ferret. *cons. 138.
n. 6.* Tertia onerum species est subsidij, scilicet à Se- 70
de Apost. Regi Catholico concessi, ab aliis multùm
dissimilis, cùm illius impositio facta reperiatur super
fructibus, & redditibus Ecclesiasticis Ecclesiarum Hi-
spaniae, & ita onus est fructibus, non verò Ecclesiis, aut
Ecclesiasticis personis impositum, vt patet ex prima
Pij IV. concessione, ibi: *Super omnium & singularium
Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus, reddit-
bus, & prouentibus, obuentionibus, emolumentis,* &c.
Idem colligitur ex prorogationibus deinde concessis,
vt patet ibi: *Ex fructibus, & redditibus Ecclesiasticis
ciuitatum, & locorum Regnorum vniuersarum Hispania-
rum,* &c. & in specie tradit Lasarte *cap. 19. n. 34. & 35.*
ibi: *Planissima sanè est, & verissima resolutio, si animad-
uertas, quod charitatiuum subsidium est onus oriuacttum
non quidem Ecclesiasticis personis, sed redditibus po-
tius, & prouentibus totius Ecclesiae,* &c. Fr. Emmanuel
quaest. Regul. tom. 3. q. 73. art. 6. in princ. ibi: *Quia cha-
ritatiuum subsidium impositum est non quidem personis
Ecclesiasticis, sed redditibus potius, & prouentibus to-
tius Ecclesiae,* &c.
Vnde dicta subsidij concessio fuit consignata super 71
fructibus Ecclesiasticis, non verò super personis, &
quamvis ab illis exigatur, id non procedit ex aliqua
earum obligatione personali, sed quatenus fructus Ec-
clesiasticos percipiunt, & sic tantum tenentur ad ra-
tionem redditaum fructuum Ecclesiasticorum, vt in
specie concessionis subsidij factae Principi tenent
Ferret. *cons. 138. n. 11.* Ioan. Andr. *in d. cap. 1. n. 6. de
immun. Eccles. lib. 6.* & ibi Dominic. *n. 7.* Cardin. *in
Clem. 1. §. sanè, n. 5. de iurepatron.* Federic. de Senis
d. cons. 151. per tot. praecipuè *à num. 5.* & alij, quos
refert & sequitur Bellencin. *d. tractat. de charitat. sub-
sid. quaest. 35.* & omnes conueniunt hanc decimam po- 72
tiùs aequiparari collectae quàm tributo: nam collecta
propriè dicitur, quae imponitur personis pro rebus,
vt *in d. cap. 1. de immun.* & *ibi* Gemin. *n. 3.* & ideo est
variabilis secundùm casus, & occurrentes necessita-
tes, vt tradit Paul. *in l. Imperatores, n. 3. de publican.*
comprobat Francisc. de Claperiis *cent. causar. cau-
sa 42. q. 1. num. 8.* idem tenet Bald. *in l. neminem, n. 3.
Cod. de sacros. Eccles.* Bertachin. *in tract. de gabell. in 73
prälud. n. 1.* Chassan. *in consuetud. Burgund. §. 5. vers.
extraordinarium, num. 43.* Hug. Cell. *cons. 34. n. 22.*
Vincent. de Franchis *decis. 107. num. 4.* Secus est
quando tributum fuerit reale, perpetuum, vniforme,
inuariabile, & ordinarium, *l. 1. C. de vacat. publ. mun.
l. 2. Cod. de indict. lib. 6. l. omnes, Cod. sine censu,* Abb.
in cap. fin. n. 12. de vita, & hon. cleric. Claper. *citato
loco, n. 8*
Ex quo fit, hanc decimam Papalem super bonis & 74
fructibus personarum, & vniuersitatum Ecclesiastica-
rum impositam, tanquam subsidium ex causa à Ponti-
fice impositum. Rebuff. *de decim. quaest. 3. n. 3.* Franc.
Monald. *cons. 107. n. 2. lib. 2.* & tanquam onus variabi-
le, Bellencin. *de charit. subsid. q. 69. n. 1. cum seqq.* au-
geri diminuiue posse auctis, vel diminutis fructibus, vt
in quocunque tributo, cùm onus fructuum haec im-
pendia sint, probat *l. neque stipendium, ff. de impensis
in rebus dotal. l. quaero, ff. de vsufr. legato, l. hactenus, ff.
de vsufructu,* & in collecta dicit text. *in l. cura, §. inopis,
ff. de muner. & honorib. l. forma,* vbi Bart. *ff. de censib.
l. his oneribus, §. actuis, ff. de vacat. muner.* Franc. de
Claper. *citato loco, n. 8.* Purpur. *cons. 356. lib. 1.* in de-
cima Papali, Dominic. *cons. 185.* Reboff. *cons. 125. n. 11.*
Et est text. in terminis loquens *in Extrauag. vnic. de
decim. inter communes, in vers. in soluendo, & in vers. de
iis quoque, & in vers. Rector.*

Secundò

75 Secundò ex dicta ratione procedit, vt si bona, quorum causa subsidium soluitur, alienarentur in sæcularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt. Bart. *in leg. rescripto, §. sciendum, num. 4. de muner. & honoribus*, Rub. *conf. 117. lib. 4.* Franciscus Casper. *causa 27. quæst. 1. num. 22.* Gregor. Lopez *l. 51. glos. 4. tit. 6. part. 1.*

76 Tertiò ex dictis oritur Ecclesiarum & beneficiorum fructus, ac eorum valorem considerari quatenus ex eis supereft deductis oneribus, vt est text. *in cap. præsenti, de offic. Ordin. lib. 6.* ibi: *Hoc de illis bonis solum debet intelligi solutis debitis*, &c. Rot. *decis. 60. in antiquis, de conceß. præbend.* Felin. *in cap. ad aures, n. 13. vers. duo-*

77 *decima conclusio, de rescript.* vbi quod in computando valore beneficij debent deduci onera, & quod hoc est regulare, siue fiat mentio de redditibus beneficij, ex Bald. *in l. cohæredibus, & in l. neque, in fine, C. de compensat.* ex text. *in l. fundi Trebatiani, ff. de vsufr. legato*; siue fiat mentio de fructibus beneficij, intelligitur deductis oneribus, ex text. *in l. fructus, ff. soluto matrim.* & ibi Bart. & Doctores idem tradunt dicentes, quoad probandum verum valorem beneficij probationem debere concludere, quæ onera super eo sint imposita, vt eis deductis verus valor remaneat, post Ludouic. Gom. & alios Ioan. Bapt. Ferret. *conf. 554. n. 15.* Crescēt. *decis. 2. de probat.* & post plures Nicol Garc. *de benefic. p. 5. cap. 5. n. 164.* vbi quod debent deduci onera, & quod aliàs articulus super valore est ineptus, quia debet dicere, quod valet tantum oneribus deductis, Felin. Sarment. Gig. & alij *ibidem* citati.

78 Et quod fructus, & redditus beneficiorum tantum æstimati debeant, quantum valeant deductis oneribus, tradunt Bald. *in l. 1. num. 1. vers. sed pone, impetrant à Papa, C. de fruct. lib. & lit. expens.* Ioan. Bapt. Ferret. *conf. 25. n. 86.* Riminald. iun. *conf. 77. n. 45. & seqq. lib. 6.* Gutier. *canon. lib. 1. quæst. 8. num. 126. cum seqq.* Caual-

79 can. *decis. 27. sub num. 89. p. 2.* vbi quod fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus, & impensis, & quod si beneficium esset ita tenue, quod onera absorberent totos fructus, tunc ille, qui ex priuilegio Papæ debet percipere vel detrahere, nihil habebit, quia propter onera fructus non reperiuntur, & non entia nullæ sunt qualitates, & quia ex nihilo nihil fit, & nemo dat quod non habet, & idem tradit *decis. 27. n. 15. & 16. p. 3.*

80 Fructuum enim appellatione in iure venit id duntaxat quod superest, deductis expensis, text. *in d. l. fructus, l. diuortio, §. impendia*, ibi: *Quia ex fructibus prius impensis satisfaciendum est*, &c. *l. si à domino, §. fructus, ff. de petit. hæred. l. 36. Hisp. tit. 11. part. 4.* Reinoso *in obseruat. pract. obseru. 56. n. 11.* vbi quod fructuum nomine continetur quod iustis sumptibus deductis superest. Ego *de appellat. verborum vtriusque iuris signific. appell. 103. n. 22.* imò & deductis etiam oneribus, vt probari videtur *ex l. sorori, ff. pro socio.* Et lucrum

81 quoque intelligitur omni damno deducto, *l. Mutius 36. ff. pro socio*, adeò vt nullus casus interuenire possit, qui hoc genus deductionis impediat, text. celebris *in l. fundus qui, ff. famil. hercisc.* vbi glos. & Doctores.

82 Quod procedit licèt fiat mentio de integris fructibus, quia nihilominus intelligitur deductis oneribus, D. Barbos. *in d. l. fructus, n. 7.* nam dictiones vniuer-

83 sales, *omnes, integri*, & similes, restringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis, vt optimè probat, & declarat Caualcan. *d. decis. 27. n. 15. p. 5.* & notatur à Carolo Ruino *conf. 21. n. 7. vers. num aliquando, vol. 1.* dicens quod quando res, de qua agitur, diminuitur verè, vel interpretatiuè, mediante aliqua detractione, tunc dispositio simpliciter loquens de re, vel de integra, siue de tota re, verificatur in eo quod superest, facta dicta diminutione, quia totalitas, & integritas ipsius rei remanet in eo quod superest, & ad illud restringitur.

In puncto huius quæstionis est singularis & notabilis decisio Mastrilli 112. vbi in releuio debito fisco Regio soluendo per hæredem in casu successionis feudi, quod releuium consistit in medietate fructuum illius anni, in quo hæres successit, facta successione dubitatum fuit ad releuium huiusmodi deberet integrè fisco persolui ex medietate fructuum absque deductione onerum? fuit resolutum, & iudicatum deducenda esse onera, vt latissimè habetur *in d. decisione*, vbi *n. 54.* dicitur, quod ita semper fuit iudicatum. 84

Ex qua decisione plura deducuntur huic materiæ satis accommodata. Primum quod attenta iuris dispositione deducenda sunt onera, quamvis concessio ad fructus dirigatur, ita vt debitum soluendum sit de eo quod ex illis superest, deductis oneribus, quod ex pluribus iuribus, & fundamentis ibi adductis apparet *ex num. 25. cum seqq. vsque ad num. 24.* Secundum, quod cùm *in cap. 55. Regis Martini*, de releuiis soluendis, & quomodo soluantur, nihil statutum sit qualiter regulari debeat dicta fructuum medietas soluenda fisco, ait esse casum omissum, ac ita debere regulari iuxta iuris communis dispositionem, & quod eo attento onera debent deduci, vt latè ipsemet probat *num. 25.* subdens etiam *n. 34.* quod prædicta concessio tanquam lex noua debet interpretari secundùm terminos legis antiquæ, & hoc nun per viam extensionis, sed per viam legalis interpretationis, ex Dec. Loffredo, & aliis ibi adductis. Tertium, quod vt dicto *num. 34.* refertur, dispositio *dict. cap. 55. Regis Martini*, sic interpretatabatur, vt onera deducerentur, & quod hæc obseruantia, quæ prædictam legem subsequuta fuerat, dubitatem declarauit, ex iuribus ibi adductis, præcipuè *capite cùm venissent, de institut.* vbi dubitatur si concessio erat realis, vel personalis? & deciditur realem præsumi, quia ex realis fuerat obseruata, & Imol. *ibi*, dicit quod ex solutione posterius facta declaratur animus, & mens disponentis. 85 86 87

Ex quibus omnibus infertur onera censualia super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda esse antequam subsidium soluatur, eodem modo quo in solutione collectæ, quæ imponitur personis pro rebus, deducitur, vt in simili probat *d. cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6.* vbi Gemin. *num. 3.* resoluit deduci debere quod censuatio, vel emphyteutæ nomine redditus, vel personis soluitur, & tantum pro residuis fructibus collectari, quod tradunt Isernia *tit. quæ sint Regalia, §. plaustrorum, num. 56.* & ibi Afflict. *n. 14.* Luc. de Pẽña *in l. fin. n. 6. C. de fund. limit. lib. 11. & in l. 1. n. 7. C. de impon. lucrat. descript.* Valasc. *de iure emphyt. q. 17. n. 9.* Ioan. Garc. *de expens. cap. 11. n. 57.* Purpur. *conf. 356. per tot. lib. 1.* Ludou. Saeca *conf. 14. cum seqq.* Vincent. de Franchis *decis. 107. num. 4.* Caualcan. *decis. 2. n. 10. p. 2.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. n. 62.* 88

Non obstat quod census huiusmodi super bonis vniuersitatum Ecclesiasticarum impositi, antequam deducantur eorum redditus, Ecclesiastici sunt, & necessariò ex illis soluendum est subsidium, vt videtur probari *ex d. Extrauag. de decim. in §. ratione autem*, de quo *suprà n. 6.* 89

Quia respondetur quod census est ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei super qua imponitur, vt tradit Couar. *lib. 3. var. cap. 7. numer. 2. & 6.* Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæst. 32. num. 13.* adeo vt sine re constitui non possit, vt est verior & communior opinio, quam latè plures referens confirmat Brunor. à Sole *in suis quæst. q. 4.* Ioan. Franc. Milanensis *Siciliæ dec. 2. num. 115. cum seqq. lib. 2.* Surd. *conf. 318. num. 2. lib. 2.* Et hodie est sine dubio, extante Motu proprio Pij V. in quo hoc expressè disponitur, 90 91

vt

vt aduertit Sutd. d. n. 12. quod quidem ius, & fructus redditibus census correspondentes venduntur, ad not. per Franc. Garc. *de contractib. p. 2. c. 4.* Saravia *in instr.*
92 *mercat. cap. 15.* nec ab eo dissentit Felician. *de censibus, lib. 1. cap. 4. n. 5.* saltem in censu super re certa constituto, ex Nauar. *in comment. de vsufr. n. 79.* qui ait requiri ad iustitiam census, vt ex fundo, vel re super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur, sequitur Menoch. *cons. 445. n. 11. ad fin. vers. tertio*
93 *admisso, & n. 12. lib. 5.* Et licèt redditus in pecunia, & nō in fructibus soluantur, hoc ad rem nihil facit, quia loco fructuum redditus illi sunt deputati, ex Menoch. *d. cons. 445. n. 13.* & ante eum melius dixit Bald. *in l. etiam, n. 8. C. de execut. rei iudic.* vbi tradit quod huiusmodi obligatio, seu pēsio annua succedit loco naturalis perceptionis fructuum, & in nostra specie cōsiderat Rebuff.
94 alios referens *d. cons. 125. n. 18.* vt videre est in ipsa decima Papali, quæ etiamsi imponatur pro fructibus, adhuc in pecunia soluitur, vt notum est, & probatur *in d. Extrauag. vnic. de decim.* ibi: *Fiet autem solutio decima non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de prouentibus, sed in pecunia numerata.* Vnde tantùm minus ex fructibus dicitur percipi, quantum soluendum est pro ipsis in pecunia, quia valor fructuum æstimatur deductis oneribus, Bald. *in l. sed etsi hoc, §. 1.* per illum text. *ff. de condit. & demonstrat. & in l. 1. n. 8. C. de fructib. & litium expens.* latè Tiraq. *de retractu lig. §. 15. glos. 1. n. 6.* & consequenter tanto minus debet pro subsidio imponi dictis fructibus, vt in specie argumentatur Rebuff. *d.*
95 *cons. 125. n. 11. & 13.* & in terminis, quod in solutione decimæ Papalis deduci debeant censuum pensitationes, tradit Bellencin. *de charitatino subsidio, q. 37.*

96 Quod quidem probatur ex text. *in d. Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim.* vbi tres constituuntur casus. Primus est quando fructus & redditus pro pensione dantur in beneficium, & tunc ait textus de eorum prouentibus soluendam decimam: Et ratio est, quia monasterium, siue Ecclesia, ad quam originaliter proprietas super qua pensio imponitur, spectat, nihil ex illius fructibus percipit, & ius percipiendi perpetuò alienatur; hoc enim necessariò requiritur, vt pensio dicatur dari in beneficium, vt per Caccialup. *in tract. de pensionib. q. 12.* Secundus est quando fructus ex contractu, puta ad pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, dantur, vt *in vers. cùm autem,* vbi habetur quod perceptores pensionis, vel firmæ de ipsa decimam exhibebunt. Tertius est quando emuntur fructus ad vitam propriam, & de istis per tres annos decima exhibebitur. Quartus est, quando ad vitam fructus gratiosè fuerunt concessi, in quo non donator, sed donatarius debitor est.

97 Et his omnibus casibus solùm primus rei, de qua agitur, applicabilis est, quia census est ius quoddam reale perpetuum super fructibus impositum, quod licèt sit redimibile, hoc tamen fit sorte principali priùs persoluta, & sic pars fructuū redditibus census correspondens non est in bonis proprietarij, & ideo iustissimum, ne ex illa soluatur subsidium, prout nec soluitur ex pensione in perpetuum concessa. Secundus verò casus potiùs pro hac parte stat, ex eo enim deprehenditur, proprietarium non plus soluere, quàm quod ex fructibus percipit, ex quo fit, soluentem, si ad subsidij solutionem obligatus esset, posse ex fructibus pensionem deducere, aliàs vna & eadem res duplici solutione granaretur, quod absurdum est, vt infrà ostendetur. At tertius casus pro contraria parte ponderari solet, sed ad rem nihil facit, quia aliter se habet censuum materia, & hoc sufficit; nam in extraordinariis non potest vnus casus trahi ad consequentiam alterius, *l. quod verò contra, ff. de legib.* tum quia casus iste agit de fructibus ad vitam venditis, in quibus nullum ius in proprietate emitur, & emptio est temporalis, itavt vita extincta liberi remaneant fructus absque vlla sortis principalis restitutione, & pretium subrogetur loco fructuum, & virtualiter dici potest anticipata quædam eorum solutio, vt dicit text. *in d. Extrauag. vnica, §. sin autem,* ibi, *qui inde per eum pro futuro tempore receperunt;* qui quidem contractus multum conductioni assimilatur, & vt discernatur an sit vnus, vel alius, deferendum est contrahentium voluntati, vt constat ex traditis per Alex. *cons. 3. n. 1. lib. 1.* & ex pluribus quos refert Tiraq. *de retractu lig. §. 1. glos. 14. n. 13. in fine:* & nihilominus *dicta Extrauag.* solutionem decimæ Papalis in hoc casu ad triennium restrinxit, ibi: *Per tres annos decima exhibebitur.* Et hoc speciali quadam ratione, quia scilicet pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non præsumitur durare, vt post Curt.
& Corn. tradit Paris. *cons. 25. num. 75. lib. 2.* Sicut & 98
fructus vltra triennium durare non præsumuntur, glos. *verb. vsucapionem, in l. 5. C. si aduersus vendit.* sequuntur plures, quos refert Tiraq. *de retractu lig. §. 1. glos. 7. num. 51.* & alios referens D. Barbos. *in l. diuortio, §. interdum, n. 43. ff. soluto matrim.* Nec dicatur quod mentio trium annorum *in d. §. si autem,* ex eo facta censeatur, quia concessio decimæ Papalis ad id tempus facta fuit; nam hæc est mera diuinatio, nec colligitur *ex §. de stagnis, in ead. Extrauag.* ibi, *pro tribus annis, quibus durabit decima,* &c. quia dictum fuit eo speciali casu ex speciali quoque ratione, non verò pro termino fixo concessionis; nam aliis in locis dictæ Extrauag. aliter loquitur Pontifex, vt videre est *in §. similiter,* ibi: *Per totum tempus quo durauit decima:* & *in §. soluentium,* ibi, *per totum tempus:* & *in §. declaramus,* ibi, *durante decima.*

Et prædicta resolutio adeò vera est, vt si contra- 99
rium practicaretur, exinde plura orirentur inconuenientia, duo sunt principaliora. Primum, quia si census ad fauorem personæ, seu Vniuersitatis Ecclesiasticæ imponeretur, vtique illi subsidium pro rata redituum distribueretur, iuxta text. *in d. Extrauag. vnic. §. quia nonnulli,* & iuxta opinionem ex aduerso contrariam etiam in hoc casu ad integram solutionem subsidij teneretur persona Ecclesiastica, quæ censum imposuit absque vlla redituum detractione, & sic iidem fructus duplici solutione granarentur, quod non est dicendum, *l. nauis, §. cùm autem, ff. ad leg. Rhod. de iactu,* ibi: *Quia non debet duplici damno onerari, & collationis, & quod res deteriores factæ sint,* & *in vers. quid ergo,* ibi: *Indubitatè vtrumque onus pati non debet,* &c. In quo plures congerit Tiraq. *de retractu lig. §. 1. glos. 18. n. 9.* & probat text. notabilis *in l. honorem sustinenti, ff. de muneri. & honor.* & hoc argumento in decima Papali vtitur Bellencin. *in tract. de charitatino subsidio, q. 37.* in collectis, Purpurat. *cons. 356. n. 2. lib. 1.* Alterum absurdum esset, vt si census fuisset constitutus ad fauorem sæcularis tributarij, occasione illius tributum illi distribueretur, Luc. de Peña *in l. fin. n. 10. C. de fundis limit.* Afflict. *in tit. quæ sint Regalia, §. planstrorum, n. 14.* Auend. *de exequendis mand. lib. 2. cap. 14. n. 15.* Flores de Mena *lib. 2. q. de collectis, num. 67.* & nihilominus Ecclesiasticus bonorum possessor teneretur ex fructibus ad integram subsidij solutionem, & sic iidem fructus duplicem soluerent repartitionem, contra prædicta iura: Et aliud non minus sequeretur absurdum, quod eo casu, quo census absorberet omnes fructus, adhuc subsidium integrè soluendum esset, & sic possessor, qui nullum ex fructibus commodum reportaret, nec illis frueretur, eandem quantitatem solueret perinde ac si eos integrè exigeret, quod iniquum videtur, & contra mentem Pontificis, & verba ipsius concessionis, ibi: *Ne Ecclesias nimio & multiplici, ac intolerabili onere contingat granari supradictas,* &c. quam

esset

refert Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 3. q. 74 art. 1.* iunctis iis, quæ tradit Cæs. Vrsil. ad Afflict. *decis. 242. num. 7.* vbi refert Philip. Dec. *cons. 136.* dicentem iniquum esse, quod qui non percipit omnes fructus beneficij, pro omnibus, ac si omnes percepisset, contribuat.

100 Nec in contrarium facit quod titularis beneficiarius integrè Ecclesiasticas pensiones soluit, licèt illas repetere possit pro rata à pensionario: Quia pro solutione præsentis dubij aduerto, pensionarium iure communi attento teneri in subsidiū contribuere pro rata, vt latè probat Caecialup. *de pensionib. q. 17.* vbi *num. 15.* dicit quod cùm ea scripserat, contulit cum D. Nicolao de Castillo Aduocato Consistoriali, & Fiscali magno, & practico in Curia Romana, & petiit quid viderat ob-

101 seruari, & quod respondit se pluries interrogatum dixisse, quod pensionarius debeat contribuere cum proprietario in solutione decimæ Papalis: idem latè probant Gig. *de pension. q. 59.* Rebuff. omninò videndus *cons. 125.* Valasc. alios referens *de iure emphyt. q. 37. n. 9.* Ludou. Sacca *cons. 14. n. 23.* Dec. *cons. 136. vol. 1.* Bellencin. *de charit. subsidio, q. 37.* Remig. de Gonni *eod.*

102 *tract. q. 44.* Escobar *de ratiocin. cap. 30. num. 22.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. cap. 5. n. 37.* Idem in tributo, quod Alcauala dicitur, quod etiamsi debeatur ex pretio, pro quo res venditur, hoc tamen intelligendum de pretio quod reuera exigitur, & ad se trahit venditor, vt post alios probat Lasarte *de decima vendit. cap. 10. n. 16. cum seq.* Gutier. *lib. 7. practic. q. 54. n. 7. 20. & 21. cum seqq.* Idem etiam in Laudemio, Fab. *in §. pretium, n. 3. Instit. de empt. & vendit.* Peguera *in tract. de feud. vers. 1. n. 128. fol. mihi 40.* Lasarte *d. cap. 10. n. 17. ad fin. & n. 18 ad fin.* Ponte *in qq. laudemial. q. 60.* Burg. *de laudem. p. 2. inspect. 26.* Gutier. *d. q. 54. n. 23. & 24.*

Maximè, quia *d. Extrauag. vnica, §. in ratione,* procedit & loquitur in debito personali, etiamsi illi accedit hypotheca; quod patet, quia in principio agit de hoc casu, ibi: *Ratione autem æris alieni quo persona soluens decimam obligata consistit,* &c & verba quæ sequuntur, ibi: *Etiamsi certè res Ecclesiastica propter hoc à quoquam fuerint obligata,* non mutant, nec diuersificant casum, sed loquendo de eodem debito ordinario personali, addunt quod de illo factum fuit, licèt ad solutionem res aliquæ Ecclesiasticæ obligatæ sint; quod probatur ex dictione, *etiam,* quæ tetentis eisdem terminis implicat casum difficiliorem, *l. etiam, ff. solut. matr.* Surd. *cons. 305. n. 15.* ex illis verbis, *propter hoc,* quæ planè referuntur ad idem æs alienum, de quo in principio.

103 Præterea, & hoc ex eo confirmatur, quia hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria, & egreditur terminos aliarum, Couar. *lib. 3. var. cap. 7. n. 6. & 7. circa fin.* & pluribus relatis Felician. *de censib. lib. 1. cap. 4.*

104 *n. 9.* vocans hypothecam censualem anomalam, & priuilegiatam. Ex quo prouenit quod licèt in hypothecis ordinariis necessaria sit excussio, vt contra tertium possessorem procedi valeat, *Auth. hoc nisi, C. de pignorib.* non ita necessaria est in hypotheca censuali. Guid. Papæ *decis. 42.* Couar. *d. cap. 7. n. 6.* Valasc. *de iure emphyt. q. 32. n. 14.* Gam. *decis. 145.* vbi additio alios refert, dicens hanc esse communiorem opinionem, Felician. *lib. 3. cap. 4. n. 9.* Gasp. Rodetic. *de annuis redditib. lib. 2. q. 9. n. 51.* & quondam praxi receptum testatur Redoan.

105 *de rebus Ecclesiæ non alien. q. 17. n. 86.* Petr. Surd. *decis. 32. n. 15.* Ratio est, quia census non tam hypothecam inducit quàm ius quoddam, & mus reale prædio inhærens, quod transit in quemcunque possessorem, & sequitur ipsum fundum, prout onus tributi tem tributatiam, *l. 2. & fin. C. sine censu, vel reliq.* quam rationem tradiderunt Valasc. *d. q. 32. n. 13.* & optimè Couar. *d. cap. 7. n. 6.* Gasp. Roderic. *d. q. 9. n. 52.*

106 Vnde absonum est intelligere verba *d. §. ratione autem,* de hypotheca censuali, cùm verba ad id, quod regulare est, referenda sint, non autem ad irregulare, & extraordinarium *l. Seis, §. medica Sempronio, ff. de annuis legat.* nec ad causam priuilegiatam, *l. si adulterium, §. liberto, ff. ad leg. Iuliam de adulter.* & pluribus comprobat Tiraq. *de retractu lig. §. 1. glos. 14. n. 93.*

Rursus quod in constitutione census principalius consideratur, est ius reale, quod formatur super rebus hypothecatis, & personalis obligatio est accessoria, quæ solum permanet dum extat specialis hypotheca, vt resoluunt Greg. Lop. *l. 28. verb. censo, limit. 1. tit. 8. p. 5.* Nauar. *in c. si fœneraueris 14. q. 3. §. 22. nato, n. 2.* Valasc. *de iure emphyt. q. 32. n. 10.* dicens communem, & in practica receptam, & plures referens Gutier. *pract. lib. 2. q. 177. n. 7.* Parlad. *lib. 1. rerum quotid. cap. 3. n. 12.* Franc. Viu. *decis. 369. n. 15.* Vnde quod obligatio personalis in censibus sit accessoria ad maiorem securitatem, tradit Gutier. *d. loco, n. 8.* optimè Surd. *cons. 318. n. 1. lib. 3.* At verò dictus *§. ratione æris alieni,* egit de obligatione personali vti principali considerata, & de hypotheca illi accessoria, vt patet ibi: *Propter hoc à quoquam fuerint obligata:* ergo referri non potest ad hypothecam censualem, quæ non contrahitur propter obligationem personalem, immò obligatio personalis contrahitur propter ipsam hypothecam, tanquam illi accessoria. 107

Nec dicatur quod si census imponitur vt expendatur in proprios vsus, non est ob id excusandus ne contribuere teneatur ad solutionem decimæ Papalis, argum. text. *in d. Extrauag. vnica, vers. expensa autem, & in §. illa quisque expensa:* nam respondetur constitutionem census huiusmodi fieri debere propter euidentem necessitatem, vel vtilitatem, & cum solemnitatibus & causis requisitis ad alienationem rei immobilis Ecclesiasticæ, de quibus *in cap. fine exceptione 12. q. 2.* vt probat Redoan. *de rebus Eccles. non alien. q. 17. n. 30. cum seqq.* Et sic iustificata census constitutione, necessitate & iustitia, debet ex eo detrahi quod sufficiat ad subsidij solutionem, & quicquid postea eueniat, sufficit quod ius legitimè alienetur, & sic extra patrimonium personæ Ecclesiasticæ, vt ex valore detrahatur ad solutionem decimæ Papalis, vt dicit Bellencin. *de charitat. subsidio, q. 37.* quod autem *in dicta Extrauag. in citatis §§.* disponitur, respicit illum, qui remanet fructuum dominus, & illis fruitur, vt scilicet is non excusetur à solutione decimæ propter expensas, de quibus ibi: quod sanè diuersum est à nostro casu, in quo adest fructuum, necnon & iuris percipiendi in proprietate alienatio. 108

Nec rursus quidquam obest dicere, quod decima Papalis est onus quod præcedit censum postea creatum, & quod ita illius constitutio non potuit anterius ius Pontifici acquisitum tollere, nam in promptu solutio est, tum quia prima subsidij concessio facta fuit ad annos quindecim, & est indubitatum censum esse antiquiorem concessione præsenti: tum etiā, quia qualitas huius decimæ nō potest imponi tanquā onus reale, & certū super fructibus, sed tanquam collecta variabilis, quæ imponitur personis Ecclesiasticis pro fructibus, quos percipiunt ex propriis rebus, vt suprà dixi: vnde in tantum quis teneatur collectam soluere, in quantum fructus percipiet, & ita alienando rem quam possidet, non soluit hanc collectam, nec eius domus transit in possessorem sæcularé, vt dictum est, & eodem modo alienando partē, scilicet ius percipiendi redditus, quod alienatur in censu, debent personæ eximi à decima Papali pro rata, cùm idem sit de toto quoad totū, quod de parte quoad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei vendic.* Vnde in hoc casu deductio census non ex eo procedit quod ille sit antiquior onere subsidij, sed ex natura rei, & ipsius decimæ Papalis, quæ proculdubio admittit huiusmodi deductionem: & in terminis quod in collecta deducatur census ex postfacto impositus, probat optimè Purpur. omninò videndus *d. cons. 356. n. 1. vers. circa secundum, cum seqq. vol. 1.* 109 110 111

Ex quibus vtraque opinio videtur probabilis,sed probabilior est hæc vltima affirmatiua, quam sequutus fui *in meo tract. de officio, & potest. Episcop.p.3. alleg.87. post n.15.* in impressione Lugdunensi de anno 1641.

112 Dubitaui deinde,an ex redditibus ad fabricam alicujus Ecclesiæ vel monasterij designatis subsidium sit soluendum? Et respondi negatiue, duo fabrica durat, & ipsi Ecclesiæ,vel monasterio bona,seu redditus illi non applicantur: tum quia fundator ita cauit, & expressè iussit, ne applicarentur pio loco, nisi absoluta fabrica, quæ verba denotant conditionem ex vi ablatiui absoluti, id est, ædificio perfecto, *l.à testatore, ff. de condit. & demonstr. glos. verb. sub conditione,in l. cum ab eo,ff. de contrah.empt.*tradunt Bart. *in d.l.à testatore, n.1.*Oros. *in l.ab emptione,n.13.ff.de pact.*Padill. *in l.1.n.16.ff.de legat.2.* & dum conditio pendet, dispositio sine effectu

113

114 manet,*l.cùm ad præsens, cum l.seq.ff.si certum pet.l.conditionali 54.ff.de verb signif.*Aretin. *in l.ex facto,n.12. ff.de vulgari & pupil.* Menoch. *conf.459.n.41. & 42. vol.1.& conf.388.n.15.vol.4.*

115 Et in puncto est decisio Bonifacij VIII. *in d.Extrauag. vnic. de decim.* quæ loquitur in terminis alterius subsidij concessi super fructibus, & redditibus Ecclesiarum,& personarum ecclesiasticarum, & emanauit ad declarationem aliquorum dubiorum ab intelligentia concessionis dicti subsidij emanantium, & *in §. de eleemosynis verò*, expressè refert,quod de illo quod conceditur,vel applicatur ad opus fabricæ, non est soluendū subsidium, vt videre est ibi: *De eleemosynis verò, seu oblationibus datis ad opus fabricæ*, &c. & sequitur inferius ibi: *decima non soluetur*,&c.& post prædictam *Extrauag.* dubium eleuauit glos. *verb. beneficiorum,in d. Clem.de decim.*vbi inter alias quæstiones hāc excitauit. Videlicet si relicta ad opus fabricæ debeant contribuere in prædicta concessione? Et negatiuè respondet allegādo dictam Extrauag. Hanc glossam dicunt communiter receptam Cardin.*ibi, n.3.*& Imol.*n.5.*dicentes in hoc casu contributionem fieri non debere, quod idem probat Franc.Monald. *conf.167. in diffic.n.5. lib.2.*& me-

116 liùs Bonif. de Vitalinis *in d.Clem.2.n.46.* ex cuius dictis colligitur singularis distinctio, videlicet si redditus ad opus fabricæ consignati primū ecclesiastici fuerint,& postea ad fabricam applicentur, debent contribuere; secus verò si nunquā fuerunt Ecclesiastici, ita vt operarij fabricæ fructus per eorum manus reciperent, & non per manus beneficiati, quia tunc non dicuntur fructus ecclesiastici, cùm adhuc non peruenerunt ad Ecclesiam, ac proinde vti tales non subjiciuntur contributioni, & ita intelligitur text. *in d. Extrauag.* dum habet eleemosynas,& oblationes,& de quibus ibi,non dici fructus ecclesiasticos, ad hoc vt contribuere tenerentur,& in effectu eandem distinctionem fecit glof. *in d. Clem. 2. de decimis, in vers. secundum etiam expenditur.* Et hoc sine dubio procedit, vbi operarij fabricæ fructus per manus ipsorum reciperent, vt io terminis tenet Bonifac. de Vitalinis *in d. Clem.2. n.46.* ibi: *Ex quo inferri potest secus esse, si ita essent assignati fabricæ, vt operarij fabricæ fructus per manum ipsorum reciperent, & non per manus beneficiati, argumento d. l. fundi, quia tunc non viderentur esse fructus beneficij, sed ipsius fabricæ, & nondum percepti, argum.l. vsufructu legato, ff. de vsufructu, & istud bene probat limitatio apposita in istis declarationibus, vbi dicitur quod de oblationibus, & de aliis eleemosynis, quæ dantur ad opus fabricæ, decima non soluitur: & fit ratio, quia ista non sunt fructus beneficiorum, arg.l. in agris limitatis, & acquir. rerum dominio, nec percipiuntur per beneficiatum, sed per deputatum ad opus fabricæ*,&c. sequitur Bellencin. *de charitatiuo subsidio,q.*4.

117 Idem forsan procederet si monasterium fructus reciperet, & ex illis operariis solueret expensas fabricæ, quia distributio, siue illorum administratio non fit per monasterium iure proprio,sed nomine fundatorum, vt ipsimet in fundatione dicunt; quando enim quis potest duplicem personam repræsentare, propriam scilicet,& officij,*l.tutorem,ff.de his quibus vt indign.* Bald. & Salicet. *in l. eius, C. de compensat.* Rot. Genuens. *decis.32. n.15. & decis.75. n.13.* Ioan. de Puteo *inter consilia Baldi,conf.vlt.n.2.vol.6.* in eo quod pertinet ad administrationem, & facit eius nomine, consideratur tanquam procurator,seu administrator, & non nomine proprio,*l.fin.ff.de instit. action.* Bart. *in l. post mortem, §.1.ff.quando ex facto tut. & in l.1.§. nunciatio,n.12.ff. de noui operis nunc.* Alberic. *in l.1.§. sufficit,n.7. ff. de admin.st. tutor.* Menoch. *de præsumpt. lib.5. præs.49. n.17.* Decian.*resp.85.n.17.lib.5.*Hieron. Gabr.*conf.71. n.2. lib.1.*

Huic partim fauet obseruantia inconcussa, quæ indicat sensum prædictæ concessionis Apost. quia eodem modo præsumitur concessum, quod successiuè fuerit exequutum, *cap. cùm dilectus, de consuetud.l.si de interpretatione, ff. de legib.l. semper in stipulationibus, ff. de regul.iuris,cap.cùm venissent, de instit.*cum citatis *suprà voto 52. n.43. cum seqq.* Posterior enim possessionis qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis. Bald.*conf.345.*ex tex. *in l.hoc legatum, ff. de legat.3. & in l. Seia, §. tyranna, ff. de fundo instructo*, & quod ita fuit obseruatum, creditur eodem modo fuisse intellectum, Anton. Natt.*conf.406. n.25.27. & 28. col.2.* loquens in quadam concessione, & dicit quod onera complectitur, ex eo quod ita exequuta fuit, & quod actus sequens declarat voluntatem præcedentem, Petr. Surd.*conf.140.n.43.vsque ad n.49.lib.1.* Francisc. Bec. *conf.96.n.13.& 14.vol.1.* vbi quod obseruantia subsequens omnem dubitationem tollit, & euidentissimum præstat intellectum, Bald. *in cap. fin. de consuet. numer.29.* adiiciens quod consuetudo interpretatiua minus sermones, & etiam significata transformat, vt *in l.1.C.si secund.nup.scrib.mul.*Anton.de Butrio *in d. cap. fin. num.47.* vbi quod huiusmodi consuetudo supplet verba omissa in dispositione, vt *l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de ædilit. edicto.* Socin. sen. *conf.145. num.2.vol.1.* subiiciens quod licèt ex solis instrumentis non possit quis vrgeri ad prætensam solutionem, quasi instrumenta clara id non dixerint, adstringitur tamen iuncta obseruantia, vel consuetudine, quia virtute sequentis vsus extenditur instrumentum ad illud, ad quod aliàs non extendebatur,Honded.*conf.92.n.30. vol.1.*Becc.*conf.66.n.3.lib.1.*Bald.*conf.257.lib.1.*tradit quod si consuetudo, vt forenses collectentur pro bonis suis in alieno territorio,restringatur ad illos tātum,qui consueuerunt soluere,Aym.*conf.3.*Alben.*conf.407. n.8.* & ferè in terminis tenet Andr. Carpan. *de iure releuij,p.1.q.13.n.24.*ibi: *Et quia in regno nostro contraria est recepta consuetudo indicandi in hoc casu, ideo secundum cuinsquam Regni consuetudinem est videndum, sicque amplius non est dubitandum in hoc Regno nostro, eo quòd ibi talis vrget consuetudo indicandi, vt releuium debeatur deductis oneribus, & expensis.* 118

119

120

121

122

123

Et licèt vbi concessiones dubiæ sunt, recurri debeat ad Principem concedentem, nihilominus tamen regula hæc cessat quando immediatus vsus, & consuetudo aliter fuit interpretata, quia hæc interpretatiua declaratio præcedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ, *leg. cum de nouo, & ibi Salicet. n.1. Codic. de legib.* Bart. *in leg. neque leges, num.3. ff. eod.tit.* Decian.*conf.52. num.26. & seqq. vol.5.* ore requiritur vt introducatur longo tempore, sed sufficit decem annorum transcursus cum vno, vel duobus actibus, Dec. *in cap. cùm M. Ferrariensis, num.1. de constit.* Corn. *conf.88. num. 10. vol..* vbi notant, quod iure nostro dicitur longa consuetudo, ad differentiam aliarum 124

125

alterius, quæ breuis est, scilicet quæ per obseruantiam declaratiuam introducitur, Neuizan. *in sylua nupt. lib. 5. n. 94.* Francisc. Becc. *cons. 101. n. 50. vol. 1.* Surd. *cons.*
126 *335. n. 26. & 27. vol. 3.* vbi ait quod ita præsumitur concessum sicut reperitur immediatè obseruatum postquam emanauit rescriptum, quamvis modico tempore sic fuerit visitatum, Menoch. *cons. 49. n. 20.* Hieron.
127 Gabr. *cons. 164. num. 7. vol. 1.* Qualis enim fuit animus statuentis ex eo declaratur, quod factum, & obseruatum postea fuit, probat Roman. *cons. 520. num. 2.* quinimò notanter dicit Dec. *cons. 44. n. 7. vol. 2.* post Bart. & Socin. quod licèt verba statuti, vel instrumenti non seruiant, & licèt etiam consuetudo sola de per se non astringeret, tamen statutum, & interpretatio per consuetudinem simul juncta operabuntur, quod in statuto, vel instrumento videatur expressus ille casus, quem consuetudo interpretatiua comprehendit.

128 Maximè cùm ita fuerit sæpe sæpiùs judicatum, quæ decisiones tanquam leges seruari debent, *l. ex facto, ff. de vulgari, l. fin. C. de legib. cap. cum venissent, de iudic. l. filiusfam. ff. ad leg. Cornel. de falsis,* ibi: *Sic enim inueni Senatum censuisse, l. an in totum, C. de ædific. priuat.* ibi: *Præses probatis his quæ in oppido frequenter in eodem genere controuersiarum seruata sunt, causa cognita statuet, l. Imperator, ff. de legib.* ibi: *Aut rerum perpetuò similiter judicatarum auctoritatem vim legum obtinere debere,* &c. *l. Hisp. 5. tit. 2. p. 1.* ibi: *E deue ser tenida por costumbre si en el tiempo mismo fueren dados conssejeramente dos juizios por ella de homes sabidores è entendidos de juzgar, è no auiendo quien ge las contralle* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 6. n. 27. & 28.* Decian. *cons. 6. n. 39. lib. 4.* Sued. *cons. 140. n. 44.* Bernard. Græuæ. *in prœm. concl. n. 26. cum seqq.*

Hispalensis Prouincialatus Hispaniarum S. Augustini.

Possessor quicumque amouendus non est sua possessione, nisi priùs citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppositis cognoscere valeat, & interim in executione supersedere, & plura de obreptione & subreptione quarumdam litterarum adducuntur scitu dignissima.

VOTVM XCVII.

1 *Facti series.*
2 *Manutenendus est ille, qui de tempore litis motæ sui officij possessionem obtinebat.*
3 *Regularis suo officio priuari non potest absque citatione, & causa cognitione.*
4 *Prouincialis à suo officio priuatus potest remedium recuperandæ intentare.*
5 *Mandata Regia, quibus jubetur aliquem à sua possessione amouendum, non esse exequenda.*
6 *Princeps licèt dicat aliquem esse à sua possessione amouendum, adhuc in tali amotione procedendum est juris ordine seruato.*
7 *Idem in rescripto Pontificio præcipiente aliquem suo beneficio priuari.*
8 *Papæ potestas non est tam amplissima in auferendo beneficio, quàm in conferendo.*
9 *Lex, aut statutum contra publicam, vel priuatam vtilitatem factum potest per viam appellationis, aut simplicis querela impugnari.*
10 *Sententia judicis fortior est sententia statuti, & quare.*
11 *Legis validitas quando est in controuersiam deducta, non potest innouari contra possessionem illius, qui eam impugnat.*
12 *Lite pendente super validitate priuilegij non est aliquis priuandus vsu possessionis, vel quasi, etiamsi sit contra jus.*
13 *Possessor in sua possessione est manutenendus lite pendente super executione litterarum Apostolicarum.*
14 *Tertius qui se opponit, potest impedire executionem rei judicatæ.*
15 *Possessor non potest à sua possessione expelli, nisi priùs fuerit citatus, & judicialiter conuictus ad eam dimittendam.*
16 *A possessione capta superioris auctoritate quis amoueri non potest juris ordine non seruato.*
17 *Executor etiam merus debet possessorem citare ad priuationem possessionis.*
18 *Violentia dicitur quam judex facit spoliando possessorem juris ordine non seruato.*
19 *Possessio capta alium spoliando juris ordine non seruato, dicitur capta per vim expulsiuam.*
20 *Possessio capta per prouisum Apostolicum, possessore non citato non est manutenibilis.*
21 *Possessio turbatiua, non est manutenibilis.*
22 *Possessio ex qua lis sumpsit originem non est manutenibilis.*
23 *Possessio antiquior, & titulata præferenda.*
24 *Electus administrare non potest dum tractatur de exceptionibus & iustitia suæ electionis.*
25 *Lite introducta super nullitate electionis antequam fuit, eam suspendit.*
26 *Electus pendentibus objectionibus non potest administrare, etiamsi administrationem inceperit.*
27 *Officij alicuius in possessione existens impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis.*
28 *Manutentio non impeditur interim dum disputatur, de vi decreti irritantis.*
29 *Executor mixtus potest partes judicis assumere.*
30 *Executor omnis est mixtus quando agitur de remouendo possessore.*
31 *Executor tenetur assumere partes judicis quando possidens docet de titulo colorato.*
32 *Executor judicantis superior tenetur judicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis.*
33 *Facultas judicialiter procedendi censetur concessa per Claus. Contradictores.*
34 *Cognitio omnis quando præcessit ante sententiam, in executione illius sola nuda remanet.*
35 *Executor merus potest causam cognitionis exceptionum oppositarum ad Superiorem remittere, & interim in executione supersedere.*
36 *Executor merus jurisdictionem habet ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti.*
37 *Executor merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi.*
38 *Executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes judicis.*
39 *Executores gratiarum Apostolicarum possunt cognoscere de legitimis exceptionibus.*
40 *Sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum.*
41 *Sententia executio non potest fieri absque partis citatione.*

42 *Sententia omnis iustificatur ex actis processus.*

43 *Sententia non exhibito processu, & sine illo lata nihil probat.*

44 *Acta in sententia enuntiata si non exhibeantur, illi credendum non est.*

45 *Iudici asserenti acta judicij praecessisse, non est credendum.*

46 *Iudici asserenti in sententia praecessisse citationem, & alia acta judicij, non creditur.*

47 *Sententia enuntians quendam esse procuratorem, non probat mandatum.*

48 *Praesumptionem solemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis subsequentis sententiam.*

49 *Verba enunciatiua sententiae affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore, non probant adfuisse talem procuratorem.*

50 *Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non creditur.*

51 *Factum à procuratore ante mandati acceptationem est innalidum.*

52 *Procurator sciens se procuratorem constitutum, sed ante mandatum susceptum, nihil validum facit.*

53 *Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit.*

54 *Substitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id sibi concessae, nulla est antequam acceptet mandatum.*

55 *Procuratores à Definitorio temporali constituti expirant cum ipso Definitorio.*

56 *Procurator vniuersitatis non est procurator singulorum de vniuersitate.*

57 *Legatus de latere potest electiones confirmare.*

58 *Legatus est Iudex competens contra exemptos.*

59 *Exemptus à iurisdictione ordinaria non est exemptus à iurisdictione Legati.*

60 *Prouisus à Nuntio dicitur prouisus Apostolicus.*

61 *Confirmatio electionis facta per Nuntium, dicitur confirmatio Apostolica.*

62 *Inferior facta superioris euertere non potest.*

63 *Papa quod confirmat, nemo infirmat.*

64 *Solemnitas non necessaria ad validitatem actus quando in eo interuenit, inualidè, & minus benè, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus.*

65 *Actus quando potest expediri sine praesentia judicis, si fiat in praesentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus.*

66 *Citatio non necessaria nulliter facta non obest, nec actus nullitatem inducit.*

67 *Assensus Regius in contractu reseruatus, si in illo non requiratur, actus non vitiatur, si vel assensus deficiat, vel minus solemniter opponatur.*

68 *Electio dat plenum jus in habitu tantum, confirmatio exercitium illius actus.*

69 *Confirmatio nihil noui iuris concedit, sed tantùm exercitium iuris per electionem quaesiti.*

70 *Electus potest judicialiter confirmationem suae electionis petere, & Superiorem vt confirmet, compellere.*

71 *Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cùm pleno jure innititur.*

72 *Superior ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur ex debito electionem confirmare, si nihil obstet.*

73 *Confirmatio sicut est debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis est necessaria.*

74 *Generalis in Religione S. Augustini quomodo confirmat Prouinciales.*

75 *Rescripta & indulta intelligenda sunt prout de jure.*

76 *Verba intelligi debent secundùm terminos habiles, & dispositionem legalem.*

67 *Confirmator potest, & tenetur antequam confirmet inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis, etiam absque contradictore.*

78 *Confirmatio electionis fieri potest extraiudicialiter, agendo priuata scilicet scientia, & per viam judicij contradictorij cum processu.*

79 *Confirmator quando procedit judicialiter, tenetur partes citare, & iuris ordinem seruare.*

80 *Confirmatio etiam temporalis dignitatis potest fieri etiam per viam judicij.*

81 *Iudex si potest procedere vt ordinarius, vel delegatus, electa vnaquia, licèt inutili, non potest ad aliam redire.*

82 *Possessionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens sibi praejudicat adeundo iudicem incompetentem.*

83 *Confirmator non debet ex abrupto, & inordinatè ad electionem procedere.*

84 *Crimina electo opposita plenè debent probari ad impediendam electionem.*

85 *Priuari suo officio nullus potest, nisi priùs audiatur, & conuincatur.*

86 *Electus ad officia electiua habet firmum jus, & non potest eo spoliari sine causa.*

87 *Regularium in causis summariè proceditur, & admittuntur officiorum priuationes leuioribus de causis, sed reseruato semper iuris ordine.*

88 *Praelati manuales, quorum Praelatura non est electiua, amoueri possunt ab officiis ad Superiorum arbitrium.*

89 *Superior non potest sine causa professum in vna prouincia ad aliam transferre.*

90 *Superior non potest officio manuali subditum spoliare, si faciat malo animo, vel odio.*

91 *Verba*, si sibi visum fuerit, *important viri boni arbitrium.*

92 *Verbum* videor, *importat arbitrium boni viri.*

93 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à iure communi.*

94 *Arbitrium boni viri non est libera dispositio.*

95 *Verba quando applicari possunt ad arbitrium liberum, & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato.*

96 *Iudex, cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium, potest sine causa cognitione, & partis citatione procedere.*

97 *Commissum vbi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex obseruare, & sequi omnes Canones juris.*

98 *Deuolutio cessat quoad non culpabilet.*

99 *Praecepti pro iustitia in dubio praesumendum est.*

100 *Laici in electionibus quando interesse possint?*

101 *Principis ad regalia pertinet personam nominare, quae Regularium electionibus, quando timetur vis, intersit.*

102 *Rex pro scandalis, & seditionibus sedandis etiam inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas politica vtitur jurisdictione.*

103 *Notarius laicus si intersit electioni ad scribenda illius acta, non vitiat ipsam electionem.*

104 *Conseruatio illarum rerum, & dispositionum, in quibus Rex manum apposuit, attendenda est.*

105 *Praecepta*

105 *Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogatiuam.*

106 *Appellationis judex non potest judicare, nisi coram eo productis, & visis actis primæ instantiæ.*

107 *Sententia lata coram secundo iudice, non reproductis actis primæ instantiæ, est ipso iure nulla.*

108 *Processus non est in forma probanti, si non sit à Notario actuario authenticatus, & subscriptus.*

109 *Sententia ex processu non subscripto à Notario actuario est nulla.*

110 *Formæ omissio actum vitiat.*

111 *Forma est de genere indiuisibilium.*

112 *Electio quæ erat facienda de triennij tempore, nulla erit, si fiat de longiori.*

113 *Tempus certum assignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito.*

114 *Attentata committuntur non solùm exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam.*

115 *Appellatio ab electione interposita quando suspendat.*

116 *Sententia super confirmatione electionis judicialis, est appellabilis, sicut alia qualibet sententia.*

117 *Attentata est possessio cujusdam cathedræ post appellationem ab oppositore interpositam.*

118 *Sententia per quam confirmatur electio est definitiua.*

119 *Sententia priuationis alicujus officij est appellabilis.*

120 *Sententia suspensionis, aut priuationis officij, aut vocis actiuæ, & passiuæ in Regularibus est appellabilis.*

121 *Gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustinentur.*

122 *Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum Superiorum, vbi proceditur extraiudicialiter per modum visitationis, & ad correctionem morum.*

123 *Prælatus in modo visitandi, vel corrigendi si excedat, tunc licitum est appellare.*

124 *Sententia reuocationis via executiua semel concessa, est appellabilis.*

125 *Possessor officij non est priuandus illius vsu, pendente lite super priuatione.*

126 *Continuans, qui est in quasi possessione eligendi, non attentat.*

127 *Actus quando est consequutiuus & accessorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licèt sit gestus post litem motam.*

128 *Confirmatio dum pendet, non est electus à sua possessione amouendus, si eam habuerit.*

129 *Possessor in vim contractus celebrati sub conditione impetrando assensum Apostol. non potest sua possessione spoliari, pendente dicti assensus impetratione.*

130 *Possessor antiquior est præferendus, & manutenendus.*

131 *Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuit cassata à Generali, & alius eius loco electus; potest appellare, & interim est manutenendus.*

1 R. P. M. Franciscus Nuñus, die 28. Octobris 1641. electus fuit in Prouincialem Ordinis S. Augustini Prouinciæ Bœticæ, & statim à Præside Capituli per P. Generalem deputato, & ad abundantiorem cautelam ab Eminentiss. & Reuerendiss. D. meo Cardinale Fachinetto, in Regnis Hispaniarum tunc temporis Nuntio Apost. confirmatus & approbatus fuit, ac ab omnibus acceptus, & obeditus, itavt per annum & vltra in pacifica Officij possessione permanserit. Sed deinde introducta causa in Romana Curia sub prætextu obtinendæ confirmationis à Reuerendissimo P. Generali, fuit à sanctæ memoriæ Vrbano VIII. facultas ei concessa, vt Capitula duo immediatè præcedentia, ac in eis sequuta quæcunque, electiones, & alia acta auctoritate Apost. annullare liberè & licitè posset, itavt quicquid illius facultatis vigore per eundem Reuerendissimum P. Generalem gestum, actum, & ordinatum fuerit, id ab omnibus dictæ Prouinciæ Fratribus obseruandum foret. Qua facultate Reuerendissimus vtens non transportatis actis, nec habita causæ cognitione, nec partibus citatis, & auditis, prædicta duo Capitula annullauit, & nulla ac inualida fuisse & esse declarauit, & in Prouincialem R. P. Fr. Ioannem Button. nominauit, & à sua possessione expellendum esse dictum R. P. Nuñum declarauit. Verùm cùm multa circa obreptionem, & subreptionem litterarum à P. Generali super præmissis expeditarum fuerint deducta tam in tribunali Nunciaturæ quàm in supremo Castellæ Consilio, fui consultus quid iuris mihi videbatur, & respondendum esse duxi prout infrà.

2 Legalis est apud nostros conclusio, quod ille qui de tempore litis motæ, prout erat P. M. Nuñus, officij sui possessionem obtinebat, summariissimi possessorij remedio in ea manutenendus est, & ab aduersarij perturbationibus tuendus, *toto tit. ff. vti possidetis, §. retinendæ, Inst. de interdict. cap. cùm venissent, de institut.* & in terminis; quod pro tuenda possessione officij competat dictum remedium, probant Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, de testam. verb. duas habens filias, n. 4.* Ioan. Vincent. de Anna *alleg. 103.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 17. num. 33.* Sesse *Aragon. decis. 389. num. 1. & 2. §. 4.*

3 Et in Regulari idem resoluit Monald. *cons. 104. n. 12. & 23. vol. 2.* vbi quod Regularis suo officio non possit priuari absque citatione, & causæ cognitione.

4 Et magis in terminis in Prouinciali suo officio per P. Generalem priuato, quod habens se pro spoliato possit remedium recuperandæ intentare, tradit Valenz. *cons. 44. ex n. 1. vsque ad 12. lib. 1.*

5 Non obstat quod dictus P. Nuñus, & alij fuerint ab officiis suis amoti de mandato Regni Generalis, ex commissione sibi data à Sanctissimo, vt ad amotionem, & priuationem huiusmodi executiuè procederet: Quia nihilominus tenebatur ipse Reuerendissimus priùs citari facere dictum P. Nuñum, & consortes, eosque audire, vt rescripto Principis, quo jubetur aliquem suo officio priuari, probat *l. meminerint, C. vnde vi, l. si non cognitio, C. si contra jus, cap. conquerente, de restit. spoliat. l. 2. tit. 13. lib. 4. Recop.* vbi statuitur Regia mandata, quibus jubetur aliquem à sua possessione amoueri, non esse exequenda. Afflict. *dec. 361. n. 15. vers. nec obstat quartò, & num. 36.* Burg. de Paz *cons. 55. num. 9.* Azeued. *in l. 3. n. 53. cum seqq. tit. 13. lib. 4. Recop.* Cumia *in ritibus Siciliæ, cap. 38. num. 295. cum seqq.* Menoch. *cons. 1003. num. 12. & 13. lib. 11.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 1. c. 167. n. 52.* Giurba *cons. 67. num. 32.*

6 Quod quidem procedit etiamsi Princeps expressè dicat aliquem debere à sua possessione amoueri; adhuc enim in tali amotione procedendum est iuris ordine seruato, ea doctrina Innoc. *in cap. cùm olim, il 2. n. 2. de priuil. & in cap. 1. de concess. preb. in 6. collect. 2.* Nauar. *in cap. cùm contingat, de rescript. causa 3. nullit. per tot.* Afflict. *in Constit. Neapol. rub. 24. num. 50.* Cumia *loco citato,* qui expressè loquitur in mandato Regis, in quo jubetur aliquem à sua possessione amouendum, & subiungit incautum, & imprudentem esse judicem, qui

qui possessore inaudito illud executioni demandauerit.
7 Idem locum habet in rescripto Pontificio præci-
piente aliquem suo beneficio priuari, vt per Menthaq.
contron. illustr. lib. 1. cap. 41. n. 25. & 26. Petra *de potest.*
Principis, cap. 29. ex n. 17. Modern. *de supplicat. ad San-*
8 *ctissimum, cap. 7. ex n. 40. & seqq & n. 50. & 52.* Anell.
Amat. *cons. 17. n. 8. & 9.* vbi quod potestas Papæ, non
est tam amplissima in auferendo beneficio, quàm in
conferendo. Ego *in collect. ad cap. cùm olim, de re iudic.*
n. 4. & in nostra specie Fr. Emman. Rodrig. *quæst. Reg.*
tom. 1. quæst. 6. art. 8.
9 Et in qualibet legis, aut statuti dispositione contra
publicam, aut priuatam vtilitatem facti, vt possit per
viam appellationis, supplicationis, aut simplicis quere-
læ impugnari, tenent DD. *in cap. cùm omnes, de const.*
vbi Abb. *n. 2.* Imol. *n. 19.* & Barbat. *n. 14.* Item Franch.
in cap. consuluit, il 3. in fine, sub n. 5. de appellat. Bald. *in*
l. 1. §. similique modo, n. 1. ad fin. C. de Latina libert. tol-
10 *len.* vbi quod sententia judicis fortior est sententia sta-
tuti, quia à sententia statuti potest Principi semper sup-
plicari, à sententia autem iudicis, si transierit in rem
judicatam, non potest appellari, quod etiam benè ex-
plicat Dec. *cons. 334. n. 5.* Gotier. *practic. lib. 3. q. 33.*
n. 10. Rot. *decis. 51. n. 6. p. 2. diuers.*
11 Et interim quod disputant de validitate legis, non
potest innouari contra possessionem illius qui eam im-
pugnat, sed debet lite pendente in sua possessione ma-
nutèneri, vt in terminis decidit Rot. *decis. 41. n. 8. &*
per tot. p. 2. diuers. ibi: *Quartò non obstat, quod vbi*
actus à lege permittitur, non potest turbatio, vel spolium
considerari, ad tradita per Socin. iun. *cons. 48. n. 6. lib. 2.*
& cons. 68. n. 31. lib. 3. & per tot. inter consilia Butrij
cons. vlt. n. 10. quia id non procedit quando legis vali-
ditas est in controuersiam deducta, & super ea lis pen-
det, tunc huiusmodi iudicio pendente non debet quis
12 commodo suæ possessionis priuari, per ea, quæ tradit
Abb. *in cap. 1. n. 4. vt lite pend.* Dices per illum text. lite
pendente super validitate priuilegij non esse aliquem
priuandum vsu possessionis, vel quasi, etiamsi sit con-
tra ius, &c. Et in dictis stetit eadem Rot. *dec. 50. 64.*
& 70. d. p. 2. diuers. quarum decisionum meminit Aloys.
Ricc. *in collect. decis. collect. 2180. vers. amplia 13.* &
sequuta est eadem Rota *in Assisiensi statutorum, 22.*
Maij 1619. coram sanctissimo D. N. Gregorio XV. quæ
habetur apud Post. *in fine sui tract. de manutenen. dec. 147.*
num. 6. & 7.
13 Et in executione litterarum Apost. quod lite pen-
dente super ea possessor sit in sua possessione manute-
nendus, censuit Rota apud Marches. *de commission. p. 1.*
pag. 964. n. 4. & 6. & resoluit Post. *in tract. de manutenen.*
obseru. 46. n. 13. & 24. vbi *n. 15* addit quod etiam quod
litteræ Apost. fuerint jam executæ de facto, & non ci-
tato primo possessore, poterit si se non habuerit pro
spoliato ratione ciuilis possessionis animo retentæ,
non obstante dicta executione de facto, & in gradu
appellationis petere se in ea manuteneri, & ad natura-
lem ab aduersario detentam restitui: *& n. 16.* resoluit
hoc procedere etiamsi in litteris Apostol. adsit clausu-
la, Pariter Breui.

Et in executione rei iudicatæ certum est tertium,
qui se opponit, posse illam impedire, itavt contra eum,
& in sui præiudicium, ac in suis bonis ea fieri non pos-
14 sit; esset enim quemquam, antequam condemnetur, re-
bus suis spoliare, Azin. *in praxi ciuili, p. 1. cap. 2. §. 31.*
limit. 15. in princ. pag. 149. Couar. *pract. cap. 16. n. 3.*
vers. tertiò solet tradi species, Catthar. *decis. 52. n. 2.*
Ioseph Ludou. *dec. 26. n. 15.* Peguera *dec. 106.* Sigism.
Scacc. *de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 4. n. 52.* Par-
lad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. in princip.*
Paschal. *de patria potestate, p. 1. cap. 8. n. 157.* Modern.
de Regia protect. p. 4. cap. 4. à princip. Barbat. *in tract. de*
assistentia, glos. 4. n. 24. ad fin. vers. mandatum tamen est,
aliàs n. 56. in 2. edit.
Nec suffragari potest R. P. Buttrono quod in aliqui- 15
bus monasteros se fecerit in Prouincialem recognosci,
quia id factum fuit inaudito & minimè citato dicto
R. P. Nuño, & iudicialiter conuicto ad dimittendam
suam possessionem, prout requirebatur *in c. licèt Epis-*
copus, de prabend. in 6. vbi notant DD. Put. *decis. 44.*
lib. 1. in 2. edit. Lancel. *de attent. p. 3. cap. 24. q. 13.* Ni-
col. Garc. *de benef. p. 11. cap. 3. n. 323. cum seqq & p. 3.*
cap. 2. ex n. 139. vbi *n. 145.* refert sic declarasse sacram
Cong. Flores de Mena *var. quæst. 13. num. 20.* Gutier.
cons. 10. num. 13. vbi agit de possessione capta superio-
ris auctoritate, à qua amoueri quis non potest iuris
ordine non seruato, Modern. *de Regia protect. p. 2.* 16
cap. 15. ex num. 20. & p. 3. cap. 7. n. 10. & n. 75. & ali-
qua cumulat Nauat. *in schol. ad l. defensionis facultas,*
C. de iure fisci, lib. 10. optimè Rota apud Farin. *de-*
cis. 187. n. 1. ad fin. tom. 1. in posthum. aliàs *p. 3. recent.*
vbi quod executor etiam merus debet possessorem ci- 17
tare ad priuationem possessionis: & *num. 2.* subdit
quod clausulæ prægnantes non possunt tollere hanc
citationem.

Vnde benè infertur ad decisionem *cap. conquerente,* 18
de restit. spoliat. vbi violentia dicitur quam iudex facit
spoliando possessorem iuris ordine non seruato, & ibi
notant DD. *glos. in d. cap. licèt Episcopus, de prabend.*
in 6. Menoch. *remed. 8. recap. n. 8. 19. & 23.* Burg. de
Paz *cons. 25. n. 13. cum seqq.* Cumia *ad ritum 36. Sicil.* 19
n. 280. & seq. Et possessio hoc modo capta dicitur per
vim expulsiuam Reip. *in l. naturaliter, §. nihil commune,*
ff. de acquir. possess. n. 59. Rot. *dec. 139. n. 2. part. 1. re-*
cent. Et spolium hoc modo factum non dicitur turbi-
dum, sed patens. Rot. *decis. 365. n. 1. & dec. 555. n. 2.*
part. 1. recent. Hinc oritur, quod possessio capta per
prouisum Apostol. possessore non citato, non est ma- 20
nutenibilis, Post. *de manutent. obseru. 12. n. 57.* Nogue-
rol. *alleg. 25. n. 189. & 190.* Rota coram Buratto *inter*
eius impressas, decis. 263. n. 3. & decis. 527. n. 2. & coram
Duran. *decis. 389. n. 6.*

Addo quod possessio de facto capta à R. P. Butro- 21
no est turbatiua, & per consequens non manutenibilis.
Rota coram Buratto *decis. 285. n. 5.* & quæ dedit cau-
sam liti, qua pulsatus R. P. Nuñus statim ad iudicium
summarissimum manutentionis conuolauit, glos. *verb.*
pacificam, in cap. commissa, de elect. in 6. quam ad hoc
notat Archid. *ibi, n. 1.* Socin. sen. *cons. 76. n. 4. vol. 1.*
Dec. *cons. 54. n. 28. & 29. lib. 4.* Greg. XV. *dec. 4. n. 2.* &
ibi addit. *lit. A, & decis. 569. n. 4.* vbi fuit dictum, pos-
sessionem ex qua lis sumpsit originem, non esse manu-
tenibilem, Cancer. *lib. 3. var. cap. 4. n. 95. & 96.* vbi 22
quod si facio circa possessionem aliquem actum, eam
propria auctoritate capiendo, de quo aduersarius statim
conquestus est, talis possessio non dicitur manutenibi-
lis, Fontanel. *de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3.*
part. 10. n. 56. & 57. Ramon. *cons. 56. n. 5. cum seqq. &*
cons. 58. n. 3. Post. *d. tract. de manut. obseru. 17. n. 44. cum*
seqq. Noguerol. *alleg. 18. num. 55. & 67. & alleg. 25.*
num. 192. & alleg. 26. numer. 181. & alleg. 28. nu-
mer. 65. Rota *decis. 291. num. 12. parte 6. recentior.* &
coram Duran. *decis. 330. numer. 4. & decis. 349.*
num. 1.

Secundò pro parte R. P. Nuñi ponderatur eius pos- 23
sessionem præferendam esse cuiconque aliæ P. Buttroni,
quia antiquiorem, & titulatam, *cap. licèt causam, de pro-*
bat. Couar. *pract. cap. 17. ad fin. vers. duodecimò,* Surd.
cons. 28. num. 24. Afflict. *decis. 327. num. 2.* Mares-
cot. *var. resol. lib. 1. cap. 59. num. 3.* Thoro *in compendio,*
part. 2. verb. possessor antiquus, pag. 452. & verb. posses-
sor iuris creandi, colum. 3. Post. *de manut. obseruat. 71.*
Rota *decis. 139. n. 37. & 39. tom. 6. recent. & decis. 156.*
num. 1.

num. 1. *& decis.* 140. *num.* 6. *part.* 2. *recent.* *& decis.* 182. *num.* 2. *& decis.* 110. *num.* 2. *part.* 5. *recent.* & coram Butatto *decis.* 15. *num.* 66. *& decis.* 139. *n.* 1. *& dec.* 250. *num.* 1.

24 Tertiò pro eadem parte fuit allegatum, quod dum agitur de exceptionibus oppositis contra prætensam electionem P. Butroni, & dum tractatur de earum iustitia, non potest idem P. Butron. electus administrare, Alex. ad Battol. *in l.* 1. *de glande legenda, lit. B.* Vincent. de Franchis *decis.* 419. *n.* 1. Auiles *ad cap.* 5. *Prætor, verb. suspendendum, num.* 4. Rouit. *in pragmat.* 2. *de administrat. num.* 43. Capiblanc. *ad pragm.* 5. *de Baron. num.* 103. *verf. sed ante captam*, Axeued. ad *Curiam Pisanam*, *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 14. Cabed. *Portugal. decis.* 112. *ad fin. part.* 1. Amendol. ad Franch. *decis.* 210. *num.* 13. Modern. *de Regia protect. p.* 3. *cap.* 8. *num.* 19.

25 Aloys. Ricc. *in praxi, p.* 4. *resol.* 54. *per tot.* Ego *in collect. ad c. fin. de iudic. n.* 6. Optimè Cæpol. *caut.* 234. incip. *Si quis vult*, vbi dicit quod lite introducta super nullitate electionis, antequam fiat, eam suspendit: sequitur Amendol. *ad d. decis.* 210. *num.* 27. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 5. *quæst.* 12. *num.* 17. vbi eandem conclusionem comprobat, & quod non possit fieri electio. Et Aroaya *in l.* 2. *C. de decurion. lib.* 10. *ex*

26 *num.* 12. *cum seqq.* latè probat, quod electus pendentibus obiectionibus non potest administrare etiamsi administrationem inceperit, ex Phœbo *Portug. decis.* 65. *in princ.* & Ego *in addit. ad commentaria parentis in Ordin. Regni Portugal. tit.* 67. *num.* 8. *pag.* 65. Et de inquisito, vel accusato accusatione pendente, Cabed. *Portug. decis.* 84. *num.* 18. *p.* 2. Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 20. *num.* 8.

27 Est namque ad hoc propositum litteris anteis notanda doctrina Innocentij *in cap. veniens, il* 2. *de testib.* resoluentis quòd existens in possessione alicuius officij impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis, quia ad hunc effectum sufficit probare se electum, licet non se rectè electum probet: sequitur *ibi* Zabarel. dicens esse eentum manibus notandum, Pereg. *de fideicom. art.* 48. *n.* 31. Rot. *decis.* 698. *n.* 3. *p.* 2. *recent.* vbi quod nullitas tituli non debet disputari in iudicio retinendæ.

28 Non obstat quod in litteris Apost. in aliis R. P. Generalia insertia adsunt clausulæ multùm prægnantes, quæ manutentionem impedire possunt, quia respondetur easdem clausulas tanquam dictis litteris accessorias, earum naturam sequi, Sutd. *decis.* 7. *n.* 28. *&* 29. Castill. *tom.* 6. *controuers. c.* 168. *à num.* 13. Modern. *de Supplicat. ad Sanctissimum, p.* 2. *c.* 26. *num.* 64. Et in dubio vtrùm decretum irritans irritet, necne, non impeditur manutentio interim dum disputatur de vi dicti decreti, Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 430. *cum seqq.* Beltramin. *ad Greg. XV. decis.* 283. *num.* 8. Roman. *cons.* 58. *num.* 1. Modern. *de Regia protect. part.* 3. *cap.* 10. *n.* 165. *& seq.* Post. *de manut. observ.* 46. *num.* 14. *&* 15. Rot. *decis.* 752. *n.* 6. *p.* 2. *recent.* *&* *dec.* 48. *n.* 5. *p.* 1. *recent.*

29 Minus obstat quod Eminentissimus D. Nuntius est dictarum litterarum merus executor, proindeque habere iurisdictionem tantùm ad exequendum, non verò ad cognoscendum de exceptionibus oppositis. Quia ad huius dubij resolutionem præmissa distinctione inter merum & mixtum executorem, de qua latè egimus in praxi exigendi pensiones, *p.* 2. *quæst.* 12. *per tot.* respondemus Eminentissimum D. Nuntium esse dictarum litterarum mixtum executorem, ac proinde assumere posse partes iudicis procedendo iudicialiter, & cognoscendo de exceptionibus, ac super eis pronuntiando. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 9. *in annot. n.* 44. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 6. *c.* 2. *num.* 110. Valenz. *cons.* 9. *num.* 2. *tom.* 1. Amat. Roderic. *de execut. sentent. cap.* 2. *num.* 39. Gregor. XV. *decis.* 337. *num.* 17. & ab illius pronuntiatione dari appellationem suspensiuam, quia non debet quia dimittere suam possessionem ad verbum executoris, Marc. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 50. *num.* 6. Nicol. Garc. *d. p.* 6. *c.* 2. *n.* 112. *cum seqq.* Grego. XV. *decis.* 69. *n.* 7. *& decis.* 91. *num.* 3. Rota *decis.* 701. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* quod ex sequentibus comprobatur fundamentis.

Primò, quia dictus R. P. Nuñus, & consortes ab anno cum dimidio & vltra legitimè in possessione officiorum suorum persistunt, à qua non debent amoueri nisi prius citentur, eorumque rationes discutiantur, non enim quia est à sua possessione expellendus, nisi eo prius vocato, & audito, Card. *cons.* 75. *in princ. vers. verùm possessiv*, Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 110. Greg. XV. *decis.* 500. *n.* 5. cum aliis supra citatis *n.* 15. Et hoc casu, quando scilicet agitur de remouendo possessore, omnia executor est mixtus, idem Greg. *d. decis.* 500. *n.* 6. Beltramin. *ad eundem decis.* 413. *sub n.* 4. *in princ.* vbi id maximè intelligit quando ille, qui est in possessione, docet de titulo colorato, & tunc executor tenetur assumere partes iudicis, Achil. de Grassis *super reg. de triennali, decis.* 6. *n.* 4. Flamin. Parif. *de resign. benef. lib.* 11. *q.* 10. *n.* 33. vbi ampliat etiamsi non adsit clausul. *Vocatis vocandis.* 30 31

Secundò, quia nunc agitur de executione sententiæ quam R. P. Generalis pronuntiauit super priuatione nonnullorum, & admissione aliorum ad munus Officialia, Priorum, & Definitorum, & nulli dubium est posse in hoc euentu recurri ad Eminentissimum D. Nuntium tanquàm iudicantis superiorem, illumque teneri iudicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis, & super eis pronuntiare, ad not. per Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *quæst.* 38. *num.* 6. Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 10. *num.* 46. 32

Tertiò, quia *per claus. Contradictores*, &c. in prædictis litteria insertam censetur concessa facultas iudicialiter procedendi. Ita Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *n.* 235. Marc. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *res.* 112. *casu* 16. *vers. tertiò facit*, Rot. *decis.* 616. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* 33

Quartò, quia ex contextura earundem litterarum constat, quod Generalis non præmiserit necessariam cognitionem, quo casu etiam merus executor potest de exceptionibus in executione oppositis cognoscere, & ad illarum verificationem deuenire: solùm enim vbi omnia præcessit cognitio, nuda remansit executio, quæ sola mandata dicitur, vt ex Bart. Mosla, & aliis resoluit Caoeer. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 15. *numero* 33. 34

Quartò, quia licèt merus executor non habeat iurisdictionem ad retendam sententiam super exceptionibus oppositis, nihilominus tamen potest cognitionis causam ad superiorem remittere, & interim in executione supersedere. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *quæst.* 38. *n.* 9. 11. *&* 12. Flores de Mena *var. q.* 4. *n.* 42. *&* *q.* 12. *n.* 17. *&* 18. Marchesf. *de commiss. in commiss. appellat. ab executione Breuium*, *n.* 132. *pag. mihi* 318. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *n.* 38. Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. E, concl.* 500. *n.* 3. 4. *&* 9. *& concl.* 501. *n.* 1. *&* 2. Modern. *de Regia protect. p.* 4. *c.* 6. *ex n.* 14. vbi resoluit merum executorem iurisdictionem habere ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti ad hoc, vt suspendat executionem. 35 36

Et in casu quo opponitur de nullitate ob defectum citationis contra sententiam, de cuius executione agitur, est indubitatum quod executor etiam merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi, necnon 37

remittendi causa ad Superiorem, Imol. *in Clem. 1. vers. sed nunquid* & ibi Zabarel. *n. 6. de re iudic.* Cancer. *var. resol. lib. 2. cap. 15. num. 35. & 36. cum seqq. in 3. edit.* Franc. Marin. *de brachio Regio, lib. 2. cap. 38. num. 23. cum seqq.* Thesaur. *quaest. forens. lib. 3. quaest. 2. num. 4. cum seqq.* Leo *Vilent. decis.* 168. *part.* 2. Valenzuel. *cons. 4 num.* 8. Ego *in collect. cap. de caetero, num. 7. de re iudic.*

38 It in omni euentu vbi adest possessor in beneficio, vel praebenda, cuius possessionem alios de manu executoris assumere praetendit, tunc talis executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis. Ita Butr. *in cap. fin. n. 7. de praesumpt.* vbi Abb. *ex n. 11.* Felin. *n. 16. 24. 27. 32. & 33.* Garc. *de benefic. part. 6. cap. 2. §. 1. n. 110. & seqq.* Seraph. *decis.* 1031. *numero* 4. *& decis.* 1045. *& decis.* 1056. *num.* 3. Flores de Mena *var. lib. 1. quaest. 12. numero* 13. vbi dicit, quod executores gratiarum Apostol, possunt cognoscere de
39 legitimis exceptionibus, & *num.* 17. dicit, quod debet cognoscere super causis allegatis, aliàs declarabitur vim facere. Marches. *vbi suprà, num.* 132. *cum seqq.* Modern. *de Regia protect. part. 2. cap. 13. num. 57. cum seqq.* & latiùs *in tract. de supplicat. ad Sanctiss. part. 2. c. 34. à num.* 78. Beltramin. *ad Greg. XV. dec.* 413. *num.* 14.

Ex quibus omnibus resultant contra litteras, de quarum executione agitur, plures & insanabiles nullitates, de quibus distinctè agemus ad faciliorem praesentis intelligentiam.

NVLLITAS I.

Quia sententia non iustificatur ex rescripto, nec ex actu.

40 EX supradictis iam constat, principalem nullitatem deduci ex defectu citationis omnium interesse habentium, & ideo quae illis non citatis gesta fuerunt, debent reuocari, & denuo audiri, ac cum eis aliàs legitimis possessoribus causam agitari, vt tradit Mangil. *de euiction. quaest. 177. ex num. 22. & num. 25. cum tribus seqq.* vbi quod sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum, vel sit alius quàm comprehensus in executione, & quod nullus potest à sua possessione eiici absque citatione, & generaliter quod sententiae executio non
41 possit fieri absque partis citatione, Ruin. *cons.* 128. *vol.* 5. Ceuall. *commun. contra commun. p. 3. quaest.* 809. *num. 24. cum seqq.* Rot. *decis. 284. num. 5. cum seqq. p. 5.*
42 *recent.* Omnis enim sententia iustificatur ex actis pro-
43 cessus, Rot. *decis. 588. num. 3. p. 1. recent.* Et sine illis nihil probat, nec pro ea praesumitur, Barx. *dec. 37. n. 4. & 5.* Peregr. *de fideicom. art. 26. n. 16. lib. 1.* vbi quod nihil probat non exhibito processu, Noguerol. *alleg. 52. num...* Rota coram Buratto *decis. 76. n. 2. cum duobus seqq.*

44 Quod quidem locum habet, quamvis iudex enunciet in sententia praecessisse omnia acta necessaria, quia adhuc si non exhibeantur, minimè credendum est sententiae. Chartar. *de execut. sentent. cap. fin. num.* 19. Stephan. Gratian. *discept. forens. lib. 2. cap. 310. num.* 89. Noguerol. *alleg. 12. n. 12. vers. quod procedit*: Pro quo est text. *in cap. quoniam contra, de probat. & in Auth. si quis in aliquo, Codic. de edendo,* Mascard. *de probat. concl. 22. numero 54. versic. verùm contrarium,*
45 *vsque ad numerum* 59. vbi cum communi tradit iudici non esse credendum, qui asserit praecessisse acta iudicij, & alias solemnitates, nisi sententia fuisset partibus praesentibus prolata, Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib. 2. tit. de sentent. resol. 4. n. 3.* vbi loquitur quando sententia partibus praesentibus, & consentientibus, & non appellantibus fuit prolata, & *num.* 5. agit quando sententia partibus absentibus fuit prolata, quia non creditur iudici asserenti praecessisse citationem, & alia acta iudicij, idem Mascard. *concl. 35. n. 2. cum seqq.* vbi 46
dicit non credi iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testiumque examen interuenisse, idem Alexand. Trentacinq. *lib. 1. tit. de verb. signific. resol. 2. num. 30. cum seqq.* dum ait, quod vbi fuerit appellatum à sententia, siue sit pars praesens, siue absens, non ex ea probatur praecessisse necessariam causae cognitionem, caeteraque acta iudicialia: plura Genua *de verbis enunciat. lib. 2. cap. 9.* bene Felin. *in cap. cum in iure, num. 14. de offic. deleg.* vbi resoluit sententiam 47
enuncian tem quendam esse procuratorem, non probare mandatum, plura cumulat Modern. *de supplicat. ad Sanctissimum, p. 2. cap 30. §. 4. n. 19.* Sola enim longa 48
diuturnitas temporis subsequentis ipsam sententiam, potest inducere praesumptionem solemnitatis actorum, ex Seraph. *decis. 38. n. 4. & 5.* vbi exemplificat in diuturnitate centum annorum, quem refert Noguerol. *alleg. 12. num. 14.* At Gonzal. *ad reg. 8. num. 6.* exemplificat in diuturnitata triginta annorum. Verùm Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 2. tit. de sentent. resol. 4. n. 17. vers. hinc est,* vbi dicit duos annos sufficere, si transierint post sententiam in rem iudicatam transactam; in praesenti autem casu nec annus transiuit, & sententia appellatione suspensa est.

Nec ex verbis enuntiatiuis dictae sententiae pronun- 49
tiantis, & affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore dicti R. P. Nuñi & consortium, probatur existentia talis procuratoris, ex reg. *Auth. si quis in aliquo, C. de edendo,* notat Alex *cons. 81. Viso & discusso, col. 7. vol. 3. & cons. 89. circa fin. lib. 2.* Golin. *de procurator. p. 3. cap. 3. num. 23. cum multis seqq.* vbi tenet 50
notario asserenti transumptum fuisse à se confectum, non credi, Modern. *d. cap. 3. §. 4. num. 19. & de Regia protect. part. 4. cap 1. n. 58. cum seqq.*

Multò minùs iustificatur ex mandato procuratorio 51
facto à R. P. Nuño & consortibus, & reproducto in actis per R. P. Butron. quia non constat procuratores in eo nominatos illud acceptasse, aut eo vsque vsos fuisse; cùm omni iure certum sit factum à procuratore ante mandati acceptationem esse inualidum. Ita Bart. *cons. 73. vol. 1.* Imol. *in l. qui in Domini, ff. de testam.* Alex. & Archid. *in cap. is qui, de procurat. lib. 6.* qui post Compostellan, & Specul. *tit. de procurat. §. 1. vers. sed quid,* dicunt quod si procurator antequam susci- 52
piat mandatum, faciat aliquid tanquam procurator, etiamsi sciat se procuratorem constitutum, dummodo non susceperit mandatum, non valet, per text. *in d. cap. is qui, cap. vt super, de appell. in 6.* Et haec est opinio verior, & magis communis, vt per Curt. iun. *cons.* 63. Alex. *in l. licèt, C. de procurat. col. 1.* Vant. *de nullit. tit. de nullit. ex defectu mandati, num. 115. vers. tertiò principaliter,* Lap. *alleg.* 81. Cassad. *decis. 8. num. 12. de restit. spol. & decis. 3. num. 4. de appellat.* Ioseph. Ludou. *concl. 46. ampl. 12.* Sigism. Scacc. *de appellat. quaest. 5. num. 27. vers. moneor tertiò, & de re iudic. gloss. 4. q. 4. num. 7. & num. 52.* Golin. *de procurator. p. 2. cap. 3. numero* 10. post Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 877. n. 15.* vbi ex Manenr. *decis. 22. num. 24.* addit 53
quod procurator non dicitur facere actū procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit, nec de eo notitiam habuit. Rota *decis. 451. num. 1. & 2. p. 5. recent.* vbi ex hoc fundamento probat substitutionem à procuratore factam virtute facultatis ad id sibi concessae, nullam esse antequam acceptet mandatum.

Non obstat si dicatur R. P. M. Lyanum Prouincialem

lem vnà cum definitorio suæ electionis dedisse mandatum psocuratorium P. M. Thomæ de Paredes, qui illud substituit in personam P. M. Petri de Villanueua, qui cùm esset Romæ vti talis procusatos asseritur comparuisse in illa causa coram R. P. Generali; quia sesponderur procuratores à Definitorio temporali constitutos expirasse cum ipso Definitorio, vt in terminis resoluit Botell. *in sum. omnium dec. tit. de procur. n. 459. per gloss. verb. pro Ecclesia, in Clem. fin. de procurat.*
56 Deinde respondetur dictum P. Villanneuam à Definitorio pro suis causis constitutum procuratorem non posse in vim talis mandati agere causas singulosum de Definitorio, quia aliud est vniuersitas, Definitorium, seu Collegium, & aliud singulares illius Collegij, vt in termiois, quod procusator vniuersitatis non sit procurator singulorum, psobat text. *in l. s. C. quod cuiusque vniu. nom. cap. qui manumittitur, 12. q. 5.* Losſæ. *de iure vniuers. p. 1. c. 1. n. 22.* Golin. *de procurat. p. 1. c. 3. n. 25.*

NVLLITAS II.

Ex nulla cassatione resultans.

Reuerendissimus P. Generalis nulliter & iniustè processit ad cassationem electionis factæ in personam R. P Nuñi, tam ex defectu potestatis, quàm ex defectu causæ.
57 Quod ad potestatis defectum attinet, certum est in facto, Eminentissimum D. Card. Fachinettum de illo tempore in Regnis Hispaniarum Nuntium Apost. cum facultate Legati de latere eam electionem confirmasse, prout poterat per text. expressum *in cap. si Abbatem, §. 1. de elect. lib. 6.* ibi: *Huiusmodi verò Legatus, qui maius omnibus post Romanum Pont. in prouincia sibi decreta imperium censetur habere, Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum electiones potest ex officio confirmare*, &c. Ego ipse *de iure Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 250.* & rationem assignat text. quia Legatus est iudex competens contra exemptos, refero *de officio &*
58 *potest. Episcop. p. 3. alleg. 123. n. 32. & 33.* & hinc exem-
59 ptus à iurisdictione ordinaria non est pariter exemptus à iurisdictione Legati, sed illi subiectus. Et Em-
60 man. *quest. Regul. tom. 2. quest. 63. art. 4.* Et prouisus ab Illustrissimo Nuntio, dicitur prouisus Apost. Gemin. *in d. c. si Abbatem, n. 5.* vbi Franch. *n. 4.* Viuian. *de iurepatron. lib. 11. c. 4. n. 114. ante vers. vt cum autem.* Ego *in d. c. si Abbatem, n. 4.*
61 Et in terminis, quod confirmatio electionis facta per Eminentissimum D. Card. Fachinettum Hispaniarum Nuntium, dicatur confirmatio Apostolica, resoluit Bayſ. *de elect. p. 3. c. 43. n. 1. tom. 15. tract. pag. 402.* ibi: *Hodie tamen est decisum, vt Legatus à latere valeat, & possit in prouincia sibi decreta confirmare electiones Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum exemptorum*, ita tradit Ioan. Andr. & Panor. *in d. cap. nihil*, & idem Ioan. Andr. Panor. Host. Ægid. & Innoc. *in c. cùm venerabilis, de consuet.* text. *in c. si Abbatem, de elect. in 6.* &c. Boër. ad Mand. *de elect. c. 56. lit. X, vers. coram Papa, d. tom. 15.* ibi: *Quid si non compareant isti coram Papa, sed coram Legato Apostol. Sedis à latere misso, qui est in prouincia, nunquid sufficit? Credo quod sic, nam talis Legatus benè potest confirmare electiones exemptorum*, &c. Lauor. *var. lucub. tit. 4. de elect. c. 25. n. 46.* Laurent. de Peyrinis *in formul. Regul. c. 18. n. 4. circa fin.*
62 Cùm ergo, vt dictum est, Capitulum fuerit auctoritate Apost. per Eminentissimum Nuntium confirmatum, minimè potuit à R. P. Generali infirmari, cùm inferior facta superioris euertere non possit, *cap. cum inferior, de maior, & obed. c. cùm venisset, de iudic.* Cancer. *var. resol. p. 2. c. 2. n. 384. propè fin.* Rot. *decis. 293. n. 2. p. 2. recent*, ea enim quæ sunt confirmata à Sede 63
Apost. non possunt ab alio tolli, & quod Papa confirmat, nemo infirmat. Bald. *in l. rescripta, n. 4. C. de precib. Imper. offer.* Dec. *in c. cùm accessisset, n. 43. de constit.* Gemin. *cons. 30. n. 6. & 7.* Rota *dec. 293. n. 3. & 9. p. 7. recent.*
Non obstat quod R. P. Nuñus, & alij in eo Capitu- 64
lo electi existimarunt Confirmationem R. P. Generalis necessariam esse, & ideo instarunt pro ea obtinenda. Quia respondetur, quod quando in actu interuenit aliqua solemnitas non necessaria ad suam validitatem, & hæc concurrit inualidè, & minùs solemniter, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus, qui in se validus est, glos. *verb. transitus, in §. serui, Instit. de libert.* quæ tenet ideo valere manumissionem factam in transitu, quia sine eo fieri poterat; vnde aliud est quod manumissio fieri poterat sine Prætore, ex qua glos. Ias. *in l. vinum, num. 33. vers. secundò confirmo, ff. de rebus*
cred. notat quod quando actus potest expediri sine 65
præsentia iudicis, etsi fiat in præsentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus, & quod de illa glossa facit magnum festum Bald. in plusibus locis ibi a Iasone citatis, idem tradit Segura *in l. ab exheredatis, num. 3. cum seqq. ff. de legat. 1.* Hippol. *in l. de vnoquoque, n. 42. ff. de re iudic.* Vant. *de nullit. titul. quibus modis sentent. nullit. num. 114.* Rot. *dec. 36. n. 56.*
& 57. tom. 5. recent. qui dicunt citationem non neces- 66
sariam nulliter factam, non obesse, nec actus nullitatem inducere.
Et in assensu Regio in contractu reseruato; quod si 67
in illo non requiratur, actus non vitietur, si vel assensus deficiat, vel minùs solemniter apponatur, Andr. de Isernia *in c. 1. §. sed nec alia, numero 38. quo sit prima causa benef. amit.* Ponte *cons. 95. num. 8. lib. 1. & decis. 4. n. 36.* Rouit. *cons. 4. n. 3.* Capiblanc. *de Baronib. tom. 2. cap. 8. num. 14. vers. proinde*, Rota apud Farin. *dec. 114. num. 10. p. 3. in posthum. aliàs pars. 4. recent.* Et pro hac conclusione est text. expressus *in l. forma censuali, §. si quis veniam petierit, ff. de censib.* Ego *de Canon. & Dignit. cap. 39. n. 9.* vbi ex communi Doctorum sententia *in cap. cùm inter, 18. de elect.* dixi electionem non continere nullitatem, si vocati ad eam faciendam, non habentes in ea vocem, sperti, aut admissi non fuerint.
Quoad secundam nullitatis partem de defectu cau- 68
sæ mouentis ad cassationem, sciendum est per electionem plenum ius acquiri, sed in habitu tantùm, per confirmationem verò exercitium illius actus: ita Seraph. *dec. 1011. p. 16.* Melch. Phœbus *Lusit. decis. 101. n. 7. tom. 1.* Cabed. *etiam Lusit. decis. 84. n. 12. p. 2.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 280. num. 2. p. 2.* Laur. de Portel. *in suis resp. moralib. p. 2. casu 4.* Castellin. *de elect. Canon. c. 1. num. 17.* Laurent. de Peyrinis *tom. 1. cap. 3. §. 6. in fine*, Greg. XV. *decis. 240. n. 16. & 17.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. d. sp. 6. q. 1. num. 4.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. c. 25. num. 2.* per doctrinam Felin. *in cap. cùm Bertoldus, num. 6. de re iudic.*
vbi dicit quod per confirmationem nihil noui iuris ac- 69
quiritur, sed tantùm exercitium iuris per electionem quæsiti.
In tantum quod electus potest iudicialiter confirma- 70
tionem suæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet compellere, Abb. *in cap. cùm dilectus 8. num. 2. de consuet.* ibi: *Nota primò, quod Monachus electus in Prælatum potest electionem de se factam prosequi etiam in iudicio contentioso: & in c. postulationem 5. de postulat. Prælat. n. 4.* addit cum Ioan. Andr. *quod ille qui petit confirmationem electionis, nullam petit gratiam, cum*

plena

pleno iure innitutur, & quod sic potest superbè accede-
71 *re ante Superiorem, etiam caputio, vel birreto non leua-*
to, si confidat de idoneitate personæ suæ, & comminari
quod nisi ipse confirmet, habebit recursum ad Superio-
rem, idem Abb. *in c. postquam 3. de elect. n. 1.* ibi: *Nota*
primò, quod confirmatio est necessaria, licèt electio à
principio fuerit voluntatis, Canonici autem non tenen-
tur eligere certum, sed possunt eligere quem volunt,
72 *dummodo idoneum, vt in c. quia propter, inf. eod. Supe-*
rior autem ad quem spectat electionis confirmatio, tene-
tur ex debito electionem confirmare, si nihil impedit
electum, &c. idem Abb. *in c. querelam, n. 6. de elect.* Fr.
Emman. *qq. Regul. tom. 1. q. 54. art. 15.* Greg. XV. *decis.*
240. n. 12. cum seqq. vbi quod qui confirmat, nihil dat,
& quod confirmatio non est imputanda ad beneficium,
sed ad iustitiam. Castellin. *de elect. c. 5. n. 83. & c. 14.*
n. 15. & n. 41. & 56. vers. memor sit semper confirmator,
Lauor. *de elect. c. 25. n. 28. & n. 44.* vbi quod si confir-
mator absque iusta, & rationabili causa differat electio-
nem confirmare, potest recurri ad Superiorem pro con-
firmatione facienda, Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 43.*
73 *num. 1.* vbi dicit quod sicut ex parte electi confirma-
tio est debita, ita ex parte confirmare debentis est ne-
cessaria, per *c. sr. de elect. in 6.* & per *c. postquam*, vbi
Butr. *n. 5.* Abb. *in 1. notab.* Dec. *n. 1. de elect. & n. 3. & 4.*
Tambur. *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 6. q. 1. n. 25.* vbi
quod electio est voluntatis, confirmatio autem necessi-
tatis, & *q. 2. n. 10.* Sigism. à Bon. *de elect. dub. 45. num. 1.*
Louet *de re benef. lib. 1. q. 27. in princ.* Laur. de Peyrin.
tom. 1. de subdito, q. 1. c. 31. §. 6. ad fin. vers. vnde sequitur,
& §. 7. & §. 11. vers. dico 11. Ego *de iure Eccles. vniu.*
lib. 1. c. 19. n. 154.
74 Ad confirmationem huius electionis deuenire po-
tuit R. P. Generalis, vel ea vi Constitutionis *p. 3. c. 7.*
de elect. noui Prouincialis, prope fin. ibi: *Volumus tamen*
& decernimus, vt pater illam per P. Præsidentem fa-
ctam confirmationem omnes Prouinciales per Reueren-
dissimum P. Generalem sese confirmandos curent quàm
citius fieri possit, habita ratione maioris, vel minoris
distantia Prouinciarum, atque itineris difficultatum, &c.
Et eadem p. 3. c. 7. §. quid literis definitoria delatis fieri
debeat, in fine: vbi de definitionibus Capituli Pro-
uincialis ita concluditur. *Et deinde ad Reuerendis-*
simum Priorem Generalem, vt ab ipso si sibi visum
fuerit, confirmentur, mittantur quàm citius fieri possit,
&c. Vel iure delegato ex vi litterarum Apostol. eidem
R. commissarum, ibi: *Tibi vt dicta duo Capitula Pro-*
uincialia, ac in eis sequuta, & alia acta annullare, &c.
licitè possis & valeas eadem auctoritate, tenore præ-
75 *sentium facultatem concedimus*, &c. Similes autem dis-
positiones, rescripta, & indulta semper sunt intelli-
genda, prout de iure, Anchar. *cons. 6. n. 8. vers. omnis*
enim, Cæsar de Graffis *decis. 8. n. 2. de re iudic.* Achil.
dec. 1. de rescript. Rota *dec. 39. n. 2. part. 1. recent. & de-*
76 *cis. 415. in fine, part. 2. recent.* quia eorum verba intel-
ligi debent secundùm terminos habiles, ac dispositio-
nem legalem. Duran. *decis. 228. n. 9.*
77 Ex quacunque causa, vel titulo procedat Reueren-
dissimus Generalis, semper in cassanda & infirmanda
electione tenetur procedere citatis, & auditis partibus,
seruato substantiali iuris ordine: si procedat via ordi-
naria ex vi constitutionum Ordinis, de quibus supra,
est aduertendum quod confirmator potest & tenetur
antequam confirmet, inquirere de idoneitate electi, &
de forma electionis, *cap. postquam 5. c. à nobis, de elect.*
Nau. *cons. 1. in antiq. aliàs cons. 2. in nouis, eod. tit.* Si-
gism. à Bonon. *de elect. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum*
seqq. Lauor. *d. tit. 4. cap. 25. n. 59.* Castellin. *d. c. 14. n. 15.*
Tambur. *d. tom. 1. disp. 6. q. 5. n. 4. & 5.* Laurent. de Pey-
rin. *d. tom. 1. c. 31. §. 11. vers. dico secundò*, Puttel. *in resp.*
moral. casu 4. n. 5. in fine, etiam absque contradictore, vt
post Pacian. resoluit Felician. de Vega *ad cap. intelleximus,*
de iudic. n. 67.
Deinde scire oportet duobus modis confirmatorem 78
posse in his confirmationibus faciendis procedere: vel
extraiudicialiter agendo, priuata scilicet scientia, non
in forma iudicij & contentiosa, inquirens de modo ele-
ctionis an fuerit Canonicè facta, & de persona electi
an sit idonea: Lauor. *d. cap. 25. n. 59.* Modern. *de Re-*
gia protect. p. 2. cap. 13. n. 6. Ego *de iure Eccles. lib. 1.*
cap. 9. num. 251. & in hoc casu quando nec directè,
nec indirectè potest cognosci & penetrari causa cassa-
tionis, procedunt doctrinæ, de quibus *suprà voto 4.* Vel
per viam iudicij contradictorij cum processu & causæ
cognitione, Marescot. *var. lib. 1. cap. 52. à num. 30.* Si-
gism. à Bonon. *dub. 46. n. 8. & dub. 47. cum seqq.* Ego
ipse d. cap. 19. numero 251. & tunc tenetur cum partis 79
citatione, & seruato iuris ordine procedere. Modern.
de Regia protect. part. 2. cap. 13. num. 45. ibi: *Si iam quis*
esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remo-
uendo à tali dignitate; tunc enim iudicialiter agendum
est, & in tali infirmatione procul dubio partis citatio
requiritur, &c. & est doctrina Butrij *in cap. cum dile-*
ctus 32. num. 63. de elect. ibi: *Quædam est confirma-*
tio contentiosa, super qua proceditur iudicialiter, & tunc
oportet quod in ipsa interueniat causæ cognitio & abs-
que ea non valet confirmatio, C. de iudic. l. iudices, Cod.
quomodo & quan. index, l. ea quæ, &c. idem Butr. *in cap.*
venerabilem 34. eod. tit. num. 15. ibi: *Nota vndecimò* 80
quod confirmator electionis, vel infirmator dicitur iu-
dex & cognitor, & sic patet quod confirmatio etiam
temporalis dignitatis sit per viam iudicij, Gonzal. *ad*
reg. 8. Cancel. gloss. 9. in annot. num. 43. Sigism. à Bo-
nonia *d. dub. 44. num. 8. ad med. & num. 9. & dub. 55.*
numero 7. Castell. *d. cap. 14. num. 54. ad fin. & nu-*
mero 55. Lauor. *de cap. 25. num. 54.* Ego *d. lib. 1. c. 19.*
num. 151.
Et in Religione Fratrum Eremitarum S. Augustini 81
in confirmationibus, & cassationibus electionum sem-
per proceditur secūdo modo, & ob id tenetur R. P. Ge-
neralis causas cassationis in sententia exprimere, vt sta-
tuit Iulius III. *in Bullario Ordinis S. Augustini Romæ*
impresso anno 1628. pag. 216. Et si contingat dictum
Hieronymum, aut pro tempore existentem ipsius Or-
dinis Priorem Generalem, confirmationem huiusmodi
denegare, eundem Hieronymum, & pro tempore exi-
stentem Priorem Generalem, teneri, & obligatum esse
ad causam denegationis huiusmodi in eadem dene-
gatione exprimendam, &c. Qua de causa idem R. vt re-
fertur in dictis litteris, cœpit cognoscere iudicialiter de
nullitatibus electionis, ibi: *Prætereaque auditis pluries*
ipsis partibus, earumque iuribus, & rationibus maturè
discussis, iudicaueris secundò dictum Capitulum Pro-
uinciale nullum, & inualidum, nulliterque & inualidè
celebratum fuisse, &c. Quo casu & absque dubio, si pos-
set, summariè, secretéque & per processum infirmati-
uum procederet, iam teneretur per viam iudicij pro-
sequi, iuxta doctrinam Menoc. *de præsumpt. lib. 6. præs. 5.*
n. 5. dum dicit, quod si iudex potest procedere vt Or-
dinarius, vel delegatus, electa vna via, licèt inutili, non
potest ad aliam redire, optimè Canc. *var. res. lib. 1. c. 17.*
de appell. n. 43. in 2. edit. vbi ex Innoc. *in c. bonæ, il*
2. de postulat. Prælat. & aliis tenet habentem facul- 82
tatem apprehendendi possessionem propria auctorita-
te, & extraiudicialiter, sibi præiudicare adeundo iudi-
cem incompetentem, & *lib. 2. c. 10. n. 47. cum seqq.* Her-
mos. *l. 7. gloss. 1. n. 21. lit. 4. part. 5.* & in optima specie
Rota *decis. 778. p. 1. diuers.*
Non debet igitur confirmator ex abrupto, & inordi- 83
natè ad electionem procedere, vt aduertit Lauor. *d.*
tit. 4. c. 15. num. 52. citans *cap. cum ad monasteria, de*
statu monach. Abb. in *c. monachi, §. Prioratus, num. 10.*
eod.

ead.tit. Sylv.*verb. confirmatio humana,num.*4. & subdit quod non debet per repentinam confirmationém, propriam cupiditatem, & inordinatum affectum iuri, & æquitati præferens, competitore, vel oppositoribus neglectis, nec discusso negotio, contra doctrinam Apost. electo manus imponere, *c. vlt.de elect.in* 6. Sed tenetur cum pleoa causæ cognitione inquirere & cognoscere de delictis quæ electum indignum faciont confirmare, ac illum priuare possunt sua dignitate, vel Prælatura, vt per Fr.Emman. *quæst.Regul.tom.*1.*q.*14.*art.* 3. *vers.*
84 *secundum argumentum,*vbi contra Nau.resoluit,quod ad impediendam electionem etiam ante illius perfectionem & crimina electo opposita,plenè debent probari: Hieron.Roderic.*in resolut.quæst.Regul.resol.*58.*n.*49.hanc conclusionem multis exornat, & reprehendit Laurent. de Portel.*in dub.Regul.verb.electio,n.*19.qui allegat Fr. Emman. *citato loco,* pro cootraria parte, licèt Nauarrum sequatur Lauor. *d. tit.*4. *c.*19. *n.*121. Et quicquid sit,sumus extra hanc disputationem, quia agebatur in nostro casu de infirmanda electione iam perfecta, cuios vigore electus ab anoo cum dimidio erat in pacifica Prouiocialatus possessione absque alicuius contradictione: ob quam rationem motus fuit doctissimus Valenz.*cons.*4. *per tot.* & præcipuè *n.*5. *&* 6.*vel.*1. ad tonendum & consulendum, qnod P. Generalis, de qoo ibi,nulliter & attentatè processit ad priuatiooem officij Prouincialatus P.Battes, eo inaudito.

85 Hinc infertur, non esse ab officio excludendum indignum, aut eo priuari quemquam,nisi prius audiatur, & conuincatur de insufficientia, vel alia inhabilitate. Fr.Emmao.*qq.Regul.tom.*2.*q.*51.*art.*25.*vers.ad primum dubium,*Portel.*in dub.regul.verb.electio,in addit.ad addit.n.*5.*& in resp.moral.p.*2.*casu* 4. *n.*3. *& casu* 19. *à n.*1. Hieron.Roder. *d.resol.*58.*n.*11.Laur. de Peytinis *in formular.lit.C.c.*18.*vers.nota quintò, & num.*7. *vers. sed dic quartè, & de subdito Relig. q.*1. §.10. *in princ. pag.* 491. vbi subdit quod non possunt priuari Religiosi sine eo quod priùs citentur, ipsisque detur copia eorum, quæ contra ipsos sint fulminata, vt se possint defendere.Sigism.à Bon.*de elect. q.*90. *à princ.& pracipuè ex n.*8. *& dub.*98.*n.*2. ibi: *Nam si postea congregato Capitulo, & causa cognita non constaret per concludentes, & veras probationes de dicta eiusdem Generalis insufficientia,profectò non posset deponi, vt pulchrè sustinet in terminis de Pralato Regulari,* Rota *dec.*234.*n.*7. *part.*1.*in recent. & probatum est suprà dub.*47.*n.*13.*& dub.*91.*n.*9. &c.

86 Non obstat,quod Regulares cùm sint voto paupertatis adstricti, & nnn habeant velle,nec nolle, debent ad voluntatem Superiorum officia & Prælaturas deponere, per ea, quæ diximus suprà *voto* 4. *n.*4. quia procedit dicta resolutio in officiis manualibus, quorum prouisio & depositio spectat ad eundem superiorem; non verò in electiuis,quæ per vocales in Capitolo, vel in Definitorio prouidentur, quando subest legitima & sufficiens causa, nam in illis habet electus firmum jus quo non est sine causa spoliandus, quæ seruato juris ordine,& concludenter sit probata, *c.nullam potestatem* 18.*q.*2. *c.Monachus, in fine, de statu Monach.* vbi glos. *verb. non moueantur.* Nec hoc votum paupertatis violat, cùm Religio, ad cuius fauorem emittitor, officium prouider, & illud ei cooeedit. Rot. *decis.*772.*n.*1. *cum seqq.part.*1.*diuers.* Aloys.Ricc.*in praxi var.res.p.*4.*res.*51.*n.*1.*& per tot.* Sigism. à Bonon. *de elect. dub.*47. *à princ.* vbi post factam distinctionem inter officia electiua, & manualia, *n.*4. resoluit Superiores oon posse sine causa electos officiis electiuis priuare,idem Sigism.
87 à Bonon.*dub.*91. *à n.*1.*vsque ad* 9.*& n.*10. *vers. attamen*, resoluit quod licèt in causis Regularium procedatur summariè, & admittantur officiorum priuationes leuioribus de causis,nihilominus tamen requiritur quod ordo iudiciarius seruetur,& cum legitima causæ cognitione procedatur, ac vt delicta plenè probentur, Diana *resol. moral. p.*3.2. *tract. de dub. Regul. resol.*117. qood summatur *in eius summa part.*2. *verb. Pralati Regularis duratio,n.*52.dum tenet Prælatos manuales,quorum
Prælatura non est electiua, amoueri posse ab officiis 88
ad superiorum arbitrium. Et confirmatur ex iis, quæ latè & in difficiliori casu cumulat Laurent.de Peytinis *tom.de subdito,q.*1.*c.*12.*per tot.pag. mihi* 36.*cum seqq.*
resoluens Superiorem non posse pro libito suæ volun- 89
tatis, & sine causa professum in vna prouincia ad aliam transferre, eum suo iure priuando, & *in col.*3. *vers.secundò*, quia omnis sententia supponit sententiam priuationis eo casu prolatam, subdito inaudito, esse nullam.

Accedit quod etiam officio maouali subditum spo- 90
liare non potest superior, si faciat malo aoimo,odio,vel malitia,Rot. *d.decis.*778.*p.*1.*diuers.* vbi sic fuit resolotum in capellaniis ad nutum amouibilibus, Perez de Lara *de capell.lib.*2.*c.*6.*ex n.*22. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*5.§.6.*n.*48.Nicol.Garc.*de benef.p.*1.*c.*2.*n.*88. eadem Rot.apud Post.*in fin.sui tract.de manut.dec.*283. *& coram Card. Caualer. inter eius impressas decis.*272. quam transcribit Leon. *de officio Capellani,q.*5.*sect.*16. *pag.*743.*pracipuè n.*154. Et in officiis manualibus Regularium Sigism. à Bon.*de elect. dub.*47.*n.*8. *&* 9. & cum Nau. *commento* 4.*de Reg. n.*23.*vers. quartò potest agere, & comment.*2. *n.*65. *vers. addo octauò*, tradit Laurent.de Peytinis *de subdito,q.*1.*cap.*12. *pag.*37.*vers. secundò*, vbi quod licèt Prælatus possit spoliare subditum officio aliquo maouali absque causa, & solùm pro suo libito, si tamen facit malo animo, habet subditus iustam causam agendi contra prælatum.

Nec etiam Constitutio ordinis,*p.*3. *c.*7.*in* §. *quid de* 91
litteris Definitorio delatis fieri debeat, in fine, vbi agens de definitionibus Capituli, & officiis Priorum Cooventualium,Visitatorum, Definitorum,& Discretorum, statuit quod deferantur ad Reuerendissimum P. Generalem, *vt ab ipso,si sibi visum fuerit, confirmentur.* Suot verba huius constitutionis,faciunt alia alterius *p.*3.*c.*4. vbi dum ageret de auctoritate eiusdem Reuerendissimi circa haoc materiam,ita ait: *Ad eius etiam officium pertinet Priores Prouinciales canonicè electos confirmare, & eosdem corrigere, suspendere, & etiam priuare, ac absoluere, si secundum Ordinis statuta casus emerserit priuationis,vel absolutionis,* &c. Quia respondetur prædi- 92
dicta verba prioris constitutionis non importare libe- 93
rum & absolutum arbitrium ad informandas electiones, sed secundùm vsum rationis, & arbitrium boni viri. Ita resoloit in terminis Castil. *de elect. Canon.c.*4. *num.*30. *& cap.*14. *num.*15. ibi: *Et si constitutio dicat quod Prouincialis Priorem electum confirmabit, si ei visum fuerit, quod verbum non designat liberam potestatem, sed discessionem rationis, & arbitrium boni viri, & ideo non debet Prouincialis secundùm libitum sua voluntatis, sed secundùm iudicium rationis Priorem electum confirmare,* &c. Et hoc tanto magis procedit ex adductis per Menoch.*de arbitrar.lib.*1.*quæst.*8. *n.*4.*cum seq.* & per me *de diction. vsufreq. dict.*424. *n.* 4. vbi vnanimiter tenet, verbum *videor,* importare arbitrium boni viri. Quod quidem arbitrium debet esse regulatum à iore communi,*l.respiciendum,l. hodie,ff.de pœnis,l.vir bonus,ff. indic.solui,l.Thais,§.sorore,ff.de fideicom. libert.* ibi: *non expectandum quod hæredibus displiceret, sed quod bene viro possit placere,*&c.Seraph.*decis.*1017.*n.*1. Marc. Anton. *var. resolut. lib.*3. *resol.*7. *num.*14. Ioseph.Sesse *Aragen. decis.*45. *num.*13. *cum seqq.* Steph.
Gratian. *discept. forens. capite* 442. *num.*5. vbi dicit, 94
quod arbitrium boni viri non est libera dispositio, & licèt aliquando arbitrium solet aliquid remittere de rigore iuris,oon tamen dat facultatem recedendi à dispositiona

sitione iuris, iuxta doctrinam Bart. sæpe canonizatam
per Rotam *decis.*312. *p.*2. *in posthum.* Farin. *aliàs p.*4.
recent.

95 In dubio enim quandò verba applicari possunt ad
arbitrium liberum,l& regulatum, semper resoluere de-
bemus boni viri arbitriom sic regulatum fuisse,& con-
cessum. Dec. *cons.* 430. *n.*4. Menoch. *de arb tr. lib.* 1.
*quæst.*9.*num.*1. maximè si ex contraria interpretatione
præiudicaretur opinioni tertij,idem Menoch.*d.quæst.*9.
96 *num.*8. Denique licèt iudex,cui concessum fuit absolu-
tum,& liberum arbitrium, possit sine causæ cognitio-
ne & partis citatione procedere, vt ex Bart. Felin. &
aliis resoluit Menoch. *d. lib.*1.*q.*19. *n.*10. nihilominus
si arbitrium fuerit à iure regulatum,tunc tenetur iudex
obseruare,& sequi omnes Canones iuris,idem Menoch.
97 *d.lib.*1. *quæst.*13. *n.*15. Vbicumque enim aliquid com-
mittitur per verba denotantia arbitrium boni viri, iste
tenetur in commissione sua omnes iuris communis, &
rationis regulas seruare. Alex. *cons.*33. *n.*3.*lib.*1. Card.
Tusch. *pract conclus.tom.*1. *lit. A*, *concl.*470.*n.*2. Ego
*Axiom.*32. *n* 2.

98 Nec dicatur, potuisse dictum R. P. Generalem ob
nollam pronunciatam electionem Capituli, iure deuo-
lutionis eligere,& loco illius qui fuerat nulliter electus
alium nominare, ad *cap. cum Vvintoniensis*, *& cap. ne
pro defectu, de elect. & cap. quamquam, eod. tit. lib.*6.
quia respondetur dictam electionem fuisse nullam de-
claratam ob violentias ex aduerso factas tempore quo
celebrabatur; & ideo cùm cæteri vocales, qui eam
electionem nullam inualidam fuisse & talem declarari
intentarunt, nullam,culpam ex eo contraxerint, quoad
eos deuolutio omnis cessat; esset enim sine causa pri-
uare innocentes non cooperantes malo, *cap. si electio*,
eod.tit.in 6.& *ibi* communiter Doctores,gloss. *verb.pri-
uatus, in cap. cupientes,eod.tit.c. quia diuersitatem*,& *ibi*
DD. *d.concess.præb.* præcipuè Imol. *num.*4.*&* 5. Butr.
*in cap.*2.*n.*13.*eod.tit.* Petr.Biax.*in direct.elect.p.*3.*c.*7.
plures congerit Gutier. *can.lib* 1. *c.*28. *& pract.lib.*3.
99 *quæst.*51. *num.* 9. Maximè, quia secunda electio post
primam nullam & attentatam facta fuit in vim cuius-
dam decreti Illustrissimi D Nuntij, ideo culpæ voca-
lium imputari non potest,qui in executionem dicti de-
creti ad secundam deuenerunt electionem, *l. non vide-
tur data* 127. §. *qui iussu*, *ff. de reg.iuris*, & *ibi* Dec. &
Cagn. *c. quod quis* 24. *eod.tit.* ibi: *Quod quis mandato
facit iudicis, dolo facere non videtur, cùm habeat necesse
parere.* Menoch. *remed.*3. *retin. n.*640. Quod quidem
procedit non solùm quando Superioris mandatum iu-
stum est,& iustitiam continet, sed etiam quando de illa
potest dubitari,quia in dubio pro iustitia præcepti præ-
sumendum est,propter iuris auctoritatem, *l. seruo inui-
to*,§.*cùm Prætor*, *ff.ad Trebel.l.si Prætor*, *ff.de iudic.* Fr.
Emman *qq.Regul.tom.*2.*q.*82.*art.*8. Mat. Alter.*de cen-
sur.lib.*3.*disp.*2.*c.*1.*pag.*290.

100 Denique non facit Capitulum secundò celebratum,
nullum, & nulliter cassatum præsentia cuiusdam mini-
stri Regij, qui in aula electionis interfuit, quia *in cap.
Messana,de elect.* prohibetur solùm ne laici ad votan-
dum in electionibus intersint, itavt fiant per abusum
sæcularis potestatis. Tamburin.*de iure Abbatum,tom.*1.
*disp.*5.*q.*22. *n.*10.*&* 11. Ego *in collect. ad c quisquis*,
*n.*2. *de elect.* Sed quando intersunt pro defendendis, &
coadiuuandis electionibus,ne illis vis aliqua aut actus
libertatis electionis impeditiuus fiat,tunc laici nō pro-
hibētur interesse, *c.benè*,§.*sancta Synodus*,96.*dist.c.cum
longè*,65.*dist.*notat Abb.*in d.c. Messana*,*n.*3.*vers.vel vo-
cantur laici*,optimè Biaxio *in direct.elect.p.*11 *c.*12.*n.*2.
Cnech.*inst.maior.lib.*4.*tit.*1.*de elect.n.*110.*&* 111.Si-
gismo.à Bonon. *de elect.dub.*87.*n.*5. Lauor. *d.tit.*4.*c.*4.
*n.*54. Láccl.*instit.Canon.lib.*1.*tit.*7.*vers.laici quoque,in
gloss.verb. Principes, ad fin.lit.*O,& Fr.Emm.*tom.*2.*qq.*
*Regul.q.*52.*art.*12.*inscript.* præsupponit tanquam cer-
tum in Hispania adesse consuetudinem, qua vsus Rex
noster Catholicus solet mittere personam ex suis Se-
natoribus, vel aliam magnæ existimationis, vt quando
expedierit Capitulis Regularium intersit, cui si Eccle-
siastica sit,necessariam commissionem Illustrissimus D. 101
Nuntius concedit. Valdes. *de dignitate Regum, Regno-
rumque Hispaniæ,c.*1.*n.*4. Portel.*in dub. Regul.verb.ele-
ctio*,Mirand.*in manuali Prælat.tom.*2.*q.*6.*art.*16.*&* 23.
Solorz. *de gubernat. Indiar.tom.*2.*lib.*3.*c.*26.*n.*19. *cum
seqq.*qui asserunt ad regalia Principis pertinere personā
nominare, quæ Regularium electionibus intersit,ne in
illis eligatur minùs aptus ad Prælaturam regendam:la-
tè Gonzal.de Salzedo *de lege polític.lib.*1.*c.*12.§.*vnico*,
*per tot. tit. quod iure liceat laicis Principibus Præsides,
Assistentesue mittere ad electiones Superiorum Regula-
rium.* Potest enim Rex pro scādalis & seditionibus se- 102
dandis etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religio-
sos politica vti iurisdictione, vnde ad concordiam re-
ducantur. Gaspar. Roder.*de annuis redditib. lib.*2.*q.*22.
n. 60. *cum seq.* Borrel. *de præstantia Regis Cathol. c.*7.
*n.*88.Moder.*de supplicat.ad Sanctiss.p.*1.*c.*4.*n.*47. Sal-
zedo *d.lib.*1.*c.*12.*n.*31. Et quod Notarius laicus, si in- 103
tersit electioni ad scribenda illius acta, non vitiet
ipsam electionem, resoluit Abb. *in c. quia propter* 42.
*n.*10. *& in d. c. Messana, n.*3. *de elect.*

Præsentiam Senatoris assistentis electioni qualificat 104
Regium mandatum ex iusta causa emanatum, vt inde
iustificationem obtineat; semper enim attenditur con-
seruatio illarum rerum & dispositionum,in quibus Rex
manum apposuit, *c.fin.in princ.de offic. Legat.in* 6.*c.ne
reliqui, de priuil. lib.* 6. *Clem.* 1. *vers. nisi Regum, vel
Principum,de Baptismo*,Steph.*de litteris iustit.*§.*petentè
committi*,*n.*1.Paris.*cons.*112.*in fine,lib.*4. Et ideo multa 105
præcepta Canonica relaxantur propter Regum, &
Principum prærogatiuam,*c. Principes*,*c.Regum* 14.*q.*5.
c.per venerabilem, §.*rationibus*,*qui filij sint leg.* Scluade
*benef. part.*2. *q.*23. *n.*52. plura per Gonzal. *ad reg.*8.
*Cancel. gloss.*24. *à n.*155.

NVLLITAS III.

Resultans ex non transportatione actorum.

REuerendissimus P. Generalis in suis litteris asserit 106
se auditis pluries ipsis partibus, earumque iuribus
& rationibus maturè discussis, iudicasse secūdò dictum
Capitulum Prouinciale nullum, & validum, nulliter-
que & inualidè celebratum fuisse,quod fieri non pote-
rat nisi transportatis & reproductis actis primæ instan-
tiæ,*l.eos*,§.*super his*,*l.præcipimus*,*vers.in his autem*,*C.de
de appel.c.cupientes,de elect.in* 6.ibi, *cum omnibus actis,
iuribus, & monumentis suis, & processus suos contingen-
tibus*, &c. *& in vers. Si verò in discordia*, ibi, *vt dictum
est, cum actibus, & monumentis instructa*, &c. quæ qui-
dem integra processus transportatio ad aduersarium
appellantem spectabat, taliter quod non sufficit trans-
portatio partis actorū,sed requiritur productio omniū
etiam facientium contra appellantem. Vant. *de nullit.
tit. à quo & quibus*, *num.*28. & hodie disponitur ex-
pressè per Concil. Trid.*sess.*24.*de reform.c.*20.ibi: *Præ-
terea si quis in casibus à iure permissis appellauerit, aut
de aliquo grauamine conquestus fuerit, acta omnia coram
Episcopo gesta ad iudicem appellationis, expensis suis
transferre*,&c. Et iudex appellationis non potest iudi- 107
care nisi coram eo productis & visis primis actis, aliàs
peruerteret ordinem iudicij. Bald.*in l.*1.*n.*5.*vers.ex quo
nota*,*C.de edendo*,& sententia lata coram secundo iudice
non reproductis actis primæ instantiæ,est ipso iure nul-
la. Cæs.de Grassis *decis.*9.*aliàs* 37.*incipit*,*Opponebatur*,
*n.*5.*de causa possess.* Anton.Gabr.*commun. tit.de appel-
lat.*

*lat.q.20.n.8.*Steph.Gratian.*discept.forens.c.121.n.19.*
& 28.Modern.*de Regia protect.part.1.c.2.§.2.per tot.*
108 Et notarius actuarius huius causæ refert nec processũ,
nec illius copiam per se,aut per interpositam personam
partibus vnquam dedisse, prout requirebatur, ex Rot.
decis.221.p.7. recent. quia non est processus in forma
probanti, si non sit à Notario auctuario authenticatus.
& subscriptus, ad text.*in l.vlt.de assessor.*Rot.*decis.*18.
109 *n.2.p.7. recent.* in tantum quod sententia ex processu
aliter extracto est nulla,& non potest de iure produce-
re effectum,*l.4.§.condemnatum,ff.de re iudic.*Dec.*in l.2.*
n.57.C.de edendo, Cancer. *var.p.2.c.12.n.30.*

NVLLITAS IV.

*Ex quo electio longiori tempore quàm per con-
cordiam fuerat permissum, celebrata fuit, &
contra formam in ea assignatam.*

110 CONcordia auctoritate Apostolica confirmata sta-
tutum fuit, vt in prouincia Bæthica electiones
Prouincialium triennalium fierent alternatim, vno
triennio ex partialitate Hispalensi,& alio ex prouincia
de Estremadura cum decreto irritanti: quæ concordia
in hac parte non fuit obseruata, vnde electio contra
formam in ea datã celabrata fuit nulla, cùm eius omis-
sio actum vitiet, *l.cum hic, §.ait Prætor, ff. de transact.*
& in electione est text.*in c.quia propter, de elect.* Mol-
fes. *in sum.tract.10.c.16.n.150.pag.377.*
111 Et forma est de genere indiuisibilium, in qua eius
contrauentio reddit totam electionem nullam,*d.c.Mes-
sana*,Alciat.*in l.1.§.sed si mihi, n.13. ff. de verb. oblig.*
Castellin.*de elect.c.4.n.17.* Sigism.à Bononia *de elect.*
dub.19.n.14. & 15.
112 Et in terminis,quod si electio statuto, aut consuetu-
dine facienda est de triennij tempore, erit nulla, si fiat
de longiori tempore quàm triennij, Roman. *cons.66.*
vbi addent. *lit.D*,Nicol.Garc.*de benef.p.2.c.1.n.59.&*
60. Fontanel. *de pactis nupt.claus.4.gloss.10.p.1. n.54.*
Cabed.*d.c.4.n.17.* Nouar.*in nouo iure Pontificio,concl.*
3.de elect. alias 88.*n.2.* Ego *in collect. ad d.c.quia pro-
pter, n.15 vers. nec etiam dici potest.*
113 Nec cohonestabit prorogationem illius temporis
dicere quod R. P. Borron vti non potuit toto tempore
Prouincialatus ob impedimenta in præcedentibus ele-
ctionibus data. Quia cum fuerit officium assignatum
pro eo triennio sequenti, currit etiam contrá impedi-
tum, quia tempus vnum pro alio non subrogatur, vt
in legato vsusfructus probat text.*in l.si vsusfructus mi-
hi in biennium,ff.de vsufructu leg.* per quem text.in offi-
ciis temporalibus ita resoluunt Bart. *in l.si ita stipula-
tus sim 14. n.2. ff. de verb. oblig. & in l.si prius, ff. de
aqua pluuia arc.n.30. & in d.l.si vsusfructus,n.4. & in
l.si vnus, §.item cum quidam, num. 9. vers. restat vna
quæstio, ff. locati.* Quam resolutionem sequitor Abb.
in cap.fin. de iudic. num... Vincent. de Franchis *decis.*
419. & 451. Rota Genuens. *decisione 29. numero 9.*
Cabed.*decis.84.num.5.p.2.* Parens meus Emman.Bar-
bosa *ad Ordin. Regias Lusit. tom.1. ad tit.67. num.9.*
pag.66. Caualcan.*decis.25.n.1.p.2.*Mastril.*de magistr.*
*lib.1.c.29.n.90.*Fontanel.*d.claus.4.gloss.10.p.1.n.102.*
& decis.99. n.16. Rouit. *in pragm.5. n.3. de officio in-
dic.*Nouar.*d.concl.3.de elect.n.5.pag.198.* Modern. *de
Regia protect.p.4.c.11.n.54.*

NVLLITAS V.

*Resultans ex non admissione appellationis
interpositæ.*

CONdemnati per sententiam in dictis litteris Re- 114
uerendissimi P. Generalis insertam, antequam eis
notificaretur, ab illa debito tempore & loco appella-
runt, & nihilominus appellationi huiusmodi non de-
ferens executor ad executionem procedit,in quo atten-
tat, ex regula *c.non solum,de appellat.in 6.* cum notatis
à Lancel. *de attent. c.12.in præfat.* Vnde Parisiat.*cons.*
164.n.38. Ioseph.Sesse *de inhibit.c.8.§.1.n.8.& decis.*
114.n.4.& cum eis Modern. *de Regia protect.p.1.c.6.*
n.23. resoluunt attentatum committi non solùm exe-
quendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam
in denegando appellationem interpositam,etiamsi non
fiat nouitas contra condemnatum.
Sed tota difficultas est, an id procedat, & locum
habeat appellatio suspensiua in electionibus officiorum
Regularium? & videbatur respondendum negatiuè.p.r
c.constitutis 46.de appell. cum late per me adductis *su-
prà voto 4. ex n.25.*
At sub distinctione magis communiter resoluunt 115
DD.hoc modo: vel electio facta fuit extraiudicialiter,
vel iudicialiter compilato processu: primo modo cum
executiuè procedatur, appellatio non est suspensiua,
nec causat attentata, vt probatur *in d.c.constitutis*, vbi
Ego *in collect. n.4. & voto 4. num.26. cum seqq.* Gon- 116
zal. *ad reg.8. Cancel. gloss.9. in annot. n.27. cum seqq.*
Modern.*de Reg.protect.p.1.cap.13. num.9.& 105. cum
seq.* Secundo modo,cùm agatur seruato iuris ordine &
cum processu, appellatio suspendit; & ideo sententia
super confirmatione electionis iudicialis est appellabi-
lis, sicut alia quælibet sententia,vt probatur *in d.c.con-
stitutis, & in c.oblata, de appel. c. si postquam 33. c.fin.
de elect.lib.6.glos.notabilis verb.& inanis, in d.c.fin.*ibi
*Quod confirmatio facta vocatis his, qui vocandi erunt,
& cum causa cognitione habet vim diffinitiuæ*, &c. glos.
sequuntur Lancel. *de attentat. cap. 12. limitat.3. nu-
mero vltim.in fine, & limit.5. num.4. & limitat.49. nu-
mero 1. & c.4. in præfat.n.715.* Gonzal.*ad reg.8 Can-
cel.gloss.9. in annot, num.38. cum seqq. & num.206.cum
seqq.* Nicol.Garc. *de benef.p.9.c.4.n.16.cum seqq.* Mo-
dern. *de Regia protect. p.2.c.13.n.155. cum seq.& p.3.
c.11.n.32.*Fontanel.*d.claus.4.glos.10.p.1.num 98.* vbi
dicit ita fuisse decisum in Senatu Cathaloniæ, Valenz.
cons. 44. n.13. & 14. appellationem à P. Battes inter-
positam attentata operasse: & *cons.76. num.13. & 14.*
vbi ait attentatam fuisse possessionem cuiusdam Cathe- 117
dræ post appellationem ab oppositore interpositam.
Portel.*in resp.moral.lib.p.2.casu 4.§.ad quartum,n.7.cir-
ca fin.& vers.ad quintum,n.9.*Sigism.à Bonon.*de elect.
Canon.dub.44.n.14. & dub.45. num.7.* vbi etiam cum
glos. *verb. inanes,in d. c.fin.* tenet sententiam per quam 118
confirmatur electio, esse definitiuam. Lauor. *d.tit.4.de
elect.c.25.n.67.& 68.* Castellin. *eod.tract.c.4. num.54.
vers. electio pariter facta, & num.59.& cap.14.n.42.*
Laur. de Peirinis *tom.1. de subdito, q.1. cap.31. §.11.
vers. dico sexto.*
Hinc procedit communis illa & recepta opinio,quæ 119
habet sententiam priuationis alicuius officij esse appel-
labilem, & ea pendente officio priuatum posse, & de-
bere illud exercere,*leg.1.ad fin.ff.ad Turpil.*Franch. *in
c.cùm teneamur,de appell.n.8.& 9.*Lancel.*de attent.c.12.
in præfat.n.95.& 96. vers.tertiò,& limit.26.n.4.* Gu-
tiet.*pract.lib.1.q.39.*Bobad.*in sua polit.lib.5.c.1.n.17.*

Mastril. *de magistrat.lib.6.c.11.n.35.* Salgado *de Regia*
protect. p.3.c.8. in princ.
110 Et in Regularibus, quod sententia suspensionis, aut
priuationis officij, aut vocis actiuæ, & passiuæ sit ap-
pellabilis, Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1.q.29.art.5.* Mo-
dern. *de Regia protect.p.5.c.5.n.113.cum seqq.* vbi *nu-*
mero 127. cum Dec. & Lancel. idem resoluit in suspen-
sione, & in priuatione officij, idem Modern. *d.p.2.c.13.*
n.153.cum seqq. Sigism. à Bonon. *de elect.dub.90.n.5.*
cum seqq. Lauor. *d.tit.4. c.21. n.78.* Valenz. *cons.44.*
n.13.&14. Laur. de Peyrinis *de subdito,q.1.c.20.§.uni-*
co,pag.69.vers.respondeo, & tom.3.de priuileg. Minimor.
111 *c.4.* Et quod gesta per suspensum post appellationem
à suspensione interpositam sustineantur, probat Alph.
de Castro *de lege pœnali, lib.2.c.31.lit.B,in fine,* quem
refert, & sequitur Rub. *in aphorism. Episcop. verb. Præ-*
latus, n.12. Scac *de appellat.q.3.n.2.* Laurent. *d.tom.3.*
c.4.n.19.pag.97. Et per Bullam Iulij III. expressè per-
mittitur appellatio à sententia priuationis officij, his
verbis: *Tuncque eisdem Congregationibus & prouinciis,*
de personis confirmandis huiusmodi licere ad præfatum
Marcellum Cardinalem, & nos, ac pro tempore existen-
tem ipsius Ordinis protectorem & Romanum Pont.intra
terminum vnius mensis à die denegationis prædicta re-
cursum habere, &c.
112 Non obstat quod Regularibus prohibita est appel-
latio à sententiis suorum superiorum, *cap. ad nostram,*
c.irreprehensibilis, c. cum speciali, de appellat. cum aliis
congestis per me *d. voto 4. n. 50. cum seqq.* Et omnes
ferè Religiones constitutionem, seu priuilegium ha-
bent, quæ similes appellationes Regularibus prohibēt.
Ego *d. voto 4. n. 67.* Frat. Martin. de S. Ioseph *en el*
epitome de la orden iudicial, c.18.de la appellacion, n.8.
pag.245. Ludou. Mirand. *in tr.de ordine iudiciar.tom.2.*
q. 19. art. 4. vers. tertia conclusio. Quia respondetur
contrariam opinionem, quod scilicet licet Regularibus
appellare à sententiis suorum superiorum, esse maiori
Doctorum calculo receptam, & probari per text. *in c.de*
Priore, de appellat. & in c.licet, de Offic. Ordin. & te-
nent Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1.q.30.aliàs 29. art.2.*
& 3. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. c.8. nu-*
mero 101. cum seqq. Laurent de Peyrinis *in formulario,*
tom.1. cap.15. numero 1. vers. nota primò, & tom.1.
de subdito, quæst.1. c.20. in princ.pag.65. cuius verba
Doctores propemodum infinitos citantia refero. Vi-
deri potest pro hoc D.Thom. *2.2. q.69. art.3.* Innoc.
Abb. & alij Canonistæ *tot.tit.de appellat.* Syluest. Ar-
mil. Angel. Rosel. Pesanel. Tabien. Mald. & alij
Summistæ *verb. Appellatio,* Anton. *p.3.tit.9.c.14.* Qua-
rant. *in sum. Bullary, verb. Archiepiscopi auctoritas, n.18.*
& 19. Cassarub. *in priuil. Mendicant. verb. appellare,*
Sot. *de iustit.lib.5.quæst.6.art.3.* Nauar. *commento 3.de*
Regul.n.51. Rodrig. *tom.1.quæst.Regul.quæst.29.& de*
ordine iudic. c.13. Valent. *tom.3.disp.5.q.13.p.3.* Sayr.
in claui Regia,lib.12.c.17.n.37. Azor. *instit.moral.p.1.*
lib.12.c.11.quæst.7.& 8. Spart. *de modo corrigendi Re-*
gulares, tract.10. part.4.c.1. & 2. &c.
113 Ad primam opinionem, locum habere dicitur quan-
do Prælatus procedit extraiudicialiter per modum vi-
sitationis, & ad correctionem morum, vel ad obseruan-
tiam regulæ, in his enim casibus, quibus prædicta iura
loquuntur, appellare nōn licet: ita Emman. de Monte
Oliueto *in pract. Regul. part.2.art.7.n.370.& seqq.* Fra-
goso *de regimine Reip. Christianæ, p.1.lib.8.disp.24.§.9.*
n.152.& seq. plures refert Gunzal. de Salzedo *d.lib.1.*
c.12.n.85.cum seq. Nisi Prælatus in modo excesserit, *d.*
c. ad nostram, Marani. *de ordine iudic.p.2.actu 2.n.333.*
Valenz. *cons.43.ex n.155.* Sanch. *d.lib.6.c.8.n.103.cum*
seq. Barthol. à S.Fausto *in thesauro Relig.lib.6.q.268.*
Martin. de S.Ioseph *d.c.18.n.7.& 10.* Laurent. de Pey-
rinis *tom.1. de subdito,c.20.col.4. vers.dica secundò, &*
tom.3. de priuileg. Minim. c.4. n.20. Villalob. *in sum.*
tract.16. diffic.8.n.5. Gonzal. de Salzed. *d.c.12.n.89.*
Salgad. *de lege politica, lib.1.c.12.n.85.*
Deinde admittitur appellatio hoc casu, eo quòd pri- 124
ma electione vsi nulla & attentata ac inualida pronun-
tiata, deuentum fuit ad secundam, quæ suum debitum
sortita fuit effectum, & eius vigore electi possessio-
nem suorum officiorum pacificè assequuti fuerunt, &
sic reuocatio electionis huiusmodi quoad vtrumque ef-
fectum est appellabilis, exemplo instrumenti publici
paratam executionem habentis, quæ si semel facta sit,
& in secunda instantia reuocatur via executiua, rema-
net talis sententia reuocationis appellabilis, vt per
Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.6.ex n.202.* Modern. *de*
Regia protect. p.3.c.4.n.44. cum seqq. & de supplicat.
ad Sanctiss. p.2.c.14.n.40. cum seqq.
Facit etiam quod eo tempore, quo prætenditur R.P. 125
Nuñum & consortes suis officiis priuari, erant in paci-
fica eorum possessione à die electionis factæ, & sic pen-
dente lite super huiusmodi priuatione, vsus talium offi-
ciorum eis auferri nō debet, vt per Cou. *lib.1.var.c.16.*
n.11.vers.secundo, Fab. de Ann. *cons.80.n.21. cum seqq.*
& cons.94.n.1. Ioan. Garc. *de nobilit.glos.35.n.94.* Et 126
in terminis electionis, quod non attentet continuans
qui est in quasi possessione eligendi, probat Lancel. *de*
attent.p.2.c.4.limit.1.n.4. quia quando actus est conse- 127
quutiuus & accessorius ad titulum, qui præcedit litem,
non dicitur attentatus, licèt sit gestus post motam li-
tem, idem Lancel. *d.c.4.limit.5.n.9.& 16.*
Non obstat defectus confirmationis, quæ obtineri 128
prætenditur à R. P. Generali ad hoc vt electi suis offi-
ciis vti valeant, quia post captam possessionem non est
amouendus electus, nec sua possessione spoliandus, dum
pendet confirmatio, ad not. per Vincent. de Franchis
decis.163. per tot. vbi resoluit capientem possessionem 129
in vim contractus celebrati sub conditione impetrandi
assensum Apostol. non posse sua possessione spoliari
pendente assensus prædicti impetratione.
Iuuat quod in hac lite contendunt duo Prouinciales, 130
vnus primo loco canonicè electus, & virtute suæ ele-
ctionis ad possessionem diuturnam admissus, qualis est
R. P. Nuñus. Alius vltimo defectuosè electus, qualis
est R. P. Brunon, in quo euentu possessor antiquior est
præferendus, & debet manuteneri. Capic. *dec. 77. per*
tot. præcipuè *n.13.& 14.* Menoch. *cons.1002.n.28.&*
seq. lib.11. magis in nostris terminis Portel. *in resp.mo-*
ral.p.2.casu 4.ad 5.dub.9. Laurent. Peyrinis *in formu-*
lar.lit.C, c.18. n. 50. cum seqq. Legendus ex *n.9.* vbi
n.14. nostrum casum decidit his verbis: *Ad vltimum* 131
attende primò pro practica, quod Prouincialis electus à
Capitulo, cuius electio fuisset cassata à Generali, & alius
eius loco electus, posset habita notitia de noua electione, in-
tra tempus congruum appellare ad Superiorem, & interim
se manutenere in possessione officij, & alter electus à
Generali tenetur habere patientiam quousque per Supe-
riorem ad quem fuit appellatum, declaret, electio-
nem primam fuisse benè, vel malè cassatam. Puta enim
quod appellatio executionem retardet, vt probaui tom.3.
priuil. Regul.c.4.n.17. & ita etiam tenuit P. Trimarchi
noster: & licèt hic electus, à Generali sit electus &
confirmatus, cùm tamen non adhuc habeat possessionem
officij, quæ est de essentia illius, potest ille, qui est in tali
possessione à prætenso grauamine appellare, & in dicta
possessione se manutenere, cùm melior semper sit conditio
possidentis, &c.

Outten.

Ouetensis Capella.

Fundator Capellaniæ, qui vocauit ad eam Presbyterum de sua domo, genere, vel progenie, quando dicatur loqui per verba ciuilia, vel naturalia, itavt spurij, & descendentes ab eis excludantur.

VOTVM XCVIII.

1 *Clausula fundationis refertur.*
2 *Casus proponitur.*
3 *Testes de auditu alieno non probant.*
4 *Testes plures de auditu non coniunguntur ad faciendum iudicium.*
5 *Testes de auditu quando consanguinitatem probent.*
6 *Testes consanguinei intra quartum gradum non probant.*
7 *Consanguinei testes pari vinculo cum vtraque parte connexi quando probent.*
8 *Commodum ex causa reportantes in ea integri testes esse non possunt.*
9 *Deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent, non probant.*
10 *Commodi affectio oculos caliginare solet.*
11 *Testi qui pro parte dicit falsum, in nullo creditur.*
12 *Periurus in parte repellitur in totum.*
13 *Testi, qui dicit contrarium in secundo iudicio, ei quod dicit in primo non creditur.*
14 *Concordia in testibus non prodest ad probationem.*
15 *Crimen nullum est, quod ita vituperet famam, & statum hominum, sicut crimen falsi.*
16 *Homo per maculam falsitatis deuenit ad nihilum.*
17 *Testi, qui fuit carceratus de crimine quod per sententiam infamaret, non creditur.*
18 *Periurus testis à testimonio repellitur.*
19 *Ebrij testes à testimonio repellendi.*
20 *Testes viles, & pauperes simul, repelluntur à testimonio.*
21 *Paupertas nihil detrahit de fide testis, si sit honesta, & probata vita.*
22 *Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat?*
23 *Repulsa testium sunt defensiones, & si non recipiantur, appellari poterit.*
24 *Testium in iudicio sæculari examinatorum depositiones, in iudicio Ecclesiastico fidem non faciant.*
25 *Testium inhabilitas non solùm stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus.*
26 *Iudex curare non debet de probatione facta super bonitate testium partis aduersæ, si ab alia repulsa testium fuerint plenè probata.*
27 *Respondetur multipliciter ad quandam obiectionem, & n. 28. & 29.*
30 *Fundans se in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas.*
31 *Identitas vt probetur, sufficit verificare duas demonstrationes.*
32 *Nomen & cognomen an probent identitatem.*
33 *Familiæ, & generis diuersitas præsumitur ex non identitate cognominis.*
34 *Respondetur ad alia obiecta, & n. 35. & 36.*
37 *Qualitas adiecta verbo intelligitur secundùm tempus verbi.*
38 *Capacitas in præsentato ad beneficium de quo tempore debet interuenire?*
39 *Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. etiam de reformat. c. 27. procedit in Parochialibus exigui valoris.*
40 *Testes magis se conformantes cum dispositione iuris communis, cæteris praeferendi.*
41 *Prouisionis appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, & institutio.*
42 *Descendens transuersali etiam proximiori præcedere debet.*
43 *Spurij non veniunt appellatione consanguineorum de Iure Ciuili.*
44 *Transuersales non concurrunt cum descendentibus.*
45 *Proueniens ex radice infecta non dicitur de radice seu progenie fundatoris.*
46 *Fundans quando dicatur loqui per verba ciuilia, & quando per verba naturalia?*
47 *Spurij, & bastardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis.*
48 *Consilium Nauarri 4. de Iurepatron. ponderatur.*
49 *Filius legitimus natus ex patre spurio an dicatur de familia?*
50 *Spurij & descendentes ab eis, an dicantur de domo, & familia? Et quid vbi concederetur illis ferre arma, & insignia familiæ, vide numero 51.*
52 *Illegitimè nati admittuntur in Hispania ad insignia, arma, & nobilitatem patris.*
53 *Spurij de generali consuetudine dicuntur de familia, & de domo.*
54 *Beneficij patronati qualitas vt cognoscatur, inspicienda est prima patroni prouisio.*
55 *Voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit.*
56 *Nominatus & honoratus in testamento à fundatore, non comprehenditur in eius dispositione per verba naturalia loquente.*
57 *Dispositio quando est facta à muliere, non obstante statuto, simul cum masculo fœmina succedit.*
58 *Testator quando est persona idiota, in ea cadit interpretatio crasso modo.*
59 *Interpretatio voluntatis testatoris sumenda est à consuetudine, & communi loquendi vsu patria.*
60 *Affectio naturalis sanguinis æquè in omnibus inuenitur.*
61 *Consanguineus proximior etiam per lineam spuriam an præferendus legitimo remotiori?*
62 *Affectio, & dilectio maior præsumitur erga descendentes, quàm erga transuersales*
63 *Casus nunquam euenit idem per omnia.*
64 *Filius præsumitur in dubio potiùs spurius, quàm naturalis. Sed contrarium verius, n. 65.*
65 *Lex in quantum potest, fauet filiis, vt sint legitimi.*
66 *Filius in dubio præsumendus est potiùs post matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur.*
67 *Filius naturalis propriè quis dicatur.*
68 Cap. inter cæteras, de rescript. *declaratur.*
69 *Sacerdotis filius quis dicatur.*
70 *Exceptionem probare tenetur, qui eam apposuit.*
71 *Testes circa spurietatem quid deposuerint, & numero 72.*

73 *Testes deponentes de bona fama magis sunt attendendi, quam deponentes de mala fama.*

74 *Legitimatis quasi possessio probatur ex eo quod quis possideat bona paterna.*

75 *Dos & alimenta filiabus spuriis debita secundùm legem Hispaniæ quintum bonorum excedere non possunt.*

76 *Filius spurius vsque ad quintam bonorum partem efficitur capax, siue quintum sufficiat, siue non.*

1 Didacus Aluarez de la Espina Presbyter in suo vltimo, quo decessit testamento sub die 26. Nouembris 1549. instituit, ordinauit, & fundauit capellam, siue memoriam Missarum trium in qualibet hebdomada pro sua, suorumque consanguineorum animabus celebrandarum in Altari Assumptionis B. Virginis Ecclesiæ de la Pola de Salas: & in quadam dicti testamenti clausula, de capellanis dictæ capellæ pro tempore succedentibus agens, sic vt sequitur, disponit: *Item digo, que nombre por Cappellanos de la dicha Capilla a Iuan Aluarez Capellan de Mallessa, y a Andres Aluarez Capellan de Linares, y a Diego Aluarez, y Andres Aluarez Clerigos sus hermanos de los dichos Cappellanos: losquales mando, que por su dias sirvan la dicha Capella, y gozen, y lleuen los dichos bienes, y muriendo el vno, quede en los otros: y muriendo el otro, quede en los dos: y muriendo los tres, quede en el otro: y muriendo todos quartos, vaque la dicha Capilla; y mando que la presente entonces, y dende en adelante cada vez que vacare, el Patrono que yo nombrare en vn clerigo solamente, que sea approuado de Mi.ᵗᵒ, y no de otra manera, el qual sea Capellan della, y el clerigo que ansi presentara sea de mi LINAGE, y auiendo clerigo de mi linage, no lo pueda presentar en otro; y auiendo dos clerigos, o mas, de mi linage, lo presente en el mas cercano de mi linage: el qual clerigo en que ansi se presentarè, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio curado: y despues que el tal clerigo fuere proueido de la dicha Capilla, y tuuiere diez mil marauedis de renta allen de la dicha renta de la dicha Capilla, por el mismo hecho vaque la Capilla, y el tal Patrono que sea obligado a la apresentar dentro de quatro meses despues que tuuiere los dichos diez mil marauedis de renta el tal Capellan, y el dicho Patrono lo presente en otro clerigo segun y con las condiciones susodichas, y ansi sirua solamente para siempre, &c.*

2 Mortuo fundatore, quatuor illi vt supra per eum nominati in bonis dictæ Capellæ applicatis successerunt, quorum vltimus & solus remansit Andreas Aluarez iunior, per cuius obitum successit Ludouicus Fernandez de Felgueras, quo nunc è viuis decedente, ad dictam Capellam se opposuere Ludouicus de Francos Arangos, & Alphonsus Perez Dauer, ac Antonius de Felgueras, inter quos cum fuisset coram Ordinario Outten. acriter disceptatum, quis eorum ad illam obtinendam melius ius haberet, ipse tandem Ordinarius per suā definitiuam sententiam dictá capellam Antonio de Felgueras vti Presbytero pauperiori, & proximiori cósanguineo fundatoris adiudicauit, declarauitque dominam Marchionissam de Mirallo & Valdonquillo dictæ capellæ Patronam teneri & obligatam esse iuxta fundationis tenorem eundem Antonium de Felgueras in præsenti vacatione nominare; dummodo priusquam titulus nominationis huiusmodi cum fructuum perceptione illi fieret, Beneficium curatum Sancti Petri de Prieto, quod nunc obtinet, liberè dimitteret. A qua sententia cùm pro parte tantum dicti Alphonsi Perez Daner fuerit appellatum (dicto Ludouico de Francos litem prosequi nolentē) & causa appellationis, & appellationum huiusmodi commissa D. meo Licentiato Don Didaco Osorio Protonotario, & Iudici Apost. is ad nouas probationes dictas partes admittens, in omnibus & per omnia præfatam Ordinarij sententiam confirmauit. Et iterum eodem Alphonso appellante, ac per Illustrissimum & Reuerendissimum D. meum Iulium Rospillosi S. Sedis Apost. in Hispaniarum Regnis Nuntium, & Collectorem Generalem causa mihi commissa, proposui dubium an dictæ sententiæ essent confirmandæ, vel infirmādæ? & infirmandas esse censui.

In facto quod attinet ad partium consanguinitatum 3
gradus qualificandos, constans est dictum Alphonsum Perez Daner esse nepotem Leonoræ Rodriguez, quæ fuit filia Ioannis Aluarez fundatoris filij, quem ad hāc capellam cum aliis tribus in dicto suo testamento nominauerat, & in hoc omnes conueniunt. Ex parte verò Antonij de Felgueras probare intenditur eum esse nepotem Didaci Fernandez de Felgueras fratris germani fundatoris, in quo non concordant, & valde suspecta, & inuerisimilia deponunt testes: nam eorum aliqui de auditu alieno loquuntur, ex quorum numero sunt Didacus Aluarez de Morgal in processu, *fol.* 91. Thomas Garcia de Allence, *fol.* 107. Ioannes de Fernandez de Lorix, *fol.* 108. Ioannes Aluarez da Lascara, *fol.* 116. & in secunda instantia examinati Didacus Aluarez, & Petrus Aluarez, *fol.* 405. & ideò non probant, *cap. tam litteris* 33. *cap. licet, de testib. l.* 28. *tit.* 16. *p.* 3. Marc. Anton. *lib.* 1. *resol.* 106. *numero* 10. *& lib.* 3. *resolut.* 27. *numero* 5. vbi *num.* 6. post Alex. *cons.* 28. *col.* 7. *vol.* 2.
resoluit plures testes de auditu non coniungi ad fa- 4
ciendum iudicium, citati per me *in collect. ad d. c. tam litteris, num.* 2. Præcipuè, quia non referunt à quibus personis audierant, & de quo tempore; imò redditur dubia hæc auditus affirmatio, cum plures testes pro parte Antonij examinati affirmauerint se nunquam audiuisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras dicti Antonij proauum fuisse fundatoris fratrem, vt deponunt Menendez Diez de Soto in processu, *fol.* 96. *B.* super 2. Didacus Menendez de Arellano, *fol.* 98. Al-
phonsus Garcia de Martin, *fol.* 406. *B.* & quamvis per 5
testes de auditu consanguinitas probari possit, hoc debet esse cum requisitis *cap. licet ex quadam* 47. *de testib.* veluti si sint personæ graues, & deponant à maioribus audiuisse ante litem motam, & quod non odio, amore, vel commodo testificentur, debentque specificare singulos gradus consanguinitatis, dempto stipite, vt ibidem probatur, latè Farin. *in praxi crim. q.* 69. *n.* 117. quæ omnia desiderantur in depositionibus dictorum & aliorum testium pro parte Antonij examinatorum.

Alij sunt inter quartum gradum Antonij consan- 6
guinei, & affines, videlicet Ferdinandus Rodriguez de Felgueras in processu, *fol.* 95. & in secunda instantia, *fol.* 440. Rodericus Alphonsus de la Castanal, *fol.* 118. Didacus Fernandez de Felgueras, *fol.* 394. & Didacus de Felgueras, *fol.* 438. ac alij, & ideò non probant, nec fidem merentur, *cap.* 2. *& cap. accusatores* 3. *q.* 5. *cap. absens, el* 2. 3. *q. l.* 3. *ff. de testib.* latè Farin. *q.* 54. *à num.* 1. Durand. *decis.* 427. *n.* 3. Non obstat quod aliqui sunt etiam consanguinei Alphonsi, quia non sunt pari vin-
culo consanguinitatis cum eo coniuncti. Anton. Ga- 7
briel *commun. tit. de testib. concl.* 13. *n.* 18. Marc. Anton. *variar. resolut. lib.* 3. *resol.* 37. *num.* 10. *& lib.* 2. *resol. fin. casu* 32. *vers. Quia Titius.* Et licèt consanguineorum huiusmodi dicta cum aliquorum testium depositione conueniant, & sic aliquo modo fidem mereantur, Roman. *cons.* 486. *in fin. vers. Licèt fidei,* præcipuè cùm deponant super qualitate, quæ verisimiliter magis ipsis quàm aliis nota esse potuit, *cap. veniens ad Apostolicam, in fine, de testib. in* 6. *cap.*

in

in litteris, n.6. eodem tit. Anton.Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 2. n. 34.* nihilominus cum isti testes, si
Antonio Capella hæc adiudicetur, & sic qualificetur
consanguinitas, quam prætendunt cum fundatore ad
hunc effectum habere, commodum reportent, vt eorum
8 filij, vel descendentes aliquando in illa succedunt, certum sit eos non esse integros testes, *l. nullas, ff. de testib. l. omnibus, C. eod.* Farin. *in c. cum super, in fin. de testib.*
Rota *decis. 700. n. 32. & decis. 235. n. 3. p. 2. in recent. & decis. 159. n. 21. p. 5. etiam in recent.* Ratio est, quia si
9 deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent,
aut eis imminet laus, vel vituperium, non probant, licèt
negotium contra eos principaliter non agatur, vt notant glos. & DD. *in cap. Romana, de testib. in 6.* Alex.
10 *cons. 70. n. 11. vol. 3.* multò minùs debent probare illi,
qui deponunt in casu, ex quo commodum, licèt in consequentiam, reportent, quia illa commodi affectio
oculos caligare creditur, Menoch. *de arbitr. cas. 106. num. 13. in fin.*

11 Alij falsa & inuerisimilia deponunt, vt sunt Ferdinandus Arias de Villamar in processu secundæ instantiæ, *fol. 423. B.* vbi affirmat se cognouisse Didacum
Fernandez de Felgueras Antonij proauum, qui vt constat ex partitionibus, de quibus in processu, *fol. 158.*
post obitum eius patris Ludouici Fernandez de Felgueras factis de anno 1545. iam è viuis decesserat, vnde
quantumcunque testis dicat, se ætatis octuagintaquinque annorum, de hoc anno in quo deposuit, non
solùm non poterat dictum Didacum cognoscere, sed
etiam ille mortuus erat per quindecim ferè annos antequam testis nasceretur. In eandem incidit falsitatem
Georgius Aluarez de Ribadecello, affirmans in processu *fol. 103.* se cognouisse Ludouicum Fernandez de
Felgueras, qui vt dixi, mortuus erat de anno 1545. vt
ex dictis partitionibus apparet, sic excedit eius mors
tempus centum annorum, quod attingere non potuit
testis dum nonagenarium se facit. Similiter Ioannes
Aluarez de la Lascara in secunda instantia, *fol. 409.* super 2. art. affirmat se cognouisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras, & se vidisse celebrare huius Capellæ fundatorem, quæ omnia perfalsa esse constat ex
dictis, & eis in omnibus suis dictis fides nulla habenda est, glos. *verbo Aduersa s. ibi: Idem videtur si testis pro parte dicit falsum, vt in nullo valeat dictum suum, &c.* Soar. *in thesauro recept. sentent. lit. T, n. 135.* Mascard. *de probat. concl. 741. n. 2. concl. 1039. n. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 12.* Glorit. *resp. 12. numero 97.* Farin. *p. 2. quæst. 67. num. 111. & seqq. & p. 4.*
12 *cons. 39. n. 12.* Et quod periurus in parte, repellitur in
totum, nec facit fidem in aliquo, latè Farin. *d. p. 2. q. 36. n. 192.* vbi ampliat etiamsi non sit periurus in principali dicto, sed circa accessoria, & extrinseca.

13 Alij in suis dictis varij sunt, & sibi ipsis, & inter se
contradicunt, Ferdinandus Arias de Villamar in processu, *fol. 93.* super 2. affirmat dictum Didacum Fernandez de Felgueras fuisse fratrem germanum fundatoris, & iterum examinatus in 2. instantia, super
eodem 2. artic. dicit se id nescire. Alphonsus Garcia de
Marcin. in processu, *fol. 99. B.* ait se publicè audiuisse
(licet non referat à quibus personis audiuit) proauum
Antonij, & huius Capellæ fundatorem fuisse germanos fratres, in secunda verò instantia iterum examinatus, *fol. 406. B.* testatur se id nescire, nec recordari tale vnquã audiuisse. Ioannes Fernandez de Loriz
testatur se audiuisse Antonij proauum fuisse fratrem
germanum fundatoris, licèt non expresserit à quibus
audiuerat, vt in processu, *fol. 108.* super 2. & nihilominus in 2. instantia, *fol. 446.* dicit se non recordari
id à quoquam audiuisse, Didacus Aluarez Perdigon in
processu, *fol. 105.* dicit proauum Antonij fuisse germanum fratrem fundatoris, & in secunda instantia, *fol. 447. lit. B,* ait se id nescire; ex qua contradictione
colligitur falsitas depositionum, ac proinde illis fidem
habendam non esse, *gloss. vlt. in fine,* ibi: *Tamen si testis dicat contrarium in secundo iudicio ei, quod dicit in principio, non valet dictum eius, ex capite Cùm in tua 44. de testib.* Perez *leg. 3. gloss. 1. pag. 105. col. 1. ante med. titul. 4. lib. 8. Ordin.* Farin. *quæst. 65. numero 2. & quæst. 66. num. 13.* Marc. Anton. *lib. 3. resolut. 5. num. 4.* Et licèt ad euitandam contrarietatem in
testium depositionibus facienda sit interpretatio, per
quam illa excludatur; & licet secundum aliquos testis
deponens se scire de auditu, & posteà dicens se nescire, non dicatur contrarius, quia interpretatur quòd nesciat, nisi prout expressit, attamen casui nostro (quatenus vera esset hæc doctrina) applicari non potest,
cum nullus testis potuerit affirmare de visu, nec de propria scientia. Et sic contradictio ad concordiam reduci, seu aliqua excusatione tolerari non potest. Et 14
quicquid concordia prodesset ad euitandum falsum,
non autem proderit ad probationem, Farin. *d. q. 65. numero 265.* Marc. Anton. *lib. 3. resolut. 5. numero 5.*

Alij de falso suspecti, inquisiti, & carceribus mancipati fidem non merentur, ex quorum numero sunt 15
Didacus Menendez de Arellana, contra quem fuit oppositum, & probatum in processu *fol. 285. 288. 293. 297. 302. 306. 310. 314. & 319.* propter falsitates ab illo fabricatas, dum esset Regius scriba, suo
officio priuatum fuisse, prout adhuc priuatus est. Ioannes Aluarez de la Lascara, vt in informatione Alphonsi super 26. art. deponunt testes *fol. 290. 294. 299. 307. 314. 319. B. 328. B. 337. B. 339. B. 341. 348. 352. B. 336. 365. & 371.* Didacus Menandez de
Quintana ob periuria commissa in iudicio denuntiatus, vt deponunt testes Alphonsi super 10. *fol. 250. B. 289. 293. 298. 306. 354. B. 364.* Ferdinandus
Arias de Villamar ob crimen periurij in aliis depositionibus non semel commissum, carceribus mancipatus, ab illis aufugit, vt deponunt testes *fol. 326.*
310. 314. 326. 328. B. 331. B. 337. B. Nullum 16
est crimen, quod ita vituperet famam, & statum hominis, sicut crimen falsi, ex quo perditur nobilitas, &
nobilitatis priuilegium, & homo remanet sine fide,
& ad nihilum reducitur, Farin. *de falsit. quæst. 50. numero 13.* vbi citat Cyn. *in l. transigere, C. de transact.*
dicentem, quod per maculam falsitatis homo deuenit
ad nihilum, inter homines, quia dicitur homo sine
fide, & sine conscientia. Afflict. *decis. 404. numero 23.* Et testi, qui fuit carceratus de crimine, quod 17
per sententiam infamaret, fides non adhibetur, *cap. si testes omnes, §. lege Iulia, & ibi gloss. verb. Vinculis 4. quæst. 2. l. 3. §. Iulia, ff. de testib.* Rebuff. *de reprobat. testium, n. 62.* Farin. *q. 56. n. 180.* Et testis, qui fuit periurus, à testimonio repellitur, *c. testimonium 54. de testibus,* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 60. num. 10. cum seqq.* Rot. *decis. 3. num. 2. & decis. 5. num. 1. part. 2. recent.* 18

Alij inebriari solliti erant, ex quorum numero sunt 19
Ioannes Aluarez de la Lascara, vt in informatione
Alphonsi super artic. 26. *fol. 290. 294. 299. 307. 314. 319. B. 328. B 337. B. 339. B 341. 348. 352. B. 356. 365. & 371.* & Alphonsus Garcia de Marcin,
vt deponunt testes Alphonsi super 10. artic. *fol. 289. 293. 298. 306. 311. & 363.* ac alij, qui licet
ebrij non fuerint de tempore ferendi testimonij, esse tamen à testimonio repellendos, resoluunt Doc. *in capite placuit, num. 8. de testib.* Felin. *in cap. 1.*

eod.tit. Anton.Gom. resol.tom.3. cap.12.num.18.in fi-
ne, & cum pluribus alijs Farin.q.56.num.434.436. &
seq.

20 Alij pauperrimi, & vilissimi homines, vt sunt Gre-
gorius Aluarez de Ribadecello, prout de eo affirmant
testes Alphonsi super 12.artic.fol.289.293.298.307.
311.332.347.351.355. & 364. & Didacus Aluarez
Perdigon super 12.art. fol.290.294.307.355.& 364.
& Ioannes Fernandez de Loria, vt iidem testes de-
ponunt super 14. 307.348. 351. 353. 354. & Ferdi-
nandus de Vexega senior, vt iidem affirmant testes
etiam super 14.fol.290.348.351. & 364. & Blasius
Rodriquez de Felgueras, vt attestantur super 25. art.
fol.290.294.298.303.311.319.B.326.318. B.339.
352.355. B.392. & alij, qui cùm simul sint viles, &
pauperes, veniunt à testimonio repellendi, Rip. de
sponsal.resp.3.n.8.Farin.q.57.n.71. Marc. Anton. var.

21 resol.lib.1.resol.28.n.8. Solùm enim quando testes sunt
honestæ, & probatæ vitæ, nihil de eorum fide de-
trahit paupertas, cap.si quis testium, vbi glos. & Bald.
n.5.de testib.Aym.cons.249.n.13.vers.2. Anton.Gabr.
commun. tit.de testib. concl.18.n.1.& 4.

22 Alij denique sunt Antonij familiares, vt de Tho-
ma Garcia de Allence deponunt testes super 13. art.
fol.290.294.298.307.347.351.355.364.& 370 qui
dicunt eum habitare in domo Antonij illi inseruien-
tem in colligendis beneficij fructibus; & de Alphon-
so Aluarez de Gasteñal testantur examinati pro parte
Alphonsi super artic.15.fol. 290. 294. 298. B.303.
311.B.316. B.339.352.355. A.362. & alij, qui ido-
nei non sunt, nec ad testificandum admitti debent,
cap. si testes, vers. etiam Iure Ciuili, & vers. testes 4.
quæst. 3. leg. pen. ff. de testibus, l. 2. C. eodem, cap. in
litteris 24. eodem tit. vbi Bald. numero 1. reddit ra-
tionem, quia familiares solent obedire domino suo
per fas, & nefas, & cum pluribus ponit regu-
lam Farin. quæst. 55. num. 122. & 135. cum seqq.
Et licèt eam limitare videantur in famulo non ha-
bente salarium, aut expensas, ad not. per Mascard.
de probation. concl. 758. numero 7. Alexand. Tren-
tacinq. variar. resolut. lib. 2. titul. de testibus, reso-
lut. 1. numero 28. Farin. d. quæst. 55. numero 238.
& seqq. Nihilominus quando familiaris, & inser-
uiens parti est vilis persona, & malæ famæ, prout
in nostro casu, tunc omnino venit repellendus, Mil.
in verb. Testes familiares producentes, Alexand.
cons.105. numero 4. lib. 5. Ruin.cons.18.num.17. lib.5.
quos sequitur Rota decis. 246. numero 3. part. 3.
recent.

23 In secunda instantia septem testes pro parte Anto-
nij hac de re fuerunt examinati, quorum primi duo,
Didacus Aluarez,& Petrus Aluarez, fol.405. Antonij
consanguinei deponunt de auditu à Didaco de la Bar-
reta de Alana, post litem motam, qui Didacus cum
fuisset posteà ab Alphonso in testem adductus super
4. articul. fol. 540. deposuit se nunquam vidisse, nec
audiuisse Antonium, eiusque parentes fuisse fundato-
ris consanguineos. Alius videlicet Didacus Fernandez
de Felgueras fol.394. fassus est se esse parentis Anto-
nij consobrinum,& alius Didac. de Felgueras fol.438.
fatetur esse ipsius Antonij consobrinum, Ioannes Pito
de Loro fol.412. Alphonsus Lopez de san Christobal
fol.421. & Ioannes Perez de Meicin fol.451. patiun-
tur exceptiones, quæ omnino eos à ferendo te-
stimonio repellunt, prout allegantur fol.455. & sta-
tim debebant admitti, vt probatur in cap. ex parte 7.
de testib. Rebuff. de reprob. test. n. 22. quia huiusmo-
di repulsæ testium sunt defensiones. Lap.alleg.85.n.2.
Auend. resp.25.n.3. vers. istud tamen, Amat. Roder.
in pract. de modo & forma videndi, seu examinandi
processum, cap.9. de repulsis contra dicta testium, n. 25.
& ideò si non recipiantur, appellari poterit, Ioseph.
Ludou. Perus.decis.38.num.4 & 7.Surd.decis.36.n.17.
Valasc. cons.47.n.6.

Sunt & depositiones aliorum testium ad instantiam 24
Antonij coram Iudice sæculari examinatorũ, qui fidem
in hoc iudicio Ecclesiastico facere non possunt, Clar.
§ fin.q.36. vers.vltimò quæro, Grammat. cons. 42. n. 1.
Dec. in tract.crim. tom.2.lib.4.c.34.n.48. Mascard. de
probat.concl.33.à n.24.Marc.Anton. var.resol.lib.3.re-
sol.6.n.19.& resol.37.n.19. Alphonso minimè citato,
cum deberet, c.2.de testib.l.4.tit.6.p.3. vbi Greg.Lop.
quorum aliqui in prima instantia examinati, easdem
patiuntur exceptiones & repulsas, quas eos habere su-
prà commemoraui.

Ex quibus patet, testes ferè omnes Antonij repul- 25
sam pati, quæ vel eos in totum à testificando repellit,
vel eorum fidem diminuit, quorum defectum supplere
non potest aliorum depositio, quia nullus est integræ
fidei, & licèt aliqui illæsi fuissent, & liberi ab his exce-
ptionibus, de quo non constat, adhuc cum maior esset
numerus reprobatorum, eorum defectum non supple-
ret maior admittendorum; quia testium numerus &
alia adminicula supplere possunt defectum qualitatis
vnius testis, Rota decision. 259. num. 8. part. 4. recent.
Tum etiam, quia testium inhabilitas non solùm stat
in personis testium, sed etiam in eorum depositioni-
bus, ex latè adductis per Farin. quæst.62. numero 313.
317.& 318. & 319. Et licèt Antonius multùm labo- 26
rauerit in bonitate suorum testium probanda, id
frustra à se factum fuisse colligitur ex Suar. de Paz in
pract. part. 1. tom. 1. temp. 9. num. 39. ibi: Et est ad-
uertendum, quod si repulsa testium fuerint plenè pro-
bata, iudex curare non debet de generali probatione fa-
cta super bonitate testium partis aduersa, id est, de la
probança de buenos hecha en fauor de los testigos ta-
chados, &c.

Non obstat clausula testamenti dicti fundatoris, in
qua vaccæ legatum relinquit filiæ Didaci Fernandez
de Felgueras, quam sobrinam vocat, vt in processu,
fol. 16. B. & hinc inferri videtur dictum Didacum, An-
tonij proauum, fuisse patrem Mariæ, & fundatoris
fratrem.

Quia respondetur Didacum Fernandez de Felgue-
ras, cuius meminit fundator in suo testamento, non
videri esse illum quem Antonius suum proauum vo-
cat, idque euidenter patet ex sequentibus.

Primò, quia sobrina, cui dictum legatum vaccæ reli- 27
quit fundator, vocabatur Maria, vt apparet ex alio le-
gato trium ducatorum, quod ait relinquere Ferdinan-
do eius sobrino dictæ Mariæ fratri; constat autem
Mariam filiam Didaci, proaui Antonij, de medio sub-
latam iam fuisse de tempore, quo fundator dictum
suum testamentum condiderat, videlicet die 26. No-
uembris. 1549. vt apparet ex quadam venditionis scri-
ptura, in processu fol. 152. præcedenti anno facta: ex
qua constat ibi matrem viduam vti filiæ hæredem, &
Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum,
tanquam illius fratrem germanum, & curatorem, pu-
blica auctoritate signasse.

Secundò, quia pariter constat dictum Didacum, qui 28
iam de illo tempore è viuis decesserat, alios filios non
habuisse, nisi Ludouicum Fernandez de Felgueras An-
tonij auum, & dictam Mariam defunctam, non verò
aliquem Ferdinandum, quem fundator fratrem ipsius
Mariæ appellat, quia si extaret, necessariò concurreret
cum matre, & fratre in stipulanda, & signanda dicta
venditionis scriptura, quæ per annum præcesserat fun-
datoris testamentum.

Tertiò, quia ex scriptura partitionum Ludouicus 29
Fernandez

Fernandez de Felgoeras senioris, Didaci patris, & alte-
rius Ludouici aui, de qua in processu, *fol.* 158. facta sub
die 8. Decembris 1545. inter secundam vxorem Ludo-
uici senioris, & filios Didaci proaui Antonij, apparet
bona ab eodem Ludouico seniore relicta in tres partes
fuisse diuisa, quorum vna fuit dictæ secundæ eius vxo-
ri adjudicata, aliæ verò duæ, duobus filiis Didaci de-
functi, Ludouico scilicet iuniori, & Mariæ eius sorori,
quæ tunc valebat de dicto anno 1545. & iam mortua
erat de anno 1548. quo dicta venditionis scriptura pu-
blica auctoritate signata fuerat, & statim sequenti an-
no 1549. fundator dictum testamentum condidit.

30 Quartò, si Didaeus Antonij proauus, frater erat
germanus, vt ex aduerso præsupponitur, Didaci Aluarez
de la Espina fundatoris, necessariò sequitur eos filios
esse dicti Ludouici Fernandez de Felgueras senioris,
quod falsum omninò videtur, cum iste nullam de Di-
daco Aluarez de la Espina mentionem fecerit, nec in
dictis partitionibus illi tunc viuenti pars aliqua in bo-
nis ab eodem Ludouico asserto parente relictis re-
seruata reperiatur, & de Antonio incumbebat proba-
tio, quod Didaeus eius proauus idem erat, atque ille Di-
dacus de quo fundator in suo testamento mentionem
fecerat; qui enim se fundat in identitate, tenetur com-
probare, & contra eum præsumitur pluralitas, Crauet.
cons. 158. *n.* 14. Corn. *cons.* 144. *n.* 11. *lib.* 4. Menoch.
de præsumpt. lib. 6 *præs.* 15. *n.* 2. *& cons.* 80. *n.* 43. *lib.* 1.
Mar. Antonin. *var. resol. lib.* 1 *resol.* 100. *n.* 13. *& lib.* 2.
resol. 57. *n.* 10. *&* 11. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 45.
Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *verb. Identitas*, *num.* 9.
Rot. *decis.* 441. *numer.* 1. *part.* 1. *diuers. & decis.* 371.
num. 9. *in fine* . *p.* 4. *recent. aliàs part.* 2. *in posthum.*
Farin.

31 Nec dicatur identitatem personæ sufficienter pro-
bari ex identitate nominis, & cognominis, cum vt pro-
betur identitas, sufficiat verificare duas demonstratio-
nes, Rimin. sen. *cons.* 429. *n.* 5. *cum seqq. lib.* 3. Cephal.
cons. 98. *n.* 21. *lib.* 1. Rot. *decis.* 160. *n.* 7. *& decis.* 87. *n.* 7.
p. 5. *recent. & decis.* 642. *n.* 12. *& decis.* 34. *n.* 3. *p.* 3. *re-
cent.* Quia respondetur istam esse probationem præ-
sumptiuam aliis præsumptionibus elidendam, *l. Diuus,
& ibi gloss. verb. Existimari, ff. de in integ. restit. l. non
solum, ff. de ritu nupt.* & cum pluribus Menoch. *de præ-
sumpt. lib.* 1. *præs.* 30. *& lib.* 3. *præs.* 21. *num.* 12. *& lib.* 6.
præs. 64. *n.* 46.

32 Et ideò parum vrget præsumptio, quæ insurgit ex
nomine, & cognomine ad credendum, & tenendum
pro vna & eadem persona Didaeum Fernandez de Fel-
gueras Antonij proauum, & illum cuius meminit fun-
dator, cùm hæc nomina, & cognomina fuerint, & sint
propria aliarum familiarum eiusdem loci; nam nomen
Didaeus, adeo ordinarium, & commune est hominibus
illarum partium, vt identitati non seruiat, ex Farin. *d.
verb. Identitas, n.* 12. *&* 14. Cognomen verò *Fernandez*,
aliis commune videmus, qui cum Antonio sanguine
coniuncti non sint, nec de eius familia, vt patet in te-
ste Ioanne Fernandez, *fol.* 108. & Andrea Fernandez
fol. 111. & Petro Fernandez *fol.* 191. Blasio Fernandez
fol. 300. Dominico Fernandez *fol.* 327. Ioanne Fer-
nandez *fol.* 345. *B.* Aliud verò cognomen de *Felgueras*,
commune est hominibus diuersarum familiarum illa-
rum partium, quæ inter se sanguine non coniunguntur,
vt videmus in vltimo teste primæ probationis Antonij
in processu *fol.* 119. *B.* qui vocatur Blasius Rodriguez
de Felgueras, qui tamen fatetur cum producente nul-
lam contraxisse consanguinitatem. Quod etiam effica-
cissimis comprobatur his duabus coniecturis, ex qui-
bus euidenter veritas elicitur.

33 Prima colligitur ex eodem nomine Didaci, quo am-
bo asserti fratres appellantur, cùm tardò parentes velint
duos filios viuos vno, & eodem nomine vocari; item ex
diuerso cognomine de *Felgueras*: quo appellatur An-
tonij proauus, & de Aluarez de la Espina, quo cogno-
minatur fundator, & sicut ex diuersitate cognominis,
& familiæ non præsumitur identitas personæ, sic simi-
liter ex non identitate cognominis necessariò debemus
præsumere diuersitatem fœminæ, & generis, vt in ter-
minis cum Bald. *cons.* 166. *n.* 2. *lib.* 4. tenent Card. Tusch.
verb. Identitas, concl. 3. *n.* 11. *& verb. Diuersitas, con-
clus.* 517. *n.* 10. & cum aliis Farin. *d. verb. Identitas, n.* 19.
Et iuuat ad diuersitatem familiarum præsumendam,
quod ex dicta partitione bonorum dicti Ludouici Fer-
nandez senioris, de qua *fol.* 158. constat habuisse duas
vxores, prima vocabatur Maria Diaz, secunda verò Ca-
tharina Suarez, ex quarum nulla similiter cognomen
desumpsit fundator, signum euidens, quod sicut nec
patrem habuit dictum Ludouicum, ita nec matrem ali-
quam ex duabus relatis illius vxoribus.

Secunda oritur ex eo, quod dictus Ludouicus Fer- 34
nandez senior in suo vltimo, quo decessit, testamento,
in processu, *fol.* 136. filios quos reliquit, nominat, &
tamen inter eos non meminit dicti Didaci Aluarez de
Espina fundatoris, quem si eius filius fuisset, certò no-
minare non desisteret.

Tertia, quia in partitionibus factis de bonis relictis 35
per obitum dicti Ludouici Fernandez senioris, quibus
in processu, *fol.* 158. nulla fit de fundatore tunc viuen-
te mentio, nec vlla bonorum pars ei assignatur, signum
euidens, quod illius filius non erat, vt falsò ex aduerso
supponitur.

Nec releuat, quod Ludouicus Fernandez de Felgue- 36
ras vltimus, & immediatus dictæ Capellæ possessor sit
Antonij consobrinus, ac proinde de genere fundatoris.
Quia respondetur id forsan euenisse, quia ex alio latere
fundatoris consanguineus esset. Tum etiam, quia non
constat quo titulo eam obtinuerit, cum in processu nul-
la scriptura nominationis, institutionis, vel collationis
sit ex qua veritas colligi possit: quod enim hac de re de-
ponũt Antonij testes, non est verisimile. Tũ quia plures
exceptiones, & repulsam patiuntur: de quibus suprà, &
ideò eis fides adhibenda non est, maximè stante diuer-
sitate facti per eos narrati, quia aliqui deponunt dictum
vltimum Capellanum super hac Capellania litigasse, &
in vim obtentæ sententiæ immissum fuisse in illius pos-
sessionem; alij verò affirmant litem fuisse inter Archi-
presbyterum Alphonsum de Felgueras ex vna parte, &
Ferdinandum Rodriguez, Rectorem de Vexega ex alia,
& quod dictus Archipresbyter in fauorem vltimi pos-
sessoris sui sobrini Capellam resignauerat; ex qua va-
rietate redduntur admodum dubia eorum dicta, plures
in eo conueniunt, nulla existente scriptura, quod dictus
Antonius de Felgueras cum fundatore nulla est co-
gnatione seu necessitudine coniunctus, & quod eius
parentes, & alij ascendentes, & transuersales, nunquam
cum fundatoris descendentibus & consanguineis se
tanquam tales conserebant, sed vti extranei ab omnibus
illius loci personis reputati fuerunt, vt attestantur om-
nes ferè testes pro parte Alphonsi examinati *super* 4.
art. sui interrogatorij, *fol.* 305. vbi quidam addit se au-
diuisse à dicto vltimo Capellano hanc Capellam obti-
nuisse non proprio iure, sed illam sua cura, & diligen-
tia acquisiuisse, & *fol.* 310. 313. 323. 325. 330. *B.*
334. 335. *B.* 340. 342. *B.* 344. *&* 373.

Et non solùm ex defectu sanguinis à primo funda- 37
tore procedere debentis, vt requirebatur, exclusus rema-
net dictus Antonius de Felgueras; sed etiam, quia con-
tra formam fundationis obtinet Beneficium Curatum
de Prieto, vt videre est ibi: *El qual Clerigo, el que assi
se prasentare, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que
no tenga Beneficio Curado*, &c. Itavt hæc Capella per
fundatorem incompatibilis effecta sit cum Beneficio
Curato non solùm ad effectum retentionis, sed etiam

ad effectum obtentionis, quia qualitas adjecta verbo intelligitur secundùm tempus verbi, *l. in delictis, §. si exstanem, ff. de noxalib. action. l. 1. §. tutoris, ff. quod jussu, l. Titius*, & ibi Bartol. *ff. de testam. milit. cap. si eo tempore, de rescript. in 6.* plures per me citati *Axio-*
38 *mat. 196. n. 6.* & in similibus terminis Nicol. Garcia *de Benefic. part. 8. cap. 1. n. 58.* Tum quia verba illa respiciunt tempus præsentationis, vnde cessat dubium, an capacitas requiratur in præsentato de tempore præsentationis, seu de tempore, quo canonicè illi beneficium confertur, in qua siue sequamur Rotæ opinionem *decis. 69. lib. 1. part. 3. diuers.* quam refert Mat. Antonin. *var. resol. lib. 1. resolut. 19. num. 1.* decidentis attendendam esse capacitatem de tempore præsentationis, siue aliorum existimantium illam requiri, quando præsentatus coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem petens, vt per Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 140. num. 4. in 2. edit.* & Alphons. de Leone *de officio Capellani, quæst. 4. praxi 6. num. 16. propè fin.* vtroque tempore certum est Antonium obtinuisse dictum Beneficium Curatum, prout hodie obtinet, postquam cum præsentatione dominæ Marchionissæ de Valdonquillo coram Ordinario prouisionem sibi fieri in forma postulauit.

39 Non obstat, quod dictum beneficium sit adeò tenue, vt non sufficiat pro congrua Antonij, quia respondetur, fundatorem non considerasse tenuitatem, sed residentiam, & obligationem permanendi in alio loco, & inseruiendi alteri Beneficio relinquendo Capellæ seruitium. Tum quia decreta Concilij *sess. 7. de reformat. cap. 4 sess. 24. etiam de reformat. cap. 17.* procedunt, & locum habent in Parochialibus exigui valoris, & maximam fructuum tenuitatem habentibus, vt censuit Sacra Congreg. Concilij *in vna Leodiensi*, quam refert Ioan. à Cochier *ad reg. 55. Cancell. de dispens. ad duas Parochiales, vel D. gr. num. 7.* Tum etiam, quia non est certum ex dicto beneficio congruam sufficientem non percipere eius Rectorem, quicquid dicant testes pro parte Antonij examinati, cum relatas exceptiones patiantur, & nullam fidem mereantur, vt suprà satis, superque ostensum manet: præcipuè stante vniformi depositione eorum, qui examinati fuerunt pro parte Alphunsi, attestantes beneficium Curatum de Prieto valere millia regalia annua, *super 4. art. interrogatory secundæ instantiæ, fol. 315. 316. 310. 351. 367. & 368. B*, concludentem sui dicti rationem præst. nigs: tum etiam, quia constat eundem Antonium ad titulum dicti beneficij Ordinibus sacris se initiari fecisse, quod nullatenus permitteret Ordinarius, nisi illius redditus sufficerent ad suam congruam sustentationem, juxta dispositionem Concilij *sess. 21. de reformat. cap. 5.* tum denique, quia in casu exigui valoris, & non sufficientis
40 congruæ, jam necessitati huiusmodi prouideret Ordinarius de remedio opportuno, quod præstat idem Concil. *sess. 24. de reformat. cap. 13.* ibi: *In Parochialibus etiam Ecclesiis, quarum fructus adeò exigui sunt, vt debitis nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non tamen Regularium, id fieri non possit, vt primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantùm redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitate decenter sufficiat.* Cùm Alphonsi testes deponant magis juris dispositioni conformantes, cæteris paribus, aliis oppositum deponentibus præferendi sunt, juxta doctrinam Innocent. *in cap. auditis, de præscript.* Boër. *decis. 93. num. 25.* & cum pluribus Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 4. num. 23.* Valenzuel. *cons. 33. num. 157.*

41 Nec obstat quòd Alphonsus, etiam ex eodem capite venit excludendus, juxta fundationis tenorem, de qua *suprà, num. 1.* ibi: *Y dispues que el tal Clerigo fuere proueido de la dicha Capilla, y tuuiere diez mil marauedis de renta*, &c. Dicitur enim cum possidere Beneficium simplex habens in redditibus plusquam duo millia regalia: Quia respondetur sub illa fundationis clausula adhuc Alphonsum non contineri, cum illa loquatur, & opere postquam quis prouisus fuerit de dicta capella, prouisionis autem appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, confirmatio, seu institutio, gloss. *verb. prouisionem, per text. ibi, in cap. 1. & in cap. quorundam, de elect. lib. 6. & verb. prouisioné, in Clement. fin. eod. titul.* cum pluribus per me citatis *de appellatiua verborum vtriusque juris significat. appellat. 218. num. 1.* & Alphonsus adhuc non fuit, nec est præsentatus, nec electus, nec nominatus, nec denique prouisus de dicta Capella, & potest quandocunque voluerit dimittere beneficium, quod obtinet, & acceptare capellani, cum ei tantùm prohibeatur retentio, non verò obtentio; aliàs enim non videretur fundator rectè, & rationabiliter disponere, si dum Presbyterum in Capellanum præsentari vult, qui sine competenti Beneficio Sacris initiari non potest, juxta decretum Concil. *sess. 21. de reform. cap. 5.* petat vt Presbyter, qui eam prætenderet, gaudere non possit annuo reddito decem millium morabatinorum.

Sed confessu (sine veritatis præiudicio) quod Antonius descenderet à dicto Didaco Fernandez de Felgueras, & quod iste fuerit germanus frater fundatoris, adhuc Alphonsus ei præferri deberet, cum constans sit in facto, & à nullo in controuersiam deductum, quod dictus Alphonsus sit filius legitimus Mariæ Cuerbá, quam in legitimo matrimonio genuit Leonora Rodriguez, filia Ioannis Aluarez, qui fuit filius alterius Ioannis Aluarez de la Espina fundatoris, & ita descendit ab eo per lineam rectam, cum quo nullus transuersalis, vt esse prætendit dictus Antonius de Felgueras, etiamsi in grado proximiori ipsi fundatori coniunctus esset, concurrere potest, *l. 5. ff. de gradib. affinit. l. 7. Tauri, l. 3. tit. 13. p. 6.* & ibi Gregor. Lopez *verb. ningun paciente*, & per ista iura latè Ceuall. *commun. tom. 3. quæst. 762. n. 26. cum sequentibus.* 42

Pro parte verò Antonij ad exclusionem Alphonsi opponitur, quod dictus Alphonsus descendit à fundatore per lineam spuriam, quia eius auia Leonora Rodriguez, fuit filia spuria Licenciati Ioannis Aluarez, Capellani de Malleza, & quod iste pariter fuit filius spurius alterius Ioannis Aluarez de la Espina, Capellæ fundatoris, & horum descendentes, ex quorum numero est dictus Alphonsus, tanquam à radice infecta procedentes, non possunt in dicta capella succedere; cum ad eam per fundatorem vocentur consanguinei *de su linage*, quæ verba cum sint ciuilia, excludunt descendentes ex spuriis, hi enim nunquam censentur vocari ad Capellanias, seu beneficia Ecclesiastica: imò nec veniunt appellatione consanguineorum de iure ciuili, *l. si spurius, ff. vnde cognati*, de qua Rot. *decis. 616. n. 1. & 2. p. 5. recentiorum.* 43

Sic in terminis resoluit Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 15. n. 48.* vbi refert Rota fuisse reuocatam sententiam Consilij Archiepiscopi Toletani, adjudicantis quandam Capellaniam descendenti ex filio spurio, concurrentibus transuersalibus ex legitimis procreatis, in hæc verba: *Nam descendens censetur propinquior, & magis consanguineus, nec transuersales concurrunt cum descendentibus, in quibus datur repræsentatio sine gradus limitatione*, vt per Ceuall. *d. quæst. 762. à n. 24. qui ita ait fuisse judicatum per Consilium Archiepiscopi Toletani in quadam Capellania de Getafe, in fauorem Ioannis de Benauente, Presbyteri fundatoris, sed tortè in ista causa contra dictum Ioannem de Benauente, tenuit Rota 2. Iulij 1605. coram Iusto, quia fundator vo-* 44

canit

canit Presbyterum de suo genere, vel progenie de Sal-
max, & sic vsus est verbis juris, & cum Ioannes proueni-
ret ex radice infesta, duci non poterat de radice, seu pro-
genie fundatoris, vt in decisione suprà relata, n. 1. quod
non considerauit Ceuall. dicti Ioannis de Benauente ad-
45 *vocatus in dicta causa*, &c. Et paulò inferiùs, ibi: *Et*
similiter etiam in alia Capellania de los Chaues de Bonil-
la, huius Diœcesis Abulensis apud Iudicem Metropo-
litanum Salmantica residentem, reuocata sententia Ordi-
narij, fuit judicatum contra descendentem ex filio spurio
fundatoris in fauorem transuersalis, quia fundator vsus
est verbis juris, &c.

46 Et licèt idem Nicol. Garcia *citato loco*, n. 33. eandem inculcans sententiam videatur dicere, quod in fauorem consanguinei descendentis ex illegitimo fuerat decisum per Rot. *in vna Tyrassonensi eleemosyna*, tandem concludit ad fauorem transuersalis legitimi, & ex legitimis descendentis, vt patet ibi: *Quod procederet quando testator, seu fundator loquitur per verba ciuilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia, vel cognatione, itavt constaret exclusisse nominationem naturalem; secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes, aut consanguineos*, juxta distinctionem Bart. *in l. tutelas*, *n.4. ff. de capit. diminut.* &c. Et ibi: *Vnde apparet Rotam in dicta Tyrassonensi amplexam esse nostram sententiam, & distinctionem in terminis nostra questionis*, &c. Et ibi: *Sed cùm ista sint verba ciuilia, id reuera est contra dictam decisionem Tyrassonensis, & distinctionem à nobis*
factam, & sic non placet, &c. insinuat Rot. *d. de-*
47 *cis.616. num.2.part.5. recent.* vbi dicit quod spurij, &
bastardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis, & per consequens comprehenduntur in dispositione loquente de consanguineis. Quod autem fundator Capellæ, de qua agitur, vsus fuerit verbis ciuilibus, patet ex instrumento fundationis, in quo vocauit *al pariente mas cercano de su Linage*, quæ verba ciuilia sunt, ad nut. per Nicol. Garcia *citato loco*.

48 Adducitur etiam, & ponderatur pro hac parte consilium Nauarri 4. *sub titul. de iurepatron.* vbi quidam Clericus habuit filiam, quam legitimauit per rescriptum Principis: ex ea & nobili viro legitimè coniugatis habuit nepotes, & in suo testamento, & vltima volontate instituit Capellaniam, & vocauit ad successionem illius consanguineum eius proximiorem: Fuit dubitatum verum nepos Clerici filius legitimus, & procreatus ex Clerici filia, deberet admitti ad præsentationem dictæ Capellaniæ, & præferri aliis consanguineis? Et affirmatiuè respondit ex ea ratione, quia testator per verba naturalia vocauit consanguineum proximiorem, vt videre est apud illum, ibi: *Attenta voluntate testatoris, inspectisque verbis testamenti, cum naturaliter inspecto jure natura etiam filij bastardi, & spurij dicantur procedere ex sanguine, parentela, domo & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat*, &c.

49 Conducunt resoluta per Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloss. 5. ex num.109.* vbi disputans an Clericus filius legitimos natus ex patre, aut matre, auo, vel auia illegitimis, dicatur de familia fundatoris, vel sanguine, vt censeatur vocatus ad talem Capellaniam? & *vsque ad num.* 114. pro negatiua sententia plura adducens fundamenta, postea *à num.* 115. *vsque ad n.*120. affirmatiuam comprobat, & tandem *à n.* 121. cum prædicta distinctione de vocatione per verba naturæ, aut per verba ciuilia rem componens, ita concludit: *Respondet etiam ista vltima decisio ad fundamenta eorum, qui tenent, quod filius legitimus natus ex patre spurio, non dicatur de familia, juxta consilium Fulgos. 359. n. 1. cum similibus adductis per Gam. decis.278. quod procedat quando testator, seu fundator loquitur per verba ciuilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia vel cognatione, itavt constaret exclusisse nominationem naturalem, secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes, aut consanguineos, juxta distinctionem Bart. in l. tutelas, n.4. ff. de capit. dimin.*

Verùm his non obstantibus in præsenti casu ex circumstantiis, coniecturis, & præsumptionibus occurrentibus (quamvis sine veritatis præjudicio de spurietate constaret) doctrinæ, & decisiones ad exclusionem Alphonsi suprà adductæ non sunt, nec esse possunt ad materiam applicabiles.

Licèt autem sit valdè controuersum in iure, an spu- 50
rij, & descendentes ab eis, sint, & dicantur de domo, & familia? & plures vterentur supradicta distinctione; non defuerunt tamen qui indistinctè tenent affirmatiuam partem, vt in dispositione in qua vocauit testator eos, qui sunt de domo sua, docet Corneus *consil.169. n.7.* vbi ait verbum *Domus*, sumi tam ciuiliter, quàm naturaliter, & intelligendum secundùm patriæ vsum, & subiectam materiam, de qua agitur, idem docet Socin. *cons.101. numer.8. lib.3.* vbi quod non solùm dicuntur de domo, sed etiam de casata, & familia secundùm vsum communem loquendi, quod ante eum docuerat Bart. *in l. pronunciatio, §. familia, ff. de verbor. signif. & in l. fin. C. eod.* vbi etiam Salicet. idem
tenet, Cephal. *cons.591. num.13. lib.4.* optimè Bald. 51
cons.441. incip. Ad audientiam, n.1. vers. in contrarium, lib. 3. Et vbi ex consuetudine concederetur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & insignia familiæ, hoc admittunt Socin. *in dicto cons.102. num.8. lib.3.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.12. numer. 10. in fine*, Menoch. *de præsumpt. lib.4 præs.88. n.14.*
Prout in Hispania vbi ex notoria consuetudine harum 52
partium admittuntur illegitimè nati ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt Azeued. *cons.24. num.27. & 29.* Nicol. Garcia *de benefic. p.7. capite 15. num. 49.* citati à Rota *in Pampelo-*
nensi Capellan. 4. Martij 1622. coram bonamem. Rem- 53
boldo. Et quod de generali consuetudine spurij dicantur de familia, & de domo, & vtantur armis, & insigniis familiæ, tenet cum aliis Tiraquel. *de nobilit. capit.13. num.25.*

Sed quidquid sit, etiam stante prima sententia, & doctrinis suprà sub illa distinctione allatis, plures adsunt conjecturæ, & præsumptiones, quæ faciunt, & inducunt, ne illæ locum habeant in hoc casu.

Prima conjectura est, quæ resultat ex facto proprio 54
fundatoris, cum nihil sit, quod meliùs eius voluntatem exponat, vt in terminis tenet Lambertin. *de iurepatron. 1. p. lib. 2. quæst. 7. princip. art. 30. num. 22. fol. mihi* 601. ibi: *Sicut dicimus quod ad cognoscendam qualitatem beneficij patronati inspicitur prima patroni prouisio, vt dixi suprà 1. p. lib. 1. in 2. quæst. princip. articul. 4. numer. 17. fol. mihi 28.* & illum sequitur cum aliis Ricc. *in praxi fori Eccles. tit. de iurepatron. de-*
cis. 202. Et generaliter quod voluntatis interpretatio 55
ab ipso testatore colligatur ex eo quod ipse fecit, tenet latè Simon de Prætis *in tractat. de interpretat. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 3. solut. 5. n. 47. cum seqq. fol. mihi 31.*

Et in præsenti casu hanc habemus declarationem, 56
quod fundator excludere noluit spurios, & descendentes ab eis, siquidem primo loco vocauit suos proprios filios, quorum primus, & maior fuit dictus Ioannes Alnatez, proauus Alphonsi; quia si fuit naturalis, vt infrà ostenditur, cessat in facto spurietatis exceptio, si verò cum aliis fratribus fuit spurius post Sacerdotium patris genitus, signum euidens est, quod fundator spurios ad hanc capellam vocauit, ac proinde huic generi perso-

natu.n

natum odium non habuit, nec illud excludere voluit, honorando in prima vocatione Ioannem Aluarez, quem spurium dicit Antonius: eleganter Rota d. decis.617. n.5. p.5. recent. ibi: *Non obstat quod cum pater Didaci nedum sit naturalis, sed etiam spurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in dispositione, etiamsi per verba naturalia fundator loquutus fuerit, Honded. d. cons.5. num.33.lib.2. Pereg. post alios dicto art. 21. numer. 81. quasi verè pater Didaci non fuisset nominatus, & honoratus in testamento, benè posset esse locus præsumptioni, quæ aduersatur huiusmodi generi personarum, quippe quæ sunt odibiles, & extra mentem disponentium; secus verò quando de personis habetur notitia, & honoratur, vt in præsenti fuit factum de patre Didaci, quia tunc cessat præsumptio odij à lege considerata, itavt in proprietate verborum non cadat impedimentum*, &c. Et ibi: *Sufficit Didaco patrem suum fuisse cognitum, & honoratum à testatore, vt inde tollatur præsumptio exclusionis à proprietate verborum naturalium, ex quibus suam vocationem deducit.*

57 Secunda coniectura elicitur ex qualitate personæ fundatoris, qui cum non fuerit Iurisperitus, sed illiteratus, debemus præsumere illum loquutum fuisse crasso modo, secundum naturalem, non ciuilem intelligentiam. Ita Fusar. *de substit. quæstione* 379. *numer.* 9. ibi: *Sublimitatur secundò, quando dispositio est facta à muliere, vel persona idiota & illiterata; nam tunc non obstante statuto simul cum masculo fœmina succedit*: ita declarat Pereg. *in dict. cons. decisione* 57. *lib.* 1. *in fine*: *Monetur quia verba dispositionis mulieris, vel idiota intelliguntur secundum naturalem, non ciuilem intelligentiam, & reconditas iuris interpretationes. Anchar.cons.*225.*num.*1. *Ias.cons.*151. *col. pen. vers. confirmantur, lib.*4. *Curt. iun. cons.*145. *numer.*6. *Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib.*5. *tit.*5. *numer.* 7. *& cum Peregrino etiam ego transeo: quia verò idiota ignorant has verborum subtilitates, nec in eorum dispositionibus penetrant ad has iuris interpretationes*, &c. Et cum aliis prosequitur Simon de Prætis *de interpret.vltim.volunt. lib.*2.*interp.*3. *dub.*2.*solut.*2. *num.*296.*cum seqq. & num.*301. *cum seq.fol.mihi* 254.

58 vbi citat Socin. *cons.*37.*lib.*3. qui dicit quod quando testator est persona idiota, in eo simpliciter cadit interpretatio crasso modo, & quod dicendo *familia*, seu *parentela*, intelligitur de tota, & pluraliter ad propositum: ad quod etiam facit quod adducit Perez de Lara *de Capel. lib.*2. *cap.*1. *à numero* 22. Vnde cum fundator esset penitus illiteratus, habitasſetque in loco vbi nullus erat Iurisperitus, nec aliquis, qui ei fundationis tenorem, & formam disposuerit, necessariò credere debemus, non ciuiliter, sed naturaliter loquutum fuisse.

59 Tertia coniectura, tam pro intelligentia verborum à testatore prolatorum, quàm pro interpretatione suæ voluntatis sumenda est à consuetudine, & communi loquendi vsu patriæ, in qua vixit, & mortuus fuit, *l. si seruus plurium*, §. *fin. ff. de legat.* 1. *l. pen. in princ. ff. de alim. legat.* & communem testatur Ias. *in d.* §. *fin.* Dec. *in l. vt liberis, C. de collat.* Alex. *cons.*110.*lib.*2. Crauet. *cons.*101.*in fine, & cons.*201.*col.*5. Bellon. *cons.* 1. *num.*3. Consuetudo autem illarum partium habet Clericorum filios in æstimatione esse, nec odibiles haberi, vt in aliis partibus.

60 Quarta coniectura desumitur ex natura rei, de cuius successione agitur; quia si vbi tractatur de fundando majoratu, seu patronatu gentilitio ad conseruandam agnationem, & nominis ac familiæ splendorem, tunc præsumendum est testatorem vocare noluisse spurios, & ab eis descendentes, & in terminis fundationum patronatuum, quæ fiunt per Cardinales, & alias personas illustres pro conseruatione agnationis, agit Rota *decis.* 112. *&* 126. *p.* 1. *recent.* Verùm quando ad alium finem fundatio fit, & res pariter per spurios, & ab eis descendentes, ac per ipsos legitimos expediri potest, tunc præsumere debemus testatorem consanguineos, tam legitimos, quàm spurios æqualiter vocare voluisse; quia solùm affectio naturalis sanguinis attenditur, quæ in omnibus æquè inuenitur, iuxta dictum Baldi *cons.*441. *n.*1. *in fine, lib.*3. attestantis ratione naturalis affectionis, & insitæ charitatis idem in vtroque intelligendum esse, quia par affectionis ratio paritatem permissionis inducere consueuit, *l. non solum*, §. *denuò, ff. de ritu nupt.*

Vnde consanguineum proximiorem etiam per lineam spuriam præferendum legitimo remotiori, admissa distinctione an testator loquatur per verba ciuilia, vel naturalia, docent optimè Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.glos.*5. *à num.*123.*vsque ad n.*127. Nicol.Garc. *de benef. p.*7. *cap.*15. *num.*44. *&* 45. *& n.*55. vbi licèt dissentiat in eo quod sentit Gonzalez, quod scilicet sola qualitas rei sufficit, vt spurius non excludatur, licèt testator loquatur per verba ciuilia, hoc tamen admittit quando voluntas testatoris obseruantiâ vel coniecturis, de quibus suprà, declarari potest. Et generaliter quod testatoris voluntas etiam interpretatur ab affectione, & charitate, & quod semper præsumitur maior affectio, & dilectio erga descendentes, quàm erga transuersales, latè Simon de Prætis *d.tract.de interpret. vltim. volunt. lib.* 1. *interp.* 2. *dub.*2. *solut.*5. *per tot.* præcipuè *n.*17. *fol. mihi* 102. 61

62

Ex quibus patet, quod suprà dixi, doctrinas scilicet, & decisiones à Garcia allatas non conducere ad præsentem casum, in quo plures circumstantiæ, & coniecturæ concurrunt, quæ factum mutant, & diuersam resolutionem esse à me capiendam insinuant; id enim sæpissimè euenire solet, vt testis est Thesaurus *in præfat. suarum decis. num.* 32. *vers.cæterùm, & n.*33. ibi: *Præterea quamuis idem videatur casus, plerumque tamen euenit, vt aliqua etiam leuis circumstantia factum mutet, vt ait Quintil. instit.orat.lib.*5.*cap.*2. *ideo dicere solebat Curtius iunior, quod licèt senex esset, & in casibus innumeris consuluisset, nunquam tamen euenit, vt idem per omnia esset casus*, &c. Maximè quia Garcia non dicit in illa causa Capellaniæ de Getafe fuisse pronuntiatum contra spurium, & sententiam transiisse in rem iudicatam; poterat enim Rota ab illa decisione recedere, sicut refert recessisse sub die 10. Maij 1606. coram Iusto ab alia decisione contraria facta sub die 28. Iunij 1605. coram eodem, quæ variatio denotat casum illarum decisionum magnam habuisse difficultatem, & antequam executoriales expedirentur, reproducta in Rota causa, & iterum aliquo dubio repropósito, nonnunquam receditur à decisis, & poterat alia capi resolutio. 63

Quæ cùm ita se habeant stante spurietate, multò magis procedent ea remota, vel non legitimè probata: quod autem ad eius existentiam Iure probandam, multum turbida redditur, si quando ex actis non constat de Presbyteratu Ioannis Aluarez proaui dicti Alphonsi, nec titulus Capellani, quo nominat illum fundator, denotat obligationem habendi Ordinem sacrum, & ideo non est cur debeamus Leonoram eius filiam potiùs præsumere spuriam, & in Sacerdotio genitam, quàm naturalem, in soluti statu procreatam; controuersum est enim apud DD. an in dubio filius præsumatur potiùs naturalis, quàm spurius? & præsumi potiùs spurium resoluunt glos. *verb. probare, in cap. lator, qui filij sint legit.* Bertrand. *cons.*133. *lib.*2. Natt. *cons.*481. *n.*10. Surd. *cons.*177. *n.*41. *& de aliment. tit.*1. *q.*10. *n.*35. Menoch. *de præsumpt. lib.*6. *præs.*54. *num.*2. *& cons.*318. *n.*14. 64

*num.*14. Rot.*decis.*254.*p.*3.*diuers.* vbi allegat Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectu natal. num.*42.

65 Sed contrarium, quod scilicet in dubio præsumatur potius naturalis quàm spurius, sequuntur Bald. *cons.* 448. *Quæritur in primis, lib.* 1.*n.*4. Crauer. *in suo celeb. cons.* 138. *n.*1. *& cons.* 166. *n.*1. *&* 4. Barret. *cons.* 117. *n.*6. qui allegat Cephal. & Aleiat. parum constantem *in resp. vlt. n.*5. *secundum impressionem antiquam*, Couar. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 8. §. 3. *n.* 1. ibi: *Potiùs verò præsumitur naturalis, quàm spurius, ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam, vt quis dicatur spurius, quæ à natura non inest*, &c. Rot. *decis.* 360. *n.* 16. *p.* 5. *recent.* ibi: *Nec est opus probare Isottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria*, Aym. *cons.* 166. *num.* 1. Rimin. iun. *cons.* 187. *n.* 107. *cum seqq.* Thesaur. *q.* 83. *n.* 2. *lib.* 2. Barx. *decis.* 91. *n.* 1. *vbi de magis communi*, &c. *& decis.* 319. *n.* 15. *ead. p.* 5. *recent.* ibi: *Prout facit non fuisse justificatum Andream natum esse ex soluto & soluta, quia sic de iure præsumitur*, Rot. *decis.* 801. *n.* 2. *& seq. p.* 1.
66 *diuers.* &c. Accedit quod cùm lex in quantum potest, faueat filiis, vt sint legitimi, Dec. *cons.* 151. *sub n.* 1. *vers. & quia lex*, Rot. *decis.* 201. *n.* 41. *& decis.* 364. *n.* 13. *p.* 5. *recent.* ita debet fauere filiis vt fiot potiùs in dubio naturales, quàm spurij. Et sicut in dubiu præsumendum est filium natum post matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur, Ruin. *cons.* 51. *sub num.* 10. *vers. præterea ex quo, lib.* 5. quem sequitur Rot. *d. decis.* 264. *num.* 13. ita etiam ad euitandam spurietatem debemus præsumere filium potiùs natum ante Presbyteratum, quàm post Sacerdotium genitum. Quare hæc opinio videtur magis Iuri conformis, & verior.

67 Nam illa, quæ primo loco relata fuit, intelligi debet propriè de filio naturali, cum requisitis Iuris communis, nempe quorum parentes sint soluti, & mater, sit in domo diu retenta pro concubina, & in schemate concubinæ, & quod cum ea solus ille vir consuetudinem habuerit, *l.* 3. *ff. de concub. §. si quis autem, in auth. quibus modis naturales efficiantur sui*, Rot. *decis.* 254. *p.* 2. *diuers.* & sic in casu, quo filius agebat de successione hæreditatis paternæ, ad quam jus non habebat nisi se filium naturalem probaret cum dictis requisitis, & ideo sentiunt filium ad illa probanda obligandum esse, itavt si in probatione deficiat, debeat præsumi spurius, id est natus ex coïtu illicito, cui deficiunt illa requisita, vt sit naturalis; sed nullo modo affirmant quod si mater virum habüit, filius potius præsumatur natus post matrimonium, quàm ante; vel si pater fuit Sacerdos, præsumatur natos filius post susceptos Ordines, & non ante, excepto vno Rebuffo à Rota citato *d. decis.* 254. *p.* 2. *diuers.* in qua non agebatur de hac quæstione, sed de successione in hæreditate paterna, quam vnus petebat, qui ad eam obtinendam tenebatur se filium naturalem probare cum omnibus dictis requisitis, quæ sigillatim in dicta decisione referuntur.

68 Et in rigore disputationis Rebuffus, qui solus, & non alius allegatur à Rota *vbi suprà*, opinionem sequitur minus veram, vt colligitur ex text. quem pro sua sententia citat, *in cap. inter cæteras* 4. *de rescript.* vbi cùm Summo Pont. exponeretur, quod filius cuiusdam Presbyteri in Sacerdotio genitus Præbendam, quam pater obtinait, possidebat, vel illicitè occupabat, Eboracensi Archiepiscopo commisit, vt si ei constiterit talem esse Sacerdotis filium, & in Sacerdotio genitum, qui proximè in tali Ecclesia ministrauit, vel quod illicitè Ecclesiam occupauit eandem, illam impetranti adjudicet; ex cuius decisione colligitur alternatiuè requiri ad hujusmodi possidentis exclusionem, & faciendam impetranti adjudicationem, quod illicitè Ecclesiam occupauerit, vel quod sit filius Sacerdotis, & in Sacerdotio genitus, aliàs hæc vltima verba nihil operarentur, & superflua forent, si ex eo quod quia fuisset Sacerdotis filius, præsumeretur genitus in Sacerdotio, & ideo meritò doctissimus Couar. ad contrariam sententiam, quam sequitur, adstruendam contra Rebuff. allegat *d. cap. inter cæteras*, & alia Iura, vt videre est *in d. cap.* 8. §. 3. *n.* 1. vbi ad comprobationem suæ opinionis, quod scilicet filios præsumitur potius naturalis quàm spurius, addit hæc verba: *His accedit text. in cap.* 2. *de filiis Presbyt. & in cap. veniens, de accusat. quibus in locis traditur per DD. non præsumi quem genitum fuisse in Sacerdotio, etiamsi probetur Sacerdotis filius, quod constat in dictis locis, maximè in d. cap. inter cæteras, & in d. cap.* 2. &c. Iuuat Concil. Trident. *sess.* 25. *de reform.* 69 *cap.* 15. ibi: *Filij Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt*, &c. *Ego ipse in collect. ad d. cap. inter cæteras, num.* 2. ibi: *Apertè insinuat hic text. Sacerdotis filium dici eum, qui natus est ante patris Sacerdotium; aliter enim satis foret in proposito dicere, & probare filium esse Sacerdotis, & frustra adjiceretur onus probandi fuisse genitum in Sacerdotio, vt notant Abb. in princ.* Dec. *n.* 3. Rip. *n.* 13. *& alij hic, idem probat cap. ad extirpandas, de filiis Presbyt. ibi, filij Presbyterorum, & ibi, siue geniti sint in Sacerdotio, siue non, Cenod. pract. & canon. q.* 36. *n.* 15. *&c.*

70 Hinc colligitur Antonium, qui vult Alphonsum excludere exceptione spurietatis, quam opposuit, teneri eam probare, ex reg. *l. in exceptionibus* 26. *ff. de probat.* Probatio autem, per quam prætendit ostendere Leonoram Rodriguez fuisse filiam spuriam Ioannis Aluarez in Sacerdotio genitam, & quod dictus Ioannes Aluarez fuerit etiam filius spurius fundatoris, nec releuat, nec concludit contra Alphonsum.

71 Nam primus testis Didacus Mendez de Acellana *fol.* 90. *super* 6. *art.* de auditu deponit, & non dicit à quo audiuerit, & tandem concludit se nescire an Ioannes Aluarez filius fundatoris fuerit ab eo genitus ante, vel post Sacerdotium. Secundus Didacus Aluarez de Morgar, *fol.* 93. *lit. B.* similiter de auditu deponit, & affirmat non cognouisse dictam Leonoram Rodriguez, & postea in secunda instantia *super* 4. *fol.* 439. etiam deponit de auditu, & affirmat se cognouisse dictam Leonoram Rodriguez; quo verò ad spurietatem Ioannis Aluarez in vtraque instantia dicit nihil. Tertios Ferdinandus Arias de Villamar *fol.* 94. *lit. B*, temerè affirmatiuè deponit de re quam non vidit, nec videre potuit, sui dicti rationem nullam reddens: deinde in alia informatione, *fol.* 415. *super* 5. affirmat se nescire an dicta Leonora fuerit habita à dicto Ioanne Aluarez ante vel post Sacerdotium. Quartos, Ferdinãdus Rodriguez de Felgueras, *fol.* 96. & in alia instantia *fol.* 441. *super* 4. deponit de auditu, non reddens rationem, nec dicens à quibus personis audiuerit. Quintus, Menendus Diez de Soto *fol.* 97. *super* 6. nihil dicit. Sextos, Didacus Menendez *fol.* 99. deponit de auditu, quod descendat Alphonsus à linea spuria, accipiendo dictionem illam, *spuriam*, provt legitimæ contraria est, non verò facta distinctione inter spurium, & naturalem, & duo hi testes non fuerunt in 2. instantia iterum examinati. Septimus, Alphonsus Garcia, *fol.* 110. *lit. B.* patitur repulsam ex dictis *suprà, n.* 19. Octauus, Didacus Menendez de Quintana, *fol.* 102. *lit. B.* refert Alphonsum esse fundatoris consanguineum per lineam Sacerdotalem, sed an fuerit Leonora Rodriguez ante, vel post Sacerdotium habita, se nescire affirmat: & in 2. instantia, *fol.* 428. *super* 5. contra illud, quod primò dixerat, addit temerè circa spurietatem Leonoræ certum auditum habuisse; de spurietate verò Ioannis Aluarez nihil dicit. Nonus, Georgius Aluarez de Ribadiello, *fol.* 104. *lit. B.* circa spurietatem etiam nihil dicit, solumque affirmat Alphonsum esse descendentem per lineam Sacerdotalem,

lem,& in 2.instantia, *fol.*442. nihil ait. Decimus, Didacus Aluarez Perdigon, *fol.*106. *lit.B*, eodem modo deponit,& in 2.informat. *fol.*448.*super* 5. addit se non solùm nescire dictam Leonoram fuisse habitam post Sacerdotium, sed etiam affirmat, se id nunquam audiuisse,& quoad spurietatem Ioannis Aluarez nihil. Vndecimus, Thomas Garcia de Allence, *fol.*107. nihil, Duodecimus, Ioannes Fernandez de Lorix,*fol.*109. dicit se nihil scire de vtraque spurietate. Decimustertius, Ferdinandus de Vexega, *fol.*110.*lit.B*, temerè deponit dictam Leonoram esse spuriam post Sacerdotium genitam,sine aliqua concludenti ratione, quod tamen temperauit in secundo examine, *fol.*418.*super* 5. dicens se nescire an dictus Ioannes Aluarez ante,vel post Sacerdotium genuisset Leonoram. Decimusquartus, Andreas Fernandez de Meisin,*fol.*112.licèt deposuerit Alphonsum esse nepotem, & pronepotem Clerici, declarat tamen statim se nescire an dicta Leonora fuerit ante, vel post patris Sacerdotium genita, & postea *in 2. examine*, *fol.*153.*super* 5. nihil dicit. Decimusquintus, Ludouicus Fernandez del Castañal, *fol.*114. affirmat se audiuisse Leonoram esse filiam Ioannis Aluarez Clerici,& istum fuisse filium fundatoris etiam Clerici,quod libenter fatemur, sed an fuerint habiti ante, vel post Sacerdotium testis,se nescire ait : licèt postea *in 2.examine*, *fol.*402. *super* 5. dicat se audiuisse Leonoram fuisse in Sacerdotio genitam ; id tamen eredendum est, audiuisse post primum examen, & sic post litem motam. Decimussextus,Alphonsus Aluarez del Castañal, *fol.*113. *super* 6. nihil super spurietate deponit, affirmatque se nescire an dicta Leonora fuerit filia, vel sobrina dicti Ioannis Aluarez.Decimusseptimus,Ioannes Aluarez de la Lascara, *fol.*116. *lit.B*, quoad spurietatem Ioannis Aluarez nihil dicit,temerè tamen affirmat Leonoram fuisse post Sacerdotium habitam, & idem repetit in 2. *examine*, *fol.*410. *super* 5. cuius dicti falsitas facilè colligitur si aduertas ibi fateri, se esse septuaginta annorum, dictam verò Leonoram abhinc viginti sex annis mortuam fuisse,anno ætatis suæ octuagesimo,& sic ab eius natiuitate vsque ad tempus depositionis anno centesimo sexto. Decimusoctauus, Rodericus Alphonsus, *fol.*119. *super* 6. & vltimus *fol.*119. de spurietate nihil dicunt.Ex quibus omnibus nulla certa, aut releuans probatio colligi potest quoad hunc spurietatis articulum, & nihilominus omnes patiuntur exceptiones,& repulsas,de quibus *suprà*,*ex num.*3.*cum seqq.* & sic fidem aliquam non merentur.

71 Multò minus ex aliis testibus pro parte eiusdem Antonij in 2. instantia examinatis aliqua releuans colligitur probatio : nam Didacus Fernandez de Felgueras, *fol.*392. *lit.B.super* 5. quoad spurietatem dicti Ioannis Aluarez nihil dicit, & quoad spurietatem Leonoræ de auditu incerto, vt etiam in 2.*examine*,*fol.*438.*super* 5. & tandem concludit se nescire an ante, vel post patris Sacerdotium fuerit genita, Ioannes Perez de Loro,*fol.*412. de spurietate nihil deponit. Alphonsus Lopez de san Christobal *fol.*421.*lit.B*,refert se pro certo habere dictum Ioannem Aluarez post Ordinem Presbyteratus genuisse dictam Leonoram, & postea dicit de certo se id nescire, in quo manifestè sibi ipsi contradicit, & nihilominus suæ certitudinis,vt tenebatur,rationem nullam reddit,ex Bald. *in cap.cùm causam, de testib.* Socin. *reg.*401.*in* 5.*fallent.* & cum aliis plurimis Farin.*q.*70. *num.*162. Ioannes Perez de Meicin, *fol.*431. deponit

72 de auditu post litem motam, & non declarat à quo audierit. Ioannes Mendez de Ramon. *super* 5. *art.* de spurietate nihil deponit, Catharina Rubia *fol.*417.deponit de auditu à sua tantùm matre, & concludit se nescire an ante, vel post Sacerdotium patris fuerit nata. Ioannes de la Puerta *fol.*419.*lit.B*,*super* 5. quoad spurietatem nihil releuans concludit, nec de auditu deponit alieno. Omnes hi testes, & non alius super spurietate pro parte Antonij fuerunt examinati,qui vt ostendi, eum non probant, nec destruunt contrariam Alphonsi probationem.

Et si Alphonso incumberet onus probandi quod Leonora eius auia fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez, tanquam intentionis suæ fundamentum, id vtique suis testibus concludenter probatum remanet:nam licèt nullus de proprio visu ob facti antiquitatem, quæ excedit centum annos, deponere valeat, deponunt tamen se audiuisse à suis,& ab aliis, & esse publicum, & notorium quod dicta Leonora fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez ante eius Sacerdotium nata, & eorum vnus addit mulierem, ex qua filiam suscepit, eum illam mouisse,vt illam vel acciperet in vxorem, vel competenter dotaret, & quod in effectu eam in matrimonium dedit Didaco de Cueto seniori. Ita *super* 3. *art.* interrogatorij Alphonsi deponunt Petrus Ferdinandus de Orbanes *fol.* 292. Gutierrez Diez *fol.*296. Pedro Diez de Quintana,*fol.* 304.*&* 305. Bartholom. Suarez, *fol.*359. Tytso Garcia Elia, *fol.*372. & in vim publicationis Paulinæ, idem attestantur Fernandus Garcia de Luatez, & Bartholomæus de Fociderás, *fol.*261. Vnde non obstant testes Antonij deponentes de spurietate, quia cum & ipsi deponant de fama, magis sunt attendendi testes Alphonsi deponentes de bona fama, Put. *decis.*2.*lib.*3. Rot. *decis.*16. *num.*26. *part.*5.*recent.* etiam quod testes deponentes de mala aliquantulum numero excederent, Cotn.*cons.*176.*n.*10.*vol.*4. Hojed. *de incompatibil.benef.p.*1.*cap.*23.*n.*143. Greg.XV. *decis.*455.*n.*4. 73

Et licèt reliqui testes Alphonsi solùm affirment Leonoram fuisse Ioannis Aluarez filiam, non expresso quod esset naturalis, vel spuria, nihilominus omnes *super* 2. *&* 3. *art.interrogatorij*, *fol.*184. *B*, 285.288. 300.302.309.313.318.322.325.317. *B*, 330.334. 335. 342.345. *&* 361. *B*, attestantur dictum Ioannem Aluarez Leonoræ filiæ in dotem dedisse magnam bonorum mobilium, & immobilium quantitatem in diuersis partibus existentium, & post contractum matrimonium alia donasse, & affirmant vidisse illam omnia bona huiusmodi possidere, eisque liberè frui ; legitimitatis enim requisitæ à testatore quasi possessio probatur ex eo,quod quis possideat bona paterna,Paleoth. *de nothis, & spur. cap.*22. *num.*2. *vers. dicemus.* Rot. *d. decis.*16. *n.*24. *p.*5.*recent.* Et hinc colligere debemus Leonoram filiam saltem naturalem, & ad minus non spuriam esse debuisse, vt ea bona capere posset, iuxta *l.*9.*Tauri*, vbi Anton.Gom.*num.*33.resoluit nec in vim contractus, aut donationis ea capere posse, quæ est hodie *l.*8.*tit.*8.*lib.*5.*Recep.* vbi Matienzo, Hermosil. *l.*1. *glos.*6.*num.*39.*tit.*4. *part.*5. Et licèt Clericus etiam ex redditibus beneficij teneatur filiam spuriam alimentare & dotare ; nihilominus dos, & alimenta huiusmodi quintum bonorum excedere non possunt, vt in terminis tenet idem Anton.Gom.*d.l.*9.*Tauri*,*n.*44. & solùm vsque ad illam quantitatem efficitur capax filius spurius,siue quintum sufficiat, siue non. Rojas *in epit. succes. cap.*2.*n.*17. Tell. *l.*10.*Tauri*, *à num.*2.Barahona *in addit. ad Palat.in repet. cap.per vestras, de donat. inter virum, & vxor. notab.*3. §.24.*lit. A*, Ioan.Gatc. *de expens. cap.*76. *num.*8. *&* 9. nisi illud quintum esset tam tenue, vt non sufficeret pro alimentis ad vitæ sustentationem necessariis, secundùm Couar. *de sponsal. part.* 2. *cap.*8. §.9. *num.*8. Corduba de Lara *in l. si quis à liberis*, §. *idem rescripsit*, *à num.* 9. *ff. de liber. agnosc.* Baëza *de non meliorandis filiab.*11, *cap.*8. *numer.*30.*&* 31. Molin. *de primog.lib.*2.*cap.*15.*num.*52. Gutier. *pract.lib.*2. *quæst.*109.*num.*3. Ceuall. *commun. contra commun. quæst.*779. *à num.*61. 68. *&* 69. *cum seqq.* 74 75 76

Et

Et ideo pro Alphonso decisum, Matriti die 5. Nouembris 1645.

Hispalensis simultaneæ.

Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis, an participet de indultis conferendi beneficia Ecclesiastica reseruata, vel affecta, concessis Eminentissimis DD. Cardinalibus, qui eidem Ecclesiæ præsunt?

VOTVM XCIX.

1 *Sancta Ecclesia Hispalensis erecta de anno 1261.*
2 *Questio disputanda proponitur.*
3 *Indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus ratione communionis, & consortij prosunt etiam ipsi Capitulo.*
4 *Vrbanus VIII. constituit quod Capitula Indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concesso intuitu Cardinalatus non fruuntur.*
5 *Dictio* Dummodo, *restringit, & modificat praecedentia.*
6 Regula 8. aliàs 9. *reseruatoria mensium non comprehendit Cardinales.*
7 *Episcopi de iure communi possunt in qualibet mense prouidere.*
8 *Narratiua Constitutionis Vrbana refertur.*
9 *Ratio proœmialis Constitutionis Vrbana ponderatur.*
10 *Intellectus Constitutionis Vrbana vbi reperiatur.*
11 *Constitutio Vrbana loquitur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione vt Cardinales non comprehendantur sub regula.*
12 *Constitutio Vrbana comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad Papam, si Cardinales comprehenderentur sub regula reseruatoria mensium.*
13 *Refertur summa alterius Constitutionis Vrbana ad fauorem Capituli Hispalensis.*
14 *Breue emanatum ad postulationem partis, & non iustificatum, nihil efficit.*
15 *Breue habet tacitam clausulam Si preces veritate nitantur.*
16 *Claus.* Sublata, *in Breui obtento ad instantiam partis sine alia claus. quod dari non posse de obreptione, non operatur nisi prius iustificentur narrata.*
17 *Confessio Prælati præiudicat Ecclesiæ.*
18 *Confessio Prælati extraiudicialis, & absque necessitate successori, & Ecclesiæ non præiudicat.*
19 *Desistentia iuris, & recognitio, ac eius confirmatio Apostolica refertur.*
20 *Confessio Prælati voluntaria non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori.*
21 *Confessio voluntaria Prælati quæ dicatur?*
22 *Protestatio nihil aliud est nisi quædam declaratio voluntatis.*
23 *Protestatio declarat animum alienissimum, & remouet consensum.*
24 *Protestatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem.*
25 *Protestatio multum coadiuuat, & opitulatur vt facilius metus probetur.*
26 *Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei confirmatæ in ea insertus fuit.*
27 *Intellige vbi causæ cognitio præcessit.*
28 *Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nec actum reddit validum.*
29 *Claus.* Ex certa scientia, *quando est apposita, nulla præcedente causæ cognitione, nihil operatur.*
30 *Claus.* Ex certa scientia, *nihil operatur si apposita sit super negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam.*
31 *Claus.* Ex certa scientia, *falsitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non potest.*
32 *Claus.* Supplentes, *non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione.*
33 *Cardinalis Archiepiscopus Hispalensis potest hodie per se solum, & absque Capitulo prouidere Canonicatus, & Portiones suæ Ecclesiæ, exceptis tantum quatuor mensibus Ordinarij.*
34 *Claus.* Sublata, *iuncta cum alia, quod non possit dari de subreptione, habet vim claudendi os cuicunque Iudici & parti.*
35 *Respondetur dubiis propositis.*

AD DD. Archiepiscopos, & Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis non solùm ex communi Doctorum sententia, sed ex speciali, & propria ipsius Ecclesiæ in Cathedralem, & Metropolitanam erectione dicitur pertinere Canonicatuum, & Portionum prouisionem, nam de communi, & Doctorali scribentium resolutione constat ex his, quos lato calamo citaui *in tract. de Canonic. & dignitat. cap. 12. num. 2.* & de erectione huius S. Ecclesiæ facta de anno 1261. apparere præsupponitur ex illis verbis: *Cùm vacare contigerit Canonicatum & Portionem, per Archiepiscopum, & maiorem partem Capituli conferatur,* & sic DD. Archiepiscopos pro tempore existentes, etiamsi Cardinales S.R.E. essent in vacationibus occurrentibus simul cum Capitulo eiusdem sanctæ Ecclesiæ, prouisiones fecisse asseritur; proindeque ius hoc in quadam vacatione de mense Augusti fuisse Canonicatuum, referunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. à num. 36* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 1. n. 35.* Sed illud de erectione Ecclesiæ non constat, & ideo ob doctoralem solummodo resolutionem simultanea hæc probatur prouisio, vt ex infrà dicendis clariùs patebit. 1

Postmodùm cum contingeret ad hanc S. Ecclesiam Hispalensem Cardinales promoueri, eisque concedi intuitu Cardinalitiæ Dignitatis indulta, & priuilegia reseruata, & affecta beneficia prouidendi, cœpit dubitari, an Capitulum de indultis, & priuilegiis huiusmodi participare posset, ita vt concurrere valeat simul, & coniunctim cum DD. Archiepiscopis Cardinalibus in prouisionibus Canonicatuum, & Portionum reseruatarum vigore indultorum & priuilegiorum huiusmodi faciendis? In quo dubio decidendo quatuor tempora distinguenda esse censui. 2

Primum tempus computatur à principio erectionis vsque ad diem Decembris, anno ab Incarnatione Domini 1625. & ex eo toto eo tempore ratione communionis, & consortij indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus, si quæ fuerunt, prodesse etiam ipsi Capitulo, *ad l. si communem, ff. quemadm. seruit. amitt.* Put. *decis. 88. lib. 3. in nouis*, & fuit decisum *in Cremonensi Canonicatus, coram Decano*, cuius meminit Duran. *in d. Cremonensi Canonicatus*, inter eius *impressas decis. 133. n. 8.* 3

Secundum tempus est à dicto die 29. Decembris 1625. in quo sanctæ memoriæ Vrbanus VIII. per suas literas in formâ Breuis declarauit suæ intentionis, & voluntatis esse, quòd Cardinales Episcopi collatio- 4

nem beneficiorum habentes, & per se ipsos ea conferant, absque Capitulis, aut aliis cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus. Et quod Capitula indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiæ, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde prætendere possint, prout latiùs in dicta declaratione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro 2. quæst. 21. num. 126.* & ego ipse *post tract. de officio, & potestate Episcopi, in Constitutionibus & decretis, pagin. 66. & 67.* & de ea meminit Rota *coram Durano decis. 233. n. 9. & in Hispalen. dimidia portionis, 17. Decembris 1635. coram bonæ memoriæ Coccino Decano, vers. & visum fuit*: de quo tempore, & attenta dispositione huius declarationis, pro certo tenendum per illam denegari communionem, & consortium primi temporis in prouisionibus beneficiorum quomodocumque reseruatorum, etiam ratione vacationis in mense.

5 Sed obstat quod prædicta declaratio, seu constitutio Vrbana videtur se restringere ad indulta, vt videre est ibi: *Dummodo alias sub indultis eis concessis comprehendantur*; quia dictio illa, *dummodo*, restringit, & modificat præcedentia, *l. Lucius, §. qui habebant, & l. ita tamen, ff. ad Trebell.* Cened. *sing. 21. num. 6. in princ.* Rota *decis. 247. num. 26. p. 1. recent.* Ego ipse *de distributionibus quotid. dict. 95. num....* proindeque ad menses reseruabiles non extendenda; tum quia hi non sunt sub Cardinalium indultis comprehensi, vt vidimus: tum etiam, quia reg. 8. al. 9. *Cancell.* mensium reseruatoria non comprehendit Cardinales, cùm inibi excepti reperiantur, vt videre est ibi, *non tamen S. R. E. Cardinalibus*; & cum eorum respectu vacationes in
6 mensibus, vbi aliàs nulla reseruatio, personalis, aut realis in indultis comprehensa existit, de iure communi spectat ad ordinariorum prouisionem, quo attento Episcopi habent omnes menses liberos, & possunt beneficia conferre in quolibet mense vacantia,
7 Put. *decisione 492. numer. 3. lib. 2.* Capitaq. *decis. 254. num. 5. p. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. n. 32.* Ego *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. allegat. 57. num. 2.* ratione communionis, & consortij in vacationibus mensium reseruabilium simultanea prouisio erit Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi, & Capituli.

Verùm his non obstantibus dicendum mihi videtur declarationem, seu constitutionem Vrbanam, de qua suprà, loqui & intelligendam esse non solum de reseruationibus sub indultis comprehensis, sed etiam sub aliis facultatibus, & præcipuè sub exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub dicta regula reseruatoria, ex seqq.

8 Primò quia id insinuant prætensiones, quæ proponuntur Pontifici, ibi: *Sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut alias quomodolibet disponendi de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia, a Cancellariæ Apostolicæ regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi, & facultates atque indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.*

9 Secundò, quia ratio proœmialis dictæ declarationis est eadem, & idem etiam probat, ibi: *Et attendens priuilegium quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore, vt Capitula, & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent, plus iuris in præiudicium Sedis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum ius, & indultum conferendi ab ipsa sede habentium obtineant, quàm si ipsi Cardinales non forent.*

10 Tertiò, quia ita Rota dictam constitutionem interpretata est in dicta Cremonen. Canonicatus, coram Duran. *d. decis. 233. n. 10.* quem intellectum postea amplexa fuit eadem Rota *in dict. Hispalensi dimidiæ Portionis*, cujus particulam, quæ ad rem facit, & de nostro casu agit, hìc inserere visum fuit.

11 *Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius collator non habeat indultum, & tamen prædicta Constitutio Vrbani videtur se restringere ad indulta*, ibi: *Dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur. Attamen hoc non refert, quia constitutio solùm declarat, quod Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub indultis, cùm dicta constitutio loquatur non tantum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius constitutionis, in cuius principio dicitur, quod accepto per S. D. N. quod Cardinales super indultis, & facultatibus disponendi de beneficiis Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis, à Sede prædicta sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, &c. de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum ordinariis coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apostolica regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi (hoc est, sicut Cardinales in dicta regula non comprehenduntur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius,) & subditur, facultates, ac indulta quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.* Postea subdit eadem constitutio: *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum, &c.*
Quæ è facta prædicta narratiua S. D. N. statuit, vt suprà 12
prædictum fuit. Vnde clarè patet, quod prædicta constitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad summum Pontificem, si Cardinales comprehenderetur sub regula reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa Cremonensi Canonicatus, 14. Ianuarij 1630. coram Reuerendissimo Domino meo Durano, nunc Episcopo [illegible]sellensi.

13 Ex quibus patet responsio ad adducta suprà in contrarium, quæ circa illam dictionem, *dummodo*, considerauimus; nam admisso eo intellectu quem Rota præstat, cessat difficultas, & nostra resolutio de plano procedit.

14 Tertium tempus est à die 4. Iulij 1635. quo emanarunt litteræ in forma breuis sanctæ mem. Vrbani VIII. ad fauorem Capituli Hispalensis, declarantes aliam constitutionem de anno 1626. non comprehendere capitulum Ecclesiæ Hispalensis, nec iuribus suis derogare. Vnde sublata dicta alia constitutione, videtur capitulum in communionis beneficio, vt priùs, posse hodie persistere, sicut persistebat de primo tempore, quia cùm in limine fundationis fuerit editum statutum super simultanea, fuit declaratum, tali statuto per generalem dispositionem derogari non potuisse.

15 Sed nihilominus de isto tempore procedere debet illa constitutio Vrbani de anno 1636. vt suprà expensa, attento quod alia adhuc non fuerit iustificata, vt benè fuit firmatum in dicta *Hispalensi Portionis*,

coram

coram bona memoria Coccino decano, cuius decisionis
particola est, vt sequitur: Neque obstat quod dicta
constitotio non habeat locum quando in limine fundatio-
nis fuit editum statutom soper simultanea, vt in suo
Breui declarauit S. D. N. qoia cum istod Breue ema-
nauerit ad postolationem partis, & non sit iostificatum,
15 non officit, Rota decis. 173. num. 5. ad finem, part. 3.
in recent. habet enim taciram clausulam, si preces verita-
te nitantur, cap. 1. vbi Abb. num. 3. de rescript. Cæs. de
Grassis decis. 2. numer. 1. de probat. Rot. in recensior.
16 decis. 24. nom. 1. part. 2. Nec potest suffragari claus.
Sublata, posita in dicto Breui, quia cum agatur de
Breui ad instantiam partis concesso, & non fuerit ap-
posita alia claosula, quod de subreptione, vel obre-
ptione dati non possit, non operatur nisi priùs ju-
stificentur narrata. Gonzal. soper reg. 8. glos. 66. nume-
ro 12. & seqq. Rota decis. 96. per tot. p. 4. diuers.
Cardin. Caual. decis. 92. oom. 3. & fuit sæpissimè reso-
lutum.
17 Non obstat, quod Eminentissimus D. Cardinalis
de Borgia, olim Hispalensis Archiepiscopus, in desisten-
tia quam fecit, de qua infrà, confitetur saltem indi-
rectè eam narratiuam veram fuisse, & esse: quæ con-
fessio Prælati videbatur posse Ecclesiæ præiudicare,
cap. si diligenti, de præscript. ibi: Cum secoodum confes-
sionem toam, &c.
18 Quia respondetur, eam confessionem fuisse factam
extra iudicium, & absque necessitate, & its successuri,
& Ecclesiæ nullum præiudicium inferre potuisse. Rota
decis. 334. num. 5. part. 1. recent. & decis. 768. n. 5. part. 2.
etiam recent. & decis. 779. eod. part. 2. Ego ipse de offi-
cio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 125. à num. 3. vbi
num. 7. latè respondeo ad text. in dict. capite si dili-
genti.
19 Quartum tempus est præsens confirmationis Aposto-
licæ dictæ dimissionis & recognitionis Eminentissimi
Domini Cardinalis de Borgia, asserentis, & confi-
tentis Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis, vnà cum
omnibus suis Prælatis, etiamsi Cardinales essent, à
principio eius fundationis fuisse, & esse in posses-
sione prouidendi simul, & coniunctim omnes Ca-
nonicatus, & Portiones in dicta Ecclesia vacantes,
& se vidisse, & recognouisse certitudinem, & funda-
tionem dictæ Ecclesiæ à tempore Raymundi eius
primi Prælati, desistendo de quacumque prætensione,
vel jure circa supradictum, promittendoque ad hono-
rem eius Ecclesiæ, & Capituli prouidere omnes Ca-
nonicatus & Portiones integras, & dimidias simul-
tanceè, & iterum confitendo, & recognoscendo bo-
na fide esse iustam prætensionem Capituli in hac par-
te, & claudendo cum tanto amoroso exemplo ostium,
vt perpetuò fruatur, & continuet Capitulum jus
suum, & possessionem, absque eo quod aliquis ex
succedentibus Prælatis vexare valeat, &c. Quam de-
sistentiam, confessionem, & recognitionem confirma-
vit sanctæ memoriæ Vrbanus VIII. cum clausulis
Supplentes, Sublata, & quod non possit dari de subreptio-
ne, &c. Et cum reuocatione regulæ de iure quæsito non
tollendo, &c. vt apparet ex eius constit. sub Dat. Ro-
mæ apud Sanctam Mariam Majorem, die 18. Nouem-
bris 1637. Ex qua videbantur cessare orta dubia, &
secundùm hanc dimissionem, & desistentiam hodie
procedendum esse.
20 Sed ea desistentia, & confirmatione non obstanti-
bus, mihi videtur Eminentissimum Dominum Archie-
piscopum Cardinalem Spinulam, dicti Eminentissi-
mi D. Cardinalis de Borgia successorem, vti hodie
posse declaratione constitutionum Vrbani VIII. de
anno 1626. Ratio fundamentalis est, quia confessio,
& desistentia Eminentissimi D. Cardinalis de Borgia,
fuit voluntariè facta per suam Eminentiam, proindeque
non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori, Rota
d. decis. 779. n. 3. in fine, part. 2. recent. quamvis gemi-
natè, & per verba admodum stringentia facta fuisset,
Caputaq. decis. 198. part. 1. Rot. d. decis. 768. n. 5. in
fine, etiam p. 2. recent.
Dicitur autem voluntaria Prælati confessio, quando 21
fuit facta non præcedente iussu iudicis, Rot. d. dec. 168.
n. 5. in med. part. 2. recent. vel nullo iure cogente, eadem
Rot. d. decis. 779. n. 2. in med. d. part. 2. refero ego ipse
d. allegat. 125. n. 4.
Iuuat, quod ipse Eminentissimus D. Cardinalis de 22
Borgia antequam faceret dictam desistentiam protesta-
tus fuit coram Notario & testibus, se eam facere, &
simultaneè cùm Capitulo prouidere, non sponte, sed
coactè, ac iusto timore constrictum; quia eo tempore
consequi non valeret iustitiæ complementum, propter
rationes in eadem protestatione relatas, reseruando il-
lius prosecutionem ad aliud opportunius tempus: quæ
protestatio nihil aliud fuit, nisi quædam declaratio vo-
luntatis Eminentissimi Domini Seraph. decis. 1168.
num. 9. Rota decis. 567. num. 7. apud Farin. part. 1. re-
cent. & sicut declarat animum eiusdem Eminentissimi 23
alienissimum à desistentia, & confessione facienda, l. si
quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. funer. l. si mihi, &
tibi, §. interdum, ff. de legat. 1. Rot. coram Gregor. XV.
decis. 326. num. 9. ita remouet consensum ab ea facta,
l. si quis à principio testamenti, ff. de legat. 3. Seraph.
decis. 819. nom. 3. cum seqq. Rota coram Gregorio XV.
decis. 326. num. 9. Et licèt concludenter protestatio hu- 24
jusmodi non probet metum, nec coactam voluntatem,
l. metus, C. de his quæ vi, Mogolon. in tract. huius tit.
cap. 10. num. 16. vers. resolutio, Honded. cons. 29. n. 54.
lib. 1. Surd. cons. 395. num. 26. Rota decis. 295. num. 6.
apud Farin. lib. 2. consil. Multùm tamen coadiuuat, & 25
opitulatur, vt faciliùs probetur, Nat. cons. 50. num. 18.
Conar. de sponsalib. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 12. præsertim stan-
tibus aliis adminiculis, Angel. in l. metus, la 3. ff. de eo
quod metus causa, Gregor. XV. d. decis. 326. nom. 30.
& ibi addent. lit. F. Card. Tusch. practic. conclus. verb. me-
tus, conclus. 223. nom. 22. cum seqq. Mascard. de probat.
conclus. 1051. num. 10. & 11. Thesaur. qq. forens. lib. 1.
quæst. 51. num. 14. cum seqq. Gabr. Pereira Portugal. de-
cis. 30. n. 8.
Non obstat, quod dicta confessio, & desistentia 26
fuit per Sedem Apostolicam confirmata, vt supradi-
ctum erat, & videtur confirmatio facta ex certa scien-
tia, quia dimissionis præfatæ tenor insertus fuit in ipsa
confirmatione, cap. pen. de confirmat. vtili, ibi: ad
majorem rei euidentiam litteris confirmationis tenor com-
positionis insertus; & habet vim nouæ concessionis,
proindeque actum inualidum confirmat, Rot. dec. 513.
num. 6. parte 2. recent. Quia respondetur, dictam con- 27
firmationem non sonare ex certa scientia, nec hanc
clausulam in ea reperiri appositam, quo casu non suffi-
cit, vt totus tenor inseratur, sed vlterius requiritur, vt
causæ cognitio præcedat, vel concurrat, quæ si defi-
ciat, gratia in forma communi intelligeretur obtenta.
Ita Paris. Grat. Socin. Dec. Abb. & Rota, quos refe-
rò in collect. ad cap. cùm dilecta 4. num. 13. de confir-
mat. vtili; & ideo nihil de nouo tribuit, nec reddit 28
actum validum, sed eum relinquit prout antea erat, cap.
quia diuersitatem, de concess. præbend. cap. examinanda,
de confirmat. vtili, Rot. decis. 31. n. 5. ad fin. part. 2. di-
uers. & decis. 192. n. 2. p. 1. recent. & decis. 229. n. 11. &
decis. 405. n. 2. part. 2. recent.
Et quatenus adesset clausula, Ex certa scientia, vel 29
cum illa intelligeretur concessa confirmatio, adhuc in
hoc casu nihil operaretur ad effectum confirmandi di-
ctam dimissionem nullam, & inualidam, quia non fuit
apposita, cognita iustitiæ dimissionis causa, vt require-
batur. Molin. de primog. lib. 3. c. 3. n. 12. Menoch. cons. 1.

n.433. Et quando nulla præcessit causæ cognitio, clausula nihil operatur, Monet. *de commut. vlt. vol. cap.7.n.122.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota, tom.2.part.4.clauf.39.numer.9*, Durand. *Rota dec.283.*
30 *n.129.* tum quia apposita esset super negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam. Card. Tusch. *pract. concl. lit.C, concl.340. n.41.* Gloriet. *respons.1. part.1. n.3.* Ego *de clausul. vsufreq. clausul.59. num.38.* tum
31 etiam, quia falsò fuit narratum, & pro certo suppositum, quod Capitulum à principio fundationis Ecclesiæ erat in possessione prouidendi simul & coniunctim cum omnibus Archiepiscopis, etiam Cardinalibus, quæ narratiua à Capitulo nunquam potuit verificari, & super hac iustificatione lis pendebat: vnde clausula illa falsitatem purgare non potuit. Ioseph. Sessè
32 *Aragon. decis.113.n.165.* Ego ipse *d.clausul.59.n.43.* Nec supplete erroneam, & falsam informationem. Valasc. *consul.136.n.13.* Vnde dicitur eam nihil operari quando constat, aliter rem se habere, Ego *clauf.59. num.40.& 41.* Eodem modo clausula, *supplentes*, non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione, Dec. *cons.341. n.24. vers. & considerandum est.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota, tom.2.part.5.clauf. 807. n.15.* vbi *n.11.* probat non operari nisi in his in quibus Papa est informatus, refero ego ipse *de clauf. vsufreq. clauf.177. n.23.*

33 Et sic concludo hodie Eminentissimum D. Cardinalem Spinulam bonum ius fouere, ad hoc vt iuxta declarationem sanctæ mem. Vrbani VIII. de anno 1626. in secundo tempore relatam, possit per se ipsum solum absque Capitulo prouidere in sancta Ecclesia Hispalensi Canonicatus portiones integras, & dimidias, exceptis tantùm quatuor mensibus ordinariorum, seu inferiorum collatorum, in quibus tantum simultanea erit ipsius Eminentissimi Domini prouisio cum Capitulo.

34 Sed cùm in Apostolica confirmatione adsit clausula *Sublata*, quodque non possit dari de subreptionis, vel obreptionis vitio, illa iuncta cum hac secunda vim habet claudendi os cuicumque iudici, & parti, ex citatis per me *clauf.176.n.3.& 27.* & sic debet priùs per oris aperitio recurrendo ad Sanctissimum in signatura gratiæ, & postquam obtenta fuerit, impugnanda est confirmatio, ex rationibus allatis, & petendum est declarari nullam, & inualidam dictam desistentiam: iterum tamen executio non est retardanda, vt secundùm eam & confirmationem exinde sequutam prouisiones faciendæ; sicut debet tamen Eminentissimus D. Cardinalis in qualibet earum, quam fieri contingat, protestari in forma, ne videatur consentire desistentiæ, & confirmationi prædictis, easque approbare.

35 Et quibus omnibus patet resolutio ad dubia proposita. Et ad primum, an desistentia, & renuntiatio Reuerendissimi D. Cardinalis de Borgia possit præiudicare iuri Cardinalium in dicto Archiepiscopatu successorum? Respondeo negatiuè ex dictis *n.16.* Ad secundum, an Capitulum debeat manuteneri in possessione prouidendi simul cum D. Archiepiscopo, si probauerit hanc possessionem? Respondeo manutenendum esse, dum petitur oris aperitio, & disputatur de validitate, vel inualiditate desistentiæ, & confirmationis. Ad tertium, an scilicet protestatio præcedens desistentiæ facta ab Eminentissimo D. Cardinale de Borgia, vim habeat præseruandi ius dignitatis? Respondeo affirmatiuè, iuxta doctrinas adductas *suprà n.27.* Ad quartum, an confirmatio Apostolica facta cum clausulis amplissimis sufficiens videri debeat ad sanandos defectus dictæ desistentiæ, & renuntiationis? Respondeo negatiuè, ex dictis *suprà n.18. cum seq.* Ad vltimum respondeo prout *suprà, n.12.* Et ita sentio, salua io omnibus, &c Matriti, die 8. Septembris 1645.

Ciuitatensis Mutationis sexus.

Fœminæ in mares sæpè conuersæ. Hermaphroditus si in virili sexu magis præualet, ad Ordines, & ad maioratum excludentem fœminas, ac ad iudicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis, quæ post emissam professionem in marem conuersa fuerit, statim è monasterio expellenda, & si in virili sexu magis præualeat, debet declarari professionem esse nullam, posseque virilem habitum sumere, & se pro viro gerere.

VOTVM C.

1 *Casus contingentia.*
2 *Mares potiùs generantur quàm fœmina ex caloris fœminis potentia.*
3 *Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœmina euadunt.*
4 *Vir à fœmina in quo differat.*
5 *Hermaphroditi quomodo generentur.*
6 *Fœmina ætate prouecta ex superueniente calore solent in mares conuerti.*
7 *Sexus mutari non potest ex dæmonis maleficio.*
8 *Spoletana mulier in virum conuersa.*
9 *Fœmina apud Romanos in mares mutata.*
10 *Fœmina in Italia & Africa in mares mutata.*
11 *Salernitana sorores dua in mares mutata.*
12 *Smyrna & in Syria fœmina musculo enato membro in viros abierunt.*
13 *Vitriaci puella in virum mutata est.*
14 *Caieta mulier nupta in virum migrauit.*
15 *Fœmina cum marito filium vnum peperit, & subitò exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generauit.*
16 *Mulier nupta piscatori apud Albornos filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transiuit nuptias.*
17 *Lusitana Maria Pacheco ex puella adolescens ephebus apparuit.*
18 *Matriti monacha in virum conuersa.*
19 *Benauenti in Hispania vxor cuiusdam rustici in marem conuersa.*
20 *Vbeda monialis in marem conuersa à monasterio expellitur, & vxorem suscipit.*
21 *Auctor Romæ cognouit Doctorem, qui cum esset monialis, & in virum conuersa, à monasterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit.*
22 *Hermaphroditi multi in Hispania.*
23 *Hermaphroditi appellantur, qui vtroque sexu valent, & denominantur à sexu, quo magis praualent.*
24 *Hermaphroditi in virili sexu magis praualentes admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas.*
25 *Iudices, aduocati, testes & tabelliones possunt esse hermaphroditi in virili sexu praualentes.*
26 *Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secundùm sexum, in quo magis praualent.*
27 *Ordinari possunt in virili sexu magis praualentes.*
28 *Monialis inquisita de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de monasterio statim expelli.*
29 *Et quando, & quibus prauentionibus, diligentiis*

tiis, & probationibus sit eius professio nulla declaranda.

1 NMonialis à quatuordecim annis professa in Conuentu Passionis oppidi sancti Felicis de los Gallegos Ciuitatensis diœcesis, de hoc anno 1644. fuit ob conuersationem & aliquos inhonestos tactus cum alia Moniali in illo monasterio diuulgatum quod viri partes ageret: sed talis famæ occasione, capta informatione per Ordinarium, seu de eius mandato, & per matronam visa dicta Agnete, inuentum fuit illam habere fœmineum sexum naturalem, sed intus illud existere quoddam virile membriolum cum quadam apertura in superiori parte, ex qua videbatur posse humanum semen exire: fuit summo cum iudicio à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes, & in domo consanguineorum deposita; illa modo instat declarari dictam professionem, quam emisit, esse nullam; sed pro veritate consultus ab Illustrissimo & R. D. meo Francisco de Alarcon Episcopo Ciuitatensi, respondendum duxi prout sequitur.

2 Ex eo procedit vir potiùs quàm fœmina in gene-
3 randi actu, quia caloris seminis potentia emittit foras
genitalia, & sic mares generantur, frigidum tamen &
humidum semen genitalia contrahit, & fœminæ coadunt. Hippocr. *lib. de generat. & lib. de aëre, aquis, &*
4 *locis, sect. 14. probl. 4.* Nam vir à fœmina solùm differt
quòd ille genitalia foras emittit, hæc verò intus retinet. Galen. *lib. de dissect. vulua, & lib. de semine, capite 5.* Ambros. Paræus *lib. 24. capit. 4.* Huarte *lib.*
5 *exam. in genere, capit. 15.* Si verò seminis natura
non ita calens sit vt possit marem generare, nec ita
frigida, vt in fœminam valeat dehiscere, fiunt hermaphroditi, seu vtroque sexu præditi. Ita Gasp. Bauhin. *de hermaphrod. lib. 1. cap. 30.* Andr. Laurent. *in histor. anat.*
6 *lib. 7.* Non solùm in vtero matris hæc accidere solent,
sed jam nati infantes, & ad ætatem perfectam peruenientes ex superueniente calore solent fœminæ in mares conuerti: sic docent Gasp. Bauhin. *d. lib. 1. cap. 30. 31. 32. & 34.* Andr. Laurent. *d. lib. 7. capite 8.* Cardan. *lib. 8. variet. rer. capite 43.* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib. 2. quæst. 22.* Perez de Lara *in compendio vitæ hominis, cap. 11. num. 50.* Torreblanc. *de Magia, lib. 2. cap. 17.* Carranza *de legit. partus designat. capite 17.* Ioannes Euseb. *p. 1. sua philosophia, lib. 1. cap. 17.*

7 Id nequaquam ex dæmonis maleficio fieri posse arbitror, quia non solùm homines in alias formas commutare non potest, sed neque sexum, neque quid aliud; nam, vt legitur in Euangelio Matthæi, *art. 5. capillum non vales de albo facere nigrum*, & ex S. August. tradit Fr. Franciscus Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 1. cap. 16. in fine doctrinæ.*

8 Factos ex muliere viros multos legimus apud diuersos Auctores.

Titus Liu. *histor. lib. 24.* de Spoletana muliere id ipsum refert.

9 Plinius *rerum natural. lib. 4. c. 4.* narrat apud Romanos ex fœminis mares factos, his verbis. Ex fœminis mutari in mares non est fabulosum: inuenimus in annalib. P. Licinio Crasso, & C. Cassio Longino Coss. Dasini puerum factum ex virgine sub parentibus, iussuque aruspicum deportatum in insulam desertam.

10 Aulus Gellius *lib. 9. noctium Atticar. cap. 4.* in Italia & Africa similia contigisse testatur. Licinius Mutianus prodidit visum à se Argis Ariscontem, cui nomé Arescusa fuisset, nupsisse etiam, mox barbam, & virilitatem prouenisse. Eiusdem sortis & Smirnæ puerum à se visum. Et ipse in Africa vidit mutatum in marem die nuptiarum L. Cossicium ciuem Trisditanum, viuebatque dum prodierant hæc.

Fulgos. *lib. 1. exemplorum, cap. 6.* scribit Neapoli regnante Ferdinando I. cum Ludouicus Guarna Salernitanus ciuis quinque filias suscepisset, quarum natu majoribus duabus, alteri Franciscæ, Carolæ alteri nomen erat, postquam ad decimumquintum annum peruenerunt, ambabus genitalia membra in marium morem eruperunt, mutatoque habitu pro maribus habitæ sunt, Franciscus, & Carolus nuncupatis. 11

Plegon *lib. 1. de mirabil. & longæu.* hac de re agens 12
ita ait. Virgo quædam Smirnæ nata, Philotis nomine, cùm matura viro nuptui à parentibus esset tradita, masculino enato membro, in virum abiit, & Leodiceæ, quæ est in Syria, mulier Ætera nomine, etiamnum cum marito degens, è fœmina vir extitit, cui Æterus nomen fuit, Præside Athenis Macrino, Romæ Consulibus Lucio Lamia, & Æliano vetere.

Michaël Montanus *lib. experimentorum, cap. 11.* testa- 13
tur suo tempore Vitriaci fuisse puellam, nomine Mariam, quæ cum saltaret violentiùs, subitò virilibus erumpentibus in virum mutata est, & ab Episcopo Suessionensi Confirmationis Sacramento nomine Germanos vocari cœpit, eius postea mento barbam natam diu vixisse ad decrepitam vsque ætatem, vxorem tamen duxisse nunquam.

Iouian. Pontan. *in historia Neapolitana*, narrat Caie- 14
tæ mulierem piscatori cuidam annis quatuordecim
nuptam in virum migrasse, & aliam cui nomen Æmilia,
nuptam Antonio Spensæ ciui Ebulano, post annos
nuptiarum duodecim in virum mutatam, soluto ma-
trimonio vxorem duxisse, & liberos procreasse. Addit 15
idem aliam fœminam cùm marito filium vnum pepe-
risset, subitò exorta virilitate, marito relicto, alteram
duxisse, & ex ea liberos generasse. Ex Marcel. Donat.
lib. 6. histor. mirabil. cap. 2. Alan. Copp. *lib. 1. c. 8.* Marul.
l. 1. memorab. cap. 3. Ioan. Euseb. *d. cap. 17.* narraut de 16
alia muliere nupta piscatori apud Albornos, ex quo fi-
lium peperit, sed postea virilem sexum adepta ad alias
cum muliere transiuit nuptias.

Amatus Lusitanus *cent. 2. curat. 39.* narrat quod vi- 17
xit in oppido Esguira Lusitaniæ distante à Conimbrica ciuitate nouem leucis, vir quidam nobilis, cui filia erat nomine Maria Pacheco, quæ cùm esset iam eius ætatis, qua fœminis menstrui flores inchoantur, loco liquidi humoris, erupit ei è locis, vel aliter natum foras prodiit virile membrum, sicque ex puella subitò adolescens ephebus apparuit, cum sexu virilem vestitum, nomenque assumpsit Manuëlis Pachecí. Nauim conscendit in Indiam profectus, rebus fortiter gestis strenui militis existimationem, opesque magnas comparauit. In patriam rediens vxorem nobilem duxit. De illa meminit Antonius Torquemada *lib. 9. Exemplorum*, Fr. Francisc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 1. cap. 16. vers. vixit*, Ego *de iure Eccles. vniuerso, lib. 1. cap. 33. n. 87.*

Petrus Hispal. *lib. 1.* de quadam Francisca versa in marem meminit.

Petrus Peramat. *tract. 2. de regim. pragm c. 9. fol. 117.* 18
de quadam in marem conuersa Cordubæ, & de alia Matriti monacha mentionem facit.

Fr. Franciscus Maria Guaccius *dict. lib. 1. cap. 28. in* 19
medio, ait quod non procul à Beneuento Hispaniæ vxor cuiusdam rustici fortunæ mediæ, quæ, quòd sterilis esset, minùs à marito benignè habebatur, pertæsa malæ tractationis quadam nocte aufugit, sumpto vestitu famuli domestici, sic ornata, virumque mentita variis in locis opera seruili vitam sustentauit, post aliquod tempus, siue quod calor in ea naturalis tam efficax foret, siue quod imaginatio nata & confirmata continuo habitu, & ministerio virili eam efficacitatem nacta sit, certè ipsa se in virum mutatam deprehendit; statuit ergo, quæ diu fuerat vxor,

agere maritum, fœminam sibi matrimonio copulat, diu res latuit, illo nun audente cuiquam rem narrare, donec quidam ei prius optimè notus, cernens tam similem esse facie vxori profugæ rustici illius, interrogauit num fortè frater esset talis mulieris? huic rem omnem, vti contigerat narrauit, sic res in lucem venit.

20 Torreblanca *de magia, lib. 2. cap. 17. n. 5.* refert idem de moniali sancti Dominici in ciuitate de Vbeda, oriunda ex oppido de Sabiote, dicta Magdalena Muñox, quæ post septem annos professionis suæ ex fœmina in marem conuersa, & monasterio expulsa virilem habitum sumpsit, & non solùm mentum, sed barbæ erupiæ sunt, dictusque fuit Franciscus Muñoz.

21 Ego dum Romæ in Typographia R. Cameræ Apost. prima vice typis mandarem tractatum meum *de officio, & potest. Episcopi*, vnà mecum, & eodem tempore ibidem quidam Doctor in legali scientia non vulgariter doctus librum à se compositum prælo mandabat, qui prius per aliquot annos Monialis extiterat, ac in virum conuersa, monasterio expulsa, Sacerdos & Canonicus factus fuit, sed ille imberbis permansit facie in fœmineam declinante, illum nominare non audeo, cùm passim eius librum præ manibus habeamus.

22 Et ita de his non est dubitandum nam, vt ait Huarte *in d. lib. examin. in gen. cap. 15. I que se ayan buelto mugeres en hombres despues de nacidas, ya no se espanta el vulgo, porque fuera de lo que cuentan por verdad muchos antiguos, es cosa que ha acontecido en España muy pocos años, y lo que muestra la experiencia no admite disputa ni argumentos.*

23 Hi qui vtroque sexu valent Hermaphroditi appellantur, denominantur tamen à sexu, quo magis præualent, *l. quæritur, ff. de statu homin. l. sed etsi quæsitum, §. hermaphroditus, ff. de liberis, & posthum. l. repetundarum 15. ff. de testib.* Angel. *in sum. verb. hermaphroditus, num. fin.* Torreblanc. *de magia, lib. 2. cap. 17. n. 8.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 106. num. 4.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 11. à num. 3.* quia denominatio sumitur à fortiori, *l. interdum, §. paterfam. ff. de hered. instit.* & potentior causa attenditur, *l. qui habent, ff. de tutel, cap. 1. de conuers. infidel.* Menes. *in l. transigere, n. 59. de transact.* Si verò hermaphroditi in virili sexu magis
24 præualeant, admittuntur ad successionem maioratus excludentia fœminas, & possunt esse judices, arbitri, aduocati, testes, tabelliones, & officia publica exercere, ac matrimonia contrahere. Doctores *in d. l. quæritur, &*
25 *in d. l. repetundarum, & in cap. si testes omnes, 4. q. 1.* Bahin. *d. lib. 1. cap. 40.* Carranza *d. cap. 17. n. 68.* Thom. Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 106.* Sed si neuter sexus
26 præualeat alteri, licèt in sexu à se electo possint matrimonium contrahere, non tamen poterunt Religionem ingredi, ex quo æquè sint fœminæ, ac viri, quia licèt in quantum viri sint capaces Religionis Monachorum, remanent tamen, qua fœminæ, incapaces. Nauat. *cons. 8. num. 3. de ætate, & qual. & cons. 47. num. 3. de Regular.* Henriq. *in sum. lib. 4. de irregul. cap. 8. num. 6.* Sanch. *d. lib. 7. de matrim. disput. 106. num. 3.* Perea de Lara *de vita hominis, cap. 11. num. 51.* vbi *in vers. ex eadem*, post Turrecr. & Sanch. resoluit quod ad Ordines non admittuntur qui æquè sunt masculi & fœminæ.

27 Et quod ex eadem ratione in virili sexu magis prænalentes ordinari possint, docent glos. *verb. testimonium; in d. cap. testes*, vbi Præpos. & Turrecrem. Syluest. *verb. hermaphroditus*, Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 6. & in commento lit. X*, Vgolin. *de irregul. cap. 48. §. 1. n. 3.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 8. num. 24.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 3.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. in princ.* quos refero *d. tract. de jure Eccles. lib. 1. cap. 33. num. 86. & de officio, & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 10. n. 26.* vbi nouè citani Sanch. *in consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 31.* Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 1. p. 4. cap. 2.*

Ex quibus patet responsio ad dubium propositum, 28
cuius resolutio vt meliùs percipiatur, eam in duas partes diuidendam duxi: vel quæritur, an fuerit ritè & rectè à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes propter periculũ incontinentiæ, dum constitit de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & de solicitatione ad eos per illam facta cum illo membriolo, licèt occulto: & respondeo hoc non solùm licuisse, sed fieri debuisse, prout factum fuit, dummodo tamen habitu retento in domo consanguineorum, vel honestarum mulierum deponatur, nec inde exire nisi ad Ecclesiam cum eisdem associata permittatur, interim dum informatione capta, & hinc inde examinatis aliquibus Monialibus, & facta per matronas experientia, declaretur eam in virili sexu præualere: vel denique quæritur, an constito de tali experientia, & declaratione juridicè facta ad effectum 29
nullitatis professionis emissæ, debeat pronunciari professionem esse nullam, dictamque Agnetem minimè teneri ad vota solemnia Religionis, nec eidem in aliquo obligatam esse, posseque ea efficere, quæ numeris duobus præcedentibus in virili sexu magis præualentes agere posse monui. Si verò membriolum illud nec foras exeat, nec sit aptum ad generandum, nec impediat quin præualeat fœmineus sexus, existimo debere permanere in eo statu, in quo modò reperitur, quia propter periculum non est introducenda in illud Passionis, nec in aliud Monialium monasterium; nisi ætate senescente ostenderit vitæ exemplo emendatam esse; item nec valet ad statum sæcularem conuolare, matrimonium contrahendo, aut ad Sacerdotium se promoueri faciendo, quia non constat illam in virili sexu, vt requiritur, præualere, & ita sentio sub censura.

Toletana Successionis.

Episcopus Regularis inter viuos tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus sæcularis, qui potest donare etiam non modicè, & in prophanos vsus. Episcopus in infirmitate quando possit donare, & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et quid ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus titularis cedens, vel renuntians, cui acquirat, & per eius obitum quis ab intestato in eius bonis succedere valeat.

VOTVM CI.

1 *Bona à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum vtilitatem conuertenda sunt.*

2 *Fructus Episcopatus vacationis tempore obuenientes futuro debent successori fideliter reseruari.*

3 *Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis, vt spolia ad Cameram Apostolicam spectant.*

4 *Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur Dominus suorum redditnum Episcopalium.*

5 *Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu testamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Ecclesiam spectant.*

6 *Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium,*

nium & proprietatem non habet.

7 *Episcopus Regularis potest liberè dispensare bona ex Episcopatu acquisita in omnem vsum alias sibi non prohibitum.*

8 *Monachus factus Episcopus recuperat ius succedendi.*

9 *Religionis beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus sæcularis.*

10 Cap. cùm olim, §. prætetea, de priuileg. *declaratur.*

11 *Episcopum Regularem modicè inter viuos, non autem immodicè donare posse qui teneant.*

12 *Dominium rei empta per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesia acquisitis, irreuocabiliter ipsi Ecclesia acquiritur.*

13 *Bona ab Episcopo relicta si occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actione furti.*

14 *Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis; quàm amplè potest licitè Episcopus sæcularis.*

15 *Episcopus sæcularis potest in vita donare etiam non modicè, & in profanos vsus.*

16 *Episcopus donans reseruato sibi vsufructu donec viuat, inualidè donat.*

17 *Donatio facta ab Episcopo Regulari ad pios vsus sine dubio valet.*

18 *Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, & in extremis constitutus.*

19 *Febricula quadam etiam intermittens sufficit vt quis dicatur in infirmitate constitutus.*

20 *Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem.*

21 *Infirmitatis de principio si constiterit, præsumitur quod fuerit continuata vsque ad mortem.*

22 *Moribundus quis dicitur quando est in eo statu quo de eius salute desperetur.*

23 *Prælatus in infirmitate æquiparatur vsurario.*

24 *Donatio facta per Episcopum in infirmitate præsumitur facta in fraudem legis eum testari prohibentis.*

25 *Factum à Prælato tempore infirmitatis monasterio non præiudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit.*

26 *Vxor habens facultatem alienandi pro suo beneplacito, si alienet tempore, quo morti erat propinqua, præsumitur per fraudem alienare.*

27 *Legitimatio facta in articulo mortis præsumitur in fraudem substituti.*

28 *Religionem ingrediens tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum.*

29 *Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis, præsumitur fraudulenta.*

30 *Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto, sene, valetudinario non valet.*

31 *Donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nulla sunt, & contrarium qui tenuerint, num. 32.*

33 *Donationes factas per Episcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius IV.*

34 *Episcopus sæcularis & Regularis potest in ægritudine donare ad pias causas.*

35 *Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia licentiam à Pontifice obtinere debet, & de quibus impedimentis.*

36 *Donare ex causa remotionis potest Episcopus per vltima voluntatis actum, dummodo donatio seruitiis correspondeat.*

37 *Donationes remuneratiuæ, quæ fiunt ratione præstiti obsequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt.*

38 *Renunciatione non egent obsequia debita præstita alicui ob eius merita.*

39 *Donatio vasallo, vel militi ob seruitia in officio præstita, à Rege concessa, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur.*

40 *Episcopus Regularis titularis cui acquirat, ostenditur.*

41 *Episcopus qui renuntiauit Episcopatui, & ad Religionem reuertit, cui acquirat, ostenditur.*

42 *Matrimonium si diuortio separatum sit, successio locum non habet.*

43 *Bona Episcopi translati, cedentis, vel renunciantis spectant ad Ecclesiam ex qua illa desumpsit.*

44 *Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad Monasterium redire.*

45 L. 1. ff. vnde vir & vxor, *intelligitur.*

46 *Vxor, quæ à marito propter sæuitias diuertit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus.*

BOna à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum 1
vtilitatem conuertenda sunt, fructus verò vacatio-
nis tempore obuenientes futuro debent successori fi-
deliter reseruari, iuxta quam distinctionem, & loquen- 2
di modum singula singulis referendo loquuntur, &
intelligi debent text. *in c. quia sæpè 40. de elect. lib. 6.*
c. præsenti, de offic. Ordin. eod. lib. Clem. statuimus, de
elect. in indiuiduo priores duos textus exponit Nauar.
de spoliis cleric. §. 10. num. 1. & 2. pag. mihi 546. cum
seqq. inter diuersos tractatus de spoliis, conducunt quæ
Surd. *cons. 335. n. 53. lib. 3.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1.*
verb. beneficia, §. ad sextum, vers. quoad secundam
partem, Nicol. Garc. *de benef. p. 2. cap. 1. n. 89.* Ego ipse
de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 114. num. 8. In 3
Italia tamen, Hispania, & alibi huic iuri derogatum est
per Bullam Pauli III. *incip. Romani Pont. prouidentia,*
de anno 1541. & alias subsequentes Constitutio-
nes Iulij III. Pauli IV. Pij V. & aliorum Summo-
rum Pontificum, quia ea bona Cameræ Apost. Ro-
manæ Ecclesiæ applicari iusserunt, & ad hoc Con-
seruatores primùm, & deinde speciales Collectores
in singulis Prouinciis constituerunt, de quibus, & ea-
rum iure Molin. *de primog. lib. 2. cap. 10. ex n. 26.* plu-
res per Cened. *ad Decretal. collect. 15. n. 3.* Cabed. *Lusit.*
decis. 8. p. 2. Peters *decis. 95.* P. Molin. *de iustit. tract. 2.*
disp. 547. num. 10. 12. & 13. Gonsal. *ad reg. 8. Cancell.*
glos. 51. n. 72. vbi ait quod in Hispania ex solis bonis,
& personis Episcoporum causatur spolium, Nicol.
Garc. *de benefic. p. 2. c. 1. n. 16. & p. 5. cap. 2. n. 596.* Nau.
de spoliis, §. 10. & 24.

Vnde quicquid Episcopus Regularis acquirit in- 4
tuitu Episcopatus, Ecclesiæ Episcopali de iure acqui-
rit; nam quoad istam acquisitionem censetur Cathe-
dralis ipsius Ecclesia loco Conuentus subrogata; non
enim eximitur à paupertatis voto, nec efficitur domi-
nus suorum reddituum Episcopalium, *cap. statutum*
18. *quæst. 2. c. cùm olim, el 2. §. præterea, de priuil.* vbi
Soccin. *n. 14.* ibi: *Duodecimò nota, quod quidquid ac-*
quirit Monachus, vel Religiosus, seu Canonicus Regu-
laris post promotionem ad Episcopatum, vel ad aliam
dignitatem, Prælaturam, vel Ecclesiam, acquirit Ec-
clesia, ad quam promotus est, &c. & *num. 17.* ibi:
Decimoquartò nota, quod licèt Monachus fiat Episco-
pus, per hoc non habilitatur ad habendum proprium,
& ad disponendum ad libitum de proprietate acquisito-
rum: remanent ergo substantialia regulæ, licèt [illegible]
busdam concernentibus solemnitatem [illegible] 7. Tapia
nem absoluuntur, &c. Anchar [illegible]

in Auth. Ingressi, verbo sua, cap. 6. num.85. vers. Et huiusmodi differentia ea est ratio, quod Monachus Episcopus factus non absoluitur à tribus substantialibus regula, & sic non recuperat libertatem disponendi, & proprium habendi, quia per votum factus est inhabilis, Sarmient. *de redditibus, part.1.defensor. mea.11.& 13.* Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.2. quaest.58. art.6. tom.3. quaest.69. art.4. ad fin.* Molin. *de primogen. lib.2. cap.10. num.28.* Alt. Molin. *de Iustit. disput. 140.* Redoan. *de spol. Eccles. quaest.3.5 & ex his, n.13. pag.193.* Menoch. *de arbitrar. lib.5. casu 436. num.32.* Franc. de Sousa *de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos, à n.10.* Sanch. *in pracepta Decalogi, tom.2. lib.6. c.6. numera 8.* Castro *in opere morali, tom.7. tract.6. disput.2. puncta 9. num.2. cum seqq.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom.2. disp.21. quaest. 17.* Suar. *de Relig. tom.4. lib.3. cap.16. num. 29.* vbi probat, quod acquirens bona ab Episcopo Regulari, tenetur ea Ecclesiæ restituere, quia Episcopus alienando peccauit contra iustitiam. Mart. *de success. legali, part.4. quaest.1. art.4. numera 13. pag.20.* Barth. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.6. q.190. & lib.8. q.52. & 63.* Aloys. Ricc. *decis.340. num.10. part.4.* Cruz *de statu Relig. lib.1. cap.2. dub.4. conclus.2. fol.5.* Ego *d. alleg. 214. n.18. & 19. & in collect. ad cap. statutum, num. 13.*

Et in aliis bonis patrimonialibus ipsius Episcopi Regularis, seu industria, legato, seu testamento alterius acquisitis, quod Ecclesiæ acquirantur, sicut Conuentui acquirerentur si ibi Monachus simplex in eo esset, agnoscunt Bald. *in Auth. licentiam, num. 1. ad fin. C. de Episcop. & cleric.* Barthol à S. Fausto *d. lib.8. q.53. & 63.* Alex. Trentacinq. *cons.28. lib.2.* vbi de hæreditate in qua successit Monachus Episcopus effectus, quod acquiratur Ecclesiæ, Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.3. quaest.69. art.4. in fin.* Mart. *de iurisdict. p.4. casu 24. num. 5. cum seqq.* vbi id extendit ad quæsita per Episcopum Regularem ex stipendiis, & salariis Principum, Gabr. Pereira *decis.75. num.1.* Sanch. *d. lib.6. c.6. num. 8.* vbi benè inquit cum D. Thom. quod Ecclesia subrogatur in locum monasterij, & quemadmodum respectu monasterij non est distinctio inter prædicta bona, sed omnia indistinctè cuiuscumque qualitatis sint, per Religionem ante promotionem transferuntur, ita & post promotionem quoad Ecclesiam, quam refert vt Prælatus. Ego *d. alleg. 214. numero 20. & 28.*

6 Cùm ergo Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium & proprietatem non habeat, inde sequitur quod de eis disponere non valeat, quia esset auferre Ecclesiæ suæ dominium iam quæsitum, quod Episcopo huiusmodi nullatenus permissum est. Ita Ioan. Andr. *in d. cap. cum olim, num. 8. ad fin.* Butr. *n.25.* Socin. *num.17.* Abb. *num.8.* Zabarel. *n.5. vers. oppono sextò, & in cap. fin. de pecul. cleric. n. 15.* Capic. *decis.200. num.8. vsque ad fin.* Marc. Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. quaest. 264. numero 2. ad med.* Thoro *in compendio decis. part. 2. verb. bona empta per Episcopum, pag. 49.* Gabr. Pereira *Lusitan. decis. 75. numero 3.* ibi: *Ex quo asseritur, quod cum Monachus Episcopus habeatur loco instrumenti, quo Ecclesia acquirit, de acquisitis non disponit, quia non sua, nec inter viuos, neque in vltima voluntate: & quod non solum habeat locum in dispositionibus ad profana, verùm nec etiam ad pia,* Carol. Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. sua, cap.6. n.85.*

7 Sed verior & receptior sententia tenet quod Religiosus factus Episcopus ex vi tituli Episcopatus in vita potest liberè dispensare talia bona in omnem vsum sibi non prohibitum; in hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus Regularis Sæculari. Ita Nau. *in tract. de redditibus Ecclesiast. quaest.1. monit.8. numero 2. & cons.6. & 7. num.1. de donat. & in propugn. apologia, §.13. n.12.* Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.2. quaest.58. art.8.* P. Molin. *d. tract.2. disput.140. vers. quod Religiosus, & vers. quando professus,* Franc. de Sousa *d. tractat. n.26.* Suar. *d. tom.4. de Religion. lib.3. c.16. a n.28.* Greg. XV. *decis.401. num.7.* ibi: *Neque obstat, quod simus in Episcopo Regulari, quia Regularis effectus Episcopus facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus, quàm sacularis,* &c. Molfes. *cons.1. à n. 6.* vbi *n.35.* respondet: *Monachus factus* 8
Episcopus recuperat ius succedendi, vt dixi suprà, numer. 25. ex quo censetur absolutus à voto paupertatis, & habilitatus ad habendum proprium, & ad disponendum tanquam clericus de bonis suis, vt ex doctrina Card. communi consensu recepta, in Clement. 2. §. sed & tales, de vita, & honest. cleric. probarunt etiam Nauar. *comment.2. de Regul. num.10.* Sot. *lib.10. de Iustit. & iure, quaest.5. art.7.* Azor. *parte 1. moral. lib.12. cap.7. quaest.2. vers. mihi, & dixi in tractat. de contract. tit.2. de domin. Pralat. & consequenter motiuum non subsistit,* &c. Ego *d. allegat. 214. num.22.* ibi: *In vita ta-* 9
men Religiosus beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere, quam amplè potest Episcopus sacularis, &c.

Non obstat *d. cap. cùm olim, in §. prateréa,* ibi: *Quod* 10
monasterio dederat; quia illud verbum *dederat,* generale est, comprehendens dispositionem testamentariam, & inter viuos, licèt gloss. *ibi verb. dederat,* de donatione inter viuos intelligat; nec aliquid adducit Gabr. Pereira *citato loco,* quod nos inducat ad suam opinionem sequendam, nec Auctores, quos refert, illam probant; nam Bald. *in Auth. licentiam, Cod. de Episcop. & cleric. n.3.* quoad facultatem testandi differentiam facit inter Episcopum sæcularem, & Regularem, & de eodem testandi actu loquitur Ias. *in d. Auth. Ingressi, n.13. & 14.* & Couar. *in cap.1. de testament. num.18. ad fin.* Et de testamento simplicis Religiosi agunt Abb. *in rubr. de testam. ad fin.* & Bursat. *cons.75. num.23. lib.1.*

Sed quæstio est, an Episcopus Regularis inter viuos 11
donationem cuiuscunque quantitatis, seu modicæ tantùm facere valeat? Et quod ratione administrationis possit modicè donare, non verò immodicè, tenent Ioan. Andr. *in d. cap. cùm olim, num.8. ad fin.* vbi dicit quod in hoc textu ideò non tenuit donatio, quia fuit enormis. Abb. *ibidem, num.8. vers. octauò nota, ex eodem verbo,* vbi ait Episcopum non posse magnam donationem facere, & repetit *num. 15.* Anton. de Butrio *num.25.* ibi: *Et ideò dicit quod ideò non tenuit donatio hìc quia fuit enormis,* &c. & ibi: *Sed Pralatus potest aliqua modica donare, non verò magna,* &c. Socin. *numer. 18.* ibi: *Decimoquintò nota ex eodem verbo prateréa, quod Episcopus non potest facere magnam donationem:* & iterum *num. 50. & 51.* Dominic. *in cap. Ioannes, 12. quaest.5. à num. 1.* & ibi Turrecrem. *à n.2.* Zabarel. *in cap. fin. de pecul. cleric. num.15.* Carol. de Tapia *in d. Auth. ingressi, verb. sua, cap.6. num.90.* ibi: *Quod tamen intelligendum est de modicis, secundùm communem Doctorum interpretationem in d. cap. cùm olim, de priuileg. vbi nec magna donatio in aliam Ecclesiam permittitur,* &c. Capic. & Gabr. Pereira *citatis locis,* Port. *cons.204. num.14. vers. non obstat,* vbi quod modica donatio sustinetur, non autem immodica. Marc. Anton. Genuens. *in practica Eccles. quaest.264. princ.* disputat hanc quæstionem constituendo differentiam inter Episcopum Regularem, & sæcularem, & resoluit quod Regularis non potest de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare. Gabr. Pereiram sequitur Britus *de locato, p. in rubr. §.4. sub n.11. pag.56.* vbi resoluit Monachos Episcopos factos ex rei natura, & propter paupertatis votum, nec in vita, nec in morte posse magnas

facere

facere donationes, sed potiùs tantùm modicas, & pietatis intuitu. Franc. de Sosa *d. tract. de la obligacion conque quedan los Religiosos Obispos, num.27.*

12 Ratio est, quia secundum citatos Doctores, Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, proindeque bonorum Episcopatus dominium, seu proprietatem non habet, cùm ipso iure acquiratur Ecclesiæ, *cap. inquirendum, cap. sanè, de pecul. cleric.* Vnde dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesiæ acquisitis, irreuocabiliter ipsi Ecclesiæ acquiritur. Sum. Angel. *verb. emptio, §. 12. pag. mihi 405.* ibi: *Quod adeo est verum, quod si clericus habens pecuniam de præbenda emerit prædium, amplius non potest illud dare intuitu pietatis, licèt pecuniam potuisset dare, quia statim prædium fit Ecclesiæ, siue emerit nomine Ecclesiæ, siue suo, siue alieno.* Bald. *cons. 198. Hæc materia altioris est inquisitionis, num. 1. lib. 1.* vbi nuncupatim agit de Episcopo Regulari, quod siue emat nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ, acquiritur dominium rei emptæ irreuocabiliter, Abb. *num. 1. & 5. in cap. inquirendum, & in cap. fi 2. num. 5. vers. nam quemadmodum, de pecul. cler. & in c. relatum, el 2. num. 3. de testament. & cons. 94. in princ. vers. si verò dictum palatium, lib. 2.* Barbat. *cons. 39. num. 6. volum. 4.* Sarmient. *de reddit. Ecclesiast. part. 3. cap. 2. in princip.* Redoan. *de spoliis. quæst. 3. §. sed in contrarium, num. 26 vers. vnde deducta portione, & num. 28. cum seqq.* Viuian. *opinion. 101. n. 5.* vbi quod emptum per Prælatum acquiritur Ecclesiæ. Aloys. Ricc. *in praxi Eccles. tom. 3. reso-*
13 *lut. 233. num. 4. cum seqq.* vbi ea Ioan. Andr. & aliis probat, quod si mortuo Prælato bona ab eo relicta occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actione furti, vel bonorum raptorum, rei vendicatione, vel aliis actionibus domino competentibus, quia Ecclesia dicta bona vendicat, non tanquam hæres, sed tanquam domina, Bellam. *in cap. cum venerabilis, de except. à num. 51.* vbi *num. 60.* sic ait: *Ex quo infertur, quod licèt Prælatus nec furtum, nec sacrilegium committat fructus suos vendendo, vel donando, quia sui sunt, tamen quia possessiones inde emptæ Ecclesiæ acquisitæ sunt, si eas alienet in parentes, furtum, seu sacrilegium videtur committere, & si sub alieno nomine emat eas, vel sub illo colore eas in aliam transferat, furto & sacrilegio fraudem addit.* Idem Barbat. & latè *in d. cap. inquirendum, num. 4.* Vasquez *in tract. de redditibus Ecclesiast. cap. 1. §. 3. dub. 1. num. 55. cum seqq.* vbi quod dominium rei emptæ per Episcopum de redditibus Ecclesiæ, acquiritur Ecclesiæ, & quod in præiudicium ipsius non potest illam alienare. Ego *d. alleg. 114. num. 17.* vbi empta ab Episcopo ex fructibus, vel pecunia Episcopatus, debent remanere penes Ecclesiam.

14 Verùm licèt supradicta opinio, attento iuris rigore in Episcopo Regulari vera sit, & defendi possit, nihilominus contraria verior est, & à modernis receptior, & in praxi admittenda, quod scilicet Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quàm amplè potest licitè Episcopus sæcularis. Ita Nauar. Fr. Emman. Anastas. Germon. vterque Molina, Less. & alij, quos refero *d. alleg. 114. n. 22.* Lezana *in sum. qq. Regul. tom. 1. cap. 17. n. 6.* Mat. Cutel. *in tract. de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 2. part. 3. n. 136.* Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. n. 31.* Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 2. resol. 64. vers. notandum,* Alphons. de Leone *de offic. Capell. quæst. 4. in princip. num. 6.* Molfes. *d. cons. 1. ex num. 18.* Rota *coram Gregor. XV. decis. 401. à num. 7. & p. 1. diuers. decis. 772. num. 4.*

15 Episcopus namque sæcularis potest in vita donare etiam non modicè, & in profanos vsus. Solorzan. *de gubernation. Indiar. lib. 3. cap. 10. num. 26.* P. Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 148. n. 3.* quem sequutus fui *d. alleg. 114. n. 32. & 33.* & alt. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 10. n. 34.* dicit ita communiter obseruari, ibi: *Sicque quotidie in forensibus controuersiis obseruari solitum est; nunquam enim vidimus ab Ecclesia, vel pauperibus peti id, quod à Prælatis in vsus profanos in vita consumptum est, & in his quæ ab eisdem Prælatis consanguineis suis, vel aliis in vita donata fuerunt; semper enim vidimus contra Cameram Apostol. pronunciatum, quoties hæc in controuersiam deducta sunt, &c.*

Dummodo tamen bona, eorumque possessio statim 16
dimittantur, nullo ad fauorem Episcopi donantis reseruato vsufructu, donans enim cum tali reseruatione, dicitur donare post mortem, qua sequuta sumit effectum talis donatio, ideo non potest fieri per Prælatum, iuxta *l. 2. §. si pecuniam, ff. de donat.* Port. *cons. 104.* Roman. *cons. 26. in princ.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 854. n. 64.* Greg. XV. *decis. 401. num. 17.* vbi refert quoddam Breue Clementis VIII. inualidare donationes factas in vita, reseruato vsufructu Episcopo donanti, quod inuenire non potui. Ex his ergo patet, verissimam esse resolutionem Briti *de locato, p. 1. rub. §. 4. num. 15. in fine*, donationes ab Episcopis factas dum viuunt, quæ inceperunt à promissione, nec fuerunt effectum sortitæ, validas non esse, quia cùm sola supersit, & nascatur personalis actio, insque & dominium Episcopi dantis resoluatur ipsius morte, successor non tenebitur, cùm hæres non sit in quem solùm transit eadem personalis actio, *l. in omne, ff. de acquir. possess. l. cum hæres, ff. de diuers. temp. præscript.*

Quod absque vlla difficultate procedit quando dona- 17
tio fit ab Episcopo etiam Regulari ad pios vsus, & pauperum sustentationem, seu orphanorum educationem, ex Nau. *de redditib. Eccles. q. 1. mon. 34. & in apolog. num. 82. & cons. 4. d. donat.* P. Molin. *d. tract. 2. disp. 148. n. 6.*

Tota verò difficultas versatur circa eam quæstionem 18
resoluendam, an Episcopus in infirmitate constitutus, possit donare, & quando dicatur talis? In primis, an & quando infirmus sit, & in extremis constitutus, medicis tanquam in arte peritis standum est, per *l. semel, C. de re milit. lib. 12.* Bart. *in l. quæsitum, num. 6. vers. sed qualiter, ff. de re iudic.* Turret. *cons. 15. n. 4. vers. accedat medicorum assertio,* Rip. *de actu in articulo mortis, cap. 61. num. 1. vers. primò igitur medicis standum est,*
Andr. Georg. *alleg. 22. n. 19.* Quælibet namque fe- 19
bricula, vel quartana sufficit, vt quis dicatur in infirmitate constitutus, vt dicit Rebuff. *in praxi benefic. super regul. Cancell. de infirmis, gloss. 2 num. 5.* vbi *n. 6.* id extendit etiamsi febris sit continens, siue intermittens, siue interpolata, *& num. 8.* ampliat ad reincidentem, quia adhuc dicitur infirmus. Mandul. *super reg. l.*
19. Cancell. q. . . n. 8. vbi dicit infirmum eum esse, cui 20
infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem. Giurb. *ad consuet. Messanens. c. 2. gloss. 5. n. 2. & 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 28. vers. dubitat*
aliquis amplius. Nam constando de principio infirmi- 21
tatis, præsumitur quod fuerit continuata vsque ad mortem, Abb. *in cap. cùm inter, num. 7. de elect.* Alexand. *in l. furioso, num. 3. ad fin. C. qui testam. facere pos.* Mascard. *de probat. concl. 897. num. 1.* Decian. *resp. 14. n. 35. vol. 3.* & quod fuerit mortuus ex eadem infirmitate, nisi probetur aliam superuenisse peioris qualitatis, Coch. *ad reg. Cancellar. de infirmit, num. 14. cum seqq.*
Quando autem dicatur quis moribundus, & in extre- 22
mis constitutus, vide Georg. *d. alleg. 22. n. 18.* Giurba *d. gloss. 4. n. 5.* vbi ait tunc dici talem, quando in e-
tu fuerit, quod de eius salute desperetur. ...pum in 23

In principali quæstione securè ... per *cap. ad*
infirmitate constitutum do- ... *hæc*

hac, de testam. Ratio est, quia Prælatus in infirmitate æquiparatur vsufrutario, gloss. solemnis *in c. præsenti, de officio Ordin. in 6.* Vrsil. ad Afflict. *dec.* 168. *num.* 6. *vers. quando talis confessio,* Redoan. *de spol. quæst.* 3. §. *stanti-*
24 *bus istis repugnantiis, n.* 9. *pag. mih.* 107. Tum etiam, quia in fraudem legis prohibentis eum testari, censetur facta donatio, cùm facilè Episcopus de bonis per Ecclesiam quæsitis, & de quibus per vltimam voluntatem disponere non potest, moriens tam se donare pronuntiaret, argum. *l. si filia, ff. de diuert. & leg. filia mea, ff. soluto matr.* quibus probatur præsumi fraude illum misisse repudium vxori mortis tempore, qui viuens mittere potuit.

25 Tum etiam, quia factum à quolibet Prælato tempore infirmitatis monasterio non præiudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit. Afflict. *dec.* 168. Laurent. *Anemon. dec.* 117. Carol. de Grassis *except.* 25. *n.* 74. & 76. Costa *de retrotract. capite* 8. *casu* 19. *numero* 15. Ripa *de actis in articulo mortis, cap.* 49. Amat. *lib.* 1. *var. cap.* 19. *num.* 1. Aloys. Riccius *decis.* 164. *num.* 3. & 4. *p.* 4.

26 Quod comprobatur multis similibus, vt in casu, de quo consuluit Bald. *cons.* 33. *n.* 3. & 4. *lib.* 1. de vxore debente facultatem alienandi pro suo beneplacito, quod præsumatur fraus, si alienatio fiat tempore, quo morti erat propinqua. Ruin. *cons.* 163. *num.* 4. *lib.* 3. qui loquitur in eisdem terminis, Greg. *d. alleg.* 12. *post num.* 12. *vsque ad* 19. vbi latè probat in terminis Constit. Neapol. quæ reseruat agnatis certa bona, nisi alienentur ab agnato in vita, alienationem fuisse fraudulentam ex hoc quod facta fuerit per ægrotum in extremis laborantem.

27 Sic legitimatio facta in articulo mortis, præsumitur in fraudem substituti, & ideo non valet. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 83. *n.* 78. & *lib.* 6. *præs.* 8. Fusar. *de substit. q.* 308. *n.* 175.

28 Sic ingrediens Religionem tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum, Menoch. *d. præs.* 83. *n.* 76. Et monasterium non succedit professo, in articulo mortis, Aloys. Ricc. *in praxi, tom.* 2. *resol.* 493. *n.* 10. *ad fin.*

29 Sic emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præsumitur fraudulenta, vt ab hæreditate filiam excludat. Anchar. *cons.* 440.

30 Et permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto sene valetudinario non valet, Oldrad. *cons.* 324. *n.* 6. *vers. quintò renuntiatio,* Crauet. *cons.* 8. *a num.* 3. Aloys. Ricc. *tom.* 2. *resol.* 465. *per tot.* & *resol.* 480. *numero* 2.

31 Ex quibus elicitur nostram sententiam, quod scilicet donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sint, verissimam esse, quam tenent Sarmient. *de redditib. Eccles. p.* 4. *c.* 4. *n.* 6. Carol. Tapia *in d. verb. sua, c.* 6. *n.* 91. Aloys. Ricc. *d. dec.* 164. *n.* 3. *p.* 4. Ab. Anchar. Imol. Cou. & Rot. quos sequutus fui *alleg.* 114. *n.* 35.

32 Quamuis secus existimauerint Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 40. vbi intelligit suam opinionem nullam interueniente fraude, & concludit *n.* 41. his verbis: *Idque apud suprema Tribunalia sic interdum receptum, atque intellectum vidimus, quamuis enim Camera Apostol. sæpius infringere similes donationes à Prælatis ægrotantibus factas curauerit, nunquam hucusque in eius fauorem pronuntiatum fuisse audiuimus, tametsi propter opinionum varietatem propè semper lites huiusmodi concordia componi soleant,* &c. alt. Molin. Theolog. *disp.* 148. *n.* 5. Vasquez *in opuscul. de redditib. cap.* 1. §. 3. *n.* 70. & 71. nisi eorum resolutio intelligenda veniat casu, quo donator sit fide dignus, & iuramento testetur eam donationem non ficto, sed animo vero facere, vt satisfaciat obligationi, qua tenetur, & non sit eximiæ quantitatis, ex his quæ tradit Nau. *de reddit. q.* 1. *monit.* 35. *ad fin.*

Vel eo casu, quo donatio facta sit ante quadraginta 33 dies proximos morti ipsius Episcopi, cùm videantur quæcumque donationes intra hoc tempus factæ nullas, & inualidas declarari à Pio I V. in quodam Motu proprio *sub Dat.* 20. *Iunij* 1560. eo quòd intra illud temporis spatium fraudem posse versari suspicatur, cui Pontifex ille obuiare solum intendit, vt videre est ibi: *Talibus fraudibus per nostræ solicitudinis curam quantum cum Domino possumus obuiare, & in præmissis opportunè prouidere volentes,* &c. Ergo à contrario sensu donatio per quadraginta dies ante mortem Prælati animo sincero, & non fraude facta, valida debet censeri; nam inclusio vnius est exclusio alterius temporis, ex iuribus vulgaribus.

Et in omni euentu Episcopum, siue sæcularem clericum, siue Regularem, posse in ægritudine constitutum 34 donare ad pias causas, resoluit P. Molin. *tract.* 2. *disp.* 148. *n.* 5. per hæc verba: *Quarta conclusio. Si Prælatus in eo morbo constitutus, ex quo è vita decessit, piat aliquas donationes inter viuos de eiusmodi bonis effecit, etiamsi illa magna sint quantitatis, non solum laudabiliter sunt factæ, validæque sunt in foro conscientiæ, sed etiam in exteriori.* Nau. *in apoleg. q.* 1. *monitu* 81. & 82. Molin. *d. c. citato, n.* 24. & alij quos referunt: *Probatur, quoniam ad eum pertinet administratio, & dispositio inter viuos de redditibus sui Episcopatus cum onere expendendi, quod vltra suam competentem sustentationem superfuerit in opera pia. Cum ergo morbus hanc potestatem, & hoc onus iniunctum ab eo non auferat, quin potius id onus arctius eum adstringat, vt quod dum sanus erat, non impleuit, vt tenebatur, saltem tunc adimplere, placareque satagat diuinam Maiestatem, bonisque operibus se præparare ad exitum ex hac vita; consequens profectò est, vt laudabiles validæque sint eiusmodi piæ donationes, tam in Conscientia, quàm in exteriori fore, præsertim cum multò melius sit, vt tunc saltem opera fiant, quàm ea bona relinqui successori in Episcopatu, qui fortè minùs vtiliter, minorique cum Ecclesiæ ædificatione illa expendet,* &c.

Sed id ita absolutè prolatum verum non est, quia 35 Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia, licentiam à Pontifice obtinere debet, duplex in ea impedimentum explicando, vt licentia, siue dispensatio legitima sit: alterum se esse Religiosum: alterum se esse Episcopum, quo duplici hoc impedimento ad testãdum inhabilis effectus sit. Henr. *in sum. lib.* 10. *de sacris Ordinib. c.* 33. *n.* 4. Sanch. *in præcepta Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 11. Alzed. *de Episcopo, p.* 1. *cap.* 14. *num.* 25. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. idemque, cap.* 1. *n.* 32. vbi ampliat in Cardinale Episcopo. Ego *d. alleg.* 114. *num.* 24. vbi cum Sanch. *d. num.* 11. & Laurent. de Franchis *in controu. inter Episcop. & Regular. q.* 113. *pag.* 465. intelligo de Episcopo, qui vult testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non verò de illo, qui testari vult de solis patrimonialibus, vel propria industria acquisitis, quia solus Religiosus status obstat.

Poterit Episcopus per vltimæ voluntatis actum do- 36 nare ex causa remunerationis ob beneficia & obsequia recepta, dummodo donatio correspondeat seruitiis, & talia sint, quod pro eorum iusto pretio obtinendo actio competat seruienti, *cap. relatum, ibi, iuxta seruitij merita, de testam.* Dec. *cons.* 201. *n.* 6. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. donatione largitus, n.* 108. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. p.* 3. *n.* 59. Ioan. Garc. *de coniugali acquæst. num.* 54. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 36. *num.* 4. Camil. Boriel. *in sum. decis. p.* 3. *tit.* 9. *n.* 171. *cum seqq.* Ponte *cons.* 59. *numero* 22. *lib.* 1. Giurba *ad statuta Messan. cap.* 1. *glos.*

g.. §. 10. num. 15. Castil. controu. tom. 5. cap. 80. num. 37.
3.. ..d sec quar num, & num. 38. & 39. Donationes ..n remuneratoriæ, quæ fiunt ratione præstiti obsequij & seruitij, pro quo actio non competit, in nihilo a.. .tuitis differunt, Surd. cons. 419. num. 12. vol. 3. .. gens Constant. in l. 1. C. de filiis official. lib. 12. n. 40. C.. bed. L..sit. dec. 36. n. 6. p. 1. in nostra specie Redoan. de spol. q. 17. num. 53. De salariis per Episcopos prom..ssis, quæ non fuerunt soluta dum viuerent, & sic r..npote habili, sed in vltima voluntate iussa solui, an debeantur? disputat Biro ad tit. de locato, p. 1. rub. §. 4. à num. 16.

38 At obsequia præstita alicui ob eius merita, debita sunt illi, nec remuneratione aliqua egent, Tiraq. in d. l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 106. Camil.
39 Borell. d. tom. 3. tit. 9. n. 167. & seq. Vnde donatio à Rege vasallo, vel militi ob seruitia in officio præstita, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur, Georg. de feud. c. 34. n. 3. & 4. pag. 199. Cabed. d. dec. 36. n. 12. Constaor. in d. l. 1. n. 42. pag. 280. Tapia dec. 6. n. 26. Phœb. dec. 184. n. 18. & 29. pag. 21.

40 De Episcopo Regulari titulari, cuinam acquirat, quæstio dubia, in qua tres inuenio opiniones. Prima tenet monasterio acquirere ex eo quod nullam sedem habet. Ita Sor. de iustit. lib. 10. q. 5. art. 7. in fine. Emman. Sà in sum. verb. Religio, num. 52. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 69. art. 4. ad fin. Secunda sustinet per se & ex vi iuris adquirere illi Ecclesiæ, cuius titulum habet, quia verò non possunt illi cum effectu applicari talia bona, in opera sua dispensanda esse. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 17. num. 5. Lezana in quæst. Regul. tom. 1. cap. 17. n. 13. Tertia, cui tanquam probabiliori adhæreo, habet acquirere Pontifici, & illi Ecclesiam Romanam succedere, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 10. q. 7. Alzedo d. p. 1. c. 14. num. 12. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 32. n. 68. Bonac. de clausura, q. 2. puncto 9. §. 4. diffic. 2. num. 16. ad fin. Barthol. à S. Faosto in thesauro Relig. lib. 8. q. 53. Layman. in opere morali, lib. 4. tract. 5. cap. 7. num. 18. Ego d. alleg. 114. num. 30. & 31. & in collect. ad cap. statutum, 18. q. 1.

41 Sed de Episcopo qui renuntiauit Episcopatui, & ad Religionem rediit, dubium maius est, cui acquirat? Videbatur si ab intestato moriatur, bona ad monasterium spectare, nam si Ecclesia loco monasterij fuit subrogata, cùm Monachus factus Episcopus à voto obedientiæ suorum Superiorum Regularium absoluatur, & suæ Ecclesiæ, cum qua Matrimonium spirituale contrahit, c. inter corporalia, de translat. Episcopi, sponsus dicatur, proindeque ius succedendi eidem Ecclesiæ competat, necessariò dicendum est, quod dissoluto matrimonio, & à tali vinculo absoluto Episcopo, in eius bonis succedere debeat monasterium, cum ea, quocumque vadat, si transferatur, vel renunciet Episcopus, deferre valeat. Calder. cons. 2. de rebus Eccles. Pauin. de potest. Capitul. p. 2. q. 8. num. 28. vers. & adde, Rot. dec. de transl. Episcopi in antiq. Cald. Pereira cons. 48. n. 25.

42 Et adhuc eo casu quo matrimonium spirituale non dissolueretur, sed cessio, vel renunciatio Episcopatus separationem quandam siue diuortium inter Episcopum, & Ecclesiam operaretur, nihilominus ob id solum vtique cessaret ius succedendi, vt in matrimonio carnali constitutum est in l. 1. ff. unde vir & uxor, ibi: *Vt autem hæc bonorum possessio locum habeat, uxorem esse oportet mortis tempore, sed si diuortium quidem sequutum sit, verumtamen adhuc durat matrimonium, hæc successio locum non habet*, &c. Tiraq. de retract. lig. p. 1. §. 10. gloss. vnic. num. 17. Guillelm. Bened. in cap. Raynutius, verb. & uxorem, dec. 5. n. 238. D. Petr. Barbosa in rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 56. Et valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, d. cap. inter corporalia, cum aliis per me citatis de locis communib. argum. iuris.

43 Verùm contrarium, videlicet quod talia bona Episcopi translati, seu cessionem, aut renunciationem Episcopatus facientis, spectent ad Ecclesiam ex qua illa fuerunt acquisita, probat idem D. meus Petr. Barbosa in l. diuertiò, in princ. p. 2. n. 55. vers. quamuis, ibi: *Quia translatus, vel renuncians non debet esse melioris conditionis quàm si semper resideret in primo Episcopatu, vel beneficio; sed si semper resideret, illæ res, eo mortuo, sine dubio pertinerent ad Ecclesiam: ergo idem à fortiori in translato, siue renunciante recipiendum est, cum hoc casu consuetudo, de qua suprà, nihil induxerit aduersus iuris Canonici rationes*, &c. Et confirma- 44 tur ex eo quod communiter DD. tradunt, quod Episcopus Regularis dimisso Episcopatu, non subiacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad monasterium redire. Ita Nau. cons. 6. num. 11. cum seqq. de donat. Emman. Sà in sum. verb. Episcopus, num. 11. Sanch. d. lib. 6. cap. 6. num. 29. Ego d. tract. de officio Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 4. n. 18.

45 Non obstat d. l. 1. ff. vnde vir & vxor, cum suprà allegatis, quia illa resolutio non procedit respectu coniugis, qui non fuit in culpa separationis, vnde omnes matrimonij effectus permanent, & ideo vxor, quæ à marito propter sæuitias diuortit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganancialibus. Gomez de Leon alleg. 1. num. 12. Matiens. l. 2. tit. 9. lib. 5. gloss. 1. num. 48. Gutier. de iuram. confirmat. p. 1. c. 1. n. 61. Caro lib. 1. c. 24. n. 14. Ioan. Garc. de coniug. acquæstu, n. 163. Giurba ad statut. Messan. c. 1. gloss. 6. n. 61. D. Barbos. in d. rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 49. cum seqq. vbi n. 56. id ipsum tenet, & declarat ibi: *Sed id ex suprad. ctis declarandum est, vt verum sit in eo, qui dedit causam diuortij; nam is, cum in legem deliquerit, eius non vtetur beneficio, l. auxilium, in fine, ff. de minoribus, sed alter, qui non fuit in culpa diuertendi, succedere poterit, quia iuris interpretatione videtur cohabitare cum diuertente*, argum. l. Gaio, §. Imperator, de aliment. & cibar. leg. & ita in specie declarat Dec. in l. 1. n. 10. vers. primus casus, C. vnde vir & vxor, quem ibi sequitur Cur. iun. cons. 14. &c. idem tenet Mangil. de imputat. q. 188. pag. 724.

Toletana Campanarum.

Plura de Campanarum inuentione, & tempore, fabricatione, consecratione, effectibus, ac pulsandi vsu curiosè referuntur. Plures Campanas habere, aut solito maiores, an & quando liceat? & quando immodicus earum sonitus prohiberi possit, non inutiliter disceptatur.

VOTVM CII.

1 *Casus contingentia refertur.*
2 *Dubiorum propositio.*
3 *Campanarum mentio in quibus locis fiat.*
4 *Campana quomodo definiatur?*
5 *Nola Campaniæ vrbs, in qua Augustus moritur.*
6 *Campana sic dicta, quia in Campania inuenta.*
7 *Campanæ Nola dictæ à loco, in quo primum fuerunt factæ.*
8 *Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Episcopum ante annos 300. vsurpatum fuit.*

9 Campa

9 Campana quo tempore vsa in Ecclesia Christiana, non constat.
10 Campanarum amplissimarum vsus in Asia.
11 Infideles, & pracipuè Turca, Campanis non vtuntur.
12 Campana fiunt ex metallo aris, & quare.
13 Argenti certum pondus excellentioribus campanis adijcitur.
14 Tintinnabulum à sonitu illo Tin Tin, dictum.
15 Petasus pro maiori tintinnabulo sumitur.
16 Lebetis nomen campana sibi sortita est.
17 Squilla, campanula appellantur.
18 Sabinianus Pont. constituit anno 606. campanas pulsari ad Horas Canonicas.
19 Campana in Ecclesiis ad quid seruiant.
20 Campana cur vocentur signa.
21 Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas antiquissimus.
22 Abbates non possunt benedicere Campanas.
23 Benedictio Campanarum quomodo facienda?
24 Campana cum benedicuntur non baptizantur.
25 Effectus benedictionis Campanarum plures.
26 Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti sonitus illarum?
27 Miranda de Campanis consecratis, remissiuè.
28 Vililla Campana quando ex se sonitum reddat?
29 De vsu pulsandi Campanas.
30 Campana quare pulsentur pro defunctis, & in funeribus.
31 Campana quare non pulsentur in triduo Hebdomada sancta.
32 Campana in Sabbato sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali vel Matrice.
33 Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam paruas dum eleuatur Hostia, vel vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas.
34 Campana laicorum, ac etiam Clericorum pulsari possunt tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent ad sua exercitia.
35 Interdicti tempore conceditur pulsatio Campana in mane, meridie, & sero pro Angelica salutatione.
36 Episcopus prohibere potest ne Campana pulsentur, si non sint benedicta.
37 Campana nullam rem profanam insculptam, inscriptamue, sed Sancti Patroni Ecclesia, vel aliam sanctam Imaginem, piamque inscriptionem habere debent.
38 Campana consecrata etiam in turri profana existentes, nullatenus vsui profano inseruire debent, etiamsi in hunc vsum à sacularibus fabricata pratenderentur.
39 Horologiorum vsus, Campanis inuentis, fuit introductus.
40 Campanile dicitur locus, cui Campana imponuntur.
41 Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesia, seu Monasterij adificatione, aut reparatione.
42 Campanilis pro ampliatione poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam.
43 Campanile in Ecclesia adificare respicit publicam vtilitatem.
44 Commoditas publica prafertur priuata.
45 Fauor delationis, & augmentum cultus diuini praualere debet.
46 Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est omninò facienda, etiam pro Ecclesia, vel Monasterij adificatione, seu reparatione.
47 Palatium, quod prafefert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Ecclesia adificatione, vel ampliatione.
48 Iudex multum strictè, & praeuia necessitate debet officium suum impertiri, vt vendatur domus ad ipsius Ecclesia adificationem, vel ampliationem.
49 Incommoditas magna si sequatur, domus vicina retrahi non possunt ad adificationem Ecclesia, vel Campanilis.
50 Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestra, & aperta sunt claudenda.
51 Ædificium vbi nocet Monasterio, compellitur dominus adificij ad vendendam seruitutem altius non tollendi.
52 Cuilibet licitum est in suo pro libito fabricare, & ad cælum vsque adificium tollere, & vsque ad centrum fodere fundamenta.
53 Ianua noua non sunt aperienda directè aduersus ianuas, vel vicini fenestras.
54 Non licet adificare ad occupandum solem, ventum, vel aërem.
55 Vtilitatem ex fabrica non percipientes, dicuntur facere per amulationem.
56 Ædificatio ad amulationem, inuidiam, aut iniuriam permissa non est.
57 Fratres Pradicatores olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis.
58 Cap. Patentibus, de priuileg. loquitur de Oratoriis constitutis in priuatis domibus.
59 Cap. nimis iniqua, de excess. Prælat. intelligitur.
60 Humiliati, & quidam Monachi Roma inter se controuersiam habuerunt quis eorum primò deberet pulsare ad Matutinum.
61 Extrauag. vnic. de officio Custodis, Ioannis XXII. refertur.
62 Extrauag. huic an sit derogatum per consuetudinem generalem.
63 Consuetudo non est trahenda de loco ad locum.
64 Consuetudo de iure probanda in casu individuo, vt asistiat.
65 Consuetudo est probanda, quod particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quod sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi.
66 Religiosi in diebus non solemnibus vnam tantum Campanam pulsare debent.
67 Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Prouincia, septem, aut quinque Campanas habere potest.
68 Collegiata Ecclesia Prouincia Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiorem scilicet, mediam & minimam.
69 Parochiales Ecclesia in Prouincia Mediolanensi duas saltem Campanas habere possunt.
70 Papa consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra ius.
71 Consuetudo requirit actus vniformes.
72 Consuetudo quando est varia, non potest recedi à iure communi.
73 Multa per patientiam tolerantur, qua deducta in iudicio, exigente iustitia, toleranda non essent, & de scripta, & non scripta dissimulatione.
Declaratur l. 2. titul. 15. lib. 4. nouæ Recopil. non vulgariter.
74 Consuetudo licitum facere potest, quod aliàs erat illicitum.
75 Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum.
76 Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu.
77 Quod tibi non prodest, mihi autem non nocet, facere haud potes.

78 Consue

78 *Consuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit.*

79 *Vicinus debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum.*

80 *Ædificia quacunque etiam strepitosa non potest quis in suo extruere, præsertim pietatis fauore.*

81 *Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores expelli, eo quod rumor, qui per illos fiebat, esset eorum studiis molestus.*

82 *Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

83 *Doctor alta voce legens, qui alios impedit, potest cogi vt sileat.*

84 *S. Paulus in illis verbis*, Datus est mihi stimulus carnis, &c. *declaratur.*

85 *Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum.*

86 *Ægrotus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

87 *Salutis hominis gratiâ natura omnia comparauit.*

88 *Campanarum sonitus assiduus, & intempestiuus prohiberi potest.*

89 *Ordinarij, & Visitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore Campanarum pulsationes.*

90 *Campanarum pulsationes sunt cum discretione habenda, respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulsantur.*

91 *Campanarum pulsationes non sunt relinquendæ iudicio indiscreti Campanarij, aut alterius iuuenis otiosi.*

92 *Funus tacitum, vulgare, plebeium.*

93 *Patres Societatis Iesu solent pulsare suas Campanas statis quibusdam horis duntaxat, & per modicum temporis spatium.*

1 IN oppido Matritensi nobilissima Catholicorum Regum Sede, Parochialis Ecclesia S. Genesij nuncupata, tum situs, & ædificij antiquitate, ac Parochianorum copia præstans, tum ob spatiosum Cœmeterij ambitum pro pauperum, & eorum, qui vltimo supplicio damnantur, sepultura satis nota, ruinam minitauit anno 1640. & cùm primùm sufficientis capacitatis, & structuræ esset, haberétque campanariam turrim cum campanis duabus mediocri magnitudine fabricatis, præter aliam paruam (*squilam* nuncupant) postmodùm cum Ecclesia, & turris prædictæ de nouo & à fundamentis breui tempore ædificaretur, Ecclesia grandior, turris verò altior, & magnificentior, ac per viginti pedes vicinorum ædibus proximior euasit, in eaque quatuor campanæ maiores appensæ fuerunt, quarum minima excedit maiorem veteris Ecclesiæ campanam.

2 Hinc quidam Parochiani, & ipsi campanariæ turri proximiores vicini prætendunt eam educendam esse ad locum, & structuram antiquæ, necnon ad numerum, & molem veterum nolarum, ac deuique esse assignandum modum, & formam in earum pulsatione: cuius prætensionis occasione fui de his quatuor dubiis pro veritate interrogatus.

I. Vtrum in reædificatione Ecclesiæ, sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim solito maiorem, & in alio loco ædificare?

II. Quisnam campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?

III. Vtrum numero campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IV. Vtrum immodicus campanarum sonitus prohiberi possit?

Antequam ad horum dubiorum resolutionem deueniam, aliqua de campanis sunt annotanda scitu dignissima: & sciendum est illarum mentionem fieri *in c. in causis, de elect. & in cap. Ioannes, de homicid. & in c. patentibus, de priuileg. & in cap. nimis iniqua, de excess. Prælat. & in c. fin. eod. tit. in 6.* de eis tractant Guillelm. Durant. *in rationali diuinorum Officiorum, lib. 1. cap. 4.* Polyd. Virgil. *de inuentorib. rerum, lib. 3. c. vltim.* Anton. Menchiach. *de obseruanda Missarum celebrat. cap. 13.* Vvalfred. Strabo *de rebus Eccles. cap. 15.* Selu. *de benefic. part. 1. quæst. 5.* Hieron. Magius *de tintinnabulis, cum notis* Francisci Suuertij, Ioan. Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. cap. 22.* Simon Maiol. *in diebus canicular. colloq. 19.* Metella *pag. mihi 336.* Laurent. Beyerlinck *in magno theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. benedictio campanarum, pag. 192. in fine, & seq. & tom. 2. verb. Campana, pag. 58. cum seq.* Petr. Binsfeld. *in tract. de confessionibus maleficorum, & sagarum, concl. 7. dub. 6. pag. 307. cum seq.* Fr. Angel. Roccha *in commens. seu in particulari tract. de campanis,* Guid. Pancirol. *& ibi* Addition. *rerum memorabilium recenter inuentarum, p. 2. tit. 9. de Campanis,* latè P. Augustin. de Herrera *en el origen y progresso del Officio diuino, p. 1. lib. 2. cap. 8. per tot.* Fr. Magister Franciscus Boil in libello Hispano sermone conscripto, cui titulus: *Nuestra Señora del Puche, Camara Angelica de* MARIA *Santissima, pag. 16. & seqq.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 3. in fine, sub tit. de sonitu campanarum,* & cæteri in discursu citandi, & infrà *n. 94.* De Campanarum vsu ad excubiarum explorationem, ac in locis munitis asseruatione per custodes ad id assignatos, agit ex lectione Græca, hinc inde variis Auctorum locis conquisitis, Ioannes Meursius *exercitat. criticarum p. 2. c. 9.* 3

Campana instrumentum ad pulsandum inuentum 4
est, & idoneum habens introrsum pensilem, & mobilem malleum, quem *cophalum* dicunt, secundùm Laurent. Beyerl. *d. verb. Campana, in princ.* Plures crediderunt campanas repertas fuisse circa annum CCCC.
à Paolino Episcopo Nolano. Est autem Nola Cam- 5
paniæ oppidum, in quo Augustus vitam cum morte commutauit.

Dictæ fuerunt Campanæ, quia in Campania inuen- 6
tæ, dictæ & Nolæ à loco, in quo primùm fuerunt factæ, de quo Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholic. cap. 78. ex num. 12.* Valenzuel. *consil. 26. num. 1.* August. de Herrera *en el Origen y progresso del Officio Diuino, lib. 1. cap. 8. num. 4. & cap. 9. n. 1. cum seqq.* Si-
mon Maiol. *d. colloq. 19. pag. mihi 336.* vbi ait campa- 7
nam non ideò appellari, quòd æs ipsum sit Campanum, sed quòd in Campania primùm hæ maiores fundi cœperint, auctore Paulino Nolano, Gauant. *in Rubricas Missalis, part. 1. tit. 20. de præparatione Altaris, super verb. parua campanula, pag. 76. in impress. Antuerp.* vbi dicit vulgò ferri Paulinum Nolarum, idest campanarum vsum in Ecclesiam inuexisse.

Sed certius est ante Paulinum Episcopum Nolanum 8
de Nola pro campana mentionem fecisse Fab. Quintil. *in Orat. inst. lib. 8. c. vlt.* refert Hieron. Magius *d. tract. de Tintinnab. c. 1. verb. Nola,* & dicit Angel. Roccha *d. tr. de cāpanis, c. 2. pag. 19. & 20.* Nolæ nomen pro campana etiam ante Paolinum Episcopum Nolanū annos circiter trecentos vsurpatum fuisse: & add. ad Guid. Pancir. *d. tit. de Campanis,* refert vulgarem errorem esse dicere, quod Paulinus Episcopus Nolanus Diui Hieronymi æqualis, & sanctimonia vitæ spectabilis

nem beneficiorum habentes, & per se ipsos ea conferunt, absque Capitulis, aut alijs eum ipsis Cardinalibus collationem habentibus. Et quod Capitula indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiæ, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde prætendere possint, prout latiùs in dicta declaratione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro 2. quæst. 21. num. 126.* & ego ipse *post tract. de officio, & potestate Episcopi, in Constitutionibus & decretis, pagin. 66. & 67.* & de ea meminit Rota *coram Durano decis. 233. n. 9. & in Hispalen. dimidiæ portionis, 17. Decembris 1635. coram bonæ memoriæ Coccino Decano, vers. & visum fuit*: de quo tempore, & attenta dispositione huius declarationis, pro certo tenendum per illam denegari communionem, & consortium primi temporis in prouisionibus beneficiorum quomodocumque reseruatorum, etiam ratione vacationis in mense.

5 Sed obstat quod prædicta declaratio, seu constitutio Vrbana videtur se restringere ad indulta, vt videre est ibi: *Dummodo alias sub indultis eis concessis comprehendantur*; quia dictio illa, *dummodo*, restringit, & modificat præcedentia, *l. Lucius, §. quæ habebunt, & l. ita tamen, ff. ad Trebell.* Cened. *sing. 21. num. 6. in princ.* Rota *decis. 247. num. 26. p. 2. recent.* Ego ipse *de distributionibus quotid. dict. 95. num....* proindeque ad menses reseruabiles non extendenda; tum quia hi non fuere sub Cardinalium indultis comprehensi, vt vidimus: tum etiam, quia reg. 8. alias 9. *Cancell.* mensium reseruatoria non comprehendit Cardinales, cùm inibi excepti reperiantur, vt videre est ibi, *non tamen S. R. E. Cardinalibus*; & cum eorum respectu vacationes in 6 mensibus, vbi aliàs nulla reseruatio, personalis, aut realis in indultis comprehensa existit, de iure communi spectet ad ordinariorum prouisionem, quo attento Episcopi habent omnes menses liberos, & possunt beneficia conferre in quolibet mense vacantia, 7 Pur. *decisione 492. numer. 3. lib. 2.* Caputaq. *decis. 214. num. 5. p. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. n. 22.* Ego *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. allegat. 57. num. 2.* ratione communionis, & consortij in vacationibus mensium reseruabilium simul tantea prouisio erit Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi, & Capituli.

Verùm his non obstantibus dicendum mihi videtur declarationem, seu constitutionem Vrbanam, de qua suprà, loqui & intelligendam esse non solùm de reseruationibus sub indultis comprehensis, sed etiam sub alijs facultatibus, & præcipue sub exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub dicta regula reseruatoria, ex seqq.

8 Primò quia id insinuant prætensiones, quæ proponuntur Pontifici, ibi: *Sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut alias quomodolibet disponendi de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, conjunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia, à Cancellariæ Apostolicæ regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi, & facultates, atque indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.*

9 Secundò, quia ratio proœmialis dictæ declarationis est eadem, & idem etiam probat, ibi: *Et attendens priuilegium quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore, vt Capitula, & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent, plus juris in præjudicium Sedis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum jus, & indultum conferendi ab ipsa sede habentium obtineant, quam si ipsi Cardinales non forent.*

Tertiò, quia ita Rota dictam constitutionem interpretata est in dicta Cremonen. Canonicatus, coram Durano. *d. decis. 233. n. 10.* quem intellectum postea amplexa fuit eadem Rota *in dict. Hispalensi dimidiæ Portionis*, cujus particulam, quæ ad rem facit, & de nostro casu agit, hîc inserere visum fuit. 10

Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius collator non habeat indultum, & tamen prædicta Constitutio Vrbani videtur se restringere ad indulta, ibi: Dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur. Attamen hoc non refert, quia constitutio solùm declarat, quod Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub indultis, cum dicta constitutio loquatur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius constitutionis, in cujus principio dicitur, quod accepto per S. D. N. quod Cardinales super indultis, & facultatibus disponendi de beneficiis Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis, à Sede prædicta sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici jus nominandi, &c. de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum ordinariis conjunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apostolica regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi (hoc est, sicut Cardinales in dicta regula non comprehenduntur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius,) & subditur, facultates, ac indulta quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt. Postea subdit eadem constitutio: *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum, &c. Quare facta prædicta narratiua S. D. N. statuit, vt supradictum fuit. Vnde clarè patet, quod prædicta constitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad summum Pontificem, si Cardinalis comprehenderetur sub regula reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa Cremonensi Canonicatus, 14. Ianuarij 1630. coram Reuerendissimo Domino meo Durano, nunc Episcopo Vrsellensi.* 11 12

Ex quibus patet responsio ad adducta suprà in contrarium, quæ circa illam dictionem, *dummodo*, considerauimus; nam admisso eo intellectu quem Rota præstat, cessat difficultas, & nostra resolutio de plano procedit. 13

Tertium tempus est à die 4. Iulij 1635. quo emanarunt litteræ in forma breuis sanctæ mem. Vrbani VIII. ad fauorem Capituli Hispalensis, declarantes aliam constitutionem de anno 1626. non comprehendere capitulum Ecclesiæ Hispalensis, nec iuribus suis derogare. Vnde sublata dicta alia constitutione, videtur capitulum in communionis beneficio, vt priùs, posse hodie persistere, sicut persistebat de primo tempore, quia cùm in limine fundationis fuerit editum statutum super simultanea, fuit declaratum, tali statuto per generalem dispositionem derogari non potuisse. 14

Sed nihilominus de isto tempore procedere debet illa constitutio Vrbani de anno 1626, vt suprà expensa, attento quod alia adhuc non fuerit justificata, vt benè fuit firmatum in dicta *Hispalensi Portionis,* 15

coram

coram bona memoria Coccino decano, cuius decisionis
particula est, vt sequitur: *Neque obstat quod dicta
constitutio non habeat locum quando in limine fundatio-
nis fuit editum statutum super simultanea, vt in suo
Breui declarauit S. D. N. quia cum istud Breue ema-
nauerit ad postulationem partis, & non sit iustificatum,
15 *non officit*, Rota *decis.173. num.5. ad finem, part.3.
in recent.* habet enim tacitam clausulam, *si preces verita-
te nitantur*, *cap.1.* vbi Abb. *num.3. de rescript.* Cæs. de
Grassis *decis.2. numer.1. de probat.* Rot. *in recentior.*
16 *decis.24. num.1. part.2.* Nec potest suffragari claus.
Sublata, posita in dicto Breui, quia cum agatur de
Breui ad instantiam partis concesso, & non fuerit ap-
posita alia clausula, quod de subreptiona, vel obre-
ptione dari non possit, non operatur nisi priùs ju-
stificentur narrata. Gonzal. *super reg.8. glos.66. nume-
ro 12. & seqq.* Rota *decis. 96. per tot. p.4. diuers.*
Cardin. Caual. *decis.92. num.3.* & fuit sæpissimè reso-
lutum.

17 Non obstat, quod Eminentissimus D. Cardinalis
de Borgia, olim Hispalensis Archiepiscopus, in desisten-
tia quam fecit, de qua infrà, confitetur saltem indi-
rectè eam narratiuam veram fuisse, & esse: quæ con-
fessio Prælati videbatur posse Ecclesiæ præiudicare,
cap. si diligenti, de præscript. ibi: *Cum secundum confes-
sionem tuam, &c.*

18 Quia respondetur, eam confessionem fuisse factam
extra iudicium, & absque necessitate, & ita successori,
& Ecclesiæ nullum præiudicium inferre potuisse. Rota
*decis.334. num.5. part.1. recent. & decis.768. n.5. part.2.
etiam recent. & decis.779. ead. part.2.* Ego ipse *de offi-
cio, & potest. Episcopi, part.3. allegat.125. à num.3.* vbi
num.7. latè respondeo ad text. *in dict. capite si dili-
genti.*

19 Quartum tempus est præsens confirmationis Aposto-
licæ dictæ dimissionis & recognitionis Eminentissimi
Domini Cardinalis de Borgia, asserentis, & confi-
tentis Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis, vnà cum
omnibus suis Prælatis, etiamsi Cardinales essent, à
principio eius fundationis fuisse, & esse in posses-
sione prouidendi simul, & coniunctim omnes Ca-
nonicatus, & Portiones in dicta Ecclesia vacantes,
& se vidisse, & recognouisse certitudinem, & funda-
tionem dictæ Ecclesiæ à tempore Raymundi eius
primi Prælati, desistendo de quacumque prætensione,
vel jure circa supradictum, promittendoque ad hono-
rem eius Ecclesiæ, & Capituli prouidere omnes Ca-
nonicatus & Portiones integras, & dimidias simul-
tanéè, & iterum confitendo, & recognoscendo bo-
na fide esse iustam prætensionem Capituli in hac par-
te, & claudendo cum tanto amoroso exemplo ostium,
vt perpetuò fruatur, & continuet Capitulum jus
suum, & possessionem, absque eo quod aliquis ex
succedentibus Prælatis vexare valeat, &c. Quam de-
sistentiam, confessionem, & recognitionem confirma-
vit sanctæ memoriæ Vrbanus VIII. cum clausulis
*Supplentes, Sublata, & quod non possit dari de subreptio-
ne*, &c. Et cum reuocatione regulæ *de iure quæsito non
tollendo*, &c. vt apparet ex eius constit. sub Dat. Ro-
mæ apud Sanctam Mariam Majorem, die 18. Nouem-
bris 1637. Ex qua videbantur cessare orta dubia, &
secundùm hanc dimissionem, & desistentiam hodie
procedendum esse.

20 Sed ea desistentia, & confirmatione non obstanti-
bus, mihi videtur Eminentissimum Dominum Archie-
piscopum Cardinalem Spinulam, dicti Eminentissi-
mi D. Cardinalis de Borgia successorem, vti hodie
posse declaratione constitutionum Vrbani VIII. de
anno 1626. Ratio fundamentalis est, quia confessio,
& desistentia Eminentissimi D. Cardinalis de Borgia,
fuit voluntariè facta per suam Eminentiam, proindeque
non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori, Rota
d. decis.779. n.1. in fine, part.2. recent. quamvis gemi-
natè, & per verba admodum stringentia facta fuisset,
Caputaq. *decis.198. part.1.* Rot. *d. decis.768. n.5. in
fine, etiam p.2. recent.*

Dicitur autem voluntaria Prælati confessio, quando 21
fuit facta non præcedente iussu iudicis, Rot. *d. dec.168.
n.5. in med. part.2. recent.* vel nullo iure cogente, eadem
Rot. *d. decis.779. n.2. in med. d. part.2.* refero ego ipse
d. allegat.125. n.4.

Iuuat, quod ipse Eminentissimus D. Cardinalis de 22
Borgia antequam faceret dictam desistentiam protesta-
tus fuit coram Notario & testibus, se eam facere, &
simultaneè cùm Capitulo prouidere, non sponte, sed
coactè, ac iusto timore constrictum; quia eo tempore
consequi non valeret iustitiæ complementum, propter
rationes in eadem protestatione relatas, reseruando il-
lius prosecutionem ad aliud opportunius tempus: quæ
protestatio nihil aliud fuit, nisi quædam declaratio vo-
luntatis Eminentissimi Domini Seraph. *decis.1168.
num.9.* Rota *decis.567. num.7.* apud Farin. *part.1. re-
cent.* & sicut declarat animum eiusdem Eminentissimi 23
alienissimum à desistentia, & confessione facienda, *l. si
quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. funer. l. si mihi, &
tibi, §. interdum, ff. de legat.1.* Rot. *coram Gregor. XV.
decis.326. num. 9.* ita remouet consensum ab ea facta,
l. si quis à principio testamenti, ff. de legat.3. Seraph.
decis.819. num.3. cum seqq. Rota *coram Gregorio XV.
decis.326. num.9.* Et licet concludenter protestatio hu- 24
jusmodi non probet metum, nec coactam voluntatem,
l. metus, C. de his quæ vi, Mogulon. *in tract. huius tit.
cap.10. num.16. vers. resolutio*, Honded. *cons.29. n.54.
lib.1.* Surd. *cons.395. num.26.* Rota *decis.295. num.6.*
apud Farin. *lib.2. consil.* Multùm tamen coadiuuat, & 25
opitulatur, vt faciliùs probetur, Nat. *cons.50. num.18.*
Couar. *de sponsalib. p.2. cap.3. §.5. n.12.* præsertim stan-
tibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metus, la 3. ff. de eo
quod metus causa*, Gregor. XV. *d. decis.326. num.30.*
& *ibi* addent. *lit. F*, Card. Tusch. *practic. conclus. verb. me-
tus, conclus.223. num.22. cum seqq.* Mascard. *de probat.
conclus.1051. num.10. & 11.* Thesaur. *qq. forens. lib.1.
quæst.51. num.14. cum seqq.* Gabr. Pereira *Portugal. de-
cis.30. n.8.*

Non obstat, quod dicta confessio, & desistentia 26
fuit per Sedem Apostolicam confirmata, vt supradi-
ctum erat, & videtur confirmatio facta ex certa scien-
tia, quia dimissionis præfatæ tenor insertus fuit in ipsa
confirmatione, *cap. pen. de confirmat. vtili*, ibi: *ad
majorem rei euidentiam litteris confirmationis tenor com-
positionis insertus*; & habet vim nouæ concessionis,
proindeque actum inualidum confirmat, Rot. *dec.513.
num.6. parte 2. recent.* Quia respondetur, dictam con- 27
firmationem non sanare ex certa scientia, nec hanc
clausulam in ea reperiri appositam, quo casu non suffi-
cit, vt totus tenor inseratur, sed vlterius requiritur, vt
causæ cognitio præcedat, vel concurrat, quæ si defi-
ciat, gratia in forma communi intelligeretur obtenta.
Ita Paris. Grat. Socin. Dec. Abb. & Rota, quos refe-
ro *in collect. ad cap. cùm dilecta 4. num.13. de confir-
mat. vtili*; & ideo nihil de nouo tribuit, nec reddit 28
actum validum, sed eum relinquit prout antea erat, *cap.
quia diuersitatem, de concess. præbend. cap. examinanda,
de confirmat. vtili*, Rot. *decis.31. n.5. ad fin. part.2. di-
uers. & decis.192. n.2. p.1. recent. & decis.229. n.11. &
decis.405. n.2. part.2. recent.*

Et quatenus adesset clausula, *Ex certa scientia*, vel 29
cum illa intelligeretur concessa confirmatio, adhuc in
hoc casu nihil operaretur ad effectum confirmandi di-
ctam dimissionem nullam, & inualidam, quia non fuit
apposita, cognita iustitiæ dimissionis causa, vt require-
batur. Molin. *de primog. lib.3. c.3. n.12.* Menoch. *cons.1.*

*n.*433. Et quando nulla præcessit causæ cognitio, clausula nihil operatur, Monet. *de commun. vlum. volunt. cap.*7.*n.*122. Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota, tom.* 2.*part.*4.*clauſ.*39.*numer.*9. Durand. *Rota dec.*283.
30 *n.*129. tum quia apposita esset super negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam. Card. Tulch. *pract. conclus. lit.C, concl.*340.*n.*41. Glotit. *respons.*1.*part.*1. *n.*3. Ego *de clausul. vsufreq. clausul.* 59. *num.*38. tum
31 etiam, quia falsò fuit narratum, & pro certo suppositum, quod Capitulum à principio fundationis Ecclesiæ erat in possessione prouidendi simul, & coniunctim cum omnibus Archiepiscopis, etiam Cardinalibus, quæ narratiua à Capitulo nunquam potuit verificari, & super hac iustificatione lis pendebat: vnde clausula illa falsitatem purgare non potuit. Ioseph. Sesse
32 *Aragon. decis.*113.*n.*165. Ego ipse *d.clausul.*59.*n.*43. Nec supplere erroneam, & falsam informationem. Valasc. *consul.*136.*n.*33. Vnde dicitur eam nihil operari quando constat, aliter rem se habere, Ego *clauſ.*59. *num.*40.& 41. Eodem modo clausula, *supplentes*, non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione, Dec. *conſ.*341.*n.*24. *vers. & considerandum est.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota, tom.* 2.*part.*5.*clauſ.* 807.*n.*13. vbi *n.*11. probat non operari nisi in his in quibus Papa est informatus, refero ego ipse *de clauſ. vsufreq. clauſ.*177.*n.*23.

33 Et sic concludo hodie Eminentissimum D. Cardinalem Spinulam bonum ius fouere, ad hoc vt iuxta declarationem sanctæ mem. Vrbani VIII. de anno 1626. in secundo tempore relatam, possit per se ipsum solum absque Capitulo prouidere in sancta Ecclesia Hispalensi Canonicatus portiones integras, & dimidias, exceptis tantùm quatuor mensibus ordinariorum, seu inferiorum collatorum, in quibus tantum simultanea erit ipsius Eminentissimi Domini prouisio cum Capitulo.

34 Sed cùm in Apostolica confirmatione adsit clausula *Sublata*, quodque non possit dari de subreptionis, vel obreptionis vitio, illa iuncta cum hac secunda vim habet claudendi os cuicumque judici, & parti, ex citatis per me *clauſ.*176.*n.*3.& 27. & sic debet priùs peti oris apertio recurrendo ad Sanctissimum in signatura gratiæ, & postquam obtenta fuerit, impugnanda est confirmatio, ex rationibus allatis, & petendum est declarari nullam, & inualidam dictam desistentiam: iterum tamen executio non est retardanda, vt secundùm eam & confirmationem exinde sequutam prouisiones faciendæ; sint debet tamen Eminentissimus D. Cardinalis in qualibet earum, quam fieri contingat, protestari in forma, ne videatur consentire desistentiæ, & confirmationi prædictis, easque approbare.

35 Et quibus omnibus patet resolùtio ad dubia proposita. Et ad primum, an desistentia, & renuntiatio Reuerendissimi D. Cardinalis de Borgia possit præiudicare juri Cardinalium in dicto Archiepiscopatu successorum? Respondeo negatiuè ex dictis *n.*16. Ad secundum, an Capitulum debeat manuteneri in possessione prouidendi simul cum D. Archiepiscopo, si probauerit hanc possessionem? Respondeo manutenendum esse, dum petitur oris apertio, & disputatur de validitate, vel inualiditate desistentiæ, & confirmationis. Ad tertiùm, an scilicet protestatio præcedens desistentiæ facta ab Eminentissimo D. Cardinale de Borgia, vim habeat præseruandi jus dignitatis? Respondeo affirmatiuè, juxta doctrinas adductas *suprà n.*17. Ad quartum, an confirmatio Apostolica facta cum clausulis amplissimis sufficiens videri debeat ad sanandos defectus dictæ desistentiæ, & renuntiationis? Respondeo negatiuè, ex dictis *suprà n.*18. *cum seq.* Ad vltimum respondeo prout *suprà, n.*32. Et ita sentio, salua in omnibus, &c Matriti, die 8. Septembris 1645.

Ciuitatensis Mutationis sexus.

Fœminæ in mares sæpè conuersæ. Hermaphroditus si in virili sexu magis præualet, ad Ordines, & ad maioratum excludentem fœminas, ac ad iudicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis, quæ post emissam professionem in marem conuersa fuerit, statim è monasterio expellenda, & si in virili sexu magis præualeat, debet declarari professionem esse nullam, posseque virilem habitum sumere, & se pro viro gerere.

VOTVM C.

1 *Casus contingentia.*
2 *Mares potius generantur quàm fœminæ ex caloris seminis potentia.*
3 *Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœminæ euadunt.*
4 *Vir à fœmina in quo differat.*
5 *Hermaphroditi quomodo generentur.*
6 *Fœminæ ætate prouectæ ex superueniente calore solent in mares conuerti.*
7 *Sexus mutari non potest ex dæmonis maleficio.*
8 *Spoletana mulier in virum conuersa.*
9 *Fœmina apud Romanos in mares mutata.*
10 *Fœminæ in Italia & Africa in mares mutatæ.*
11 *Salernitanæ sorores duæ in mares mutatæ.*
12 *Smyrnæ & in Syria fœminæ masculo enato membro in viros abierunt.*
13 *Vitrinci puella in virum mutata est.*
14 *Caietæ mulier nupta in virum migrauit.*
15 *Fœmina cum marito filium vnum peperit, & subitò exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generauit.*
16 *Mulier nupta piscatori apud Albornoz filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transiuit nuptias.*
17 *Lusitana Maria Pacheco ex puella adolescens ephebus apparuit.*
18 *Matritis monacha in virum conuersa.*
19 *Benauenti in Hispania vxor cuiusdam rustici in marem conuersa.*
20 *Vbeda monialis in marem conuersa à monasterio expellitur, & vxorem suscipit.*
21 *Auctor Romæ cognouit Doctorem, qui cum esset monialis, & in virum conuersa, à monasterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit.*
22 *Hermaphroditi multi in Hispania.*
23 *Hermaphroditi appellantur, qui vtroque sexu valent, & denominantur à sexu, quo magis præualent.*
24 *Hermaphroditi in virili sexu magis præualentes admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas.*
25 *Iudices, advocati, testes & tabelliones possunt esse hermaphroditi in virili sexu præualentes.*
26 *Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secundùm sexum, in quo magis præualent.*
27 *Ordinari possunt in virili sexu magis præualentes.*
28 *Monialis inquisita de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de monasterio statim expelli.*
29 *Et quando, & quibus præuenientibus, diligen-*

tiis

tiis, & probationibus sit eius professio nulla declaranda.

1 NMonialis à quatuordecim annis professa in Conuentu Passionis oppidi sancti Felicis de los Galegos Ciuitatensis diœcesis, de hoc anno 1644. fuit ob conuersationem & aliquos inhonestos tactus cum alia Moniali in illo monasterio diuulgatum quod viri partes ageret: sed talis famæ occasione, capta informatione per Ordinarium, seu de eius mandato, & per matronam visa dicta Agnete, inuentum fuit illam habere fœmineum sexum naturalem, sed intus illud existere quoddam virile membriolum cum quadam apertura in superiori parte, ex qua videbatur posse humanum semen exire: fuit summo cum iudicio à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes, & in domo consanguineorum deposita; illa modo instat declarari dictam professionem, quam emisit, esse nullam; sed pro veritate consultus ab Illustrissimo & R. D. meo Francisco de Alarcon Episcopo Ciuitatensi, respondendum duxi prout sequitur.

2 Ex eo procedit vir potiùs quàm fœmina in gene-
3 randi actu, quia caloris seminis potentia emittit foras
genitalia, & sic mares generantur, frigidum tamen &
humidum semen genitalia contrahit, & fœminæ toa-
dunt. Hippocr. *lib. de generat. & lib. de aëre, aquis, &*
4 *locis, sect. 14. probl. 4.* Nam vir à fœmina solùm differt
quòd ille genitalia foras emittit, hæc verò intus re-
tinet. Galen. *lib. de dissect. vulua, & lib. de semine, ca-*
pite 5. Ambros. Paræus *lib. 24. capit. 4.* Huarte *lib.*
5 *exam. in genere, capit. 15.* Si verò seminis natura
non ita calens sit vt possit marem generare, nec ita
frigida, vt in fœminam valeat dehiscere, fiunt herma-
phroditi, seu vtroque sexu præditi. Ita Gasp. Bauhin. *de*
hermaphrod. lib. 1. cap. 30. Andr. Laurent. *in histor. anat.*
6 *lib. 7.* Non solùm in vtero matris hæc accidere solent,
sed jam nati infantes, & ad ætatem perfectam perue-
nientes ex superueniente calore solent fœminæ in ma-
res conuerti: sic docent Gasp. Bauhin. *d. lib. 1. cap. 30.*
31. 32. & 34. Andr. Laurent. *d. lib. 7. capite 8.*
Cardan. *lib. 8. variet. rer. capite 43.* Martin. Delr. *dis-*
quisit. magic. lib. 2. quæst. 22. Perez de Lara *in com-*
pendio vitæ hominis, cap. 11. num. 50. Torreblanc. *de*
Magia, lib. 2. cap. 17. Carranza *de legit. partus desi-*
gnat. capite 17. Ioannes Euseb. *p. 1. sua philosophia,*
lib. 1. cap. 17.

7 Id nequaquam ex dæmonis maleficio fieri posse arbitror, qua non solùm homines in alias formas commutare non potest, sed neque sexum, neque quid aliud; nam, vt legitur in Euangelio Matthæi, *art. 5. capillum non valet de albo facere nigrum*, & ex S. August. tradit Fr. Franciscus Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 1. cap. 16. in fine doctrina.*

8 Factos ex muliere viros multos legimus apud diuersos Auctores.

Titus Liu. *histor. lib. 24.* de Spoletana muliera id ipsum refert.

9 Plinius *rerum natural. lib. 4. c. 4.* narrat apud Romanos ex fœminis mares factos, his verbis. Ex fœminis mutari in mares non est fabulosum: inuenimus in annalib. P. Licinio Crasso, & C. Cassio Longino Coss. Dasini puerum factum ex virgine sub parentibus, iussuque aruspicum deportatum in insulam desertam.

10 Aulus Gellius *lib. 9. noctium Atticar. cap. 4.* in Italia & Africa similia contigisse testatur. Licinius Mutianus prodidit visum à se Argis Ariscontem, cui nomé Arescusa fuisset, nupsisse etiam, mox barbam, & virilitatem prouenisse. Eiusdem sortis & Smirnæ puerum à se visum. Et ipse in Africa vidit mutatum in marem die nuptiarum L. Cossicium ciuem Trisditanom, viuebatque dum prodierant hæc.

Fulgos. *lib. 8. exemplorum, cap. 6.* scribit Neapoli re- 11
gnante Ferdinando I. cum Ludouicus Guarna Salernitanus ciuis quinque filias suscepisset, quarum natu majoribus duabus, alteri Franciscæ, Carolæ alteri nomen erat, postquam ad decimumquintum annum peruenerunt, ambabus genitalia membra in marium morem eruperunt, mutatoque habitu pro maribus habitæ sunt, Franciscus, & Carolus nuncupatis.

Plegon *lib. 1. de mirabil. & longæu.* hac de re agens 12
ita ait. Virgo quædam Smirnæ nata, Philotis nomine, cùm matura viro nuptui à parentibus esset tradita, masculino enato membro, in virum abiit, & Leodiceæ, quæ est in Syria, mulier Æteta nomine, etiamnum cum marito degens, è fœmina vir extitit, cui Ætetus nomen fuit, Præside Athenis Macrino, Romæ Consulibus Lucio Lamia, & Æliano vetere.

Michaël Montanus *lib. experimentorum, cap. 21.* testa- 13
tur suo tempore Vitriaci fuisse puellam, nomine Mariam, quæ cum saltaret violentiùs, subitò virilibus erumpentibus in virum mutata est, & ab Episcopo Suessionensi Confirmationis Sacramento nomine Germanus vocari cœpit, eius postea mento barbam natam diu vixisse ad decrepitam vsque ætatem, vxorem tamen duxisse nunquam.

Iouian. Pontan. *in historia Neapolitana*, narrat Caie- 14
tæ mulierem piscatori cuidam annis quatuordecim
nuptam in virum migrasse, & aliam cui nomen Æmilia,
nuptam Antonio Spensæ ciui Ebulano, post annos
nuptiarum duodecim in virum mutatam, soluto ma-
trimonio vxorem duxisse, & liberos procreasse. Addit 15
idem aliam fœminam cùm marito filium vnum pepe-
risset, subitò exorta virilitate, marito relicto, alteram
duxisse, & ex ea liberos generasse. Ex Marcel. Donat.
lib. 6. histor. mirabil. cap. 2. Alan. Copp. *lib. 1. c. 8.* Marul.
l. 1. memorab. cap. 3. Ioan. Euseb. *d. cap. 17.* narrant de 16
alia muliere nupta piscatori apud Albornos, ex quo fi-
lium peperit, sed postea virilem sexum adepta ad alias
cum muliere transiuit nuptias.

Amatus Lusitanus *cent. 2. curat. 39.* narrat quod vi- 17
xit in oppido Esguira Lusitaniæ distante à Conimbrica ciuitate nouem leucis, vir quidam nobilis, cui filia erat nomine Maria Pacheco, quæ cùm esset iam eius ætatis, qua fœminis menstrui flores inchoantur, loco liquidi humoris, erupit ei è locis, vel aliter natum foras prodiit virile membrum, sicque ex puella subitò adolescens ephebus apparuit, cum sexu virilem vestitum, nomenque assumpsit Manuëlis Pachcci. Nauim conscendit in Indiam profectus, rebus fortiter gestis strenui militis existimationem, opesque magnas comparauit. In patriam rediens vxorem nobilem duxit. De illa meminit Antonius Torquemada *lib. 9. Exemplorum*, Fr. Francisc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 1. cap. 16. vers. vixit*, Ego *de iure Eccles. vniuerso, lib. 1. cap. 33. n. 87.*

Petrus Hispal. *lib. 1.* de quadam Francisca versa in marem meminit.

Petrus Peramat. *tract. 2. de regim. pragm. c. 9. fol. 117.* 18
de quadam in marem conuersa Cordubæ, & de alia Matriti monacha mentionem facit.

Fr. Franciscus Maria Guaccius *dict. lib. 1. cap. 28. in* 19
medio, ait quod non procul à Beneuento Hispaniæ vxor cuiusdam rustici fortunæ mediæ, quæ, quòd sterilis esset, minùs à marito benignè habebatur, pertæsa malæ tractationis quadam nocte aufugit, sumpto vestito famuli domestici, sic ornata, virumque mentita variis in locis opera seruili vitam sustentauit, post aliquod tempus, siue quod calor in ea naturalis tam efficax foret, siue quod imaginatio nata & confirmata continuo habitu, & ministerio virili eam efficacitatem nacta sit, certè ipsa se in virum mutatam deprehendit; statuit ergo, quæ diu fuerat vxor,

agere maritum,fœminam sibi matrimonio copulat, diu res latuit,illo non audente cuiquam rem narrare,donec quidam ei prius optimè notus, cernens tam similem esse facie vxori profugæ rustici illius,interrogauit num forsè frater esset talis mulieris? huic rem omnem, vti contigerat narrauit, sic res in lucem venit.

20 Torreblanca *de magia, lib. 2. cap. 17. n. 5.* refert idem de moniali sancti Dominici in ciuitate de Vbeda, oriunda ex oppido de Sabiote, dicta Magdalena Muños,quæ post septem annos professionis suæ ex fœmina in marem conuersa, & monasterio expulsa virilem habitum sumpsit, & non solùm mentum, sed barbæ eruptæ sunt, dictusque fuit Franciscus Muñoz.

21 Ego dum Romæ in Typographia R.Cameræ Apost. prima vice typis mandarem tractatum meum *de officio, & potest. Episcopi*, vnà mecum, & eodem tempore ibidem quidam Doctor in legali scientia non vulgariter doctus librum à se compositum prælo mandabat, qui prius per aliquot annos Monialis extiterat,ac in virum conuersa, monasterio expulsa, Sacerdos & Canonicus factus fuit, sed ille imberbis permansit facie in fœmineam declinante,illum nominare non audeo, cùm passim eius librum præ manibus habeamus.

22 Et ita de his non est dubitandum nam, vt ait Huarte *in d. lib. examin. in gen. cap. 15. I que se ayan buelto mugeres en hombres despues de nacidas, ia no se espanta el vulgo, porque fuera de lo que cuentan por verdad muchos antiguos, es cosa que ha acontecido en España muy pocos años, y lo que muestra la experiencia no admite disputa ni argumentos.*

23 Hi qui vtroque sexu valent Hermaphroditi appellantur, denominantur tamen à sexu, quo magis præualent, *l. quæritur, ff. de statu homin. l. sed est quæsitum, §. hermaphroditus, ff. de liberis, & posthum. l. repetundarum 15. ff. de testib.* Angel. *in sum. verb. hermaphroditus, num. fin.* Torreblanc. *de magia, lib. 2. cap. 17. n. 8.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 106. num. 4.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 11. à num. 3.* quia denominatio sumitur à fortiori, *l. interdum, §. paterfam. ff. de hæred. instit.* & potentior causa attenditur, *l. qui habent, ff. de tutel, cap. 2. de conuers. infidel.* Menes. *in l. transigere, n. 59. de transact.* Si verò hermaphroditi in virili sexu magis
24 præualeant, admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas, & possunt esse judices, arbitri, aduocati, testes, tabelliones,& officia publica exercere, ac matrimonia contrahere. Doctores *in d. l. quæritur, &*
25 *in d. l. repetundarum, & in cap. si testes omnes, 4. q. 2.* Bahin. *d. lib. 1. cap. 40.* Carranza *d. cap. 17. n. 68.* Thom. Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 106.* Sed si neuter sexus
26 præualeat alteri, licèt in sexu à se electo possint matrimonium contrahere, non tamen poterunt Religionem ingredi, ex quo æquè sint fœminæ, ac viri, quia licèt in quantum viri sunt capaces Religionis Monachorum, remanent tamen,qua fœminæ,incapaces. Nauar. *cons. 8. num. 3. de ætate, & qual. & cons. 47. num. 3. de Regular.* Henriq. *in sum. lib. 4. de irregul. cap. 8. num. 6.* Sanch. *d. lib. 7. de matrim. disput. 106. num. 3.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 11. num. 51.* vbi *in vers. ex eadem*, post Turrecr. & Sanch. resoluit quod ad Ordines non admittuntur qui æquè sunt masculi & fœminæ.

27 Et quod ex eadem ratione in virili sexu magis præualentes ordinari possint,docent glos. *verb. testimonium; in d. cap. testes*, vbi Præpos. & Turrecrem. Syluest. *verb. hermaphroditus*, Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 6. & in commento lit. X*, Vgolin. *de irregul. cap. 48. §. 1. n. 3.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 8. num. 24.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 3.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. à princ.* quos refero *d. tract. de jure Eccles. lib. 1. cap. 33. num. 86. & de officio, & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 20. n. 26.* vbi nouè citaui Sanch. *in consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 31.* Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 1. p. 4. cap. 2.*

Ex quibus patet responsio ad dubium propositum, 28
cuius resolutio vt meliùs percipiatur, eam in duas partes diuidendam duxi: vel quæritur,an fuerit ritè & rectè à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes propter periculũ incontinentiæ, dum constitit de aliquibus tactibus, & actibus impudicis,& de solicitatione ad eos per illam facta cum illo membriolo, licèt occulto: & respondeo hoc non solùm licuisse,sed fieri debuisse,prout factum fuit, dummodo tamen habitu retento in domo consanguineorum, vel honestarum mulierum deponatur, nec inde exire nisi ad Ecclesiam cum eisdem associata permittatur, interim dum informatione capta, & hinc inde examinatis aliquibus Monialibus, & facta per matronas experientia, declaretur eam in virili sexu præualere:vel denique quæritur,an constito de tali experientia, & declaratione juridicè facta ad effectum 29
nullitatis professionis emissæ, debeat pronuntiari professionem esse nullam, dictamque Agnetem minimè teneri ad vota solemnia Religionis, nec eidem in aliquo obligatam esse, posseque ea efficere, quæ numeris duobus præcedentibus in virili sexu magis præualentes agere posse monui. Si verò membriolum illud nec foras exeat, nec sit aptum ad generandum, nec impediat quin præualeat fœmineus sexus, existimo debere permanere in eo statu,in quo modò reperitur,quia propter periculum non est introducenda in illud Passionis, nec in aliud Monialium monasterium; nisi ætate senescente ostenderit vitæ exemplo emendatam esse; Item nec valet ad statum sæcularem conuolare, matrimonium contrahendo, aut ad Sacerdotium se promoueri faciendo, quia non constat illam in virili sexu,vt requiritur, præualere, & ita sentio sub censura.

Toletana Successionis.

Episcopus Regularis inter viuos tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus sæcularis,qui potest donare etiam non modicè, & in prophanos vsus. Episcopus in infirmitate quando possit donare, & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et quid ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus titularis cedens, vel renuntians, cui acquirat, & per eius obitum quis ab intestato in eius bonis succedere valeat.

VOTVM CI.

1 *Bona à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum vtilitatem conuertenda sunt.*
2 *Fructus Episcopatus vacationis tempore obuenientes futuro debent successori fideliter reseruari.*
3 *Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis, vt spolia ad Cameram Apostolicam spectant.*
4 *Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur Dominus suorum reddituum Episcopalium.*
5 *Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu testamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Ecclesiam spectant.*
6 *Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium,*

nium & preprietatem non habet.

7 *Episcopus Regularis potest liberè disteasare bona ex Episcopatu acquisita in omnem vsum alias sibi aon prohibitum.*

8 *Monachus factas Episcopus recaperat ius succedendi.*

9 *Religionis beneficiarius, aat Episcopus tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopue saecularis.*

10 Cap. cùm olim, §. ptæterea, de priuileg. *declaratur.*

11 *Episcopum Regularem modicè iater viaos, non antem immodicè donare posse què teneant.*

12 *Dominium rei emptu per Pralatam ex fructibus intuitu Ecclesia acquisitis, irreuocabiliter ipsi Ecclesia acquiritur.*

13 *Bona ab Episcopo relicta si occupentur per haredes Pralati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actioae furti.*

14 *Episcopus Regularis in vitu tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis; quàm amplè potest licitè Episcopus saecularis.*

15 *Episcopus saecularis potest in vita donare etiam aon modicè, & ia profaaos vsue.*

16 *Episcopue donaue reseruate sibi vsufructa donec viuat, inualidè donat.*

17 *Donatio facta ab Episcopo Regulari ad pios vsue sine dubio valet.*

18 *Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, & in extremis constitutue.*

19 *Febricula quedam etiam intermittens sufficit vt quis dicatur in infirmitate coastitutus.*

20 *Infirmus ille dicitur, cui infirmitae impedimento est ad ageadam aliqnam actionem.*

21 *Infirmitatis de principio si constiterit, prasumitur quod fuerit continuata vsque ad mortem.*

22 *Moribundus quis dicitur quaado est in eo stata quo de eius salute desperetur.*

23 *Pralatus in infirmitate aquiparatur vsurario.*

24 *Donatio facta per Episcopum iu infirmitate prasumitur facta in fraudem legis cum testari prohibiteis.*

25 *Factum à Prelato tempore infirmitatis mònasterio non praiudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit.*

26 *Vxor habens facultatem alienandi pro suo beneplacito, si alienet tempere, quo morti erat propinqua, prasumitur per fraudem alienare.*

27 *Legitimatio facta in articulo mortis prasumitur ia fraudem substituti.*

28 *Religionem ingrediens tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum.*

29 *Emancipatio factu à patre tempere infirmitatis, prasumitur fraudulenta.*

30 *Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab agroto, sene, valetudinario non valet.*

31 *Donationes facta per Episcopos in infirmitate constitutos aulla sunt, & contrarium qui tenuerint, num.* 32.

33 *Donationes factas per Episcopos ante* 40. *dies proximos eorum morti anaallat Pius IV.*

34 *Episcopus saecularis & Regularis potest ia agritudiae donare ad pias causas.*

35 *Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia liceatiam à Poatifice obtinere debet, & de quibus impedimentis.*

36 *Donare ex causa remotionis potest Episcopus per vltima voluntatis actum, dummodo donatio seruitiis correspondeat.*

37 *Donationes remuneratiua, qua fiunt ratione prastiti obsequij, pro quo actio non competit, iu nihilo à gratuitis differant.*

38 *Renunciatione aoa egent obsequia debita prastita alicuè ob eius merita.*

39 *Donatio vasallo, vel militè ob seruitia in officio prastita, à Rege concessa, ex causa lucratiua, & noa onerosa facta dicitur.*

40 *Episcopus Regularis titularis cui acquirat, ostenditur.*

41 *Episcopus qui renuntiauit Episcopatui, & ad Religionem reuertit, cui acquirat, ostenditur.*

42 *Matrimonium si diuortio separatum sit, successio locum non habet.*

43 *Bona Episcopi translati, cedentis, vel renunciaatis spectant ad Ecclesiam ex qua illa desumpsit.*

44 *Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regula sua Religionis, nec tenetur ad Monasterium redire.*

45 L. 1. ff. vnde vir & vxor, *intelligitur.*

46 *Vxor, qua à marito propter sauitias diuertit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibue.*

BOna à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum 1
vtilitatem conuertenda sunt, fructus verò vacatio-
nis tempore obuenientes futuro debent successori fi-
deliter teseruari, iuxta quam distinctionem, & loquen- 2
di modum singula singulis teferendo loquontur, &
intelligi debent text. *in c. quia sapè* 40. *de elect. lib.* 6.
*c. prasenti, de offic. Ordin. eod. lib. Clem. statuimus, de
elect.* In indiuiduo ptiores duos textus exponit Nauar.
de spoliis cleric. §. 10. *num.* 1. *&* 2. *pag. mihi* 546. *cum
seqq.* inter diuetsos tractatus de spoliis, conducunt quæ
Surd. *cons.* 333. *n.* 23. *lib.* 3. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1.
verb. beneficia, §. *ad sexeum, vers. quoad secundam
partem*, Nicol. Garc. *de benef. p.* 2. *cap.* 1. *n.* 89. Ego ipse
de officio, & potest. Episcopi, p. 3. *alleg.* 114. *num.* 8. In 3
Italia tamen, Hispania, & alibi huic iuri derogatum est
per Bullam Pauli III. *incip. Romani Pont. prouidentia,
de anno* 1541. & alias subsequentes Constitutio-
nes Iulij III. Pauli IV. Pij V. & aliorum Summo-
rum Pontificum, quia ea bona Cameræ Apost. Ro-
manæ Ecclesiæ applicari iusserunt, & ad hoc Con-
seruatores primùm, & deinde speciales Collectores
in singulis Prouinciis constituerunt, de quibus, & ea-
rum iure Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *ex n.* 26. plu-
res per Cened. *ad Decretal. collect.* 12. *n.* 3. Cabed. *Lusit.
decis.* 8. *p.* 1. Pereira *decis.* 95. P. Molin. *de instit. tract.* 2.
disp. 147. *num.* 10. 12. *&* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.
glos.* 51. *n.* 72. vbi ait quod in Hispania ex solis bonis,
& personis Episcoporum causatur spolium, Nicol.
Garc. *de benefic. p.* 2. *c.* 1. *n.* 16. *& p.* 5. *cap.* 2. *n.* 596. Nau.
de spoliis, §. 10. *&* 14.

Vnde quicquid Episcopus Regularis acquirit in- 4
tuitu Episcopatus, Ecclesiæ Episcopali de iure acqui-
rit; nam quoad istam acquisitionem censetur Cathe-
dralis ipsius Ecclesia loco Conuentus subrogata; non
enim eximitur à paupertatis voto, nec efficitur domi-
nus suorum redituum Episcopalium, *cap. statuimus*
18. *quast.* 1. *c. cùm olim, el* 2. §. *praterea, de priuil.* vbi
Soccin. *n.* 14. ibi: *Duodecimò nota, quod quidquid acquirit Monachus, vel Religiosus, seu Canonicus Regularis post promotionem ad Episcopatum, vel ad aliam dignitatem, Pralaturam, vel Ecclesiam, acquirit Ecclesia, ad quam promotus est*, &c. & *num.* 17. ibi: *Decimoquartò nota, quod licèt Monachus fiat Episcopus, per hoc non habilitatur ad habendum proprium, & ad disponendum ad libitum de proprietate acquisitorum: remanent ergo substantialia regula, licèt in quibusdam concernentibus solemnitatem, vel subiectionem absoluatur*, &c. Anchar. ibidem *num.* 7. Tapia

in Amb. Ingressi , verbo sua , cap. 6. num.85. vers. Et huiusmodi differentia ea est ratio , quod Monachus Episcopus factus non absoluitur à tribus substantialibus regula , & sic non recuperat libertatem disponendi , & proprium habendi , quia per votum factus est inhabilis, Sarmient. *de redditibus, part. 1. defensor. num. 11. & 13.* Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 2. quast. 58. art. 6. tom. 3. quast. 69. art. 4. ad fin.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 18.* Alt. Molin. *de Instit. disput.* 140. Redoan. *de spol. Eccles. quast. 3. § & ex his, n. 13. pag.* 193. Menoch. *de arbitrar. lib. 5. casu 436. num. 32.* Franc. de Sousa *de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos , à n.* 10. Sanch. *in pracepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 6. numero* 8. Castro *in opere morali, tom. 7. tract. 6. disput. 2. puncto 9. num. 1. cum seqq.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 2. disp. 21. quast.* 17. Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. num.* 29. vbi probat , quod acquirens bona ab Episcopo Regulari , tenetur ea Ecclesiæ restituere, quia Episcopus alienando peccauit contra iustitiam. Mart. *de success. legali, part. 4. quast. 1. art. 4. numero 13, pag. 20.* Barth. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 6. q. 190. & lib. 8. q. 52. & 63.* Aloys. Ricc. *decis. 340. num. 10. part. 4.* Cruz *de statu Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 4. conclus. 2. fol. 5.* Ego *d. alleg. 214. n. 18. & 19. & in collect. ad cap. statutum, num. 13.*

Et in aliis bonis patrimonialibus ipsius Episcopi Regularis, seu industria, legato, seu testamento alterius acquisitis, quod Ecclesiæ acquirantur , sicut Conuentui acquirerentur si ibi Monachus simplex in eo esset, agnoscunt Bald. *in Auth. licentiam , num. 1. ad fin. C. de Episcop. & cleric.* Barthol à S. Fausto *d. lib. 8. q. 53. & 63.* Alex. Trentacinq. *cons. 28. lib. 2.* vbi de hæreditate in qua successit Monachus Episcopus effectus, quod acquiratur Ecclesiæ , Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 3. quast. 69. art. 4. in fin.* Mart. *de iurisdict. p. 4. casu 24. num. 5. cum seqq.* vbi id extendit ad quæsita per Episcopum Regularem ex stipendiis, & salariis Principum, Gabr. Pereira *decis. 75. num. 2.* Sanch. *d. lib. 6. c. 6. num.* 8. vbi benè inquit cum D. Thom. quod Ecclesia subrogatur in locum monasterij, & quemadmodum respectu monasterij non est distinctio inter prædicta bona, sed omnia indistinctè cuiuscumque qualitatis sint , per Religionem ante promotionem transferuntur , ita & post promotionem quoad Ecclesiam, quam refert vt Prælatus. Ego *d. alleg. 114. numero 20. & 28.*

6 Cùm ergo Episcopus Regularis bonorum , seu fructuum dominium & proprietatem non habeat , inde sequitur quod de eis disponere non valeat , quia esset auferre Ecclesiæ suæ dominium iam quæsitum , quod Episcopo huiusmodi nullatenus permissum est. Ita Ioan. Andr. *in d. cap. cùm olim , num. 8. ad fin.* Butr. *n. 25.* Socin. *num. 17.* Abb. *num. 8.* Zabarel. *n. 5. vers. oppono sextò , & in cap. fin. de pecul. cleric. n. 15.* Capic. *decis. 200. num. 8. vsque ad fin.* Marc. Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. quast. 264. numero 2. ad med.* Thoro *in compendio decis. part. 2. verb. bona empta per Episcopum , pag. 49.* Gabr. Pereira *Lusitan. decis. 75. numero 3.* ibi : *Ex quo nascitur , quod cùm Monachus Episcopus habeatur loco instrumenti , quo Ecclesia acquirit , de acquisitis non disponit , quia non sua , nec inter viuos , neque in vltima voluntate : & quod non solum habeat locum in dispositionibus ad profana, verùm nec etiam ad pia ,* Carol. Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. sua , cap. 6. n. 85.*

7 Sed verior & receptior sententia tenet quod Religiosus factus Episcopus ex vi tituli Episcopatus in vita potest liberè dispensare talia bona in omnem vsum alias sibi non prohibitum ; in hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus Regularis Sæculari. Ita Nau. *in tract. de redditibus Ecclesiast. quast. 1. monit. 8. numero 2. & cons. 6. & 7. num. 1. de donat. & in propugn. apologia, §. 13. n. 12.* Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 2. quast. 58. art. 8.* P. Molin. *d. tract. 2. disput. 140. vers. quod Religiosus, & vers. quando professus,* Franc. de Sousa *d. tractat. n. 16.* Suar. *d. tom. 4. de Religion. lib. 3. c. 16. à n. 28.* Greg. XV. *decis. 401. num. 7.* ibi : *Neque obstat , quod simus in Episcopo Regulari , quia Regularis effectus Episcopus facit fructus suos in vita , & de eis disponere potest non minus , quàm sacularis , &c.* Molfes. *cons. 1. à n. 6.* vbi *n. 35.* respondet : *Monachus factus* 8
Episcopus recuperat ius succedendi , vt dixi suprà , numer. 25. ex quo censetur absolutus à voto paupertatis, & habilitatus ad habendum proprium , & ad disponendum tanquam clericus de bonis suis , vt ex doctrina Card. communi consensu recepta, in Clemens. 2. §. sed & tales, de vita, & honest. cleric. probarunt etiam Nauar. *comment. 2. de Regul. num. 10.* Sot. *lib. 10. de Instit. & iure, quast. 5. art. 7.* Azor. *parte 1. moral. lib. 12. cap. 7. quast. 2. vers. mihi, & dixi in tractat. de contract. tit. 2. de domin. Prolat. & consequenter motiuum non subsistit ,* &c. Ego *d. allegat. 114. num. 22.* ibi : *In vita ta-* 9
men Religiosus beneficiarius , aut Episcopus tam amplè potest disponere , quam amplè potest Episcopus sacularis , &c.

10 Non obstat *d. cap. cùm olim, in §. praterea,* ibi : *Quod monasterio dederat ;* quia illud verbum *dederat* , generale est, comprehendens dispositionem testamentariam, & inter viuos, licèt gloss. *ibi verb. dederat* , de donatione inter viuos intelligat ; nec aliquid adducit Gabr. Pereira *citato loco* , quod nos inducat ad suam opinionem sequendam, nec Auctores , quos refert, illam probant ; nam Bald. *in Auth. licentiam , Cod. de Episcop. & cleric. n. 3.* quoad facultatem testandi differentiam facit inter Episcopum sæcularem , & Regularem, & de eodem testandi actu loquitur Ias. *in d. Auth. Ingressi, n. 13. & 14.* & Couar. *in cap. 1. de testament. num. 18. ad fin.* Et de testamento simplicis Religiosi agunt Abb. *in rubr. de testam. ad fin.* & Bursat. *cons. 75. num. 23. lib. 1.*

Sed quæstio est, an Episcopus Regularis inter viuos 11
donationem cuiuscunque quantitatis, seu modicæ tantùm facere valeat ? Et quod ratione administrationis possit modicè donare , non verò immodicè , tenent Ioan. Andr. *in d. cap. cùm olim, num. 8. ad fin.* vbi dicit quod in hoc textu ideò non tenuit donatio , quia fuit enormis. Abb. *ibidem, num. 8. vers. octauò nota, ex eodem verbo* , vbi ait Episcopum non posse magnam donationem facere, & repetit *num. 15.* Anton. de Butrio *num. 25.* ibi : *Et ideò dicit quod ideò non tenuit donatio hic quia fuit enormis ,* &c. & ibi : *Sed Pralatus potest aliqua modica donare, non verò magna ,* &c. Socin. *numer. 18.* ibi : *Decimoquintò nota ex eodem verbo praterea , quod Episcopus non potest facere magnam donationem:* & iterum *num. 50. & 51.* Dominic. *in cap. Ioannes, 12. quast. 5. à num. 1.* & ibi Turrecrem. *à n. 2.* Zabarel. *in cap. fin. de pecul. cleric. num. 15.* Carol. de Tapia *in d. Auth. ingressi, verb. sua, cap. 6. num. 90.* ibi : *Quod tamen intelligendum est de modicis , secundùm communem Doctorum interpretationem in d. cap. cùm olim , de priuileg. vbi nec magna donatio in aliam Ecclesiam permittitur ,* &c. Capic. & Gabr. Pereira *citatis locis,* Pott. *cons. 204. num. 14. vers. non obstat,* vbi quod modica donatio sustinetur, non autem immodica. Marc. Anton. Genuens. *in practica Eccles. quast. 264. princ.* disputat hanc quæstionem constituendo differentiam inter Episcopum Regularem, & sæcularem, & resoluit quod Regularis non potest de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare. Gabr. Pereiram sequitur Britus *de locato, p. 1. rubr. §. 4. sub n. 11. pag. 56.* vbi resoluit Monachos Episcopos factos ex rei natura , & propter paupertatis votum, nec in vita, nec in morte posse magnas

faceta

facere donationes, ſed potiùs tantùm modicas, & pie-
tatis intuitu, Franc. de Soſa *d. tract. de la obligacion
conque quedan los Religioſos Obiſpos, num.27.*

12 Ratio eſt, quia ſecundum citatos Doctores, Epiſco-
pus Regularis non eximitur à paupertatis voto, pro-
indeque bonorum Epiſcopatus dominium, ſeu pro-
prietatem non habet, cùm ipſo iure acquiratur Eccle-
ſiæ, *cap. inquirendum, cap. ſanè, de pecul. cleric* Vnde
dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus in-
tuitu Eccleſiæ acquiſitis, irreuocabiliter ipſi Eccleſiæ
acquiritur. Sum. Angel. *verb. emptio, §. 12. pag. mihi* 405.
ibi: *Quod adeo eſt verum, quod ſi clericus habens pecu-
niam de prabenda emerit pradium, amplius non poterit
illud dare intuitu pietatis, licèt pecuniam potuiſſet dare,
quia ſtatim pradium fit Eccleſia, ſiue emerit nomine
Eccleſia, ſiue ſuo, ſiue alieno.* Bald. *conſ.* 198. *Hac mate-
ria altioris eſt inquiſitionis, num.1. lib. 1.* vbi nuncupa-
tim agit de Epiſcopo Regulari, quod ſiue emat nomi-
ne proprio, vel nomine Eccleſiæ, acquiritur dominium
rei emptæ irreuocabiliter, Abb. *num. 1. & 5. in cap. in-
quirendum, & in cap. fin. num. 5. verſ. nam quemadmo-
dum, de pecul. cler. & in c. relatum, el 2. num. 3. de
teſtament. & conſ. 94. in princ. verſ. ſi verò dictum pala-
tium, lib. 2.* Barbat. *conſ. 39. num. 6. volum. 4.* Sarmient.
de reddit. Eccleſiaſt. part. 3. cap. 2. in princip. Redoan.
*de ſpoliis, quæſt. 3. §. ſed in contrarium, num. 26 verſ. vn-
de deducta portione, & num. 28. cum ſeqq.* Viuian. *opi-
nion. 101. n. 5.* vbi quod emptum per Prælatum acqui-
ritur Eccleſiæ, Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſ. tom. 3. reſo-
13 lut. 433. num. 4. cum ſeqq.* vbi ex Ioan. Andr. & aliis
probat, quod ſi mortuo Prælato bona ab eo relicta oc-
cupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Eccleſia
tanquam domina agit actione furti, vel bonorum ra-
ptorum, rei vendicatione, vel aliis actionibus domino
competentibus, quia Eccleſia dicta bona vendicat, non
tanquam hæres, ſed tanquam domina, Bellam. *in cap.
cum venerabilis, de except. à num. 51.* vbi *num.* 60. ſic
ait: *Ex quo infertur, quod licèt Pralatus nec furtum,
nec ſacrilegium committat fructus ſuos vendendo, vel do-
nando, quia ſui ſunt, tamen quia poſſeſſiones inde empta
Eccleſia acquiſita ſunt, ſi eas alienet in parentes, fur-
tum, ſeu ſacrilegium videtur committere, & ſi ſub alie-
no nomine emat eas, vel ſub illo colore eas in aliam
transferat, furto & ſacrilegio fraudem addit.* Idem Bar-
bat. & latè *in d. cap. inquirendum, num. 4.* Vaſquez *in
tract. de redditibus Eccleſiaſt cap. 1. §. 3. dub. 1. num. 55.
cum ſeqq.* vbi quod dominium rei emptæ per Epiſco-
pum de redditibus Eccleſiæ, acquiritur Eccleſiæ, &
quod in præiudicium ipſius non poteſt illam alienare.
Ego *d. alleg. 114. num.* 17. vbi empta ab Epiſcopo ex
fructibus, vel pecunia Epiſcopatus, debent remanere
penes Eccleſiam.

14 Verùm licèt ſupradicta opinio, attento iuris rigore
in Epiſcopo Regulari vera ſit, & defendi poſſit, nihilo-
minus contraria verior eſt, & à modernis receptior, &
in praxi admittenda, quod ſcilicet Epiſcopus Regula-
ris in vita tam amplè poteſt diſponere de bonis intui-
tu Epiſcopatus acquiſitis, quàm amplè poteſt licitè
Epiſcopus ſæcularis. Ita Nauar. Fr. Emman. Anaſtaſ.
Germon. vterque Molina, Leſſ. & alij, quos refero *d.
alleg. 114. n. 22.* Lezana *in ſum. qq. Regul. tom. 1. cap. 17.
n. 6.* Mar. Cutel. *in tract. de donat. tom. 1. tract. 1. diſc. 2.
part. 3. n. 136.* Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. n. 91.*
Diana *moral. reſolut. part. 5. tract. 2. reſol. 64. verſ. notan-
dum,* Alphonſ. de Leone *de offic. Capell. quæſt. 4. in prin-
cip. num. 6.* Molfeſ. *d. conſ. 1. ex num.* 18. Rota *coram
Gregor. XV. deciſ. 401. à num. 7. & p. 1. diuerſ. deciſ. 772.
num. 4.*

15 Epiſcopus namque ſæcularis poteſt in vita donare
etiam non modicè, & in profanos vſus. Solorzan. *de
gubernation. Indiar. lib. 3. cap. 10. num. 26.* P. Molin. *de
Inſtit. tract. 2. diſp. 148. n. 3.* quem ſequutus fui *d. al-
leg. 114. n. 32. & 33.* & alt. Molin. *de primogen. lib. 1.
cap. 10. n. 34.* dicit ita communiter obſeruari, ibi: *Sic-
que quotidie in forenſibus controuerſiis obſeruari ſoli-
tum eſt; nunquam enim vidimus ab Eccleſia, vel pau-
peribus peti id, quod à Pralatis in vſus profanos in
vita conſumptum eſt, & in his qua ab eiſdem Pralatis
conſanguineis ſuis, vel aliis in vita donata fuerunt;
ſemper enim vidimus contra Cameram Apoſtol. pro-
nunciatum, quoties hac in controuerſiam deducta
ſunt,* &c.

Dummodo tamen bona, eorumque poſſeſſio ſtatim 16
dimittantur, nullo ad fauorem Epiſcopi donantis reſer-
uato vſufructu, donans enim cum tali reſeruatione, di-
citur donare poſt mortem, qua ſequuta ſumit effe-
ctum talis donatio, ideo non poteſt fieri per Prælatum,
iuxta *l. 2. §. ſi pecuniam, ff. de donat.* Port. *conſ.* 104. Ro-
man. *conſ. 26. in princ.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap. 854. n. 64.* Greg. XV. *deciſ. 401. num. 17.* vbi refert
quoddam Breue Clementis VIII. inualidare do-
nationes factas in vita, reſeruato vſufructu Epiſ-
copo donanti, quod inuenire non potui. Ex his ergo
patet, veriſſimam eſſe reſolutionem Briti *de locato, p. 1.
rub. §. 4. num. 15. in fine,* donationes ab Epiſcopis factas
dum viuunt, quæ incœperunt à promiſſione, nec fue-
runt effectum ſortitæ, validas non eſſe, quia cùm ſola
ſuperſit, & naſcatur perſonalis actio, iuſque & domi-
nium Epiſcopi dantis reſoluatur ipſius morte, ſucceſ-
ſor non tenebitur, cùm hæres non ſit in quem ſolùm
tranſit eadem perſonalis actio, *l. in omne, ff. de acquir.
poſſeſſ. l. cum hæres, ff. de diuerſ. temp. præſcript.*

Quod abſque vlla difficultate procedit quando dona- 17
tio fit ab Epiſcopo etiam Regulari ad pios vſus, &
pauperum ſuſtentationem, ſeu orphanorum educatio-
nem, ex Nau. *de redditib. Eccleſ. q. 1. mon. 34. & in apo-
log. num. 82. & conſ. 4. d. donat.* P. Molin. *d. tract. 2.
diſp. 148. n. 6.*

Tota verò difficultas verſatur circa eam quæſtionem 18
reſoluendam, an Epiſcopus in infirmitate conſtitutus,
poſſit donare, & quando dicatur talis? In primis, an &
quando infirmus ſit, & in extremis conſtitutus, medi-
cis tanquam in arte peritis ſtandum eſt, per *l. ſemel, C.
de re milit. lib. 12.* Bart. *in l. quæſitum, num. 6. verſ. ſed
qualiter, ff. de re iud.* Turret. *conſ. 15. n. 4. verſ. acce-
dat medicorum aſſertio,* Rip. *de actu in articulo mortis,
cap. 61. num. 1. verſ. primò igitur medicis ſtandum eſt,*
Andr. Georg. *alleg. 22. n.* 59. Quælibet namque fe- 19
bricula, vel quartana ſufficit, vt quis dicatur in infir-
mitate conſtitutus, vt dicit Rebuff. *in praxi benefic.
ſuper regul. Cancell. de infirmis, gloſſ. 2. num. 5.* vbi *n. 6.*
id extendit etiamſi febris ſit continens, ſiue intermit-
tens, ſiue interpolata, *& num. 8.* ampliat ad recidden-
tem, quia adhuc dicitur infirmus. Mandoſ. *ſuper reg. l.
19. Cancell. q. . n. 8.* vbi dicit infirmum eum eſſe, cui 20
infirmitas impedimento eſt ad agendam aliquam
actionem. Giurb. *ad conſuet. Meſſanenſ. c. 2. gloſſ. 5. n. 2.
& 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 28. verſ. dubitat
aliquis amplius.* Nam conſtando de principio infirmi- 21
tatis, præſumitur quod fuerit continuata vſque ad
mortem, Abb. *in cap. cùm inter, num. 7. de elect.* Ale-
xand. *in l. furioſo, num. 3. ad fin. C. qui teſtam. facere poſ.*
Maſcard. *de probat. concl. 897. num. 1.* Decian. *reſp. 14.
n. 35. vol. 3.* & quod fuerit mortuus ex eadem infirmi-
tate, niſi probetur aliam ſuperueniſſe peioris qualitatis,
Coch. *ad reg. Cancellar. de infirmis, num. 24. cum ſeqq.*
Quando autem dicatur quis moribundus, & in extre- 22
mis conſtitutus, vide Georg. *d. alleg. 22. n. 18.* Giurba
d. gloſſ. 4. n. 5. vbi ait tunc dici talem, quando in eo ſta-
tu fuerit, quod de eius ſalute deſperetur.

In principali quæſtione securè teneo, Epiſcopum in 23
infirmitate conſtitutum donare non poſſe, per *cap. ad*

hac

hac, de testam. Ratio est, quia Prælatus in infirmitate æquiparatur vsurario, gloss. solemnis *in c. præsenti, de officio Ord n.in 6.* Visil.ad Afflict.*dec.*168.*num.*6.*vers. quando talis confessio*, Redoan.*de spol.quæst.*3.§.*stanti-*
24 *bus istis repugnantiis, n.* 9.*pag. mih.*107. Tum etiam, quia in fraudem legis prohibentis eum testari, censetur facta donatio, cùm facilè Episcopus de bonis per Ecclesiam quæsitis, & de quibus per vltimam voluntatem disponere non potest, moriens iam se donare pronuntiaret, argum. *l.si filia, ff.de diuort.* & *leg.filia mea, ff. solato matr.* quibus probatur præsumi fraude illum misisse repudium vxori mortis tempore, qui viuens mittere potuit.

25 Tum etiam, quia factum à quolibet Prælato tempore infirmitatis monasterio non præiudicat, si ille ea ea infirmitate mortuus sit. Afflict.*dec.*168. Laurent.*Auenion.dec.*117. Carol.de Grassis *except.*25.*n.*74. & 76. Costa *de retrotract. capite* 8. *casu* 19. *numero* 15. Ripa *de actis in articulo mortis, cap.* 49. Amat. *lib.* 1. *var. cap.*19. *num.*1. Aloys. Riccius *decis.*164. *num.*3. & 4.*p.*4.

26 Quod comprobatur multis similibus, vt in casu, de quo consuluit Bald. *cons.* 33. *n.*3. & 4. *lib.*1. de vxore debente facultatem alienandi pro suo beneplacito, quod præsumatur fraus, si alienatio fiat tempore, quo morti erat propinqua. Ruin.*cons.*163.*num.*4.*lib.*3. qui loquitur in eisdem terminis, Greg.*d.alleg.*22.*post num.*12.*vsque ad* 19. vbi latè probat in terminis Constit. Neapol. quæ reseruat agnatis certa bona, nisi alienentur ab agnato in vita, alienationem fuisse fraudulentam ex hoc quod facta fuerit per ægrotum in extremis laborantem.

27 Sic legitimatio facta in articulo mortis, præsumitur in fraudem substituti, & ideo non valet. Menoch. *de præsumpt.lib.*4 *præs.*83.*n.*78. & *lib.*6.*præs.*8. Fusar. *de substit. q.*308. *n.*175.

28 Sic ingrediens Religionem tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum, Menoch. *d. præs.* 83. *n.*76. Et monasterium non succedit professo in articulo mortis, Aloys. Ricc.*in praxi, tom.* 2. *resol.*493.*n.*10.*ad fin.*

29 Sic emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præsumitur fraudulenta, vt ab hæreditate filiam excludat. Anchar. *cons.*410.

30 Et permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto sene valetudinario non valet, Oldrad. *cons.* 324.*n.*6.*vers.quintò renunciatio*, Crauet.*cons.*82.*num.*3. Aloys. Ricc. *tom.*2. *resol.*465.*per tot.* & *resol.*480. *numero* 2.

31 Ex quibus elicitur nostram sententiam, quod scilicet donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sint, verissimam esse, quam tenent Sarmient. *de redditib. Eccles.p.*4.*c.*4. *n.*6. Carol. Tapia *in d.verb.sua, c.*6.*n.*91. Aloys. Ricc. *d.dec.*164.*n.*3. *p.*4. Ab. Anchar. Imol. Cou. & Rot. quos sequutus fui *alleg.*114.*n.*35.

32 Quamvis secus existimauerint Molin. *de primog. lib.*2.*c.*10. *n.*40. vbi intelligit suam opinionem nullam interueniente fraude, & concludit *n.*41. his verbis: *Idque apud suprema Tribunalia sic interdum receptum, atque intellectum vidimus, quamuis enim Camera Apostol. sæpius infringere similes donationes à Prælatis ægrotantibus factas cauerit, nunquam hucusque in eius fauorem pronunciatam fuisse audiuimus, tametsi propter opinionum varietatem propè semper lites huiusmodi concordia componi soleant*, &c. alt. Molin. Theolog. *disp.*148.*n.*5. Vasquez *in opuscul. de redditib. cap.*1.§.3. *n.*70. & 71. nisi eorum resolutio intelligenda veniat casu, quo donator sit fide dignus, & iuramento testetur eam donationem non ficto, sed animo vero facere, vt satisfaciat obligationi, qua tenetur, & non sit eximiæ quantitatis, ea his quæ tradit Nau.*de reddit. q.*1.*monit.*35. *ad fin.*

Vel eo casu, quo donatio facta sit ante quadraginta 33
dies proximos morti ipsius Episcopi, cùm videantur quæcumque donationes intra hoc tempus factæ nullas, & inualidas declarari à Pio IV. in quodam Motu proprio *sub Dat.* 20. *Iunij* 1560. eo quòd intra illud temporis spatium fraudem posse versari suspicatur, cui Pontifex ille obuiare solum intendit, vt videre est ibi: *Talibus fraudibus per nostræ solicitudinis curam quantum cum Domino possumus obuiare, & in præmissis opportunè prouidere volentes*, &c. Ergo à contrario sensu donatio per quadraginta dies ante mortem Prælati animo sincero, & non fraude facta, valida debet censeri; nam inclusio vnius est exclusio alterius temporis, ex iuribus vulgaribus.

Et in omni euentu Episcopum, siue sæcularem clericum, siue Regularem, posse in ægritudine constitutum 34
donare ad pias causas, resoluit P. Molin. *tract.*2. *disp.* 148.*n.*5. per hæc verba: *Quarta conclusio. Si Prælatus in eo morbo constitutus, ex quo è vita decessit, pias aliquas donationes inter viuos de eiusmodi bonis effecit, etiamsi illæ magnæ sint quantitatis, non solum laudabiliter sunt factæ, validæque sunt in foro conscientiæ, sed etiam in exteriori.* Nau. *in apolog.q.*1.*monitu* 81. & 82. Molin. *d.c.citato, n.* 24. & alij quos referunt: *Probatur, quoniam ad eum pertinet administratio, & dispositio inter viuos de redditibus sui Episcopatus cum onere expendendi, quod vltra suam competentem sustentationem superfuerit in opera pia. Cum ergo morbus hanc potestatem, & hoc onus iniunctum ab eo non auferat, quin potius id onus arctius eum adstringat, vt quod dum sanus erat, non impleuit, vt tenebatur, saltem tunc adimplere, placareque satagat diuinam Maiestatem, bonisque operibus se præparare ad exitum ex hac vita; consequens profectò est, vt laudabiles validæque sint eiusmodi piæ donationes, tam in Conscientia, quàm in exteriori foro, præsertim cum multò melius sit, vt tunc saltem opera fiant, quàm ea bona relinqui successori in Episcopatu, qui fortè minùs vtiliter, minorique cum Ecclesiæ ædificatione illa expendet*, &c.

Sed id ita absolutè prolatum verum non est, quia 35
Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia, licentiam à Pontifice obtinere debet, duplex in ea impedimentum explicando, vt licentia, siue dispensatio legitima sit: alterum se esse Religiosum: alterum se esse Episcopum, quo duplici hoc impedimento ad testãdum inhabilis effectus sit. Henr. *in sum.lib.*10.*de sacris Ordinib. c.*33. *n.*4. Sanch. *in præcepta Decal.tom.*2.*lib.*6. *c.*6.*n.*11. Alzed. *de Episcopo, p.*1. *cap.*14. *num.*25. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. idemque, cap.*1. *n.*32. vbi ampliat in Cardinale Episcopo. Ego *d. alleg.*114.*num.*24. vbi cum Sanch.*d.num.*11. & Laurent. de Franchis *in controu.inter Episcop.* & *Regular.q.*113. *pag.* 465. intelligo de Episcopo, qui vult testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non verò de illo, qui testari vult de solis patrimonialibus, vel propria industria acquisitis, quia solus Religiosus status obstat.

Poterit Episcopus per vltimæ voluntatis actum do- 36
nare ea causa remunerationis ob beneficia & obsequia recepta, dummodo donatio correspondeat seruitiis, & talia sint, quod pro eorum iusto pretio obtinendo actio competat seruienti, *cap.relatum*, ibi, *iuxta seruitij merita, de testam.* Dec. *cons.*201.*n.*6. Tiraq. *in l.si vnquam, verb.donatione largitus, n.*108. Pinel. *in l.*1. *C.de bonis mat.p.*3.*n.*59. Ioan. Garc. *de coniugali acquæst.num.*54. Sanch. *de matrim. lib.*6. *disp.*36. *num.*4. Camil. Borrel. *in sum.decis.p.*3.*tit.*9.*n.*171. *cum seqq.* Ponte *cons.*59. *numero* 22. *lib.* 1. Giurba *ad statuta Messan. cap.* 1. *glos.*

g. §. 10. num. 15. Castil. *controu. tom. 5. cap. 80. num. 37.*
37 ... *d. sec quartum, & num. 38. & 39.* Donationes ... remuneratoriæ, quæ fiunt ratione præstiti obsequij & seruitij, pro quo actio non competit, in nihilo à g... *uitis* diff...unt, Surd. *conf. 419. num. 12. vol. 3.* R...gens Constant. *s. l. 1. C. de filiis official. lib. 12. n. 40.* C...bed. *L. cit. dec. 36. n. 6. p. 1.* in nostra specie Redoan. *de spol. q. 17. num. 53.* De salariis per Episcopos pr...m ... fis, quæ non fuerunt soluta dum viuerent, & sic tempore habili, sed in vltima voluntate iussa solui, an debeantur? disputat Brito *ad tit. de locato, p. 1. rub. §. 4. à num. 16.*

38 At obsequia præstita alicui ob eius merita, debita ... *f*... *i*, nec remuneratione aliqua egent, Tiraq: *in d. l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 106.* Camil. 39 Borell. *d. tom. 3. tit. 9. n. 167. & seq.* Vnde donatio à Rege vasallo, vel militi ob seruitia in officio præstita, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur, Georg. *de feud. c. 34. n. 3. & 4. pag. 199.* Cabed. *d. dec. 36. n. 12.* Constant. *in d. l. 1. n. 42. pag. 280.* Tapia *dec. 6. n. 26.* Phœb. *dec. 184. n. 18. & 29. pag. 21.*

40 De Episcopo Regulari titulari, cuinam acquirat, quæstio dubia, in qua tres inuenio opiniones. Prima tenet monasterio acquirere ex eo quod nullam sedem habet. Ita Sot. *de iustit. lib. 10. q. 5. art. 7. in fine.* Emman. Sà *in sum. verb. Religio, num. 52.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 69. art. 4. ad fin.* Secunda sustinet per se & ex vi iuris adquirere illi Ecclesiæ, cuius titulum habet, quia verò non possunt illi cum effectu applicari talia bona, in opera sua dispensanda esse. Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 17. num. 5.* Lezana *in quæst. Regul. tom. 1. cap. 17. n. 13.* Tertia, cui tanquam probabiliori adhæreo, habet acquirere Pontifici, & illi Ecclesiam Romanam succedere, Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 10. q. 7.* Alzedo *d. p. 1. c. 14. num. 12.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 32. n. 68.* Bonac. *de clausura, q. 2. puncto 9. §. 4. diffic. 2. num. 16. ad fin.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 8. q. 53.* Luyman. *in opere morali, lib. 4. tract. 5. cap. 7. num. 18.* Ego *d. alleg. 154. num. 30. & 31. & in collect. ad cap. statutum, 18. q. 1.*

41 Sed de Episcopo qui renuntiauit Episcopatui, & ad Religionem rediit, dubium maius est, cui acquirat? Videbatur si ab intestato moriatur, bona ad monasterium spectare, nam si Ecclesia loco monasterij fuit subrogata, cùm Monachus factus Episcopus à voto obedientiæ suorum Superiorum Regularium absoluatur, & suæ Ecclesiæ, cum qua Matrimonium spirituale contrahit, *c. inter corporalia, de translat. Episcopi*, sponsus dicatur, proindeque ius succedendi eidem Ecclesiæ competat, necessariò dicendum est, quod dissoluto matrimonio, & à tali vinculo absoluto Episcopo, in eius bonis succedere debeat monasterium, cum ea, quocumque vadat, si transferatur, vel renunciet Episcopus, deferre valeat, Calder. *conf. 2. de rebus Eccles.* Pauin. *de potest. Capitul. p. 2. q. 8. num. 18. vers. & adde,* Rot. *dec. de transl. Episcopi in antiq.* Cald. Pereira *conf. 48. n. 25.*

42 Et adhuc eo casu quo matrimonium spirituale non dissolueretur, sed cessio, vel renunciatio Episcopatûs separationem quandam siue diuortium inter Episcopum, & Ecclesiam operaretur, nihilominus ob id solum vtique cessaret ius succedendi, vt in matrimonio carnali constitutum est *in l. 1. ff. unde vir & uxor*, ibi: *Vt autem hæc bonorum possessio locum habeat, uxorem esse oportet mortis tempore, sed si diuortium quidem sequutum sit, verumtamen adhuc durat matrimonium, hæc successio locum non habet*, &c. Tiraq. *de retract. lig. p. 1. §. 10. gloss. vnic. num. 17.* Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. & uxorem, dec. 5. n. 238.* D. Petr. Barbosa *in rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 56.* Et valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, *d. cap. inter corporalia*, cum aliis per me citatis *de locis communib. argum. iuris.*

Verùm contrarium, videlicet quod talia bona Episcopi translati, seu cessionem, aut renunciationem Episcopatus facientis, spectent ad Ecclesiam ex qua illa fuerunt acquisita, probat idem D. meus Petr. Barbosa *in l. diuortio, in princ. p. 1. n. 55. vers. quamuis*, ibi: *Quia translatus, vel renuncians non debet esse melioris conditionis quàm si semper resideret in primo Episcopatu, vel beneficio; sed si semper resideret, illæ res, eo mortuo, sine dubio pertinerent ad Ecclesiam: ergo idem à fortiori in translato, siue renuntiante recipiendum est, cum hoc casu consuetudo, de qua suprà, nihil induxerit aduersus iuris Canonici rationes*, &c. Et confirmatur ex eo quod communiter DD. tradunt, quod Episcopus Regularis dimisso Episcopatu, non subiacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad monasterium redire. Ita Nau. *conf. 6. num. 11. cum seqq. de donat.* Emman. Sà *in sum. verb. Episcopus, num. 11.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 6. num. 29.* Ego *d. tract. de officio Episcopi, p. 1. tit. 1. cap 4. n. 18.* 43 44

Non obstat *d. l. 1. ff. unde vir & uxor*, cùm suprà allegatis, quia illa resolutio non procedit respectu coniugis, qui non fuit in culpa separationis, vnde omnes matrimonij effectus permanent, & ideo vxor, quæ à marito propter sæuitias diuortit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus. Gomez de Leon *alleg. 1. num. 12.* Matiens. *l. 2. tit. 9. lib. 5. gloss. 1. num. 48.* Gutier. *de iuram. confirmat. p. 1. c. 1. n. 61.* Caño *lib. 1. c. 24. n. 14.* Ioan. Garc. *de coniug. acquæstu, n. 163.* Giurba *ad statut. Messan. c. 1. gloss. 6. n. 61.* D. Barbos. *in d. rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 49. cum seqq.* vbi *n. 56.* id ipsum tenet, & declarat ibi: *Sed id ex supradictis declarandum est, vt verum sit in eo, qui dedit causam diuortij; nam is, cùm in legem deliquerit, eius non vtitur beneficio, l. auxilium, in fine, ff. de minoribus, sed alter, qui non fuit in culpa diuertendi, succedere poterit, quia iuris interpretatione videtur cohabitare cum diuertente, argum. l. Gaio, §. Imperator, de aliment. & cibar. leg. & ita in specie declarat Dec. in l. 1. n. 10. vers. primus casus, C. unde vir & uxor, quem ibi sequitur Cur. iun. cons. 14.* &c. idem tenet Mangil. *de imputat. q. 188. pag. 724.* 45

Toletana Campanarum.

Plura de Campanarum inuentione, & tempore, fabricatione, consecratione, effectibus, ac pulsandi vsu curiosè referuntur. Plures Campanas habere, aut solito maiores, an & quando liceat? & quando immodicus earum sonitus prohiberi possit, non inutiliter disceptatur.

VOTVM CII.

1 *Casus contingentia refertur.*
2 *Dubiorum propositio.*
3 *Campanarum mentio in quibus locis fiat.*
4 *Campana quomodo definiatur?*
5 *Nola Campaniæ vrbs, in qua Augustus moritur.*
6 *Campana sic dicta, quia in Campania inuenta.*
7 *Campana Nola dicta à loco, in quo primùm fuerunt facta.*
8 *Nola nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Episcopum ante annos 300. vsurpatum fuit.*

9 Campa

9 Campana quo tempore vsa in Ecclesia Christiana, non constat.

10 Campanarum amplissimarum vsus in Asia.

11 Infideles, & præcipuè Turcæ, Campanis non vtuntur.

12 Campanæ fiunt ex metallo æris, & quare.

13 Argenti certum pondus excellentioribus campanis adiicitur.

14 Tintinnabulum à sonitu ille Tin Tin, dictum.

15 Petasus pro maiori tintinnabulo sumitur.

16 Lebetis nomen campana sibi sortita est.

17 Squilla, campanulæ appellantur.

18 Sabinianus Pont. constituit anno 606. campanas pulsari ad Horas Canonicas.

19 Campanæ in Ecclesiis ad quid seruiant.

20 Campanæ cur vocentur signa.

21 Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas antiquissimus.

22 Abbates non possunt benedicere Campanas.

23 Benedictio Campanarum quomodo facienda?

24 Campanæ cum benedicuntur non baptizantur.

25 Effectus benedictionis Campanarum plures.

26 Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti sonitus illarum?

27 Miranda de Campanis consecratis, remissiuè.

28 Vtilla Campana quando ex se sonitum reddat?

29 De vsu pulsandi Campanas.

30 Campanæ quare pulsentur pro defunctis, & in funeribus.

31 Campanæ quare non pulsentur in triduo Hebdomadæ sanctæ.

32 Campana in Sabbato sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali vel Matrice.

33 Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam paruas dum eleuatur Hostia, vel vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas.

34 Campanæ laicorum, ac etiam Clericorum pulsari possunt tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent ad sua exercitia.

35 Interdicti tempore conceditur pulsatio Campanæ in mane, meridie, & sero pro Angelica salutatione.

36 Episcopus prohibere potest ne Campanæ pulsentur, si non sint benedictæ.

37 Campana nullam rem profanam insculptam, inscriptionemve, sed Sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliam sanctam Imaginem, piamque inscriptionem habere debent.

38 Campanæ consecratæ etiam in turri profana existentes, nullatenus vsui profano inseruire debent, etiamsi in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur.

39 Horologiorum vsus, Campanis inuentis, fuit introductus.

40 Campanile dicitur locus, cui Campanæ imponuntur.

41 Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesiæ, seu Monasterij ædificatione, aut reparatione.

42 Campanilis pro ampliatione poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam.

43 Campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam vtilitatem.

44 Commoditas publica præfertur priuatæ.

45 Fauor dilatandi, & augmentandi cultus diuini præualere debet.

46 Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est inuitè facienda, etiam pro Ecclesia, vel Monasterij ædificatione, seu reparatione.

47 Palatium, quod præsefert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Ecclesiæ ædificatione, vel ampliatione.

48 Iudex multum strictè, & grauia necessitate debet efficium suum impertiri, vt vendatur domus ad ipsius Ecclesiæ ædificationem, vel ampliationem.

49 Incommoditas magna si sequatur, domus vicinæ retrahi non possunt ad ædificationem Ecclesiæ, vel Campanilis.

50 Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestra, & aperta sunt claudenda.

51 Ædificium vbi nocet Monasterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam seruitutem altius non tollendi.

52 Cuilibet licitum est in suo pro libito fabricare, & ad cœlum vsque ædificium tollere, & vsque ad centrum fodere fundamenta.

53 Ianua noua non sunt aperienda directè aduersus ianuas, vel vicini fenestras.

54 Non licet ædificare ad occupandum solem, ventum, vel aërem.

55 Vtilitatem ex fabrica non percipientes, dicuntur facere per æmulationem.

56 Ædificatio ad æmulationem, inuidiam, aut iniuriam permissa non est.

57 Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis.

58 Cap. Patentibus, de priuileg. loquitur de Oratoriis constitutis in priuatis domibus.

59 Cap. nimis iniqua, de excess. Prælat. intelligitur.

60 Humiliati, & quidam Monachi Romæ inter se controuersiam habuerunt quis eorum primò deberet pulsare ad Matutinum.

61 Extrauag. vnic. de officio Custodis, Ioannis XXII. referiar.

62 Extrauag. huic an sit derogatum per consuetudinem generalem.

63 Consuetudo non est trahenda de loco ad locum.

64 Consuetudo de iure probanda in casu indiuiduo, vt afficiat.

65 Consuetudo est probanda, quod particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quod sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi.

66 Religiosi in diebus non solemnibus vnam tantùm Campanam pulsare debent.

67 Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Prouinciæ, septem, aut quinque Campanas habere potest.

68 Collegiata Ecclesia Prouinciæ Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiorem scilicet, mediam & minimam.

69 Parochiales Ecclesiæ in Prouincia Mediolanensi duas saltem Campanas habere possunt.

70 Papæ consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra ius.

71 Consuetudo requirit actus vniformes.

72 Consuetudo quando est varia, non potest recedi à iure communi.

73 Multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iustitia, toleranda non essent, & de scripta, & non scripta dissimulatione.

Declaratur l. 2. titul. 15. lib. 4. nouæ Recopil. non vulgariter.

74 Consuetudo licitum facere potest, quod aliàs erat illicitum.

75 Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum.

76 Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu.

77 Quod tibi non prodest, mihi autem non nocet, facere haud potes.

78 Censu

78 *Consuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit.*
79 *Vicinus debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum.*
80 *Ædificia quacunque etiam strepitosa non potest quis in suo exercere, præsertim pietatis fauore.*
81 *Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores expelli, eo quod rumor, qui per illos fiebat, esset eorum studiis molestus.*
82 *Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*
83 *Doctor alta voce legeas, qui alios impedit, potest cogi vt sileat.*
84 *S. Paulus in illis verbis*, Datus est mihi stimulus carnis, &c. *declaratur.*
85 *Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum.*
86 *Ægrotus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*
87 *Salutis hominis gratiâ natura omnia comparauit.*
88 *Campanarum sonitus assiduus, & intempestiuus prohiberi potest.*
89 *Ordinarij, & Visitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore Campanarum pulsationes.*
90 *Campanarum pulsationes sunt cum discretione habenda, respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulsantur.*
91 *Campanarum pulsationes non sunt relinquendo iudicio indiscreti Campanarij, aut vlterius innocais otiosi.*
92 *Funus tacitum, vulgare, plebeium.*
93 *Patres Societatis Iesu soleat pulsare suas Campanas statis quibusdam horis duntaxat, & per modicum temporis spatium.*

1 IN oppido Mantuensi nobilissima Catholicorum Regum Sede, Parochialis Ecclesia S. Genesij nuncupata, tum situs, & ædificij antiquitate, ac Parochianorum copia præstans, tum ob spatiosimi Cœmeterij ambitum pro pauperum, & eorum, qui vltimo supplicio damnantur, sepultura satis nota, ruinam minitauit anno 1640. & cùm primùm sufficientis capacitatis, & structuræ esset, haberétque campanariam turrim cum campanis duabus mediocri magnitudine fabricatis, præter aliam paruam (*squil.am* nuncupant) postmodùm cum Ecclesia, & turris prædictæ de nouo & à fundamentis breui tempore ædificarentur, Ecclesia grandior, turris verò altior, & magnificentior, ac per viginti pedes vicinorum ædibus proximior euasit, in eaque quatuor campanæ maiores appensæ fuerunt, quarum minima excedit maiorem veteris Ecclesiæ campanam.

2 Hinc quidam Parochiani, & ipsi campanariæ turri proximiores vicini prætendont eam educendam esse ad locum, & structuram antiquæ, necnon ad numerum, & molem veterum nolarum, ac denique esse assignandum modum, & formam in earum pulsatione: cuius prætensionis occasione fui de his quatuor dubiis pro veritate interrogatus.

I. Vtrum in reædificatione Ecclesiæ, siue illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim solito maiorem, & in alio loco ædificare?

II. Quisnam campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?

III. Vtrum numero campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IV. Vtrum immodicus campanarum sonitus prohiberi possit?

3 Antequam ad horum dubiorum resolutionem deueniam, aliqua de campanis sunt annotanda scitu dignissima: & sciendum est illarum mentionem fieri in *c. in causis, de elect. & in cap. Ioannes, de homicid. & in c. patentibus, de priuileg. & in cap. animis iniqua, de excess. Prælat. & in c. fin. eod. tit. in 6.* de eis tractant Guillelm. Durant. *in rationali diuinorum Officiorum, lib. 1. cap. 4.* Polyd. Virgil. *de inuentorib. rerum, lib. 3. c. vltim.* Anton. Menchiacb. *de obseruanda Missarum celebrat. cap. 13.* Vualfred. Strabo *de rebus Eccles. cap. 15.* Selu. *de benefic. part. 1. quæst. 5.* Hieron. Magius *de tintinnabulis, cum notis* Francisci Suuertij, Ioan. Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap. 22.* Simon Maiol. *in diebus canicular. colloq. 19.* Metella *pag. mihi 336.* Laurent. Beyerlinck *in magno theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. benedictio campanarum, pag. 192. in fine, & seq. & tom. 2. verb. Campana, pag. 58. cum seq.* Petr. Binsfeld. *in tract. de confessionibus maleficorum, & sagarum, concl. 7. dub. 6. pag. 307. cum seq.* Fr. Angel. Roccha *in commens. seu in particulari tract. de campanis,* Guid. Pancirol. *& ibi* Additiones *rerum memorabilium recenter inuentarum, p. 2. tit. 9. de Campanis,* latè P. Augustin. de Herrera *en el origen y progresso del Officio diuino, p. 2. lib. 2. cap. 8. per tot.* Fr. Magister Franciscus Boil in libello Hispano sermone conscripto, cui titulus: *Nuestra Señora del Puche, Camara Angelica de* MARIA *Santissima, pag. 26. & seqq.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 3. in fine, sub tit. de sonitu campanarum,* & cæteri in discursu citandi, & infrà *n. 94.* De Campanarum vso ad excubiarum explorationem, ac in locis munitis asseruatione per custodes ad id assignatos, agit ex lectione Græca, hinc inde variis Auctorum locis conquisitis, Ioannes Meursius *exercitat. criticarum p. 2. c. 9.*

Campana instrumentum ad pulsandum inuentum 4
est, & idoneum habens introrsum pensilem, & mobilem malleum, quem *rophalum* dicunt, secundùm Laurent. Beyerl. *d. verb. Campana, in princ.* Plures crediderunt campanas repertas fuisse circa annum CCCC.
à Paulino Episcopo Nolano. Est autem Nola Cam- 5
paniæ oppidum, in quo Augustus vitam cum morte commutauit.

Dictæ fuerunt Campanæ, quia in Campania inuen- 6
tæ, dictæ & Nolæ à loco, in quo primùm fuerunt factæ, de quo Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholic. cap. 78. ex num. 12.* Valenzuel. *cons. 16. num. 1.* August. de Herrera *en el Origen y progresso del Officio Diuino, lib. 1. cap. 8. num. 4. & cap. 9. n. 1. cum seqq.* Si-
mon Maiol. *d. colloq. 19. pag. mihi 336.* vbi ait campa- 7
nam non ideò appellari, quòd æs ipsum sit Campanum, sed quòd in Campania primùm hæ maiores fundi cœperint, auctore Paulino Nolano, Gauant. *in Rubricas Missalis, part. 1. tit. 20. de præparatione Altaris, super verb. parua campanula, pag. 76. in impress. Antuerp.* vbi dicit vulgò ferri Paulinum Nolanum, idest campanarum vsum in Ecclesiam inuenisse.

Sed certius est ante Paulinum Episcopum Nolanum 8
de Nola pro campana mentionem fecisse Fab. Quintil. *in Orat. inst. lib. 8. c. vlt.* refert Hieron. Magius *d. tract. de Tintinnab. c. 1. verb. Nola,* & dicit Angel. Roccha *d. tr. de cāpanis, c. 2. pag. 19. & 20.* Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinum Episcopum Nolanū annos circiter trecentos vsurpatum fuisse: & add. ad Guid. Pancir. *d. tit. de Campanis,* refert volgarem errorem esse dicere, quod Paulinus Episcopus Nolanus Diui Hieronymi æqualis, & sanctimonia vitæ spectabilis

primus in suam Ecclesiam campanæ vsum inuexit, qua-
9 si priori sæculo ignotus ille fuerit. Vnde quo tempore
cœptum fuerit campanis vti in Ecclesia Christiana, si-
bi nondum compertum esse asserit Ioan. Steph. Dor. *d.*
10 *c.22. n.3.* Inuenimus Auctorem Ordinis Romani, qui
anno circiter 730 prodidit de tintinnabulis mentionem
fecisse Alcuin. *de diuin. offic. c.17. de Cœna Domini*, qui
circa annum 750. scripsit, campanarum meminit Card.
Baron. *in annalib. ad ann.616.* declarans quàm frequens
tunc fuerit vsus campanarum in Ecclesiis Occidentis,
memoratque Senonensis campanæ sonum ad septimum
ab Vrbe milliare fuisse auditum. Refert Petr. Cotonus
in instit. Cathol. lib.2. c.56. pag.433. vers. clarissimus,
Suar. *ad Regem Angliæ, lib.2. c.16. n.3.*
Illud tamen veritati magis accedit, campanarum am-
plissimarum vsum in Asia non adeò veteribus cogni-
tum ante Michaëlem Imper. quandoquidem Vrsus Pa-
rticianus Venetorum Dux duodecim ex ære magnas
campanas antea Græcis incognitas ad eum dono mi-
sisse perhibetur anno Domini circiter 870. vt referunt
Card. Cæs. Baron. *Annal. Eccles. tom.10. anno Christi*
865. Sim. Maïol. *d. colloq.19. pag.336.* Laurent. Beyer-
linck. *dict. verb. Campana, pag.58. lit. A*, Petr. Coton.
d. c.56. pag.433. vers. Idem Baronius, Petr. Suar. *d. c.16.*
n.3. in fine.
11 Planè campanæ, siue Nolæ institutæ fuerunt ad cõ-
uocandum ad Sacra plebem vice tubarum Testamenti
veteris, Petr. Coton. *d. c.56. vers. dicamus ergo, pag.433.*
Suar. *d. c.16. n.2.* Et in toto Orbe terrarum adhibentur,
præsertim verò in Ecclesiis, & Monasteriis quibuscun-
que, necnon aliis in locis, in quibus hominum cœtus,
aut Conuentus ad aliquam rem præstandam à Christi
Fidelibus celebrari solet; appositissimè Alphonsus de
Madrigal, nuncupatus TOSTATVS, ille magnus vn-
decimque Scriptor, Abulensis Episcopus, *in tract. de*
la Missa llamase memoria de nuestra Redempcion, c.1. de
la significacion de la Campana, vbi Reges nostros Ca-
tholicos Ferdinandum, & Elizabetham his alloquitur
verbis: *Es assimismo la CAMPANA figura, è memo-*
ria del cuerno, o vozina, que los Iudios en el Templo ta-
ñian, quando el sacrificio auian de hazer. Es memoria
de la muy alta, y excelentissima predicacion que nuestro
Redemptor hizo a aquel malauenturado pueblo, que de
si lo desechò, aborreciò, è matò. Es memoria, como embiò
a sus Santos, y escogidos compañeros por el mundo a pre-
dicar la Redempsion que auia obrado, losquales fueron
assi como vos de CAMPANA, para que los pecadores
fuessen llamados à la Congregacion de la Iglesia.
Infideles, præcipuè Turcæ, campanis non vtuntur, sed
earum loco in turribus altissimis constructis in Mes-
quitis quidam mercede conducti, statis diei ac noctis
horis magna & sonora quidem voce inclamantes ex
summitatibus ad Mesquitas homines conuocare solent.
Ita Hier. Mag. *d. tr. de tintinnab. c.15.* Roccha *d. tr. de*
Campanis, c.1. pag.2.
12 Porrò campanæ fiunt ex metallo æris. Æs metallum
durabile, & sonorum est; habet campana interiùs ple-
ctrum ferreum, quo tunditur, vt audiatur, oraque Præ-
dicatorum noui Testamenti significat, quæ plus durãt,
& altiùs resonant quàm tubæ veteris Testamenti, qua-
rum locum tenere suprà admonui *n. 11. in princ.* quia
tempore Iudæorum notus erat tantùm in Iudæa Deus,
at nunc in omni terra. Vas metalli æris ora Concionato-
torum significat, ferrum interius linguam eorum; per
funem intelligimus mensuram vitæ nostræ, funis ad
manus Sacerdotis pertransit. Ita Ioan. Steph. Durant.
dict. lib.1. c.22. n.5. Franc. Souert. *in addit. ad Hieron.*
13 *Mag. in tract. de Tintinnab. cap.20. pag.95.* Æri alia me-
talla præstantiora nonnunquam permiscentur, vt ma-
gis sonoræ sint campanæ, & ad recti alicuius soni re-
sonantiam edendam aptentur, quo fit vt frequenter ar-
genti certum pondus excellentioribus adiiciatur, vt
notat Beyerlinck. *d. tom.1. verb. Campana, vers. Mate-*
ria, pag.98.
Ad soni magnitudinem, suauitatemque plurimum cõ- 14
ducit nõ solum materia, sed & forma Cãpanæ: si humi-
lioris, altiorisque petasi, seu galeri, aut lebetis figura ef-
formetur, sonũ nõ admodum magnum, & ingratũ auri-
bus edit: si verò longior, crassiorque, quã artis ratio pa-
titur, obtusum, nec latè dimanantẽ emittit. Cãpanarum
diuersa sunt nomina. Tintinnabulum à tinnitu, quem
dum pulsatur, edere solet, dici arbitror, veluti à sonitu
illo *Tin Tin*, dum pulsata tintinnire, siue tintinnare au-
ditur. De minorum tintinnabulorum vsu apud Princi-
pes viros, & Magistratus ciuitatum, & de illis, quæ
ædium foribus alligantur, Hier. Mag. *d. tr. c.18. & 19.*
Petasus ab antiquis pro campana, siue pro maiori tin- 15
tinnabulo sumi consueuit, & à galeri, vel pilei latiosis
forma, & similitudine ita nuncupatus fuit. Nolæ quo-
que nomine cãpana olim vocitabatur, cuius rei rationẽ
posui suprà *n.7.* Lebetis nomẽ aliquando campana sibi 16
sortita inuenitur. Lebes enim vas æneũ est, in quo igni
apponitur aliquid, vt ebulliat, & quia ex ære fit lebes si-
cut cãpana, & formã illius satis bellè repræsentare vi-
detur; ideò lebes fuit appellata. Squillæ ad hanc vsque 17
diem cãpanulæ, siue paruæ cãpanæ in Italia nominãtus.
Nullum quidem instrumentum commodius reperiri 18
potuit ipsis campanis, ad quas pulsandas magna arte,
vel industria opus non est, earũque bombus longè, la-
tèque diffunditur. Quare ad Horas Canonicas Sabi-
nianus Pont. constituit pulsari Campanas anno Do-
mini 606. vt scribunt Polydor. Virgil. *de inuentor. rer.*
lib.6. c.12. Onuphr. Panuin. *in epit. Summorum Pont.*
sub Pont. Sabiniano, ibi: *Hic Pontifex campanarum*
vsum inuenit, iussitque vt ad Horas Canonicas, & ad
Missarum Sacrificia pulsarentur in Ecclesia, &c. refert
Angel. Rocc. *d. tr. c.15. pag.3.* qui tamen ex quibusdam
locis vsum campanæ pro Sanctimonialibus ad Eccle-
siam conuocandis tempore S. Hieronymi ante Sabinia-
ni tempora ducentos circiter annos apertè statuit; vn-
de existimat sententiam probabiliorem esse illorum, qui
Campanæ inuẽtum (quantum ad Ecclesiasticum vsum,
& ritum) Paulino Sancto, & Episcopo Nolano ad-
scribunt: fieri tamen posse ait idem Roccha, vt Sabi-
niani tempore dictus vsus, seu ritus Ecclesiasticus, qua-
tenus non vbique apud Ecclesiasticos visus receptus,
vel quatenus fortasse intermissus, ab ipso Sabiniano
vel institutus, vel in vsum reuocatus ad Missarum Sa-
crificia indicanda, & ad Horas in Ecclesiis Diuini offi- 19
cij gratia distinguendas intelligatur. Seruiunt igitur
huiusmodi Campanæ iuxta Concilium Coloniense, *tit.*
de constit. & consuet. c.14. vocetur Populus ad conue-
niendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei
laudes, & vt Fideles omnes inuitentur ad preces, &
deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani
Ordinis relatus *in c.1. de offic. custod.*
Ideò Campanæ appellantur *Signa*, quia in eum finem 20
pulsantur, vt sint signa tẽporis, quo Clerici ad diuinas
Horas recitandas, & Fideles ad interessendum Sacris
debent conuenire: consonat text. *in c. solent, de consecr.*
dist.1. & in c.2. de officio Custodis, cum aliis adductis
per Steph. Costam *in c. alma mater, §. adiicimus, n.19.*
de sentent. excommun. lib.6. refero ego ipse *de officio, &*
potest. Episcopi, p.2. alleg.27. n.27. Duobus sequenti-
bus versibus (quos ob rhithmicas quasdam syllabarum
desinentias à Leone fortasse quodam huius generis ver-
suum inuentore, Leoninos appellat) varij campanarum
vsus in Sancta Dei Ecclesia recepti, comprehensi sunt:
refert ex Glossa Carol. Marant. *p.2. resp.22. n.18.* &
nouissimè August. Herrera *del origen y progresso del*
officio diuino, p.2. lib.1. c.8. t.2. cum seqq.

Laudo Deum verum, plebem voco, congrego Clerum,
Defunctos,

Defunctos ploro, nymbum fugo, festaque honoro.

21 Campana antequam in turrim campanarum, seu campanis destinatam reponatur, per Episcopum consecrari, aut benedici solet: ritus autem illas benedicendi, seu consecrandi antiquissimus est, illius Alcuinus mentionem fecit *in lib. de Diuinis Officiis*, qui floruit circa annum 770. dicens: *Neque nouum videri debet campanas benedicere, & vngere, eisque nomina imponere.* Ita Ioan. Stephan. Durant. *d.c.22. sub n.6.* Card. Cæs. Baron. *in Annal. Eccl. tom. 10. pag.* 810. Vgol. *de potestate Episcopi, c.31. §.1. n.2.* Laurent. Beyerlinck *in magno Theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. Benedictio campanarum, a princ. pag. 192. in fin.* latè Roccha *in d. tract. c.5. pag. 39. cum seq.* August. de Herrera *d.p.2. lib. 1. c.8. n.2. prope fin.* Ego *de officio & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 27. n. 46.* vbi cum Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. re-*
22 *sol. 112. casu 3.* teneo Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur Ordinis Episcopalis.

23 Consecrari, aut benedici solet campana hoc modo, videlicet Campana tota intus, & extra cum aqua benedicta ab Episcopo vnà cum Ministris lauatur, deinde mundo linteo extergitur dum ab eodem Episcopo cum Ministris aliquot etiam Psalmi recitantur, quibus finitis Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum signum Crucis facit extra, & supra eam: deinde oratione ad campanam pertinente recitata, cum linteo mundo signum Crucis factum ab Episcopo extergitur, & Antiphona cum Psalmo item recitata, Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum septem facit Cruces exteriùs super campanam, deinde intra campanam cum Chrismate facit quinque Cruces, dum hæc dicit verba: *Sanctificetur, † & consecretur † Domine signum istud. In nomine Patris, † & Filij † & Spiritus sancti, † in honorem sancti N. Pax tibi.* Hacque præstita, & oratione pro effectibus campanæ consecratæ mirabilibus impetrandis recitata, necnon thymiamate, thure, & myrrha thuribulo impositis, thuribulum ipsum igne accensum & fumigans ipsi campanæ supponitur, vt ea totū illum recipiat fumum: dum autem thuribulum campanæ suppositum manet, cantatur, seu recitatur Antiphona cum Psalmo, &c. Huius ritus antiquitatem quidam Ioanni XIII. Pontifici tribuunt anno 968. de quo P. Suar. ad Regem Angliæ, *lib. 1. c.16. in fine*, Coriol. *in Pontif. Ioannem XIII. ann. 968.* Aug. de Herrera *en el origen y progresso de officio diuino, p.2. lib. 1. c.8. n.2. in fine.*

24 Vnde campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistæ, sed benedici, optimis quidem rationibus probant *Ioan. Steph. Durant. dict. c.22. n.6.* latè *Suar. ad Regem Angliæ, lib. 2. c.16. n.5. cum seqq. Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 6. cap. 3. q. 33. ad fin. Binsfeld. de confessionibus maleficorum, concl. 7. dub. 6. vers. Neque velim, pag. 309. Card. Baron. d. tom. 10. ad annum 968. pag.* 810. dum campanā Basilicæ Lateranensis primariam a Ioanne XIII. sub nomine sancti Ioannis Baptistæ benedictam, aut consecratam fuisse ait, & subdit quod vulgi errore pro arbitrio vtentis vocibus dicuntur baptizati campanæ, cum ab Episcopo benedicuntur: idem referunt *Laurent. Beyerlinck, d. verb. Benedictio campanarum, vers. tempore Ioannis, pag. 193. Torreblanc. de iure spirit. lib. 12. c.27. n.98.* Ego *ipse dict. alleg. 27. n. 49. Petr. Cotton. d. c.56. vers. tam quod attinet.*

25 Effectus autem consecrationis campanarum plures referuntur & præcipui habentur *in Concil. Colonien. l. c.14.* ibi: *Vt dæmones tinnitu campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quin potiùs precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, messes, & corpora credentium seruentur, vt procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatū, & fulgurum temperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aerea potestates prosternantur.* Ita Fusch. *de visit. lib. 1. c.14. n.7.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficorum, lib. 3. c. vlt. de sonitu campanarum*, vbi probat cāpanarum sonū valere contra dæmones, Martin. Delr. *citato loco.* Binsfeld. *d.q.6. vers. dicitur, pag.* 308. Breuiter Ioan. Steph Durant. *d.c.12. n.6. in fine*, ibi: *Ad alligandos, & propulsandos malignos spiritus*, Carol. Marant. *p.2. resp. 22. n.55.* Laurent. Beyerl. *d. verb. Benedictio campanarum, vers. effectus benedictionis campanarum, pag.* 193. vbi ait ex formula benedictionis istos effectus colligi: rogat enim Ecclesia primò, vt vbicūque sonuerit cāpana consecrata, procul recedat virtus insidiantiū: secūdò vmbra phantasmatū: tertiò incursio turbinū: quartò percussio fulminū: quintò læsio tonitruorum: sextò calamitas tempestatū, omnisque spiritus procellarum: septimò vt cùm filij Christianorum clangorem campanæ audierint, crescat in eis deuotionis augmentum. Torrebl. *d. lib. 12. c.27. n.97.* Rocc. *d. tr. c.6. pag. 43.* P. Aug. de Herr. *d. lib. 1. c.8. n.3.*

Hanc vim aduersùs fulgura agnouit nostra antiqua Hispania in campana illa, intus quā inuenta fuit miraculosa Imago Beatissimæ Sanctæ MARIÆ Angelorū Reginæ, quæ vocatur *del Puche*, in Valentino Regno, in cuius ambitu talis erat grauata inscriptio, multis Sanctorū Imaginibus intercpolata, qualē refert Magister Franciscus Boyl, Ordinis S. MARIÆ de la Merced, Philippo IV. nostro Regi Catholico à Concionibus, *in d. libello S. MARIÆ, c.5. pag.* 26. S. MARIA, ORA PRO NOBIS. IMAGO TVA SIT NOBIS TVTRIX, QVÆ FVIT AB ANGELIS IN LAPIDE SEPVLCHRI TVI DEDOLATA, ET AB EIS ASPORTATA, AC APOSTOLORVM ADVENTV DECORATA. SERVI TVI TE COLIMVS. ABIGE FVLGVRA, TONITRVA SONITV CAMPANÆ, QVAM FECIMVS. ERA SEXCENTESIMA SEXAGESIMA. Quæ era ANNVM denotat DCXXII. à CHRISTO nato, tempore Bonifacij V. Pontif. Max. Rege Sisibuto in Hispania, in Oriente Imperatore Heraclio, ex Beuther, & Escolan.

Non desunt tamen qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, vt putauit Petr. 26
Mexia *in sua sylua varia histor. lib. 2. cap.* 10. Et refert Hier. Magius *dict. tract. cap. 14. vers. illud non est omittendum, pag.* 57. Philosophos, qui sæpè à Christiana Fide ad naturæ rationes diuertunt, existimare campanarum sono tempestatum, ventorum, grandinumque depelli iniuriam, quòd tinnitus ille æris aërem maximè diuerberet, scindat, & confringat. Sed verius est prædictos effectus tribui benedictioni, seu consecrationi, sic diuino iussu, seu beneficio operante. Si tamen irrident hæretici, irrideant, & Deum ipsum, vt dicit Ioan. Steph. Durant. *d.c.21. n.4.* qui *Num. 10.* disertè ait se excitari ad misericordiam tubarum clangore, ibi: *Clangetis vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum.* Refero ego *ipse d. alleg. 27. n. 49.*

De Campanis consecratis miranda referunt Simon 27
Majol. *d. colloq. 19. pag. 336. cum seqq.* Paul. Griland. *lib. 2. de sortileg. q.7. n.30.* Binsfeld. *d.q.6. vers. hic ad maiorem*, Angel. Roccha *dict. tract. c.7.* August. de Herrera *d.p.2. lib. 1. c.8. n.6. cum seqq.* Laur. Beyerlinck *d. tom. 2. verb. Campanæ per se sonantes*, vbi ait aliquibus in locis absque vllo humano ministerio campanas sonare solitas. Et nobis Hispanis illud mirandum videtur, & singulari nota dignum, quod in Cæsaraugustana Diœcesi, in villa quadam VILILLA dicta, ad Iberim flumum sita est campana, quam miraculorum appellant: hæc per aliquos menses antequam aliquid aduersi in Christiana Republica contingat, ex se ipsa, nemine

illam mouente, pulsatur, seu ex se sonitum reddere auditur. Rem narrat Anton. August. *de numismat. dial. 6. pag. 194.* vbi multas recenset vices, in quibus id euenisse accepit, totidemque tristissimos in medium affert euentus a spontaneo illius campanæ sonitu olim præmonstratos, idem referunt Leonard. Vairus *de fascino, lib. 2. c. 14.* Petr. Gregor. *de Repub. tom. 1. lib. 12. c. 13. n. 25.* Hieron. Zurita *Annal. Arag. lib. 10. c. 93. & lib. 14. c. 17. ad finem*, Fab. Paulin. *lib. 4. hebdomadum, c. 7.* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib. 4. c. 3. q. 2.* Auctor libri *de la continuacion del enquiridion de los tiempos, anno 1601. fol. 283.* Carillo *en sus Annales Coronologicos, pag. 354. anno 1485. y en la addicion que haze al año 1435. en la 2. impression en Saragoza, fol. 413.* Claud. Clem. *in chronolog. Hispan. cent. 16. & 17.* Vincent. Blasc. de Lanuza *tom. 7. Annal.* Damian. de Fonseca *in tract. de expulsione Moriscorum Italico conscripto, lib. 3. c. 4. pag. 122.* Laurent. Beyerlinck. *d. verb. Campana per se sonantes, in princ. pag. 58.* Angel. Rocch. *d. tract. c. 7. pag. 62. cum seqq.* Ferdinand. Camargo *en el Epitome Historial de la Iglesia Militante, anno 1435. pag. 276.* plures cumulat doctissimus *Dominus D. Ioannes de Quiñones, Curia Regalis Præfectus antiquior*, in speciali de hac campana tractatu omni eruditione referto, quem Matriti de anno 1625. typis mandauit, & nouissimè *August. de Herrera del origen y progresso del officio diuino, p. 2. lib. 1. c. 8. num. 1. Rodrigo Mendez Sylua en la Poblacion general de España, pag. 140. & 141.* nonnullos alios tam manuscriptos, quam excusos Auctores citat doctiss. Ioannes Franciscus Andres *in secundo discurso de las Monedas desconocidas Españolas, pag. 171. & 172.* qui quidem lucem accepit in libello, cui Epigraphe, *Museo de las Monedas desconocidas Españolas, publicolo don Vincencio Iuan de la Lastanosa.*

29 De vsu pulsandi Campanas latissimè Angel. Rocc. *d. tract. c. 15. cum seqq.* vbi *c. 16.* de campanis in sacrificio Missæ pulsandis, & *c. 17.* de cãpana in sero, in mane, & in meridie pulsari consueta, & *c. 18.* de causis pulsandi campanam in vespere, in mane, & in meridie, déque huiusce ritus institutoribus: & *c. 19.* de vsu pulsandi campanas ad laudem, & gloriã Dei omnipotentis, & honorem Sanctorum in diebus festis, & sacris Processionibus celebrandis, necnon in gratiarum actionibus: & *c. 21.* de vsu pulsandi campanas ad improbas pluuias vel tempestates expellendas: & *c. 22.* de vsu pulsandi campanas in alicuius magni viri Aduentu ad vrbem.

30 De pulsatione Campanarum in defunctorum funeribus plura apud Albert. Pigh. *hist. Angl. lib. 4. c. 23.* Aug. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 8.* Hieron. Magon. *d. tract. c. 14. pag. 56. in fin.* vbi refert se legisse in glossa, quam Ordinariã Theologi vocãt, ad Hymnos Dauidis in parentalibus pulsari campanam, vt preces, quæ pro mortuis funduntur ad Deum campanæ sono, tanquam flatu quodam deuehantur, & quasi manuducantur. Iul. Lauor. mei quondam amicissimus, *variar. lucubr. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 76.* vbi dicit ideò pro defunctis pulsari cãpanas, vt populus ad pias pro eis fundendas preces moneatur, & *à n. 77.* ex Rituali Romano refert eas trina vice pulsari solere; prima quando infirmus est in agonia & spiritum Deo est redditurus, ad hoc vt audientes Deum orent pro eo. Secunda cum spiritum Deo reddit. Tertia quando comitatur ad sepulturam, Angel. Rocc. *d. tract. c. 20.* vbi vsum pulsandi campanas pro defunctis Christiana pietate institutum asserit, propterea quod tali campanarum sonitu viuentes perinde atque inuitati quodammodo cohortantur, vt defunctos ad Ecclesiam delatos comitentur, vel saltem pro illis ad Deum preces effundant; nam consuetudo valdè pia, valdè necessaria censetur (vt ex Guillelmo Bernardo addit idem Angel. Roccha,) quia citra hunc vsum pulsandi campanas morte multorum à multis ignorata, defunctorum animæ precibus Fidelium non iuuarentur, nec viuentibus ob huius generis opera præmium apud Deum merendi daretur occasio. Ioan. Steph. Durant. *d. lib. 1. c. 22. n. 4.* ibi: *Pulsantur etiam campanæ, ait Albert. Pigh. ad finem lib. 7. in exequiis, & iustis defunctorum, vt excitentur, & præmoneantur necessarij, sed & cæteri ciues ad præstanda Officia defunctis eorum opem implorantibus, ac si dicerent: Miseremini mei saltem vos amici mei.*

De temporibus autem, in quibus campanas pulsare 31
non licet, ait Angel. Rocc. *dict. tract. c. 25. per tot.* In triduo Hebdomadæ sanctæ, in qua Passionis, & Mortis Christi Domini Saluatoris nostri memoria recolitur cãpanæ nõ pulsantur, sed silent, & cãpanarũ loco tabulæ malleo ferreo pulsantur, quia tunc siluerũt Apostoli, & Prædicatores, atque alij, qui per cãpanas intelliguntur, aut designãtur, vt scribũt Guillel. Durãt. *in rationali diuin. Offic. lib. 6. c. 72. n. 3.* Albin. Flat. *lib. de diuinis Offic.* Iul. Lauor. *d. tit. 3. c. 1. n. 83.* Laurent. Beyerlinck *dict. verb. Campana, in fin. pag. 61.* ibi: *Ex institutione Ecclesiæ signorum, atque campanarum sonus retinetur, ne audiatur triduo ante pascha, vt repræsentetur fuga Discipulorum, Christo tradito à Iuda, quando nemo cum confitebatur; nam & Petrus eum negabat, & teste S. Matth. Discipuli omnes eo relicto fugerant.*

In vltimo die illius tridui, qui est Sabbatum Sanctum 32
post decantatã Missæ Epistolam, Resurrectione Christi Domini prænuntiata, non possunt campanæ in aliqua Ecclesia pulsari ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice. Concil. Later. sub Leone X. *sess. 11. anno Domini 1521. pag. 179.* & multis Sacræ Congregationis citatis decisionibus, refero ego ipse *in summa Apost. decis. coll. 82. n. 3.* vbi ex aliis amplio locum habere, tam in Ecclesiis sæcularibus, quàm in Regular. etiam S. Ioan. Hierosol. etiam prope, & extra muros existentibus, & etiam in Ecclesiis Confratrum, quamuis adsit Ecclesia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, de quo etiam Gauant. *in Rubr. Missal. p. 4. tit. 10. n. 31. pag. mihi 270.*

Tempore etiam Interdicti campanas pulsare non li- 33
cet, cùm enim pulsentur veluti signa, vt populus conuocetur ad Diuina audiẽda, & Interdicti tempore licèt Missas fieri, & Diuina celebrari Clericis permittatur, Populum tamen, laicosque omnes excludi oportet, vt patet, meritò sequitur campanas pulsandas non esse. Ita Couar. *in cap. alma mater, part. 2. §. 4. n. 5. vers. 13.* & *ibi* Stephan. Costa *n. 12.* post Nauarr. Vgolin. & alios latissimè prosequitur Sayr. *de censur. lib. 5. c. 9. à princ.* quibus addo Auil. *eod. tract. part. 5. disp. 5. sect. 2. dub. 8.* Suar. *tom. 5.* etiam *de censur. disp. 34. sect. 1. à n. 15.* cum quibus aduertere oportet, exceptis festiuitatibus, quibus publicè celebrare conceditur, licitum non esse pulsare campanas magnas, aut paruas, etiam cum eleuatur Hostia, vel etiam vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas, quibus interesse tenentur, sed instrumento tabulæ, aut simili vtendum est ad Clericos conuocandos, vt benè probat Suar. *d. sect. 1. n. 16.* licèt cum
Vgolin. & aliis contradicat Sayr. *d. c. 9. num. 3.* quamuis 34
n. 2. rectè doceat pulsari posse campanas laicorum, atque etiam Clericorum, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent, & debent ad sua exercitia, dummodo fraus cesset ex parte clericorum: quia etiam cessante fraude fieri posset ad denuntandum interdictum, prout Salmanticæ, & in hoc oppido Matriti fieri solet. Addit Angel. Roccha *dict. tract. c. 25. pag. 151.* pulsationem campanæ in tempore Interdicti concedi in mane, meri-
die, ac sero pro Angelica Salutatione ad honorem B. 35
MARIÆ semper Virginis recitanda, vt à cunctis laudetur, & veneretur, & vt nobis in nostris necessitatibus Virgo Deipara opem ferat.

Episco

36 Episcopus prohibere potest nè campanæ pulsentur,
si non sint benedictæ, vt censuit Sacra Congreg. Emi-
nentissimorum DD. Cardinalium Sacri Concil. Trid.
Interpretum *in Aprutina, 5. Iuly* 1614. cuius meminit
37 *in dict. Summa Apostolic. dec. Collect.* 82. *n.* 2. Et consti-
tuerat S. Carol. Bortom. vt refertur inter acta Medio-
lanēsis Ecclesiæ, *p. 4. actorum instruct. fabrica Ecclesia,*
lib. 1. *c.* 24. *pag.* 586 *col.* 2. ibi: *Campana verò nec in tur-
ri, nec alio in loco collocanda sunt, nisi primùm solem-
ni benedictionis, precumque ritu ex Ecclesia instituto fine
consecrata, nullam rem profanam insculptam, inscriptam-
ve vllo modo, sed Sancti Patrom Ecclesia, vel aliam
sacram Imaginem, piamque inscriptionem habentes*: re-
38 fert Angel. Roccha *in d. tr. c.* 26. *in fine*, & ego ipse
in d. collect. 82. *n.* 1. attestor Sacram Congregationem
Episcoporum, & Regularium negotiis præpositam in
vna Papien. de anno 1581. censuisse campanas conse-
cratas etiam in turri profana existentes, nullatenus
vsui profano inseruire debere, etiamsi in hunc vsum
à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. De turri cam-
panaria infrà *sub dub.* 1.
39 Inuentis campanis introductus quoque fuit horolo-
giorum vsus, quibus horæ distinguuntur: de illis vide
Polydor. Virgil. *de inuentor. rer. lib.* 3. *c.* 18. Hier. Mag.
d. tract. de tintinnab. c. 6. Guid. Pancir. *rer. memor. tom.* 2.
tit. 10. *de horologiis*, Angel. Roccha *d. tr. de campan. c.* 3.
pag. 37. vbi de campana pro distinguendis horis adhi-
bita, & *c.* 12. *pag.* 85. *cum seqq.* vbi de horologiis mira
arte constructis, & *in fine tract.* iterum de horologiis
declaratio.

His sic præsuppositis pro materiæ cognitione, rema-
net vt ad dubiorum resolutionem deueniam.

DVBIVM I.

*Vtrùm in reædificatione Ecclesia sine illius neces-
sitate, & cum aliquo Parochianorum incommo-
do, liceat campanariam turrim solito ma-
iorem, & in alto loco fabricare?*

40 CAmpanaria turris, seu campanile, dicitur locus, cui
campanæ imponuntur, vt tradit Angel. Roccha
41 *dict. tract. c.* 2. *pag.* 20. quod est pars Ecclesiæ; nam sicut
pro Ecclesiæ, seu Monasterij ædificatione, aut repara-
tione potest cogi vicinos domum vicinam vēdere, cùm
causa Religionis ad publicam vtilitatem spectet, *l. si
quis sepulchrum, in princ. ff. de Relig. & sumpt. funer.*
Couarr. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 7. & 8. vbi omnium consen-
su receptam esse sententiam testatur, licèt ipse in pun-
cto Iuris contrarium verius esse affirmet *in vers. cate-
rum*, Anton. Gom. *l.* 46. *Tauri, n.* 9. & *l.* 70. *n.* 27. & *tom.*
2. *var. c.* 2. *n.* 51. Anton. de Padill. *in l. altius, n.* 21. *C. de
seruit.* Auiles *ad c.* 18. *Prætor. glos. vlt. in fine*, Perez *l.* 2.
circa fin. vers. alius, & sextus casus, tit. 23. *lib.* 2. *Ordin.*
Girunda *de gabell. part.* 1. *in princ. n.* 14. Gasp. Thesaur.
qq. forens. lib. 1. *q.* 64. *n.* 6. Vincent. de Franch. *decis.* 223.
n. 5. & 6. Vincent. Caroc. *dec.* 26. *n.* 6. *cum seq. & praci-
puè n.* 13. Petr. August. Morla *in emporio iuris ciuilis,
part.* 1. *tit.* 9. *q.* 1. *n.* 8. Bobadill. *in sua Politica, lib.* 3. *c.* 5.
n. 26. D. Barbos. *in l.* 2. *ff. soluto matrim. part.* 2. *n.* 39. Al-
uar. Valasc. *consult.* 22. *n.* 2. Cabed. *dec.* 105. *n.* 2. & 3.
part. 1. Aponte *de potest. Proreg. tit. de abundantia ciuit.*
§. 4. *n.* 1. Marta *de iurisd. p.* 4. *casu* 471. *n.* 3. Mar. Anton.
var. resol. lib. 1. *resol.* 112. *casu* 29. Hieron. Leo *Valent.*
dec. 50. *n.* 9. *cum seq.* Mar. Anton. Genuens. *in practicab.
Eccles. q.* 241. Camill. Borel. *in sum. decis. part.* 1. *tit.* 21.
n. 36. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.*
138. *n.* 1. *p.* 2. Mar. Giurb. *dec.* 86. *n.* 3. & 7. Gizzarel.
dec. 38. *n.* 1. Nouar. *qq. forens. lib.* 1. *q.* 32. *n.* 1. & 2. Gabr.
Aluarez *de priuil. miserabil. person. q.* 8. *num.* 207. vbi
n. 208. subdit procedere quamuis via sit intermedia, Ia-
cob. Cancer. *var. resol. part.* 1. *cap.* 13. *n.* 78. Ioan. Bapt.
Valenzuel. *cons.* 18. *n.* 11. Guzman. *de euiction. q.* 52.
n. 19. *cum seqq.* Ioan. Mar. Nouar. *qq. forens. p.* 2. *pag.* 50.
Duran. *dec.* 47. *n.* 2. vbi *n.* 3. quod receditur in hoc casu
ob publicam vtilitatem à reg. *leg. inuitum, C. de con-
trah. empt.*

Ita etiam pro erectione, vel ampliatione campani- 42
lis poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum
vendendam, stante quod illud dicitur pars Ecclesiæ, &
argumentum de toto ad partem validum est, *l. quo de
tota, ff. de rei vendic.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 80.
cum aliis per me citatis *in locis communibus argumen-
tor. iuris, loco* 114. Ex quibus ita in terminis resoluit 43
Ioan. Maria Nouar. *qq. forens. p.* 2. *q.* 1. *n.* 6. & 11. & ra-
tionem præstat *ibi n.* 26. quia cāpanile in Ecclesia ædi-
ficare respicit publicam vtilitatē; nam vt benè ait Ca-
rol. Maranta *controuersiarum iuris vtriusque responsio-
num p.* 2. *resp.* 22. *n.* 17. campanariæ sacræ hæ turres in
Ecclesiis vt fiant, non parum interest Reip. Christianæ.

Ergo à fortiori nullus vicinus poterit turris huius- 44
modi ædificationem impedire, etiamsi ex aliqua parte
incommoditatem reciperet particularem, cui publica
præferri debet commoditas, *c. bona* 3. vbi glos. *de postul.
Prael. c. licet* 18. *de Regul. l. vtilitas, C. de primipil. lib.* 12.
Franc. Anton. Costa *cons.* 18. *n.* 5. & 6. *vol.* 1. Tùm, 45
quia fauor dilatationis, & argumentum cultus diuini
etiam in præiudicium antiquioris Ecclesiæ, & vicino-
rum inibi inhabitantium præualere debet, ad text. *in
cap. ad audientiam* 3. *de Eccles. ædific.* Seraph. *decis.* 847.
n. 3. Rot. *dec.* 676. *n.* 0. *p.* 1. *recent.*

Verùm hæc locum habere non possunt, vbi vendi- 46
tio fieret cum magno vendentis incommodo, eodem
præstante patientiam, vt turris ædificaretur, si ex illius
ædificatione, seu ampliatione reciperet magnum in-
commodum, Ecclesia verò paruum nocumentum, per
text. *in leg.* 1. §. *sunt qui putant, ff. ne quid in loco publi-
co*, Couarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *in fin.* Felin. *in cap.* 1. *n.* 2.
de Iudæis, Rot. *in Ianuen. domorum*, 15. *Maij* 1615. *co-
ram bona mem. Patriarcha Manzanedo, & in decis.*
372. *part.* 1. *recent.* & ex eiusdem Rotæ decisione Fon-
tanel. *de pactis nupt. claus.* 5 *gloss.* 1. *p.* 2. *num.* 120. re- 47.
fert in casu illius fuisse denegatam petitionem Monia-
libus sanctæ Catharinæ de Senis, quæ pro ampliatione
Monasterij prætendebant posse cogi Ducem Camil-
lum de Comitibus habentem palatium contiguum, in
quo habitabat, ad illud sibi vendendum, quia magnum
incommodum ex eo dicto Duci sequebatur, quia eius
familia erat de nobilioribus Italiæ, & palatium, quod
petebatur, erat antiqua illorum habitatio, & præsefere-
bat magnam antiquitatem, & nobilitatem, Steph. Gra-
tian. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 741. *num.* 25. & 28. vbi 48
dicit, quod Iudex multum strictè, & præuia necessitate,
& cum magno grano salis debet officium suum imper-
tiri, quia hoc priuilegium non est trahendum ad quem-
cunque locum pium, sed ad necessarium morali quadam
necessitate ad Sacramentorum administrationem, & ad
cultum diuinum, ne sequatur inconueniens, quod qui-
libet volens erigere locum pium, possit eligere domum,
quam vellet pro tali ædificio, & postea sub prætextu
ampliationis retrahere à vicinis domus contiguas.
Idem Steph. Gratian. *tom.* 5. *c.* 896. *n.* 7. vbi quod ad
hunc effectum ampliationis non sufficit necessitas Ec-
clesiæ, vel Monasterij, & contiguitas domus, cùm etiam
requiratur tertium, vt non magnum præiudicium vi-
cino contingat, iuxta *leg. si quis sepulchrum, ff. de relig.
& sumpt. funer.* Ioan. Mar. Nouar. *d. part.* 2. *quæst.* 50. *d.
num.* 9.

Vnde si aliqua magna incommoditas sequeretur, cer- 49
tum est vicinas domus non posse retrahi ad ædificatio-
nem Ecclesiæ, vel campanilis, idē si post eā ædificatam

alia inconuenientia adessent quæ opportuno indige-
rent remedio, vel ex turri pareret prospectus ad
aliquod Monialium Monasterium, quia si fabricatur,
inhiberi debet ædificanti ne fenestras aperiat; si verò
iam sunt factæ fenestræ, siue pauimenta, debent clau-
di, & tegulis cooperiri, ad text. *in cap. 1. in fine princi-*
50 *pij, de statu Regul. in 6.* ibi: *Vt sic à publicis, & munda-*
nis conspectibus separata, &c. Cab. *dec. 152. n. 1. p. 1.*
Vincent. de Franch. *dec.* 223. Mar. Muta *Sicil. dec. 8.*
n. 6. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb.*
venditio, differ. 7. n. 2. Scip. Rouit. *decis. 92. num. 1. cum*
seqq. Horat. Visoont. *in concl. iuris, veb. ædificare vni-*
cuique, fol. 64. Franc. Aoton. Costa *Sicul. decis. 28. n. 4.*
& seq. vol. 1.
51 Vbi enim ædificium nocet Monasterio, compelli-
tur domiouS ædificij ad vendendam seruitutem alte-
rius noo tollendi. Cab. *dec. 152. n. 2. in fin. & dec. 105.*
n. 4. part. 1. Giazarel. *dec. 37. n. 28.* Franch. Anton. Co-
sta *d. decis. 28. num. 12.* quos refert, & sequitur Ioan.
Maria Nouar. *d. p. 2. q. 1. n. 4.*
52 Et ideo vicini ex eo solùm quod turris solito maior
vel altior ædificetur, conqueri non possunt, cùm lici-
tum sit cuilibet in suo pro libito fabricare, & ad cœ-
lum vsque ædificium extollere, & vsque ad centrum
fodere fundamenta, *l. altius*, vbi glos. *verb. prohibe-*
mus, C. de seruit. & aqua, Anton. Gom. *l. 46. Taur. n. 6.*
cum seq. Suar. de Paz *in pract. tom. 3. c. 1. §. 4. n. 39.*
Bern. Græu. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 69.* Mo-
lin. *de iust. tom. 3. tract. 2. disp. 709. n. 1. cum seq.* Cæpol.
de seruit. vrban. præd. c. 45. n. 2. Carol. Marant. *d. resp. 22.*
n. 5. & 6. Durand. *dec. 450. à n. 1.* Eo maximè, quia ex
altitudine turris oihil noui incommodi vicinis acce-
dit, quia si ad strepitum campanarum attendamus, imò
potius ex hoc commodum non minimum consequun-
tur, eo quòd quanto magis turris eleuabitur, minus in
inferioribus campanæ officient per sonum, qui expan-
detue magis per aëra, non ad ima reduodabit. Si verò
aperta sit turris ex vno latere, & totus sonus exeat
ad vnam partem, poterit vicinus offensus petere, vt illud
latus claudatur, præcipuè si sit noua apertura, & dire-
ctò aduersùs ianuas, vel vicini fenestras, ad not. per
53 Melch. Phœb. *Lusit. dec. 73. à n. 6. p. 1.* Vnde vt hæc
euitentur incommoda, debet turris huiusmodi ex vtro-
que latere mediatè claudi, & tegulis in parte discoope-
riri, vt sic sonitus ad aëra ascendat, & minus vicinorum
aures offendat.
54 Non enim præsumendum est, Ecclesiæ ministros
omnem non adhibuisse diligentiam ad hoc vt Paro-
chianos minùs læderent, nec turrim tam altam ædifi-
casse ad occupandum solem, ventum, vel aërem, quod
55 non licet. Magon. *Florent. dec. 6.* nullam ex tali fabri-
ca vtilitatem percipientes, cùm ex hoc dicerentur
facere ad æmulationem. Cæpol. *p. 1. c. 62. n. 2.* Melch.
Phœb. *d. dec. 73. n. 10.* Ad æmulationem enim, inui-
diam, aut iniuriam ædificatio permissa non est. Arim.
56 Tepat. *var. tit. 576. c. 4.* Menoch. *de arbit. cas. 156. n. 3.*
& de præs. lib. 6. præs. 29. num. 28. Masc. *de probat.*
concl. 620. n. 15. Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de iu-*
stit. p. 1. c. 6. n. 11. Melch. Phœb. *d. dec. 73. n. 9.* Stephan.
Grat. *discept. for. tom. 3. c. 672. n. 53.* Ioan. Mar. Nouar.
d. p. 2. q. 2. n. 25. Duraod. *d. decis. 450. n. 8.*

DVBIVM II.

Quis Campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?

57 MAgna olim lis fuit io Curia Romana, vtrùm Fra-
tres Prædicatores possent habere plures campa-
nas? In qua de illo tempore scripserunt Oldrad. *cons.*
228. & Alberic. *in suo diction. verb. Campana*; & pro
parte negatiua, quod scilicet non possunt habere, nisi
vnam campanam, allegatur text. *in cap. patentibus, de*
priuileg. & in cap. nimis iniqua, de excessib. Prælat.
vbi illis conceditur habere campanam, quæ de vna
duntaxat verificatur. Sed contrarium, imò partem 58
affirmatiuam sustinuerunt Oldrad. *dicto cons. 228.* &
Alberic. de Rosate *dicto verb. Campana*, qui respondent
d. cap. patentibus, loqui de Oratoriis constitutis in pri-
uatis domibus, de quibus notabiliter *in Auth. vt in* 59
priuatis domibus sacra non fiant, & addunt *dictum*
c. nimis iniqua, referre grauamen quod inferebatur Præ-
dicatoribus, & Minoribus, quia Prælati non permitte-
bant eos habere campanas, & illud grauamen ibi tolli, 60
non tamen exinde induci prohibitionem circa plures
campanas: addit Alberic. se audiuisse curiosam quæ-
stionem fuisse in Curia Romana inter Ordinem Humi-
liatorum, & quosdam Mooachos, & diu durasse, &
magnas expensas fecisse, scilicet quis primò deberet
pulsare Matutinum, & quod finaliter dicitur termina-
tum fuisse, quod qui primò surgeret, primò pulsare
deberet. Oldradi, & Alberici meminit Aug. Roccha
d. tract. c. 26. in princ.
Deinde Ioaooes XXII. *in Extrauag. vnica, de officio* 61
custod. ad omnium Ecclesiarum quietem comparan-
dam, limitationem de numero campanarum edidit his
verbis: *Nos præmissis obuiare cupientes periculis, pacémque*
desiderantes inter ipsos (sine qua bene pacis Auctor
non colitur) obseruari, de Fratrum nostrorum consilio hoc
edicto perpetuò ordinamus, quòd Religiosi dictorum Or-
dinum Mendicantium in nullo Conuentu suo, seu loco
plures campanas habeant sine Sedis Apostolicæ licentia
speciali, sed vna tantummodo pro loco quolibet sint con-
tenti. Quod si forsan Communitas, seu vniuersitas ali-
qua Ecclesiastica, nota illa verba, seu vniuersitas ali-
qua Ecclesiastica) *vel mundana, seu iidem Religiosi pro*
illis in aliquo ipsorum locorum campanam aliam habe-
rent, vel nunc habent, non illam, sed aliam solam eo-
rum specialiter vsibus deputatam pulsare valeant Horis
diurnis, & nocturnis, Missis, & aliis consuetis. Cæte-
rùm Religiosis eisdem permittimus, quod vbi hactenus
plures campanas sine lite, & contradictione qualibet
in vsus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent,
illis etiam deinceps liberè vti possint, aliis quibuscumque
per eos habitis intra trium mensium spatium de suis lo-
cis, seu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum
reponendis. Huius Extrauag. meminere Tamburin. *de*
iure Abbatum, tom. 2. disp. 14. q. 15. vers. vlt. & Angel.
Roccha *d. tract. c. 16. in princ.* Cuius decisioni vti no-
uiori standum est; quia illa post Cœlestini III. Decre-
talem, *in d. c. patentibus*, & Gregorij IX. *in d. c. nimis ini-*
qua, emanauit, quam quidem Extrauagantis prædictæ
dispositionem non vidit Oldrad. quia licèt floruerit tē-
pore Ioan. XXII. illius textus Auctoris, vt in eius vita
refertur, & habetur apud Aug. de Herrera è Societate
IESV Presbyterum *en el origen y progresso de los Ritos,*
y Ceremonias de la Missa, lib. 1. c. 40. n. 3. pag. 69. potuit
præmori, aut à Romana Curia abesse tunc temporis
quando emanauit dicta Extrauagans, & de illa noti-
tiam noo habere; cùm credendum sit illum post eam
visam non sic consuluisse: de sua absentia à Curia Ro-
mana testatur Alphons. de Soto I. V. D. Archidiaconus
Ciuitatensis, & Thesaurarius Salmanticensis in epi-
stola dedicatoria apposita ad principium Consiliorum
Oldradi, quæ sonat scripta R. P. D. Ioanni Francisco
de Pauinis, Sacri Palatij causarum Apost. Auditori, in
qua sic dicitur: *Quod enim nostro tempore Sixtus IV.*
Pontifex Max. tu ipso præstare soles, hoc ille dum vine-
res Rom. Pontifex effecisse fertur, & in primis felic. mem.
Ioan. XXII. qui etiam tunc cum ab Vrbe discessisset, in ar-
duis sæpè causis de iure respondisse fertur,

62 Sed quæstio est, an dictæ Extrauag. vnicæ generali
consuetudine derogatum sit? In qua idem Angel.
Roccha loco proximè citato, ex Vincent. de Castronouo,
& Ioanne Steph. Durant. affirmat derogatum fuisse, ita
vt iam hodie liceat ex vi huius consuetudinis, tam in
63 Conuentualibus Religiosorum Ecclesiis, quàm in Pa-
rochialibus, & aliis maioribus, plures pulsare campa-
nas, vt videmus, & assentiri videtur Alciat. lib. 8. pa-
rerg. c. 11. Sed hæc consuetudo cùm non sit extra limi-
tes præscriptos extendenda, nec trahatur de loco ad lo-
cum, Menoch. cons. 226. n. 43. Decian. cons. 19. à nu-
mer. 68. volum. 3. est de iure probanda in casu indiui-
duo, vt afficiat, & sic in specie Crauet. cons. 96. num. 7.
Cæs. de Graf. decis. 6. n. 5. de præb. Surd. cons. 525. n. 16.
64 Hieron. Gabr. cons. 151. num. 10. lib. 3. Rota decis. 393.
num. 2. & decis. 799. n. 3. p. 1. diuers. itavt vel sit pro-
banda quod vigeat particulariter in ista Ecclesia, vel
quod sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœce-
si, Capuaq. decis. 229. p. 1. Seraph. decis. 624. n. 4. Ni-
col. Garc. de benefic. p. 5. c. 4. n. 93. cum seqq. Requiri-
65 tur igitur, vt in Ecclesia S. Genesij consuetudo vigeat
habendi, & pulsandi campanas quatuor, quod tamen
verè dici non potest, cum in veteri Ecclesia tres tan-
tùm, vt diximus, essent, & noua introductio maiores
apponendi, & numerum augendi in noua Ecclesia, de-
dit causam liti, ac proinde non est habenda in consi-
deratione, ad not. per me in votis consultiuis, & decisiuis
Canon. tom. 2. voto 43. n. 23.
66 Quare Vincent. de Castronouo in comment. ad reg.
B. P. Augustini, dist. 1. cap. 1. §. 4. pag. 18. de consuetudi-
ne in sua Religione agens, sic loquitur: Declaramus
quod in principio Ordinis in Domibus nostris non habe-
bamus nisi vnam campanam, vt notatur in cap. nimis,
ext. de excess. Prælat. & in cap. parentibus, de priuil. se-
cundùm Host. & Pauor. Sed huic Constitutioni deroga-
tum est per contrariam consuetudinem quasi generalem,
non quidem temerè inductam, sed ad excitandam Chri-
stiani populi deuotionem, quæ cum iam præscripserit, vim
sine dubio legis obtinuit. Seruatur tamen hæc Constitutio
(attende ad limitationem) quoad hoc quod in diebus
non solemnibus vnam tantùm campanam pulsamus ad
omnes Horas; in festis autem duplicibus, & suprà ad
excitandam populi deuotionem, pulsamus plures cam-
panas in Matutinis, & in Vesperis, & ad Missam Con-
uentualem, &c. Dubito tamen de validitate huius de-
rogationis; nam in prologo Constitutionum Sancti
Augostini, quas obseruant Fratres Dominicani, repe-
riuntur hæc scripta verba: Nulla verò consuetudo
quantumuis inueterata, contra has nostras Constitutio-
nes valeat, aut toleretur, sed corruptela, & abusus potius
existimetur, in edit. Coloniæ Agrippinæ, anno 1627.
cum additionibus Hieronym. Romani Eremitarum
eiusdem Ordinis Generalis.
67 Inueni hac de re pro Mediolanensi Prouincia spe-
cialem Constitutionem: nam S. Carolus Borromæus
Card. Archiepiscopus, & Pastor vigilantissimus, inter
acta Ecclesiæ Mediolanensis p. 4. Actor. de instr. fabricæ
Eccles. lib. 1. cap. 24. pag. 586. col. 2. de numero cam-
58 panarum agens ita constituit: Si Ecclesia Cathedralis
est, septem, aut quinque ad minimum campanas; si Col-
69 legiata, tres, grandiorem scilicet, mediam, & minimam; si
Parochialis, totidem, aut duas saltem habere debet, eas-
que distincto quodam soni concentu inter se consentien-
tes, pro varia diuinorum Officiorum, quæ fiunt, ra-
tione, ac significatione. Refert. Ang. Roccha d. tract. de
campan. cap. 154. in fine. Vnde Rota semper se numero
addixit minimo, & exiguo Campanarum ponderi. Ita
decisum in quadam Ciuitaten. constructionis Capellæ
iussu eminentissimi Cardinalis Paccecci, relata à Sera-
phino decis. 847. n. 1. qui sic scripsit: Hac de causa non
turbari diuina officia, maximè cum sententia restrinxe-
rit numerum Campanarum ad vnicam tantùm, eamque
satis exiguam, nempe pondens vigintiquinque librarum,
& hoc fuit decisum iam cognitis Iuris dispositionibus,
& post introductam, vt volunt, quam vocant consue-
tudinem tam circa numerum Campanarum Religio-
sorum, quàm clericorum sæcularium.
Sed illud, quod suprà dixi de consuetudine proban- 70
da particulariter in hac Ecclesia, vel generaliter in om-
nibus sitis in hac Diœcesi, videtur ad præsentem ca-
sum applicari non posse; nam si de particulari loqua-
mur, certissimum est requiri nedum scientiam, sed etiam
expressum Papæ consensum ad inducendam consuetu-
dinem, contra textum in d. Extrauag. vnica, etiam
quantocunque temporis spatio illa fuerit seruata, glos.
verb. abrogata, in §. leges, dist. 4. Ioan. de Salas de legib.
q. 97. tract. 14. disp. 19. n. 62. in fin. Verall. decis. 204. n. 3.
p. 3. Rota in Treueren. Abbatiæ S. Maximi, 24. Ianuar.
1625. coram bonæ mem. Coccino, apud Iul. Lauor. var. lu-
cub. tit. 4. c. 21. n. 157.
Si verò de generali sermonem habeamus, omnibus 71
patet consuetudinem circa numerum Campanarum in
Parochialibus Ecclesiis vario modo fuisse; quia in ali-
quibus vna, vel duæ reperiebantur Campanæ, in aliis
tres, paruæ, vel magnæ, prout superetant Ecclesiarum
facultates; consuetudo enim requirit actus vniformes.
Bart. in l. 2. in fin. princ. ff. solut. matr. Dec. cons. 214. n. 2.
vers. secundò hoc idem, Alex. cons. 5. lib. 5. & cons. 153.
lib. 6. Rimin. iun. cons. 264. n. 28. & 29. lib. 3. Et quando
illa est varia, vt in hoc casu, non potest recedi à dispo-
sitione Iuris communis, Nat. cons. 132. in fine, &
cons. 309. n. 9. Ruland. cons. 87. n. 53. lib. 1. Curt. iun. 72
cons. 260. n. 20. lib. 3. Rota in d. Treueren. Abbatiæ,
apud Iul. Lauor. vbi supr. n. 153.
Nec refert quod in aliquibus Parochialibus Eccle- 73
siis permittantur plures Campanæ contra dispositio-
nem d. Extrauag. vnic. Quia multa, vt inquit Rota ci-
tato loco, per patientiam tolerantur, quæ deducta in iu-
dicio, exigente iustitia, toleranda non essent, & dicit
text. in c. cùm iam dudum 18. in fine, de præbend. quem
allegat glos. d. verb. abrogata, in §. leges, dist. 4. Alia nam-
que est non scripta permissio, alia verò scripta: illa in
iudicium deducta cessat; hæc permanet, & valet: de
prima Abb. in d. cap. iamdudum, n. 5. qui refert glos. in c.
vlt. circa fin. 3. dist. De secunda idem Abb. in cap. nisi
essent, n. 9. de præbend. & sic procedit text. in cap. quia
circa 6. de consanguinit. & affinit. ibi, dissimulare pote-
ris, &c. Felin. in cap. 1. de treuga & pace, n. 11. Gutier.
canon. quæst. lib. 2. cap. 15. n. 99. Quò respexit l. 2. tit. 15.
lib. 4. Recopil. ibi, alguna tolerancia, quasi agnoscens
non vnam tantùm, sed aliquas in iure dissimulationes
inueniri: de cuius legis interpretatione (his tamen
omissis) latè & doctè D. Ioannes Bapt. de Larrea S.
Iacobi Eques, à Consiliis Philippi IV. nostri Regis
Catholici in Supremo Castellæ Senatu tom. 1. allegat. 8.
num. 9.

DVBIVM III.

Vtrùm numero Campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IAm vidimus attento iure communi, de quo in d. 74
Extrauag. vnic. Religiosos in suis Monasteriis, &
Communitatem, ac Vniuersitatem quamlibet Ecclesia-
sticam, vel mundanam, vna tantùm Campana pro quo-
libet loco debere esse contentam: vidimus etiam aliter
posse ex speciali Ecclesiæ, aut generali Diœcesis con-
suetudine, eo modo, quo notauimus, posse introduci;
nunc verò videndum est an contra Iuris dispositionem,

& consuetudinis legitimè præscriptæ vim, valeat alia
de nouo induci, quæ priorem immutet? Ad quod du-
bium resoluendum præmittendum esse duxi, quod li-
cèt supponamus abrogatam jam esse dispositionem *d.*
Extrauag. vnica, de offic. custod. proindeque per con-
suetudinem licitum fieri, quod aliàs ea stante Extrauag.
illicitum foret, cùm id consuetudo facere possit, ad not.
per Salazar. *de vsu & consuet. cap. 2. n. 1.* Bobad. l. *in*
sua Polit. lib. 2. cap. 10. n. 56. doctissimus & eruditissimus
D. Ioannes de Solorzano Regius Consiliarius, in Su-
premo Castellæ, & Indiarum Senatu, *de iure Indiar.*
tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 72. & cap. 24. n. 81. & tom. 2.
lib. 1. cap. 4. n. 70.

75 Nihilominus cum consuetudo non extendatur de ca-
su ad casum, nec de loco ad locum, nec de persona ad
personam, Roland. à Valle *cons. 57. n. 26. vol. 1.* Nat.
cons. 555. sub n. 5. Seraph. *decis. 1159. n. 6.* Piag. *de con-*
suet. q. 12. à n. 1. Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 46.*
n. 5. & resol. 88. n. 3. Salgad. *de supplicat. ad Sanctissim.*
p. 1. c. 9. n. 7. cumque circumscripta sit loco, tantumque
76 habeat de potentia quantum de actu, vt *in l. 1. §. Iulia-*
nus, ff. de itin. actuque priuato, Menoch. *remed. 5. retin. ex*
n. 57. D. Solorzan. *d. tom. 2. lib. 1. cap. 22. n. 21.* dicendum
mihi videtur, resolutionem non regulari ab eo, quod in
aliis Ecclesiis fieri solet, sed petendam à consuetudine,
vsuque huiusmodi Ecclesiæ, quæ cum aduersus disposi-
tionem *dicta Extrauag.* ad tres tantùm Campanas in-
troducta proponatur, non potest per aliam consuetudi-
nem, quæ dedit causam liti, de nouo introduci, quatenus
altera campana augeatur, & aliæ primis maiores fabri-
centur, cum nec sit quarta necessaria, nec Ecclesiæ in-
tersit illam extranumerariam habere, vtpote quia tres
satis sunt ad signa danda, quando sacra peraguntur my-
steria, seu Fideles euocantur ad diuini pabula verbi ca-
pienda: eo maximè, quia expressus Papæ consensus de-
ficit, prout requiri suprà monuimus, & varietas colligi-
tor noua introductione. Tum etiam, quia nullum Ec-
clesiæ incommodum accedit, si quarta omittatur cam-
pana, & tres reducantur ad molem campanarum veteris
Ecclesiæ. Tum denique, quia vicinis non parua redun-
dabit commoditas, si importuno earum sonitu non sic
77 molestentur; naturæ enim principio docemur, vt quod
alteri prodest, & tibi minimè nocet, intentare haud
debeas; quemadmodum quod tibi nec prodest, mihi
autem nocet, facere haud potes, argum. text. *in l. 1. §. li-*
dem aiunt, ff. de aqua pluuia arcenda, glos. *verb. fas, in cap.*
omnes leges, 1. dist. Hieron. à Laurent. *Auen. decis. 160.*
n. 3. Surd. *cons. 18. n. 6. lib. 1.*

78 Quare S. August. *epist. 118. cap. 5.* mutationem con-
suetudinis perturbare, & nouitatem inducere ait, quam-
uis vtiliter introducta esse videatur, his verbis: *Ipsa*
quippe mutatio consuetudinis, etiam qua adjuuat vtilita-
te, nouitate perturbat, refert Salgad. *de supplicat. ad San-*
ctissim. p. 1. cap. 6. n. 2. Idem S. August. *de vera Religione,*
cap. 53. text. *in cap. vlt. de consang. & affinitate,* Francisc.
Viuius *decis. 255. lib. 2. à n. 6.* Carol. Marant. *resp. 24.*
n. 37. 2. parte, Bobadilla *lib. 1. Politic. cap. 5. n. 9. & 10.*
pag. 88. P. Mendoza è Societate IESV Presbyter, *in*
viridario S. Scriptura, lib. 4. problem. 6.

DVBIVM IV.

Vtrùm immodicus Campanarum sonitus pro-
hiberi possit.

79 PAra negatiua præsentis dubij ex eo probari vide-
tur, quia debet vicinus aliquod pati incommodum
pro vtilitate vicinorum, ad text. *in l. 1. §. sunt qui pu-*
tant, ff. ne quid in flum. publ. potissimum quod potest
quis in suo quæcumque ædificia etiam strepitosa exci-
tare, secundum Aretin. *cons. 94. In casu contingente,*
n. 2. Ioan. de Amicia *cons. 104. n. 12.* Cardin. Tusch.
pract. conclus. lit. E, concl. 35. n. 3. præsertim verò
pietatis fauore, Menoch. *de arbitr. casu 237. n. 28.*
& 29. vbi dicit non potuisse expelli Confratriam Bat- 80
tutorum per Doctores, eo prætextu quod rumor, qui
per eos fiebat, esset eorum studiis molestus, quoniam
non locus, nec persona consideratur in hoc, sed opus
bonum.

Contraria verò opinio, quod scilicet immodicus 81
campanarum sonitus prohiberi valeat, mihi verior
videtur, & probatur primò, quia Studiosus, Scho-
laris, Doctor, & Minister publicus possunt extrahere
fabrum, & malleatorem, aut alium quempiam, qui
obstrepat, dum venit ad habitandum prope eorum do-
mus, ne sonitu, strepituve illos impediat, auertatque
ab studiis, & officij munere, contra regulam *l. plerique,*
ff. de in ius vocando, & l. nemo de domo, ff. de reg. iur.
& arg. text. *in l. vnic. in fin. C. de stud. liberal. lib. 11.*
resoluunt Horat. Luc. *in tract. de priuil. scholar. pri-*
uil. 46. Grammat. *cons. ciuili 111. & decis. 58. n. 15.*
Menoch. *de arbitr. casu 257.* vbi pariter firmat Docto- 82
rem alta voce legentem, qui alios impedit, posse cogi
vt sileat, Matth. Coler. *de processib. execut. p. 1. cap. 4.*
n. 8. D. Barbos. *in l. 1. n. 54. p. 7. ff. solut. matrim.* Addent.
ad Guidon. Pancirol. *de rebus memorabilib. p. 2. tit. de* 83
Campan. pag. 162. vbi ideo magis certum esse ait, si Do-
ctor præuenerit fabrum, & præ malleatore isto sedem
ibi occupauerit, Ioannes Gutierrez ex aliis *lib. 1. Cano-*
nic. qq. cap. 35. n. 15.

Hanc fabri ærarij importunam vicinitatem, præter 84
alia, etiam respexisse videtur S. Paulus *2. ad Corinth.*
cap. 12. n. 7. illis verbis: *Datus est mihi stimulus carnis*
mea, Angelus Satana, vt me colaphizet, vt scribit Dom.
Ioannes de Horozco & Couarruuias, Archidiaconus
de Cuellar in Sancta Ecclesia Segobiensi, *tractatu de*
vera, & falsa Prophesia, lib. 1. cap. 6. ad finem, sic: *Y de*
San Pablo sabemos todos, dize de si, que porque la
grandeza de las reuelaciones no le ensoberueciesse, le fue
dado el estimulo, que llama de la carne, para que le
abofeteasse, y en lo que era esto, aunque de ordinario se
esplica como suena, San Chrysostomo dize, que era la
persecucion ordinaria de vn Alexandro, vezino suyo
herrero, que le inquietaua, y de muchas maneras le per-
seguia siempre. Locus Sancti Ioannis Chrysostomi est
Homilia 26. in explicatione d. cap. 12. Quocirca (ait)
per Angelum Satana Alexandrum ærarium, Hyme-
naum, Philetum, ac denique omnes, qui Fidei doctrina ad-
uersabantur, atque cum ipso contendebant, ac bellum ge-
rebant, eumque in vincula conjiciebant, cadebant, & ra-
piebant, alibi dixerat. *Homil. 52. in S. Eustachium,* id
certò dicit: *Datus est mihi stimulus carnis mea Angelus*
Satana, vt me colaphyzet, tentationes, afflictiones, per-
secutiones innuens, refert nouissimè Aloysius Nouarinus
in Paulo expenso, n. 239. de Alexandro ærario ipsemet
S. Apostolus *2. ad Timoth. c. 4. n. 14.* exornat P. Thom.
Massutius è Societate IESV Presbyter *in vita eiusdem*
S. Pauli, lib. 9. cap. 4.

Secundò, quia similiter Scholaris, & Doctor potest 85
coërcere immodicum, & non necessarium campanæ
strepitum, Alciat. *lib. 8. parerg. cap. 11.* Ioan. de Amicia
cons. 105. col. 1. Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 1. ca-*
pit. 186. n. 16. & 17. vbi allegat Felin. *in cap. vlt. de iu-*
dic. n. 7. addent. ad Guid. Pancirol. *citato loco, pag. 162.*
col. 2. vers. campanarum verò pulsum.

Tertiò, quia pariter ægroto idem priuilegium con- 86
ceditur, vt per Rip. *in l. 1. n. 129.* vbi Alciat. *num. 56.*
& D. Barbos. *d. l. 2. p. 7. n. 57. & 58. ff. soluto matrim.*
Cæpol. *de seruit. vrban. prad. cap. 43. n. 732.* Addent. 87
ad Guid. Pancirol. *vbi proximè,* siquidem salua homi-
nis, cuius gratiâ natura omnia comparauit, *l. si pecu-*
dum

dum 28. ff. de vsuris, nullo modo æstimari queat, *l. si pater 34. in fine, ff. de donat.* & exinde rebus omnibus & cuiuis commodo sit præferenda.

88 Ex quibus concludo prohiberi posse assiduum, &
intempestiuum, nec satis laudatum Nolarum sonitum
quem Ordinarij, & eorum Visitatores temperare de-
bent pro loco, & tempore, ne scilicet Officia Diuina in
vicinis Ecclesiis tanto strepitu celebrari intermuttan-
tur, aut habitantes vicini inter se exaudiri, quiescere,
vel dormire impediantur, vel ægroti in sanitate conse-
89 quenda seu recuperanda magna patiantur incommoda;
necnon studiosi, & ministri à studiis, & officij mu-
nere auertantur, quæ sunt magni habenda in arbi-
trando campanarum sonitu cum discretione, habito
respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum
solemnium, vel quantitatem defuncti, pro quo pulsantur
campanæ in eius exequiis; nec hæc sunt relinquenda
90 judicio indiscreti campanarij, aut alicuius pueri, vel
iuuenis otiosi, qui ad hanc campanarum pulsationem
libenter concurrunt. Modus namque habendus, assi-
gnandus, & laudandus, statis scilicet diei horis, non
91 pro libito, sed pro Horarum, & festiuitatum celebran-
darum qualitate, ad Dei laudem, & gloriam, qui quan-
tum opportunos hic campanæ sonitus sibi placeret,
ostendit quodam miraculo, quod refert Luitprandus
Episcopus Ticinensis à doctissimo D. meo D. Lauren-
tio Ramirez de Prado editus, & illustratus *in Chronico,
anno Christi DCC.LXXXII. num. 1.* his verbis: *In Car-
pentanea finibus multæ Virgines Moniales Benedictinæ
ne violarentur à Mauris, à Deo consequuntæ sunt vt à
terra absorberentur, quadamque campanula statis diei
horis, quâ vocante conueniebant ad preces, auditur.* De
quo etiam meminit Iulianus Archipresbyter S. Iustæ
in aduersariis, *num. 550.* cura, & diligentia eiusdem
eruditissimi D. mei Parisijs impressus, dum ordini apud
Regem Christianissimum Exlegatum ageret. Hinc ve-
nit illa decidenda quæstio, etiam in sæcularibus, con-
tra Campanarium (sic vocat Bonifacius *in tractatu de
testibus*, *n. 80.* eum cui pulsandæ campanæ munus in-
cumbit) non solitis, sed intempestiuis horis officium
adimplentem, vbi *n. 45.* inquit: *Sed numquid poterit
agere iste contra Campanarium ad damnum suum, qui
decepit eum in sonando campanam ante horam debitam:
vt pendeo sic videtur, argumento ff. de incendio, ruina
& naufrag. l. nec piscatores*, &c.

92 Circa pulsationis campanarum modum in defunctorum corporibus sepulturæ mandandis, & in eorum exequiis celebrandis, aliqua apud Iulium Lauor. *citato loco.* Olim apud Romanos non idem omnibus funus permittebatur; nam Tacitum dicebatur illud, quod fiebat sine pompa, sine designatore, sine ludis, præcone, & indictione. Seneca *lib. 1. de tranquillitate, cap. 1. Vis tu nunc id agere, ne te posteri taceant? Morti natus es, minus molestiarum habet funus tacitum.* Ouid. *lib. 1. Faster. eleg. 3.*

Quocunque aspiceres, luctus gemitusque sonabant,
Formaque non taciti funeris instar erat.

Alio nomine appellatur funus vulgare, Capitolinus *in Marco Antonino Philosopho. Tantaque clementia fuit, vt & sumptu publico vulgaria funera juberet fieri.* Item funus commune. Ausonius *in parentalibus,*

Tu gremio in proaui funus commune locatus.

Etiam plebeium funus, Propert. *lib. 11. eleg. 14.*

——— ——— *Adsit*
Plebeij parua funeris exequia:

Refert Ioan. Kirchmanus Lubecensis *de funeribus Romanorum, lib. 1. cap. 4. pag. 36. & 37.* ad denotandum quod vulgaribus personis sine pompa, & cum nullo, aut paruo sonitu tacitum funus faciendum; quod est maximè aduertendũ pro præsentis materiæ cognitione.

Non obstat quod in vna causa Neapolitana, in qua consuluerunt Carolus Matant. *controuers. iuris vtriusque responsionum p. 2. resp. 22. pag. 106. cum seqq.* & Ioan. Maria Nouar. *quotidianarum practicarumque forensium quæst. p. 2. q. 1.* fuit secundùm eos decisum non obstare sonitum molestum campanarum: Quia quæstio erat de campanis Ecclesiæ Domus Professæ Patrum Societatis IESV, in qua Religione solitum est pulsari campanas modicè, & quia statis quibusdam horis duntaxat, & modico temporis spatio illas sonabant.

Cætera de Campanis, & præcipuè quæ spectant 93
ad confutandos hæreticorum errores, præter citatos *supr. n. 3.* vide apud Gualter. *in chronolog. fol. 527. 599. & 653.* Castald. *in praxi ceremon. lib. 1. sect. 12. cap. 5.* Petr. Coton. *in instit. Cathol. aduersùs hæreses, & superstit. huius æui, lib. 5. cap. 56. pag. 432. & seqq.* P. Suar. *contra Anglicanæ sectæ errores, lib. 2. cap. 16.* eleganter R. P. Fr. Ioan. Ponce de Leon ex sacro Minimorum Ordine Theologiæ Professorem, Supremi, ac Regalis Consilij Generalis inquisitionis Qualificatorem consultorem, librorum ac Bibliothecarum per Hispaniam Visitatorem, & expurgatorem, *in suo clypeo inuiolatæ Religionis pro agnoscendis hæresibus, in verb. Campanæ vsus, & in verb. campanarum sonus*, vastum sanè opus & Christianæ Reip. admodum vtile, & necessarium, in quo ferè quatuor mille decisiones contra Infideles, Gentiles, Paganos, & Arabes, Mahometanæ, ac Lutheranæ sectæ errores, Iudæorumque perfidias, atque hæreses ab Orbe condito vsque ad nostra tempora grassantes proponuntur discussæ, ac decisæ, & à falsis imposturis inimicorum Ecclesiæ Immaculata eius fides vindicatur intacta.

Toletana Cœmeterij.

Plura de Cœmeteriorum antiquitate, veneratione, consecratione, pollutione, profanatione, & vsu, tam in cauernis, quàm in pauimentis terræ; tam intra Vrbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum sit domus fabricare, & tabernas institorias construere, seu locare?

VOTVM CIII.

1 *Casus contingentia proponitur.*
2 *Cœmeteria sunt Ecclesiarum velut atria.*
3 *Cœmeteria quasi dormitoria dicuntur.*
4 *Christiani mortui passim dicuntur dormire in nouo Testamento.*
5 *Mors Christianis non est mors, sed dormitio, & somnus appellatur.*
6 *Germani vocant Cœmeteria agros Dei, & ob quam rationem, ostenditur.*
7 *Episcopi olim in Cœmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & verbum Dei prædicabant.*
8 *Cœmeteria sacra, & religiosa semper fuerunt loca.*
9 *Liberius Papa in Cœmeterio Nouella habitauit, ibique baptizauit 4012. personas.*
10 *Ioannes III. restaurauit Cœmeteria SS. Martyrum, & statuit vt luminaria super illis ponerentur.*
11 *Fideles cum ab Ecclesiis Vrbanis excluderentur*

per

per hæreticos, ad Cæmeteria se recipiebant.

12 *Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituentes, publicis edictis eos à Cæmeteriis arcebant.*

13 *Imperatores pacem Ecclesiæ reddere volentes, Cæmeteria frequentare Christianos permittebant.*

14 *Valerianus promulgauit edictum, vt Christiani in Cæmeteria non ingrederentur.*

15 *Maximus Imp. Orientis prohibuit Christianis solitos conuentus in Cæmeteriis facere.*

16 *Gallienus Imp. concessit vt Episcopi liberam Cæmeteria adeundi potestatem haberent.*

17 *Cæmeteria post Imperatorum persecutiones frequenti cœtu à Fidelibus visitari solebant.*

18 *Abraham institutum Cæmeterij condendi inuenit.*

19 *Consuetudo sepeliendi mortuos in cryptis à Iudæis initium sumpsit.*

20 *Tumbas Iudæi sepulchra appellant.*

21 *Sepulchrum Domini vbi excisum.*

22 *Cæmeteria olim alia intra vrbes, alia extra.*

23 *Cryptas, & latebras tempore persecutionis Christiani quærebant.*

24 *Cryptas Romæ dum puer esset ingrediebatur S. Hieronymus.*

25 *Cryptas Romæ auctor plures ingressus fuit.*

26 *Cæmeteria quando ab Ecclesiis distingui cœperunt.*

27 *Cæmeterium hodie Parochialis Ecclesia solùm habere potest.*

28 *Cæmeteria vrbis Romæ qui referant.*

29 *Mortui intra Ecclesiam olim non sepeliebantur.*

30 *Constantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Ædis D. Petri Piscatoris sepeliretur.*

31 *Sepultura honor intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit.*

32 *Sepultura intra Ecclesiam iam hodie ex consuetudine omnibus siue Clericis, siue laicis dari potest.*

33 *Cæmeteria apud Catholicos consecrantur.*

34 *Ecclesia consecrata etiam Cæmeterium ei contiguum præsumitur consecratum.*

35 *Consecrationis Cæmeteriorum causa est vt multæ preces ad solatium Fidelium illic quiescentium fieri debeant, & vt inde longè Dæmones abigantur.*

36 *Cæmeteriis solemni ritu Deo consecratis non sinantur Dæmones grassari.*

37 *Cæmeteria sacrata quare Catholicis in honore sint, ac reuerentia.*

38 *Actiones prophanæ in Cæmeteriis non sunt faciendæ.*

39 *Ebrietates, & luxuriosa conuiuia à Cæmeteriis auferenda.*

40 *Fœminæ in Cæmeteriis non debent peruigilare.*

41 *Cæmeterium quoad consecrationem, sacrilegium, & interdictum Ecclesiæ æquiparatur.*

42 *Cæmeterium eodem modo polluitur, quo Ecclesia.*

43 *Copula in Cæmeterio habita, & sanguinis, ac seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt.*

44 *Cæmeterium quando censeatur pollutum, Ecclesia polluta, vel è contra.*

45 *Cæmeteria duo quando sunt contigua pariete intermedio, vno polluto, non censetur aliud pollutum.*

46 *Quid si paries vtriusque sit communis cum vna porta.*

47 *Cæmeterium per Episcopum consecratum si polluatur, illud reconciliari debet.*

48 *Cæmeterium ad sepeliendum destinatum per Parochum sacerdotem aqua exorcizata reconciliari potest.*

49 *Cæmeterium Ecclesiæ contiguum censetur reconciliatum, ipsa Ecclesia reconciliata.*

50 *Cæmeterij consecrati reconciliatio non est committenda alteri quàm Episcopo.*

51 *Immunitate Ecclesiastica gaudet cæmeterium, siue coniunctum Ecclesiæ, siue ab ea separatum.*

52 *Sepeliri in Ecclesia plura hominum genera prohibentur, & quare.*

53 *Cæmeterium & Ecclesia quoad sepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur.*

54 *Cæmeterium quando dicatur locus Sacer & Religiosus, si in eo mortui sepulti sint, ostenditur.*

55 *Ratio eadem est, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augeretur, vbi scilicet non viget diuersa ratio, vt num. 57.*

56 *Cæmeterium auctum sine Episcopi auctoritate, in ea parte aucta mortui sepeliri non possunt.*

58 *Sepultura Ecclesiastica cæmeterio dari quando dicatur.*

59 Canon 34. Concilij Illiberitani *refertur.*

60 *Ferdinandus de Mendoza laudatur.*

61 *Cerei rebus Ecclesiæ sacris semper in Hispania adhibiti.*

62 *Episcopi luminaria in Ecclesiis accendi, & redditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari voluerunt.*

63 *Candelarum vsum in Ecclesia non defuerunt qui malè improbent.*

64 *Garcia Loaysa laudatur.*

65 *Fideles Christiani olim Sancti appellabantur.*

66 *Cereos per diem in cæmeteriis olim accendere quare Fidelibus prohibebatur, & n. 67.*

68 *Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem susciperent, Cæmeteriis Martyrum adhærere iubebantur.*

69 *Sanctorum nuncupatio Episcopis, Sacerdotibus, & reliquis Ecclesiæ ministris olim tribuebatur.*

70 *Ecclesiæ consecratæ vel dicatæ debetur reuerentia ex iure diuino, & naturali, cæmeteriis verò ex priuilegio.*

71 *Ementes in cæmeterio non peccant mortaliter, sed venialiter: intellige vt n. 87.*

72 Cap. eijciens, 88. dist. *refertur.*

73 Cap. ex multis 9. 1. q. 2. *refertur.*

74 Cap. nulla 4. 12. q. 1. *explicatur.*

75 *Ædificare in atrio Ecclesiæ nemini licet.*

76 *Atrium Ecclesiæ vulgò dicitur cæmeterium.*

77 Cap. decet 2. de immun. Eccles. lib. 6. *refertur.*

78 Synodus Trullensis *citatur.*

79 *Abusum dolet S. Chrysostomus vendendi res in Ecclesia.*

80 *Cæmeteriis non licet quiddam venale lucri causa exponere, nisi ad vsum Sacrificij.*

81 *Cæmeteria sunt relaxanda, & extendenda.*

82 *Cæmeteria debent esse spatiosa.*

83 *Cæmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem.*

84 *Semel Deo dicatum non est ad humanos vsus transferendum.*

85 *Cæmeterium cum sit locus Sacer, profanari non potest.*

86 *Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus iungi, nisi ad aliam Ecclesiam.*

87 *Cæmeteria, & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum vsus conuerti non possunt.*

88 Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. *declaratur.*

89 *Cœmeteria non comprehenduntur sub dispositione* Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 7.

90 *Reuerentia locis sacris, etiam dirutis & collapsis habenda.*

91 *Ædificia ne vltra certum modum erigantur, potest consuetudine induci.*

92 *Clericis permittendum non est vltra antiquam formam ædificare.*

93. *Testudines, seu spelunca subtus Ecclesiam portas ad plateam habentes, non sunt loca sacra.*

94 *Locus Sacer dicitur illud spatium, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum.*

95 *Effusio seminis si fiat in speluncis sub pauimento Ecclesiæ, eam non polluit.*

96 *Sacrilegium non est quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ.*

97 *Caietani resolutio declaratur.*

98 *Vendentes in Ecclesia candelas, citra hoc quod fiat domus negotiationis, excusantur à peccato.*

99 *Venditor vtens Templo Dei tanquam officinâ negotiatoriâ,* Tiendas *vocamus, seu ad vendendum in officina, peccat mortaliter, & sacrilegium committit.*

100 *Parochus in qualibet Parochiæ suæ parte habitare potest.*

101 *Tabernæ mercales prope Ecclesiam non sunt fabricandæ.*

102 L. Regia 24. tit. 32. part. 3. *refertur.*

103 *Regum Palatiis priuatæ domus non sunt adiungenda.*

104 *Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda.*

105 *Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis laudatur.*

1 PArochialis Ecclesia S. Genesij huius oppidi Matritensis ob magnam districtus amplitudinem, & quia ad eam deferuntur cadauera eorum, qui per iustitiæ Ministros ad mortem condemnantur, vt ibi Ecclesiasticæ sepulturæ mandentur, conueniente prope ipsam Cœmeterio gaudet: cum libero adito ea omni parte ad commonem habitantium plateam. Sed cùm illius Rector, seu Curator prætenderet domum ad habitandum, & tabernas mercales, siue institorias construere ad locandum, vt redditu ipsarum facultates Ecclesiæ augerentur, fuit per aliquos Cœmeterio proximiores vicinos & Parochianos coram loci Ordinario petitum nihil innouari, multisque rationibus, & auctoritatibus ostensum in Cœmeteriis contra longæuam iam, ac præscriptam consuetudinem ædificia non erigenda, nec locum illum sacrum profanari posse. Ego tamen pro veritate consultus vt rem assequi, omnémque dubitandi modum auferre possem, totam materiam satis curiosam in tres disputationes diuidendam duxi.

I. Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodò consecretur?

II. Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur.

III. An licitum & honestum sit in Cœmeteriis domos, & tabernas mercales, siue institorias construere, & locare, vt ex redditu ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur.

DISPVTATIO I.

Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodo consecretur?

2 COemeteria, quæ Templis ipsis adhærent, & sunt Ecclesiarum velut atria, à Græco nomine, vnde
deriuantur, quasi dormitoria dicantur; dormire enim
Christiani mortui dicuntur passim in nouo Testamen- 3
to. Lazarum Christus dixit dormire, cùm tamen obijsset, *Ioan.* 11. Eos qui mortem obierunt, S. Paulus non 4
mortuos, sed dormientes appellat *ad Thessal.* 4. & 1. *ad Corinth. cap.* 15. in hunc sensum capit verbum illud *dormire*, vt patet ibi: *Christus surrexit à mortuis primitia dormientium.* Et Sancti Patres idem docent, vt vide- 5
re est apud Chrysost. *homil.* 21. *ad pop. Mors non est mors, sed dormitio temporalis*, & S. Hieronym. *epist.* 19. *ad* Theodos. *In Christianis mors non est mors, sed dormitio & somnus appellatur.* Et S. August. *epist.* 120. *ad Honoratum, cap.* 32. *Ista mors sæpe in Scripturis dormientium dicitur propter futuram resurrectionem, velut euigilationem.* Hinc Apostolus dicit: *De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres*, & alio loco: *Ex quibus plures manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt. Et alia innumerabilia in hoc testimonia apertè per Scripturas vtriusque Testamenti reperiuntur*, &c. Vide Onuphr. Panuinum *de ritu sepeliendi mortuos, cap.* 11. *de Cœmeteriis, in princ.* Petr. Coton. *in instit. Cathol. aduersus hæreses, lib.* 2. *cap.* 48. *vers. Cæterùm Cœmeterij, pag.* 409. Stephan. Durant. *de ritib. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 23. *in princ.* Laurent. Beyerlinc. *in magno theatro vitæ humanæ, correcto & permisso, tom.* 2. *verb. Cœmeterium.* Henric. Spondan. *de Cœmeteriis sacris, lib.* 1. *cap.* 3. *cap.* 13. *n.* 1. *in princ.* ibi: *Cœmeteria quasi dormitoria.* Anton. Boss. *de Roma subterranea, lib.* 1. *cap.* 1. *de Cœmeteriis in genere*, memetipsum *de iure Eccles. vniu. lib.* 2. *cap.* 9. *de Cœmeter. n.* 1.

Hinc appositissimè Germani, vt audio, Cœmete- 6
ria vocant *Agros Dei*, in quos videlicet tot grana fructuum in perpetuam vitam productorum seminantur, & sparguntur, quot homines in Christo obdormientes sepeliuntur; ideoque huiusmodi sibi sepulturam non temerè delegit auctor vitæ, restitutorque immortalitatis, & reformator corporis humilitatis nostræ, Christus Dominus, & qui ante illum omnes, & post illum in hanc vsque diem in ipsum nasciturum, natumve crediderunt, verba sunt Henrici Spondani *lib.* 1. *p.* 1. *cap.* 4. *sub numer.* 3. Et addit Laurent. Beyerlinck *citato loco*, pulcherrimo nomine apud Germanos Cœmeteria appellari Agros Dei, quia in eis Deus suum semen segetemque habet, quia sub finem Mundi, tanquam messe jam matura demetet, & in cœleste horreum inuehet, ac inferet, zizaniis in ignem inextinctum missis: nam & in his Dei Agris lappas, & tribulos, & silices subnasci non mirum, cùm ipsi Ecclesiæ agro idem eueniat.

Cœmeteria olim erant Christianis (quod & nunc 7
sunt) velut Templa, & orationum loca, in quibus Episcopi Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & Verbum Dei prædicabant. Quæ quidem sacra & Religiosa semper fuerunt non solùm ratione sepulturæ Fidelium, sed etiam ex eo quod mysteria Sacramentorum in iis celebrarentur, & quæcumque Sacræ functiones ritè administrarentur, de quibus vetustissimus Clemens *in Constitut. lib.* 6. *cap. vlt. Conuenit in Cœmeteriis ad legendos sacros libros, & psallendum Hymnos pro mortuis Martyribus* (scilicet in gratiarum actionem Deo pro gloria illis impertita) *& Sanctis omnibus qui sunt sæculo defuncti, ac pro fratribus vestris, qui in Domino mortui sunt, & Eucharistiam Deo acceptam, antitypon, id est Sacramentum regalis corporis vestri offerte in Ecclesiis vestris, & in Cœmeteriis, atque etiam cum excedunt è vita, prosequimini cantu Psalmo-
rum, si fuerint Fideles.* Vide Onuphr. Pannin. *d. cap.* 11. 8
post princip. Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium*, *pag.* 289. *lit.* G, Anton. Boss. *de Roma subterranea, lib.* 1. *c.* 1. *vers. Ii somni Pontifici*, vbi refert Liberium Pontificem habitasse in Cœmeterio Nouellæ ab Vrbe Roma 9

milliario

milliario tertio, ibique baptizasse promiscui sexus nu-
mero quatuor millia, & duodecim; & addit Ioannem
10 III. restaurasse cœmeteria SS. Martyrum, & statuisse, vt
luminaria super illa in omnibus Dominicis à Latera-
nis administrarentur; idem refert de Gregorio III. &
11 Nicolao I. Nam post tempora Gentilium, vigentibus
nouis Hæreticorum persecutionibus, reperimus in ea-
dem Cœmeteria se Fideles recepisse, cùm ab Ecclesiis
vrbanis excluderentur. Sic enim in actis Liberij Papæ
tradi etiam refert Henric. Spondan. *d. cap. 13. n. 4.* di-
cens ipsum iussu Constantij Imperatoris Ariani secun-
dò exturbatum ab Vrbe habitasse in Cœmeteriis sub-
urbanis Nouellæ, & Ostiano nuncupatis, ibique &
quamplurimos ad se accedentes baptizasse, ac cætera
munia Pontificia exercuisse. Et S. Athanasius *in apo-
logia ad Constantinum, & de fuga sua*, testatur Alexan-
driæ in hebdomada post sacram Pentecostem populum
Catholicum completis jejuniis adorandum in cœmete-
rium abiisse, eo quòd abhorrerent à communione Geor-
gij pseudo-Episcopi in eam sedem ab Arrianis intrusi,
qui Ecclesias occupauerat.
12 Illud in more positum erat, vt cùm Imperatores per-
secutionem in Christianos instaurare constituebant,
primum omnium edictis publicis eos à Cœmeteriis ar-
cerent, ne facultas eis esset ritus suos inter se celebran-
di, & consuetam pietatem in mortuos exequendi: ac
13 contra, cùm pacem Ecclesiæ reddere volebant, eadem
frequentare loca permitterent; quod idem erat ac si
plenissimam Religionis suæ libertatem disertè con-
cessissent. Ita Henric. Spondan. *d. cap.* 513. *numer.* 3.
qui *libro* 2. *part.* 1. *capite* 10. *num.* 4. *fine, in pag.* 416.
repetit quandocunque Imperatores persecutionem in
Christianos excitabant, ante omnia consueuisse Cœ-
meteriorum vsum eis interdicere, Petr. Coton. *in in-
stit. Cathol. lib.* 2. *cap.* 43. *vers. Iudai, pag.* 408. ex Euse-
bio Cæsar. *historia Ecclesiast. lib.* 7. *cap.* 5c. idem refert
Laurent. Beyerlinck *dict. verb. Cœmeterium, pag.* 289.
14 *lit. G.* Hinc Pontius S. Cypriani Diaconus in actis
eius passionis tradit à Valeriano promulgatum fuisse
edictum, vt Christiani nulla conciliabula facerent, ne-
que Cœmeteria ingrederentur, quod qui facere com-
prehensus fuisset, capite plecteretur: deque eodem edi-
cto apud Eusebium citato loco Dionysius Alexandri-
nus, qui eius quoque vigore exulauit, scribit sibi à
Præfecto Ægypti dictum: Et eisdem vestigiis insistens
Maximus Orienti imperans, cum persecutionem in
Christianos renouare statuerit, in primis conuentus in
cœmeteriis fieri solitos prohibuit. Hinc Æmilianus
Ægypti Iuridicus in Valeriani persecutione ita Diony-
15 sium Episcopum, Presbyteros & Clericos Alexandri-
nos, & alios Christianos in Fide Christi constantes al-
loquitur: *Video vos, & ingratos esse, & non sentire man-
suetudinem Augustorum, quapropter Alexandriæ non eri-
tis, sed in Libyam relegabo vos, & vobis alia quæ non
licebit amplius Synodos colligere, vel ad Cœmeteria, sicut
vocant, ingredi.*
16 Postmodum Gallienus pacem Ecclesiæ reddens jus-
sit vt Episcopi loca illa, quæ Cœmeteria nominaban-
tur, integram adeundi, occupandique haberent potesta-
tem: referunt Onuphr. Panuin. *de Cœmet. cap.* 11. &
Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium, pag.* 190. *lit.*
17 *A.* Addens *ibidem lit. B*, post Imperatorum persecutio-
nem reddita Ecclesiæ pace Sacra Cœmeteria frequenti
cœtu à Fidelibus visitari solere, & citat auctoritatem
Hieronymi *in Ezechiel. cap.* 40. apud Cardin. Baron.
annal. Eccles. tom. 2. *anno* 556. cuius etiam meminit, &
eam refert Anton. Basil. *de Roma subterranea, lib.* 1.
cap. 1. *in princ.* de qua *infrà, n.* 54.
18 Cœmeterij condendi institutum Abrahæ assignant,
qui sicut patet apud Iosephũ, dicitur emisisse ab Ephrõ
Hethæo filio Saos prope Hebron quadringentis siclis
speluncam duplicem, & agrum circa eam, sepeliisseque
in ea Saram vxorem suam, Polyd. Virgil. *de inuentor.
rerum, lib.* 5. *c.* 6. Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeteriũ,
pag.* 587. *lit. E*, Ego de iure Ecclesiast. vniu. *lib.* 2. *cap.* 9. 19
n. 4. Henric. Spondan. *d. c.* 4. *n.* 1. *in Princ.* vbi addit con-
suetudinem sepeliendi mortuos in cryptis hoc Abra-
hæ exemplo à Iudæis initium sumpsisse. Et scribit Epi- 20
phanius *hæres.* 40. *contra Ebron.* Iudæos appellasse sepul-
chra *Tambas*, nempe speluncas, vt ait, in petris effossas,
ac constructas. Vnde & Christi Domini monumentum,
quod Iosephus ab Arimathia sibi parauerat, traditur 21
ab Euangelistis *Matth.* 57. & *Luc.* 23. excisum fuisse
in saxo, siue petra, fuisseque intra speluncam, eamque
duplicem (sicut & fuerat illa Patriarchæ Abrahæ) in-
telligi datur in eius descriptione ab eisdem Euangeli-
stis, & aliis antiquis Scriptoribus edita, & præcipuè
apud Bed. *de locis Sanctorum, cap.* 5. Card. Baron. *annal.
Eccles. tom.* 1. *anno* 34. & *tom.* 5. *anno* 226.
Porrò Cœmeteria quædam erant intra Vrbes, alia 22
extra: nam olim in cryptis subterraneis, & locis sub-
obscuris cœmeteria erant, Anton. Bossius *de Roma sub-
terranea, lib.* 4. *cap.* 2. *pag.* 596. *in princ.* quæ loca vulgò
Arcas, Tumbas, Catatumbas, vel Catacumbas, Arena-
riis, & Speluncas, pro ratione loci vocabant. Ita Petr.
Coton. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *vers. Iudai, pag.* 408.
De his cryptarum latebris, in quibus olim Chri- 23
stiani non modò suorum corpora humabant, sed & la-
tebras tempore persecutionis quærebant, & in eisdem
sacros Conuentus agebant, meminit S. Hieronym. *in
Ezechiel. cap.* 40. qui de se ipso Cœmeteria quolibet
die Dominico visitante, hæc scribit: *Dum essem Romæ* 24
*puer, & liberalibus studiis erudirer, solebam cum cæteris
eiusdem ætatis, propositis diebus Dominicis sepulchra
Apostolorum, & Martyrum circumire, crebroque cry-
ptas ingredi, quæ in terrarum profunda defossa ex vtraque
parte ingredientium parietes habent corpora sepultorum,
& ita obscura sunt omnia, vt propemodum illud Prophe-
ticum compleatur, Descendant in infernum viuentes, &
rarò desuper lumen admissum, horrorem temperet tene-
brarum, vt non tam fenestram quàm foramen demissi lu-
minis putes.* Referunt Ferdin. de Mendoza *de confirman-
do Concil. Illiber. can.* 35. *cap.* 4. *lib.* 3. *pag.* 16. & ex eo
desumpsit Henric. Spondan. *de Cœmeter. Sacris, lib.* 1.
p. 3. *cap.* 13. *pag.* 278. Petr. Coton. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *pag.*
409. *in princ.* Ant. Bossius *d. lib.* 1. *cap.* 5. *in princ.* Quod
& Ego dum Romæ essem non semel feci, & expertus 25
fui, cryptas S. Sebastiani, & alias ingrediendo.
Postquam summa rerum ad Christianos Principes 26
redacta liberum fuit Episcopis de rebus Ecclesiasticis
pro arbitratu disponere, distingui cœperunt Ecclesiæ à
Cœmeteriis, ipsisque Cœmeteria tam intra, quàm extra
Vrbes mortuis sepeliendis designari, & vel remota ab
Ecclesiis, vel ipsis proxima & contigua, vel intra ipsas
quandoque: vide Stephan. Duranr. *d. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 8.
eleganter Henric. Spond. *d. cap.* 13. *n.* 6. Et adducit Lu-
dou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccles. p.* 1.
n. 11. non omnem nunc Ecclesiam Cœmeterium habe- 27
re posse, sed solùm illam quæ populum habet, vel si
ex priuilegio particulari hoc illi fuerit concessum,
Ego de hoc ipso *d. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 66.
De Cœmeteriis vrbis Romæ vide Onuph. Panuin. *de* 28
iure sepeliendi mortuos, cap. 12. Laurent. Beyerlinck *d.
verbo Cœmeterium, pag.* 287. *lit. F*, latè Anton. Boss. *de
Roma Subterranea*, Card. Cæs. Baron. *annal. Eccl. tom.* 2.
anno 226. remissiuè Henric. Spondan. *d. p.* 3. *cap.* 13.
n. 3. *in princ.* Meipsum *de Iure Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 5.
Prohibitum extiterat olim, ne intra Ecclesiam de- 29
functorum corpora sepelirentur, *l. nemo* 2. *C. de sacros.
Eccles. cap. præcipiendum,* 13. *q.* 1. vbi Cardin. Turrecr.
quatuor illius prohibitionis affert rationes. Greg. Lop.
per text. *ibi in l.* 1. *glos.* 6. *tit.* 11. *part.* 1. Cened. *ad De-
cretum*

ad Decretum, collect. 46. Ego *in collect. ad d. l. nemo,*
*n.*2.*& de Iure Eccles.lib.*2.*c.*10.*num.*6.& non modò in
Ecclesiis, sed nec intra Vrbem ea sepeliri licuisse, pro-
bat Ferdin. de Mendoza *de confirmando Concilio Illi-*
*berit. lib.*3.*can.*35.*c.*4.*pag.*16. vbi subdit, quod cùm
tempore huius Concilij Hispania Romanorum legi-
bus subderetur, cogebantur Christiani non modò alios
Christianos, sed & Martyres etiam extra mœnia Vrbis
in Cœmeteriis sepelire. Indeque magno honore affe-
ctum Constantinum asserit S Chrysost. *homil.*96.*ad po-*
30 *pulum Antioch.* quòd pro foribus D. Petri Piscatoris
corpus maximi illius Imperatoris sepulturæ mandatum
fuerit, factusque sit Constantinus Piscatoris ianitor:
& de vtroque Theodosio, & Arcadio simile in Apo-
stolorum porticu ex Niceph. atque aliis adducit Ste-
phan. Durant. *d. cap.*33. *num.* 6. & vide alia exempla
penes Anton. Bos. *de Roma subterranea, lib.*7. *capite* 7.
& apud Henric. Spondan. *d. lib.* 1. *p.* 3. *cap.* 14. *nu-*
mero 5.

31 Verùm tractu temporis honor iste sepulturæ intra
Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus defer-
ri cœpit, *c. nullus,* 13. *q.* 2. iuxta communem intellectum,
de quo post glos. Turrec. *ibi, in fine,* quem alij sequun-
tur, vt constat ex Conrad. Brun. *de cæremon. lib.* 1. *c.* 2.
32 *vers. illud tamen,* Petr. Greg. *Syntag. Iuris lib.* 2. *cap.* 13.
n. 12. quos refero Ego ipse *d. c.* 10. *n.* 7. vbi *n.* 8. post
multos à me citatos, addo consuetudine effectum esse,
vt quod solis Episcopis & personis insignibus conce-
debatur, quibuscunque siue Clericis, siue Laicis licitum
& liberum iam sit, ac proinde indultum, vt in Ecclesia,
si vellent, tumularentur, per *d. c. nullus,* vbi glos. *verb.*
Fideles, c. Ecclesiam, de consec. dist. 1. *c. ex parte, cap. cum*
liberum, de sepultur.

33 Consecrantur apud Catholicos Cœmeteria siue Ec-
clesiis adiuncta, siue ab illis disiuncta, & quidem pecu-
liaribus cæremoniis, quarum forma in Ritualibus li-
bris extat; ita Steph. Durant. *de ritib. Eccles. lib.* 1. *c.* 23.
n. 9. Petr. Coton. *d. lib.* 2. *c.* 48. *pag.* 409. *vers. multis au-*
tem, grauissimisque cæremoniis consecrantur. Laurent.
Beyerlinck. *d. verb. Cœmeterium, pag.* 288. *lit. H,* Hen-
ric. Spondan. *lib.* 1. *p.* 3. *c.* 15. *de consecratione, sanctitate,*
& priuilegiis Cœmeteriorum communium, Ego ipse *d. lib.*
2. *c.* 9. *n.* 8. vbi Ecclesia consecrata etiam Cœmeterium
34 ei contiguum præsumi consecratum, quia simul cum
ipsa Ecclesia vnico ritu consecratur, quamuis specia-
liter quoque soleat consecrari.

35 Consecrationis huiusmodi causa duplex communi-
ter assignari potest. Prima vt in eis multæ piæ preces
aliæque sacræ cæremoniæ assiduè in honorem Dei,
cultum Sanctorum, & solatium, ac leuamentum fide-
lium illic quiescentium fieri debeant. Secunda, vt lon-
gè dæmones abigantur ab eorum locorum obsessione,
& à corporum illic conditorum ad suas præstigias abu-
sione, & ab hominum illuc orationis causa acceden-
tium molestatione; sicut enim loca Principum asyla
sunt, nec ibi lictores vlli manus iniicere audent, ita
etiam in Cœmeteriis solemni ritu Deo consecratis non
sinuntur Dæmones grassari eo modo, quo in aliis lu-
cis, ex Spondano *d. p.* 3. *c.* 15. *num.* 3. explicante *nu-*
36 *mer.* 4. quantum potestatis sibi Dæmones in Cœme-
teria, antequam his sacris munitionibus in vnum cir-
cumuallarentur, necnon etiam in cadauera illic repo-
sita vsurparent.

Eam ob causam consecrata Cœmeteria Catholicis
37 in honore, ac reuerentia fuerunt & esse debent, non so-
lùm propter semen, vt ita loquar illic sparsum, hoc est,
propter Orthodoxorum corpora ibi requiescentia, &
communem resurrectioné placidè expectantia, sed etiam
vt quoties Fideles per ea transeunt, pro illis orare de-
beant sua nouissima cum gemitu cordis ad memoriam
reuocando. Propter hanc igitur causam Petr. Coton. *de*
instit. Cathol. lib. 2. *c.* 48. *pag.* 410. ait quod Cœmete-
ria sacris & religionibus expiantur, sacræ in eis Cruces
figuntur, vt scilicet viatores admoneantur eos qui inibi
conditi sunt, in fide Christi Iesu lucis hanc vsuram red-
didisse, & pro eis orent. Per Cœmeteria enim incedere,
& pro defunctis ibi sepultis non orare quasi sacrile-
gium esse asseuerat S. Augustin. quem citat Laurent.
Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium, pag.* 388. *lit. H.*

Vnde ad eandem reuerentiam pertinet vt in Cœme- 38
teriis nullæ profanæ actiones huiusmodi fiant, & quæ-
cunque vana ab eis exterminentur; & ideo S. August. 39
epist. 64. maximè hortatur Aurelium Carthaginensem
Primatem, vt auferat ebrietates, & luxuriosa conuiuia,
quæ in Cœmeteriis tanquam in honorem Martyrum
fœda consuetudine per vniuersam Africam celebrari
mos erat.

Et in Synodo Illiberitana, *can.* 35. sub Syluestro 40
Papa celebrata prouidè cautum est, ne fœminæ in Cœ-
meteriis peruigilarent, eo quòd sæpe sub obtentu ora-
tionis scelera latenter committerent. Referunt Iuo *p.* 11.
c. 60. Henric. Spondan. *d. p.* 3. *c.* 13. *n.* 5. & antea Onuph.
Panuin. *d. c.* 11. *de Cœmet. pag.* 69. *vers. Concilium Illi-*
beritanum, Ferdin. de Mendoza *de confirmando Concil.*
Illiberitano, lib. 2. *can.* 34. *c.* 4. *pag.* 15. vbi reddit ratio-
nem ne Cœmeteria, quæ Dei, & SS. Martyrum domus
erant, in turpissima lustra, & lupanaria conuerterentur.
Et modernus quidam *de origine Templor. libro tertio,*
capite primo, sic ait: *Decet Christianos homines Cœ-*
meteria, seu sepulchra publica loca sacra putare, ne-
que permittere vt illis prophanis vsibus violentur. Et-
si enim improborum petulantia defunctis nihil incom-
modet, eadem tamen frananda, & disciplina Christia-
na legibus coërcenda est, ne eorum fidem fallere, & iis
insultare videamur, quorum corpora cum in viuis essent,
Spiritus Sancti Templa fuerunt, nunc autem in Christo
sopita quiescunt.

DISPVTATIO II.

Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem; & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur?

COemeterium ab Episcopo designatum & benedi- 41
ctum, seu consecratum Ecclesiæ æquiparatur, &
eadem penè immunitas illi debetur, quæ Ecclesiis con-
ceditur, argum. *cap.* 1. *de immun. Eccles.* Boër. Epo *in*
tract. de iure immun. Eccles. ad cap. cùm Ecclesia 5. *nu-*
mer. 18. *de immun. Eccles.* Ego *d. tract. de Iure Eccles.*
lib. 2. *cap.* 9. *num.* 7. Et sic æquiparationem hanc quoad
consecrationem, sacrilegium, & interdictum agnoscunt
Paulus Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 7. *&* 8. Piasec.
in praxi Episcop. p. 1. *c.* 5. *n.* 6. Ludou. Cortea *in repet.*
cap. inter alia, de immunit. Eccles. p. 2. *num.* 12. *in fine,*
Sum. Dianæ *p.* 1. *verb. Immunitas Ecclesiarum quoad*
loca, num. 4.

Eodem etiam modo polluitur Cœmeterium, atque 42
Ecclesia, glos. *verb. pollutis, in cap. vnic. de consec. Ec-*
cles. lib. 6. vbi Archid. *n.* 6. Abb. *in cap. consuluisti, n.* 2.
eod. tit. in Decretal. Angel. *verb. Consecratio Cœme-*
terij, n. 2. Syluest. *in sum. verb. Cœmeterium, num.* 1. *&*
q. 1. *n.* 2. Quia copula in Cœmeterio habita, & sangui- 43
nis, aut seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt. Cor-
dub. *in sum. quæst.* 12. Nau. *in man. c.* 16. *n.* 3. *vers. in-*
terrogatus, Henriq. *in sum. lib.* 2. *de Pœnit. cap* 6. §. 5.
in commento lit. H. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de Sa-*
cram. vbi de Eucharistia, c. 20. Sanch. *de Matrim. lib.* 1.
disp. 15. *n.* 40. quicquid quoad hunc effectũ Cœmeteria

appellatione loci sacri non comprehendi existimauerint Sot. in 4. dist.32. q. vnic. art.3. concl.3. Iacob. de Graff. in aureis decis. p.1. lib.2. cap.83.n.10. Fr. Emman. in sum.tom.1. cap.24.n.19. Vega etiam in sum.1.p. cap.78. casu 1.

44 Sed primum dubium oritur, an & quando Ecclesiâ pollutâ censeatur Cœmeterium pollutum, vel è contra? In quo distinguendum est hoc modo. Aut Cœmeterium Ecclesiæ contiguum non est, & tunc ea polluta Cœmeterium non censetur pollutum, quia illi accessorium non est. Aut Cœmeterium contiguum est Ecclesiæ pollutæ, ita vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cœmeterij, & tunc polluta, seu violata Ecclesia, & Cœmeterium ei contiguum violatur; quia accessorium sequitur naturam sui principalis, & dignius ac potentius trahit ad se naturam minùs digni, & minùs potentis, ex vulgaribus iuribus; ita probat cap. vnic. de consecr. Eccles. vel Altaris, lib.6. resoluunt Petr. Greg. in partit. Iuris Canon. lib.4. tit.4. cap.7. Henriq. in sum. lib.9. cap.27. §.5. Gambarupta de casib. reseru. cap.15. casu 6. num.10. plures per Cened. ad Sextum, collect.11. n.7. quibus addo Azor. instit. moral. p.1. lib.10. cap.26. q.13. vers.5. Sayr. de censur. lib.5. cap.16. n.28. Vgolin. de potest. Episcopi, cap.29. §.6. n.1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.2. q.39. art.2. Sanch. de matr. lib.9. disp.15. n.23. & 35. Raguc. de Missa in Ecclesia, q.62. num.2. Rebell. de oblig. Iustit. p.2. lib.3. sect.1. num.5. vers. in parte loci, Fagund. in quinque Ecclesia præcepta, præc.2. lib.3. cap.14. num.18. Bonacin. de Matrim. quæst.40. puncto vlt. num.11. Lezana tom.3. verbo Ecclesia, num.12.

45 Secundum sese offert dubium resoluendum, vtrum scilicet quando duo Cœmeteria sunt contigua pariete intermedio, an vno polluto, censeatur & aliud pollutum, seu violatum? Communis & recepta resolutio est negatiua, etiamsi porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus, cùm in effectu censeantur duo Cœmeteria; ita Syluest. in sum. verb. Cœmeterium

46 2.q.2.n.3. Azor. instit. moral. p.2. lib.9. cap.6.q.3. Fr. Ludou. Miranda d. art.2. in fine, Lezana d. tom.3. verb. Cœmeterium, n.4. Mar. Alter. de censur. tom.2. disp.3. cap.2. verb. postulabit, vbi in vers. hæc difficultas, tenet quod si paries communis, in quo est porta, æqualiter extructus sit in solo vtriusque Cœmeterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantùm erit violatum: si autem in vtraque parte fiant, vtrumque polluitur; si verò paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeterium solum, non ad aliud, tunc illud solum Cœmeterium polluitur. Vgolin. d. cap.29. §.6. vers. excipitur tamen, el 2. vbi in vers. ait quod si in porta, per quam ab vno ad aliud Cœmeterium fit transitus, humani sanguinis, vel seminis effusio fiat, vtrumque polluitur, si porta in pariete extructa gratiâ vtrius-

47 que facta appareat.

Tertium deinde dubium insurgit, qualiter Cœmeteria benedici, & consecrari, seu reconciliari valeant? Iam dixi de illius benedictione, & consecratione suprà n. 33. modò quatenus ad reconciliationem pertinet, dicendum est, illud reconciliari ea ratione qua Ecclesia: nam si per Episcopum solemniter consecratum

48 sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter cum cinere, & vino per eum benedicta, cap. consuluisti, de consecrat. Eccles. vel Altar. Si verò ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantùm

49 ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari. Ita Doctores in d. cap. vlt. de consec. Eccl. vel Altar. in 6. Azor. d. cap.6. q.4. Vgolin. d. cap.29. §.8. n.4. & 5. Gaigan. de iure publico, lib.3. tit.108. n.37. & 38. pariter resoluentes reconci-

liata Ecclesia reconciliatum censeri & ipsum Cœme- 50
terium, etsi Ecclesia polluta illi contigua sit. Vnde Sacra Congr. Rit. in Camaracensi, 9. Februarij 1608. in Prisonsi, 21. Iunij 1632. censuit Cœmeterij consecrati reconciliationem non esse committendam alteri quàm Episcopo, quia Cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari possunt, Presbytero verò in Ecclesiastica dignitate constituto committi potest Cœmeterij simplex benedictio, quarum declarationum meminit Lezana in sum. quæst. Regul. tom.3. verb. Cœmeterium, num.6. Ego ipse in sum. Apostol. decis. collect. 79. num. 1.

Vnde infero Cœmeterium siue coniunctum Ec- 51
clesiæ, siue ab ea separatum, Ecclesiastica immunitate gaudere, ita vt in illud confugientes exinde extrahi non valeant. Ita probat c. cum Ecclesia, de immunit. Eccles. gloss. verb. Cœmeteria, in d. cap. consuluisti, de consecrat. Eccles. vel Altar. Remig. de immun. verb. Cœmeterium, ampl.4. Decian. tract. crim. lib.6. c.24. n.28. & cap.25. n.10. Anast. Germon. de sacrorum immunit. lib.3. c.16. num.30. vers. de Cœmeterio, cum seq. Cardin. Tuschus pract. concl. verb. Ecclesia, concl.10. n.3. Azor. instit. moral. p.1. lib.8. c.8. quæst.6. Suar. de Relig. tom.2. lib.3. de immun. cap.8. num.3. & cap.9. num. 8. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p.1. cap.13. num.2. Alex. Ambros. de immun. c.10. n.5. Gambac. eod. tract. lib. 4. cap. 3. num.16. Mar. Ital. in simili tract. lib.1. cap.4. §.7. Farin. etiam de immun. n.262. cum seqq. Valasc. consi.81. n.2. Ludou. Correa in repet. cap. inter alia, de immun. Eccles. p.2. n. 12. cum seqq. Machado en su perfecto Confessor y Cura de Almas, lib.2. p.3. tract.5. docum.2. n.6. cum seq. Ioan. Ægid. Trullench in decem Ecclesia præcepta, lib.1. c.11. dub.1. n.4. Sum. Dianæ p.1. verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca, num. 4. & in resolut. moral. p. 6. tract. 1. resolut. 6. Ciarlin. controu. forens. cap. 12. num.46.

Ex dictis pariter colligo, quod sicut in Ecclesiis se- 52
peliri plura hominum genera prohibentur, de quibus Ego ipse de Iure Eccles. vniuers. lib.2. c.10. n. 40. cum seq. & latè Henric. Spondan. de Cœmeteriis, lib.2. p.2. c.5. pag.458. cum seq. aliquando propter reuerentiam, quæ Ecclesiæ debetur, nonnunquam ex rigore disciplinæ, quia nulla participatio iustitiæ cum iniustitia, secundùm Apost. 2. ad Corinth. 2. c.6. cùm nec par sit vt sepulchris hi iungantur, qui altero sæculo diuersa habitacula excepturi sunt: interdum, quia decesserunt in ipso notorio peccato mortali absque eius detestatione, vt sunt meretrices, concubinarij, vsurarij, & alij huiusmodi, quia cùm non sint resurrecturi ad vitam æternam, sed destinati gehennæ, nec iuuentur loci sanctitudine, haud æquum est, vt iis locis condantur, quibus Ecclesia ideo vult Fideles sepeliri, vt ibi iuuentur suffragiis, & orationibus viuentium, & tanquam sacrum depositum seruentur, donec resurgant ad vitam æternam. Ita etiam iidem à Cœmeteriis excluduntur homines, quos enumerat Laurent. Beyerlinck d. verb. Cœmeterium, pag. 288. in fine, & pag. 289. nam quoad sepul- 53
turam concedendam, vel negandam Iura, & Doctores semper de Ecclesiis & Cœmeteriis simul mentionem faciunt, vt videre est apud Henric. Spondan. lib.2. p.2. c.6. n.3. ibi: Quæ quidem in re notandum, cùm agitur de sepultura Ecclesiastica, siue Christiana, non omnem prohiberi sepulturam, seu tumulationem, sed tantùm illam, quæ ab spirituali Ecclesiæ authoritate pendet, hoc est, quæ fit in loco benedicto, quem Episcopus ad vsum sepulturæ Fidelium solemniter consecrauerit, siue sit COEMETERIVM, siue Ecclesia, vel qui Ecclesia, siue Pastorum eius authoritate, ac recepta consuetudine, ad illud munus speciatim destinatus sit. Itemque illam, quæ corpora, etiamsi non deferantur in huiusmodi loca, deferuntur

deferuntur tamen cum pompa funerali Ecclesiastica, cum Psalmis, cereis, & aliis sacris, atque solemnibus Christianorum funerum caremoniis. Hac enim sepultura iubentur priuari omnes illi, quos diximus, & qui eam illis impertierint, quia peccant lethaliter, quia etiam excommunicationem incurrunt pro casus, aut criminis grauitate; & si cadauera sepultorum internosci queant, exhumanda sunt, & in profanum locum abiicienda, aliquando etiam COEMETERIVM, siue Ecclesia in qua sepulta fuerint, noua benedictione reconcilianda, vel etiam parietes, & signa abradenda. Cum alioquin minimè prohibere consueuerit Ecclesia, quæ mitius semper agere gaudet, quia iidem impij, ac rei in campanes, & locis priuatis sepulturam à quibuslibet tam Saecularibus, quàm etiam Ecclesiasticis personis adipiscantur, etiamsi locus esset contiguus Ecclesiæ, vel COEMETERIO consecrato, dummodo non intra locum consecratum, nec cum caremoniis Ecclesiasticis, ita tamen vt nullum sit periculum, aut suspicio alicuius permixtionis, &c.

54 Quartum dubium petit, Vtrùm ad hoc vt Cœmeterium gaudeat immunitatibus Ecclesiæ concessis, & dici possit locus sacer & Religiosus, sufficiat quod in eo repertum sit sepeliri corpora mortuorum, seu potiùs requiratur, vt ab Episcopo sit consecratum, vel benedictum? Sufficere quod appareat in eo mortuos sepultos fuisse, saltem accedente auctoritate Episcopi, per *c. hæc, de Relig. domib.* resoluunt Ioan. Garc. *de expens. c. 8. num. 51. vers. hodie.* Rot. *decis. 30. n. 8. p. 2. recens.* quia, vt tenet Gratian. *discept. forens. cap. 110. à princip.* illatio mortui facit locum religiosum quando fit auctoritate Episcopi, pro qua auctoritate sufficit si de licentia Episcopi cum officiis consuetis in eo sepultus sit mortuus, Pereg. *de immun. Eccl. capita 4. num. 57.* Sum. Dianæ *p. 1. verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca, n. 4.* Verùm non sufficere, quod in Cœmeterio sepeliantur corpora mortuorum, vt dicatur locus Sacer, & Religiosus, sed requiri vt sit ab Episcopo benedictum, probat ibi glos. *verb. Cœmeterium, de sepultur.* resoluunt *ibidem* Anchar. *numer. 4.* Vitalin. *sub num. 14.* Innoc. *in cap. abolendæ, numer. 2. in fine, de sepultur.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 25. numer. 4.* Sed Ego in hac quæstione veram iudico aliorum resolutionem, qui tenent quod quando à multo tempore citra in aliquo loco cadauera sepeliuntur cum permissione, ac etiam acquiescentia Episcopi, & ab omnibus communiter pro Cœmeterio diu fuerit reputatus, debet præsumi quod locus fuerit destinatus ad sepulturam mortuorum, & insimul ab Episcopo benedictus, licet verè, & realiter benedictione careret. Ita Card. Zabarel. *in d. Clem. 1. n. 10. in fine, & n. 11. circa med. vers. & hoc verius,* Castro Palao *in opere morali, tom. 2. tract. 11. disput. vnic. puncto 6. num. 16.* Rot. *in Cæsaraugustana Dedicationis, 28. Februarij 1625. coram bona mem. Patriarcha Manzanedo.*

Quintum dubium non minus difficile insurgit,
55 vtrùm si Cœmeterium auctum sit sine Episcopi auctoritate, in ea parte aucta absque alia consecratione, seu benedictione Episcopi valeant mortui sepeliri, illaque gaudeat immunitatibus benedicto Cœmeterio concessis? Pro parte affirmatiua facit vulgaris regula, quod eadem est ratio, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, *l. etiam, ff. soluto matr.* cum similibus, de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento, q. 9.* Mant. *lib. 2. obseru. 49.* plures per Alphan. *collect. 448.* & post Tiraq. & multos alios Garc. *reg. 302.* quibus addo D. Barbos. *in rub. ff. soluto matr. p. 3. n. 66.* & plures per me *de axiomat. Iuris vsusfreq. verb. Augmentum, Axiom. 24. à n. 1.* Augmentum enim sequitur naturã eius cui accedit, *l. si ex toto, l. quod in re, §. si quis potest, ff. de legat. 1. l. etiam,* vbi DD. *ff. de Iure dot.* Sixt. *de regalib. c. 8. n. 12.* Decian. *resp. 60. num. 12. vol. 3. & resp. 52. n. 51. cum seq. vol. 1.* censeturque eiusdem esse naturæ, cuius est principale, *cap. fin. §. 1. de concess. præb. l. 8. C. de iure dot.* Hond. *cons. 106. n. 6.* Et hinc augmentum rei hæreditariæ cum efficiatur pars eius fundi, cui accessit, fingitur etiam eiusdem fundi fuisse, Decian. *resp. 52. n. 63. vol. 1.* Regner. Sixtin. *cons. 14. n. 34. vol. 5.* Augmentum quoque dotis eodem iure ac priuilegiis gaudebit, quibus ipsa dos, *l. 26. §. 2. ff. de pact. dotal. l. 8. C. eod.* Roland. à Valle *in tract. de lucro dotis, n. 100.* quia priuilegium competens principali, locum habet in eius augmento, Honded. *cons. 84. n. 68. vol. 2.* Vnde ad hoc propositum inferebat Guillerm. de Monte Lauduno, relatus à Cardin. *in d. Clem. 1. n. 11.* agens specificè de claustro quod de nouo additum claustro Religiosorum, dicitur esse claustrum, & gaudet priuilegio immunitatis.

Contrariam tamen sententiam meliùs tenent alij, 56
quos refert, & sequitur Cardin. *n. 11.* & ibi Anchar. *n. 4.* quos etiam sequutus est Vgolin. *de censur. tab. 2.*
cap. 9. §. 9. vers. postremò. Ratio est, quia argumentum 57
illud de augmento, quod sequatur naturam principalis, quod auctum est, procedit quando in vtroque eadem est ratio, non ita si diuersa detur inter vtrumque, iuxta regulam *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* Rot. *decis. 72. n. 4. p. 8. recent.* vbi intelligit dictum illud procedere vbi non viget diuersa ratio, quæ in hoc proposito manifestissima apparet: nam vt Cœmeterium sit, & sepultura Ecclesiastica dicatur, necessarium est quod locus auctoritate Episcopi destinatus sit ad mortuorum sepulturam cum speciali benedictione, quam
solemnitatem supponimus deficere in hac parte Cœ- 58
meterij, quæ aucta est, & in simili de re aucta bonis maioratuum, si expressè habita non fit cum eadem qualitate maioratus, benè explicat Molin, *de primog. lib. 1. cap. 8. num. 3. & 4.*

Sextum dubium quærit, an sicut in Ecclesia cerei 59
incenduntur, ita in Cœmeteriis etiam incendi valeant? Dubitandi causã affert *Canon 34 Concilij Illiberitani,* cuius verba sunt. *Cereos per diem placuit in Cœmeteriis non incendi, inquietandi enim Sanctorum spiritus non sunt. Qui hæc non obseruauerint, arceantur ab Ecclesiæ communione.* Referunt Garcia Loaisa *in collect. Conciliorum Hispaniæ, sub Concilio Eliberitano, pag. 30.*
Gab. *Vasq. lib. 3. de adoratione, c. 7.* Steph. Durant. *de* 60
ritibus Ecclesiæ, lib. 1. c. 23. ibi: *Prohibetur accendi cereos ex superstitione Gentilium, quorum superstitionem spiritus Fidelium dolenter ferebant, eoque nomine inquietari dicuntur: nam & eo Concilio pleraque alia prohibentur ad exstirpandas & funditus tollendas gentium superstitiones, quas noui Christiani illis Hispaniæ locis tunc retinebant,* &c. Basil. de Leon. *var. disp. p. 1. q. 2. Scholastica, pag. 105. in fine,* vbi intelligit illa verba *inquietandi non sunt spiritus Sanctorum,* id est, non accendantur in cœmeteriis cerei ad Sanctorum inquietandos animos, non quod inquietari animas crediderint Hispaniæ Patres, cum vt plenum superstitione damnauerint, sed quod id præstare pollicerentur, quia animas reuocare cereis contendebant, & à quiete in qua morabantur educere, & ad huius lucis vsuram reuocare. Nil est quod ab hac expositione dissonet. Inquietandi enim verbo vtitur sacra Scriptura in simili magica euocatione, qua Pythonissa animum Samuëlis suis adiurationibus educebat, 1. *Regum* 28. Doctissimus Ferdinandus de Mendoza ingenij acumine, ac dicendi elegantia longè præstans octuogenarius adhuc in hoc oppido feliciter viuit, *de confirmando Concilio Illiberitano, lib. 3. can. 34. cap. 1. pag. 1. cum seq.* qui tamen *cap. 2.* Cereos rebus Ecclesiæ sacris adhibitos
semper in Hispania probatos confirmat, & citat Con- 61
cil. Tarraconense *c. 7.* quod grauiter in eos Sacerdotes, & Diaconos inuehitur, qui singulis diebus Vesperas, &

Matutinas omittunt, nam ex illorum desidia, & negligentia illud incommodum redundare ait, vt in Ecclesiis luminaria non ministrarentur. Grauem etiam pœ-
62 nam proponit Concil. Toletanum XIII. c. 7. in eos, qui in odium fratrum Ecclesiæ luminaria extinguerent, vel subtraherent. Nec cereos solùm, & luminaria accendi in Ecclesiis Hispani Episcopi voluerunt, sed redditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari; tertiam enim partem oblationum luminaribus Ecclesiæ præscripserunt in Concilio Bracharensi II. *can.* 2. in quo etiam *can.* 5. decernunt nullam Ecclesiam ab Episcopis consecrari, instituique, nisi priùs à fundatore, vt vocant, luminaribus necessaria ministrarentur.
63 Quomodo igitur statuit Illiberitanum Concilium *citato loco*, Cereos in Cœmeteriis non incendi: cuius verba suprà relata multorum intellectus torquent. Fuerunt enim, qui candelarum vsum improbant hu-
64 ius Concilij auctoritate ducti. Verùm Garcia Loaysa, cui debet Ecclesia elaboratam & doctam Hispanorum Conciliorum collectionem, Sanctorum nomine Fideles intelligit, quæ quidem nuncupatio olim Christia-
65 nis Fidelibus tribuebatur, vt Paulus scribit 1. *ad Corinth.* 1. *Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater Ecclesiæ Dei, quæ est Corinthi, cum omnibus Sanctis, qui sunt in vniuersa Achaia.* Et *ad Philipp.* 1. *Paulus & Timotheus serui Iesu Christi omnibus Sanctis in Christo Iesu qui sunt Philippis, cum Episcopis, & Diaconis.* Et *ad Ephes.* 4. *Ipse dedit quosdam, &c. ad consummationem Sanctorum*, id est Fidelium. *Et* 6. iubet *orare pro Sanctis.* Sic Iudas in Canonica, deprecans supercertari semel traditæ Sanctis Fi-
66 dei. Additque idem *Loaysa* Concilium noluisse huiusmodi Sanctos, id est Fideles, cereos per diem in Cœmeteriis accendere, ne ipsorum spiritus, dum Orationis causa ad Ecclesiam accedunt, inquietentur frequentia, & cura immodica cereorum ardentium.
67 Ferdinandus verò de Mendoz. *d. lib.* 3. *cap.* 3. *pag.* 10. refert illud solùm in hoc Concilio ab Hispanis Episcopis prohiberi, ne interdiu cerei in Cœmeteriis à piis Fidelibus incenderentur, ne lucentibus tot luminibus Gentes de Martyrum sepulchris redderentur certiores, indéque Sanctorum corpora abducerent, & clericorum spiritus maiori custodiæ periculo, & solicitudine vrgerentur, & inquietarentur, vt prisco Con-
68 cilij verbo vtar. Olim enim ad conseruandam Martyrum memoriam, & custodiendas Beatorum corporum reliquias, prudentia & pietate singulari Maiores nostri statuerunt, vt clerici antequam Presbyteratus, & Diaconatus ordine insignirentur, per aliquod tempus Cœmeteriis Martyrum adhærerent, custodésque efficerentur Sanctorum corporum, quæ Gentes illæ idololatræ non immanitate minus quàm religione barbaræ assidua cura exquirebant, vt perderent. Et *in fine* subdit alios præterea esse tum ingenio, tum iudicio, & pietate graues, qui Sanctorum nomen illic, nec ad Sanctos vita felici de-
69 functos, nec ad Fideles laicos referendum putent, sed ad Episcopos, Sacerdotes & reliquos Ecclesiæ Ministros, quorum animos, dum hi ministrant, illi Sacra faciunt, nimia cereorum ardentium multitudine impediri, & inquietari Episcopos nostros noluisse aiunt, quibus Canonis verba non repugnare affirmat.

DISPVTATIO III.

An licitum, & honestum sit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, siue substitorias construere & locare, vt ex reditu ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur?

PRo parte affirmatiua facit, quod licèt intra Ecclesiam id prohibitum inueniatur, nihilominus prohibitio hæc non ita strictè obligat pro Cœmeteriis, quia Ecclesiæ consecratæ, vel dicatæ debetur reuerentia ex Iure diuino, & naturali; Cœmeteriis autem, vel atriis eiusdem solùm ea priuilegio, ob maiorem Ecclesiarum decentiam, & venerationem ad ipsa per Ius Pontificium extensa, iuxta doctrinam P. Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. Vnde forsan Caiet. *in summ. verb. Immunitas Ecclesiæ violata, pag.* 167. resoluit ementes, seu vendentes in Cœmeterio, ex quo non est do- 71
mus Dei, sed fidelium defunctorum, non peccare mortaliter, sed tantùm venialiter, & illum refere & sequitur P. Suarez *tom.* 3. *disput.* 81. *sect.* 8. §. *ex hoc, & de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *dict.* 2. qui addunt in Cœmeteriis tales venditiones, aut officinas facilè tolerari solere à Pastoribus Ecclesiæ, quia non videtur totalis irreuerentia, cùm solum videatur spatium illud dici locum sacrum quod est intra Ecclesiam. Bonac. & ab eo citati *de matrim. quæst.* 4. *puncto vlt. n.* 81. Facit quod barum domorum, seu apothecarum portæ Ecclesiam, vel reliquum Cœmeterij intrinsecus non respiciunt, neque Diuinis officiunt, sed ad publicas, & prophanas partes, fora vel calles portæ ipsæ deueniunt, in quibus negotiationes huiusmodi exercentur. Denique videtur dictarum domorum, & apothecarum constructionem & locationem permitti debere, vt Ecclesiæ redditus augeantur, & maiori ipsius cultui, atque ornatui consulatur.

Sed his non obstantibus, negatiua pars mihi verior videtur, & in praxi sequenda, quæ multis, sed his potissimùm nititur fundamentis.

Primò probatur ex S. Ioan. Chrysost. *super Matth.* 72
id est, Auctore operis imperfecti *homil.* 38. *ad cap.* 21. *Matth.* refertur *in c. eiciens*, 88. *dist.* ibi: *Eiiciens Dominus vendentes & ementes de Templo, significauit quia homo mercator vix, aut nunquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator, aut si voluerit esse, proiiciatur de Ecclesia Dei, dicente Propheta: Quia non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini*, &c. & ibi: *Qui autem comparat rem, vt illam ipsam integram & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de Templo Dei eiicitur*, &c. & ibi: *Ideo ergo mensas nummulariorum euertit, significans quia in Templo Dei non debent esse nummi, nisi spirituales*, id est, *quæ Dei imaginem, non diaboli portant*, &c. Ratio videtur esse, quia in his negotiationibus vtplurimum mendacia, & peccata interuenire solent, vt tradit Leo Papa *epist.* 90. *ad Rusticum Episcopum, c.* 9. relatus *in c. qualitas*, 2. *de Pœnit. dist.* 5. ibi: *Quia difficile est inter ementis, vendentisque commercium non interuenire peccatum.*

Secundò probatur ex auctoritate Alexandri II. scri- 73
bentis *ad Clerum, & populum Ecclesiæ Lucensis*, prout refertur *in c. ex multis* 9. 1. q. 3. ibi: *Vnde humani generis Redemptor omnes ementes & vendentes de templo eiiciens, cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs, præcepit sui auctoritate denuncians & dicens: Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Illud quoque in eodem facto solicitè considerans, per totum textum sancti Euangelij nusquam reperiri Dominum tanta seueritate districta censura in Iustitia peccantes torripuisse, cùm non solum eloquio increpans, verum etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminanit de Templo, apertè demonstrans quod tales, negotiatores, non sicut cæteri peccatores sunt corripiendi, sed à Templo Dei, id est, à Sancta Ecclesia longius sunt proiiciendi*, &c.

Tertiò probatur, & meliùs ex Nicolao Papa relato 74
in cap. nulla 4. 12. *quæst.* 1. cuius verba sunt hæc: *Nulla ædificia in atrio Ecclesiæ ponantur, nisi tantùm clericorum*, vbi glos. *verb. in atrio*, dicit, id est, in Cœmeterio. Text. alleg. Anton. de Padilla *in l. altius, C. de seruit. & aqua*, ibi: *Sed neque iuxta Ecclesiam licebit*

vnquam

vnquam etiam in proprio solo edificare, *cap. nulla*, 12.
75 *q.* 1. *vbi in atrio Ecclesia adificare nemini licet; est autem atrium Ecclesia quod Cœmeterium vulgò dicimus, cujus mensuram statuis text. in cap. sicut antiquitus*, 17.
76 *q.* 4. *& textui in illo cap. nulla, convenit lex Regia* 24. *tit.* 32. *part.* 3. Hactenus Padilla. Et ex *cap. in illa* (*leg. cap. nulla*) 12. *quæst.* 1. idem colligit Oldrád. *cons.* 55. quem refert Angel. de Clauasio *in sum. verb. Cœmeterium*, videlicet quod nulla domus etiam Ecclesiarum in Cœmeterio ædificari debet.

77 Quartò ex *cap. decet* 2. *de immunit. Eccles. lib.* 6. ibi: *Cessent in Ecclesia, earumque Cœmeteriis negotiationes, & præcipuè nundinarum, ac fori qualescunque tumultus*, &c. cum quo concordat *l.* 1. *& ibi glos.* 6. *tit.* 11. *part.* 1. *E otrosi no deuen facer en ella mercado*, &c. Boët. Epo *ad cap. cùm in Ecclesia, n.* 18. *de immun. Eccles.* vbi quod nec lites illic à laicis exercendæ sunt.

78 Quintò, ex Synod. Trull. quæ sub nomine sextæ Synodi circumfertur, vbi statuitur sub pœna excommunicationis non oportere intra sanctos ambitus cauponarias officinas, vel quæ fiunt ad aromatum species proponendas, vel alias venditiones faciendas, suam ve-
79 nerationem Ecclesiis seruando, vbi Balsamon docet qui sancti ambitus dicantur. Et S. Ioan. Chrysost. *hom.* 36. *ad Corinth.* jam suo tempore hunc abusum in Ecclesias irrepsisse grauiter dolet, ibi: *Emere quid, aut mercari lubet? Magis idonea Ecclesia est quam forum.* Ex quibus colligit Durant. *de ritibus Eccles.* 1. *cap.* 26. *n.* 7. in Ecclesiæ foribus, & Cœmeteriis non licere quicquam venale loci causa, nisi ad vsum quidem sacrificij, vel Ecclesiæ futurum sit, exponere.

80 Sextò, ex eo hæc eadem sententia elicitur, quia non sunt coarctanda Cœmeteria, sed relaxanda, & extendenda, cùm S. Ambros. *lib.* 2. *officior. cap.* 28. relatus *in cap. aurum* 70. 12. *q.* 2. dixerit non minus ad laxanda spatia humandis Fidelium reliquiis, quàm ad Templum Dei ædificandum, & ad pauperes alendos, ac captiuos redimendos, vasa Ecclesiæ etiam initiata confringere, conflare, vendere licere. Referunt Henric. Spondan. *de Cœmeteriis sacris, lib.* 1. *p.* 3. *cap.* 9. *prope fin. pag.* 214. Anton. Boss. *de Roma subterranea, lib.* 4. *cap.* 2. *pag.* 596. vbi etiam allegat *cap. sacris, cap. Parochianos, de sepultur. & cap. animarum, eod. tit. in* 6. glos. *in d. cap.*
81 *causam*, in illis verbis: *Nemo potest indignari, quia humandis Fidelium reliquiis spatia laxata sunt*, &c. intelligit de cœmeteriis, & glossam sequitur *l. Hisp.* 1. *tit.* 14. *p.* 1. vbi agens propter quas causas Ecclesiæ vasa confringi & vendi liceat, ita ait: *La quinta para comprar lugar cerca della para crecer el Cœmeterio*, vbi Greg.
82 sic: *Ex eodem capite aurum sumptum est, & ad causam vtilitatis ista etiam causa reducitur.* Spatiosa igitur debent esse Cœmeteria juxta Ecclesias, Rot. *dec.* 353. *num.* 104. *p.* 5. *recent.* non verò coarctanda, aut profananda.

83 Septimò, idem suadetur etiam ex eo quod Cœmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem, & apothecam mercium vendendarum; nam se-
84 mel Deo dicatum non est ad humanos vsus vlteriùs transferendum, *cap. quæ semel*, 19. *q.* 3. *c. vestimenta, de consec. dist.* 1. *reg. semel Deo, de reg. Iur. lib.* 6. junctis traditis per Brun. *lib.* 3. *de cerem. cap.* 2. Remig. *de immunit. Eccles. ampl.* 2. Nauar. *de spol. cleric.* §. 18. *n.* 7.
85 *&* 8. & nuncupatim de cœmeterio agens, quod cùm sit locus sacer prophanari non possit, censuit Rot. *in Vlixbonen. Cœmeterij*, 20. *Nouembris* 1615. *coram Eminentiss. Card. Pamph.* nunc S. D. N. INNOCENTIO X. impressa per Fario. *decis.* 707. *n.* 4. *p.* 3. *recentior. aliàs p.* 1. *postum.*

86 Hinc ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, *cap. ligna* 38. *de consec. dist.* 1. quod desumitur ex Concil. Chalcedon. apud Burchard. Episcop. Vuormatiens. *can.* 59. *lib.* 3. *Decretorum*, in quo sic habetur: *Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in monasterio Fratribus: in laicorum opera non debent admitti.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 11. Suar. 87
de Relig. tom. 1. *tract. de sacrileg. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 5. Prout nec etiam cæmenta, & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum vsus conuerti possunt, *d. cap. ligna*, 38. *dist. cap. ad hæc, de relig. domib.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcop. n.* 85. Bellet. *disquis. clerical. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 14. *n.* 11.

Octauò facit pro hac parte, quod licèt Concil. Tri- 88
dent. *sess.* 21. *de reform. cap.* 7. constitutum fuerit Parochiales Ecclesias ob nimiam egestatem collapsas, & dirutas in prophanos vsus, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendas esse; nihilominus dispositio
Cœmeteria non comprehendit, quia facultas Ordinari- 89
riis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis concessa Ecclesias Parochiales sic dirutas profanandi, ad Cœmeteria non extenditur, eum nunquam dirui, aut collabi valeant, & ideo Ordinarium in vim dicti decreti ea profanare non posse, censuit Rota *in d. Vlixbonen.*
Cœmeterij, decis. 707. *num.* 2. *&* 4. *part.* 3. *recent.* 90
Sacris enim locis etiam reuerentiam habendam multis exemplis docemur, quorum aliqua narrat Pater Augustinus de Herrera *de la origen y progresso en la Iglesia Catholica, de los Ritos y Ceremonias del Sacro Sacrificio de la Missa, lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 4. vbi in hæc verba: *Quiso Dios nuestro Señor mostrarle à vno de nuestros Reyes que no era bien faltasse à esta gloria de sus Mayores, aun en minima circunstancia. El Rey Don Sancho el Mayor de Nauarra y Castilla, gran cazador iua en seguimiento de vn Iaual, este fatigado se acogio à guarecerse en las ruinas y paredones de vn Templo, que auia sido dedicado à la memoria de S. Antonio Martyr: pusose el animal junto al que parecia auer sido Altar mayor. El Rey llego, alço el brazo para arrojarle el venablo, quedo de tal suerte entorpecido que no lo pude menear: mas reconocido, y admirado qual pudiesse ser la causa de aquel castigo, oro, y alcanço de Dios nuestro Señor, que ni aun vn animal sea en ellos offendido. El siempre Religiosissimo Emperador Carolo Magno perdono à vn Osso, que huyendo de sus cazadores se auia entrado à guarecerse en el Monasterio Moreulense. Sin duda à que assi se venerassen las ruinas de los Templos miro S. Higino Papa, y Martyr* (Autor del texto citato *in d. cap. ligna*) *quando decretó, que si alguna Iglesia se uiese de renouar, ò derribar, que los maderos, y demas materiales viejos no se aplicassen à otro ninguno edificio profano, sino se diessen graciosamente para reedificar con ellos otra Iglesia, y no haziendola, se quemen, como cosa que no ha de seruir à otros vsos que al diuino. A este decreto de San Higino añadio el Concilio Calcedonense can.* 23. *que las Iglesias y Monasterios vna vez fueren dedicados à Dios nuestro Señor, en ninguna manera se conuiertan en habitacion y vsos de seglares, y añade graues penas à los Prelados que lo permiten.* Hactenus P. Aug. de Herrera. Ex Historiographis Hispaniæ hæc recenset de Sancto Rege, qui dicebatur Maior, noster Ioannes Mariana *in sua historia* latinè scripta, *lib.* 8. *cap. vlt.* vbi ait: *Sub vitæ fine* (de Sanctio loquitur) *Palentiam vrbem instaurandam curauit, haud magna aliqua ad id occasione. Bellorum iniuria multo tempore euersa jacebat: parietina tantum extabant, & rudera, stragesque lapidum prisca structura, ædificiorumque vestigia: præterea vetusti operis rude Templum, quod olim D. Antonij nomini dicatum fuerat. Sanctius eiij tempora ferarum venationibus transigere*

solitus, ne nihil videretur agere (& est venandi ars belli commeditatio) iis in locis aprum insectatus est ad ipsum usque Templum quò fera confugit, seu fortunâ, seu quia in ea vastitate in ferarum lustra versum erat. Rex nihil loci Religione motus aprum ad aram decumbentem venabulo iam transfigere parabat, cùm fortè animaduertit brachium repentina torpedine diriguisse, concessisse vires. Vindictam esse Numinis interpretatus, quasi loci sanctitati honorem non habuisset, & ex ea Religione obstrictus, D. Antonij opera venerabundus implorat; delicti, quod per inscitiam admissum erat, veniam precatur, sensit mox brachium pristino restitutum vigori. Dixerat priùs Ioan. Vasæus *in historia Hispana, prope finem, anno Ai. XXXII.* in quo etiam anno idem refert Card Cæs.Baron, *tom.11.pag.109. §. Hoc anno Ioannes Papa.*

91 Nonò ad eandem nostram sententiam valdè conducit quod Cœmeterium de quo agitur, à tempore immemoriali fuerat vndique septum humili pariete, ex quo omnes vicinorum domus nullum impedimentum habebant quod prospectui officeret, & erat antiquissima consuetudine obtentum ne paries ille humilis viteriùs progrederetur, seu altitudine majori excresceret, quod certè in notabilem vicinorum vtilitatem cedebat: vnde contra eam consuetudinem parietem huiusmodi erigi non posse, probatur ex doctrina Antonij de Padilla *in l. altius, n.8. C. de seruit. & aqua,* ibi: *Limitabis in modo regulam huius text. vt non procedat si vellet quis etiam in proprio loco ædificare contra consuetudinem iam ac præscriptam in vrbe consuetudinem; potest enim ex ea induci, ne vltra certum modum ædificia erigantur, l.1. C. de ædif. priuat. vbi refert glos. hoc esse consuetudinis apud Florentinos. Cuius consuetudinis meminit etiam glos. in l. qui luminibus, ff. de seruit. vrban. præd.*
92 &c. & ibi *n.10. Adde hac consuetudine clericos etiam teneri; si velint enim vltra antiquam formam ædificare, non erit illis permittendum.* Salicet, *in auth. cassa & irrita, C. de sacros. Eccles.* Ambros. de Opizonib. *in l. filiusfam. §. diui, n.88. de leg.1.* &c.

93 Non obstat quod in speluncis subtus Ecclesiam, vel Cœmeterium, & ita in eius testudinibus ad sepulturam non destinatis, quandoque, vt in speluncis, vulgò *cenetheuelas,* atrij Ecclesiæ S. Philippi ordinis Eremitarum S. Augustini fiunt apothecæ, seu domus pro sæcularium etiam mercatorum habitationibus: respondetur enim id permitti, quia illæ speluncæ, seu testudines, portas ad plateam habentes non sunt loca sacra, eo quod non possunt dici intra Ecclesiam, vel Cœmeteriũ existere; iura enim de irreuerentia agentia, cuius ratione polluitur Ecclesia, loquuntur quando intrà illam peccatur, vt apparet ex *cap. si nostrum 19. & ex cap. Ecclesijs 24. de consecrat. dist.1. & ex cap. proposuisti 4. & ex cap. Ecclesia, fin. de consecrat. Eccles. vel Altar.* Et ideò hanc partem sequi videtur Bonacin. in Romana Curia olim mei amicissimus, *de Matr. q.4. puncto vlt. n.11.* ibi: *Respondeo illud spatium dici locum sacrum, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad*
94 *pauimentum,* Suar. *in 3. p. q.83. art.3. sect.4. parum post princ. fol.1056. col.2.* & iterum *ibidem, vers. 2. velatur,* ibi: *Præterea necessarium est, vt talis effusio fiat intra Ecclesiam, nec erit satis si fiat in locis Ecclesiæ adhærentibus, vt in tuguriolis Ecclesiæ coniunctis, vel in turri, vel*
91 *supra tectum, vel in speluncis sub pauimento Ecclesiæ, sicut dictum est de homicidio, & effusione sanguinis, est enim eadem ratio,* &c. idem Bonac. *d. puncto vlt. n.14.* ibi: *Non est sacrilegium quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ, vt in cauerna fabricata in pauimento, modo locus ille subterraneus non sit sepultura. Ratio est, quia locus ille censetur esse extra Ecclesiam,*
96 *nec spectat ad interius Ecclesiæ corpus à tecto interiori vsque ad pauimentum,* &c. Idem tenent glos. *verb. sanguinis, in cap. 1. de consecr. Eccl. ferè post med.* vbi Franc. *n.7.* Gemin. *n.2.* Anchar. *n.2.* Nauar. *in man. cap.27. n.256.* Ludou. Lop. *in instruct. Conscient. tract. de Eucharist. cap.79. vers. præterea series,* Vega *in sum. p.2. cap.94. casu 3. notab.1.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib.1. cap.48. n.24.* Sanch. *de Matrim. lib.9. disput.15. n.25.* Sayr. *de censuris, lib.5. cap.16. n.8.* Auila *eod. tract. p.5. disp.7. dub.1. concl.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.3. n.182. pag.119.* Nald. *in q. pract. verb. sacrilegium,* Villalob. *in sum. p.1. tract.8. diffic. 24.* Filliuc. etiam *in sum. quæstionum moralium, tom.2. tract.30. n.135.*

Non obstat doctrina Caietani citati *suprà num.59.* 97
quia loquitur de venditione candelarum in Ecclesia, aut Cœmeterio, & sic nihil specialius in Ecclesia resoluit quod Cœmeterio applicari non possit, vt patet ibi: *Vnde ad quæstionem de venditione candelarum in Ecclesia, aut Cœmeterio,* &c. Dum autem dicit, quod si candelarum venditio fiat in cœmeterio, hoc non haberet pro notabili irreuerentia, quia Episcopi sciunt, nec reprehendunt, & quod tamen vendentes in Ecclesia nõ auderet à peccato mortali excusare, intelligitur primùm ob leuem materiam, & quia in Cœmeterio non ita perturbantur Officia diuina, nec orationes vendentium clamoribus inquietantur sicut in Ecclesia, vbi
Missæ, & alia diuina Officia celebrantur, ibique deuo- 98
ti orantes permanent. Et in his candelas vendentibus considerat posse euenire duos distinctos actus, vnum imperfectum respectu sacrilegij, quando scilicet in Ecclesia aliquid venditur citra hoc quod fiat domus negotiationis, ex qua imperfectione ait excusari à mortali tam pauperes qui deferunt venales candelas per Ecclesiam, quàm eos, qui propter accidentem tunc pluuiam suas bancas cum candelis venalibus trahunt intra Templum; neutri siquidem faciunt domum Dei domum negotiationis, sed quasi per accidens ibi vendunt. Alterum perfectum, qui completè irreuerens est
Templo Dei, & hunc esse ait quando venditor vtere- 99
tur Templo Dei tanquam officinâ negotiatoria, seu ad vendendum quasi in officina. Et hoc insinuant verba Domini dicentis Ioan.11. *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis;* significant enim per hoc quod ita vendere, vt fiat domus negotiationis, est sacrilegium perfectum: quæ resolutio vera & admodùm vtilis nobiscum non pugnat, imò nostram sententiam confirmat.

Ex quibus omnibus patet euidenter prætensionem 100
Parochi ex omni parte iniustam esse; nam si ille factum cohonestandi gratiâ velit dicere se domum fabricare ad propriam sui, vel successorum habitationem, vt commodiùs instantaneis Parochianorum necessitatibus occurrere valeat, id certam assertionem non habere facile erit cognoscere, cùm nunquam huius Parochiæ Rectores intra Ecclesiam habitare & permanere consueuerint, nec Ecclesia ipsa illis dare, vel conducere habitationem aliquam teneretur, aut obligata esset; sufficit Parochum in qualibet Parochiæ suæ parte habitare, si propriam domum non habeat, vt officium suum adimpleat, ex Sacræ Congreg. declaratione referunt citati per me *de officio, & potest. Parochi, p.1. cap.8. n.34. & 35.* Cumque etiam contenti vsque adhuc fuerint præcedentes Parochi, vt Viceeurati intra Ecclesiam pernoctent, prout hodie permanent, qui solent pondus diei & æstus sustinere; habitationis enim nouitas non procedit ex necessitate Ecclesiæ aut Parochi ea indigentis, vt dixi; nec conducit ad augendas Ecclesiæ facultates, quia non est hic modus aptus ad eas acquirendas fabricando in Cœmeterio ad locandum juxta plantam fabricæ in actis exhibitam, cùm in hoc contrauenjatur sacrorum Canonum decretis, de quibus suprà, decet enim, imò cõuenit, vt non solum in ipsis Cœmeteriis, & aliis
locis

locis sacris, sed etiã propè illa, nullæ sint, nec construi possint tabernæ mercales, siue institoriæ, & si constructæ fuerint, inde euelli debent, vt piè fuit constitutum
101 *l. Regia Hispana* 24. *tit.* 32. *p.* 3. ibi: *Otrosi porque la Iglesia es casa santa de Dios, al rededor della no se deue hi facer tiendas de mercadurias, ni de otras cosas, si no de aquellas que pertenecien à obras de piedad è de merced, è si por auentura fuesse hi alguna cosa fecha, deue ser ende sollida*, &c. vbi *Greg. Lop. in gloss.* 2, *verbo al rededor*, allegat *d. c. nulla*, & *l. quicunque* 17. *de operib. public.* quæ est *in C. Theodos. l. quicumque* 47. *lib.* 5. *tit.* 1. *de operib. public.* dum probat nec Regum palatiis priuatorum domus esse adiungendas, Iuan. Gryphiandus cum expurgatione permissus, *in tract. de Insulis, c.* 1. *n.* 37.
102 *pag.* 24. ibi: *Vt terra in mari vndique aquis circumdata propriè Insulæ dicuntur: ita domus, quæ communibus vicinorum parietibus non cinguntur, insulæ dictæ sunt. Et hodie domus Principum insulæ plerumque sunt, idest à priuatorum domibus distinctæ*, &c. Prout nec etiam Castellis, & Ciuitatum muris domus, aut apothecas, siue alia ædificia adhærere debere probat *d. l.* 24. in illis verbis, ibi: *E por ende bien assi como à los muros de los castillos, è de las Villas, no debe arrimar casas, ni tiendas, ni facer otro edificio ninguno*, &c.
103 Et Montalu. *in d. l.* 24. de ea sic ait: *Habuit ortum à c. nulla*, 12. *q.* 2. *ibi, in Cæmeterio nulla ædificia ponantur*, &c.
104 Idem videre est apud magnum illum Antonium Augustinum Archiepiscopum Tarraconensem, antiquis comparandum, multis nostræ ætatis merito præferendum, *in opusc. Iuris Pontif. part.* 2. *lib.* 13. *tit.* 5. *c.* 3. ex Eugenio II. & Leone IV. Pontificibus Romanis *in Synodo Rom. cap.* 24. his verbis: *Sunt quædam pia loca, vt praferuntur, in diuersis regionibus inuenta, quæ tam pia solicitudine, & Sacerdotibus destituta, nulloque debito ibidem resonante exsistunt officio, vt cum sint pro sola Dei laude constituta, diuino attestante Oraculo, Domus mea Domus orationis est, nunc autem, vt alia domus vilitate sæcularium hominum sordere inueniuntur.*

Ordinis Sancti Hieronymi Hispaniarum.

Religio S. Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Constitutionibus, Extrauagantibus, & Rotulis. Ordinationes, seu rotuli facti à Reuerendissimo P. Generali, & Definitoribus an expirent elapso triennio, & alia dubia circa hoc discutiuntur, & quantum durent?

VOTVM CIV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac in Nunciatura Hispaniarum Iudicis Apost.

1 *Religio S. Hieronymi gubernatur Constitutionibus, Extrauagantibus, & rotulis.*
2 *Constitutiones sunt leges primitiuæ & fundamentales.*
3 *Extrauagantes dicuntur quæ iam propagato Ordine conditæ fuerunt.*
4 *Rotuli appellantur mandata quædam, & Ordinationes Capituli Generalis.*
5 *Rotuli non durant vltra triennium, nisi in tribus Capitulis generalibus confirmati fuerint.*
6 *Professi ad actus capitulares admitti quando debeant?*
7 *Quæstio proponitur.*
8 *Statutum, seu lex temporalis elapso tempore expirat.*
9 *Regulæ Cancellariæ Apost. mortuo Papa expirant.*
10 *Statutum nouum temporale elapso tempore cessat eo magis quando est correctorium aliorum veterum.*
11 *Rotulus cessat vbi rotulantes à suis officiis absoluti sunt.*
12 *Rotuli obseruantia an duret vsque ad consummatam electionem? & n.* 13. *&* 14.
15 *Quæstio alia proponitur.*
16 *Capacitas personarum attenditur secundum tempus, quo actus ad personas applicatur.*
17 *Quæstio tertia proponitur.*
18 *Proprietas absorbet possessionem.*
19 *Definitio Capituli generalis de anno* 1642. *refertur.*
20 *Quæstio proponitur.*
21 *Declaratio non est noua diffinitio, sed antiqua dispositionis explicatio.*
22 *Electio quando cassatur ob vitium personæ electæ, citatio adhiberi debet.*
23 *Electionis in cassatione iudicialiter est procedendum quando cassatur ob vitium personæ, ibidem.*
24 *Electio quando cassatur ob defectum formæ, electus non remanet ineligibilis.*
25 *Addens, minuens, vel alterans non dicitur stare in puris terminis declarationis.*
26 *Ambitio sæpè pia pectora inuadit.*
27 *Electio etiam digni citra vitium personæ multis viis potest cassari.*
28 Clem. exiui, §. demùm, de verb. signif. *communis est omnibus Religionibus.*
29 *Confirmatores quando ex priuata scientia possunt confirmare, vel infirmare electionem?*
30 *Confirmatio, seu infirmatio electionis vbi defertur conscientiis Confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda, nec potest moueri quæstio quod malè egerint.*
31 *Obseruantia est Constitutionum interpres.*
32 *Obseruantia attendenda.*

SAcra religio sancti Hieronymi gubernatur legibus, & ordinationibus in triplici differentia, videlicet constitutionibus, extrauagantibus, & rotulis. 1

Constitutiones enim sunt leges primitiuæ, & fundamentales vsque ab initio, & limine nascentis religionis ortæ, habentes tractum successiuum perpetuum, & ad perpetuam obseruantiam emanatæ. 2

Extrauagantes verò dicuntur, quæ successiuis deinde temporibus, & pro eorum occurrentia, & opportunitate, iam propagato ordine, ad maiorem regularis status, & vitæ monasticæ obseruantiam conditæ fuerunt, pro reformatione scilicet, & supplemento seu declaratione veterum constitutionum, in iis quæ defectuosæ videbantur. Et hæ quidem ad instar constitutionum perpetuæ sunt, & inuiolabiliter ad perpetuam obligant obseruantiam. Verùm in eo potissimùm differunt à constitutionibus, quod extrauagantes, ad hoc vt pro legibus perpetuis habeantur, necesse est quod in tribus Capitulis Generalibus, siue continuis, siue interpolatis, ordinatæ, & stabilitæ fuerint, vt apertè legitur in *const.* 8. *& in proœm.* §. 1. 3

Rotuli denique appellantur mandata quædam, & ordinationes Capituli Generalis, quæ in dies ad eosdẽ effectus augẽdæ disciplinæ regularis, & pro interpreta- 4

tione constitutionum, & extrauagantium fieri solent. Et licet rotulus parum aut nihil differat à constitutionibus,& extrauagantibus auctoritate, tamen plurimùm ab eis distat duratione; quia rotulus non durat vltra triennium, sed imò eius præcisa obseruantia circumscribitur eo tantùm tempore, quo durat potestas suo-
5 rum conditorum, vt legitur *in proœm. §. fin.* ibi: *No obligan mas de por el tiempo que dura el poder de los que las mandaron.* Et *in annot. vlt. ad d. const.* 8. dicitur, quod in quinque Capitulis Generalibus ordinatū fuit, *que solo tienen fuerzo de ley por aquel triennio en que se ordenaren, y de ay adelante sirvan de consejo, y direccion en los negocios que occurrieren.* Cæterùm si in aliis duobus Capitulis Generalibus confirmati fuerint, tunc ordinationes, seu rotuli isti transeunt in extrauagantem, & habent vim legis perpetuæ, vt *in eadem const.8.& ibidem in Extrauag.* ibi: *Queremos, y determinamos, que lo que se ordenare en alguno Capitulo General, y se confirmare por otros dos Capitulos siguientes, quede por extrauagante, y tenga fuerza de ley, con tal, que se proponga à la orden todas tres vezes, y venga la mayor parte en que quede por extrauagante.* Et idem legitur *in proœm. paragr. 4. in fine.*

6 His ita pro clariori intelligentia præhabitis, supponitur etiam quod in vltimo Capitulo Generali de anno 1642. inter alias edita fuit sequens ordinatio.

Que de aqui adelante ningun monje tenia voto en capitulo, asta tener cumplidos diez años de habito, loqual se propuso à la orden, para que quede por extrauagante, y vino en ello, &c. Etenim ante ordinationem istam, ad quoslibet actus capitulares admittebantur, etiam recenter professi, dummodo in sacro subdiaconatus ordine essent constituti, vt patet ex *const.* 42. Deinde *in Extrauag.* 2. *eiusdem const.* statutum fuit, ne actus Capitulares admitterentur, nisi qui in sacris existerent & post quadriennium à susceptione habitus, postmodum verò *in Extrauag.4. ad eandem const.* 42. dispositum fuit, ne admitterentur, nisi post sexennium impletum, & post sacri Ordinis susceptionem, vt *ibidem* videre est, & bene ibi aduertit *annot.* 1. Posttemò de anno 1642. facta fuit prædicta ordinatio, quæ decem annos requirit à die susceptionis habitus, & proposita fuit toti Ordini (fuit enim rotulus) vt scilicet suis loco & tempore maneat pro Extrauaganti.

7 Quæritur ergo primò, an huiusmodi ordinatio, siue rotulus expiret elapso triennio, ita vt in proximo futuro Capitulo Generali celebrando possint,& debeant admitti ad actus Capitulares ij, qui non plus, quàm sexennium impletum Religionis habeot, & sunt in sacris constituti.

8 Et respondetur omnino admitti debere, quia statutum, seu lex temporalis, elapso tempore expirat, *cap. non est vobis, & ibi gloss. verb. donec, de spons.* Gemin. *cons.* 93.*n.*4.*& seq.* Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell.§.proœm.* 5. *à num.* 3.

9 Præsertim quando statutum recipit auctoritatem à statuentibus pro solo tempore suæ potestatis, quia cessante tali statuentium potestate, necesse est, vt cesset etiam vis, & potestas statuti, vt patet ad oculum. Et sæpè videmus *in regul. Cancell. Apostolica*, quod mortuo Papa expirant. Gonz. *vbi supr.d.§.5.n.2.* vbi plura cumulat ad propositum.

10 Et eo magis, quando statutum est correctorium aliorum veterum statutorum, quia tum omnino cessat nouum statutum, & statur antiquo vim legis habenti, Put. *decis.*492. *num.*3. *lib.*2. Crescent. *decis.3.n.4. de priuileg.* Paris. *cons.*18. *ex n.7.lib.*4. Gonz. *d.§.5. numero* 78.

11 Vnde cùm de tempore electionis celebrandæ, statuentes, seu rotulantes, qui prædictum rotulum condiderunt, iam sint ab eorum oneribus, & potestate absoluti, sequitur quod talis rotulus cessauit, ex dictis supra *n.* 4. quodque standum est Extrauaganti de sexensio disponenti, ex dictis *n.*6.

Nec dici potest, quod rotulus debet durare saltem 12
vsque ad consummatam electionem de proximo faciendam, cùm aliàs talis ordinatio, seu rotulus redderetur inefficax, & ad nihilum deseruiret.

Quia respondetur, rotulum fuisse factum à Reuerendissimo P. Generali, & Diffinitoribus, tunc existentibus, quorum omnium facultas, & potestas penitus cessat, facta deputatione nouorum Diffinitorum, iuxta formam *const.* 7. quæ functio peragitur ante electionem noui Generalis, & sic cessat etiam rotuli obseruantia, ex superiùs dictis *n.4.6.& 51.* 13

Nec efficax remanet, cùm imò plurima operetur, & inter alia, quod eueniente vacatione Prælaturæ Generalis ante completum triennium per obitum, promotionem, renunciationem, seu aliàs rotulus adhuc durat. Item voces Capitulares (quæ in rotulo ante decennium prohibentur) non solùm præstantur in electione Prælati, verùm etiam in pluribus aliis rebus, & actibus Capitularibus, quæ quotidie se offerunt. Præterea rotulus in vno Capitulo editus tendit in Extrauagantem, si in aliis duobus Capitulis fuerit confirmatus, vt diximus suprà *dicto n.*4. Et propterea, quantumvis elapso triennio cesset eius potestas, multum tamen operatur ad effectum recipiendi confirmationem in aliis duobus Capitulis, vt possit transire in Extrauagantem, cùm alias necesse sit, vt rotulus esse incipiat, & stabiliatur, vt suo tempore confirmetur, & robur legis perpetuæ obtineat, & ea fuit intentio rotulantium ibi, *para que quede por extrauagante*, &c. 14

Secundò quæritur, an ij, qui durante præsenti triennio compleuerunt sexennium habitus, debeant admitti post cessationem rotuli. 15

Respondetur, omnino etiam admitti debere, quia satis est, quod de tempore electionis rotulus iam cessauerit, & ipsi inueniantur capaces iuxta dispositum de sexennio *in dicta Extrauag.4. ad const.*42. In considerenda enim personarum capacitate, vel incapacitate, debet attendi tempus, quo actus ad personas applicatur, vt per text. *in c.post cessionem, de probat.* tenet *ibid.* Felin. *sub n.*8. cuius doctrinam sæpiùs Rot. canonizauit in pluribus decis. relatis per Loter. *de re benef. lib.1.q.40. n.*129. Aliàs autem daremus in rotulo effectum contrarium, nempe cessationem, & operationem, quod esset absurdum, & multò absurdius, si post eius cessationem tolleret effectum Extrauagantis, quæ est lex perpetua reuiuiscens per cessationem rotuli, vt per Put. Cresc. Paris. & Gonz. *vbi supr. n.*10. 16

Tertiò quæritur, an qui durante præsenti triennio sexennium habitus impleuerunt, & deinde post prædicti rotuli cessationem constituendi sunt in possessione actuum capitularium, possint etiam per nouum rotulum desuper faciendum prohiberi, ne ante integrum decennium habitus admittantur? 17

Respondetur, posse quidem prohiberi, non obstante eorum possessione. Quia cùm talis rotulus à toto diffinitorio futuri Capituli sit proponendus, & ab vniuerso ordine approbandus, negari non potest, quin talis ordinatio fieri possit. Generale enim Capitulum, in quo totus ordo repræsentatur, habet facultatem faciendi huiusmodi ordinationes, & in specie videmus, quod ius quæsitum quoad proprietatem, quod habebant recenter professi, vt ad actus capitulares admitterentur, ex *d. const.* 42. fuit sublatum per *Extrauag.* 2. & deinde per *Extrau.4. ad eandem const.* vt superiùs vidimus *n.*6. vnde si potuit hoc fieri respectu proprietatis, multò magis fieri poterit respectu possessionis, cum regulare sit, quod proprietas absorbet possessionem, *cap. cum dilectus,* 18

lectus, de cauf. poffeff. & prop. Gratian. *difcept.* 898. *n.* 19. Rot. *coram Seraph. dec.* 1484. *n.* 8. Poft. *de manut. obferuat.* 108. *n.* 24.

ALIA CONSVLTATIO EIVSDEM.

19 IN eodem Capitulo Generali de anno 1642. fuit diffinitum, vt fequitur: *Item en quanto à lo que difpone en la extrauagante primera, en la conftitucion primera, y en la conftitucion 70. que los Definidores del Capitulo General, y los deputados del Capitulo priuado confirmen, ò infirmen, aprueben, ò reprueben la eleccion del Prior de San Bartholome, como vieren que conviene, è fegun fus confciencias: declaramos, que efto fe de entender, y fe entiende conforme al derecho comun, con pleno conocimiento de caufa, citado el electo, y no en otra manera alguna, loqual fe de entender anfi mifmo en las elecciones de los Priores,* &c.

20 Quæritur igitur an ifta diffinitio fit verè, & propriè rotulus, ita vt durare non poffit vltra triennium, id eft, poft dimiffa officia fuorum Diffinitorum.

21 Refpondeo hanc ordinationem, feu diffinitionem non effe vere rotulum, fed declarationem, ibi, *declaramos que efto, que fea de entender,* &c. Vnde facilè crederem, poft triennium non expirare. Declaratio enim non eft noua diffinitio, *l. heredes palam, §. fi quid, ff. de teftam. l. adeò, §. videtur, ff. de acquir. rer. dominio, Clement. exiui, §. harum declarationum, de verborum fignif. gloff. verb. de nouo, in cap. per fuas, de donat.* Oldrad. *confil.* 224. *num.* 20. & *conf.* 318. *in fin.* Sed antiquæ, & obfcuræ difpofitionis explicatio. Dec. *in l. edita, n.* 47. *C. de edend.* Parif. *conf.* 65. *num.* 5. & *feq. vol.* 1. Ruin. *conf.* 224. *num.* 6. *vol.* 5. Socin. iun. *conf.* 95. *n.* 71. & 76. *vol.* 3. Et quemadmodum antiquæ conftitutiones funt perpetuæ, ita etiam illarum declarationes, quia declarans non mutat effentiam, aut naturam difpofitionis. Rol. *conf.* 15. *n.* 27. *vol.* 3. Decian. *conf.* 8. *n.* 121. *vol.* 1. & *conf.* 6. *n.* 30. *lib.* 4. Menoch. *conf.* 331. *n.* 100. & *conf.* 360. *n.* 5. & *conf.* 443. *n.* 71.

22 Verùm ifta noua diffinitio, quatenus fe refert ad ius commune, indiget etiam fua declaratione, nempe quod tunc demùm in caffatione, feu infirmatione electionis plena caufæ cognitio, & electi citatio adhiberi debeat, quando electio caffatur ob vitium perfonæ, iuxta terminos *cap. fuper eo* 12. & ibi glof. *verb. non vitio perfona, de elect.*

Vbi exemplificat in electione caffata ob prætenfam electi irregularitatem oppofitam, illegitimitatem, vel aliquod crimen fibi obiectum, quibus cafibus neceffe eft de iure proceffum compilare, & electum citare, vt fuas afferat defenfiones. Et ratio eft, quia tunc electus
23 in iudicio fuccumbens manet ineligibilis, vt docet glof. *ibidem*, & propterea præcisè iudicialiter procedendum eft, fecundùm iuris terminos, vt bene in propofito Valenz. *conf.* 44. *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *conf.* 96. *num.* 15. Et in terminis Rodrig. *quæft. reg. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 12. Portel. *tom.* 2. *refpon. moral. part.* 2. *cafu* 4. *num.* 4. Et lato calamo, loquendo in indiuiduo de his conftitutionibus, & Extrauagantibus Ordinis fancti Hieronymi diximus, apud Vota decifiona D. Barb. *vot.* 36. *ex n.* 11. vbi ibidem tenuimus, quando tacitè, & complicato modo Confirmatores denegant confirmationem, percutiendo perfonam electi, veluti cum confirmatores dicunt electoribus, quod alterum eligant, vel quod pro electo fuffragia non præftent.

24 Secus autem, quando electio caffatur ob defectum formæ, vel alicuius folemnitatis, quia tunc æquum nō eft, vt defuper proceffus compiletur, aut citetur electus, cum ex tali caffatione non maneat ineligibilis, vt exprefsè dicit text. *in d. cap. fuper eo,* ibi, *quod fi prior electio, non vitio perfona, fed modo electionis caffatur, promotionem eius in eadem etiam Ecclefia non debeat impedire, de elect.*

Aliàs enim nulla effet caffatio, quæ litibus non implicaretur, quod facri Canones, & vniuerfæ Regularium conftitutiones abhorrent, increpante Apoftolo 25
1. ad Corinth. cap. 6. ibi, *quare non magis iniuriam accipitis,* &c. & *quare non magis fraudem patimini,* &c. & vix fieri poffet aliqua electio, fi illis non foret inuoluta. Et fi hoc cafu infirmatæ electionis ex defectu formæ proceffus deberet compilari, vtique definitio in vltimo capitulo facta non effet iuri communi conformis, nec effet antiquarum conftitutionum declaratio, fed imò diceretur noua difpofitio, quia ex quo addit, minuit, vel alterat, non dicitur ftare in puris terminis declarationis. Rom. *conf.* 45. Socin. fen. *conf.* 49. *n.* 5. *vol.* 1. Calderin. *conf.* 237. *aliàs* 16. *de prabend. in principio.*

Tota ergo difficultas reducitur ad id, quando in ambiguo manet caufa caffationis, vtrùm ex defectu formæ, vel ob vitium perfonæ facta fuerit, an fcilicet eo cafu proceffus debeat compilari, & citari electus.

Et quidem negatiuè videtur refpondendum, quia 26
electus eo cafu nequaquam credere debet, ad fui iniuriam caffatam fuiffe electionem, fed ob bonū commune Religionis, & ad maiorem illius profectum, vt bene D.M.Barbof. *vot.* 4. *n.* 39. & *feqq.* vbi plura cumulat. Aliter enim fentire redolet ambitionem, quæ fæpè pia pectora inuadit; nam vt ait D. Ambrofius *fuper Luc. fæpè quos vitia nulla delectant, quos nulla poteft mouere luxuria, nulla auaritia fubuertere, facit ambitio criminofos*: & fapienter Eufeb. *homil.* 4. *ad Malach.* ibi: *Quid, inquam, prodeft fi in habitatione filentium fit, & in habitatoribus tumultus, & colluctatio paffionum?* Diuos quoque Bernard, *fuper cant. ferm.* 29. ibi, *non legiftis in regula veftra, quod quicquid fit fine voluntate, vel confenfu Spiritus & Patris, vana gloria deputabitur, non mercedi?* Diuus Auguft. *epift.* 5. ibi, *concordia ciuitates conftruuntur, feruet Religio, valet aquitas, pollet humanitas, florent diuinarum difciplinarum ftudia.* D.Petr. Chryfolog. *ferm.* 53. ibi, *pax perfectio eft fanctitatis, inftitia regula, magiftra doctrina, morum cuftodia, atque in rebus omnibus laudabilis difciplina.* Et plura D.Greg. Nazianz. *orat.* 53. *in fin.*

Nec propterea electus manet ineligibilis, vel alioqui 27
notatus, quia effet iudicium temerarium dicere, quod talia electus iudicabitur fufpectus, vel infamatus de aliquo crimine, cùm aliàs citra vitium perfonæ multis viis poffit caffari electio, etiam digni. Bañez *de iuft.* & *iur. q.* 67. *art.* 2. *in refp. ad* 1. & dixi *d. vot.* 36. *n.* 22. Humiliter enim, & fortiter fe gerere debet talis electus, nec hominum dicteria attendere, quia vt docet D.Hieronymus *in epift. ad Pammach.* Prima virtus Monachi eft contemnere hominum iudicia.

Quod autem hoc relinquendum fit confirmatorum 28
confcientiis, comprobatur tum ex difpofitione iuris, vt *in Clement. Exiui, §. deninm, de verb. fignif.* ibi, *confirmetur, feu infirmetur, prout fecundum Deum vifum fuerit expedire,* &c. cuius text. decifio, licèt pro Seraphico ordine condita fit, attamen ex quo eft in corpore iuris inferta, & eius ratio generalis omnes comprehendit, omnibus quoque Religionibus neceffe eft, vt fiat communis, vt per Bart. & alios tenet D.M.Barbof. *d. vot.* 4. *n.* 33.

Tum etiam ratione, quia quemadmodum electores 29
liberè eligunt, quem iudicant dignum fcientia priuata, ita etiam confirmatores ex eadem priuata fcientia poffunt confirmare, vel caffare electionem, quando non tangitur perfona electi, nec alius coelectus concurrit. D.M.Barbof. latè *d. vot.* 4. *ex n.* 25. *præfertim n.* 33. qui plurima congerit, & de iure Ecclef. *lib.* 1. *c.* 19. *n.* 151.

Tum

30 Tum & tertiò, quia idem disponitur *in d. Extrauag. 1. ad Corinth. 1.* ibi: *Roganos y amonestamos a los Padres diffinidores, que en la eleccion del General no confirmen, salno a persona que sea sufficiente para regir la Orden, cerca de loqual estrechamente los encargamos las consciencias*: & in *d. const. 7.* ibi, *confirmen o infirmen segun los pareciere que conuiene.* Etenim si in hoc casu processus foret compilandus, constitutiones non ita strictè negotium conscientiis confirmatorum committerent, & tamen ista conscientiaria commissio aliquid debet operari, cùm aliàs, si per tramites iuris, & processu compilato cassatio fieri deberet, otiosa esset talis cõmissio, cum de iure etiam insit. Quando verò constitutiones (vt in casu nostro) deferunt confirmationẽ, seu infirmationem conscientiis confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda. Masc. *de prob. concl.* 414. & non potest moueri quæstio, quod malè egerint. Sanch. *de matr. lib. 3. disp. 10. n. 13.* nec requiritur citatio, imò absque ea procedere poterunt. Tiraquel. *tract. vt inter alios acta, vers. limita quiatò*, minusque erit necessaria iudicialis probatio., Sanch. *lib. 3. disp. 8. a. 4.* Sed cognitio ex priuata scientia resultans ad id erit omnino sufficiens, vt bene in puncto D. D. Barbos. *d. vot. 4. n. 26.*

31 Tum denique, quia stylus, & obseruantia huius sacræ religionis fauet iuri confirmatorum, ex quo (vt supponitur) sæpe sæpius, ex sola priuata, & extraiudiciali
32 scientia electiones infirmantur. Quæ obseruantia, cum sit constitutionum interpres, ad *l. si de interpretatione, ff. de legib. c. cùm dilectus, de consuetud.* plurimùm est attendenda, vt in terminis nostris D. D. Barbos. qui plures allegat *d. vot. 4. n. 37.* etiamsi esset contra ius, Abb. *in c. cùm terra, n. 2. vers. sed consuetudo, de elect.* Rot. *qua alios refert, decis. 65. num. 1. p. 1. recent.* & ipsemet dixi *d. vot. 36. n. 24.*

33 Ex quibus videtur esse defendendum confirmatorum conscientiis, quando in ambiguo manet causa cassationis, electionis, & neque expresè, neque tacitè honor electi infringitur. Saluo in omnibus meliori iudicio. Matriti die prima Maij 1645.

Bracharen. Thesaurariæ.

Clausula, *adhuc per obitum*, accessoriè stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter vno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis, saltem de facto. Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa. In litteris prouisionis resignatarij necessarium non est mentionem facere de reseruatione pensionis.

VOTVM CV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nuntiatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Papa Doctorem Barbosam prouidit de Thesauraria S. Ecclesia Vimaranensis in forma gratiosa.*
2 *Renuntiat cum reseruatione annua pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera.*
3 *Collatio datur resignatario cum claus. adhuc per obitum Ioannis, quia nondum resignans possessionem obtinuerat.*
4 *Resignatarius cum recusasset pensionem soluere, succubuit.*
5 *Dubia disputanda proponuntur.*
6 *Vacationis vno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis, saltem de facto.*
7 *Claus.* Siue per obitum Ioannis, *est accessoria ad resignationem narratam.*
8 *Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa.*
9 *Prouisio in supplicatione registrata, etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vacationem.*
10 *Cessio qua dicatur, & qua resignatio, & in quo differant?*
11 *Resignans quando ad titulum beneficij resignati fuit ad sacros Ordines promotus, tenetur in resignatione facere de hoc mentionem, aliter resignatio est nulla.*
12 *In litteris prouisiuis nunquam, vel rarò fit mentio de pensione reseruata.*
13 *Litteræ resignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstiti & extensi.*
14 *Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narratiua cedentis, & cessionarij.*
15 *Consentiens in vna parte, videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis.*
16 *Supplicatio, qua dicitur matrix, priùs attendi debet quàm Bulla.*
17 *Litteræ à supplicatione recipiunt passiuam interpretationem.*
18 *Expeditores Bullarum non possunt præiudicare supplicanti.*

CVm aliàs in mense Apostolico vacasset Thesauraria Vimaraoensis per obitũ q. Ioannis Nogueira, S. D. N. illã contulit D. Doctori D. Augustino Barbosæ, & litteræ fuerunt desuper expeditæ in forma gratiosa, in quibus Papa dicit, *conferimus, & prouidemus*, ita vt vacatio per obitum Ioannis fuerit omnino consumpta, & consequenter expirauerit reseruatio. 1

Possessione tamen adhuc non habita, D. Doctor cessit & renuntiauit prædictæ dignitati in manibus Sanctissimi, & in fauorem Balthasaris Diaz, cum reseruatione annuæ pensionis 200. ducatorum auri de Camera, & cum solita clausula, *non aliàs, aliter, neque alio modo.* 2

In supplicatione autem huiusmodi cessionis petitur collatio ad fauorem Balthasaris, & fuit addita clausula, *Adhuc per obitum dicti Ioannis*, & non fuit apposita clausula, *quod dictus Augustinus vnà cum dicta pensione commodè viuere potest.* Et ita sub eadem data, & ex ventre eiusdemmet supplicationis fuerunt expeditæ binæ litteræ Apostolicæ, altæ super prouisione Balthasaris cum prædicta clausula, *adhuc per obitum Ioannis*, & sine vlla mentione pensionis; aliæ verò super reseruatione eiusdem pensionis ad fauorem D. Doctoris Barbosæ, cum clausulis & decretis amplissimis, & prægnantissimis, ad effectum exigendi, ac etiam cum speciali & expresso decreto regressus, & seu ingressus, & accessus in euentum non solutionis. 3

Cum ob non solutionem lis acriter ventilata fuerit in sacro Rotæ Auditorio, & in aliis Hispaniæ & Lusitaniæ Tribunalibus, semper prædictus Balthasar succubuit, & vbique fuit vniformiter cognita iustitia D. Doctoris Barbosæ, adeò vt vix aliquis doctus extiterit, qui de ea plenissimè non fuerit informatus, cum pro causæ defensione doctissimam praxim exigendi pẽsiones, vbique celebrem nuper ediderit. Et denique vigore 4

gore prædicti decreti super ingressu & accessu, fuit pacificè in possessionem immissus.

5 Cæterùm aduersarius nihil non tentans adhue non acquiescit. Prætendit enim, quod ex quo obtinuit gratiam suæ prouisionis cum clausula, *Adhuc per obitum*, potest supplantare reseruationem pensionis, præsertim cùm in eadem prouisione nulla mentio de pensione facta fuerit. Et quod plus est, asserit quod gratia prouisionis non originatur ex cessione D. Doctoris Barbosæ, sed ex obitu Ioannis, & quod reseruatio pensionis non sit respectiua ad consensum adhibitum in cessione.

De istis igitur cùm disputaretur apud supremum Lusitaniæ consilium, fuerunt proposita duo dubia, quorum alterum consistit in puncto iuris, videlicet an Balthasar omissa vacatione ex causa resignationis, aut cessionis, possit capere vacationem per obitum Ioannis, in vim clausulæ adhuc per obitum.

Alterum verò consistit in stylo expeditionum Romanæ Curiæ, nempe, vtrùm necessarium fuerit in litteris prouisionis eiusdem Balthasaris facere expressam mentionem de reseruatione pensionis, taliter quod ob non factam huiusmodi mentionem, Balthasar possit opponere & excipere de defectu consensus ipsius, & sic de nullitate reseruationis.

6 Super quibus pro veritate consultus, quoad primum negatiuè duxi respondendum, videlicet non posse omissa ratione per resignationem capere aliam vacationem per obitum Ioannis; quia vacatio per resignationem est primæua, principalis, originaria, & causatiua prouisionis, & propterea supplantari non debet cum sua correspectiua reseruatione pensionis. Clausula autem, *Adhuc per obitum*, stat accessoriè, & sic intrat de plano trita regula, & triuialis conclusio in materia beneficiali, quod quando principaliter expresso, & narrato vno modo vacationis fit postea expressio de aliis (siue indiuidualiter, siue generaliter sub clausula, *siue præmisso, siue alio quouis modo vacauerit, seu ad præsens vacet*) tunc impetrans non potest omittere, seu negligere primum modum vacationis dispositiuè narratum, sed imò præcisè tenetur iustificare illum, saltem de facto; interim tamen non aperitur sibi via recurrendi ad alios modos vacationum, seu ad clausulas generales, nec potest se illis iuuare. Addit. ad Rot. *decis. 1. de rescript. à num. 8. in nou.* & facit *decis. 305. & 475. num. 2. lib. 3. part. 3. diuers.* Put. *decis. 266. num. 5. & dec. 400. lib. 3.* Paris. *de resign. lib. 10. q. 3. num. 11. & seqq.* Loter. *de re benef. lib. 3. q. 8. num. 11.* Garc. *de benef. part. 11. cap. 1. num. 36.* ibi, *Secundò aduerte, quod ita demum per clausulas generales, siue alio quouis modo, potest impetrans consequi beneficium ex alia vacatione, si vacationis modus dispositiuè, seu assertiuè expressus, saltem de facto iustificetur, prout fieri debet, vt possit recurri ad clausulas generales.* Et singulariter obseruat Theodos. Rub. *in singul. Rota, tom. 2. p. 4. claus. 100.*

7 Et in terminis prædictæ clausulæ, adhuc per obitum, Put. *decis. 268.* aliàs *in correctis 267. lib. 3.* ibi, *non obstat clausula siue per obitum, quæ videbatur æquè principaliter in supplicatione apposita, quia non facit, cùm accessoria esset ad resignationem narratam.*

8 Vltra quod, dato quod Balthasar neglecta vacatione per resignationem, posset se iuuare prædicta clausula, *Adhuc per obitum*, nihilominùs sibi non suffragaretur, ex quo vacatio inducta per obitum Ioannis iam fuerat consumpta per prouisionem factam in fauorem dicti Doctoris Barbosæ, & per litteras in forma gratiosa desuper expeditas, glos. *in Clem. 1. verb. collatio*, & ibi Vital. *num. 47. vt lit. pend.* Bellam. *decis. 563.* Simonet. *de reseruat. q. 53.* Garc. *de benef. p. 4. cap. 2. num. 2.* Rot. *decis. 24. de præb. in antiq. & decis. 490. per tot. & decis.*
9 *523. n. 2. p. 2. recent.* cùm aliàs ad effectum consumendi vocationem sufficeret prouisio in supplicatione registrata etiam litteris non expeditis, nec apprehensa possessione, latè Garc. *vbi prox. n. 11. & 15.* Gonz. *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. §. 2. n. 37. & seq.* Rot. *decis. 498. & d. decis. 523. n. 2. p. 2. recent.* Duran. *dec. 263. n. 12.* Rota *decis. 385. n. 10. p. 5. recent.* Et hæ quidem sunt conclusiones indubitabiles in sacro Rotæ Auditorio, aliisque Romanæ Curiæ tribunalibus.

10 Quoad secundum verò dubium, respondetur non fuisse necessarium facere mentionem de reseruatione pensionis in litteris prouisionis. Et pro materiæ dilucidatione, & styli intelligentia præsumendum est, quod aliud est cessio, aliud resignatio. Cessio enim propria dicitur, quando renuncians non habet in sui fauorem litteras expeditas, aut si habet, adhuc non apprehenderet possessionem præbendæ renunciatæ, qui est casus noster, in quo Dataria Apostolica consueuit apponere in capite supplicationis, *cessio*, & in corpore eiusdem supplicationis dicitur, quod prædictus orator, *omni & cuicunque iuri*, &c. *cedit*, &c. *sponte & liberè in fauorem*, &c. *non aliàs*, &c. Resignatio autem propriè dicitur quando renuncians habet possessionem, & tunc apponitur in capite supplicationis, *resignatio*, & in corpore dicitur quod prædictus orator *resignare intendit, prout resignat*, &c. vt videre est per formulas quas affert Parisius *de resign. lib. 8. q. 7. per tot.*

Et cum hoc præsupposito dicendum est, quod in cessionibus in fauorem nunquam ponitur clausula quod prædictus cedens vnà cum dicta pensione aliunde commodè viuere potest. Nec in litteris prouisionis ad fauorem cessionarij fit mentio de pensione reseruata.

Et ratio vtriusque dicti est, quia cùm cedens non renunciet beneficium possessum, non est necesse constare quod aliunde viuere possit. Etenim si narratur Papæ quod cedit possessione minimè habita, clarum est, quod aliunde viuit, cum alias vixerit, & viuat absque fructibus beneficij renuntiati. Solet enim Papa magis prospicere commoditatem possessorum, quàm eorum qui adhuc possessione non habita renuntiant beneficiis.

11 Præterea quando prædictus Doctor Barbosa, post adeptam possessionem renuntiasset, adhuc defectus dictæ clausulæ, Aliunde, &c. in supplicatione, & alter etiam defectus non factæ mentionis pensionis in litteris prouisionis resignatarij, nullius essent considerationis, quia defectus isti in nullo alio casu respiciunt substantiam gratiæ, nisi quando resignans fuit ad sacros Ordines promotus ad titulum beneficij resignati, iuxta decretum Concilij Trid. *sess. 21. de reformat. cap. 2.* Paris. *de resign. lib. 2. q. 6. n. 40. & q. 14. n. 5. & seq. lib. 8. q. 7. n. 47.*

12 Et reuera, practici Romanæ Curiæ non possunt non mirari de talis dubij propositione, cùm aliàs experientià nouerint, quod ex ventre eiusdem supplicationis expediuntur binæ litteræ Apostolicæ; aliæ quæ respiciunt collationem beneficij, eiusque possessionem; aliæ verò quæ concernunt reseruationem pensionis, eiusque exactionem. Vnde cùm pensio ista sit benè reseruata, & constituta in suis propriis & peculiaribus Bullis reseruationis, quid refert quod in litteris prouisionis nulla fuerit facta mentio de pensione. Etenim neque erat necessarium facere dictam mentionem, nec deboit fieri, tum propter stylum, & rationes supradictas: tum etiam, quia pensionarius non est exacturus in vim litterarum prouisionis, cùm ad hunc, & non ad alium effectum expediantur litteræ reseruationis cum tot clausulis & decretis in fauorem eiusdem pensionarij.

13 Atque ex prædictis patet responsio ad secundam partem huius dubij, nempe quod Balthasar Diaz non

potest

potest excipere de inualiditate reseruationis ex prætenso defectu consensus ob non factam huiusmodi mentionem; quia, vt dictum est, hæc mentio non erat necessaria, nec fieri debebat de stylo, de quo testatur Lotter. insignis Romanæ Curiæ Aduocatus, & noster ibi contemporaneus, *de re benef. lib. 1. quæst. 35. n. 28.* ibi, *cùm in litteris prouisionis nusquam fiat mentio de pensione*, &c. Et satis dicitur constare de consensu adhibito reseruationi *ex* inspectione litterarum desuper confectarum, nedum quia inibi à tergo legitur consensus explicitus & formalis, sed etiam, quia est notorius stylus, quod litteræ non expediuntur in Cancellaria, aut Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstiti, & extensi, vt bene Paris. *d. lib. 10. quæst. 3. n. 10.* ibi, *quod satis dicitur constare ex litteris, nam de stylo notorio, litteræ non expediuntur, nisi visa consensu præstito & extenso in Camera vel Cancellaria.*

14 Præsertim cùm hodie originaliter fuerit producta supplicatio matrix, cuius vigore prædictæ litteræ, tam prouisionis, quàm reseruationis pensionis fuerunt expeditæ, prout constant ex data, & clausulis vtriusque bullæ, quæ sunt eædem, & iidem scriptor, & officiales. Et propterea relatum in dicta supplicatione, habetur pro narratiua cedentis, & cessionarij, & vterque in illa est orator. Rot. *apud Marchis. de commission. part. 1. fol. 544. num 3 & decis. 352. n. 7. p. 4 recent.* aliàs *part. 1. in posth. Farin.* Vnde, cùm in illa sit reseruata pensio sine clausula, Aliunde, &c. (quæ in casu isto non erat necessaria) non est opus alia probatione, vt dicamus quod cessionarius, qui consensit prædictæ reseruationi, erat de illa bene certioratus, ex quo illam petiit prout & cedens.

15 Præterea, quando non constitisset, prout constat de expresso consensu prædicti Balthasaris, adhuc ex quo vsus fuit prædicta supplicatione, & expediuit Bullas illius vigore, ac etiam possessionem apprehendit, visus est consensisse reseruationi pensionis. Rot. apud Caualer. *decis. 26.* ibi, de hoc autem consensu sufficienti, Domini satis constare dixerunt; quia cum prouisio Francisci, & reseruatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus eo ipso quod vsus est dicta supplicatione, & secundum illam expediuit litteras prouisionis Archidiaconatus ad sui fauorem, consensit etiam dictæ reseruationi pensionis, &c. Quapropter cum constet de consensu in vna parte, videtur etiam approbare, & ratificare omnia contenta in aliis, Pur. *decis. 369.* aliàs 159. *lib. 2.*

16 Et vlteriùs quando in litteris deficit aliqua clausula, quæ existit in supplicatione, aut superfluit in litteris quod deficit in eadem supplicatione, nihil videtur referre, cùm aliàs in omnem euentum standum sit supplicationi. Cum enim supplicatio dicatur matrix, prius attendi debet, quàm Bulla. Rota *decis. 465. num. 4. & decis. 730. num. 1. part. 2. recent.* Præsertim cum non agitur directè, & principaliter de canonizatione alicuius gratiæ, sed tantum de faciendo fidem super illius concessione, ad effectum iustificationis alicuius narratiuæ, aut suppositionis necessariæ, Lotter. *de re benefic. libro 3. quæst. 2. n. 34.*

17 Et cum aliquod emerserit in litteris dubium, semper recurrendum est ad supplicationem, à qua litteræ

18 recipiunt passiuam interpretationem. Idem Lotter. *d. lib. 3. quæst. 4. num. 1. & seqq.* quicquid in litteris superfluè, vel diminutè ponant expeditores, quia in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti. Rot. *decis. 459. num 2. p. 3. recent.* aliàs *p. 1. in posth.* Duran. *decis. 265. num. 1.*

Ex quibus concludendum videtur, non posse Balthasarem omissa vacatione ex causa resignationis, se iuuare vacatione per obitum Ioannis; ac etiam necessarium non fuisse in casu nostro facere mentionem pensionis in Bulla prouisionis, reseruationemque fuisse validam. Saluo in omnibus meliori, & sanioti iudicio, &c. Matriti die 4. Iunij 1640.

Granatensis Prouincialatus Ordinis Eremitarum S. Augustini.

Tempus ad electionem præfixum an & per quem prorogari possit? Possessio qualis debeat esse vt veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel non?

VOTVM CVI.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost. designati.

1 *Facti contingentia*, & n. 2.
3 *Officium suum complens, auctoritatem & potestatem amittit.*
4 *Generalis, seu Prouincialis non potest prorogare officium suum.*
5 *Renunciatio tacita tituli per aduentum diei præfixæ, idem operatur quod expressa per dispositionem hominis.*
6 *Prouisio, electio, aut collatio non potest fieri, nisi cum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vacationis.*
7 *Limitata causa limitatum producit effectum.*
8 *Dictio*, penitus, *adeo præcisam habet naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, & operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti.*
9 *Constitutiones singulorum Ordinum, seu monasteriorum obseruanda.*
10 *Prouincialis quando habendus pro absoluto ab officio?*
11 *Diei præfixæ aduentus an contempletur ad inducendam tacitam in Prouincialatu renunciationem.*
12 *Dictio*, alia, *est similium repetitiua.*
13 *Dictio*, ipsa, *est restrictiua temporis, & exclusiua alterius rei.*
14 *Dictio*, præfixa, *importat certitudinem diei.*
15 *Verbum*, sit, *importat ipso iure, & denotat requirì statim executionem.*
16 *Dictio*, ipso facto, *importat ipso iure, statim, & absque aliquo hominis ministerio.*
17 *Participium*, absolutus, *denotat actum geri ab alio quàm ab eo, qui absoluitur.*
18 *Officij vacatione non facta, ad electionem futuri Prouincialis deueniri non potest.*
19 *Vacatio officij Prouincialatus an pendeat à renunciatione personali.*
20 *Priuatio præsupponit habitum.*
21 *Generalatus officij vacatio in Religione S. Augustini quando inducatur*, & n. 22.
23 *Constitutio vna solet aliam declarare.*
24 *Constitutiones loquentes de Capitulo Generali*

bene

bene adaptantur ad Constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali.

25 *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, & declarat quid in regula comprehendatur.*

26 *Dictio,* semper, *ad omne tempus, & ad omnem casum refertur.*

27 *Dictio,* dumtaxat, *est restrictiua ad vnum casum solum, & concludit negationem in aliis, & excludit omnes alios casus præter expressos.*

28 *Dictio,* duntaxat, *solemnitatem, & formam inducit, & ipsius transgressio vitiat actum.*

29 *Dictio,* statim, *nullam dilationem admittit, & est significatiua latæ sententiæ.*

30 *Bulla Martini V. refertur.*

31 *Dictio,* eo ipso, *habet in se latam sententiam, & idem importat ac si Papa dixisset, sine aliquo hominis, aut iudicis ministerio.*

32 *Dictio,* ex tunc, *denotat vltimam & immediatam præfixi temporis extremitatem.*

33 *Generalis S. Augustini potest dispensare circa mutationem loci ad celebrandum Capitulum generale.*

34 *Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.*

35 *Apostolica litteræ habent paratam executionem ad instar instrumenti publici guarentigiati, & procedendum ad earum executionem appellatione remota.*

36 *Excusatio nulla est vani, & affectati timoris.*

37 *Constitutio Martini V. in §. 2. refertur.*

38 *Verba posita in proœmio Constitutionum bene ostendunt ipsius causam finalem.*

39 *Reelectio fieri non potest, nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli, nemine discrepante.*

40 *Claus.* eo ipso, ipso facto, ipso iure, *nullam aliam requirunt Iudicis sententiam.*

41 *Declaratoria non requiritur ex Rotæ stylo quando sumus in facto notorio.*

42 *Alternatiua in Prouincialatus electione prouinciæ Granaten. Ordinis S. Augustini confirmatur, præcedente concordia,* & n.43.

44 *Dictio,* Post, *est separatiua temporis, & significat illius extremitatem immediatam.*

45 *Dictio,* Immediatè, *de sui natura exigit præcisam continuationem.*

46 *Immediatum id dicitur quod est sine medio.*

47 *Dictio,* Immediatè, *importat vt nullo alio actu etiam momentaneo interposito debeat actus celebrari.*

48 *Diuisio leonina à Iure reprobata.*

49 *Confirmationi Apost. Papa per quascunque alias litteras derogare non censetur.*

50 *Claus.* sublata, *claudit os parti.*

51 *Claus.* sublata, *adimit Iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi.*

52 *Decretum irritans operatur nullitatem ab initio.*

53 *Generalis potest prorogare Capitulum generale, & Prouincialis prouinciale ad tempus, quomodo intelligendum,* & n.54.55.& 59.

56 *Capitulum generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, non potest à Generali differri.*

57 *Electio deuoluitur ad Superiorem, elapsa die præfixa ad eligendum.*

58 *Electio est ipso iure nulla, si electores post elapsum tempus elegissent.*

60 *Capitulum potest prorogari existente causa seditionis, aut terroris armorum: intelligitur vt* n.61. 62. & 63.

64 *Possessio est de essentia & substantia manutentionis.*

65 *Possessio etiam asinina, bestialis, seu asinaria, est manutenibilis.*

66 *Dominium præsumitur ex possessione, donec constet de intrusione, seu iniusta detentatione.*

67 *Manutentio non est danda vbi constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis.*

68 *Possessor vitiosus non est tuendus.*

69 *Possessio iniusti detentoris non est manutenibilis in spiritualibus.*

70 *Possessionis notoria iniustitia vt constet, debet adesse vel possidentis confessio, vel sententia quæ transitum fecerit in rem iudicatam.*

71 *Clausula importantes latam sententiam quæ?*

72 *Probatio defectus dominij ex quibus inducatur.*

73 *Probatio, quæ fit libris, seu scripturis apertis, nunquam reiicitur.*

74 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem ad petitorium reiicienda.*

75 *Exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, quando impediat manutentionem.*

76 *Exceptio vbi est clara, non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiendum prouenit ex replicatione aduersarij.*

77 *Manutentionem petens est actor originarius, & voluntarius.*

78 *Replicatio sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur.*

79 *Probationes per modum summariæ informationis ante litem contestatam receptæ, nullam fidem faciunt.*

80 *Possessio officij data vsque ad certum diem, elapsa die non est manutenibilis aduersus concedentem.*

81 *Possidens officium vsque ad certum diem, etiam ante lapsum diei non sibi possidet, sed domino concedenti.*

82 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*

83 *Possessio infecta non est manutenibilis.*

84 *Decretum irritans inficit tanto magis possessionem, si cadat super certo, & indiuiduali corpore beneficij.*

85 *Excommunicationis exceptio opponi potest vbi de sola possessionis manutentione agitur.*

86 *Possessio de tempore mota litis sufficit ad manutentionem.*

87 *Actus repetiti & geminati faciunt magis constare de possessione ad effectum manutentionis.*

88 *Possessio simplex, nuda, & mera detentatio sufficit ad manutentionem.*

89 *Possessio titulata est manutenibilis.*

90 *Possessorij actus, qui dederunt causam liti, non probant possessionem, nec sufficiunt ad manutentionem.*

91 *Collatio vnica contradicta non constituit in quasi possessione iuris conferendi.*

92 *Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo.*

93 *Quasi possessio manutenibilis acquiritur ex vnico actu pacifico.*

94 *Actus gesti post motam litem quando sint manutenibiles.*

95 *Possessio attentata non est manutenenda.*

96 *Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit.*

97 *Appellatio debet interponi in scriptis, & coram Iudice à quo.*

98 *Fides non actuarij non facit fidem.*
99 *Magistratus præsentia omnem metum excludit.*
100 *Appellatio extraiudicialis an causet attentata.*
101 *Manutentione non agitur de titulo, vel de possessione.*
102 *Manutentio quando affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum.*
103 *Appellatio expressè interponi debet ne fiat electio nisi Canonica.*
104 *Capituli dissolutio quomodo facienda.*
105 *Manutentio solum cedit ad strictos limites possessionis.*
106 *Actus causa vniuersalis magis attendenda quàm exercitium ipsius actus.*
107 *Possessione probata quoad vnam rem, sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem iure comprehensas.*
108 *Possessio titulata vero, reali, & legitimo titulo est manutenibilis.*
109 *Forma substantialis amplectendu.*
110 *Capituli maior, & sanior pars verum consensum exprimit.*
111 *Solemnitates in electione viduata Ecclesia qua concurrere debeat.*
112 *Capituli maior pars in electionibus intelligi debet respectu totius corporis.*
113 *Electores non venientes tempore statuto, non sunt amplius expectandi.*
114 *Electionem quàm citius expediri interest Ecclesia viduata.*
115 *Papam solus eligere poterit vnus Cardinalis, si omnes alij de Conclaui exierint.*
116 *Magistratus præsentia metum excludit.*
117 *Requirimenta quando iaueni.*
118 *Probationes debent esse clara, & in contradictorio iudicio facta.*
119 *Tractatus in electionibus an præcedere debeant.*
120 *Præsumptio iuris stat pro Iudice, quod in omnibus ab eo gestis ritè processerit.*
121 *Constitutio Religionis S. Augustini refertur*, & n. 122.
123 *Declarationes sacra Congreg. quam vim habeant.*
124 *Tempus interpellat pro homine.*
125 *Campana ad electionem debet pulsari de commissione habentis auctoritatem.*
126 *Obseruatio solemnitatum indictionis diei & hora in electionibus non est necessaria quando omnibus est notoria.*
127 *Obedientia præstatio, & recognitio an habeat vim approbationis?* & n. 128.
129 *Locus non est de substantia electionis, etiam secundum Religionis S. Augustini constitutiones*, & n. 130.
131 *Ratio legis vbi cessat, eius dispositio cessare debet.*
132 *Refertur Constitutio Ordinis S. Augustini*, & n. 133.
134 Cap. cùm nobis, de elect. *referetur.*
135 *Antiquior ex definitoribus qua facere debeat.*

1 ILlustrissime, & Reuerendissime Domine. Post completum in Prouincialatu triennium, adhuc prætendit R. P. M. Fr. Franciscus de Liaño sibi in eo competere ius, & retinere possessionem, & propterea instat pro manutentione. Ex aduerso autem per aduentum diei in constitutionibus huius Ordinis pro celebratione Capituli Prouincialis statutæ, & præfixæ, prætendit R. P. M. Fr. Franciscus de Termiñon modernus Prouincialis, quod stantibus litteris conuocatoriis, benè, & legitimè posuit R. P. M. Fr. Ildephonsus de Castilla, Vicarius generalis, ac Præses Capituli deputatus à Reuerendissimo Generali, & à Papa confirmatus, Capitulum celebrare. Quodque electio facta de eodem P. M. Termiñon, est canonica, & possessio per eum capitulariter capta, & per plurimos actus possessorios pacificè continuata, est manutenibilis, prout desuper in ea petit in primis, & ante omnia manuteneri.

Vnde proposito dubio, cui sit dandum mandatum 2
de manutenendo in quasi possessione iuris exercendi Prouincialatum? Licet apud me sit res clara, quod manutentio competat prædicto P. M. Termiñon, quia in hoc iudicio summarissimo momentaneæ possessionis nil aliud quæritur, quàm quasi possessio de tempore motæ litis, saltem pro vno momento, donec in eodem iudicio de meliori possessione constet, vel in plenario possessorio de eadem possessione principaliter agatur, aut in petitorio de titulo & proprietate disputetur: attamen agnoscendo bonam fidem, & ne videamur legalibus subterfugiis nudæ possessioni insistere, sed magis canonicum titulum vltrò, & spontè propalare, gustandum est de bono iure ad effectum manutentionis. Quamuis enim nec possessio dicti P. M. Termiñon turbida, nec possessorium in casu isto habeat admixtam causam proprietatis, nihilominus talia sibi ex aduerso gratis impinguntur obiecta, de clandestina electione, de turbatiua possessione, pluraque alia de armorum terroribus minùs religiosè vociferantur, quod satius, & modestius nobis visum fuerit, perinde ac si ageretur ad canonizatoriam, titulum & possessionem vtriusque partis patefacere, & de omnibus disputationem assumere. Quapropter parcendum nobis est, si minùs breuitati consulendo, præter, & contra solitum diutius plus triplo, & quadruplo immorari videamur.

Quatuor igitur proponuntur articuli: quorum

Primus est, quod prædictus P. Liaño nullum habet titulum, nec quidem aliquod iuris fomentum, seu adminiculum super huiusmodi Prouincialatu.

Secundus, quod sibi non competit manutentio, cùm neque habeat possessionem, nec vestigium possessionis.

Tertius, quod prædictus P. M. Termiñon est manutenendus in sua quasi possessione iuris exercendi ministerium seu Prælaturæ, seu Prouincialatus, non obstantibus prætensis attentatis ex aduerso obiectis.

Quartus, quod quasi possessio ista est titulata, vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ; & insuper prætensis nullitatibus ex aduerso oppositis respondebitur.

ARTICVLVS I.

ET quoad primum, videtur quod prædicto P. Lia- 3
ño nullum competit ius in Prouincialatu, quia ex quo compleuit suum triennium in officio, expirauit omnino eius authoritas, & potestas, & vlteriùs in eo non potest se intromittere, tam de iure communi, vt est text. expressus *in l. honor, §. gerendorum, in fin.* ibi: *Neque continuare quisquam honores potest, D. de muner. & honorib. l. nemo, la 2.* ibi: *Nemo post completum sui temporis actum, ad eandem rursus solicitudinem audeat aspirare, C. de assessorib. & in Authent. de defensor. ciuitat. §. fin. collat. 3.* ibi: *Et biennio complere curam, & siquidem tam biennium in ea cura habent, remouere defensoris solicitudine.* Et infrà ibi: *Si verò nondum biennium compleuerint, d. qui verò videantur communicare circulo, impleant reliquum tẽpus, vltra quod nullus ciuitatem*

visitatem defendat, sed vsque ad hoc solum stet tempus, nisi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum. Et redditur ratio paulò inferiùs, ibi: *Ne frequentia ordinationis, & continuatione cura, & per quandam machinationem illud tempus renouando, fiat aliquibus infiaita prædicta gubernatio.* Bald. *cons.* 318. *n.* 1. *lib.* 3. Abb. *in*
4 *c. fin. n.* 8. *de iudic.* Et in terminis, quod Generalis seu Prouincialis non possit prorogare officium suum, mediante prorogatione Capituli, tenent in puncto Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *conclus.* 1. ibi: *Non potest differre Capitulum sua authoritate vltra tempus constitutum, nempe vltra vigiliam Pentecostes cuiuslibet sexennij; quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis ministri, siue minister Generalis venerit, aut non venerit, & etiamsi plures defuerint vocales.* Sigism. Bon. *de elect. dub.* 103. *n.* 1. ibi: *Generalis non potest prorogare officium suum, aut tempus celebrationis Comitiorum generalium*: videtur id sequi Castellin. *de elect. c.* 6. *n.* 8. *& seq.* dum dicit, quod dilatio electionis Prouiocialis multa dispendia affert toti Prouinciæ. Iul. Lauor. *in elucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. cap.* 23. *n.* 8. ibi: *Nec Generalis potest prorogare officium suum vltra terminum ei præfixum*, &c. & nos latiùs infrà *n.* 55. *& seqq.*

5 Quin etiam ex dispositione constitutionum particularium huius Religionis, vt *in capite* 7. *p.* 2. *sub rubr. de modo celebrationis Capituli Prouincialis*; ibi: *Quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis.* Et ibi: *Ab ipsa verò die præfixa, sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur.* Et propterea adueniente die præfixa idem operatur tacita renunciatio tituli, & possessionis facta per ministerium legis, quàm si fieret expressa per dispositionem hominis, cùm cardo totius negotij, tam renuntiationis, quàm nouæ electionis stet solùm in tempore, vt benè discurrit. Castellin. *de elect. c.* 8. *n.* 4. *& seqq.* & post plures, quos allegat Peyrin. *de subdito Relig. q.* 1. §. 6. *vers. Si quæras.*

6 Quinimò renunciatio satis dicitur per constitutionem expressa, ex quo venit in necessariam consequentiam expressi, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 276. *n.* 28. Put. *dec.* 184. *n.* 2. *lib.* 1. Constitutio enim ordinat, quod ad electionem alterius penitus procedatur, quod idem est, ac si expressè disposuisset renunciationem præcessisse, cum aliàs non possit fieri prouisio, electio, aut collatio, nisi cum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vacationis, *cap. nulla, de concess. præb.* Mascard. *de prob. concl.* 1401. *n.* 8. Gonz. *ad regul.* 8. *gloss.* 15. §. 1. *n.* 40.

7 Prout in simili videmus, quod beneficium collatum ad certum tempus limitatum, eo lapso, statim sine aliqua mora, aut temporis intercapedine inducitur vacatio: quia regulare est, quod limitata causa limitatum producit effectum, *ad l. in agris, D. de acquir. rer. domin. l. age, C. de transact.* & benè in proposito Gonzal. *vbi sup. d. glos.* 15. *n.* 94. *& seqq.* Rebuff. *in prax. tit. requisita ad bonam collationem, ex n.* 16.

8 Præsertim stante in constitutione dictione illa, *penitus*, quæ habet adeo præcisam naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, *l. ambiguitatem, C. de vsufr.* Nat. *cons.* 63. *n.* 16. & plenè D. & collega meus D. Aug. Barbos. *in hac causa ex aduerso scribens, de diction. dict.* 249. *n.* 1. *& seqq.* Rot. *dec.* 526. *n.* 4. *part.* 1. *diuers.* Seraphin. *dec.* 447. *n.* 4. Et operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti, *c. nosti, de simonia, c. super hoc, de hæret. lib.* 6. D. Barbos. *vbi supr. num.* 6.

9 Aliàs enim sequerentur plurima absurda, quod scilicet esset in libito Prouincialis Capitulum in longum protrahere, variis prætextibus, & artificiis ad alium locum, quàm in Capitulo præcedenti destinatum, transferre, seipsum in effectu reeligere, officium sibi perpetuare, totam Prouinciam subuertere, & constitutionibus etiam Apostolica authoritate confirmatis derogare: quod magis pertinet ad Legislatorem, & supremum Principem, quàm ad subditum Religiosum eremiticam vitam profitentem; cum præsertim Regulares omnes, iuxta dispositionem sacrosancti Concilij Tridentini *sess.* 25. *c.* 7. *de regul.* teneantur obseruare singulorum Ordinum, seu Monasteriorum constitutiones, ibi: *Seruentur singulorum Ordinum*, &c.

Nec dici potest, quod constitutio *in d. cap.* 7. solùm 10
loquitur quando Prouincialis, infirmitate, vel alio impedimento detentus ad Capitulum non venerit; quo casu disponit, quod per socium suum sigillum Prouinciæ mittat nomine suo coram omnibus resignandum, quodque ex tunc, id est à die resignationis sigilli, à Prouincialatus officio sit absolutus. Ex quo prætenditur, quod Prouincialis non antea habendus sit pro absoluto ab officio, quàm si vel per se personaliter sigillum resignauerit, vel per socium resignandum miserit; qui sunt duo casus positiui expressæ renunciationis, non autem quando citra ipsam renunciationem dies præfixa elabitur, quia tunc adhuc videtur retinere officium, donec illi renunciet, cùm constitutio nihil disponat de hoc tertio casu.

Quia pro intelligentia respondetur. Primò, quod 11
constitutio ad effectum vacationis officij non habuit respectum ad renunciationem Prouincialis per se, vel socium faciendam, sed solùm contemplatur aduentum diei præfixæ in eadem constitutione, *in rubr. præced.* ibi: *Die verò Sabbati prima cantetur, postea Pater Præsidens Missam de Spiritu Sancto solemniter & deuotè cantabit*, &c. Et inferiùs, ibi: *His peractis sedeant, & dicat P. Præsidens: Benedicite*, &c. Et propterea siue Prouincialis renunciet, siue non renunciet, adueniente isto Sabbato verè, & propriè post Missæ celebrationem est absolutus ab officio, vt expressis, & rotondis verbis cantat constitutio, ibi: *Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus.*

Ex quo patet, quod renunciatio est mera cæremonia 12
non pertinens ad substantiam vacationis, sed imò vt appareat coram Fratribus humilitas, & modestia renunciantis, quæ in eadem constitutione plurimùm commendatur, & inde resultet aliorum ædificatio, & vt ostendatur vltroneus concursus voluntatis hominis cũ præcisa & indispensabili dispositione legis. Quod fit euidentius, ex quo *in d. c.* 1. *rubr. de elect. Venerab. Prouincialium*; *eadem p.* 3. disponitur, quod Prouinciales, qui in Capitulo Generali post annum sperant complementum triennij, & sic suas vacationes, ex tunc prouideantur in eodem Capitulo Generali, etiam ante annum à renunciatione. Si enim renunciatio vnius esset de necessitate ad electionem alterius, vtique non potuisset fieri electio, & prouisio de vno, nisi facta renunciatione, & absolutione de altero. Atque idem ibi statuitur de Prouincialibus, qui in eodem Capitulo Generali ex tunc conferuntur, & prouidentur, in quibus primo loco fit electio, deinde vltima die succedit renunciatio, & absolutio. Et quotidie practicatur in electionibus Priorum totius Ordinis, qui aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædecessores renunciauerint, vt *in d. cap.* 7. *rubr. de instit. Priorum, ead.* 3. *part.* Sunt enim diuersa, anticipata, & præpostera ista tempora in constitutione, vt patet, ex quo inter functiones secundæ diei, quas exercet Diffinitor, fiunt electiones Priorum; & in vltima die, quando Capitulum est dissoluendum, publicantur eædem electiones, & insuper fiunt renunciationes, & absolutiones, vt *in dict. cap.* 7. *rubr. de Diffinitor. atque famul. eligendis*, vbi in fine dum constitutio loquitur de confirmatione facienda ab eo, qui elegit, adsunt hæc verba: *Habeantur*

pro confirmatione absque aliqua alia caeremonia, &c. Dictio enim *alia*, denotat caeremoniarum similitudinem (quae non potest referri nisi ad renunciationes, & absolutiones in eadem rubrica contentas) & est repetitiua similium, & facit positionem eiusdem qualitatis ad praecedentia, *l. quidam relegatus, de rebus dub.* latè plurimos cumulans D. M. Barbos. *de diction. dict.* 26. *num.* 1. *& per tot.* Minusque requiritur absolutio ab officio ad effectum vacationis, vt etiam apparet, ex quo si Prouincialis in casu legitimi impedimenti socium suum miserit, nulla alia fit caeremonia, quàm resignationis sigilli sine absolutione Praesidentis, & tamen absolutus remanet ab ipsa die praefixa, vt *in d. cap.* 7. *rubric. Quomodo Prior Prouincialis officio suo renunciare debeat.*

13 Ponderando praesertim dictionem, *ipsa*, quae est restrictiua temporis de sui natura, si tempori adiiciatur, Gabr. *cons.* 113. *n.* 64. *& cons.* 154. *num.* 13. *lib.* 2. Surd. *cons.* 448. *num.* 29. Hond. *cons.* 11. *num.* 91. *vol.* 2. Et est adeò praecisa, quod imò est exclusiua alterius rei, seu temporis, quàm praefixi, Seraphin. *decis.* 552. *num.* 2. latè D. Barbos. *dict.* 177. *n.* 3. 5. *& seqq.*

14 Item ponderando verbum, *praefixa*, quod importat certitudinem, praecisionem, & omnimodam infallibilitatem diei, seu celebrationis Capituli in die.

15 Ac etiam verbum, *fit*, quod habet in se canonem latae sententiae, & importat ipso iure, D. Barb. *dict.* 374. *num.* 1. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 118. *n.* 11. & denotat requiri statim executionem, vt per Acued. *ad l.* 15. *n.* 46. *tit.* 4. *lib.* 4. *Recopil.*

16 Et insuper ponderando dictiones, *ipso facto*, quae idem important, quod *statim*, seu *ipso iure*, absque aliquo hominis ministerio. Archidiac. *in c.* 1. *in princ. de rescript. in* 6. & pulchrè Alexand. *cons.* 139. *n.* 2. *lib.* 7. & copiosè D. Barbos. *dict.* 178. *& dict.* 106. *numero* 2. *&* 3.

17 Ac demùm participium illud *absolutus*, quod denotat actum geri ab alio, quàm ab eo, qui absoluitur, *c. verbum, de Poenit. dist.* 1. *cap. cum inferior, de maiorit. & obed. l. nemo qui condemnare, D. de reg. iur.*

18 Secundò, hunc esse verum, & genuinum sensum constitutionis, patet etiam, ex quo constitutio non contenta de vacatione officij in die praefixa, immediatè disponit, quod omnino deueniatur ad electionem futuri Prouincialis, ibi: *Et ad electionem alterius penitus procedatur*; quod fieri non posset nisi praeuia officij vacatione, ex dictis *suprà n.* 6. *&* 8.

19 Tertiò, quia expressio illorum duorum casuum in cõstitutione non fuit apposita, vt solùm per eos fieret renunciatio, quia vt dictum est, illa inducitur ab ipsa die praefixa: sed imò fuit apposita, vt daretur intelligi, quod si Prouincialis non venerit ad Capitulum, neque socium miserit, incurrit poenam ineligibilitatis, de qua etiam inibi principaliter agitur, vt inferiùs immediatè sequitur, ibi: *Quod si Prouincialis iustam excusationem non habens, ad memoratum Capitulum venire contempserit, ex tunc vsque ad decennium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat.* Aliàs enim si caperemus alium sensum, quod vacatio penderet à renunciatione personali, seu resignatione sigilli per socium facienda, sequeretur maximum absurdum, videlicet quod si nec Prouincialis venerit, nec sigillum miserit, nunquam possit considerari officij vacatio.

20 Quartò, ex quo constitutio imponit ex tunc poenam ineligibilitatis pro decennio, & non poenam priuationis, datur etiam intelligi, quod Prouincialis iam de illo tempore est absolutus ab officio, & non indiget priuatione, cùm priuatio praesupponat habitum, *ad l. decem, D. de verb. oblig. c. ad dissoluendum, de desponsat. impub.* Euerard. *in topic. legal. loc.* 6. Aliàs constitutio videretur improuida: tum si culpabilem, & ex tunc ineligibilem manuteneret in officio, *c. cùm bona, de aetat. & qualitat. cap. tantu, de excess. Praelat.* Tum etiam si iudicaret poenam priuationis esse maiorem poena ineligibilitatis, cum certè sit longè minor, ad not. per DD. *in c. super eo, de elect.* & regulariter ibi debeat esse poena grauior, vbi maior fuit culpa, vt *in d. c. tantu.* Et iste intellectus efficitur palpabilis, quia constitutio ob similem culpã, & contemptum Prioris Generalis, cũ aliàs officium ante tempora Sixti Papae V. esset perpetuum, imposuit illi poenam priuationis, vt dicetur infrà *num. seq.* Ex quo enim de tempore Capituli durabat officium Generalis, propriè, & legitimè imponitur poena priuationis; quae cum non fuerit imposita Prouinciali, detegitur euidentissimè, quod cõstitutio agnouit illum non indigere priuatione ob praecedentem vacationem officij inductam per aduentum diei praefixae.

Quintò, quia dato, sine veri praeiudicio, quod Generalatus esset tunc sexennalis, adhuc in tantùm attenditur praefixio diei ad effectum vacationis officij, quod etiam in illius vacatione in effectu idem prorsus statutum sit, vt *in c.* 3. *part.* 3. ibi: *Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus, non possit ad Generale Capitulum venire, mittere Vicarium suum valeat, qui vice eius possit, & debeat sigillum Ordinis resignare, & ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum vocalium Generalatus officio, si opus fuerit, renunciare. Quod si ipse Generalis ad Capitulum Generale tempore statuto non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, à die statuta, & praefixa ad dictum Capitulum celebrandum, in posterum ipso facto sit Generalatus officio priuatus. Et in eo casu Prior Prouincialis illius Prouinciae, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quae Prior Generalis praesens faceret, quousque Praesidens publicetur, & non vltra, qui publicatus, ad electionem noui Generalis procedere faciat.* 21

Adeò vt etiamsi Generalis Vicarium miserit, adhuc non requiritur renunciatio, aut sigilli resignatio: tum quia constitutio hoc totum ponit *in voluntate Diffinitorum, & aliorum Vocalium*, tanquam nihil pertinens ad substantiam vacationis iam praesuppositae per aduentum diei praefixae. Tum etiam, quia huiusmodi resignatio, seu renunciatio eatenus facienda est de voluntate Capituli, quatenus, *si opus fuerit*, vt cantat constitutio, videlicet si pro faciliori expeditione futurae electionis, vel pro alia ratione, de qua *suprà n.* 12. vocales ita voluerint. Ex quo planè satis detegitur, quod vacatio non inducitur per renunciationem, cùm haec sit posita in voluntate Capituli, & hoc quidem si opus fuerit, sed imò per aduentum diei, *ex superiùs dictis.* 22

Et quatenus constitutio *in d. c.* 7. *p.* 3. quae loquitur de electione Prouincialis, esset dubia, benè tamen reciperet passiuam interpretationem ex aliis constitutionibus eiusdem voluminis, clariùs, & apertiùs disponentibus de electione Generalis, cùm vna constitutio soleat aliam declarare, *l. quaesitum, §. Pupinianus, D. de fund. instr. cum vulg.* Simon de Praet. *de interpret. vlt. vol. lib.* 2. *interpret.* 3. *dub.* 1. *solut.* 3. *n.* 65. 23

Et desuper habemus expressam, & indiuidualem constitutionem super huiusmodi interpretatione capienda de constitutionibus loquentibus de Capitulo Generali ad constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali, vt *in d. c.* 7. *d. p.* 3. *rubr. de elect. noui Prouinc. circa finem*, ibi: *Et in omnibus electionibus in Capitulo celebrandis officio fungatur suo, & ex tunc procedetur ad electionem Prioris Prouincialis, vsque ad eiusdem confirmationem praecisè & adaequatè, sicut dictum est in capite de electione Reuerendissimi Patris Generalis, nisi quod loco Generalis legatur Prouincialis, & loco Ordinis legatur Prouincia.* 24

Sextò, quia id ipsum euidentiùs apparet ex disposi- 25
tione *d. c.* 7. *in princ.* Etenim dum ibi agitur de celebra-
tione

tione Capituli Prouincialis, dicitur, *quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis*, & immediatè subsequitur, ibi: *Anno tamen, quo Generale Capitulum celebratur, dumtaxat excepto, in quo Prouinciale Capitulum celebratur, postquam Prouincialis à Capitulo Generali discedens in suam Prouinciam peruenerit*, &c. Ex quo etiam patet, quod Capitulum Prouinciale præcisè die statuta celebrandum est, & in eo de alio Pastore prouidendum. Nam ex quo constitutio solum excipit vnum casum, exceptio ista firmat regulam in non exceptis, *l. quæsitum, §. denique, D. de fund. instruct.* Ruin. *cons.* 32. *n.* 7. *lib.* 2. Greg. *dec.* 257. *n.* 4. & declarat quid in regula, id est, in constitutione comprehendatur, Arer. *cons.* 142. *n.* 2. Alex. *cons.* 63. *n.* 2. *lib.* 6. Rip. *in l.* 2. *§. quod si in patris, n.* 13. *D. solut. matrim.* Nat. *cons.* 159. *n.* 31.

26 Vnde cùm hodie non simus in casu exceptuato, satis patet, quod Capitulum debuit celebrari præfixa die, & omninò ex tunc vacauit officium. Ponderando maximè dictionem *semper*, quæ refertur nedum ad omne tempus, verùm etiam ad omnem casum, vt *in l.* 1. *D. solut. matr. l. quia semper, D. de in ius vocand. c.* 1. *de restit. in integr.* Paris. *cons.* 93. *n.* 17. *vol.* 2. & plures cumulat D. meus Barbos. *diction.* 361. *n.* 2.

27 Ac etiam dictionem *dumtaxat*, quæ est taxatiua, & restrictiua ad vnum casum solum, & concludit negationem in aliis. Cardin. *in Clem.* 1. *de sequestr. possess. & in c. contingit*, vbi etiam Felin. *de fide instrum.* Cened. *singul.* 18. *n.* 5. Est enim eius natura excludere omnes alios casus præter expressus, *l.* 3. *§. cum Titio, D. de adimend. legat. l.* 2. *C. de legib. c. cum Ecclesia, de verb. signif. c. sta-*
28 *tutum, §. in nullo*, & *ibi* Archidiac. *de rescript. in* 6. Ita vt apposita in eo constitutio, solemnitatem & formam inducat, & ipsius transgressio vitiet actum, Paris. *cons.* 19. *n.* 19. *lib.* 2. Mandos. *in regul.* 8. *Cancell. q.* 6. *n.* 6. Cened. *d. singul.* 18. *num.* 4. quia habet vim non solum prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, vt per Rom. *cons.* 114. *n.* 5. Amat. *decis.* 14. *n.* 2. quos refert, & sequitur D. Barbos. *dict.* 97. *n.* 2. 3. & 9.

29 Septimò, eo faciliùs est admittenda huiusmodi constitutionum intelligentia, quia vbi agitur de prima functione Capitulari, seu potiùs præuia, & immediata ad Capitulum, videlicet de admissione Præsidentis, constitutio ordinat, vt fiat feria sexta ante dictam Dominicam post Vesperas, assignando non solùm diem, sed & horam & momentum, vt *in d. c.* 7. *rubr. de modo recognoscendi Patrem Præsidentem*, ibi: *Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam Vesperæ fuerint decantata*, &c. Quæ dictio *statim*, nullam dilationem admittit, & intelligitur sine aliquo temporis interuallo, *l. si finita, §. non autem statim, D. de damn. infect. l. cum quidam, D. de leg.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, n.* 120. *C. de reuocand. donat.* Surd. *decis.* 57. *n.* 9. & *decis.* 211. *num.* 32. & insinuat celeritatem omnimodam actu præstandam. Ric. *decis. Neap.* 288. *n.* 6. *p.* 4. & *in prax. for. Eccles. dec.* 308. *n.* 1. Et est in significatiua latæ sententiæ, & denotat ipso iure, *l. commissa, & ibi gloss. verb. statim, D. de publican.* & plures refert, & sequitur D. Barb. *dict.* 383. *n.* 6.

30 Octauò, quia habemus particulares, & expressas constitutiones Apostolicas desuper disponentes, & signanter Bullam sanctæ memoriæ Martini Papæ V. quæ *in Bullar. Ordinis sancti August.* est *constit.* 2. *eiusdem Pontif.* §. 3. ibi: *Auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quod quilibet Prior Prouincialis, qui iuxta instituta, ac consuetudines prædictas in sua Prouincia anno quolibet Capitulum Prouinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit cum reuocatione sui Prouincialatus officij, & sigilli, sit dicto officio eo ipso priuatus, & quod si ex tunc administrationi dicti officij se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Prouinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædictas eius regimen est commissum*, &c.

Illa enim dictio, *eo ipso*, habet in se latam senten- 31
tiam, glos. *verb. eo ipso, & verb. euacuauerit, in cap. quàm sit, de elect. lib.* 6. Salas *de legib. q.* 95. *tract.* 14. *disp.* 16. *sect.* 8. *num.* 29. Suar. *eod. tract. de legib. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 4. & *cap.* 8. *num.* 2. Bald. *cons.* 401. *vol.* 3. Roland. *cons.* 62. *num.* 32. *lib.* 2. Et idem importat, ac si Papa dixisset, sine aliquo hominis, aut Iudicis ministerio, vel potiùs ipso iure, & ipso facto, Abb. *in cap. si diligenti, n.* 8. *de for. compet.* Corn. *cons.* 165. *n.* 22. *lib.* 1. Dec. *cons.* 138. *in princ.* Rom. *cons.* 417. *n.* 9. Roland. *vbi sup.*

Stante præsertim alia dictione, *ex tunc*, quæ signi- 32
ficat, & denotat vltimam, & immediatam præfixi temporis extremitatem, *l.* 4. *D. de cond. & demonstrat. l. vltim. D. de fideicommiss. libert. cap. super eo, de appel. c. si eo tempore, de rescript. in* 6. *gloss. in Extrauag. Suscepti, Ioannis XXII. de elect.* Bald. *cons.* 150. *n.* 8. *lib.* 5. Castr. *cons.* 259. *num.* 3. *lib.* 1. Cened. *sing.* 14. *num.* 2. Et quæ habet etiam in ventre vim latæ sententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur, Corn. *cons.* 104. *num.* 1. *lib.* 1. Sayr. *in clau. Reg. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 27. D. Barbos. *dict.* 118. *n.* 7.

Et quod plus est, in eadem constitutione Martini V. 33
cauetur, quod circa retentionem officij, aut prorogationem Capituli Prouincialis, nec etiam Generalis ipse possit, nisi in certo casu, circa loci tantummodò mutationem dispensare, vt §. 5. ibi: *Neque etiam liceat Priori Generali eiusdem Ordinis quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, aut alias super eorum aliquo, præterquam super mutatione loci ad huiusmodi Capitulum pro tempore celebrandum, si expedierit, iuxta tamen Diffinitorum, Capitulorum Prouincialium huiusmodi significationem & determinationem, & non alias, dispensare, quibuscunque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis non obstantibus.*

Quapropter, si Generali solùm datur facultas dispen- 34
sandi circa mutationem loci, & hoc quidem cum tot circumstantiis, satis liquet non licere, imò expressè eidem generali esse denegatum quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, idest, non posse diem pro Capitulo Prouinciali celebrando præfixam, & statutam prorogare, per regul. quod exceptio firmat regulam in contrarium, *de qua supr. n.* 15. Et apertissimè dicitur in eadem Bulla, *d.* §. 3. ibi: *Diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato deputatis*, &c. Et multò minùs licebit Prouinciali, argumento sumpto à maioritate rationis, quod in iure est validum, *l. in suis, in fin. D. de liber. & posthum.* Decian. *cons.* 6. *num.* 20. *lib.* 1. & *cons.* 49. *num.* 57. & *cons.* 47. *n.* 117. *lib.* 2. Surd. *cons.* 383. *num.* 14. Cacher. *cons.* 56. *num.* 12. Nec in hoc posset suffragari aliqua prætensa consuetudo (quæ gratis, & sine aliquo fumo ex aduerso allegatur) vt *in eadem constitutione*, ibi: *Quibuscunque statutis, & consuetudinibus non obstantibus.*

Et hæc constitutio Martini fuit confirmata à piæ 35
memoriæ Eugenio Papa IV. & vtramque tam Eugenij, quàm Martini constitutionem cõfirmauit Nicolaus Papa V. felicis recordationis, vt *in Bullar. Ordinis, const.* 2. *eiusdem Nicolai.* Quæ cùm sint literæ Apostolicæ, clarum est quod habent paratam executionem, adinstar instrumenti publici guarentigiati, *cap. super literis, de rescript.* Muhed. *decis.* 9. *de caus. poss.* & *decis.* 13. *vt lit. pend.* Sarnens. *in tract. Breuium, n.* 4. Beroius *cons.* 14. *n.* 1. *lib.* 1. ita vt appellatione remota, proce

procedendum sit ad earum executionem, Loter. *de re benef. lib. 1. q. 38. n. 5.* Garc. *de benef. p. 1. c. 5. num. 573.* Coccin. bonæ mem. Rotæ Decanus *decis. 144. num. 7.* non solùm quoad executionem pœnarum in eisdem litteris contentarum contra prædictum Patrem M. Liaño, qui post completum triennium, resistentibus sibi tot constitutionibus Apostolicis, adhuc attentat se immiscere in administratione officij, quæ prorsus cessauit; sed etiam quoad aggrauatoriam censurarum, & declaratoriam irregularitatis notoriæ, ex quo se immiscet in diuinis existens in Papalibus excommunicationibus, ex infrà dicendis *n. 44.*

36 Nec replicari potest, quod istæ Constitutiones Pontificiæ solum militant quando Prouincialis prætendit perpetuari, seu reeligi in officio, non autem quando iusta suadente causa terroris armorum, vt gratis ex aduerso allegatur, protrahit Capitulum in aliam diem, quàm præfixam. Quia vltrà quod hîc nulla adfuit iusta causa protrahendi, seu discedendi à Capitulo, vt inferiùs suo commodiori loco dicetur *n. 113. & seqq.* quinimò dici potest de Prouinciali absoluto, eiusque sequacibus quod illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor, cùm alias vani & affectati timoris nulla sit excusatio, *l. vani, D. de reg. iur.*

37 Respondetur vlteriùs, constitutiones clatè, & apertè loqui de eo, & aduersùs eum, qui vt diutiùs maneat, aut faciliùs se confoueat in officio Prouincialatus, citra reelectionem, aut perpetuationem variis prætextibus, & artificiis (vt euenit in casu nostro, de quo plurimùm condolendum est) differt, aut indirectè impedit Capituli Prouincialis celebrationem, vt *in dicta constitut. Martini, §. 2.* ibi: *Non sine mentis displicentia, veridica relatione percepimus, quod nonnulli Ordinis Fratrum Eremitarum sancti Augustini professores, etiam in Theologia Magistri, in officio Prouincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem eiusdem Ordinis pro tempore constituti, spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, vt in huiusmodi officiis, quibus præsunt, continuè, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reeligi possint, variis ingeniis, subtilibusque, & exquisitis modis, ac coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines huiusmodi perquirunt, insistunt, & procurant; vnde plerumque accidit, quod eiusdem Capitula Prouincialia secundum morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu alias indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptionee quoque & alia pacta illicita committuntur, diuisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum, &c.*

38 Quæ verba, præsertim illa, *seu alias indirectè impediuntur*, cùm sint posita in procemio constitutionis, benè ostendunt ipsius causam finalem, *l. 1. D. ad Maced. l. fin.* vbi Bart. *D. de hered. inst.* Greg. *dec. 531. n. 5.* videlicet, ne Capitula Prouincialia indirectè sub talibus artificiis impediantur.

Et in *dictis constitut. 2. Nicolai, §. 3.* ibi: *Vt in dicto*
39 *officio Prouincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illóque fungerentur, multipliciter facere præsumpserint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum.*

Et quatenus adesset causa dissoluendi, aut prolongandi Capitulum (quod omnino negatur) attamen ex quo instabat vltimus, & peremptorius terminus Capitulo celebrando, & electioni faciendæ à Constitutione præfixus, & talis dissolutio, & prolongatio à Prouinciali absoluto facta in effectu, tendebat directè in sui reelectionem, aut diuturniorem officij durationem, vtique fieri non potuit nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli, nemine discrepante, vt per text. in *d. Auth. de defensor. ciuit. §. fin. collat. 3.* ibi: *Sed vsque ad hoc solum stes tempus, nisi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum*, &c. tenet Bonon. *d. tract. de elect. dub. 103. n. 4.* Roman. *singul. 96. & singul. 699. num. 1.* Bald. *cons. 316. n. 1. lib. 3.* Felin. *in cap. cum omnes, n. 18.* & *ibi* Dec. *n. 34. de constit.* Borrel. *de elect. lib. 1. c. 12. num. 50.* Cost. *de fact. scient. & ignor. cent. 1. inspict. 30. num. 9.*

Minusque potest replicari, quod ad effectum priua- 40
tionis, de qua in dictis constitutionibus Martini, Eugenij, & Nicolai, requiritur declaratio iudicis super incursu in pœnas earundem constitutionum.

Quia omisso, quod stantibus clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso iure*, nulla alia requiritur iudicis sententia, vel declaratio, vt suprà dictum est *n. 16. 31. & seq.* & in puncto de priuatione tenet Bonon. *vbi sup. dub. 93. n. 5. 7. & seq.*

Respondetur adhuc, quod aut prædictus P. M. Liaño 41
post completum suum triennium persistit in regimine Prouinciæ, aut ab eo desistit. Si enim desistit, habemus intentum in hoc articulo, & frustra desuper prætendimus disputationem. Si autem persistit, prout de tenaci persistentia satis notoriè constat, nedum ex pluribus litteris patentibus, in quibus se gerit pro Prouinciali, verum etiam (quod itidem dolendum est) ex plurium conuentuum seditionibus, & schismatibus, aliis istam, aliis illam obedientiam, & partialitatem sequentibus; & hoc quidem casu non indiget declaratione iudicis competentis incursus tam notorius in pœnas & censuras præfatarum constitutionum, iuxta inueteratum, & inconcussum Rotæ stylum, de quo Gales. *de oblig. Camer. tit. de liquid. n. 15.* & singulariter notat Rubeis *part. 2. singular.* Rut. *verb. Declaratoria littera, num. 2.* ibi: *Rotæ stylus est, quod quando sumus in facto notorio, ad euitandum circuitum, tunc declaratoria non requiratur*, & *ibi* plures adducit Rotæ decisiones. Etenim ex quo hodie de facto administrat, vsurpando alienam iurisdictionem, satis seipsum declarat contumacem, & incursum prædictas pœnas. Quia cùm iudicis partes in nullo alio consistant, quàm in declarando istud factum persistentiæ in officio, & administratione, ad effectum declaratoriæ, vtique dum D. P. M. Liaño iudicialiter in hoc Tribunali pro Prouinciali se gerit actu ipso, nulla alia opus est declaratoria, sed imò aggrauatoria esset procedendum, & ab omnibus ob notorietatem casus euitari deberet, per ea, quæ latè tractat Alter. *de censur. lib. 1. disp. 6. c. 2. per tot.*

Nonò denique, & ex abundanti, quatenus istæ Con- 42
stitutiones essent dubiæ, pro cessatione officij completo triennio, habemus dispositionem claram & manifestam in concordia facta à tota Prouincia super alternatiua, & duratione Prouincialatus vsque ad triennium solummodo, quæ fuit approbata à Generali, & à Sanctissimo D. nostro Vrbano Papa VIII. confirmata cum clausula Sublata, & decreto irritanti, *sub datum Romæ die 27. Aprilis, anni 1625.* & iterum *sub die 6. Aprilis 1627.* quæ sæpiùs fuit à tota Prouincia in Prouincialibus Capitulis recepta, & quæ à partibus hodie non controuertitur.

Etenim ex quo in eadem Pouincia multis ab hinc 43
annis cum maxima eius perturbatione (sunt verba Generalis) insurrexerunt quædam Patrum & Fratrum diuisiones, seu partialitates, altera sub nomine Prouinciæ, altera quæ vocatur Hispalensis, & sub nomine Extrematuræ altera, tandem deuentum fuit ad dictam concordiam, quod scilicet Conuentus Hispalenses & Extrematuræ, qui sunt quatuor, vel quinque, vnam facerent æqualem partem; reliqui verò Conuentus triginta quatuor, qui sub nomine Prouinciæ intelliguntur, alteram partem facerent in Prouincialatus distributione per singula triénia. *Ita vt* (sunt verba

confirmatio

confirmationis Papalis *) post quamcunque ex aliis partialitatibus, immediatè pars Prouincia sequatur*, &c. Et idem disponitur in secundo Breui confirmatorio, ibi: *Vno scilicet triennio ex parte Prouincia, altero antem immedi atè sequenti ex parte Hispalensi, & Extremadura*. Vnde, cùm prædictus P. M. Liaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine partialitatis Hispalensis, clarum est, quod omninò expirauit eius authoritas, cum immediatè debeat sequi pars Prouinciæ in successione Prouincialatus, vt cantant litteræ Apostolicæ confirmationis.

44 Ponderando dictionem *post*, quæ est separatiua temporis, *l. si cui legatur, D. de legat.* 1. & significat illius extremitatem immediatam. Vulpel. *de præposit. & aduerb. dict. post, num.* 7.

45 Ac etiam dictionem, *immediatè*, quæ de sui natura exigit præcisam continuationem, Bald. *in l. acutissimi, C. de fideicom.* Capr. *cons.* 18. *n.* 12. Veral. *decis.* 21. *n.* 3.

46 *p.* 3. & ex vero, & proprio significatu rejicit omne Interuallum; nam id immediatum est, quod est sine medio, & denotat etiam aliquid debere fieri ipso iure. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, n.* 125. *C. de renoc. donat.* Rebell. *de oblig. iustitiæ, p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6.

47 *num.* 37. importat, vt nullo alio actu, etiam momentaneo interposito, debeat actus celebrari, *l. si pater captiuus, & ibi glos. D. de vulg.* Auend. *de exequen. mand. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 1.

48 Aliàs enim, si post completum triennium liceret partialitati Hispalensi retinere officium in præiudicium notorium alterius partialitatis de Prouincia, vtique talis concordia saperet societatem, & diuisionem leoninam à jure reprobatam, de qua text. *in l. si non fuerint*, §. *Aristo, D. pro socio*, & *in l.* 4. *tit.* 10. *p.* 5.

49 Et talis retentio esset præiudicium iuris quæsiti per dictam concordiam eiusque approbationem, & confirmationem, cui nec Papa per alias quæcunque litteras censetur derogare, stante regula 18. Cancellariæ sanctissimi D. N. de iure quæsito non tollendo, vt latè Sarnen. *ad d. regul. q.* 1. *per tot.*

50 Verùm omnem videtur tollere difficultatem clausula, *sublata, &c.* existens in eadem confirmatione Apostolica, seu verba idem importantia, quæ claudunt os parti, ita vt non possit audiri contra litteralem intellectum confirmationis, nisi obtenta ab eodemmet Papa in signatura Gratiæ oneris apertione, vt per Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellaria, glos.* 66. *n.* 10. & innumeros DD. cumulat, & sequitur Rub. *d. tom.* 2. *singul. Rota, p.* 4. *clausi.* 798. *n.* 11. Imò adimit iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi, quàm prout sonat ad corticem litteræ, Burat. *decis.* 831. *n.* 4. Rot. *decis.* 77. *n.* 9. *p.* 5. *recent.* & influit nullitatem ipso iure in gesta in contrarium, Burat. *decis.* 137. *n.* 8. latè Marchesi. *de commission. p.* 2. *pag.* 547. & plena manu D. meus Barbos. *de clausul. claus.* 175. *per tot.*

51 Stante præsertim decreto irritanti, quod afficit & destruit omnia in contrarium gesta, & operatur nullitatem ab initio, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum, nec executionem habeant, vt pleuè per Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 67. *per tot.* Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 1. *n.* 407. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 27. *num.* 42. Sarnen. *super reg. de trien. quæst.* 49. *in princ.* Rot. *decis.* 41. *n.* 9. *p.* 1. *recent.* & copiosè D. Barbos. *vbi sup. claus.* 40. *n.* 22. 26. *& per tot.*

52 Ex quo sequitur, quod quidquid pars aduersa prætendit contra dictam confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, petendo scilicet durationem officij, etiam pro vno momento post completum triennium, illud obtinere non potest, nec debet audiri, deficiente iurisdictione in Tribunali ad contrauenienduam prædictæ confirmationi, ob resistentiam prædictæ clausolæ, & decreti irritantis, ex dictis *sup. n.* 51. *& seq.*

Nec etiam obstat, quod aliqui DD. tenuerint, quod 53
Generalis possit prorogare Capitolum Generale, & Prouincialis Prouinciale ad vnum vel plures menses, vt per Casartub. *collectorem priuil. ordin. Mendicant. verb. electio*, & *ibi* Sorbo Capuccin. notat id procedere etiamsi in constitutione caueatur, quod elapso sexennio, seu triennio respectiuè, pro absoluto ab omnibus Fratribus habeatur, Rodr. *qq. reg. tom.* 1. *quæst.* 53. *art.* 2. *verb. Secundo*, & alter Rodr. *in compend. resolut.* 58. *numero* 17. quos refert Bon. *dub.* 105. *numero* 2. & 3. Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 16. *artic.* 4. *per tot.*

Quia licèt pro responsione satis esset dicere, quod 54
aliud est prorogare Capitulum ante conuocationem eius, & indictionem, aliud verò post indictum, cóuocatum, & congregatum, illud dissoluere, imminenti hora, & momento, imò post momentum, & horam celebrationis: cùm aliàs in primo casu officium non expiraoerit, & tempus prorogatum censeatur esse idem cum priori, *ad l. nam etsi manente, D. de precar.* In secundo autem, data iam cessatione officij per lapsum termini, nemo habeat facultatem dissoluendi, seu prorogandi, *ex supradictis n.* 4. vel saltem quatenus durat officium vsque in sequentem diem, præsensa tamen dissolutio præsumitur calumniosa, cum facta dicatur in vltimo termino, & puuerit fieri per plures dies antea, Rot. *decis.* 322. *lib.* 3. *p.* 3. *diuers. & coram Greg. XV. dec.* 556. *n.* 8. Præsertim quando, vt in casu nostro, non fuit facta ad certum & limitatum tempus, neque ad præcisum locum, sed imò facta apparet ad eludendam totam Prouinciam inibi legitimè congregatam, quo casu non militant doctrinæ prædictæ, cum aliàs talis dilatio electionis Prouincialis multa dispendia afferat toti Prouinciæ, vt per Castellin. *de elect. c.* 6. *n.* 8. & 9.

Respondetur adhuc, DD. prædictos loqui de Seraphico Ordine sancti Francisci, in quo non adsunt constitutiones tam præcisæ de die præfixa, vt habet Ordo Eremitarum sancti Augustini, quæ penitus volunt, vt Sabbato ante tertiam Dominicam post Pascha, ad electionem noui Prouincialis procedatur, ex *dictis supra num.* 6. 8. & 18. Quinimò Capuccin. vbi suprà addit quod talis constitutio, seu determinatio (sunt verba Sorboli) non videtur nunc obseruari, cùm aliter à subsequentibus Summis Pontificibus, ac Ordinis statutis, reperiatur esse ordinatum, & huiusmodi statuta tradit Rodr. *d. art.* 2. *circa fin.* & Miran. *in manual. d. q.* 16. *art.* 4. *concl.* 1. vbi dicit, qood triennium Prouincialatus potest per mensem, seu menses prolongari, secundum quod & ipsa Capitula Prouincialia protrahuntur: sed non dicit, quod huiusmodi protractio pertinet ad Prouincialem, cum iuxta constitutiones non pendeat ab eius voluntate, sed ab aduentu Visitatoris Prouinciæ, vt *ibidem in fin.* 55

Et posset considerari inter vtrasque constitutiones 56
non incongrua diuersitatis ratio, videlicet quia Seraphicæ disponunt, quod Prouincialatus duret per totum triennium, nulla habita contemplatione de die Pentecostes, Ascensionis, seu Paschatis, & propterea intelligendum est de triennio solari, vt experientia demonstrat, quod vna Prouincia celebrat suum Capitulum die vltima Octobris, alia die prima Septembris, & aliæ in aliis diebus, ita vt iuxta celebrationem præcedentis Capituli, triennium solare omninò compleatur, vt apparet ex Generalibus constitutionibus Toletanis, quacum compendium adducit Mirand. *in manual. d. q.* 16. *art.* 4. *concl.* 1. & 2. Et patet euidenter, quia ex quo Capitulum Generale Fratrum Minorum habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, Generalis non potest illud differre, vt per Mirand. *d. tom.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 1. ibi: *Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate vltra tempus constitutum, nempe vltra vigiliam Pentecostes*

cessee cujuslibet sexennij, quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis ministri, siue minister Generalis venerit, aut non venerit, & etiamsi plures desuerint vocales. At Eremiticæ constitutiones præcisè volunt, quod omnia Capitula Prouincialia totius Ordinis celebrentur in prædicto Sabbato, habito respectu ad triennium lunare, juxta mobilium festorum conuolutionem, habitaque particulari contemplatione per totum Ordinem ad prædictam Dominicam tertiam. Atque hinc potest esse, quod Franciscanus, & alij forsan Ordines de facili dispensant protrahendo seu protogando Capitulum Prouinciale ad aliquot dies ex magna, & vrgentissima causa, cùm aliàs modicum, vel nihil intersit ex quo in constitutionibus non fuit particulariter contemplata certa, & præfixa dies pro toto vniuerso Ordine, & futuro Prouinciali nullum præjudicium inferatur, quandoquidem suum integrum triennium solare à die suæ electionis debeat computari. Quod non ita militat in Augustiniano, in quo licèt ex Papæ dispensatione Capitulum Prouinciale fuisset prorogatum ad sex menses, futurus Prouincialis non ideo haberet regimen Prouinciæ, nisi pro duobus annis cum dimidio lunaribus, ob prædictam rationem contemplatæ diei pro Capitulo celebrando; & in hoc maxima esset inæqualitas, & plurimum præjudicium partialitatis, cui integrum triennium lunare non distribuitur in prædicto regimine, juxta constitutiones Ordinis, & coöcinationem alternatiuæ Prouincialatus, de qua latè *suprà à num.* 45.

57 Vltra quod, vt dicunt præcitati DD. id posset procedere existente magna, & vrgentissima causa quæ in casu nostro non interuenit pro dissolutione Capituli, nec alia vmbra, seu vestigium causæ considerari potest, nisi quod partialitas Hispalensis eadem die Capituli agnouit se non posse eligere in Prouincialem aliquem sibi sequacem, affectum, & mancipatum. Et profectò Vocales jam hora ipsa celebrationis legitimè congregati, debebant electionem perficere, ne alias elapsa die præfixa ad eligendum, electio deuolueretur ad Superiorem, *cap. quanquam, & ibi glos. verb. Deuoluatur, de elect.*

58 *in 6.* Priuantur enim electores potestate eligendi, *cap. ne pro defectu, de elect.* qui text. est Conciliaris, vt per Castellin. *cap.* 4. *n.* 9. *& cap.* 14. *n.* 53. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 18. *n.* 24. *& tit.* 31. *n.* 87. Ita vt si post elapsum tempus datum à iure communi, vel particulari elegissent, electio esset ipso iure nulla, *cap. inter vniuersas, de elect.* Lauor. *d. cap.* 18. *n.* 24. *in fin.* Castellin. *vbi proximè, d. n.* 9. nec desuper aliqua sententia requiritur, vt dicit idem *d. cap.* 8. *sub n.* 53.

59 Et videtur omninò cessare difficultas, ex quo Capuccin. quem alij referunt, vbi suprà, in finalibus verbis subdubitat de sua opinione, dum ait: *Quo tutius judicaret, vt succedente casu, antequam ad finem triennij deueniretur, Generali nunciaretur, vt quid faciendum esset, determinaret.* Et Rodrig. *d. art.* 2. *in fin.* non solùm id tutius judicat, sed etiam præcisè dicit, *quod si tractatur de prolongatione Ministri Generalis propter aliquam causam superuenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini* 1599. *de tempore Clementis Papæ VIII. felicis recordationis.* Et assertiuè eum sequitur alter Rodrig. *d. resol.* 58. *n.* 17. & expressè, quod Generalis, seu Prouincialis non possit protogare officium suum, & celebrationem Comitiorum Generalium, seu Prouincialium respectiuè, tenet Bonon. *d. dub.* 103. *numer.* 1. & Lauor. *d. tit.* 4. *de elect. cap.* 17. *n.* 8 & expressiùs Mirand. *d. tom.* 2. *quæst.* 6. *art.* 2. *conclus.* 1. *allegat. sup. n.* 4. *&* 57. ob hanc scilicet rationem, quia expleto termino ei præfixo, cessat authoritas.

60 Demum non obstat decis. Franc. Marc. 568. *numer.* 2. *&* 569. *per eos. lib.* 2. vbi quod existente causa seditionis aut terroris armorum, Capitulum potest prorogari.

Quia vltra quod procedunt in prorogatione facta intra terminum iuris, nempe quando priùs fuerat facta abbreuiatio, & postea fit prolongatio intra eundem iuris terminum, vt clarè dicitur *in d. decis.* 568. *num.* 2. *in fin.* ibi: *Prolongauerunt dictam electionem vsque ad* 15. *mensis Martij, ita quod cadet circa finem trium mensium, qui dantur in electionibus Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, cap. ne pro defectu, de elect.* & magis expressè in *d. decis.* 569. *n.* 5. ibi: *Sed est dubium quando terminus electionis est semel abbreuiatus, an poterit prolongari per majorem partem Capituli, intra tamen terminum juris trium mensium? Dubium facit, quia semel fuit dies præfixa; attamen videtur, quod possit fieri talis prolongatio intra terminum juris, quia dilatio data ab homine potest reuocari, l. qualem, & l. diem, D. de recept. arbitr.* Et hanc eandem sententiam, quod electores possint prolongare terminum electionis, dummodo talis prolongatio fiat intra terminum à iure præfixum, & non alias, tenet in puncto Innocent. *in cap. Ecclesia vestra, n.* 7. *de elect.* ibi: *Item dicuntur habere ratum, quando electorum terminus præfixus est ante finem termini à iure præfixi, aliàs non,* &c. 61

Respondetur vlteriùs, hîc non constare de tali seditione, quæ ex aduerso affectatur; sed imò est mera chimæra, & somniata impostura aduersus viros graues, & Religiosos, vt suo tempore constabit in judicio plenario, cum partes ad probandum fuerint admissæ, & ex dictis *suprà n.* 37. & ex dicendis *infrà num.* 111. *& seq.* 62

Et in casu nostro habemus constitutionem indispensabilem, tam circa abbreuiationem, quàm circa prolongationem, & dato & non concesso, quod posset dispensari, officium tamen expirat in dicto Patre M. Liaño, & Prouincia debeter gubernari per eos, quibus aliàs regimen est commissum, tum per alternatiuam, tum etiam per dispositionem *constit.* 2. Martini Papæ V. Et hæc quidem quoad primum articulum. 63

ARTICVLVS II.

Qvo verò ad secundum, videtur quod prædicto Patri M. Liaño nec etiam competit manutentio, ex pluribus, &c. 64

Primò, quia stante positiuo, notorio & palpabili defectu iuris quoad titulum, ex latè dictis *in primo articulo*, insurgit etiam omnimodus defectus possessionis, quæ est de essentia, & substantia manutentionis, & fundamentale illius requisitum, Couarr. *pract. cap.* 17. *n.* 3. Paz *de tenut. cap.* 2. *n.* 19. *& cap.* 9. *n.* 9. *& seq.* Post. *de manut. obseruat.* 15. *num.* 2. Rota *decis.* 129. *num.* 7. *part.* 2. *recent. & decis.* 5. *n.* 2. *& decis.* 154. *n.* 1. *& decis.* 156. *n.* 1. *posttract.* Post. Licèt enim nihil commune habeat proprietas cum possessione, *l. naturaliter, §. nihil commune, D. de acquir. possess.* attamen quando euidenter constat de non iure, tunc proprietas absorbet in se possessionem, taliter quod omnino maneat resoluta, *cap. cùm dilectus, de caus. possess. & propr.* Gratian. *discept.* 898. *n.* 19. Marques. *de commis. part.* 2. *fol.* 231. *n.* 3. Post. *vbi suprà, obseruat.* 108. *n.* 24. Rot. *coram Seraph. decis.* 1484. *n.* 8.

Non obstat quod etiam iniusto prædoni, & iniusto detentori detur manutentio ad limites possessionis, ex quo in hoc iudicio summarissimo non agitur de iustitia, vel injustitia possessionis, prout de iure, quod pertinet ad plenarium possessorium, sed de mera rei insistentia, & detentatione facti, prout de facto, qua casu non solet denegari manutentio, vt per Rot. *decis.* 32 2. *n.* 3. *post tract.* Post, etiamsi possessio sit asinina, bestialis, seu asinaria 65

asistaria, vt dicunt DD. & latè idem Post. *obseruat*. 45. *ex n.* 74. *vsque ad num.* 86.

66 Quia conclusiones istæ procedunt quando positiuè non constat de non iure, seu de defectu proprietatis; tunc enim ex quo aliquis possidet, interim dum discutitur de possessionis iustitia, in dubio est manutenendus, ne possessor priuetur commodo suæ possessionis, *ad l. si qui destituatis, ff. de rei vindicat.* tum quia satis est quod detur possibilitas titulandi possessionem: Seraph. *dec.* 555. *n.* 8. Rot. *dec.* 74. *num.* 17. post tract. Post. & Giouagn. *cons.* 8. *n.* 115. *lib.* 1. tum etiam, quia ex eadem solummodo possessione præsumitur dominium donec constet de mutatione, deprædatione, seu iniusta detentione, vt latè per eundem Post. *d. obseruat.* 42. *n.* 134. *& seqq.* tum denique, quia imò dominium incidenter deductum probatur ex sola possessione ad effectum manutentionis, Bart. *in l. quidam in suo, n.* 4. *D. de condit, instit.* Cald. *cons.* 23. *de prob.* Rot. *decis.* 21. *num.* 6. post tract. Postij.

67 Cæterùm vbi notoriè, positiuè, & euidenter (prout in casu nostro) constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis, tunc non est danda manutentio, sed imò possessio talis qualis, est reuocanda, *l.* 1. *in princ. D. vti possid. l. improba, C. de acquir. possess.* Menoch. *de retin. remed.* 3. *n.* 790. Cancer. *var.* *c.* 14. *n.* 54. *& seq. pa. t.* 3. & innumeros DD. & decisio-

68 nes cumulat Post. *d. obseruat.* 42. *n.* 135. leges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem, Valasc. *decis.* 79. *num.* 19. *tom.* 1. relati per Post. *vbi proximè, num.* 150. aliàs si aliquis in possessione etiam iniusta defenderetur, daretur occasio delinquendi, Cancet, *d. c.* 14. *n.* 56. via calumniis pateficret, temerarij fouerentur litigatores, & notoria fieret iniustitia, Scac. *de sentent. & re iudicat. glos.* 14. *q.* 19. *n.* 98. quod iura abhorrent.

69 Præsertim in spiritualibus, quo casu possessio iniusti detentoris non est manutenibilis, Plut. *de in litem iurand.* §. 3. *n.* 59. ne scilicet vibretur gladius Ecclesiasticus à non habente facultatem excommunicandi, neque vmbram iurisdictionis.

70 Minus obstat quod ad effectum, vt dicatur constare de notoria iniustitia possessionis, seu de palpabili defectu dominij in possidente, necesse est quod adsit vel eius confessio, vel sententia, quæ transitum fecerit in iudicatum, Gratian. *disp.* 899. *n.* 22. Scaecia *vbi sup. n.* 108. Rot. *dec.* 17. *n.* 11. *& dec.* 28. *n.* 9. *p.* 1. *diuers.* & coram Cardinali Seraph. *dec.* 555. *n.* 8. *& decis.* 876. *num.* 2.

71 Quia vltra quod, stantibus in constitutionibus Apostolicis, & huius Religionis, clausulis *eo ipso, ipso facto, ipso iure*, & aliis quæ important latam sententiam à Papa super cessatione officij Prouincialatus post completum triennium, vt latè *sup. n.* 16. 31. & 32. nulla alia desuper sententia, aut declaratio requiritur, cùm habeamus tem claram, & manifestam, ex dictis *suprà num.* 44.

72 Respondetur vlteriùs, quod probatio defectus dominij non est restricta ad confessionem partis, & tem iudicatam, cùm & aliàs possit se extendere ad alios modos probationis, videlicet ad iura, seu statuta clara, & publica instrumenta producta, seu ad claras depositiones testium. Bocat. *de interdict. vti possid. cap.* 2. *num.* 46. *&* 87. *e.* 5. *n.* 4. *& seq.* Post. *d. obseruat.* 42. *numer.* 153.

73 Et in casu nostro habemus euidentiam facti, & iuris, ex notorietate elapsi triennij, quæ non controuertitur, & ex clara, & perspicua dispositione constitutionum super cessatione officij triennio completo. Vnde cùm Pater M. Liaño fundet suam possessionem in titulo præambulo suæ antiquæ electionis ad Prouincia-

latum quo functus est, & impossibile sit, quod alium titulum habeat, sequitur quod ex quo titulus ille fuit resolutus, & inualidus factus, sibi obstat defectus, seu inualiditas tituli, quæ ex ipsius tituli, ad triennium tantummodo habilit, lectura apparet. Menoch. *de retinend. rem.* 3. *n.* 683. Rota *decis.* 698. *num.* 3. *part.* 2. *recentior.* Probatio enim quæ fit libris, seu scripturis, nunquam reiicitur. Person. *de adipiscend. num.* 408. Post. *vbi proximè, num.* 155. *& seqq.*

Neque etiam obstat dicere, quod hoc esset inuoluere titulum cum possessione, quodque exceptiones requirentes altiorem indaginem non sunt admittendæ in hoc iudicio summariissimo manutentionis, sed imò sunt reiiciendæ ad petitorium, ex latè congestis per Post. *d. obseruat.* 42. *num.* 13. 74

Quia exceptio ista non requirit altiorem indaginem ex superiùs dictis. Neque enim nouum est, quod exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, vel possessorium plenarium, seu non ins possessoris, vel dominij alterius, impediat manutentionem, vbi est liquida, clara, & notoria, & non eget probatione, neque aliquo modo offuscatur, Giouagn. *d. cons.* 118. *n.* 4. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 810. *n.* 4. Greg. *dec.* 425. *n.* 3. *& seq.* In casu autem nostro nulla alia probatione istius exceptionis opus est, cum regulariter sit in confesso apud partes, tam lapsus triennij de facto, quàm cessatio officij iuxta constitutiones, de iure. Quinimò ad hoc vt exceptio dicatur non requirere altiorem indaginem, sufficit quod partes sint concordes in facto, licèt superfint disputationes in iure, Franc. *in c. ad decimas, de restit. spoliat.* Seraph. *decis.* 283. *n.* 6. 75

Nec tandem replicari potest, quod exceptio ista offuscatur, & turbida redditur, ex quo existente causa terroris armorum bene potuit D. Pater M. Liaño prolongare Capitulum, ex qua prolongatione in consequentiam resultat officij duratio, & continuatio possessionis. 76

Quia dato millies, quod talis causa sufficeret ad prorugationem Capituli, attamen cum adhuc non sit probata, nihil releuat illius allegatio, donec plenè in contradictorio iudicio probetur seruatis seruandis. Et propterea intrat de plano pro decisione articuli pulchra, & aurea conclusio, quod vbi exceptio est clara, non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiendum, prouenit ex replicatione aduersarij. Afflict. *decis.* 63. Put. *decis.* 243. *lib.* 3. Post. *d. obseruat.* 32. *num.* 133. Rota *decis.* 57. *num.* 4. *&* 6. *p.* 2. *diuers. & dec.* 126. *num.* 12. *& dec.* 159. *n.* 9. *part.* 5. *recent. & dec.* 157. *n.* 10. *impres. post tract.* Pacifici *de Saluan. interdict.* 77

Et ratio est, quia petens manutentionem est actor originarius, & voluntarius. Gregor. *decis.* 64. *num.* 5. & postquam prædictus Pater Termiñon, qui in hoc articulo est reus, suam probabit exceptionem fundando eam in lapsu triennij, & dispositione constitutionum, si D. Pater M. Liaño replicat constitutiones non habuisse locum ex quo adfuit iusta causa metus, & terroris armorum ad protrahendum Capitulum, debuit clarè, & nitidè probasse suam replicationem, aliàs exceptio non desinit esse clara, & liquida, vt verbis vtar Rotæ *dec.* 597. *n.* 3. *p.* 2. *recent.* Franc. *in c.* 1. *n.* 18. *de litis contest.* Put. *dec.* 233. *& decis.* 133. *lib.* 3. Et sic altior indago in casu isto non cadit super exceptione, sed super replicatione, vt optimè considerat Rot. *d. decis.* 57. *n.* 6. *part.* 2. *diuers.* Replicatio enim sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur, Alex. *in l. fin. num.* 25. & *ibi* Cutt. iun. *num.* 14. *C. de edend.* Patif. *cons.* 95. *num.* 36. *lib.* 1. & dicitur illius coadiutatio. Bald. *in l.* 1. §. *editiones, num.* 17. *D. de edend.* Greg. *decis.* 535. *num.* 57. *&* 18. propterea si replicatio non fuerit probata, 78

petinde

perindeest ac si actor in sua actione succubuisset, *ad l. qui accusare, C. de edend.*

79 Quod autem non sit probata, patet euidenter, quia in actis non adsunt nisi quædam emendicatæ depositiones testium per modum summariæ informationis ante litem contestatam receptæ, quæ nullam fidem faciunt, c. *quoniam frequenter, in princ.* & *ibi* Host. *n.* 1.2. *&* 25. Ioan. Andr. *num.* 2. Boic. *n.* 1. Bellam. *n.* 1. Bald. *n.* 1. Butr. *n.* 2. *&* 4. Imol. *n.* 1. *vt lit. non contest.* latè Farin. *de test. q.* 76. *ex n.* 2. Sed imò sunt nullæ ipso iure, Ioan. Andr. *in cap. significauit, n.* 9. & *ibi* Butr. *num.* 6. *de testib.* adeò vt nec coram possint partium consensu validari, Farin. *vbi sup. n.* 6. Vltra quod testes sunt Vocales Capituli ex alia partialitate, qui tanquam partes formales proprium interesse defendunt, & propterea multò minus est illis credendum, *ad decis.* Greg. 340. *n.* 1. 8. *&* 14. Et tam in eorum dictis, quàm in personis patiuntur plurimas exceptiones, quæ tempore suo erunt opponendæ, vt latiùs dicetur *infr. n.* 111. *& seq.* Interim tamen donec huiusmodi depositiones in contradictorio iudicio cum partis citatione non fuerint canonizatæ, nulla de illis est habenda ratio. Ex quo sequitur quod versamur in terminis exceptionis defectus dominij in continenti probatæ, quæ impedit manutentionem, *ex sup. dictis, n.* 64. *&* 67.

80 Tertiò, eo minùs competit manutentio, quia possessio officij data vsque ad certam diem, tam à dante quàm à recipiente præfixam, est possessio precaria, obtenta à constitutionibus, & à Prouincia, & propterea elapsa die, talis possessio non est manutenibilis aduersùs concedentem, *l.* 1. *in princ. & in fin. D. vti possid.* Rom. *cons.* 341. *n.* 6. *lib.* 1. Menoch. *de retinend. remed.* 3. *n.* 19. Rot. *post tract.* Postij *decis.* 214. *n.* 6.

81 Et ratio est, quia hic non adest vera, nec impropria possessio, nec etiam detentatio, cùm aliàs ita possidens, etiam ante lapsum diei, non sibi possideat, sed domino concedenti, id est Prouinciæ, *l. quod meo, in princ. D. de acquir. possess.* Surd. *cons.* 481. *num.* 10. *lib.* 4. Seraph. *decis.* 82. *n.* 5. Rot. *post tract.* Postij *decis.* 106. *num.* 4. *& decis.* 667. *num.* 1. *&* 6. *p.* 2. *recent.* aduersùs quam non potest petere manutentionem, nec illam impedire, quominùs suas functiones Prouinciales capitulariter exerceat, vt benè in proposito de administratore, vel exercente officium, aut habente aliquid in gubernium, seu recipiente ab aliquo cum onere restituendi, Post. *obseru.* 52. *n.* 25. *& seq.* vbi quod hoc esset interuertere aliorum dominium, & possessionem, quod facere non possunt, dum se pro illis sic possidere, & ab illis rem habere non impugnant, & Rot. *d. decis.* 677. *n.* 2. *p.* 2. *recent. & coram Cardin. Canaler. decis.* 171. *ex n.* 1. Possessio enim est penes Prouinciam, & Prælaturam, non simpliciter penes Prælatum, DD. *in l.* 1. *in fin. D. de acquir. possess.* & de communi, & veriori opinione, Alex. *cons.* 81. *n.* 17. *vol.* 3. Paris. *cons.* 14. *n.* 5. *vol.* 1. Rot. post Post. *decis.* 417. *n.* 8. *& dec.* 330. *n.* 25.

82 Quartò quia concordia, & confirmatio Apostolica super eo, quod finito triennio in Prouincialatu per partialitatem Hispalensem, immediatè sequatur pars Prouinciæ, de qua latè sup. ex *n.* 45. *vsque ad n.* 53. habet decretum irritans, quod non solùm inficit titulum, verùm etiam possessionem. Cassador. *decis.* 11. *n.* 5. *super reg. & decis.* 1. *per tot. de restit. spoliat.* Put. *dec.* 183. *n.* 2. *lib.* 2. latè Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 11. *n.* 8. *& glos.* 67. *n.* 29. *& per tot.* Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 76. *& q.* 27. *n.* 42. Gara. *de benef. p.* 1. *c.* 1. *n.* 427. *& seqq.*
83 Castell. *de elect. c.* 7. Scacc. *n.* 17. *& seqq.* Et possessio infecta non est manutenibilis, latè Post. *obseru.* 46. *per tot.* Rot. *decis.* 177. *n.* 3. *p.* 4. *diuers.* nullumque producit effectum, Rot. *decis.* 304. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* imò est nullius momenti, & habetur pro non possessione, vel pro possessione vana, & non impedit manutentionem posterioris possessionis, etiam instrumen talis Coec. *decis.* 51. *n.* 4. Rot. *d. dec.* 177. *per tot.* & plurimos cumulat idem Post. *vbi sup. ex n.* 4. *&* 7. vbi quod decretum hoc inficit possessionem ciuilem, naturalem, & detentationem, & omnem iuris effectum tollit, & habens illud contra se, non potest vti aliquo remedio possessorio, nec summariissimo manutentionis, & adducit *decis.* 217. *n.* 57. *& decis.* 286. *n.* 3. *post suum tract.*

Præsertim quando (vt in casu nostro) decretum non 84
est generale, sed imò cadit super certo, & indiuiduali corpore beneficij, seu officij Prouincialatus Prouinciæ Bæticæ Ordinis Eremitarum sancti Augustini, Cassador. *dec.* 1. *n.* 3. *de rest. spol.* Germon. *de indult. Cardin.* §. *volentes, n.* 30. *& seq.* Gonz. *d. glos.* 67. *n.* 31. *&* 32. *& seq.* Et de hoc motiuo pro exclusione manutentionis nullus vnquam Doctor dubitauit.

Quintò, quia præfato P. M. Liaño obstat exce- 85
ptio excommunicationis, ex *dictis suprà num.* 35. *&* 44. quæ opponi potest vbi de sola possessionis manutentione agitur, vt in puncto fuit sæpiùs resolutum *in Rota*, & signanter *in decis.* 614. *num.* 2. *part.* 2. *recent. & decis.* 275. *num.* 3. *post* 2. *tom. cons.* Farin. & coram sanctæ memoriæ Gregor. XV. *decis.* 64. *num.* 3. *& ibi Addent. num.* 13. vbi alias decis. adducit. Atque ex his patet prædicto P. M. Liaño non competere manutentionem.

ARTICVLVS III.

QVoad tertium autem videtur, quod dictus P. Ter- 86
miñon est manutenendus in quasi possessione iuris exercendi ministerium sui Prouincialatus. Constat enim ex actis de possessione pacificè, & capitulariter capta, ac etiam de tempore motæ litis, quæ sufficit ad manutentionem, *c. cum Ecclesia*, & *ibi* Abb. *n.* 23. Rip. *n.* 81. *de caus. possess. & propriet.* §. *retinendæ, Inst. de interdict.* Rot. *dec.* 598. *num.* 11. *part.* 2. *recent.* & innumeros cumulat Post. *eod. tract. de manuten. obseru.* 17. *n.* 1. *&* 5.

Stantibus præsertim plurimis actibus possessoriis 87
obedientiæ receptæ à toto Capitulo Prouinciali, assistentiæ in Diffinitorio electionis actiuæ ad omnes Prioratus, & officia totius Prouinciæ, admissionis professionum nouitiorum, item obedientiæ præstitæ à plusquam 30. ex 45. Conuentibus, & Monasteriis Fratrum, & Monialium, ac concessionis licentiarum per totam Prouinciam, per quos actus, & sic repetitos, & geminatos, multo magis dicitur constare de possessione ad effectum manutentionis. Cæs. de Graf. *decis.* 10. *num.* 3. *de caus. possess. & propr.* Rot. *decis.* 214. *num.* 2. post tract. Post.

Et eo faciliùs debet concedi manutentio, quia non 88
versamur in terminis simplicis, & nudæ possessionis, detentationis, seu intrusionis, quæ aliàs sufficeret, vt per Burat. *dec.* 194. *num.* 9. plenè Post. *obseruat.* 42. *per tot.* cùm in hoc iudicio summariissimo non sit examinanda iustitia, vel iniustitia possessionis. Burat. *dec.* 194. & *ibi* Addent. *lit. B. & dec.* 904. *n.* 8. imò sufficiat possessio asinaria, & bestialis, ex dictis *suprà n.* 65. Post. *d. obseruat.* 42. *n.* 86. Sed in terminis possessionis titu-
latæ, quo casu propter fomentum tituli dubitari non 89
potest, quin ista possessio sit manutenibilis, *cap. licèt causam*, vbi Felin. *num.* 9. *de probat.* Veral. *decis.* 336. *p.* 2. *& ex trad.* per Gratian. *discept.* 402. *num.* 1. *&* 2. Gregor. *dec.* 323. & *ibi* Adden. *num.* 6. *& decis.* 412. *num.* 2. *&* 5.

Nec obstat dicere, quod actus isti possessorij dede- 90
runt causam liti, & consequenter non probant possessionem. Rot. *dec.* 4. *n.* 1. & *ibi* Addent. coram Greg. nec tribuunt ius considerabile, Rot. *dec.* 30. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* Nec videntur attendendi ad effectum con-

cedendi manutentionem. Gregor. *d. decis.569. num.4.* & plures refert, & sequitur Post. *obseruat.17. n.44. & seqq.*

91 Quia conclusiones istæ procedunt quando possessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione dante causam liti, quæ non constituit in quasi possessione juris præsentandi. Gregor.*decis.417. numer. 4.* aut ex vnica collatione pariter contradicta, quæ non constituit in quasi possessione juris conferendi, Rot. *post tract.* Viuian. *de jurepatron. decis.86. num.36.*

92 Secus autem quando post jus quæsitum, seu acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo, & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tunc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post.*dict. obseruat.17.n.54.* Seraph.*decis.1437.in fin.* vbi quod si superuenerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot. post tract. Post. *decis.101. n.7.* vbi quod contradictio debet esse in ipso primo actu, quodque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit quominus censeatur per dictum actum pacificè gestum acquisita possessio, *ad leg. si ita sit*, & *ibi* Bald.& Imol. *D.de legat.1.* Rip.*in leg.1.n.88.D.solut. matrim.*

93 Aliter enim, nec etiam post mille actus pacificos, & perfectos posset dari manutentio, ex quo semper isti actus, quantumuis pacifici, solent date occasionem litis; quod tamen esset erroneum in jure, quandoquidem ex vnico actu pacifico acquiritur vera quasi possessio manutenibilis. Gratian. *discept.310.num.76.* Menoch. *consil.612. numer. 16.* Quinimò sufficit momentanea, & pro vna instantia acquisita, latè Post. *obseruat.18. num.1.*

94 In casu autem nostro adsunt plurimi actus possessorij pacifici, per quos fuit abundè acquisita quasi possessio juris exercendi Prouincialatum. Vnde ex superuenienti contradictione, lite, seu recursu ad Tribunal non potest impediri manutentio, *ex dictis*. Præsertim, quia & hæc possessio est satis justificata, cum quo fuit capta auctore Prætore, id est auctrice Prouincia repræsentata per Vocales in Capitulo legitimè congregatos. Iustè enim possidet, qui auctore Prætore possidet, *l.justè, D.de acquir.possess.* Greg.*decis.582.n.2.* cùm & aliàs possessio capta sine judicis mandato sit manutenenda, vt per eundem Greg.*decis.607.n.1.* Et ratio est, quia sufficit nudum factum, etiam absque scientia, & patientia aduersarij, vt per Beltram. *ad decis.Greg.249. num.10.* Imò etiam actos gesti post motam litem sunt manutenibiles, quia facti fuerunt in continuationem possessionis præcedentis, Post.*obseruat.48.n.35.* Mantic.*decis.321.n.13.* Et regulare est, quod qui continuat, non attentat, *d.decis.Greg.337.n.1.* Lancel. *de attent. p.2.cap.4.limit.1.n.82.*

95 Minùs obstat dicere, quod possessio ista fuit attentata, & consequenter non est manutenenda, Lancel. *de attent. p.2.cap.4.n.49.* Seraphin.*decisione 187. n.1.* Canaler. *decis.359.n.7.* Cocein.*decis.492.n.3.*Rot.*decis.617.n.1.p.4. diuers.* sed imò est omninò reuocanda, in primis, & ante omnia, *cap.non solùm, de appellat.in 6.* Crescent. *decis.19.aliàs 216.num.2.de sent. & re judicat.* Boccat.*de interdict. vti poss. cap.3. num.21.* an potiùs sequestranda, juxta Rotæ stylum, vt per Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæst.13. n. 38.* Rot. *decis.393. & decis.514. part.1. recent.* & copiosè Post. *obseruat.75. à num.34.*

96 Quia aut prætensa attentata figurantur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu intimatam inhibitionem Tribunalis; & quidem certum est in facto, quod inhibitio, & litis pendentia emanarunt, longè post possessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. *in capite 1. & eod. tit. vt lit. pend. & not. in decis.129. num.1. part.5. recent.*

Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætensa appellatione interposita per Patrem Fr.Ioannem de Bolaños, Priorem Conuentus Granatensis, qui post intimatum sibi decretum Præsidentis, vt sibi obedientiam præstaret, dicitur pro responsione ad intimationem appellasse, super quo exhibetur hodie quædam fides cujusdam asserti notarij, & hoc etiam casu attentata non causantur. Tum quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franc. *in cap. cùm in Ecclesia, n.12. de appellat.* Guid. Pap. *de appellat. tom.5. consil.8. n.6.* Roginell. *eodem tract. in præfat. n.38.* Scaccia *eodem etiam tract. q.4. d. n.1.* Lancel. *de attent. part. 1.cap.12. num.62. in præfat.* & in puncto de electione Castellin, *de elect. cap.16. num.13.* vbi quod exprimi debent omnia, & singula, quæ appellans intendit objicere. Tum etiam quia non fuit interposita coram eodem Præsidente, Iudice à quo, Lancel. *vbi proximè, ampliat.15. num.1.* Vestr. *in praxi, lib.7.cap.3.num.27.& ibi* Granat.*n.37.* latè Scaccia *vbi sup. quæst.6.ex num.1.* Tum denique, quia Notarius actuarius facit fidem, quod prædictus P. Bolaños solùm dixit, quod audiebat intimationem, & desuper requisitus in hac Curia facit etiam fidem expressè, & positiuè per verba negatiua, quod nulla fuit interposita appellatio, & proptereà magis sibi credendum est tanquam actuario, in concursu cum alio contrariam fidem faciente, vt per Cyn. *in l. si quis Decurio, C.de fals.* tenet Rot. vt singulariter obseruat Rub. 98 *in singul. p.3. verb. Cynus, n.2.* Vltra quod fides non actuarij, non facit fidem, Greg. *decis.214.n.2.& decis.160.n.5.& decis.198.n.10.*

99 Aut etiam ex alia asserta appellatione, quæ constat interposita ab eodem in ciuitate Hispalensi coram vno ex Synodalibus, ob non tutum accessum ad Præsidentem, & multò minùs est habenda in consideratione, nedum quia fuit posterior possessione Capitulari per 13. dies, & sic post elapsum tempus à jure concessum ad appellandum, vt in terminis de electione Mandagor, *de elect.p.3.cap.60.& ibi* Boër.*eod.cap.* Castellin. *dict. cap.16.n.5.* & potuit interponi in eadem ciuitate Granatæ infra decem, coram vno ex innumeris judicibus Ecclesiasticis, synodalibus, ordinariis, Inquisitoribus, Scholasticis, Canonicis, & Dignitatibus in eadem ciuitate residentibus, apud quos tutus patebat accessus; verum etiam, quia idem Pater Bolaños eadem ipsa nocte post intimationem fuit in nonnullis congressibus coram Præsidente Capituli, & duobus Auditoribus Regiæ illius Cancellariæ, D. scilicet Augustino del Hierro, & D. Ildefonso de Bolaños, qui de ordine domini Præsidis Valenzuela ab vtraque partialitate aditi pro negotio amicabiliter componendo, illuc aduenerant. Ex quo sequitur, quod tutus aderat accessus, cum præsentia Magistratus omnem metum excludat, *l.fin. in princ. D.quod met.caus.* Bellon.*consil.58.n.14.* Greg.*decis.326.n.34.* provt & alterius cuiusque judicis, Bart. *in l.2.n.4.C.de præd.decur.lib.10.* Paris.*consil.20.num.35. lib.1.* Greg.*decis.188.n.9.*

100 Vltra quod huiusmodi prætensæ appellationes à decreto Præsidentis electionis sunt extrajudiciales, *c.concertationi, junctâ gloss. ibi, verb. grauatum, de appellat. in 6.* quæ non solent causare attentata ante omnia purgabilia, *d.cap.non solùm, §.illa verò, eod.tit. & lib.* sed (ad omne pejus) eorum reuocatio pendet ex futuro cuentu, & ex justitia appellationis, *cap.cùm inter, & cap.considerauimus, de elect.in 6.* Vnde cùm appellatio adhuc non sit ex actis justificata, imò nec adsit vmbra justificationis, intrant de plano sequentes conclusiones, quod vbi attentata pendent à negotio principali, prius discutiendum est de eodem negotio principali, quàm decernatur ad purgationem attentatorum, Lancell. *de attentat.*

sentat. part. 3. *cap.* 24. *quæst.* 19. *per totam*, Rota *decis.* 574. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers.* Gregor. *decis.* 189. *numer.* 8. *in fin.* vbi quod expectandus est finis articuli principalis, vt *in Cæsaraugustana Dismembrationis, coram Sacrato*, *apud Marches. de commission. tom.* 3. *fol.* 178. Et quod attentatiua turbida non merentur priuilegium attentatorum, vt ante omnia reuocentur, Rot. *decis.* 160. *num.* 7. post tract. Postrj. Quodque dum discutitur de iustitia, vel iniustitia appellationis (quod in effectu est cognoscere de negotio principali, Greg. *d. decis.* 283. *num.* 8.) interim possessor est manutenendus, *ex dictis sup. n.* 50. *&* 87. ex latè cu-
101 mulatis per Post. *d. obseruat.* 42. *per tot.* In manutentione enim non agitur de titulo, vel de possessione, neque aliquid prætenditur canonizari, Merend. *controuers. iur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 5. Cæsar de Gras. *decis.* 22. *alias* 2. *num.* 5. *de restitut. spol.* Loter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 43. *n.* 40. & benè Post. *obseruat.* 106. *ex n.* 36. Sed solum agitur de compescendis turbationibus, & molestiis auferendis, interim dum de eadem possessione, vel de titulo disputatur. Laderch. *cons.* 95. *num.* 4. Couar. *pract. cap.* 17. *sub num.* 1. Seraphin. *decis.* 299. *num.* 1. Loter. *vbi suprà*, & hoc quidem ad effectum ordinandi iudicium, vt sciatur vter ex contendentibus loco rei, seu actoris debeat insistere, Bart. *decis.* 72. *n.* 28.
102 Post. *d. obseruat.* 106. *num.* 52. *& seqq.* Et propterea dicunt Doctores, quod quando manutentio affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum, Gratian. *discept.* 74. *n.* 19. Boccat. *de interd. vti possid. cap.* 14. *n.* 24. Seraph. *decis.* 292. *in princ.* & alios allegat Post. *vbi proximè, n.* 55. etiam quod agatur de possessione magnæ rei, vt per Plot. *de in lit. iurand.* §. 3. *n.* 36. *&* 43.

103 Et quod magis est, vtcunque, & qualitercunque se habeant istæ appellationes, illæ tamen fuerunt nullæ, & non erant admittendæ, ex quo asseritur fuisse interpositas simpliciter, & absolutè, à futuro grauamine, si procederetur per Præsidentem Capituli ad vlteriora, cum nec sufficeret appellare, ne fieret electio, nisi expressè appellatio interponatur, ne fiat electio, nisi Canonica, *cap. cum nobis, de elect.* & notat glos. *in cap. considerauimus, verb. post appellationem, eod. tit.* Et bene in puncto Peyrin. *de subdit. tom.* 1. *q.* 1. *cap.* 31. §. *fin. in fin.* Castellin. *de elect. d. cap.* 16. *in princip.* Lauor. *d. titulo* 4. *de elect. cap.* 19. *num.* 120. vbi allegat glos. & Panormit.

104 Aut denique attentata prætenduntur fuisse causata ex dissolutione Capituli, & intimata aliquibus Vocalibus eadem ipsa Capituli die, quasi quod huiusmodi dissolutio, & intimatio habeat vim inhibitionis. Et obiectum videtur omninò cessare ex pluribus, & primò, quia dissolutio fieri non potuit per Prouincialem resistentibus tot constitutionibus, ex latè dictis *in primo articulo.* Secundò, quia talis dissolutio, & prorogatio, quatenus esset legitima, debuit intimari omnibus Vocalibus, quorum intererat, vt per Bald. *in l. eos*, §. *Apostolos, de appellat.* tenet in puncto Francisc. Marc. *decisione* 1228. *num.* 1. *lib.* 1. qui loquitur quando intra terminum statutum ad eligendum fuit facta abbreuiatio, & postea prorogatio pariter intra eundem terminum, iuxta *superius dicta, numer.* 61. Et in casu nostro solum fuit intimata quinque Vocalibus ex 38. qui in Capitulo interuenerunt, & propterea cæteros non debuit afficere. Tertiò, quia asserta dissolutio dicitur facta iustis de causis, donec & quousque de illis certioraretur hoc Tribunal. Vnde donec constet de iustificatione causarum formiter, & seruatis seruandis, talis dissolutio non potest habere vim inhibitionis, & sic non constat de attentatis; vel (ad omne peius) attentata redduntur valde turbida, & interim non potest denegari manutentio, *ex dictis sup. num.* 95. *&* 97. Enim verò, hæc prætensio directè tendit ad annullandam electionem, quod sapit petitorium. Et propterea dum de eius viribus, & prætensis attentatis, & nullitate discutitur, electio videtur saltem habere implicitum statum validitatis, interim tamen prædictus P. Termiñon debet manuteneri, & à tota Prouincia obediri, vt benè in proposito resoluit Rodrig. *tom.* 2. *quæst. regul. q.* 52. *art.* 12. *vers. ad tertium.*

Nec etiam obstat, quod dictus P.M. Termiñon non 105
est in possessione gubernandi totam Prouinciam, cum nonnulli conuentus ab eius obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda gubernatione non competit manutentio, quæ solùm conceditur ad strictos limites possessionis, Greg. *decis.* 569. *num.* 2. *&* 3. & *ibi* Addent. *n.* 6.

Quia cùm magis sit attendenda vniuersalis causa 106
actus, quàm exercitium ipsius actus, Marescot. *lib.* 1. *variarum, cap.* 11. *n.* 32. hinc est, quod etiam per vnicum actum singularem, si tamen causa (vt in casu nostro) est vniuersalis, acquiritur vniuersalis possessio manutenibilis, vt dicit Marescot. *n.* 33. Post. *obseruat.* 73.
n. 87. Probata enim possessione quoad vnam rem, id 107
sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem iure comprehensas, ad not. per Roman. *in l.* 2. § *si quod, n.* 1. *D. de itiner. actuque priuat.* Rota *decis.* 222. *n.* 6. *& sequent. p.* 1. *diuers. & decis.* 37. *n.* 4. *p.* 2. *in eisdem, & decis.* 287. *n.* 2. post tract. Postij.

ARTICVLVS IV. ET VLT.

DEmum quoad quartum, videtur etiam quod quasi 108
possessio iuris exercendi Prouincialatum, in qua existit dictus P. M. Termiñon, est titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ. Licèt enim in hoc manutentionis iudicio titulus non requiratur, nec etiam ad colorandam possessionem fumus tituli desideretur, sed imò sufficiat asinaria possessio, *ex dictis suprà numer.* 65. attamen agnoscendo bonam fidem, & ex abundanti titulum ipsum, nedum coloratum, aut putatiuum, sed & verum perinde ac si ad illius canonizatoriam ageretur, patefacere intendimus.

Duo igitur sunt, quæ canonizant electionem, sub- 109
stantia consensus, & substantia formæ, à quibus recedere non possumus, Bald. *in cap. quia propter, num.* 20. *& seq. de elect.* Boët. *decis.* 1. *n.* 70. & sunt verba Rotæ *in Metensi Monasterij*, 5. *Iulij* 1621. *coram bonæ mem. Coccino Decano*, *impress. apud Tamburin. de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 25. *vers. Duo enim sunt.*

Et quoad consensum, apparet ex actis, quod ex 38. 110
Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt, 36. dederunt sua suffragia prædicto P.M. Termiñon. Vnde cum habuerit maiorem, & saniorem partem Capituli, taliter quod per mutuum consensum eligentium, & electi quasi coniugale vinculum spiritualiter fit contractum, vt dicit text. *in cap. cùm inter, de elect.* dubitari non potest de substantia consensus, *tot. tit. de elect. in Decretal. &* in 6.

Quoad formam autem, patet etiam ex actis, quod in 111
præcedenti Capitulo Hispali celebrato, de anno 1638. fuit iuxta constitutiones Ordinis destinatus locus, & dies pro subsequenti Capitulo celebrando, videlicet Conuentus Granatensis, & dies 19. Aprilis 1641. Constat etiam ex pluribus litteris conuocatoriis dicti P.M. Liaño tunc Prouincialis, quod fuit conuocata tota Prouincia, & indictum Capitulum ad dictam diem & locum. Apparet item facultas Præsidentis ex litteris deputationis Reuerendissimi Patris Generalis, quæ fuerunt à S. D. N. Vrbano Papa VIII. confirmatæ, prout in Breui confirmationis desuper expedito. Adest etiam recognitio Prouinciæ eadem die legitimè

congre

congregatæ, & obedientiæ præstatio erga Patrem Præsidentem. Et tandem concurrunt in hac electione omnes solemnitates, quæ in viduatis Ecclesiis requiruntur, tam de iure communi, vt *in dict. c. quia propter*, & *ibi* communiter DD. *de elect.* de quibus late P. Suarez veneraudæ memoriæ *tom. 4. de Religion. libro 2. cap. 5. per totum.* D. meus Barbos. *in collect. ad d. cap. quia propter, num. 1. & seqq.* Tamburin. *vbi sup. disp. 5. q. 6. per tot.* quàm ex dispositione constitutionum huius Ordinis, vt *d. pa t. 3. de gubernat.* sæpiùs allegat. *cap. 7. cum suis* §§. Et propterea nec etiam potest dubitari de substantia formæ, & consequenter, quod electio illa sit canonizabilis, & possessio multò magis manutenibilis.

112 Nec aduersùs prædictum consensum potest opponi quod ex quo Vocales erant 82. non potuerunt 38. facere maiorem partem Capituli, cùm alias maior pars in electionibus Canonicis intelligi debeat, non respectu minorum, sed respectu totius corporis Capituli, per glos. *in cap. cum omnes, verb. constituium, de constitut.* & *ibi* Fel. Abb. *in cap. Ecclesia vestra, el 1. num. 1. eod. tit.* Rot. *coram Burat. decis. 809. & ibi latè Addent.*

113 Quia ex actis constat, quod omnes illi, qui in Capitulo non interfuerunt, voluntarie se absentarunt instante vltimo, & peremptorio termino electionis, & propterea non erant ampliùs expectandi, vt est text. *in c. cum nobis, de elect.* vbi glos. *verb. renocare*, & *ibi* Abb. *n. 10.* & textus *in d. c. quia propter*, ibi: *Præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, &c. de elect.* & *ibi* glos. *verb. volunt*, vt benè considerat Lezana *in suis quæst. regular. cap. 15. num. 8.* & pluribus comprobat Castellin. *de elect. cap. 5. num. 21.* ibi: *Tempore statuto à iure communi, seu à constitutionibus, si legitimè electores vocati ad electionem renuant venire, eo casu minor pars Vocalium illa censetur, quæ est præsens in loco, siue Conuentu in quo facienda est electio, cap. bonæ mem. de postul. Prælat. Panormit. ibidem numer. 9. & capit. licèt, de elect. & ibi Panormit. numer. 14. Ideò qui cum Congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quod sit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, possunt de iure celebrare electionem, quæ aliis seruatis erit Canonica. Ratio huius præsertim ea est, quia qui exierunt, computantur inter illos, qui renunciarunt, vt colligitur ex capit. cum nobis, de elect. & glos. ibidem verb. renouare, & Panormit. num. 10. glos. in C. cum. quod circa, verb. quæ in facto, eod. tit. dummodo tamen instet vltimus terminus electionis; si vero non instet, debet minor pars expectare maiorem:* & pulchrè iuxta eius solitum *R. P. D. meus Alexander Raphaëlius, Nunciaturæ Apostolicæ generalis Auditor in suo eleganti voto Generalatus Ordinis sancti Hieronymi, num. 86.* vbi plures allegat.

114 Aliàs enim esset in manu eorum, qui præuiderent non esse eligendum Prælatum sibi affectum, & partialem, Capitulum differre, in præiudicium totius Prouinciæ, cuius interest electionem quamcitiùs expediri, ne sit diu suo orbata Pastore, *capit. oblata*, §. *superior*, *de appellat.* vt benè considerat idem Castellin. *cap. 8. numer. 5.* ibi: *Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cum isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in c. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Bart. de firm. in tract. de Episcop. part. 3. lib. 1. quæst. 8. & Innocent. relatus à Boërio in annotat. ad caput 5. Mandag. de elect. part. 2. sub liter. P, & malitia ipsorum eis prodesse non debet, nam sanè Vocales, de quibus suprà, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam, voluntariè, & non sine aliqua malitia se absentant, & renuunt notificare locum ad quem declinant, &c.* Et inferiùs, ibi: *Regula iuris est, quod certus non debet certiorari, cum recedens certò sciat instare electionem, & terminum præfixum a iure particulari, vel communi, & nullam præmittat instantiam, signum euidens est, quod non vult interesse, cui fauet Panormitan. in c. cum inter, num. 10. de elect.* Et idem repetit *num. 6. & 11.* vbi reddit rationem, quod pœna sunt in iure non venire ad electionem, & non perseuerare vsque ad finem, *& numer. 12.* ibi: *Quod semper intelligendum est instante vltimo temporis termino à iure præfixo? Tunc enim, & non aliter, potest tertia pars Vocalium, quæ remansit in Capitulo, seruatis seruandis, celebrare electionem, quæ censeri debet bona & legitima; nam tunc, & eo casu ius interpellat pro homine, &c. & n. 15.* ibi: *Si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio, ad alium etiam terminum prorogata, secundum Innocent. & Host. non sunt vlteriùs vocandi; non enim debuerunt recedere nisi completa electione, cap. consuluit, de offic. deleg. Mandagot. vbi sup. cap. 18. & latius ibidem Boer sub litera P, vbi cumulat ad hoc idem auctoritatee quamplures textus, & auctorum in magno numero, &c.* Hactenus Castellin. & hanc eandem sententiam tenent expresse Cucch. *inst. maior. lib. 4. tit. 1. de elect.* Suarez *d. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. cap. 22. à num. 82.* Francisc. Marc. *d. decis. 569. num. 4. lib. 2.* Peirin. *de subdit. quæst. 1. cap. 31. §. 6.* ibi: *Si quæras an assignato termino ad eligendum, verbi gratia die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere, dico quod sic.* Armil. *de elect. p. 1. n. 19.* Mirand. *tom. 2. manual. quæst. 23. art. 6. conclus. 3.* etiamsi vnus solus reperiretur in Capitulo. vt notat Panorm. *dict. cap. cùm nobis, de elect. num. 11. Et ratio est, quia ex quo terminus est præfixus à iure, omnes videntur esse moniti in termino, & nota quod debent venire ea hora diei, qua solet fieri electio.* Panorm. *dict. cap. cùm nobis, num. 11.* qui loquitur in fortioribus terminis, etiamsi Vocales non fuerint moniti per conuocatorias litteras, & secuta fuit Rot. in pluribus causis per Addent. *ad decis. Burati 809. num. 11. & seq.* & egregiè more suo solito D. meus Barbos. *de Canonic. cap. 38. num. 12. & sequentib.* ibi: *Et ideo non est habenda ratio in huiusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco vbi facienda est electio, cap. cum nobis*, vbi Abb. *numer. 3. de elect.* vbi plures allegat, *& de iure Ecclesiastic. lib. 1. c. 19. n. 96. & sequentibus.*

Quod adeò verum est, vt si de conclaui Cardinalium S. R. E. contingeret omnes exire, præter vnum, ille solus posset eligere Romanum Pontificem, glos. singul. *in Clement. ne Romani, verb. omnes, de elect.* Petr. de Baisio *in direct. elect. c. 1. num. 6. & seqq. part. 1. & n. 9.* dicit locum etiam habere in electionibus Regularium, Laur. *tract. de Cardin. conclus. 24.* alios etiam refert & sequitur Castell. *c. 5. n. 86.* Rodriguez *d. tom. 2. quæst. 54. art. 4.* Lauor. *d. tit. 4. c. 6. n. 26. & cap. 15. num. 26.* 115

Nec replicari potest, quod discessus à Capitulo, & illius prætensa absolutio fuit facta ad requisitionem maioris partis Vocalium, qui se requirimentis subscripserunt ob metum cadentem in viros constantes. Quia vt fuit sæpè dictum, & necesse est, vt desuper sæpiùs volutemur, metus iste est affectatus, & satis est, quod de illo non constet per probationes iudiciales seruatis seruandis factas. Quod enim non est de actis, non est de hoc mundo. Quinimò satis metus excluditur ex epistolis, vulgò *billetes*, hinc inde inter Dominum Præsidentem Cancellariæ, & D. Patrem M. Liaño scriptis; in illis enim dictus D. Præsidens arcessit eum, vt veniat; & D. Pater promittit se hora decima venturum: & insuper D. D. Præsidens acriter de eo conquerit, quod & Salā Regiæ Cancellariæ, & Capitulū vsque ad horam vndecimam pro vtraque functio- 116

ne valde insolitam, sub fide,& spe aduentus sui,& partialium suorum distulerit,& tandem deficiente fide publica, & priuata non venerit. Ista autem tam grauis, & pot nus magistratus assistentia, nemo dubitat, quin metum excludat, *ad d.l.fin. in princ. D. quod met. caus.* Greg.*decis.*188. *n.*9. *allegat. sup. n.*96. Nec enim credendum est, quod prædictus D. Præsidens Valenzuela pro suo munere, zelo, & deuotione, quibus libertatem Ecclesiasticam ab inemabilis prosequitur, in aliquo defuisset, quominus electio ista liberè celebraretur, prout gratis ea aduerso incusatur, cum aliàs primitiua laborum suorum in defensionem eiusdem libertatis Ecclesiasticæ, & auctoritatis Apostolicæ pro Romana Ecclesia, & potestate clauium Beati Petri aduersus Venetos tam vltrò ediderit, & dedicauerit.

117 Vltra quod requirimenta appatent subscripta à pluribus Vocalibus, qui desuper à Præsidente Capituli indiciialiter examinati, deponunt quod D.M.P.Liaño fecit eos in quatuor foliis albis sine aliqua scriptura subscribere, asserens se talibus subscriptionibus indigere. Ex quo patet, quàm emendicata sint talia requirimenta, & quàm voluntarius fuerit prædictus recessus à Capitulo, cùm nec manus Regiæ Cancellariæ, sæpiùs de eorum affectatis terroribus monita, eos assecurare, nec in officio continere potuerit: quod *satis degenerem conscientiam redolet*, vt verbis vtar Politicorum.

118 Præterea nec assertæ depositiones suorum testium in aliquo suffragantur, tum quia in summario, & ante litis contestationem ex superiùs dictis, & ad annullandam electionem probationes debent esse claræ, & in contradictorio iudicio factæ, *dict. cap. cùm inter, de elect.* ibi: *Nisi sufficienter sit ostensum, eundem morbo epileptico laborare, super quo contra ipsum dicitur appellatum, vel non obstante appellationis obiecta, si qua ex aliis causis superiùs memoratis proponitur interposita (cum eas friuolas reputemus) electionem ipsius confirmetis.* Tum etiam, quia in decreto asserit D.M.P.Liaño, quod non examinentur fratres, qui se subscripserunt requirimentis, & tamen ex 12. testibus 9. sunt Vocales eiusdem Capituli ex subscriptis, qui manifestè ostendunt depositionum suarum emendicationem, & nec reddunt rationem sui dicti, & vnus ex eis in hoc Tribunali est publicus, & benè notus solicitator pro sua partialitate. Tum denique, quia imò omnes testes sunt partes formales in huius litis prosequutione, & dederunt mandatum procuræ, vt constat ex actis, & quod plus est, nec istæ depositiones habent subsistentiam veri facti, cum sonent factæ in vno loco, & sint factæ in alio, & tam in personis, quàm in dictis & foliis ipsis scripturarum plurimas patiantur obiectiones, vt oculariter, & palpabiliter demonstrabitur; ita vt mirum sit, quod inter viros aliàs graues, & Religiosos talis calumnia suæ Matri, & Prouinciæ fuerit imposita, cum etiamsi verum saperet, tum fœdum facinus proptio pudore contegere debuissent imitatores facti Sem, & Iaphet, *qui pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui Noë*, nec sequentes Cham, *qui cùm vidisset verenda patris sui esse nudata, nuntiauit fratribus suis foras*: dicente præsertim Apostolo aduersùs eos, qui per Tribunalia vagantur, *quare non magis iniuriam patimini? quare non magis vestrum amittitis?* & alibi, *neque enim facio animam meam pretiosiorem, quàm me.*

119 Minùs potest replicari, quod ex præcedentibus tractatibus, seu congressibus Fratrum de Prouincia, quæ ex aduerso vocantur conuenticula, insurgit non leuis præsumptio seditionis. Quia respondetur, quod de illis non constat, & quatenus constaret, præcedere debuissent isti tractatus, *glos. in verb. tractantes, in cap. in nomine, 23. distinct.* D. Barbos. *de iure Eccles. d. lib. 3. cap.* 29. *n.* 83. ibi: *Sunt enim veluti præparatio ad electionem, non autem electio; si quæ in eis discussis earum, qua facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui indicantur digni electione, & quisque dicit quod sibi videtur, absque tamen quod sequatur aliqua conclusio, vel electio*, &c. & allegat glos. *in cap. cùm in veteri, verb. in tractatu, de elect.* Butr. *in cap. cum inter, num.* 7. *eodem tit.* Petr. Greg *eod. tit. cap.* 25. *in fin.* Maximè in Prouincia Bœtica, vbi per concordiam auctoritate Apostolica confirmatam, & singulis trienniis vsu receptam, adsunt duæ partialitates distinctæ, & separatæ, quæ faciunt quasi duo Collegia, vel duas Congregationes eiusdem Prouinciæ, & proptereà congressus isti non solùm sunt liciti, sed & debiti pro iurium suorum defensione. Qui enim iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, *l. iniuriarum, §. 1. D. de iniuriis.* Et multò magis stantibus toc nouitatibus, & perturbationibus partis aduersæ, quæ nunquam sua sorte contenta à triennio, & vltra nihil non molitur, vt totam Prouinciam contra dictam concordiam integraliter possideat, vt patet ex mandatis Procuratori Romanæ Curiæ transmissis, & in actis præsentatis: ac etiam ex quo prædictus P.M. Liaño diffidens de suo Secretario, qui erat M. Fr. Hiacynthus Cubero de partialitate Prouinciæ, coëgit illum renunciare officio, ne secreta sua panderet. Et quod plus solito mirandum est, Fratres Hispalensis, & Estrematuræ vix ascendunt ad numerum 120. & Fratres de Prouincia excedunt numerum 750. & tamen illi semper sunt in spiritu amaritudinis, & ambitionis, nec desistunt fermentare futuras electiones aduersus istus, acriter de inæqualitate conquerentes.

Nec etiam replicari potest, quod ex quo fuerunt in Capitulo admissi nonnulli, qui negantur fuisse Vocales, videatur hodie constare de defectu consensus. Quia cùm à iudicibus causarum (à Præsidente Capituli iuxta formam constitutionum deputati) fuerint examinata, & canonizata omnia iura, & voces Vocalium, nihil de hoc pertinet ad Capitulum, neque hoc potest influere in præsensam nullitatem electionis, cum sint diuersa corpora, & diuersas functiones, & munia exercentia, licèt omnia tendant ad eundem finem, & effectum. Ad Capitulum enim non spectat discutere Vocalium causas, sed solùm priuatiuè ad dictos iudices, pro quibus adest iuris præsumptio, quod in omnibus ab eis gestis benè se informauerint, & in prolatione decretorum, & sententiarum ritè & rectè processerint, Aym. *cons.* 74. *n.* 9. Greg. *decis.* 176. *num.* 4. Burat. *decis.* 334. *num.* 8. *in fin.* 120

Quod autem constitutio desuper disponens fuerit ad vnguem seruata, patet quia *in d. cap. 7. rubr. de iudicibus causarum, part.* 3. adsunt hæc verba: *Eo autem completo, de patrum consensu deputet* (scilicet Pater Præsidens) *tres iudices causarum peritos, & expertos, qui ante omnia litteras discretorum examinent, ac de habentibus vocem tam actiuam, quàm passiuam, omnem controuersiam diriniant, &c. A quorum sententia nulli ad Capitulum dimissam liceat appellare, nisi fortè absens, vel inauditus fuisset*, &c. Et in actis legitur, quod Præsidens eos deputauit de omnium Capitularium consensu, nemine discrepante. 121

Vnde quidquid ab his iudicibus gestum fuit, debuit omnino à toto Capitulo recipi, prout receptæ fuerunt tres, vel quatuor voces, quæ ante earum sententias poterant in dubitationem incidere. Etenim iudicatoria causarum habet in hac materia potestatis plenitudinem, taliter quod etiamsi iniustè processerit, vel accusatores ad eam noluerint recurrere, non ideo electiones sunt iustæ, vt expressè dicitur in constitut. sub eadem regula, ibi: *Aliàs enim sine vitio perirrasibunt omnes electiones.* 122

Et profectò in D. Patre Præsidente exuberauit bona 123 fides

fides, ex quo sufficiebat ad huiusmodi deputationem consensus quatuor, vel quinque Patrum vocalium, quos ipse nominasset, iuxta declarationem Reuerendissimi Generalis desuper factam. Quæ licèt emanauerit ad instantiam Prouinciæ Chilensis, non ideò definit esse vniuersalis, ex quo orta fuit ad interpretationem constitutionis etiam vniuersalis, ex trad. per D. Barbos. *in collect. Bullar. verb. Congregatio* 3. Prout quotidie videmus in declarationibus sacrosancti Concilij Tridentini emanaris à Congregatione Eminentissimorum DD. Cardinalium interpretum, quæ licèt à personis particularibus fuerint obtentæ, in eisdem tamen casibus deseruiunt pro lege communi, vt benè D. Barbos. *vbi proximè*, ibi: *Eius declarationes ad instar communis solent allegari*, illisque semper plurimùm Rota detulit, neque vnquam illas in dubium reuocauit. Caoaler. *dec.* 627. *n.* 8. Burat. *decis.* 479. *n.* 3. Atque ex his benè constat, nihil opponi aduersùs substantiam consensus.

124 Nec aduersùs substantiam formæ obiici potest quod recognitio de Patre Præsidente facta fuerit absque sono campanæ, & propterea nullitati subiaceat. Quia cùm ista recognitio debeat fieri sexta feria statim (sunt verba constitutionis) postquam vesperæ fuerint decantatæ, & in casu nostro vocales etiam post illas decantatas, iam aduesperascente die adhuc expectauerint, imo & dictum P. M. Liaño, tunc Prouincialem pro sono, & celebratione Capituli requisierint, tempus ipsum interpellauit pro campana, vt solet interpellare pro homine. Castellin. *d. cap.* 8. *n.* 11. *&* 12.

125 Vltra quod campana debet pulsari ab habente auctoritatem, siue de illius commissione, Angel. *in sum. verb. electio, num.* 15. *per tot.* Castellin. *vbi proximè*, *d. num.* 11. & expressè id ordinat constitutio *in d. capit.* 7. *p.* 3. ibi: *De mandato Prioris Prouincialis ad sonum campanellæ claustri ter pulsatæ*, &c. Vnde cùm prædictus P. M. Liaño qui erat intra claustra Monasterij, solus haberet priuatiuam facultatem pulsandi, & requisitus à partialitate Prouinciæ pro obseruantia constitutionum, pulsare negligeret, satis liquet, quod campana per neminem alium debuit pulsari. Nec est quod imputetur Patribus Capitularibus, quia casu quo ad eos pertinere, per illos non stetit quominùs pulsaretur, *cap. imputari, & cap. dum non stat, de reg. iuris in* 6. & certè ad ipsos talis pulsatio non pertinebat; sed solùm obseruare ad vnguem constitutiones disponentes, quod statim P. Præsidens recognoscatur, quod significat recognitionem fieri debere sine aliqua mora, nec vllo, licet minimo temporis interuallo, vt in puncto notauimus *sup. num.* 19.

126 Verùm cessare videtur scrupulus, quia campana tunc occupabatur à D. P. Bolaños Priore Conuentus Granatensi, & à suis Conuentualibus, & domesticis eiusdem partialitatis: & propterea Capitulares, qui erant forenses, ausi non fuerunt campanam aggredi, ne exinde rixæ, rerum omnium turbationes, scandala plurima sequerentur. Satius enim, & prudentius existimarunt campanam omittere, & constitutionibus obedire, prout in continenti de hoc protestati sunt in decreto coram Notario, & testibus desuper extensis. Præsertim cum viderent indictionem diei, horæ, & momenti pro huiusmodi functione esse omnibus notoriam, & sic tanquam de notorio potuerunt procedere absque obseruatione solemnitatum, *cap. tua nos, de cohabit. Cleric. cap. ad nostram, el* 2. *de iureiurand.* & tradit Gomez *tom.* 4. *var. cap.* 1. *n.* 42.

127 Nec dictus P. M. Liaño, eiusque partiales possunt allegare ignorantiam constitutionum aut conuocatoriarum, in quibus fiebat indictio; prout nec ignorare poterant, quod deputatio Præsidentis, illiusque Apostolica confirmatio obtenta fuerat ab Eminentissimo D. Francisco S. R. E. Cardinali Barberino in fauorem dicti Patris Mag. Fr. Ildephonsi de Castilla; cùm aliàs paucis ante recognitionem diebus, totis eorum conatibus adierint Regium, & supremum Consilium acerrimè instantes pro retentione Bullarum huiusmodi Præsidentiæ, licèt inibi, degustatâ iustitiâ, desuper succubuerint.

Et in omnem euentum, ista recognitio, & obedientiæ præstatio fuit denuò, & ex integro facta die Sabbati sequenti, de mane ad sonum campanæ, & ante istum actum nullus alius ex Capitularibus actibus præcessit; sed omnes sunt successiui, vnus post alium. Adeò vt neque deputatio triam iudicum causatum (quæ alias die Veneris fieri solet) ante huiusmodi iteratam ad sonum campanæ recognitionem, sed imò post illâ, facta fuerit. Ex quo etiam detegitur, quanta procrastinatione, quanta patientia, & charitate partialitas illa expectabatur. 128

Minùs potest obiici, quod ista recognitio fuit clandestina & nulla, ex quo non fuit facta in Sala Capitulari, sed in Camera eiusdem Præsidentis. Quia omisso quod in Conuentu Granatensi non adest Sala Capitularis destinata, & electiones solent fieri vel in Camera, aut in refectorio, siue in Sala, quæ dicitur *De profundis*, vel alibi. Respondetur adhuc, quod quemadmodum locus non est de substantia electionis, Cuch. *inst. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 23. Bonon. *dub.* 16. *n.* 14. D. Barbos. *de iure Eccles. d. lib.* 1. *c.* 19. 176. *& seq.* Et etiamsi adsit locus consuetus, & in eo non fiat celebratio electionis, tenet electio, quia locus non sanctificat hominem, *c. non loca*, 40. *distinct.* Lanor. *d. tit.* 4. *cap.* 18. *n.* 7. Multò minus debet esse de essentia recognitionis. 129

Et habemus indiuidualem constitutionem *in d. c.* 7. ibi: *Omnes Patres ad Capitulum conueniant, vel alibi, vbi deceuter adesse possint*, &c. Et propterea nullus remanet dubitandi locus. Eo vel maximè, quia dictus P. Præsidens ad cœnam in publico refectorio, eadem die Veneris 19. Aprilis suam obedientiam publicari fecit, vt constat ex actis. Et vt dictum est, sequenti mane in loco refectorij alia obedientia sibi fuit præstita, & inibi fuit facta deputatio iudicum, & successiuè in eodem loco electio Prouincialis, & cæteræ aliæ functiones Capitulares coram toto Conuentu satis numeroso, præuiis etiam publicis, & notoriis proclamationibus, & edictis ad valuas Conuentus affixis. Ex quibus satis apparet, quam voluntariè, & animosè prætensa clandestinitas fuerit opposita. 130

Prout neque obiici potest, quod recognitio de Patre Præsidente debebat fieri à D. P. M. Liaño, tunc Prouinciali actuali, & eo recusante, à R. P. M. Fr. Hieronymo de Sotomaior Prouinciali absoluto à sexennio, vti immediato eiusdem partialitatis Hispalensis, & tamen facta legitur à R. P. M. Fr. Andrea de Cordona, & sic prætensa ista nullitas influit in omnes actus subsequentes. Quia aut hæc assistentia Patris Sotomaior prætenditur in vim concordiæ super alternatioa factæ, & obiectum videtur protsus euanescere, quia in eadem concordia nihil de hoc disponitur, & quatenus adesset aliqua particularis prouisio in hac Prouincia (quod negatur) circa id, quod deficiente vno Prouinciali, subrogetur alter eiusdê Partialitatis, id tamen locum haberet, quando vel Prouincialis esset taliter corpore, aut animo impeditus, quod non posset continuare gubernationem, vel quando ante completû triennium moreretur, tunc enim maxima cum ratione subintraret alius de eadem partialitate, & susciperet gubernium Prouinciæ, ne scilicet partialitas illa integro suo triennio defraudaretur. Cæterû vbi non adest impedimentum infirmitatis aut mortis, sed imò summa renitentia Prouincialis, & vlteriùs triennium fuit completum vsque ad vltimam horam, & partes in nihilo defraudantur, debet cessare ratio talis prouisionis particularis, & consequenter eius dispositio, *ad reg. l. adigere*, 131

adigere, §.quamvis, ff. de iurepatron. Tiraq. *tract. cessante caus. per tot.*

132 Aut verò prætenditur in vim constitutionis *d. c.7. sub. de modo recognoscendi Patr. Præsid.* & hoc etiam casu nullum habet fundamentum, quia inibi solummodo dicitur quod Prouincialis actualis recognoscat Patrem Præsidentem. Vnde stante ipsius renitentia, iste casus tanquam omissus in constitutione, mansit etiam in dispositione iuris.

133 Dispositio autem iuris, à qua regulati debemus (vt diximus *sup.n.24.*) est in alia constitutione *in d.c.3.ead. p.1.* vbi disponitur, quod si Generalis non venerit ad Capitulum Generale, neque miserit, *in eo casu* (sunt verba constitutionis) *Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsident publicetur, & non vltra qui publicatus ad electionem noui Generalis procedere faciat*, &c. Et propterea qui hoc munus recognoscendi debebat in se assumere, erat P. Fr. Ioannes de Bolaños, Prior Conuentus Granatensis, vbi Capitulum Prouinciale celebratur, cùm idem iuris sit de parte quoad partem, quod est de toto quoad totum, *ad l. quæ de tota, D. de acquir. hered.*

134 Verùm tam D.P.Bolaños, quàm D.P.Sotomayor requisitioorm pro celebratione Capituli iam post Vesperas, pro parte Patrum de Prouincia factam paruipendentes, nec munus, quod ad ipsos pertinebat, suscipientes, in illa hora publicè, & acriter tractabant de Capituli dissolutione, vt patet ex actis, provt etiam euentus docuit, quod in requirimentis pro dissolutione factis eorum nomina apparent subscripta. Quare dato, quod ad singulos eorum talis recognitio pertineret, adhuc de illis non erat habenda ratio, quia per requirimenta ista tam verbis, quàm scriptis facta, satis se insinuarunt qood nolebãt assistere recognitioni Præsidentis, nec pro suscipiendo munere aliqua alia interpellatio requirebatur, cùm & ipsi scirent renitentiam D. P. M. Liaño tunc Prouincialis, & tempus ipsum interpellaret pro homine, ex latè dictis sup. Et propterea non solùm ob huiusmodi omissionem, sed & multò magis ob positiuam, & notoriam contradictionem Capitulo celebrando, fecerunt se alienos à dicta functiooe exercenda, vt est text. ad literam *in d.c. cùm nobis, de elect.* ibi: *Item cùm post appellationem emissam Archidiaconum cum suis fautoribus chorum exiisset, & vos illos, vt interessent electioni faciendæ vobiscum, curassetis sollicitè reuocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos se fecisse videntur: propter quod electionem à vobis, iuxta formam mandati Apostolici concorditer celebratam, de iure non posse contradicere videbantur*, &c. qui textus benè casu nostro applicatur, & per illum DD. communiter, præsertim Abb. *ibi n.3.* Castellin. *d.c.8.n.11.*

135 Atque ex his præcisè sequitur, quod recognitio, de qua agitur, pertinebat de necessitate ad D. P. M. de Cordoua (aliàs Prouincialem absolutum) tanquam ad antiquiorẽ, ex diffinitoribus, ad quos tota iam illa Prouinciæ actio principaliter fuerat deuoluta, donec Præsidens publicaretur, qui publicatus ad electionem Prouincialis, iuxta prædictam constitutionem, procedere debuit, provt de iure, simul, & ad illius confirmationẽ, tanquã Præsidens, & Vicarius Generalis, legitimè processit.

Tandem nec aduersùs formam electionis potest obij-
136 ci, quod ex fide Notarij, seu scribæ non constat in actis de legitima trium scrutatorum electione, provt nec de electione Prouincialis, & Priorum ex eadem Notarij fide. Quia, cùm præsupposito quod vsus Notarij, seu scribæ in electionibus Augustianis est sublatus, abolitus, & reprobatus per geminam Pauli Papæ V. piæ reminiscentiæ constitutionem, quæ est in actis producta, & adest *in Bullar. Ordin.* Respondetur de electione trium scrutatorum benè, & legitimè constare ex subscriptione trium Diffinitorum ad quos, ex proprio munere spectat, ac etiam ex subscriptione P. Præsidentis illos canonicè confirmantis. De electione autem Prouincialis ex calculatione votorum, & subscriptione trium scrutatorum, ac ex proclamatione, & electione à primo illorum facta, demumque ex subscriptione P. Præsidentis illum confirmantis. Et de electione Priorum satis etiam videtur constare ex subscriptione totius Diffinitorij. Stante enim secreto commendato, tam de iure communi, *in d. c. quia propter, de elect.* & dispositione sacrosancti Concilij Tridentini, *sess.25. c.7. de regul.* ac etiam Constitutioourn Ordinis, & Bullarum Pauli V. nulla alia probationis species potest adhiberi.

Cæteræ autem nullitates, quæ ex aduerso opponun- 137
tur, vel non subsistunt in facto, vel nulla indigent responsione. Præsertim cùm hodie non insistamus pro canonizatoria electionis, sed solùm pro manutentione, in qua sufficit nuda possessio, etiam sine vllo titulo, ex latè dictis in tertio articulo.

Ex quibus omnibus videtur sufficienter constare de 138
notorio, & palpabili defectu iuris, & possessionis eiusdem R. P.M. Fr. Francisci de Liaño, & propterea non esse sibi concedendam manutentionem. Ac etiam constare de possessione titulata, & manutenibili dicti R. P. M. Fr. Francisci de Termiñon, moderni Prouincialis, & consequenter de rigore iustitiæ, & de æquitate illum esse manutendum in quasi possessione iuris exercendi ministerium Prouincialatus, non obstantibus iis, quæ pro alia parte obiiciuntur. Et ita Ego de iure sentio. Saluo in omnibus castissimo iudicio Illustrissimæ Dominationis vestræ, quæ secundùm datam sibi à Deo sapientiam, in tenera licet ætate errata corrigit, iustitiam administrat, æquitatem diligit, & collecta prudentissimè moderatur. Matriti die 9. Iulij 1641.

Ouetensis Beneficij del Oro.

De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione alterius beneficij, & non sufficit esse paratum obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quia vacat primum ipso iure.

VOTVM CVII.

Doctissimi D. D. Gabriëlis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apostol.

1 *Facti contigentia refertur, & n. 2. 3. & 4.*
5 *Reo & possessori sufficit vincere per non ius actoris.*
6 *Possessor potest excipere de iure tertij, quando exceptio est exclusiua Iuris agentis.*
7 *Regula 35. Cancellariæ declaratur.*
8 *Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis literis Apost. mentionem facere.*
9 *Dimissio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij.*
10 *Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda est mentio.*
11 *Dimissio primi offerenda ante consequutionem gratiæ secundi.*

12 *Oblatio*

12 *Oblatio dimissionis beneficij obtenti facienda est in corpore supplicationis obtinendi.*
13 *Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cum obtinendo, non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio.*
14 Rota *coram Gregor. XV. decis.* 84. *n.* 4. *& dec.* 490. *num.* 1. *declaratur.*
15 Beltramin. *ad d. decis.* 84. *num.* 9. *Gregorij XV. reprobatur.*
16 *Dimissio subsequens non facit gratiam valere.*
17 Rota *decis.* 20. *de Prabend. in nouis, declaratur.*
18 Rota *coram D. Coccine declaratur.*
19 *Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Pralato admissa non fuerit.*
20 *De beneficio renuntiato ante admissionem facienda est mentio in impetratione alterius.*
21 *Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non iuuat, & num.* 22.
23 *Dimissioni contrauenient censetur fecisse illam ad eludendam.*
24 *Ex post facto apparet quid actum sit.*
25 *Argumentum à maioritate rationis in iure validum.*
26 *Beneficiorum conseruatio est omni Iure prohibita.*
27 *Papa expresso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate.*
28 *Beneficia plura simplicia an quis habere possit?*
29 *Beneficium vacat per contractum Matrimonij.*

1 VAcante Beneficio, de quo agitur, de anno 1627. per obitum Ioannis Ruiz, illud à Sede Apostolica impetrauit Marcus de Prauia, cum narratiua, quod Ioannes Ruiz de tempore obtenti huiusmodi Beneficij, & per quatuor menses antea, fuerat familiaris, & continuus commensalis Eminentissimi D. Cardinalis de Deza, & litteris Apostolicis in forma gratiosa (per verba *conferimus, & prouidemus*) desuper expeditis, & possessione nondum habita, Marcus prædictus Matrimonium contraxit.

2 Deinde D. Ioannes de la Sierra, & Cifuentes, Canonicus Ecclesiæ Oueten. vti vacans per contractum matrimonij, seu adhuc vt priùs, per obitum dicti Ioannis Ruiz, de eo à Sanctissimo D. nostro obtinuit prouideri, & litteris Apostolicis in eadem forma gratiosa superinde confectis, & exequutori præsentatis, de anno 1637. fuit in possessionem immissus.

3 Verùm quia per obitum eiusdem Ioannis Ruiz istud beneficium, vti vacans in mense ordinario, & non affectum obtinuerat ab Archidiacono de Venauente Ordinario collatore Toribius Vigil, & eo mortuo, per obitum eiusdem Toribij illud impetrauit D. Dominicus de Salde: hinc idem Dominicus litem mouit contra D. Ioannem de la Sierra possessorem pro adiudicatione beneficij.

4 Et causa coram Ordinario Oueten. diutiùs ventilata, plurimisque hinc inde deductis, & oppositis, tandem Ordinarius prædictus suam tulit Diffinitiuam sententiam, per quam beneficium Dominico adiudicauit, & Ioanni perpetuum silentium imposuit.

5 Causa igitur appellationis coram me pendente, Ioannes instat pro reuocatione sententiæ, tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ; & pro nunc insistit allegans se à septennio esse in possessione, & gratiam Dominici fuisse nullam ob non expressionem obtentorum, & propterea sufficere sibi, vti possessori, etiam non legitimè titulato, opponere Domino exceptionem defectus dominij, & seu, tua non interest; cum aliàs reo, & possessori sufficiat vincere per non ius auctoris, *l.* 1. *ff. quar. appellat. non recip. leg. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebell. cum simil.* Quod pariter procedit in beneficialibus, etiamsi de possessoris iure non constet, vt in terminis Rot. *coram D. Buratto, in eius impress. dec.* 512. *n.* 1. & *ibi* D. Ferentill. Addens, qui plures alias allegat, 6
n. 11. Prout etiam potest possessor excipere de iure tertij quando exceptio est exclusiua iuris agentis, Cephal. *consil.* 133. *n.* 39. latè Rot. *dec.* 415. *n.* 5. & *ibi* Adden. *n.* 6. *coram sancta memoria Greg. XV. tunc Rota Auditore.*

Vnde omissis nullitatibus, quæ aduersùs sententiam Ordinarij opponuntur, pro faciliori resolutione capienda, & maiori partium satisfactione, libuit tam in facto, quàm in iure discutere articulum, an scilicet gratia Domini de la Salde sit nulla ob non expressionem obtentorum de tempore impetratæ gratiæ istius beneficij?

Et quidem re maturè perspecta, partiumque Aduo- 7
catis hinc inde non semel auditis, videtur quod gratia Dominici sit nulla. Ex quo enim de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, inter plura alia obtinebat etiam aliud beneficium sanctæ Mariæ de Prendes, cuius valorem minimè expressit, minúsque de eodem beneficio fecit mentionem, incidit in pœnam *regula* 55. *Cancellaria*, quæ habet decretum irritans aduersùs quascunque prouisiones sine expressione valoris obtentorum factas: & sic sufficit Ioanni possessori vincere, & quasi excludere Dominicum impetrantem, & auctorem per non ius illius, ex superiùs dictis.

Nec videtur obstare, quod Dominicus tunc erat 8
paratus obtentum dimittere, prout infra paucos dies illud dimisit, & propterea sit excusandus, *ad decis. Greg.* 84. *n.* 4. *& decis.* 490. *n.* 1.

Quia ista superueniens dimissio non reualidat gra- 9
tiam nullam à sui principio, & radice, etiamsi impetrans habeat animum dimittendi statim post gratiam impetratam, vt in puncto est egregium Cons. Nauar. 9. *de rescript. per tot.* Gonz. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 15. §. 2. *n.* 67. *& seq.* Et plenè, & magistraliter, vt assolet, D. & Collega meus D. August. Barbos. *in collect. ad c. cum adeò, n.* 3. *& seq. de rescript.* vbi alios allegat.

Quod procedit etiamsi beneficium obtentum sit te- 10
nue, & parui valoris, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 42. idem D. Barbos. *vbi proximè, num.* 2. Paris. *de resign. lib.* 10. *q.* 2. *num.* 67. *cum seq.*

Vltra quod regula non contentatur simplici dimis- 11
sione superueniente gratia, sed imò dat præcisam formam, quod intendens dimittere primum, prius ante consecutionem gratiæ secundi dimissionem obtulerit, ibi: *Nisi persona prædicta beneficia, qua tunc obtinuerint, iuxta ipsarum oblationes dimittere teneantur*, &c.

Quæ oblatio debet fieri in corpore eiusdem suppli- 12
cationis beneficij obtinendi, aliàs gratia redditur nulla, nec conualescit, ex quo postea dimiserit, vt in terminis nostris tenet Alphons. de Soto glossator antiq. *ad eand. reg. de valore exprim. in glos. n.* 7. *&* 8. vt per Coekier. *ad eandem reg. qua sue tempore erat* 61.

Quod declaratur, nisi aliàs beneficium obtentum 13
fuerit incompatibile cum obtinendo, quo casu non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio, quia cùm primum vacet ipso iure, ad text. *in c. de multa, de prab.* ideò non requiritur illius expressio, vt *in eadem reg.* 55. ibi: *Iuxta ipsarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur*, vt bene in proposito distinguit Alphons. *vbi suprà, n.* 9. & Mohed. *dec.* 14. *de prab.*

Atque ex his patet responsio ad dictas *dec. Greg.* 84. 14
n. 4. *&* 490. *n.* 1. quia beneficia inibi obtenta erãt Curata,

& incompatibilia, & propterea de eorum valore non erat necessaria iustificatio, quia scilicet de necessitate erant dimittenda, aut aliàs de iure vacatura. Rot. *coram Card. Seraph. dec.* 1393. *n.* 2. *& decis.* 1470. *n.* 2. Et revera in prædictis decisionibus non agebatur de excusanda taciturnitate valoris obtentorum de necessitate exprimendi; sed imò de excusanda illius iustificatione, cum præsupposito quod valor obtentorum fuisset Papæ narratus, quod est longè diuersum, cùm aliàs expressio veri valoris omnino fieri debeat, vt regulæ satisfiat, etiamsi impetrans statim velit dimittere, nisi in eadem supplicatione dimissionem obtulerit; iustificatio autem valoris prius obtentorum non sit necessaria in executione, seu in verificatione narratiuæ vltimi obtenti, quando is, qui pro verificatione, & executione instat, est paratus illa dimittere. Aliud enim est valorem obtentorum non expressisse, in quo in pœnas regulæ 55. incurritur, qui est casus noster, aliud verò valorem narrasse, & regulæ satisfecisse, & à iustificatione narratiuæ valoris se excusare, ob id quod impetrans obtenta dimittere sit paratus, qui est casus prædictarum decis. & inferiùs allegandarum.

15 Minus videtur obstare, quod etiamsi non sint incompatibilia, adhuc non sit necesse exprimere valorem obtentorum, imò nec ipsa obtenta, quando impetrans est paratus illa dimittere, vt in puncto Beltramin. *ad dict. de is. Greg.* 84. *n* 9. Quia Beltramin. in hoc euidenter fallitur, tum ex ratione, tum ex authoritate, & decisionibus ab eo adductis.

16 Ex ratione, quia regula dat formam, & eâ non seruata (præuia scilicet oblatione) gratia est nulla vsque à sui initio, ob decretum annullatiuum in ea positum, nec per subsequentem dimissionem gratia conualescit, vt per Alphons. Nauar. Gonz. D. Barbos. & alios superiùs allegatos.

17 Ex authoritate autem, & doctrinis, quia decisio *Rota* 20. *de præb. in nouis*, loquitur circumscripta regula Cancellariæ, & imò in fine decis. adiungit compilator, quod Vrbanus Papa VI. in sua regula voluit, & ordinauit, quod valor obtentorum exprimeretur, aliàs gratia impetrata esset nulla. Vltra quod disputatio illius decisionis non erat super expressione valoris obtentorum in impetratione alterius beneficij facienda, sed super illius iustificatione, cum præsupposito, quod valor obtenti fuisset in gratia expressus, vt legitur in princ. eiusdem decis. & sic in illius casu, nedum non fuerat regulæ contrauentum, sed imò expressè illi satisfactum.

18 Alia verò decisio adducta per Beltramin. *in Legionen. Canonicatus, coram recolend. mem. D. Coccino Rota Decano, inter eius impres.* 87. *n.* 6. *& apud Marchesan. de commission. tom.* 1. *fol.* 347. loquitur etiam in eisdem terminis iustificationis valoris iam expressi, & propterea dicit, quod impetrans secundum, non tenetur iustificare valorem primi in sua gratia narratum, quando est paratus illud dimittere. Quod quantum à terminis casus nostri distet, ex superiùs dictis facile est dignoscere.

19 Nec etiam videtur obstare quod gratia Domini de hoc beneficio Sancti Laurentij fuit obtenta die 28. Maij 1637. & tamen beneficium sanctæ Mariæ de Prendes longè antea dimiserat sub die 27. Februarij eiusdem anni. Quia omissis omnibus, quæ de falsitate huius dimissionis allegantur, satis est pro responsione dicere, eam non fuisse per Prælatum Ecclesiasticum, & competentem admissam, & sic nec effectum sortitam, & tamen beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Prælato admissa non fuerit, *c. admonet, c. quod in dubiis, de renunciat.* copiosè Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 3. *§.* 1. *à n.* 223.

20 Et in puncto quod de beneficio taliter dimisso, seu renunciato, omnino debeat fieri mentio in impetratione alterius, post alios, quos allegant, tenent Paris. *de resign. lib.* 10. *q.* 2. *n.* 80. *& seq.* Garz. *vbi proximè, n.* 224.

21 Et hæc eadem dimissio non videtur habenda in consideratione, cum fuerit ad ventum facta, & Dominicus ipse eam parui fecerit. Etenim post impetratum beneficium, de quo agitur, fecit & aliam dimissionem sub die 30. Maij 1637. quæ fuit per illustrissimum D. Nuntium admissa, & tamen in hac secunda dimissione, quæ fuit effectum sortita, nullam fecit mentionem de prima: signum euidens, quod prima dimissio fuerat ventosa, & ad nihilum profutura, tam attenta intentione dimittentis, quam dispositione iuris, vt per Garz. & Paris. *vbi proximè* allegatos.

22 Et quod plus est (& vix credi posset, nisi actis ipsis pateficeret) Dominicus longè post factam secundam dimissionem dedit mandatum procuræ de mense Decembris 1637. ad exigendum omnes, & quoscumque fructus beneficij sanctæ Mariæ de Prendes, tam decursos, quàm in posterum decurrendos, enuntians se in eodem mandato beneficiatum, & possessorem eiusdem beneficij. Et desuper adest etiam in actis plena probatio, quod eius procurator exegerit non solum fructus integri anni 1637. verum etiam quod eius nomine, & in vim prædicti mandati arrendauerit fructus anni sequentis 1638.

23 Ex quo facto nonnulla aduersùs eundem Dominicum in proposito insurgere videntur. Et primùm, quod dato, sine veri præiudicio, quod *regula* 55. *Cancellaria* non requireret pro forma præcedentem oblationem dimittendi primum obtentum, sed sufficeret oblatio, & quasi dimissio subsequens post impetrationem secundi: attamen ex quo Dominicus tanto tempore nedum tacuit, sed etiam contrauenit suæ oblationi, & dimissioni, censetur eam fecisse ad deludendum, ad tradita per Tiraq. *de retract. lignag. §.* 8. *glos.* 2. *n.* 7. Rot. *coram Greg. dec.* 492. *sub num.* 18.

24 Secundum, quod ex quo fructus percepit, multò magis incidit in pœnam regulæ, cùm præsumatur eo animo obtentum beneficium conticuisse, & aliud (de quo agitur) acceptasse, *ad l. sed Iulianus, §. proinde*, ibi, *intelligendumque esse ab initio sic accepisse*, *ff. ad Macedon. l. quædam*, ibi, *sed ex postfacto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub.* cum simil.

25 Tertium, quod si ob finalem rationem *regula* 55. Papa vult quod omnino fiat expressio valoris obtentorum, quæ legitimo titulo possidentur, aliàs irritat impetrationem in obtinendo, multò magis censendum est eam irritasse, si post dimissum beneficium obtentum in fraudem regulæ, sine vllo titulo fructus perciperentur, argumento sumpto à maioritate rationis, quod in iure est validum, ex vulg.

26 Præsertim cum de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, Dominicus obtineret nouem aut decem alia beneficia, quæ inibi narrauit, & quorum valorem expressit. Et aliàs si Papæ fuisset narratus valor beneficij de Prendes, forsan gratiam beneficij sancti Laurentij non concessisset, cum hæc tanta beneficiorum coaceruatio sit omni iure prohibita, ex latè traditis per Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. *§.* 3. *per tot.* & D. Barbos. *in collect. ad Conc. Trid. sess.* 24. *de reform. c.* 17. *per tot.*

27 Ne alioquin Pontifex, expresso valore plurium obtentorum, censeatur dispensasse super eorum pluralitate, vt est textus expressus *in c. non potest, §. fin. de præb. in* 6. Nauarr. *tr. de orat. c.* 22. *Moscol.* 16. *n.* 64. *& seq.* Sed imò talis expressio solum operatur, quod impetrans effugiat pœnam *regulæ* 55. de exprimendo valore, vt per Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 15. *n.* 27. *& seq.*

28 Et propterea Doctores hac de re tractantes consulunt quod vnusquisque conscientiæ suæ prospiciat, aliud

aliud acceptando, & aliud seu alia dimittendo, ne incidat in coaceruationem. Nauarr. *vbi sup.* & Gonz. *d. gloss.* 15. *ex num.* 18. cum aliàs iuxta dispositionem Sacrosancti Concilij Trid. *d. sess.* 24. *cap.* 17. *de reform.* & declarationes Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium interpretum, nemo possit habere præter vnum beneficium, etiamsi illud sit simplex, quod si adeo tenue fuerit, quod pro congrua sustentatione beneficiati non sufficiat, poterit & secundum obtinere. Et si ambo non sufficiant, nihilominus debet vtroque titulo contentari, vel aliud, seu alia duo impetrare, & obtenta omnino dimittere, vt videre est apud Garc. *d. p.* 11. *c.* 5. *à n.* 310. Ex quibus omnibus satis detegitur nullitas prouisionis Dominici de la Salde, quod sufficit pro illius exclusione, & reuocatione scorentiæ.

29 Atque his accedit, quod possessio Ioannis non est suo titulo destituta, cùm & ille obtentus fuerit à Papa, vel de vacante per contractum matrimonij, seu adhuc vt prius per obitum familiaris, iuxta *reg.* 4 *Cancellariæ.*

. Nec releuat, quod prædicta regula reseruat beneficia familiarium obtenta eorum familiaritate durante: vnde cum Ioannes Ruiz de anno 1594. in Hispaniam migrauerit, & per seipsum possessionem Archidiaconatus in Ecclesia Oveten. apprehenderit, vtique remansit extincta familiaritas, & consequenter beneficium de quo agitur, tanquam obtentum de anno 1596. non cadit sub dictæ regulæ reseruatione. Quia licèt prædicta familiaritas expirauerit, reintegrata tamen dicitur per remigrationem Ioannis Ruiz de Hispania ad Vrbem; tum quia constat quod de dicto anno 1596. Romæ residebat, vt patet ex prouisione eiusdem de hoc beneficio per Dominicum præsentata, in qua Papa dicit, *tibi in eadem Curia commoranti*, &c. Tum etiam, quia per eius obitum de anno 1627. Marcus obtinuit de eodem beneficio prouideri in forma gratiosa, vti de affecto seu reseruato per obitum familiaris Cardinalis; & tamen ista expeditio in forma gratiosa per verba, *conferimus, & prouidemus*, in Romana Curia nunquam fieri consueuit, nisi prius inibi iust fieata narratiua familiaritatis, seu alia quauis narratiua; vnde vocatio, reseruatio, seu affectio sumetur, ne aliàs Ordinariis collatoribus fiat præiudicium, ex trad. per Garc. *d. part.* 11. *cap.* 1. *ex num.* 57. Gonz. *ad eand. reg.* 87. §. 4. *proœm. num.* 80. Ex quo datur intelligi familiaritatem fuisse reintegratam de tempore obtenti istius beneficij, & per quatuor menses antea, vt satisfieret regulæ 32. & consequenter gratiam D. Ioannis de la Sierra, habere implicitum statum validitatis, nec potuisse Archidiaconum de Venauente beneficium affectum Toribio conferre, minusque per obitum eiusdem Toribij fuisse inductam vacationem.

Et ita vtraque, &c.

Toletana Pensionis.

Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor pensionis an satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem ad effectum euitandi incursum censurarum.

VOTVM CVIII.

Doctissimi D.D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia narratur, & n.* 2. 3. 4. *&* 5.

6 *Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicarijs perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.*

7 *Congrua non debetur beneficiati sumptibus.*

8 *Congrua assignatio cessat, cura animarum, siue eius exercitio cessante.*

9 *Altari seruiens de Altari viuere debet.*

10 Cap. extirpandæ, de præbend. *loquitur expressè in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.*

11 *Beneficium nimis pensione grauatum qui acceptauit, sibi imputare debet.*

12 *Beneficium simplex seruitorium qui tenue, & cum nimia pensione acceptauit, sibi imputet.*

13 *Manutentio conceditur ad limites pensionis.*

14 *Boui triturantí non est alligandum os.*

15 *Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis.*

16 *Oblatio limitata & conditionalis non sufficit, &* *num.* 18.

17 *Titularis dimissis fructibus de æquitate ad solutionem pensionis non tenetur.*

18 *Depositum non releuat si fiat cum aliqua conditione, protestatione, & cautela.*

19 *Pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem, dum discutitur releuantia, vel irreleuantia dimissionis fructuum.*

20 *Pensionario competit actio personalis aduersus titularem qui acceptauit beneficium pensione grauatum.*

21 *Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario.*

22 *Actio competens pensionario aduersus titularem videtur personalis in rem scripta.*

23 *Pensionibus, & annuis præstationibus tot sunt debita quot sunt anni.*

24 *Titularis vltro se immiscens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione personali.*

25 *Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis.*

26 *Exceptio de insufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata, non potest retardare executionem mandati de manutenendo.*

27 *Probatio non excludit probationem.*

28 *Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam.*

29 *Possessio vera & manutenibilis etiam sine titulo, & illius vmbra datur.*

30 *Titularis per solutionem videtur releuasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem.*

31 *Possessionis de iniustitia non est discutiendum in iudicio summarissimo possessorio.*

32 *In possessorio nihil aliud attenditur quàm nuda detentatio.*

33 *Possessio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem.*

34 *Titularis recusans integraliter soluere, dicitur spoliare pensionarium.*

35 *Remedium reintegrandæ datur illi qui sese pro spoliato habuit.*

36 *Exceptio defalcandorum onerum beneficij, tanquam petitorium respiciens, non debet manutentionem impedire.*

37 *Iudex in decreto manutentionis debet præseruare iura omnia partibus, tam in petitorio quàm in possessorio ordinario.*

38 *Titularis fructibus æquiualentibus non perceptis, non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluere.*

39 *Onera defalcabilia referuntur, & num.* 41. *cum seqq.*

40 *Subsidium de quinquennio in quinquennium soluitur.*

42 *Titularis tenetur subire onera incumbentia suo beneficio, & non est habenda ratio de oneribus, quæ per ipsum explicari debent.*

43 *Titularis ad libitum non potest imponere onera voluntaria in præiudicium pensionarij.*

44 *Articuli friuoli non sunt habendi in consideratione ad retardandum vlteriorem processum.*

45 *Iudex debet ex officio repellere exceptiones oppositas ad procrastinandam executionem.*

46 *Bona fides non patitur vt bis idem exigatur.*

47 *Pensionario lite pendente non debet impediri exactio sua pensionis.*

48 *Æquitas, & arbitrium non intrant pro retardatione pensionis.*

1 LIte aliàs coram me vertente super huiusmodi reseruationis executione, cùm inde deflexum fuisset ad summariissimum possessorium retinendæ, vti præuium executionis, vtreque parte acerrimè informante, habitaque mature causæ discussione & seruatis de iure, & de stylo seruendis, sub die 8. Iunij anni proximè præteriti 1639. fuit per me ad fauorem Domini Ioannis de Mutueta latum decretum manutentionis in quasi possessione exigendi annuam pensionem 4600. regalium, in qua de tempore motæ litis reperiebatur. Et desuper sub eadem die fuit etiam expeditum mandatum de manutenendo in forma solite, simulque sub pœnis, & censuris fuit relaxatum mandatum executiuum pro 2300. Regalibus eidem Ioanni debitis pro pensione primi semestris in festo sancti Ioannis Baptistæ, anni 1638. maturata. Quod sub die 10. Iunij 1639. fuit intimatum Domino Blasio, Beneficiato Titulari.

2 Cúmque ad subterfugiendam solutionem pensionis plures diligentiæ pro parte Titularis in Nuntiatura Apostolica, ac in supremo Senatu Regio factæ fuissent, tam sub prætextu violentiæ sibi illatæ, quàm etiam per viam retentionis Bullarum, & in omnibus succubuisset, causa mihi remissa fuit, vt ad vlteriora procederem.

3 Hodie igitur, cum iam versaremur in præcise executione mandati, D. Blasius per viam incidentiæ, emergentiæ, & seu declarationis decreti manutentionis, instar congruam saltem centum ducatorum sibi fore reseruandam, ex quo valor Beneficij non respondet oneribus, & pensioni desuper impositis. Et incontinenti offert probationes super ista exceptione insufficientiæ valoris. Insuper & onera Beneficij prius esse deducenda. Et ad hunc effectum, simul & ad euitandum incursum censuratum fecit oblationem, & dimissionem fructuum prædicti Beneficij sub die 19. Decembris 1539. Ex quibus petitur declaratio decreti, & reformatio mandatorum, nempe quod intelligi debeat illorum executio, & exactio pensionis, salua semper remanente congrue pro Titulari, & deductis oneribus Beneficij.

4 Pro parte verò Pensionarij dicitur, congruam de Beneficiis simplicibus, quantumuis seruitoriis non deberi, minusque suffragari posse Titulari prædictam fructuum dimissionem, præsertim postquam in eis se immiscuit; neque exceptionem defectus valoris esse admittendam; neque prætensa onera defalcanda, cum hæc omnia videantur requirere liquidationem, & sic sapiant, & redoleant naturam exceptionis turbidæ, quæ requirit altiorem indaginem, & propterea reiicitur ad petitorium; nec vnquam admittitur, quum de momentanea possessione quæritur in hoc iudicio summariissimo manutentionis, in quo nihil attenditur quàm nuda possessio, simplex detentatio, & insistentia facti de tempore motæ litis. Vnde instatur pro aggrauatoria censuratum, & vlteriori processu.

5 Super quibus, formato articulo, auditisque in contradictorio dominorum Aduocatorum informationibus, acriter iura suarum partium defendentium, pro maiori animi iustificatione, litigantiumque quiete, ex more nostro videndum est de pluribus dubiis breuiter, & resolutiuè, vt inde veritas appareat.

Proponuntur quinque dubia.

Primò, an Titulari debeatur congrua, in casu, & ad effectum de quo agitur.

Secundò, an prædictus Titularis satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem, & seu oblationem, taliter quod in casu isto possit effugere incursum censuratum.

Tertiò, an exceptio sufficientiæ valoris fructuum beneficij, etiam in continenti probate, possit impedire, seu retardare executionem mandati de manutenendo.

Quartò, an si non de rigore iuris, saltem de æquitate debeant defalcari onera Beneficij, antequam pensionarius sit satisfactus, & quæ sint ista onera.

Quintò, & vltimò, an, quomodo, & sub qua verborum structura, & formalitate pronuntiari debeat decretum super aggrauatoria, & super huiusmodi onerum defalcatione.

Ad primum dubium.

ET quoed primum videtur dicendum, quod licèt 6
congrue debeatur Rectoribus parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent Curam animarum, & tenentur personaliter residere, iuxta text. *in cap. extirpanda, in princ. & §. qui verò*, vbi glos. & DD. *de præb.* ac etiam ex dispositione sacrosancti Concilij Trid. *sess. 24. c. 13. de reform.* Rebuff. *de Congrua, quæst. 4. in princ.* & fuit sæpissimè in Rota resolutum, vt *in decis. 409. num. 1.* & *ibi* Addent. *n. 8. coram sanctæ memoriæ Gregor. XV. tunc Auditore.*

Attamen, hoc locum non habet in Beneficiatis sim- 7.
plicibus, quibus Cura animarum non imminet, & qui personaliter residere non tenentur, sed imò possunt per substitutos inseruire, vt Magistraliter discusso articulo in terminis beneficij seruitorij, tenuit Rotæ *coram Mantic. dec. 250. per tot.* quæ est *decis. 7. p. 2. recent.* confirmata coram eodem *in decis. 255. inter impressas eiusdem.*

Fundatur enim iustitia istius congruæ super quali- 8
tate muneris, videlicet Curæ animarum, siue eius exercitij, quo cessante, cessat etiam ipsa congruæ assignatio, vt bene in proposito D. Melchior Lotterius, olim Romanæ Curiæ noster in aduocationis munere socius, *de re benefic. lib. 2. quæst. 12. n. 24.* vbi allegat *dec. in Calaguritana Congruarum, coram Oradino*, quæ adsunt *p. 1. diuers. dec. 16. & 17.* in quibus fuit firmatum non constare de parochialitate, & propterea congruam non deberi.

Nec obstat regula, quod *qui Altari seruit, de Altari* 9
viuere debet, ex *d. cap. extirpanda, de præb.*

Quia vltra quod textus expressè loquitur in Paro- 10
chialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.

Respondetur vlteriùs, quod sibi debet Titularis im- 11
putare si acceptauit beneficium tenue, seu nimis grauatum pensione, vt per Rebuff. *de Congr, num. 92.* & in fortioribus terminis de Rectoribus Parochialium, quod sibi debeant hoc imputare, tenuit Rotæ *in decis. 431. n. 11. coram Greg. XV.* vbi plures etiam allegantur.

Quæ imputatio eo libentiùs facienda est, cum versemur in beneficio simplici seruitorio, vt in puncto Mant. *d. decis. 250. n. 1. & d. decis. 255. num. 2.*

Et dato, sine veri præiudicio, quod congrua debere- 12
tur, eius tamen defalcatio non esset huius iudicij summariissimi, in quo stante possessione exigendi integram pensionem, manutentio conceditur ad limites possessionis,

nis, cum ex eadem possessione resultet præsumptio iustificationis, id est fructus extare pro pensione, & pro congrua, prout extabant de tempore motæ litis, per ea quæ tradit Post. *de manutent. obseruat.* 42. *à num.* 113. Marescot. *var. resol. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 10. *& cap.* 22. *n.* 20 & pulchrè, & eruditè, more suo, D. meus D. Aust. Barb. collega noster, *in praxi exig. pension. q.* 2. *n.* 20. *& seqq. & in puncto*, idem D. meus, *eadem, q.* 2. *n.* 51. *& q.* 7. *n.* 20. & nos latiùs dicemus infrà *n.* 30. *& seqq.*

14 Et in omnem euentum cessare videtur amaritudo; quia si Titularis vult inseruire per seipsum, recipiet de redditibus Beneficij portionem oneribus, & tali seruitio competentem, cum aliàs boui triturantí non sit alligandum os, & iuxta doctrinam Apostoli 1. *ad Cor. cap.* 9. dignus sit mercenarius mercede sua; & qui plantat vineam, de fructu illius edere debeat, & qui pascit gregem, de lacte gregis manducet, nemoque militet suis stipendiis vnquam. Si verò non vult inseruire, nihil est de quo conqueratur, quia altare non debet seruire Presbytero, sed Presbyter altari. Neque enim Ecclesia debet pascere duos ob solum seruitium vnius, cùm regulare sit, quod Beneficium datur propter officium. Quia quemadmodum qui altari seruit, de altari viuere debet, ita etiam qui non seruit, non debet de illo viuere. Etenim si quis non vult operari (inquit idem Apost. 2. *ad Thessalon. capite* 3.) nec manducet, quia gratis panem non manducabimus ab aliquo, sed in labore, & in fatigatione, nocte & die operantes.

Ad secundum dubium.

15 QVoad secundum verò dubium, videtur quod Titulari non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis; quicquid sit pro decurrendis. Quia cum pensio sit reseruata in certa quantitate, non est cogendus pensionarius ad recipiendos fructus loco pensionis. Præsertim quia pensio ista fuit reseruata, non quidem Beneficio vacante per obitum prædecessoris, sed ex causa resignationis D. Ioannis, qui si fructus voluisset, Beneficium forsitan non resignasset, sed imò aliter sibi prouidisset. Et ob istas rationes, in his eisdem terminis tenuit Rot. *in Cremon. pensionis*, 25. *Feb.* 1622. *coram Vbaldo seniori*, apud Post. *de manutent. dec.* 163. *n.* 6. *& seq.* Quam sententiam priùs etiam tenuerat *in Mediolanensi pensionis*, 7. *Nouembr.* 1612. *coram eodem, apud Marches. de comm. tom.* 1. *fol.* 608.

16 Et in casu nostro eo faciliùs tenenda est cùm D. Blasius in sua fructuum oblatione non fecerit eorum dimissionem puram, simplicem, liberam, & absolutam, sed limitatam, restrictam, & conditionatam, nempe quatenus congrua, centum saltem ducatorum, sibi omnino salua remaneat protestando insuper, & appellando in euentum denegationis, quod multò minùs sufficeret *ad d. decis.* 163. *num.* 3.

17 Nec obstat, quod omnis iustitia, & æquitas suadeat, quod Titularis dimissis fructibus solutionem pensionis non teneatur, prout etiam nec tenetur illis non perceptis, ex traditis per Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 5. *n.* 201. Barb. *in d. praxi exig. pens. q.* 2. *à n.* 49. Mant. *dec.* 339. *n.* 3. Seraph. *decis.* 66. *n.* 3.

18 Quia multipliciter respondetur. Et primò, dimissionem istam conditionaliter factam non suffragari, ex proximè dictis. Quando enim oblatio, aut depositum debet fieri, non releuat offerentem, aut deponentem, si illud faciat cum aliqua conditione, protestatione, vel cautela, Gab. *de solut. concl.* 8. *num.* 4. Grat. *cons.* 93. *num.* 75. *lib.* 1. Alex. *cons.* 78. *numero* 9. & de oblatione est *decis.* 492. *num.* 14. *coram Greg.* & de deposito, *decis.* 503. *num.* 9. & latè *ibi* Addent. *coram eodem.*

Secundò minus suffragari in hoc iudicio summarissimo manutentionis, quia dum discutitur releuantia, vel irreleuantia huiusmodi dimissionis fructuum, pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem, vt in terminis est *d. decis.* 163. *numero* 6. post tract. Postij. Ex ista enim possessione insurgit præsumptio iustificationis pro possessore, saltem dum in alio iudicio non eliditur talis præsumptio, ex dictis *sup. num.* 12. & ex infrà dicendis *num.* 30. *& seqq.* Et doctrina de quibus suprà *num.* 17. loquitur in petitorio. 19

Tertiò, quia per acceptationem Beneficij pensione grauati, præcisè, & omnino adstringitur Titularis ad illius solutionem, & aduersus illum competit pensionario actio personalis. Caputaq. *decis.* 53. *p.* 1. *& decis.* 102. *p.* 2. Rot. *dec.* 70. *num.* 5. *p.* 1. *& dec.* 176. *p.* 2. *recent.* Et ratio est, quia Titularis acceptando Beneficium, videtur quasi contraxisse cum pensionario, & ex isto quasi contractu oritur actio personalis, §. *omnium, Inst. de act. l. Lucius, ff. de alim. & cib. leg.* Guid. Pap. *quæst.* 577. Prout etiam competit realis, & hypothecaria in fructus: latè Gig. *de pension. q.* 51. *per tot.* & benè Lotter. *d. q.* 39. *à n.* 58. *lib.* 1. & D. meus Barbos. *d. q.* 2. *n.* 47. Neque est locus excusationi, ex capite ignorantiæ, cum teneatur successor ante acceptationem se informare de qualitatibus, & oneribus Beneficij, vt in proposito Lotter. *vbi proximè, num.* 43. & paria sint vel scire, vel scire debere, aut de facili scire posse. Vetal. *decis.* 107. *n.* 4. *part.* 3. 20

Nec ad rem facit replicatio, quod actio ista, in stricto iuris rigore non sit merè personalis, sed imò personalis in rem scripta, idest in fructus, vt docet Pichard. *ad* §. *omnium autem, n.* 6, *Instit. de act.* & ante eum Menoch. *de recuper. possess. remed.* 5. *num.* 76. quos refert, & sequitur Lotter. *d. q.* 39 *num.* 46. *& seq.* Vnde, dimissis fructibus, cessare actionem, vel saltem manerere inexercibilem. 21

Quia aut prætenditur inexercibilitas ista respectiuè ad terminos pensionis decurrendos à die factæ dimissionis fructuum, & hoc casu poterit fortassis hæc theorica sustineri, modò dimissio fiat libera & absoluta. 22

Aut verò prætenditur respectiuè ad terminos ante dimissionem fructuum decursos, qui est casus noster (pro quorum primo petitur aggrauatoria censurarum, id est pro semestri maturato in festiuitate sancti Ioannis Bapt. anni 1638.) & certè non intueor, cur actio personalis manere debeat inexercibilis, vel inefficax contra Titularem. Etenim cum ex quasi contractu illo, & in eius limine orta, constituta, & formata fuerit obligatio Titularis, *princ. Instit. &* §. *heres de oblig. quæ ex quasi contr. nasc.* & inde ex tunc nascatur personalis actio perfecta, & consummata pensionario, *ad d.* §. *omnium, Inst. de act. & l. actionum, ff. de oblig. & act.* vtique illa durare debet, donec aliter nouatum fuerit, §. *præterea*, ibi, *durat prior obligatio, Inst. quib. mod. tol. oblig.* Et facta quidem nouatione, ex tunc, & non antea primæua illa actio perimitur, *ad l. fin. C. de nouat.* Vnde, cùm in pensionibus, & annuis præstationibus tot sint debita, quot sunt anni, *l. cum notissimi*, § *in his, C. de præscript.* 30 *vel* 40. *an.* adeò vt singula debita, seu obligationes respiciant fructus illius anni, in quo debetur, & cum illis reciprocent, *l. si anie, & l. fin. ultim, ff. solut. matrim.* Lotter. *d. quæst.* 39. *num.* 91. *&* 92. quem sequitur D. meus Barb. *d. q.* 2. *sub n.* 51. hinc est, quod pro illis annis quibus nouatum, non est per dimissionem fructuum actio personalis manere debet cum suo exercitio naturali, idest, cum iure actuali persequendi in iudicio quod creditori debetur, *princ. Inst. de act.* 23

Et

24 Et cessare videtur omnino scrupulus, ex quo Titularis vltrò se immiscuit in bonis, & redditibus Beneficij, & sic quasi pro hærede se gessit, *ad l. pro harede, & l. gerit, ff. de acquir. hared.* & consequenter tenetur actione personali ex quasi contractu, *d. §. heres, Instit. de oblig. que ex quasi contr. & d §. omnium, Inst. de act.*

25 Minusque facit ad propositum assertio ipsius Titularis, quod scilicet de fructibus Beneficij solùm perceperit ducatos quinquaginta, & ingressum duorum annorum, quem dicit valere Regalia mille annux; & hanc perceptionem fuisse à se factam animo satisfaciendi seruitio, & oneribus eidem Beneficio impositis.

Quia cùm valor huius ingressus sit apud partes controuersus, & ali nde etiam constet de ordine Titularis fuisse perceptum per eius substitutum, exceptio ista, tanquam requirens liquidationem, & sic altiorem indaginem, non videtur admittenda io iudicio manuteotionis, ex proximè dicendis.

Tertium dubium.

26 AD tertium autem dubium dicitur, exceptionem de insufficientia valoris Beneficij etiam in continenti probatam, non posse impedire, aut retardare executionem mandati d manutenendo, vt in propriis terminis est *d. decis. 163. n. 4. & seq.* post tract. Post.

27 Etenim cum probatio non excludat probationem, Rot. *decis. 785. n. 5 p. 1. diuers. & decis. 677. n. 5. p. 1. recent.* poterit pensionarius in iudicio proprietatis in prima, secunda, vel alia vlteriori instantia meliores forsan probationes facere, vel contrarias (si tunc fient)
28 elidere. Ita vt nullo modo exceptio ista pro Titulari opposita, & adhuc oon probata, possit dici liquida ante rem iudicatam, vt *in d. decis. 163. num. 5.* vbi aliæ decis. allegantur. Beltram. *ad decis. Greg. 107. num. 5.* Gratixn. *discept. 948. n. 1 x. & seq.* Post. *vbi supr. obseruat. 42. n. 65. & seqq.*

29 Vnde ex quo huiusmodi exceptio, etiamsi probata existeret in aliqua instantia, esset turbida, & obumbrata, & proinde requireret xltiorem indaginem, satis patet alienam esse ab hoc iudicio summariissimo, & reiiciendam ad petitorium, Post. *d. obseruat. 42. à num. 44.* vbi innumeros DD. & decis. cumulat. Nihil enim commune habet proprietas cum possessione, *ad reg. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. possess.* & propterea etiam sine titulo, vel illius vmbra datur vera possessio, & mxnutenibilix, *l. 3. §. ex contrario, ff. eod.* D. Præses Couxt. *pract. c. 17. n. 6.* Menoch. *de retin. remed. vlt. n. 21.* Rot. *dec. 744. n. 7. p. 2. diuers.*

30 Et in simili, imò in fortioribus terminis, videmus quod stante quasi possess. iuris exigendi pensionem, si per Titularem fuerit opposita exceptio oriens ex ipso ventre litterarum reseruationis, nihilominus executio in fauorem pensionarij oon impeditur, nec retardatur, quia hoc casu Titularis, siue eius prædecessor per solutionem videretur releuasse pensionarium xb onere elidendi exceptionem, saltem ad effectum, ne interim in sua exactione impediatur, xut possessione perturbetur, Cass. *dec. 10. n. 8. de rescrips.* Vestr. *in prax. lib. 3. cap. vlt. num. 1.* pulchrè Marescot. *var. lib. 1. cap. 21. num. 10. & cap. 22. n. 20.* vbi allegat *Rota decis.* & in puncto Salgad. *de Regia protect. p. 3. cap. 3. n. 29.* Lotter. *d. lib. 1. de re benef. q. 38. num. 71.* quos sequitur D. meus Barbos. *in d. praxi, d. q. 2. n. 56.* vbi quod est tritum in Rota, *& d. q. 7. n. 10.* & conducunt tradita per Garc. *de Benefic. p. 1. c. 5. n. 551.*

31 Ratio autem fundamentalis est, quia possessio dat possessori præsumptionem boni iuris, saltem durante iudicio summariissimo momentaneæ possessionis, illiusque executione, *l. 2. ff. vti possid. gloss. in l. sicuti, §. sed si quaratur, verb. Possessoris, ff. si seruit. vind.* in quo non est dicendum de iustitia, vel iniustitia possessionis, quia semper iusta est respectu non possidentis, *d. l. 2.* Lotter. *d. quest. 28. num. 73.* Barb. *d. quæst. 2. num. 20. & x2.* & Titularis clarum est, quod non potest possidere p nsionem, nec ciuiliter, nec naturaliter, cum & ipsa pensio sit quædxm seruitus beneficij, & res sua nemini seruiat, *l. in re communi, ff. de seruit. vrb. præd.* Lotter. *vbi proximè, n. 118. & seq.*

Et hinc est, quod in hoc iudicio nil aliud attenditur 32
quàm nuda detentatio, simplexque, & sola facta assistentia Couar. *d. c. 17. num. 4.* & plorimos cumulat, & sequitur Post. *d. obseruat 41. à numero 15. & 18.* Adeò vt etiam prædo, fur, & latro in sua possessione, iotrusione, seu detentatione sint manutenendi, donec in petitorio lis fuerit terminata super titulo, & proprietate, aut in possessorio plenario de iustitia possessionis discutiatur, vt diffuso calamo obseruat idem Post. *vbi proxime, à num. 111. vsque ad finem.* Interim tamen non est cogendus possessor exprimere causam suæ possessionis, vt per text *in d. §. sed si quaratur,* & glos. *vbi sup.* tenet Abb. *in cap. querelam, numero 2. de elect.* D. meus Barbos. *d. quest. 2. n. 22. & 52.* Quinimò interrogatus; quare possides? satisfacit respondendo, quia possideo.

Atque ex prædictis patet, pensioarium semel à 33
vero Titulari constitutum in quasi possessione iuris exigendi integram pensionem, habere sufficientem præsumptionem pro se, vt saltem in hoc iudicio fructus præsumantur esse capaces pensionis, & onerum super Beneficio impositorum, adeò vt in sua quasi possessione iuris exigendi interim molestari, aut perturbari nequeat per Titularem opponentem exceptionem insufficientiæ valoris, ex *d. dec. 163. n. 4. & 5.* post tract. Post. quia ista quasi possessio reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem, etiamsi oriatur ex ventre rescripti, vt ex Put. *decis. 585.* tenet D. Barbos. *d. q. 7. n. 1n.* & dicitur interim habere implicitum statum iustificationis.

Et est adeò efficax ista præsumptio, quod non solùm 34
operatur (retenta saltem ciuili possessione) in possessorio retinendæ, verùm etiam, si Titularix recusxt integraliter soluere, dicitur spoliare pensionarium, Gig. *de pension. quæst. 62. num. 12.* cui si se pro spoliato habuerit, & oec animo quidem retinuerit ciuilem possessionem, datur remedium redintegrandæ, vt in puncto Guid. Pap. *decis. 629. ex num. 1.* quem sequuntur Lotter. *d. quest. 38. n. 11x.* & Barbos. *d. q. 2. n. 46.*

Quartum dubium, quoad iuris disputationem.

AD quartum videtur, quod In stricta iuris dispu- 35
tatione exceptio defalcxndorum onerum Beneficij, tanquam petitorium respiciens, non debet manutentionem impedire. Dec. *cons. 19. & cons. 467. num. 3.* Afflict. *decis. 119. num. 7.* & alij quos refert, & sequitur Rota *decis. 150. num. 10.* post tractat. Post. & in his eisdem terminis egregiè D. meus Barbos. *d. q. 2. n. 52. & d. q. 7. n. 30.* vbi pro hac parte allegat aliam Rotæ decis. *in Montisfalisci Pensionum, 2. Maij 1627. coram Vbaldo.*

Et ratio est, quia cum ex superiùs dictis *n. 15. & 31.* 36
pensionarius in possessione existens habeat præsumptionem pro se circa existentiam, & sufficientiam fructuum, txm quoad integram exactionem pensionis quàm quoad omnix onera implenda, manuteneri debet in ea summa, quam constat fuisse solutam, absque eo quod indxgandum sit, quid in solutione comprehendatur, vt benè D. Barbos. *vbi proximè.* Huc enim spe-

ctant præcisa interdicti verba, vti possidetis, ita possideatis. Et sufficit pensionario innitenti in sua quasi possessione dicere, seu replicare fructus Beneficij, tam pro integra solutione pensionis, quàm pro omnibus oneribus superabundare, itavt iudex, qui de istis adhuc non cognouit, nec cognoscere debet, nec potest in hoc iudicio, in nullo alio possit se intromittere, nisi in defendendo pensionarium in quasi possessione existentem à perturbationibus, & molestijs in exactione sibi illatis, & in postetum fursan inferendis per Titularem, & vt desistat ab inquietatione. Post. *d. obseru. 42. n. 59. & seqq.* Etenim iudex in casu isto non intendit aliud quàm manutenere lite pendente in eo statu quo quis reperitur de tempore motæ litis, *ad l. 1. §. sicut interdictis, ff. vti possid. §. retinendæ, in fin. Inst. de interd.* præseruando scilicet iura omnia partibus, non solùm in petitorio, sed etiam in possessorio ordinario. Neuiz. *cons. 81. n. 17.* Rot. *dec. 641. n. 8. p. 1. diuers. & dec. 175. n. 14. coram Greg. XV. & decis. 10. in fin.* post tractat. Pustij, Salgad. *de Reg. protect. p. 3. c. 12. à n. 32.* Et hæc quidem in vera iuris ratiocinatione.

Et quoad æquitatem.

38 CÆterùm de æquitate videtur, quod onera sint deducenda, vel priùs, vel eodem tempore, quo pensionarius fuerit satisfactus. Quia cum Beneficium istud sit grauatum duplici onere, naturali scilicet, & accidentali, æquitas suggerit, vt priùs satisfiat oneri naturali Missarum, fabricæ, visitationis, & aliorum, quibus Beneficium nascitur, quàm oneri accidentali pensionis.

Et licèt ista consideratio de iure non militet in summariissimo possessorio, in quo versamur, ex quo, vt dictum est, pensionarius interim habet præsumptionem pro se circa sufficientiam fructuum quoad vtrumque onus; nihilominùs cùm valdè possibile sit quod fructus Beneficij pro integra pensione, & oneribus non sufficiant (de quo datur pro parte Titularis aliqualis fumus) non ita mordicus inhærendum est prædictæ præsumptioni. Aliàs enim posset inde euenire, vel quod oneribus naturalibus non satisfieret, contra mentem fundatorum, vel quod Titularis, fructibus æquiualentibus non perceptis, pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluendis exbursaret, quod in petitorio aliàs esset iniquissimum, *ad d. dec. Seraphin. 66. n. 3.* Mantic. *dec 339. n. 3.* Garc. *de Benef. p. 1. c. 5. n. 201.* D. meus Barbos. *d. q. 2. n. 10.*

39 Onera autem suo tempore defalcabilia sunt eleemosinæ pro 303. Missis singulis annis recitandis ad rationem duorum regalium pro qualibet eleemosina. Nam licet constitutione Synodali taxetur ad rationem vnius regalis cum quarto, vulgò *real y quartillo*, attamen non est cogendus Titularis cum tam modica eleemosina celebrare, quandoquidem in omnibus ferè Ecclesiis huius Curiæ potest inuenire duo regalia pro singulis missis.

Insuper 45. Missæ decantandæ, quæ dicuntur pro populo ad rationem Regalium trium pro Presbytero. Nam eleemosina pro Ministris soluitur à fabrica, & ad summum Rector huius Ecclesiæ taxat has Missas ad regalia tria.

Item 84. festiuitates cum Vigiliis, & Missarum decantatarum solemniis, ad rationem quatuor regalium cum dimidio. Etenim pro Presbytero celebrante, & decantante communis Parochiarum taxa est duorum regalium, etiamsi Parochus ipse celebret. Pro duobus Diaconis regale vnum. Pro sacrista autem, & vigiliis aliud regale cum dimidio.

40 Pro subsidio, & excusato 126. regalia annua. Istud enim onus quod soluitur Regi Catholico Domino nostro, licèt non sit naturale Beneficij, attamen Rota illud æstimat pro perpetuo, & defalcabili, ex quo de quinquennio in quinquennium solet per Romanos Pontifices concedi, vt per Garc. *de Benef. p. 5. cap. 3. n. 174. & seq.* Addent. ad Gregor. *dec. 245. n. 12.*

Pro domino Vicario Generali celebrante in Ecclesia, & festiuitate sancti Andreæ, regalia 30. 41

Pro domino Visitatore regalia 66. singulis bienniis, itavt debeantur regalia 33. annua.

Pro fabrica, eiusque manutentione, quod ad Beneficium pertinet, regalia 44. annua.

Ita vt in totum onera ista importent 1136. regalia annua, & vt meliùs eisdem satisfiat, & Titularis functionibus funerabilibus assistat, poterunt ampliari vsque ad summam 1500. regalium.

Neque enim aliquid taxandum est pro aliis oneribus voluntariis, videlicet pro substituto, seu locum tenente Beneficiati, tum quia exercere functiones incumbentes Beneficio, pertinet ad Titularem ratione tituli; & non est habenda ratio de oneribus, quæ explicari possunt & debent per ipsum Titularem, vt in propriis terminis, imò in fortioribus de Rectore, & adiutore Parochialis, tenuit Rota *in Romana pensionum, 6. Nouembris 1619. coram Buratto, & 6. Aprilis 1620.* inter impressas eiusdem *decis. 418. n. 6. & dec. 468. num. 1.* & latè Addent. *ad d. decis. 245. sub n. 12. coram Gregor. XV.* 42

Tum etiam, quia non potest Titularis ad libitum imponere onera voluntaria in præiudicium pensionarij, vt dicitur *in d. dec. 418. n. 2. & 3.* & plena manu Addent. *ad d. dec. Greg. 245.* vbi quod Rota in huiusmodi computationibus, & taxationibus faciendis noluit in præiudicium pensionarij assignare salarium substituto, seu adiutori, ex quo onera substituti erant explebilia per Titularem ratione sui tituli. 43

Quintum, & vltimum dubium.

DEnique ad quintum dubium, videtur decernendam esse aggrauatoriam censuratum contra dominum Blasium, ob non solutionem primi semestris. 44 Quia cum sint omnino friuoli articuli isti omnes, qui emerserunt nedum in limine, verùm etiam in progressu executionis mandati de manutenendo, vt patet ex iuribus, rationibus, & authoritatibus, de quibus suprà, vtique non sunt habendi in consideratione ad retardandum vlteriorem processum. Honded. *cons. 17. n. 45. vol. 1.* Giurb. *dec. 8. n. 8.* Parlad. *rer. quotid. lib. 2. part. 5. §. 11. num. 60.* Salgad. *d. p. 3. num. 24.* iudex enim debet subterfugiis obuiare, & exceptiones ad intricandam, 45 & procrastinandam executionem oppositas etiam ex officio repellere. Innocent. *in cap. post electionem, de conces. preb.* cum aliis per Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 326. cum seq.* Salgad. *d. p. 3 cap. 6. n. 71. & seq.* quos refert in proposito, & sequitur D. Barbos. *d. quæst. 7. ex n. 14.*

Et licèt de æquitate sint onera deducenda, *ex dictis sup. n. 7. & seq.* 46 Attamen in casu de quo agitur, non videtur facienda ista deductio, siue defalcatio, quia pensionarius non petit aggrauatoriam continentem tractum successiuum plurium solutionum, sed solummodo, vt dictum est, ob non paritionem mandati executiui, & ob non solutionem primi semestris anni 1658. Vnde cùm istud semestre nil aliud contineat, nisi solam summam 2100. regalium pensionis; & Titularis sæpiùs fassus fuerit in actis, se exegisse ingressum duorum annorum, & amplius ducatos 50. quæ quantitas longè exsuperat onera eiusdem semestris, clarum est, quod non debet fieri alia defalcatio; fides enim bona non patitur, vt ibi idem exigatur, *ad l. bona fides, ff. de regul. iuris.*

Vltià

47 Vltrà quod, etiam in casu defalcationis onerum est in consideratione habenda natura huius iudicij summarissimi, ne pensionario lite pendente impediatur exactio suæ pensionis; quia ex huiusmodi impedimento non solùm inde non resultaret æquitas, sed maxima iniquitas, vt verbis vtar Lotterij *d. q.38. n.104.* vbi quod hac ratione diceretur pensionarius pati spolium, ex Gig. *de pens. q.62. n.12.* & propterea tali casu non intrare æquitatem, neque arbitrium pro retardatione,
48 ex Seraph. *dec.1429. n.2. & ex aliis.* Est enim facienda talis defalcatio tempore suo, cum discretione, & cum grano salis; quia, vt inquit Apostolus de collectis ex pietate faciendis, *2. ad Corinth. c.8.* ne quid vni sit remissio, alij verò tribulatio.

49 Ex quibus formandum videtur decretum biceps, siue de duobus capitibus, in quorum primo mandabitur simpliciter, & absolutè expediri aggrauatoriam contra D. Blasium, ob non paritionem mandatorum, id est, ob non solutionem 2300. regalium, eidem Ioanni debitorum pro primo termino, seu semestri anni 1638. In secundo autem reseruabitur prouidere super oneribus Beneficij, eorumque taxatione, & defalcatione, prout de iure, & aliàs super articulis intentatis per Dominum Blasium.

50 Quo fit, vt quemadmodum ex primo capite Iudex satisfacit debito iustitiæ, ita etiam ex secundo insinuat se æquitati. Nempe quod eueniente casu defalcationis onerum, illa iudicialiter taxabit, & defalcabit, omisso iuris rigore, quia summum ius (vt vulgò dicitur) esset summa iniuria.

Compostellana Canonicatus.

Gratia coadiutoriæ in forma Dignum expedita, si ante narratiuæ iustificationem moriatur coadiutus, non expirat, nec Canonicatus ex isto capite vacat, sed deueniendum necessariò ad iustificationem gratiæ. Canonicatus ex quo inducatur esse Diaconalis.

VOTVM CIX.

Doctissimi D.D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Constitutio S. Ecclesiæ Compostellanæ refertur.*
2 *Canonici omnes in Ecclesia Compostellana ex consuetudine debent esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu.*
3 *Casus contingentia, & articuli discutiendi referuntur.*
4 *Ius non abdicatur à resignante, si resignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata.*
5 *Gratia in forma Dignum post purificationem, mediante retrotractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis.*
6 *Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferri potest donec gratia effectuetur.*
7 *Beneficium non vacat per obitum resignantis in forma Dignum ante verificationem gratiæ, sed ad illius iustificationem necessariò deueniendum est.*
8 *Resignatio expedita in forma Dignum, non abdicat à resignante ius primæuum, nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata.*
9 *Verba* han de cantar por sus turnos de semanas los Euangelios, *&c. inducunt annexionem Ordinis non solùm habitu, sed etiam actu.*
10 *Rubrica quæ habet orationem perfectam, potest allegari ad decisionem causarum.*
11 *Constitutio dubia recipit interpretationem passiuam ex rubro,* & n.12.
13 *Constitutio vna solet aliam declarare.*
14 *Interpretatio mentis Constitutionum colligitur ex earum serie.*
15 *Consuetudo efficit vt Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis.*
16 *Possessio immemorabilis facit præsumi meliorem titulum de mundo, etiam possint in vim illius allegari priuilegia & indulta Apost. magis proficua.*
17 *Onus Canonicis impositum potest per alium suppleri.*
18 *Missarum simplex onus quando in fundatione est appositum, potest per substitutum celebrari, secus quando præcisè requiritur Sacerdotium, seu alius Ordo per modum annexionis.*
19 *Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem, quam aliàs habet in præbenda.*
20 *Ordinum distributio singulis Præbendis reperitur facta in Ecclesia Compostellana.*
21 *Ætas ad beneficium requisita debet adesse de tempore gratiæ.*

IN Ecclesia Compostellana inter alias adest quædam constitutio, cuius rubrica inscribitur, *Constitucion 9. de los Canonigos y de sus cargos.* Deinde in 1
illius corpore legitur: *los Canonigos y Thesorero por razon de la Canongia que tienen annexa a su Dignidad, y las otras personas que tienen Canongias appressas, han de cantar por su turno de semanas los Euangelios de todas las Missas que se cantan en el Altar Mayor, y fuera de la Iglesia, quando el Cabildo sale en Procession,* &c.

Et desuper adest etiam consuetudo (vt dicitur) immemorabilis, quod Canonici omnes debeant esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu, & aptitudine, ita vt qui vigesimum tertium annum non attigerit, ad Canonicatum non admittatur. 2

Cùm autem D. Melchior Gallos, quondam eiusdem Ecclesiæ Canonicus, à sanctissimo D. N. obtinuisset sibi in Coadiutorem & futurum successorem in Canonicatu huiusmodi D. Benedictum Gonzalez in forma Commissaria deputari, sub Narratiua scilicet quod D. Benedictus erat in vigesimoprimo suæ ætatis anno nondum completo constitutus, quodque Canonicatus (de quo agitur) Subdiaconalis erat, euenit vt paucis inde elapsis diebus Melchior prædictus moreretur, litteris Coadiutoriæ nondum executioni mandatis. Deinde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Spinola eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopus, Canonicatum istum, vti vacantem per obitum Melchioris, D. Francisco Garrido eius secretario contulit, possessione illius desuper subsequuta. 3

Vnde consultus pro veritate, an collatio Eminentissimi Domini mei possit sustineri? placuit imprimis duos disputare, vel saltem attingere articulos, qui hodie in medium proferuntur, ex quorum resolutione quid iuris fuerit, apparebit. Et

Primus est, an ex quo gratia Coadiutoriæ fuit in forma Dignum expedita, & Coadiutus obiit ante Narratiuæ

ratiuæ verificationem, & sic antequam ius aliquod fuisset in te Coadiutori quæsitum, videatur Coadiutus taliter ius suum retinuisse, quod Canonicatus omnino per eius obitum vacauerit?

Alter est, ao in vim constitutionis & consuetudinis, de quibus suprà, Canonicatus sit Diaconalis, itavt gratia Coadiutoriæ, vt obreptitia & subreptitia sit nulla, & consequenter vacatio fuerit legitimè inducta per obitum Melchioris.

ARTICVLVS I.

4 Et quoad primum sum in voto quod Canonicatus ex isto capite non vacat per obitum Coadiuti: licèt enim verissimum sit, quod ius oon abdicatur à Coadiuto, vel Resignante, si Resignatio, vel Coadiutoria in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata, Put. *dec.* 158. *n.* 5. *lib.* 3. Achil. *dec.* 10. *n.* 4. *de restit. spol.* Mohed. *dec.* 36. *de renunt.* & plenissimè Rota *coram Buratto* in eius impress. *dec.* 867. *per tot.* attamen non inde sequitur, quod gratia (de qua agimus) hodie non possit verificari & exequi, cùm aliàs gratiæ substantia & eius executio oon pendeat ex superuiuentia Coadiuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipsa Coadiuti, seu resignantis perimit gratiam, minusque facit eam inexequibilem, quia totum hoc positum est in voluntate & concessione Principis. Ioan. Andr. *in c. si tibi absenti, n.* 2. *de præb. in* 6. Sar-
5 nens. *ad reg. de trien. q.* 11. *n.* 15. *& q.* 14. *n.* 11. Et ratio est, quia gratia in forma Dignum, post purificationem, mediante retroitractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis litterarum, itavt excludat gratiam alterius postmodum impetratam, taoquam posteriorem, vt in terminis Rot. *coram Buratto, d. dec.* 867. *dec.* 523. *n.* 3. *p.* 9. *recentiorum.*

6 Et quod etiamsi non fuerit gratia effectuata, donec tamen potest effectuari, beneficium nou dicatur vacare nec alteri posset conferri, resoluit in puncto Rota *coram Buratto d. dec.* 867. *n.* 6. vbi aliæ decis. allegantur.

7 Et in nostris præcisis terminis de resignante, seu Coadiuto mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per eius obitum, sed immò quod necessariò deueniendum sit ad iustificationem gratiæ, magistraliter discusso articulo docet Rot. *in Burg. Canonicatus*, 28. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamph seniore*, apud Marches. *de commission. tom.* 1. *fol.* 142. *per tot.* & præsertim *num.* 3. *& seqq.* vbi pro hac parte solidæ rationes, & pulchræ doctrinæ adducuntur.

8 Non obstat decisio eiusdem Rotæ ex aduerso adducta in causa Colimbr. Canooicatus, 4. Februar. 1631. *coram bona memoria Merlino*, quæ est 92. *n.* 13. *p.* 6. *recent.* impress. per Paulum de Rubeis.

Quia ibi solùm dicitur, quod per resignationem expeditam io forma Dignum tantummodo datur maodatum de prouidendo, quatenus resigoatarius reperiatur idoocus, quodque nullum ius tribuitur resignatario, nec à resignante ius primæuum abdicatur, nisi postquam gratia, mediaore collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata. Quod certè noo negamus, sed Imò dicimus deueniendum esse ad verificationem idoneitatis, & aliorum narratorum, vt inde appareat, an gratia sit exequibilis, necne?

Quamvis enim *in d. dec. Colimb. n.* 14. *&* 15. dicatur beneficiom adhuc vacasse per obitum resignantis; hoc tamen euenit, vt *ibidem* dicitur, quia nullibi constabat de iustificatione, sed imò de contrario, ex quo resignatarius obierat ante litterarum iustificationem, vt in principio eiusdem decis. legitur *n.* 1. Vnde nihil mirum si resignans suum ius retinuisset, beneficiumque per eius obitum vacasset; quod non euenit in casu nostro, quia adhuc Coadiutor viuos est, & forsan intendit gratiam suam iustificare.

ARTICVLVS II.

9 Quo verò ad secundum, videtur quod Canonicatos sit præcise Diaconalis, tam iospecta constitutione in rubro & in oigro, quam attenta consuetudine immemorabili, de qua suprà.

Constitutio enim dispooit, *Que los Canonigos han de cantar por su turno de semanas los Euangelios en todas las Missas*, &c. Quæ verba videntur præcisè inducere Canonicatibus annexum ordinem Diaconatus, cùm aliàs Euangeliorum decantatio non sit actus proportionabilis Ordioi subdiaconali, minusque sit exercibilis per Acolythos, seu alios inferioris ordinis, vt in fortioribus terminis, quod per hæc & similia verba, *han de cantar*, &c. non solùm inducatur annexio Ordinis habitu, sed etiam actu ipso contemporaneè de tempore prouisionis, tenent Barbat. *cons.* 33. *n.* 10. Lambert. *de iurepatr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 2. *art.* 17. *n.* 29. Et copiosè discusso hinc inde articulo Castillo, qui ferè omnes DD Beneficiales allegat *tom.* 5. *controu. c.* 90 *n.* 42. *& sequent.* præsertim *n.* 48. *vers.* 2. Rota *dec.* 496. *n.* 3. 8. *& seq. p.* 1. *Recent.* & coram Buratto in eius impress. *dec.* 680. *n.* 1. *&* 2. *& per tot.* & magistraliter, prout assolet, Dominus & Collega meus D. Augustinus Barbosa *de Canonicis cap.* 16. *num.* 3.

10 Nec dici potest, quod per illa verba, *han de cantar*, non imponitur præcisè onus decantandi, minusque per ea posse induci Diaconalitatis annexionem.

Quia cùm constitutionis rubrica fuerit ioscripta ibi, *De los Canonigos y de sus cargos*, quæ habet in se rationem perfectam, dicitur in se continere ius, & potest allegari ad decisionem causarum. Felin. *in princ. rubr.*
11 *vt lite non contest.* Euerard. *in loc. à Rubrica, n.* 3. Vnde cùm rubrum expressis & rotundis verbis imponat Canonicis onus, & seu onera, & in nigro constitutionis legatùr quod debent cantare Euangelia, clarum est quod vel constitutio, quatenus esset dubia, reciperet interpretationem passiuam ex rubro, vel quatenus rubrum est amplius, debet ampliare nigrum constitutionis, vt per Euerard. *vbi supr. n.* 11. & bene in proposito Rota *coram Andrea in eius impressis, dec.* 110. *n.* 1. *&* 3.

12 Quod eo clariùs ostenditur ex quo in *const.* 8. immediatè antecedenti, tam in rubro, quàm in nigro iniungitur expresè Cardinalibus Compostellanis onos celebrationis Missarum. Ac etiam *in constit.* 10. immediatè subsequenti imponitur Portionariis ac in subsidium Doblenis, vt per turnum Epistolas cantent, in quibus constitutionibus sunt principaliter duo consideranda.

13 Alterum, quod onus expresè in vna constitutione impositum censetur pariformiter io alia (respectiuè ad suum ordinem) repetitum, cùm vna constitutio soleat aliam declarare, *l. verum, ff. de petit. hæred. l.* 1. *ff. de rebus dub.* cum simil. Rota *dec.* 87. *n.* 10. *coram sanctæ memoria Greg. XV.* tunc Auditore, ac in declarationem vnius admittatur combioatio alterius, *ad decis. eiusdem* Greg. 255. *n.* 3. *& seq.*

14 Alterum verò, quod ex serie & ordine harum trium constitutionom apparet tres ipsos maiores & sacros Ordines prouidè fuisse singulis Præbendis respectiuè annexos, cùm etiam ex ipsa constitutionum serie earum mentem debeamus ioterpretari, *c. mandato, in fin. de præbend. in* 6. *c. pen. de electione, eod. lib. l. generaliter, §. quod si legatum, ff. de fideicom. libert.*

15 Verum omnem videtur tollere difficultatem consuetudo, de qua suprà, ad qoam recurrendum est in casu dubio, *ad l. si de interpretatione, ff. de legib.* Consuetudo enim efficit vt Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis,

vel Subdiaconalis, glos. *in c. ei cui, verb. Sacerdotalem*, & *ibi DD. de prab. in 6.* Paris. *cons. 50. n. 19. lib. 4.* D. meus Barbosa *de Canon. d. cap. 16. num. 2.* & eam io hac materia consideraᴛ Rota apud Seraph. *dec. 871. n. 2.* & apud Burattum *d. dec. 686. n. 6. & in recent. p. x. dec. x16. num. 2.*

16 Præsertim quando, vt in casu nostro, concurrit immemorabilis, quæ facit præsumi meliorem titulum de Mundo in fauorem Ecclesiæ Compost. Gabriel *de præscript. concl. 1. n. 44.* Put. *dec. 191. lib. 1.* Rota *dec. 11. n. 4. p. 1. recent.* ita vt possint allegari priuilegia, & induita Apostolica sibi magis proficua. Corn. *cons. 384. n. 3. lib. 4.* Couarr. *in reg. possess. 3. p. §. 7. & 10. n. x. de regul. iur. in 6.* ac etiam à Romano Pontifice ex certa scientia obtenta & confirmata. Rota *d. dec. 11. n. 4. p. x. recent.*

17 Minusque dici potest quod quantumvis onus fuerit Canonicis impositum, illud potest per alium suppleri, ex traditis per Rotam *dec. 366. n. 6. p. 2. recent. & in Romana Capellania, 23. Ianuarij 1589. coram Cardin. Pamphilio seniore*, apud Marches. *de commis. tom. 1. fol. 140. cum simil.*

18 Quia hoc posset quidem procedere quando in fundatione est appositum simplex onus Missarum, quæ possunt per substitutum celebrari; secus autem quando præcisè requiritur sacerdotium, seu alius ordo per modum annexionis, vt pulchrè ad prædictas decis. respondet Rota apud Burat. *dec. 680. n. 5.*

19 Vltra quod si hæc excusatio adimplendi per substitutum suffragaretur Canonicis, vtique omnes excusarentur, & nullus ad Ordinem annexum se promoueri faceret, & inter eos nemo adesset Diaconus qui Euangelium posset decantare, quod esset omnino absurdum. Excusatio enim valeret in casu legitimi impedimenti pro promoto, vel infrà annum pro promouendo, vt ex declaratione sacræ Congregationis colligitur, quam adducit Garz. *de benef. p. 3. c. 2. num. 496.* nec huiusmodi facultas, seu exemptio Canonici impediti perimit Ordinis annexionem, quam aliàs habet præbenda, vt bene D. M. Barbosa *d. tract. de Canon. c. 16. n. 3.* Hoc autem intelligendum est quod possit per alium decantare, cum præexistentia scilicet sui ordinis annexi, & non aliter.

20 Nec denique dici potest non constare, quod in hac Ecclesia fuerit facta ordinum distributio, iuxta decretum sacrosancti Concilij Trident. *sess. 24. de reform. cap. 12.*

Quia pro responsione satis est dicere quod distributio & annexio Ordinum singulis præbendis iam reperitur facta nedum ex constitutione, sed etiam in vim consuetudinis immemorabilis, quæ hodie arctat Canonicos actu ipso, vel saltem habitu ad infrà annum se ad Diaconatum promoueri faciendum. Nec enim ex quo in vim Concilij Trident. non est facta eadem Ordinum distributio, possunt prætendere Canonici contra constitutionem & consuetudinem prædictam Canonicatus esse subdiaconales. Quinimò iuxta mentem eiusdem Concilij, statuta & constitutiones quæ altiores Ordines in Canonicis expetunt, magis satisfaciunt eius dispositioni, vt apertè legitur in eodem decreto.

21 Ex quibus cùm ex constitutione simul & consuetudine immemorabili huius Ecclesiæ Canonicatus sit Diaconalis, & D. Benedictus narrauerit sanctissimo D. N. esse Subdiaconalem, & in vigesimoprimo nondum expleto ætatis suæ anno constitutum, hinc insurgit obreptio & subreptio litterarum Coadiutoriæ, & futuræ successionis, iuxta text. *in cap. in litteris*, cum simil. & *ibi DD. de rescript.* Adeò vt etiamsi non narrasset aliquem ordinem, nihilominus ex quo de tempore gratiæ non erat in vigesimotertio suæ ætatis anno constitutus, gratia ipsa fuit nulla, & irrita, Seraph. *dec. 318. n. 5.* & post alios quos allegat D. M. Barbosa *in collect. ad Concilium Trid. d. sess. x4. c. 1x. n. 40.* nec per Iudicem Commissarium talis gratia est exequenda, vt *in d. c. ex litteris*, ibi, *à delegato non est aliquatenus procedendum*, & redditur ratio in fine textus, ibi, *vt ubi delegans suas litteras denegaret, delegatus etiam sua cognitionis officium nullatenus interponat.*

Atquè ex ista gratiæ nullitate resultat nullum ex ea ius fuisse D. Benedicto quæsitum, & consequenter D. Melchiorem suum omnino ius retinuisse, & Canonicatum per eius obitum vacasse, prouisionemque de eo per Eminentissimum Dominum meum factam in fauorem D. Francisci Garrido bene in punctu iuris posse sustineri, &c. Saluo, &c. Matriti 5. Aprilis 1644.

In eadem Compostellana Canonicatus.

Per appositionem manûs Papæ in Coadiutoria Canonico concessa, quæ effectum non habuit, an remanserit Canonicatus affectus S. Sedi Apost. & vtrùm Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitimè illum conferre., an verò ad Datariam prouisio pertineat.

VOTVM CX.

Doctissimi D. Don Gabrielis Martinez, Protonotarij, ac in Nunciatura Hispaniarum Iudicis Apostol. integerrimi.

1 *Facti contingentia refertur*, & n. 2. 3. 4. & 5.

6 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præbend. inter commun. *verba referuntur.*

7 Extrauag. ad Romani, §. Romani, *non loquitur de simplici manus appositione, sed de ea cum qua simul concurrit praexistens reseruatio generalis cum decreto irritante.*

8 *Intellectum* Extrauag. ad Romani, §. Romani, *qui admittant.*

9 *Reseruationes generales de beneficiis familiarium, subcollectorum, & aliorum per prædecessores factas ait Pontifex* in Extrauag. ad Romani, *etiam post obitum eorundem durare.*

10 *Papa validè, & cum effectu prouidet iterum, donec consumpta sit vacatio, & reseruatio, seu affectio expiret.*

11 *Reseruatio seu affectio dicitur expirare cùm Papalis prouisio perfecta & consummata fuerit.*

12 *Affectio nulla resultat ex sola & simplici manus appositione in coadiutoria, si ante illius gratiam Canonicatus non esset affectus, vel reseruatus.*

13 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, *expositio noua.*

14 *Affectionem non causat omnis manûs appositio, sed ea tantum ex qua resultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam.*

15 *Affectio nulla resultat ex reseruatione pensionis per Papam facta ad fauorem cedentis beneficium.*

16 Appo

16 *Appositio manus Papæ in coadiutoria cum futura successione non inducit affectionem, si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense ordinario.*

17 *Futura successio est accessoria ad coadiutoriam.*

18 *Coadiuto mortuo si se opponat promissus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoriæ.*

19 *Coadiutoria conceditur intuitu Ecclesiæ, non alicuius personæ.*

20 *Coadiutoriæ concedendæ causa est infirmitas narrata coadiuti.*

21 *Papa per coadiutoriam non apponit manum absolutè super Canonicatus ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ.*

22 *Coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debet esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti.*

23 *Manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato.*

24 *Affectio per manus appositionem nulla resultat intentione deficiente.*

25 *Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi.*

26 *Manus appositio præexistente reseruatione operatur affectionem, data nullitate prouisionis ob incapacitatem promissi.*

27 *Papa iure præuentionis & concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione.*

28 *Collatio iterum ad Papam pertinet, si ab eo promissus incapax repertus fuerit.*

29 *Appositio manus Papæ non causat affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax.*

30 *Coadiutore præmortuo si coadiutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre.*

31 *Beneficium semel affectum semper remanet affectum.*

32 *Beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ quando resignatio coram Sanctissimo non sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur.*

33 *Papa in coadiutoria habet intentionem conferendi, saltem præuentiuè, cum deuenerit ad futuram successionem.*

34 *Coadiutoria non subsistente, corruit futura successio.*

35 *Promissio conditionalis, vel facta ex causa, cessante causa cessat omnino gratia, & decretum, seu inhibitio accessoriè adiecta.*

36 *Defectus cuiuscunque causæ, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ concessionem, facit cessare gratiam.*

37 *Beneficium quando remaneat affectum per manus appositionem ex falsa narratiua? ostenditur.*

38 *Beneficia reseruata, seu affecta ex reseruatione seu affectione clausa in corpore Iuris, non cadunt sub indulto conferendi beneficia reseruata, & affecta.*

39 *Affectio quæ resultat ex appositione manus Papæ videtur clausa in corpore Iuris communis.*

40 Cap. vt nostrum 56. de appellat. *intelligitur.*

41 Cap. 1. & 2. de confirmat. vtili, *qualiter procedat.*

42 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præb. inter commun. *non dicitur propriè continere reseruationem, seu affectionem clausam in corpore Iuris communis.*

43 *Beneficia per commendam, seu vnionem ad vitam remanent specialiter affecta per appositionem manus Papæ.*

44 *Beneficium vnione, seu commenda durante censetur vacare adhuc vt priùs.*

45 *Collatio ad Papam pertinet cessante commenda, aut vnione dissoluta.*

46 *Papa in coadiutoria manum apponit super beneficio pleno, & ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ.*

47 *Collatio cur ad Papam pertineat cessante commenda, seu vnione dissoluta, non sic cessante coadiutoria.*

48 *Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi cessantibus commendis, & vnionibus.*

49 *Cardinali Rodulpho concessum fuit indultum conferendi vacantia etiam per cessionem in manibus Papæ, eiusque admissionem.*

50 *Episcopo Burgi sancti Sepulchri concessum indultum conferendi vacantia apud Sedem Apost.*

51 *Episcopus Genuens. obtinuit indultum contra quascunque gratias expectatiuas speciales, vel generales, & reseruationes etiam mentales.*

52 *Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum conferendi facultas datur in indulto concesso Eminentissimo D. Cardinali Spinolæ.*

53 *Vacationes apud sedem dicuntur illæ quæ obtinent per obitum in Romana Curia, vel intra duas dietas.*

54 *Reseruatio ex vacatione apud sedem est omnibus efficacior, & clausa in corpore Iuris communis.*

55 *Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt sub modernis indultis concessis Cardinalibus S. R. E.*

56 *Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus.*

57 *Beneficia Regularia, Consistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt sub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus concessis.*

58 *Beneficia quæ vacauerint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus, quàm Cardinalatus, non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus.*

59 *Commendæ cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus, non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus.*

60 *Beneficia vacantia tam in Curia, quàm extra illam per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, non cadunt sub modernis indultis eisdem concessis.*

61 *Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis.*

62 *Dictio,* quibuslibet, *est vniuersalis, omnes casus præter expressè limitatos comprehendens.*

63 *Appositio manus Papæ est verè & propriè affectio.*

64 *Dictio,* quouis modo, & quomodolibet, *capit omnes affectionis modos præter expressos.*

65 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis conceſſa, de ſui natura ſunt fauorabilia.*

66 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis conceſſa ſunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem, & in fauorem Ordinarij collateris.*

67 *Decretum irritans ligat expreſsè ipſummet Papam concedentem.*

1 CONſenſerat quondam D. Melchior Gallos Canonicus Compoſtellanus, ſibi in ſuis Canonicatu, & Præbenda coadiutorem, & futurum ſucceſſorem deputari D. Benedictum Gonzalez, & deſuper extenſo in Cancellariâ conſenſu, ſanctæ memoriæ Vrbanus Papa VIII. litteras coadiutoriæ, vnà cum futura ſucceſſione in forma commiſſoria, directas Vicario Compoſtellano, iuſſit expediri.

2 Ante expeditionem verò obiit Melchior prædictus, vnde Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Spinola, Eccleſiæ Compoſtellanæ Præſul, nunc Archiepiſcopus Hiſpalenſis, nulla habita notitiâ de expeditione litterarum, minuſque de extenſione conſenſus, Canonicatum, & Præbendam huiuſmodi, vti vacantes per obitum Melchioris, contulit Domino D. Franciſco Garrido de Caſtilla, ab eius ſecretis, poſſeſſione deſuper capitulariter, & legitimè ſubſequuta.

3 Deinde D. Benedictus ſuas litteras coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis coram Vicario præſentauit, quibus ſe oppoſuit D. Franciſcus, allegans eas ſubreptionis, & obreptionis vitio ſubiacere, eo præſertim ex capite quod Canonicatus eſſet Diaconalis, tam in vim conſtitutionis eiuſdem Eccleſiæ, quàm vigore conſuetudinis immemorabilis, & tamen Benedictus narrauerat eſſe Subdiaconalem, & ſe in vigeſimo primo nondum completo ætatis ſuæ anno conſtitutum.

4 Cauſa igitur inibi acriter ventilata, ac etiam alibi in aliis Tribunalibus ſuper diuerſis articulis acerrimè diſcuſſa, tandem Vicarius prædictus litteras præfatas obreptitias, & ſubreptitias declarauit. Super quo votum ſatis extenſum in fauorem eiuſdem D. Franciſci tunc dedimus in ſcriptis.

5 Hodie verò, cum præſuppoſito, quod ſtantibus obreptione, & ſubreptione prædictis, litteræ Apoſtolicæ non ſint attendendæ, iuxta *cap. in litteris, de reſcriptis*, contingit dubitari de duobus: quorum primum eſt, an per appoſitionem manûs Papæ in huiuſmodi coadiutoria, Canonicatus remanſerit affectus Sedi Apoſtolicæ? Alterum verò dato (ſine veri præiudicio) quod inde reſultaret affectio, an præfatus Eminentiſſimus Dominus meus vigore indulti Apoſtolici, à felicis recordationis Gregor. XV. ſibi conceſſi, potuerit legitimè illum conferre, vel an ad Datariam prouiſio pertineat?

Diſcurſus circa primum dubium, eiuſque reſolutio.

6 ET quoad primum, videtur concludendum, ex tali manûs appoſitione ſuper certo corpore Beneficij, Canonicatum non remanſiſſe affectum. Quamvis enim *in Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de Præb. inter commun.* expreſsè caueatur: *Manus appoſitionem Papæ tanta efficaciæ, & virtutis exiſtere* (ſunt verba textus) *vt etſi littera Apoſtolica ſuper prouiſionibus Beneficiorum ex aliqua cauſa ſuum debitum non ſortiantur effectum, facultatem tamen prouidendi de Beneficiis taliter reſeruatis, quibuſcunque aliis fuiſſe adeptam, & remanere ſemper affecta, nullumque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice diſponere potuiſſe, nec poſſe,* &c. ſuper quo latè Gonzal. *& plures ab eo allegati, ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 52. numero 15.*

Nihilominus aduertendum eſt (quod pauci ex Scriptoribus Beneficialibus aduerterunt) textum illum, in quo ferè omnes ſe fundant, non loqui de ſimplici manûs appoſitione, ſed de ea, cum qua ſimul concurrit præexiſtens reſeruatio generalis cum decreto irritanti, vt patet euidenter ex toto contextu *Extrauag.* Tunc enim veriſſimum eſt, nulla, ſeu annullata exiſtente prouiſione Papæ, adhuc impedire Ordinarium conferre vt per Æneam de Falcon. *de reſeruat. præud. 3. q. 4. eff. lit. 16. in fin.* eleganter obſeruat amicus, & coaduocatus meus in Romana Curia, D. Melchior Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. q. 26. n. 38.* vbi meritò reprehendit Garciam *de benefic. part. 5. c. 1. ex num. 142.* qui te non ſatis perſpecta, carpit Æn. de Falcon. & Rot. in locis per ipſum citatis. 7

Et hunc intellectum admiſit Rot. *dec. 190. n. 9. p. 2. recent.* ex illis verbis Extrauag. ibi: *In quibus decretum, & reſeruatio huiuſmodi ponuntur,* &c. Et ibi: *De beneficiis taliter reſeruatis,* &c. Et ab eo non diſſentit Dominus & Collega meus D. Auguſt. Barboſ. *in collect. ad eundem text. n. 3. in fin.* 8

Etenim mens, & intentio Pauli Secundi ibidem, ſolùm fuit ſedare antiquas Doctorum Altercationes, & diuerſorum Tribunalium contrarias opiniones, de quibus latè Æneas de Falcon. *d. præud. 3. q. 4.* quæ quidem verſabantur ſuper duratione, ſeu extinctione veterum reſeruationum Papalium, & propterea inibi Pontifex determinat, reſeruationes generales de beneficiis familiarium, Subcollectorum, & aliorum per eius prædeceſſores factas, etiam poſt obitum eorundem prædeceſſorum durare, vt legitur in toto procœmio, & princip. d. Extrauag. 9

Ac inſuper *in d. §. Romani quoque*, diſponit quod etiam data nullitate prouiſionis Apoſtolicæ (videlicet de beneficio ibidem generaliter reſeruato) adhuc per appoſitionem manus beneficium priuatiuè remaneat Sedi Apoſtolicæ affectum, quod eſt intelligendum ob præexiſtentiam reſeruationis, ſeu alterius affectionis; cum aliàs rationi conſonum ſit, vt eo caſo Papa validè, & cum effectu iterum prouideat, donec ſit conſumpta vacatio, & reſeruatio, ſeu affectio expiret. Rot. *dec. 10 de præb. in nou.* & latè *ibi* Addit. Caſſad. *dec. 5. de priuil. n. 2. & 14.* quæ tunc dicitur expirare, cùm Papalis prouiſio perfecta, & conſummata fuerit. Rot. *dec. 512. à n. 3. & per tot. p. 3. lib. 3. diuerſ.* Gonz. *gloſ. 15. §. 2. n. 51. & ſeq.* Lotter. *d. q. 26. n. 29.* D. meus Barboſ. *vbi ſupr. num. 6.* & paſſim alibi. Ex qua ratione illud emanauit vulgatum dicteriom Datariæ, & Curialium, nempe Beneficium ſemel reſeruatum, ſeu affectum, ſemper remanere affectum, ſeu reſeruatum. 10 11

Vnde cùm Canonicatus, de quo agitur, ante gratiam coadiutoriæ non eſſet affectus, vel reſeruatus, hinc eſt, quod ex ſola, & ſimplici manûs appoſitione, nulla reſultauit affectio. Quod ſi hæc interpretatio nimis ſubtilis, & noua aliquibus viſa fuerit, habebunt tamen poſteri quos imitentur. 12

Verùm, quia iſta Extrauag. expoſitio veteribus, & pleriſque ex recentioribus Canoniſtis fuit incognita, minuſque practicata, videndum eſt, an ſtante communi illius intellectu, adhuc affectio Canonicatus reſultauerit in caſu noſtro? 13

Et quidem negatiuè videtur reſpondendum, quia non omnis appoſitio manûs cauſat affectionem, ſed ea tantùm, ex qua reſultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam. Gonzal. *d. gloſ. 52. num. 38. & 42.* Garc. *d. part. 5. cap. 1. ex n. 175.* Lotter. *d. lib. 2. q. 26. num. 30.* quos refert, & ſequitur D. meus Barboſ. *in ſuo paſtoral. p. 3. alleg. 57. n. 35. in fin.* Rot. *deciſ. 187. num. 5. in fin. p. 2. recent. & dec. 44. ſub num.* 14

n. 3. p. 3. recent. Et ratio ioibi considerata est, ne citra Pontificis intentionem ordiuariis collatoribus præiudicium inferatur. Esplures casus enumerant præfati DD. in quibus Beneficium non remanet affectum per appositionem manus Papæ, & inibi etiam congerunt Doctorum cateruam.

15 Aliàs enim diceremus, qood si Papa propter bonum pacis, & coocordiæ, de consensu duorum ad resignationem alterius reseruasset super beneficio, de quo fit concordia, & resignatio, aliquam pensionem ad fauorem cedentis, vel aliter, quod inde resultaret affectio, nec Ordinarius de vacanti in suo mense posset conferre, quod vtique esset absurdum, vt per Gonzalez *d. glos. 5 a. n. 40.* vbi testatur se vidisse contrarium, nempe Datariam nusquam se in his casibus intromisisse.

16 Et in specie, quod appositio manus Papæ in coadiutoria cum futura successione non inducat affectionem, si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense Ordinario; sed imo quod Ordinarius possit conferre, tenent Pot. *dec. 125. n. 18. lib. 3. in noua impres.* Gonzal. *vbi proximè, in addit. sub n. 44.* Garc. *d. p. 5. c. 1.*
17 *§. 2. n. 174.* Lotter. *d. lib. 2. q. 25. n. 31.* Et idem Garc ibidem adiungit, quod idem esset, quando coadiutoria esset subreptitia, seu inualida, quodque sic non haberet locum futura successio, quæ est accessoria ad coadiutoriam, per Mandos. *de signatur. gratia, tit. de coadiutoriis, versicul. Coadiutoria habebat.* Put. *decis. 98. lib. 2.*

18 Et in nostris termiois, quod si mortuo coadiuto, opponat se prouisus ex ea vacatione ab Ordinario, teneatur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam, neque aliter intret affectio, Rota *in puncto, in Oxomen. Archidiaconatus, 19. Nouembr. 1614. coram Buratto, inter eius impress. decis. 78. per tot.* præsertim *n. 2.* & latè *ibi* Addent. *littera A*, per quam decisionem fuit recessum ab alia priùs extensa in eadem causa, quæ inter impres. eiusdem Buratti est 36. & io recent. *p. 1. dec. 570.*

19 Cuius rei ratio est, quia Papa per talem manus appositiooem mouetur solummodò intuitu Ecclesiæ, propter necessitatem, vel euidentem eius vtilitatem, non autem iotuitu alicuius personæ. Put. *d. dec. 225. n. 17. lib. 3.* qua causa non subsistente, intrat defectus mentis, cessatque omnis affectio, vt benè per Lotter. *d. q. 25. n. 31. & 35. lib. 2.* Rota *coram Burat. d. dec. 78. n. 2.* vbi etiam allegantur aliæ decisiones, præsertim *in Barchinon. præcedentiæ, 23. Ianuar. 1602. coram bonæ memoriæ Card. Sacrato*, quæ est *dec. 44. n. 3 p. 3. recent.*

20 Non obstat, quod causa concedendæ coadiutoriæ, & sic manus appositionis, fuerit infirmitas coadiuti; quæ causa cùm nondum fuerit falsa reperta, videtur intrare affectio, licèt non ad fauorem coadiutoris, propter litterarum obreptionem, illiusque incapacitatem.

21 Quia respondetur, Papam per coadiutoriam non apposuisse manum absolutè super Canonicatu ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum prouidendi (vt dictum est) necessitati Ecclesiæ, vt apertè legitur in proœmio harum litterarum, quod inducit causam finalem, *l. 1. ff. ad Macedon. l. fin.* vbi Bart. *ff. de hered. instit.* Greg. *dec. 531. n. 5.*

22 Vnde si propter defectum ætatis Benedicti non potest Ecclesiæ necessitatibus subueniri, resistentibus sibi non solùm constitutionibus, verum etiam immemorabili consuetudine Ecclesiæ Compostellanæ; ipse idem ætatis defectus videtur complicare defectum causæ finalis per Papam contemplatæ; cùm aliàs coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debeat esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti. Campanil. *in diuersor. iur. Ca on. rubr. 6. c. 6. n. 103.* Squillant. *de priuileg. cleric. c. 4. n. 74.* & D. meus Barbos. *de iur. Eccles. lib. 3. c. 10. n. 89. & seqq.* Neque enim ex quo adest incapacitas personæ prouisi, desinit esse defectus causæ principalis, cùm vna censeatur in aliam influere, & sic in vnam, & eandem coincidere.

Ex quo sequitur pulchra, & aurea conclusio communiter à Scribentibus recepta, quod scilicet manus 23
appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato. Geminian. *cons. 136.* Gonz. *d. glos. 52. n. 38. & seqq.* & meliùs *n. 51. & seqq.* Rot. *decis. 13. num. 3. & decis. 15. num. 2. de concess. præb. in nou.* Achil. *dec. 14. de rest. spol.* eadem Rot. *d. decis. 44. num. 3. p. 3. recent. & coram Burat. d. dec. 78. num. 3.*

Et ratio fundamentalis est, quia cessante tali effectu, 24
vel casu, Papa non intendit vlterius prouidere, qua intentione deficiente, nulla resultat affectio per manus appositionem, ex superiùs dictis *n. 14. & ex infr. dicendis, n. 37.*

Minùs obstat, quod stante nullitate gratiæ ob incapacitatem prouisi, affectio videatur præcisè inducta, 25
præsertim stante in litteris coadiutoriæ decreto, & inhibitione contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi, vt per Host. *in c. inter dilectos, sub n. 14. vers. Potest dici, de excessib. Prælat.* & *ibi* Butr. *n. 19.* Anchar. *cons. 58. circa med. vers. In contrarium*, & alios allegatos per Lotter. *d. q. 25. n. 34. lib. 2.* Rot. *dec. 187. sub n. 5. p. 2. recent.* cum quibus incidenter videtur inclinare Burat. *d. dec. 78. sub n. 5.*

Quia, vt videre est ad literam, Doctores isti 26
loquuntur vel cum præsupposito præexistentis reseruationis, iuxta superiùs dicta, *numero septimo, & sequentibus*, qua stante, manus appositio operatur affectionem, data nullitate prouisionis ob incapacitatem prouisi, vt satis clarè colligitur ex Host. & Butr. *vbi proximè*, dum supponunt in Papa pertinentiam collationis, & ita intelligendi sunt Lotter. *d. num. 34.* & Burat. *d. num. 5.* qui allegat Host.

Vel procedunt quando Papa iure præuentionis 27
& concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione, intendens verè & realiter præuenire, & prouisionem suam facere, iuxta not. per Gonz. *d. glos. 52. numero decimoquinto.* Quibus casibus dubium 28
non est, quin data incapacitate prouisi, collatio iterum ad Papam pertineat, cùm eius mens, siue in præexistenti reseruatione, siue in huiusmodi præuentione, semper fuerit vacationem consumere, & prouisionem validam perficere, & de hoc loquitur Anchar. *d. cons. 8. vbi sup.* & Rot. dum eum allegat *d. dec. 187. sub num. 5. p. 2. recent.* & inferiùs dicemus ex *num. 47.*

Secus autem quando, vt in casu nostro, Papa citra 29
præexistentiam alicuius reseruationis generalis aut specialis, & sine intentione concurrendi præuentiuè, purè, & dispositiuè cum Ordinario, manum apposuit, volens mediante coadiutoria prouidere tantùm Ecclesiæ; quia si Ecclesia non indigebat tali prouisione, vtpotè inutili, & inefficaci ob inhabilitatem coadiutoris, nulla remanet causa, propter quam Papa voluerit impedire prouisionem Ordinarij, vt eleganter (totidem ferè verbis) resoluit Rot. *d. dec. 44. n. 4. p. 3. recent.* vbi etiam addit, quod ad hoc benè faciunt rationes illorum, qui dicunt, appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, de quibus per Simonet. *de reseruat. q. 58. n. 4.* & vltra ibi alleg. Prob. *in addit. ad Ioan. Monach. in c. tibi qui, n. 20. vers. Propterea, de rescript. in 6.*

30 Atque hinc videmus, quod præmortuo coadiutore, si coadiutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre, vt diximus *sup. n. 16.* Quod vtique procedere non posset, si ex tali manus appositione resultaret affectio, cùm aliàs iuxta vulgares
31 regulas Beneficiales, Beneficium semel affectum semper remaneat affectum, donec Papa valide, & cum effectu conferendo prouideat, ad not. *in dec. 10. n. 1. & seq. de prab. in nou.* & diximus *sup. n. 10.*

32 Provt etiam videmus, non remanere affectum beneficium ex appositione manus Papæ, quando resignatio emanauit ad fauorem certæ personæ, nec sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, quia tunc secundùm voluntatem Papæ limitatè manum apponentis ad vacationem per resignationem, censetur beneficium vacare per obitum, nec Ordinarius impeditur illud conferre, si in illius mense vacauerit, Achil. *dec. 14. de restit. spol.* Rot. *dec. 419. n. 2. p. 1. diuers.* Paris. *de resign. lib. 11. q. 2. n. 4.* Gonz. *d. glos. 52. n. 49. & seq.* Garc. *d. p. 5. d. c. 1. n. 155.* & aliis relatis fuit benè deductum *in Leodien. Canonicatus sancti Dionysij, 27. Martij 1623. & 25. Maij 1616. coram bona memoria Pirouano*, vt per Ferent. *ad Burat. d. dec. 78. n. 8. in fin.* per D. meum Barbos. *in pastoral. p. 2. alleg. 19. n. 38.*

33 Neque etiam obstat, quod Papa habebat intentionem conferendi saltem præuentiuè, cum deuenerit ad futuram successionem, ex qua debet resultare affectio, etiamsi manum apposuerit super vacaturo, vt latè per Addent. ad Rot. *dec. 10. de prab. in nou.*

34 Quia cùm gratia præuentiua futuræ successionis penderet à validitate gratiæ coadiutoriæ, vtique coadiutoria (ob defectum ætatis, & falsitatem narratorum) non existente, corruit etiam futura successio, & sic effectus omnis, qui aliàs ex tali manus appositione forsan resultare poterat: Papa enim sine coadiutoria non prouidisset de beneficio viuentis, resistente dispositione iuris, & sacri Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 7.* ac etiam stylo Datariæ, & propterea nulla inde oritur affectio, vt in puncto resoluit Rot. *in sæpius alleg. dec. 78. n. 1. & 6. in fin. coram Buratto.*

35 Postremò, non obstat decretum irritans, & inhibitio, seu interdictum cōferendi Archiepiscopo Compostellano in huiusmodi litteris appositum. Quia non inde resultat affectio, cùm aliàs prouisio conditionalis vel facta ex causa (sine qua nullo modo & ad nullius personæ fauorem emanasset) cessante causa, cesset omnino gratia, & decretum seu inhibitio accessoriè adiecta, Gemin. *in c. præsenti, in princ.* vbi Franc. *in 3. not. de offic. leg.* Prob. ad Monach. *in d. c. sibi qui, n. 19. in fin. & n. seq. de rescript. in 6.* Romano. *cons. 336. n. 11.* Put. *dec. 1. lib. 1.* Rot. *dec. 652. & 1151. n. 1. lib. 3. p. 3. diuers.* & bene in proposito *in d. dec. 44. n. 5. p. 3. recent.* & meliùs, & in puncto *in d. dec. 78. n. 6. coram Buratto.*

36 Quæ conclusio non solùm procedit quando defectus, seu falsitas causæ est circa pertinentiam collationis in Papa, ad quod videbatur se restringere, *d. dec. 36. Burat. n. 10.* sed imò est amplianda ad omnem falsam causam, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ concessionem, vt per Ferent. *ad d. dec. 78. eiusdem Burat. n. 8.* cùm aliàs non possit assignari diuersitatis ratio inter vnam, & aliam causam, quando certum est Papam sine illa non fuisse manus appositurum, quibus casibus semper cessat voluntas Papæ conferendi, & sic affectio, vbi eisdem verbis explicat Rot. *d. dec. 78. n. 2.* vbi aliæ etiam decisiones allegantur.

37 Cuius rei ratio est, quia hîc non versamur in falsa narratiua circa valorem, Doctoratum, numerum obtentorū, & similia, in quibus casibus, data nullitate gratiæ ob falsitatem alicuius ex huiusmodi narratis, nihilominus beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo, vt sæpè dictum est, in Papa remanet voluntas, & intentio vlteriùs conferendi. Sed imò versamur in falsa narratiua circa causam ipsam finalem concessionis, qualis est vtilitas Ecclesiæ; quo casu manus appositio non inducit affectionem, quia cessante tali causa ob inhabilitatem coadiutoris, omnino cessat gratia, & Papa non habet vltra intentionem conferendi, ex dictis, & dicendis inferiùs *n. 47.* Et egregiè hanc distinctionem constituit Ferent. *vbi proximè, n. 8.* Idemque procederet, quādo falsitas causæ versaretur circa mēsis reseruationē, pertinentiā collationis ex qualitate beneficij, impetrationem ex delicto, & similia, vt per eundem ibidem. Ex quibus videtur, per appositionem manus Papæ in huiusmodi coadiutoria cū futura successione, Canonicatum non remansisse Sedi Apostolicæ affectū.

Discursus, & resolutio circa dubium alterum.

Dato etiam, sine veri præiudicio, quod subinde resultaret affectio; adhuc videtur legitimè potuisse Eminentiss. D. meum, in vim indulti Apostolici sibi concessi Canonicatum istum conferre.

Licèt enim sub indulto conferendi beneficia reser- 38
uata, & affecta, quantumvis generali, & vniuersali, regulariter non veniant reseruata, seu affecta ex reseruatione, seu affectione clausa in corpore iuris communis. Rot. *dec. 4. de prab. in nou.* Granut. ad Simonet. *q. 26.*
n. 8. & seq. Lotter. *d. lib. 1. q. 27. n. 91.* qualis videtur esse 39
ea, quæ resultat ex appositione manus Papæ, per text. *in c. vt nostrum 56. de appell.* vbi post Innoc. & alios Abb. *n. 1.* Franch. *n. 3. cum seq.* Dec. *sub n. 1.* Ac etiam per text. *in c. 1. & 2. de confirm. vtil. vel inut.* & *d. Extrau. ad Romani, §. Romani quoque, de prab. inter com.*

Attamen aduertendum est, quod *d. c. vt nostrum*, solùm disponit, quod postquam Papa ad se reuocat aliquod negotium, ligantur manus inferiorum, vt nihil valide in eadem causa per illos fieri possit, quod nihil commune habet cum materia Beneficiali, sed propter regulæ generalitatem Doctores loquentes de affectione per appositionem manus, solent textum illum, minus tamen congruè, citare. 40

Tertius verò *in dict. c. 1. & 2.* solùm procedunt vbi Papa manum apposuit confirmando iura alicuius, quo casu disponitur, quod de illorum validitate nemo inferior cognoscere potest: quod pariter nihil ad rem pertinet. 41

Textus denique *in d. §. Romani quoque*, non dicitur propriè continere reseruationem, seu affectionem clausam in corpore Iuris communis, ex latè traditis per Lotter. *d. q. 28. n. 28. per tot.* vbi defendit, solam vacationem apud Sedem inducere reseruationem clausam in corpore Iuris communis, ex text. *in c. 2. & cap. præsenti, de prob. in 6.* 42

Cæterùm, quidquid sit de hoc, indultum, de quo agitur, est adeò amplum, vt etiam affecta per appositionem manus expressè comprehendat. Quod satis colligitur ex pluribus clausulis, & decretis eiusdem indulti. Et primò, quia præfato Eminentissimo D. meo datur inibi facultas conferendi Beneficia per Romanos Pontifices quibusvis ad vitam commendata, seu vnita, commendis cessantibus, seu vnionibus dissolutis, & tamen commendam, seu vnionem ad vitam, certissimum est, beneficia remanere specialiter affecta per appositionem manus Papæ, vt agnoscunt vno ore Doctores omnes de hac re scribentes, vt per Cassad. *dec. 5. de priuil. & dec. 2. de vnion.* Gonz. Garc. Lotter, & alij, de quibus suprà Nos *n. 16.* 43

Ex quo præcisè infertur, quod quantumvis ex appositione manus in coadiutoria, efficax affectio insurgeret, adhuc sub prædicto indulto comprehenderetur, cum eadem, seu par sit ratio. Quinimò in commenda, seu vnione ad vitā maior adest affectionis ratio, & intētio, 44

quàm

quàm in coadiutoria cum futura succeßione, cùm
alias vniune, seu commenda durante beneficium verè
censeatur vacare adhuc vt priùs. Cassad. *d. decis. 5. de*
priuileg. & d. decis. 2 n. 4. de vnion. Et plures cumulat,
45 & sequitor Gonz. *glos. 5. §. 8. ex n. 48.* Et cessante com-
46 menda, aut vnione dissoluta, notißimum est collatio-
nem (circumscripto indulto) ad Papam pertinere, vt
latè per Gonz. *vbi proximè, n. 50. & seq.* Et nos suprà
n. 10. In coadiutoria verò Papa manum apponit super
beneficio pleno, & ad effectum prouidendi necessitati
Ecclesiæ. Put. *d. decis. 225. num. 17. libro 3.* cum alijs
alleg. superiùs *num. 19.*
47 Præterea, in vniune, seu commenda ad vitam Papa
disponit de vacanti, cum animo & intentione formali,
& positiua vlterius conferendi, quæ est potißima
affectionis ratio, & spiritus influens in reseruationem,
ex superiùs dictis, *n. 24. 27. & 37.* In coadiutoria autem
cum futura succeßione, disponit de vacaturo ob futura
coadiutoris seruitia, in eiusque fauorem, nec cum ani-
mo iterum prouidendi, seu conferendi, cùm iam verè
prouiderit, & contulerit, seu respectiuè prouiderit, &
conferri mandauerit: nec vlterius habet quod confe-
rat, seu conferri mandet. Minúsque in Papa remanet
intentio, seu spes vlteriùs conferendi, ex quo per coad-
iutoriam Ecclesiæ prouidere consuluit, & per futuram
succeßionem coadiutori prospexit, totamque rem (de
qua secum agebatur) perfecerit; & vt ita dicam, of-
ficio illo plenè functus fuerit, vt nihil ea in parte re-
maneret agendum.
48 Nec enim nouum est, similia indulta conferendi
affecta per appositionem manus Dominis Cardinalibus
concedi, vt indulto conferendi cessantibus commendis
& vnionibus concessu Cardinali de Lotharingia, est
decis. Put. *5. lib. 13. in vlt. impress.* Et de indulto con-
49 ferendi vacantia, etiam per cessionem in manibus Pa-
pæ, eiusque admißionem, concesso Cardinali Rodul-
pho, extat *dec. 511.* eiusdem Put. *lib. 2.* Et de indulto
concesso Cardinali de Ruuere per sanctæ memoriæ
Sixtum V. latè Germon. qui illud ad literam commen-
tauit, *toto suo tractat. de indult. Cardin.* Et nouißimè
de indulto consimili, de quo agitur, concesso Eminen-
tißimo Domino meo Cardinali de Sandoual Præsuli
Giennen. Rota *coram D. Duran. Episcopo Vrgelensi, in*
eius impres. decis. 154.
50 Imò, nedum Eminentißimis Patribus purpuratis,
verum etiam Episcopis dignitate Cardinalitia caren-
tibus similia indulta fuerunt superiori sæculo per Se-
dem Apostolicam concessa, vt de indulto conferendi
vacantia apud Sedem eandem Episcopo Burgi san-
cti Sepulchri, Caputaq. *decis. 85. part. 2.* Et de indul-
to concesso Episcopo Genuen. contra quascunque gra-
51 tias expectatiuas, speciales, vel generales, & reserua-
tiones, etiam mentales, idem Caputaq. *decis. 87. ea-*
dem part. 2.
52 Secondò, in eodem indulto datur etiam facultas
conferendi beneficia vacantia per obitum familiarium
Pontificum prædecessorum, *ac etiam si illa obtinentes*
fuissent Sedis Apostolicæ Notarij (sunt verba indulti)
Subdiaconi, Acolythi, Capellani, litterarum Apostoli-
carum Abbreuiatores, Scriptores, aut Cubicularij,
Nuntij Apostolici, necnon prouentuum, ac iurium dictæ
Cameræ debitorum Collectores, aut vnici Subcollecto-
res, seu quicunque alij Curiæ, & Sedis prædictarum
Officiales, &c. Quæ tamen affectiones, & quasi reser-
uationes reperiuntur clausæ *in dict. Extrauaga-*
gant. ad Romani, de præbend. inter commun. Ex qua
Doctores deducunt affectionem per manus appositio-
nem.
53 Tertiò, Indultum capit vacationes apud Sedem (in-
telligendo apud Sedem vacationes per obitum in Ro-
mana Curia, vel infra duas dietas, vt *in dict. capit. 2.*
& capit. præsenti, de præbend. in 6. Gonzal. *glos. 13.*
num. 12. & seq. quicquid dicat Lotter. qui in eo ni-
mis metaphysica laborans, plurimum desuper se in-
uoluit, *dict. quæst. 27. num. 18. & per tot. lib. 2.* prout
iuxta Gonz. ita intellexit Rot. *decis. 28. numer. 1. & 2.*
per tot. & decis. 150. per tot. p. 6. recent. vt in eodem
indulto, ibi: *Etiam de tunc vacantibus per obitum quo-* 54
runcunque, etiam apud Sedem eandem, & propterea
seu aliàs dispositioni Apostolicæ reseruatis, seu affectis,
&c. Et tamen notum est, reseruationem istam esse om-
nibus efficaciorem, & clausam in corpore iuris com-
munis, vt *in dict. capit. 2. & dict. cap. præsenti*, latè
Gonz. *dict. glos. 13. num. 19. 50. & 57.* & Lotter. *dict.*
quæst. 27. per tot.
Quartò, in modernis indultis solummodo ponun- 55
tur sex limitationes, seu casus, ad quos eorum facul-
tas non se extendit. Primus est, de beneficiis vacanti-
bus in Romana Curia (intelligendo tamen in Curia
beneficia, extra titulum Cardinalis, in Vrbe consisten- 56
tia, & quæ per sententiam priuationis vacant in Cu-
ria, & alia, de quibus latè Gonzal. *dict. glos. 13. num. 3.*
42. 45. & seqq.) Secundus est, quoad Dignitates ma-
iores post Pontificalem in Cathedrali, & principales
in Collegiatis. Tertius quoad beneficia Regularia, 57
Consistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum
fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur. Quartus
quoad beneficia, quæ vacauerint per veros, & actuales
familiares Papæ indultum concedentis, eiusque succes-
sorum, qui tam tempore Pontificatus, quàm Cardina- 58
latus familiares fuerunt. Quintus, quoad commendas
cessantes in Dignitatibus, seu officiis Claustralibus.
Sextus, & vltimus quoad beneficia vacantia, tam in 59
Curia, quàm extra illam per obitum familiarium S. 60
R.E. Cardinalium, iuxta formam constitutionum fe-
lic. record. Gregorij XIV. & Pauli Papæ V. quæ ema-
narunt ad indultorum moderationem: de quibus casi-
bus, & limitationibus latè Germon. *de indult. Cardin.*
§. præterquam, cum §§. seqq. & in §. etiam si sæcularia,
Gonzal. *glos. 24. num. 72.* Garc. *d. p. 5. cap. 1. §. 11.*
numero 630.
Vnde cùm indultum hoc non fuerit limitatum ad 61
casum appositionis manus, indultarius non est inhi-
bitus conferre beneficium affectum per eandem ma-
nus appositionem. Quinimò exceptio illorum ca-
suum firmat regulam in contrarium in casibus non
exceptuatis, vulg. *leg. cum Prætor, ff. de iudic.* cum si-
milibus.
Quintò, ex procemialibus indulti verbis, quæ in- 62
fluunt in dispositionem eamque declarant, *d. leg. 1. ff.*
ad Maced. id ipsum satis colligitur dum Papa, sublatis
quibuslibet impedimentis, dat conferendi facultatem,
ibi: *Dignum, quin potius debitum reputamus ea tibi fa-*
uorabiliter concedere, per quæ sublatis impedimentis qui-
buslibet, possis de beneficiis Ecclesiasticis tuæ disposi-
tioni commissis, personis idoneis, ac aliàs tibi gratis &
acceptis prouidere, &c. Et ponderando dictionem il-
lam, *quibuslibet*, quæ est vniuersalis, omnes casus, præ-
ter expresse limitatos, comprehendens, *leg. omnes, vbi*
glos. verb. quaslibet, Cod. de quadrien. præscript. Me-
noch. *de recuper. remed. 6. num. 4.* & nullam rece-
pit restrictionem, vt per Rol. *cons. 70. num. 42. lib. 5.*
Ruin. *cons. 76. num. 4.* Corn. *cons. 123. n. 4. cons. 323.*
num. 7. lib. 3. D. meus Barbos. *dict. 320. num. 9. & seq.*
& per tot.
Sextò in parte dispositiua clarius hoc ipsum indul-
getur, ibi: *Seu ex quauis alia causa dispositioni Aposto-* 63
licæ specialiter, vel aliàs generaliter reseruata, seu
ex generali reseruatione Apostolica affecta existant,
vel fuerint, &c. Et paulò inferius, ibi: *Aut per obitum*
quarumcunque, etiam apud Sedem eandem, & propterea,
seu aliàs, dispositioni Apostolicæ reseruatis, seu affe-

ctis, &c. conferre liberè, & licitè possis, & valeas, &c. Sub quo verborum contextu negari non potest, quin veniat casus appositionis manus Papæ, quæ verè, & propriè est affectio, Gonzal. *d. glos. 52. per tot.* ponderando præsertim dictiones illas, ac alias quæ alios etiam casus præter expressos comprehendunt, *leg. qui testamentum, §. mulier, ff. de testam.* Mant.e. *decis. 316. num. 1. in fin.*

64 Septimò, in derogationibus obstantiarum, repetitia ferè eisdem verbis legitur, ibi: *Seu alias generales, vel speciales reseruationes quouis modo continentes, seu inducentes, aut alias quomodolibet affectionem facientes, & alia quæcunque contraria, seu tibi in præmissis, vel circa ea impedimentum præstantia quomodocumque, seu præstare valentia, nullatenus se extendant, sed de ipsis, vt præfertur, liberè disponas, &c.* Ponderando etiam dictiones illas, *quouis modo, & quomodolibet*, quæ capiunt omnes affectionum modos vltra expressos. *Clem. 1.* vbi glos. *de re iudic.* Flamin. *de resign. lib. 9. quæst. 25. numer. 50.* Seraphin. *decis. 350. num. 2.* Et sic affectiones omnes, quæ aliàs non comprehenderentur. Alex. *cons. 155. n. 3. lib. 2.* Ruin. *cons. 68. n. 10. lib. 4.* plena manu D. meus Barbos. *dict. 329. per tot. & dict. 330. num. 4. & 8.*

65 Octauò, id ipsum continet indultum in decreto, ibi: *Decernentes affectiones, reseruationes, regulas, constitutiones, ordinationes, collationes, commendas, facultates, vniones, dispositiones, & decreta in illis contenta, quoad impediendum te quominus indulto huiusmodi vti valeas, ad dicta beneficia ad tuam dispositionem, vt præfertur, pertinentia, nullatenus se extendere, &c.* Quæ verba satis videntur affectionibus, & reseruationibus derogare in fauorem indultarij, præsertim cùm & indulta ista de sui natura sint fauorabilia, ex quo tollunt obstaculum reseruationum, & affectionum, & reducunt materiam ad primæuum statum, quæ reductio reputatur in iure fauorabilis. Cassad. *decis. 4. num. 2. de priuileg.* Crescent. *decis. 3. num. 5. & seqq. eodem tit.* Ideoque sunt latè interpretanda, maxime contra Pontificem concedentem. Crescent. *decis. 3. num. 5.* Cassad. *decis. 5. num. 3. eod. tit.* Et in fauorem Ordinarij collatoris, vt per Gonz. *gl. 5. 24. num. 42.* latè Addent. *ad decis. Gregor. 99. num. 5. & ad decis. 291. num. 3. & seq.*

66 Denique, indultum habet decretum irritans aduersus contrarias dispositiones, etiam à Romano Pontifice emanatas, ibi: *Ac irritum, & inane, si secus super*
67 *præmissis omnibus, & singulis etiam per Nos, & dictos Legatos, & Nuntios quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c.* Quo decreto stante, si à Dataria Apostolica fuisset extorta aliqua gratia de huiusmodi Canonicatu, esset omnino irrita, & nulla, quia decretum ligat expressè ipsummet Papam, vt per Paris. *consult. 9. lib. 4.* tenet in his terminis indulti Rota *coram Verallo decis. 82. part. 2.*

68 Atque ex his videtur etiam concludendum, prouisionem, de qua agitur, legitimè ad Eminentissimum Dominum meum Cardinalem Spinulam pertinuisse, neque vllo modo ad Datariam Apostolicam posse pertinere. Saluo tn omnibus, &c. Matriti 14. Martij 1645.

Compostellana Canonicatus.

Ex impositione oneris cantandi Euangelium, vel celebrandi Missam, non arguitur annexio Ordinis sacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio, & iustificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad iustificationem gratiæ coadiutoriæ sufficit iustificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadiutus ante illud non obierit, secus si postea.

VOTVM CXI.

Doctissimi D. Don Didaci Osorij Protonotarij, ac in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apostol. in supremóque sanctæ Inquisitionis Concilio Relatoris meritissimi.

1 *Coadiutor tenetur iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam, cum aliter non intret reseruatio, vel affectio ad eius fauorem.*
2 *Canonicatus habens onus Missarum seu celebrandi certis diebus, est Sacerdotalis.*
3 *Gratia ob narrata non verificata corruit.*
4 *Ordo sacer Canonicatibus de Iure annexus non est, nisi statuto, vel consuetudine secus caueatur.*
5 *Ordinis sacri annexio non arguitur ex impositione oneris celebrandi.*
6 *Capellaniæ nec actu, nec aptitudine dici possunt Sacerdotales, eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas.*
7 *Ciarlinii opinio reprobatur.*
8 *Obseruantia optima cuiuscunque dispositionis interpres.*
9 *Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio.*
10 *Iustificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus.*
11 *Ius non abdicatur à resignante, si resignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata.*
12 *Gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retroitractione executionis censetur facta à die data expeditionis litterarum.*
13 *Resignante mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, Beneficium vacat per eius obitum.*
14 *Coadiutus si moriatur ante datam, non potest deueniri ad iustificationem gratiæ cum futura successione.*
15 *Narrata in gratia sunt iustificanda de tempore gratiæ.*
16 *Coadiutoria & futuræ successionis gratia quando æquè principaliter conceditur, deficiente vna, potest alia existere.*
17 *Futuræ successioni locus hodie fit, etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore datæ.*
18 *Coadiutoris pars promissiua non corruit, etiamsi coadiutus moriatur antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus.*
19 *Gratia futuræ successionis non dependet à gratia in qua prouidetur necessitati Ecclesiæ, aut coadiuti.*

20 *Clausula*

20 *Clausula Bullæ coadiutoriæ, de qua agitur, refertur.*

21 *Futuræ successioni locus fit quamvis de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apost. non erant expeditæ.*

22 *Clausulæ Bullæ importantes vacationem & prouisionem.*

23 *Coadiutoria est nulla si mortuus sit coadiutor de tempore datæ.*

24 *Futura successio datur ratione coadiutoriæ, & ab illa dependet.*

25 *Coadiutus si moriatur ante datam Bullarum, non intrant earum clausulæ.*

26 *Coadiutoris deputatio, & prouisio futuræ successionis, ex defectu personæ, cui fit, nulla est.*

27 *Prouisio, & deputatio coadiutoris est nulla ex defectu mentis prouidentis, quando scilicet deficit causa ex qua mouetur.*

28 *Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem, etiamsi non teneat prouisio ex defectu personæ, secus si ex defectu mentis prouidentis.*

29 *Papa quando prouidet beneficium iure præuentionis, affectio durat, licèt non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis.*

30 *Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc ut semper beneficium remaneat affectum.*

31 *Reseruatio & affectio durat donec consumpta sit vacatio.*

32 *Reseruatio dicitur expirare postquàm Papalis prouisio perfecta & consummata fuerit.*

33 *Appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto.*

34 *Coadiutoria conceditur propter necessitatem Ecclesiæ, vel euidentem eius vtilitatem, non intuitu personæ.*

35 *Ecclesia si non indigebat prouisione coadiutoriæ, illa nulla remanet propter defectum causæ.*

36 *Narratiua falsa, circa valorem beneficij, Doctoratum, numerum obtentorum, & similia, non impedit affectionem per manus appositionem.*

37 *Narratiua falsa circa causam ipsam finalem concessionis facit cessare omnem actionem.*

38 *Resignatio ad fauorem certæ personæ, si ex falsa causa narrata, non potest sustineri, & interim si resignans moritur, beneficium non remanet affectum.*

39 *Resignans ad fauorem certæ personæ conditionaliter resignat, dummodo scilicet illi irreuocabiliter acquiratur.*

40 *Concursus duorum vinculorum multùm operatur.*

41 *Reseruatio, quæ insurgit ex coadiutoria, futuræ successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta.*

42 *Mixtum non censetur comprehensum sub simplici.*

43 *Qualificatum non venit sub simplici.*

44 *Indultum non remouet obstaculum inhibitionis.*

45 *Indultum non comprehendit beneficia duplicem reseruationem habentia.*

46 *Affectio ex appositione manus Papæ requirit specialem concessionem in Indultis de conferendo reseruata, vel affecta.*

47 *Affectio ex appositione manus Papæ est potioris prærogatiuæ.*

48 *Affectio adhuc remanet, sublata generali reseruatione.*

49 *Illatio non fit à diuersis.*

50 *Indultorum modernorum diuersa forma ab antiquis.*

51 *Specialia trahi non debent in argumentum, vel in consequentiam.*

52 *Constitutio Pauli V. super moderatione Indultorum Cardinalium.*

53 *Decretum irritans super certo corpore beneficij fortiùs ligat.*

54 *Speciali non derogat generale.*

55 *Rescriptum, seu mandatum speciale derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem.*

DOn Melchior Gallos Canonicus in sancta Metropolitana Ecclesia Compostellana, ob suam senescentem ætatem & infirmitates obtinuit à Sede Apostolica in dicto Canonicatu sibi in coadiutorem & futurum successorem constitui & deputari Benedictum Gonzales clericum Compostellanum, seu alterius Diœcesis: Expeditæ fuerunt Bullæ huius coadiutoriæ die prima Augusti 1643. postmodum dictus Melchior, die scilicet vigesima mensis Octobris eiusdem anni, è viuis decessit, antequam dictus Benedictus narrata in gratia iustificaret, possessionémque Canonicatus acciperet: Quare Eminentissimus D. Cardinalis Spinola Archiepiscopus Compostellanus dictum Canonicatum vti vacantem per obitum dicti Melchioris contulit Don Francisco Garrido de Castilla. Et cùm prouisus ea ea vacatione ab Ordinario se opponeret, & Benedictus teneretur iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam, enim aliter non intrat reseruatio, vel affectio ad eius fauorem, vt ex Rotæ decisione resoluit Lotter. *de re benef. lib. 2. quæst. 25. num. 53.* fuerunt contra gratiam Apostol. per Franciscum opposita quæ sequuntur. 1

In primis fuit datum de obreptione & subreptione illius gratiæ, eo quòd in ea non fuerit facta mentio quod Canonicatus prædictus esset Diaconalis, eo quòd in Constit. 9. disponitur, quod Canonici per turnos hebdomadatim Euangelia Missarum omnium canere debent, ibi: *Los Canonigos han de cantar por turno de semanas los Euangelios de todas las Missas*, &c. iuxta ea quæ latè resoluit Ciarlin. *controu. forens. lib. 1. c. 38.* vbi videtur firmare Canonicatum habentem onus Missarum, seu celebrandi certis diebus, esse Sacerdotalem, quamvis expressè non dicatur oportere Canonicum esse, vel fieri Sacerdotem. Vnde concludit oppositor ex falsa narratiua insurgere subreptionem litterarum coadiutoriæ, & futuræ successionis, iuxta text. *in c. in nostris, de rescript.* vbi omnes, ac proinde quod ob narrata non verificata gratia corruit, Felin. *in c. constituimus, in princ. de rescript.* vbi Decian. *in 4. notab.* Caputaquens. *decis. 271. num. 2.* 2 3

Sed his non obstantibus dicendum est Canonicatum de quo agitur, non esse Diaconalem; nam de iure Canonicatibus nullus Ordo annectitur, nisi aliter statuto, consuetudine, vel alia quauis particulari dispositione caueatur, ea Rota *dec. 421. num. 1. p. 1. recent.* cuius meminit D. August. Barbosa collega meus, *de Canonic. & dignitat. cap. 22. num. 2.* At in dicta constitutione solùm habetur, quod debeant canere Euangelium, ibi: *han de cantar*, quæ verba non inducunt obligationem illum ordinem habendi, sed onus Missam celebrandi, vel Euangelia cantandi, aut per substitutum illa adimplendi, quod sufficit, ad not. per Rot. *dec. 366. n. 6. p. 2. recent. & in Romana capellania, 23. Ianuarij 1589. coram Card. Pamphilio sen.* impressa apud Marchesi. *de commissionib. tom. 1. pag. 140.* Ergo merito dicendum ex illa narratiua nullam insurgere obreptionem, vel subreptionem. 4

Nam apud omnes indubitata conclusio est, quod ex impositione oneris celebrandi non arguitur annexio Ordinis sacri, sed solùm obligatio adimplendi 5

di oous, quod per aliom fieri potest, dum hoc non fuerit expressè prohibitum: Ita Lotter. *de re benefic. lib. 2. quaest. 47. n. 34. & 35.* ibi: *Quamuis enim celebratio non possit ad alium pertinere quàm ad ordinatum, cap. 1. & 2. de clerico non ordin. ministr. tamen ex illa annexione oneris celebrandi non infertur necessariò ad annexionem Ordinis, propter separabilitatem facti celebrationis ab ipso onere: quod vt per alium non possit absolui, adhuc nullo iure cautum est, vt post Ioan. Calder. inquit Lap. alleg. 35. num. 3. & alleg. 117. itidem n. 2. versic. nec obstat praedictis: & ita de generali consuetudine seruari scripsit* Felin. *in cap. cùm omnes, sub num. 3. versic. & hoc procedit etiamsi ex ordinatione, de constit. & ibi etiam Dec. num. 515. quam sententiam saepissimè probauit Rota*, &c. vbi *n. 36. & 37.* extendit ad eum casum, quo onus istud ad personam beneficiarij refeратur, dum ille expressè non remouet haoc facultatem celebrandi per alium, quia ea relatio tunc inflectitur vt iter demonstratiuè ad qualitatem oneris, non autem dispositiuè ad qualitatem personae illud absoluere habentis.

6 Idem in capellaniis resolucodum, cum nec actu, nec aptitudine dici possint Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, possunt enim prouideri simplici clerico 14. annorum. Ita post Nicol. Garc. Castr. Palao, Monet. Perea de Lara, Alphons. de Leone, D. August. Barbos. *de Officio, & potest. Episcopi, p. 2. allegat. 24. num. 43. propè fin.* vbi refert particulam dictae decisionis in Romana Capellaniae.

7 Non obstat doctrina Ciarlinii *in d. cap. 38.* Quia ibi per eum resolutis sigillatim respondet D. Franciscus Maocinos Collega meus *in causa Toletana Canonicatus de Alcala de Henares*, de qoa *in voto pen. huius tertia partis, n. 25. cum multis seq.* vbi aduertit Ciarlinium in eam resolutionem deflexisse ad effectum saluandi amicum, & concanonicum ab irregularitate io quam forsan inciderat, ob dispensationem obtentam de se promouendo ad omnes Ordines extra tempora, sub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quòd eius Praebenda, & Canonicatus erant Sacerdotales.

8 Hanc nostram resolutionem fouent testes deponentes plures Canonicos in hac Metropolitana Ecclesia extitisse, qui eorum vita durante ad sacros Ordines nunquam se promoueri fecerunt, secundum quam obseruaotiam debet intelligi dicta Constitutio noua, quaodo essemus in dubiis; est enim obseruantia optima interpres cuiuscumque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* Laurent. Syluan. *cons. 88. n. 27. lib. 2.* dicens quod obseruantia quae subsequitur, prodest ad declarationem cuiuscumque dispositionis, Rota *decis. 419. n. 6. p. 1. recent.* cum aliis latè adductis per D. Barbos. *p. 2. voto 52. n. 43. cum seqq.*

9 Secundò mioos obstat illud quod per D. Franciscum opponitur, quod gratia Benedicti hodie iustificari non possit cum è viuis decesserit D. Melchior coadjutus, ac proinde cessauerit necessitas Ecclesiae gratiam qualificans: qua respondetur, ad substantiam & perfectionem gratiae non esse necessariam illius iustificationem, sed solùm requiri vt concedatur per Papam per verbum FIAT, in eo enim momento, quo signatur supplicatio, dicitor perfecta: *Cap. eam te, de rescript.* vbi omnes, & praecipuè Card. *n. 7.* Felin. *num. 18.* & Abb. *n. 5.* Beroi. *cons. 207. n. 57. lib. 3.* Put. *decis. 94. num. 3. lib. 2.* Seraph. *dec. 341. n. 9.* Duran. *dec. 324. n. 26.* Rot. *dec. 562. num. 2. p. 1. recent. & decis. 628. num. 6. p. 3. in posthum.* Farin. *aliàs p. 4. recent.*

10 Vnde qui narratiuam suae gratiae verificare velit, id debet efficere habito respectu ad tempus concessionis gratiae, quia iustificatio debet concludere ad illius tempus. Oldrad. *cons. 58. num. 1.* Caes. de Grassis *decis. 171. aliàs de sponsalib. num. 5.* Veral. *decision. 120. lib. 1.* cum aliis adductis per Lotter. *de re benef. lib. 4. q. 20. numer. 56.*

11 Hinc fit, quod licèt verissimum, sit quod ius non abdicatur à coadiuto, vel resignante, si coadiutoria vel resignatio in forma Dignum expedita noo fuerit totaliter effectuata, Achil. *decis. 10. num. 4 de restit. spoliat.* Mohedan. *decis. 36. de renunciat.* cum aliis citatis per D. August. Barbos. *de Iure uniuerso Ecclesiast. lib. 3. c. 15. à num. 74.* Nihilominus tamen non inde sequitur, quod gratia (de qua agitur) non possit hodie verificari secundum tempus concessionis gratiae; cum aliàs illius substaotia & execotio noo pendeat ex superuiuentia coadiuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipsa coadiuti seu resignantis perimit gratiam, minusque facit eam inexequibilem, quia totum hoc positum est in voluntate, & concessione Principis. Ioan. Andr. *in c. si tibi absenti, num. 2. de praeb. in 6.* Sarnen. *ad reg. de triennali, q. 11. n. 15. & q. 14. n. 11.*

12 Ratio huius resolutionis est, qoia gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retrotractione executionis, censetur facta à die datae expeditionis litterarum, itavt excludat gratiam alterius postmodùm impetratam tanquam posteriorem, vt in terminis Rota *coram Buratto decis. 867. & decis. 523. num. 3. p. 2. recent.*

13 Et de resignante, seu coadiuto mortuo ante verificationem gratiae in forma Dignum, quod beneficium non vacet per eius obitum, sed imò quod necessariò deueniendum sit ad iustificationem gratiae, magistraliter discusso articulo, censuit Rot. *in Burg. Canonicatus, 28. Aprilis 1598. coram Card. Pamphilio sen.* impressa per Marchesan. *de commission. tom. 1. fol. 142. per tot.*

14 Et io propriis terminis fuit decisum *in Seguntina Canonicatus, 26. Nouembris 1616. coram Patriarcha Manzanedo*, apud Farin. *decis. 349. p. 2. in posthum.* aliàs *p. 4. recent.* ibi: *Tendunt enim ad iustificandum gratiam coadiutoriae cum futura successione Martino concessam, qua nullo modo videtur iustificari: nam fuit signata 25. Septembris, & Ferdinandus coadiutus erat iam mortuus per triduum ante, nempe 12. eiusdem, vt in dicta decisione coram me fuit firmatum. Vnde stante dicto obitu praecedente datam, videtur impossibile iustificare narrata in gratia de tempore dato, prout requiritur,* 15 *capit. si eo tempore, de rescriptis in 6. Felin. in cap. eam te, n. 18. de rescript. Imol. in cap. in nostra, n. 6. eod. tit. nempe quod Ferdinandus propter infirmitatem, & alias causas narratiuas egebat coadiutore, & illum sibi dari supplicabat, quia mortui non supplicant, nec egent coadiutore, &c.* & fine, ibi: *Quia quicquid sit, satis est, quod omnino debeant iustificari narrata in gratia de tempore dato*, &c.

16 Quicquid igitur in contrarium allegari poterit, intelligi debet quando gratia futurae successionis fuit accessoria, & dependens à gratia coadiutoriae; minimè autem quando vtraque gratia fuit concessa aequè principaliter, vt in nostro casu, tunc enim licèt cesset prima gratia coadiutoriae ex defectu causae ob mortem coadiuti, nihilominus tamen non cessat secunda gratia futurae successionis, neque dici potest quod cessaret affectio, & prouisio Pontificia, ad hoc vt Ordinarius non obstante tali gratia Apostolica possit prouidere praedictum Canonicatum, vt ex seq.

17 Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. num. 55. & 56.* hoc idem sequentibus verbis resoluit. *Unde si coadiutus seu proprietarius decederet antequam gratia Coadiutoria sortiretur effectum, vel ipse de dicta gratia notitiam haberet, quamuis ista gratia coadiutoria sit extincta per obitum illius, altera tamen gratia futura successionis ad fauorem coadiutoris aequè principaliter, & non*

depen

dependens à prima concessa, firma & salua prorsus permanet, ac effectum habere debet, &c. & ibi: *Et propterea hodie in litteris exprimitur quod sit locus futuræ successioni, etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore datæ, necnon adijcitur clausula ista, ex nunc prout ex tunc & è contra, etsi ipse tempore vacationis huiusmodi dictum coadiutoris officium exercere non inceperit, aut per illum steterit quominus illud exercuerit, & præfatas litteras dicto N. coadiuto, aut Venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Capitulo, ac illi, vel illis, ad quem, seu quos forsan pertinet, non intimauerit*, &c.

28 Rota coram Puteo *decis. 98. lib. 2.* ibi: *Dubitatum fuit an ex quo coadiutoria non valuit, & non fuit sortita effectum, ex eo quod coadiutus obiit antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus, an ita etiam corruerit illa successio, & sic pars prouisiua coadiutoris? Et pro parte affirmatiua dicebatur quod ex quo illa successio venit accessoriè, deficiente principali etiam omnes accessus corruerent. Fuit tamen resolutum contrarium, quia erant duæ gratiæ, vna in fauorem coadiuti, & illa erat extincta per obitum illius, & altera in fauorem coadiutoris, & cum ista esset æquè principalis etiam in casu isto, in quo dicebatur, etiamsi coadiutor non intelligeret, etiam quod ista secunda gratia non dependens à prima non expiraret*, &c.

19 Eadem Rota *decis. 313. numer. 27. & 28. part. 2. recent.* ibi: *Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadiutoriæ, ex quibus fiebat, vt licet vna videretur defecisse, non tamen dici poterat expirasse altera*, &c. & ibi: *Et hoc præcipuè suaderi videbatur ex pluribus clausulis, quæ erant in gratia Ioannis Augustini, cum in iis diceretur, vt esse deberet locus futuræ successioni ad illius fauorem, etiamsi beneficium vacasset de tempore datæ, aut si ipse de tempore vacationis coadiutoris officium exercere non cœpisset cum claus. ex nunc prout ex tunc & è contra, quæ omnia ostendere poterant quod gratia futuræ successionis non dependebat à gratia, in qua prouidebatur necessitati Ecclesiæ, aut coadiuti.*

20 Vnde cùm in Bulla coadiutoriæ, & futuræ successionis expedita ad fauorem istius partis adsint prædictæ clausulæ, ex quibus conuincatur quod gratia futuræ successionis fuit æquè principaliter concessa, non autem accessoriè, quamuis per mortem coadiuti cessauerit gratia coadiutoriæ, minimè autem cessauit gratia futuræ successionis, nec affectio resultans ex appositione manus summi Pontificis. Quod autem in Bulla coadiutoriæ, de qua agitur, adsint prædictæ clausulæ, constat ex eius tenore, ibi. *Eidem Benedicto ex nunc prout ex tunc, & è contra, etiamsi tempore vacationis huiusmodi dictum coadiutoris officium exercere non inceperit, aut per eum steterit quominus illud exercuerit*, &c.

21 Quæ resolutio procedit etiam quando de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apost. non erant expeditæ; quia nihilominus sustinetur gratia futuræ successionis, quia æquè principaliter concessa, ead. Rota *decis. 313. n. 26.* ibi: *Ex hac ratione tollebatur etiam alia exceptio, quæ apponebatur contra gratiam concessam, quod cùm tempore vacationis non fuissent expeditæ litteræ super coadiutoria, non potuissent illæ expediri post mortem coadiuti, quasi defecisse videretur illius consensus. Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadiutoria, ex quibus fiebat, vt licèt vna videretur defecisse, non tamen dici poterat defecisse altera*, &c.

22 Tertiò nihil releuat dicere, quod per appositionem manus Sanctissimi beneficium non remansit affectum, cum gratia de coadiutoria fuerit subreptitia & nulla, ac proinde quod stante eius nullitate clausulæ in Bulla contentæ non intrant, nec vacationes locum habent, de quibus ibi: *Vacare contigerit, etiam nunc vt præfertur, alias quouis modo*, &c. & ibi: *Ex nunc prout ex tunc, & è contra*, &c. & ibi: *Ac ex nunc omnes, & singulas collationes, prouisiones*, &c. & ibi: *In alterius quam dicti Benedicti fauorem*, &c. & ibi: *Tanquam præter mentem, & intentionem nostram nullas & inualidas esse, & fore*, &c.

Quia respondetur prætensam subreptionem, & de- 23
ductam nullitatem nullum in iure habere fundamentũ, vt ex dictis constat, nec impedire posse quin intrent, locumque habeant prædictæ clausulæ. Et multo minus obstat quod cessauerit vtilitas Ecclesiæ per mortem coadiuti, cùm de Canonicatu sit prouidendus qui onera illi incumbentia adimplere valeat; quia cum hæc vtilitas sit consideranda de tempore datæ, mors quæ postea successit, nihil illi detrahit, solùm enim coadiutoria corruit si mortuus sit coadiutus de tempore datæ, vt censuit Rot. *d. dec. 349. n. 7. p. 2. in posth.* Farin. aliàs *p. 4. recent.* ibi: *Et ideò mortuo coadiuto de tempore datæ, non solùm corruit coadiutoria, & est nulla a principio, cùm mortuo non detur coadiutor, nec mortuus pro eo supplicet, sed corruit etiam futura successio, quæ ab illa dependet, & datur ratione coadiutoriæ, & tanquam coad-
iutori. Modern. de benef. p. 2. c. 5. num. 131. & facit de- 24
cis. Putei 390. secundum nouam impress.* &c.

Et in casu, quo coadiutus ante Datam Bullarum 25
mortuus sit, non intrant earum amplissimæ clausulæ, vt insinuat eadem Rot. *d. decis. 349. n. 7. in fine, & n. 8.* ibi: *Minus obstant clausulæ amplissimæ ipsius coadiutoriæ, & inter alias clausulas; Et sic tunc, actu quouis modo*, &c. *per quas informantes pro Martina prætendunt elicere mentem Pontificis illum prouidendi de hoc Canonicatu, etiamsi tunc & de tempore datæ vacaret per obitum coadiuti. Quia cum dicta clausula, Et sic tunc*, &c. & *aliæ generales sint ita interpretanda, vt non contradicant expressis. Achil. decis. 1. de præbend. non possunt in casu nostro capere vacationem per obitum Ferdinandi de tempore datæ gratiæ, cum tunc ille præsupponeretur viuus & orator, & in viuo non possit dari vacatio per obitum. Quod etiam suadetur ex eo, quia futuræ successio continet duas partes, in quarum prima Papa considerauit vacationem de futuro*, ibi: *Vacare contigerit, & illa prouidit expresse etiam per obitum de futuro Ferdinandi. In secunda verè, quæ incipit ibi: Et sic tunc actu quouis modo, & opponit casum distinctum, & separatum, & statuit quid agendum, si Canonicatus vacat de tempore datæ, & sic nunc. Et isto casu respectu aliarum personarum prouidet etiam per obitum, ibi. Etsi vacet ex cuiuscunque persona*, &c. *Respectu verè Ferdinandi prouidet tantum si vacet per resignationem, seu per liberam resignationem dicti Ferdinandi*, &c. *Nulla facta mentione in ista secunda parte de obitu eiusdem. Et nihil mirum, quia reputabat illum viuum, cum esset orator, & assereret se egere coadiutore. Et quidem si etiam per obitum prouidere voluisset, hoc expressisset, sicuti fecit in præcedenti casu*, &c.

Cum ergo D. Melchior Gallos coadiutus viueret de 26
tempore datæ, intrauit decretum irritans in litteris coadiutoriæ appositum, & inhibitio contra Ordinarium quæ operatur interdictum conferendi; cum hac tamen differentia, quod dictum decretum, & inhibitio semper affectionem importat, quamuis deputatio coadiutoris, & prouisio futuræ successionis, ex defectu personæ, cui fit, nulla esset, iuxta doctrinam Host. *in cap. inter dilectos, sub num. 14. vers. potest dici quod nusquam*, & ibi Ioan. Andr. *sub num. 16. vers. alij dicunt*, Anchar. *n. 13. eod. vers. alij dicunt*, & Butr. *num. 19. de excessib.* Non 27
ita quando prouisio est nulla ex defectu mentis prouidentis, quia scilicet deficit causa, ex qua mouetur, ne-

min.

min. *in cap. præsenti, num.2.vers.nota quod eo ipso*, vbi Sanch. *n.2. in 3. notab. de officio Legati in 6.* Roman. *cons.355. n.11.* Put. *dec.1. lib.1.* quos refert, & sequitur Lotter. *d. lib.2. q.25.n.34.& 35.*

28 Et superiùs dicta eo magis absque dubio procedunt quando simul adest decretum irritans cum inhibitione, quia tali casu affectionem important, quamuis prouisio nulla sit ex defectu personæ in cuius fauorem facta fuit, licèt secus sit quando deficit causa. Ita Lotter. *d.lib.2. q.25.n.34.& 35.* ibi: *Decretum verò irritans, & inhibitio consueta apponi in istis gratiis operatur quidem affectionem, etiamsi non teneat prouisio ex defectu personæ, vti fit, iuxta doctrinam Host. in c.inter dilectos, sub n.14. vers. potest dici quod nusquam, & ibi Ioan. Andr. sub n.26. vers. alij dicunt. Anchar. n.13. eod. vers. alij dicunt, & Butr. n.19. de excessib. Prælat. Secus verò quando prouisio est nulla ex defectu mentis prouidentis, quia scilicet deficit causa, ex qua mouetur. Gemin. in cap. præsenti, n.2. vers. nota quod eo ipso, vbi Franch. n.1. in 3. notab. de officio Legati in 6. Prob. ad Monach. in cap. tibi, n.19. ad fin. vers. præterea, de rescript. in 6. Roman. cons.335. n.11.* Put. *decis.1. lib.1.* &c. in præsenti casu adest decretum irritans simul cum inhibitione, vt constat ex Bulla.

29 Vnde fit admodum incertum esse dicere ad inducendam affectionem ex appositione manus Papæ, requiri præcisè vt beneficium ob præexistentiam reseruationis prius sit de prouisione S. Sedis Apostolicæ, in quo existimo *Nicolaum Garciam* non meruisse reprehendi à Lotterio *d. lib.2. q.26. num.38.* Et patet in casu, quo Papa iure præuentionis contulit alicui beneficium, & collatio non teneat ex aliquo defectu impetrantis, quia adhuc taliter durat affectio, vt non valeat amplius Ordinarius se intromittere in dispositione illius vacationis, licèt contigerit in suo mense Ordinario. Ita Gonzal. *ad reg.8. Cancell. glos.52. num.15.* Vinian. *in praxi Iurispatron. lib.14. c.1. n.66.* Augustinus Barbos. *de iure Ecclesiast. vniuerso, lib.3. cap.13. num. 90. vers. quartò.*

30 Et est text. rotundus *in Extrauag. ad Romanum, §. Romani quoque, de Præbend. inter communes*, vbi nec verbum quidem de hac præexistenti reseruatione: solùm enim, vt suprà dicebam, requiritur inhibitio cum decreto irritanti ad hoc vt semper secundùm magistralem doctrinam Abb. *in c.inter dilectos, n.10. de excessib. Prælat.* beneficium remaneat affectum, quia quando mandatum est conferri, siue de vacaturo siue de vacanti, inde constat de mente vt Ordinarius non possit se intromittere, dum Papa præuenit vacationem, & Ordinarium in ipsa vacatione. Ita D. August. Barbos. *d. cap.13. num.94.*

31 Nullius effectus esset affectio resultans ex appositione manus Sanctissimi, otiosique remanerent Textus, & Apostolicæ Constitutiones de ea agentes, si vt illa beneficia afficeret, necessarium foret vt ea præexistenti reseruatione prius tenerentur; quid autem iuuaret affectio si sufficeret reseruatio, quæ durare debet donec consumpta esset vacatio. Rot. *dec.10. de præbend. in nouis.* Cassad. *decis.5. n.2.& 14. de priuileg.* quæ tunc dicitur expirare postquam Papalis prouisio perfecta, & consummata fuerit. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos.15. §.2. num.31.& sequent.* Rot. *decis.512. num.3. lib.3. p.3.*
32 *diuers.& in Corduben. Portionis, 28. Iunij 1634.& 14. Ianuary 1635. coram Eminentissimo D. meo Card. Panzirolo.*

33 Non obstat quòd appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto, vt per Gemin. *cons.116. in fine.* Achil. *decis.14. de restit. spoliat.* Rot. *decis.44. num.3. in fine, p.1. posthum.* Farin. *alias p.3. recent. & coram Buratto decis.78. num.3.*

Respondetur enim procedere quando adimplemen- 34
tum non fuit sequutum ob falsam narratiuam circa causam finalem concessionis: nam in coadiutoria concedenda Papa vult mediante illa prouidere tantum Ecclesiæ necessitati, & sic mouetur solummodo intuitu Ecclesiæ, propter necessitatem, vel euidentem eius vti-
litatem, non autem intuitu alicuius personæ, ex Put. 35
decis.225. num.17. libro tertio. Et ideo si Ecclesia non indigebat tali prouisione, vtpote inutili ob defectum causæ, illa remanet, propter quam Papa volebat impedire prouisionem Ordinarij, vt tenuit his ferè verbis Rota *d. decis. 44. numer. quarto, in fine, p.3. recentior.* ex cuius contextu bene colligitur, Papam voluisse mediante vnione prouidere tantum beneficio, non personæ de beneficio; & ideo meritò decidit, quod si beneficium non egebat tali prouisione, gratia fuit nulla, ac proinde cessauit affectio in illa apposita; & dum propè fin. addit ad hoc bene facere rationes illorum, qui dicunt appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, bene datur intelligi secus esse si facta fuisset contemplatione, & intuitu Ecclesiæ, vt in nostro casu, & quicquid sit in illis verbis, Rota nihil per se firmat.

Ratio autem differentiæ est, quia quando versamur 36
in falsa narratiua circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & capacitatem impetrantis, & alia similia, beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo in Papa adhuc remanet voluntas & intentio vlterius conferendi, adhuc vt prouideatur necessitati Ecclesiæ indigentis. At verò si versamur in
falsa narratiua circa causam ipsam finalem concessio- 37
nis, qualis est vtilitas Ecclesiæ respiciens illius seruitium, si ista deficiat, intrat quoque defectus mentis, cessatque omnis affectio, quia cessante tali causa, Papa non intendit vlterius prouidere, ad not. per Lotter. *dicto lib.2. quæst.25. num.33. & seq.* Rota *coram Buratto decis.78. num.2.*

Non obstat, quod quando resignatio emanauit ad 38
fauorem certæ personæ, nec sustinetur ea aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, beneficium non remanet affectum ea appositione manus Papæ; quia respondetur id non tantum procedere ea eo quod Papa limitatè manum apposuit ad vacationem per resi-
gnationem, vt non pauci existimauerunt, sed potius 39
ex eo quod resignans ad fauorem certæ personæ, conditionaliter resignat, dummodo scilicet dictæ personæ beneficium irreuocabiliter, & perfectè acquiratur, & non aliàs. Mohedan. *decis.36. de renunc.* Achil. *decis.10. n.1. & 4. de restitut. spoliat.* & sæpissimè Rota apud D. August. Barbosa *de iure Eccles. vniuers. lib.3. cap.15. num.74.*

Firma igitur & certa remanet resolutio, quod 40
præexistens reseruatio non requiritur ad hoc vt intret affectio ex appositione manus Papæ: sed concesso sine vel præiudicio, quod vtrumque desideraretur, & reseruatio præcedens, & affectio subsequens cum inhibitione, & decreto, nullum sanè Indultum casum istum comprehenderet, nisi de eo specialem mentionem faciens, quia duo concurrunt vincula, seu duplex funiculus, qui concursus multum operatur, ex his quæ cumulat Port. Imol. *cons.10. num.1.* Gonzal.
ad reg.8. glos.13. numer.99. tum quia reseruatio, 41
quæ insurgit ex coadiutoriæ & futuræ successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta. Lotter. *de re benef. lib. secundo, q.25. num.29.* Et sufficit casum esse mixtum, ne censeatur comprehensus sub simplici,
cap. statutum, de elect. in 6. cap. cùm in illis, §. fin. de 42
præb. eod. lib. Sarnens. *ad reg. cum non indecando, quæst.2.*
sub num.4. Rota *decis.475. num.1. p.1. diuers.* tum 43
etiam, quia qualificatum non venit sub simplici, *c. susceptum,*

ptum, de rescript. cum similibus per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. ex num. 1.*

44 Et in propriis terminis Indulti, quod non removeat
obstaculum inhibitionis, nec comprehendat beneficia
duplicem reservationem habentia, Rota *coram Duran.*
dec. 16. n. 7. ibi: Vide quamvis dictum Indultum remo-
45 *veat obstaculum reservationis, non tamen removet obsta-*
culum inhibitionis, & per consequens illud non suffragatur, sicut nec quando beneficia sunt duplici reservatione
affecta. Armen. in reg. de impetr. benef. per obitum, q. 15.
n. 7. & seq. Caputaq. dec. 83. p. 2. &c.

46 Vlteriùs hæc affectio ex appositione manus Papæ
requirit specialem concessionem in indultis de conferendo reservata, vel affecta, vt resoluit Lotter. *d. lib. 2.*
q. 16. n. 34. & 36. ibi: Vt vero hæc affectus resultans ex
47 *appositione manus Papæ, vt supra dixi, verè, & realiter*
est reservatio, dantur reservationes speciales, ita indubitatum est illam esse potioris etiam prærogatiuæ, vt difficilius veniat in indulto de conferendo reservata. Idem Rot.
dec. 3. n. 4. de offic. Legat. in nouis, etiamsi generalis
habeat derogationem irritans, cum adhuc semper dubitari
possit an sub illa veniat beneficium de quo agitur, quia
dicitur esse in hac speciali Seraph. dec. 105. n. 1. &
48 *2. Et hoc sibi clarè etiam reseruatione generali, remanet*
adhuc tamen affectio. Rot. in rece. 1. p. 2. decis. 140. sub
n. 6. vers. quia etsi reservatio, &c.

49 Nec est facienda vis in formulis Indultorum olim
concessorum: Quia summi Pontifices quædam moderata, alia verò amplissima quandoque concedunt, itaut
minimè possit ex vna concessione inferri ad aliam, & à
diuersis non sit illatio, *l. vlt. in prin. ff. de calumniat. l. Papinianus exuls, ff. de minorib.* cum aliis citatis per D.
August. Barbos. *axiom. 114.*

50 Et indultorum modernorum quam sit diuersa forma
ab antiquis concedi consuetis S. R. E. Cardinalibus,
colligitur ex resolutis per Lotter. *d. lib. 2. q. 21. num. 125.*
51 Et maximè, quia specialia trahi non debent in argumentum, vel in consequentiam, cum ab eis non sit licitum arguere, Castr. *cons. 97. Ne in propriis, n. 3. in fine,*
52 *lib. 2.* Card. Tusch. *pract. concl. lit. S. concl. 402. n. 12.* Et
emanauit Constitutio Pauli V. *sub die 12. Octobris*
1609. super moderatione Indultorum Cardinalium in
articulo collationis beneficiorum, de qua Lotter. *d.*
lib. 2. q. 32. n. 74. cum seq.

Denique parum, aut nihil ad rem faciunt illationes
desumptæ (vt ex adverso dicitur) ex Indulto Eminentissimi & Reuerendissimi Domini Cardinalis Spinolæ, quia de eo in actis non constat, & quatenus appareret, prætensum decretum irritans in eo appositum est
generale super incerto corpore beneficij, illud verò in
gratia Benedicti existens speciale est super certo corpore Beneficij appositum, & ideo fortiùs ligat etiam igno-
53 rantes quoad pœnas. Rot. *dec. 56. lib. 2. p. 3. diuers. &*
decis. 423. n. 5. p. 2. recent. proindeque generali per speciale derogatur, ad text. *in cap. 1. de rescript.* Manditum
54 enim, seu rescriptum speciale derogat generali, etiamsi
55 de eo nullam faciat mentionem. Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de rescript. in præfat. à num. 103.* Menoch.
de arbitr. casu 97. à num. 2. Sebast. Medices *de regul. iuris, reg. 1. num. 24.*

56 Et quatenus indultum Eminentissimi D. prædiceretur, adhuc nihil obstaret, nec comprehenderent eius
verba coadiutoriam, vt constat ex Put. *dec. 467. lib. 1.*
ibi: Quatuor tenuerant contrarium, quod Indultum non comprehenderet coadiutoriam, & ideo non esset necessaria derogatio indulti, quia licet indultum tollat omnes gratias præuentiuas, tollit tantum omnes, quæ sunt meræ præuentiuæ, non tamen eas, quæ habent fundamentum iuris, prout est coadiutoria cum futura successione de consensu coadiuti consentientis dictæ futuræ successioni, secun-

dùm text. in l. fin. C. de pactis; nam licèt ista gratia sit præuentiua, non est ita odiosa, prout gratia præuentiua sine consensu, &c.

Ex quibus videtur concludendum, narrata in gratia Benedicti Gonzales esse iustificata, ac minimè exceptiones contra eam oppositas per aduersarium obstare, quin eæ debitæ mandentur executioni, vt speramus, &c. 57

Tudensis Beneficij.

Beneficium esse de Iurepatronatus Regio, ex quibus probetur, vel non?

VOTVM CXII.

Doctissimi D. Francisci Manchini Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Bullarum recensioni quare locus non sit in præsenti casu.*
2 *Præsumptio stat pro libertate beneficij.*
3 *Ordinarius habet de iure intentionem fundatam sarcè collatione, omnium beneficiorum existentium intra fines suæ Diœcesis.*
4 *Etiamsi beneficia existant in Ecclesia Regulari.*
5 *Priuilegium, quod non est in forma probanti, non probat.*
6 *Probatio quæ requiratur, vt constet beneficium esse de iurepatronatus Regio.*
7 *Ecclesia aliud est, & aliud beneficium in Ecclesia.*
8 *Illatio non fit à diuersis.*
9 *Papæ assertioni de facto alieno standum non est.*
10 *Clausula,* Siue præiudicio, *nihil noui tribuit.*
11 *Sententia prolata Sede Episcop. vacante absque legitimo defensore non nocet.*
12 *Sententia debet iustificari ex actis.*
13 *Confessio facta per Rectores beneficiorum non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis.*
14 *Fraus, & collusio arguitur ex modo insolito agendi.*
15 *Beneficium quod sit liberæ collationis est signum, quando nulla datur præsentatio multo tempore.*
16 *Testibus magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam iuris standum est.*
17 *Vltimus status in beneficialibus attenditur, non docto de contrario statu antecedenti.*
18 *Declaratio facta in Synodo probat.*
19 *Libris Capitularibus quando fides adhibeatur.*
20 *Sententia a qua non fuit appellatum, censetur approbata.*
21 *Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multùm defertur.*
22 *Scriptura priuata quando probet.*
24 *Priuilegium non extenditur vltra ea in illo expressa.*
25 *Sententia quæ non iustificatur ex actis, est notoriè iniusta.*
26 *Sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesiæ, non valet contra ipsam Ecclesiam.*
27 *Beneficia libera non possunt iurispatronatus subijci.*
28 *Donatio non egreditur suam auctorem, & ideo non præiudicat successoribus.*
29 *Iuspatronatus sæculare si ad Ecclesiam deuenit, fit Ecclesiasticum.*

30 *Beneficium vacans Sede Episcopali vacante est reseruatum Sedi Apost.*

1 NOn est locus retentioni Bullarum expeditarum ad fauorem Domini Præsidis Vallisoletani super beneficio simplici sanctæ Marinæ del Rosal, de quo agitur, quia teucta idem beneficium non est de Patronatu Regio, sicuti perpetam ex aduerso asseritur.

2 Quod autem non sit de patronatu Regio, apparet ex eo, quod nullibi doceatur de fundatione, constructione, vel dotatione, siue de multiplicatis præsentationibus effectum sortitis, prout requiritur ex dispositione sacri Concilij Trident. *sess.* 25. *c.* 9. *de reformat.* Quibus cessantibus præsumptio stat pro libertate beneficij. Innocent. *in c. cum venerabilis, n.* 9. *de except.* Archidiac. *in c. nullus, n.* 3. 16. *q.* 7. Dec. *cons.* 107. *n.* 1. cum aliis adductis per Menoch. *de præs. lib.* 3. *præsumpt.* 90. *n.* 1.

3 Ordinarius enim habet intentionem fundatam de iure communi super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ diœcesis, *c. requenda*, 10. *q.* 1. *cap. omnes Basilica*, 16. *q.* 7. *c. ex frequentibus, de institut.* Gonz. *super regul.* 8. §. 1. *in proœm. n.* 21. *& glos.* 11. *n.* 38.

4 Idque procedit etiamsi beneficia existant in Ecclesia regulari, *c. Abbate, & ibi* Abb. *n.* 3. *de verb. signif.* Vitalin. *in Clem. vnic. n.* 16. *de supplen. neglig. Prælat.* Gonz. *super regul.* 8. *glos.* 23. *n.* 22. & alleganti contrarium incumbat onus plenè, & concludenter probandi, maximè quando repugnat vltimus status, de quo insrà, vt in specie dixit Rot. *in decis.* 1120. *num.* 1. *coram Card. Seraph.*

5 Quæ concludens probatio in præsenti desumi minimè potest ex priuilegio Imperatoris don Alphonsi, concesso de anno 1175. quo Imperator donat Abbati, & Conuentui sanctæ Mariæ de Oja medietatem Ecclesiæ de Herizana, & alias integras Ecclesias de Monjes, Pedornes, Bergera, Laurenzo del Rosal, & medietatem etiam Ecclesiæ de la Guarda. Quia vltra quod dictum priuilegium non est in forma probanti, ex eo non probatur Iuspatronatus competiisse Imperatori donanti, prout probari debet ad effectum, vt donatiuo suffragetur, *l. quod in vendit. & l. quod sic, ff. de hered. vel act. vendit.* Specul. *in tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua, vers.* 58. Bart. *in l. si sic*, §. 1. *q. vlt. ff. de legat.* 1. Natta *cons.* 10. *n.* 7.

6 Et requiritur probatio per immemorabilem ante Concilium Tridentinum, vt dixit Rota *coram Achillo in dec.* 4. *de iurepatron.* & post Concilium requiritur immemorabilis, cum præsentationibus continuatis spatio quadraginta annorum, vt in terminis Imperatoris est *decisio Putei* 369. *n.* 1. *lib.* 2. & in terminis donationis Regiæ Mohedan. *dec.* 10. *n.* 2. *de iurepatron.*

7 Vltra quod cùm in dicto priuilegio nulla fiat mentio de huiusmodi beneficio S. Marinæ del Rosal, donatio verificari potest, & debet in Ecclesiis in ea expressis, & non in beneficiis ab eis distinctis, quia ex dispositione iuris donata Ecclesiæ non veniunt beneficia in ea existentia, cùm aliud sit Ecclesia, & aliud beneficium in Ecclesia, vt aduertit Cardinal. *in c. final. de iurepatron.* vbi Abb. *n.* 1. *verb. interpon.* Calderin. *cons.* 18. *in princ. cod. tit.* Caffad. *dec.* 21. *de prob.* quod eo magis dicendum est hoc casu, cum adsint plures Ecclesiæ eiusdem nominis del Rosal, vt apparet ex testificatione authentica facta per Aloisium Fernandez Notarium publicum, *sub die* 11. *Septembris* 1641.

8 Aliæ cedulæ subsequentes Regum nihil obstant, cum respiciant donationem gubernij politici, vnde tanquam à diuersis non licet inferri ad donationem beneficij, de quo agitur, vulgata *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* vel ad summum aliqua earum importat præcedentis donationis Imperatoris confirmationem, quæ non operatur comprehensionem istius beneficij, dum in præcedenti donatione illud non fuit comprehensum, argumento *l. Aurelius*, §. *instrumento, ff. de liberat. legat.* Bald. *in l. aduersus, in fin. C. si aduers. rem iudic.* Alex. *cons.* 23. *n.* 20. *lib.* 4.

Bulla Clementis VII. expedita de anno 1529. super beneficio Curato del Rosal, in qua ponitur clausula (sine præiudicio iurispatronatus præensi per Abbatem) nullius est momenti: tum quia assertiuni Papæ de facto alieno standum non est, Mohedan. *dec.* 7. *in fin. de probat.* Rot. *decis.* 154. *n.* 5. *p.* 2. *diuers.* Tum etiam, quia clausula, *sine præiudicio*, nil nooi tribuit, sed solùm præseruat ius quatenus adsit, vt probat Dominus meus Aug. Barbosa *in tract. var. claus.* 157. *n.* 8. 9

Sententia lata de anno 1583. qua declaratur tertiam partem beneficij Curati sanctæ Mariæ del Rosal spectare ad præsentationem Abbatis, minùs nocet; tum quia non est in forma probanti, quia prolata fuit Sede Episcopali vacante, absque legitimo defensore, Gonzal. *super regul.* 8. *glos.* 5. §. 1. 2. *num.* 66. Tum etiam, quia non sufficiatur ex actis, prout requiritur ad hunc effectum, iuxta *cons. Socini* 47. *n.* 15. *volum.* 4. Rota *decis.* 235. *num.* 4. *p.* 2. & meliùs *in decis.* 197. *numer.* 51. 52. *&* 53. *p.* 5. *recent.* 10 11

Promissio contribuendi facta per possessores beneficiorum Ecclesiæ del Rosal ad fauorem Abbatis in recognitionem iurispatronatus nihil releuat; tum quia neque ea est in forma probanti; tum quia vt probant testes pro Domino Præside examinati, prædicta contributio fit ad alium finem, nempe ratione dominij temporalis donati per Regem dicto Abbati, & sic vti incerta, & æquiuoca probatio non suffragatur, *c. in præsentia* 8. *de probat. l. non hoc* 4. *C. vnde legitim.* tum & denique, quia confessio facta per Rectores beneficiorum tunc temporis, non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis, *c.* 1. *& ibi glos. verb. tormentum, de testib. in* 6. Frederic. de Sen. *cons.* 143. *n.* 2. Angel. *cons.* 245. *n.* 8. Rot. *decis.* 374. *n.* 2. *& dec.* 480. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* 13

Nec præiudicat fides Antonij Ferreira Notarij Apostolici, in qua dicitur quod orta controuersia super tertia parte beneficij Curati sanctæ Marinæ del Rosal, inter Simonem Perez prouisum Apostolicum ex vna, & Abbatem ac eius præsentatum partibus ex altera, fuerit tandem pronunciatum ad fauorem dicti Abbatis. Quia dicta pronunciatio fuit collusiua, cùm ea non obstante idem Simon Perez, contra quem pronunciatum fuerat, continuauerit in possessione dicti beneficij, vt probatur ex lectura eiusdem fidei; quod quidem non passus fuisset Abbas, nec præsentatus ab eo, si verè beneficium esset de iurepatronatus; ex hoc igitur modo insolito agendi arguitur fraus, & collusio. Rota *decis.* 383. *num.* 8. *p.* 5. *recent.* 14

Et quod tollit omnem difficultatem est, quod omnia allegata pro parte Abbatis loquuntur de beneficio Curato del Rosal, & ideò nihil probant quoad beneficium simplex sanctæ Marinæ del Rosal, de quo agitur, circa quod nulla penitùs datur præsentatio tanto temporis spatio, signum euidens quod beneficium est liberæ collationis, vt in simili considerauit Rota in *Aprutina iurisdictionis*, 19. *Martij* 1637. *coram Sanctissimo D. Innocentio X. tunc Rotæ Auditore.* 15

Demùm non obstant testes deponentes præsentationem huius beneficij spectare ad Abbatem; tum quia non concludunt, cum se referant ad donationem Regiam, quæ ex superiùs consideratis non comprehendit hoc beneficium; tum quia conquassantur ex aliis plurimis testibus pro Domino Præside examinatis deponentibus beneficium controuersum esse liberæ collationis, & quod priuilegium Regium de eo non loquitur, imò quotiescumque euenit vacatio, fuerit prouisum ab Ordinario, seu à Sede Apostolica, referendo eos, 16

qui

qui fuerunt pronisi scientibus,& non contradicentibus
Monachis, & Abbate sanctæ Mariæ de Oja, quibus
propterea tanquam magis specificè deponentibus, &
habentibus assistentiam iuris magis standum est, per
textum *in l.3.ff.de testib.* benè glos.singularis *in cap. 1.*
de præscript. lib.6. Abb. *in cap. licèt causam, de probat.*
num.9. & in c.auditis, de præscript.n.15. Felin & Imol.
in c.in nostra, de testib. Rota *coram S.M. Greg.XV. in*
decis.125.num.16.& 17. E contra verò pro parte Do-
mini Præsidis ostenditur dictum beneficium fuisse, &
esse liberæ collationis.

17 In primis probatur ex Bulla collationis factæ ad
fauorem Alphonsi de Samaniego vltimi possessoris, ex
causa resignationis Augustini patrui de tempore Sixti
V. sub anno 1587. quæ sola collatio sufficeret, cùm
in beneficialibus solus vltimus status attendatur, non
ducto de contrario statu antecedenti, Calder. *cons.24.*
sub n.1.a l fin.vers.& hæc videntur,de prab. Simonet.*de*
reseruat.q.170. Lotter. *de re benef.q.34. n.26. & seqq.*
benè distinguit Rota *in dec.229.p.1. recent.*

18 Secundò, ex declaratione facta in synodo, quod sci-
licet ad collationem Episcopi spectant tres Capella-
niæ,del Rosal,Cura del Rosal, *è la fin Cura del Rosal.*

19 Tertiò, ex partitis libri Ecclesiæ Tuden. nuncupati
del Becerro, in quibus apparet, quod inter Ecclesias,
quæ soluunt tributum Ecclesiæ Episcopali, & inter
beneficia,quæ sunt de collatione Episcopi,leguntur ad-
notatæ las Iglesias, y Capellanias del Rosal, qui qui-
dem liber concurrentibus tot adminiculis, imò proba-
tionibus, de quibus supra, & infra, plenè probat,vt ex
doctrina Bartoli *in l.admonendi, num.27. ff. de iureiur.*
de libro priuato dixit Rota *in dec.53.num.6.p.5.recent.*
& quod libris capitularibus fides adhibeatur etiam ad
fauorem Capituli, quando, prout hîc, secretarius Ca-
pituli est notarius, firmauit Rota *in Burgen.quindenn-*
iorum, 9.Martij 1599. coram Lieta, & secuta est *in*
alia Burgen. expensarum, 31.Ianuarij 1625. coram
Merlino, quas decisiones refert Ferent. *in addit. ad*
Barat. in dec.539.sub num.9.

20 Quartò, ex sententia Ordinarij lata de anno 1528.
citatis omnibus prætendentibus iuspatronatus in Epis-
copatu Tuden. & in specie Abbate sanctæ Mariæ de
Oja prætendente ad se spectare præsentationem me-
dictatis beneficij cum Cura S.Mariæ Villæ Guardæ,ac
beneficij Curati, & sine Cura Sanctæ Mariæ del Ro-
sal, &c. in qua declaratur procuratorem, siue Abbatem
prædictum non sufficienter probasse iuspatronatus, &
ideo beneficia præfata esse liberæ collationis; hæc
etenim sententia, cum non fuerit ab ea appellatum,
censetur approbata, iuxta notata *in l. fin. C. de sentent.*
quæ sin. cert. quantit. l.prima, & *ibi* glos. *verb. obtem-*
pera, C. de postul. & cum sit iustificata ex actis ple-
nè probat, vltra quod ex quo est antiqua, & habet as-
sistentiam iuris pro se, probaret etiam sine actis, Cas-
sad. *dec.3. de procurat.* & fuit dictum *in decis.535.*
num.8. coram Greg. XV.

21 Quintò ex visitatione facta per Episcopum Tuden.
de anno 1540. in Ecclesia del Rosal, in qua dicitur
præsentationem beneficij del Rosal spectare ad Episco-
pum vnà cum aliis supra recitatis, & in eadem visita-
tione describuntur nomina illorum, qui possidebant ea-
dem beneficia; huiusmodi enim Visitatorum assertio-
nibus quoad statum Ecclesiæ multum deferendum est,
Rot. *dec.371. num.2. p.1. & dec.573. num.4. p.2. &*
decis.573. num.4. p.3. recent. & dec.23. num.5. coram
Durano.

22 Sextò, ex epistola responsiua Don Alphonsi de Sa-
maniego, directa Episcopo Tuden. exarata *sub die 29.*
Nouembris 1611. in qua D. Alphonsus asserit præten-
sionem Abbatis super iure præsentandi ad beneficium
de quo agitur, esse vanissimam, & deponit centum ab
illinc annis fuisse semper prouisum ab Ordinariis, &
Pontificibus, & in specie, quod vacans hoc beneficium
de mense Aprilis 1584.per obitum Didaci de Abexxa,
fuit à Gregorio XIII. collatum Augustino de Sama-
niego, qui *de anno* 1586. illud resignauit in manibus
Sanctissimi ad fauorem ipsius Alphonsi de Samaniego,
& dicit se illud semper pacificè possedisse, quæ epistola
licèt scriptura priuata,tamen cum sit adminiculata,facit
aliqualem probationem, vt de scriptura priuata tenuit
Rota pluries, & signanter *in dec.798. num.7. coram*
Buratto inter eius impress.

Quæ omnia benè ponderata fuere in hoc Supremo 23
Consilio in prima instantia, & ideo non obstantibus
allegatis pro parte Abbatis mandatum fuit restitui Bul-
las Domino Præsidi,quod quidem decretum venit om-
nino confirmandum, non obstante probatione de nouo
facta pro Abbate; quia nil noui continet, nisi quod
in Episcopatu Tuden. duæ adsunt Ecclesiæ Parochia-
les, vna sub inuocatione sanctæ Marinæ del Rosal, &
altera sub inuocatione sancti Mametis, quod profectò
admittitur etiam pro parte Domini Præsidis; sed non
inde sequitur, quod beneficium simplex sanctæ Mari-
næ del Rosal, de quo agitur, sit de iurepatronatus Re-
gis, & eo minus Abbatis.

Prout non aduersatur prætensum priuilegium Impe- 24
ratoris Alphonsi nuper productum,in quo donatur Ab-
bati Monasterium sancti Mametis de Lorezo, quia vl-
tra quod non est in forma probanti, & tanto temporis
spatio pars aduersa originale producere nequiuit, pati-
tur eandem responsionem datam superiùs alteri priui-
legio sub *num.5.* & in omnem casum sufficit dicere,
quod loquitur de Ecclesia sancti Mametis, quæ est di-
stincta, & diuersa ab illa del Rosal, in qua est situm
beneficium controuersum: priuilegium autem non ex-
tenditur vltra ea in eo expressa.Rot. *decis.167. num.6.*
p.5. recent.

Minus nocet executorialis emanata sub *die 19.Se-* 25
ptemb 1543.qua condemnatus fuit Arrendatarius tenu-
tæ del Rosal ad soluendum Monasterio de Oja sex bu-
cos frumenti, ob tertias partes beneficij simplicis san-
ctæ Marinæ del Rosal,ratione præsentationis spectan-
tis ad dictum Monasterium: quia omisso quod nec est
in forma probanti, & est notoriè iniusta, cum non iu-
stificetur ex actis, Gabr.*conf.18.n.6.lib.1.*Rot.*dec.659.*
n.16.p.2. recent. sufficit dicere, quod est res inter alios
acta,& incidenter,nempe inter Arrendatarium, & Ab-
batem, & ideò non præiudicat Rectori beneficij vti
tertio. Rota *dec.161.n.3.p.2.recent.*& eo minus liber- 26
tati ipsius beneficij,non citato Rectore, nec Promotore
Fiscali Episcopi Tuden. Si quidem sententia lata non
citato legitimo defensore Ecclesiæ, nihil valet contra
ipsam Ecclesiam.Gonz. *super reg.8. d.glos.9.q.1. n.86.*
& aduertit Rota *in dec.467. n.8. coram Greg XV.*

Epistola Episcopi Pelagij, quæ donat iura Ponti- 27
ficalia & decimas quæ & quas ipse habebat in Ecclesio-
la S.Mametis de Lorezo, quatenus esset in forma pro-
banti, nihil concludit quoad Ecclesiam, & beneficium
simplex sanctæ Marinæ del Rosal, imò Episcopus nec
minus potuisset subiicere iuripatronatus beneficia libe-
ra. Abb.*conf.106.lib.1.* Garc.*de benef.p.5.c.9. n.128.*
Calder. *conf.vlt. de iurep.* Rot.*dec.318.n.7.p.5.recent.*

Nec talis donatio quatenus subsisteret, egrederetur 28
suum authorem, & per consequens non præiudicat
successoribus, *c. veniens,de transact.* Abb. *in c.cum olim,*
n.4.de priuil. Calder. *conf.12. de reb. Eccles. non alie-*
nand. Rot. *dec.715.p.4. diuers.*

Quibus omnibus accedit, quod non versamur in pa- 29
tronatu Consistoriali, cuius præsentatio prætendatur
à Rege, quo casu posset habere locum retentio Bulla-
rum, sed sumus in beneficio, quod quatenus ab ini-
tio fuisset de iurepatronatus Regis; quia tamen post-
ea transiuit per priuilegium in personas Ecclesiasticas,
vel censetur sublatum, ex dispositione Sacri Concilij

Tridenr. *in c.6.sess.25. de reformat.* vbi abrogantur, & tollũtur patronatus ex priuilegio, vt decidit Rota *decis.* 658.*n.3.p.1. recent.* Seraph.*dec.*1395.*n.*4. vel mutata primæua natura deuenit ad Ecclesiasticum, vt pluribus relatis firmat Garz. *de benef. p.5. c.1. n.553. & seqq.* quod propterea subiaceret reseruationibus Apostolicis, *c. dilectus, & ibi glos.& DD. de offic.Legat.* Æneas de Falcon. *de reseruat.effect.14.* Felin. *in tract. quand. lit. Apostolica noceant patron. in 3.limit.*Rot.*decis.48.n.4. coram Greg.XV. & in decis.273. num.1.ad fin. part.3. recent. & dec.103. num.3. coram Buratto.*

30 Et consequenter ex quo hoc beneficium vacauit Sede Episcopali vacante, & sic reseruatum Sedi Apostolicæ vigore secundæ regulæ Cancellariæ, vti notat Garz. *de benef.5.p.c.1.n.221.& 649. & c.7. n.87.* dicitur comprehensum sub reseruationibus Apostolicis, & cum per prouisionem Apostolicam fuerit derogatum patronatui Ecclesiastico, prout passim derogari solet, vt aduertit Gonzal. *super regul.8.glos.18. num.6.& 7.* Rot. *decis.273. n.1.p. 3. recent.* nullo modo est locus retentioni Bullarum, teste Couarr. *pract. cap. 36. num.5. vers. 2.*

31 Vnde patet, quod vtcumque res se habeat, Bullæ Apostolicæ sunt restituendæ, pro vt ex iustitia tanti Supremi Consilij speratur.

Toletana Canonicatus de Alcala de Henares, 27. Iulij 1645.

Canonici obligati per seipsos Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non possunt præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteralem. Beneficium non est Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantùm.

VOTVM CXIII.

Doctissimi D.D. Francisci Monachini Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Sententia Ordinarij reuocatur.*
2 *Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solùm ætatem 14. annorum agit.*
3 *Canonicatus, qui habent Ordinem sacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requiris Ordo annexus.*
4 *Prima Tonsura sufficit ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ etiam insignis obtinendum.*
5 *Constitutio Ecclesiæ Collegiatæ de Alcala de Henares refertur, & num. 6.*
7 *Canonici qui per seipsos tenentur celebrare Missam maiorem, debent per necesse habere Ordinem sacerdotalem.*
8 *Constitutio Ecclesiæ Collegiatæ de Alcala de Henares intelligitur.*
9 *Ordo beneficiario annexus non est, licet fundator referat onus celebrandi ad personam beneficiarij, dum expressè non remouet facultatem celebrandi per alium.*
10 *In alternatiuis sufficit alterum adimpleri.*
11 *Ordinari potest quis pro vtilitate & necessitate Ecclesiæ, etiamsi Prabenda non sit sacerdotalis.*
12 *Sacerdotale non dicitur beneficium, vel Prabenda, etiamsi quis possit cogi pro vtilitate & necessitate Ecclesiæ ad suscipiendum Ordinem sacerdotalem.*
13 *Canonicatum esse Sacerdotalem si testatur dicat quod Presbyter per se vel alium debeat singulis hebdomadibus celebrare Missas, quas teneant.*
14 *Beneficium non potest esse Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantum.*
15 *Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impositione oneris Missarum.*
16 *Canonici qui tenentur ad residentiam, & debent per se ipsos celebrare Missam maiorem, videntur insinuare quod eorum Canonicatus sunt Presbyterales.*
17 *Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere operantis.*
18 *Canonicus Collegiatæ, non obstante residentia potest esse initiatus prima Tonsura, si 14. annum attigerit.*
19 *Onus celebrandi Canonicis Collegiatæ de Alcala non fuit restrictum ad certum Canonicum.*
20 *Canonici etiam Collegiatæ per se, & non per substitutum inseruire debent.*
21 *Ex impositione oneris celebrandi non arguitur per necesse ad Ordinem Sacerdotalem suscipiendum.*
22 *Consuetudo immemorialis Missas decantandi per substitutum eo casu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet.*
23 *Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandam Missam maiorem, quomodo prouidendum.*
24 *Seraphini decisio 1256. declaratur.*
25 *Ciarlinus cap.38. reprobatur, & numeris seqq.*
27 *Lambertinus, & Garcia loquuntur quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantùm.*
28 *Collegiata Carpen. an acceptauerit in specie* Concil. Trid. sess.24. de reform. cap. 12. *circa Ordinum distributionum, & num. seq.*
30 *Residentia personalis cum Missarum celebratione facit quod seruitium sit personale non solum chori, sed etiam Missarum.*
31 *Alternatiua vbi adest inseruiendi per se, vel per alium, electio est Capellani de inseruiendo per se ipsum, vel per substitutum.*
32 *Nicolai Garcia opinio declaratur, &* numer. 33. & 34.
35 *Canonici debent per seipsos, & non per substitutum inseruire, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, intellige vt* numer. 36.
37 *Curatus licet habeat annexum Ordinem sacerdotij, potest per se, & per alterum munus adimplere.*
38 *Parium eadem debet esse natura, & potentia.*
39 *Ordinarius tacitè dispensare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua possit dispensare.*
40 *Quando sumus in dubio ad effectum dignoscendi an sit annexus Ordo sacerdotalis, vel ne, recurrendum est ad obseruantiam interpretatiuam.*
41 *Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiatæ qui ad celebrandam Missam obligatur, & numeris seqq.*
42 *Canonicatus quando est Sacerdotalis, non potest de illo prouideri, nisi illi, qui intra annum possit ad sacerdotium promoueri, &* num. 43.
44 *Ordinarius an possit dispensare cum ordinato extra tempora, &* num. 45.
46 *Dictio* omnis, *neminem excludit.*

47 *Funda*

47 *Fundator dicens vt Capellanus celebret, vult potius vt Missa sit certa, quàm vt Capellania sit Presbyteralis.*
48 *Acceptatio decreti Concilij de distributione Ordinum requiritur.*
49 *Conditiones iustæ, & Iuris dispositioni conformes per fundatores appositæ, sunt ad vnguem obseruandæ.*
51 *Episcopus suadente necessitate Ecclesiæ potest Canonicos Collegiatarum compellere ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum.*
52 *Obseruantia subsequuta in dubiis deseruit pro interpretatione.*
53 *Obseruantia, seu consuetudo rectè probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate.*
54 *Obseruantia interpretatiua non requirit longi temporis præscriptionem.*
55 *Prouisiones factæ in fauorem personarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbendæ annexum irritæ sunt.*
56 *Episcopus non potest dispensare super defectu ætatis.*
57 *Episcopus non potest etiam de consensu Patroni dispensare, super defectu qualitatis Sacerdotij.*
58 *Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares sine Ordine sacro qui ibi existerent,* & num. 59.
60 *Testibus peritis magis creditur quàm non peritis.*
61 *Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum.*
62 *Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam.*
63 *Consuetudo particularis est attendenda.*
64 *Dictio,* forsan, *nihil ponit in esse.*
65 *Portionarij Collegiatæ de Alcala non possunt inseruire per substitutos.*
66 *Obseruantia ad hoc vt valeat debet probari particulariter, & in specie, & non sufficit æquiuoca.*
67 *Nemo contra propriam confessionem venire potest.*
68 *Decreto corruente corruit quoque consensus eius vigore præstitus.*
69 *Confessio si detegatur erronea, potest per confitentem reuocari.*
70 *De errore eo ipso apparet quoties constat de veritate in contrarium.*
71 *Sententia non conformis libello, & petitioni sustineri non potest.*

1 SEntentiam Vicarij generalis Toletani in villa de Alcala de Henares (quæ pronunciatum fuit Doctorem Don Iosephum Beno de Rey, Canonicum Ecclesiæ Sanctorum Iusti, ac Pastoris dictæ Villæ, debuisse ordinari Ordine Sacerdotali, intra annum à die adeptæ possessionis, & ob non sequutam dicti Ordinis susceptionem perdidisse medietatem fructuum, tanquam iniustam reuocandam esse censui.

2 Iniustitia probatur ex eo, quod dictus Vicarius declarauit, Canonicum dictæ Collegiatæ teneri se promouere ad Ordinem Sacerdotalem intra annum, & tamen in iure est certum, quod Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solùm ætatem 14. annorum agit, vt probat text. *in c. super inordinata*, iunct. glos. *verb. pueri, de præbend.* Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. ætat. num. 2.* Garc. *de Benef. p. 8. c. 4. n. 39.*

3 Quod quidem subsistere nequiret, si Canonicatus haberet annexum Ordinem Sacrum, quia tunc requireretur ætas requisita ad talem Ordinem, nempe ad Subdiaconatum ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. & ad Presbyteratum 25. inceptorum. vt statuit Trident. *in sessione 23. de reform. cap. 12.* & facit text. *in cap. eò cui, de præbend. in 6.*

Et quod quoad Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ nihil innouauerit Concil. Trident. apparet ex pluribus resolutionibus factis per Eminentissimos Dominos Cardinales eiusdem Concilij Interpretes, relatis per Garc. *de Benef. d. p. 7. c. 4. num. 36. 37. 38. & 39.* vbi concludit, quod ad Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ, etiam insignis, requiratur, & sufficiat primò tonsura, & quod quis attingat 14. ætatis annum, sicuti ad alia beneficia, & idem tradunt allegati per D. Augustinum Barbos. *in Collectan. ad Concil. sess. 22. de reform. c. 4. sub n. 5. & melius in sess. 24. c. 12. n. 43. & 48. vers. Et Concilium Tridentinum,* &c. 4

Nec dictus iudex potuit se fundare in constitutione D. Alphonsi Carillo, Archiepiscopi Toletani, & fundatoris dictæ Collegiatæ, edita sub die 2. *Augusti* 1481. quæ est *la 36.* in ordine registrata in processu, *fol.* 527. vbi cauetur per hæc verba, ibi: 5

E por quanto lo principal en que se deue proueer en las Iglesias, es que la Missa mayor siempre sea cierta, è non aya falta, porque communmente el pueblo suele concurrir a ella: Por ende estatuimos, è ordenamos, que las Dignidades, è Canonigos de la dicha Iglesia sean obligados a dezir por si mismos las Missas mayores por semanas, segun les cupiere, ò dar quien por ellos las diga. En otra manera qualquier dellos, que lo ansi non fiziere, sea penado por cient marauedis por cada semana que faltare, quien sea Dignidad, ò Canonigo el que assi faltare. E que si fuere Dignidad, supla por el vn Canonigo, ò otra Dignidad, si quisiere por este precio suplirlo. En otra manera que los dichos cient marauedis se den a vn Racionero, que supla la dicha semana por el que assi faltare, por manera que la Missa mayor siempre este cierta, è no aya falta ninguna en ella. 6

Quasi quod dum Canonici debeant per seipsos celebrare Missam maiorem, per necesse deberent habere annexum Ordinem Sacerdotalem, vt tenet in fundatione Capellaniæ Garc. *de Benef. p. 7. c. 1. n. 98. & 99. & in addit. ad d. cap. 1. sub eod. n. 99.* vbi refert resolutiones Eminentissimorum DD. Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum, hoc idem confirmantes, & consequenter intret dispositio, tam *Clementina* 1. §. *illi verò, de ætate & qualitate,* quàm Concilij Trident. *d. c. 4. sess. 22. & c. 12. §. neminem etiam, sess. 24.* 7

Quia si diligenter perpendatur dicta constitutio (in cuius interpretatione sistit cardo difficultatis huius controuersiæ) ea non inducit Ordinem sacrum, seu Presbyterij illis Canonicis, qui prædictum Ordinem non habent; sed solùm voluit prouidere, quod Missa maior semper esset certa ob commoditatem Populi, qui communiter ad illam concurrere solet, vt clarè dignoscitur ex supra recitatis verbis: ergo cum supponatur in qualibet Ecclesia etiam Collegiata adesse aliquot Canonicos Sacerdotes, illis intelligitur impositum hoc onus celebrandi Missam maiorem, non autem exinde sequitur, quod omnes Canonici debeant esse Sacerdotes, cum regulariter ex impositione oneris celebrandi non benè arguatur ad annexionem ordinis, propter separabilitatem facti celebrationis ab ipso onere, quod vt per alium non possit absolui, adhuc nullo iure cautum est, vt post Caldeiri. inquit Lap. *alleg. 35. num. 3. & alleg. 117. eidem sub num. 2. vers. nec obstat prædictis.* 8

Quam sententiam pluties probauit Rota, vt in decisionibus relatis per Lotter. *de re Benef. lib. 2. quæst. 47. numer. 35. & 36.* vbi quod quamuis dispositio referat onus istud ad personam Beneficiarij, tamen dum expressè non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, adhuc non dicetur annexus ordo ipsi Beneficiario, cùm relatio illa stet demonstratiuè ad qualitatem oneris, 9

non autem dispositiuè ad qualitatem personæ illud absoluere habentis, vt post Rot. *in Terassonen. Capella, 9. Iunij* 1603. *coram Sacrato*, sequitur Goux. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. in princ. num. 78.* Rot. *apud Faren. in posthum. tom. 1. decis. 65. num. 2.* ibi: *Non tenet consequentia. Capella habet annexum onus celebrationis, ergo requirit ordines.*

10 In præsenti autem licèt fundator dixerit, quod Canonici sint obligati per se ipsos Missam maiorem celebrare, nihilominus statim subiunxit, *ò dar quien por ellos las diga*, vnde patet stare in potestate Canonici hebdomadarij Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, iuxta regulam alternatiuorum, quorum alterum sufficit verificari, *cap. in alternatiuis 70. de regul. iuris in 6.* & in simili quando iussum fuit præsentari Presbyterum, aut Capellanum, censuit Rot. *in Lucana Capellania*, 17. *Decembris* 1593. *coram Gipsio*, & tradit Lotter. *de re Benef. dict. lib. 2. quæst. 47. num. 71. & 73.*

11 Vltra quod aduertendum est, quod fundator in casu quo Canonici, & Dignitates non dicant Missas per se ipsos, vel non dent alios qui celebrent pro ipsis, condemnauit contrauenientes ad pœnam 100. merapetinorum pro qualibet hebdomada, quæ pœna debeat applicari alij Canonico, seu Dignitati supplenti pro contraueniente; si verò nullus Canonicus vellet supplere, eadem pœna applicetur Rationario, qui suppleat. Quare intrat conclusio, quod qualitas celebrandi sub pœna, non afficiat Canonicatum per connexionem aliquam Ordinis, & consequenter licèt de tali Canonicatu prouisus possit etiam præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem pro vtilitate, & necessitate Ecclesiæ, secundùm Abbatem *in c. cùm in cunctis, §. inferiora, sub num.*
12 10. *vers. & in illis non tenetur, de elect.* interim tamen non dicetur Canonicatus Sacerdotalis, cum à persona certento Beneficio detur separatio Ordinis, ita vt in sola pœna iacturam sentiat, vt in pœna amissionis fructuum ait Geminian. *in cap. ei cui, n. 12. de Præbend. in 6.* Et ex mente Rotæ *in Tridentina Canonicatus*, 21. *April.* 1608. *coram Iusto.* explicat Lotter. *vbi suprà, num. 49. & 50.*

Cùm igitur constet in Collegiata, de qua agitur, plurimos adesse Sacerdotes, qui Missam maiorem celebrant, & consequenter cessare necessitatem Ecclesiæ, non poterat hic Canonicus cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteratus.

13 Nec obstat si dicatur dictam alternatiuam operari tantummodo, quando Canonici iusto impedimento impediti, non possunt celebrare per seipsos, sed non quod Canonici desinant esse Sacerdotes, vt in casu quo testator dixerat, quod Presbyter per se, vel per alium Presbyterum debeat singulis hebdomadis celebrare Missas, tenuit Barbat. in vulgato *consilio 33. volum. 2. n. 26.* quem sequuntur Lambertin. *de iurepatron. q. 7. artic. 7. quæst. princ. 1. p. 2. lib. n. 1. & seqq. fol. 130. in antiq. & fol. 78. in nou.* Gutier. *consil. 1. & 2.* Castillo *quotidianar. lib. 5. c. 90. num. 48.* & nouissimè Ciarlinius loquens de Canonicatu Collegiatæ, *cap. 38. n. 28.* quem sequi videtur D. Barbosa *de Canonic. & Dignitat. cap. 16. per tot.*

14 Quoniam post emanatas resolutiones Congregationis sacri Concilij Tridentini, declarantes nunquam Beneficium esse Sacerdotale, quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet Beneficiatum tantùm, quarum resolutionum aliquæ referuntur per Garc. *de Benef. part. 7. cap. 1. num. 87. & num. 93.* Rota eiecta opinione Barbatiæ, & eius sequacium, recedendo ab aliis præcedentibus decisionibus contrariis, amplexa fuit opinionem eiusdem Congregationis sacri Concilij, vt *in decisione Romana Capellania*, 23. *Ianuarij* 89. *coram Pamphilio*, impressa apud Marches. *de commission. tomo primo, fol. 140.* in cuius calce legitur resolutio Congregationis Concilij, *& in decisione 129. num. 1. & sequentibus, & numer. 4. coram Mantica, & inter recentior. part. 2. decis. 336. num. 2.* vbi quod ex impositione oneris Missarum Canonicatus non dicitur Sacerdotalis, & ad hoc comprobandum allegat decisionem emanatam *in dicta Tridentina Canonicatus*, 21. *Aprilis* 1608. *coram Iusto, & in decis. 635. num. 2. & decis. 719. num. 1. eadem part. 2. recentior. & coram S. D. Gregor. XV. in decis. 108. num. 7. ibique Addent. num. 15. & in decis. 551. num. 4. & seqq. coram Caualerio, & in decis. 92. num. 2. coram Buratto*, vbi quod Rota sequitur iam opinionem contra Barbatiam, & alios.

15 Et hoc idem tenent plures DD. & signanter Campan. *in diuers. iur. canon. in 2. comment. rubr. 7. cap. 6. n. 13.* vbi quod hæc opinio omnino tenenda est, contempta contraria opinione Gutier. & aliorum, Anna *cons. 22. per tot. lib. 1.* Spin. *in specul. testam. glos. 4. particul. n. 68.* vbi quod opinio Barbatiæ, & aliorum vera non est, & clarissimè Sanch. *cons. Moral. lib. 7. c. 1. dub. 48. n. 14.* vbi quod hæc opinio probabilior est, & tenenda, & alios plures refert, & sequitur Rota *in Maceraten. Beneficij*, 16. *Ianuar.* 1640. *coram bon. mem. Merlino*, in cuius casu testator dixerat, *Heredes prædicti debeant eligere, & præsentare vnum Presbyterum in Capellanum qui teneatur bis in hebdomada Missas celebrare in dicta Cappellania pro anima ipsius testatoris.* Et adhuc fuit resolutum, Capellaniam non esse Sacerdotalem, reiecta opinione Barbatiæ, Gutier. & aliorum, & sufficere, ibi: *Quod expressè non sit iniunctum Capellano, quod per alium explere non possit.*

16 Prout non valet dicere, quod Rota, & prædicti DD. moti fuerint ad sic respondendum, ex quo in eorum casibus agebatur de Beneficiis, & Capellaniis residentiam non requirentibus, & fundator non dixerat, quod Capellani deberent per seipsos celebrare. Vnde inferebatur, quod cùm Canonici etiam Ecclesiæ collegiatæ teneantur ad residentiam, & fundator dixerit in proposito, quod Canonici debeant per se ipsos celebrare Missam maiorem, per necesse concludendum sit, Canonicatus esse Sacerdotales ex mente ipsius Rotæ, & Doctorum prædictorum, vt obseruat etiam Ciarlin. *in d. c. 38. sub n. 15.*

17 Respondetur enim, quod ratio fundamentalis huius opinionis resider in eo, quod sufficiat adimplere onus relictum per testatorem in illa Capellania, cum nihil intersit fundatoris, siue hic, siue ille celebret (dummodo expressis verbis onus celebrandi non restrinxerit ad ipsummet Capellanum præsentandum.) Quia suffragium præcipuè pendet ex opere operato, non ex opere operantis, vt clarè explicauit Rota *in dicta Macerat. Beneficij*, 16. *Ianuarij* 1640. *coram bona mem. Merlino.*

18 Aliàs enim si aduerteremus rationem resolutionis consistere in residentia, fatendum esset, quod omnes Canonici Collegiatarum essent Presbyterales absque alia fundatione, statuto, vel consuetudine, quia omnes tenentur ad residentiam, ex dispositione Concilij Tridentini, vt *in d. sess. 14. de reformat. c. 12. vers. Præterea*, quod quidem est falsum, cùm attenta dispositione iuris, non obstante residentia, possit esse Canonicus Collegiatæ is, qui est initiatus prima tonsura, & 14. annum attigerit, vt probat Garc. *de Benef. dict. part. 7. cap. 4. num. 39.* cum aliis allegatis suprà sub *num. 4.*

Quo verò ad onus in proposito iam fuit firmatum, quod non fuit restrictum ad certum Canonicum, imò potiùs fuisse positum in eorum electione Missam maiorem celebrare, vel alium dare qui celebret sub certa pœna in casu contrauentionis, adeo quod fundator nón curauit de industria personæ celebrare debentis, sed solú quod Missa maior non deficeret in Ecclesia: quod confirmatur

firmatur

firmatur euidentiùs, ex eo quod admittit etiam Rationarium ad illam celebrandam, casu quo Canonici eam celebrare nollent, quod tunc erat permissum, cum nondum celebratum esset sacrum Concilium Tridentinum, & hinc concluditur etiam quod alternatiua de supplendo per alium, intelligatur iusto subsistente impedimento. Quia impossibile ferè est, quod omnes Canonici sint iusto impedimento impediti, ita vt recurri debeat ad Rationarium, sed verus & germanus sensus fundatoris fuit id remittere Canonicorum electioni, dummodo Missa maior non deficerat, vt clarè denotant verba illa constitutionis superiùs relata *sup. n. 6.*

20 Et quamvis replicetur hunc modum inseruiendi per substitutum fuisse sublatum, ex dispositione sacri Concilij Tridentini *d. sess. 24. c. 12. de reform.* vbi nuncupatim loquendo, etiam de Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum cauetur, quod ipsi per se, & non per substitutum inseruire debeant, adeò quod si factum sit aliquod statutum, aut exter consuetudo etiam immemorabilis, quod Canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, eius ratio habenda non sit, vt tradunt Garc. *de Benef. p. 3. c. 2. n. 498. & n. 503.* Rota *dec. 1256. n. 4. coram Seraphino*, cum aliis citatis per D. Barbos. *de Canon. & Dignit. c. 31. n. 4. in princip.* vbi refert resolutiones sacræ Congregationis Rituum hoc idem comprobantes.

21 Attamen hoc intelligi potest, & debet de illis Canonicis, quibus in indiuiduo est annexum certum onus celebrandi, vt comprehenditur ex lectura dictarum resolutionum: secus verò quando, prout hîc, in genere est impositum onus Canonicis cuiusdam Ecclesiæ, vt secundùm eorum attingentiam pro hebdomada Missam maiorem celebrent, vel dent qui pro eis celebrent, quia hoc casu satisfactum dicetur dispositioni Concilij, & fundatoris, si Missa maior celebretur per allosmet Canonicos, qui de illo gremio capituli sunt Sacerdotes, cùm etiam in Collegiatis adsint Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, & alij inferioribus Ordinibus initiati, iuxta Ecclesiæ necessitatem, vt innuit Buët. *in dec. 171. n. 2. vers. Nam Ecclesia etiam Collegiata.* Non autem exinde resultat, quod quilibet Canonicus debeat esse Sacerdos, cum ex impositione oneris celebrandi non arguatur per necesse ad ordinem suscipiendum, vt docet Lotter. *de re Benef. lib. 2. d. q. 47. n. 34. cum seqq.* & signanter sub *n. 48. &* 49. & faciunt decisiones allegatæ suprà sub *n. 9.*

22 Præterquam quod circa onus Canonicis incumbens ad Missas decantandas, quod valeat consuetudo immemorabilis illas decantandi per substitutum, idest per Concanonicum, extat disceptatio Stephani Gratiani *in c. 800. n. 1. cum seqq.* vbi pluribus rationibus id comprobat, & respondet contrariis.

23 Et consonat resolutio Congregationis Concilij, relata per Garc. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 503.* ibi: *Porrò facultatem substituendi in seruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore seruitio non sit obstrictus, existimauit* (hoc est, sacra Congregatio) *minimè illi denegandum esse, cessante fraude, & calumnia.* Et licet idem Garc. *sub num. 504.* subiungat, videri hoc esse intelligendum, quatenus Canonicus est impeditus infirmitate, vel alia iusta causa. Nihilominus pro iusta causa in præsenti poterit inseruire, non esse Canonicū insignitum Ordine Sacerdotali, maximè cum (vt probant testes) Capitulum prouidendo securitati Missæ maioris de massa communi omnium Canonicorum, applicauerit particulariter præcipuas distributiones pro Canonicis Sacerdotibus, qui per turnum suis hebdomadis Missas maiores celebrant, cum qua prouisione
24 cessat omnis scrupulus fraudis, & calumniæ. Decisio verò Seraph. 1256. loquitur in casu, quo Canonicus volebat possidere duos Canonicatus in diuersis Ecclesiis, quorum alterum volebat inseruire per substitutum, quod propriè est contra dispositionem Concilij requirentem residentiam personalem Canonicorum in Ecclesia Canonicali, & ideò non applicatur.

Verum, quia Ciarlinius solus agit in specie de Canonicatu Collegiatæ, videturque loqui in nostris terminis, & resoluit contrarium, ei particulariter respondendum esse duxi. Dico igitur, quod Ciarlinius, vt ipsemet fatetur *in d. c. 38.* scripsit pro amico, & Concanonico ad effectum eum saluandi ab irregularitate, in quam forsan inciderat ob dispensationem obtentam de se promouendo ad omnes Ordines extra tempora, sub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quod eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales, & ideo amplexus fuit omnes opiniones suo amico fauorabiles, licet non omnes omninò tutas. 25

Firmat enim, quod verba statuti Ecclesiæ Collegiatæ Carpen. relata per eum *sub n. 21.* ibi: *Ordenamos e statuimos che ogni Dignita, Canonico, & Mansionario sia tenuto dire o far dire le sue Misse li giorni festiui*, importent annexionem Ordinis Presbyteratus, pro cuius probatione inter alias ponit sequentes conclusiones. 26

Primò *sub num. 9.* dicit, quod Canonicatus dicatur Sacerdotalis, dummodo onus Missarum, seu celebrandi habeat certis diebus, allegando Lambert. *de iurepatr.* loquentem de Capellania, *lib. 2. p. 1. q. 7. princ. art. 27. n. 9. vers. hoc sic, & vers. cum ergo ille*, quem & alios refert Garc. *de benef. d. p. 7. c. 1. §. 1. n. 76. 79. & 80.* Et tamen hoc intelligitur solùm quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantum, vt ipsemet Garcia declarat, & tenet loco proximè citato *sub n. 86. cum seqq.* 27

Secundò *sub numero 14.* affirmat, quod Collegiata Carpensis acceptauit in specie decretum illud Concil. Trident. *sess. 24. c. 12.* quo cauetur, vt Canonicatus alij sint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, vt in Synodo habita ab Ordinario Carpen. *anno* 1571. sub *tit. de Dignit. & Canonic.* vbi iubetur, quod tale decretum executioni demandetur, sicuti postea factum esse infertur, dum in statuto sancitum fuit Missas per Canonicos esse celebrandas; & cum tale onus iniunctum fuerit omnibus Dignitatibus, dicitur præsumendum esse, statuentes voluisse omnes esse Sacerdotales. 28

Et tamen apparet contrarium ex alia parte dicti statuti, relata per eum sub *n. 37.* ibi: *Che quelle Dignità, Canonici, & Mansionarij, che non saranno ordinati al Sacerdotio, siano tenuti à far celebrare le Misse del Coro ad altri Preti.* Ergo si datur casus, quo Dignitates, Canonici, & Mansionarij possunt stare sine Ordine Sacerdotali, falsum est dicere, quod sint arctati, & quod habeant Ordinem Sacerdotalem annexum. 29

Tertiò sub *n. 18.* ponit, quod Beneficium habet residentiam personalem, quando vltra Missarum celebrationem habet onus adiuuandi Curatum in cantando, & aliis similibus, & vbi imponitur interessentia, seu assistentia chori, censetur iniunctum seruitium personale, non solùm Chori, sed etiam Missarum, vt ex Lara. *de Capell. lib. 2. c. 7. n. 6.* notat Garc. *de Benef. d. p. 7. c. 1.* ... *n. 89. in fin. vers. Placet tamen.* 30

Sed hoc procedit vbi non adest alternatiua inseruiendi per se, vel per alium; quia tunc electio est Capellani de inseruiendo per seipsum, vel per substitutum, iuxta regulam *c. in alternatiuis*, vbi glos. & Dynus, *de reg. iuris in 6.* 31

Quartò sub *n. 15.* refert, quod Canonici Collegiatæ habent residentiā, & sic doctrinæ, ac decisiones firmantes ex impositione oneris celebrandi Missas non inferri 32

ad annexionem Ordinis intelligi debere in Beneficiis residentiam non requirentibus, non autem in Canonicatibus, & ad hoc citat Garc. *de benef. d.p.7.c.1.n.85. 86.87.& 88.*

33 Cæterùm Garcia locis mox relatis hoc non declarat, nec verbum quidem dicit de Canonicis, sed solùm firmat quod nisi expressè caueatur, quod Beneficiatius per seipsum celebret, satis censetur prouisum voluntati testatoris, si per alium celebrare faciat, & subiungit: nec requiritur personalis residentia, ex quo sumus in Beneficio simplici, in quo ex generali consuetudine non requiritur residentia, & huic obiecto residentiæ satisfeci sub *n.17 & 18.*

34 Quintò post *num.27.* & sub *num.28.* respondendo obiecto alternatiuæ positæ in dicto statuto, ibi: *Dire, ò far dire le sue Messe*; asserit hoc esse intelligendum stante aliquo iusto impedimento, vtpotè infirmitatis, vel absentiæ, iuxta doctrinam Barbariæ *in d. cons.33.* Gutier. & aliorum. Cuius quidem contrarium est verius, vt post multos DD. declarauit Rota ex mente sacræ Congregationis Concilij *in decisionibus relatis supr. sub n.14.*

35 Sextò sub *num.29.* inquit, quod aliàs esset absurdum, cum Canonici debeant per seipsos, & non per substitutum inseruire, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, iuxta dispositionem Concilij *in d. c.12. in fine, vers. Omnes verò diuina, sess.24.de reformat.* Serap. *in d.decis.1256. num.4.*

36 Sed hoc est intelligendum, quando onus est antecedenter annexum cuilibet Canonico, & postea fit statutum, vt possit satisfieri per substitutum; sed quando in eodem statuto imponitur onus modificatum per alternatiuam, & statutum est confirmatum à Sede Apostolica (vt idem Ciarlinius fatetur) sufficit quod illud obseruetur eo modo, quo disponit; maximè cum ex lectura rubricæ dicti statuti constet Missas celebrandas non spectare Canonicos ratione Canonicatus, sed ratione oneris ipsius Ecclesiæ, ob legata pia ei facta, quas non posse per alium Capellanum celebrari, non reperitur prohibitum, & huic obiecto satisfeci etiam suprà sub *n.21.22.& 23.*

33 Septimò sub *n.31.* ait, quod dato etiam, quod vigore dicti statuti Canonicus posset inseruire per substitutum, non inde tamen cessaret, quin Canonicatus esset Sacerdotalis, assumendo argumentum à Curato, qui licèt habeat annexum Ordinem Sacerdotij, tamen per se, & per alterum munus adimplere potest, secundùm Azor. *inst. Moral. p.1.lib.10.c.24.q.2. in princ.* dummodo tamen id passim non faciat, nec ad longum tempus. Possevin. *de offic. Curat. c.2. n.5.*

38 Quod quidem argumentum nullius est momenti, quia Curatus debet administrare Sacramenta, & quatenus possit vices gerentes habere pro supplenda Parochiæ necessitate, non tamen ipse excusatur ab Ordine Sacerdotij, sed Canonicus non tenetur administrare Sacramenta; imò inspecta dispositione iuris, sufficit quod habeat primam tonsuram, & 14.annum attigerit, vt probant in princip. sub *n.2.& 4.* qua rationis disparitate stante, non potest procedere argumentum à pari, siquidem parium eadem debet esse natura; & potentia, vt docet Euerard. *in locis argum. loco à pari, n.1.& 2. fol.137.*

39 Octauò sub *num.38.* ad tollendam obseruantiam dictæ Ecclesiæ, quæ erat de prouidendo Canonicatus in adolescentulos 14. annorum, & de inseruiendo per substitutum in dictis Missis celebrandis, respondet hoc potiùs esse abusum, quàm obseruantiam, & quod Ordinarius potuit dispensare etiam tacitè, vt præsumitur, eo ipso, quod admisit Canonicos non integræ ætatis, ex allegatis per Barbos. *de offic. & potest. Episcopi, p.3. allegat.93. n.27. & 28.* & idem asseuerat potuisse facere Capitulum.

40 Quæ profectò conclusio nullam habet subsistentiam, quia nec Capitulum, nec Episcopus potest dispensare super defectu ætatis post Concil. Trid. vt tradunt relati per Garc. *de benef. p.7. cap.4. n.57.* & dicam infrà sub *n.36.* & quod quando sumus in dubiis, ad effectum dignoscendi an sit annexus ordo Sacerdotalis, vel ne, recurrendum sit ad obseruantiam interpretatiuam, dixit Rota *in d. dec.129. num.3. coram Mantica.*

41 Nonò sub *num.53.54.& 55.* concedit, quod Canonicatus Ecclesiæ Carpen. possunt dari adolescentulis 14.annorum, qui tamen non dicentur arctari nisi postquam peruenerint ad ætatem requisitam ad Sacerdotium, ad quod citat Garc. *de benef. p.3. c.4. n.10. 11. & 12.*

42 Sed hoc assumptum est impossibile quod possit sustineri, quia si Canonicatus est Sacerdotalis, non potest de illo prouideri, nisi illi qui infrà annum possit ad Sacerdotium promoueri, vt disponitur per Sacr. Concil. *in sess.22. c.4.& in d. sess.24.c.12. de reform.* vbi prouisiones aliter factæ irritantur, nec contradicit Garcia *locis proximè citatis*, sed solùm dicit, quod prouisus in minori ætate de præbenda requirente Ordinem sacrum cum dispensatione Apostolica, non potest per Episcopum dicta præbenda priuari ob non susceptum dictum Ordinem, nisi postquam peruenerit ad ætatem requisitam pro illius susceptione, vt patet ex lectura sup. *n.7.* ibi: *Nisi fortè careat quis ætate ad Ordinem requisita, quia ex dispensatione in minori ætate obtinuit præbendam, tunc enim non potest ea priuari ob ipsam causam.*

43 Imò hæc doctrina retorquetur, quia dum prouisi de Canonicatibus Collegiatæ Carpen. non excedebant ætatem 14. annorum, & eos pacificè possederunt absque dispensatione Apostolica, denotat non habere annexionem Ordinis Presbyteratus.

44 Decimò, & vltimò dicit, quod gratia sui Concanonici, ex quo nemini erat detrimenti, debebat ampliari, & ad æquas causas produci, & ratione analogica extendi, maximè cum impetrario gratiæ illo casu erat facta ad effectum satisfaciendi suo muneri in Ecclesia ad mentem Concilij, & ideò non videbatur æquum tam stricto iure procedere, sed cum ipso interpretante erat benignius agendum, & concludit quod Ordinarius poterat dispensare cum ordinato extra tempora, ex *c. consultationi*, vbi DD. & glos. *de temp. ordin.* Azor. *moral. institut. part.2. lib.3. cap.50. quæst.20. vers. Cum eo itidem, qui recepit.*

45 Quæ sola vltima ratio potuit mouere Ordinarium ad impartiendum licentiam ad effectum, vt Canonicus malè ordinatus extra tempora, posset Missam celebrare, & ideo nihil facit ad decisionem præsentis controuersiæ.

46 Præterea est aduertendum, quod casus præsens est diuersus ab illo Ciarlinij, quia attentis verbis statuti ibi: *Ordenamus che ogni Dignità, Canonico, è Mansionario, sia tenuto dire, ò far dire le sue Messe y giorni festiui*, videtur iniunctum omnibus onus celebrandi quolibet die festiuo, vt denotat dictio illa, *ogni*, quæ neminem excludit, & distribuit cuilibet onus celebrandi, vt pluribus comprobat D. Barbos. *in tract. de diction. vsu frequent. diction. 241. n.1. & 22.* & sic quatenus alternatiua eis non suffragaretur, nisi iusto stante impedimento, non videbatur posse adimpleri mens statuentium, nisi celebrando omnes Canonicos singulis diebus festiuis.

47 In proposito verò fundator solùm voluit, quod Missa maior esset certa, quæ cū possit celebrari per Canonicos, qui aderunt pro tempore Sacerdotes in hac Ecclesia,

clesia, satisfactum censebitur dispositioni constitutionis fundatoris, absque eo quod obligentur omnes Canonici ad suscipiendum Ordinem Sacerdotalem.

48 Vlterius aduerto, quod Canonici Ecclesiæ Carpen. voluerunt (licèt non obligati) acceptare dispositionem Concilij Tridentini *in d. cap. 12. sess. 14.* vbi loquendo de Cathedralibus cauetur, vt Canonicatus alij sint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, & ideò quatenus voluerunt imponere singulis Canonicis onus Missarum, videbatur esse probabile requiri Ordinem Sacerdotalem. In casu verò præsenti non adest talis acceptatio dicti decreti, & sic nec Ordo Sacer requiritur ad huiusmodi Canonicatus obtinendos.

49 Demùm non aduersatur absurdum consideratum per informantes pro Capitulo, nempe quod si declaretur Canonicos huius Ecclesiæ non habere Ordinem Presbyterij, posse dari casum in futurum, quod omnes Canonici sint 14. annorum, vel quatenus habeant ætatem legitimam, recusent ad Presbyteratus Ordinem promoueri, sicut modò facit D. Josephus Beno de Rey, & consequenter in Ecclesia non adsit Sacerdos, qui possit Missam maiorem celebrare, & constitutio fundatoris reddatur frustratoria, contra iuris regulas, quæ volunt, vt conditiones iustæ, & iuris dispositioni conformes appositæ per fundatores, sint ad vnguem seruandæ, vt *in cap. significatum, de Præbend. & in Clem. quia contingit, de Relig. domib.* & tradit Concil. Trid. *in sess. 25. cap. 5. de reform.* Gutierr. *cons. 1. & 2. vtrobique sub num. 1. & 2.* vbi quod à fundatione recedere non licet.

50 Quia, moraliter loquendo, impossibile est, quod possit dari casus prætensi absurdi, cum sit in confesso inter partes, in huiusmodi Ecclesia adesse sex Dignitates, viginti nouem Canonicos, & decem & octo Racionerios, & ex his, exceptis quinque Dignitatibus, & duodecim Præbendis, in quibus dignitas Archiepiscopalis habet alternatiuam cum Vniuersitate dictæ villæ de Alcala, reliquæ omnes prouidentur ab ipsa Vniuersitate in Doctores magis antiquos graduatos per eam in sacra Theologia, vt probatur ex *concordia registrata in process. fol. 4* qui quidem Doctores magis antiqui cum laurea Doctoratus Theologici potiri nequeant absque eo, quod sint Ordinibus sacris insigniti, vt sancitur *in constitutione 47. dictæ Vniuersitatis*, certum est, quod non erunt nisi prouectæ ætatis, & forsan omnes Sacerdotes, sed quatenus non sint tales, sufficit quod inter omnes prouisos huius Ecclesiæ adsint tot in ætate prouecta, vt possint cogi per Episcopum ad se promouendum ad Ordinem Presbyteratus, pro celebranda Missa maiori, requisita per fundatorem, ac aliis oneribus subeundis, iuxta Ecclesiæ necessitatem.

51 Quandoquidem, etsi disposito Concilij Tridentini *in dict. cap. 12. sess. 24. de reform.* non comprehendat Ecclesias Collegiatas, nihilominus suadente necessitate Ecclesiæ poterit Episcopus Canonicos Collegiatarum compellere ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum; vt per textum *in cap. quæris, de ætat. & qualit. & Ordine præf.* tradit Moneta *de distributionib. part. 2. quæst. 19. numero 4. circa fin. & numero 31.* sequitur Lotter. *de re benef. dict. lib. 2. quæst. 47. num. 49.* & idem tenet Boër. *in decisione 171. num. 2. vers. Et ideò.*

52 Pro quorum omnium corroboratione extat obseruantia subsecuta; quæ, quatenus versaremur in dubiis, deseruiret pro interpretatione. Gonzal *in regula 8. Cancell. glos. 5. in princip. sub num. 86. vers. Et ideò obseruantia,* Lotter. *de re benef. lib. 2. dict. quæst. 47. num. 30.* & in terminis annexionis Ordinis dixit Rota *in d. decis. 129. num. 2. coram Mantica.* Obseruantia autem istius Ecclesiæ est, quod inter solus Canonicos Sacerdotes, qui assistunt Choro, secundùm turnum repartiuntur hebdomadæ pro Missis maioribus celebrandis, & inter ipsos Sacerdotes tantùm diuiduntur distributiones ad hunc effectum ex massa communi assignatæ, absque eo quod de Canonicis, qui non sunt Sacerdotes, habeatur ob id vlla ratio, vt constat ex certificatione Magistri ceremoniarum, & Punctatoris, ac Repartitoris Chori dictæ Ecclesiæ, cui consonant testes pro eodem don Iosephu examinati in *process. fol. 179.* Qui quidem testes deponunt vlteriùs, quod in dicta Ecclesia plures adfuerunt Canonici, qui per plures annos non se promouerunt ad Ordinem Presbyteratus, & alij, qui nec etiam ad Ordinem sacrum erant promoti, & alij, qui longo temporis spatio steterunt sine Ordine sacro, & postea absque vlla coactione se ordinarunt, & nunquam perdiderunt aliquam fructuum partem. Itidem deponunt, quod aliqui fuerunt prouisi absque eo quod haberent ætatem requisitam ad Ordinem sacrum, & habuerunt pacificam possessionem, ac perceperunt fructus sine vlla dispensatione.

Ex hac igitur actuum frequentia, ac temporis diutur- 53
nitate rectè probatur obseruantia, seu consuetudo, secundum Bart. *in l. de quibus, num. 23. ff. de legib.* Alex. *cons. 45. num. 2. lib. 2.* Dec. *cons. 483. numero 25.* ma- 54
ximè obseruantia interpretatiua, quæ non requirit longi temporis præscriptionem, Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 39. numero 159. cum seqq.* & in terminis annexionis Ordinis Rota *in d. decis. 129. num. 3. coram Mantica.*

Nec potest dubitari, quin dicta obseruantia suffragetur, cum de ea Episcopus ignorantiam prætendere nequeat, stantibus visitationibus, quas facere tenetur in Ecclesiis suæ Diœcesis, sicut nec minus Capitulum, dum admisit ad possessionem, ad assistentiam Chori, & ad participationem fructuum prouisos non habentes Ordinem sacrum, ac ætatem ad illum requisitam; quod certè non fuisset permissum nec permitti poterat si ex lege fundatoris præbēdæ haberent annexum Ordinem Presbyteratus; quia tales prouisiones fuissent irritæ, ex dispositione Concilij Trid. *in dict. cap. 12. sess. 24. de reform.* ibi: *Nec aliis in posterum fiat prouisio, nisi iis, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit prouisio.* 55

Qua responsione tollitur, quod versemur in facultatiuis, ita vt potuerit Capitulum cum talibus prouisis mitius agere; quia non potest Capitulum, nec Episcopus derogare dispositioni Concilij, & eo minus super defectu ætatis, vt refert decisum Garc. *de Benef. p. 7. c. 1. n. 99. in fin. & n. 112.* & notat D. August. Barb. *in Collectan. ad Concil. sess. 25. de reform. cap. 5. n. 3.* & quod 57.
Episcopus non possit, nec minùs cum consensu Patroni, dispensare super defectu qualitatis Sacerdotij requisitæ in limine fundationis, dixit Rota *in decis. 446. n. 9. vers. Maximè, part. 5. recent. & in decis. 680. num. 3. coram Buratto.* 56

Hincque etiam patet nihil obstare contrariam obseruantiam ex aduerso prætensam, siue ea desumatur ex testibus per Capitulum examinatis, siue ex duobus actibus Capitularibus, siue ex Bullis Apostolicis præsentatis.

Nam quoad testes, qui sunt quatuor, & ex his tres sunt Ministrales dictæ Ecclesiæ, nihil concludunt, imò contradicunt dispositioni constitutionis dum dicunt, quod secundùm dispositionem iuris communis, sacri Concilij Tridentini, & Constitutionis Ecclesiæ, adest consuetudo, quod Canonici debeant ordinari Ordine sacro, & quod recusantes possunt compelli per Capitulum, & inter compulsos agnouerant Don Ioannem de Sandoual, cum tamen constet, quod nec ex dispositione iuris communis, nec Concilij Tridentini requiritur Ordo sacer in Collegiata, ex superiùs firmatis *sub num. 2. & 4.* Et quatenus esset intelligenda constitutio fundatoris 58

toris pro annexione Ordinis, deberet Ordo esse Sacerdotalis, non autem Subdiaconalis, vt dicunt ipsi testes, quia Missa maior non potest celebrari nisi à Sacerdotibus; & ex testibus examinatis pro dicto don Iosepho probatur D. Ioannem de Sandoual stetisse sine Ordine sacro vsquequò ad legitimam ætatem peruenisset, & tunc suscepit Ordinem Subdiaconatus, stetitque in Ecclesia spatio duodecim annorum donec obiit, absque aliqua amissione fructuum suæ præbendæ.

59 Vnde, cùm testes adducti pro Capitulo nihil concludant, & è contra testes dicti D. Iosephi plenè probent repartitionem hebdomadarum pro Missis maioribus celebrandis, fieri tantùm inter Sacerdotes Canonicos, & in dicta Ecclesia plures adfuisse Canonicos sine Ordine Sacerdotali, & aliquos sine Ordine sacro, absque vlla amissione fructuum, & dispensatione, vtpote:

Prædictus D. Ioannes de Sandoual.

Item Fernandez de Villegas, qui solùm fuit Subdiaconus, & vixit Canonicus spatio 40. annorum; & quamuis dispensaretur à residentia ob officium, quod habebat sanctæ Inquisitionis, non inde sequitur, quod esset dispensatus ab Ordine Presbyteratus, si eo egebat vigore fundationis.

Item Doctor D. Franciscus de los Rios, qui adeptus fuit possessionem Canonicatus, dum 22. annum suæ ætatis agebat.

Item Doctor D. Ioannes de Garcea, qui possedit Canonicatum per sex annos absque vllo Ordine sacro, & postea promotus fuit ad Doctoralem Toleti.

Item Licentiatus D. Antonius Escuder, qui fuit Canonicus per tres annos sine Ordine sacro, & idem probatur de pluribus Racionerus, vt in dicto processu fol. 179. cum seqq.

60 Petnecesse dicendum est, quod hi testes sint præferendi; tum quia sunt sex, & sic numero plures. Farinac. *de testib. quæst. 65. n. 106. & seqq.* tum quia sunt magis qualificati, cùm sint Doctores, vel Magistri, vel Canonici, vel Dignitates, seu Racionerij magis antiqui dictæ Ecclesiæ. Farin. *ibidem, n. 114.* & in specie de Doctore *sub n. 119.* tum quia deponunt verisimiliora, *ibid. sub num. 120.* tum & etiam, quia sunt magis informati, & deponunt de rebus ad eosdemmet testes pertinentibus magis specificè, cum ratione & redditione causæ, nempe quia aliqui sunt Punctatores, aliqui Magistri cæremoniarum, alij Hebdomadarij, & omnes de gremio Capituli, cum quo est controuersia: idem Farinac. *vbi suprà, num. 165. & 170. & 172. & 186.* vbi quod magis creditur testibus peritis quàm non peritis.

61 Quantum verò attinet ad duos actus Capitulares, quibus Capitulum compellere conatus fuit Canonicos ad suscipiendum Ordinem sacrum, & quod idem seruaretur in futurum ab eis qui de nouo prouiderentur, dicitur quod imprimis ex illis probatur potiùs dictam constitutionem fundatoris vel non esse in vsu, vel non importare annexionem Ordinis, dum tunc temporis Capitulum voluit statuere super annexione Ordinis sacri, & compellere eos, qui tunc prædicto Ordine non erant insigniti.

62 Secundò respondetur, quod capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum ipsius capituli. Felin. *in c. cùm omnes, sub n. 18. vers. 10. fallit, de constitut.* & *ibi* Panormit. *n. 7. vers. Venio ad secundum,* & in specie, quod annexio Ordinum spectet ad Episcopum cum consilio capituli, statuitur per Concil. Trid. quando loquitur de Cathedralibus *in d. sess. 24. de reform. c. 12.* Imò quod Episcopus possit in hoc non sequi consensum capituli, refert Piasec. *in prax. Episc. part. 2. cap. 1. n. 7. & c. 2. n. 7.* sequitur D. Barbos. *in Collectan. ad Concil. Trid. in dict. cap. 12. sess. 24. de reform.*

Tertiò consideratur, quod dicti actus capitulares 63
se referunt ad iuris communis, & Concilij Tridentini dispositiones, quæ in collegiatis non requirunt Ordinem Sacrum, vt suprà fuit firmatum, & quatenus secundus actus capitularis se refert ad consuetudinem Ecclesiæ Toletanæ, pariter detegitur erroneus, quia etiam in Ecclesia Toletana adsunt Præbendæ, sine annexione Ordinis sacri, quoties eas possidentes velint amittere medietatem distributionum, vltra quod non valet allegare consuetudinem Ecclesiæ Cathedralis in Ecclesia Collegiata, cùm militet diuersa ratio; consuetudo enim non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam, *l. 1. §. si quis hoc interdictum, & ibi* Bart. *ff. de itiner. actuque priuat. l. ius singulare, & l. quod verò contra, ff. de legib.* Aretin. *cons. 122. n. 4.* Purpurat. *cons. 522. n. 12.*

Et eo minus quando, prout hîc, in loco contro- 64
uerso adest consuetudo particularis, tunc enim ista particularis est attendenda, *c. super eo 22. de censib.* & tenuit Rot. *in d. decis. 95. n. 3. & in dec. 419. n. 4. coram Card. Caualerio.*

Quoad denique Bullas Apostolicas pariformiter re- 65
spondetur non releuare; quia altera ipsarum, quæ est Pauli Quinti, continet dispensationem dicti Ioannis de Sandoual, super defectu gradus Doctoratus Magisterij, vel Licentiatus requisiti ad consequendas Dignitates dictæ Ecclesiæ, & in narratiua petitur ex abundanti dispensatio super defectu ætatis requisitæ ad aliquem Ordinem sacrum, forsan dictæ Dignitati annexum, quæ superabundans narratiua quoad Ordinem sacrum nihil ponit in esse, vt demonstrat dictio illa, *forsan,* vt ex pluribus firmat D. Barbos. *in tract. de dict. vsuf. equeat. diction. 126.* quod experientia docuit, cum dictus Sandoual nunquam susceperit Ordinem Diaconatus, nec Presbyteratus requisiti pro celebranda Missa maiori, prout suscipere debebat, si fundatoria constitutio, de cuius obseruantia agitur, importaret annexionem Ordinis.

Altera verò Bulla Apostolica Clementis VIII. ema- 66
nauit pro confirmatione decreti Capitularis, quo cauebatur Portionarios debere per seipsos inseruire pro Diaconis, & Subdiaconis, vel dare aliam personam idoneam sub certa pœna; Pontifex verò, quia in supplicatione sibi data pro dicta confirmatione obtinenda, narrabatur onus inseruiendi per seipsus incumbere dictis Portionariis ex antiquissima consuetudine & ab ipsa ferè fundatione, vt *in process. fol. 130.* noluit confirmare dictum decretum in ea parte, quia dabatur facultas inseruiendi per substitutum, & hoc summa cum ratione, quia supposito, quod ex antiquissima consuetudine Portiones essent Subdiaconales, & Diaconales, non poterant inseruire per substitutum, resistente dispositione Concil. Trid. *in dict. sess. 22. de reform. c. 4. & in d. sess. 24. c. 12. vers. Omnes verò.*

At cum ex superiùs deductis constet, talem antiquis- 67
simam consuetudinem non extare, corruit eiusdem Bullæ dispositio, & vlteriùs est aduertendum, quod dicta Bulla loquitur de Racioneriis, non autem de Canonicis, & obseruantia ad hoc vt releuet, debet probari particulariter, & in specie in casu controuerso, Alex. *cons. 6. per tot. lib. 5.* Castrens. *cons. 340. circa fin. vers. Superest, lib. 2.* Rolan. *cons. 80. num. 10. cum seqq. lib. 1.* & non sufficit æquiuoca, sed concludens probatio requiritur, Abb. *in cap. 2. in fin. de censib.* Ruin. *cons. 104. numero 15. lib. 5.* Rota *decis. 120. n. 2. p. 2. recent.*

Quibus sic positis nullius est momenti prorogatio 68
termini

termini petita per dictum Don Iosephum in Capitulo, quando fuit ei notificatum, quod deberet se ordinare Ordine sacro, consentiendo quod post lapsum dicti termini suscepisset Ordinem sacrum: vnde inferebatur, modò ipsum non posse venire contra propriam confessionem, *ex l. generaliter, C. de non numerat. pecun.* ibi: *Nimis est indignum, quod sua quisque voce affirmauit, id postmodum refringere velle.*

69 Siquidem hoc procederet, quando dictus Don Iosephus consensisset actui legitimè per Capitulum facto, sed cum ex superius deductis *sub num. 61. & 62.* appareat Capitulum non potuisse facere decretum, cui dictus D. Iosephus consensit, corruente decreto, corruit quoque consensus eius vigore præstitus, ex adductis per Bec. *in cons. 331. n. 50. vol. 2.* & docet Rota apud Farinac. *in posthum. decis. 386. per tot. vol. 2.* maximè stante protestatione præcedente dicto consensui de non consentiendo, vt latè prosequitur Vvesembec. *con-*
70 *sult. 4. n. 99. vol. 1.* & in simili videmus confessione facta in qualibet materia, quæ si detegatur erronea (prout in præsenti potest per confitentem reuocari) sibi non præiudicat, *leg. non fatetur, ff. de confess.* Anchar. *consil. 291. n. 3.* Dec. *consil. 408. num. 5.* Menoch. *consil. 147. n. 29.*

71 Idque procedit, siue error sit in facto, siue in iure, Paul. de Castr. *in d. l. non fatetur,* Dec. *cons. 51. n. 24. lib. 2.* & eo ipso apparet de errore, quoties constat de veritate in contrarium, Alex. *cons. 102. sub n. 8. vers. Igitur idem, lib. 1.* Aretin. *cons. 14. n. 8. ante med.* Rol. *cons. 69. n. 48. in fin. & num. sequent. lib. 3.*

72 Insuper est aduertendum, quod sententia Vicarij non condemnat dictum Don Iosephum ad suscipiendum Ordinem sacrum duntaxat, cuius susceptioni dicitur consensisse, sed declarat eum debuisse promoueri ad Ordinem Presbyteratus, à die adeptæ possessionis præbendæ, quod nunquam petiit Capitulum, vt patet ex lectura processus, & sic potest etiam dici, quod dicta sententia, vti non conformis libello, & petitioni, sustineri non possit, vt probat textus *in l. vt fundus, ff. commun. diuid.*

Toletana Naturalitatis.

Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente super validitate alterius primò contracti, illud contraxit, si primum postea nullum declaretur, etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio prouenientium.

VOTVM CXIV.

1 *Casus proponitur decidendus.*
2 *Filius naturalis dicitur, qui ex soluto & soluta, & inter quos matrimonium esse potest, natus est.*
3 *Habilitas ad efficiendum filium naturalem sumenda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout nato fuerit vtilius.*
4 *Naturalis vt dicatur filius, non requiritur de iure Canonico quod natus sit ex concubinatu.*
5 Cap. cùm in Apostolica, de sponsalib. *refertur.*
6 *Matrimonium secundum valet pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum.*
7 *Litis pendentia non impedit Matrimonium contrahi.*
8 *Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi matrimonij rectè contracti.*
9 *Matrimonium pendente lite super prioris validitate contractum, si illius nullitas euincatur, validum est.*
10 *Matrimonium contrahens secundum lite pendente super validitate primi, non dicitur attentare.*
11 *Filij habiti à patre ex puella soluta durante lite super validitate matrimonij cum alia nulliter contracti, legitimantur per subsequens matrimonium cum dicta puella contractum.*
12 Cap. tua fraternitas, de sponsa duorum, *refertur, & n. 15. intelligitur.*
13 *Interdictum Ecclesiæ ne Matrimonium contrahatur, quibus modis fiat.*
14 *Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ validum est, nisi contineat decretum irritans.*
16 Cap. cùm in Apostolica, de Sponsalib. *declaratur.*
17 Cap. 1. & e. veniens, de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adult. *intelliguntur.*
18 Cap. pen. eod. tit. *exponitur.*
19 *Filij nati ex Matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi sint censendi, bona fides saltem alterius coniugis requiritur.*
20 *Adulterij pœna locum habet etiamsi matrimonium fuerit nullum.*
21 *Filij suscepti ab vxorato non sunt naturales, nec legitimantur per subsequens matrimonium.*
22 *Fictio iuris pro veritate habetur.*
23 *Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum.*
24 *Naturalis filius in dubio potiùs præsumitur quàm spurius.*
25 *Filios, vt sint legitimi, fauet lex quantum potest.*
26 *Pro legitimitate in dubio pronuntiandum.*

Veniente lite inter Franciscum de Rio, & Donnam Mariam Palumam super nullitate Matrimonij, 1
idem Franciscus ex muliere soluta genuit filiam nomine Antoniam de Rio, quæ nata fuit diebus viginti tribus antequam Matrimonium nullitatis sententia dissolutum fuisset, prout dictis diebus transactis nullum & inualidum fuit declaratum in Rota, data contrahentibus facultate, vt ad alias nuptias conuolare, vel alium vitæ statum, quem maluerint, eligere possent. Hac facti serie supposita interrogatus fui an dicta Antonia de Rio durante nullo illo patris Matrimonio genita ex muliere soluta, debeat ad omnes iuris effectus naturalis reputari, vel spuria sit censenda. Et naturalem esse respondi, cum illi omnia conueniant requisita, quæ ad filiationem naturalem Doctores requirunt.

Est enim certa iuris conclusio, naturalem filium generaliter illum dici qui ex soluto & soluta, & inter quos Matrimonium esse potest, natus est, *c. innotuit 20. de elect.* vbi *num. 6. in collect.* plures refero Doctores, 2
l. 11. Tauri, l. 9. tit. 8. lib. 5. Recop. vtrobique Regnicolæ, & citatis per me addo Robles de Salzedo *de repræsent. lib. 2. cap. 11. num. 8.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 11. cap. 2. numero 1.* Melch. Phœbus *Lusit. decisione 68. num. 6.* Cardos. *in praxi Iudicum & aduocat. verb. filius, num. 7.* Michaël Reinoso *in obseruat. iuris, obseru. 4. num. 2.*

Quæ quidem parentum in solutionis statu existentia ad filios naturales efficiendos sumēda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout filiis huiusmodi vtilius fuerit. Ita per text. *in l. qui in vtero, ff. de statu homin. & in l. etsi seruum 5. §. ingenui, ff. eod. & in l. nuper, C. de natur. liber.* resoluunt Spin. *in speculo testam.* 3

stam.glos.15.n.118.& 119. Cou. de sponsalib. p.2.c.8. §.2.n.5. Peteg. de fideicom.art.24.n.50. Azor.inst.moral.p.2.lib.2.c.13.q.3. P.Molin. de Iustit. tract.2.disp. 172.n.40. Sanch. de matrim.lib.8.disp.7.num.19. Basil. Pont. in simili tract. lib.11.c.3. Fachin.controuers.lib.5. c.50. Melch. Phœb. Lusitan. decis.68. num.12.p.1. citati per me in collect. ad caput Tanta, num.31. qui filij sint legit.

4 Nec ad hoc vt naturalis dicatur filius requiritur quod natus sit ex concubinatu (cuius requisita referunt Farin. in praxi crimi.p.4.q.138. à n.8. Robles de Salze l.d.lib.2 c.11.n.7. Rot.dec.254.p.2.diuers.) nam licèt iure ciuili aliud suaderi videatur, ius tamen Canonicum illi in hac parte præualere debet, cùm in d. cap. tanta, sic de quid non requiratur. Ita Duen.reg.350.n.11. Cou.d.3.2.v.4. Card. Mantic. de coniect.vltim.volunt. lib.11.tit.12.n.6. Pereg.d.art.24.n.53. Mieres de maioratu p.2.q.1.n.6.& 7. Azor. d.c.13.q.8. Tractaciq. var.resol.lib.1.tit.de legitimat. resol.1.num.5.& 6. Æmil. Gall. de exception.tit.4.p.2. except.27.n.213. Iul. d. subsitut.q.409.n.126. Melch.Phœb. Lusit. dec.68.num 6.p.1. vbi dicit receptum iure Canonico, & ex totius orbis consuetudine, & ait consonare Ordinationem Reg. Lusit. lib.4.tit.71. & apud Hispanos l.11. Tauri.

5 Vnde si Antonia de Rio supponatur nata, prout verè ex parentibus inter quos de illo tempore Matrimonium [illegible] fide contrahi poterat, bene infertur illam pro [illegible] habenda : quod autem Mattimonium valide contrahi potuerit, probat expressè text. in c.cum in Apostolica, 18. de sponsalib. in quo decidit Pontifex Vrbanus III. quod Mattimoniali lite pendente, si litigans ante sententiam iudicis accipit aliam vxorem ignorantem facti, postea si feratur sententia de nullitate Matrimonij, tenet secundum Matrimonium, licèt fuerit contractum pendente lite, sed vtro debet iniungi pœnitentia, & vt abstineat à coniunge per tempus pœnitentiæ. Ex quo vulgò colligitur, valere secundum

6 Matrimonium pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronunciatum nullum, vt per Abb.ibi n.3.idem tenet Rim. cons.150.n.19.lib.5.

7 Bald. de Vbaldis Perus. cons.3. num.11. tom.1. inter consilia Matrimon. ibi : Hu tamen non obstantibus contrarium dico, scilicet secundum Matrimonium valere, & prolem esse legitimam, & hoc ideo, quia fuit à primo separata per sententiam, &c.& num.13.ibi : Nec obstat pendentia litu, vel appellationis, quia illa non impedit Matrimonium contrahi, cap. Cum in Apostolica, de sponsal. capue 2. de Matrim.contracto contra interd. Ecclesi. quia iura procedunt cum prima lis pendebat, & nulla sententia erat lata pro contrahente, & sic nullum habet colorem contrahendi; fortius enim procedunt in illo qui iam habet vnam sententiam pro se, vt in casu nostro, &c.

8 Anton. Cardos. in praxi Iudicum, & aduocat. verb. Sacramentum, §. de Sacramento Matrimon. numero 36. ibi : Matrimonium contractum cum vna valet pendente lite cum alia super matrimonio, seu sponsalibus, si primum Matrimonium erat nullum, quia litis pendentia, seu Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi Matrimonij rectè contracti, cap. Cum in Apostolica, vbi Abb. num.3. & alij, de sponsalib. poterit tamen Iudex illum punire pro arbitrio, quia Matrimonium illud contraxit contra interdictum Ecclesiæ, cap. [illegible].2.& 3. vbi DD. de Matrim. contracto contra interd. Ecclesiæ, &c.

9 Couar. de sponsalib.p.2.c.8.§.2.n.8. Mascard. de probat.concl.1023.n.8. vbi resoluunt Mattimonium pendente lite super prioris validitate, si illius nullitas euincatur, validum esse.

10 Lancellot. de attent.p.2.cap.4. limit.17. & cap.20. limit.18.& p.3. cap.24.q.17. num. 2. in quibus locis tenet Matrimonium secundum lite pendente super validitate primi Matrimonij contractum, validum esse, & prolem legitimam, quando postea primum Mattimonium fuit declaratum nullum : & præcipuè d.p.3. cap.24. limit.17. à num.3. ita in mater a el ganter disserit : Quamuis autem contrahens Matrimonium, vt praefertur, lite pendente non dicatur attentare, & consequenter illis non inuocetur, incidit tamen in pœnam extraordinariam, de qua in d. cap. cum in Apostolica, & in cap. te or, de re iud c. vbi Abb. num.9. praesertim quod coniugibus tribuetur, ne tunc ... alibi, aut aliud a [illegible] matrimoniales attendent, vt se [illegible] etiam Rim. vbi supra, & expr sse Imol. per eum allegatus in con.125. incip. In causa quo vertitur, cui subscripsit, & multis comprobant Angel. de Castro, de quo in 1. vol. consiliorum matrim. cons.31. incip. Quia ego Angelus, à quorum opinione nec etiam videtur desistere Ant. Barbat. in cons.9. Viso, num.4. & seq.lib.2. & sequitur Dec. cons.163. in causa, sub n.7.col.4. ubi ... tertio respondetur : & ita debet intelligi quod [illegible] simpliciter dicunt Doctores, quod lite, vel appellatione pendente super vali ditate primi Matrimonij, non licet ad secundum Matrimonium transire, prout videtur text. & ibi notat ... Abb. in cap. tua, n.3. extra de sponsa duor. videlicet quod non licet impunè ad secundum transire, non autem quod Matrimonium in se non sit validum, si primum declaretur nullum, vt dictum est. Quam huiusmodi rationem amplectendo intellige, et non solum procedat respectu ipsius matrimonij, sed etiam respectu eius, quod ab ipso matrimonio pronuntiatum, primum est legitimatio filiorum, quae fit per subsequens Matrimonium : talis enim legitimatio dicitur valida, etiamsi [illegible] essent concepti lite pendente, vt adde Paul. Imol. in cons.35.vers.nono, lib.4. post Paris. cons.3. lib.2.n.24. & cons.15.col.1.n.2. eod.lib. & facinut quæ [illegible] Bald. in praelegato loco inter [illegible] matrim. cons.3. n.11. vbi cum principaliter di putaret, an filij nati ex Matrimonio (lite pendente super primo) contracto essent legitimi, concludit secundum Matrimonium valere, & prolem legitimam fore, &c. 11

Et hæc est vera opinio : sed obstare videtur text. in cap. iuuenis et etas 4. de sponsa duor. ibi : Hoc arbitramur [illegible] endum, vt si amodo in tali casu duxerunt appellation[illegible] Ecclesia publicè interdicat ne ante decisionem causæ aliud contrahant Matrimonium : & si contra interdictum Ecclesiæ publicè factum venire præsumpserit, Matrimonium tam præsumptuosè contractum poterit euitare, &c. Ex quo videtur nullum Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ [illegible] esse. 12

Verùm pro genuina huius text. intelligentia præmittendum est interdictum Ecclesiæ tribus modis fieri, per legem, per iudicem, & per Parochum : per legem fit quæ certis temporibus nuptias prohibet, de quibus in cap.non oportet, 33.q.4. & in cap.capellanus, de ferijs. Per iudicem quando pendente super Matrimonio lite, vel illud, vel aliud contrahi specialiter interdicit, cap. tua nos, de sponsa duor. cap. prior & vlt. de Matrim. contracto contra interd. Eccles. Per Parochum, cùm aut impedimentum denuntiatur illi, aut probabilis est eiusdem suspicio, capite cum inhibitio, in prænc. & in §. sanè, de clandest. desponsat. In his omnibus casibus Mattimonium contractum valet, quia prohibitio non dirigitur in ipsam Matrimonij sub stantiam, sed in accidentia, quod tunc fit cùm non simpliciter, & absolutè Mattimonium prohibetur inter aliquos, sed circumstantia modi, temporis, aut loci; tunc enim licet lex habeat decretum irritans, actus valet : sed lex quæ prohibet Matrimonium contrahi contra interdictum Ecclesiæ, solum tempus videtur prohibere 13 14

hibere, & non habet decretum irritans, ad quod respexit Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp.* 2. dum cum communi tenet Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ valere, nisi contineat decretum irritans faciens specialem mentionem matrimonij.

15 Quare intelligere debemus *d. c. tua fraternitas*, de irritatione mentionem faciens, vel loqui de interdicto Pontificio, nomine Pontificis facto, vel de irritatione quoad cohabitationem, non quoad vinculum, iuxta doctrinam glos. *verb. irritum, in c. ad dissoluendum, de desponsat. impub. & verbo poterit irritare, in d. c. tua fraternitas.* Et quicquid sit, nullibi constat aliquod interdictum Francisc. de Rio factum fuisse, nec inhibitum ne aliud contraheret matrimonium.

16 Secundò non obstat *d. c. cùm in Apostolica*, ibi: *Et sic falsitate suggesta quandam aliam facti nesciam copulare præsumpsit*, &c. dum videtur supponere mulierem, cum qua villicus secundum contraxerat matrimonium, prioris notitiam non habuisse, super cuius validitate controuertebatur in iudicio, & sic ignorantiam in causa fuisse, vt secundum matrimonium validum foret, sequuta prioris nullitate. Quia respondetur secundum Matrimonium validum semper esse, tam si illud contrahens sciret, quàm si ignoraret aliud priùs contractum, vt videtur sentire gl. *verb. remanere, in d. c. cum in Apostolica*, scientiæ tamen & ignorantiæ distinctio eo casu deseruiret, si priùs matrimonium validum foret: nam si quis viuente prima vxore contraheret cum secunda hoc ignorante, si prima moriatur, poterit cogi cum secunda vitam agere, data tamen mulieri ad discedendum facultate, *cap. 1. & cap. veniens, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* secus verò si cum secunda conscia primæ viuentis matrimonium contraheret, *c. ex litterarum, cap. cum haberet, eod. tit.*

17 Sed mirum est cur Pontifex *in d. c. 1.* iudicat Matrimonium inter eos, inter quos legitimus consensus non fuit, & quare cogat virum in hoc coniugio permanere quasi matrimonio alligatum, mulieri verò quasi liberæ diuertendi licentiam faciat. Ad quem nodum dissoluendum ego existimo in eo text. & similibus perfici matrimonium ex consensu olim expresso inualide, cohabitatione tamen continuato, non vt à principio consensus præstiti, sed vt ex nunc quasi tempore remoti impedimenti exprimeretur. Quandocumque enim agitur siue de Matrimonio, siue de quocumque alio contractu celebrando, qui certam verborum formam non requirat, sed naturali consensu perficiatur, si semel consensus sit expressus, & propter impedimentum iuris non possit effectum sortiri, & actus statim valeat, sublato impedimento ex vi prædicti consensus, qui perseuerat, actus perficitur, quoniam verum est dicere in eo actu reperiri consensum, qui per actum multùm tectè significatur, vt probant text. & *ibi* Bart. *in leg. vlt. ff. de rebus eorum*, Menoch. *de arbitr. casu* 161. *n.* 70. Nec refragatur text. *in c. pen. eod. tit.* de eo qui duxit in Matrim. quatenus videtur requirere nouum consensum.

18 Quia respondetur, ibi nouum consensum appellari scientiam impedimenti sublati cum perseuerantia prioris, quia nouum ex tunc matrimonium facit: ideo autem sit facultas mulieri ad recedendum *in d. c. 1.* quia antequam sciret impedimentum sublatum, consensus non sufficiebat, vt cum primum sciuit, potuit recedere, & consensum reuocare: maritus autem in pœnam non potest, vtcsque tamen si per diem cohabitauerit, impedimento sublato scienter matrimonio alligatus manet.

19 Ex quo paret ignorantiam, & bonam fidem in hac materia requiri & necessariam esse eo casu, quo secundum matrimonium fuisset nullum, data prioris validitate, ad hoc enim vt filij ex dicto secundo Matrimonio nulliter contracto legitimi censeadi sint, bona fides saltem alterius coniugis requiritur, iuxta terminos *c. ex tenore, qui filij sint legit.* & quæ resoluunt citati per me *in collect. ad d. c.* 2. *n.* 4. *eod. tit.* non sic quando secundum Matrimonium ex inualiditate prioris validum & legitimum remaueret, vt dixi.

Tertiò etiam non obstat *l.* 81. *Tauri*, vbi Ant. Gom. *n.* 48. cum qua concordat *l. Regia Lusit. lib.* 5. *tit.* 26. vbi Parens meus, quem non minùs naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, quatenus decidit adulterij pœnam locum habere etiamsi Matrimonium fuisset nullum, & putatiuum, cum traditis à Tiraq. *de iure mariti, gloss.* 8. *n.* 145. *& seq.* Farin. *in praxi crimin. q.* 141. *n.* 62. D. Barb. *in l.* 1. *ff. solut matrim. in princ. p.* 1. *n.* 95. quia respondetur legem illam fundari in eo quod mulier quantum ex se fecit actum illicitum, & à iure reprobatum, ac per consequens delictum commisit tali pœna puniendum. 20

Quartò non obstat *d. cap. tanto, qui filij sint legit. in vers. si autem vir viuente vxore*, dum probat filios susceptos à marito ex alia quam ab vxore sua viuente, nô legitimari per subsequens matrimonium contractum cum eorum matre post primæ vxoris mortem, quia verè sunt spurij, per quem text. ita resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 81. *n.* 22. Pereg. *de fideicom. art.* 24. *n.* 49. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 105. *n.* 9. Rot. *decis.* 191. *n.* 2. *p.* 1. *recent.* ex quo datur intelligi, dictam Antoniam vti filiam durante matrimonio extra illud habitam, non naturalem, sed spuriam esse. Respondetur enim Matrimonium illud, quod aliàs toto eo tempore putatiuum fuit, in prolatione sententiæ nullitatis fuisse declaratum nullum, non ex tunc, sed vsque ab initio; & ideo cum reuera nunquam extaret, non potuit impedire quin filius dicatur genitus à soluto, qui aliquo valido Matrimonio tunc temporis tenetur, non iuris fictione, qualis est filios à tempore natiuitatis legitimos reputari, quæ nihilominus pro veritate habetur, vt post Bart. *in leg. si maritus, §. legis, ff. ad leg. Iul. de adulter. & in leg. mercis, ff. de verbor. signif.* Menoch. *cons.* 174. *n.* 107. Fusar. *de substitut. q.* 409. *n.* 28. sed verè, & realiter, vt patet. 21 22

Quod tanto magis sine difficultate procedit, si ex eo quod secundum matrimonium valuit, habita exinde prioris nullitate, vt suprà dixi, filij pendente lite ex secunda vxore geniti, legitimi sunt habendi, cum dicatur nasci de legitimo Matrimonio procreatus ex Matrimonio à iure approbato, vel non improbato; legitimum enim dicitur à lege approbatum, vel toleratum, *l. legitima, & ibi DD. ff. de pactis*, necessariò sequitur filios medio tempore ab eo susceptos ex muliere soluta antequam secundas contraheret nuptias, naturales esse. 23

Et quatenus circa naturalitatem Antoniæ aliqua oriri possit difficultas, quæ dubiam ac turbidam redderet materiam, stante huiusmodi dubio potiùs eam præsumere debemus naturalem quàm spuriam, iuxta opinionem Baldi *cons.* 448. *Quæritur in primis, numero* 4. *lib.* 1. Crauet. *in suo celebri consil.* 138. *num.* 1. *& cons.* 166. *num.* 1. *&* 4. Barret. *cons.* 117. *num.* 9. Con. *de sponsalib. p.* 2. *c.* 8. *§.* 3. *num.* 1. ibi: *Potius verò præsumitur naturalis, quàm spurius, ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam vt quis dicatur spurius, quæ à natura non euest*, &c. Melch. Phœb. *Lusit. decis.* 68. *numero* 10. *part.* 1. ibi: *Illud etiam obseruandum, quod in dubio filij præsumuntur naturales, non verò spurij, nec illegitimi*, ex Angel. *per text. ibi in leg. liberorum, ff. de his, qui not. infam.* Alciat. *de præsumption. reg.* 13. *præs.* 1. *num.* 12. &c. Rot. *decis.* 329. *n.* 15. *p.* 5. *recentior.* ibi: *Prout non facit non fuisse iustificatum Andream natum esse ex soluto & soluta, quia sic de iure præsumitur*, Rot. *decis.* 802. *num.* 2. *& seqq. p.* 2. *diuersor.* &c. Eadem Rot. *decis.* 360. *num.* 16. *d. p.* 5. *recent.* 24

ibi : *Nec est opus probare Isottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria. Aym. cons. 166. n. 1. Rimin. iun. cons. 187. n. 107. cum seqq. Thesaur. q. 83. n. 2. lib. 2. Barz. dec. 91. n. 1. vbi de magis communi*, &c.

25 Nam sicut lex in quantum potest fauet filiis vt sint
legitimi, Dec. *cons. 152. sub n. 1. vers. & quia lex*, Rot.
26 *dec. 201. n. 41. & dec. 264. n. 13. p. 5. recent.* Ita debet fa-
uere filiis, vt in dubio potiùs sint naturales, quam
spurij, cum hi à legitimitate excludantur, illi verò ei
magis accedant, pro qua in dubio pronunciandum es-
se docet Fusar. *de substit. q. 409. num. 106. versicul. primo.*

Toletana Congregationis sanctissimi Sacramenti.

In Sede nullus permittendus est sedere in Ecclesia quando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ea discoopertum est. Parochus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non verò in sede, etiamsi ibi sanctissimum Sacramentum non sit manifestum.

VOTVM CXV.

1 *Casus proponitur.*
2 *Lis introducta.*
3 *Sedere in sede in presbyterio nullus potest præter Episcopum Diœcesanum.*
4 *Presbyter, qui cum Diacono & Subdiacono Missam cantaturus est, sedere debet in scamno oblongo decenter ornato.*
5 *Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede.*
6 *Probatur ex fide data à Magistris Cæremoniarum.*
7 *Episcopus Pontificalibus ornatus solus potest in præsentia sanctissimi Sacramenti sedere in sede.*
8 *Ceremoniale Episcoporum est liber authenticus.*
9 *Audacia est sedere cum ante Tribunal Dei stamus.*
10 *Humilitas apud Christianos non dedecorat, sed ornat.*
11 *Honor qui debetur Regi, tribui debet Diuino, qui est Rex Regum.*
12 *Prædicator coram Sanctissimo Sacramento capite discooperto prædicare debet.*
13 *Eucharistia Sacramenti admirabiles effectus.*
14 *Eucharistia diuinissimo Sacramento abutentes seuerissimè puniendi.*
15 *Vicarius Monialium ad sedem habendam quo iungitur medio.*
16 *Parochiam non minus quàm decem distincta domus & familia facere possunt.*
17 *Parochialitas de iure non præsumitur.*
18 *Parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua Diœcesi.*
19 *Substituentus, seu Vicesgerens, aut delegatus non habet eandem prærogatiuam, quam principalis, seu delegans.*
20 *Vicarius non succedit in eo quod præstatur honori, & dignitati Episcopi.*
21 *Locumtenentes, seu Vicerectores suis principalibus in reuerentialibus non adæquantur.*
22 *Curatus in sua Ecclesia debet sedere in scamno, non autem in sede.*

Postquam Venerabilis Congregatio mancipiorum Sanctissimi Sacramenti à bonæ memoriæ Equite de Gratiis fundata desideratam reportauit victoriam in lite, de qua mentio fit supra in voto 76. Pater Vicarius Monialium in quarum Ecclesia ex fundatione & dotatione sita est dicta Congregatio, immemor humilitatis minoriticæ, quam professus fuit dum sancti Francisci habitum suscepit, intentauit, non sine omnium admiratione & multorum scandalo, quod in actu celebrationis festiuitatum dictæ Congregationis, & dum solemnis celebratur Missa, & prædicatio ad Populum habetur, discooperto semper in Altari maiori decenter ornato Sanctissimo Sacramento, sedere in sede maiestuosa in Presbyterio Altaris maioris ex parte Euangelij, quando omnes in scabellis sedent, nec aliquis vnquam fuit tam audax qui in præsentia diuinissimi Sacramenti aliam sedem occupare præsumpserit. 1

Lite in iudicio super hac re deducta, & iniuncto mihi opere à deuota hac Congregatione, vt meam sententiam liberè proferrem, cum præsupposito quod hactenus nec in hac, nec in aliis Congregationibus huius oppidi visus fuit vnquam, qui talem Præfecturam intentare, aut se indiscretè exaltare vellet, respondi nequaquam permittendum dictum Vicarium scandalosam hanc introducere nouitatem, sed illi modis omnibus resistendum, ex sequentibus. 2

Primò, quia in presbyterio nullus præter Episcopum 3
diœcesanum in sede potest sedere, itavt nec Presbyter,
qui Missam cum Diacono & Subdiacono cantaturus 4
est, sedere possit nisi in scamno oblongo decenter ornato ex parte Epistolæ, vt statuit Cæremon. Episcopor. *lib. 1. tit. 13. de sedibus Episcopi.*

Secundò, quia etiam Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede, vt censuit Sacra Congreg. Rituum *in Turritana, 14. Febr. 1632.* cuius meminit *de officio, & potest. Parochi, cap. 10. n. 5. in fine, in nouiss. impress. & in sum. Apostol. decis. collect. 552. n. 62.* 5

Tertiò, quia ita fuit decisum per Magistros Cæremoniarum huius oppidi Matritensis, vt constat ex fide in actis exhibita. 6

Quartò, quia sic petit reuerentia, quæ tanto debetur Sacramento, & in cuius præsentia deberemus semper genua flectere, & cum humilitate stare, vt optimis rationibus, & pro discursu probat Doctor Don Franciscus Bermudez de Pedraza, Canonicus & Thesaurarius sanctæ Ecclesiæ Granatensis *in sua historia Eucharistica, p. 2. c. 9. in princ.* ibi : *Qualquier Iglesia donde reside Christo nuestro señor Sacramentado, es su palacio, y quando esta manifiesto en su cortina, nadie puede tener silla en su presencia, solamente al Obispo vestido de Pontifical la permiten las leyes de la Iglesia en el Ceremonial Romano feria quinta in Cœna Domini, fol. 410. y en el Ceremonial de los Obispos, lib. 2. cap. 23. y es libro autentico, cuyas decisiones obligan en materias de ceremonias y culto diuino, dize Gratiano discept. 111. n. 7. & discept. 298. n. 28. y por el se permite à los Obispos tener silla delante de Christo nuestro Señor Sacramentado, y no absolutamente, sino celebrando de Pontifical, de donde sale la consequencia legal. Luego otro ningun Christiano, que no sea Obispo, y este vestido de Pontifical puede tenerla. Y fuera deste caso ni Obispo, ni Arçobispo, ni Cardenal, ni el mismo Legislador el Summo Pontifice tiene silla, sino vna silleta raza*, &c. Et paulò inferiùs, *capite 10.* ibi : *Poner silla en presencia de Christo* 7

Christo nuestro Señor Sacramentado, es cepa de contrabando, esta prohibita por leyes de la Iglesia, no se assienta el Rey en silla, luego no la puede poner el subdito, si no quiere parecer mayor, ò monstrar mas singularidad, cosa que simboliza mucho con el delito de Lucifer, quiso con eleuacion y soberuia poner silla a par de Dios, y le castigo Dio con priuarle de la que tenia en el Cielo, y ponerle en los calabozos del infierno, y dale vaya san Bernardo serm. secundo de verbis Isaia, cap. primo & decimoquarto. Impio tu te atreuiste à sentarte junto al Trono? el hijo de Dios es el que esta sentado en el Treno, el Dios de Sabaoth: sola la Trinidad esta sentada, los Seraphines estan en pie, y este Trone Magestuoso que vio Isaias, representado la soberuia de Lucifer, añaden los Santos, que fue representacion del Santissimo Sacramento del Altar, y doctrina de la veneracion grande con que los Angeles estan en su presencia en pie, y no sentados, enseñando à venerar la sacra Eucharistia, para que se corra el hombre, que es de inferior naturaleza de estar en su presencia irreuerente, &c. Et infrà: *Pues no es de menor nota para los Angeles (que estan en pie venerando à su Rey Christo nuestro Señor Sacramentado en el solio Real de Altar, temblando de reuerentes, como canta la Iglesia, Tremunt potestates) ver que la hormiga del hombre tenga vanidad para tomar vna silla en su presencia. Bien merecia su irreuerencia que hizieran los Angeles con [illegible]o que Christo Señor nuestro mando hazer con aquel conuidado descortes, que sin traer vestido de boda se sente à la mesa, atado de pies y mano, le mando meter en el calabozo de los infiernos, ò que por los menos le dieran la reprehension que dio al otro conuidado que mui vano se sentò en cabecera de mesa: y no pudiendo la bondad de Christo nuestro Señor tolerar su descortesia, increpando la vanidad de auer tomado el primer assiento, le dixo Luca cap. decimoquarto, hombre que se exalta sera humillado, y el que se humilla sera exaltado. Eran, dize san Iuan Chrisostomo homil. 44. in cap. vigesimumtertium Matthai, los Iudios muy amigos de primeros assientes y cabaceras de mesa, y enfadado Christo Señor de su liuiandad, la reprehende*, &c. Et demùm vir iste doctus miniratur verè illos, qui primas sedes quærunt, & de præcedentiis in sedendo controuertunt in præsentia Sanctissimi Sacramenti, his verbis: *Temamos no se canse Dios de oyr nuestras liuiandades, y de ver nuestras irreuerencias, y nos embie con vna enfermedad à la casa de la muerte, y no à descansar, sino a llorar eternamente nuestros descuidos.* Hactenus Pedraza.

9 Illud Christiani maximè attendere debent, quod dum diuinissimi huius Sacramenti præsentiam petunt, illic tanquam Rei sistunt etiam humiliter peccatorum suorum veniam petere debent. (*Cum ante Tribunal Dei stamus*, ait Cardin. Petrus Damianus *opusc. 39. c. 2. audacia est sedere*: maximè decet Christianæ humilitati in sanctos reuerentia, quanto magis in Sanctissimam Eucharistiam, *apud Christianos* (non semel pronuntiabat Ferdinandus II.) *humilitas non dedecorat; sed*
10 *ornat.* Et Alphonsus Castellæ Rex sapiens, *l. secunde, titulo quarto, partita prima*, dicebat *que la honra que los homes fazen al Rey, deuen fazer à nuestro Señor IESV CHRISTO que es Rey sobre todos los Reyes, y Señor de los Cielos, y de la tierra.* Et *tit. 61. eiusdem*
11 *tituli, & partita*, addit hæc verba: *Deuen fazer reuerencia, y humildad la mayor que pudieren, e todo Chri-*
12 *stiano que esto no fiziere, erraria mucho contra Dios en la Fé, e daria mal exemplo de si*, &c. Vnde Prædicator dum coram Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento Populo verbum Dei exponit, capite discoopetto prædicare debet, vt censuit Sacra Congreg. Rit. *in Gie-nen. nona Decembris 1628.* de qua meminit Pedraza *d. tract. de historia Eucharistica, cap. secundo, part. quinto, in fine.*

Accedamus igitur magna cum reuerentia & hu- 13
militate ad hoc Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. Rei sumus, peccatores sumus, veniam delictorum nostrorum petere profundissima cum humilitate debemus, tanto enim remedio salutis nostræ egemus; est enim, vt inquit Bernard. ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt Canis. *in libro de Eucharistia, paragraph. nono*, Campan. *in diuersor. iuris Canon. rubr. 12. capite 7. numero 28.*

Meminerint tales irreuerenter se habentes in præ- 14
sentia huius diuinissimi Sacramenti, vel ad illud in peccato accedentes, vt indignè sumant, aut eo abutentes, iudicium sibi manducare, & sententiam contra se reportare, quasi non bene sentientes de existentia summi Dei sub speciebus panis latenter occulti ad salutem, & ad condemnationem perpetuam se hominibus manducandum tradentis: contra istos, qui sacra Eucharistia detestabiliter vtuntur, etiam indignè eam sumentes, exclamare liceat. O indignum facinus! eò ergo processit hominis furor, vt quod dæmones ipsi verentur, credunt, & contremiscunt, quod ipsi dæmones aspicere non audent: homo dæmone ipso, quantum ad hoc, peior fiat, vt sacrosancta esca, & potu vitali, cœlesti alimonia, pane vitæ, esca vitæ, vita ipsa, poculo æternæ salutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis nostræ, Paschate Christianorum, Manna abscondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, spe salutis æterna, salute nostra ipsa, irreuerenter & indigne abutatur. O bone IESV, iterum Iudam, adhuc satellites, & carnifices crucifigentes; quam verè scriptum est, Miserationes tuæ super omnia opera tua.

Sed videamus quo fundamento Vicarius præemi- 15
nentem sedem in Presbyterio sibi dandam esse dicit, dum Diuina celebrantur officia, & festiuitates fiunt iuxta nobile nostræ Congregationis institutum. Argumentatur pro Vicario Aduocatus formans quendam syllogismum à veritate penitus aberrantem, sic arguit: *Vicarius Monialium est illarum Parochus, eo quod illis Sacramenta administrat. Atqui Parochus in sua Ecclesia omnibus præcedit, & in sede maiestuosa in plano Presbyterij, vel Ecclesia sedere debet. Ergo similiter Vicarius eodem sedendi priuilegio, & præeminentia gaudere debet.*

Maiorem Aduocatus aduersarius probare intendit ex 16
eo quod sit Vicarius Parochus Monialium; sed hoc omni prorsus caret iuris fundamento; quia & hoc vt Vicarius Parochus diceretur, necessariò requirebatur vt populum intra certos limites haberet, quodque beneficium Curatum haberet, in eoque prouisus & canonicè institutus fuisset, & animarum curam proprio nomine ac titulo exerceret; nec monasterium dictarum Monialium appellari potest Parochialis Ecclesia, quia caret Parochianis; non minùs enim quam decem distinctæ domus, & familiæ Parochiam facere possunt, quæ municipia appellantur, *cap. vnico, 10. q. 3.* Carar. *de iurib. Parochialib. tit. 1. cap. 3. in fine*, Pacian. *de prob. lib. secundo, cap. 31. num. 33.* necnon alia requisita concurrere debebant, sine quibus nulla Ecclesia dici potest Parochialis, iuxta resolutionem Rotæ *decis. 52. part. 2. diuersor. & decis. 380. à num. 11. p. 5. recentior. & coram Duran. decis. 433. num. 12.* Et deinùm Vicario incum- 17

bit probare omnia requisita huiusmodi habere, cum Parochialitas de iure non præsumatur, Bellam. *decis.* 67.Rot.*decis.*258.*n.*5.*p.*5.*recent.* & *decis.*300.*n.*5.*p.*3. *etiam recent.*

18 Minor verò videtur probari ex quo Parochus in
propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam
Episcopus in sua Diœcesi, & loco Imperatoris & Re-
gis ibidem habetur, *cap.duo,*23.*q.*4. Abb.*in c.*1.*n.*28.
de dolo, & contum. & *in c. Venerabilis, n.* 59. *de elect.*
Theodos.de Rubeis apud Steph. Gratian. *discept. for.*
*tom.*2.*c.*298.*n.*88. *vers.denique*,cum aliis citatis per me
*de officio, & potest. Parochi, c.*9.*n.*3. *cum seqq.* Sed hæc
minor iore fundamentum non habet,nec defendi potest
ex seqq. Primò, quia vt dixi num. præcedenti,iste Vi-
carius non est Parochus, nec ad eum pertinent præ-
eminentiæ,& prærogatiuæ Parochiis titularis & cano-
19 nicè institutis debitæ. Secundò,quia Monialium Vica-
rij sunt amouibiles, & Religiosi per priuilegia Apost.
immediatè Sedi Apost. subiecti, sub cuius protectione
degunt, & illud ministerium exercent tanquam sub-
stituti & Vices gerentes suorum Prælatorum,& isti ab
eadem sancta Sede per viam exemptionis ab Ordina-
riorum iurisdictione gubernatiuam potestatem obti-
nent, vnde respectu honoris, & præcedentiæ nunquam
substitutus, seu Vicesgerens, aut delegatos eandem ha-
bet prærogatiuam,quam principalis,seu delegans. Dec.
in c.sanè, el 2.*n.*12. & 13. *de officio deleg.* Gonzal. *ad*
*reg.*8.*Cancel. glos.*5.§.9. *num.*102.& 103. Mastrill. *de*
*magistratib. lib.*5.*c.*15.*num.*61. Ponte *decis.*15.*num.*8.
20 Tertiò, quia licèt Vicarius generalis Episcopi vices il-
lius gerat, & tanquam caput eo absente honorari, &
præferri debeat, nihilominus præeminentia Sedis, &
in quocunque alio, quod præstatur honori, & dignita-
tati Episcopali, nullo modo succedere potest. Menoch.
cons. 257. *num.* 73. *vol.* 3. ibi: *Non enim in Vicarium*
transeunt reuerentialia, vt respondet Federic. de Senis
in cons. 302. *alioquin sequeretur, quod ea omnia, quæ*
præstantur honori & dignitati Episcopali, essent tribuen-
da Vicario, quod omnino falsum est, &c. Michaël Ferro
Manrique *in tract.de præcedent. Eccles.q.*1. *n.* 28. *secus*
21 *autem, ait, est dicendum in reuerentialibus, in quibus*
clarum est non posse Locumtenentes, seu Vicerectores
& substitutos suis principalibus adæquari. Quartò, &
vltimò, quia in his propriis terminis Parochi, qui in
propria Ecclesia optabat sedem habere,declarauit Sacra
Congregatio Rit. *in d. Turritana*,14. *Februar.* 1632.
22 in hæc verba: *Curatus in sua Ecclesia sedere debet in*
scamno, non autem in sede, cuius memini *de officio, &*
*potest. Parochi, d.c.*9.*n.*5. *in fine, in nouiss.impress.* & *in*
*sum. Apostolicarum dec. collect.*552.*n.*62. Quæ proce-
dunt eo casu, quo non est patenter expositum diuinis-
simum Eucharistiæ Sacramentū,si verò exponatur,nul-
lus iuxta suprà adducta potest coram eo sedere in sede.

Granatensis Libelli.

Blasphemus hæreticalis,qui libello famoso à se publicè fixo diris ac malè precantibus insultationibus, sacrilegaque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat, alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri pœnis?

VOTVM CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Libelli famosi contra Deiparæ virginitatem tenor.*
2 *Libellus post intempestam noctem defixus, & inuentus.*
3 *Rumor quod Eremita quidam libellum fixisset.*
4 *Eremita in carcerem detruditur, & eius confessio refertur.*
5 *Eremitæ aliquando ad qualibet nefanda perpetranda audaciores inueniuntur.*
6 *Auctores nominantur, qui hac de re scripserunt.*
7 *Hispania Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima.*
8 *Blasphemia hæreticalis quæ?*
9 *Blasphemia non hæreticalis qualis dicatur?*
10 *Blasphemia cum sunt adeo enormes, pro iis debet capitis pœna imponi.*
11 *Blasphemi pessimæ qualitatis, enormissimam & horrendam blasphemiam dicentes, etiam in sancti Officij Tribunalibus mortis pœnam incurrunt.*
12 *Libelli famosi auctor capitis pœnam incurrit.*
13 *Libellus graues iniurias & opprobria in Principem dirigens, vtique faceret eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere, & ita in pœnam vltimò supplicij.*
14 *Delictum ob aliud delictum non minuit pœnam.*
15 *Delictum mixtum & qualificatum non continetur sub simplici.*
16 *Delictum adeò enorme puniri oportet in publicum exemplum.*
17 *Pœna regulariter debet esse culpæ consentanea, nisi interuenerit causa.*
18 *Vtilitas communis sæpius efficit, vt iusta & rigorosa iuris prudentia limites transiliantur.*
19 *Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus.*
20 *Furiosi ob fati infelicitatem culpa liberi existunt.*
21 *Vesanum, qui percussit Regem Catholicum, imperauit Regina eius vxor laqueo suspendi.*
22 *Libelli publicatio ab eius auctore non processit ex animo, aut intentione errandi in Fide.*
23 *Delictum sponte confitenti multum deferendum ad criminis excusationem.*
24 *Iuramento, & declarationi iniuriantis standum est, quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi.*
25 *Simulatio animi melius cadit in verbis, quàm in factis.*
26 *Confessio rei cum qualitate ex defectu intentionis est admittenda.*
27 *Præcipuè cùm non adsunt alia indicia animi suspecti.*
28 *Causa delictorum materialis in voluntate consistit.*
29 *Maleficia, voluntas, & propositum delinquentes distinguunt.*
30 *Maleficia magis discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetraut, quàm per ipsum facinus.*
31 *Delictum animaduerti non potest vbi deest voluntas animusque offendendi.*
32 *Voluntas est quæ peccatur, & delinquitur.*
33 *Animus bonus in re mala dimidium est mali.*
34 *Intentio bona praui medij malitiam minuit.*
35 *Dolus verus vbi deficit, pœna capitalis imponi non potest.*

36 Culpa

36 *Culpa nulla, quanquam lata, dolo non aequiparatur, vbi de poena mortis agitur.*

37 *Verba haereticalia regulariter secum afferunt praua intentionis praesumptionem.*

38 *Praesumptio mala intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias praesumptiones.*

39 *Animus & intentio per indicia & coniecturas probatur.*

40 *Praesumptio, quae ex ipso facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora superatur.*

41 L. si quis testibus, C. de testib. *procedit aduersus fiscum.*

42 *Praesumptio ex bona, vel mala origine, seu descendentia sumitur.*

43 *Vitium quod est in radice naturali, transit ad posteros.*

44 *A Fide non retrahuntur nisi parentibus infectis orti.*

45 *Haeresiarcha quis dicatur?*

46 *Dogmatista, & haeresiarcha quando ad reconciliationem admittantur.*

47 *Apostata à Fide quis dicatur.*

48 *Apostata à Religione non punitur in sancti Officij Tribunalibus.*

49 *Actus nullus interior, quamuis horrendus, haeresis potest appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deficit.*

50 *Hostiam sacram conculcans sine errore intellectus non est haereticus.*

51 *Haeretici formales admittuntur & reconciliantur si ante testium publicationem peccatum suum confiteantur, & ad poenitentiam reducantur.*

52 *Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti.*

53 *Libelli famosi auctoribus per leges duodecim tabularum poena capitalis imponebatur.*

54 *Poena extraordinaria hodie punitur libelli famosi auctor.*

55 *Poena libelli famosi de iure Canonico non est capitalis, sed extraordinaria.*

56 *Poena libelli famosi de iure Ciuili erat capitalis, quando crimen per libellum obiectum capitis poena esset dignum.*

57 *Libelli famosi poena vt locum habeant nocendi, animum necessarium est interuenire, & dolus verus requiritur.*

58 *Dolus in dubio non praesumitur.*

59 *Blasphemia crimen iudicatur quo verbo, aut scripto perpetratur.*

60 *Poena capitis quando lege antiqua vel iure communi imponebatur, procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat.*

61 *Poena contra blasphemos hodie ex vniuersali omnium prouinciarum consuetudine est arbitraria.*

62 *Leges priuatae quas poenas contra blasphemos imponunt.*

63 *Poena spiritualis, aliaque pecuniaria iure Canonico attento imponitur contra blasphemos.*

64 *Blasphemi haereticales puniuntur per S. Officium poenis arbitrariis.*

65 *Blaspemia vt talis dicatur necesse est ex praua atque perniciosa voluntate nasci.*

66 *Haeretici capitis poena puniuntur, illa tamen non punit S. Officium confitentes culpam, misericordiamque flagitantes.*

67 *Sortilegi qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque poenitent, ac parati sunt corripi, tradendi non sunt Curiae saeculari.*

68 *Sodomitae si non sint incorrigibiles, DD. Inquisitoribus conceditur facultas minuendi poenam contra eos.*

69 *Confessio in delictis quando minuat poenam.*

70 *Filij remunerantur ex parentum meritis.*

71 *Vitii correctio facilis in homine.*

72 *Actus dubij in bonam, vel malam partem possunt interpretari.*

73 *Animus semper improbus praesumitur in actibus qui ex natura sua sunt improbi.*

74 *Natura in dubio actus standum est.*

75 *Nullus iudicatur loqui id, quod non sentit.*

76 *Lingua cordi cedit, & sub iugo mentis verba consistunt.*

77 *Confessio cum est à qualitate, quando possit diuidi?*

78 *Curia saeculari tradi iubet Paulus IV. qui sanctissima Domina nostra virginitatem abnegauerit.*

79 *Leges Pontificiae iudicio populi debent recipi.*

80 *Constitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in sancto Officio.*

81 *Delictum vnicum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt.*

82 *Poena culpam supponit, & absque ea non potest imponi.*

83 *Voluntas, populique voces non sunt attendendae in iudicando.*

84 *Iudex clementiùs se gerere debet quàm lex.*

85 *Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, sed non ad poenam augendam.*

86 *Scandalum quod Christus seuerè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus, illum ad malum excitando.*

87 *Scandalum aliud actiuum, aliud passiuum.*

88 *Scandalum actiuum cessat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malaque operantem imitentur.*

89 *Ad scandalum euitandum non licet iustitiae limites egredi.*

90 *Innocens à iudice puniri non potest propter scandalum vitandum, vel tumultum populi.*

IN Granatensi ciuitate quinta feria maioris Hebdomadae, quae quinta simul numerabatur dies mensis Aprilis anni 1640. impius quidam libellus ad valuas Senatus affixus apparuit. Mosaica lex iactabundis in eo verbis depraedicabatur: impia commendabatur Caluini secta: diris etiam ac malè precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancta Christi Fides: noua deinde ac sacrilega impietate Deiparae virginitas, & castimonia lacerabatur, adeoque obscoeno sermone, qui vix meretricem quaestuosa libidine ad lupanar prostitutam deceret. Impia etiam miserationis specie commouebat omnes iniquus libelli auctor, tanquam qui falsa Religione improuidi sineremur abduci. Minabatur denique praestiturum se, vt cultus omnis, ac pietatis officium, quod Granatensis ciuitas erga marmoreum Virginis simulachrum (in trophaei speciem erectum, & de regione portae de Elvira ad ipsum vrbis ingressum in patenti campo situm, vulgoque *Virgo del Triunfo* nuncupatum) omnori Religionis exemplo praestat, extingueretur. 1

Nefandum hunc libellum post intempestam noctem, cum iam alituum, pecudumque genus sopor altus habebat, duo quidam viri per aliqualem tenebrarum licentiam conspicati sunt; chartae & characterum insolentia auidam alioquin curiositatem facilè pertraxit. Ac licèt tunc materiae adhuc ignari, è valuis tamen 2

reuulserunt, lectum autem, & iniquæ inscriptionis iam conscij, sequenti die ad sacrum Inquisitionis Tribunal attulere. Serpsit illicò sceleris fama, & facinoris enormitas, ac magnitudo ciues omnes Granatenses summo animi dolore, & acerbitate, prout ea est ipsorum in Deiparam pietas ac studium, affecit.

3 Concitauit autem potissimùm Fidelium animos sacrilegus de Deipara, enormiterque obscœnus sermo, ob idque in puniendi sceleris cupiditatem feruidius omnes exarsere: & factis diligentiis cœpit per vrbem spargi rumor quod eremita quidam libellum fixisset. Ex Granatensis enim Senatus destinatione quidam Fr. Franciscus Alexander curando dictæ Virginis del Triunfo cultui assidebat, ob id muneris genus Hispano more Eremitæ nomen adeptus, habitu præterea vitæ instituto non dissono: is quasi iniuria in Deiparam commissa proximus præ cæteris læsum agens, sceleris enormitatem tum priuatis colloquiis sæpius per vrbem extollebat, tum iuridica argumenta suspicionis suæ, & quid ipse sacra illa nocte vidisset, deposuit. Cum ergo inquisitiones aliæ sedulò adhibitæ euanuissent, perstiterque Dominorum Inquisitorum in indagando malefactore strenuè impensus labor, perpensis post tacitè, & per moram prædicti Eremitæ depositionibus, magna in eum indicia, ac præsumptiones ortæ fuerunt.

4 Ob hæc igitur indicia prædictum Eremitam in carcerem abduci imperatum fuit, illique delatione perlecta, statim crimen ingenuè confessus est, profundaque sui sceleris pœnitentia repentè concussus, cœpit altiùs vitæ suæ cursum, & rationem repetere, exponens se grauissimæ cuiusdam Religionis ac familiæ religiosum esse laicum, & professum; ob discordias tamen & simultates in ea contractas fugam fecisse, & Religionem aliquot ante annos deseruisse. Ac quia dimisso licet habitu, pietatis ac Religionis studium in eo non perierat, in Hierosolymam se contulisse, ibique sancta visitasse loca, vbi in Deiparam præsertim æstuante affectu quasi in deuotionis monumentum, sacras quasdam suis brachiis notas impresserat. In dextro quidem Cruces quasdam Hierosolymitanis simillimas, necnon & S. claui signum instar stigmatici serui, postea *D. P.* deinde *Concepcion*, & has litteras *D. M. S. A. T.* cum apice suprà, quibus significari videbatur, *Esclauo de la purissima Concepcion de Maria Sanctissima.* Demum legebantur hi numeri, 1636. vt inustionis antiquitas constaret. Sinistro brachio inscripti erant hi characteres *I. N. R. I.* & deinde *sea con migo.* Addidit è Hierosolymis in inferiorem Pannoniam fuisse dilapsum, & in Vienna vrbe Templum Virgini de la Concepcion dicatum construxisse. Demum in Granatensem vrbem rediisse, vbi se, suamque operam *Virgini del Triunfo*, eiusque cultui curando consecrauerat. Cùm autem animaduertisset de absoluendo ædificio non agi (desunt enim nunc adhuc crates ferrei ad arcendum longinquius ingressum, nouaque hastilia ad sostinendas lucernas in Virginis cultum integris semper noctibus ardentes) tepereque Fidelium deuotioné, nec augere iis, quibus par foret incrementis, his inquiebat, omnibus fuisse permotum, vt sacri illius loci cultum ac venerationem curaret augeri, eoque consilio libellū figere statuisse, multis aduersus Deiparam conuiciis, ac contumeliis plenum, quæ potissimè in *Virginem del Triunfo* dirigerentur. Vt verò sceleris suspicionem à se auerteret, & in aliquem iudaici sanguinis coniiceret (in quos pronior est suspicio) Mosaicæ legis commendationem, & Christianæ abiurationem in eo libello scripsisse. At ne demum Lusitanus aliquis putaretur fuisse criminis auctor, ob idque eius nationis homines cæteris malè haberentur, addidisse Caluinisticæ sectæ commendationem, in idque consilij Dæmonis, vt iam tunc putabat, astu fuisse inductum. Existimabat enim eo medio compendiosius consecuturum, vt ad expiandum libelli nefas, populi deuotio feruidius concitaretur, & in Virginis honorem augustissimæ solemnitates, & omni pompa, ac magnificentia plenæ instituerentur, & celebrarentur, inceptum absolueretur ædificium, veneratio, ac cultus augeretur; sacer demum ille locus, & ciuitatis Granatensis, ac vicinorum oppidorum confluxu frequentissimus, ac celeberrimus fieret. Abfuisse itaque tantum, vt animus ipsi fuerit hæreticalis prædictum libellum figendo, errores ve in eo contentos crediderit, vt potiùs contrariis omnino votis maiorem Virginis honorem, & cultum hinc augendum semper intenderit, tanquam vir erga Deiparam fidelis, tanquam Christianus etiam & Catholicus, piisque & Catholicis parentibus natus.

Hac confessione facta, & lamentabilis casus cognito successu, omnes id totum crediderunt, & antea tanquam exploratum habebant ab eo fixum fuisse libellum ad pietatis incrementum erga Virginem del Triunfo, eleemosinarumque accessionem faciendam, exindeque ad maius ipsius Eremitæ lucrum: in huiusmodi enim Eremitis persæpè plurima vitia reperiuntur, & ad quælibet nefanda perpetranda aliquando audaciores inueniuntur, ex S. Hieronym. *epist. 5. ad Rustic. monach.* ibi: *Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa à mulieribus non posse discedere, sub eodem manere tecto, simul inire conuiuia,* &c. & *epist. 22. ad Eustoch. de custod. virgin.* multò post med. vbi tanquam pestes Sanctissimus Doctor consulit exterminandos, ibi: *His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, vemamus ad eos.* Iul. Firmic. *lib. 8. c. 6.* ibi: *Aliud ex fronte pollicentur, aliud latenter in moribus celant: sunt enim austera facie, prolixa barba, obstinata fronte,* &c. exornat Franc. de Amaya *ad l. quoniam ignauia, n. 11. cum seq. C. de Decurion. lib. 10.* Quid enim mali de huius professionis hominibus suspicandum non sit. Ego dum Romæ essem annis transactis, Eremitam quendam agnoui, qui propè Colissæum cultui cuiusdam Ecclesiæ assidebat, & tantam de sua sanctitate opinionem in Romana Curia consequutus fuit, vt omnes ad eum confluerent, & de vilissimi panni habitu, quem præ humilitate gerere simulabat, fragmenta tanquam hominis sancti reliquias dissecabant; erat enim liberali & permodesta facie reuerentiam quandam præseferente præditus; hunc denique cum ego in Hispaniam profecturus triremem ascenderem in ciuitate vetula, remigem agnoui, propter sua scelera, & detestabilia crimina ad triremes iustè damnatum; alios etiam agnoui, qui nefandissima delicta committentes condignis suppliciis fuerunt puniri. 5

Infelix hæc, seu flagitiosi, aut ineptissimi hominis in Deiparam audacia occasionem præbuit doctis aliquibus & piis viris scribendi quandam satis eruditam allegationem hac de re, quá ad lucem emisit D. Franciscus Guillen del Aquila, purpurea diui Iacobi Cruce insignitus. Aliam non minùs doctam pro Rei defensione euulgauit Licentiatus D. Petrus Muriel de Berrocal, in Granatensi tribunali sancti Officij Aduocatus. Demum in hac causa famosi libelli aduersùs sacrosanctam Iesu Christi legem, & incorruptam Deiparæ Virginitatem, perpetuoque florentem pudicitiam publicè affixi doctissimam decisionem mira eruditione, & dispositione elaboratam, elegantique stylo exaratam edidit, & typis mandauit anno 1641. doctissimus & eruditissimus Doctor D. Franciscus Marin de Rodezno, olim insignis Collegij Maioris Salmanticensis Archiepiscopi alumnus, tunc temporis Granatensis Inquisitor, & Placentinæ Ecclesiæ Scholæ Magister: ex qua cùm alibi nec doctius, nec melius quicquam ampliùs inueniri poterit, plura mutuatus sum. 6

Nec lamentabilis huius casus euentus poterit apud 7

exteras

exteras Nationes Fidei Catholicæ puritati, quæ in his Hispaniarum Regnis, Dei gratia semper illibata permansit, quicquam detrahere; cum enim illibatam, puram, ac sine errorum, & hæresum mixtura conseruauit semper nostra Hispania, ac firmiter hac tempestate retinet: & quod fuerit Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima, tradit Odufred. *in l. 2. C. de hæret.* ibi: *Puniuntur suspecti hæreseos in religiosissimis Hispaniæ Regnis, vel hac maximè tempestate triumphantibus, & singulari laude dignis, quod nulla non solum planè hæresis, verum ne suspicionis quidem nota digna vel momento manet.* Gregor. Lopez Madera *en el tratado de las excelentias de la Monarchia y Reyno de España, cap. 6. de la Religion y Christiandad del Reyno de España, su antiquedad en la Fé, la excelencia de sus Apostolos, de la su continuacion, y aumento:* & ex professo Fidei sinceritatem & obseruantiam, qua Dei beneficio nostra Hispania exultat, mirè extollunt Camil. Borrel. *in tract. de præstantia Regis Cathol.* & Iacob. de Valdes *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ,* P. M. Ioan. de la Puente *en la conueniencia de ambas Monarchias, lib. 3. c. 35. fol. 366.* ibi: *De loqual consta que entre los Reynos de Europa es España el mas antiquo miembro en la Monarchia Ecclesiastica, y nuestra Fé la primera y primogenita: & lib. 3. cap. 20. §. 1. fol. 126. col. 2. & lib. 4. cap. 10. fol. 261.*

Et vt aliquid in re iam graui ab amico sollicitatus dicere valeam, ad faciliorem materiæ cognitionem in primis sciendum est, quod

8 Blasphemia alia dicitur hæreticalis, alia non hæreticalis appellatur. Hæreticalis est illa quæ hæresim seu falsitatem contra Fidem formaliter, seu virtualiter continet, & significat. Huiusmodi est omnis blasphemia enunciatiua, siue affirmando, siue negando aliquid de Deo, quod Fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ id, quod secundum Fidem soli Deo conuenit, vel de his etiam dubitationem aliquam ostendendo. De quibus hæreticalibus blasphemiis cognoscunt Inquisitores contra hæreticam prauitatem, & ius habent animaduertendi tales blasphemos. Ita Cou. *in cap. quamuis pactum, p. 1. §. 7. Direct. Inquis. part. 2. q. 41.* & ibi Peña *commento 66.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 113. vers. quandoque tamen,* Farin. *in praxi crimin. quæst. 20. num. 39. & in tract. de hæresi, q. 178. n. 76.* Azor. *inst. moral. p. 1. lib. 9. cap. 28. q. 5.* Aloys. Ric. *in praxi aurea, resol. 9. num. 2.* Zanard. *in direct. Theolog. p. 1. præcepto 1. cap. 11. §. 10.* Lorca *in 2. 2. D. Thomæ, q. 13. art. 2. disp. 51. num. 10.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 32. n. 36.* Armendar. *in addit. ad recop. leg. in Nauarra, lib. 5. tit. 4. l. unica, de blasphem. n. 2.* Villalob *in sum. tom. 1. tract. 2. diffic. 15. n. 7.* Turrian. *tom. 1. in 2. 2. D. Thomæ, disp. 58. dub. 3.* Sanctarel. *de blasphemia, c. 8. dub. 2.* Sousa *in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 19.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 26. n. 67.* Lazar. *de blasphem. q. 7.* Trullench. *in Decalog. lib. 1. cap. 12. dub. 1.* Diana *moral. resolut. p. 4. tract. 7. resol. 8.* Ego *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 51. num. 86.* Vela *in prælect. ad cap. 1. de offic. Iud. Ordin. p. 1. num. 98. in vltim. impress.*

9 Blasphemia autem non hæreticalis dicitur omnis illa, quæ non formaliter, nec virtute continet falsitatem quasi speculatiuam contra Fidei veritatem, & sic quæ hæresim non sapit, quia secundum se nihil contra fidem affirmat, licèt ex modo dicendi aliquid contra fidem significare videatur, cuius cognitio ex præuentione pertinet tam ad Ecclesiasticum Ordinarium, quàm ad sæcularem iudicem. Ita Gregor. Lop. *l. 4. glos. 1. tit. 28. part. 7.* Cou. *d. §. 7. num. 29.* Auendan. *de exequendis mand. part. 2. cap. 5. num. 5.* Clar. *in §. blasphemia, n. 4.* Auiles *ad cap. 25. Prætor. n. 9.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 110. aliàs 112. addit. 1. vers. est quidem.* Suar. de Paz. *in praxi, tom. 2. præl. 2. num. 74.* Ioan. Vela *de pœnis delict. cap. 2. num. 15.* Decian. *in tract. crim. lib. 4. cap. 26. n. 13. & lib. 6. c. 4. num. 2.* Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 1. c. 12. num. 56.* Matt. *de iurisdict. p. 2. cap. 13. num. 14.* Ceuall. *commun. quæst. 85. num. 2.* Farin. *d. quæst. 20. numer. 39.* Bobadil. *in politica, lib. 2. cap. 17. num. 77. in princ. & cap. 18. num. 38.* Camil. Borrel. *de Magistratuum edict. lib. 3. cap. 2. num. 34.* Rutger. Ruland. *de inuocat. brachij sæcularis, cap. 9. n. 6.* Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 2. cap. 56. numer. 35.* Lazar. *de blasphemia, quæst. 6. num. 3.*

Contra blasphemantes in lege veteri, *Leuitic. c. 24.* 10 imposita est capitis pœna, ibi: *Qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur.* Idemque Iure Ciuili fuit statutum in *Auth. non luxurientur homin. contra nat. §. quoniam, collat. 6.* Claud. *ad Bertazol. cons. 553.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 375. num. 25.* Decian *in tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 2. & 4.* Farin. *d. quæst. 20. à n. 2.* Matt. *de iurisdict. part. 2. c. 13. n. 3. & 4.* Ioseph. Vela *in prælect. ad d. c. 1. p. 1. num. 93.* nam hoc peccatum in Spiritum sanctum commissum dicitur, quod neque in hoc sæculo, nec in futuro remitti scriptum est, *Matth. cap. 12. vers. 31. & 32.* ac refertur *in cap. qualis 45. statim post princ. 25. dist.* præcipuè cùm hæc blasphemia sit hæreticalis, & aduersùs Virginis Mariæ nostræ Dominæ puritatem, ac virginitatem: nam cùm blasphemiæ sint adeò enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, arg. text. *in l. unica, C. nem. lic. sig. saluat.* vbi glos. *verb. grauissimum,* exponit, id est pœnam mortis: & tradunt Anchar. *cons. 15. per tot.* Cassan. *cons. 1. n. 69.* Boër. *decis. 301. à n. 16.* Franc. Marc. *Delphin. decis. 509. in fin. part. 1.* Decian. *d. lib. 6. cap. 6. num. 5.* 11 *& 7.* vbi ex Gramm. refert, quod etiam hodie posset imponi pœna mortis, attenta qualitate blasphemiæ, si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis, Menoch. *de arbitr. casu 376. num. 4.* Vincent. de Franch. *decis. 504. per tot.* Farin. *d. quæst. 10. n. 68.* Petr. Cabal. *resol. crimin. casu 92. per tot.* Pantoja de Ayala *in l. fin. C. de aleatorib. fol. 138. n. 12. & 13.* Ioan. Gutier. *in praxi crimin. q. 75. per tot.* Quod procedit etiam in Sancti Officij tribunalibus, in quibus non sunt isti ad misericordiam admittendi, quamuis illam efflagitent, sed Curiæ sæculari sunt tradendi, vt docent Farin. *de hæresi, q. 181. n. 44.* Sousa *in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 42. num. 16. & 17.* Diana *d. p. 4. tract. 7. resol. 9. in fine.*

Accedit quod si nihil aliud concurreret quàm libel- 12 lus famosus, ac de causa capitis pœna erat dignus, ex *l. unic. C. de famosis libell. l. lex Cornelia, §. 3. ff. de iniur. l. Hisp. 3. & 20. tit. 9. part. 7.* Ludou. Peguera *decis. 77.* Farin. *in praxi crimin. q. 105. num. 241. cum seq. & cons. 30. à num. 1. lib. 1.* Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuil. & crimin. different. 50.* Præcipuè cùm libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis personam continet: nam si facti & personarum qualitas expostulat, vltimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Plaza *in epit. delictorum, cap. 3. num. 2. cum seqq.* Farin. *d. cons. 10. num. 25.* Et in nullo casu potuit hoc æquius practicari quàm in nostro, propter iniuriarum, atque opprobriorum in Virginis sanctissimæ puritatem, & virginitatem prolatorum grauitatem, & propter libelli in loco publico infixionem, circunstantia crimen qualificante: ea verò tantùm sufficeret, vt capitis pœna imponeretur, vt in terminis notauit Angel. *in l. lex Cornelia, §. si quis libellum, num. 3. ff. de iniur. & in l. unic. C. de famos. libell.* Farin. *d. quæst. 105. num. 477. cum seq. & dict. cons. 30. num. 26.*

Et cùm libellus similes, vel ita graues iniurias 13 continens, si in Principem dirigeretur, vtique faceret, eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere,

glos. *verb. contemnendum, in l. vnic. C. si quis Imper. maledixerit*, glos. etiam *verb. parendum est, in l. famosum, ff. ad leg. Iul. maiest.* & *ibi* Angel. *num. 5. l. Hisp. 4. tit. 13. part. 2. l. 1. tit. 26. lib. 8. Recop.* Ioan. Gutier. *in praxi crimin. q. 78. à num. 6. & q. 74. à num. 2.* ita vt illum fabricans vltimi supplicij pœna veniat puniendus, vt post alios contendit Petr. Caball. *casu 235. à numer. 22. 25. & 38.* quanto potiori iure idem dicendum erit in nostro casu, cùm longè grauius sit æternam quàm temporalem lædere maiestatem. *Auth. Gazaros, C. de haret. cap. vergentis, eod. tit.*

14 Licèt etiam per hæresis crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hic verò fieri non debebat, cùm cæteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest, nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vllius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *in resol. crimin. casu 158. n. 10. & 14. cum seqq.* Giurba *cons. 25. à num. 23. & cons. 82. à n. 8.* D. Larrea *tom. 1. dec. 50. à num. 1.* Et omnia simul fuot operatura quod singula separatim non possent, arg. text. *in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. §. prascriptione, ff. ad leg. Iul. de adulter.* quia delictum mixtum vel qualificatum, non continetur sub simplici, vt in-
15 quit Bart. *in d. l. si adulterium, & in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 3. ff. de lib. & posthum.* quem illi cæteri sequuntur, Gregor. Lop. *in l. 2. tit. 17. part. 7.* Carrasc. *diuers. tract. 4. pro interpretatione l. 1. tit. 20. lib. 8. Recop. num. 1. cum sequentib.*

16 Quod eo potiori ratione debet admitti, si animaduertatur scandalum graue quod in toto Regno dimanauit, & quod crimen adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum, per quod licet pœnas augeri, & etiam vltimi supplicij pœnam imponi vbi deficit criminis committendi animus, quæ esset condigna, *l. omne delictum, ff. de re milit.* ibi: *Propter exemplum capite puniendus est, l. 3. §. 1. ff. ad leg. Cornel. de sicar.* ibi: *Non quidem malo animo, sed malo exemplo, l. aut facta, §. pen.* ibi: *Exemplo opus est, l. si quis aliquid 38. §. qui abortionis,* ibi: *Quia mali exempli res est ff. de pœn. l. 3. §. sed ex Senatusconsulto,* ibi: *sed malo exemplo, ff. ad Syllanian. cap. pracipuè, 11. q. 3.* Marc. Tull. *lib. 3. de legib.* ibi: *aliqua sunt qua plus exemplo quam peccato nocent.* Optimè Carrer. *in praxi, tit. de homicid. §. circa igitur tertium, num. 27.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 46.* Menoch. *de arbitr. casu 358. num. 3. & 4.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 18. num. 65.*

Et licèt regulariter pœna debeat esse culpæ consen-
17 tanea, *l. sancimus, C. de pœnis, l. respiciendum, ff. eod. cap. non afferamus 21. 24. q. 1.* Tit. Liu. *lib. 49.* ibi: *Vnde orta culpa est, ibi pœna consistat.* Farnes. *de Repub. lib. 2. panegyr. 5. c. 8.* Henric. Buër. *de regal. cap. 3. n. 110.* cum aliis per me plena manu adductis *in Axiomat. Iuris vsufrequent. axiom...* Huc autem limitatur cùm interueniat causa, *cap. sine culpa, de regul. iuris in 6.* ibi: *Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*: vbi illa particula, *causa*, intelligitur de publica, glos. *in cap. cognoscentes, de constit. & in cap. fin. de eo, qui cognou. consang.* Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 32.*

18 Communis enim vtilitas sæpiùs efficit vt iustæ & rigorosæ iurisprudentiæ limites transiliantur, idque pro rei & circumstantiarum qualitate iustius & conguentius reputetur, *l. ita vulneratus 51. vers. multa, ff. ad leg. Aquil. l. Barbarius ff. de offic. Prator.* Et facit illud Horat.

Atque ipsa vtili as iusti prope mater & aqui.

19 Et Ciceron. *epist. ad Brut. Salutaris seueritas vincat inanem speciem clementia.* Estque id adeò verum, vt in rebus etiam inanimatis, vel irrationabilibus supplicia exerceantur, vt sit omnibus in exemplum, *l. Hisp. 2. tit. 12. p. 1. &. mulier, in fin. 5. q. 1. cap. hoc ipsum, 33. q. 11.* Quint. Curt. *lib. 8.* Tacit. *lib. 3. annal.* ibi: *Compertum est seueritatem illam multò misericordia salubriorem*, cum latè congestis per Guillelm. Furner. *lib. 1. select. c. 10.* Forcat. *in sphara legali, & in Necromant. dial. 1. n. 23.* Petr. Herod. *lib. 7. rerum iud. tit. 4. c. vlt. & lib. 9. tit. 15. cap. 2.* Ayala *lib. 2. c. 4. n. 10.* Adam Contzen. *lib. 10. Politicor. c. 48. §. 2.* ibi: *Magna sapè pœna fuere, vbi non magna culpa, finis tamen erat disciplina.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 294. cum seqq.* Solorzan. *de parricid. lib. 1. c. 2. pag. 6. & 7.* Et in furiosis, qui ob fati infelici- 20
tatem culpa liberi existunt, *l. Diuus, ff. de officio Prasid. l. infans, ff. de sicar.* Farin. *in praxi crimin. tom. 3. q. 94.* vt accidit in væsano, qui percussit Regem Catholicum 21
D. Fernandum, quem D. Regina Elizabetha eius vxor imperauit laqueo suspendi, cuius factum defendit Hippol. de Marsil. *in l. 1. in princ. ff. ad leg. Cornel. de sicar. n. 59. & 60. & in praxi crimin. verb. diligenter, numer. 167.* Iul. Clar. *in praxi, §. fin. q. 60. vers. item quaro.* Ant. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. num. 72.* relatus à Martino de Larrea *lib. 8. select. cap. 9.*

Sed his non obstantibus in ea fui sententia talem blasphemum in carceribus S. Officij detentum non debere relaxari, sed alia pœna extraordinaria damnari: & his potissimum ducor fudamentis.

Primò, quia causa, qua reus ille dixit se fuisse mo- 22
tum ad illum libellum publicandum, non processit ex animo, aut intentione errandi in fide, vel alios ad errorem trahendi, vt constat. Fixit itaque non animo sanctissimam Virginem, ac Dominam nostram offendendi, neque dubitans de eius virginitate, purissimoque candore, potiùs id intendens, vt cultus erga Deiparam Fideliumque deuotio erga Virginem, cui ipse inseruiebat, augeretur; ratus hac via, quamuis adeo barbara, irrationali, & execranda, faciliùs consecuturum, vt amor ac pietas, quæ erga Cœlorum Imperatricem omnium Fidelium animis altis insidet defixa radicibus, tunc maximè excresceret, cum insolentioribus opprobriis & contumeliis quæreretur, vt quasi insolito hoc facinore lacessiti Fideles de ipso pietatis obice gradum ad noua alia, maioraque & inassueta pietatis officia facerent, nouasque & magnificentissimas festiuitates, publicasque supplicationes instituerent ad Virginem, in quam prædicti libelli verba torquebantur; insimul ei magnas offerrent eleemosynas, quæ ad ipsum reum spectabant, & in eius vtilitatem conuertebantur.

Cùm autem reus non potuisset testibus conuinci, ex 23
indiciis atque præsumptionibus solis suspectus, tandem sponte crimen confessus fuit liberè deponens, cui multum quoad hoc deferendum est, *l. cùm de indebito 25. §. in omnibus, ff. de probat.* ibi: *nisi ipse specialiter, quâ cautionem exposuit, causas explanauit, pro quibus eandem conscripsit, l. omni nouatione, C. de sacros. Eccles. l. ex facto, ff. de vulgari, c. inter alia, de sent. excomm.* Bald. *cons. 313. n. 1. vol. 4.* ibi: *De animo autem suo interrogari quis potest, & stabitur eius responsioni.* Bart. *in l. pro harede, n. 3. ff. de acquir. hared.* Crauet. *cons. 384. num. 9.* Sim. de Prætis *cons. 65. n. 35. vol. 1.* Ad criminis etiam excusationem, quæ aliàs induci posset, vt post Bald *in l. 1. n. 10.* Ias. *n. 23. & 30. C. de seruis fugit.* tradit Honded. *cons. 87. n. 161. cum seq. vol. 2.* subdens declarationem animi quo epistola, vel quid simile scriptum fuit, spectare ad scribentem, & eius declaratione delictum excludi, Alex. *cons. 146. n. 24. & 25. lib. 5.* Gerard. Mazol. *cons. 101. n. 79.* Mynsing. *cons. 7. n. 20. cum seqq.* vbi ex pluribus comprobat standum esse iuramento & declarationi iniu- 24
riantis, quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi, Mascard. *de probat. conclus. 97. n. 10.* Et in iniuriis, vel blasphemiis verbalibus faciliùs admittitur excusatio ex delectu intentionis, quàm in cæremoniis, aut factis hæreticalibus. Albert. *de agnosc. assert. q. 36. n. 18. in princ.*

Rojas

Rojas de heret. p. 1. num. 302. 303. & 306. Farin. de he-
resi, quæst. 179. numer. 56. Meliùs enim in verbis ani-
mi simulatio cadit, quàm in factis, hæc enim maiori
certitudine intentionem detegunt, verba verò faciliùs
contra proprium sensum proferuntur, leg. si tamen, §.
ei qui, ff. de adil. edicto, c. filij, de heret. cap contra Chri-
stianos, eod. tit. lib. 6. pulchrè Rojas de heret. p. 2. à num.
201. Castil. contron. lib. 5. cap. 107. num. 17. cum seq.
Giurba cons. 51. num. 26. in fine, Torebl. de iure spirit.
lib. 13. cap. 2. num. 9.

26 In his itaque terminis necessariò Rei confessio cum
illa qualitate ex defectu intentionis est admittenda, vt
in puncto defendunt Canicia quæst. crimin. rub. de he-
ret. cap. 1. numer. 68. & 69. Farin. de heresi, quæst. 179.
num. 55. Castro Palao in opere mor. tom. 1. tract. 4. dis-
put. 4 puncto 8. n. 17. Sousa in aphorismis, lib. 1. cap. 13.
27 num. 11. ibi: Quod si alia indicia non adsint hæretica-
lem animum ostendentia, omnino reus credendus est: si
verò alia indicia animi suspecti dantur, pro qualitate
eorum abiurare debent. Rojas d. p. 1. à numer. 33. & à
num. 174. Diana d. tom. 4. tract. 7. resol. 34. per tot. maxi-
mè in vers. sed quod ego sentio. Præcipuè cùm aliis cir-
cunstantiis, & coniecturis fulcitur, quæ intentionis de-
fectum persuadeant, ex Gutier. de delict. quæst. 32. nu-
mero 64. vers. sed vt verosimile sit. Et inueniuntur, vt hic
accidit, verificata, & certa rei confessio in reliquo, tunc
enim etiam quoad hoc, certissimam esse præsumendum
est, glos. & DD. in leg. secunda, Cod. de non numer. pe-
cun. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 12. numero 26.
vers. quarta coniectura, & præs. 13. numer. 10. Ioseph.
Ludou. Perus. decis. 66. num. 24. Gratian. decis. 103. nu-
mero 23. Camil. Borrell. in sum. decis. tom. 2. tit. 5. de
confessis, num. 254.

28 Cùm ergo in criminibus causa illorum materialis in
voluntate consistat, vt probat Decian. in pract. crimin.
lib. 2. cap. 1. numer. 5. necessariò semper est inquirendus
animus, ac intentio, quibus committuntur, vt inquit
Cicer. lib. 2. Rhetor. ibi: Voluntatem in omnibus rebus
spectari conuenit, &c. & alibi eod. lib. Non ex tantum co-
gitationem spectari oportere, sed qua cogitatione, &
spe animus ad maleficium profectus sit, considerare, quo
animo quid quisque faciat, non quo casu vtatur, ad rem
pertinere. Et orat. 24. pro A. Cluent. Senec. lib. 1. de be-
nef. cap. 16. & lib. 6. cap. 8. S. August. de verb. Apostol.
serm. 28. S. Isidor. Pelusiota lib. 2. epistol. 289. ibi: A
voluntate, animique destinatione res perpenduntur, quo fit
vt qui sponte aliquem sauciauit, nec tamen interfecerit,
eo qui non sponte, atque consulto interemerit, scelera-
tior esse iudicetur, cap. homines falsum, 22. quæst. 2. cap.
paratus 23. quæst. 1. cap. etsi Christus, §. pen. de iureiur.
29 Petr. Greg. syntagm. Iuris lib. 3. cap. 2. Nam malefi-
cia, voluntas, & propositum delinquentes distinguunt,
verba sunt l. qui iniuria 55. ff. de furtis, & probat text.
in leg. quod Reip. 23. ff. de iniur. leg. 3. §. si quis dolo, ff. de
tabul. exhib. leg. 1. ff. si famil. furt. fec. Petr. Herod. rerum
iudic. lib. 6. tit. de iniur. c. 20. Casdin. Tusch. lit. D, concl.
160. Nouar. quæst. forens. lib. 1. quæst. 28. num. 1. Farin.
in praxi crimin. p. 3. quæst. 87. num. 6. Bobadil. in polit.
libro 2. capit. 21. numero 103. Marin. Giurb. cons. 85.
30 n. 14. Magisque discernuntur per animum & finem,
quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus, l.
diuus, ff. de sicar. ibi: In maleficiis voluntas spectatur, non
exitus, l. fraudis, ff. de re iudic. leg. verum, ff. de furt. Tira-
quel. de pœnis temper. causa 51. à num. 7. Farin. d. quæst.
87. n. 7. S. Isidor. Pelusiota lib. 3. epist. 399. ibi: Siqui-
dem res à conatibus plerumque, non ab effectibus iudican-
tur, atque ab animi sententia, & voluntate, non à fine
corona nectitur.

31 Quod adeò verum est, vt crimen non possit animad-
uerti vbi desit voluntas, animusque offendendi, vt in-
quit S. August. in lib. de libero arbitrio, asserens pecca-
tum adeò esse voluntarium, vt sine voluntate pecca-
tum non sit, l. 1. C. de sicar. ibi: Crimen enim non contra-
hitur si & voluntas nocendi intercedat, cap. vnum, §. cri-
minis appellatio, 25. dist. glos. & DD. in leg. 1. Cod. si ad-
uers. delict. S. Thom. 1. 2. quæst. 74. Menoch. Illustr. 32
lib. 1. quæst. 19. num. 5. Farin. d. q. 87. n. 6. Nam voluntas
est, qua peccatur, & delinquitur, iuxta illud Luc. c. 8.
ex corde procedunt fornicationes, adulteria, homicidia, &c.
S. August. in lib. retract. 4. ibi: Voluntas est qua pecca-
tur, & rectè viuitur: & in lib. de duab. animab. dum
ait quod nonnisi voluntate peccatur. Exornat Decian.
d. lib. 2. c. 2. num. 5.

Magna equidem nequitiæ pars euanuit ex bono 33
animo & fine quo res est peracta, iuxta illud Plauti in
Captiv. In re mala, animo si bono vtare, adiuuat. Et in
Pseudol. ibi: Bonus animus in re mala dimidium est
mali. Liban. declamat. 23. ibi: Et tamen vbique causam
videmus tantam vim habere, vt si aliquis etiam malè age-
re velit, tametsi non possit, odio habeatur, & qui libenter be-
nefaciendi animo fuerit benemeritos statuam, &c. Et bo- 34
na intentio praui medij malitiam minuit, aliquid enim
à voluntate adimit. Ita P. Marquez en el gouernador
Christiano, lib. 2. cap. 7. fol. 32.

Ex quo enim adfuit animus, quem nuper retulimus, 35
dolusque hac de causa defuerit, sequitur reum non
debere relaxari, siquidem pœna capitalis imponi non
potest, nec etiam grauis vbi deficit verus dolus, qui ex
prauo & damnato procedit animo, leg. 1. §. Diuus, ff. de
sicar. ibi: Eum qui hominem occiderit, si non occidendi
animo hoc admiserit, absolui posse, leg. in lege ff. eod. leg. 1.
C. eod. leg. abs[illegible], in fine, ff. de pœn. Menoch. de arbitr.
casu 314. à numer. 3. & 7. Franc. Bec. cons. 5. num. 6.
lib. 1. Farin. p. 3. quæst. 87. à numero primo, Carol.
Tapia decis. 13. numero 27. addens quod neque do-
lus præsumptus considerari potest, vbi de pœna mor-
tis agitur, sed verus requiritur, quamuis factum esset
culpa admissum. Cùm enim de imponenda graui pœna 36
agitur, nulla culpa quanquam lata, dolo æquiparatur,
nec sufficit nisi ad pœnam extraordinariam, leg. in lege
Cornelia, ibi: Nec in hoc culpa lata pro dolo accipitur,
ff. ad leg. Cornel. de sicar. vbi Bart. per illum text. dicit
nullam esse legem, quæ culpam morte puniat, glos. verb.
non etiam ob culpam, in leg. in Actionibus, ff. de in litem
iur. & ibi Bart. num. 7. Ias. à num. 27. & Dec. à n. 10. &
19. Cast. in leg. nemo, num. 5. Cod. de Episcop. & Cle-
ric. vbi refert obtinuisse in diuersis casibus pro hac
opinione, pœnaque ordinaria multos liberasse, & hoc
esse menti tenendum, & ad confusionem Iudicum im-
peritorum. Franc. Bursat. cons. 152. n. 37. Tiraq. de pœnis
temper. causa 14. n. 5. Clar. §. fin. q. 85. in princ. vers. &
loquendo de pœna mortis. Honded. cons. 105. n. 78. lib. 1.
Farin. d. quæst. 87. à num. 22.

Nam licet cùm factum, vel verba hæreticalia sunt, 37
regulariter secum afferant prauæ intentionis præsum-
ptionem, ex l. si non conuicij, Cod. de iniur. & cap. 1. de
præsumpt. hoc tamen non procedit cum aliæ præsum-
ptiones in contrarium adsunt, vel attenta personæ qua-
litate, aliisque circumstantiis suadeatur, per causam di-
uersam, & non hæreticali intentione commissum fuisse.
Ita Ioan. Lopez in allegat. heret. §. 7. post med. vers. ad
hoc tamen, subiiciens quod præsumptio malæ intentio- 38
nis tollitur per actus externos contrarios, & per con-
trarias præsumptiones. Simanch. in enchirid. tit. 19. de
confess. num. 9. Farin. de heresi, quæst. 179. n. 62. Anton. à
Sousa in aphorism. Inquil. lib. 1. cap. 13. num 14. & cap.
16. num. 10. & 12. Animus enim, & intentio, vt res 39
interna, per indicia & coniecturas probatur, leg. si mar-
garitam, ff. pro socio. Bald. in l. cùm proponas, n. 2. C. de
bonis auctor. Iud. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præs. 10.
n. 5. Giurb. cons. 17. n. 33. Et præsumptio, quæ ex ipso 40
facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora
superatur,

superatur iuxta text. *in leg. Diuus, ff. de restit. in integ. l. non solum, ff. de ritu nupt.* Menoch. *lib. 1. præs. 30. à numer. 1.*

41 Et in nostro casu complures coniecturæ & circun-
stantiæ concurrebant, quæ euidenter deregebant ipsius
rei animum, & intentionem hæreticalem non fuisse,
nec Virginem lædendi, sed animum in confessione pro-
latum; nam ipsi testes, qui aduersus reum deposuerunt,
referunt ex tempore quo is virgini inseruiendæ se di-
cauerat, maximè studuisse deuotionem erga Deiparam
augeri, sacrumque illum locum nouis cancellis ferreis,
lucernisque exornari, institui que Confraternitatem
personarum Virginis cultui, ac famulatui perpetuo as-
sistentium, quibus reus ipse profuturum se asserebat
Virginis demùm miracula promulgari, eiusque vene-
rationem excrescere: ac licèt multi asseruerint se in
animum induxisse reum ambitione & auaritia ductum
libellum fixisse, vt scilicet pluris deinceps ab omnibus
fieret, & vt eleemosynarum quæstus augeretur, populi
deuotione excrescente. Licèt hæc omnia ita essent, sal-
tem animus hæreticalis ab omnibus excludebatur, vt
ipsa acta ab eis relata demonstrant, & quoad hoc bene
probarunt aduersus producentem, ex reg. text. *in l. si quis testibus, C. de testib.* cuius decisio etiam aduersùs
fiscum locum habet, vt notarunt Surd. *conf. 40. n. 20. lib. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 62. n. 214. & conf. 78. n. 16. & conf. 47. num. 9. & 38. lib. 1.* Fontanel. *decis. 129. num. 15.* quamuis ex suo tantùm iudicio, & cre-
dulitate deponerent, Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 1. num. 15.* Farin. *quæst. 62. à num. 226.*

42 Facit quod reus est Christianus Orthodoxus, pa-
rentibus non infectis progenitus: ex ordine enim, vel
descendentia bona, vel mala præsumptio sumitur, sem-
perque iudicatur vnumquemque suæ radici correspon-
surum, iuxta illud Ouid. *lib. 4. Metam.*

Qui viret in foliis venit è radicibus humor,
Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quod & docuit Iureconf. *in l. quod si nolit, §. si quis mancipia, ff. de ædilit. edicto*, ibi: *Præsumptum etenim est quosdam seruos bonos esse, quia natione sunt non infamata, quosdam malos videri, quia ea natione sunt, quæ magis infamis est, l. si cohortalis, C. de cohortalibus.* S. Greg. *homil. 20. in Euangel.* ibi: *In his omnibus Patrum suorum carnalium vias sequuntur quasi venenati filij de venenatis parentibus nati*, &c. Bald. *in leg. Gallus, §. quidam rectè, n. 2. vers. in secunda, ff. de liber. & posthum.* ibi: *Vitium quod est in radice naturali, transit ad poste-*
43 *ros.* Tiraq. *ad leg. 7. connub. num. 12. cum seqq.* Mieres
de maior. p. 2. quæst. 4. illat. 1. num. 17. & 18. Salgado
de Regia protect. p. 4. cap. 6. num. 34. Solorzan. *de iure*
44 *Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 8. à num. 13.* nunquam enim
accidit à fide retrahi nisi à parentibus infectis ortos,
vt notabiliter obseruauit Simanch. *de Cathol. instit. tit. 35. num. 15.*

45 Maximè, quia iste reus hæresiarcha, vel dogmatista
non potest iudicari, siquidem nouos errores non inue-
nit, nec edocuit, nec prædicauit, vt erat necessarium vt
iudicaretur talis, *cap. qui aliorum, 24. quæst. 3.* ibi: *Vnde quia magister erroris est, non tantum hæreticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est*, &c. Eymeric. *in direct. p. 2. q. 39. & ibi* Peña *commento 64.* Ludou. à Paramo *de origine S. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. num. 134.* vbi ait hære-
siarcham illum propriè vocari, qui aut hæreses inuenit,
aut inuentas alios docuit, Farin. *de hæresi, quæst. 178.*
46 *num. 15.* Castro Palao *d. tom. 1. tract. 4. disp. 6. puncto 2. num. 15.* Sousa *in aphorism. lib. 1. cap. 9. à numer. 1.* Et
etiam in hæresiarchis, & dogmatistis certior ac verior
resolutio hab[e]t ad reconciliationem admitti, si in [e]is
veræ pœnitentiæ signa cognoscantur, & post capturam
pertinaciter suas sectas non defendunt, vt probat text.
in cap. Berengarius, de consec. dist. 2. cap. ad abolendam, de hæret. Peña *d. part. 2. comm. 64.* Didac. Quantet. *quæst. crimin. rub. de hæret. cap. 1. num. 70. vers. est nunc videndum*, Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 54. n. 57.* Farin. *d. q. 193. §. 1. num. 3.* Castro Palao *d. tract. 4. disput. 6. puncto 2. num. 16. cum seqq.* Sousa *d. lib. 1. cap. 19. à num. 12. & lib. 3. cap. 44. n. 3.* Diana *d. part. 4. tract. 7. resol. 23.* Vel cùm pœnitentiam nullam aliis attulerunt, nec etiam eos ad suos errores reuocarunt, Simanch. *de Cathol. institut. tit. 47. numer. 72.* Farin. *d. quæst. 193. num. 10.*

Nec etiam fidei apostata iudicari potest, siquidem 47
in eo nunquam fides defecit, nec etiam mentas erro-
re vllam hæresim adiuisit. Fidei apostatis vltimum
supplicium non imponitur, sed alia pœna extra ordina-
ria, cum rediguntur, & ab errore extrahuntur, vt docent
Menoch. *de arbitr. casu 546. num. 13. cum seq.* Decian.
in tract. crim. lib. 5. cap. 72. num. 8. Farin. *d. quæst. 193. n. 14. & 16. concludi potest.* Diana *d. p. 4. tract. 7. resolut. 3.* Petr. Herod. *lib. 1. rerum iudic. tit. 6. de hæret. cap. 9.* Et
ex eo quod fuerat apostata suæ Religionis, culpam 48
aggrauari placeat, ob id in Sancto Officio non po-
test procedi, nec est crimen, cuius cognitio ad ipsum
spectet, nec ex hoc capite aduersùs fidem suspicio sal-
tem consideratione digna inducitur. Vmbert. Locat. *in diction. Inquisit. verbo apostata, num. 1. vers. qui primo modo.* Eymeric. *in direct. p. 2. quæst. 49. num. 2. & ibi* Peña *commento 74. vers. veruntamen*, Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 1. q. 57. n. 32.* Diana *p. 4. tract. 7. resol. 3. col. 4. vers. quæro igitur primò.*

Multo minus poterit hæreticus formalis iudicari, 49
nec hæreticorum pœnis puniri, nulla enim blasphemia
nullusque actus interior, quamuis horrendus, hæresis
potest nuncupari, cum operandi animus contra fidem
& pertinacia in intellectu deficit, *cap. dixit Apostolus, 24. q. 3. cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæret.* Castr. *de iusta hæret. punit. lib. 1. cap. 7. & 12.* Nau. *in man. cap. 12. n. 82.* Rojas *de hæret. p. 1. num. 34. cum seq.* Azeued. *in rub. tit. 4. num. 25. lib. 8. Recop.* Sanch. *in præcept. Decalog. lib. 2. cap. 7. & 32. num. 3. & 7.* Tolet. *in*
sum. lib. 4. cap. 3. num. 1. vers. primum est, vbi dicit 50
conculcantem Hostiam sacram sine errore intellectus
non esse hæreticum, Param. *de origine S. Inquis. lib. 3. q. 3. n. 10.* Sousa *d. lib. 1. c. 8. & 19. n. 3.* Farin. *de hæresi, q. 178. n. 7. 8. & 10. & à num. 148. & q. 179. à num. 39. & q. 181. num. 43.* Castr. Palao *d. tract. 4. disp. 3. puncto 2. n. 16.* Diana *d. part. 4. tract. 7. resol. 36.* Gutier. *de delict. quæst. 32. à num. 60.* Et etiam in his hæreticis
etiam formalibus certum quoque est eos admitti, atque 51
reconciliari cum suam confitentur culpam, illisque
pœnitentiam ostendunt, eisque aliqua pœnitentia, at-
que aliæ pœnæ moderatæ imponuntur, si eiusmodi
confessio, vel pœnitentia ante testium publicationem
fiat, *l. Manichæos, §. præterea, ad fin. Cod. de hæret. cap. ad abolendam, §. præsenti, & §. laicus, cap. excommunicamus, el 2. de hæret.* Rojas *part. 2. n. 197. cum seq.* Peña *in direct. p. 3. commento 142.* Farin. *de hæresi, quæst. 193. §. 2.* Petr. Herod. *d. lib. 1. tit. 6.* Castro Palao *d. tract. 4. disp. 6. puncto 1. n. 2.* Sousa *d. lib. 2. cap. 44. à num. 1.* Diana *d. p. 4. tract. 7. resol. 24.*

Et si hoc in hæreticis formalibus admittitur, atque 52
practicatur in sancto Officio, quia Ecclesia nunquam
claudit gremium redeunti, *l. vlt. §. sed quia de epistola nos reddentes, C. de summa Trinit. leg. Manichæos, Cod. de hæret. c. superest, eod. tit. lib. 6.* sectans in hoc Sponsi sui dulcissimi vestigia, qui vt ait *1. ad Timoth.* vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ad quod etiam spectat illud *Ezechiel. 18. n. 23. & 33. v. 11. Nolo mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur, & viuat. Matth. c. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, Luca c. 4. Ioan. c. 2.* & vt ipsemet Saluator noster *Ioan. 6.* inquit, eum qui

venerit

venerit ad me, non eiiciam foras. Quanto potiori ratione idem cum hoc reo debuit practicari, siquidem suam confessus fuit culpam multis lachrymis, veræque pœnitentiæ demonstrationibus, sui delicti veniam efflagitans, & in eo intentio, animusque Virginem lædendi defecerunt, & potius, quanquam medio adeò irrationali, maiorem Deiparæ cultum, ac venerationem sollicitare intendebat.

53 Veniamus nunc ad pœnam, qua puniri debeat; & ad hoc assequendum, sunt in primis scienda delicta quæ commisit, vt sic pœna illis commensuretur: vel illum libelli famosi auctorem dicimus, & licèt per duodecim tabularum leges pœna capitalis imponeretur, his verbis, *Si quis occentasset, siue carmen condidisset, quo infamiam faceret, flagitiumve alteri, capitale esto:* vt ex Cicer. & S. August. referunt Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genial. cap.* 10. Hottoman. *ad leges duodecim tabularum, pag.* 218. Anton. August. *ad easdem leges, l.* 34. Hoc non intelligitur de mortis naturalis pœna, sed alia extraordinaria, vt colligitur ex *l. lex Cornelia 5. §. quis liberis, ff. de iniur.* Siquidem crimen hoc legis Corneliæ pœna puniebatur, quæ erat arbitraria, *l. fin. ff.* 54 *de iniur. l. in summ. Cod. eodem.* Et quod ex consuetudine hæc sit hodie libelli famosi pœna, videlicet extraordinaria secundum Iudicis arbitrium, testatur Iul. Clar. *in pract. §. fin. q. 68. n. 26. vers. libelli famosi author, ad fin.* vbi inquit nunquam vidisse pro libello famoso aliquem vltimo supplicio affectum, seu semper fuisse impositam pœnam extraordinariam, & ibidem Bajard. *in addit. n. 65.* Bursat. *cons. 94. n. 3. & n. 18. in fine, lib.* 1. Neque deinde est alterandum quod libellus iste in Senatus valvis fuerit affixus; nam etiamsi locus iste sit frequentior, eaque ratione fiat grauius crimen, hoc non sufficit vt penitus extendatur ad capitis pœnam, ex traditis per Angel. *in l. vnic. in fine, C. de famos. libell.* vbi refert pœna duorum millium ducatorum fuisse mulctatum quendam ciuem Bononiensem, qui super altare Palatij Bononiensis aduersùs eius regimen clandestinè posuit libellum famosum, quem citat, & sequitur Iul. Clar. *in d. §. fin. q. 68. num. 25.* Farin. *d. q. 105. num. 479.* Gutier. *de delict. q. 141. num.* 30.

55 Quæ sententia vtroque Iure attento indubitabilis redditur: nam de Iure Canonico pœna libelli famosi non est capitalis, sed extraordinaria, vt probat text. *in cap. de prima, & c. qui in alterius, 5. q. 1.* Decian. *in tract. crimin. lib. 2. c. 20. n. 2.* Plaza *de delict. cap. 3. n. 3. in fine,* Gutier. *d. q. 141. n. 4.* Farin. *quæst. 105. à n. 430.* Trullench. *tom. 2. in Decalog. lib. 7. cap. 10. dub. 27. n.* 4.

56 Et de Iure Ciuili secundùm magis veram opinionem capitalis pœna, quæ imponebatur, procedebat in casu, quo crimen per libellum obiectum capitis pœna esset dignum, glos. *verb. si quis famosum, in l. 1. C. de libell. famos.* & ibi Cyn. Salic. & alij, Antun. Gom. *tom. 3. var. c. 6. n. 1.* Plaza *d. c. 3. n. 2.* Menoch. *de arbitr. casu 263. n. 43. in fine.* Farin. *d. q. 105. n. 424.* Gutier *d. q. 141. n. 2.* Et expressè statuitur *in l. Hispan. 3. tit. 9. part. 7.* vbi notat Greg. *verb. aquella pena,* & post alios idem Gutier. *d. quæst. 141. num. 3.* Quia tunc in libelli famosi auctore considerabatur non solùm animus ac voluntas lædendi in honore iniuriatum, verum etiam vita priuandi, cum ei tribueretur crimen morte dignum, iustumque erat æquali pœna in huiusmodi iniuriæ auctorem animaduerti: siquidem ius capitali pœna puniebat animum & voluntatem interficiendi tantum, quamuis ad executionem minimè deueniret, *l. is qui cum telo, C. ad leg. Corn. de sicar. cap. quisquis, §. si quis cum telo, de pœnit. dist. 1. c. 1. de præsumpt.* Menoch. *de arbitr. casu 360. n. 36.* Farin. *in praxi crim. p. 4. q. 114. à num.* 3.

57 Quorum nihil ad præsens, de quo agitur, factum potest applicari; nam vt sæpius diximus, rei animus, atque intentio non fuit Virginis sanctissimæ honorem, lædendi, sed potius eius cultum, & venerationem augendi; & vt libelli pœnæ locum habeant, nocendi animum necessarium est interuenire, *l. si non conuicij, C. de iniur.* Farin. *cons. 30. n. 46. 79. & 130. lib. 1. Nam,* vt inquit Seneca *lib. 2. de ira, cap. 26. nulla est iniuria, nisi à consilio profecta.* Itaque dolus verus requiritur, *l. lex Cornelia 5. §. si quis librum, ibi, doloue malo fecerit, ff. de iniur.* cum latè adductis à Farin. *d. p. 3. quæst. 105. n. 481. & seq.* Nec sufficit culpa lata, Bald. *cons. 277. in princ. lib. 5.* Crauet. *cons. 13. num. 2.* Farin. *d. cons. 30. num. 46.* Dolusque debet probari, in dubio enim non præsumitur, Ruin. *cons. 145. n. 10. & 14. lib. 3.* Farin. *d. cons. 30.* 58 *num. 53.* Vel saltem obnoxium manet, vt per indicia, & coniecturas per contrarium probetur ac suadeatur, vt tradunt Cyn. Albert. Fulgos. & cæteri *in d. l. si non conuicij, C. de iniur.* Farin. *d. q. 105. num. 115. 116. & 221. & d. cons. 30. num.* 140.

Sed Eremitam iustum tanquam blasphemum esse 59 condemnandum, superest vt dicamus, qua verò pœna, est videndum; nam licet blasphemiæ crimen iudicetur, quod verbo, aut scripto perpetratur, vt testatur Nau. *in man. cap. 12. num. 81. & 82.* Azeued. *in rub. tit. 4. n. 25. lib. 8. recop.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 1. c. 4. n. 4. & 5.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 32. num. 5.* Anton. à Sousa *in aphorism. lib. 2. c. 19. num. 4.* Aut etiam facto, vt volunt Nau. & Azeued. *citatis locis,* Alphons. à Castro *de iusta hæret. punit. cap. 12.* Anton. à Sousa *lib. 1. cap. 19. num. 4.* Quid si lege 60 antiqua scripta, aut Iure communi capitis pœna imponeretur, dixi *suprà num.* 10. hoc tamen etiam Iure communi attento tantum procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat, vt animaduertunt Bald. *in l. 2. C. ad leg. Iul. Maiest. & in l. 2.* vbi Salicet. *C. de rebus cred.* Cou. *in cap. quamuis pactum, p. 1. §. 7. num. 10. in fine,* Menoch. *de arbitr. casu 375. num. 26.* Farin. *p. 1. q. 20. num. 43.* Gutier. *de delict. q. 60. num. 12.* Ego *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 51. n.* 101. Et quicquid sit, hodie ex vniuersali omnium ferè Pro- 61 uinciarum consuetudine hæc pœna derogata est, in aliasque minores arbitrarias commutata, vt tradunt Luc. de Peña *in l. omnes, num. 6. C. de delatorib. lib.* 10. Greg. *l. 2. glos. 4. circa med. tit. 28. part. 7.* Cou. *in c. quamuis pactum, part. 1. §. 7. num. 10. in fine,* Albert. *de agnosc. assert. q. 6. n. 14. & q. 22. num. 63.* Menoch. *casu 375. numer.* 26. Ioan. Vela *de delict. cap. 4. num. 6.* Quanter. *quæst. crimin. c. 3. de blasphemia, num. 5.* Decian. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 7.* Azeued. *l. 1. tit. 4. numer. 7. lib. 8. recop.* ibi: *hodie dictis blasphemis hæreticalibus non mortis pœna, sed à nobis supra posita imponetur.* Montalv. *in l. 2. tit. 26. part. 7.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part. 2. lib. 33. c. 11,* Farin. *d. quæst. 20. num. 64.* Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub. 11. c. 26. num. 83.* Petr. Herod. *lib. 1. rerum iudic. tit. 6. de hæretic. c. 16.* vbi pro blasphemia hæreticali pœnam exilij fuisse impositam testatur Ioan. Gutier. *de delict. quæst. 60. num. 17.* Camil. Borell. *de Magistrat. edictis, lib. 3. c. 2. à num. 18.* Lazar. *de blasphem. q. 5. per tot.* Ioseph. Vela *in cap. 1. de Offic. Ordin. p. 1. num. 83. alias num. 95. in vlt. impress. in fol.*

Priuatis quoque legibus vniuscuiusque Prouinciæ 62 aliæ pœnæ priuatæ impositæ reperiuntur, quarum nulla tertiò reperita ad vltimum supplicium deuenit. Nam apud Lusitanos *per Ord. Reg. lib. 5. tit. 2.* id ipsum videmus, vt refero *de officio & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 51. n. 102. in princ.* apud Hispanos idem constat *l. 3. & 4. tit. 28. part. 7. & l. 1. & l. 2. tit. 8. lib. 8. Ordin. & l. 1. & seqq. tit. 4. lib. 8. Recop.* quarum memini *d. alleg. 51. num. 103. vers. apud Hispanos.* Quæ quidem leges in foro sæculari erunt obseruandæ, ex Olano *in concord. antinom. verb. blasphemia,* Azeued. *in d. l. 1. tit. 4. lib. 8. Recop.* Vel ad minus, quas practica, aut consuetudo

intro

introduxit, in quibus affixionis, vel amputationis linguæ, vel alia pœna arbitraria imponitur, vt testantur Didac. Perez in d. Ordin. glos. O demostrare à nuestro Señor, Cou. d. §. 7. n. 19. Ioan. Vela de delict. c. 4. num. 9. Ioan. Gutier. de delict. q. 61. num. 6.

63 Iure autem Canonico, cui in sancti Officij Tribunali standum est, pœna est multo magis pia quam legum sæcularium; solum enim spiritualis pœna imponitur, aliæque pœnæ pecuniariæ, vt probatur ex text. in cap. si quis per capillum, 22. quæst. 1. & in cap. 2. de maledic. vbi notant Abb. Anan. & cæteri, Cou. d. §. 7. n. 10. vers. Iure Pontificio, Boër. decis. 301. n. 9. Bernard. Diaz in pract. cap. 110. alias 111. Ioan. Vela d. cap. 4. numer. 7. & 8. Menoch. dicto casu 375. numer. 27. & seq. Decian. d. lib. 6. cap. 6. num. 3. Farin. d. quæst. 20. num. 62. Campan. d. rub. 12. cap. 26. n. 83. Ioan. Gutier. de delict. quæst. 60. num. 16. & q. 64. n. 26. & 27. Trullench. lib. 1. in Decalog. c. 11. dub. 3. Ego d. alleg. 51. n. 92. & 97. Quod etiam per Leonem X. Iulium III. & Iulium V. statutum fuit, vt referunt Cou. d. §. 7. num. 10. Menoch. d. casu 375. à num. 29. Decian. d. part. 6. num. 3. Farin. d. quæst. 20. num. 68. Gutier. d. q. 64. n. 8. cum seqq. Ego ipse d. alleg. 51. à num. 98.

64 Istæ autem sunt pœnæ, quæ per sanctum Officium pro blasphemiis hæreticalibus cum aliis arbitratus solent imponi, nec vllus vnquam pro hoc delicto visus fuit relaxari, vt asserunt Rojas de hæret. p. 2. n. 176. cum seqq. Simanch. de Cathol. instit. tit. 8. à n. 10. Quaranta quæst. crimin. cap. 3. de blasphemia, n. 4. Peña in directr. 2. commento 66. ad quæst. 41. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 113. lit. A, Gutier. de delict. quæst. 64. numer. 4. Sousa d. lib. 1. cap. 19. num. 20. cum seqq. Diana d. p. 4. tract. 7. resol. 8.

65 Vnde si etiam in blasphemiis hæreticalibus, quæ Christum Assertorem nostrum Matremque eius Sanctissimam lædendi, atque execrandi animo perpetrantur, pœnæ sunt arbitrariæ, & non vltimi supplicij, quanto moderatior esse debebit in hoc casu, in quo animus defuit nostram fidem depellendi, Virginisque Dei Genitricis honorem extenuandi, quinimo contrarium fuit reus conatus: deficiente verò intentione nocendi, adimendique Deo, atque Sanctis suis honorem, potest propriè blasphemia nuncupari; hanc enim necesse est praua atque perniciosa voluntate nasci, vt post Caiet. docent Cou. in d. c. quamvis pactum, part. 1. §. 7. in princ. ibi: Omnis autem blasphemia quia est voluntaria, procedit à voluntate mala, & animo derogandi, & detrahendi in aliquo bonitati, & Maiestati diuinæ. S. Thom. 2. 2. quæst. 13. art. 1. Sanch. d. lib. 2. cap. 32. n. 1. ibi: Idque voluntate quadam derogandi hac ratione diuinæ Maiestati, seu Bonitati, Sousa d. lib. 1. c. 19. n. 1.

66 Licèt denique ob quamcunque criminum speciem, quæ in hoc reo consideretur, vel per omnes simul possit iudicari capitis pœna dignum esse, hoc nullatenus in sancti Officij Tribunali admitteretur; nam in eo nunquam cum primò delinquentibus similis pœna practicatur, nec imponitur confitentibus culpam, misericordiamque flagitantibus, etiamsi aliàs in foro sæculari vltimo supplicio in eos animaduertendum fuisset, quod omni iure alias hæretici merentur, Deuter. c. 13. & 17. Leuit. c. 20. Machab. 1. c. 2. Regum 3. c. 18. & 4. cap. 23. & in Euangel. Ioannis, c. 15. ibi: Si quis non manserit in me, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardebit: l. quicunque, §. eos verò, ibi: vltimo supplicio conceditur: l. Arrianos, §. Manichæi, C. de hæretic. capit. ad abolendam, eodem tit. Alphons. à Castro de iusta hæret. punit. lib. 2.

67 c. 12. Simanch. de Cathol. tit. 45. de pœnis, à num. 42. eleganter Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 40. & 42. Petr. Gregor. syntag. Iuris lib. 33. c. 6. à n. 4. & c. 8. n. 10. Farin. de hæresi, q. 189. §. 1. per tot. Et in sortilegis, qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, paratique sunt corripi, non esse curiæ sæculari tradendos affirmant Albertin. de agnosc. q. 25. n. 66. & seqq. Farin. in praxi, p. 1. q. 20. n. 105. cum seqq. Anton. à Sousa lib. 1. cap. 58. n. 14. Diana p. 4. tract. 7. resol. 10. 68
vers. nota verò: licèt subdat hodie per quandam Bullam à Gregor. XV. editam 20. Martij, anno 1623. hoc esse immutatum. Et in Sodomitis in Regno Lusitaniæ vbi aduersus eos Sancti Officij Tribunalia possunt procedere, idem statutum est, vel saltem Inquisitoribus facultas conceditur pœnam minuendi, dummodo non sint incorrigibiles, vt ex Constitutionibus Pij IV. & Gregorij XIII. referunt, & affirmant Anton. à Sousa d. lib. 2. cap. 59. num. 10. 28. & 29. & 30. Seraphin. de Freitas in addit. ad tract. de confessor. solicit. illustrissimi D. mei Roderici à Cunha, q. 24. n. 136. quem tanquam vltimo loco relatum videtur sequi Diana d. p. 4. tract. 7. resol. 20. in fine.

Habita prætereà fuit ratio quod postquam accusatio perlecta est, statim reus crimen suum ingenuè fuit confessus, quod licèt non sit actus verè perfectéque spontaneus, minuit saltem pœnam, vt post Bart. docet Bald. in l. ea qua, C. de condict. indeb. etiamsi post negationem statim confiteatur. Bald. vbi sup. num. 10. Tiraq. de pœnis temper. causa 30. n. 14. Clar. §. fin. q. 55. n. 29. Menoch. de arbitr. cas. 347. Crauet. cons. 309. sub n. 9. latè Farin. in praxi crim. quæst. 81. num. 174. Quod in sancto Tribunali de more habetur, & semper hoc modo cum omnibus se gerit, iuxta illud Salom. Prov. 28. cap. in primis, 2. q. 1. ibi: Qui confessus fuerit scelera sua, misericordiam consequetur, cap. non dicatis, 12. q. 1. ibi: Si hoc vltro confitetur, parcito illi, & oretur pro illo, cap. qui admittit, 15. q. 8. cap. innotuit, de elect. l. quisquis, §. sanè, C. ad leg. Iul. Maiest. Exornant Boss. tit. de conuict. num. 6. Riminald. cons. 245. num. 57. cum seqq. lib. 3. Bertazol. cons. 35. num. 4. lib. 2. & cons. 357. numer. 6. Triuisan. decis. 49. num. 7. lib. 2. & in specie Simanch. de Cathol. instit. tit. 55. num. 6. Sousa lib. 2. cap. 20. n. 34. vbi num. 35. ait quod præsumitur sine dolo deliquisse. 69

Deinde fuit consideratum quod misericordiam moltis lachrymis, pœnitentiæque signis efflagitauit, quodque suæ capturæ tempore pœnas voluntarias suscepit, corpus flagellatione, ieiuniis, aliisque castigationibus macerando, Religionisque grauissimæ, quæ multos Sanctos procreauit, erat Monachus, cuius merita essent sufficientia quantum ad punitionem, vt aliorum errores supplerentur, atque excusarentur, arg. text. in l. nemini, vers. filius autem, l. petitionem, vers. filij, l. iubemus, vers. & filio, C. de aduoc. diuers. iudic. vbi filij remunerantur ex parentum meritis. S. Chrysost. homil. 10. ad Roman. ibi: Alterum alterius peccato puniri non admodum æquum, atque conueniens esse videtur, vt alterum propter alterum seruari, & decentius multo, & rationi magis consentaneum. Cicero lib. 2. de inuent. Oportebit omnia, qui sibi vt ignoscatur, postulant, commemorare si qua sua poterit beneficia. Et paulò inferius: Deinde Maiorum suorum beneficia, si qua stabunt, proferre. Et orat. 41. pro Q. Ligario, in fine, ibi: In Q. Ligario conseruando multis tu quidem gratum facies, sed hoc quæso considera, quod soles: possum fortissimos, viros probatissimos, totumque agrum Sabinum florem Italiæ, robur Reipublicæ proponere. Et infrà ibi: Quid de fratribus dicam? Noli, Cæsar, putare de vnius capite nos agere. Petr. Herod. rerum iud. lib. 1. tit. 2. de fide, & relig. cap. 3. & lib. 6. tit. 1. de accusat. cap. 15. 70

Et demùm, quia hoc sanctum, & venerandum Tribunal præcipuè patris officium exercet, studiosius emendationem, atque correctionem delinquentis, quàm Iudicis seueritatem affectans, habens æquitatem ante 71
oculos

oculos, inquit *l. quod si Ephesi, in fine, ff. de eo quod cert.*
loco. Quanquam in hoc Pseudo-Monacho segnitiem,
& socordiam amante, vitæ correctio non erat facilis,
Auth. de Monachis, §. fin autem, ibi: *Non est facilis*
vita hominis mutatio, & cap. quorundam, 34. dist. in quo
reus suam maiorem defensionem constituit. M. Tullius
dicta orat. 41. pro Q. Ligario, circa fin. similem defensio-
nem fecit, his verbis: *Quidquid dixi ad vnam summam*
referri volo vel humanitatis, vel clementia, vel misericor-
dia tuæ. Causas, Cæsar, egi multas, & quidem tecum, dum
te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Certè nunquam
hoc modo ignoscite Iudices: errauit, lapsus est, non puta-
uit, si vnquam posthac. Ad parentem sic agi solet. Ad
Iudices, non fecit, non cogitauit, falsi testes, fictum cri-
men, &c. Ad Iudicem sic agi solet, sed ego ad parentem
loquor, errauit, temerè feci, pœnitet, ad tuam clementiam
confugio, delicti veniam peto, vt ignoscas oro.

72 Non obstat, quod quamuis nunquam crimen, nec
animus delinquendi præsumatur, *ex l. merito 51. ff. pro*
socio, hoc procedit in actibus dubiis, qui in bonam, vel
in malam partem possunt interpretari, vt inquit text. *in*
cap. 2. de regul. iuris, ibi: *Hoc loco nihil aliud nobis præ-*
cipi existimo quàm vt ea facta, quæ dubium est quo ani-
mo fiant, in meliorem partem interpretemur, & colligi-
tur ex S. Thom. 1. 2. q. 18. *art. 8. cum seqq.* iunctis ab eo
traditis 2. 2. q. 60. *art. 3. &* 4. Abb. *in cap. cum ab omni,*
n. 2. vers. quædam sunt, de vita, & honest. cleric. Felin. *in*
c. 1. n. 16. in fine, de præsumpt. Sot. *de Iustit. lib. 3. q. 4.*
art. 3. & 4. Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 2. n. 6. 11. &*
22. Farin. *d. p. 3. q. 105. n. 116. &* 123. Sigism. Scacc. *de*
appellat. q. 17. in princ. n. 3. In actibus verò, qui ex sua
natura sunt improbi, vt sunt omnia crimina, *l. probrum*
42. ff. de verb. signif. semper animus improbus præsu-
mitur, *l. si quis extraneus, 21. ff. de acquir. hered. l. 1. §.*
Diuus, vers. & ex re constituendum, ff. ad leg. Cornel. de
sicar. l. 1. C. eod. Nam cùm omne crimen ex natura sua
73 dolum, & fraudem includat, quanquam in nonnullo
ex accidenti abesse possit, in dubio actus naturæ stan-
dum est, ex reg. text. *in l. si vnus 25. §. pactus ne peteret,*
vers. quid & in specie dotis, ff. de pact. l. cum filius 76.
aliàs 78. §. hæres meas, ff. de legat. 2. c. ab exordio 3. ibi:
Extremitatem retraxit, ad princ. 35. dist. & non acciden-
74 tibus, quæ non præsumuntur, glos. *verb. dubitetur, in l. si*
verò 5. §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisd. cog. Alciat. *de*
præsumpt. reg. 2. in princ. Menoc. *eod. tract. lib. 6. præs. 37.*
75 *n. 13.* Mascard. *concl. 1254. n. 2.* Petr. Pech. *in cap. semel*
malus, n. 9. de regul. iuris, in 6. Et maximè, quia in libel-
76 lo ita execrabili dolum, & delinquendi animum inter-
uenisse præsumendum est; eiusque verba scripta atque
sua fuisse animo, quem eadem patefaciunt, ac demon-
strant, siquidem nullus iudicatur loqui id, quod non
sentit, vt animaduertit Iureconsul. *in l. Labeo 7. §. Sermus,*
ibi: *Equidem non arbitror quemquam dicere quod non*
sentiret. Et inferiùs: *Cæterùm nemo existimandus est di-*
xisse quod non mente agitauerit, ff. de supellect. legata;
quia cedit lingua cordi, & sub iugo mentis verba con-
sistunt. Et vt ait Bald. *in c. mandatum, de rescript. n. 1.* ibi:
Mens est radix verborum, & eius substantia prima; nam
cor est Imperator linguæ, & eam habet sicut mancipium
sub iurisdictione sua; voces denique sunt nota earum,
quæ in anima sunt passionum. Et vox est instrumentum
nostræ voluntatis, & intellectus, & data fuit ad signifi-
candum per labia cor & voluntatem, &c. Et reum po-
stea allegare, & dicere contrarium, fuit potius ad excu-
sationem, & non debet attendi. Aliter enim nullus esset
qui hac via non conaretur pœnam effugere, text. ele-
gans *in l. inter stipulantem 83. §. Sacrum,* ibi: *Alio-*
quin semper negabit reus se confessum esse. ff. de verb. obligat.
optimè Nicol. de Lyra *in nona interlineari, Prov. c. 16.*
relatus à Liuiano *in rationali ad c. 1. de præsumpt.* ibi: *In*
delicto repertus eum non posse excusare malitiam facti, quæ
est pateat, negat malitiam intentionis, quæ est latens. Re-
spondetur enim ad totum cum à nobis traditis *suprà,*
n. 41. cum seqq. Præsumptio enim animi scelerati, quæ
ex verbis libelli inferri poterat, per alias contrarias
præsumptiones vincebat, de quibus suprà.

Nec etiam obstat quod cùm in criminibus iuris præ- 77
sumptio resistat, confessio potest diuidi qualitatis, &
absque ea acceptari, *l. 1. C. ad leg. Cornel. de sicar. d. l.*
si non conuici, Sarmient. *select. lib. 1. c. 1. n. 11.* Facbin.
contr. iuris lib. 1. c. 17. Farin. *d. p. 3. q. 81. n. 110.* Anton.
Mercad. *contr. Iuris lib. 5. c. 6.* qui resoluũt in criminibus
confessionem qualificatam regulariter non admitti, sed
scindi ac separari posse; respondetur enim hanc reso-
lutionem pati limitationes relatas *suprà, n. 26.* quæ om-
nes in hoc casu locum habent, præcipuè cum hic agatur
de separanda qualitate à confessione, quantum ad men-
tem qua actus fuit commissus: in hoc enim tanquam
in re interna multùm deferendum est depositioni illam
committentis. Et cùm non agatur de cæremonia, nec
de alia re in facto consistente; sed de blasphemiis, quæ
in verbis consistebant. Et vtcunque quamuis confessio
non admittatur in criminibus cum qualitate sua ad
omnimodam pœnæ excusationem, saltem operatur vt
pœna ordinaria non possit imponi, sed alia extraordi-
naria & moderata, vt suprà dixi.

Nec pariter obstat Bulla Pauli IV. *de anno 1555.* 78
quarta *in ordine Bullarij, pag. 721.* In qua iubentur
Curiæ sæculari tradi qui Sanctissimæ nostræ Dominæ
virginitatem abnegauerint, quamuis postea pœniten-
tiam ostentent, misericordiamque efflagitent, cuius con-
stitutionis verba refert Peña *in direct. p. 2. q. 58. com-*
mento 83. vers. pen. & vers. fin. & de ea meminerunt Za-
nard. *in direct. Theolog. prac. 1. cap. 5. q. 21.* Marc. An-
ton. Genuens. *in pract. Archiep. Neap. c. 58. n. 7.* Scottia
in Bullas Pontificum selectas, ep. 101. theor. 36. Sanctarel.
de heresi, c. 42. dub. vnic. n. 5. Farin. *eod. tract. q. 193.*
n. 39. Sousa *in aphor. Inquis. lib. 2. cap. 44. n. 6.* Diana *d.*
p. 4. tract. 7. resol. 24. vers. notandum est tamen. Respon- 79
detur enim non esse promulgatam in hoc Regno, vt ne-
cesse erat vt astringere posset; leges enim nulla alia
ex causa nos tenent quàm quod iudicio populi rece-
ptæ sint, quod etiam procedit quoad leges Pontificias,
notant Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 4. q. 1.* Reginald.
in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 13. c. 16. n. 160. Villalob.
in sum. p. 1. tract. 2. dub. 16. n. 6. Becan. *in sum. Theolog.*
p. 2. tract. 3. cap. 6. q. 8. n. 2. Vnde dictam constitutio- 80
nem, & similem aliam Clementis VIII. nunquam ob-
seruari, nec practicari in sancto Officio referunt Sousa
d. lib. 2. c. 44. n. 6. in fine, & Diana *d. p. 4. tract. 7. re-*
sol. 24. vers. notandum est, in fine.

Multo minùs obstat, quod suprà dicebam de concur- 81
rentia plurium criminum specierum in præsenti ca-
su, in quibus venia cadere non poterat: Respondetur
enim quod nec singulis per se criminibus, nec omni-
bus simul perpensis, capitis pœnam reus meruit; si quis
enim plura facta committit, quorum singula continent
in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendant, vt
in hoc casu, vnicum delictum, & crimen dicitur com-
mittere. Ita Bart. *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat.*
delict. num. 4. & cons. 222. & 223. *num. 1.* Marsil. *in l.*
fin. num. 20. ff. de sicar. Sucin. *cons. 61. n. 1. & cons. 63.*
num. 10. Bologn. *cons. 30. num. 7. &* 8. Buër. *decis. 82.*
ad fin. Cou. *lib. 2. var. cap. 10. num. 8.* Clar. *§. fin. q. 84.*
num. 3. Plaz. *de delict. lib. 1. cap. 1. num. 18.* Thesaur.
decis. 18. num. 13. Caball. *crimin. resol. casu 155. num. 13.*
& 17. & casu 158. num. 8. Prætérquam etiamsi essent
plura crimina ex interuallo commissa, procedebat in
criminibus momentaneis, sed non in successiuis, vt
probat *l. maritus, §. sex mensibus, ff. de adulter. l. ei qui,*
§. infans, ff. de furtis, cum aliis adductis à Farin. *q. 22.*
n. 19. cum seqq. Præcipuè quando principale delictum

non poterat sine aliis committi: vnde puniendus est maiori, ac insigniori pœna crimini debita, quemadmodum qui committit plures falsitates ad eundem finem, & effectum, vel plures iniurias, vt referens plures Auctores inquit Farin. *d.q.2 2.num.26.* & 28.

82 Nec etiam potest intendi quod causa exempli, & scandali quod euenit, seuerissimè puniri debeter: hoc enim procedit cum interuenit culpa, ac dolus in delinquente, sed non cùm nocendi animus defecit; nam pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi. Titus Liuius *lib.39.*ibi: *Vnde orta culpa est, ibi pœna consistat, cap.sine culpa, de regul. iuris in 6. l.aliud est fraus, ff.de verb.signif.* Farin. *d. p.3.q.87.* semper pœna debet culpæ respondere. Cicero *lib.1. de offic.*ibi: *Cauendum est ne maior sit pœna quàm culpa, l. sancimus, C. de pœn. l. Hisp.2.tit.4.part.3.* Menoch.*quæst.illust.lib.1. cap.19. num.6.* Esset enim contra naturalem rationem vt æqualiter puniretur, qui cum errore, bonoque fine delinquit, & ille qui dolo, offendendique animo. Ita

83 Seneca *lib.1.de ira, cap.16.* Præcipuè si de pœna capitali ageretur, hæc namque nunquam iure imponitur cum de vero dolo non constat, non obstante quocunque scandalo sequuturo; in iudicando enim non sunt attendenda voluntas populique voces, *l. decurionem, ff. de pœn.*ibi: *Vana voces populi non sunt audienda, neque enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine absolui, aut innocentem condemnari desiderant.* S.Chrys.*homil.1. de pœnit. tom.5.* S.Leo Papa *serm.8. de Passione Domini,* Fr.Ioan. Marquez *lib.1. del Gouernador Christiano, c.12.* Herod. *lib.1. rerum indic.tit.6. de heret.c.9.* vbi apud Romanos idem obseruari testa-

84 tur ibi. Postea Diuus Adrianus *epist. ad Mincentium Fundanium Proconsulem Asiæ, constituit, vt nemini liceret Christianos populis vociferantibus, sine crimine, atque sine accusatione interficere,* &c. Sed rei culpa, ac pœna congruens attenderetur, indeque clementiùs se gereret quam lex, suam seueritatem quantum poterit temperans, *l. respiciendum 11. ff. de pœn.* ibi: *In grauioribus pœnis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi.* Seneca *lib.1.de ira, c.16.* Cic. *lib.1.de offic.*ibi: *Prohibenda autem maximè est ira in puniendo: nunquam enim iratus qui accedit ad pœnam, mediocritatem illam tenebit, quæ est inter nimium & parū.*

85 Tum quia exemplum atque scandalum tantum potest attendi ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam, eamque capitis immeritò impunendam. Bart. per text. *in l. qui cadem, ff. ad leg. Cornel. de sicar.* Tiraq. *de pœnis temper.causa 46.n.1.* Far. *d.p.1.q.21.n.446.*

86 Tum etiam, quia scandalum quod Christus Saluator noster seuerè puniri voluit, *Matth.cap.18. Luc.17. & Marci 9.* fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illos ad malum excitando. S.Hieron. *super Matth.cap.15.* S.Thom. *2. 2.q.43.art.1. & 2.* Couar. *in reg.peccatum, in initio, n.4.* Petr. Greg *syntag.iuris lib.38.cap.2.n.4. & 5.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1.lib.1.c.6.à n.1.* Layman. *in opere morali, lib.2.tract.3.c.13.n.3.* Gutier. *Canon.lib.1. c.38.à n.10.* Roder. à Cunha *in cap. licèt 4. n.3.* Trullench. *in Decalog. lib.1.c.6. dub.5. n.1.* Et non propriè dicetur id efficere nisi tali animo, ac conatu committatur. S.Thom. *d.q.43.art.3.* & post Caiet. Cou. *vbi supr. n.4.* Acuña *in d. c.licet, n.3.* ibi: *Intellige primã prædictam conclusionẽ cum talis inductio, seu actus ex intentione operantis dirigitur ad labefactandum proximũ, non vero quando ex opere alia intentione perpetrato contingit.*

87 Tum denique, quia in casu, de quo loquimur, non fuit scandalum actiuum, nec passiuum, quæ sunt duæ species, *cap.nisi cum pridem, de renunciat.* de quibus S. Thom. *a.2.q.43.art.1.cum seqq.* Couar. Gutier. Sanch. Layman. & Acuña *citatis locis*, Castro Palao *in opere morali, tom.1.tract.6. disp.6. punct.1.* præcipuè *n.6. & 7.* Trullench. *d.dub.5.n.2.cum seqq.* Non actiuum speciale, nec generale: non enim fuit reo animus sollicitandi alios per libelli verba, vt fidem nostram deserent, legemque Mosi caducam, & antiquatam sectarentur, neque Virginem Sanctissimam dehonorandi; potiùs contrariis, vt sæpe dictum est, votis, & intentione maiorem Deiparæ honorem, & cultum optauit, & intendit. Neque vllum contrarij euentus periculum agoonit, potius valde verosimiliter arbitrabatur quod eum in florentissima illa ciuitate, & fidei firmicas, & erga Dei Genitricem pietas quàm maximè eniteat, per conuicia in libello contenta fidelium corda sancta quadam pietate irritarentur, deuotio excresceret, desidiaque excuteretur, quæ in absoluendo virginei triumphi ornatu visa fuerat, contra quem potissimè libelli verba dirigebantur. At deficiente animo, ac periculo quod alij incidant, maléque operantem insectentur, 88 scandalum actiuum cessat. Nau. *in cap.considerct, §.animaduertere, n.9.de Pœnit.dist.1.* Azor. *instit.moral. p.2. lib.12.cap.16.q.3.* Sanch. *d.lib.1. cap.6. num.7.* Trullench. *vbi suprà, num.13.*

Nec etiam passiuum interuenit, nam Dei misericor- 89 dia fauente fides in illa, & requies horum Regnorum Vrbibus firmissima est, nulloque facto efficeretur (neque hoc timeri poterat) vt Fideles scandalizarentur, & libelli doctrinam sectarentur. Debet autem æqualitas, ac rectitudo obseruari absque cuiuscunque scandali attentione, quod ex illo proueniat: nam hoc tanquam iniustum, iustitiæque præceptis oppositum, est paruifaciendum, & ad scandalum euitandum non licet iustitiæ limites egredi, *cap. qui scandalizauerit, de regul. iuris in Decret. lib.* vbi glos. Doctores *in d.cap. nisi, de renunciat. l. Hisp. 50.tit.5.part.1.*ibi: *ò de dezir, & de fazer la verdad, que es la justicia,* vbi latè Greg. *verbo que es* 90 *la justicia,* vbi ex hoc infert. Neo ergo innocens puniri potest à iudice propter scandalum vitandum, vel tumultum populi, Castr. *de iust. heret. punit. lib.1. c.20. & lib.2.de potestate legis pœn. c.11.* Cou. *in reg. peccatum, in initio, n.4.vers.in hoc tamen scandalo.* Flamin. *de resignat.lib.5.q.3.n.175.* Gut. *lib.1.Canon.c.18.n.21. & 22.*

Ex quibus omnibus sacrum Tribunal decreuit reum 91 in actu fidei publico prodire debere, si forte fuerit proximus; sin autem in aliquam Ecclesiam cum blasphemi insignibus, linguæ scilicet incastratura, iurareque de vehementi, triremibus per decennium ad remum addici, & absque stipendio exilium perpetuum subire ex Vrbe totuque Regno Granatensi, atque Regali Curia, & leucis quinque per circuitum. Producique habitu, quo captus fuit, & dum eius sententia fuerit perlecta cum causæ meritis, manum dexteram annulo ferreo inclusam in altum subleuatam tenere, & quia Religiosus erat, liberum à flagellis manere, iuxta resoluta per Rojas *de heret. p.2. assert. 12. n.176.* Simanch. plures referentem *de Cathol. instit. tit.8. num.16.*

Toletana Immunitatis.

Immunitate Ecclesiæ gaudet qui in Ecclesia vel Cœmeterio habet vnam partem corporis, pedem scilicet, vel manum, vel qui parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Ecclesiæ correspondente permanserit, quamvis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Ecclesiæ fauendum, ac pro ea iudicandum.

VOTVM

VOTVM CXVII.

SVMMARIVM.

1 *Facti series narratur, & num. 2.*
3 *Veritas oppugnata clarior euadit.*
4 *Testes contrarij se inuicem collidunt.*
5 *Dictio in, iuncta ablatiuo stat pro intra.*
6 *Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circundatus.*
7 *Qui est in Ecclesia ianua, seu ostio, non dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim intra.*
8 *Pronomen, ipsis, est personalissimum, & ad oculum demonstratiuum.*
9 *Delictum in ianua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum.*
10 *Adhærentia eiusdem sunt conditionis, cuius sunt ea quibus adhærent.*
11 *Paries intermedius separat, & efficit vt res diuisæ dicantur numero plures.*
12 *Cameræ Ecclesiæ adhærentes eius immunitate non gaudent.*
13 *Vulneratus in domo non dicitur quo supra tectum vulnera accepit.*
14 *Ecclesia Matrix, & Metropolis per circuitum 40. passuum, & minor per 30. gaudet immunitate.*
15 *Immunitas 40. aut 30. passuum de consuetudine hodie non seruatur.*
16 *Vltra Cæmeterium hodie nullum spatium loci cedit immunitati.*
17 *Domus ædificata intra 40. vel 30. passus, etiamsi forent habitata per laicos, gaudent immunitate, secundum aliquos.*
18 *Immunitas Ecclesiæ detur loco, non personæ.*
19 *Domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis locata sint, gaudent Ecclesiæ immunitate.*
20 *Domus quæ cohæret Ecclesiæ, & est ipsius Ecclesiæ, & non alicuius particularis, gaudet immunitate.*
21 *Portam, seu anulum portæ Ecclesiæ tenens quando ipsa est clausa, illius gaudet immunitate.*
22 *Scalæ quæ sunt Ecclesiæ annexæ, & de illius pertinentiis, gaudent immunitate.*
23 *Diuersitas in testium depositionibus illis fidem non tollit, quando eiusdem depositionis substantia est eadem.*
24 *Testes inter se contrarij non sunt quando vnus deponit plus altero.*
25 *Testes non dicuntur contrarij quando essent discordes in modo narrandi factum.*
26 *Contrarietas vt euitetur, debet fieri omnis fauorabilis interpretatio, etiam per improprietatem verborum.*
27 *Contrarietas in testibus potest reduci ad concordiam per interpretationem suppletiuam, & etiam per distinctionem temporum.*
28 *Testibus qui habent interesse, aut affectionem, aut tractant de se exonerando, non est fides adhibenda.*
29 *Familiæ asserenti se cepisse delinquentem in loco non sacro, non est credendum, si delinquens dicat se captum in loco sacro.*
30 *Ecclesiæ nomen quando tractatur de sacrilegio commisso ob pollutionem, sumitur strictè, & eius appellatione non veniunt scala, campanile, atrium & tectum.*
31 *Ecclesiæ nomen ad effectum immunitatis largè sumitur.*
32 *Locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium ita latè sumitur, sicut ad effectum gaudendi Ecclesiastica immunitate.*
33 *Quando agitur de immunitate sumus in fauorabilibus, quando verò agitur de aggrauando delictum, sumus in odiosis.*
34 *Priuilegia Ecclesiæ sunt potius amplianda, quàm restringenda.*
35 *Tectum Ecclesiæ gaudet illius immunitate.*
36 *Domus ex tribus constat, fundamento, pariete, & tecto.*
37 *Immunitate Ecclesiæ gaudet ille, qui in Ecclesia, vel Cæmeterio habet præcipuam partem corporis.*
38 *Pedem tantùm in Ecclesia, vel Cæmeterio habens gaudet priuilegio immunitatis.*
39 *Anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis.*
40 *Manum habens intra fines Ecclesiæ, licet foret extra, gaudet illius immunitate.*
41 *Manu tangere locum sacrum sufficit ad effectum gaudendi Ecclesiæ immunitate.*
42 *Parietem Ecclesiæ exteriorem tangens, illius gaudet immunitate.*
43 *Aër Ecclesiæ vel Cæmeterio respondens gaudet priuilegio immunitatis.*
44 *Ecclesia, & Cæmeterium retinent suam immunitatem in aëre vsque ad cælum eidem Ecclesiæ, vel Cæmeterio respondens.*
45 *Immunitati Ecclesiasticæ in dubio fauendum, ac pro ea iudicandum.*
46 *Immunitatem Ecclesiæ defendere spectat ad Ecclesiasticos.*
47 *Opinionum in conflictu ea semper est amplectenda quæ fauet Ecclesiæ.*
48 *Statutum aliquod vbi dubitatur sit, necne contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem, quæ fauet Ecclesiæ.*
49 *De communi opinione curandum non est quando contraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ.*
50 *Ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ fauet Religioni.*

DOn Gonzalus de Piedrola Porcel, de quodam homicidio imputatus se recepit in domo adhærente cœmeterio benedicto, & in communi, domus scilicet, & cœmeterij pariete ex cubiculo alto, in quo habitabat, foramen fieri mandauit, & ea parte cœmeterij scalam adaptauit per quam, cum opus sibi fuisset, ad cœmeterium descendere, & in loco sacro se recipere posset. Verùm cum de mense Junij proximè præteriti laici Iustitiæ Ministri dictum Don Gonzalum de Piedrola in carcerem de mandato Vicæprætoris huius oppidi inijcere prætenderent, ad eandem domum ad horam noctis decimam se conduxerunt, & in dicto cubiculo Don Gonzalum inuenerunt, qui cum effugere ad locum sacrum Cœmeterij per foramen vellet, & introductus ad medium vsque corpus super cœmeterium, & scalam extensum, vt ipsius testes deponunt, eo modo, de quo infra, tandem à dictis ministris impeditus, & ad cubiculum iterum reductus, ad carceres Regios adducitur. 1

Hinc introducta causa, & lite in prima instantia coram D. Vicario Generali Toletan. in hoc oppido Mantuensi residente inter dictum D. Gonzalum in dictis carceribus detentum ex vna, & Fiscalem Regium in sacello Prætorum eiusdem oppidi partibus ex altera de & super restitutione dicti Gonzali ad locum sacrum vt immunitate Ecclesiæ gaudere posset, dictus Dom. Vicarius in causa huiusmodi per suam diffinitiuam 2

sententiam dictum D.Gonxalom immunitate Ecolesiæ
gaudere, & ad locum sacrum restitui non debere de-
clarauit: à qua sententia fuit pro parte ipsius D.Gon-
zali ad sanctam Sedem Apost. atque aliàs legitimè ap-
pellatum; & causa, & causis appellationis,& appella-
tionum huiusmodi per Illustrissimum, & Reuerendis-
simum D. meum IVLIVM ROSPILLOSI in his
Hispaniarum Regnis S. Sedis Apost. cum potestate
Legati de latere Nuncium, mihi commissis, dubitaui
an prædicta D. Vicarij sententia esset confirmanda,
vel infirmanda, & Infirmandam esse censui.
Verùm quia de litteratissimo Iodice qualificata est
3 apud omnes opinio, ideò ad clariorem iustitiæ co-
gnitionem partes illius assumere, & eximij sui iudi-
cij rationes quibus moueri potuit, pro meo posse exa-
minare constitui, quo meliùs veritas elucescat: hæc
enim oppugnata clarior nebulis expulsis in lucem pro-
greditur, sicut aromata, quæ tantò magis redolent,
quanto magis conteruntur, *cap. grauc*, 35. q. 9. ibi: *Quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce*, glos.
verb. Postquam, in c. cùm Ioannes, de fide instrum. Ludou.
Zuntus *in resp. pro vxore, n. 2.* Ioan. Neuizan. *in principio sue Sylua nupt. à num. 4.* Marc. Anton. de Amatis
Marchia decis. 41. num. 6.
4 Primò moueri potuit ex probationibus ab vtraque
parte factis: Nam Don Emmanuel de Corbera pro
parte Don Gonzali examinatus in processu, *fol. 4.* te-
statur se vidisse D. Gonzalum habentem corpus intro-
missum per dictum foramen super scalam, clamantem se
per vim extrahi à loco sacro. Antonius de Castro *fol.*
5. B, & Ioannes Rubiasco *fol. 7. B*, idem ferè affirmant,
sed addunt se vidisse totum D. Gonzali corpus super
scalam extensum. D. Ioannes Antonius de Ribera *fol.*
9. B, deponit vidisse D. Gonzalum medium corpus su-
per scalam distentum tenere. Dun Ioseph de Faria y
Guzman *fol. 12.* ait D. Gonxalum dimidium corpus vs-
que ad caput super scalam extensum habuisse; & om-
nes in plenario in suis prioribus dictis se confirmarunt.
Et in alia plenarij iudicij probatione pro parte eiusdem
Don Gonzali alij sunt examinati testes, videlicet Lu-
cas Garciæ *fol. 79. B*, qui refert sibi videri D. Gonza-
lum plus dimidij corporis cum duobus cruscul is, &
vno brachio super scalam habuisse, & subdit ad hoc
non benè attendisse, cum iam esset circa intempestam
noctem. Item Anna Aloysa præcedentis vxor *fol. 80.*
B, idem affirmat, in eo tamen ab eo dissentire videtur
dum ait crusculum vnum, non duo D. Gonzalum extra
foramen habuisse ad partem cœmeterij. Item D. Con-
radus de Spinola, *fol. 83. B*, & D. Ioannes de Hinojosa
fol. 85. B, concordant cum dicta Anna Aloysa. Ex par-
se verò Fisci omnes Iustitiæ ministri, corumque socij,
qui ad D. Gonzalum capiendum se vltrò exhibuerunt
examinati deponunt inuenisse illum in dicto cubicu-
lo adstantem, eum inde ad Regios carceres adduxisse,
de foramine nec verbum quidem. Alij verò de illo
tempore per viam publicam casu, vt ipsi aiunt, trans-
euntes & curiositatis causa in cubiculum ascendentes
attestantur se vidisse illos ministros cum D. Gonzalo
contendere, vt iret ad carceres, & quod ex eo illum
extraxerunt, & secum adduxerunt, nihil tamen de in-
troductione foraminis agunt. Ex quibus testium de-
positionibus nulla videtur concludens elici immuni-
tatis probatio; nam omnes ferè pro parte D. Gonzali
examinati, dum alij caput, alij crura, & manum, alij cru-
sculum tantum & manum, alij totum, alij dimidium
corpus intra foramen, & super scalam in Cœmeterio
existentem introductum habuisse referunt, vel sunt
inter se contrarij, & ideò non probant, quia vnus alte-
ri contradicendo se inuicem collidunt, ex pluribus ad-
ductis per Far. *in praxi crim. p. 2. de testib. q. 65. n. 2. & seqq.* vel saltem in suis dictis singulares, ac proinde illis
nulla fides adhibenda, *l. iusiurandum, C. de testib. cap. licèt causam, de probat.* plures per me citati *in collect. ad cap. in omni negotio, num. 31. de testibus.*
Secundò motus fuit, vel moueri potuit ex pluribus 5
fundamentis, ex quibus quatenus in foramen intro-
ductio dimidij corporis, vel præcipuè illius partis con-
cludenter probaretur, adhuc colligitur D. Gonzalo
immunitatis priuilegium non competere, & in primis,
quia *in cap. fin. de immun. Eccl. & in Constit. Gregorij XIV.* super immunitate Ecclesiarum, dicitur *in ipsis Ecclesiis, vel earum Cœmeteriis*, vbi dictio illa *in*, iuncta
ablatiuo, stat pro *intra*, locumque interiorem Ecclesiæ,
non autem exteriorem comprehendit, text. *in l. 1. §. in flumine*, & ibi Bart. *ff. de flumin.* Mar. Italia *de immun. cap. 4. §. 7. n. 20. & cap. 5. §. 3. n. 4.* Mastrill. *Sicil. decis. 22. n. 9.* Castil. *decis. 156. n. 31.* plures per me *de dictionib. vsufreq. dict. 13. n. 11.*
Tertiò, quia citata verba, *in ipsis Ecclesiis, vel earum* 6
Cœmeteriis, denotant immunitatem concessam confu-
gientibus intra ambitum earundem Ecclesiarum, vel
cœmeteriorum, & non possunt extendi ad externas par-
tes ipsarum Ecclesiarum, vel ad suas ianuas, seu fene-
stras; nam Ecclesia dicitur locus sacer murorum am-
bitu circundatus, *glos. vltim. in c. fin. ne Prælati vices suas*, cum alijs citatis à R.P.D. Sperell. *in decis. fori Eccles. 60. n. 5.* & qui est in Ecclesiæ ianua, seu ostio, non 7
dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim in-
tus, glos. *verb. Vir ergo, in c. cùm sanctam, de pœnit. dist. 2.* quam refert D. Sperell. *d. decis. 60. n. 54.* Et pro- 8
nomen, *ipsis*, est personalissimum, & ad oculum demon-
stratiuum, atque alterius loci exclusiuum, vt cum mul-
tis ac propemodum infinitis probaui *de dict. vsufreq. dict. 177. à numer. 5.* & ideò delictum in ianua com-
missum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum. Do-
minic. *in c. vnic. n. 6. de consecrat. Eccles. in 6.* Sanch.
de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 28. quos refert R.P.D. 9
Sperel. *in decis. fori Eccles. decis. 60. num. 60.*
Quartò, quia cubiculum illud, quod parieti Cœme- 10
terij adhærebat, ex se & ratione connexitatis cum Cœ-
meterio, Ecclesiæ immunitate gaudere non poterat;
nam licèt quæ adhærent eiusdem sint conditionis, cu-
ius sunt ea, quibus adhærent, *l. quæ Religiosis, ff. de rei vendicat. l. in medicis, ff. de contrah. empt. cap. super eo, de Paroch.* Decian. *in tract. crimin. lib. 6. c. 24. n. 30.* Pe-
reg. *de immunit. c. 2. n. 55.* nihilominus tamen quia pa-
ries intermedius separat, ac de domo excludit Cœmete-
rium, iuxta text. *in d. c. vnic. de consecr. Eccles. lib. 6.* ibi:
Non vnum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamuis sibi cohærentia, pariete tamen medio seiunguntur, 11
inde infertur parietem efficere, vt res sic diuisæ dicantur
numero plures, obseruant glos. *verb. Pariete, in d. c. vnico*, vbi Domin. *num. fin.* & Franch. *n. 3.* Sanch. *d. disp. 15.* 12
sub num. 34. vers. Si verò. Et ideò Cameræ Ecclesiæ ad-
hærentes, cùm dubio procul vnum corpus cum Eccle-
sia non constituant, nec diuino cultui deputentur, Ec-
clesiæ immunitate non gaudent, Sanch. *d. disp. 15. n. 29.* Ex qua ratione idem in turribus, cryptis subterra-
neis Ecclesiæ, & in tecto resoluunt idem Sanch. *d. n. 59. & seq.* Nald. *in Sum. verb. Sacrilegium, num. 4.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 1.* Vnde in domo vulneratus
non dicitur, qui supra tectum vulnera recipit. Franch. 13
in cap. si Ecclesiam, num. 7. de consecrat. Eccles. lib. 6.
Baiard. ad Clar. §. *fin. q. 82. n. 117.*
Quintò, quia licet Ecclesia matrix, vel Metropolis 14
per circuitum quadraginta passuum, & minor per tri-
ginta gaudeant immunitate, *cap. sicut antiquitus, cap. quisquis inuentus*, 17. q. 4. Clar. *in pract. §. fin. q. 30. n. 2.*
Decian. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 24. n. 29.* Farin.
in praxi crim. q. 27. n. 12. & de immun. n. 585. cum sequentib. Peregr. *de immun. Ecclesiarum, cap. 4. n. 28.*
Trullench. *in decem Eccles. præcepta, lib. 1. c. 11. dub. 1. num. 5.*

n. 5. hoc vel intelligitur de Ecclesiis extra muros ci-
uitatis constructis, quasi quod isti passus dentur Ec-
clesiis pro cœmeterio, secus in Ecclesiis, quæ sunt intra
illius muros, vt per Vulpell. *cons.* 150. *n.* 10. Ambros. *de*
15 *immun. cap.* 10. *n.* 4. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 25. *n.* 9. Vel de
consuetudine non seruatur immunitas hæc 40. aut 30.
passuum, Suar. de Paz *in pract. tom.* 1. *p.* 5. *cap.* 3. §. 3.
n. 34. Sanch. *cons. Moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *n.* 2.
16 *vers. Item quadraginta*, Mar. Ital. *de immun. lib.* 1. *cap.* 4.
§. 2. Farin. *de immun. num.* 244. Trullench. *d. num.* 5.
Vel denique quia vltra cœmeterium iam hodie nullum
spatium loci cedit huic immunitati, quia confinia illius
sunt posita ad excludendum, & includendum: idem
Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 21.
17 Sextò, quia licet domus ædificatæ intra dictos qua-
draginta, vel triginta passus respectiuè, etiamsi forent
habitatæ per laicos (secundum aliquos) gaudeant Ec-
clesiarum immunitate, vt tenent Decian. *d. cap.* 24.
n. 16. ea ratione motus, quia hæc immunitas datur lo-
18 co, non personæ, & Pereg. *d. c.* 4. *n.* 26. vbi refert in facti
contingentia declarasse Senatum Mediolanensem resti-
tuendum Ecclesiæ quendam Petrum impetitum de vxo-
ricidio captum in cubiculo cuiusdam domus sitæ intra
26. passus ab Ecclesia maiori, *& n.* 27. *in fin.* dicit ita
esse vsu receptum, nihilominus id hodie vel non pro-
cedit de generali consuetudine, iuxta dicta numero præ-
19 cedenti; vel intelligitur de domibus Parochorum, Ca-
nonicorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis
locatæ sint, vt contra Oldrad. *cons.* 55. resoluunt Car-
thar. *decis. crim.* 46. *n.* 20. Sanch. *d. dub.* 7. *n.* 2. *in fin. vers.*
Item hac immunitate gaudent domus, Ecclesiæ facta ha-
20 *bitationi Clericorum.* Sum. Dianæ *p.* 1. *verb. immunitas*
quoad loca, n. 9. vel denique accipiendum, dummodo
ipsa domus cohæreat Ecclesiæ, & sit ipsius Ecclesiæ &
non alicuius particularis, Peregr. *d. c.* 4. *n.* 26. & post
Castro Palao Trullench. *d. lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 1. *n.* 5. *in fin.*
Mar. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 18. *n.* 4. *vers. Quod*.
21 Septimò, quia licet manu tenens portam, seu annu-
lum portæ Ecclesiæ, gaudeat illius immunitate, *c. si quis*
contumax, 17. *q.* 4. Couar. *var. lib.* 2. *c. vlt. n.* 18. *vers.* 32.
dubitatur, Decian. *d. lib.* 6. *c.* 25. *n.* 17. Gambac. *de im-*
mun. lib. 4. *c.* 1. *n.* 9. Attamen hæc resolutio procedit in
non valente intrare Ecclesiam, eo quòd clausa sit: ita
in terminis intelligunt Suar. de Paz *d.* §. 3. *n.* 46. Pereg.
d. c. 4. *n.* 18. Farin. *de immun. n.* 279. Cardos. *in praxi iu-*
dicum, verb. Ecclesia, n. 76. Sum. Dianæ *d. verb. immuni-*
tas quoad loca, num. 11. & plures citati per me *de iure*
Eccles. vniu. lib. 2. *cap.* 3. *n.* 65. Sanch. *in cons. moral. tom.*
2. *lib.* 6. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 2. *vers. Item hac immunitate.*
22 Octauò & vltimò, quia licèt scalæ, quæ ducunt ad
Ecclesiam, illius gaudeant immunitate, itavt delinquen-
tes ex illis per vim extrahi non possint, Nauar. *in man.*
c. 25. *n.* 18. *circa med. ibi, graduum*, Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4.
§. 6. *n.* 21. Peregr. *d. c.* 4. *n.* 19. nihilominus eorum reso-
lutio intelligitur de scalis, quæ sunt Ecclesiæ annexæ,
& de illius pertinentiis, ex Farin. *d. tract. de immun. num.*
281. & pluribus per me citatis *d. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 66.

Cùm igitur Don Gonzalus non fuerit captus intus
Ecclesiam, seu eius cœmeterium, nec in domo Paro-
chiali, seu Canonicali Ecclesiæ, aut cœmeterio cohæ-
rente, aut ipsi Ecclesiæ, nec manu tenuerit portam,
seu illius annulum, quia clausa erat Ecclesia, & intrare
non potuit; nec scala super qua extensum fuisse reper-
tum dicitur, erat cœmeterio permanenter annexa, aut de
illius pertinentiis, iam inferri videbatur ad iustificatio-
nem sententiæ per D. Vicarium latæ contra immunitatē.
23 Sed his non obstantibus, contrarium mihi verius
videtur, & ad hoc multis, & his validissimis ducor
fundamentis.

I. Quia testes omnes pro parte Don Gonzali exami-
nati in vnum tendunt, quod ipse sui corporis partem
per foramen super scalam in cœmeterio existentem ex-
tensam habebat, siue esset caput, siue crura, & pedes, cum
in substantia quælibet pars sufficiat sacrum tangere lo-
cum ad effectum gaudendi priuilegio immunitatis, vt
supra num. 10. *&* 21. ostenditur, & sic diuersitas in te-
stium depositionibus illis fidem non tollit, quando eius-
dem depositionis substantia est eadem, ex multis quos
refert & sequitur Farin. *d. p.* 2. *q.* 65. *n.* 22. Tum etiam
quia testes deponentes de capite, vel de cruribus, vel
de manibus, concordant cum deponentibus de toto cor-
pore, vel de præcipua illius parte; & qui deponunt de
tota, vel maiori parte corporis, non dissentiunt à depo- 24
nentibus de capite, vel de cruribus, vel de manibus, quia
in toto est pars, & pars dicitur de toto. Tum etiam, quia
testes inter se contrarij non sunt, quando vnus depo-
nit plus altero; potest enim stare quod vnus viderit
quod alter non vidit, iuxta not. per Alex. Neuiz. Masc.
& alios, quos refert, & sequitur Farin. *d. q.* 65. *à n.* 31.
quibus addo Ambros. Petus. *dec.* 24. Tum etiam, quia 25
non dicuntur contrarij testes, si in eorum depositioni-
bus essent discordes in modo narrandi factum, super
quo deponunt, si in ipsius facti substantia concordant,
cap. nihil, de verb. signif. Farin. *d. q.* 65. *num.* 29. Cardos.
in praxi Iudic. verb. Testis, num. 77.
Et quatenus in illis aliqua contrarietas posset inue- 26
niri (quæ certò non adest) esset omnis interpretatio
sustinabilis facienda, vt illa euitaretur, *c. cum tu*, & ibi
glos. & DD. *de testibus*, plures citati per Farin. *d. q.* 65.
n. 37. Greg. XV. *decis.* 351. *n.* 28. Duran. *decis.* 90. *n.* 7.
etiam per impropietatem verborum, idem Farin. *d.*
q. 65. *n.* 43. *cum seqq.* Mar. Anton. *variar. resol. lib.* 3.
resol. 16. *n.* 2. Potest enim asserta contrarietas reduci 27
ad concordiam per interpretationem suppletiuam, &
per distinctionem temporum, quia vt dicitur, distingue
tempora, & concordabis scripturas; & etiam per prin-
cipium, & finem actus, semper quo testes deponunt, in-
telligendo scilicet, quod vnus testis deponit de vno
tempore, & alius de alio, siue quod vnus testis depo-
nit de principio actus, & alius de fine ipsius actus, vt
cum multis plene resoluit Farin. *d. q.* 65. *n.* 47. *& seqq.*
Vnde cùm constet Don Gonzalum in foramine in- 28
troductum à Ministris Iustitiæ fuisse magna vi præ-
tensum, vt inde ad cubiculum extraheretur, illum ve-
rò laborasse omnibus viribus ne illinc tolleretur, cre-
dendum est eum quandoque totum corpus, interdum di-
midium, nonnunquam caput, & aliquando crura intro-
ducta habuisse; & cum testes non simul, sed quidam in
principio introductionis, alij verò in medio, aut in fine
accederent, quilibet deponit de illo quod vidit in sui
accessus tempore: & in hunc sensum accipienda sunt
dicta testium à Fisco Regio productorum, plures sunt
ministri, & eorum socij qui ad carcerandum Don Gun-
zalum accesserunt, qui vel sunt interessati, vel habent
affectionem, vel tractant de se exonerando, aut excul-
pando, & ideò illis nulla fides adhibenda, ad trad. per
Far. *dict. part.* 1. *q.* 60. *à n.* 1. & in terminis Decian. *dict.*
lib. 6. *c.* 30. *n.* 10. quæstionem eleuat hoc modo: *Quid si* 29
familia asserit se cœpisse delinquentem in loco non sacro,
& sic extra Ecclesiam, vel sine Ecclesia, delinquens
verò dixit se captum in loco sacro? an credatur fami-
lia? Et negatiuè respondet, subdens quod in his non est
facilè credendum Officialibus, qui spe lucri non verentur
mentiri. Et in omnem euentum in dubio potius est
præsumendum quod quis fuerit captus in loco sacro,
quàm extra illum, ex Farin. *de immunit. num.* 56. De-
cian. *d. lib.* 6. *cap.* 29. *num.* 10.
II. Quia nomen Ecclesiæ quandoque strictè, quan- 30
doque largè sumitur: quando tractatur de sacrilegio
cõmisso ob pollutionẽ, sumitur strictè, & hoc casu scalæ,
campanile, atrium, rectũ, & domus Ecclesiæ non veniunt
appellatione Ecclesiæ, nec gaudent eius immunitate,

& procedunt supra adducta n.5.cum seqq. Quando ve-
31 rò tractatur de hoc priuilegio immunitatis, largè sumi-
tur, & Ecclesiæ appellatione illa omnia comprehen-
duntur, vt cum aliis resoluit Pereg. de immun.c.4.n.43.
& c.6.n.33. Optimè D.meus Sperell.decis.62.num.24.
32 ibi: Quia locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium
non ita latè sumitur sicut ad effectum gaudendi Eccle-
siastica immunitate, vt dixi suprà decis.60. num.27. &
28. vbi alios adduxi, quibus addi possunt Nald.in dict.
verb. Sacrilegium, numer.4. vbi quod id omnes deceat,
Vincent. de Franchis decis.402. sub num.9. & 11. vbi
33 etiam tangit rationem, quia nempe quando agitur de
immunitate, sumus in fauorabilibus, quando autem agi-
tur de granando delictum, sumus in odiosis, & pœnali-
bus: eandem opinionem firmat Suarez tom.1. de Relig.
lib.3.c.9.num.1. qui ait aliud esse loqui de violatione Ec-
clesia, quatenus polluitur, aliud quatenus eius libertas
siue immunitas ad defendendos reos ad illam confu-
gientes violatur; nam in casu de pollutione nomine Eccle-
sia non venit nisi corpus ipsum internum, neque ipsa
polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis factam
super tectum, vel in sacrario, vel alio simili loco cum
ea coniuncto, & extra illam existente, & ad sacros
vsus non deputato: at verò quoad immunitatem omnia
illa comprehenduntur ob eandem rationem, quia quod
Ecclesia per actus prohibitos in illa perpetratos polluatur,
est grauamen, & damnum; quod verò ipsa possit sue-
ri reos ad se confugientes, priuilegium est, &c. Idem
tenet Dian. in resol. moral.part.6. tract.1. resol. 1.vers.
Sed quæro. Sum. ipsius verb. Immunitas quoad loca, nu-
34 mer.11. Ratio est, quia priuilegia Ecclesiæ sunt po-
tiùs amplianda quàm restringenda. Pereg dict. cap.4.
num.46.
35 Vnde benè infertur, Ecclesiæ tectum gaudere im-
munitatis priuilegio, quia existens supra illud dicitur
esse intra situm Ecclesiæ. Ita Mar.Ital. d.lib.1.c.4.§.9.
num.14.& 15. Peregr. d.cap.4.n.40.Suar.d.lib.3.c.9.
num.8. vers. Sed quid, Farin.de Immun.n.282.Fagund.
noster in quinque Ecclesia præcepta, præc.2.lib.4.cap.4.
num.63. Trullench. in præcept. Decal. lib.1. cap.11.
dub.1.n.11. Som. Dianæ d.verb.Immunitas quoad loca,
36 n.11. Ego de iure Ecclesi.vniu.lib.2.c.3.post n.66. Cùm
enim domus secundùm Iura Ciuilia ex duabus rebus
constet, ex solo, & superficie, text. in l. eum qui ædes,
ff.de vsucap. vel ex tribus secundùm Dialecticos, fun-
damento, pariete, & tecto, vt notat ibi glos. in verb.
constent, non debent huiusmodi partes integrales di-
uerso iure censeri, d. l.eum qui ædes; inde fit vt immu-
nitas concessa Ecclesiæ dubio procul dicatur tecto seu
superficiei concessa, itavt qui supra tectum fuerit, non
possit de foris cum scalis ex locis profanis capi.
37 III. Quia certum est, Ecclesiæ immunitate gaudere
illum, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio non habet totum
corpus, sed tantum caput, vel præcipuam partem cor-
poris, itavt si per vim inde extrahatur, debeat restitui.
Suar. d.lib.3.c.12.n.40. in fin. Peregr. d.c.4. n.71.
38 IV. Quia manum, vel pedem tantum in Ecclesia vel
Cœmeterio habere sufficit ad eam confugientem, ad
hoc vt priuilegio Immunitatis gaudere valeat, vt te-
nent Vincent. de Franch. dec.402.n.3.& 11. Farin. in
praxi crimin. q.28.n.14. in fin. Ambros. de immunit.
39 c.10.n.5. Peregr.d.c.4.n.61.vers. Et idem dicendum, vbi
40 rationem reddit, quia anima est in toto corpore, & to-
ta in qualibet parte corporis, Decian. optimè d. lib.6.
c.25.n.17.in fin. ibi: Ex quibus infertur vnum notan-
dum, quod dato quod quis foret extra fines Ecclesia cum
corpore, si tamen manum haberet ad fines ipsos, putà ad
Cœmeterium, tutus esset, & ita vidi obseruari, & obserua-
ui dum essem assessor.
41 V. Quia adhuc sufficit manu tangere locum sacrum,
licèt corpus foret extra illum. Ita Farin. d.tract.de Im-
mun.n.279.in fin. Trullench. d.lib.1.c.11.dub.1. n.12.
benè Decian. d.lib.6.c.25.sub n.17.ibi: Et licèt manu
tantum tangat loca sacra, & totum corpus foret extra
locum sacrum, attamen tutus esset toto tempore, quia ani-
ma tota est in toto, & tota in qualibet parte totius,
arg.l.via, §.fin.de seruit.rust.præd.& in l.si cui,ff.de ser-
uit. & tradit Bart. in l. stipulationes non diuiduntur, in
princ. in 3. oppos. ff.de verb. obl.& in l.40. §.Cato,eod.
tit. &c.
VI. Quia etiam Ecclesiæ immunitate gaudet qui 42
parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit. Ita
Aloys.Ric.tom.3.res.560.n.8.Trullench.d.c.11.dub.1.
n.4. ibi: Partes parietum exteriores, quia materia hæc
fauorabilis est, & ideo extendenda, &c. Diana moral.resol.
p.3.tract.1.resol.73.& p.6.tract.1.resol. 3. vers. Ad ar-
gumentum, & resol.6.in fin. Sum. eius d.verb. Immunitas
quoad loca, num.11. ibi: Porrò ad Ecclesias reuertendo
non solùm aula ipsa, & corpus Ecclesia quoad superficiem
concauam gaudet immunitate, sed etiam muri eius extrin-
secus, si quis illos tangat, &c.
VII. Quod plus est etiam aër ipsi Cœmeterio re- 43
spondens gaudet priuilegiu Immunitatis. Ita in terminis
Cardos. noster in praxi Iudic. & Aduocatorum, verb.
Ecclesia, n.77.ibi: Proiiciens se ex ianua, vbi est Eccle-
sia, aut Cœmeterium gaudet immunitate Ecclesiastica, quam-
uis pedibus terram non tangat, cum Ecclesia, vel Cœme-
terium retineat suam immunitatem in aëre vsque ad Cœ-
lum eidem Cœmeterio respondens, per text. in l. si opus,
§. in opere nono, & in l. fin. § si quis proiectam, ff. quod
vi, aut clam, & l. fin. ff. de seruit. &c.
Ergo ex dictis constat, quod si Don Gonzalus intra 44
foramen, & ita ad partem Cœmeterij, siue totum cor-
pus, siue partem illius, siue crura, siue pedem, aut ma-
num misit, siue locum sacrum Cœmeterij toto corpo-
re in cubiculo remanente, siue parietem partis interio-
ris vel exterioris tetigit, siue in aëre Cœmeterio re-
spondente pependit, manibus siue pedibus terram non
tangendo, in his omnibus casibus priuilegio immuni-
tatis iuxta supradicta gaudere indubium est.
Et quando hæc (quod absit) in dubium potuissent 45
reuocari, adhuc tamen immunitati Ecclesiasticæ fauen-
dum, ac pro ea iudicandum erat, l. sunt personæ, ff. de
relig.& sumpt.fun. Turrect. in c.si quis in atric, 17. q.4.
Dec.cons.80.n.12.vol.1. Giurb.cons.10. n.25. Sperel.
in decis.fori Ecclesi. decis.41. n.14. Ego de iure Ecclesi.
vniu. lib.2.c.3. n.69.in fin. quam defendere nobis Ec-
clesiasticis incumbit iuxta dictum Bald. in c. quisquis, 46
n.5.de elect. quem refert Valenzuela in suo defensorio,
p.5.n.1. Et si ad Theologos eius spectat defensio, se-
cundùm quod aduertit Baldell. in sua Theolog. moral.
lib.5.disput.33. vers. Confirmat, ibi: Cùm Iudices laicè
maximè illam (scilicet immunitatem Ecclesiasticam)
exterminent, optimum & rationabilissimum est, vt contra-
ria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat,
& tueatur, tanto magis nobis Canonistis, & Ponti-
ficij Iuris professoribus id ipsum spectare debere om-
nibus est plusquam notissimum, etiam quando casus
dubitationem aliquam haberet, & pro vtraque parte
disputabilis foret, quia adhuc ad fauorem immunitatis
esset omnino resoluendus, in conflictu enim opinionum 47
illa semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, Felin.
in c.1.n.204.de constit. Boët.Epo in quæst.heroic. lib.3.
sub tit.de immun. Ecclesi.ad c.4.n.38.& 39. Valenz. dict.
p.1.n.43. Decian.Hoded Maynard.& Bellet.citati ab 48
Antonino Dian.moral. resol. p.1. tract.1. resol.65. vbi
eos sequutus asserit, quod semper, & quandocunque
sumus in dubiis an aliquod statutum sit necne contra
Immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opi-
nionem, quæ fauet Ecclesiæ. Et addit Sousa in Bullam
Cœna, cap.14.disp.46. num.5. quem refert Diana p.5. 49
tract.1.res.23.non esse curandum de communi opinione
quando

quando contraria fauet Iurisdictioni Ecclesiasticæ, & docent Sanch. *in conf. moralib. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 15. n. 31.* & P. Suar. *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 4.* quod ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ Religioni fauet.

Conchensis Subrogationis.

An & quando mutuans pecuniam personæ, cui lex resistit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili consumatur?

VOTVM CXVIII.

1 *Emptor ab Ecclesia, Republ. pupillo, vel minore non est tutus nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur.*

2 *Pecuniam soluens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem non conuertat.*

3 *Pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur vt pretium in eius vtilitatem conuertatur.*

4 *Reipublicæ pecuniam dantes teneatur probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem.*

5 *Ciuitas non obligabitur ex mutuo sibi dato, nisi in eius vtilitatem versum esse probetur.*

6 *Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conuersam in eius vsum.*

7 *Minori pecuniam dantes, seu ab eo rem aliquam ementes tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem.*

8 *Minor non obligatur ex mutuo, nisi in eius vtilitatem versum fuisse probetur.*

9 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permissa, remissiuè.*

10 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio.*

11 *Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione census super bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare vt pecunia huiusmodi in alia bona conuertantur.*

12 *Maioratus bona vt conseruentur in familiis illustribus Reip. maximè interest.*

13 *Maioratus causam publicam continet.*

14 *Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non potest, nisi causa publica concurrat.*

15 *Feudalia bona sunt natura sua inalienabilia.*

16 *Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuersam fuisse in illismet rebus, pro quibus emptio facta fuit.*

17 *Dotalium bonorum alienatio prohibita.*

18 *Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur.*

19 *Maritus constante matrimonio dotem in casibus permissis vxori restituens tenetur curare vt quantitas iuxta permissionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur.*

20 *Emens ab herede cum beneficio legis & inuentary, tenetur curare vt pretium à se solutum conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis.*

21 *Doctrina Bart.* in l. alio 9. n. 24. ff. de aliment. & cib. leg. *declaratur.*

22 *Executores testamenti qualiter se gerere debeant in venditione bonorum hereditatis pro satisfaciendis debitis.*

23 *Heres directè venire potest potiùs contra emptores quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis.*

24 *Vendens ad vtilitatem alterius indistinctè annullatur venditio, si non fuit seruata forma contractus.*

25 *Surdus* dec. 156. *declaratur.*

26 *Alienatio vbicunque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus.*

27 *Facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato censentur reuocata.*

28 *Surdum* d. decis. 156. *qui improbent,* & n. 29.

30 *Molina* de primog. lib. 4. cap. 4. à num. 22. *declaratur.*

31 *Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat,* & numeris seqq.

33 L. 1. §. nun autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. *intelligitur,* & n. 34.

35 *Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo debeant esse?*

36 *Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat.*

37 L. 1. & l. vlt. ff. de exercit. act. *minimè relevant mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam conuersam fuisse in illa refectione.*

38 L. liberto 32. ff. de negotiis gestis, *intelligitur,*

39 L. sicut, §. illud videamus, ff. quibus modis pign. *declaratur.*

40 *Molinam qui reprobent.*

IN hac quæstione communiter Doctores distinguunt quando lex contractui assistit, vbi pretium in aliam rem subrogari debet, illud soluens solùm tenetur facere vt pecunia verè & à patio legitima recipiatur, nec curare debet amplius, vt illa in alia re vtili consumatur, quo casu loquuntur *l. 1. §. non autem, & fin. ff. de inst. act.* in quibus fundatur & subsistit Molin. *de primog. lib. 4. c. 4. n. 22.* & Surd. *dec. 156. n. 1.* Sed quando lex contractui resistit, vt in venditionibus rerum Ecclesiæ, Reip. pupilli, & minoris, fideicommissi, maioratus, feudalium, & dotalium, quæ permittuntur cum assensu vel facultate eas in alios impedendi, vel earum loco quid aliud subrogandi, tunc emptor tutus non est nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur, aliter enim contractus esset ipso iure nullus, & bona vendita liberè reuendicari poterunt. Ita Greg. Lop. *l. 24. verb. entonces, tit. 13. p. 5.* vbi distinguit inter alienationem prohibitam per *l. magis puto, ff. de rebus eorum,* & permissam *d. l. fin. ff. de exercit. act.* & ait ab eo ibi resoluta conferre ad licentias Regias, quæ dantur ad alienandum bona maioriæ cum subrogatione aliorum bonorum, Roman. *cons. 440. n. 4. vers. ex his primò concludo, & num. 5.* Ozasc. *Pedem. decis. 171. n. 11. & 12.* Pereg. *cons. 82. vol. 4.* Decian. *resp. 5. num 32. vol. 5.* Cæs. Manenti *cons. 17. per tot. & dec. 31. & num. 24.* Rodr. *lib. 1. de annuis redditib. quæst. 14. numero 42.* Auend. *de censib. c. 64. ex n. 4.* copiosè Petr. Luna *cons. 33. à n. 70.* 1

in tomo consiliorum diuersorum Siculorum, Rota apud Pacif. post tractat. de Salmano interdict. decisione 9.

a Vnde infert Bart. in leg. doli 19. de nouat. num.7. quod soluens pecuniam procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt procurator pecuniam in aliam rem conuertat, sic intelligens text. in d. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. action. secus autem si non adsit mandatum speciale, ex l. fin. eod. tit.

3 Ex quibus infero pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare teneri vt pretium in eius vtilitatem conuertatur, & id probare obligatos esse, auth. de alienat. & emphyt. §. si verò quis aut Episcopo, ibi: nisi primitus ostenderint quod in vtilitatem prædicta venerabilis domus ista profecerunt, &c. Aliter verò, neque ipsum creditorem, aut eius hæredem contra venerabilem domum habere aliquam pro ipsis actionem, nisi monstrauerint quod in vtilitatibus venerabilis domus ista profecerunt, &c. l. H.sp. 30. tit. 1. part. 5. vbi Greg. Lopez verb. a la Iglesia. Ad idem expenditur text. in auth. hoc ius porrectum, C. de sacros. Eccles. ibi: Pretio modis omnibus pro debito dando: quorum iurium auctoritate Doctores resoluunt magis communiter pecunias dantem teneri probare eas fuisse vtiliter subrogatas in aliis rebus, quatuor his casibus. Primò vbi alienatio fit ex causa Ecclesiæ necessaria: secundò in deposito: tertiò in mutuo: quartò quando bona venduntur ad debita soluenda. Ita Innoc. in c. 1. de deposito, vbi Abb. n. 9. Bald. n. 7. in d. auth. hoc ius porrectum, ibi: Ide qui contrahit cum Ecclesia, debet esse sollicitus de conuersione in tribus casibus expressis in iure, non in aliis: primo in mutuo: secundo in deposito: tertio quando res Ecclesiæ venditur pro debito, &c. Roman. cons. 440. n. 5. Cou. lib. 2. var. c. 17. n. 5. Molin. de primog. lib. 4. c. 4. num. 21. Phanuc. in tract. de inuentar. q. 242. n. 157. Roder. de annuis redditib. q. 14. n. 33. cum seqq. Felician. de censib. lib. 2. c. 3. n. 9. Auendan. eod. tract. cap. 64. n. 5. Magon. Florent. decis. 69. num. vlt. Petr. de Luna cons. 33. n. 75. in tom. cons. diuers. Siculor. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 45. n. 1. Quod procedit licèt pecunia Prælato tradatur de consensu Capituli, quando tractatur de venditione bonorum immobilium, seu pretiosiorum, iuxta opinionem Abb. in cap. pen. n. 4. vers. aut enim propter, de fideiuss. & in d. cap. 1. n. 9. de deposito, Card. in d. cap. pen. vers. 14. & cons. 71. col. vlt. vers. dico tamen, Menoch. de arbitr. casu 432. n. 7. Mascard. de probat. concl. 1160. num. 20. cum seqq.

4 Secundò infero dantem Reip. pecuniam teneri probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem, aliter enim carebit actione ad eam petendam, leg. ciuitas 27. vbi DD. ff. si certum pet. leg. 1. C. si aduersus cred. leg. 3. Cod. quando ex facto tut. & probatur expressè l. Hisp. 3. tit. 1. part. 5. Cou. Phanuc. Auendan. Rodec. & Felician. citatis locis numero præcedenti, Matiens. leg. 22. gloss. 2. 5 num. 14. tit. 11. lib. 5. noua Recop. Hinc etiam non obligabitur ciuitas ex mutuo sibi dato, nisi in eius vtilitatem versum esse probetur, vt post Cou. Roderic. Felic. citatis locis, resoluunt Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 8. tit. 12. num. 1. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 196. num. 87. Marcel. Cala in tract. de modo articulandi & probandi, in glos. vnica, §. 2. num. 674. Coler. de process. execut. p. 1. cap. 10. numero 29. Fachin. controuers. lib. 2. c. 76. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 300. in princ. vers. quando Ecclesia aut ciuitas, Less. eod. tract. lib. 2. cap. 10. dub. 2. num. 6. & 12. in fine, Rebel. de obligat. iustit. lib. 8. tit. de vsur. 6 quæst. 1. sect. 3. n. 20. Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam versam in eius vsum, vt per Matth. Coler. d. cap. 10. numero 29. Card. Mantic. d. lib. 8. titul. 13. à numero 1. Marcel. Cal. dict. §. 2. num. 674. Stephan. Gratian. d. cap. 196. num. 1.

Tertiò infero, dantem pecuniam minori, seu ab eo 7
rem aliam ementem, teneri curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem, leg. magis puto 5. §. nec tamen, ff. de rebus eorum, ibi: Pecuniam istam ad hoc conuersam, propter quod desiderata est alienatio vel obligatio, leg. prædiorum 10. leg. si prædium 16. Codice de præd. & aliis rebus minor. ibi: Emptor autem si probare potuerit, &c. ad vtilitates præterea tuas cessisse pecuniam quam pretij nomine sumpseras, &c. leg. Regia 8. tit. 13. part. 5. & leg. 18. tit. 16. part. 6. Hippol. Rimin. iun. cons. 5. n. 220. lib. 1. & cons. 255. num. 36. cum seqq. lib. 3. ibi: Tertio non omitto, quod vbi venditur fundus pro emendo rem stabilem magis vtilem, interim contractus stat in pendenti, ideo si postea vel non ematur, vel minùs vtilis ematur, alienatio primò redditur nulla: ita Bald. Nouel. in tract. de dote, p. 7. priuil. 1. col. 5. num. 7. vers. tertiò limita; & ideo emptores rerum quæ vendi prohibentur, curare debent, vt causa venditionis executioni mittatur, alioquin contractus corruit. Maxxol. cons. 109. n. 4. Ozasc. Pedem. dec. 171. n. 9. ibi: Propterea emptor rei minoris allegantis contractum esse nullum, debere probare pretium fuisse conuersum in vtilitatem minoris, quia illud est causa suæ intentionis, &c. & decis. 165. num. 4. & decis. 172. per tot. maximè numero vlt. Bertaxol. de claus. instrum. claus. 10. glos. 2. num. 12. in fine, & cons. 12. aliàs 23. lib. 1. consil. ciuil. num. 5. Pinel. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. p. 3. cap. 1. ex n. 24. Felician. de censib. lib. 2. cap. 2. n. 6. & num. 11. vers. rursus infero, latè Roderic. d. lib. 1. q. 14. à numero 36. cum seqq. & num. 53. ibi: Ideò vt cautiùs agat creditor, debet non solùm emere cum decreto, sed etiam curare vt sors cedat in minoris vtilitatem, Petr. Luna d. cons. 34. num. 78. & 79. Cæsar Manente d. cons. 17. per tot. & præcipuè à num. 11. vol. 1. Ciriac. tom. 2. controu. 303. num. 74.

Sic similiter minor non obligatur ex mutuo, nisi in 8
eius vtilitatem versum fuisse probetur, leg. apud Celsum 4. §. si quis à pupillo, Cod. de doli mali except. Nicol. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. quomodo defic. resol. seu fin. mutuum, n. 6. Mascard. de probat. conclus. 1167. à num. 1. Sfort. de in integr. restit. part. 2 quæst. 51. art. 4. cum seqq. Pinel. d. cap. 1. num. 30. Cald. Pereira in leg. si curatorem, verb. sua facultate, numero 50. Matient. d. l. 22. gloss. 2. num. 1. Auendan. de censib. cap. 64. n. 4 & 7. Felician. eod. tract. lib. 2. cap. 2. num. 6. Menchac. controu. lib. 3. cap. 66. num. 6. Matth. Coler. d. lib. 1. cap. 10. num. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 6. num. 3. cum seqq. Alphons. Narbona ad leg. 25. glos. 10. n. 20. tit. 21. lib. 4. Recop. Bobadil. lib. 3. cap. 8. numero 87. Trentacinq. var. tit. de action. resol. 6. n. 2. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numero 10. Marcel. Cala d. §. 1. num. 467. & seqq.

Quartò infero, quod eo casu, quo fit alienatio bono- 9
rum fideicommisso subiectorum, vbi ea permissa est, scilicet pro constituenda, aut restituenda dote, & aliis rebus necessariis, iuxta leg. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. & auth. res quæ, Cod. communia de leg. Becc. cons. 54. latè Pereg. de fideicomm. art. 40. copiosè Fusar. de substitut. quæst. 531. cum seqq. tunc requiritur 10
vt emptor curet pretium conuerti in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio, vt per leg. si fortè 8. ff. de castren. pecul. & in leg. castrense 7. eod. tit. resoluunt Dec. cons. 132. per tot. & maximè num. 5. Hieron. Gabr. cons. 18. lib. 1.

Quintò infero quod quando cōceditur facultas accipiendi aliquam pecuniarum quātitatem ratione census super

fi per bonis maioratus, ante a vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, tunc emptor, seu censualista tenetur curare vt pecuniæ huiusmodi in alia bona conuertantur, ex doctrina Greg. Lopez *leg. 24. verb. emonçee, ed med. tit. 13. p. 5. & in leg. 6. verb. que la no pudiesse vender, col. 9. vers. quod autem si Princeps, tit. 11. part. 6.* Auendan. *de censib. cap. 64. per tot.* Petr. Luna *d. consil.*
12 *33. ex n. 22.* Interest enim Reip. vt bona maioratus conseruentur in familiis illustribus, vt sic eorum possessores Regi seruire, & consanguineis pauperibus subuenire valeant, ac primogenitorum suorum memoriam conseruare possint, vt pluribus auctoritatibus relatis asserunt Tiraq. *de primog. quæst. 4. ex num. 13.* Molin. *lib. 2. cap. 1. ex num. 3.* Mieres *de maior. part. 1. quæst. 1.*
13 *à n. 9. & n. 17.* & cum maioratus causam publicam
14 contineant, Molin. *d. lib. 1. cap. 18. n. 1.* ideò facultas pro alienandis eorum bonis concedi non potest, nisi similiter causa publica concurrat, Molin. *lib. 3. cap. 3. num. 12. cum seqq.* & maximè *num. 21. & lib. 4. cap. 3. à princ.*

15 Sextò, infero quod quando conceditur assensus, seu facultas alienandi bona feudalia (sunt enim natura sua inalienabilia, *cap. 1.* vbi DD. *qualiter olim feud. alien.*
16 *pot.* Clar. *§. feudum, q. 31.*) illis casibus, in quibus de iure alienatio permittitur, pro constituenda scilicet dote ad soluenda debita feudi necessaria, tenetur emptor curare & probare pecuniam conuersam fuisse in illismet rebus, pro quibus emptio facta fuit, vt resoluit Ozasc. *Pedem. dec. 171. per tot. vbi n. 7.* sic ait: *Quo fit vt nisi per emptionem feudi probetur de pretio feudi constitutas, aut restitutas fuisse doces, aut debita necessaria soluta, non dicetur satisfactum decretis, & eorum cessat dispositio, ac licentia alienandi, &c.*

17 Septimò infero idem esse resoluendum in alienatione bonorum dotalium, quæ cum fuerit prohibita, *leg. 1.* & per tot. *ff. & C. de fundis dotal. leg. vnic. §. & cum lex, C. de rei vxor. act. §. 1. Instit. quibus alienare licet, vel*
18 *non*, quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in aliam rem stabilem subrogetur, ita vt aliter facta alienatio nulla sit, ita Bald. Nouel. *in tract. de dote, p. 7. num. 7. ad fin.* ibi: *Tertiò limita nisi venderetur fundus pro emendo aliam rem stabilem magis expedientem per supradicta, dummodo concurrat consensus mulieris, per id, quod habetur in d. l. quamuis, & in leg. si ex pecunia, C. de iure dot. & in leg. mutus. §. manente, ff. eod. tunc interim antequam ematur alius fundus, alienatio esset in pendenti; quid enim si postea alius fundus non ematur ex pretio redacto, vel ematur, tamen in vero non sit vtilior? certè nulla erit prima venditio, per id quod habetur in leg. si mulier, ff. de pactis dot. & in d. l. si ex pecunia,* &c. sequuntur Rimin. iun. *consil. 5. num. 110. lib. 1 & consil. 255. num. 36. cum seqq. lib. 1.* & Ciriac. *tom. 2. controuers. 303. numero 74.*

19 Octauò infero veram esse resolutionem Romani *in l. quamuis, ff. solut. matr.* dum tenet quod si maritus constante matrimonio dotem vxori restituerit in casibus à iure permissis, vtique liber non remanet ab obligatione, nisi sit solicitus vt dotis quantitas iuxta permissionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur: sequuntur Natt. *cons. 152. n. 10.* Manent. *d. cons. 17. n. 17. & 18.*

20 Nonò infero ementem ab hærede cum benefi[illegible] gis, & inuentarij, vt à defuncti creditoribus nullo tempore molestari possit, teneri curare quod pretium à se solutũ conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis, aliter enim in periculo remanebit quod res empta ab eo euincatur, vt probat expressè text. *in l. vlt. §. etsi præfatam, vers. sin vero creditores, C. de iure delib.* ibi: *Nec eos, qui ab eo comparauerint res, quarum pretia in legata, vel fideicommissa, vel alios creditores processerunt*, resoluunt Thantuc. *in tract. de inuent. q. 242. num. 156. in tom. diuers. de inuent.* ibi: *Ac etiam non sufficit quod hoc expressum sit in instrumento venditionis, nisi quoque appareat re vera, pretium in satisfactionem creditorum, & extinctionem æris alieni hereditarij conuersum, vt per Alber. & Bald. in d. §. etsi præfatam, num. 6. vers. in textu, ibi, versequentibus, & Corn. ibi in col. 2. & Salicet. in d. §. sin verò creditores, & Cepol. caut. 225. vbi dicit consilium hoc, quod in publicam scripturam redigatur, qualiter dictum pretium præsente herede, & consentiente fuit solutum talibus creditoribus hereditariis ad extinguendum æs alienum hereditatis, vt in simili quando dicitur pecuniæ ex re aliquin minoris, vel Ecclesia, vel ciuitatis in suis quidem casibus,* &c. & *num. 137.* plures refert Doctores, ibique reprobat Guid. Pap. *de inuent. q. 9. num. 26.* & *in fine illius num.* hæc verba addit: *Hoc vno verbo resoluitur, quod ad hoc vt emptor ab hypothecis creditorum immunis efficiatur, lex requirit quod pretium rei vendita sit in eorum satisfactionem conuersum, aliàs non dicetur pro eis satisfaciendis res vendita, quia lex intelligit quod ita sit cum effectu, l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque iuris, & sic aliter legi non satisfacit,* &c. Idem resoluunt Monticul. *in tract. de inuent. q. 234. n. 125.* Vincent. de Franchis *decis. 272. in fine,* Valasc. *cons. 52. num. 34.* Petr. Luna *d. cons. 33. numero 67.*

Non obstat doctrina Bart. *in leg. alio 9. num. 14. ff. de aliment. & cibar. legat.* quam laudat Surd. *d. dec. 156. num. 5.* quia procedit eo casu, quo executores testamenti habebant speciale mandatum testatoris ad acceptandam pecuniam, vt videre est ibi: *Quia cum ob istam causam habuerunt mandatum executores à testatore, sufficit quod emptores ob istam causam soluerint*; & quod ipsi pecunias ad se traxerant nominatim pro satisfaciendis creditoribus, & legatariis, quia cum imitatur Bart. *in d. l. 1. §. non autem, vers. & Pegasus,* ibi, *& ad vsum eius rei in quam fuerat mutuatus recipit, dandam actionem, & vers. Vnde quæris Offilius,* ibi: *Si ad reficiendam nauem mutuatus nummos in suos vsus conuerterit, ff. de exercit. action.* certum est eius doctrinam esse intelligendam concurrente etiam eo requisitu, quod scilicet specialiter ad eundem effectum pecunia data, & recepta fuit, quod colligitur ex his quæ *num. 23. præcedenti* habentur, ibi: *Quia per hoc non impletur causa quare est mandata venditio, vt enim mandatur pro satisfactione omnium præmissorum; sed si confitentur se vendidisse, & habuisse, non videtur facta venditio pro satisfactione legatorum, nisi postea appareat facta satisfactio legatorum.* Hoc vltimum probatur *in leg. sed & Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon.* Primum quod confitendo se habuisse non sufficit, probatur *in l. si ex cautione,* cum *ibi* notat. *C. de non num. pecun.* & infrà, *si quid in fraudem patron. leg. 1. §. quod si in lite, & §. quod si mutuam.* Idem Bart. *in leg. doli mali, num. 8. ff. de nouat. & in leg. à Diuo Pio, §. sed si emptor, n. 7. ff. de re iudic.* idem tenet dum in his locis agit de procuratore constituto ad recipiendas mutuò pecunias, & distinguit, quod si habeat speciale mandatum factum ob illam causam expressam, qui dat pecunias non tenetur curare vt illæ vtiliter conuertantur, & expendantur, secus autem si careat procurator huiusmodi tali mandato. Et in hunc sensum contra Molinam *lib. 4. c. 4. n. 22.* & Surdum *d. dec. 156. n. 3. & 4.* intelligunt Bartolum *in dictis locis*, Cæsar Manente *d. cons. 17. n. 51. & 55. cum seq.* Auend. *d. c. 64. n. 13.* Gutier. *alleg. 1. n. 2.* Petr. Luna *d. cons. 33. n. 99. & 95.* 21

Et qualiter executores testamenti se gerere debeant 22
in venditione bonorũ hæreditatis pro satisfaciendis debitis, ducet Bald. *in l. vlt. §. sin autem legata, C. de bonis quæ lib.* ibi: *Item not. arg. pro executoribus testamenti, quod debent seruare ordinem in vendendo pro satisfaciendis*

faciendis legatis; item quod non possant vendere vltra quam sit necesse, sic ff. de execut. l. Lucius: item quod debent illico soluere, & non possunt fidem habere de pretio, & si haberent, non valeret contractus, vt suprà præcedenti vers. in verb. vt illico reddatur, & ff. de iure fisci, l. procurator, &c. Et rei venditæ dominium non transfertur hoc casu, vt resoluit Bart. in d. l. à diuo Pio, §. Sed si emptor, num. 5. ibi: Quia regulariter talis executio est limitata vt possit vendere pro satisfaciendis legatis, tunc similiter non potest, quia talis causa habenda fidem de pretio non impletur, ideo non transfert dominium.

23 Et potest hæres directò venire contra emptores potius quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes ad nullitatem venditionis, iuxta resolutionem eiusdem Bart. in d. l. alio, num. 13. 14. & 15. ibi: Sed alibi in d. l. qui fundum, §. procurator, infrà pro emptore, videtur velle textus, quod indistinctè dominus possit agere contra emptorem: & hanc partem teneo, quia alienatio facta non fuit iuridicè, &c. sequitur Cæsar Manente d. cons. 17. n. 58. Et licèt Paul. de Castro contrarium tenuerit in l. si pretium, C. de procurat. de qua latè Gutier. alleg. 1. n. 3. nihilominus ad minus Bartoli resolutionem admittit in subsidium, id est, quando testamentarij non sunt soluendo. Gutier. d. alleg. 1. n. 3.
24 vers. nisi in subsidium; nam quando quis vendit ad vtilitatem alterius indistinctè, annullatur venditio, si non fuit seruata forma contractus, vt tradunt Ias. & Curt. iun. in d. l. pretium, & probatur in l. vlt. C. de rebus alien. non alien. Manente d. cons. 17. n. 56.

25 Nec obstat Surd. in d. decis. 156. qui cùm in principio meminerit verborum licentiæ, siue assensus, ibi: Ita tamen quod pretium conuertatur in emptionem prædiorum, quæ loco vendendorum remaneant fideicommisso subiecta, postea num. 6. ait dicta verba denotare non conditionem, seu modum, qui facit vt modum dans sequatur fidem illius cui dedit, qui si eum non adimpleat, non datur regressus contra emptorem, sed tantum contra illum, qui eum obseruare tenebatur, iuxta distin-
26 ctionem Bart. in l. sicut, §. illud videamus, num. 1. ff. quib. mod. pign. Sed Surdum optimè carpit Cæs. Manente d. cons. 17. à n. 37. vsque ad 44. Nam vbicunque alienatio regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus, Ozasch. decis. 165. n. 14. in fine, & decis. 171. n. 7. in fine. Borg. dec. 46. n. 13. in princ. Vnde
27 facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato, censentur reuocatæ, vt latè per Ozasch. decis. 166. per tot. & per Thesaur. decis. 99. num. 13. & 14. Rimin. Iunior. d. cons. 5. num. 257. lib. 1. quia eodem tempore venditio, & subrogatio facienda erit. Becc. cons. 66. n. 8.

28 Surdum quoque Improbat Cæsar Manente d. cons. 15. num. 65. & 66. his verbis: His modò constare potest non subsistere D. Surdum decis. 156. qui licet non loquatur in contractu alienationis bonorum minoris, vel pupilli, sed in bonis fideicommisso subiectis; attamen non rectè loquitur, quia cum ista bona non possint de iure alienari, auth. res quæ, C. commun. de leg. l. fin. §. sed quia omnia, C. eod. Negnzant. de pignor. 3. memb. 2. p. numero 72. si eorum alienatio permissa fuerit vt pretium inuestiatur, si non fuerit applicatum iuxta formam à Principe præscriptam, alienatio irritabitur, vt formaliter exemplificans in bonis fideicommisso subiectis voluit Rimin. iun. d. cons. 5. n. 66. & in eodem casu Ceph. cons. 207. & Roland. cons. 7. num. 3. præcipuè num. 66. Borgnin. dec. 46. num. 459. in princ. & idem esse in bonis feudalibus, tradit Cacheran. dec. 161. & seqq. Thesaur. dec. 99. n. 13. &c. & statim reprobat Molin. d. lib. 4. c. 4. num. 20. cum seqq. vt infrà videbimus. Et idem Cæsar Manente dec. 31. num. 24. Surdum iterum reprobat, ibi: Quoad tertium de implicatione non facta ad formam decreti, dicitur quod licèt Surd. decis. 156. tenuerit alienationem bonorum fideicommisso subiectorum concessam à Principe, dummodo alia emantur, & illis non emptis emptor ipse molestari non possit, vera tamen non est illius decisio, & contrarium iudicauit Senatus ipse in causa Patriana, & Guidotta, me aduocante.

Eundem Surdum refutat latè Petr. de Luna d. cons. 29
33. ex num. 68. vsque ad num. 96. & Ciriac. d. contr. 303. n. 74. ibi: Et in terminis quod si pecunia inuestienda, vigore similium decretorum non inuestiantur, alienationes sunt nullæ, latè contra Surd. decis. 156. respondet Manente in suo cons. 17. vbi multa allegat. Sed ad rem nostram Rimin. cons. 5. n. 220. & cons. 155. n. 36. & 37. Thesaur. dec. 99. num. 18. Bald. Nouell. de dote, p. 7. priuil. 1. num. 7. Cacheran. dec. 71. aliàs 169. Et ita iudicauit Senatus noster in quadam causa DD. Dominici Grassis cum Buschinis, de qua etiam per D. Manent. dec. 31.

Similiter non obstant ea quæ resoluit Molin. de primog. lib. 4. c. 4. à num. 22. dum ibi loquitur quando in 30
Regiis facultatibus conceditur maioratus possessori licentia alienandi aliqua illius bona, ad hoc vt eorum pretium in alia conuertatur, subrogeturque, tradendo eidem possessori dictum pretium, vt in alia re pecunias illas collocet, & tunc ait Molin. d. n. 22. emptorem non teneri curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat., vt constat ibi: Sed verius est sufficere emptori si ea lege contrahat, & pretium soluat, vt in alterius rei emptionem subrogetur, nec ad illum spectare vtrum in emptionem eius conuertatur, vel non, &c. Quinque ad hoc mouetur fundamentis. Primò ex l. vlt. ff. de exercit. act. in vers. Etenim. Secundò ex l. 1. §. non autem, vers. vnde quærit Offilius, eod. tit. ibi: Et ait si hac lege accepit quasi in nauem impensurus. Tertiò ex l. liberto 32. in princ. ff. de negot. gestis, & ex l. sicut 8. §. illud videamus, ff. quibus modis pign. Quartò ex doctrina Bart. in l. doli, n. 7. & 8. ff. de nouat. & in l. alio, num. 24. ff. de alim. & cib. leg. Quintò ex resolutis per Dec. cons. 36. num. 8.

Sed his non obstantibus contrarium defendit Gre- 31
gor. Lopez l. 6. in glos. verb. que no la pudiesse vender, col. 9. vers. quid autem si Princeps, tit. 11. part. 6. & in l. 24. verb. entonces, tit. 13. part. 5. & expressè contra Molinam tenent Auendan. de censib. d. cap. 24. Petr. de Luna d. cons. 33. à num. 68. vsque ad num. 95. Cæs. Manente d. toto cons. 17. Ciriac. d. controuers. 33. à n. 71. præcipuè n. 74. & 76.

Qua retenta sententia, non obstant fundamenta qui- 32
bus motus fuit Molina. Nam ad 1. de dicta l. 1. §. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. respondetur multipliciter, & primò in his Iuribus legem non resistere, imò assistere contractui, qui cum nauis magistro, id est capitaneo, celebratus fuit, l. 1. in princ. ff. eod. tit. cùm iste nullam contrahendi prohibitionem habeat, propter quam facultate aliqua, aut licentia egeat. Deinde respondetur in terminis d. l. vlt. nauis magistrum ab exercitore speciale mandatum habuisse (exercitor autem est, qui nauem exercet, id est qui ex ea quæstum facit, siue sit illius dominus, siue eam locet per auersionem, l. fin. §. fin. ff. ad leg. Rhod. Anton. August. lib. 3. emendat. cap. 6. Cuiac. lib. 8. obseru. cap. 15. Gouean. lib. 2. cap. 14.) quia cum speciali mandato præpositus fuerat negotiationi, d. l. 1. §. non autem, ibi: Sed eius rei nomine, cuius ibi præpositus fuit, id est, in eam rem, cui præpositus fuit, iuxta Bartoli intellectum in l. doli, n. 7. ff. de nouat. & in l. ciuitas, num. 7. & vlt. vers. concludo, ff. si certum pet. & ipse Bart. in d. l. 1. num. 1. nobiscum sentit, ibi: Azo in sum. huius tit. intelligit quod magister ad pecuniam suscipiendam, & ad merces emendas erat specialiter præpositus, &c. rectè Mascard. de

probat.

probat. concl. 1161.*n*.8. Et sic faciunt quæ Butr. *in d. c.* 1.*col.fin. vers.nec rectè agitur, de deposito,* dum tenet leges loquentes de institoribus, & exercitoribus applicari non posse illis casibus, in quibus de Iure communi alienatio prohibetur, nisi fuerit ad certam, & limitatam causam, & ideo ad præsentem casum adaptari minimè posse, sequuntur Aretin. *in d.leg.ciuitas, num.7. ff.si certum petat.* Imol. *in d. cap.*1. *col.* 13. *vers. præterea.*

34 Secundò respondetur, verum Intellectum *ad d.leg.*1. *§. non autem*, & *ad d. leg. vlt.* colligi ex distinctione quam notauit glos. *verb. quò vertatur, in d.leg.*3. *§.sed si accepit, ff.de in rem verso*, vbi tres gradus curiositatis & sollicitudinis cōstituit, minor scilicet, maior, & summus: Minor exemplificatur *in d.l.vlt.* in eo, qui pecuniam cōmodauit magistro nauis ad illius refectionem, qui deinde cauit se in refectionem nauis eam accepisse, in quo casu Iureconsultus Africanus respondit mutuātem pecuniam debere esse diligentem & solicitum scire an magister nauis haberet mandatum ad eam recipiendam, & an refectioni necessaria sit, & quanta, vt videre est ibi: *Itaque illud exigendum, vt sciat in hoc se credere cui rei magister quis sit prapositus, quod certè aliter fieri non posse, quam qui illud quoque sciat, necessariam refectioni pecuniam esse, & quare, & si in ea causa fuerit nauis vt refici deberet.* Et ideò ob instans periculum perdendi nauem creditori permissum extitit, vt hac minori curiositate & solicitudine tutus remaneret, vt considerant Imol. *in d.cap.*1.*col.*12. *in princ.vers.quia ad hoc*, Alex.*cons.*44.*n*.6.*vol.*2.Bart.*in l.à diuo Pio,§.si emptor,in fine,ff.de re iudic.* Mascard. *concl.*1161.*n*.8.*ad med.* Sed nullo modo illius curiositatis probatio exclusa remansit, vt aduertit Auend.*d.c.*64.*n*.10.*&* 11.& est casus in eo text.specialis, Ozasch.*d.dec.*171.*n*.17.siquidem hanc minorem diligentiam, & solicitudinem requirit Africanus, ibi: *Et in summa aliquam diligentiam in ea re creditorem debere præstare.* Ratio autem huius specialitatis consistit in magna vtilitate, quam præstat edictum illud, de quo *in d.l.*1.*in princ.*ibi: *Propter nauigandi necessitatem,* Mascard.*vbi supra,* Petr.de Luna *d. cons.*33.*n*.91.*&* 92.Et alia specialitatis ratio colligitur ex eadem *l.*1.ibi: *Etenim non oportet creditorem ad hoc adstringi, vt ipse reficiendæ nauis curam suscipiat & negotium domini gerat, quod certè futurum sit, si necesse habeat probare pecuniam in refectionem erogatam esse,* &c. non enim qui pecuniam ad refectionem nauis mutuauit, poterat, nec conueniens foret assistere refectioni, vt eum diligentia fieret.

35 Alius verò curiositatis gradus, maioris scilicet, exemplificatur in illis, qui pecunias dant, vel bona emunt à personis iure, vel alia dispositione ad recipiendum prohibitis, vt sunt Ecclesia, minor, ciuitas, fideicommissarius primogenituram, seu feudum habens, aut dotem, ex dictis, & ideo benè dicit Cuiac. *tract.*8. *ad African. in d.l.vlt.Curiosi hi omnes creditores esse debent quò vertatur, an in rem minoris, ciuitatis, Ecclesiæ, domini eroganda,* &c. & addo *l.*3. *§. sed si accepit, ff. de in rem verso*, vbi qui seruo pecunias dat quasi in rem domini verteret, si iste eas perdidit, domino non nocet. *Ne credulitas creditoris*, vt ait text. *domino obesset, vel calliditas serui noceret*, quamvis seruus adeò fidelis in antea fuisset, vt quicquid reciperet, in vtilitatem domini fideliter conuerteret, & tandem concludit Vlpian. *Curiosus igitur debet esse creditor, quo vertatur*, & tradit latè Alex. *cons.*44. *per tot. vol.*1.

36 Summæ autem curiositatis & solicitudinis gradus ille est quem exprimit Salicet. *in leg.bona fidei, ff. ad Velleian.* dum ait, quod mutuans pecunias mulieri debet esse diligentior in perscrutādo ad quid illas accipiat, nam si ad fideiubendum, vel ad alienam obligationem in se transferendam recipiat, mutuans non posset eas petere, vt probat text. *in l.vir vxori, ff. eod. tit.* ibi: *Quoniam quidem plurimum interfit verùm à muliere quis ab initio contrahat, an alienam obligationem in se transferat, tunc enim diligentiorem esse debere*, &c. vbi Paul. de Castro *n.*2. tenet quod contrahens cum persona regulariter ad se obligandum prohibita, sed quandoque permissa pro aliqua causa, debet esse admodum solicitus, vt ea causa adimpleatur; aliter enim tutus non erit. Sequuntur Hartman.Pistot. *q.ciuili* 37.*n*.30.*lib.*1.Coler. *de process. execut. p.*2.*cap.*3.*n*.352. Cæs.Manente *d.cons.*17. *num.*17.*&* 18.

Denique respondetur etiam *d.l.*1.*§.non autem, & d.l. vlt.* minimè releuare mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam conuersam fuisse in illam refectionem; nam *in d.l.*1.*§.non autem, vers. Vnde quæris Offilius*, in illis verbis relatis à Molina, ibi, *si hac lege accepit, quasi in nauem impensurus, mox mutauit voluntatem, teneri exercitorem*, nullum verbum est probationis exclusiuum, imò tacitè insinuat necessarium esse quod ille, qui pecunias dedit ad refectionem nauis, probet eas in ea refectione conuersas fuisse, ibi: *Vt si quid reficiendæ nauis causa contractum, vel impensum est.* Nec probationem excludit *d.l.fin.* sed eam modificat, itavt loco conuersionis, aliquæ probentur circunstantiæ, quæ simul iunctæ, idem videntur operari, ac si conditionem ibi faceret probandi conuersionem. Prima est: *Itaque illud exigendum, vt sciat in hoc se credere, cui rei magister quis sit prapositus.* Secunda: *Necessariam refectioni pecuniam esse, & quare.* Tertia: *Et si in ea causa fuerit nauis vt refici deberet.* Quarta, *an in eo loco credita pecunia sit, in quo id propter quod credebatur, comparari potuerit.* Vnde ad comprobandas & iustificandas has circunstantias necesse habet mutuans, vt sit curiosus, solicitus, & attentus, & nihilominus communiter Doctores in casu illius *text.* tenent, quod mutuanti pecunias ad refectionem nauis, non sufficit probare instantem refectionis illius necessitatem, sed etiam probare debet conuersionem pecuniarum mutuatarum in eandem refectionem. Ita tradunt Alex. *in l.si ciuitas, n.*11. *ff.si certum pet.* vbi Dec. *num.* .o. *dicto communem*, & Alciat.*n*.6. Rip.*in leg.si qui bon., n.*10. *ff.de pignor.* Imol. *in cap.*1. *n.*17. *de deposito*, Mascard. *d.concl.*1161. *n.*8.*& concl.*582.*n.*5.*&* 6. Auendan. *d. c.*64.*n.*10.ibi: *Ergo secundum hunc intellectum non benè pro sua sententia ponderauit Molin. textum illum.* Alij verò, qui hanc resolutionem strictiùs tenent, mutuantem obligant ad probationem instantis necessitatis, & quod conuersionem probare per coniecturas sufficiat. Sic Innoc. *in c.*1. *de deposito*, quem ita declarant Angel. *in §.hec etiam, col.fin.in auth.de alienat. & emphyt.* Paul. de Castro *cons.*2. *Visis omnibus, col.pen. vers. nec obstat, vol.*1. Greg. Lopez *l.*3. *verbo en su provers, & quod habetur in leg. fin. tit.*1. *part.*5. Mascard. *d.concl.* 1161. *n.* 8. Ex quibus omnibus concludit Auendan. *d.n.*10.ibi: *Ergo dicta l.fin. non excludit omnem probationem, sed contenta fuit illa præsumptione fortissima, & consequenter Molina non bene ponderauit pro sua sententia textum illum.* 37

Vlteriùs Africanus *in d.l.vlt.* requirit vt tria copulatiuè concurrant. Primum, vt pecunia tradatur ei, qui nauem gubernat, ibi: *Stichum magistrum naui præposuit.* Secundum, *si cùm pecunia crederetur, nauis in ea causa fuisset vt refici deberet.* Tertium: *Necessariam refectioni pecuniam esse, & quare.* Ex quo refert Auendan. *d.cap.*64. *num.*10. *vers.demùm*, ibi: *Quod ex ipsa decisione Africani possessor maioratus, qui licentiam alienandi, seu obligandi bona ipsius consequutus est, vel creditores, qui pecunias crediderunt, tenentur euidenter probare instantem necessitatem, & si fortè negatur conuersio* 38

uersio mutui in causam Regiæ facultatis simul, & conuersionem.

38 Ad secundum Molinæ fundamentum *d. leg. liberto 32. ff. de negot. gestis*, respondetur hunc text. agere de contractu mutui, & de persona, cui lex non resistit, in quo casu non tenetur ille, qui pecunias mutuat, conuersionem probare, vt dictum est *supra n. 1.* Adfuit quoque speciale mandatum, quo casu ille, qui mutuat, non tenetur diligentiam adhibere, vt pecuniæ in vtilitatem mandantis conuertantur, ex traditis suprà n... & ideò optimè respondit Pomponius Iurecons. ibi: *Etiamsi pecunia in rem eius non sit versa, tamen dabitur in eum negotiorum gestorum actio creditori*; vnde infert Auend. *d. c. 64. n. 11.* Ergo text. *ille non benè ponderatur per* Molin. *in fauorem creditorum qui pecunias crediderunt, seu dederunt possessori maioratus non habenti speciale mandatum recipiendi eas*, &c.

39 Ad tertium eiusdem Molinæ fundamentum *d. l. sicut, §. illud vt videamus, ff. quib. mod. pign.* respondetur hunc textum potiùs contrariari opinioni Molinæ, vt probat Auend. *d. c. 64. n. 12.* Ad quartum de doctrinis Bart. *in l. doli mali, n. 7. ff. de nouat. & in l. also, n. 24 ff. de alim. & cibar. leg.* iam supra responsum est, & satisfaciūt Auend. *d. c. 64. n. 13.* ac Petr. de Luna *d. cons. 33. n. 89. & 95.* Ad quintum *d. cons. 36. n. 8.* Decij, respondetur agere de emptore bonorum monasterij, & ita ait. *Quia in contractu venditionis non est necesse hoc probare, sed tantum in quibusdam casibus. Innoc. in c. 1. de depos.* &c.

40 Et ideò meritò Molina communiter reprobatur, & expressè illum conuincunt Auend. *d. c. 64. per tot.* & præcipuè *n. 14.* concludit: *Ergo ex omnibus supra dictis apertè constat contra Molinæ resolutionem, nostram esse longè veriorem, & inde considero quod Molina in ea difficili resolutione non firmiter & absolutè tenet eam sententiam, sed trepidè, atque sub dubio, dicens, tutius esse emptori curare vt pecunia in eam causam conuertatur, cuius occasione Regiæ facultates fuerunt expeditæ. Ergo non est eiusdem Molinæ resolutio referenda ad decidendum, sed ad pensandum.* Cæs. Manent. *d. cons. 17.* per totum, maximè *n. 66.* ibi: *Quicquid scripserit* Molin. *d. lib. 4. c. 4. n. 20. cum seq. quia his nostris rationibus non respondet, & in specie maioratus habet contradictores, quos ipse alleg. n. 21. in fine*, &c. Petr. de Luna *d. cons. 33. ex n. 68.* vsque ad 95. idem dicit, *& n. 82. cum duobus seq. & à n. 96.* vsque ad *n. 101.* respondet ad decisionem Rotæ 311. *coram* Ludouisio.

Toletana Libelli.

Quæ indicia ad capturam, & torturam in causis Fidei sufficiant, & an de sociis reus interrogari possit: hæretici suam culpam patefacientes, illiusque pœnitentes, an & quando ad misericordiam admittantur?

VOTVM CXIX.

1 *Casus lamentabilis euentus narratur.*
2 *Captura in Causis Fidei magnam infamiæ notam inurit.*
3 *Periculum vbi maius est ibi cautius agendum.*
4 *Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quàm in aliis delictis.*
5 *Inquisitorum arbitrio relinquitur quæ indicia in causis Fidei sufficiant ad capturam.*
6 *Indicia huius rei quæ?*
7 *Testis si est varius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur.*
8 *Reus principalis dum varius inuenitur, torquetur, etiam in causis Fidei.*
9 *Reus de mendacio conuictus torqueri debet, & præcipuè si quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam in crimine hæresis.*
10 *Suspicione non caret reus qui dicit illud, quod à criminis præsumptione excusaret.*
11 *Suspicionem de se dat, qui ad obiectum crimen expalluit.*
12 *Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt sceleratæ conscientiæ.*
13 *Indicium desumitur aduersus inquisitum ex qualitate personæ.*
14 *Rumores populi maximum indicium præstant contra Reum.*
15 *Maximè si fama sit vehemens, vel si sumus in delicto difficilis probationis, vel si alia accesserint adminicula.*
16 *Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendum, si in eundem tendunt finem.*
17 *Hæresis crimen cæteris criminibus solet esse occultius.*
18 *Indicia leuiora sufficiunt in criminibus difficilis probationis.*
19 *In atrocissimis delictis licitum est Iura transgredi, & solemnitates non adhibere.*
20 *Probatio plena & concludens requiritur, vt quis in crimine hæresis pœna ordinaria condemnetur.*
21 *Indicia & præsumptiones non sufficiunt ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam.*
22 *Indicia magna & vrgentia sufficiunt ad torturam inferendam.*
23 *Materia dandi tormenta est arbitraria.*
24 *Naturaliter ratio nobis suadet, quod qui contra se confessus est, contra alios multò magis confiteretur, si esset memor.*
25 *Confessus de se in criminibus hæresis, & contra fidem, potest de sociis interrogari.*
26 *Confessus in crimine hæresis tenetur socios propalare, licèt non interrogetur.*
27 *Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus commissum.*
28 *Confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur.*
29 *Confesso crimine nihil videtur Iudici faciendum.*
30 *Hæretici omni Iure pœnam vltimi supplicij merentur.*
31 *Hæreticus vt verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio.*
32 *Hæresiarchæ & Dogmatistæ non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur.*
33 *Blasphemiæ quando sunt adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi.*
34 *Libelli famosi auctor capitis pœna quando afficiendus?*
35 *Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, vt illis impunitas detur.*
36 *In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus.*
37 *Causa nulla est quæ in delictis extrinsecè prauis reum possit excusare.*
38 *Delinquentes magis discernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus.*
39 *Ignorantia Iuris nunquam excusat.*
40 *Ignorantia excusationem nunquam afferre potest in hæresis, vel blasphemiæ crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit.*
41 *Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curiæ sæculari,*

seculari, sine animum haereticalem fateatur, siue non.

42 *Reus confessus verba haereticalia protulisse, non est tanquam haereticus relaxandus.*

1 SAcrilegus quidam homo, vt vicinum quendam sanguine, vt dicebatur, impurum malè perderet pro vindicta, nefandum quendam libellum prope eiusdem vicini ædes, & in parte, de qua suspicio contra illum oriri posset, affixit, in quo Mosaica lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur, diris etiam ac male precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancta Christi Fides: Fui pro veritate à quodam amico interrogatus qua pœna esset iste Reus puniendus? Et pro vera casus resolutione sese mihi præsentes obtulerunt in materia doctrinæ pro dubij propositi decisione.

2 Imprimis dubitabatur, an contra suspectum de huius libelli promulgatione indicia ad capturam & ad torturam sufficientia extarent? & affirmatiuè respondendum esse censui; cùm enim captura in causis Fidei maiorem infamiæ notam inurat, quàm in alijs condemnatio, meritò in captura debet procedi magna omnium
3 concordia, consilijque maturitate; vbi enim maius est periculum, ibi cautiùs agendum est, *cap. vergentis, de haeret. cap. vt officium, §. verum, eod. titul. lib. 6. cap. vbi pe-*
4 *riculum, de elect.* Ob idque maiora indicia requiruntur, quàm in alijs criminibus, vt prudenter considerarunt Villadieg. *in tract. de haeret. q. 11. num. 4.* Rojas *in simili tract. p. 2. assert. 1. à n. 12.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 16. num. 2. & in enchirid. tit. 25. à n. 3.* Peña *in direct. Inquisit. p. 3. comment. 17. vers. dixi vero,* Param. *de origine S. Inquisit. lib. 3. q. 9. n. 3.* Sigism. Scacc. *de in-*
5 *dic. lib. 1. c. 44. n. 1.* Et regula certa tradi non potest, quæ indicia ad capturam sufficiant, nam hoc ex arbitrio DD. Inquisitorum pendet, qui inspecta delicti & personæ qualitate, cæterisque circumstantiis æstimare debent, an grauia & sufficientia ad capturam sint indicia, vt ex Vlpiani responso colligitur *in l. 1. ff. de custod. reor.* ibi: *De custodia reorum Proconsul æstimare solet vtrùm in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus committenda, vel etiam sibi,* &c. Hocque vel pro criminis quod obijcitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet, & notarunt Farin. *in praxi crimin. q. 27. n. 126.* Salgado *de Reg. protect. p. 2. c. 4. n. 133.* & apertè in nostris terminis sentit Clemens V. *in Concilio Viennensi, relato in Clem. 1. §. propter hoc, de haeret.* vbi conscientiæ arbitrio Episcoporum, Inquisitorum, aut cuiuslibet illorum id reliquit, ibi: *Sic quod quilibet de prædictis, sine alio citare possit, & arrestare, siue capere, ac tuta custodia mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus.* Vmbert. Locat. *in pract. iudic. Inquis. verb. capens, vers. in criminalibus tamen relinquitur arbitrio iudicis,* Rojas *d. p. 2. assert. 1. n. 34. & 35.* Param. *d. q. 9. à n. 31.* Scacc. *d. c. 44.* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. in princ. vers. capi tamen non poterunt, & vers. quoad personas,* Farin. *d. haeresi, q. 185. n. 7. in fine,* Anton. de Sousa *in aphorismis Inquis. lib. 2. c. 26. n. 7.* Diana *moral. resol. p. 4. tr. 8. resol. 11. in fine, vers. sed in casu occurrenti.*

6 Quæ autem indicia extant, sufficientia sunt iuxta quodlibet boni viri arbitrium; nam sacrilegus iste homo proximus semper cæteris, læsum agens, sceleris enormitatem tum priuatis colloquijs sæpiùs per Vrbem extullebat, tum iuridicè argumenta suspicionis suæ, & quid ipse circa illam intempestam noctem vidisset, deposuit, varietate tamen & inconstantia in depositionibus huiusmodi vsus est, nunquamque in referendo facto, vt ex testibus præterea acceptum est, firmus sibi vel constans inuentus est, immò in multis, quæ firmiter deposuerat, apertè fuit mendacij conuictus.

Ex qua in deponendo varietate, & inconstantia 7
magnum quidem indicium ortum fuisse certissimum est, sufficiensque non solum ad inquirendum, seu carcerandum, sed etiam ad torturam; nam si testis est varius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de testib. §. si vero adsunt, l. qui falsè, vel variè, ff. eod. l. ex libero, ff. de qq. l. Hi §. pen. tit. 30. p. 7.* Anton. Gom. *tom. 3. var. c. 3. n. 29.* Farin. *in praxi crimin. p. 1.* 8
quæst. 66. à num. 98. multò magis torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, argum. text. *in auth. & magis, C. de sacrosanctis Eccles.* prout in punctu obseruant Luc. de Peña *in l. quoties, à num. 28. de dignit. lib. 12.* Blanc. *in l. fin. de qq. num. 220. inuncte n. 265. cum seqq.* Farin. *in d. praxi, q. 52. à n. 18. vsque ad 24.* Et in causis Fidei idem testantur Eymeric. *in direct. Inquisit. part. 3. titul. de cautel. Inquisit. contra hæreticorum cauill. cant. 6. n. 104. & quæst. 61. n. 1.* vbi etiam Franc. Peña *commento 110. vers. prima regula est,* Sousa *in aphorism. Inquisit. lib. 1. c. 39. n. 79.* Præsertim si alia quæcumque coniectura, seu adminiculum concurrat, Rumin. *cons. 301. n. 15. lib. 3.* Ozasch. *decis. 9. n. 18.* Farin. *d. quæst. 52. num. 29.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 200. n. 136.* Castr. Palao *in opere morali, tom. 1. tract. 4. disp. 8. puncto 9. n. 11.* Sousa *d. lib. 2. c. 39. n. 80.* Diana *d. p. 4. tract. 6. resol. 15.*

Similiter etiam iste reus de mendacio conuictus 9
torqueri debet, ex Bart. *in l. de minore, §. tormentum, n. 4. & l. fin. num. 2. ff. de quæst.* vbi etiam Blanc. *numero 261.* Boss. *tit. de indic. num. 36.* Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 89. num. 67.* Farin. *dict. quæstione 52. num. 4.* Marius Giurba *cons. 14. num. 12.* Quod indubitanter procedit, si quodlibet aliud accedat adminiculum, vt fatentur Clar. *§. fin. quæst. 21. n. 28.* Menoch. *d. præs. 89. n. 68.* Mascard. *de probat. concl. 2040. num. 2.* Farin. *d. q. 52. n. 8. cum sequentib.* Giurb. *d. cons. 14. n. 12. & cons. 87. n. 27. & 28.* Et in crimine hæresis Simanch. *de cathol. instit. tit. 65. n. 31. & 33.* Peña *d. commento 110.* Mart. Delr. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. primum è dictum,* Sousa *d. lib. 2. capite 39. numero 76. & 77.* Diana *d. part. 4. tract. 6. resolut. 15.* Maximè quandò plura sunt indicia, quoniam vnum ab alio adminiculatur, vt post Bartol. & alios notant Giurb. *d. cons. 87. num. 26.* Diana *d. resol. 15. vers. his tamen non obstantibus.*

Item iste sacrilegus homo in quadam depositione 10
facta coram sæculari iudice asseruit se scribendi ignarum, cùm tamen oppositum apertissimè constaret, ex quo videbatur scribendi peritiam eo negasse, vt eam ea tegeret, & ne de homine scribendi ignaro suspicio haberi posset, quod libellum fixisset, vt in simili arguit Marius Giurba *cons. 14. n. 7.* ibi: *Quia suspicione non caret, cum id dixerit, quod à criminis præsumptione excusaret.* Constitit etiam, quod varijs occasionibus, multa ex verbis libelli retulisset, adeò singulari, expressaque notitia, quæ nisi à sceleris auctore vel participe haberi non possent: cum alioquin libellum, vt ipse fatebatur, postquam ad Tribunal delatus est, nec vidisset ipse nec legisset.

Denique cùm quidam coram prædicto homine re- 11
tulisset rumorem per Vrbem spargi, quod ipse libellum fixisset, illicò ad obiectam suspicionem expalluit, pressoque de hac re silentio, & cadente vultu, sermonem ad alia artificiosè transtulit. Subita autem vultus immutatio, quasi ab animo non bene sibi conscio, deprehensumque scelus timente pro-

ficiscens; taciturnitas præterea ex composito facta, & in re adeo graui inexpiatam reliquens suspicionem, tam vehemens indicium inducit, vt per seipsum non solùm sufficiat ad capturam, verùm etiam ad torturam, argum. text. *in leg. de minore* 10. §. *plurimùm, ff. de quæstionib.* ibi, *nam & ex sermone, & ex qua quis constantia, qua trepidatione quid diceret*, &c. quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt, vbi Bartolus *numero* 2. & 4. *in leg. fin. numero* 2. *in fine, ff. eod.* optimè Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.*89. *numero* 129. vbi ex alijs probat quod tacens, & non respondens ei, qui rumorem spargi asserit, delictum fuisse ab ipso commissum, præsumitur illud commisisse, & indicium ad torturam ex hoc aduersùs eum oritur. Farin. *d. quæst.*51. *à numero* 40. maximè accedente alio quocunque indicio, Simanch. *d. tit.*65. *à numero* 31. Didac. Quanter. *in quæstion. crimin. capite* 2. *de probat. per testes, quæstione* 1. *numerò* 20. Binsfeld. *in leg. vltim. Cod. de malef. ind.* 16. Martin. Delr. *dicto lib.*5. *sectione* 4. *vers.* 23. Sousa *d. lib.* 2. *cap.*39. *num.*81. Diana *d. part.*4. *tract. tit.*6. *resolut.*15. Nam obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt sceleratæ conscientiæ, iuxta illud *Sapient. cap.* 17. *Cùm sit timida nequitia, testimonium dat condemnationis; semper enim præsumit sæua perturbata conscientia.* Et notanit Demosth. *in orat. de fals. leg. Conscientia scelerum eripit audaciam, linguam reprimit, obturat os, angit, silentium imponit*; cum alijs adductis per Simanch. *loco e tato*, Menoch. *dicta præs.*89. *à numero* 71. Farinac. *d. quæst.* 52. *numero* 43.

13 Addebatur quod pensata personæ qualitate non inuenitur esse bonæ vitæ ac famæ, & sic non leue aduersùs inquisitum indicium desumebatur, iuxta text. *in l. de minore* 10. §. *plurimùm*, ibi: *Vel cuius existimationis quisque in ciuitate sua est, ff. de quæst. l. non omnes* §. 9. *à barbaris. ff. de re milit.* & faciunt tradita per Menoch. *d. præs.*89. *numero* 135. Farin *in d. praxi, quæst.*47. *d. numero* 199. Giurb. *cons.*13. *numerò* 16.

14 Omnes igitur aut hominis indole & moribus ritè perpensis, aut occulto quodam veritatis genio quasi diuinitus inspirato ducti, clamabant nefandum hoc scelus à nullo alio admitti potuisse: qui quidem rumores maximum indicium præstant, sufficiens non solùm ad inquirendum, & in carcerem detrudendum, inquit Cyn. *in l. nullus, num.* 3. *C. de exhib. reis*, Bald. *consil.*364. *num.*6. *lib.* 3. Crauet. *cons.* 41. *n.*6. & post alios Mascard. *de probat. concl.* 734. *num.*10. Farin. *quæst.*47. *num.* 39. Martin. Delr. *d. lib.*5. *in* 2. *append. quæst.*7. *in princ.* Sed etiam ad torturam, iuxta text. *in l. de minore* 10. §. *plurimùm, ff. de qq. l.*3. §. *eiusdem, ff. de testib. l.* His. 3. *tit.*30. *part.*7. vbi Gregor. *gloss.* 1. Anton. Gom. *var. tom.*3. *cap.*13. *num.*10.

15 Maximè si, vt in præsenti, fama est vehemens. Ias. *in l. admonendi, num.*205. *ff. de iureiur.* Felin. *in c. veniens, num.* 15. *de testibus.* Clar. *in* §. *fin. quæst.* 21. Franc. Viu. *decis.*533. *num.*2. Peguera *decis.* 17. *num.* 16. Menoch. *d. lib.* 1. *præs.*89. *n.*52. Farin. *quæst.*47. *n.*28. Peña *in* 2. *part. direct. Inquis. commento* 110. Param. *de origine S. Inquisit. lib.* 3. *quæst.* 6. *num.*41. Martin. Delr. *d. lib.*5. *sectione* 3. *col.* 5. *vers. nam fama vehemens*, Marius Giurba *cons.*13. *numero* 18. *circa fin.* Castr. Palao *d. tom.* 1. *tract.*4. *disp.*8. *puncto* 9. *num.*9. Sousa *d. lib.* 2. *cap.* 39. *num.*59. Diana *d. p.*4. *tract.*6. *resol.* 13. Trullench. *d. lib.* 8. *cap.* 1. *dub.* 17. *ex num.* 1. Vel si sumus in delicto difficilis probationis, Menoch. *d. lib.* 1. *præs.*89. *n.*34. Azeued. *d.* .3. *n.*85. & 86. Farin. *q.*57. *n.*11. Ceuall. *comm. contra comm. q.*302. *num.* 10. Giurb. *consil.*13. *n.*18. & *consil.*43. *n.*39. & *consil.*87. *n.*21. & 25. *circa fin.* Vel si alia accesserint adminicula, Azeued. *d. l.*3. *n.*86. Farin. *d. q.*47. *n.*17. 28. & 3. Petr. Caball. *crimin. resol. casu* 200. *num.*134. Marius Giurba *d. cons.*13. *n.*18. & *cons.*43. *n.*18. & *consil.* 87. *n.*21. & 25. Quanter. *d. c. de probat. per testes, q.*1. *n.*8. Scacc. *de iud. lib.* 1. *c.*95. *n.* 1. *vers. si sumus in crimine hæresis*, Mart. Delr. *d. lib.* 1. *in append.* 2. *q.*7. Diana *d. res.*13.

Quæ quidem indicia apta & idonea meritò iudicata 16
fuerunt non solùm ad carceris detrusionem, verùm etiam ad torturam; licèt enim quodlibet eorum de per se non sufficeret, quia vnum indicium regulariter sufficere non solet, vt pluribus adductis testatur Peña *in direct. p.*3. *commento* 110. Guazin. *de defens. reorum tom.*2. *lib.* 1. *defens.*30. *c.*4. *n.*11. Seraphin. de Freitas *in addit. ad D. Roderic. de Cunho, de Confessar. solicit. q.*4. *n.*25. Diana *d. p.*4. *tract.*6. *resol.*4. saltem omnia simul negari non potest quin sufficiant; quia indicia licèt imperfectè, & per testes singulares probata, coniunguntur ad reum conuincendum, si in eundem tendunt finem, arg. text. *in l. qui sententiam* 26. ibi, *in vnum conspirantes, concordantesque rei fidem, C. de pœn.* Blanc. *de iudic. n.*368. Mascard. *de probat. concl.* 1223. *à n.* 32. Honded. *cons.* 102. *n.*85. *lib.* 1. & *cons.*98. *n.*20. *vol.* 2. Marius Giurba *consil.*87. *n.*29.

Præsertim in criminibus difficilis probationis, non 17
solùm suapte natura, vt cætera quæ hæresim sapiunt, ex Rojas *de heret. p.* 2. *num.*295. & 296. Simanch. *de Cathol. instit. titul.*65. *n.*51. ibi: *Et eo magis in hæresi, quo cæteris criminibus solet esse occultior*: & *enchirid. tit.*32. *n.*26. Seraph. de Freitas *ad d. q.*4. *n.*19. Martin. Delr. *d. append.* 2. *q.*22. Diana *d. tr.*6. *resol.* 1. Sed etiam quod commissum fuisset tempore nocturno, Bald. *consil.*77. *num.*5. *lib.* 3. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.*46. *n.* 1. & 2. & *de arbitr. casu* 116. Azeued. *cons.*28. *n.*64. Rip. *de nocturno tempore, c.*33. *n.* 15. Marius Giurba
*consil.*87. *n.*12. vbi nox efficit quod delictum vix pro- 18
bari possit, illudque qualificat, & aggrauat. Et in criminibus difficilis probationis non est dubium quod leuiora indicia sufficiunt, ex Bald. *in l. quicunque, n.* 2. & 25. *C. de seruis fugit.* & *in l.*3. *n.*3. *Cod. de Episc. aud.* Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.*7. *cap.*24. *n.*10. Azeued. *d. cons.*28. *à n.*60. Guazin. *d. defens.*30. *cap.* 4. *n.*9.
Giurb. *d. cons.*87. *n.*11. Et tantò magis, quando su- 19
mus in atrocissimis; cùm in illis liceat iura transgredi, solemnitates non adhibere, & ordo sit ordinem non seruare, *cap. ad nostram* 3. vbi gloss. *de iureiur. cap. euidenti, de accusat. l. si vero*, §. *qui pro rei, ff. qui satisd. cog. leg.* 1. & ibi Bart. *ff. de furt.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.*84. *à n.*9. Mascard. *de probat. concl.* 1391. *à num.* 13. Farin. *quæst.*37. *n.*85. *cum seqq.* Sousa *d. lib.* 2. *c.*39. *n.*12.

His igitur indicijs iustè quidem reum in carcerem 20
detrudi iussum fuit; sed quia in crimine hæresis, vt quis pœnæ ordinariæ addicatur, plena & concludens requiritur probatio, *cap. litteras, de præsumpt.* Alberic. *in rub. de heret. n.* 10. Rojas *in tract. de heret. quæst.* 1. *assert.*6. *n.*105. *cum seqq.* Simanch. *de cathol. instit. tit.*50. *à num.* 22. & *tit.*51. *à num.*2. & *in enchirid. titul.*34. *num.* 1. Farin. *de heresi, quæst.*187. §. 1. *à num.* 2. Peña *in direct. part.* 2. *commento* 80. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 33. *num.*20. Param. *d. lib.* 3. *q.*6. *à num.*86. Sousa *d. lib.* 2. *c.*5. *à n.*8. Castr. Palao *d. tom.* 1. *tract.*4. *disp.*8. *puncto* 10. *num.* 1. Diana *d. p.*4 *tract.* 8. *resol.*36. itavt indicia & præsumptiones non sufficiant ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem iodicendam, *cap. accusatus* 8. *in princ. cap. vt officium* 11. *de heret. lib.*6. Simanch. *d. titul.*30. *à num.*21. & *tit.*52. *n.* 12. Villadieg. *in tract. de heret. quæst.* 13. *num.*21. & 22. Albertin. *in tract. de agnosc. assert. quæst.*34. *n.*5. *cum seq.* Peña *dict. part.* 2. *commento*

commento 10. *vers. sed hanc sententiam*, Rojas *dict.p.*2. *num.*304.*cum seq.*Farin.*d.q.*187.*num.*9. Param.*d.lib.*3. *q.*7.*n.*90. Sousa *d.lib.*1.*c.*5. *num.*12. Castr. Palao *dict. punct.*10.*n.*1. Diana *d.resol.*36.Trullench. *d.lib.*8.*c.*11 *dub.* 21.*n.*15.

21 Ideò cùm prædicta indicia magna, & vrgentia sint ad torturam inferendam deventum fuit, provt in his terminis deueniri potuit, ea resolutis per Eymeric. *in direct.Inquis.p.*3.*q.*61.vbi Peña *comm.* 110.Simanch.*de Cathol.instit.tit.*65.*per tot.& in enchirid.tit.*52.*à n.*5. Farinac. *de hæresi,quæst.*185.*à num.* 140.Martin. Delr. *dict.lib.*5.*sect.*3.*&* 4. Sousa *d.lib.*2. *cap.* 39.*à n.*6. Castro Palao *d.disput.*8.*punct.*9.*à num.*2. Diana *d.part.*4.
23 *tract.*6.*resol.*1.*&* 2. In qua re diiudicanda, vtrum scilicet procedi deberet ad torturam, & an sufficerent indicia, vel non, plurimùm confert judicium, & votum DD. Judicum, quia illis materia est arbitria, qui crimine, & circumstantiis animaduersis prudenter quid intersit sunt arbitraturi, argument. text. *in d.l.de minore, §. plurimùm, ff. de quæst.* cum latè adductis in crimine hæresis per Rojas *d.part.*2. *n.*191. Decian. *dict. lib.*5. *c.*35.*n.*20.*post med.* Peña *dict.p.*5.*commento* 39. *littera D, & quæst.*61.*commento* 110. Farin. *de hæresi, q.*185. *num.*143.Sousa *d.lib.*2.*c.*39.*n.*6. Diana *d.p.*4.*tract.*6. *resol.*2.

24 Dum reus torqueretur miserè, crimen confessus fuit, sed an de sociis posset interrogari, dubitatum fuit, & videbatur negatiuè respondendum, quia negari non potest quin crimen, omnesque eius circunstantias palam, & non inuitus confessus, vt iste reus, complices quoque, si fuissent, aperiret; hæc est præsumptio naturali ratione dictata, vt animaduertit Simanch. *in enchirid.tit.*52.*n.*31.ibi: *Naturaliter ratio nobis suadet, quod qui contra se confessus est, contra alios multò magis confiteretur, si esset memor*, &c. Rojas *d. part.* 2. *à numero* 243.

25 Contrarium verò dictat praxis, & vsus; nam in criminibus hæresis, & contra Fidem, de se confessus potest de Sociis interrogari, vt talia delicta ob communem omnium salutem extirpentur, ad text. *in d. cap. litteras, de præsumpt. & in cap. in Fidei fauorem, de hæret. in* 6. *& in leg. quicunque* 9. *Cod. de malef. & mathem.* ibi: *Ne facinoris socios publicaret*, Simanch. *de Cathol.institut. titul.*44. *de Ordine proced. num.*27. *&* 28. Peguera *decisione* 5. *num.*13. Param. *d.lib.*5. *quæst.*9. *à num.*182. Martin.Delr.*d.lib.*5.*sect.*3.*in* 2.*ind.* Decian.
26 *d. lib.*5. *cap.*36. *n.*19. Quinimò licèt non interrogetur, tenetur socios propalare, iuxta illud *Deuteron. cap.*13. ibi: *Si tibi volueris persuadere frater tuus*, &c. Sot. *de tegendo secreto, memb.*2. *quæst.* 2. Simanch. *de Cathol. titul.*15. *num.*21. *& tit.*19. *à num.* 1. Param. *d.lib.*3. *quæst.*9.*à num.*183. Hæc enim crimina sæpiùs cum complicibus perpetrantur, ideoque non solùm potest interrogari & inquiri ad ea patefacienda, sed per præsumptionem, quæ remanet, complices semper fuisse, rei non iudicantur plenè confessi, & pœnitentes, nisi detegantur, vt sentit Sanct. Augustin. *in Deuteron. epistol.*64. ibi: *Hæretico petenti pœnitentiæ locum, tunc credatur, si & alios quos illic nouit esse, manifestauerit nobis*, &c. Et solùm per hanc præsumptionem contra eos ad torturam potest procedi ad complices detegendos, vt testatur Vmbert. Locat. *in iudic. Inquisit. verbo hæreticus, num.*45. *& verb. indicium, n.*33.*& verbo inquisitio, num.*1.& post iudicialem inquisitionem inter decreta Congregationum in vltimo referens decretum Pauli IV. & Pij V. vbi arbitrio Iudicum remittitur tortura reorum confessorum, & conuictorum, de hæresi pro vlteriori veritate habenda, & pro complicibus, Diana *d.p.*4.*tract.*6, *resol.*27. *vers. notandum est, in fine*, Sanchez *d. lib.*6. *consil. moral. cap.*5.*dub.*12. Seraphin. de Freitas *ad d. quæst.*22. *num.* 28.

Quando enim maxima sunt indicia, aut semiplena 27
probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus fuisse commissum, ac proinde pro eis habendis tortura inferri debet. Simanch. *de Cathol. instit. tit.*65. *de torment.n.*59.*&* 60. *& in enchirid. tit.*52. *n.*30. *&* 31. Zanchin. *in tract. de hæret.c.*9. *vers.& hoc casu*, Quanter. *in quæst.crimin. rub.de quæst.tangen. prob. quæst.*2.*de probat.per testes*, §. 2.*de indic.sufficient.ad tortur. n.*52. Param.*d.lib.*3.*q.*9. *num.*184. Farin.*de hæresi, quæstione* 185. §.8. *num.*135. Diana *d. resol.*27. *vers. notandum est tamen*, Castr. Palao *d. tract.* 4. *disput.* 8. *puncto* 9. *num.*19.

Cùm ergo reus crimen confessus fuisset, quod haud 28
dubium videtur ab eo fuisse commissum, pœna condigna debet ei imponi: siquidem facto id manifestante, legis potestate subintrat pœna, & aduersos eam exercetur, vt inquit Martian. *in l.*1.*ff.ad Turpil.* ibi, *sin autem pronuntiauit, calumniatus es, condemnauit eum; & quamvis nihil de pœna subiecerit, legis tamen potestas aduersus eum exercebitur*; ita confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur, *l.*1.*ff.& C.de confess.* Mancin. *de confess.c.*1.*n.*1. Cæs. Bara. *dec.*141.*n.*6.
Mar.Giurb. *cons.*16. *n.*2. Confesso enim crimine nihil 29
videtur remanere Iudici faciendum, neque etiam sententiam esse necessariam, ex *l.*1. *ff. ad Turp.* vbi cum Papiniano his verbis datur ratio. *Nam*, vt Papinianus respondit, *facti quidem quæstio in arbitrio est iudicantis, pœnæ verò persecutio, non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati seruatur.*

Et si quidem in eo libello Christi Saluatori nostri 30
lex damnabatur, Moisis antiqua & caduca acclamabatur, aliique errores, & hæreses promulgabantur, vltimi supplicij pœnam ei imponi debere, quam omni iure hæretici merentur, probat *l. quicunque, §. nos verò*, ibi: *Vltimo supplicio coerceantur*, *l. Armeni*, §. *Manichæi*, *C. de hæret. c. ad abolendam, eod. tit.* Ordin. Reg. Lusit. *lib.*5. *tit.*1. *in princ.* Alphons. à Castro *de iusta hæret. punit. lib.*2.*c.*12. Simanch. *de Cathol. tit.*46.*de pœnis, à n.*42. Petr. Greg. *syntagm. Iuris lib.* 33.*c.* 6.*à n.*4.*& c.*8.*n.*20. Decian. *in tract. crimin. lib.*5.*c.*40.*&* 42. Clar. §. *hæresis, n.*8. Hieron. Roman. *de Repub. Christiana, lib.*5.*c.*20. *vers. Tiene as las santa Inquisicion, fol. mihi* 264. Azor. *instit. moral. p.*1.*lib.*3, *cap.*13. Farinac. *de hæresi, q.*189. §.1. Et ideò videbatur hunc reum hæreticum iudicari, eique pœnam mortis imponendam, illum sæculari brachio tradendo, absque eo quod ad misericordiam admittatur.

Nam licèt hæretici ad illam admittantur, & recon- 31
cilientur, eis culpam patefacientibus, illiusque pœnitentibus, iuxta text. *in capite excommunicamus* 2. *de hæretic.* hoc nullatenus procedit in hoc casu. Vt enim hæreticus verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio, & veniam non meretur qui peccatorum integrè non agnoscit, *cap. perfecta pœnitentia* 40. *cum seqq. & cap. super*, 49. *de Pœnit. distinct.*1. *cap. fin. de Pœnit. distinct.*5. *cap. super quibusdam* 26. *de verbor. signific.* Et confitens diminutus, tanquam negatiuus Curiæ sæculari tradendus est. Caldorin. *in tract. de hæret. rub. de mat. process. num.*6. Rojas *eod. tract. p.*1. *à num.*195.*& p.*2.*à num.*236. Simanch. *de Cathol. institut. tit.*48. *num.*27.*&* 28. Peña *in direct. Inquisit. p.*2.*commento* 59.*vers. ex his possumus*, Farinac. *de hæresi, quæst.*196. §.1. *num.*17. Antonin. à Sousa *in aphorism. Inquisit. lib.*1. *cap.*16. *à num.*4. *& lib.*2. *cap.* 48. *num.* 11. Diana *d. p.*4. *tractat.*7. *resolut.*25. Idemque iudicandum est de confitente factum hæreticale, intentionemque negante; negat enim partem potiorem, vt verus pœnitens habeatur, sicut

sicut tradunt Albertin. *de agnosc. assert. quæst. 8. num. 12. & quæst. 32. n. 27. & quæst. 34. n. 57.* Rojas *de hæret. p. 1. à n. 276. & 573. cum seqq.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 13. n. 16. & in enchirid. tit. 29. n. 8.* Farin. *de hæresi, q. 179. §. 4. n. 54. & 58.* Torreblanc. *de iure spirit. lib. 3. c. 2. à n. 31.* Diana *d. part. 4. tract. 7. resol. 34.* qui ab hac opinione non dissentit quando, vt in præsenti, reus conuictus erat.

32 Iuuat quod hæresiarchæ, & dogmatistæ non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur, quamuis eam poscant, sed Curiæ sæculari traduntur. Ita Simanch. *de Cathol. instit. tit. 47. n. 50. cum seqq. & in enchirid. tit. 59. n. 1. cum seqq.* Repert. Inquis. *in verb. docere,* Rojas *d. p. 2. n. 339. cum seqq. assert. 41.* Decian. *d. lib. 5. c. 53. n. 3. vers. quintò,* Suar. *de Fide, disp. 23. sect. 2. n. 10.* Et reus iste necessariò videtur hæresiarcha, atque dogmatista habendus tanquam auctor, & sectator, non solùm nouarum opinionum, sed erroris adeo inauditi inductor, vt patet ex libello.

33 Et licèt in hoc reo alia crimina quàm blasphemiæ non perpenderemus per hoc capitis pœnâ dignus erat, quando enim blasphemiæ sunt adeo enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, argum. text. *in l. vnica, C. nem. lic. sign. Saluat. vbi gloss. verb. grauissimum,* exponit, id est, *pœnam mortis,* & tradunt Anchar. *cons. 15. per tot.* Cassan. *cons. 1. num. 69.* Boër. *decis. 301. à num. 16.* Franc. Mar. *dec. 509. in fine, n. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 20. n. 68.* Decian. *lib. 6. c. 6. n. 5. & 7.* vbi ex Grammat. refert quod etiam hodie posset imponi pœna mortis, attenta qualitate blasphemiæ, si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis. Menoch. *de arbitr. casu 379. n. 4.* Vincent. de Franchis *decis. 504. per tot.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 91. per tot.* Ioan. Gutier. *de delict. q. 75. per tot.* Quod procedit etiam in sancti Officij Tribunali, in eo enim non etiam ad misericordiam sunt admittendi, quamvis illam efflagitent, qui eiusmodi blasphemias perpetrauerint, sed Curiæ sæculari sunt tradendi, vt per Sousam *d. lib. 2. c. 41. n. 16. & 17.* Farin. *de hæresi, q. 181. n. 44.* Diana *d. p. 4. tr. 7. resol. 9. in fine.*

34 Et quando nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœna erat dignus, *leg. lex Cornelia, §. fin. ff. de iniur. l. vnic. C. de famos. libell. l. Hisp. 3. & 20. tit. 9. p. 7.* Ludouic. Peguera *decision. 67.* Farin. *in praxi crimin. q. 105. à n. 241. & cons. 30. à n. 1. lib. 2.* Hieron. Bucaron. *de different. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ. 50.* Ordin. Regia Lusit. *lib. 5. tit. 84.* præcipuè cùm libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis personam continet; nam si facti & personarum qualitas expostulat, vltimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Plaza *in epit. delict. c. 3. n. 2. cum seqq.* Farin. *d. cons. 30. n. 25.* & tanto magis si in diuinam maiestatem enormia conuicia dirigantur.

35 Et demùm quamuis per hæresim crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hîc verò fieri non debebat, cum cæteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest; nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vllius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *crimin. resolut. casu 158. n. 10. & 14. cum seqq.* Giurba *cons. 25. à n. 23. & cons. 82. à n. 8. & 41.* Larrea *tom. 1. dec. 50. à num. 1.* Et omnia simul sunt operatora quod singula separatim non possent, argum. text. *in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. §. præscriptione, ff. ad leg. Iul. de adulter.*

36 Et quamvis Reus declarauerit causam ex qua fuit motus libellum illum publicare, non processisse animo offendendi sacrosanctam & orthodoxam Fidem, aut illam minùs credendi, sed vt malè perderet vicinum, falsò imputando illi delictum; id sanè crimen aggrauat, quia in criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus, *l. 1. §. diuus, l. diuus 14. ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. si seruum 27. §. etsi puerum 28 ff. ad leg. Aquil. l. desertorem 3. §. in bello, ff. de re milit.* Nulla 37 est etiam causa, quæ in delictis extrinsecè prauis reum possit excusare, *l. palam 43. de ritu nupt.* Nec est ignoscendum ei mulieri, quæ obtentu paupertatis turpissimam vitam agit.

Et maximè, quia iam constat de voluntate, animoque 38 nocendi, *l. 1. C. de sicar.* ibi: *Crimen enim contrahitur si & voluntas nocendi intercedat, c. vnum, §. criminis appellatio, 25. dist.* glos. & DD. *in l. 1. C. si aduersus del.* Menchac. *illustr. lib. 5. q. 19. n. 5.* Farin. *in praxi crim. q. 87. n. 6.* Et delinquentes magis discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus, *d. l. diuus, ff. de sicar.* ibi, *in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, leg. fraudis, ff. de re iudic. leg. verum, ff. de furt.* S. Isidor. Pelusiota *lib. 3. epist. 399.* ibi: *Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus iudicantur, atque ab animi sententia & voluntate, non à fine corona nectitur, c. ordinationes, in princ. 1. q. 1.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 51. à n. 7.* Farin. *d. q. 87. n. 7.*

Nec ignorantia excusare poterat reum; hæc enim 39 quando est iuris, nunquam excusat, *leg. 9. C. de legib.* ibi, *leges sacratissimæ, quæ constringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent;* hocque potiori ratione in criminibus procedit, *l. 1. ff. de legib.* vbi lex definitur, vt sit delictorum quæ sponte, vel ignorantia committuntur coërtio: præcipuè cùm criminis prohibitio ex iure naturali, vel diuino procedat, *l. si adulterium cum incestu 38. §. 1. ff. ad leg. Iuliam de adult.* Donel. *comment. lib. 1. cap. 22. vers. in delictis,* Piebard. *in §. ita tamen 1. n. 31. & 32. Instit. de vi bonorum rapt.* ac præsertim in hæ- 40 resis, vel blasphemiæ crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit, hoc enim casu nunquam ignorantia potest excusationem afferre, *c. 1. de summa Trinit. cap. 1. de hæret. leg. Hisp. 1. tit. 5. lib. 1. Recop.* Alphons. de Castro *de iusta hæreticor. punit. lib. 1. c. 9.* Melch. Can. *de locis Theolog. lib. 12. cap. 9.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 1. c. 12. & seqq.* Farin. *de hæresi, q. 179. §. 2. n. 74.* Torrebl. *de iure spirituali, lib. 13. cap. 2. n. 33. & 34.* Castr. Palao *in opere morali, p. 1. tr. 4. disp. 5. puncto 2. ex n. 2.*

Castellæ & Legionis chartæ sigillatæ.

Pragmatica sanctio à Rege Catholico publicata super charta sigillata non comprehendit Clericos, & Ecclesiasticas personas; nec in Tribunalibus Ecclesiasticis possunt cum illa iudicialia & extraiudicialia acta confici.

VOTVM CXX.

2 *Philippus IV. Rex Catholicus pragmaticam edidit sanctionem super charta sigillata relati tenoris,* & num. 2.

3 *Declaratio dictæ legis, seu pragmaticæ Sanctionis refertur.*

4 *Pretium excessiuum chartæ sigillatæ ostenditur.*

5 *Charta ad euitandas fraudes olim apud Romanos signabatur.*

6 *Casus plures in aliqua lege, seu dispositione de* per

per se stantes dicuntur diuidui.
7 *Tributum strictè, & propriè dicitur illud quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli.*
8 *Tributum dicitur à tribuendo, & late modo in hunc sensum sumitur.*
9 *Tributa prædiis imposita ad Ecclesiam cum illo onere transeunt.*
10 *Tributum late modo dicitur quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur.*
11 *Causa finalis semper attendi debet.*
12 *Plus debet valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur.*
13 *Immunitas Ecclesiastica indirectè violatur per circuitum, & sub simulato nomine.*
14 *Tributum chartæ sigillatæ omnibus maximum, & vassallis magis onerosum.*
15 *Tributum est quicquid imponitur rei præter eius valorem, & Principi soluitur.*
16 *Præsumptio stat pro Principe quod bene egerit.*
17 *Lex ciuilis quando dicatur statuere contra exemptionem, & libertatem clericorum.*
18 *Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse qui teneant, & vnde colligant?*
19 *Exemptionem clericorum immediatè, & in totum à iure diuino descendere plurès alij melius sustinent.*
20 *Constantinus Imp. absolutam clericorum exemptionem suo tempore agnouit, & deinde alij Imperatores.*
21 L. Hisp. 50. tit. 6. p. 1. *intelligitur.*
22 *S. Gregorius* epistol. 54. alias 56. lib. 11. *declaratur.*
23 C. quicquam 11. q. 1. *exponitur.*
24 C. de capitulis, 10. dist. *intelligitur.*
25 *Leges politicæ, & œconomicæ quando obligent clericos? ostenditur.*
26 *Clerici non obstante clericatu ciues sunt, & membra Reip.*
27 *Panis taxam ab omnibus tam sæcularibus quàm Ecclesiasticis obseruari conuenit.*
28 *Solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus per legem sæcularem adhibendam tenentur clerici obseruare, quando sine difficultate, & aliqua impensa id fieri potest.*
29 *Clerici in Ecclesiasticis Tribunalibus non tenentur obseruare Pragmaticam sanctionem super charta sigillata.*
30 *Stylus Tribunalis iudicis delegati, & non delegantis est obseruandus.*
31 *Leges, & stylus Tribunalium sæcularium obseruare tenentur in illis litigantes etiam clerici.*
32 *Tributum est quicquid excedit iustum valorem, & applicatur fisco.*
33 *Monetam cudere, minuere, seu alterare est de Regalibus Principis.*
34 *Monetæ valor quando mutatur cum magno excessu etiam ob aliquam publicam necessitatem, vt clericum liget, requiritur Summi Pont. licentia.*
35 *Alearum ludus clericis prohibitus.*
36 *Clerici pro rebus, quas negotiationis causa extra Regnum asportant, tenentur soluere gabellam.*
37 *Sal, & piper sunt de Regalibus Principis.*
38 *Tributa Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis an & quando Reges ex immemoriali consuetudine legitimè præscripta imponendi auctoritatem habeant?*
39 *Consuetudo contra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas Constitutiones, nec addit, nec tollit ius.*
40 *R. P. M. Fr. Franciscus de Araujo hanc quæstionem de papyro Regio sigillo signata pertractat.*
41 *Inconuenientia referuntur, si Pragmatica sanctio papyri sigillatæ comprehenderet Tribunalia Ecclesiastica.*

PHilippus IV. Rex Catholicus sub die 15. Decembris 1
1636. legem, siue Pragmaticam sanctionem publi-
cari fecit super charta sigillata in instrumentis, & aliis
actis iudicialibus, & extraiudicialibus adhibenda, teno-
ris sequentis, videlicet. *Sabed que auiendo reconocido los
grandes daños que padece el bien publico y particular de
mis vassallos con el vso de los instrumentos è escrituras
falsas, cobrando fuerza este delito de la frequencia que
ocasione la poca preuencion y cautelas que hasta aqui ha
tenido esta materia, y que ha llegado a terminos en estos
tiempos que ni bastan las dispuestas por mis leyes Reales,
ni el temor de sus penas, ni diligencias de mis justicias,
deseando por la obligacion que corre à mi conciencia y
dignidad Real, y por otras razones conuenientes y neces-
sarias hallar medios que siruan de remedio a tanto exces-
so, y siendo como es priuatiuo de mi Regalia eligir los mas
efficaces, mudando los antiguos que fueron nociuos à la po-
litica de mis Reynos, y añadiendo los que de nueuo pa-
recieren conuenientes, y que la extension de mi Monar-
chia à prouincias tan remotas, con quien es menester la
correspondencia en cosas del gouierno y comercio, ha ex-
puesta à mayor peligro este negocio.*
Auiendo visto lo que sobre ello me propuzo el Reyno 2
*junto en Cortes, suplicandome con la atencion que tiene
à mi seruicio, y su conseruacion, mandasse fundar qua-
tro sellos para estampar en cada pliego donde se han de
escreuir dichos instrumentos, el que segun la calidad y
cantidad del negocio fuere mas à proposito, confiando
por la experiencia de otras prouincias se conseguiria en
las mias la misma vtilidad, y auiendo conferido con di-
ferentes Ministros zelozos de mi seruicio, he acorda-
do de mandar dar la presente que quiero tenga fuerza
de ley y Pragmatica sancion, como si fuera hecha y
promulgada en Cortes, à pedimiento y suplicacion de
los procuradores dellas. Por loqual ordeno y mando
que de aqui adelante no se pueda hazer ni escreuir nin-
guna escritura, ni instrumento publico, ni otros despa-
chos que por menor iran declarados en vna cedula mia,
si no fuesse en papel sellado con vno de quatro sellos, que
para este effecto he mandado disponer, con la diuersidad,
forma, y calidades que se contienen en la dicha cedula,
sin que por esto sea visto derogar las demas solemni-
dades que de derecho se requieren en los dichos instru-
mentos para su validacion, porque mi voluntad es
añadir nueua solemnidad y el sello por esta forma su-
stancial, paraque sin ella no puedan tener effeto ni
valor ninguno, y desde ahora las irrito y anulo paraque
en ningun tiempo hagan fée, ni puedan presentar, e
ni admitirse en juizio ni fuera del, dar ninguno, etitu-
lo, ni derecho à las partes, antes por el mismo hecho
pierda el que pudieren tener con el interes, cantidades,
y suma sobre que se hubieren otorgado, y fuera desto in-
carran, &c.*

Et pro dictæ legis, seu pragmaticæ sanctio- 3
nis declaratione hæc adduntur verba, *y conside-
rando auer llegado a estado mi real hazienda con los
gastos, que me han ocasionado y ocasionan tan conti-
nuas guerras en todas partes, para la defensa de la Re-
ligion y mis vassallos, que no puedo dexar de valerme
de todos mis derechos y regalias, y que es priuatiua-
mente mia hazer estanco general de todo el papel
sellado que ha de seruir para el gasto de todos los
dichos instrumentos y recaudos que se hizieren y otor-*

garen en todos mis Reynos, de manera que nadie le pueda sellar, ni imprimir, ni vender por mayor, ni por menor, y que por este medio se socorre igualmente al fin de la legalidad que se dessea, y al aliuio de mi real hazienda, y de mis vassallos, que le tendran de nueuas contribuciones. Auiendome representado este mismo el Reyno junto en Cortes, y consultadose me por ministros y personas zelozas de mi seruicio, y mandado publicar el dia de la fecha desta vna ley vniuersal en esta materia para mejor execucion della, he resuelto lo siguiente.

4 *Que se formen quatro diferencias de sellos, mayor, segundo, tercero, y quarto, con letras que lo declaren assi, y con mis armas, o con la empresa que cada año pareciere mas conueniente. Que se imprima cada vna destos sellos en vn pliego ò medio de papel en la parte superior de la plana, con la inscripcion siguiente: Felipe IV. Rey de las Españas, año decimoquinto de su Reynado, para el año de mil y seiscientos y treinta y siete, sello mayor docientos y setenta y dos marauedis, y a esto respeto en los demas sellos, segun el valor de cada vno.* Et paulò inferiùs pretium vniuscuiusque sic ponitur: *El sello mayor que va en pliego entero ocho Reales en Vellon. El sello segundo que va en pliego entero dos Reales en Vellon. El sello tercero que va en pliego entero vn Real en Vellon. El sello quarto que va en medio pliego diez marauedis en Vellon.*

Et licèt iam in dicta Pragmatica sanctione quàm in eius declaratione dicatur mentem, & intentionem Regiæ maiestatis esse, quod sub illis comprehendantur omnes personæ cuiuscumque status, qualitatis, & conditionis existant, nihilominus ex summa illius pietate, & catholico zelo satis colligitur noluisse comprehendere Ecclesiasticas personas, vt satis patet ex fundamentis, quæ sequuntur.

5 Lex ista cum sua declaratione continet duo diuersa capitula, quodlibet habens finalem & impulsiuam suam rationem ab alia independentem, & diuersos fines respicientem. In prima parte seu capitulo ad euitandas fraudes statuitur, vt deinceps nulla instrumenta publica fierent, nisi in papyro Regio sigillo signata: quod olim apud Romanos in vsu fuisse refert Iureconsult. Paulus *lib. 5. sentent. tit. 25. §. amplissimus ordo,* ibi: *Amplissimus ordo decreuit eas tabulas, quæ publici, vel priuati contractus scripturam continent, adhibitis testibus ita signari, vt in summa marginis ad mediam partem perforatæ triplici lino constringatur, atque impositum super linum cera signa imprimantur.* Idem Sueton. *c. 17.* ibi: *Aduersus falsarios tunc primum repertum ne tabula nisi pertusa, ac ter lino per foramina traiecto obsignarentur,* &c. vbi Beroaldus, & Marc. Anton. Sabell. plora addiderunt. Et Cassiod. *lib. 12. var. Epistol. 21. ad fin. Exemplar,* inquit, *velut annulum terit imprime, vt sicut vultus expressa non possunt signa refugere,* &c. Et in testamentis id ipsum expressit text. *in l. ad testium, § si ab ipso, cum seqq. & l. seq. ff. de testam.* Paul. *lib. 4. sentent. tit. 6.* vbi doctè Cuiac.

6 In secunda verò parte seu capitulo tractatur de interesse bursali, & ad illud iustificandum causa desumitur, ob præsentes scilicet necessitates, quibus Regium diminuitur patrimonium, & vt hoc modo aliæ excusentur contributiones; & sic quælibet pars independenter ab alia stat, & de per se statuit: vnde sequitur quod quotiescumque lex, sententia, aut dispositio in se plures habet casus, orationes, seu capitula, quæ de per se stant, nec vnum ab alio dependet, dicuntur diuidui, & potest euenire vt vnus sit iustus, alius verò iniustus, vel quod vnus afferat grauamen, alius verò minimè, argum. text. *in l. etiam 3. § ex causa, ff. de minoribus,* ibi: *Si species in qua pupilla in integrum restitus de-*

siderat, cæteris speciebus non cohæret, nihil proponi cur à tota sententia recedi alter postulans audiendus sit, &c. Afflict. *dec. 128. n. 4.* Capic. *decis. 51. n. 5.* Abb. *cons. 75. lib. 2.* Anton. de Amato *resol 9. ex n. 21.*

Et ita agendo de secunda parte, quæ respicit interesse excessiuum, & immoderatum, ac minimè correspondens labori signaturæ, independenter à prima dispositione, facile inuenietur hoc interesse habere rationem tributi, quod licèt strictè & propriè dicatur illud, quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli, gloss. *verb. pendant, in leg. 1. §. 1. ff. de publican.* Abb. *in cap. de terra, num. 3. de decim.* latè Valenz. *in tract. pro Pontifice, p. 4. num. 145.* attamen cum à tribuendo dicatur, regulariter lato modo sumitur pro quacumque exactione, quæ habet vim oneris, vt aduertunt Doctores *in leg. 3. Digest. de censib. & in l. 2. §. hoc etiam, Cod. de offic. Præfecti præt. Africa,* & *in leg. annanas, C. de erog. milit. ann. lib. 12.* Bertach. *de gabell. in prælud. num. 5.* Gutier. *eod. tract. quæst. 1. num. 6.* Rebuff. *in l. cum qui vectigal, ff. de verb. signif.* Menoch. *consil. 1047. num. 7.* & sic comprehendit tributa prædiis imposita, quæ eo pacto, vel conditione in Ecclesiam translata fuerunt, ad eamque cum illo onere transeunt, *cap. si tributum, 11. quæst. 1. c. conuenior, cap. tributum, 23. q. 4.* gloss. & DD. *in cap. 1. de immun. Eccl.* Azeued. *in l. 12. tit. 3. lib. 1. Recop.* Gutier. *pract. lib. 1. c. 3.* Suar. *in Regem Angliæ, lib. 4. cap. 20. & 21.* Carol. de Grassis *de effect. ib. clericat. effectu 3. num. 279.* Narbona *in l. 35. gloss. 4. n. 2. & 23. tit. 3. lib. 1. Recop.* Ioan Bapt. Ciarlin. *controu. forens. cap. 103. n. 6.* Balb. *de legib. dispu. 34. ex num. 6.* Ego *de iure Eccles. vniu. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 67. cum seqq.* Vnde in hoc discursu tributum intelligo quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur, tam in vim onerum realium, quàm personalium, vt in exemplis relatis *in l. 1. & in l. rescripto, § sic eadem, ff. de mun. & honor. & in l. fin. ff. de censib. & in l. 4. C. de dignit. lib. 12.*

Cùm ergo principale intentum ad introducendum interesse iam excessiuum, exhorbitans, & insolitum fuerit remedium publicæ, quæ obstringebat, necessitatis, propter bella vndique hanc Monarchiam infestantia; & causa finalis talis introductionis etiam fuerit remedium publici damni, & vt vassalli ab aliis oneribus & grauaminibus liberarentur, quæ semper attendi debent, *leg. si in argento, ff. de auro, & arg. leg. l. oratio, ff. de sponsal. cap. merito, 15. quæst. 1.* Bald. *cons. 215. vol. 1.* Crauet. *cons. 113. num. 24.* meliùs *consil. 331. n. 8.* vbi concludit, Denique nihil refert cui non finis præsit: & benè Giurb. *ad consuet. Messan. in proœm. n. 4. cum seqq. & cap. 1. gloss. 4 p. 1. num. 112.* quod finis omnia ad se trahit: optimè iam infertur tributum esse quod ad subleuandas Principis necessitates soluitur; non enim debent attendi verba quibus tributum imponitur, sed veritas & substantia rei, *l. scire leges, Digest. de legib. leg. non dubium, Cod. eod.* Plus enim debet valere quod agitur quàm quod simulatè concipitur, *l. 1. & toto titul. Codic. plus valere, cap. intelligentia, de verbor. signific.* Vincenc. de Franchis *decis. 228. n. 3.* Giurba *in d. proœm. ex num. 4.* Surd. *cons. 421. num. 55.*

Et sic cùm hoc modo simulati nominis indirectè violatur immunitas Ecclesiastica, vt doctè Soar. *d. lib. 4. c. 33 ex num. 6.* & per circuitum, & in casu simili, multis relatis Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 22. num. 44.* concluditur esse tributum, nec in nomine [illegible] fieri oportere.

Et nullus dubitat quod onus huiusmodi chartæ signatæ sit tributum omnibus maximum, & magis vassallis onerosum, & molestum, vt de [illegible] tradunt Bertachin. *de gabellis, p. 8. memb. 1. in tit. gabella iudiciorum vel litis, tom. 12. tractatuum Doctor.* latè Mastrill.

de

de Magistrat.lib.1.cap.22. Baldel.*in Theolog.morali,tract.de leg.disp.38.n.3.* Et ad hoc propositum multùm conducunt quæ scribunt Bodin.*lib.6.de Repub.cap.2.*& Sixtin.*de Regalib.lib.2.n.66.cum sequent.*& aliud simile tributum, quod Carolus Rex Franciæ imponere volebat super actis iudicialibus, & sententiarum prolationibus, eo prætextu, & causa vt lites in suo Regno minuerentur, & necessitatibus publicis succurri posset: deinde assiduis querelis motus ob maxima damna, quæ eo tributo litigantibus inferebantur, fuit ab eo sublatum.
15 Quicquid enim oneris imponitur rei præter eius valorem, & Principi seu eius fisco ad subleuandas Regni necessitates applicatur, verè & realiter tributum est, quouis nomine nuncupetur, vt ex communi Theologorum, & Iurisperitorum sententia copiosè probat Mastrill. *d.lib.1.c.22.n.46.cum seqq.*& licet ex legitima causa & vrgentissima necessitate impositum fuisse dicatur, Clericus & Ecclesiasticas personas comprehendere non posse resoluit idem Mastrill. *d. c.22. n.39.cum seqq.& n.49.* Ideò vt tributum tam excessiuum iustificari posset, fuit habitus respectus ad publicas Regni necessitates; alter enim non licet etiam a sæcularibus illud exigere, vt in casu simili arguit Ripa *in tract.de peste,tit.de remed.ad conseruat.vbert.n.177.* quem sequitur Surd.*cons.321.n.27.*& notabilem sibi videri asserit D.Barbos. *in l.diuortio,§.si vir,n.30.vers.vlt.ff.*
16 *soluto matr.* Bursat.*cons.42.num.19.in fine,& cons.321. n.31.* Festas. *d.collect.p.4.q.1.à n.48.* Et sic semper debet omnis bona præsumptio,quod rectè statuerit Princeps, proindeque non debet in alicuius mentem cadere quod respexerit ad lucrum, arg. *leg.si duo ff.de acquir. hered.* adnertunt Surd. *d.cons.321.num.30.cum seqq.* Crauet. *cons.702.num.4.lib.5.* Lancell.Gallia *cons.1. à n.58.*

17 Dicitur autem lex eius is statuere contra exemptionem & libertatem Clericorum, quando illis imponit onus, seu grauamen cum aliquo eorum damno, aut præiudicio: ita Carol. de Grassis *de effectib.clerical.effectu 2.n.239.* Suar.*ad Regem Angliæ,lib.4.c.16.num.19.* & copiosè Castill.*tom.7.de tert.c.9.n.5.cum seqq.* maximè quando illi subdūtur oneri,sicut sæculares. Duard. *in Bull.Cœnæ,lib.2.cons.15.§.19.n.22.*& alij, quos refert & sequitur Castill.*d.n.5.cum seqq.* Et ideò lex quæ iubet solui interesse pro aliquo actu, dicitur Clero, & Ecclesiasticis personis onerosa iuxta doctrinam Baldi, & aliorum,quos sequitur Carol. de Grassis *d. effectu 2. n.475.*& quando facit statum conditione ut aliquo modo aut ratione deteriorem,vt multis probat Surd. *cons. 2.n.22.* Sic etiam contra immunitatem lex disponere dicitur, si reddat Clericos timidiores ad agendum, vel operandum liberè,vt per Felin. *in c.Ecclesia S.Mariæ, n.42.vers fuit,de constit.* Gucuara *in propugnaculo liber. Eccles.assert.* §.1.*n.9.cum seqq.* Surd.*de cons.2.n.25.* vbi subdit procedere quamuis lex generalis sit, de Clericis nullam mentionem faciens, Carol. de Grassis *d. effectu 2.num.73.* Castill. *d.cap.9.num.5.cum seqq.* Baldel.*d.tract.de leg.disp.39.n.22.* Et procedit etiam si lex declaret sic disponere ad obuiendum fraudibus,ex Surd. *d.cons.2.n.52.vers.& contra Bartolum, & num.33.*

18 Contra hanc veritatem inconcussam non defuerunt qui plura adduxerint, quæ licet facili modo resoluantur, & parum aut nihil adstringant, nihilominus cum eorum fundamenta Catholicas offendant aures, vtrum mihi fuit in re adeò clara sigillatim omnibus respondere,vt veritas longè clarior appareat. Primò contrariæ opinionis assertores ausi sunt dicere clericorum exemptionem ab Imperatorum,& Regum liberalitate prouenisse, proindéque eos posse, quandocunque voluerint, illud limitare,& restringere: adducunt ad hoc comprobandum quòd tempore Imperatorum etiam Christianorum clerici à iurisdictione,& potestate laicorum omnino exempti non erant, sed quilibet laicus actor eos conuenire poterat coram laico Iudice, vt de tempore Martiani anno 458. videtur probari *leg. cum clericis 25.C. de Episcop. & Cleric. & leg. decernimus 14. C. de Episcop. aud.* & postea de anno 468. Imperator Leo disposuit ne clerici traherentur nisi ante Iudices laicos superiores, vt *in leg. omnes vbicumque 32. Cod. de Episcop.& Cleric.* Et etiam Iustinianus Imperat.de anno 539. nouellas condidit constitutiones, quibus priuilegia nonnulla eis concessit *in auth. vt Clerici apud proprios Episcop. & in auth. de sanctiss. Episcop. §.si quis,cum seqq.* Sed adhuc plenam non habebant exemptionem vsque ad tempora Imperat. Federici, qui plenam & omnimodam illis exemptionem concessit *in auth. statuimus, C. de Episcop. & Cleric. & in auth. cassa & irrita, C. de sacros. Eccles.* quam approbauit summus Pontif.vt constat ex fine dictæ Constitut.quæ extat in volumine post vsus feudorum, ibi. *Nos honores pro vtilitate Christianorum editos laudamus, & approbamus & confirmamus tanquam in æternum valituros.* Et idem colligi videtur ex *leg. Hisp.50.tit.6.p.1.* ibi: *E esto les dieron los Emperadores y Reyes y otros Señores de las tierras.* Item ex *epist.54.* alias 56. S. Gregorij, *lib.11. Epistol.* scripta Ioanni defensori eunti in Hispaniam pro immunitate Clericorum, quæ refertur *in cap. de persona, 11.quæst.1.* dum eos suadere conatur ad obseruantiam legum Imperalium hac de re agentium. Opponitur etiam textus *in cap. de Capitulis, 10. distinct.* vbi *Leo IV.* ita scribit: *De capitulis vel preceptis Imperialibus vestris, vestrorumque Pontificum prædecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conseruandis quantum valuimus, & valemus, Christo propitio, & nunc & in æuum nos conseruaturos modis omnibus profitemur, & si fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem.* Ex quibus immunitatem Ecclesiasticorum non in totum descendere à iure diuino, sed solum in spiritualibus, non verò in temporalibus, tenent Cou. *pract. cap.31.* Victor. *de potest. Eccles. quæst.6.conclus.2.* Mench. *lib.1.contron.2.* Ioan. Garc. *de nobil. gloss.9. num.8.* Anguian. *de legib. lib.2.contron.21.* Molin. *de instit. disput.31.* Less. *de iustit. lib.2. cap.33. dub.4. num.28.* Ceuall. *comm. quæst.450.* Cened. *canon.q.45. num.11.* & alij.

Contrarium verò, imò exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino descendere, & nullo 19
modo ab Imperatorum & Regum concessionibus pendere, probat Bonif. VIII. *in c.quamquam, de censib.lib.6. Cum igitur,* inquit, *Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum iure humano, qui imò & diuino à personarum sæcularium exactionibus sint immunes.* Et Concil.Trid *sess.25.de reform.c.20.* ibi: *Et personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus, &c.* Et confirmatur, quia à tempore Apostolorum, & Ecclesiæ nascentis primi illi summi Pontif. huius immunitatis meminerunt, vt videre est apud Eleutherium Papam, & Mart. circum de anno 17. *in c.quamuis,3.q.6.* ibi: *Sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum coepiscoporum Episcopo numquam diffinitum est,*& apud Iulium Papam *in cap.d.dum,d.cad. causa & q.* & apud Clementem Papam & Mart. de anno 96. *in c. si quis ex fratribus 32.11. q.1.*& apud S. Pium similiter Papam & Mart. de anno 158. *in cap. statuimus 11.11.q.1.*& apud S. Siluestrum de anno 316. *in c.si quis Clericum,10 & in c.nullus clericus,33.11.q.1.* omnes ita statuerunt ante tempora Imperatoris Constantini, qui regnauit de anno 334. Ex quibus hanc partem sustinent Mench.*de succ. creat.lib.3.§.22.limit.17.n.18.* Salmeron *tom.6.tract.37.* Anast. Germ. *de sacrorum immun.c.15.n.18.* Ioan.Garc.*de nob.glos.9. à num.16.* Axeued. *l.5, n.6.tit.3.lib.1.Recop.* Bobadil.*in politica, lib.2.c.18,ex num.252.* Surd.*consil 301.*

num. 52. Ioseph. Sesse *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 117. Cabed. *Lusit. dec.* 8. *num.* 3. *p.* 2. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *quaest.* 8. *num.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *quaest.* 1. Comirol. *contra Venetos, c.* 1. Gueuara *eod. tract. p.* 1. §. 7. *num.* 31. Suar. *ad Regem Angliae, lib.* 4. *c.* 8. *&* 9. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 8. *num.* 1. Cardin. Bellarm. Valent. Ambros. Fillluc. & Alter. quos refert & sequitur Bonacin. *tom.* 2. *disp.* 10. *punct.* 2. §. 4. *num.* 4. *vers. tertia*, Marta *de iurisdict. p.* 2. *cap.* 6. Gutier. *de gabell. lib.* 7. *quaest.* 92. *num.* 8. Castill. *tom.* 7. *de tertiis, cap.* 9. *ex n.* 12. Sanchez *in consil. moral. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. Diana *resol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 1. Ego *de iure Eccles. vniu. lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 3. Eminentiss. Card. de Lugo *de Iustit. & iure, tom.* 2. *disput.* 36. *sect.* 7. *num.* 100. R. P. Hieron. Garcia *in sum. moral. tractat.* 1. *diffic.* 2. *dub.* 2. *puncto* 1. *num.* 4. optime Ciaslin. *controu. forens. cap.* 103. *n.* 92. ibi: *Nec quidquam vero facit antiquitas aliquando clericos soluisse tributa Principibus laicis, namque exactionem cessasse viisse Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices subegerant, & facultas ipsa, seu immunitas à collectis, & tributis clero competebat de iure, sed & adhuc de facto, & malè exigebatur, & sic ipsa immunitas à iure diuino profecta est, immunitatis autem vsus, seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non vero, & propriè Ecclesiasticis bonis exemptionem contulerunt, sed potius detexerunt, vt eam à Deo concessam censuerunt, illius, quae exercitium iussere*: & hoc benè agnouit Iustinianus in d. l. *sancimus* 20. C. *de sacros. Eccles.* ibi: *Cur enim non facimus discrimen inter res diuinas, & humanas, & cur competens praerogatiua caelesti fauore non conseruetur? & sic annuit hanc immunitatem non à sua munificentia, quam alijs in rebus, & locis saepius gloriosius commemorat, sed à dictamine diuino, & à natura dissluxisse*, vt benè ratiocinatur Comirol. *resp. moral. lib.* 1. *d. cap.* 97. *num.* 11. *vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset*, &c.

20 Qua relata opinione, non obstant fundamenta quae pro prima soprà adduximus, & in primis respondetur Constantinum Imperat. absolutam Cleri exemptionem suo tempore agnouisse ex dispositione diuina procedere, & ad hoc propositum plures cumulat casus Hurtado *de Fide, disp.* 34. *sect.* 9. & optimus est quem refert Rufin. *lib.* 10. *hist. Eccles. cap.* 2. *ad annum* 327. *eiusdem Constantini. Deus*, inquit, *vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, vt vestra iurgia quaecunque illa sint, ad illud diuinum reseruentur examen: vos enim nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est vt homo iudicet Deos*, &c. Idem agnouere Imperatores Valentinianus, & Theodosius, dum leges Iuliani Apostatae reuocarunt, *in leg.* 47. *de Episcop. & Cleric. in C. Theodosiano*, ibi: *Fas enim non est vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio*. Idem fatetur Carolus Magnus Imper. *lib.* 6. *capitulariorum, cap.* 169. Vnde bene Layman. *tract.* 9. *de immun. Eccles. cap.* 4. *num.* 1. post relata dictae legis verba, sic ait: *Quibus verbis manifestè indicant Imperatores immunitatem Clericorum adeo iure diuino & humano constitutam esse, vt sine tyrannide, & sacrilegio à Principe violari non possit*, &c. & nunquam temporibus antiquis fuit [illegible] exemptionem Ecclesiae ab Imperatoribus, [illegible] emanasse, vt notauit S. Ath[anasius] *in epistola ad* [illegible] *tarium vitam*, quem refert Layman. *d. tract.* 9. *cap.* 8. *num.* 2. *Quando à condito aeuo* (verba [illegible] S. Athanasij) [illegible] *auditum est? quando iudicium Ecclesia authoritatem ab Imperatore accepit?* Et quod exemptio à tributis ante relatas Imperiales resolutiones emanauerit, quodque Clerici iure Diuino, & Canonicis sanctionibus ab ipso Ecclesiae exordio liberi fuerint, & immunes, colligitur ex auctoritate S. Hieronymi *ad cap.* 17. *Matthaei*, vbi de Christo loquens, ait: *Ille pro nobis & crucem sustinuit, & tributa reddidit, nos pro illius honore tributa non reddimus, & quasi filij Regis à vectigalibus immunes sumus.*

Ad 2. *de d. leg.* 50. *titul.* 6. *p.* 1. respondetur primò 21 cum Bobadil. *in politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 252. in hoc errasse illam legem Partitae, vel secundò & meliùs, illam legem non loqui de praecisa & stricta immunitate, sed de illa, quae [illegible] modo accipitur de omnibus libertatibus, praerogatiuis & priuilegiis per Principes Ecclesiis, earumque Ministris concessis; vel denique quia verbum illud, *dieren*, non solum sonat ibi idem quod donare, sed etiam significat declarare, & exequi, ac possessionem bonorum dare illis, ad quos ea pertinent, iuxta *leg.* 1. *ff. de iurisd. omn. iud. & l.* 1. *ff. quorum bonorum*. Et quandoque verbum dare idem importat quod restituere quod alterius est, Roman. *cons.* 509. *n.* 8. & ibi Horat. Mandos. Card. Tusch. *pract. concl. lit. D, concl.* 343. *num.* 1.

Ad 3. *de dicta epist.* 54. *alias* 56. S. Gregorij *lib.* 11. 22 respondetur Imperatorem Mauritium plurimùm suo tempore oppressisse S. Gregorium, de quo grauiter conquestus fuit apud Phocam eius successorem in Imperio, & ad faciliorem immunitatis Ecclesiasticae executionem, leges Ciuiles & Imperiales ante oculos proponit, non ea mente quod existimaret immunitatis huiusmodi priuilegia ab eisdem legibus prouenire, vt aliàs declarauit idem S. Doctor *in cap. peruenit*, 11. *q.* 1. *& in cap. fratris, & in cap. Sacerdotibus, ead. causa, & quaest.* sed ad effectum coadiuuandi sententiam suam, eamque confirmandi legum Imperialium auctoritate, *cap. si in adiutorium*, 10. *dist. cap. quaedam*, 23. *q.* 4. *c. Principes*, 23. *q.* 5. *cap.* 1. *de causa possess. & propr. cum similibus*. Quod totum Sanctus ille Pontifex fecit ad vexationem, quam patiebatur, redimendam, & vt Imperatori gratum faceret ad euitanda maiora damna, vt colligitur *ex epist.* 62. *lib.* 2. quò loci meminit impij edicti huius Imper. prohibentis in lites Monachos fieri, contra ea quae resoluit Gueuara *in d. propugnaculo Eccles. libert. assert.* 1. §. 6. *num.* 23. & nihilominus dictum edictum publicari fecit vt hoc modo Imperatorem ad honestum redigeret, vt fecit, & tandem epistolam idem S. Doctor his verbis concludit. *Ego quidem iussioni subiectus eandem legem per diuersas terrarum partes transmitti feci, & quia lex ipsa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per suggestionis meae paginam serenissimis Dominis nuntiaui, vtrobique ergo, quae debentur exsolui, qui Imperatori obedientiam praebui, & pro Deo quod sensi, minimè tacui.* Et quatenus *in dict. cap. peruenit*, 11. *quaestion.* 1. idem Sanct. Gregorius videtur admittere iurisdictionem saecularem super Ecclesiasticos, dum loquens cum quodam [illegible] Siciliae defensore, ita ait: *Tunc te interponere debes* [illegible] *vtrumque eos, aut ipso cognoscas*; est tamen aduertendum quod in primis, & ante omnia Ecclesiasticam proponit immunitatem, suaque auctoritate eam obseruandam iubet, ibi: *Quod si ita est, quia valdè eo stat esse incongruum, hac tibi authoritate praecipimus, vt denuò hoc facere non praesumas*. Et paulò inferius addit verba superiùs relata, quae eo sensu intelligi possunt, vt dictus Siciliae defensor pro bono pacis illos extraiudicialiter ad concordiam reducere valeat; vel meliùs quod ipse Sanctus Pontifex eidem suam auctoritatem delegauerit, vt iudicialiter de [illegible] causis cognoscere posset, sicut aliàs fecit, vt colligitur ex *capit. Minnam*, 2. *quaest.* 5. *cap. istud est*, 1. *q.* 1. *& cap. praeter*, §. *verùm*, & ibi gloss. 32. *dist. & cap. significasti, de testib.* gloss. *verb. non praesumas, in cap.* 2. *de iudic.* vbi

Panor,

Panotm. *pract. cap. 31. num. 4.* Gucuata *d. assert. 1. §. 7. num. 41.*

24 Ad 4. *de cap. de capitulis, 10. dist.* respondetur olim Carolum, & Ludouicum magno Christianæ Religionis zelo, & vt Ecclesiastici omnes religiosè, & secundum rectam rationem viuerent, multa conuocasse Episcoporum Concilia, solicitante, & approbante ipsa Sancta Sede Apost. Imperiales leges, quæ in his Conciliis cundebantur, vt constat ea *capitularibus Caroli, & Ludouici, lib. 7. c. 104.* Et has leges Imperiales Leo IV. *in d. c. de capitulis,* tanquam Ecclesiasticas, & Apostol. auctoritate editas obseruari iubet, vt docent Card. Baron. *tom. 9. anno 819.* Iacob. Gretser. *de immunitat. Eccl. lib. 2. consid. 11. prope fin. versicul. quam autem,* & consequenter addit dictos Imperatores fuisse obseruantissimos Ecclesiasticæ iurisdictionis, nec causarum cognitionem sibi arrogasse, quin potiùs abiecisse, vt patet ea *lib. 5. c. 33. & 34. in capitularibus Caroli & Ludouici.* Idem colligitur ex Nicolao ad Michaël. Imper. *in cap. quoniam, 10. distinct. & in c. cum ad verum. 96. dist.* Et hoc generale est in omnibus legibus, & statutis, quæ fiunt interueniente brachio Ecclesiastico, & cum eius legitima approbatione, vt probat latè Carol. de Grass. *de effectib. clerical. effectu 2. n. 183. cum seqq.*

25 Ex quibus iam primò infertur vera solutio ad illam difficultatem, quam contrariæ opinionis assertores obiiciunt, dicentes Pragmaticam sanctionem super charta sigillata editam legem esse politicam, & œcunomicam, quæ pariter Ecclesiasticos, & sæculares ligat, & præsupponendum est, duplicem iurisdictionem in sæculari Principe inueniri, vnam contentiosam, & merè iurisdictionalem, & alteram politicam, & œcunumicam. Et licèt à prima iurisdictione liberi sint clerici, non sic à secunda, in qua communis obtinuit, leges politicas saltem indirectè obligare clericos in conscientia, & quoad vim directiuam, dum non repugnent Sacris Canonibus, nec statui Ecclesiastico, sed pro bono communitatis, & Reip. ferantur. Ita Sot. *in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 4. & de iust. lib. 2. q. 6. art. 7. concl. 1.* Victor. *relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. n. 4.* Card. Bellarm. *tom. 2. de cleric. c. 28.* Nau. *cons. 3. de const. concl. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. & p. 2. lib. 9. cap. 7. cum duobus sequentibus.* Molin. *de iust. tract. 2. disp. 31.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 4. num. 16.* Vasquez *1. 2. disp. 167. cap. 4.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 8. n. 94.* Bonacin. *eodem tract. disp. 1. q. 1. punct. 6. n. 29.* Suar. *in simili tract. lib. 3. c. 34. & ad Regem Angliæ, lib. 4. c. 20.* Villalob. *in sum. p. 1. tract. 2. diffic. 31.* Greg. Martinez *in 1. 2. tom. 3. q. 69. art. 5. dub. 2. concl. 2.* Fragoso *lib. 1. disp. 4. à n. 304.* Fagundez *de iust. lib. 5. cap. 37. n. 10.* R. P. Hieronym. Garc. *in sum. moral. tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 4.* Diana *in resol. moral. p. 6. tract. 8. resol. 4.* Franc. Caspens. *in suo Cursu Theolog. tom. 1. tract. 2. de legib. diff. 4. sect. 2. n. 15.* Palao *in opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 6. à num. 1.* Layman. *lib. 1. tract. 4. c. 13.* Fr. Emman. *qq. regul. tom. 2. q. 61. art. 14. & q. 66. art. 2.* Baldel. *in Theo-*

26 *log. moral. lib. 5. de legib. disp. 33. num. 4.*

Quoniam clerici, non obstante clericatu, ciues sunt & membra Reip. politicæ, ac partes illius, & sic leges sæculares latas ad conseruationem, & politicum regimen, si proximè, & directè respiciant clericorum vtilitatem, nec principaliter illos grauent, ipsi obseruare tenebuntur: ita Mandel. Albens. *cons. 8. n. 1. & cons. 271. n. 19.* Menoch. *cons. 800. ex num. 1. & cons. 1000. ex num. 19.* Castill. *lib. 7. de tert. cap. 9. n. 28.*

27 Prout in taxa panis, quam ab omnibus tam sæcularibus quàm clericis conuenit obseruari, Carol. de Grass. *dict. effectu 2. num. 266.* vbi ex *n. 491. cum sequens.* ait iustum, & æquum esse, vt sicut clerici legem obseruant cùm triticum emunt quando illud non habent, ita similiter eam obseruare debent quando illud vendunt aliis, quibus deest, argument. *c. quo iure, 8. dist.* & regulæ naturalis, *l. secundum naturam, ff. de regulis iur.* Rebuff. *in proœmio ad leges Galliæ, gloss. 1. num. 78. cum sequentib.* Surd. *cons. 189. num. 1.* Cardin. Tusch. *lit. V, concius. 144.* Bellet. *disquis. clerical. §. 2. num. 28.* Ioan. Bapt. Ciarlin. *controu. forens. cap. 45. num. 14.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 22. ex n. 46.* Sic etiam non est censendum contra immunitatem, si laici per legem moderentur pompam funerum, etiamsi ex tali moderatione aliquando accidat vt clerici ex funeribus minùs lucrentur, quia id est merè accidentarium, & prouenit non tam ex lege, quàm ex voluntate, & facultatibus eorum, qui pompam faciunt, *l. Hisp. 2. tit. 5. lib. 5. Recop.* Aldetan. Mascard. *de generali statutor. interpret. concl. 1. num. 23.* Franc. Mul. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num. 77.* Perez *l. 7. vers. que quisieren traer circa med. titul. 1. lib. 1 Ordin.* Steph. Gratian. *discept. forens. c. 298. n. 7.* Sousa *in Bull. Cœnæ Domini, c. 16. disp. 94. concl. 2. n. 3.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 3.* Baldel. *in simili tract. lib. 5. disp. 36. num. 5.* Illa quæ de taxa suprà diximus, intelligo quando tempori conueniens & iusta fuerit, ex adductis per Fragos. *lib. 7. disp. 29. §. 2. num. 58. & lib. 2. disp. 4. §. 3. n. 105.* Fagundez *de Iust. & iure, lib. 5. c. 37. n. 3.* R. P. Hieron. Garc. *in sum. morali, tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 4. prope fin.* In hoc enim & in aliis similibus casibus semper vtilitas est publica, & communis, sed vbi Fiscus patrem consequitur, illa pars fit tributum, & in essentia tale est, ac proinde cùm particularem respiciat vtilitatem, seu interesse, lex esse non potest, *cap. erit autem lex, 4. dist.* Rot. *dec. 50. n. 7. cum sequent. p. 2. diuers.* Vnde concludo hanc chartæ sigillatæ legem, siue Pragmaticam sanctionem in ea parte, qua excessiuo, & insolito pretio pro charta taxato Clerum grauat, nullo casu posse Ecclesiasticos ligare, quoad solemnitatem verò ad fraudes euitandas in contractibus, & actis iudicialibus, & extraiudicialibus adhibendam, dummodo interesse Fisco Regio non acquiratur, nec chartæ maius pretium soluendum imponatur, vires obtinebit, & Ecclesiasticos ligabit; leges enim ex iusta, & legitima causa nouas solemnitates inducentes, dummodo Sacris Canonibus non contrarientur, omnes obligant, & ad illarum obseruantiam clerici tenentur.

Secundò infertur, clericos teneri obseruare solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus adhibendam 28
per dictam Pragmaticam sanctionem, vel aliam sæcularem, quando sine difficultate, & aliqua impensa eam obseruare valent: ita Natt. *cons. 280. num. 4.* Aleaand. *cons. 93. num. 4. lib. 2.* Alderan. Mascard. *de statut. conclus. 7. num. 40.* Carol. de Grassis *de effectibus clericał. effectu 2. num. 194.* nam vbi difficultas aliqua, vel confusio ex tali solemnitate potest oriri, vel lex Canonica illam abrogat, tunc dicetur eam offendere immunitatem Ecclesiasticam, & clericos non ligare, vt in testamentis ad pias causas, de quibus *in c. relatum, & in cap. cum esses, de testament.* quo casu solemnitas ciuilis non obligat, sed Canonica, quæ aliam iterauit, prout de iure poterat, vt notant DD. *in dict. iuribus,* Suar *ad Regem Angliæ, lib. 3. cap. 22. num. 11. & 22. lib. 4. cap. 6. num. 14. in fine.* Less. *de Iust. lib. 2. cap. 19. dub. 1.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 3. tract. 5. cap. 2. à num. 1.* Valenz. *cons. 118. num. 34. tom. 2.*

Tertiò infertur clericos in Ecclesiasticis Tribuna- 29
libus non teneri obseruare dictam Pragmaticam sanctionem, sed obligatos esse sequi Tribunalium huiusmodi stylum, ac proinde in charta ordinaria scribere, quia in præpatatoriis iudicij statur stylo illius Tribunalis, in quo litigatur, argument. *c. 2. de iuram. calum. & c. quod clerici 9. de foro comp.* vbi Panutin. *num. 10.* ait communem esse omnium sententiam, vt seruentur consuetudines, & leges fori, vbi causa agitur,

&

& Socin. *num.* 5. Menoch. *cons.* 991. *num.* 14. Carol. de Graff. *d. effectu* 2. *n.* 146. *&* *n.* 301. Alderan. Mascard. *de statut. concl.* 7. *n.* 51. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 6. *& de legib. lib.* 4. *cap.* 11. *à num.* 12.

30 Quod adeò verum est, vt si coram Romano Pontif. aliquis obseruetur actuandi, vel processandi stylus, & causam alicui iudici delegato committat, iste in actuando, & processando non tenetur sequi stylum curiæ Romanæ, sed illum sui Tribunalis obseruare debet. Hippol. *sing.* 118. Bellam. *dec.* 78. *&* 82. Grauat. ad Octauian. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. Ioseph. Ludouic. *Lucensi. decis.* 32. *num.* 12. Gregor. XV. *decis.* 251. *num.* 11. & ibi Addent. *num.* 16.

31 Quartò infertur, Clericos litigantes in Tribunalibus sæcularibus teneri leges, & stylum talium Tribunalium obseruare, *l.* 3. *in fine, ff. de testam. l.* 1. *C. quæ sit longa consuet. DD. in c. illud breuiter,* 12. *distinct.* Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ, gloss.* 1. *ex num.* 68. Felin. *in c. Ecclesia S. Mariæ, num.* 51. *de constit.* vbi Dec. *num.* 12. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *d. effectu* 2. *num.* 132. *cum seqq.* ex dictis *suprà num. præcedenti.*

32 Quintò infertur, pretium iustum consistere in communi rerum æstimatione, *l. pretij partem, ff. ad leg. falcid.* & quicquid excedit iustum valorem vltra latitudinem infimi ad summum, tributum esse, ad not. per Boss. *in praxi, tit. de vectigal. num.* 3. præcipuè quando pretium ex defectu speciei non augetur, sed euidenter excedit iustum valorem, & Principi acquiritur, quia tunc necesse est, vt sine culpa procedatur, & tributum appellari quod ita soluitur, iuxta doctrinam Ripæ, Alciati, Bursati, Raudens. & aliorum, quos refert, & sequitur Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *c.* 23. *num.* 47. ibi: *Quod iam dicitur gabella eo magis quando pars taxata applicaretur fisco, in quo casu tributum appellari dixerunt,* &c. & colligitur *ex l.* 3. *§. Diuus etiam Hadrianus, de iure fisci.* Surd. *cons.* 321. *num.* 26.

33 Sextò infertur, quod licèt monetam cudere, minuere, seu alterare eius valorem, sit de Regalibus, *l.* 2. *§. denique cùm ærarium, ff. de origine iur. cap. vnic. quæ sint Regal. in vsibus feudor. l. Hispan.* 9. *tit.* 7. *p.* 7. Valenz. *consil.* 36. *ex num.* 10. plures per Castill. *tom.* 7. *de tert. c.* 41. *n.* 502. Nihilominus quando valor monetæ muta-
34 tur cum magno excessu, etiamsi id fiat ob aliquam publicam necessitatem, semper requiritur Summi Pontif. licentia, vt clerum obliget, vt resoluunt Oldrad. *consil.* 250. *num.* 3. Cardin. Tusch. *pract. concl. litt. L, conclus.* 342. *num.* 88. *cum seqq. & lit. M, concl.* 250. *num.* 2. Ant. Sola *de moneta, casu* 10. *num.* 5. *&* 6. Notandum exemplum præstant Reges nostri Lusitani in mutatione valoris monetæ, in quo recta Ecclesiasticorum voluntas accessit, vt vitaretur dubium, an monetarum alteratio à Principe sæculari facta liget Ecclesiasticos: ita Larrea *in decis. Granat. disp.* 12. *n.* 47. *in fine, tom.* 1. vbi ad hoc citat parentem meum *in Remiss. ad Ordinationes Portugaliæ.* Et quatenus *l. Hisp.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *Recop.* vult quod pœnæ latæ contra extrahentes è Regno monetam, comprehendant clericos, & Ecclesiasticas personas, libertatem Ecclesiasticam non offendat, vide Pereira *de manu Reg. p.* 2. *cap.* 38. *num.* 14. Cur. Philipp. *tom.* 1. *part.* 3. *§.* 3. *num.* 11. *& tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 15. Carleual. *de iudic. disp.* 2. *quæst.* 3. *num.* 159. Florid. Mausun. *de contraband. quæst.* 8. Villac. *respons.* 5. *q.* 3. *num.* 10. *&* 18.

35. Septimò infertur ex alearum monopolio nullum oriri Ecclesiasticis personis præiudicium, cum alearum ludus clericis sit prohibitus, iuxta Abb. & Hostiens. *in cap. inter dilectos, de excess. Præl.* gloss. *in cap. clerici, de vita, & honest. cleric.* Oldrad. *cons.* 80. Card. Tusch. *lit. L, concl.* 456. *à num.* 1. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 4. *quæst.* 3. *num.* 65.

Octauò infertur clericos pro rebus, quas negotiandi causa asportant extra Regnum, vel ad Regnum transmittunt, gabellam soluere teneri, cùm illis negotiari prohibeatur, *cap. fin. de vita, & honest. cleric.* Petr. Greg. *de Repub. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 48. Lasarte *de decima vendit. cap.* 19. *à num.* 69. Gutier. *pract. lib.* 7. *quæst.* 93. *à num.* 68. Ioan. Bapt. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 22. *num.* 56. 36

Nonò infertur, quod licèt salis, & piperis monopolium facere, sit de Regalibus Principis, Petr. Greg. *de Republ. lib.* 9. *cap.* 1. *à num.* 7. Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 305. *cum seqq.* Ramirez *de lege Regia, §.* 26. *num.* 28. *lit. O,* Castil. *de tert. cap.* 41. *n.* 116. Id tamen debet fieri in moderata quantitate, itavt nemini inde considerabile oriatur præiudicium, ex Ripa *de peste, tit. de remed. ad conseru. vbertat. num.* 177. D. Barbos. *in l. diuortium, §. si vir, n.* 30. *vers. vltimò, ff. solut. matr.* Surd. *cons.* 321. *n.* 27. vbi *n.* 26. aduertit quoad Ecclesiasticos non habere locum, cum prohiberi illis non possit sal minori pretio, si voluerint ad proprios vsus ex alia parte asportare. 37

Decimò infertur, quod licèt aliqui voluerint Reges Catholicos cum scientia, & patientia Romanorum Pontificum ex immemoriali consuetudine legitimè præscripta habere auctoritatem imponendi tributa aliqua Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, & sicut priuilegio Apost. potest derogari in aliqua parte Ecclesiarum immunitati, idem quoque fieri poterit per consuetudinem immemorialem, quæ habet vim priuilegij, *l.* 3. *§. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. cap. super quibusdam, §. præterea, de verb. signif.* Tiber. Decian. *resp.* 87. *à n.* 17. *lib.* 5. Horat. Mandos. *de priuil. ad instar, q.* 15. *num.* 16. Nihilominus contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam nulla consuetudo etiam immemorialis introduci potest, nec vim habet, glos. *verb. rationabilis, in cap. vlt. de consuet.* vbi Abb. *num.* 5. *& in cap. solitæ, in* 6. *notab. de maior. & obed.* Socin. *in cap. si quis clericus, num.* 43. *fallent.* 19. *de foro comp.* Bernard. Diaz *reg.* 140. Surd. *cons.* 301. *n.* 55. *lib.* 3. Azor. *inst. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæst.* 8. Baldel. *in Theolog. morali, lib.* 5. *de leg. disp.* 36. *num.* 3. *& disp.* 39. *num.* 9. Suar. *in Regem An-* 38
glia, lib. 4. *cap.* 34. *num.* 12. *cum sequent.* Layman. *lib.* 4. 39
tract. 9. *cap.* 10. *num.* 1. Ratio est, quia consuetudo contra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas constitutiones, nec addit, nec tollit Ius, Ant. Natta *cons.* 465. *num.* 14. Surd. *d. cons.* 301. *n.* 55. Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 31. *à num.* 4. Carol. de Grassis *dict. effectu* 2. *num.* 80. Iacob. Greeser. *de immun. Eccles. lib.* 2. *consid.* 13, *vers. tandem,* ibi: *Ego nihil aliud respondeo, quàm nullam penitus consuetudinem, etiam illam, cuius origo ignoratur contra Ius diuinum valere, & si Iuris diuini non esset, sed tantùm Canonici, & Ciuilis: attamen aduersus libertatem Ecclesiasticam nulla valet consuetudo, vt patet ex Concil. Lateran. sub Leone X. session.* 10. ibi: *Quæcunque consuetudo, atque adeò etiam illa, cuius origo ignota est, Ecclesiasticæ libertati aduersa reiicitur,* & reprobatur ex Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 20. *de reform. reuocat omnes Canones, & Apostolicas constitutiones in fauorem immunitatis Ecclesiasticæ ab antegestis Conciliis, & Pontificibus concessas, atque adeò etiam illam Concilij Lateran. quod vniuersim quamcunque consuetudinem Ecclesiasticæ libertati contrariam reprobat,* &c.

Post hæc scripta inueni R. P. M. Franciscum Araujo *in* 1. 2. *S. Thomæ, q.* 97. *disp.* 3. *sect.* 5. *diffic.* 4. *pag.* 691. hanc quæstionem principalem ex professo tractasse, vt videre est ibi: *Hinc collige resolutionem alterius casus, qui anno præterito venit in dubitationem ortam ex Regia sanctione, siue constitutione edita anno* 1636. *decernente vt deinceps nulla instrumenta publica fierent in hoc Regno, nisi in papyro Regio sigillo signata, certamque pro qualibet charta quis solueret pretij quantitatem

tatem taxatam in subsidium Principis, veris gratiâ ad eo drachmarum pro prima, duarum pro secunda, & vnius pro tertia, &c. Virum scilicet hac Pragmatica sanctio, siue constitutio possit licitè extendi ad Ecclesiasticorum personas, & Tribunalia ante obtentam à Sede Apostol. dispensationem, & absque detrimento Ecclesiasticæ immunitatis? Et postquam pro parte affirmatiua aliqua adduxit fundamenta, negatiuam sequitur, & probat, vt
41 sequitur. *Sed his non obstantibus, secunda sententia tenenda est, quam more scholastico, & speculatiuo probare intendimus abstrahendo à praxi dictæ Constitutionis, seu Pragmaticæ sanctionis, vtpote quam fatemur hucusque, neque à Principe fuisse in Tribunalia Ecclesiastica de facto introductam, aut extensam, neque ab eis admissam. Primò quidem ex tribus inconuenientibus, quæ ex opposita sententia, si ad praxim reduceretur, erga Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos sequerentur. Primum est, posse Principem laicum irritas, ac inualidas reddere Prælatorum Ecclesiasticorum censuras latas, quibus* CHRISTVS *Dominus in Euangelio promisit, Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cœlis, nimirum ordinando generali sanctione ne valeant exarata aliter, quàm in charta Regio sigillo consignata. Secundum est, quod Princeps sæcularis possit ritè, & validè subordinare Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos Prætori, & Magistratui Ciuili, itavt non possit suas causas expedire, nisi quando, & quomodo voluerit ipse, aut præbens, aut prohibens papyrum signatam exhiberi à commissario vnico illas vendente, quo quid onerosius Tribunalibus, ac Iudicibus Ecclesiasticis excogitari potest? Tertium est, quod Princeps sæcularis posset ritè, & rectè impedire effectum gratiæ, siue dispensationis à Summo Pontif. obtentæ, scilicet si litteræ, & narrationes pro illa obtinenda in chartis signatis Regio sigillo non scribantur, quod inconueniens videtur nullatenus admittendum. Secundò probatur, quia hæc præscriptio formæ, & influxus tangens indirectè personas Ecclesiasticas, ac Iudices, lædit Ecclesiasticam immunitatem, ac proinde subiacet excommunicationi latæ in Bulla Cœnæ casu decimoquinto, ex duplici capite. Tum quia vsurpat iurisdictionem Ecclesiasticam, statuendo formam Iudicibus, ac Tribunalibus Ecclesiasticis, eos saltem indirectè tangendo: quod est munus proprium Principis Ecclesiastici. Tum etiam, quia imponit onus eisdem, ac cæteris personis priuatis Ecclesiasticis, soluendi scilicet pretium immoderatum, & insolitum pro singulis chartis papyraceis signatis, quod verò habet rationem tributi, vel saltem oneris, & exactionis, ac proinde comprehenditur in Bulla Cœnæ casu decimo quinto, & casu decimo octauo.*

Legionensis Capellaniæ.

Vocati nomine collectiuo cum alio de per se vocato nomine singulari constituunt vnam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet voces vocati nomine singulari, concurrente vno ex vocatis nomine collectiuo.

VOTVM CXXI.

1 *Vocatus nomine singulari, & alij plures nomine collectiuo ad præsentandum, vel eligendum, tantam vocem habet vocatus, quantam alij.*
2 *Copulatiua &, diuidit pro dimidia dispositionem.*
3 *Plures vocati sub nomine collectiuo cum alio certo, illi plures habentur loco vnius tantum.*
4 *Rector, & Scholastici si habeant facultatem nominandi bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent Scholastici.*
5 *Electio Prælati si spectat ad Capitulum, & Prælatum, Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi vnam tantum vocem.*
6 *Beneficiorum in collationibus simultaneis tantam vocem habet Episcopus, quantam habet ipsum Capitulum, si de iure speciali id sic spectet.*
7 *Causâ commissa Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, tantam vocem habet Prætor, quantam omnes Rectores.*
8 *Iuspatronatus relictum cuidam, & alijs sub nomine collectiuo, diuidendum pro medietate,* & num. 9.
10 *Rota Romanæ decisio facit communem opinionem, & est sequenda, & amplectenda.*
11 *Doctor valdè excellens, si Auditor Rotæ nominetur, est recipiendus sine examine.*
12 *Sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure nulla.*
13 *Renunciatio iuris proprij nunquam præsumitur, & cum sit stricti iuris, nunquam trahitur ad non expressa.*
14 *Interpretatio omnis alia potius sumenda est, quàm ea per quam quis suo iure renunciasse censeatur.*
15 *Vocem duplicem in iurepatronatus quando quis habere possit?*
16 *Iudex habens duplicem potestatem, ordinariam scilicet, & delegatam, potest ambabus vti.*
17 *Facultates plures habens faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo.*
18 *Beneficij præsentatio si spectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem.*
19 *Statuto stante quod aliquis non possit torqueri, nisi sit deliberatum per Potestatem, & Priores, vox Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet.*
20 *Iurispatronatus dimidiam vocem habens vnus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem.*
21 *Electio quando pertinet ad Episcopum, & Capitulum, sufficit quod vnus, vel duo ex Capitulo cohæreant Episcopo.*
22 *Episcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in prouisione Canoniæ Magistralis, constituit maiorem partem, licèt alij Canonici fuerint plures.*
23 *Tanquam vt singuli, & non vt vniuersi in dubio præsumuntur vocati ad præsentandum.*
24 *Præsentatio quando fit à pluribus, nunquid sit necesse vt conueniat maior pars, habito respectu ad omnes.*
25 *Respondetur ad fundamenta illorum, qui credunt interuenire debere maiorem Parochianorum partem, vt præsentatus dicatur præsentari à maiori parte.*
26 *Medietatem vocum tenendum in dubio, & ratione incertitudinis interuenisse.*
27 *Media via in dubiis eligenda.*
28 *Æqualitatis ratio in omnibus, præcipuè in iudiciis semper seruanda.*
29 *Determinatio respiciens plura determinabilia, æqualiter omnia determinat.*
30 *Factum maioris partis ab omnibus fieri dicitur: intellige* vt num. 3.

31 Sta

31 *Statutum vel consuetudo non valet, qua cauetur vt non stetur maiori parti.*

32 *Praesentatus à maiori parte patronus est instituendus si sit dignus, quamuis alij sint digniores.*

33 *Homines sua natura ad dissentiendum proni sunt.*

34 *Maior pars reputatur pro toto.*

35 *Commissarij nominati in testamento cum clausula vt factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valet factum à maiori parte.*

36 *Depositio quando omnium requirit consensum, sufficit quod interueniat consensus maioris partis.*

37 *Capituli consuetudo etiam iurata inducens facti inualiditatem, in quo omnes non condemnauerint; non est valida.*

38 *Statutum vniuersitatum Ecclesiasticarum inferiorum, vt dua partes ad minus debeant concordare, non valet.*

39 *Statutum quod non possit vniuersitas aliquid facere, nisi de voto omnium, minimè valet.*

40 *Glossarum auctoritas caeterorum auctoritatem superat.*

41 *Concorditer fieri dicitur quod fit per maiorem partem.*

1 IN quadam fundatione Capellaniae fundator ad eam vocauit, & praesentari mandauit eius fratres germanos, cum hac clausula, quod postquam mortui fuerint, Rector Parochiae, & Parochiani illius praesentationem habeant, ibi: *Y despues que los dichos mis hermanos fueren finados, que la de el Cura de la dicha Iglesia, y los vezinos de la dicha feligresia.* Dubitatum fuit, an in praesentatione huius Capellaniae tantam vocem habeat Rector, & Curator, sicut Parochiani? Et respondi affirmatiuè, quia cum dictus Rector vocatus sit nomine singulari, & Parochiani ac vicini, & habitatores Parochiae nomine collectiuo, duas voces aequales constituunt, vnam quae Rectori competit, alteram quae ad Parochianos spectat, itavt Rector in praesentando tantam partem habeat, quantam habent Parochiani simul iuncti, qui pro vno habentur, *l. sacerdum 13. ff. de hared. inst.* vbi si primus, & filij fratris instituti sint, filij fratris habentur pro vno, & primus pro alio: idem probatur *in l. si liber homo 59. §. Titius, in 2. ff. eodem, l. si pater 9. ff. de vulgari,* text. opt. *in l. si quis Attio. ff. de vsufruct. accresc.* vbi relicto vsufructu Attio, & haeredibus testatoris, respondit Iurecons. dimidiam Attius, dimidiam haeredes habituros *l. fin. Cod. de impub.* ibi: *Cum naturâ pater, & filius eadem esse persona penè intelligantur, dimidiam quidem partem Titio cum filiis suis, alteram autem partem Sempronio assignari,* &c. & vtrobique notant DD. latè Decian. *consil. 320.* incip. *Dum legerem Paduae, num. 6. & 7.* & *in l. 1. num. 1. Cod. de impub.* Ridn. *consil. 163. num. 9. lib. 2.* Paris. *consil. 49. n. 1. lib. 2.* Iul. Clar. *in §. testamentum, §. 80. num. 7.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 11. num. 6. cum seqq.* Menoch. *consil. 222. num. 26. & 28. volum. 3. & de praesumpt. lib. 4. praes. 18. numer. 10. cum seqq.* Morquecho *de diuis. bonorum, lib. 4. c. 1. n. 19.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 70. ex n. 14.* Rtchard. *in §. si plures, n. 5. Inst. de hered. inst.* Cardos. *in tract. de iure accrescendi, sub §. si eadem res, illat. 7. n. 4. inst. de legat.* qui plures alios referunt.

2 Ea ratione, quia illa copulatiua *&*, diuidit pro dimidia dispositionem, *l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis,* Decian. *consil. 454. num. 3.* Felin. *in cap. pastoralis, num. 9. vers. & istis adde, & vers. circa praedicta tamen scias, de rescript.* Cauallcan. *de vsufructu, num. 54.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 22. tit. 17. n. 1.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. gloss. 3. num. 16.* Steph. Gratian. *d. cap. 70. num. 14. & 15. & cap. 431. num. 9.* Ex qua doctrina infert eleganter Bald. *in d. l. si quis Titio, ff. de vsufr. accresc.* quod quotiescumque plures vocantur sub
nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur 3
loco vnius tantùm.

4 Hinc si Rectori, & scholaribus alicuius Vniuersitatis concedatur facultas nominandi Notarium, aut Bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent omnes scholastici, ex quo ipsi scholastici sub nomine collectiuo vocati constituunt vnam solam personam, Angel. & Iason *in d. l. si pater filium, ff. de vulgari,* & *in d. l. fin. C. de impub.* Decian. *d. cons. 320. num. 6.* Morquecho *dict. tract. de diuisione bonorum, lib. 2. cap. 1. num. 21.* Menoch. *dict. cons. 222. num. 27. & dicta praes. 18. n. 3.* ibi idem dicit in facultate concessa Praelato, & Capitulo, quia tantam habebit solus Praelatus, quantam Capitulum.

5 Hinc etiam si electio Praelati spectet ad Capitulum, & Praelatum alicuius Ecclesiae, tamen Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi vnam tantùm vocem, & Praelatus aliam. Ita per text. *in Clem. si plures, de iurepatron.* resoluunt Ias. *in d. l. fin. num. 9. C. de impub.* Azeued. *cons. 39. per tot.*

6 Hinc similiter in beneficiorum collationibus simultaneis Episcopi, & Capituli, tantam vocem habet Episcopus, quantam ipsum Capitulum: ita per text. *in l. Titio, & hared. ff. de vsufruct. & l. mulierum liberis, ff. de hared. inst.* resoluunt Selua *de benef. p. 2. q. 17. num. 9.* Hostiens. *in c. postulastis, de concess. praeb.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. à n. 51.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 4. n. 28.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 21. n. 39.* Rot. *decis. 783. p. 3. diuers. & decis. 193. num. 1. p. 4. recent. aliàs p. 2. in posthumis Farin.* Quod communiter intelligitur quando iure speciali ius eligendi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul, vel ad Praelatum, & Capitulum; non ita quando de iure communi electio spectat ad Praelatum, & Capitulum, quia tunc vox Praelati computatur pro vna voce, secundùm *Collect. in d. c. postulastis, num. 5.* Abb. *num. 14.* Imol. *num. 15. vers. quod tamen an sit verum,* Anchar. *n. 9. vers. contrarium determinat ipse,* Card. *n. 5.* Ioan. Andr. *num. 10.* Feder. de Senis *cons. 1. ex n. 7.* Abb. *cons. 37. n. 2. in fine, & n. 3. p. 2.* & fuit resolutum *in Placentina voti, 26. Aprilis 1599. & 6. Nouembris 1600. & 16. Decembris 1604. coram Peña, & in Caesaraugustana electionis, 20. Martij 1623. coram Coccino Decano,* quarum memini *in tract. de Canon. c. 24. num. 7. & 8.*

7 Hinc denique quando causa committitur Praetori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, in ea tantam vocem habet Praetor, quantam omnes Rectores, vt per Iason. *in d. l. fin. num. 7. cum seqq. C. de impub.* & ibi Corral. *n. 5.* & Decian. *num. 6.* Menoch. *dict. praes. 18. n. 13.* qui plures alios similes casus referunt, & in hoc addit Hippol. de Marsil. *singul. 326. tom. 1. singul. Doctorum,* quod si voto Praetoris additum sit votum alicuius ex Rectoribus, vtique haec erit maior pars.

8 In propriis nostris terminis per iura, & exempla superius relata eleganter consuluit Dec. *cons. 122.* incip. *Pro tenui facultate, tom. 1.* vbi tenet quod Ius patronatus relictum cuidam nomine Thesaurarii, & aliis sub nomine collectiuo, diuidendum est pro dimidietate inter Thesaurarium, & alios. Idem in specie resoluit Roch. de Curte *de Iurepatron. verb. Ipse vel ei, num. 8.* ibi: *Tertio quaerò circa istum modum acquirendi Iurispatronatus. Pone quod testator leget Iuspatronatus tali Collegio, & Petro, an tantùm Ius habebit Petrus, quantum totum Collegium? Conclude breuiter quod sic, ita probatur in l. fin. & ibi DD. omnes ponunt similes decisiones, C. de impub. dicitur enim ibi maximè per* Bald. *in princ. & per eum probatur in illo textu, quod plures contenti sub nomine collectiuo habentur pro vno. Hinc dicunt* Angel. & Ioan. de Imol. *in l. liber homo, §. Titio, l. 2. ff. de hared.*

hared.inst. *quod Rectori, & vniuersitati daretur potestas*
eligendi notarium, vel alium actum faciendi, tantam vo-
cem haberet Rector solus, quantam etiam vniuersitas, &c.
Idem probant Lambert.*cod.tract.de iurepatr. lib.1.p.2.*
*1.q.princ.art.28.fol.218.*Card.Mantic *decis.275.n.2.*
vbi allegat Felin.*in c.pastoralis, n.20.de rescript.*

9 Et magis in nostris terminis Crescent. *decis.4.de iu-*
repatr. ibi: *Iuspatronatus relictum Rectori Ecclesia, &*
incolis loci, vel Parochianis, pro medietate erit Rectoris,
& pro alia incolarum, secundum Dominos in vna Sala-
mantina Capellania, coram me, ad l.fin.cum ibi notatis per
DD.maximè Ias. C.de impuber.& l.interdum, in princ.
vbi gloss.& DD.ff.de hared.inst. &c. Hanc decisionem
referunt, & sequuntur Gonzalez *ad reg.8.Cancel.glos.5.*
num.17. ibi: *Hinc si relinquatur iuspatronatus Rectori*
Ecclesia, & incolis, pro medietate erit iuspatronatus Re-
ctoris, & pro alia medietate incolarum. Crescent. *dec.4.*
de iurepatr.&c. Stephan.Gratian. *discept.forens.tom.1.*
*cap.70.num.14.*Aloys.Ricc. *in praxi Episcop.tit.de iu-*
repatr. decis.210.num.2.6.& 7. Rot. *decis.308. apud*
Farin. *p.1. recent.*

10 Et ita cùm habeamus Rotæ decisionem, non est am-
pliùs dubitandum, nec insistendum in perquirendis ra-
tionibus, aut enumerandis Doctorum auctoritatibus, vt
scribit Petr.Caball.*cons.60.n.7.p.1.*Quia Rotæ Roma-
næ decisio facit communem opinionem, cùm eius de-
cisiones sint magistrales, & superent cæteros DD. licèt
numero plures, vt ex Imol.& Barbat. tradunt Ludou.
Gomez *in proœm.n.ad reg.Cancel.q.2.vers. quartò,* Vant.
de nullitat.tit.de nullit. ex defectu iurisd.deleg. num.10.
Surd.*cons.403.n.83.& 84.*Et quod Rotæ Romanæ de-
cisio ita sit sequenda, & amplectenda, vt ab ea in ab-
soluendo, & condemnando nullo modo discedi possit,
ex Hieron.Gabr.*cons.41.n.13.lib.2.* quia in ea sedere
solent Iureconsulti Eminentissimi, vt scribit Menoch.
11 *cons.1196.n.2.in fine,& n.3.lib.12.*Et est valdè notan-
dum, quod si Doctor aliquis valde excellens, & maximi
nominis Auditor Rotæ nominetur, sine examine reci-
pi potest, secundum Rebuff. *in praxi, tit. de Regia ad*
*Prælat.nomin.verb.excellenti doctrina,pag.566.*Ideoque
12 sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure
nulla, tanquam lata contra legem, Ripa *in l. cùm prola-*
tis 32. sub n.106.vers.quid tenendum, & n.107.ff.de re
iud. Nam & decisiones Rotæ habere vim legis aiunt
Afflict.*dec.96.n.11.vers.sed quia in hoc,& dec.169.n.9.*
*in fine,*Cotras.*tract.commun.lib.2.tom.9.casu 10. n.66.*
vbi plures refert, sequitur Ioseph.Ludou. *Lucensi dec.3.*
n.54. vbi quod Auditores Rotæ Romanæ debent præ-
ferri omnibus Iudicibus, præcipuè quando decisio Ro-
tæ est corroborata, & munita non solùm legibus, &
rationibus, sed etiam plurimorum Doctorum auctori-
tatibus, vt in nostro casu. Vide suprà voto 7.

13 Non obstat quod aliquando Parochiæ Rector in va-
cationibus occurrentibus cedulam acceptauit ad suam
vocem dandam, tanquam vnus ex incolis, & Parochia-
nis, per quem actum videtur renunciasse iuri dimidie-
tatis vocis, quam habebat, volens habere vnam tantùm
vocem, sicut quilibet ex incolis: quia multipliciter re-
spondetur. Et primò, quia renunciatio iuris proprij nun-
quam præsumitur, nisi expressim fiat. Rot. *decis.775.*
*n.12.*apud Farin.*part.2.recent.* Et licèt habeatur, atta-
men cùm sit stricti iuris, nunquam trahitur ad non ex-
pressa, Calder. *cons.5.de præbend.* Aym.*cons.253. n.5.*
Card.*consil.120.in fine,*Decian.*cons.461. num.6.* Rot.
decis.373.num.13. part.4. recent. aliàs part.2. in post-
hum.Farinac. Nec dantur actus voluntarij, qui necessa-
riò concludant ad renunciationem, iuxta notata per
Decian.*cons.452.num.25.& consil.460. num.7.*Put.*de-*
14 *cis.184. num.4. lib.2.* Et potiùs omnis alia interpre-
tatio sumenda est quàm ea, per quam suo iuri renun-
ciasse censeatur. Decian.*cons.108. num.8.* Tiraqoell. *de*
*retract.lign.§.36.gloss.2.num.50.*Rota *decis.232.n.16.*
apud Farinac. *part.1. recent. & decis.636. n.6. eadem*
p.1. vbi addit hoc esse indubitatum quando non legun-
tur expressa verba renunciationem concludentia. Ma-
ximè quia Rector non potuit præiudicare illi, qui vo-
cem suam habuit, licèt eam non pro dimidia parte, tan-
quam Rector, sed tanquam vnus ex Parochianis præ-
stare videretur, quia beneficio mihi competenti ex per-
sona tua, per se renunciari non potest, ad text. & *ibi*
Bart. *in l.post mortem, §. hi qui, ff. de bonorum possess.*
contra tab. pulchrè Vincent. Carot. *decis.116. num.7.*
cum seqq.

Secundò respondetur, Rectorem habere duplicem 15
potestatem dandi vocem, vnam tanquam Rectorem, &
aliam vti loci vicinum, & ita potuisse vno, & altero
modo vocem dare, vt in terminis resoluit Viuian. *in*
praxi iurispatr.p.2.lib.8. cap.4. ex num.2. ibi: *Si quis*
habeat iuspatronatus de per se vt singularis persona in
aliqua Ecclesia, cuius Iurispatronatus pars pertineat
ad Collegium, putà Capitulum, cuius ille est etiam Ca-
nonicus, poterit præsentare cum Capitulo, & postea de
per se vt patronus, quilibet enim potest fungi duplici of-
ficio, licèt sit vna persona, cap. à collatione, de appellat.
*lib.6.*Abb. *in cap.cum olim, num.2. de re iud. debet ta-*
men vnum, & non diuersos præsentare, quia qua conscien-
tia ducitur ad præsentandum vnum iure collegij, eadem
conscientia debet duci ad præsentandum eundem iure sin-
gulari, per c.penult.§.porrò, de elect.lib.6. Lap.*alleg.22.*
n.4.& 5.&c. Pro qua sententia facit quod Iudex habens 16
duplicem potestatem, ordinariam, & delegatam potest
in vna parte processus vti vna potestate, & in altera
parte potest vti alia potestate. Ita per text. *ibi in c.cùm*
*ex officij, de præscript.*resoluunt *ibi* Innoc.*n.3. vers. item*
posset, Host. *colum. pen. circa med.* Ioan.Andr. *col.2. in*
*princ.vers.item posset,*Card.*ad fin.*Imol.*n.17. vers. item*
*potest,*Abb. *n.18. prop. fin. vers. item secundum,* Felin.
num.23.& Paris.*n.8.*refert, & sequitur Rota *dec.108.*
*n.2.part.2.diuers.*Et confirmatur ex alio verissimo Iuris 17
fundamento, quod qui plures habet facultates faciendi
aliquem actum, semper censetur illum facere valido-
ri, firmiori, fortiori, vtiliori, ac digniori modo, *leg. cùm*
pater, ff.de iure dot.c.nisi essent, de præbend. Ioan.Garc.
reg.95.n.1. & 8. Menoch. *cons.44. num.23.* Perez de
Lara *de Capellan.lib.2.cap.9. num.21.*

Habito igitur pro constanti, quod Rector habet di- 18
midiam partem, & alteram dimidiam habeant Parochiæ
vicini, sequitur quod ille qui habuerit vocem Recto-
ris, & vnius vicini, habebit maiorem partem, vt in
his terminis resoluit Hostiens. *in cap.postulasti, de con-*
cess.præb.& in c.pastoralis, de rescript. vbi quod si Epi-
scopo adiungatur vnus de Capitulo, hæc erit maior
pars, & tanquam maior pars præualebit: eandem do-
ctrinam tenet Ioan.And.*in c.vnic. ne Sede vac.lib.6.* &
Roman.*cons.266.num.fin.* vbi etiam dicit, quod si Epi-
scopus vt Episcopus in Capitulo vnum, vel duos Ca-
nonicos habet, eiusdem Episcopi sententia obtinebit,
etiamsi totum residuum Capituli sit contra, & rationem
præstat, quia tantum habet Episcopus solus, quantum
totum Capitulum, quamobrem vno, vel duobus ad
partem Episcopi accedentibus, dicitur ibidem esse ma-
ior pars. Quod & in simili optimè confirmant, Albe- 19
ric. *in tract. de statut. quæst.118.* & Hippol. de Marsil.
sing.376.in 2.tom.singul.Doctor.fol.mihi 695. dicentes
quod stante statuto, quod aliquis non possit torqueri
nisi sit deliberatum per potestatem, & Priores, vox
Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet,
etsi alij Priores multo plures numero sint, quia pro-
pter dimidiam partem, quam habet Potestas, ibi est
maior pars, vt patet ibi. Et quia licèt Potestas so-
lùm habeat dimidiam vocem, & Anciani aliam di-
midiam, tamen postquam Potestas habet vnum de

Anelaois, apparet quod excedit dimidiam partem, & sic quod ipse Potestas facit cum illo Anciano, dicitur factum à maiori parte, & ibidem ex prædicta doctrina ad alterius similis casus resolutionem infert.

20 Et in nostrismet propriis terminis post Host. Ioan. Andr. & Roman. citatis locis, idem resoluit Cardin. Tusch. *pract. concl. tom. 5. lit. M, concl. 14. n. 18.* ibi: *Ampl*ia in præsentatione patronorum, quia si habet dimidiam Iurispatronatus, & alij decem habent aliam dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem alterius dimidiæ, quando illis decem competit vt singulis, c. scriptum, cum ibi not. de elect.* Federic. *d. cons. 1. n. 3. vers. nam si vno patrona.* Idem in ma-
21 teria collationis tradit Host. *in cap. postulasti, de concess. preb.* vbi inquit, quod si electio pertinet ad Episcopum, & Capitulum, cum Episcopus habeat dimidium collationis, sufficit quod vnus, vel duo cohæreant, tenet Roman. *cons. 366. Quæritur, in fine,* vbi alleg. Ioan. And.

22 Et in specie pulchrè consuluit Azeued. *cons. 39.* in quo in terminis statuti sanctæ Ecclesiæ Ciuitatensis respondit pro quodam Canonico Magistrali, in cuius prouisione ad eius fauorem vocem dedit Episcopus, & quatuor alij Canonici, cæteris omnibus pro alio vocem dantibus, ex eo quod verba dicti statuti à Sede Apost. confirmati, vt ipse refert, ita se habebant. In quem Episcopus & Capitulum, vel maior & sanior pars consenserit, assumatur.

23 Nec est dubitandum Parochianos, & vicinos loci ad prouisionem huius capellaniæ vocatos esse vt singulos, & non vniuersos; nam id constat tam ex verbis fundationis suprà relatis, quàm quod in dubio ita præsumendum est. Felin. *cap. cùm omnes, n. 29. de constit.* Lambert. *de iurepatr. p. 2. lib. 2. q. 3. art. 8.* & ita sæpiùs Rotam tenuisse refert Nicol. Gacc. *de benef. p. 5. c. 9. num. 222.*
24 *&* 227. Ad quod est notabilis doctrina Abb. *in c. quoniam 3. n. 13. de iurepatr.* ibi: *Quæro extra glos. de notabili, & quotidiana quæstione. Hic dicitur quod valeat præsentatio facta à pluribus, nunquid sit necesse vt conueniat maior pars, habito respectu ad omnes patronos, an sufficiat maior pars, habita comparatione ad maiorem partem. Exemplum, quatuor sunt patroni, duo præsentant vnum, tertius alium, quartus alium, præsentatus à duobus non habet maiorem partem omnium, sed habet maiorem partem habito respectu ad alios præsentatores. Ioan. Andr. dicit quod aut præsentatio fit ab istis, vt à collegis, & tunc requiritur maior pars respectu totius Collegij; & pro hac videtur text. in cap. Ecclesia, sup. de elect. Aut isti præsentant tanquam singulares, vt communiter faciunt laici, qui de patrimonio habent iurispatronatus, & tunc sufficit maior pars respectu aliarum partium, & sic intelligit istum textum. Et nota singulariter hoc dictum, quia facit ad multa; vbi enim habent plures explicare aliquem actum, debes semper animaduertere vtrum habeant hanc potestatem vt Collegium, an vt singuli, vt primo casu requiratur maior pars totius Collegij, secundo casu sufficit maior pars respectu aliarum partium,* &c. Eandem doctrinam tenet ibi Card. *quæst. 7.* & sequitur Lambert. *de iurepatron. part. 3. lib. 2. art. 4. numer. 1. fol. mihi 354.*

25 Quamuis in hoc casu interuenire debere maiorem Parochianorum partem vnà cum Rectore, vt præsentatus dicatur præsentari à maiori parte, existimauerint Ias. *in l. iurisgentium, §. hodie, n. 13. vers. secunda conclusio, ff. de pact.* Felin. *in cap. pastoral. in 1. not. 9. de rescript.* Cassad. *dec. 2. in fine, de iurepatr.* qui fundantur, vt ait Azeued. *d. cons. 39. sub num. 9.* in rationibus, & argumentis adductis à Gemin. & Ioan. Andr. *in cap. à collatione, de appellat.* dicentibus nomen collectiuum debere verificari in maiori parte. Et aduertit idem Gemin. quod si Episcopi votum cum vno ex Capitularibus maiorem partem faceret in electionibus, & similibus actibus, secundùm opinionem Hostien. vtique Episcopus semper consequeretur intentum, & sic ius Capituli esset inutile & verbale, contra text. *in leg. 1. C. commun. de legat. & cap. commissa, de elect. in 6.* maximè quando non est verosimile, quod Episcopus non trahat ad se vnum Canonicum, arg. text. *in cap. 1. ante fin. 6. q. 1.* Sed occurrit ipse Azeued. *citato loco, n. 10.* quod si hæc opinio foret sequenda, esset destruere tot iura, & Doctorum traditiones & fundamenta nostræ, quam sequimur, opinionis, quibus non respondent qui Hostiensem reprobant, & multò maius inconueniens est quod omnes sequantur opinionem, quod in his, quæ competunt Episcopo, & Capitolo, dimidiam habeat partem Episcopus, & quod maior pars debeat intelligi, dummodo Episcopus habeat dimidiam partem votorum Capituli, hoc enim est se incontinenti corrigere, contra text. *in l. nam ad ea, ff. de condit. & demonst.*

Quod absque dubio procedit constando, prout in 16
facto constat, quod votum Rectoris sequuti fuerunt plures ex Parochianis, & vicinis, & ita necessariò ratione dubij, & incertitudinis tenendum, quod illorum medietas concurrerit, ad text. *in c. offerte, de præsumpt. & in l. & hoc Tiberius 41. ff. de hæred. inst. & in l. Titius 54. ff. ad Trebell. & in l. antiqui,* ibi: *Quia non poterant scire quod nasci possunt,* & ibi: *Medietatem quandam, ff. si pars hæred. pet.* nam in dubiis mediæ via eligenda. Tiraq. *de*
primog. q. 17. opin. 4. à n. 9. Anton. Thesaur. *Pedem. de-* 27
cis. 89. Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 97. n. 27.* Et facit illud Ouid. 2. *Metam.*

——— *Medio tutissimus ibis.*

Et *Seneca tragœd. 10.*

Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.

Accedit, quia vt par sit vtriusque virtus, atque effe- 28
ctus, tantùm vni parti tribuendum est, quantum alteri, vt ex aliis probat Menoch. *cons. 158. n. 49. vol. 2.* Iuuat etiam æqualitatis ratio, quæ in omnibus, præcipuè in iudiciis semper seruanda est, *l. fin. C. de procurat. l. si id quod, in fine, ff. de rescind. vendit.* cum aliis vulgaribus. Hinc est quod diuisio æqualiter, vt iusta sit, necessariò fieri debet. Card. Tusch. *pract. concl. lit. D, conclus. 522.*
num. 4. & concl. 526. n. 3. & concl. 531. n. 1. vbi quod ita 29
æqualiter fieri debet, vt plus vni quàm alteri dandum non sit. Denique confirmat Iuris regula quod determinando respiciens plura determinabilia, æqualiter omnia determinat, *l. iam hoc iure 4. ff. de vulgari, l. quamuis, Cod. de impuber.* quam regulam ex pluribus firmant Menoch. *cons. 88. num. 19. vol. 2.* Cassanate *cons. 67. n. 28.* plenè Castill. *controu. lib. 5. p. 2. c. 97. num. 4.* Vincent. Fusar. *de substit. quæst. 257. num. 8.*

Restat modò probare, quod nominatio eo modo facta 30
fuit concordis, & quod illa sic facta satisfactum fuit fundatoris dispositioni, de qua suprà, ad effectum inualidandi secundum scrutinium desuper factum, quamuis maior Parochianorum pars cum Rectore non se conformauerit. Et præsupponendum in Iure, factum maioris partis, ab omnibus fieri dici, *l. quod maior, ff. ad municip.* ibi: *Quod maior pars Curiæ effecit, pro eo habetur ac si omnes egerint, leg. alius 120. §. refertur, ff. de verb. signif. l. planè, ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. nominationum, C. de decurion. lib. 10. cap. 1. & fin. de his quæ fiunt à*
maiori parte Cap. & vtrobique glos. & DD. Afflict. *de-* 31
cis. c. num. 4. Vincent. de Franch. *decis. 2. num. 1.* Anton. Gom. *dec. 1. n. 2.* Cabed. *dec. 6. n. 4. & 5. part. 1.* vbi cum Afflicto resoluit, non valere consuetudinem, vel statutum, quo caueatur, vt non stetur maiori parti, & in specie iurispatronatus, quando competit pluribus vt singulis, vt maior pars attendatur, resoluit Dec. *in cap. cùm omnes, in 1. lect. num. 16. de constit.* & probat expressè text. *in cap. quoniam, de iurepatr. cap. quia propter, cap. auditis, de elect.* Quod procedit quamuis

præsenta

præsentatus à minori parte fuisset magis dignus, quàm ille, qui habuit plures patronorum voces, dum tamen sit dignus, vt resoluunt Gutier. *lib. 2. canon. c. 11. num. 20. & 22.* Caualc. *decis. 1. num. 1.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 9. cap. 2. num. 257.* Ricc. *in praxi, decis. 191. num. 198.* Rot. *dec. 117. p. 2. diuers.*

33 Quæ quidem iuris regula, quod factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur, locum habet, & procedit licèt dispositio omnium concordiam, & conformitatem postulet, quia nihilominus dictio illa, *omnium*, intelligenda est secundùm sobiectam materiam, idest, maioris partis, ne aliàs detur occasio rariùs, ac difficiliùs expediendi negotia, prout fieret, cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni sint, *l. quia poterat, ff. ad Trebell.* ita notarunt Decian. & Cagnol. *in l. aliud* 160. *§. refertur, ff. de regul. iur.* Stephan. Gratian. *Marcb.*
34 *decis. 184. n. 7.* Et non mirum, quia maior pars reputatur pro toto, Bart. *in l. cum de lanionis, §. Sabinus, ff. de fundo instructo*, sequitur Dec. *in c. cum omnes, lect. 2. num. 41. ad fin. de constit.*

35 Vnde concludit Angel. *in addit. ad Bart. in l. exactor, C. de susceptor. lib. 10.* per gloss. *ibi, verb. cœtu*, quod si in aliquo testamento nominati fuerint commissarij cum claus. *vt factum per omnes obtineat firmitatem*; nihilominus factum à maiori parte ita validum erit ac si per omnes factum esset, ita sequendo Angel. tenent Corset. *sing. 384. incip. Quod fit à maiori parte, vt fic. adde Angelum, tom. 1. sing. Doctor. fol. 592.* Firmian. *in suo repert. in verb. Vniuersitas, in fine.*

36 Præterea id ipsum quoque confirmat Alex. in addit. ad eundem Bart. post gloss. *ibi, in l. quicumque, C. de omni agro deserto, lib. 11.* vbi etiam tradit, quod quamuis dispositio omnium requirat consensum, nihilominus sufficit quod interueniat consensus maioris partis. Barr. *in l. rescriptum*, & ibi Bald. Fulgos. & Alex. *ff. de pact.* refert & sequitur Steph. Gratian. *d. decis. 183. num. 10. & 11.* vbi tandem *num. 12.* concludit, quod dicitur concorditer fieri quod fit per maiorem partem, quod tanquam indubitatum firmant Dec. & Cagnol. *in d. §. refert*, vterque *n. 3.* Ea ratione, quia in magno hominum numero impossibile est omnes conuenire, cùm semper ad dissentiendum proni sint, vt *suprà* dixi, & idcirco de facili discordant, *c. nec nouum, 8. quæst. 1.* Abb. *cons. 37. num. fin. in fine, p. 2.* & rectè probat illud

Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Et illud,

Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

Et denique illud, *Tot capita, tot sententiæ.* Nicol. Losæ. *de iure vniuersit. p. 2. c. 3. n. 6. cum seqq.*

37 Vnde infert Abb. Panor. *in consilio super Conc. Basilien. in 1. dub. col. 2. vers. quinimò*, non esse validam Capituli consuetudinem etiam iuratam, inducentem facti inualiditatem, in quo omnes non concordauerint, refert, & sequitur Card. Tusch. *pract. concl. lit. D, conclus. 454. num. 4.*

38 Et similiter ex dictis infertur, minimè valere statutum vniuersitatum Ecclesiasticarum inferiorum, siue consuetudinem, vt duæ partes ad minus debeant concordare; quia semper debet valere factum à maiori parte, *cap. 1. cap. licet, de elect.* Abb. *citato loco, versic. quinimò*, Vincent. de Franch. *dec. 1. num. 31.* Cardin. Tusch. *d. lit. D, concl. 454. num. 5.*

39 Et ex eadem ratione, videlicet quod sint homines faciles ad dissentiendum, infertur etiam minimè valere statutum, quod non possit vniuersitas aliquid facere, nisi de voto omnium; nam impediretur procul dubio publica vtilitas. Ita Alex. *cons. 224. In re tam graui, n. 2. & 3. lib. 6.* sequitur Card. Tusch. *d. concl. 454. num. 10.* vbi *n. 11.* cum eodem Alex. scribit etiam non ligari Papam se obligantem, & vouentem cum iuramento non facere Cardinales, nisi concurrat votum omnium Cardinalium, quia per vnius facilem discordiam impediretur bonum publicum.

Ex quibus doctrinis egregiè confirmantur glossæ *in c. non potest, 3. & in c. cùm olim, verbo pleno, de sent. & re iud. & in c. 1. gloss. fin. de maior. & obed.* quatenus resoluunt, quod si requiratur electionem, vel aliud fieri de plena concordia, adhuc sufficit quod fiat à maiori parte. Quarum glossarum auctoritas cæterorum auctoritatem planè superat, vt post Bart. Bald. Alex. & Ias. tradit Morl. *in emporio iuris, tit. 1. q. 12. n. 3.* vbi cum Imol. dicit opinionem glossæ sufficere pro textu, quando textus non reperitur: & plura alia circa glossarum auctoritatem adducit Hier. Grat. *cons. 131. n. 19. & 20. tom. 1.* 40

Quare resolutiuè concludendum est, quod illud dicitur concorditer fieri, quod fit per maiorem partem, in qua etiam verificantur verba, *plena concordia*, secundum sobiectam materiam, vt in dictis glossis, & tradit Abb. *in d. c. cum olim, num. fin.* sequitur Dec. *in d. §. refertur, n. 3. vers. hoc intelligatur*, & *ibi* Cagnol. *n. 3.* tenet etiam Card. Tusch. *d. lit. M, concl. 14. n. 4.* aduersùs Alexandrum ab eo relatum, quem etiam reprobat Steph. Grat. *d. decis. 183. n. 12.* Verùm Alex. intelligendus est loquutus attento rigore, & proprietate vocabuli in materia stricta, vt in contractu, & ita cum rectè intelligit Card. Tusch. *ubi supra, num. 52.* 41

In eadem causa.

Fundatio Capellaniæ, in qua adest clausula, *y que la den a clerigo que no aya otro beneficio*, excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem.

VOTVM CXXII.

1 *Casus dubitationis proponitur.*
2 *Conditio quod præsentandus ad capellaniam, nullum aliud beneficium obtineat, est iustissima.*
3 *Fundatores possunt in capellaniarum, & beneficiorum erectionibus quascunque clausulas sibi benè visas apponere.*
4 *Nisi vel natura impossibiles sint, vel turpes, vel contra substantiam beneficij.*
5 *Papa sine magna, & vrgenti causa mutare, seu alterare non solet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appositas.*
6 *Qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet interuenire de tempore actus.*
7 *Habilitas, & qualitas requisita debet interuenire de tempore oppositionis, vel petitionis.*
8 *Habilitas requisita præcedere debet antequam quis nominetur, vel eligatur.*
9 *Verbum, aya, quid importet.*
10 *Qualitas adiecta verbo intelligitur secundùm tempus verbi.*
11 *Affectatus actus nil prodest.*
12 *Ius, & priuilegium omninò perditur per affectationem.*
13 *Præbendam tenuem renuncians, vt consequatur aliam in damnum tertij, sibi non profuit, nec illi tertio præiudicat.*
14 *Paupertas affectata nihil proficit.*
15 *Pauper effectus in alterius præiudicium, data opera non potest tali paupertate se iuuare.*
16 Beneficium *verbum, comprehendit tam Curatum, quam simplex.*
17 *Proprietas verbi quantum comprehendit, catenus accipitur dispositio.*

18 *Beneficiorum pluralitas iure prohibetur.*
19 *Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. comprehendit beneficia iurispatronatus.*
20 *Prohibitio legis, & hominis maioris virtutis est.*
21 *Prohibitio generalis omnem casum, tam maiorem, quam minorem comprehendit.*
22 *Negatiua inducit nullitatem, & remouet omnem potentiam ab actu.*
23 *Incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantum illorum retentio.*
24 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
25 *A proprietate verborum minimè recedendum.*
26 *Voluntas testatoris in omnibus prædominatur.*

1 IN fundatione cuiusdam Capellaniæ post nominatos patronos, qui ad eam præsentare debeant, annectuntur sequentia verba: *Y que la dea a clerigo que no aya otro beneficio.* Dubitabatur an præsentatio facta ad fauorem clerici qui tunc temporis habebat duo beneficia Ecclesiastica pacificè possessa, esset valida, & respondi negatiuè, ex sequentibus.

2 Conditionem illam, videlicet quod ad capellaniam præsentandus nullum beneficium obtineat, tanquam iustissimam à fundatore apponi potuisse, obseruant Fr. Emman. Rodriguez *in sum. tom.* 1. c. 77. *concl.* 15. *n.* 26. *secundum vlt. impress.* Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 2. c. 7. ex n. 1. Lib. [illegible] est nimi fund[illegible] beneficiorum, & capellaniarum [illegible] conditiones, clausulas, & grauamina [illegible] apponi, *ut* præterea, cl. 2. *de iurepatron. cap. significatum, de præbend.* Concil. Trid. *sess.* 22. *de reform. c.* [illegible] *sess.* 25. *etiam de reform. c.* 5. Roch. de Curte *de iurepatr. verb. iure te quod*, *n.* 25. Lambert. *eod. tract. lib.* 1. *q.* 6. *princ. a num.* 49. Spin. *in speculo testam. gloss.* 4. *princ. n.* 39 & 42. *versic. ex quo deducitur*, Ioan. Gutier. *consil.* 1. *n.* [illegible] & *cons.* 2. *n.* 1. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. *in princ. n.* 45. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 32. Ego *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 70. *à n.* 38. vbi *n.* 40. teneo posse Episcopum, vel alium superiorem, tenere illas leges per fundatorem sibi porrectas, quæ vel natura impossibiles sint vel turpes, vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium.

4

5 Quas quidem qualitates in fundatione, seu erectione beneficiorum appositas, itaut Romanus Pontifex, magna, & vrgenti causa mutare, aut alterare non soler, Clem. *quia contingit, de relig. domib.* Conc. Trident. *d. sess.* 25. *de reform. c.* 5. ibi: *Quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliqua requiruntur, seu certa illis onera sunt iniuncta in beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur.* Pinel. *in rub. C. de rescind. vendit. p.* 1. *c.* 2. *n.* 19. Mieres *de maior. p.* 1. *in initio, n.* 460. Fr. Emman. *d. c.* 77. *concl.* 17. *n.* 8.

6 Et ideò cùm fundatio requirat vt præsentetur qui aliud beneficium non habuerit, debebat iste præsentatus de tempore suæ præsentationis beneficio carere; communiter enim resoluunt DD. quod qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet interuenire de tempore actus, itavt non sufficiat, vt paulò post, vel anteà adsuerit, secundùm Ias. *in l. si n.* 2. *C. de testam.* Roman. *cons.* 19. *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 1. *n.* 419. Auendan. *de exequen. mandat. p.* 2. *c.* 12. *n.* 15. Mex. *ad leg. Toleti, fundam.* 2. *p.* 4. *n.* 16. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 37. Roderic. Xuar. *alleg.* 22. *num.* 23. Bobadil. *in sua politica, lib.* 3. *c.* 4. *n.* 39. Ceuall. *communium contra commun. q.* 695. *à n.* 5. & in specie Fr. Emman. *d. c.* 77. *n.* 14. Perez de Lara *d. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 53. *cum seqq.* Rot. *d. c.* 158. *num.* 5. & 7. apud Farin. *p.* 1. *recens.*

7 Et sic de tempore oppositionis, & petitionis debet interuenire habilitas, & qualitas requisita, ex Gutier. *cons.* 44. *n.* 7. Perez de Lara, & Ceuall. resoluit Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 4. *n.* 85. & *seq.* & probatur expressè *in cap. si eo tempore*, 7. *de rescript. lib.* 6. Imò antequam 8 quis nominetur, vel eligatur, habilitatem requisitam præcedere debere, ex pluribus latè concludit Mastrill. *de magistrat. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 97. *cum seqq.*

9 Quod in præsenti casu absque dubio procedit, attentis expressis fundationis verbis, ibi: *Y que la dea a clerigo que no aya otro beneficio*; quæ apertè ostendunt eius voluntatem, quæ fuit excludere clericum tunc temporis aliud beneficium habentem. Verbum enim, *aya*, 10 idem importat ac si diceret, habeat habilitatem eo tempore: omnis qualitas adiecta verbo intelligitur secundùm tempus verbi, *l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. l.* 1. *§. tacitis, ff. quod iussu.* Menoch. *remed.* 16. *recup. ex n.* 23. & *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 81. *n.* 17. Velasquez de Auendaño *in l.* 44. *Tauri, gl.* 15. *n.* 1.

11 Non obstat affectata beneficiorum renunciatio ad effectum vt beneficio carens capellaniam obtinere posset, quia affectatus actus nihil prodest, *l.* 2. *§. fin. ff. si quis caut. §. item tria, Instit. de excusat.* Surd. *cons.* 17. *n.* 96. 12 imò per affectationem omninò perditur ius, & priuilegium, vt per plures casus ostendit Card. Tusch. *pract. concl. lit. A, concl.* 237. *per tot.* Et in pulchro casu Sanchez *de matrim. lib.* 8. *d.* [illegible] 19. *n.* 26. quem in eodemmet casu sequitor Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 3. *n.* 6. *concl.* 5. videlicet in muliere, quæ cum esset diues, omnibus suis bonis renunciauit, vt ad titulum paupertatis dispensationem Pontificis obtineret ad contrahendum matrimonium cum consang[illegible], quo casu non gaudet paupertatis priuilegio.

13 Et in nostra specie est text. opt. *in c.* 2. *de renunc. lib.* 6. vbi renuncians tenuem Præbendam, vt consequatur pinguiorem in damnum alterius, sibi non proficit renunciatio, nec illi tertio præiudicat, notat Card. Tusch. *d. concl.* 237. *n.* 6. Menoch. *cons.* 208. *n.* 17. *vol.* 3. vbi *numeris seqq.* multis similibus comprobat ea ratione, 14 quia affectata paupertas nihil proficit, vt tradit Gabr. Aluarez *de priuileg. paupert. p.* 1. *q.* 6. *n.* 57. vbi citat illud Mart. *lib.* 11. *epigr.* 17.

Tu tamen affectas Nestor dici, atque videri
Pauper, & in populo quaris habere locum.

15 Et in nostra specie ait idem Gabr. Aluarez *citato loco*, quod idem fieri solet ad beneficia obtinenda, de quibus in iure Bald. *in c. cùm adeo, n.* 1. *de rescript.* eos qui in impetrando beneficio fingunt se pauperes, cùm non sint, non nisi ventum reportare. Cui suffragatur aliud Iuris Axioma, quod non succurritur ei, qui sua culpa in paupertatem se posuit, & data opera in alterius præiudicium pauper effectus est, prout latè probat Marc. Anton. Mangil. *in tract. de imput. q.* 178. *n.* 13.

16 Non obstat quod dicitur ex aduerso, videlicet fundatoris mentem fuisse excludere habentem beneficium Curatum, propter impedimentum inseruiendi capellaniæ, non autem habentem beneficium simplex nullam residentiam requirens, nec impediens dictæ capellaniæ seruitium. Quia respondetur, verbum *beneficium*, quo vsus fuit fundator, comprehendere beneficia tam Curata quàm simplicia, gloss. verbo beneficia, *in c. si gratiosè, de rescript. in* 6. Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 3. Rebuff. *in praxi, tit. quid sit beneficium, n.* 10. Quintanaduen. *lib.* 1. *Eccl. c.* 4. cum aliis per Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 6. *n.* 37. & 38.

17 Vnde fit quod à verborum proprietate minimè recedendum, cum proprietas verbi quantum comprehendit, cateius accipiatur dispositio, *l. multùm interest*, ibi: *Quantùm lectio probat, C. si quis alteri, vel sibi*, latè Tiraq. *in l. si vnquam, verbo libertis, n.* 17. & 18. *C. de reuoc. donat.* Aluar. Valasc. *cons.* 38. *n.* 8. *ad fin.* Maximè cùm sit fundatoris menti Iuri communi multùm conformis, secundùm quod beneficiorum pluralitas prohibita est, *c. de multa, de præb.* cum simil. Conc. Trid. *sess.* 7. *de ref. c.* 4. & *sess.* 24. *c.* 17. *etiam de reform.* quamuis sint beneficia 18 sim-

simplicia, *c.conquerente, de cler. non resid.* Nauar. *cons.* 11. *aliàs* 10. *de prabend.* cum aliis per Perez de Lara *anniuers. & capell. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 1. & 2. & in specie omnino videndus Ioan. Gutier. *cons.* 2. *n.* 12. vbi refert verba *d. c.* 17. ibi: *Vt in posterum vnum tantùm beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur*: declarando vt per me *de Iure Ecclesiastico vniuerso, lib.* 3. *c.* 13. *n.* 180. *cum seq.* Et sentit Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 1. *num.* 280. illud
19 decretum comprehendere etiam beneficia iurispatronatus, ob paritatem rationis.

20 Concurrit ergo duplex prohibitio, iuris scilicet, & fundatoris, & quia fortius ius insurgit, & plus operatur legis & hominis prohibitio, quæ maioris virtutis est, *Auth. de alien. & emphyt. §. sanctissimus, collat.* 9 Roder. Xuar. *alleg.* 9. *n.* 14. Alex. *cons.* 84. *n.* 6. *lib.* 6. Ozasc. *Pedem. decis.* 85. *num.* 14. Rumin. *cons.* 61. *num. fin.* Ludou. Cassanate *cons.* 1. *n.* 35. *tom.* 1.

21 Nec obstat ratio illa fundationis, *y que la sirva de todas horas*, per quam videtur fundatorem incompatibilitatem considerasse circa beneficia Curata, cum illa habentes non possint in alio loco singulis horis capellaniæ deseruire. Quia multipliciter respondetur, & primò fundatores in Capellano duplicem casum copulatiuè requirere, vnum quod non haberet aliud beneficium, alterum quod singulis horis capellaniæ inseruiret, & ita illa duo debent interuenire necessariò, & præcisè, aliter eius voluntati non obtemperatur, *l. qui hæred. plures, ff. de condit. inst. l. si is qui ducenta, §. verum, ff. de rebus dub.* Surd. *cons.* 45. *n.* 15. Mangil. *de imputat. q.* 78. *n.* 43. Gutier. *cons.* 16. *n.* 1. Secundò, quia generalis illa prohibitio, *que no se de à clerigo, que aya otro bene-*
22 *ficio*, omnem casum, tam maiorem, quàm minorem comprehendit, *c. maioribus* 8. *de prabend. c. quæritur, §. fin.* 22. *q.* 2. ex pluribus resoluit D. Barb. *in l. cum prætor, n.* 112. *ff. de iudic.* Tertiò, quia cum fundator vsus fuerit verbis negatiuis, *no se de aquien aya otro beneficio*, censetur per illa adempta potestas patronis eam dandi beneficium aliud obtinenti, hæc est enim virtus, & natura negatiuæ inducere nullitatem, & remouere omnem potentiam ab actu, omnem casum excludendo, etiam minimum, vt latissimè fundat Card. Tusch. *pract. lit. N, concl.* 26. Perez de Lara *de anniuers. & capell. lib.* 2. *c.* 5. *ex n.* 22.

23 Nec etiam obstat, quod incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantùm illorum retentio, vt per Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. *num.* 185. Quia licèt hoc de iure procedat, id tamen locum habere non potest, attenta expressa fundatoris dispositione, quæ ab ea Capellania obtinenda excludit quemlibet clericum habentem beneficium Ecclesiasticum in citatis verbis, quod potuit facere, vt constat ex auctoritatibus & iuribus suprà citatis, & ita succedit iuris
24 regula, quod prouisio hominis facit cessare dispositionem legis, & eam tollit, *l. fin. Cod. de pact. conuent. leg. & habet, §. cum quis, & ibi gloss. ff. de precar.* Surd. *cons.* 476. *num.* 6. latè Card. Tusch, *pract. concl. lit. P, conclus.* 95. Lara *de capell. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 27. *& seq.*

25 Nec denique obest quod testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione Iuris communis, quia pariter satisfit, non procedere quando voluntas testatoris est clara, prout in nostro casu; tunc enim à proprietate verborum minimè recedendum est, *l. non est, ff. de legat.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 6. *num.* 21. vbi *num.* 19. quod stante claritate necessariò sequenda est voluntas testatoris, quæ in omnibus prædominatur, *leg. cum quæstio, in fine, Cod. de legib.*

Toletana Translationis.

Electus in Episcopum, seu translatus ad aliam Ecclesiam, quando sub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, seu electioni de se factæ consentire, & translationem non impedire?

VOTVM CXXIII.

1 *Cardinalis de Borgia moritur Matriti de mense Decembris* 1645.
2 *Catholicus Philippus IV. in Archiepiscopum Toletanum nominauit Eminentissimum D. Cardinalem Sandoual.*
3 *Antistes in Ecclesia Dei ritè proficitur cum populum pariter in eam acclamauerit.*
4 *Reges sub reatu peccati mort. tenentur ad Episcopatus meliores & digniores nominare.*
5 *Regibus imputandum si eorum culpa Episcopi tales non sint quales olim fuere.*
6 *Philippus II. ad Episcopatus non statim nominabat, sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delectu.*
7 *Rex in Episcopis nominandis personæ respectum habere poterit, si hæc simul Ecclesiæ seruitio, & vtilitati conducat.*
8 *Contra Episcopos, qui per vicarios, & visitatores munus suum adimplere existimant.*
9 *Consultationis causa refertur.*
10 Cap. inter corporalia 2. de translat. Episcopi, *refertur.*
11 *Matrimonij carnalis consummati vinculum est indissolubile.*
12 *Translatio est de vna Ecclesia ad aliam regularis mutatio cum suadenti causa vtilitatis, vel necessitatis.*
13 *Translatio aliquando de volente, aliquando de inuito etiam suadente iusta, & rationabili causa fit.*
14 *Episcopus translatus quando desinat esse Episcopus prioris Ecclesiæ.*
15 *Pontificibus Romanis speciali quasi priuilegio expressè concessa reperitur facultas spirituale coniugium dissoluendi.*
16 *Coniugium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam.*
17 *Vinculum coniugij spiritualis Iure humano, seu Pontificio est dissolubile.*
18 Cap. inter corporalia, de translatione Episcopi, *declaratur.*
19 *Pontifices solent vti Sacræ Scripturæ testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda.*
20 *S. Thomæ doctrina laudatur.*
21 *Episcopatum optare & appetere quando liceat?*
22 *Episcopatum propter bona temporalia, vel diuitias, & maiores redditus appetere, peccatum mortale.*
23 *Episcopatum non appetenti oblatum citra culpam potest illum suscipere, & etiam propter bona temporalia.*
24 *Episcopatum suscipere renuens, si virtutibus polleat, Pastorem summum conuincitur non amare.*
25 *Laborandum non in eo quod sibi, vel paucis vtile sit, sed quod multis, vt salui fiant.*
26 *Humilitati an præsumptioni tribuendum si quis debere præesse intelligens, ex humilitate præesse contemnit.*

27 *Labor pro Deo nullatenus effugiendus.*
28 *Eminentissimus D. Cardin. de Sandoual residendi apud suam Ecclesiam Giennens. auidissimus.*
29 *Eminentissimus D. Card. de Sandoual fortiter nominationi restitit.*
30 *Ioannes Hurtado Dominicanus similem nominationem ad Archiepiscopatum Toletanum accepture recusauit.*

1 VAcante Archiepiscopatu Toletano per obitum
Eminentissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis
de Borgia, qui diem suum clausit extremum die 28.
mensis Decembris exeuntis anni 1645. Rex noster ve-
rè Catholicus Philippus IV. optans illi Ecclesiæ de
optimo Pastore prouidere, qui in ea residere, & pasto-
ralis officij munus adimplere valeret, cùm transactis
annis ob diuturnam Prælatorum absentiam plura sint
quæ magna indigent reformatione, tam circa Cleri mo-
res corrigendos, quàm circa sæcularium animum, men-
tem, cogitationemque à vitiis abducendam, ad bo-
namque frugem recipiendam, negotium id totum Deo
commendare constituit, à quo scimus omnia bona pro-
uenire. Paucos post dies à vacatione cœpit per hanc
2 Curiam vox omnium spargi, Eminentissimum D. Car-
dinalem de Sandoual Giennens. Episcopum in Præla-
tum deposceorium, vt accidit in felicissima S. Ambro-
sij promotione, sicut legitur in quarta suæ festiuitatis
lectione, *Vniuersi populi vox erupit, Ambrosium Epi-
scopum deposcentis.* Catholicus Rex habita matura de-
3 liberatione, & piorum virorum consilio adhibito, sciens
quod tunc in Ecclesia Dei ritè præficitur Antistes cùm
populus pariter in eum acclamauerit, vt fuerat statutum
in Conc. Toletano XII. *cap. 6.* quod refertur *in cap. sum
longè, 23. dist.* eundem Eminentissimum D. Cardina-
lem de Sandoual in Archiepiscopum Toletanum nomi-
4 nauit, in quo certè meliorem, ac digniorem præficien-
dum censuit; nam id à Regibus sub peccati lethalis
reatu fieri debere expressè decisum est in Concil. Trid.
sess. 24. de reform. cap. 1. vers. nisi quos digniores, & re-
soluunt Fr. Emman. Roder. *in sum. tom. 4. cap. 67. de los
Obispos, n. 26.* Maurit. de Azeued. *de precellent. Episcop.
dignit. p. 1. cap. 3. num. 13. & 14.* quos refero *de officio,
& potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 34. in fine, in
vltim. impress.* Duaren. *de Sacris Ecclesiæ minist. lib. 5.
cap. 12.* vbi de obligat. Regis, & partibus eligendo-
rum, Gambac. *de immunit. Eccles. lib. 5. cap. 9. num. 7.*
5 vbi inquit: *Regibus imputandum, si eorum culpa Episco-
pi tales non sint, quales olim fuere, & quales ipsi de-
siderant. Sedes enim Apostolica longè posita illorum
vitam, ac mores minùs perspectos habere potest. Inque
informationibus ad eam transmissis quiescens, eos quos
illi nominant, ferè probare ac confirmare solet, nisi ali-
quando aliunde aliud illi constet, id quod raro con-
tingit.*
6 Peculiari Dei dono in electionibus, & nominationi-
bus, quæ à Catholicis Regibus fiunt, semper optimi
viri omnigena virtute præditi Pontifici Max. fuerunt
oblati, & ab eo admissi: & in his inuestigandis maxi-
mam curam adhibuit prudentissimus Rex Philippus II.
vt refert Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3.
cap. 12. num. 40.* ibi: *Vtinam omnes tale ius habentes ta-
les nominationes facerent, vt Philippus Hispaniarum
Rex, & verè Catholicus. Non enim statim nominat, nec
ad cuiusque preces, sed matura adhibita deliberatione,
habitoque personarum delectu, tales offert viros Pontifici
Max. (non in Hispania solùm, sed in Indiis, & Neapo-
litano, & Siciliensi Regno) qui Episcopali dignitate
meritò ab omnibus digni existimentur, & ob hanc vnam
potissimam causam semper existimaui omnia illi potentis-
simo Regi feliciter cedere*, quæ verba refert Ceuall. *com.
contra commun. q. 897. num. 475.*

Poterit nihilominus Rex personæ respectum habere, 7
si hæc simul Ecclesiæ seruitio, & vtilitati conducat;
legimus enim in vita Eminentissimi Cardinalis Bellar-
mini, *lib. 3. cap. 5. §. rursus*, ad consultationem Clemen-
tis VIII. sic respondisse. *Deberent prouideri Eccle-
siis de bonis personis, non autem personæ de bonis Eccle-
siis. Fateor tamen optimam illam esse prouisionem, cùm
vtrumque simul fieri potest, vt & personæ benemeren-
ti, & Ecclesiæ vacanti vtiliter prouideatur.* Cui Pon-
tifex ita respondit. *Scimus, & hoc quantum in nobis est
præ oculis habemus, prouidere Ecclesiis, non autem per-
sonis, nisi quando & Ecclesiæ, & personæ æquè nos pro-
uidere putamus.*
Verùm in hac nominatione de persona Eminentis- 8
simi D. Cardin. de Sandoual ad Archiepiscopatum To-
letanum per translationem ab Ecclesia Giennen. nullus
fuit habitus suæ personæ respectus, sed solus piissimi
Regis animus fuit Ecclesiæ Toletanæ necessitatibus
prouidere; nam multis retro annis diuturna Serenissimi
Cardinalis Infantis eius administratoris absentia, &
quadriennali ferè Sedis prædictæ vacatione, non potuit
à proprio Pastore videri, regi, & gubernari: quod quan-
tum detrimenti ouibus parei, & quam ipsis Pastoribus
condemnationem afferat, multis Sanctorum Patrum
admonitionibus edocemur, vt ex Ioanne Echio *ho-
mil. 2. de Sancto Stephano*, ad hoc propositum refert Es-
penæus, *lib. 3. digress. cap. 22. Nostrates Prælatos Apostoli-
cum ordinem inuertere, dum spiritualia grauiora quàm quæ
subeunt, rati in Pontificalibus Suffraganeorum, in iudi-
cialibus Officialium, in absoluendis peccatoribus Pœni-
tentiariorum ope vtuntur, in prædicatione Monachum
aliquem nescio quem proferunt, in aliis spiritualibus
alios habent Vicarios. Sin qua in re census, aut reddi-
tus laborant, & temporalia quis moratur, extra moram hæc
res ad ipsum Dominum Episcopum referenda.* Quare
idem Espenæus satyricè subdit se meminisse D. Ido-
cum magni tunc nominis concionatorem, polliceri pa-
làm solitum huiusmodi Episcopis futuro sæculo Vica-
riam quidem salutem, personalem verò perniciem.
Abibunt, aiebat *concionabundus huiusmodi, per Vicarium
in paradisum, in persona ad inferos.*
Publicata desideratissima hac nominatione, Excel- 9
lentissimus D. Comes de Altamira Eminentissimi ger-
manus frater optimè cognoscens syncetam D. Cardina-
lis mentem, veritus ne frustraretur necessarius nomina-
tionis huiusmodi finis, si ille eam acceptare nollet, nisi
probaretur ad eum acceptandum sub reatu peccati mor-
talis teneri & obligatum esse, mihi consuluit, vt pro
veritate ad sedandos Eminentissimi D. scrupulos quid
hac de re sentirem, in chartam breuiter redigere, quæ
posset eundem Eminentissimum D. in debitam trahere
acceptationem; & licèt id onus meis humeris impar
iudicauerim, tamen vt tanti Principis desiderio satisfa-
cerem, sic respondendum duxi.
Prælati plures, qui cum Ecclesiis ad quas promoti 10
fuerunt, spirituale coniugium contraxerunt, ita se cum
illis indissolubile vinculum habere existimant, vt ad
alias etiam quacumque facultate suffulti, debitè tran-
sire non valeant, moti auctoritate text. *in cap. inter
corporalia 2. de translat. Episcopi*, ibi: *Cùm ergo for-
tius sit spirituale vinculum quàm carnale, dubitari non
debet quin Omnipotens Deus spirituale coniugium,
quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantùm
iudicio reseruauerit dissoluendum, qui dissolutionem
etiam carnalis coniugij, quod est inter virum & fœmi-
nam, suo tantùm iudicio reseruauit*, &c. Ex quibus ver-
bis Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 241. c. 1.* putauit vinculum,
quo Episcopus ligatur suæ Ecclesiæ, iure diuino, & 11
naturali indissolubile esse. Exemplo matrimonij carna-
lis consummati, cuius vinculum ita indissolubile est,
vt nec à Summo Pontif. dissolui possit, vt resoluunt
multi,.

molti, quos refert, & sequitur Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp. 14.*

12 Ad cuius difficultatis solutionem præmittendum est,
translationem esse de vna Ecclesia ad aliam regularem
mutationem cum euidenti causa vtilitatis, vel necessi-
tatis, *cap. mutationes, c. suas, c. sicut vir, 7. q. 1.* Ioan. Hon.
13 *in sum. Decret. ad hunc tit. n. 1.* Aliquando quis volens,
nonnunquam inuitus, etiam suadente iusta, & rationa-
bili causa, transfertur de vna Ecclesia ad aliam; cum
qua distinctione Rot. *decis. 475. p. 1. recent.* quæstionem
14 resoluit, an translatus de vna Ecclesia ad aliam desinat
esse Episcopus primæ, vbi primùm à Papa ab illius vin-
culo absolutus fuit, an verò post adeptam secundæ
possessionem; qua de re recentiorem habemus declara-
tionem Sacræ Cong. negotiis Episcoporum præpositæ,
sub die 14. Decembris 1624. quam refert Mallob. *in pra-
xi habendi concursum, sequs. 1. dub. 9. secundum Roman.
impress.*

15 Secundò notandum est, per Summos Pont. compa-
rationem fieri inter vtrumque matrimonium, spiritua-
le scilicet, & carnale, quoad indissolubilitatem, expresè
tamen concessa facultate speciali quasi priuilegio Ro-
manis Pontificibus spirituale coniugium dissoluendi,
c. quanto 3. de translat. Episcop. ibi: *Non attendens quod
veritas in Euangelio protestatur, quos Deus coniunxit,
homo non separet, & potestatem transferendi Pontifices
ita sibi retinuit Dominus, & Magister, quod soli B. Pe-
tro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis speciali
priuilegio tribuit, & concessit, &c. cap. vltim. eod. titul.* ibi:
*Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod est inter virum
& vxorem, homo dissoluere nequit, Domino dicente in
Euangelio, Quos Deus coniunxit, homo non separet: sic &
spirituale fœdus coniugij, quod est inter Episcopum, &
Ecclesiam, quod in electione initiatum, ratum in confir-
matione, & in consecratione intelligitur consummatum, si-
ne illius auctoritate solui non potest, qui successor est Pe-
tri, & Vicarius* IESV CHRISTI, *&c.*

16 Vnde licèt ex prædictis iuribus colligatur spirituale
coniugium contrahi inter Ecclesiam, & Episcopum, vt
per Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 29. q. 3. vers. quæso
igitur,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 3.
num. 257.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarch. p. 1. disp. 6. de*
17 *Episcopis, §. 2. n. 24.* Nihilominus eius vinculum iure
humano, seu Pontificio est dissolubile, cùm potestas il-
lud dissoluendi expresè in eisdem iuribus tribuatur
Petro, & eius successoribus, hoc est Romanis Pontifi-
cibus pro tempore existentibus. Ita *in d. c. inter corpo-
ralia,* Card. *n. 1. & 3.* Imol. *num. 2.* & Abb. *num. 3. & 4.*
Petr. de Ledesma *de matrim. q. 53. art. 3. post conclus. 3.
vers. sed vt hæc,* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 28. n. 13.*
Suar. *de relig. tom. 3. lib. 1. c. 16. per tot.* Sebastian. Cæs.
18 *dict. §. 2. num. 17.* vbi *n. 25.* verba *d. cap. inter corpora-
lia, in principio* relata ait explicanda esse per alia, quæ
paulò post infrà in eodem textu subduntur, videlicet:
*Non enim humana, sed potiùs Diuina potestate coniu-
gium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depo-
sitionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontif. (quem
constat esse Vicarium* IESV CHRISTI *) Episcopus ab
Ecclesia remouetur.* Et sic vinculum illud dicitur fieri
indissolubile auctoritate Diuina, idest, auctoritate di-
uinitus data Vicario suo: nam sicut Deus soluit per
suum Vicarium, ita eidem potestatem reseruando per
eundem dissoluit, in quo sensu explicant Doctores
alia verba dicti text. ibi: *Illa tria sunt reseruata Roma-
no Pont. non tam constitutione Canonica, quàm auctorita-
te Diuina;* quia ipsa constitutio Canonica in auctori-
tate Diuina fundata est.

19 Nec illa verba à Domino prolata de coniugio carna-
li, *quos Deus coniunxit, homo non separet,* & applicata
cõiugio spirituali *in d. c. inter corporalia,* denotãt æqua-
lem in vtroque indissolubilitatem: Quia respondetur
eo loco adduci illam auctoritatem ad probandũ Chri-
stum Dominum sibi reseruasse solutionem matrimonij
spiritualis, non in sensu litterali, constat enim de ma-
trimonio carnali agere; sed in sensu morali, qui sensus
licet in Sacra Scriptura à Spiritu Sancto intentus sit,
non tamen facit argumentum efficax ad probandum
aliquid esse legis Diuinæ obligatoriæ: solent enim
Summi Pontifices vti Sacræ Scripturæ testimoniis in
sensu morali ad propria decreta confirmãda, vt patet in
materia pluralitatis beneficiorum: & ad probandum
aliquem non posse habere duo beneficia, adducunt ver-
ba Pauli: *Oportet Presbyterum esse vnius vxoris virum;*
& alia Christi Domini, *Nemo potest duobus dominis
seruire,* quæ verba in sensu litterali longè aliud signifi-
cant. Et Bonifac. VIII. *in Extrau. Vnam sanctam, inter
commun. de maior. & obed.* adducit verba Christi de duo-
bus gladiis in sensu morali ad summam potestatem sta-
biliendam, cum litteralis aliud longè velit, vt Sacri Do-
ctores in eodem loco interpretantur, & latissimè probat
Alphons. de Castro *lib. 1. contra hæreses, c. 3.* & S. Th. 20
p. 1. q. 1. n. 10. de cuius doctrina Ecclesia in Breuiario
ita dicit: *Nullum fuit scriptorum genus, in quibus non
esset diligentissimè versatus; scripta eius, & multitudine,
& varietate, & facilitate explicandi res difficiles adeo
excellunt, vt ob eam causam etiam nomen Doctoris An-
gelici iure sit adeptus.* Et Clemens VIII. *Admirabilis
eius doctrinæ testis est ingens librorum numerus, quos
ille in breuissimo tempore in omni ferè disciplinarum ge-
nere singulari ordine, ac mira perspicuitate sine vllo pror-
sus errore conscripsit.*

Sublata igitur dubitandi causa, quæ circa indissolu-
bilitatem matrimonij spiritualis oriri poterat, superest
modò videre, an Eminentissimus D. meus acquiescere
debeat nominationi Regiæ ad S. Ecclesiam Toleta-
nam, ob causas maioris boni translationem suadentes,
vt suprà notaui.

Est in hac materia concors omnium sententia, cuili- 21
bet licitum, imò laudabile esse Episcopatum optare, non
propter officij dignitatem, aut bona temporalia, sed
propter annexum laborem, qui est ordinarius ad hono-
rem Dei, & proximi salutem, & in hoc casu bonum
opus desiderat; sic enim locum illum Apost. *1. ad Ti-
moth. 3. Siquis Episcopatum desiderat, bonum opus desi-
derat,* interpretantur S. Thom. *2. 2. q. 185. art. 1.* Al-
phons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontif. c. 4. post
princ.* Claud. Iaius *in speculo Præsulis, sub tit. de eo qui
Episcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat,
an peccet, necne?* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 2.*
Maur. de Alzedo *de præcellent. Episc. dign. p. 1. c. 3. n. 33.*

Et ideò si quis propter bona temporalia, vel diuitias, 22
& maiores redditus, aut ob pinguiora beneficia ad suã
collationem spectantia, vt de illis suis consanguineis
prouidere possit, Episcopatum appeteret, aut illum
susciperet, peccaret, & quidem ex Nau. *miscel. de orat.
num. 2.* grauiter, & ex Bartholom. Medina *in sum. lib. 1.
cap. 16. §. 2.* mortaliter, ibi: *El obispo si despues que
tiene vn Obispado procura otro mayormente por medios
humanos y seglares, regularmente es mortal y escanda-
loso;* idem tenet Lezana *in sum. quæst. Regul. p. 1. c. 17.
num. 22.* ibi: *Secundò, qui dignus est, & appetit Epi-
scopatum propter redditus temporales tanquam finem,
etiam mort. peccat:* & alio casu peccare venialiter affir-
mat, ibi: *Qui appeteret Episcopatum, quamuis dignus,
propter redditus, aut commoda temporalia, non tan-
quam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem
ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccà-
ret mortaliter, cum non appeteret spiritualia propter
temporalia, ad minus tamen peccat venialiter, quia ta-
le desiderium ambitionis, auaritiæ, vel præsumptionis
esset.* Quicquid in principali casu talem appetentem
peccare venialiter existimauerint Homobon. *art. 3.
tract. 15.*

tract.15.c.7. quæst.24.resol.1. Antonin. Diana *morul. resol.p.4. tract.3. resol.100. & in sum. verb. Episcopus 1.num.4.* nisi eorum opinionem intelligamus de eo, cui non appetenti oblatus fuit Episcopatus, quia citra culpam posse illum suscipere etiam propter bona temporalia, resoluit hæc perfunctoriè Morla *in emporio iuris, p.1.tit.2.q.5.n.29. in princ.* At id à spiritualibus viris minimè admittendum esse semper consulerem, propter maximas animi sui inquietudines, quibus nonnunquam vexari non est dubium, vt de illis temporalia anhelantibus optimè ratiocinatur Auctor viæ salutis æternæ. *Qui ad temporalia, & dignitates*, inquit, *anhelunt, in hoc falsom decipiuntur, quod si quod cupiunt, seu sperunt, adepti fuerint, statim desiderium & spem illorum in longinquum rursus transmittunt, & dum quærendis inhiant, quæsitorum non recordantur, & sic fit, vt omnia eis desint, & qua habent, & qua cupiunt.* Et facit dictum illud Senecæ : *Nihil interest vtrum habeas, vel non desideres.*

24 Verùm ad præsentem casum hæ resolutiones applicabiles non sunt, quia Eminentissimus D. meus, nec appetit Episcopatum, nec ad bona illius temporalia respicit, nec illum, licèt sibi non appetenti oblatum, acceptare, nec suam Ecclesiam & primam sponsam deserere vult ; vlterius quæritur an possit cogi vt acceptaret ob maius bonum spirituale, & ex causis in principio relatis ? Et verum existimo, stante necessitate habendi talem Pastorem, cum euidenti Fidelium vtilitate, sine tamen præiudicio, aut euersione ouium prioris Ecclesiæ, teneri & obligatum esse nominationem Regiam de se factam, & Pontificiam electionem forsan subsequutam sub reatu peccati mort. acceptare. Id enim insinuat S.Gregorius *in Pastorali, p.1. cap.5. Qui habet dona Dei, vt possit esse Pastor, si vocatus suscipere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur, quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis acceperat. Vide Dominus dicens, si diligis me, pasce oues meas, clarè docuit, quod si testimonium dilectionis sua est suscipere onus Pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum conuincitur non amare.* Et iterum, ac meliùs ad propositum *lib.6. epistol.5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinop. Et Pastori S. Ecclesiæ dicitur, Simon Ioannis amas me ? Pasce oues meas : ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minimè amare ; nam qui proprium quietem communi vtilitati prafert, non potest dicere, mihi viuere Christus est, & mori lucrum, cum Apost. ad Philip. 1.* Et vbi erit illud eiusdem *ad Roman. 14. Nemo sibi viuit, & nemo sibi moritur ?* Et illud eiusdem 1.ad Corinth.10. *Non quæros quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant ?* Et illud denique 2. *ad Corinth.5. vt qui viuunt, iam non sibi viuunt, sed ei qui pro ipsis mortuus est ?* quod elegantibus verbis expressit Prosper *de vita actiua, & contemplatiua, lib.2.cap.28.* vt sequitur : *Videndum est verùm iustè faciant illi, qui se remouentes ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus offerentes, nihil humanæ societati proficiunt, & desideria sua commodis omnibus praferentes, vtilitatem communem desiderata vocationis electione contemnunt, cum profectò laborantibus opem ferre nolle cum possit, & communi bono postbabito otiosa quiete frui, nihil habeat iniquitatis : cui iniquitati qui seruiunt, omnes omnium bono viuunt, ac velut sibi inuicem nati salutem mutuam tuentur, ne diligunt, ac per hoc contra iustitiam faciunt hi, qui merito sua conuersationis, vel eruditionis allecti, otiosum studium fructuosa vtilitati regenda multitudinis anteponunt, ac cum possint laboranti Ecclesiæ subuenire, operosa administrationis laborem fruenda quietis contemplatione refugiunt.*

25 Certo certius est, Prælatum qui in Ecclesia sibi commissa in vinea Domini vtiliter laborauit, & diuturna sua residentiâ oues ad vias Domini reduxit, ac pastorale officium sanctissimè adimpleuit, debere eundem laborem conducere in aliis ouibus reducendis, si dimisso priori Episcopato, & per Summum Pontif. ab illius vinculo absolutus, ad alium de eiusdem licentia transferatur ; non enim illi sufficit operari in eo, quod sibi, vel paucis vtile sit, sed quod multis, vt salui fiant, sicut docet Apost. loco numero præcedenti adducto.

Quod si adhuc renuerit hoc modo multis prodesse, 26
non solùm inuitè adductus, sed vltrò se offerens nolit translationi consentire, meritò dubitauerim, an huiusmodi non acceptandi scrupulus hoc casu potiùs præsumptioni, quam humilitati tribuendus sit. Dubitationem excitaui, & breuissimè resolui *in meo tract. de officio, & potestate Episc. part.1. titul.2. gloss.2. num.25.* ibi: *Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat praesse intelligit, & tamen ex humilitate praesse contemnit ? Diuinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, non sibi regiminis culmen imputatur, si iam donis prauentus est, quibus & aliis prosit, & ex corde debet fugere, & inuentus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens : Ah Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum ? Esaias Domino quærenti quem mitteret, vltro se obtulit. Ecce ego, mitte me* : & cùm hinc inde alia adduxe- 27
rim pro vtraque parte non contemnenda, tandem concludo. *Væ illi, qui præest, & non prodest : sed væ grauius illi, si quia præesse metuit, prodesse refugit.* Nullatenus effugiendus pro Deo labor, sed vltrò suscipiendus : ipse vires auget, ideoque leue onus remanet, iuxta illud *Psalmi 54.* vbi habetur, *Iacta super Dominum curam tuam* : In Hebræo dicitur, *Projice onus tuum in Dominum*, idest, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino projice : & rationem præstat S.Bernard. *ad Eugenium Papam. Ne otia vestra necessitatibus Ecclesiæ proponatis.* Consolabatur ipsum non semel Sanctus Carolus Borromæus, vt scripsit insigni viro litteris, & sanctitate præstantissimo D. Bartholomæo à Martyribus in Pastorali officio continuò laborantem, his verbis. *Venit enim mihi in mentem quàm tutum sit ac tranquillum in eo pastoris ministerio sine interpellatione versari, quod vnum necessarium esse* CHRISTVS *docet. Sed consolatur me in mediis curis Pastoralibus ipsius* IESV CHRISTI *optimi maximi Pastoris exemplum, qui è Cælo descendit in terras, & tot labores, atque adeo mortem sustinuit, vt centesimam ouem errantem, & vagam quæreret, quæsitam inueniret, inuentam in humeros tolleret, & ad ouile reduceret.*

Virtutibus pollens, ait S.Greg. *lib.1. Pastoralis, c.9. coactus ad regimen veniat.* Veni, inquam, Eminentissime 28
Domine : suscipe onus pro CHRISTO, & oues tuam præsentiam postulantes, ac pauperes tuis eleemosinis indigentes eleua, refoueque, vt ita omnes tua industriâ ad dominum conuertantur, & tuo labore, & assidua vigilantia à vitiis abstrahantur, prout spero, prout in Domino confido. Et licet quanta in pauperes fuerit vir iste piissimus benignitate, non inuoluere constituerim, nihilominus silentio præterire non possum, me tunc Romæ habitantem vidisse non semel ipsum Eminentissimum D. meum quotidiano victu plusquam triginta pauperes alere, & peregrinos præcipuè Hispanos nouis indutos vestibus viatico iuuare, quarum eleemosinarum ex mandato suæ Eminentiæ distributor in Romana Curia aliquando fui. Vnum etiam instar omnium, auctorem habeo, cui iure suo integra debetur fides, Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Roccinom sacræ Pœnitentiariæ Regentem, & Rotæ Decanum, qui mihi non semel retulit Eminentissimum D. meum comparari posse cũ illis primitiuæ Ecclesiæ Episcopis;

erat

erat enim residentiæ apud suam Giennensem Ecclesiam auidissimus, ibique in leuanda pauperum suæ Diœcesis miseria, quos vel durior egestas oppresserat, vel atrocior afflixerat morbus, aut immitis fortuna iactauerat, adeo frequens, & munificus, vt crebræ largitiones opes excedere viderentur.

29 Nihilominus dictus D. meus Cardinalis de Sandoual ostendens summum amorem, quo suam primam, & vnicam Ecclesiam Giennensem dilexerat, nominationē à Rege Catholico sibi factā de Toletana Ecclesia omniū ferè aliarum opulentiore, & nobiliore, ter constantissimè recusauit, in hoc imitatus Fr. Ioannem Hurtado Dominicanum, cui cùm hunc eundem Archiepiscopa-

30 tum Toletanum Carolus V. Imper. secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad meliùs deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius constantissimè in priori proposito, cuius animi magnitudinem, stabilemque omnino sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat; tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini se viuente, quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo, aliis minimè occultandum ad reliquorum exemplum esse putauit, vt refertur *in historia generali S. Dominici Hernandi de Castillo, p. 2. lib. 2. c. 26. fol. 102.* Decuit igitur vt dictus D. meus Romani Pontificis iussu Archiepiscopatum coactus reciperet, prout accidit S. Bonauenturæ, qui inuitus de eiusdem Pontificis mandato Episcopatum suscepit, humeros tandem labori submittens, vt sic de illo, sicut S. Cyprianus de S. Cornelio Papa *lib. 4. epist. 4. ad Antonianum*, dicere possimus, *Episcopatum ipsum non postulauit, nec voluit, nec vt cæteri, quos arrogantiæ, & superbiæ suæ tumor inflat, inuasit. Sed quietus, & modestus, & quales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenita sibi, & custodita verecundia, non vt quidam, vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum susciperet.*

Toletana Disputationis.

Vtrùm ornatus muliebris inhonestus, & profanus sit peccaminosus, ac per se, & formaliter impediat receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ?

VOTVM CXXIV.

1 *Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris in congressibus litterariis quæstiones morales examinant confessariis permisios, & necessarias.*
2 *Doctores referuntur de habitu, & cultu mulierum agentes.*
3 *Ornatus muliebris in duobus consistit, in apparatu corporis, & in fuco colorum.*
4 *Vestes pretiosas supra statum suum, & vltra facultates habentes quando peccent mort.*
5 *Cultu supernaneo vtens non excedente facultatem eius, sed statum, peccat venialiter.*
6 *Sartor, aut tonsor, si excedens statum suum vestes induerit valoris alicuius, vt sic copiosiores solutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat.*
7 *Nimiam solicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponens quando peccet.*
8 *Mulieres debent in laborando se occupare,*
9 *Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornare.*
10 *Ornamentorum lenocinia prostitutis conueniunt.*
11 *Pomposa vestium machinæ ad luxuriam, & sensualitatem prouocant.*
12 *Pomposis nulla vtitur vestibus, vbi ab aliis non possit videri.*
13 *Fr. Ludouici de Leon auctoritas refertur.*
14 *Mulier nupta potest licitè se ornare vt placeat viro suo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, ostenditur.*
15 *Mariti consentire non debent vt vxores ornentur, propter alios, cùm foras exeunt.*
16 *Mulier se ornare potest ad ostendendam pulchritudinem, vt placeat alicui, quem in virum habere vult.*
17 *Mulier senex, & quæ vouit, vel constituit viuere in cælibatu, aut viduitate, non potest ornare se curiosè.*
18 *Mulier quæ ideò se ornat vt homines in concupiscentiam sui moueat, peccat mort.*
19 *Mulier siue coniugata, siue non, quæ se comit eo fine vt lasciuè placeat, toties peccat, quoties de industria illius se dat conspectui.*
20 *Mulier, quæ se iuxta statum suum ornat, & componit absque intentione prouocandi viros, non propterea peccat mort.*
21 *Excessus supra statum, vel præter receptam consuetudinem in ornatu fœminarum potest esse lethalis.*
22 *Mulieres, quæ primum introduxerunt nouas lasciuarum vestium formas, mortaliter peccarunt.*
23 *Episcopi mandato cum censuris lato contra vtentes lasciuis, & minus honestis vestibus contrauenientes lethaliter delinquant.*
24 *Ornatus in excessu quomodo sit peccatum mort. per accidens.*
25 *Fuco, & pigmentis se ornans an dicatur adulterare opus Dei.*
26 *Pingere faciem, eique varios colores inducere, non est de per se malum, sed indifferens.*
27 *Fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis quando sine peccato vti possit, ostenditur.*
28 *Iudith, & Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt.*
29 *Mulier quæ se pompo sè adornat, & ob id mort. peccat, si homines ad luxuriam incitare intendat, non est admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, nisi talem deponat ornatum.*
30 *Concubinario publico quando sit neganda Eucharistia? ostenditur.*

VEnerabilis, & deuota Congregatio Sacerdotum, 1
qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris, huius oppidi Matritensis, quam vnà cum aliis feliciter fundaui, & institui anno 1644. ex statuto intenta pluribus spiritualibus exercitiis, orandi scilicet, prædicandi, visitandi hospitalia, & carceres, audiendi Confessiones, iuuandi pauperes, consolandi afflictos, & doctrinā Christianam docendi rudiores iuuenes, & eos qui in infimis ministeriis sese hîc occupant, necnon ad loca & oppida circumuicina missiones faciendi ad prædicandum Verbum Dei, & ad Confessiones Fidelium audiendas, in quibus agendis operibus diligentes sese exhibent Ministri huiusmodi, & ne tam necessario instituto aliquid deesset, & volens eadem Congregatio vt Sacerdotes officium

ficium Pastorale & Saeerdotale, quod gerunt, adim-
plerent, & omnes aptam ad id consequendam scientiam
haberent, statuit, & ordinauit vt in oratorio publicè
pro omnibus intrare volentibus lectio de aliqua mora-
li materia haberetur, ibique quisquis velit, dubia pro-
poneret ad eam materiam spectantia, & in praxi eueniri
solita, vt inde capta veriori & securiori resolutione
sciant omnes eum casus occurrerit, quid sequendum, &
implorato diuini numinis auxilio, ex cuius inuocatio-
ne bonum sequitur initium, melior, medius, & optimus
finis, vt aduertit Imper. *in auth. quomodo oporteat Epis-
cop. §. nos igitur*, explicaui publicè quæstionem propo-
sitam die Veneris 2. Martij 1646. & si plures latiùs de
illa pertractare voluerint, & alia scire desiderauerint,
poterunt ad sequentes Auctores recurrere, qui latum
campum ad alia plura, quàm hîc tractabuntur, ape-
rient.

2 De habitu muliebri, & cultu de disciplina fœmina-
rum multa multi scripsere, & præcipuè Cypr. *de disci-
plina & habitu Virginum*, Tertull. *in lib. de habitu mu-
liebri*, Nazianz. *in tract. aduersus mulieres sese ornantes*,
Fray Luis de Leon *en su perfecta casada, fol...* Sanct.
Thom. 2. 2. *quæst. 169. art. 2. ad 2.* vbi Caiet. S. Anton.
in sum. tom. 2. tit. 4. c. 5. §. 1. idem Caiet. *in sum. verb. or-
natus*, Syluest. *in sum. eod. verb.* Abb. *in c. r. n. 11. ne cle-
rici, vel mon.* Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 2.
consid. 32.* Tiraq. *l. 3. connub. à princ.* Guillelm. Bened. *in
c. Raynutius, verb. eidem Petro tradidit, n. 32. cum seq.*
Neuizan. *in sylua nupt. lib. 2. n. 86. vers. quod maximè
procedit*, Abulen. *super c. 11. Matthæi*, Honcala *in tract.
de fuco mulierum*, Sebast. Medic. *in sum. peccatorum, p. 1.
titul. 2. q. 26.* Ioan. Malara *p. 1. cent. 7. refran. 34. & cent.
10. refran. 51.* Ioan. Pineda *p. 2. de la agricultura Chri-
stiana, dial. 21. §. 9. cum seqq. & in vita S. Ioannis Bapti-
stæ, lib. 3. art. 1. c. 5. pag. 79. cum seq. & art. 2. c. 2. pag.
156.* Blas. Aluarez Morabal. *en el tratado de la salud,
c. 52. & 53.* Fray Diego de la Ystella, *p. 1. de la vanidad
del mundo, c. 40.* Ioan. de Orozco *lib. 1. parad. 4. pag. 31.*
Sebast. de Couarruuias y Orozco *en el thesoro de la
lengua Española, verbo afeitie*, Hieron. Roman. *de Repub.
gentilit. lib. 9. c. 20.* Henriq. *in sum. lib. 8. c. 56. §. 4. lit. X*,
Petr. Ledesm. *in sum. p. 2. tract. 32. c. 3. pag. 774.* Boba-
dil. *in politica, lib. 2. c. 17. n. 148.* Azor. *institut. moral. p. 3.
lib. 3. c. 30. q. 7.* Sayr. *in claui Regia, lib. 8. c. 6. n. 4.* Less.
de Iustit. lib. 4. cap. 4. dub. 14. Ludou. Beja *respons. moral.
p. 2. casu 18.* Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 2. tract. 30.
q. 9. n. 220.* Homobon. de Bonis *in respons. qq. moral. p. 3.
resp. 23. & 24.* Cardin. Cæs. Baron. *annal. Eccles. anno
Christi 57. c. 71. pag. mihi 529.* Layman. *in Theolog. mo-
rali, tom. 1. tr. 3. c. 23. a. vlt. vers. simile exemplum, cum seq.*
Antonin. Dian. *in resol. moralib. p. 2. tr. 1. miscel. resol. 30.*
Alphons. de Carranza *en el discurso contra malos trajes
y adornos lasciuos.*

3 Ex quorum dictis dicendum nobis est, ornatum mu-
4 lierum in duobus consistere, in apparatu corporis, &
in fuco colorum: item in ornatu dupliciter posse excedi,
vno modo cùm quis vt niteat ex vestibus, & appareat
vndique generosè adornatus, vult habere vestes supra
statum suum, & vltra facultatem, & regulariter videtur
peccare mortaliter, quia omnino est irrationale paupe-
rem velle pretiosis vestibus vti, si per talem superfluum
cultum cogatur deficere in necessariis ad sustentatio-
nem sui, & familiæ, vel contrahere debita, quæ soluere
5 non potest. Alio modo quando quis vtitur superuaeno
cultu, non tamen excedente facultates eius, sed exce-
dente statum, scilicet quod licèt non cogatur egere tali
veste vtendo, est tamen supra honestatem status sui, cui
minor ornatus est conueniens, & tunc venialiter pec-
care existimo, de quo dicit Sanct. Gregor. *in homil.
Sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarumque ve-
stium non putant esse peccatum, quod si culpa non esset,
nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret
quod diues, qui torquebatur apud inferos, bysso & pur-
pura fuisset indutus, nemo quippe vestimenta præcipua,
scilicet excedentia proprium statum, nisi ad inanem glo-
riam quærit, vt honoratior cæteris esse videatur*: refert
noster Aluar. Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. art. 6. vers.
Quatuor sunt signa superbiæ, fol. 98.* & *art. 76. fol. 250.*
Et idem Sanct. Gregor. *in Matth. 3. nisi cultus pretiosus
in culpa esset, non tam signanter diceretur, quod diues in-
dutus purpura torquetur apud inferos.* Idem S. Gregor.
*in homil. nemo autem existimet in luxu atque studio pre-
tiosarum vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa
non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti
sui asperitate laudasset, & nequaquam Petrus fœminas à
pretiosarum vestium appetitu compesceret, 1. Petr. 3. di-
cens, Non in veste pretiosa.* Veruntamen si aliquis me- 6
chanicam artem exercens, veluti sartor, aut tonsor, in-
digeret vltra statum suum benè vestiti, vt faciliùs ge-
nerosis viris barbam abradendo posset meliùs victum
quærere, & sic copiosiores solutiones adquirere, &
non ad inanem gloriam, existimo hoc casu talem nec
venialiter peccare.

Potest quandoque considerari excessus in quantum 7
quis apponit nimiam solicitudinem ad exteriorem cor-
poris ornatum, quia etiamsi quis non agat propter ina-
nem gloriam, nec vtatur vestibus pretiosis vltra statum
suum, nimia solicitudo circa eas vt niteant, poterit esse
peccatum veniale, vel mortale, secundum subiectam
materiam, & occasionem inde sequutam, veluti si iste
huiusmodi nimietate in se ornando exponat se peri-
culo non inueniendi Missam in die festo: vel mulier
non ita vt decet domui suæ sit præposita, & in rebus
ad eam necessariis propter hoc deficiat, quia vt dicit 8
Nazianz. *aduersus mulieres ambitiosè ornantes. Ma-
nus, opus, & labor in muliere appareant*: & S. Hieron.
*ad Demetriad. Habeto fusum semper in manibus, vel
staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmi-
na in alueolis fusa vertantur, aliarumque nota, aut in
globum collige, aut texenda compone: quæ texta sunt
inspice: quæ errata reprehende, quæ facienda con-
stitue.*

Et licèt hucusque dicta æquè in muliere & viro pro- 9
cedant, & de vtroque intelligi possint, deinceps tamen
ad mulieres sermonem vertimus, quas decet in habitu,
& ornatu verecundiam & modestiam semper præsefer-
re, iuxta doctrinam Apostoli 1. *ad Timoth. 2. Mulieres
in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes se,
& non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut
veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pieta-
tem per opera bona*: vbi gloss. mulieres dicit ornari in
habitu ornato, id est cum religione ornante eas; vult
enim Apostolus esse ornatas virtutibus, & cum vere-
cundia vultus, vt non sint attritæ frontis, vt meretrices,
nec tortis crinibus, idest, crispis illis tortis auro, &
margaritis. Item 2. *Petri 3.* ibi, *quarum non sit extrin-
secus capillatura, circundatio auri, aut indumenti ve-
stimentorum cultus*, &c. Nam earum ornatus viros ad 10
luxuriam incitat. *Prouerb. 7. Ecce mulier occurrit illi
ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas.
Ecclesiastici 9. Auerte faciem tuam à muliere compta,
& ne circunspicias speciem alienam*, &c. *Iob 31. Virgi-
nem non conspicias, ne fortè scandalizeris in decore illius*:
refert Aluar. Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. articulo 73.
fol. 244.* & hinc S. Cyprian. *de disciplina & habitu Vir-
ginum*, ait *ornamentorum lenocinia prostitutis conuenire*:
necnon Tertullian. *de cultu fœminarum, c. 12.* ex *Ge-
nes. cap. 38.* refert *hac ratione Thamar malum pudicitiæ
suæ odorem dedisse, cum dicit: Quia se expinxerat, &
ornauerat, idcirco Iuda suspicioni visa est quæstus sedere*,
&c.

Ex hodiernis pomposis vestium machinis oriri solet 11
lasciuiæ,

lasciuiæ & sensualitatis damna, vt scitè ponderat Tertullian. *de pallio, cap. 9. Ha pompa quàm de proximo curent luxuria negotium, & obstrepant pudicitia disciplinis, dignoscere in facili est.* Et paulò infrà: *Omnes pompa in publicum proferuntur, aut vt luxuria negotietur, aut gloria diuitiarum, & potentia insolescat.* Legitur de germano B. Bernardi fratre in Claraualle, quod noluit videre sororem nobilem suam ornatam, dicens
12 quod erat rete diaboli. Est enim gratia dictum credere fœminas adornari vt domi maneant intra cubiculum, nam vt dicit S. Gregorius *hom. 6. & 40. in Euangel. nemo vult ibi speciosis vti vestibus, vbi ab aliis non possit videri*, refert Aluar. Pelag. *loco suprà citato, & eod. lib. 2. art. 76. fol. 250.*

13 Oriri etiam ex eisdem pomposis vestibus solent facultatum diminutiones, seu potiùs desolationes; nam mariti, vt vxoribus complaceant, insani fiunt, domesticis necessitatibus minimè attendentes, vt inordinatis earum cupiditatibus inseruiant, eleganter doctiss. Fr. Ludou. de Leon *en su perfetta casada*, in tales inuehit his verbis: *No es el gasto de vn dia, sino de cada dia; ni costa que se haze vna vez en la vida, sino que dura por toda ella; ni son como suelen dezir muchos pocos, sino muchos y muchos: porque si dan en golzear, toda la vida es el almuerzo, y la merienda, y la huerta, y la comadre, y el dia bueno. Y si dan en galas, passa el negocio de passion, y llega à increible desatino, y locura. Porque oy vn vestido, y mañana otro, y cada fiesta con el suyo, y lo que oy hazen, mañana lo deshazen, y quanto ven, tanto se les antoja, y aun passa mas adelante el furor, porque se hazen maestras o inuentoras de nueuas inuenciones y trages, y hazen honra de sacar à luz lo que nunca fue visto: y como todos los maestros gusten de tener discipulos que los imiten, ellas son tan perdidas, que en viendo en otras sus inuenciones, las aborrecen, y estudian, y se desuelan por hazer otras: y crece el frenesi mas, y ya no les place tanto lo galano y hermoso como lo costoso y preciado: y ha de venir la tela de no se donde, y el brocado de mas altos, y el ambar que bañe el guante, y la cuera, y aun hasta el zapato, el qual ha de relucir en oro tambien como el tocado, y el manteo ha de ser mas bordado que la vasquina; y todo nueuo, y todo reciente, y todo hecho de ayer para vestirlo oy, y arrojarlo mañana: y como los cauallos desbocados, quando toman el freno, quanto mas corren, tanto van mas desapoderados; y como la piedra que cae de lo alto, quanto mas desciende, tantò mas se apresura; assi la sed dellas crece en ellas con el beuer; y vn gran desatino y excesso que hazenles es principio de otro mayor, y quanto mas gastan, tanto les aplace mas el gastar. Y aun ay en ello otro daño muy grande que los hombres si les acontecen ser gastadores las mas vezes, lo son en cosas, aunque no necessarias, pero duraderas ò honrosas, ò que tienen alguna parte de vtilidad, y prouecho. Como los que edifican sumptuosamente, y los que mantienen grande familia, e como los que gustan de tener muchos cauallos: mas el gasto de las mugeres es todo en el ayre, el gasto muy grande, y aquello en que se gasta, no vale ni luze, en bolantes, y en guantes, y en penetes, y cazoletas, y azanaches, y vidrios, y musarañas, y en otras cosillas de las tiendas, que ni se quedan ver sin asco, ni menear sin hedor: y muchas vezes no gasta tanto vn letrado en sus libros, como alguna dama en enrubiar los cabellos. Dios nos libre de tan gran perdicion, y no quiero ponerlo todo à su culpa que no soy tan iniusto. Que gran parte de aqueste nace de la mala paciencia de sus maridos, y passara yo agora la pluma à dezir algo dellos, si no me detuuiera la compassion, que les he, y porque si tienen culpa pagan de la pena dellas con las setenas, &c.*

14 Et vt propiùs ad materiam accedamus, distinguendum est inter mulierem habentem virum, & inter eam, quæ illum non habet: nam mulier nupta potest licitè se ornare, operam dando vt soli viro suo placeat, ne propter defectum ornatus eius vir contemnat eam, & quærat aliam pulchriorem; & hoc non solùm est licitum, sed etiam meritorium, si agit vt euitet viri adulterium, iuxta illud Apost. 1. *ad Corinth. 7. Mulier qua nupta est, cogitat qua sunt mundi, & quomodo placeat viro*: & vt mulier nupta rectè & debitè se ornet, tria in suo ornatu concurrere debent; primum debitus finis, idest, quod propter virum suum mulier agat. Secundum, quod non excedat apparatus ille conditionem status sui in valorem: tertium quod ille ornatus sit secundum se honestus, quia quidam ornatus est, qui etiamsi non sit magni valoris, est tamen in se impudicus, & ostendit mulierem inuerecundam. Ita Less. *d. lib. 4. c. 4. dub. 14. n. 108. vers. secundò*, & cæteri in principio citati.

Non est tamen prætextu placendi maritis consentiendum vt mulier nupta pomposis vtatur vestibus, quæ solent ad lasciuiam incitare videntes; non enim facilè viri credere debent mulieres ornari propter se, cùm videamus eas dum domi sunt, nunquam his vestibus vti, cum foras verò exeunt, illis cum curiositate adornari: ergo signum est, aliis placere velle, vel saltem vt pulchriores ab alienis laudari, quid enim mali de maritis talia consentientibus præsumendum non sit, vt eleganter Cypr. *de disciplina, & habitu virgin.* ait: *Viderint quid sibi nuper per placendi studium de coniugum solatio blandiantur, quos dum in excusationem suam proferunt, ad societatem criminosa consensionis adciscunt.* 15

Mulier, quæ virum non habet, aut proponit illum habere, aut non. Si proponit illum habere, idem dicendum sicut de coniugata, quia sicut isti licet se ornare vt pulchrior appareat viro suo, ita illum non habenti licet operam dare ad ostendendum pulchritudinem, vt placeat alicui quem in virum habere vult, non intendens alios fallere, nec inducere homines ad concupiscentiam, secundùm Sayr. *in claui Regia, lib. 8. cap. 6. num. 4.* Less. *d. lib. 4. cap. 4. dub. 14. num. 108.* Trullench. *in exposit. Decaleg. lib. 6. cap. 1. dub. 12. num. 21.* 16

Si habere non potest, quia non est in ætate, vel constituit in cœlibatu, aut viduitate viuere, non licet sibi ornare se curiosè, quia illud est ad placendum alicui, quæ autem nulli placere debet, non debet se ornare, vt ornatus importat apparatum aliquem ad ostendendam pulchritudinem: nam quæ virum iam habere non potest, aut eum non habere constituit, seu vouit, illicitè agit si studeat ostentare pulchritudinem. Ita Less. *d. dub. 14. n. 109.* 17

Verùm si virum habere non curat in proprium maritum, sed ideo se ornet vt non suis placeat, eosque in 18
concupiscentiam sui moueat, semper mortaliter peccat, 19
quia intentio est de se mala, scilicet mouere viros ad libidinem; vnde mulier, siue coniugata, siue non, quæ se ornat, & comit eo fine vt lasciuo placeat, eumque ad libidinem prouocet, toties peccat quoties de industria illius se dat conspectui. Nau. *in man. c. 16. num. 14.* Trulleuch. *d. dub. 12. n. 21.*

Quando verò ex parte mulieris iuxta statum ornatæ, & compositæ non est intentio prouocandi, nec sibi placet quod prouocetur aliquis ad sui libidinosum amorem, quamvis placeat ei quod laudetur vt pulchra, & vana superfluitate & fuco se ornet, non propterea peccat mort. quamvis alij peccent mort. ipsam adamando, est enim occasio accepta, & non data. Ita Caiet. *in sum. verb. Ornatus, in fine*, Trullench. *d. dub. 12. num. 19.* vbi in fine consulit meliùs facere si domi se contineat, dum iusta causa exeundi non intercedat. 20

Sed si supra statum, vel præter receptam consuetudinem sit excessus in ornatu fœminarum per comã ap- 21

positiciam, vulgò *moño*, per intortos capillos, per pectoris nuditatem, per ornamenta aurea & gemmata, per nouas vestium formas, videtur talem excessum per se esse lethalem, etiamsi nullus malus finis extrinsecus intendatur, primò propter scandalum, quia talis ornatus allicit intuentes ad libidinem, & istarum concupiscentiam: secundò quia adulterant opus Dei, & illud emendare volunt, quod in iniuriam cadit Auctoris; tertiò quia Scriptura & Patres hunc excessum grauiter reprehendunt 1. *Petr.* 3. Cyprian. & Tertullian. ac cæteri in
22 principio citati: Et ideò propter mala, quæ ex hoc excessu vtplurimùm oriri solent, resoluit Caiet. *ad D.Th. q.* 169. *ad art.* 2. fœminas, quæ has nouas lasciuarum vestium formas inuenerunt, & primæ introduxerunt,
23 peccasse mortaliter; sicut etiam lethaliter delinquere contrauenientem Episcopi mandato cum censuris lato contra vtentes lasciuis aut minùs honestis vestibus, tenet S.Thom. *d.q.* 169. *art.* 2. *ad* 2. Bobadil. post alios *in sua politica, lib.* 2. *c.* 17. *n.* 149. & 150. Alphons. de Carranza *en el discurso contra malos trages y adornos lasciuos, nota* 16. *propè fin. fol.* 50.*b.*

24 Ego tamen intelligo in excessu istius ornatus esse peccatum mortiferum per accidens, ratione alicuius prauitatis connexæ: primò ratione mali finis: secundò
25 ratione alicuius præcepti positiui: tertiò ratione scandali; non enim propriè dicitur adulterare opus Dei, qui fuco & pigmentis se ornat, quia non facit illud deterius, sed solùm facit videri pulchrius; nec id facit intentione emendandæ artis diuinæ, vel operis Dei quà Dei est; sed supplendi defectus naturæ, vel iuuandi opus naturæ, quà naturæ est. Auctoritates verò, tam Scripturæ quàm Patrum ad hoc propositum in contrarium adduci solitæ, vel continent exhortationem, vel agunt de illis, quæ se ornabant vt aliis placerent, vel propter lasciuiam, aut in contemptum Dei.

26 Circa fucos, idest colores, quos apponunt sibi fœminæ, eædem sunt faciendæ distinctiones, de quibus suprà; nam pingere faciem, eique varios colores inducere, non est per se malum, sed indifferens: similiter per hoc intendere pulchritudinem, & artificio iuuare, ac exornare opus naturæ, nihil habet mali, nisi ratione excessus in affectu, & vsu rei indifferentis.

27 Non obstat quod ex fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis interueniat quædam fictio, qua intuentes decipiuntur. Quia fictio quando in nullius cedit detrimentum, non est mortifera: deinde non est propriè fictio, nisi id fiat eo fine vt intuentes putent hunc colorem esse natiuum, ac plerumque non eo fine id faciunt, sed solùm vt sint & appareant pulchræ, abstrahendo à causa vnde id proueniat: vnde etiam fieri potest, vt sine peccato vtantur; primò causâ tegendæ alicuius maculæ: secundò si maritus iubeat, nimirum vt vxor inter alias magis decora appareat; etsi enim mariti non cupiunt adulterina illa fallaciâ decipi, vt Augustinus loquitur, sæpè tamen vxores suas cupiunt sic ornari.

28 Tertiò, si quæ alia rationabilis causa subsit, sicut Iudith, & Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt, quam & Ipse Dominus adauxit; & quamuis fortè aliqui decipiantur putantes illam pulchritudinem adscititiam esse natiuam, parum id refert: tum quia deceptio non est intenta, sed permissa: tum etiam quia licèt deceptio esset intenta, parum interesset, cùm sit innoxia, nec limites mendacij officiosi excedat.

29 Ex quibus iam infertur resolutio ad secundam partem quæstionis propositæ, vt scilicet mulier in illis casibus, in quibus eam mortaliter peccare diximus, ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta admittenda non sit, nisi de emendatione constet: emendatio autem non plenè facta censetur pœnitentiæ signa ostendendo,
aut firmum deponendi talem vestem propositum habendo, nisi cum effectu illos ornatus lasciuos deponat,
qui ad libidinem aspicientes prouocare solent; nam
dum eos secum retinet, videtur causa, qua alios ad peccandum incitat, ei adhærere, videntibus omnibus, qui
secundùm exteriorem ornatum, non verò iuxta interiorem animum & occultam intentionem peccatricem
indicant non emendatam, & sic peccatum illius nulla
tergiuersatione celari potest. Sic similiter quamvis pu- 30
blico concubinario ad Confessionem accedenti in
conspectu plurium neganda non sit Eucharistia, licèt
à domo non expulerit concubinam, si habeat tamen
firmum propositum illam eiiciendi, & dum vicinis positiuè non constet illam domi suæ concubinarium retinere, nihilominùs si certò scirent iidem vicini eam domi reliquisse, neutiquam illi Eucharistia esset administranda, eo quòd tunc peccatum est manifestum, & omnibus notum, nec cessat scandalum, ex resolutis per Ioan.Sanc. *in selectis, disp.* 34.

Toletana Archidiaconatus.

Eminentissimi S.R.E.Cardinales non includuntur sub dispositione statuti S. Ecclesiæ Toletanæ, requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem Dignitatis, seu Canonicatus illius S. Ecclesiæ.

VOTVM CXXV.

1 *Statutum S. Ecclesia Toletana in diuini cultus augmentum, ac pietatem, & decorem factum, & per Sedem Apost. confirmatum.*
2 *Statuta super puritate sanguinis iustissimis de causis condita.*
3 *Statuta & leges qua publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia sunt.*
4 *Dispositio tendens ad vtilitatem Ecclesia dicitur fauorabilis.*
5 *Dispositio quando diuersis respectibus continet fauorem, & odium, prauales fauoris respectus.*
6 *Cardinales comprehenduntur in dispositionibus generalibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesia.*
7 *Cardinales comprehenduntur in odiosis, quando odium est irrationabile.*
8 *Probatio puritatis sanguinis in dispositione statuti requiritur pro forma.*
9 *Forma debet specificè obseruari.*
10 *Examen in prouisionibus Parochialium Ecclesiarum requiritur pro forma.*
11 *Doctor etiam insignis & eminentis litteratura debet in prouisione Parochialis examen concursus subire.*
12 *Felinus sciens in Auditoribus S.Rota examen requiri pro forma, illud libenter subiit.*
13 *Obseruantia subsequuta pracedentem dubiam dispositionem declarat.*
14 *Actus vnicus sufficit ad inducendam obseruantiam.*
15 *Apostolica littera Motu proprio emanata non indigent iustificatione.*
16 *Statutum Toletanum est exorbitans, odiosum, & contra ius.*
17 *Cardinalis non comprehenditur sub dispositione odiosa, cuius ratio Cardinalitia dignitati non est adaptabilis.*

28 Cardi

18 *Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius specialis Ecclesiæ Catholicæ nuncupatur.*
19 *Cardinales non iurant fidelitatem Papæ.*
20 *Cardinales æquiparantur Regibus, qui non dedignantur Cardinalium collegio locum cedere.*
21 *Resp. Christiana tota Maiestas residet in Cardinalibus.*
22 *Cardinales offendentes incidunt in crimen læsæ Maiestatis.*
23 *Collegium Cardinalium dicitur ipsius Romanæ Ecclesiæ gremium, & Senatus diuinus.*
24 *Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus.*
25 *Cardinalis maiori gaudet prærogatiua, quàm Archiepiscopus.*
26 *Cardinales legitimis, & honestis natalibus nati esse debent.*
27 *Cardinales inter nobiles connumerantur.*
28 *Papa & Christi vnum dicitur Tribunal, & Consistorium.*
29 *Descendentes ex radice infecta infidelium non sunt admittendi in Ecclesia Toletana.*
30 *Argumentum à maiori ad minus validum.*
31 *Cardinalis ratione consanguinitatis dicitur pars corporis Papæ.*
32 *Statutum per se inualidum à sola Papæ confirmatione robur accipit.*
33 *Dispositio generalis debet restringi ad euitandum absurdum.*
34 *Cessante ratione legis, cessat & ipsa lex.*
35 *Iudices possunt ex magna & euidenti causa transgredi statuta.*
36 *Statuto requirenti Doctoratum satisfit cùm idoneus, & eminentis scientia adest, licet non sit Doctor.*
37 *Rotæ opinio præualere debet.*
38 *Priuilegium competens alicui corpori vniuersarum personarum, non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earundem personarum.*
39 *Actus gesti quando possint deseruire pro obseruantia interpretatiua.*
40 *Iuramentum sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adijcitur.*
41 *Derogatio quantumuis amplissima statutorum non tollit statutum respiciens certam formam.*
42 *Doctor valde excellens, & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet.*

QVidam Eminentissimus S.R.E. Cardinalis, & Papæ ex fratre nepos, cum de dignitate & Canonicatu sanctæ Ecclesiæ Toletanæ prouideretur, fuit dubitatum an satisfacere deberet dispositioni statuti prædictæ Ecclesiæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem beneficij, seu Præbendæ illius Sanctæ Ecclesiæ.

1 Pro parte affirmatiua allegabatur, quod in statuti huiusmodi dispositione fuit consideratum vt eadé Ecclesia perpetuis futuris temporibus honorificè veneraretur ad Dei laudem, & honorem, diuinique cultus augmentum, ac pietatem, Ecclesiæ venustatem, & decorem, vt in prædicti statuti confirmationibus verbis protulerunt expressis Summi Pontifices Paulus III. Iulius III. & Paulus IV. Idem colligitur ex Regia prudentissimi D. Philippi II. approbatione sub die 6. Augusti 1556. emanata, ibi: *Porque de la guarda y obseruancia del resulta mucho seruicio a nuestro Señor*, &c. & ibi: *Por la presente lo aimos, confirmamos è approbamos el sobredicho estatuto*. Idem ex Regia Pragmatica edita à Catholicissimo Rege Philippo IV. anno 1623. c. 20. §. 1. quæ est *lex 35. tit. 7. lib. 1. nouissima Recopil.* ibi: *Porque consenzen en su primitiua calidad y institucion los santos estatutos y los vtiles y loables fines del beneficio comun a que se encaminaron, y que de su buen vso sean experimentado*, &c. & agnoscit Melchior Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 43. n. 5.* vbi agens de his statutis sic ait. 2 *Hæc statuta iustissimis de causis fuisse condita, adeo vt eis non deficiat publica vtilitas*, &c. & in terminis huius statuti Escobar *de puritate probanda, p. 1. q. 3. §. 2. n. 17. cum seqq.*

3 Vnde ex tanto diuini cultus augmento, & huius S. Ecclesiæ venustate, & decore occasione talis statuti illi obuenienti, videtur illud esse fauorabile, cùm statuta & leges, quæ publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia censeantur, ex Molin. *de primog. lib. 1. c. 18.* Sarment. *lib. 1. select. c. 22. n. 2.* Escobar *d. p. 1. q. 3. §. 2. n. 38.* 4 Similiter etiam dispositio tendens ad vtilitatem Ecclesiæ dicitur fauorabilis, Abb. *in cap. nihil, n. 1. vers. 2. principaliter, de elect.* Tiraquell. *de vtroque retractu, in præfat. num. 64. & seq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. in proœmio, num. 34. & 38.* Nec id eneruat quod statutum huiusmodi in ea parte, quæ descendentes ab impuris excludit, odium continet, quia etiam quatenus 5 concernit diuini cultus augmentum, & Ecclesiæ decorem, fauorem non minimum habet, vnde succedit doctrina quod quoties dispositio diuersis respectibus fauorem, & odium continet, illa censetur absolutè fauorabilis, cùm magis fauoris respectus præualeat. Gonzal. *ad d. reg. 8. Cancell. §. 6. num. 36.* cum gloss. *in cap. sciant cuncti, verb. alios, de elect.* maxime quando respectus fauorabilis concernit Ecclesiæ bonum ac publicam Resp. vtilitatem, Gonzal. *d. §. 6. n. 30. & 38.* Escobar *d. p. 1. q. 3. §. 2. n. 39. & n. 53.* agens de statuto S. Ecclesiæ Toletanæ, ita concludit: *Sed à potentiore, & digniore eorum causa & fine, qui fauor est publicus, nomen accipere debent, & sic fauorabiliora vocari, non verò odiosa.*

6 Comprehenduntur igitur Eminentissimi DD. Cardinales sub hoc statuto, quia certissimi iuris est, eos comprehendi in dispositionibus generalibus, & maxime in fauorabilibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesiæ, vt resoluunt Flamin. Parif. *de resignat. benef. lib. 11. q. 4. n. 6. & lib. 12. q. 4. n. 7. cum seqq.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. vlt. casu 61. vers. ad quartum,* Antonin. Diana *moral. resol. p. 5. tr. 2. resol. 16.* Ego qui plures refero, *de iure Eccles. vniuerso, lib. 1. c. 4. n. 55. cum seqq.*

7 Et non solùm in fauorabilibus, sed etiam in odiosis comprehendere DD. Cardinales, expressè tenet Flamin. Parif. *vbi proxime,* & Melch. Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 8. num. 81. cum seqq. & lib. 2. quæst. 3. n. 83. cum seqq.* Idque maximè procedit quando odium est irrationabile, vt videtur sentire Rota *decis. 46. n. 10. cum seqq. p. 5. recent.* ibi: *Ex quibus succedit in fauorem translatariorum, & contra D. Cardinalem reseruatorem, illa in hac materia non minùs vera quam trita, & communis conclusio, quod sub generali dispositione, quamuis odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub hac facultate transferendi comprehenduntur Cardinales*, &c. & quod dictum statutum non contineat odium irrationabile, quinimò nec sit odiosum simpliciter, constat ex dictis, & ex infrà dicendis.

8 Nec sufficit nobilitatis, & sanguinis puritatis notorietatem, nec præsumptionem, & personæ qualificationem ex suprema Cardinalitia dignitate resultantem allegare, quia cùm in dicto statuto a Sede Apost. sæpiùs confirmato detur certa forma, & modus in probationibus huiusmodi necessariò interueniendus (in disposi-

rione enim dicti statuti requiritur pro forma probatio puritatis sanguinis. Escobar *d.p.* 1.*q*.8.§.3.*n*.22.*&* 24. *&* §.4.*n*.17.*&* §.3.*n*.44. Rota *decis*.167.*n*.38.*p*.1. *recent.*) inuiolabiliter obseruari debet; quando enim lex,
9 statutum, vel constitutio aliquid pro forma requirit, talis forma debet specificè obseruari, & non sufficit notorietas, nec adimplementum per æquipollens, Lambert. *de iurepatr. lib*.2.*p*.1.*q*.11. *art*.3. late Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib*.8.*q*.9.*n*.83. *cum seqq.* Gonzal. *ad regul*.8. *Cancell. gloss*.4. *n*.9. *cum seqq.* Nicol. Garc. *de benef. p*.9.*c*.5. *n*.102.*&* 103.

10 Hinc prouenit quod cùm iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess*.24.*de reformat.c*.18. & Bullæ Pij V. quæ incipit, *In conferendis*, in prouisionibus Parochialium Ecclesiarum requiratur examen pro forma, non potest illud omitti, quamuis persona examinanda esset notoriè dignissima, ac sufficientissima, & insignis Doctor, vel Vicarius Generalis, seu Pœnitentiarius, aut in qualibet alia dignitate etiam maxima, vel eminenti lit-
11 teratura constitutus, vt declarauit Sacra eiusdem Concilij Congregatio, cuius verba referunt Gonzal. *d. gloss*.4.*n*.91. Nicol. Garc. *d.p*.9.*c*.2. *n*.103. Ego *de offic. & potest. Episcopi, p*.3.*alleg*.60.*n*.85.

12 Et facit quod Flamin. Paris. *d.lib*.8.*q*.9.*n*.90. & Gonzal. *d. gloss*.4.*n*.95. & referunt de Felino Sandæo Iuris Canonici coryphæo, qui cùm in Auditorem sacræ Rotæ electus fuisset, & ob notoriam suam sufficientiam examen subire renuisset, tandem sciens examen in Auditoribus Rotæ Romanæ requiri pro forma, illi libenter se subiecit. Et in nostro casu subsequuta obseruantia omne dubium tollit: nam cum Eminentissimus D. Cardinalis de la Cueua, de Canonicatu huius sanctæ Ecclesiæ Toletanæ prouisus fuisset, non obstante quod illius germanus frater vtrinque coniunctus ad eandem Ecclesiam iam admissus fuerat, puritatis sanguinis probationem facere voluit, & sultum circa hoc exa-
13 men subire passus fuit, quæ obseruantia subsequuta dubiam præcedentem dispositionem declarauit. Caualcan. *decis*.58.*num*.63.*&* 64.*p*.2 Surd. *decis*.103.*num*.16. *& decis*.134.*n*.9. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom*.2. *c*.377. *num*.18. *cum seqq. & tom*.5. *cap*.978. *num*.57. latè Castill. *controuers. lib*.5.*c*.93.§.7.*per tot.* ad quam inducendam vnicus sufficit actus, vt expressè tradunt
14 Ioan. de Solorzan. *de Indiarum iure, lib*. 2. *c*.54. Valenz. *cons*. 53. *num*. 11. vbi ait quod non requiritur quod iudicatum fuerit super eo, Ioan. Anton. Bellon. *cons*.80.*n*.8. Ioseph. Ludou. *Perus. decis*.29.*n*.31. Castill. *d.c*.93.§.7.*n*.17. quod procedit licèt obseruantia esset contra verum intellectum dispositiuis, Rota *decis*.574.*n*.3.*p*.1. *diuers.* ibi: *Est locus interpretationi ex vsu & obseruantia subsequente, etiamsi alius intellectus de iure verior esset.* Gregor. XV. *decis*.184.*n*.5. *&* 6. vbi Beltram. *n*.8. *lit*.C.

Ex quibus & aliis subtiliter adductis pro hac parte prætensum Ecclesiæ ius defendentes scripserunt doctissimi, & à me multis nominibus commendandi DD. mei D. Petrus de Zamora Hurtado, & D. Alphonsus de Morales Bellisteros, illius S. Ecclesiæ Toletanæ dignissimi Canonici Doctorales.

Sed his non obstantibus pars negatiua in dubio proposito verior mihi visa fuit, ex fundamentis pro Eminentissimo D. meo adductis a doctissimis viris DD. Andrea Mangello Hispanicæ Nunciaturæ Auditore Generali, & Francisco Mancino Protonotario, & eiusdem Nunciaturæ Iudice Apostol. meritissimo, & mei amicissimo, cuius scripturam in assequenda præsentis casus veritate, & quia alibi melius inueniri non potest, omnibus numeris absolutam hic inserere non dubitaui, tenoris sequentis, videlicet. Toletana Archidiaconatus,

Danda est immissio in possessione Archidiaconatus de quo agitur, ad fauorem Eminentissimi D. mei, quia docetur de eius prouisione per litteras Apost. quæ quando sunt iustificatæ, habent executionem paratam, *c. si capitulo*, & ibi gloss. *de concess. præb. in* 6. & cum in proposito emanauerint motu proprio, non indigent alia iustificatione, gloss. *in Clem*. 1. *verb. fuisse, de probat.* Rota *decis*.945.*n*.2.*p*.3.*recent.* & sæpe in aliis. 15

Non obstat quod Capitulum non possit tradere possessionem petitam, nisi præuia informatione habita de puritate sanguinis prouisi, iuxta dispositionem statuti Ecclesiæ Toletanæ, contra cuius statuti sanctionem Canonici operari nequeunt attento iuramento per eos præstito super eius obseruatione, cum pronuntione de petenda dicti iuramenti relaxatione, & de impetrata non vtendo.

Quia prædictum statutum non comprehendit hunc casum, & cum sit exorbitans, odiosum, & contra ius, vt per *c. eam te, de rescript.* firmauit in terminis Rota *in decis*.307. *n*.1. *coram Card. Mantica, & in decis*. 167. *n*.31.*p*.1.*recent.* est strictissimè interpretandum, *c. statutum, el* 2. *de hæret. lib*.6. Surd. *decis*.167.*n*.27. & alios plurimos congerit Escobar *de puritate sanguinis, p*.1. *q*.5.§.2. 16

Quod autem præsentatus non sit comprehensus sub dicto statuto, probatur ex duplici capite. Primò, quia prouisus est Cardinalis, qui non comprehenditur sub dispositione odiosa, cuius ratio Cardinalitiæ dignitati non est adaptabilis. Felin. *in c. cum in iure, sub n*.9. *vers. secundo limita, de offic. deleg.* Card. Tusch. *tom*.1. *lit*. C, *concl*.99.*n*.4. Lotter. *de re benef. lib*.1.*q*.8. *n*.82. *cum seqq.* Barbosa *de iure Eccles. vniuerso, lib*.1.*c*.4. *n*.60. plenè Rota *in dec*.46. *n*.10. *&* 15.*p*.5.*recent.* & coram Seraph. *dec*.1114. *&* 1148. vtrobique *sub n*.3. 17

Rationem verò præfati statuti non esse adaptabilem Cardinalitiæ dignitati manifestè conuincitur, quia Cardinalis est propinquior Papæ, diciturque membrum, ac pars corporis illius, & filius specialis Ecclesiæ Catholicæ nuncupatur, *cap. felicis*, §.*vlt. de pœnis in* 6. adeò quod inter Papam, & Cardinales non simplex vnitas, verùm etiam quædam identitas consistat, vt ponderat Ioan. Andr. *in c. requisisti, n*.12. *ad fin. vers. immò si, &c. de testam.* sequitur Lotter. *vbi suprà, n*.40. 18
& 41. Qua ratione Cardinales non iurant fidelitatem Papæ. Host. *in c. antiquæ, de priuileg.* Garc. *de nobilit. gloss*.48.§.3. *n*.46. Et æquiparantur Regibus, qui non dedignantur Cardinalium Collegio locum cedere, vt post Lotter. *vbi sup. n*.75. refert Barbos. *de vniuerso iure Eccles. lib*.1.*cap*.4.*n*.9. *&* 10. Et quod in Cardinalibus residear tota maiestas Reip. Christianæ, tradit Iul. Clar. *in praxi crimin.* §.*fin.q*.98. *n*.5. *in fine, vers. ego nunquam.* Et idcirco qui offendit Cardinales, incidit in crimen læsæ maiestatis, Anchar. *in d. c. felicis, per illum text. col*.2. *vers. quartò nota, de pœnis in* 6. Ioan. Andr. *in cap. ad Apostolica, verb. Cardinales, de sentent. & re iud. in* 6. Collegiumque Cardinalium dicitur ipsius R.E. gremium, *c. in nomine Domini, circa med*. 23. *dist.* Roman. *cons*.498.*n*.10. Et Senatus diuinus appellatur, Barbat. *de præstantia Card. q*.1. *prima p. n*.53. Gambar. *de auctoritate Legati à latere, lib*.8. *tit. quod possit Legatus circa Indulgentias, n*.12. 19 20 21 22 23

Vnde fit quod si prouisus hoc Archidiaconatu fuit effectus pars corporis Papæ, æquiparatus Regibus, reputatus dignus ingrediendi in gremium Ecclesiæ Romanæ, ac in Senatum diuinum, aliisque gaudeat prærogatiuis suprà recensitis, multò magis hodie debet dignus existimari ingrediendi in Capitulum particularis Ecclesiæ Toletanæ, absque alia puritatis informatione, ex vulgata regula, cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, *leg. fin.* iuncta gloss. *Cod. qui ætat.* 24

lib.10

lib. 10. c. cùm in cunctis, in princ. & *ibi* glos. & Canonistæ, *de elect.* cum alijs pluribus relatis per Euerard. *in loc. legalib. fol. 140. loco à minori, n. 1.* vbi refert quod noster quoque Saluator IESVS CHRISTVS vsus fuit tali argumento, & per consequens inadaptabilis redditur ratio dicti statuti in præsenti casu.

25 Quod confirmatur ex eo, quod Cardinales debent habere omnes qualitates requisitas in Episcopis, vt statuitur in Sacro Concilio Tridentino *sess. 24. de reform. c. 1.* sicut ergo Archiepiscopus Toletanus, qui dicitur caput Capituli, & potest in eo interuenire vti Episcopus, & vti Canonicus, Barbos. *de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 73. n. 17. & 18.* non tenetur facere informationem super puritate sanguinis, ita & multò minus Cardinalis prouisus de hoc Archidiaconatu, qui ratione Cardinalatus maiori gaudet prærogatiua, quàm Archiepiscopus, vt aiunt Host. & Ioan. Andr. *in c. dilectus, el 1. de præbend.* Garc. *de nobilit. gloss. 48. §. 3. num. 41. & 53.* plenè Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 57. cum sequentib.*

26 Rursus Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aspersi esse debent, vt cantum est in Concilio Basileensi *sess. 23.* cuius meminit Barbosa *de vniuerso Iure Eccles. lib. 1. c. 3. de Cardinalib. n. 3.* Et quod debeant legitimis, & honestis exorti esse natalibus, neque vlla prorsus labe, aut illegitimorum natalium suspicione quouis modo laborare, sed omni macula, & impuritate carere, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur, statuit Sixtus V. *in sua Constit. 50. sub dat. tertio Non. Decembris 1595.* vbi præterea dicitur, quod nec legitimati per subsequens matrimonium admittantur, etiamsi tales legitimati originem trahant à Regibus, & magnis Principibus: reddo rationem, nempe ne Cardinalatus splendor, qui dignitati Regiæ comparatur, deprimi, commaculari, aut quodammodo obscurari possit, & vt puriori dignitati puriores natales respondeant.

27 Eo igitur ipso, quod Papa aliquem ad Cardinalitiæ dignitatis fastigium extollit, declarat eum esse sanguine purum, & habere omnes qualitates Sacris Canonibus, & Pontificijs Constitutionibus requisitas, & propterea Garc. *de nobilit.* inter nobiles cum Papa, Imperatore, ac Regibus annumerat Cardinales, *d. gloss. 48. §. 3. n. 16. cum seqq.* & per consequens nefas esset eiusdem Papæ declarationem infringere, prout certè fieret si admitteretur noua informatio super puritate requisita ex statuto Ecclesiæ Toletanæ, siquidem quod Papa approbat, nos quoque approbare debemus, gloss. *in c. si Romanorum, 19. distinct.* nec cuipiam licet sententiam

28 Papæ retractare, *c. patet, cum seq. 9. q. 3. c. nemini, 17. q. 4.* Papæ enim & CHRISTI vnum dicitur Tribunal, & consistorium, vt dicunt Doctores *in c. 2. & 3. de transl. Episc.* Barbat. *de præstantia Cardinal. p. 1. q. 2. num. 3. & q. 8. n. 5.* & ideò eius iudicium cœleste arbitrium appellatur, *l. 1. in fine, C. de summa Trinit.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 11. n. 14.*

29 Nec dicatur, quod puritas sanguinis requisita ex dicto statuto sit diuersa ab illa puritate natalium requisita ex Constitutione Sixtina, & sic cesset illatio. Quoniam Pontifex si noluit admittere ad dignitatem Cardinalitiam filios Regum, & aliorum Principum legitimatos per subsequens matrimonium, qui ad Episcopatus absque alia dispensatione promoueri possunt, vt pluribus relatis firmat Barbosa *de officio, & potest. Episc. part. 2. alleg. 10. num. 33. & 34.* & habentur pro veris legitimis, *c. tanta, qui filij sint legit.* & in Hispania admittuntur ex *leg. 1. tit. 13. part. 2.* nō solùm ad ea quæ proficiscuntur à Iure Ciuili, sed etiam ad ea quæ legibus municipalibus, & statutis competunt filijs legitimis, vt ponderat Garc. *de nobilitat. gloss. 21. num. 62.* & in specie loquendo de huiusmodi statutis post plures comprobat Escobar *de puritate sanguinis, quæst. 4. §. 6. n. 16. & 17.* vbi quod debent admitti ad Communitates, & collegia absque vlla hæsitatione, multò minus voluit admittere descendentes ex radice infecta infidelium, qui sunt minus digni, & verè infames appellantur à Villadieg. *in l. 3. gloss. 3. n. 4. tit. 2. lib. 12. fori,* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 26. circa fin. versic. ego tamen,* latè Escobar *de puritate sanguinis, q. 1. §. 4. per totum,* & præcipuè *n. 7. cum seqq.*

Sumpto argumento à maiori, per text. *in c. vniuersis, & ibi* gloss. *de testib. l. nec ex vira, C. de acquir. possess.* cum alijs relatis per Nicol. Euerard. *in locis legalib. loco à maiori, fol. 143. n. 3. cum seq.* & per August. Barb. *de locis communib. argumentor. iuris, loco à maiori.* 30

Secundò principaliter præsens casus non comprehenditur sub dispositione dicti statuti, quia Eminentissimus D. meus prouisus de huiusmodi Archidiaconatu, non solùm ratione Cardinalatus, sed etiam ratione consanguinitatis, est pars corporis Papæ, vt de Cardinale Burghesio nepote Pauli V. notat Theodos. Rubeus *in suis singularib. p. 4. de præcedentia Protonotar. fol. 292. n. 88. & 89.* 31

Cùm autem hoc statutum per se sit inualidum, & à sola Papæ confirmatione robur accipiat, vt resoluit Rota *in dec. 190. n. 2. in fine, p. 1. recent.* sicuti non comprehendit ipsum Papam confirmantem, ita nec minùs eiusdem Papæ Cardinalem nepotem, & Papatus membrum, ex allegatis per Anchar. *cons. 295. n. 7.* Non enim posset de puritate sanguinis D. mei Cardinalis inquisitio fieri, nisi fieret quoque Papæ eius patrui, quod quam grande foret absurdum, nēmo est qui ignoret, ad quod euitandum debet restringi generalis dispositio, *l. 2. Cod. de noxalib. action. leg. in gradatim, §. 1. ff. de munerib. & honor.* quod procedere etiam in dispositione staturaria, voluit notabiliter Bart. *in repet. l. omnes populi, in 6. q. princ. post inst. ff. de Iustit. & iure,* sequitur Panorm. *in c. solita, de maior. & obed.* non enim est asserendum, dicendum, vel faciendum id, aut sumendus ille intellectus, ex quo sequi posset absurditas, inhumanitas, scandalum, vel inconueniens, vt ex pluribus exornat Euerard. *in locis legalibus, loco ab absurdo, n. 2. folio 183. & sub num. 4.* loquitur de statutaria dispositione. 32 33

Et facit conclusio, quod cessante ratione legis, seu statuti, vel occurrente casu aliquo qui non indicatur à legislatore, seu statuente intentus, cessat & ipsa lex, seu statutum, & per epichēiam in casu particulari corrigitur, secundùm doctrinam Martini Bonac. *in tr. de legib. disp. 1. q. 1. puncto vlt. §. 2. n. 9. vers. quartò,* vbi loquens de casibus, qui per epichēiam non censentur comprehensi in lege, sic ait: *Quartò quando casus aliquis occurrit, qui ex circumstantijs non indicatur à legislatore intentus, & quod legislator excepisset, si eum præuidisset,* sequitur Paul. Layman. *in sum. Theologiæ Moral. lib. 1. tract. 4. c. 19. n. 2.* Si enim Pontifex, qui confirmatur statutum Toletanum, fuisset interrogatus an sub illius dispositione voluisset comprehendere propriam prosapiam, & Cardinales, verisimiliter negatiuè respondisset, & ideò eodem modo nos respondere debemus, ex suprà ponderatis. 34

Benéque conueniunt annotata per Minsinger. *cent. 2. obseruat. 54. num. 1.* dum dicit quod iudices, etiamsi iurauerint seruare leges, Canones, & statuta, tamen ex magna, & euidenti causa possunt ea transgredi, iuxta Innoc. *in c. Canonum statuta, in vlt. gloss. de constitut. & n. 5.* subdit periurum non esse qui ex causa rationabili transgreditur statuta, ex Bald. *in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his qui not. infam.* & rectè ad propositum venit doctrina Paridis de Puteo *in tr. de syndicatu, verb. doctor, n. 3.* qui dum ageret de statutis requirentibus 35

quod Potestatis assessor esset Doctor, dicit quod quamuis hoc gradu insignitus non sit, si tamen aliàs idoneus, & eminentis scientiæ esse reperiatur, hoc sufficit ad statuti verba, & mentem explendam, argumento *l. vnicuique, C. de proxim. sacr. scrin. lib.* 12. & eorum quæ tradit Bald. *in l. sed reprobari, ff. de excus. tut.* Roman. *in l. quod tamen, ff. de arbit.* & *in l. cum quid, ff. si certum pet.* quem locum refert, & sequitur Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 43.

37 Hinc etiam cessat fundamentum, quod posset forsan fieri in doctrina Escobar *de puritate probanda, q.* 3. §. 2. & 3. vbi latè defendere conatur huiusmodi statutum esse fauorabile in quantum respicit communem Reip. vtilitatem, quia vltra quod potius ingeniosa, & subtilis quàm vera videtur eius opinio, vti loquens contra inconcussam Rotæ opinionem suprà relatam, quæ indubitantèr præualere debet cùm faciat communem contra communem, ex notatis per Ceuall. *commun. in proœmio, à n.* 25. *vsque ad* 29. sequitur Gratian. *discept. forens. c.* 104. *n.* 56. & *c.* 266. *à n.* 21. quos refert Rubeus *in suis singularibus, c.* 2. *circa stylum, & obseruantiam Rotæ,* §. 4. *fol.* 15. sufficit dicere quod eius ratio non est proportionalis Cardinalitiæ dignitati ad hoc vt ipsos Cardinales non comprehendat, ex superiùs deductis, & signanter firmauit Rota *dec.* 1144. & 1148. *n.* 3. *coram Seraphino*, & multò minus Cardinalem Papæ ex fratre nepotem.

38 Prout non facit quod Eminentissimus D. Cardinalis de la Cueua, & forsan alij pro habenda possessione Canonicatus in dicta Ecclesia fecerint informationem super puritate sanguinis, iuxta dispositionem dicti statuti, quasi quod hoc deseruiat pro obseruantia interpretatiua: Quia exinde non potuit oriri præiudicium aliis Cardinalibus, cum priuilegium competens alicui cœtui, & corpori vniuersarum personarum, non tollatur, nec infringatur ex facto aliquarum earundem personarum, gloss. *in c. dudum, in verb. de veritate, in fine, de elect.* Roman. *cons.* 374. *n.* 5. Menoch. *cons.* 3. *n.* 55. Rot. *dec.* 3. *de procurator. in nouis,* & *in dec.* 288. *n.* 16. *p.* 5. sicuti clericus non potest renunciare priuilegio fori. Crass. *de effectib. clericatus, effectu* 1. *n.* 43. & fuit dictum *in Corduben. decimarum de Lucena,* 10. *Maij* 1635. *coram Coccino.*

39 Nec actus gesti per D. Cardinalem de la Cueua possunt deseruire pro obseruantia interpretatiua, quia ad hoc vt obseruantia suffragetur, deberent actus probari cum scientia collegij Cardinalium, de cuius interesse, & præiudicio agitur. Rot. *decis.* 406. *n.* 7. *p.* 1. *recent.* Immò cùm agatur de actibus factis sponte ab ipso Cardinali forsan ad ostendendum maiorem suæ familiæ splendorem in Hispania, vbi ob Maurorum occupationem spatio tanti temporis continuatam potest suspicari de macula puritatis sanguinis, non potest ex illis desumi obseruantia nisi doceretur actus fuisse obtentos in contradictorio iudicio, audito ipso Cardinalium Collegio, ad not. per Castren. *in l. qui luminibus, n.* 2. *vers. sed tamen, ff. de seruit. vrb. præd.* Gonzal. *super reg.* 8. *gloss.* 5. §. 6. *n.* 36. & 37. Rota *dec.* 530. *n.* 2. & 3. *p.* 2. *rec.* Et vlteriùs posset dici quod dicti actus, ex quo non fuerunt gesti per Cardinalem Papæ ex fratre nepotem, eo minus possunt deseruire pro obseruantia, quæ ad hoc vt suffragetur, debet in specie, & particulariter probari, ex allegatis per Rot. *in dec.* 451. *n.* 7. *coram Greg. XV.*

Ex quibus cùm constet statutum non comprehende- 40
re casum, de quo agitur, remanet libera Canonicis facultas tradendi possessionem petitam, licèt ipsi (quatenus possent illæsa statuti obseruantia) facere profiteantur absque quod aliquid sibi obsit iuramentum super obseruatione eiusdem statuti præstitum, quia si non obstat statutum, minùs obstare potest iuramentum, quod sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adiicitur. Gutier. *de Iuram. confirm. p.* 1. *c.* 37. *n.* 2. Gomez *in l.* 22. *Tauri, n.* 10. *col. antepen.* Anton. Gabr. *commun. tom.* 3. *lib.* 2. *tit. de iureiur. concl.* 10.

Præterea præsupponitur in litteris Apost. huius pro 41
uisionis adesse amplissimam derogationem, & in specie statutorum dictæ Ecclesiæ auctoritate Apostol. confirmatorum, & iuramento roboratorum, sed quia litteras prædictas non vidi, & potest dubitari quod derogatio quantumuis amplissima statutorum, non tollat statutum respiciens certam formam seruari debere, nisi in specie de illa forma sit facta mentio, vt tenuit Crauet. *cons.* 72. *n.* 529. quem refert, & sequitur Tusch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 349. *n.* 10. super hoc non insisto, maximè cùm neutiquà sit necessaria, ex superiùs latè deductis, & ideò, &c. saluo, &c. Hactenus D. Franciscus Mancinus.

His ita eleganter à dicto D. meo exaratis, & nego- 42
tio maturius discusso, Capitulum Toletanum solita vtens in Romanam Ecclesiam pietate, absque vlla informatione procuratori Eminentissimi D. Cardinalis possessionem capitulariter, & de omnium consensu libenti animo tradidit, & ita controuersiæ finis feliciter impositus fuit. Dicebam in gratiam eorum, qui meruerunt eminentes in aliqua scientia appellari, & ob varia scripta in lucem edita insignes vocari, non esse certum quod suprà *num.* 12. adducebatur, quia vt ait Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Regia ad Prælat. nomin. verb. excellentis doctrina, pag. mihi* 566. Doctor valdè excellens, & maximi nominis, in Rota sine examine recipi potest, & debet.

DECLARATIONES EMINENTISSIMORVM AC REVERENDISSIMORVM DD. Cardinalium Sacris Ritibus Præpositorum, & S. Concilij Tridentini Interpretum.

1 AD instantiam D. Ferdinandi Arias Vguarte Archiepiscopi Limani in Indiis occidentalibus emanarunt Romæ quædam declarationes Sacrarum Congregationum Eminentissimorum DD. Cardinalium Sacris Ritibus Præpositorum, & Sancti Conc. Trid. Interpretum, quæ in Regio Indiarum Concilio, Matriti præsentatæ, & ad illarum partes transmissæ, tandem circumferuntur impressæ Limæ apud Hieronymum de Contreras anno Domini 1635. quarum cum hucvsque notitiam non haberem, ne in lucubrationibus nostris deesse viderentur, eas hîc inserere operæpretium duxi.

Ferdinandus Archiepiscopus de las Charcas in In- 2
diis occidentalibus supplicat Dominationibus vestris Illustrissimis, vt dignentur declarare infrascripta dubia pro gubernio suæ Diœcesis, & Suffraganeorum.

I. Cùm *c.* 8. *de reform. sess.* 21. tribuatur facultas Episcopis vt habeant ius visitandi Hospitalia, Collegia

&

& Confraternitates laicorum, *non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemoriali*, &c. Dubitatur an hæc vltima verba Concilij *non obstantibus*, &c. debeant intelligi etiam de consuetudine post Concilium introducta, sciente, vel ignorante Episcopo in Visitationibus in futurum post ipsam consuetudinis introductionem, faciendis.

3 II. An approbatio obtenta per Sacerdotem sæcularem, vel Regularem ab Ordinario ad audiendas Confessiones, de qua *in sess. 25. de reform. c. 23.* possit ab Episcopo successore pro suæ conscientiæ securitate vsque ad novum examen suspendi.

4 III. Dubitatur an Vicarius à Metropolitano deputatus in vim *c. 16. de Reformat. sess. 24.* (quando in Sede vacante Capitulum ad quod spectat intra tempus à Concilio præscriptum illum non deputauit) debeat esse perpetuus, durante dicta sede vacante, aut amouibilis ad nutum Metropolitani.

5 IV. Dubitatur an iurisdictio, correctio, & Visitatio in *c. 11. de Regularib. sess. 25.* Episcopis tributa super Parochis Regularibus, intelligatur eadem, quam super Parochis sæcularibus habent, & ideò si dictos Parochos Regulares Episcopus poterit compellere ne excedant taxam ab ipso factam super emolumentis Baptismatum, Matrimoniorum, funeralium, & aliorum, etiamsi ad hoc licentiam ab eorum Superioribus Regularibus, vel Capitulis Prouincialibus habeant.

6 V. Cum *c. 14. de Regularib. sess. 25.* det normam Episcopo procedendi in castigando delicto Regularium, qui degunt intra claustra, & extra ea notoriè cum scandalo delinquunt. Dubitatur an Episcopus statim habita notitia delicti possit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de delicto ignorantiam præsumere.

7 VI. Dubitatur etiam an sufficiat quod Episcopus vna vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum? Nam Religiosi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, *instanto*, asserunt necesse esse Episcopum monere ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus.

8 VII. Eodem *cap. 14.* præcipitur Superiori Regulari quod Episcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Episcopo præfixum. Modò dubitatur an sufficiat quod superior Regularis ad Episcopum mittat copiam tantùm sententiæ (vt Religiosi dicunt) vel debeat remittere actu omnia super delicto actitata ad effectum vt Episcopus videre possit si in hoc adimpleta fuerint verba Concilij *in d. c. 14.* scilicet, *seuerè puniatur*, necne.

9 VIII. Denique dubitatur, an quod conceditur Episcopo in præfato Capitulo super regulari, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea notoriè cum scandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra.

10 IX. Sacrum Concil. *c. 14. de Regular. sess. 25.* decernit vt Episcopus bis examinet eas, quæ Moniales fieri volunt, primò scilicet quando habitum suscipiūt, secundò verò tempore professionis. Dubitatur an hoc intelligatur etiā in monasteriis Superioribus Regularibus subiectis, & sic Episcopus earundem Rectores compellere possit, ne habitum nouitiæ dent, nisi priùs Episcopum certiorem faciāt vt puellæ voluntatē esplorare valeat.

11 X. In Archiepiscopatu de los Charcas adsunt nonnulla monasteria Regularibus subiecta, in quibus quādo Virgines habitum suscipiunt, raduntur earū capilli, qui in illis partibus sunt magnæ æstimationis dum in sæculo degūt, & potest esse quod parentes, vel alij consanguinei puellas ad ingrediendū monasteriū & habitum suscipiēdum cogant. Dubitatur an Archiepiscopus ad obuiandum præfatum incōueniens possit cōpellere Rectorem ne radat capillos eiusmodi puellarum, priusquam earum voluntas ab Episcopo exploretur.

XI. Sacrum Concil. *c. 22. de Regularib. sess. 25.* decernit quod obseruentur, & executioni mandentur omnia in præcedentibus 21. capitibus decreta, & inter alia non obstantia præsens existit, videlicet, *atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus etiam immemorabilibus*, &c. Dubitabatur an præfata verba, *atque etiam consuetudinibus*, &c. intelligi debeant etiam de consuetudinibus post Concilium introductis, & sciente Episcopo, taliter quod eidem Episcopo in futurum præiudicium inferre nequeant. 12

XII. Idem *c. 22.* vt exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus & Monialibus, inter alia continet sequentia verba, videlicet: *Præcipit omnibus Episcopis in monasteriis sibi subiectis, & in omnibus aliis in Superioribus decretis specialiter commissis, &c. vt statim præfata exequantur.* Dubitatur modò an in dictis rebus Regularium & Monialium, in quibus ipsi Episcopo tribuitur iurisdictio, possit Episcopus huiusmodi Regulares cogere & compellere sub censuris, aliisque remediis opportunis, prout de iure? Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis asserunt super illis verbis *c. 13. accedere compellantur*, quod eo quia Concilium de censura mentionem non fecerit, Episcopus eo sub dicta pœna cogere nequit. 13

Die decimanona Septembris M.DCXXV. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit, videlicet. 14

Ad I. *ea verba esse intelligenda etiam de consuetudine post Concilium, sciente, & patiente Episcopo introducta.* 15

Ad II. *posse ad præscriptum constitutionis sanctæ mem. Pij V. quæ incip. Romani Pontifices.* 16

Ad III. *eiusmodi Vicarium amoueri posse ad nutum ipsius Metropolitani.* 17

Ad IV. *in Regulares curam animarum personarum sæcularium exercentes in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, Episcopum eadem auctoritate vti posse, quam in Parochos sæculares, proindeque Regulares ipsos in emolumentis, vt proponitur legitimè percipiendis prohiberi posse ne excedant taxam ab Episcopo præscriptam.* 18

Ad V. *posse.* 19

Ad VI. *Satis esse vt Episc. semel instet Superiori Regulari, eique tēpus præfigat ad eiusdem Concilij præscriptum.* 20

Ad VII. *non sufficere vt Superior Regularis sententiam, nec etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, vt de punitione ipsa, & sententiæ executione Episcopum certiorem faciat.* 21

Ad VIII. *facultatem Episcopo attributam in Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra delinquentes vendicare sibi locum etiam cùm Regulares notoriè, & cū scandalo intra Ecclesiā delinquunt, non item si intra claustra.* 22

Ad IX. *ita esse intelligendum.* 23

Ad X. *posse compellere.* 24

Ad XI. *ita esse intelligenda.* 25

Ad XII. *in decretis Episcopo specialiter commissis sess. 25. de Regularib. licere eidem Episcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & censuris Ecclesiasticis.* Cosmus Card. de Torres. Prosper Fagnanus Secret. Loc. sigilli. 26

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepisc. Liman. in Indiis Occidentalibos supplicat declarari infrascripta dubia pro bono gubernio suæ Diœcesis, & Prouinciæ. 27

28 I. An regulares possint facere processiones extra proprias Ecclesias absque licentia Ordinarij?

29 II. An regulares debeant ire ad processiones publicas, quando pro eis fuerint vocati ab Ordinario.

30 III. An Regulares associaturi corpora fidelium defunctorum possint accedere ad domum defuncti, ibique expectare clerum sæcularem, seu debeant ire ad Parochiam, & exire ab illa cum clero Parochiæ pro huiusmodi associatione?

31 *Sacra Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reuerendissimi Domini Cardinalis Spinula respondit.*

32 Ad primum, *non licere Confraternitatibus laïcorum nec Regularibus habentibus claustra processiones facere extra claustra monasteriorum; carentibus verò claustris non nisi intra ambitum, hoc est propè muros Ecclesiarum, siue exeundo à ianua Ecclesiæ, & intrando per aliam, siue per eandem, & semper propè muros Ecclesiæ, extra verò ambitum Ecclesiarum non licere, nisi de licentia, consensu, aut etiam cum Cruce Parochi.*

33 Ad secundum, *Regulares posse cogi ad publicas, & generales processiones.*

34 Ad tertium, *Regulares vocatos ad funus conuenire debere in Parochialem, aut in aliam Ecclesiam iuxta loci consuetudinem, & nullo modo posse expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, & ita in supradictis casibus omnino seruari mandauit, hac die 15. Decembris 1632.* Emmanuel Episcopus *Portuensis, Card. Pius. Iulius Rospigliosius, Secret. loc. sigilli.*

Eminentissimi & Reuerendissimi Domini.

35 SAcra hæc Congregatio fecit, & extendit infrascripta decreta ad instantiam Ferdinandi Archiepiscopi Limani; & quia nonnulli Regiosi aliorum Ordinum non specificatorum in dictis decretis prætendunt facere prohibita in eis: ideò supplicat declarari quod Decreta huiusmodi debent omnino comprehendere omnes Regulares, cuiuscumque Ordinis existentes, aut degentes in ciuitate aut Diœcesi Liman, & quod ab eis, & eorum quolibet sunt inuiolabiliter obseruanda.

36 *Sacra Rituum Congregatio in causa vertente inter Archiepiscopum Sanctæ Fides noui Regni de Granada in Indiis Occidentalibus, & Reuerendos Patres Societatis* IESV *ex altera parte, audita relatione Illustrissimi Card. Sacrati, cui fuerat commissa, & citato, & audito procuratore generali dictæ Societatis, censuit posse Prælatos, & reliquos Patres Iesuitas benedicere paramenta, aliaque ornamenta Ecclesiastica, in quibus non adhibetur sacra Vnctio pro seruitio propriorum Collegiorum tantùm. Pro aliorum verò seruitio non posse. Ea verò, in quibus adhibetur Sacra Vnctio, neque pro ipsorum, neque pro aliorum seruitio posse benedicere, vel consecrare, & ita declaratum fuit die 19. Februarij 1621.*

37 *Sacra Rituum Congregatio prædictum Decretum etiam quoad Religiosos Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B.* MARIÆ *de Mercede Redemptionis captiuorum extendi debere censuit, & declarauit die 22. Martij 1625.*

38 *Sacra Rituum Congregatio censuit, & declarauit extendi debere præfata Decreta contra omnes Patres Societatis* IESV, *ac Religiosos Ordinum Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B.* MARIÆ *de Mercede Redemptionis captiuorum existentes in ciuitate, & Diœcesi Limana, & inibi seruari, hac die 30. Septembris 1628.*

39 *Sacra Rituum Congregatio respondit in suprascripto decreto comprehendi omnes alios Religiosos cuiuscunque Ordinis, etiam non expressos in suprascriptis Decretis, & ita seruari mandauit in ciuitate, & Diœcesi Limana hac die 21. Augusti 1632.*

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

FErdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidentalibus, ad extinguendas lites, & obuiandum scandalis, quæ in sua diœcesi eueniunt, supplicat Eminentiis vestris, vt dignentur declarare infrascripta dubia. 40

Primò, an Episcopus possit denuntiare pro publico excommunicato Regularem & exemptum, vt euitetur ab omnibus, qui ob notorium delictum in censuram inciderit? 41

Secundò, an in Ecclesiis Regularium possint Sacerdotes sæculares admitti ad celebrandam Missam contra Archiepiscopi prohibitionem? 42

Tertiò, dum in Iubilæis datur facultas, vt pœnitentes possint eligere quemlibet Confessorem ex approbatis ab Ordinario, intelligendum sit de Ordinario Confessarij, seu pœnitentis, & quomodo? 43

Die 29. Ianuarij 1833. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum ad capita superiùs proposita secundum ea quæ proponuntur, respondit. 44

Ad primum Regulares exemptos, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Archiepiscopo denuntiari excommunicatos, vt ab aliis euitentur. 45

Ad secundum, Archiepiscopum prohibere posse ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæculares exteros diuina Officia celebrare permittant, nisi priùs ab eodem Archiepiscopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint. 46

Ad tertium intelligi de Ordinario diœcesis, in qua Confessarius Confessiones audit. Robertus Card. Vbaldinus. Franciscus Paulutius S. Congregationis Concilij Secret. Loc. sigilli. 47

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

FErdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidetalibos supplicat declarari infrascriptum dubium. 48

An Episcopi debeant prohibere tam Sacerdotibus quàm Regularibus, ne celebrent Missæ sacrificium in nauibus, tam dum nauigant, quàm dum non nauigant, sed vt vulgariter dicitur, *Estan surtas?*

Sacra Rituum Congregatio respondit Ordinarios in casu proposito tam Sacerdotibus Regularibus, quàm sæcularibus prohibere debere, die 12. Februarij 1633. Emmanuel Episc. Portuensis Card. Pius. Iulius Rospigliosius Secret. Loc. sigilli. 49

Toletana Dubiorum.

Ex diuersis Regnorum Castellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentiæ partibus pro veritate interrogatus Auctor de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium decisionibus, breuissimè ad ea, prout sequitur, per litteras vtplurimùm respondit.

VOTVM

VOTUM Generale CXXVI.

1 *Confessarij absolutio vigore Bulla Cruciata prodest solum pro foro interiori.*

2 *Confessario asserenti se absoluisse à censuris, non est credendum in foro externo.*

3 *Beneficium Ecclesiasticum vt validè impetretur, sufficit absolutio virtute Bulla Cruciata obtenta.*

4 *Vendendam rem certo pretio si quis accipiat sine lucro, & pluris sua industria, & diligentia vendat, potest illud plus sibi retinere.*

5 *Promittens aliquid ob turpem, vel iniustam causam, an soluere teneatur, ostenditur.*

6 *Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adaequatio, qua resultat ex concessione ad instar.*

7 *Abbas aequiparatus Episcopo, intelligitur consequi ea priuilegia, qua sibi sunt proportionabilia.*

8 *Solo non cedit aedificium in alieno solo Ecclesia pecuniis constructum.*

9 *Praesentia, & non futura comprehendit aequiparatio ad instar.*

10 *Ordinaria via agere incipiens non potest reuerti ad executiuam.*

11 *Nisi intentata viata ordinariam cum protestatione.*

12 *Vel variatio liceret ex facultate per debitorem concessa.*

13 *Ordinatè qui coepit agere, potest redire ad viam executiuam, refusis expensis.*

14 *Praesumptio conseruanda agnationis colligitur ex masculorum vocatione respectiuè facta in omnibus gradibus, & substitutionibus.*

15 *Testator, qui reiecit Presbyteros, Religiosos, & Monasteria, intelligitur id fecisse propter cognationem.*

16 *Animus conseruanda agnationis non praesumitur ex vocatione masculorum, si in aliqua parte dispositionis vocaretur foemina.*

17 *Intentum conseruanda agnationis non cessat quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum foemina, & ab eis descendentes substituuntur, dum masculi durant.*

18 *Iniuria grauissima reputatur alapa.*

19 *Respublica, minor, & Ecclesia ex causa necessitatis ad soluendum aes alienum quando sua bona immobilia alienare possint.*

20 *Expensas litis, & alimenta recipiens non tenetur, si succumbat, ea restituere, aut si vicerit, compensare.*

21 *Alimenta recipiens de restituendo in casu succumbentia nequaquam cauere debet.*

22 *Proprietas attendi non debet, vt ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues, sed ex reddita.*

23 *Alimenta petere non potest qui ex officio, vel artificio viuere potest decenter.*

24 *Fundus donatus, vel legatus à patre filio spurio loco alimentorum, non transmittitur ad haeredes ipsius filij.*

25 *Militare, aut alio modo victum sibi parare volentibus alimenta sunt praestanda.*

26 *Lex comprehendit bona extra territorium existentia quando omnes contrahentes sunt subditi vnius Principis, & intra eius territorium existunt.*

27 *Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare subditum, tunc comprehendit bona extra territorium existentia.*

28 *Potestas non deficit in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant.*

29 *Inhabilitas, qua personam respicit, eam afficit vndecumque vadat.*

30 *Lex quando est prohibitiua in personam, tunc comprehendit bona, quamuis sint extra territorium existentia.*

31 *Maioratuum fundationes quando facta sunt in aliquo Regno, tunc secundùm illius leges procedendum, licèt bona extra Regnum existant.*

32 *Dispositio quando loquitur de iuribus vniuersalibus, tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum existentia.*

33 *Statutum quando est fauorabile, extenditur ad bona aliarum prouinciarum.*

34 *Fundi dominus an possit pro damno retinere bouem illuc intrantem?*

35 *Animal retineri potest pro alimentis praestitis, donec de eis sit illi satisfactum.*

36 *Expensas factas in alendo boue vel equo potest sine probatione repetere qui eas sustinuit.*

37 *Acceptare videtur litteras cambij qui eas recepit, & legit, nisi contrarium protestatus sit.*

38 *Territorium postea auctum consequitur illo, cui fuit concessum castrum cum territorio.*

39 *Reges Castella à quo tempore vtantur Catholici titulo.*

40 *Princeps non praesumitur ex causa iusta procedere quando facit contra ius gentium, vel quando dispensat velo leuato, & sine causa cognitione, & non vocata parte cui praeiudicatur.*

41 *Instructa dicitur causa quando est in calculo ferenda sententia.*

42 *Clausula,* dummodo causa non sit instructa, *de quo tempore intelligatur?*

43 *Citatio pro singulis horis, & diebus, tanquam incerta nullius est momenti.*

44 *Facultas Regia ad validitatem maioria est actus facultatiuus, atque extraiudicialis, valeat expediri etiam sine citatione.*

45 *Maioratus bona vt alienari valeant cum Regia facultate, non requiritur consanguineorum citatio.*

46 *Priuilegij in impetratione non requiritur partis citatio.*

47 *Legum saecularium, & statutorum politicorum ad obseruantiam non tenentur clerici vi coactiua.*

48 *Edicto de vendendo frumento, seu aliis mercibus certo, & taxato pretio, an comprehendantur clerici.*

49 *Reus necessarius fit clericus praeueniens in capienda possessione haereditatis vacantis.*

50 *Negotiatio, vel mercatura an & quando pauperibus clericis concedatur.*

51 *Conditio dicitur quando disponens vult aliquid impleri ante suam dispositionem, & in quo differat à modo.*

52 *Modus potius quàm conditio in dubio praesumitur.*

53 *Mixta conditio pro impleta habetur quoties non potest impleri per factum eius in cuius persona impleri debet.*

54 *Mulier, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedit ac si illi nupsisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, vel per eum stetit quominus contraheretur matrimonium; vt numer. 55*

56 *Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, est valida, & intelligitur accedente Pontificis dispensatione.*

57 Dispensationem si quis per grauamen impetrare teneatur, illam petere, & solicitare omni cura tenetur.

58 Legatum reddit conditionale clausula si nupserit Titio.

59 Feudum si concedatur Italo in Germania debet concessio feudi regulari secundùm consuetudinem Germaniæ.

60 Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum, si iter faciat ad Hispalim tenetur de morte mulæ, nisi cum mula esset datus famulus.

61 Pensionem iam solutam pro domo conducta an possit repetere conducens, si domum deserat ex causa pestis.

62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adjacentis potest admitti.

63 Vicario si à principio assignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illâ esse contentus, nisi in duobus casibus hîc contentis.

64 Consentiens videtur constituere.

65 Vxor si donat de bonis viri, consentiente viro, non uxor videtur donare, sed persona viri.

66 Actus quotiescumque fieri non potest absque licentia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam concessit.

67 Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti.

68 Assensu Pontificio, seu Regio pendente, vbi contractus fuit celebratus sub conditione quod impetraretur, possunt partes à contractu resilire.

69 Parti vnicuique intendenti contrahere in scriptis licitum est ante confectam scripturam à contractu resilire.

70 Partes tunc dicuntur intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso contractu, ante, vel post, fuit facta mentio de scriptura.

71 Debitum annuum ex contractu soluendum singulis annis potest peti, & vt debitor condemnetur ad soluendum singulis successiuis annis.

72 Executiua cœpta pro debito in certis bonis, non potest creditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis.

73 Moram vt creditor contrahat requiritur non tantum quod creditor interpelletur accipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, noletque recipere, & deinde consignetur, & deponatur.

74 Oblatio verbalis si fiat creditori, & ille sine causa recuset recipere, tunc constituitur in mora perinde ac si oblatio facta fuisset.

75 Tarditas creditoris in non petendo quod sibi debetur, non sufficit ad præsumendam solutionem.

76 Debitum non petens per quod tempus præsumatur habuisse satisfactionem.

77 Actiones licitum est emere minori pretio, quàm quod continetur in obligatione.

78 Pretium iustum in nominationibus debitorum quod sit.

79 Minus est habere actionem quàm rem.

80 Partem debiti soluens quando videatur solutionem partis in reliquam approbasse.

81 Cambij litteris dans debitor creditori non liberatur à solutione, nisi cum effectu interuenerit solutio.

82 Ordinem iuridicum, vel statutarium in foro conscientiæ seruare tenetur debitor habens plures creditores priuilegiatos, si omnibus soluendo non sit.

88 Debitor an teneatur ex fuga serui, aut famuli differentis debitum creditori.

84 Exactor decimarum potest domino fundi prohibere ne fructus ex fundo exportet, nisi eo, vel eius nuntio præsente.

85 Iudex quilibet potest interponere decretum super alienatione rerum minoris.

86 Facultas Regia ad alienandum bona maioratus sufficit obtineri à Principe domicilij.

87 Delegatus extra locum commissionis de causa cognoscere non potest.

88 Depositioni perfectæ, & consummatæ non præiudicat demonstratio erronea, seu falsa, quando constat de re certa legata.

89 Liberationem plenissimam consequitur depositarius, qui de mandato Iudicis depositum reddit.

90 Fœminæ comprehenduntur appellatione descendentium.

91 Hæredes donatoris succedunt in re donata alicui vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator.

92 Conditionem, vel modum non recipit perfecta donatio ex post facto, nisi incontinenti, &c.

93 Regis donatio etiam perfecta ex interuallo potest modificari.

94 Donatio facta ei, qui consentire non potest, illi acquiritur irreuocabiliter absque acceptatione.

95 Donatio si facta sit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, omnes sunt admittendi.

96 Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat, reuocari potest respectu tertij.

97 Donatarij acceptationem, & consensum requirit donatio ad sui perfectionem, & quid de iure Castellæ, num. 98.

99 Filio spurio, vel incestuoso facta donatio valet de æquitate Iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta.

100 Donatarius si prius decedat quàm donator, donatio causa mortis tacitè reuocatur.

101 Donatarius, & donator si eodem casu ruinæ, & naufragij simul moriantur, donatio firma remanebit.

102 Capitulationes quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio, censentur illius pars.

103 Capitulationes non solùm censentur facta respectu filij, sed etiam vxoris, aliàs fortasse matrimonium non contractura.

104 Maioratus fundati contemplatione matrimonij effectum sortiuntur, matrimonio postea annullato.

105 Matrimonio dissoluto non cessat effectus donationis contemplatione ipsius factæ.

106 Donatio facta ad suscipiendos Ordines Sacros sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem.

107 Mulier vt lucretur arrhas, seu donationem propter nuptias, sufficit quod sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à marito cognosci, licèt ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non potuerit copulam effectuare.

108 Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent.

109 Donatarius donationem acceptare potest, donatore mortuo.

110 Filiæ spuriæ à patre dos data valet in quantitate ad alimenta necessaria.

111 Filiæ spuriæ dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad suos hæredes.

112 Confessio dotis receptæ facta constante matrimonio non valet.

113 Confessio dotis receptæ facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis per scripturam valet.

114 Con

114 *Confessio augmenti dotis suspecta est.*

115 *Nominatione semel facta ab eo cui competebat per contractum inter viuos, non licet electoribus variare.*

116 *Grauare electum non potest is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissa.*

117 *Variare an possit vsque ad mortem eligens in vita, si eligendi facultas restricta sit ad tempus mortis.*

118 *Duos adhuc eligere potest ille, cui data est facultas vt possit vnum ex pluribus nominatis eligere.*

119 *Restituere iussus rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eligere.*

120 *Grauare electum potest eligens in bonis, in quibus eligit, ad fauorem illorum, quos potuisset eligere.*

121 *Eleemosynam facere obligatus tenetur eam gratis donare per veram, & formalem donationem.*

122 *Eleemosyna dicitur esse in precepto quando necessitas est extrema.*

123 *Superfluum natura, & personæ habens tenetur illud erogare pauperculis de precepto, etiamsi non patiatur extremam necessitatem natura.*

124 *Gabellam soluere tenentur ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum.*

125 *Redditus aliquos emens ad eius vitam possidendos licitè emit, etiamsi multo tempore superuixerit.*

126 *Tribunal à ciuitate potest Episcopus amouere ad breue tempus, & cum iusta causa.*

127 *Causam pendentem coram Vicario suo potest Episcopus ad se auocare.*

128 *Sanctis nondum canonizatis non potest Episcopus mandare vt cultus publicus exhibeatur.*

129 *Locum vt Canonico competentem habere debet Episcopus, qui tunquam Canonicus in Capitulo assistit.*

130 *Fori priuilegio renunciare non possunt Equites Ordinum Militarium.*

131 *Deducta incidenter in vno iudicio possunt plenius discuti in alio.*

132 *Lotis ingressum impedit exceptio non obseruati contractus.*

133 *Statutum omnes exceptiones excludens minimè excludit exceptionem non obseruati contractus.*

134 *Exceptio non obseruati contractus potest opponi post sententiam definitiuam, & in executione charta executoria.*

135 *Exceptio non obseruati contractus potest suppleri à Iudice, parte non opponente.*

136 *Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summariis.*

137 *Exclusio temporalis de certa persona operatur vt censeatur dicta persona exclusa, non verò sequentes in gradu.*

138 *Impeditus, & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat.*

139 *Exclusio absoluta, & perpetua in tota linea primi exclusi operatur.*

140 *Matre exclusa absolutè, & simpliciter, omnes eius filij, & descendentes exclusi remanent.*

141 *Exclusio fœmina quando est temporalis, scilicet quamdiu extiterint masculi, illis deficientibus illa cessat.*

142 *Testamentarius non tenetur officium acceptare, si nihil ei relinquatur pro executione testamenti.*

143 *Salarium quando executori præstari debeat?*

144 *Portio assignata cuilibet ex testamentariis nominatis, vno mortuo, vel acceptare nolente, accrescit alteri acceptare volenti.*

145 *Portio minuitur diminuto onere.*

146 *Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis casibus concessa est generalissima in casibus non exceptis.*

147 *Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas ratione belli superuenientis de nouo impositas.*

148 *Priuilegium exemptionis, seu immunitatis gratuitò per viam contractus concessum, extenditur ad onera, & gabellas de nouo post priuilegium impositas.*

149 *Signatura, & Rota solet concedere exemptionem à Superioris iurisdictione, durante lite super, vbi ipsa litem grauem, & non temerè susceptam cognouerit.*

150 *Lite pendente negotium deuoluitur ad Iudicem, suspensa Superioris iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur.*

151 *Subditi subducuntur à iurisdictione Superioris ex eius oneribus asperioribus, aut prauo iurisdictionis vsu.*

152 *Pars quæ petit assessorem, vel consultorem, debet soluere expensas cum eo factas.*

153 *Expensa præstari debent ab eo, qui petit actum fieri.*

154 *Assessoris consilium si per Iudicem motu proprio assumatur, expensa sunt partibus communes.*

155 *Fama in antiquis, & in ardua causa quando probat.*

156 *Testes in minori numero deponentes de bona fama præferuntur testibus in maiori numero deponentibus de mala fama.*

157 *Familiaritatis iure quæ fiunt, non constituunt aliquem in possessione ad præscribendum.*

158 *Possessio, vel quasi, non acquiritur per nullus actus, qui communiter fieri solent iure familiaritatis.*

159 *Fideicommissarius ad hoc vt sit legitimus contradictor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requirantur.*

160 *Maleficium debitoris non auget per se fideiussoris obligationem.*

161 *Fideiussor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis.*

162 *Fideiussor videtur se obligasse pro originali, non pro accidentali debito.*

163 *Fideiussor non obligatur pro eo, quod accreuit ob moram debitoris.*

164 *Donationem propter nuptias non potest filius retrocedere patris in fraudem vxoris.*

165 *Filius non potest retrocedere capitulatam maioratus institutionem.*

166 *Consentire non potest filius quod maioratui alia onera apponantur in præiudicium successorum.*

167 *Primogenitus filius quando vocatur ad maioratum, vocatio hæc restringitur ad filios immediatos primi gradus.*

168 *Filiusfam. de tertio bonorum suorum in præiudicium parentum disponere potest.*

169 *Restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subhastationis, non potest petere fiscus in præiudicium tertij.*

170 *Functiones fiscales Baroni per verba vniuersalia concessa comprehendunt focularia de nouo aucta.*

171 *Beneficialium fructuum appellatione non comprehenditur.*

benditur illud quod voluntariè & extra ordinem præstatur alicui beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium.

172 *Baro quicquid acquirit ex donatione, seu concessione Regia, non venit in fructuum restitutione.*

171 *Liquidatio fructuum est facienda in mediocri summa, quando testes deponunt de maxima, media, & minima.*

174 *Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam.*

175 *Qualitas requisita ad successionem debet interuenire de tempore vacationis.*

176 *Qualitas mulieris vt succedat, vel excludatur, inspicienda est de tempore, quo hereditas defertur.*

177 *Heres cum beneficio inuentarij non obligatur vltra vires hereditarias.*

178 *Heres pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur, nisi in quantum ad ipsum peruenerit.*

179 *Heres adiens hereditatem sine confectione inuentarii tenetur soluere debita & legata etiam vltra vires hereditarias, non tamen in foro conscientiæ, vt num. 180.*

181 *I·ibera sa s pondetibus examinata ad capturam apitura sunt, & ad torturam.*

182 *Probatio plena & concludens requiritur in crimine heresis, vt quis pœna ordinaria condemnetur.*

183 *Præsumptiones, & indicia sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam.*

184 *Inquisitores Fidei muros tuentur, eiusdemque fidei indagatores, & exploratores sunt.*

185 *Inquisitores quare Crucem vestibus assutam præferant.*

186 *Officij sanctæ Inquisitionis primaria cura est Fidem orthodoxam defendere, &c.*

187 *Inquisitionis sancta officio debentur innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat.*

188 *Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholica defensio.*

189 *Inhibitio obtenta post elapsum tempus ad appellandum non debet attendi.*

190 *Iudex à quo, non obstante inhibitione Superioris subreptitia, potest suam sententiam exequi.*

191 *Attentata non causat inhibitio superioris subreptitia.*

192 *Institor quo dominum ratione contractus ad interesse obligare valet, non potest pro culpa, seu delicto illum obligare.*

193 *Lucri cessantis, seu damni emergentis interesse in multa dari potest: intellige vt ibi.*

194 *Heredes non describentes omnia bona in inuentario non amittunt illius beneficium quando omissiones non sunt dolosæ.*

195 *Audientiam gratam, & benignam præstare debet Iudex.*

196 *Causam in negotio principali retinere potest Iudex superior, quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem.*

197 *Iudex potest finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen, & sine fraude offerente.*

198 *Consultorem litterarum tenetur assumere Iudex impositus.*

299 *Exceptiones oppositas reijcere videtur Iudex ad vlteriora procedens.*

200 *Iudex debet esse certus de sua iurisdictione.*

201 *Exceptiones dilatoriæ debent regulariter ad definitiuam reseruari.*

202 *Requisitoria an sit iustificata, & exequibilis, cognoscit Iudex requisitus.*

203 *Delegatus cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij commissa est, non potest instituere.*

204 *Notarium mutare ad sui libitum potest Iudex delegatus.*

205 *Vocans aliquem Iudæum ligatur* l.2. tit.14. lib.8. Recop.

206 *Castri, aut loci in generali donatione, seu concessione non venit iurisdictio.*

207 *Iudicium confirmat ius superueniens post litem contestatam.*

208 *Subiectionis ius respectu vassallorum pertinet ad eos tanquam ad singulos.*

209 *Filiis in vita parentum non debetur legitima.*

210 *Supplementum legitimæ spatio 30. annorum præscriptum præsumitur.*

211 *Spurij filij legitimatio potest fieri post mortem patris ex ipsius prouordinatione.*

212 *Bonorum in possessionem mitti debet legitimatus à Principe, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt.*

213 *Filiarum legitimarum nulla facta mentione, quando legitimatus à Principe censeatur rectè legitimatus?*

214 *Personæ habilitas in quocumque iudicio ante omnia iustificanda.*

215 *Exceptio ex persona incapacitate resultans nunquam censetur exclusa.*

216 *Litteratis librorum copia necessaria.*

217 *Filius non tenetur conferre libros sibi à patre donatos, & intellige vt ibi.*

218 *Maior licitatio vltra iustum pretium ob æmulationem facta non est admittenda.*

219 *Subhastationis post lapsum termini non potest licitator admitti.*

220 *Licitator prior est præferendus, si dare vellet quantum ab alio postea fuit oblatum.*

221 *Institutio maioratus in vna scriptura à marito, & vxore facta, in se continet duas dispositiones.*

222 *Testamentum à marito, & vxore insimul confectum potest postea quilibet eorum pro sua parte reuocare.*

223 *Maioratus à marito & vxore simul fundatus potest ab vno eorum reuocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit.*

224 *Primus successor in maioratu non tenetur soluere debita contracta post fundationem.*

225 *Maioratus quando Regia facultate fundatur, potest de facili mutari alia simili facultate obtenta.*

226 *Princeps in successione maioratus potest ius competens substituto de futuro derogare.*

227 *Institutor maioratus quando absolutè & genericè fœminas propter masculos à maioratus successione exclusit, talis exclusio intelligitur propter masculos eiusdem lineæ, & gradus.*

228 *Statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem lineæ & gradus.*

229 *Possessor maioratus dubiam illius dispositionem interpretari potest.*

230 *Maioratus duo an & quando in vna persona consistere, & permanere valeant, latè ostenditur.*

231 l. Hisp.7. tit.7. lib.5. Recop. *tribus modis limitatur.*

232 *Malum non est præsumendum de illo, qui benè vixit.*

233 *Vir honestus, & prouidus non præsumitur aliquid perperam fecisse, aut facturum esse.*

234 *Mors*

234 *Mors mala putanda non est quàm bona vita praecessit.*
235 *Scotus viuus fuit sepultus.*
236 *Vocatio facta intelligitur de masculis eiusdem lineae, & gradus, vbi masculi sunt vocati successiuè, & in eorum defectum vocantur faemina.*
237 *Verbum* mentiris, *est iniuriosissimum.*
238 *Testari liberè potest minor sicut maior.*
239 *Tiberius Caesar in aetate nouem annorum orationem dictauit in sui parentis morte.*
240 *S. Augustinus in aetate 19. annorum Rhetoricam publicè in patria sua docuit.*
241 *Nerua filius in aetate 17. annorum publicè in iure respondit.*
242 *Baldus in aetate quindecim annorum publicè repetitionem dictauit, & idem fecit Fulgosius.*
243 *Polytus Senensis in aetate 16. annorum millia iuridica paradoxa publicè defendit.*
244 *Principes ex priuilegio an monopolia exercere valeant.*
245 *Ciues ditiores quando compelli possint mutuare pecuniam ciuitati?*
246 *Rex pro defensione patriae potest cogere subditos diuites, vt sibi mutuent pecunias.*
247 *Mutuantes coactè ciuitati possunt aliquid accipere ratione lucri cessantis, vel damni emergentis.*
248 *Coactus ciuitati mutuare, potest pacisci de alio lucro.*
249 *Valor mutuatae rei si crescat, vel decrescat, cui cedat damnum.*
250 *Priuilegiis ordinariorum officialium non gaudent supernumerarij.*
251 *Qualitas duplex quando in eadem persona concurrit, illius qualitatis consideratio habenda, cuius contemplatione actus geritur.*
252 *Rem meliorem non potest pater sibi assumere in tertiam, & deteriorem relinquere filiis.*
253 *Meliorare in tertio, & quinto bonorum potest pater duos filios, & ad tempus.*
254 *Mutuum filiofam. datum causa studij quando teneatur pater soluere?*
255 *Expensas pro quibus disciplinis à filio addiscendis pater praestare teneatur?*
256 *Beneficiarius pensione grauatus satisfacit relinquendo, & cedendo fructus beneficij.*
257 *Regressarius post purificatum regressum non tenetur soluere pensionem de consensu Titularis reseruatam.*
258 *Beneficium impetrans sub narratiua quod sit certa pensione grauatum, non censetur illi consensisse.*
259 *Illegitimus prima Tonsura initiatus ex dispensatione Episcopi, absque alia capax fit pensionis.*
260 *Intrusus in beneficio, qui percepit illius fructus, tenetur soluere pensionem.*
261 *Successor in beneficio pensione grauato tenetur ad illius solutionem actione reali, & personali.*
262 *Obligatio soluendi pensionem non alteratur mutatione personae in beneficio pensione grauato.*
263 *Conuentionales poena non debentur, nisi quatenus concurrunt cum interesse.*
264 *Conuentionalis poena peti non potest, verificato quod interesse non concurrit.*
265 *Damnum vbi non adest, ibi condemnatio fieri non potest.*
266 *Contractus nullus, & inutilis non transfert possessionem.*
267 L. sed etsi 25. ff. de donat. inter, & l. si vir vxori, ff. pro donato, *declarantur.*
268 *Participatio cum alio facit cessare praerogatiuam vnitatis, & singularitatis.*
269 *Probandi onus transfert in praetendentem contrarium qui dicit nulla alia bona possidere praeter à se relata.*
270 *Rex tanquam Comes praestat praecedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit.*
271 *Rex super Cardinales an & quando habeat praecedentiam.*
272 *Rector in actibus Vniuersitatis praecedit Episcopo scholari.*
273 *Inquisitores in causis fidei praecedunt Episcopo.*
274 *Iuniori quando debeatur praecedentia.*
275 *Episcopus est Iudex competens inter laicos super iure cedendi in honorabiliori loco Ecclesiae.*
276 *Bona ad vsus communes vicinorum deputata sunt praescriptibilia, quando ea possidens cum immemoriali priuilegium allegaret.*
277 *Titulus insufficiens cum obseruantia 40. annorum sufficit in materia praescriptibile ad acquirendum dominium, & validitatem.*
278 *Praescriptio non interrumpitur per litem, in qua quis obtinuit.*
279 *Impatientia sola, & resistentia verbalis sola sufficit ad praescriptionem iurium, & incorporalium, siue seruitutis.*
280 *Princeps de plenitudine potestatis etiam sine causa potest derogare iuri non plenè quaesito, vel quod consistit tantum in spe.*
281 *Res priuatorum auferre, & praiudicare interessatis potest Princeps faciendo legem generalem.*
282 *Substitutorum iuri potest Princeps derogare.*
283 *Substitutiones derogare potest Princeps ob priuatam vtilitatem.*
284 *Princeps potest de feudis antiquis erigere primogenium in praeiudicium vocatorum.*
285 *Contrahere, aut aliquid de suo dare non dicitur Princeps concedens alicui contractui suum consensum, & facultatem.*
286 *Concordare partes etiam inuitas potest Princeps ad lites, & scandala vitanda.*
287 *Causas, & lites alibi vertentes potest Princeps propria auctoritate ad se auocare.*
288 *Causam ad se auocare potest Princeps, & sua manu Regia abbreuiare, propter potentiam litigantium.*
289 *Priuilegium à Principe subdito concessum potest ab eo Principe tolli, vel reuocari.*
290 *Priuilegia ex contractu, & causa onerosa concessa non comprehenduntur in generali derogatione priuilegiorum.*
291 *Immunitatis priuilegium extenditur ad personas, & bona post priuilegium quaesita.*
292 *Incolas de nouo superuenientes comprehendit priuilegium immunitatis.*
293 *Gabellas superadditas comprehendit priuilegium de percipiendis gabellis.*
294 *Villas de nouo auctas comprehendit priuilegium concessum ab Imp. villis ciuitatum.*
295 *Collegio sexdecim virorum concessum priuilegium extenditur ad septem collegas postmodum praedicto priuilegio additos.*
296 *Falsus procurator quibus modis dicatur, ostenditur.*
297 *Gesta à procuratore sine mandato possunt à domino ratificari, vt retroacta valeant.*
298 *Ratificationis alicuius actus natura est vt operetur & valeat idem actus ac si à principio validè fuisset gestus.*

299 Ra

299 *Ratificatio post oppositionem factam de defectu mandati nihil operatur.*

300 *Ratificatio non retrotrahitur in praiudicium tertij.*

301 *Instrumentum potest licitè retineri à procuratore quousque ei sit satisfactum de sumptibus.*

302 *Scriptum, vel instrumenta pro salario retineri non possunt.*

303 *Procurator generalis Ordinis non potest comparere pro uno Conuentu, intellige vt ibi.*

304 *Causa iusta ad appellandum non est procuratoris negligentia in appellando, vel in prosequendo appellationem.*

305 *Procurator simpliciter ad causam datus licèt posset appellare, non potest prosequi appellationem.*

306 *Appellationis prosecutio an sit de appendicijs instantia.*

307 *Donare an & quando importet promissio donandi?*

308 *Meliorandi promissio adimplenda.*

309 *Maioratum instituendi promissio idem est ac instituere.*

310 *Praestatio in iudicialibus repeti debet in quolibet actu.*

311 *Rationes reddi debent non in loco domicilij, sed in loco administrationis.*

312 *Instrumenta antiqua non indigent solemni recognitione.*

313 *Scripturae priuatae recognitio quomodo facienda, ostenditur.*

314 *Exceptio recusationis admittenda dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit.*

315 *Reductio ad Ius commune plura operatur.*

316 *Factum soluti Praelati praeiudicat Ecclesiae quando per illud redimimur ad Ius commune.*

317 *Relatum est attendendum vbi aliter loquitur quàm referens.*

318 *Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus, &c.*

319 *Portugaliae, & Aragoniae Regna sunt aequè principaliter vnita Regno Castellae.*

320 *Relatio semper intelligenda habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatiu conuenit.*

321 *Dispositioni referenti quando sequeretur repugnantia, & contrarietas, relatio nihil operatur.*

322 *Clausula referens quando habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata.*

323 *Reseruatio nihil dat, vel adimit, sed tantùm conseruat ius quod quis habet.*

324 *Papae reseruatio concurrentibus pluribus reseruationibus personalibus, tanquam illustrior debet praeualere.*

325 *Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem restituere debentis.*

326 *Retentio datur regulariter pro melioramentis.*

327 *Exceptio retentionis praetextu melioramentorum in executione sententiae opponi potest.*

328 *Praelato, vel clerico datur retentio pro expensis, & melioramentis in rebus Ecclesiae de bonis ipsius clerici, vel Praelati factis.*

329 *Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & solicitatoribus causarum.*

330 *Officialis iniustè impeditus officium exercere, an consequi debeat salarium totius temporis, quo fuit impeditus.*

331 *Scientia in aliquo casu desiderata qualis debeat interuenire.*

332 *Scriptura simplici credendum in odium impedientium illius productionem.*

333 *Sententia in fauorem condemnati in dubio interpretanda, vt minus ei noceat.*

334 *Sententia est stricti iuris, & strictè venit interpretanda.*

335 *Sententia semper praesumitur lata ex ea causa ex qua proferri de iure debuit.*

336 *Successoribus non citatis praeiudicat sententia lata contra maioratus possessorem.*

337 *Beneficij super qualitate sententia prolata afficit illud quoad omnes.*

338 *Instrumenti pro valore lata sententia iuuat omnibus interesse habentibus.*

339 *Nullitas quando est notoria, & ex actis euidenter constat, obijci potest de nullitate trium sententiarum, non obstante* Clem. 1. de iudic.

340 *Legitimationis in tempus institui potest filius spurius.*

341 *Statutum conceptum in personas, vel in res non extenditur extra territorium.*

342 *Statutum ne vllus conducat vinum extra territorium, non comprehendit clericos.*

343 *Substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur.*

344 *Legando testator in codicillis non videtur in dubio recessisse à priori voluntate posita in testamento.*

345 *Summariè testes solùm ad capturam deseruiunt.*

346 *Torqueri debent testes varij ad eruendam veritatem.*

347 *Transactio facta super re non dubia, & lite certa, est ipso iure nulla.*

348 *Transactio facta super re certa praesumitur facta mala fide.*

349 *Alienari non possunt vassalli inuiti, nec ad alium dominum transferri.*

350 *Subditi possunt resistere domino, ne alienet castrum vt subijciantur alteri domino.*

351 *Domini terrarum multas molestias suis vassallis faciunt.*

352 *Vassallus Regis esse potius quis desiderat, quàm alterius.*

353 *Rex vbicumque terras vendere intendit, possunt vassalli libertatem suam emere.*

354 *Conductoribus vectigalium quando facienda sit remissio, ostenditur.*

355 *Partes duae ex tribus vicinorum debent in pleno Consilio vniuersitatis interuenire.*

356 *Vicini vota sua collegialiter, & in vnum conuocati dare debent.*

357 *Priuilegiis vniuersitatis non potest maior pars renunciare.*

358 *Pars minor praeualet fauore libertatis consequendae.*

359 *Ius subiectionis respectu vassallorum pertinet ad vassallos tanquam ad singulos.*

360 *Ius vindicandi libertatem cuilibet ex ciuibus in solidum pertinet.*

361 *Dominij in iure non potest maior pars minori praeiudicare.*

ABsolutio à Confessario obtenta vigore Bullae Cruciatae an suffragetur in foro contentioso. Resp. negatiuè, & solum prodesse pro foro interiori, & conscientiae quoad Deum: Poenitentia enim, quae imponitur à Confessario, tendit ad illum finem, nempe vt per eam poenitens satisfaciat Deo, & ipsi reconcilietur; poena autem, quam subire deberet in foro externo propter scandalum, spectat ad vindictam publicam, & 1

Reip.

Reſp.ſatisfactionem. Ita Ledeſma in 2. part. 4. ſentent. q. 26. art. 1. in fine, Couarruuias in cap. Alma mater, p. 1. §. 11. num. 16. Villalobos in ſum. p. 1. tract. 27. clauſul. 9. num. 24. Nauar. conſil. 47. de ſent. excom. Gutier. canon. lib. 1. cap. 2. num. 10. & 15. Henriquez in ſum. lib. 7. de Indulg. c. 13. num. 2. in fine, Ludouic. à Cruce in expoſ. Bullæ, diſp. 1. c. 4. dub. 3. num. 3. Trullench. etiam in expoſit. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 9.

2 Vnde ſimplici atteſtationi Confeſſarij aſſerenti abſoluiſſe à cenſuris, non eſſe credendum in foro externo, docent Emman. Roderic. in comment. ad Bullam Cruc. in addit. §. 9. num. 51. Nauar. in man. c. 27. num. 47. Peña in direct. Inquiſit. p. 2. ad Concil. comm. 25. Et addit cum Fr. Emman. Rodriguez Trullench. vbi ſup. n. 3. ſatis eſſe Confeſſarium teſtari de abſolutione, ſi concurrat teſtimonium duorum teſtium aſſerentium Pœnitentem eſſe abſolutum: & poſt eundem Fr. Emman. Rodrig. docet Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. abſolutio, differ. 5. n. 6. in vno caſu prodeſſe talem abſolutionem pro foro exteriori, nimirum ſi pars læſa fuerit, & iam ei ſatisfactum eſt realiter, & cum effectu, vel cum ea concordauerit, & videtur ſequi Trullench. d. dub. 9. n. 4. Sed quia Auctores non benè inter ſe ſtant, alij contrarium tenentes, alij intelligentes modò excommunicatio ſit occulta, alij verò diſtinguentes inter excommunicationem ab homine, & à iure, ideò ſecurius eſſe exiſtimo abſolutè reſpondere vt in principio.

3 Abſolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta an ſuffragetur ad effectum validitatis impetrationis beneficij Eccleſiaſtici? Reſp. illam ſuffragari, ſecundùm Calder. conſ. 2. de teſtib. quem ſemper Rota ſequuta eſt, vt apud Creſcent. dec. 14. de probat. & in terminis Sanctæ Cruciatæ Aſtoricen. Archidiaconatus, 17. Iunij, & 23. Nouembris 1593. coram felicis record. Clemente VIII. & dec. 573. p. 3. diuerſ. Quodque nec aduerſari videtur opinioni, quam Gutier. canon. lib. 5. c. 2. n. 10. & 25. veriſſimam appellat, quoniam cùm beneficium Eccleſiaſticum tanquam Chriſti patrimonium, quid ſpirituale cenſeatur, & abſolutus in vim Cruciatæ ſit verè apud Deum ab omnibus cenſuris etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis abſolutus, conſequenter etiam erit capax beneficij, & abſolutio vigore dictæ Cruciatæ pro impetratione gratiæ opitulabitur, quod & ſignanter admittit Nauar. conſ. 47. num. 3. de ſent. excom. ſecundùm Venetam impreſſ. & cenſuit Rota in Oxomen. Canonicatus, 2. Martij 1622. coram bonæ memor. Merlino.

4 Accipiens rem certo pretio vendendam, ſi pluris ſua induſtria, & diligentia vendat, an poſſit illud plus ſibi retinere? Reſp. affirmatiuè, quia nullam iniuſtitiam committit præſtando domino vel quod ipſe taxauit, vel quod communiter iuſtum erat, vel id quod alter non ita induſtrius venderet; induſtria enim propria iuſtum titulum hæc in ſpecie tribuit, dummodo pro cura & ſuo labore aliud non capiat ſtipendium, quia tunc eius ratione aliud lucrum non poterit accipere, vel modò non promiſerit gratis venditurum, vel domino redditurum quicquid propter rem illam accipiat. Ita Nauar. in man. c. 23. num. 97. & 98. Emman. Sa verb. venditio, num. 51. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. c. 21. dub. 19. num. 138. cum ſeqq. Filliuc. in qq. moral. tract. 35. c. 6. ex n. 144. Villal. in ſum. p. 2. tract. 21. diff. 17. Bonacin. de reſtit. diſp. 1. quæſt. 2. dub. 6. num. 16. cum ſeqq. Ægid. Trullench. in expoſit. Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 3. num. 5. & dub. 17. num. 3.

5 Accipiens aliquid ob turpem, & iniuſtam cauſam, an illud reddere teneatur, & alter actionem, id eſt condictionem aduerſus eum habeat? Reſp. quod licèt ante operis patrationem nec promiſſor, nec promiſſarius teneantur pacta rerum turpium ſeruare, nec paciſcentes cogi poſſint ad ſtandum promiſſis, l. 3. cum legibus ſequentibus, l. ſi ob turpem, § fin. ff. de condict. ob turpem, l. fin. in princ. ff. de condict. ſine cauſa, l. 1. & 3. C. de condict. ob turpem, l. Hiſp. 47. iuncta gloſſ. 1. in fine, tit. 14. p. 5. Nauar. de datis, & promiſſis, §. 32. n. 48. cum ſequent. Couarruuias in reg. peccatum, p. 2. §. 2. n. 6. Nihilominus tamen patrato opere malo promiſſor obligatur adimplere promiſſum, & poſſeſſor ob cauſam turpem reſtituere non tenetur, quia turpitudo communis eſt tam accipientis quàm dantis, & in pari cauſa pro poſſeſſore iudicatur: tum etiam quia petendo, & accipiendo non peccat, cum ad peccatum non ſe obliget, nec approbet malum. Ita Valer. Reginald. in praxi rerum fori pœnit. lib. 10. n. 185. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. c. 18. dub. 3. à num. 18. Filliuc. in qq. moral. tract. 31. c. 9. q. 7. num. 256. & ſequent. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 74. concl. 1. Villalobos in ſum. tom. 2. tract. 20. diff. 3. n. 10. Luiſ. Turrian. diſp. 14. dub. 4. num. 10. Bonacin. de reſtit. diſp. 1. q. 1. punct. 3. num. 2. Trullench. in expoſit. Decalogi, lib. 7. c. 17. dub. 2. per tot.

Adæquatio, quæ reſultat ex conceſſione ad inſtar, 6
an extendatur ad irregularia, & extraordinaria? Reſp. negatiuè, ex Butr. conſ. 19. num. 9. verſ. item quacumque verba generalia, Socin. in l. 1. num. 3. in fine, ff. de legat. 1. & ibi Iaſon num. 21. verſ. primò limita, Ripa n. 8. verſ. item intellige, Crot. num. 10. & Pariſ. num. 24. in fine, Natt. conſ. 4. num. 6. lib. 1. Fulv. Pacian. de probat. cap. 27. num. 28. Rota deciſ. 55. num. 14. part. 2. diuerſ. & deciſ. 214. num. 1. p. 2. recent. Nec extendi ad caſum, in quo non datur puritas terminorum. Butr. d. conſ. 19. num. 10. verſ. item adæquatio, vbi tenet quod
Abbas æquiparatus Epiſcopo intelligitur conſequi ea 7
priuilegia Epiſcopalia, quorum eſt capax, & ſibi ſunt proportionabilia, & ſic non habebit quæ pertinent ad Ordinem Epiſcopalem. Sequuntur Iaſ. in l. 1. num. 21. verſ. primò, ff. de legat. 1. & ibi Rip. num. 8. & 10. Crot. ſub num. 6. verſ. quinta concluſio, col. 3. Fulv. Pacian. dict. c. 27. num. 31.

Ædificium in alieno ſolo Eccleſiæ pecuniis conſtru- 8
ctum an ſolo cedat? Reſp. ſolo non cedere, ſed ſolum ædificio, & ſic vtrumque apud Eccleſiam manere, per gloſſ. verb. conſtruxiſſe, in c. Apoſtolicos, 12. q. 5. Tiraq. de pia cauſa, priuil. 121. Surd conſ. 333. n. 46. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Eccleſ. q. 31. n. 6. & q. 146. Card. Tuſch. pract. concl. lit. M, concl. 175. n. 7. Giurba in conſuet. Meſſanenſ. p. 1. c. 15. gloſſ. 13. num. 10. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 955. n. 18. & 19.

Æquiparatio ad inſtar an ſolùm comprehendat præ- 9
ſentia? Reſp. comprehendere, & non futura, quæ poſtea naſcuntur, & ſuperueniunt, per Bald. in l. omnia, n. 3. verſ. quærit, C. de Epiſcop. & Cleric. Abb. in c. vlt. n. 5. ne clerici vel mon. Mandoſ. de priuil. ad inſtar, q. 9. & gloſſ. 14. Suar. de legib. lib. 8. c. 15. num. 3.

Agere incipiens via ordinaria, an poſſit reuerti 10
ad executiuam? Reſp. negatiuè, eo quòd renunciaſſe videatur viæ executiuæ, dum cœpit agere via ordinaria, argum. l. mulier 21. §. fin. ff. quod metus cauſa. ibi: Vt quam viam elegero, hæc mihi pateat, &c. l. quod in heredem, §. eligere, ff. de tribut. act. ibi: Cùm ſciat ſibi regreſſum ad aliam non futurum, &c. l. ſi creditores hereditarij, ff. de ſeparat. ibi: Sed ei quod ſemel poſtulauerunt, ſtare debens, l. ſi quis iuſiurandum 11. C. de rebus cred. ibi: Satis enim abſurdum eſt redire ad hoc, cui renunciandum putauit, &c. l. fin. C. de codicill. ibi: Sciens ſe vnius electione alterius ſibi aditum præcluſiſſe, &c. Et ideò hanc negatiuam partem ſuſtinent Paul. de Caſtro conſ. 78. lib. 1. Ludou. Rom. conſ. 225. & 133. Rod. Xuar. in l. poſt rem, in decl. leg. Regni, quæſt. 10. quæ eſt finalis. Maſſa de forma Cameralis obligat. ad 3. p. q. 2. n. 4. Burg. de Paz conſ. 39. num. 7. Lancell. de attent. lite pendent. part. 2. cap. 4. limit.

vlt.num.12.cum seqq. Auendan.*l.45.Tauri, gloss.7. n.8.* Gregor. Lopez *l.19. gloss. fin.tit.22.p.3.* Parlad.*rerum quotid.lib.2.c.fin.p.5.§.11.num.19.* Gutierrez *lib.3.pract.q.39.* Auiles *ad c.10. Prætor. verb. execution, n.2.* Ioseph. Sesse *de inhibit.c.2. §.3. num.46.* Gonzalez *ad reg.8.Cancell.gloss.6.num.192.* Mastrill.*dec.257.* Giurb. *dec.74.num.1.* Christoph. de Paz *de tenuta,c.22.num.e.* Monter. à Cueua *Aragon.dec.22.num.5.* Aluar. Valasc. *cons.102.* Franc. Barry *de success.testati, lib.9. tit.8. n.9.* Sigism. Scacc.*de iudic.c.76.num.9.* Iacob. Cancer. *var. resolut.p.1.cap.17.num.42. & p.2.cap.3. n.124. in vlt. edit.* Perez de Lara *de vita hominis, cap.27. num.19. cum seqq.*

11 Hæc resolutio limitatur primò ne procedat vbi creditor, qui poterat agere via executiua contra debitorem, intentauit viam ordinariam cum protestatione quod possit redire ad viam executiuam cum velit, quia hoc casu ad eam redire poterit, secundùm Corbul. *in tract.de emphyteusi,tit.de causis priu.ob non solutum canon.q.13.ante fin.* Marian.*cons.11. n.82.* Gonzalez de Paz *in pract.tom.1.cap.2.post princ.* Gutiet. *dict.q.39. num.6. & 7.* vbi tenet quod si reus fuit contumax in primo iudicio, indubitanter absque alia protestatione posse creditorem intentare viam executiuam, Ioseph. Sesse *dict.§.3. num.48.* Iacob. Cancer. *dict.p.1.cap.17. num.44. cum seqq.*

12 Limitatur secundò si creditori liceret variare ex vna via ad aliam ex facultate sibi per debitorem concessa, vel si in instrumento adsit facultas variandi de vno indicio ad aliud. Marant. *disp.6. num.3.* Iacob. Cancer. *dict. p.1. cap.17. num.45.*

13 Limitatur tertiò quando qui cœpit ordinariè agere, vult redire ad viam executiuam, refusis expensis, vt per Marant. *de ordine iudic.p.6.tit. de instrumentor.productione,num.13.* Rebuff.*ad leges Galliæ, titul. de literis obligator.art.6. gloss.3. à num.3.* Et hoc si creditor qui priùs via ordinaria egerat, destitit à lite, & petat se condemnari in expensis, Felician.*de censib. lib.2.c.1. n.34.* Suar. de Paz *in pract.tom.1.p.4 c.2.num.2.* Azeued. *l.1. num.153.tit.21.lib.4.Recop.* Gutierrez *dict.q.30. num.7.* Ceuall. *commun.q.815.num.21.* Christoph. de Paz *de tenuta, cap.22.n.6.& 8.* Ioseph. Sesse *d.§.3.n.49.* Saltem quando in instrumento essent clausulæ positæ, per quas sit data facultas variandi iudicium de vno ad aliud. Iacob. Cancer. *d.p.1.c.17.n.48.* Perez de Lara *d.c.27.num.21. cum seqq.*

14 Agnationis conseruandæ præsumptio quando ex masculorum vocatione colligatur? Resp. colligi ex eorum vocatione repetitiuè facta in omnibus gradibus, & substitutionibus; cùm enim sic testator disponit faciendo talem mentionem de masculis, exinde habetur ratio tacita & præsumpta suæ voluntatis illum voluisse prouidere suæ familiæ agnatæ, & bona sua conseruare in linea masculina, & in sua agnatione continuata successione, *l.1.l.immunitatis,l.si vitia matre, C.de bonis mat.l.1.in fine,C.de bonis infert.c.1. §.hoc notandum, de his qui feud. dare poss.c.1. de success. fratrum, & hæred.* Sic communis Doctorum resolutio, ex scribentibus tractatus, Cardin. Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.6. tit.15.num.8.* Simon de Prætis *de interp.vltim. volunt. lib.3.interp.3.solut.11. à num.3.* Gregor. Lopez *l.3. in gloss. mejoras, vers. secundò conditor maioratuum, col.1. tit.13.p.6.* Pereg.*de fideicom.art.25.num.47.* Alexand. Trentacinq *de substitut.p.4.c.7.num.9. cum sequentibus,* Molin.*de primog. lib.3.c.5. n.25.cum sequentibus.* Mieres *de maior.p.2.quæst.6.num.51.* Ioan. Garc.*de nobilit. in diuisione operis,num.13.* Ioan. de Castill. *controuers. lib.2. c.4. num.78. & 80. & tom.5. cap.92. à num.2. & tom.6.c.129. per tot.* Fusar.*de substit. quæst.499. n.5. & 15.& quæst.346.n.13.* Ex consulentibus Curt. sen. *cons.40.num.11. vers. tertiò probatur.* Roin. *cons.179. num.6.volum.2.* Purpur. *inter consilia Syluani, cons.53. num.4.* Paris.*cons.50.num.9. & cons.53. num.16. lib.3. & cons.76.num.2. & 3. lib.1.* Alban.*cons.87. num.14. lib.1.* Rimin. iuo.*cons.23.num.92.lib.1.& cons.110.n.15. volum.2.* Crauet. *cons.113. num.47.* & latè *cons.57.* Becc.*cons.136.num.27.* Galban.*cons.49.num.16.vers alterum,* Raudens.*cons.358.num.8.* Decian. *cons.33. n.88. lib.4.* Hieron. Gabr.*cons.116.num.14. vol.1.* Menoch. *cons.205.n.13.* Honded. *cons.70. num.39. lib.1.* Surd. *cons.96.num.29.vers.secundò quia,* Fusar.*cons.5.num.11. & cons.13.per tot.* Ex Decisionariis Caualcan.*decis.18. n.3.p.3.* Thesaur.*dec.96,num.27.& 28.* Giurb. *dec.32. num.14.* Rota *coram Seraph.decis.1216.num.6.& coram Gregor.XV.decis.514.num.9. & decis.464. num.17. & 18.* & apud Farin. *decis.282.num.5.& 6. & decis.344. n.14. & decis.359.n.4. p.2. recent.*

Præcipuè vbi testator adiecit rationem, vt bona conseruarentur in agnatione, & familia, cum expressè appareat agnationis fauore testari voluisse, vt cum Decio, Curt. Cror. Paris. Simon. de Prætis, & Menoch. resoluit Fusar.*d.q.499.num.1.& cons.192. n.8. & n.32.* Et tanto magis si testator reiecit Presbyteros, Religiosos, Monasteria, seu Vniuersitatem, quia intelligitur id fecisse propter agnationem, & carentiam liberorum præsumptam. Ita Fulgos.*cons.46.col.1.* Alex.*cons.100.num.11.lib.4.& cons.5.eod.lib.* Cephal. *cons.514. n.15,* Menoch.*cons.95.num.98.& cons.328.n.75.& cons.379.& cons.1117. n.27.& de præsumpt. lib.4. præs.69. num.10.* Cassanate *cons.20. num.37.* Ramon. *cons.15. num.18.* Alexand. Trentacinq. *de substit. p.4.c.7. n.70. vers.hac conclusio,* Iorigl. *eodem tract. cent.3. quæst.56. num.17.& quæst.79.num.12.* Rustic.*in l.cùm nunus,lib.4. c.2.num.21, & à num.33.* Molin. *de primog. lib.1.c.13. n.92.cum seqq.* Fusar. *de substit. q.441.n.48.& q.499. n.26.* ibi: *Nonus casus est quando exclusi sunt clerici, & Religionem ingressi, quia hoc casu diceretur habita ratio agnationis,* &c. 15

Si verò in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmina, tunc ex vocatione masculorum non ita præsumetetur animus conseruandæ agnationis, cùm talis dispositio reducatur ad nudam masculinitatem. Ita Gregor. Lopez *l.3. gloss.magnu, q.19.tit.13. p.6.* Cephal. *cons.600.n.35.lib.4.* Crauet.*cons.250.n.2. & cons.306.* Surd.*cons.343.n.13.& cons.475.n.16.19.& 20.* Padil. *in l.cùm acutissimi, num.22. C.de fideicom.* Aluarad. *de coniecturata mente def.lib.2.c.3.§.4.* Molin. *de primog. lib.3.c.5.num.29.in fine,& num.50.* Mieres *de maior.p.2. quæst.6.num.65.* Petra *de fideicommiss.quæst.9.num.195.* Præt. *d.interp.3.dub.1.sol.21. num.71. vers. primò declaratur,* Salaz. *de vsu, & consuet. c.12. num.64. vers. quod si quæras,* Ioan. Garc. *de nobil. in diuis. num.33.* Gutier.*cons.13.num.23.* Castill. *d.lib.2. cap.4. n.178.* Giurb. *decis.32.num.15. & 20.* Melch. Phœb. *Lusitan. decis.44. num.10. tom.1.* 16

Verùm cùm possit respectus agnationis haberi quoad aliquas personas, vel casus, & non quoad omnes, iuxta doctrinam Surd. *dec.239. n.10. in fine,* ideò quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis descendentes substituuntur, tunc & quando masculi durant, & succeduor, intentum conseruandæ agnationis non cessat, vt in terminis resoluunt Bald.*cons.40.num.1. vers. præterea testator, lib.3.* Paul. Castrens.*cons.421.n.2.vers. tertiò dicit, lib.1.* qui hanc opinionem communem asserit. Gozad.*cons.45.num.16. vers.non obstat,* Rub. *cons.35. n.4. in fine,cum seqq.* Alciat.*resp.15.n.6.lib.2.* Roland. à Valle *cons.82.num.vlt. lib.3.* Card. Mantic.*de coniect.lib.8.tit.18. num.17.* Tiber. Decian.*resp.127.num.25.lib.3.* Caualcan. *decis.18. num.3. part.3.* Cephal. *cons.251. num.16. & num.46.* 17

cum

cum seqq. & cons.252.n.22. Hieron. Gabr. consil.116. ex n.13.lib.2. Gerat. Maxol. cons.6.n.9. Surd. decis.66. num.11. vers. quando verò, & cons.316. lib.3. Mieres de maior. p.2. q.6. n.56. vers. ista autem sententia, Pereg. de fideicom. art.25. n.26. Quicquid dicat Molin. de primog. lib.3. cap.5. num.50.

18 Alapa an reputetur grauissima iniuria? Resp. affirmatiuè, ex Axon. in sum. C. de iniur. n.23. Gregor. Lopez l.20. gloss.4. tit.9. p.7. Azeued. in rub. tit.10. n.23. lib.8. Recopil. Bobadil. in politica, lib.2. c.14. num.45. Valenzuel. tom.2. cons.142. à n.55. Plin. lib.3. epist. 14. Paul. Æmil. in vita Ludouici XI. ibi: Non tenuit iram Dux Lotharingiæ, petiunda cupiditate flagrans, atrox conuicium homini fecit, ac alapa os percussit, eam velut summam ignominiam militaris vir intimum pectus immortali memoria tacitus demisit.

19 Alienare sua bona immobilia vt possit Respublic. minor, & Ecclesia, ex causa necessitatis ad soluendum æs alienum, quæ requirantur? Respond. necesse esse vt debitum sit certum, & creditores ita instent, vt Ecclesia, seu minor euitare minimè possit, quin omninò soluat, l. ob æs alienum, Cod. de præd. minor. Roland. cons.33. num.1. & 2. lib.1. Decian. cons.403. num.12. & 17. vol.2. vbi latè probat quod creditor debet vrgere, & instanter petere crediti solutionem, Gutierrez de tutel. part.2. cap.5. num.75. Montan. eodem tract. c.33. à n.19. vbi addit quod non sufficit quod in instrumento asseratur creditorem vrgere, sed quod debet in actis, & re ipsa constare, Simoncel. de decretis, lib.1. tit.1. num.35. cum seqq. vbi n.38. tenet necesse esse quod æs alienum de præsenti immineat, & vrgeat, nec sufficit quod de futuro speretur, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib.4. tit.6. num.6. Menoch. de arbitr. casu 172. num.13. Mastrill. Sicil. decis.121. num.2. Et in hoc casu vendi debent bona minùs damnosa, & minùs vtilia, l. magis puto, §. non passim, & §. in primis, ff. de rebus cor. Roland. d. cons.33. n.7. Caualcan. de tutor. & curat. num. 129. Montan. d. cap.33. num.13. Menoch. d. casu 172. num.13. & 14. Simoncel. d. tit.1. num.49. Card. Mantic. d. tit.6. num.11. & 12.

20 Alimenta, litisque expensas recipiens an teneatur si succumbat ea restituere, aut si vicerit, compensare? Respond. non teneri, prout reprobato Couar. resoluunt Vincent. de Franchis decis.114. num.1. & 2. Surd. de aliment. tit.1. quæst.124. Marescot. var. resol. libro 2. c.83. num.26. Aluar. Valasc. cons.1. num.7. Aloys. Ricc. decis.251. à num.19. part.2. Fontanel. de pactis nupt. tom.1. claus.4. gloss.18. part.4. num.79. & tom.2.
21 claus.6. gloss.2. part.4. num.34. Beltramin. ad Greg. XV. dec.189. n.7. vers. secundum est autem. Ita vt taliter recipiens de restituendo nequaquam cauere debeat. Sic contra Cou. pract. cap.6. num.7. tenent Surd. d. tit.1. quæst.525. Pyrrh. Maur. de fideiuss. p.1. sect.3. cap.8. num.2. vers. contrarium tamen.

22 Alimenta vt quis præstare, vel recipere teneatur, an proprietas bonorum sit potiùs consideranda, quàm ipsorum redditus? Resp. ad redditus tantùm attendendum esse, quia non debet attendi proprietas, vt ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues: sed ex reddituan sufficiens, vel insufficiens ad necessaria vitæ comparanda sit. Ita per l. qui bonis 6. de cess. bonor. resoluunt Rot. Bonon. decis.25. num.63. Cæsar Barz. decis.69. num.46. Cephal. cons.498. num.24. Tiber. Decian. cons.70. n.16. lib.2. Menoch. cons.7. n.18. & consil.87. n.66. & cons.433. n.13. Nicol. Reusner. decis.2. num.57. lib.2. Marius Giurba in consuet. Messanens. c.7. gloss.13. n.32. Aldobran. cons.28. num.26. Rot. dec.224. num.5. part.2. recent. & coram Duran. in Romana alimentorum, 21. Iunij 1627.

23 Alimenta an filius patri, & pater filio dare adstringatur, si ex officio, vel artificio quod habet ea petens decenter viuere possit? Resp. negatiuè, per gloss. verb. vel operè, in l. si quis à liberis, §. sed si filius, ff. de liberis agnosc. vbi Corduba de Lara num.123. cum seqq. Cæsar de Grassis decis.162. n.8. sub tit. de success. ab intest. Carpan. ad statuta Mediolanen. stat.312. n.6. & stat.313. n.50. p.1. Ascan. de patria potest. cap.6. effectu 17. n.31. Philip. Paschal. de Viribus patriæ potest. p.2. cap.3. n.34. Fab. Turret. cons.85. num.24. lib.2. Tiber. Decian. cons. 111. num.6. & cons.29. n.3. lib.3. Menoch. cons.321. num.26. Sim. de Prætis cons.9. num.19. & disponitur expressè in l. Hisp.6. tit.19. part.4.

Alimentorum loco si pater filio spurio fundum donauit inter viuos, vel in testamento legauit, an talis 24
fundus sic donatus, aut legatus transmittatur ad hæredes ipsius filij? Resp. negatiuè cum Baldo Nouel. de dote, part.6. priuil.36. col.2. Roland. cons.74. à num.51. lib.1. Anton. Gabr. commun. lib.6. de aliment. conclus.1. num.28. Menoch. cons.60. num.29. lib.1. & de arbitr. libro 2. casu 169. num.10. Corduba de Lara in l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, numero 71. ff. de liber. agnosc. Matiens. l.8. gloss.3. n.1. tit.8. libro 3. Recopil. D. Barbos. in l.1. p.4. n.72. ff. soluto matrim. Quicquid contrarium teneant Roderic. Xuar. in l.1. tit.6. lib.3. fori, vbi agit de success. bonor. n.14. Couarruuias de sponsal. p.2. c.8. §.6. num.51. in fine, Auendan. l.10. Tauri, gloss.3. num.3. Intellige, nisi pater dotem dederit spuriæ cum pacto quod transiret donatio ad filios. Alexand. Trentacinq. var. resol. libro 1. tit. de nothis, & spur. resol.2. n.34. 35. & 39. Vel nisi alimenta fuerint taxata secundùm taxationem, de qua in l. hæreditatum, ff. ad leg. falcid. & non excesserint valorem alimentorum, quæ deberent in singulos annos præstari. Vincent. de Franchis dec.183. num.17. Corduba de Lara in d. §. idem rescripsit, numero 32. Perez de Lara de vita hominis, cap.5. num.14. vbi addit in excessu alimentorum non transmitti, D. Barbos. in d. l.1. part.4. num.74.

Alimenta an sint præstanda illis, qui possunt milita- 25
re, aut alio modo victum sibi parare? Resp. affirmatiuè, quia hæc potentia non excusat à debito alimentorum proueniente à iure naturali propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore; sed solùm attenditur, an ille cui debentur alimenta tot habeat redditus, ex quibus viuere possit, vt per Rot. decis.224. n.5. p.2. recent. & coram Duran. decis.93. num.1.

Bona extra territorium existentia in quibus casibus comprehendat lex vel statutum? Resp. comprehendere in sequentibus.

Primò quando omnes contrahentes sunt subditi 26
vnius Principis, & intra eius territorium existunt, Bart. in l. cunctos populos, numero 32. Codice de sum. Trinit. vbi Ias. numero 20. Signorol. cons.166. numero 7.

Secundò quando statutum vult habilitare, vel inha- 27
bilitare subditum, quo casu comprehendit bona extra
territorium existentia, Bart. d. n.32. Socin. cons.36. n.4. 28
vol.1. Non enim deficit potestas in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant. Tiraq. de primog. q.46. n.24. & ad leges connub. gloss.8. n.219. vers. præterea potestas statuendi, Surd. cons.553. n.12. & cons.535. n.18. Valasc cons.182. n.8. D. Barb. in l. exigere dotem, n.163. ff. de iudic. Christ. de Paz de tenuta, c.63. n.26. vers. ex
prædictis, quia inhabilitas, quæ personam respicit, eam 29
afficit quocumque vadat, Alderan. Mascard. de statut. concl.6. n.121. vers. non est etiam in consideratione.

Tertiò, quando lex est prohibitiua in personam, 30
quia tunc comprehendit bona, quamuis sint extra territorium statuentis, Bart. in d. l. cunctos populos, num.32. Surd. d. cons.535. num.17. & cons.553. n.10. D. Barbos. in d. l. exigere dotem, num.163.

Quartò, quando fundationes maioratuum factæ 31

sunt in aliquo Regno, quia secundùm illius leges procedendum, licèt bona extra Regnum existant, *l. si non speciale, C. de testam. l. 1. C. quemadmodum testam. aper.* Bart. *in d. l. cunctos populos, num.* 37. vbi Alber. *num.* 26. & Iason *num.* 44. Signorol. *d. cons.* 166. *n.* 2. Alexand. *cons.* 44. *n.* 5. & 6. *lib.* 5. Christoph. de Paz *d. c.* 65. *n.* 30. *cum seqq.*

32 Quintò, quando dispositio loquitur de iuribus vniuersalibus, quia tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum existentia, Signorol. *d. cons.* 166. *n.* 7. Alexand. *cons.* 44. *n.* 4. *vol.* 5. Brun. *de statut. art.* 8. *n.* 129. Honded. *cons.* 11. *n.* 29. & 30. *vol.* 1. Surd. *d. cons.* 553. *n.* 11. Cephal. *cons.* 309. *n.* 25. & *seq. lib.* 3. Carol. Bardel. *cons.* 56. *n.* 11. Thom. Minad. *cons.* 12. *n.* 13. & 14. Christoph. de Paz *d. c.* 65. *n.* 16.

33 Sextò, quando statutum est fauorabile, quia extenditur ad bona aliarum prouinciarum, Bart. *vbi suprà, n.* 32. Hieronym. Gab. *cons.* 14. *n.* 13. *volum.* 1. Crauet. *cons.* 118. *n.* 9. Thesaur. *Pedem. decis.* 37. *num.* 6. Cephal. *cons.* 309. *n.* 24. Bardel. *d. cons.* 56. *n.* 12. Surd. *cons.* 553. *n.* 9. & 10.

34 Bouem intrantem in suum fundum an possit dominus retinere pro damno, si ignoret cuius sit, donec damnum ei soluatur? Resp. posse, per *l. Quintus* 39. *cum seq. ff. ad leg. Aquil.* Chassan. *in consuet.* Burgund. *rub.* 1. §. 6. *en mensagage, n.* 1. & 11. Aretin. *de retent. n.* 8. Menoch. *remed.* 9. *recup. n.* 273. Caroc. *de locato, p.* 4. *rub. de retent. pro noxa, fol. mihi* 228. Ioan. Garc. *de expens. c.* 4. *n.* 18. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 62. Stephan. Grat. *discept. forens. c.* 80. *n.* 2. nisi de consuetudine seruetur contrarium, Pichard. *ad §. caterùm, n.* 30. *Instit. ad leg. Aquil.*

35 Bouem retinere an possit dominus pro alimentis præstitis, donec de eis sit illi satisfactum? Resp. posse, per *l. in summa,* & ibi Salicet. *C. de pignorib. l. interdum, cum l. seq. ff. qui potiores in pign. hab.* Surd. *d. priuileg.* 62. *num.* 3. & 13. & *tit.* 1. *quæst.* 76. *n.* 10. vbi addit, quod ratione alimentorum competit ipsi tacita hypotheca, Caroc. *d. tit. de retent. pro noxa, num.* 1. Pichard. *in dict.*

36 *§. caterùm, num.* 13. Et expensas factas in alendo boue, vel equo potest repetere qui eas sustinuit, absque probatione, quia non ex vento se aluit bos: ita Nat. *cons.* 147. *n.* 32. Mascard. *de probat. concl.* 715. *n.* 4. Surd. *d. priuil.* 62. *n.* 13. Steph. Grat. *d. c.* 80. *n.* 12. vbi tenet quod statur eius assertioni.

37 Cambij litteras recipiens, & legens an videatur eas acceptare, & se obligare ad solutionem? Resp. affirmatiuè, nisi contrarium protestatus sit, Paris. *cons.* 5. *n.* 206. *lib.* 4. Gam. *decis.* 338. *n.* 4. & 5. & *ibi* Flores de Mena *in addit. vers. tertiò,* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 65. *n.* 1. & *lib.* 6. *præs.* 99. *n.* 25. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 29. Rot. Genuens. *dec.* 133. *n.* 2. Sigism. Scacc. *de commerc. & camb. §.* 2. *gloss.* 5. *q.* 11. *n.* 336. Vide infrà *in d. verb. litt. N.*

38 Castrum si alicui nobili concedatur cum territorio, an ille nobilis habeat territorium postea auctum? Resp. affirmatiuè per Imol. *in l. damni infecti, §. si is qui, ff. de damno infect. n.* 16. *vers. & prædicta etiam faciunt,* & *ibi* Roman. *n.* 7. Menoch. *cons.* 201. *n.* 147. *lib.* 3. Anel. Amat. *cons.* 39. *n.* 12.

39 Catholici titulo à quo tempore Castellæ Reges vtantur? Resp. eo vti non solùm à temporibus Ferdinandi, & Elisabethæ, quibus hunc titulum Alexander VI. Summus Pont. ob Mauros demùm ab Hispania expulsos meritò renouauit, sed à tempore Recaredi Gothorum Regis, qui in Concilio Nationali Toletano ita appellatus fuit, eo quòd primus Fidem Catholicam inuiolabiliter custodiuit, & totam Hispaniam ab Arriana hæresi liberauit. Ita Archiepiscop. Toletan. *lib.* 2. *c.* 5. & *lib.* 4. *c.* 5. Luc. Tuden. *in Alphonso I. era* 776. Historia generalis Hispaniæ *p.* 3. *c.* 4. Vasæ. *in chron. Hispan. tom.* 1. *anno* 1589. & *ann.* 737. Ambros. Morales *histor. Hisp. p.* 3. *lib.* 13. *c.* 12. Raphaël Volaterran. *lib.* 2. *c. Sarracenorum initium belli, ad fin.* Zurita *in annalibus Aragon. p.* 3. *lib.* 2. *c.* 40. Mariana *de rebus Hispaniæ, lib.* 7. *c.* 4. & *lib.* 26. *c.* 12. *in fine,* Gualter. *in chronolog. sæculo* 8. *pag.* 567. Camill. Borrel. *de præstantia Regis Catholici, cap.* 41. *ex n.* 48. & *cap.* 42. *per tot.* Malder. *in monarchia Hisp. cap.* 12. Sim. Maiol. *in diebus canicular. tom.* 4. *colloq.* 5. *pag. mihi* 362. Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, cap.* 13. Fr. Roderic. de Yepes *in genealogia Regum Hispaniæ, in Alphonso I.* Valenauel. *in monit. contra Venetos, p.* 7. *num.* 106. Gregor. Lopez Madera *in tractat. de las excelencias de la Monarchia y Reynos de España, cap.* 12. & *fin. pag.* 82. Salazar de Mendoza *de origine dignitatis Hisp. lib.* 1. *c.* 6. *pag.* 7. Ioan. de Solorzano *de Indiarum iure, lib.* 2. *c.* 25. *n.* 27. Fr. Ioan. de Ponte *in conuen. vtriusque Monarchiæ, in epist. ad Regnum,* & *lib.* 1. *c.* 3. *pag.* 14. Petr. Aznar. *in tr. de Maurorum expuls. p.* 2. *c.* 25. & 26.

40 Causa iusta in quibus casibus non præsumatur in Principe? Resp. non præsumi quando facit contra iura gentium, ex Fulgos. *cons.* 61. *col.* 2. Felin. & Decian. *in c. quam in Ecclesiarum, n.* 37. *de constit.* vbi Bero. *n.* 144. latè Socin. *cons.* 120. *col.* 9. *vol.* 3. Ias. *in l. si testamentum, C. de testam.* Crauet. *de antiquit. tempor. temp.* 1. *num.* 7. *cum seqq.* Hippol. Riminald. *cons.* 18. *num.* 108. Petra *de potest. Princip. c.* 32. *q.* 8. *num.* 4. *fol.* 603. Vel quando disponit velo leuato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte, cui præiudicatur. Crauet. *cons.* 241. *col.* 16. *vers. tertiò respondeo, vol.* 2. Petra *d. c.* 32. *causa* 2. *n.* 50. *fol.* 610. Vel quando subditi scandalizantur, Felin. *in c. ad audientiam, col.* 2. *de præsumpt.* Petra *d. c.* 32. *q.* 8. *num.* 34.

41 Causa quando dicatur instructa? Resp. instructam dici quando est in calculo ferendæ sententiæ, idest postquam coram iudice à quo est productus processus primæ instantiæ, & in statu in quo potest ferri sententia, vt per Marches. *de commission. p.* 2. *de commissione auocat. n.* 105. *cum seqq. pag.* 285. vbi quod intelligitur post conclusum in causa, Cresc. *dec.* 113. *aliàs* 1. *de iudic.* latè Theodos. de Rubeis *in singularib.* Rotæ, *tom.* 2. *p.* 4. *claus.* 305. Rot. *dec.* 779. *n.* 8. *p.* 1. *diuers.*

42 Causa ad effectum vt intret clausul. *Dummodo causa non sit instructa,* de quo tempore debeat esse instructa? Resp. debere esse instructam de tempore auocationis, & non sufficere esse instructam de tempore inhibitionis, per Achil. *dec.* 5. *de rescript.* & Theodos. de Rubeis *d. claus.* 305. *n.* 4. & 13. *cum seqq.*

43 Citatio pro singulis horis, & diebus an sit valida? Resp. tanquam incertam nullius esse momenti, per Bald. *cons.* 268. *vers. item nullo modo, col.* 1. Gregor. XV. *dec.* 71. *n.* 3. vbi Beltram. *n.* 9.

44 Citatio illorum, quorum interest, aut interesse potest, quod facultas Regia ad validitatem maioriæ non expediatur, an sit necessaria? Resp. necessariam non esse, vt per citatos ab Addit. Molinæ *de primog. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 22. & 23. ex eo quod facultatis huiusmodi expeditio actus facultatiuus est, atque extraiudicialis, valens expediri etiam sine citatione. Anton. Gabr. *commun. tit. de citat. concl.* 1. *num.* 424. Menoch. *consil.* 20. *num.* 38. & *cons.* 1140. *n.* 31. Rouit. *ad pragmat. Neapol. pragm.* 8. *de possess. non turb. n.* 18. & 19. Fusar. *de substit. q.* 408. *num.* 134. Cyriac. *tom.* 2. *controu.* 208. *num.* 41. Nisi dispositio Principis feratur ad hoc vt exterus de familia succedat, seu alienigenæ bona conferantur, quia cum tunc non tantùm mutatio voluntatis sequatur, sed subuersio, existimo necessariam esse citationem, & in his terminis intelligendum esse reputo eundem Molin. *d. c.* 3. *ex num.* 21. Burg. de Paz *in proæm. legum*

Tauri,

Tauri, num.324. Fusar. d. quaest. 408. num. 133. Castill. controuers. lib. 3. cap. 18. num. 13. Perez de Lara de vita hominis, cap. 8. num. 6.

45 Citatio consanguineorum an requiratur ad alienanda bona maioratus, & ad census super illis imponendos cum Regia facultate? Resp. non requiri, ad not. per Marescot. var. resol. lib. 5. c. 10. n. 155. Tapiam in decisionibus supremi Concilij Italiae, decis. 20. num. 26. cum seqq. Ponte cons. 152. num. 5. cum seq. & cons. 154. num. 8. vol. 2. Add. ad Molin. de primog. lib. 3. cap. 3. sub num. 22. & 23. vers. dubium erit, pag. 210.

46 Citatio partis an requiratur in impetratione priuilegij? Resp. non requiri, per Anton. Gabr. commun. lib. 2. tit. de citat. concl. 1. n. 424. cum seq. Surd. cons. 1. n. 97. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 458. num. 28. Rouit. ad pragm. Neapol. pragm. 4. de possess. non turb. num. 18. & 19. Maur. alleg. 16. num. 20. p. 2. Menoch. cons. 140. num. 30. vol. 1.

47 Clerici, & Ecclesiasticae personae an vi coactiua, seu potiùs directiua teneantur ad obseruantiam legum saecularium, & statutorum politicorum, quae in bonum commune, & publicam omnium vtilitatem diriguntur, & non contrariantur immunitati Ecclesiasticae? Resp. non teneri vi coactiua, sed directiua, id est non ratione legis Ciuilis, & quatenus lata est per saecularem potestatem, sed ex vi rationis naturalis, super qua fundatur, quae ligat omnes, vt obseruent quod iustum est, & rationabile. Ita Canonistae in cap. Ecclesia S. Maria, de constit. & in c. 1. de noui oper. nunciat. Legistae in l. cunctos populos, C. de sacros. Eccles. Vasq. 1. 2. disp. 176. c. 4. Suarez de leg. lib. 3. cap. 34. Layman, in Theolog. morali, lib. 1. tract. 4. de legib. c. 13. n. 1. & 4. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 12. q. 3. & parte 2. lib. 9. cap. 7. q. 8. & 9. Villalob. in summa, tom. 1. tract. 2. diffic. 31. num. 1. Portel. in dub. Regul. verb. lex, n. 1. Barthol. à S. Fausto in speculo Confess. disp. 6. q. 44. n. 3. Gutier. pract. lib. 4. q. 38. Parlador. differ. 9. §. 4. n. 7. Greg. Martinez in tom. 1. q. 69. art. 5. dub. 2. concl. 2. Fragoso lib. 2. disp. 4. numer. 308. Fragundez de iustit. lib. 5. cap. 37. num. 10. Marta de iurisd. p. 4. cent. 1. casu 2. n. 1. Bonacin. de leg. disp. 1. q. 1. punct. 6. num. 3. & 29. Ciatlin. controuers. forens. lib. 1. cap. 31. num. 11. Ant. Diana moral. resol. p. 1. tract. 1. resol. 7. & p. 5. tract. 1. resol. 6. & p. 6. tract. 8. resol. 4. Machado en su perfetto Confessor y Cura de Almas, tom. 2. lib. 4. tract. 18. docum. 7. Mich Ferro in quaestione moralib. parte 1. quaest. 11. num. 10. & quaest. 30. numer. 7. Thom. Delbene in tractat. de Parlament. dub. 30. sect. 2. num. 2.

48 Clerici & Ecclesiasticae personae an comprehendantur in edicto, decreto, seu proclamate de vendendo frumento, seu aliis mercibus certo & taxato pretio, aut de non extrahendo frumentum, seu alia victualia; & in edictis quae fiunt per iudices saeculares tempore pestis, vel eius suspicionis Resp. consulendos esse Matienz. l. 1. gloss. 5. tit. 25. lib. 5. noua Recop. Hieron. Gabr. cons. 37. lib. 2. Menoch. cons. 800. lib. 8. vbi latè quod clerici tenentur ad obseruantiam edicti Mediolanensis de non ferendo oryzam, & cons. 1000. lib. 10. Viu. decis. 18. n. 14. Menchaq. vsufreq. cap. 5. lib. 1. Mex. in tract. taxa panis, concl. 5. Motla in emporio iuris, titul. 9. de contrahenda empt. q. 30. vbi de clericis, qui emont triticum, & postea reuendunt, Felician. de Solis de censib. lib. 2. cap. 1. numer. 4. Ceuall. commun. contra communes, tom. 4. q. 869. num. 40. & in tract. de cognit. per viam violent. in prooem. c. 4. Hieron. Leo decis. 20. Bubadil. in politica, lib. 1. cap. 18. num. 245. Cacheran. decis. 68. num. 5. cum seqq. vbi de collectis tempore pestis, Gutier. pract. lib. 4. q. 38. vbi latè agit, an valeat dispositio l. 1. tit. 18. lib. 6. Recop. quae imponit poenas Praelatis, & clericis extrahentibus monetã ex hoc Regno, optimè R. P. Fr. Hieronym. Garcia in sum. morali, tr. 1. diff. 3. duda 2. puncto 4. n. 38. vbi cum Diana tenet non comprehendi.

49 Clericus praeueniens in capienda possessione haereditatis vacantis an fiat reus occessarios? Resp. affirmatiuè, & ideò coram iudice Ecclesiastico remedium possessorium contra clericum intentandum ab eo qui illum ab huiusmodi possessione expellere vult, vt per Anchar. in c. significasti, de foro comp. n. 24. vers. quartò quaero, Zuchard. in l. fin. C. de edicto D. Adriani tol. n. 308. Menoch. remed. 4. adipisc. n. 435. & seqq. Achil. Personal. in tr. de adipiscenda possess. n. 90. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectu 1. n. 949. Bobadil. in politica, lib. 2. c. 18. n. 157. & seq. Marta de iurisdict. p. 4. casu 37. n. 16. Argel. de legitimo contradict. q. 3. art. 6. num. 285.

50 Clericis etiam in sacris Ordinibus constitutis, si pauperes sint, nec aliunde commode viuere, se suosque decenter alere possint, an negotiatio vel mercatura permittatur? Resp. permitti, per cap. 1. ne clerici, vel mon. c. vltimo de vita & honest. cleric. cap. quanquam 4. de censib. lib. 6. Albert. Trot. de vero & perfecto clerico, c. 52. num. 5. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 55. litt. A, vers. necessitatis tamen causa, Farin. fragm. crim. litt. C, num. 163. & 169. Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectu 6. n. 9. & à n. 24. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 57. n. 27. & est dispositum in l. Hisp. 45. tit. 6. part. 1. Dummodo ob negotiationem à Diuinis non subtrahantur, nec desistant Officiis, quibus debent incumbere, Molin. de iustit. disp. 342. n. 13. Carol. de Grassis d. effectu 6. n. 40. Isidor. Moscon. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. p. 2. cap. 1. verb. artificia autem. Illis etiam qui nullum etiam incongruum beneficium habent, aut quo viuere possint sufficienti carent patrimonio, in vtroque indistinctè foro pro qualibet causa postulare in ciuilibus conceditur, c. 1. à contrario sensu, de postulando, ibi: Si stipendiis Ecclesiasticis sustentetur, Mant. de spol. cler. §. 7. num. 5. vers. eademque ratione, Farin. d. lit. C, numero 202. Alphons. Villag. in praxi Canon. lib. 9. titulo de aduocat. concl. 6. post med. Ioao. Malder. de virtut. Theolog. & iustit. tract. 6. cap. 3. dub. 8. vers. secùs dicendum, Carol. de Grassis effectu 21. num. 6. cum seqq. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 3. num. 28. cum seqq. Steph. Grat. discept. forens. cap. 57. ex n. 22. nouissimè R. P. Hieronym. Garcia mei amicissimus in sum. morali, tr. 1. diffic. 2. duda 6. num. 4. pag. 112.

51 Conditio & modus an, & in quo differant? Resp. conditionem tunc dici quando disponens vult aliquid adimpleri ante suam dispositionem, modum verò quando postea voluit quod adimpleatur; vbi enim conditio respicit executionem, quae ex perfecta dispositione procedit, amittit naturam conditionis, cum iam non praecedat, & sic modus iudicatur, l. his verbis, C. quando dies leg. cedat, glos. in l. 1. C. de donat. quae sub modo, glos. & Bart. in leg. 1. ff. de condit. & demonst. Sarmient. select. lib. 2. c. 3. n. 4. & 5. Molin. de primog. lib. 2. c. 11. à n. 13. & c. 15. n. 28. alt. Molin. Theolog. de iustit. disp. 206. & duabus seq. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 10. tit. 5. n. 15. Mieres de maior. p. 2. q. 4. illat. 8. n. 152. cum seqq. in nouiss. edit. Parlad. differ. 147. à n. 1. Pichar. in §. sub conditione 4. num. 9. & 10. Instit. de verb. oblig. Ioseph. Sessé Arag. decis. 31. Castill. controuers. lib. 4. cap. 55. num. 25. & seqq. vbi num. 29. ait quod in dubio potiùs modus quàm conditio praesumitur. Menoch. cons. 262. n. 7. & cons. 494 per tot. vol. 5. vbi n. 15. sic ait: Intelli- 52 gimus etiam quod institutus sub conditione, non priùs dicitur heres quàm impleta conditione, si negatiua est conditio data, aut oblata cautione loco implementi: institutum verò sub modo affirmatiuo, vel negatiuo esse heredem etiã ante impletum modum, datamve cautionem, &c. Vnde inter conditionem & modum differentia est, quia

modus non impedit acquisitionem ab initio fieri, licèt deinde eo non impleto resoluatur, *l. libertas, §. hac scriptura ff. de manum. testam.* Sacrament. *d. lib. 2. c. 3. n. 1. 2. & 4.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 175. num. 15. & cons. 31. n. 4.* Parlad. *d. differ. 147. n. 8.* Seraphin. *decis. 724. n. 10.* adimpleri enim potest post dispositionem, & actum perfectum, *l. Mæuia, ff. de man. testam. l. demonstratio, §. vltim. & l. quibus diebus, §. terminus, ff. de condition. & demonst.*

53 Conditio verò impedit acquisitionem ab initio, cùm adimpleri debeat antequam actus perficiatur, *l. filiusfam. ff. de condit. & demonst.*

Conditio mixta quando habeatur pro impleta? Resp. tunc pro impleta haberi quoties non potest impleri per factum eius, in cuius persona impleri debet, *l. si Titius 14. l. in emuli 24. l. in testamento 31. ff. de condition. & demonst. l. qui concubinam, §. vxori ff. de legat. 3. l. Mæuia, in princip. ff. de ann. legat.* Menchaq. *illustr. lib. 3. cap. 93. n. 3.* vbi *n. 5.* subdit rationem vulgarem, quod quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, quia fortè ille, cui debet nubere, posset hoc facere malitiosè, vt illa perderet hæreditatem, nulla subsistente iusta causa: idcirco lex vult quod tunc conditio habeatur pro impleta, *l. 1. C. de his quæ sub modo,* ibi: *Sed si per te non stat quominus voluntati testatoris pareas, sed per eum, cui nubere iussa es, quominus id, quod tibi relictum est, obtineas, non obest, l. si post diem, §. item si qua, ff. quando dies leg.*

54 *ced. l. testamento 31. ff. de condit. instit.* quorum iterum auctoritate resoluendum est mulierem, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedere ac si illi nupsisset, si Petrus priùs cum alia matrimonium contraxit, cùm eo ipso conditio habeatur pro impleta, vt in specie tradunt Socin. *in l. in testamento, la 2. n. 2. & 7. ff. de condit. & demonstr.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius verb. eidam Petro tradiderunt, numero 3.* Sim. de Prætis egregiè hoc probans, *de interpret. vltim. volunt. libro 4. interpret. 1. dub 12. num. 69. & interp. 2. dub. 1. num. 7.* Ioan. Baptist. Plot. *inter consilia matrim. diuers. cons. 87. num. 8.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 183. num. 25. & consil. 146. num. 31. vers. secundus est casus,* latè Galgan. *de condit. & demonstr. part. 2. cap. 1. quæst. 29. num. 7. & 8.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 13. num. 20.* alt. Molin. Theolog. *de iustit. tract. 2. disput. 206. versic. quando legatum, & disp. 613. num. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 33. num. 8. & 20.* Cardinal. Mantic. *de coniect. vltim. vo-*

55 *lunt. lib. 11. tit. 18. n. 17.* Idem resoluendum quando mulieri fuit iniunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium, quia conditio habetur pro impleta, & mulier potest cum alio contrahere matrimonium, & consequitur legatum, seu hæreditatem, vt per Socin. *in d. l. in testamento, la 2. n. 15.* Plot. *d. cons. 87. n. 18.* Menoch. *d. præs. 183. n. 28.* Galgan. *d. p. 1. c. 8. n. 20. & 21.* Sanchez *d. lib. 1. disp. 33. n. 18. vers. quartum dubium.*

56 Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, an sit valida? Resp. validam esse, & intelligendam accedente Pontificis dispensatione, cum Emman. Costa *select. lib. 1. c. 8. num. 14.* Molin. *de primog. lib. 2. cap 13. num. 7. & in addit. ad finem operis, cap. 3. num. 11.* Mieres *de maior. p. 1. q. 50. num. 2.* Sfort. Odd. *consil. 52. per tot.* Gutierr. *canon. lib. 1. c. 22. num. 23. & cons. 18. n. 6. & 7.* Fachinæ. *controu. lib. 3. cap. 36.* vbi respondet ad text. *in c. vltim. de condit. appos.* latè Castill. *controuers. lib. 3. capit. 7. num. 42. cum seqq.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 4. num. 33. q. 1.* & præsertim Molin. Gutier. & Castill aiunt valere conditionem, licet desideretur clausula *si Papa dispensauerit,* quia ea subintelligitur semper tacitè apposita tanquam necessaria, & sine qua consanguinei contrahere non poterunt. Et hoc adeò verum est, ut procedat etiam si conditio sit expressè posita inter consanguineos in secundo gradu consanguinitatis, Sanchez *de matrimon. lib. 5. disp. 5. num. 19. cum seqq.* Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 613. per tot.* Castill. *d. lib. 3. c. 7. à num. 45.* Et cui imponitur grauamen impetrandi dispensationem, tenetur illam petere, & sollicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamuis difficile esset illam ob- 57
tinere, quia alias non excusaretur, Bald. *consil. 393. num. 3. lib. 2.* Paul. de Castro *cons. 433. num. 2. lib. 1.* Mieres *de maior. p. 4. quæst. 4. num. 10. & 20.* Gutierr. *cons. 18. num. 9.* Sanchez *d. lib. 5. disp. 5. num. 22.* Castill. *d. lib. 3. cap. 7. num. 21. & 22.*

Conditio, *si nupserit Titio,* an valeat, & reddat lega- 58
tum conditionale? Respond. valere per *l. 1. Cod. de instit. & subst.* ibi, *Cum autem maiorem ea conditione filiam tuam heredem instituisse proponas, si Attilli filio nupsisset, non prius eam heredem existere quam conditioni paruerit, aut filio Attilli recusante matrimonium, impedita fuerit, manifestum est.* Crauet. *consil. 1. numer. 5. item 1.* ibi: *Aliud est quando relinquitur mulieri si nupserit tali, quia tunc inuitatur mulier ad matrimonium, non illud impeditur, ideo si ille dignus sit, ipsi nubenda est,* &c. & paulò inferiùs, ibi: *Imò conditio si nupserit Titio, nullum habet impedimentum matrimonij, cum statim possit nubere Titio, licet non alij, ideo data dignitate Titij, aut cessante eius indignitate, tenetur mulier nubere Titio, si velit legatum,* &c. Cardinal. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. libro 11. tit. 18. num. 2.* ibi, *Vnde si alicui legatum fuerit relictum sub conditione, si cum Lucella nuptias contraxerit, debet parere conditioni,* alioqui excluditur à legato si honestè potuerit tales nuptias contrahere, *vt continetur in iuribus suprà citatis,* & in *l. vter ex fratribus, ff. de condition. & demonstr.* &c. Maresc. *var. resolut. lib. 1. cap. 73. numer. 9.* ibi: *Præterea est sciendum, quod licet conditio nubendi cum consensu alterius, de lege reuciatur, vt dictum est, tamen secus est si fuerit dictum si matrimonium cum tali contraxerit; nam hæc conditio valet, & reddit legatum conditionale, qua non impleta legatum non debetur,* &c. Cassanate *cons. 1. num. 45.* ibi: *Secunda conditio sub qua Contessina grauatur, resultat ex illis verbis: Ten dicho tiempo Catherina Sierra en matrimonio colocada, quæ verba inducunt conditionem necessariò verificandam, vt fideicommisso locus esset, l. cùm ita legatur, l. Titio centum, §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. 2. Cod. de institut. cap. de illis, de sponsal.* &c. & in confirmationem plures citat Doctores, & *numero 47.* ita ait. *Vnde nuptiis à Catharina nunquam contractis, substitutio prorsus expirat.* Becc. *consil. 39. numero 22.* Menoch. *consil. 243. numer. 15. & 23.* *Quæ quidem conditio debet impleri intra triennium post pubertatem, vt post* Bart. & Bald. *resoluit* Mantic. *dict. libr. 12. tit. 18. n. 25.* *Et est intelligenda de primis nuptiis, vt tenet* Bertachin. *in suo repertor. part. 1. verbo conditio nubendi, fol. 415.* ibi, *Conditio nubendi Titio intelligitur de primis nuptiis, secundum* Bald. *in l. 1. in fine, de institut. & substitut. vnde expirat si primum matrimonium contrahitur cum alio, licèt secundum primo soluto contrahatur cum Titio, secundum* Bald. *ibidem,* &c. Difficultas autem versatur quando conditio est vt teneatur ducere vxorem de tali familia, vel vnam tantum personam requirere teneatur? Vide Marescot. *var. lib. 1. c. 43. n. 1.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 6. gloss. 3. p. 4. n. 43.*

Concessio facta Hispano de bonis sitis in Italia an 59
regulari debeat secundum consuetudinem Italiæ? Respond. affirmatiuè, per Bald. *de pace Constan. in ad fin. verb. si qua controuersia, an fine,* vbi dicit quod si feudum concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ, Gregor. Lopez *leg. 24. glos. 2. in fine, tit. 22. part. 4.* ibi, *Q ced con-*

cessio

cessio facta Tusco Castri Alemaniæ, intelligitur secundùm consuetudinem Alemaniæ, & si Alemanico in Tuscia, secundùm consuetudinem Tusciæ, ex quo inferas ad mercatorem alienigenam constituentem maioratum in Hispania de rebus Hispanis, vt circa omnia reguletur secundum consuetudinem Hispaniæ, &c. D. Barbos. *in l. exigere dotem, num. 116. ff. de iudic.*

60 Conducens mulam, seu equum ad faciendum iter ad Toletum, si iter faciat ad Hispalim, an teneatur de morte mulæ? Respond. teneri, per Doctores *in l. qui fundum, ff. de condict. furt.* Felician. *de societ. cap. 11. n. 41.* Ripol. *var. c. 12. de locato, n. 193. cum sequentib.* Nisi cum mula esset datus famulus, quia tunc ad nihil, dolo excepto, conductor tenebitur; imputet enim sibi dominus mulæ, qui malum famulum elegit, & ita bonum est quod cum mula famulum accipiat, vt euitet omne periculum, *l. cum in plures 60. §. seruum, ff. locati, l. nam & Seruius 21. §. fin. ff. de negot. gest.* Ripol. *d. c. 12. n. 295. cum seqq.* Trullench. *in præcepta Decalogi, lib. 7. c. 14. dub. 11. num. 3. in fine*, quod limitat Sanch. *in cons. moral. lib. 1. cap. 5. dub. 8.* dum inopinatò offertur necessitas eundi ad remotiorem locum, & ex eo nullum damnum domino proueoit.

61 Conductor qui præsente pecunia domum conduxit, & superueniente pestis contagio illam deseruit expeditam ab omnibus mobilibus inuectis, & illatis, an possit mercedem, seu pensionem solutam repetere? Resp. affirmatiuè cum Mich. Reinoso *in suis obseruat. iuris, obseruat. 35. num. 14.* vbi *num. 12.* intelligit, licèt non probaretur clauium traditio, nec de illa constaret, vel de deposito illarum in iudicio, aut in manu partis, quia propter temporis turbulentiam nemo penitus erat qui domum conducere vellet, & sic domini ædium nullum damnum patiebantur.

62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adiacentis an possit admitti. Resp. posse, per text. *in l. Publia Mænia, §. fin. ff. deposit.*, vbi ex epistola scribentis se tenere depositum, seque creditorem esse io tot, clarè probare depositum, sed non creditum, vbi *gloss. fin.* & ibi Bald. & Iason *in l. non solùm, §. morte, sub n. 26. versic. hinc infertur, ff. de noui oper. nunciat.* Mathesil. *singul. 79.* Probatur etiam *ex l. exemplo, Cod. de probat.* vbi habetur perniciosum esse vt credatur illi scripturæ, qua vnusquisque sibi annotatione propria creditorem constituit, & ex text. *in l. vniuer chartulas, C. de conuen. fisci debit. lib. 10.* Rot. *dec. 751. num. 1. & 6.* & *decis. 781. num. 10.* & *decis. 813. n. 1. & 6. part. 1. diuers.*

63 Congrua Rectori, vel Vicario si à principio assignetur, & per eum acceptetur, an teneatur illa esse contentus? Resp. affirmatiuè, cum sibi debeat quod insufficientem receperit, imputare. Ita Rebuff. *de congrua, quæst. 12, num. 92.* Cardin. Mantic. *decis. 22. num. 1. & dec. 250. n. 4. & dec. 255. num. 1.* Gregor. XV. *decis. 429. num. 5.* vbi Addent. *lit. A*, nisi adeò tenuis esset, beneficiumve insufficiens, vt Rector, aut Vicarius nequeat se sustentare, Ecclesiæque onera sustinere. Addent. ad Gregor. XV. *d. decis. 429. lit. A*, vel nisi cum à principio sufficiens congrua fuisset assignata, deinde insufficiens redderetur ob casus varietatem, vel carestiam non quidem momentaneam, ex gloss. *verb. necessitatem, in cap. Clericus, 21. quæst. 1.*

64 Consentienti an actus tribuatur. Resp. affirmatiuè, quia consentiens videtur constituere, *l. sicut, §. venditionis, ff. quibus modis pign. l. si seruus, §. 1. ff. de donat. inter, l. 2. Cod. si aduersus donat. l. in ædibus, §. quod filius, ff. de donat.* ibi: *Quod filiusfamil. patris iussu, aut voluntate donauit, aut si mea voluntate rem meam tu nomine tuo Titio dones*, &c. *l. si liqueat, Codic. de inoffic. donat. versic. nam quod vxor, cap. vt fama 35. de sent. excomm.* Vnde Tiraquell. *post leges connub. gloss. 5. n. 149.* & *in l. si vnquam, verbo donatione largitus, n. 349.* resoluit quod si vxor donat de bonis viri, consentiente viro, non vxor videtur donare, sed persona viri. Nam qui consentit vt al[illegible] alienet, censetur & ip[illegible]re, Bald. *c. 1. §. 1 [illegible] quæro, d. pr[illegible] feudi alier. per Feder.* Tiraq. *d. gloss. 5. num. 15[illegible] & d. verb. donatione largitus, n. 149.* Vnde si vassallus [illegible], vel alienat feudum in alium de consensu domini, per[illegible] ac si dominus reliquisset, & ipse dominus posse[illegible], vel emptorem acceptasset, & ita habet[illegible] si ab ipso [illegible] domino consentiente de nouo processisset. [illegible] *in c. 1. num. [illegible] vers. & idem puto, de eo qui finem [illegible]* Aluarot. *in c. 1. vers. & si clientul. s. vers. nota, de al[illegible] f. uas.* Cæs. Manent. *cons. 43. num. 32. [illegible] 6. & 4[illegible]*. At[illegible] 66
ita quotiescumque actus fieri non potest absque [illegible]tia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam c[illegible], vt per text. *in dict. l. in ædibus, §. quod filius*, tradit [illegible]tienz. *l. 9. gloss. [illegible] n. 10. tit. 1. lib. 5. Recop.* Et [illegible] quando pater instituit maioratum ex bonis, & l[illegible] filij, quod ipse filius, non pater censeatur maioratus fundator, tenet Gama *decis. 213. n. 4.* Quia licet primo a[illegible]ctu donator videatur actum facere, reuera, & in substantia, qui consentit, constituere videtur, D. Barbos. *in l. quæ dotis, n. 23. ff. solut. matr.* Facit quia actus tribuitur 67
mandanti, & committenti, & non exequenti, *l. item eorum, §. si decuriones, ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. vnum ex familia, §. si de [illegible] ff. de legat. 2. l. apertissime, cum ibi not. Cod. de iudic. cap. litteris, de rescript. cap. cum aliquibus, eodem tit. in 6.* Aym. *cons. 122. [illegible] 3.* Fl. in. Paris. *de confident. quæst. 33. num 41. & q[illegible] 40. [illegible] 44.* Surd. *cons. 19. à num. 3. & de aliment. tit. [illegible] privil. 51. à num. 88.* Marc. Anton. Eugen. *cons. 5[illegible] à num. 31. lib. 1.* Salgad. *de Regia prot[illegible] part. 4. cap. 1. à num. 25. & cap. 3. num. 25. cum seqq.*

Contrahens perfectè per scripturam publicam sub 68
conditione quod assensus Pontificius, seu Regius impetretur, an pendente t[illegible] his dissensus impetratione valeat à contractu resilire. Resp. posse, cum Achil. de Grassis *decis. 2. de pact.* Verall. *decis. 12. p. 3.* Put. *decis. 343. [illegible] 1. in correctis*, Marescot. *var. resol. lib. 1. cap. 14. in princ.* Rot. *decis. 624. num. 12. p. 1. recent.* Quicquid dicat Molin. *de primog. lib. 1. cap. 3. n. 48.*

Contrahere intendentes in scriptis an possint ante 69
confectam scripturam a contractu resilire? Respond. vnicuique parti id licitum esse, per *l. contractus, C. de fide instrum. l. Hisp. 6. tit. 5. part. 5.* Et tunc dicitur partes intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso con- 70
tractu ante, vel post fuit facta mentio de scriptura, iuxta opinionem Azon. *in rub. C. de fide instrum. num. 27.* Gregor. Lopez *d. l. 6 gloss. 1.* Couarruuias *in c. relatum, el 1. de testam. n. 9. in fine*, Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. 3. num 48. & in sequent. differ. 109. §. 5. num. 5. & 6.* Castill. *libro 3. quotid. cap. 26. num. 17.* Gizzarel. *decis. 75. num. 5. colum. 2. & num. 7. vers. ad nostrum.*

Creditor, cui debetur annuum debitum ex contra- 71
ctu soluendum singulis annis, an possit petere debitorem condemnari ad soluendum singulis successiuis annis, ne cogatur quol[illegible] anno litigare? Respond. posse, quia quando est plenè cognitum, sine dubio præiudicat sententia, & dat exceptionem rei iudicatæ, vt per Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 5. interpr. vltim. dub. 3. num. 95.* Stephan. Gratian. *[illegible] cept. forens. cap. 1[illegible] à num. 34.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 27. in fine.*

Creditor cœptâ viâ executiua pro debito in certis 72
bonis, an possit aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis in prima executione non contentis. Resp. non posse, cum Capic. *decis. 33.* quem sequuntur Gal[illegible], Anton. Thesaur. *quæst. forens. libro 1. quæst. [illegible] num. 6* Milanens. *decis. 14. num. 13.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 27. num. 38.* vbi *num. 40.* subdit credi-

torem non posse transire ad alia bona quando executio fuit perfecta, & deuentum ad præconia,& subhastationem, nisi subsistente legitima causa, putà si in bonis primæ executionis aliquis se opposuerit, vel reperta fuerint bona intricata, quo casu admitteretur variatio, refundendo omnes expensas: & prosequitur, quod si non fuerit deuentum ad subhastationem, sed tantùm facta executio, tunc licebat quacumque causa subsistente ad alia bona redire.

73 Creditor vt constituatur in mora quæ requirantur? Respond. requiri non tantùm quod sit interpellatus recipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolitque recipere, & deinde consignetur, & deponatur, per *l. qui decem 72. ff. de solut. & l. obsignationi, C. eod. l. 1. ff. p. 8. tit. 14 p. 5.* Bart. *in l. cum seruus, num. 3. ff. de condit. & demonst.* Alexand. *in l. si mora 10. num. 8. ff. solut. matrim.* Iason *cons. 9. n. 15. lib. 1. & cons. 172. lib. 2.* Rip. *in l. si insulam, n. 68. ff. de verb. oblig.* Tiraquell. *d. retract. n. tit. 2. §. 4 gloss. 6. num. 16.* D. Barbos. *in d. l. si mora, num. 45.* Nihilominus tamen si creditor, cui fuit sa-
74 cta oblatio verbalis, dicat se nolle recipere, & sic recuset sine causa, tunc constituitur in mora perinde àc si oblatio realis facta fuisset, gloss. *verbo ac præstare, in c. pastoralis, §. præterea, de offic. Ordin.* Tiraquell. *d. gloss. 6. n. 21* Rum. *cons. 70. vol. 1.* Boër. *decis. 124.* Neguzant. *de pignorib. 1. memb. 5. parris, n. 7.* Bero. *cons. 194. per tot. libri.* Franc. Marc. *decis. 878. p. 1.* Anton. Gabr. *commun. tit. de solut. concl. 8. n. 2. cum seqq.* Caroc. *in tract. de oblation. p. 1. q. 7. de oblat. verbali, n. 3* Alexaod. Trentacinq. *var. resol. lib. 3. resol. 11. num. 11.*

75 Creditoris tarditas in non petendo quod sibi debetur, an sufficiat ad præsumendam solutionem? Resp. non sufficere, per Marescot. *var. resolut. lib. 2. cap. 67. n. 35.* Rota apud Paris. post tract. *de Saluiano interd. decis. 185.* Et per quod tempus debitum non petens præ-
76 sumatur habuisse satisfactionem, vide Decian. *cons. 596. num. 9.* Afflict. *decis. 13. sub num. 21. & decis. 58. num. 8.* Cephal. *cons. 240. num. 9. & 10. lib. 2.* Mascard. *de probat. concl. 1324. num. 27.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 135. num. 19. cum seqq.* Hector. Felic. *alleg. 41. n. 10. & alleg. 44. num. 5. lib. 3.* Roi. *decis. 788. num. 2. part. 1. diuers.*

77 Debita, siue actiones an licitum sit emere minori pretio quàm quod continetur in obligatione? Resp. affirmatiuè ex *toto titulo ff. de hared. vel act. vend.* Innoc. & Abb. *num. 7.* ac Bero. *num. fin. in cap. in ciuitate, de vsur.* Sanct. Anton. *p. 2. cap. 8. §. 3. & 4.* Sot. *de iustit. lib. 1. quæst. 4. articul. 2.* Nauarr. *in man. cap. 17. n. 230. cum seqq.* Baptist. *de vsur. commento 3. à num. 226.* Mercad. *de contract. opusc. de arrendamentis, cap. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 129. num. 16.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis convent. lib. 4. tit. 13. num. 16.* Ra-
78 tio est, quia in nominibus debitorum iustum pretium non est quantitas in illis contenta, sed ea, quæ attentis circumstantiis, & risico, arbitrio boni viri probabiliter valere potest, *l. qui filij 4. in fine, ff. de hared. vel act. vend. l. Nesennius, 22. §. vltim. l. quærebatur 81. vers. quare ff. ad leg. Falcid.* Nauar. *d. c. 17. num. 230.* Anton. Gab. *commun. tit. de actionib. conclus. 5. num. 34.* Menoch. *de arbitr. casu 148.* Anton. Fab. *lib. 12. coniectur. capite 12. & in suo Codice, sub titul. mandati, defin. 9.* Osuald. ad Donell. *comment. lib. 15. cap. 43. lit. D.* Cardinal. Man-
79 tic. *dict. num. 16.* Minus namque est habere actionem quàm rem, *d. l. quærebatur, vers. quare, l. minus 205. ff. de regulis iuris,* Greg. Lop. *l. 1. gloss. 1. tit. 11. p. 6.* Anton. Gomez *var. tom. 2. c. 12. n. 34.* Non obstat text. *in l. per diuersas, & in l. ab Anastasio, ven. & vlt. C. mandati,* secundùm quas non valet cessio actionum, seu debitorum ad fauorem tertij, non constito priùs de solutione. Ant. Gabr. d. *concl. 5. à princ.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 3. §. 4.* Quia loquuntur, & procedunt in cessionibus fictis, & fraudulentis in odium eorum, qui alienas lites redimunt Anton. Fab. *d. c. 12. & d. definit. 9.* Osuald. *d. cap. 43.* Menoch. *d. præs. 129. num. 1.* Cuiac. *lib. 8. obseruat. 31.* & sic quando non constat de veritate actuum, Menoch. *vbi suprà, num 41.*

Debiti partem si quis soluit illi, aduersus quem ex- 80
ceptione tutus erat, an videatur solutione partis reliquum approbasse, & exceptioni renunciasse? Resp. affirmatiuè, per *l. cum fidem, C. de non. num. pecun. & l. 2. C. de his quæ vi,* Felin. *in c. si cautio, n. 56. de fide instrum.* Moz. *de contract. tract. de mutuo, tit. quando desinat, seu finiatur mutuum, n. 24.* Matt. *decis. 103. n. 4.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 8. p. 1. n. 145.* Ant. Hering. *in tract. de fideiussor. cap. 5. num. 176. & 179.* Stephan. Grat. *discept. forens. tom. 3. cap. 524. n 40.* Pyrrh. Maur. *in tract. de solut. oblat. & ret. c. 24. num. 2.* vbi tenet soluentem in dubio partem debiti, præsumi agnouisse debitum, ac præiudicari sibi in omnibus donec probet se errasse. Quamuis contrarium defendere nitantur Emman. Costa *in l. si ex cautione, fallent. 71. n. 4. C. de non num. pecun.* Nat. *cons. 446. n. 19.* Hieron. Magon. *Florent. decis. 43.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 22. n. 16. & decis. 53. num. 12. & cons. 112. num. 25.* dum tenet quod licèt sibi præiudicet in soluto, non tamen potest cogi ad soluendum aliam partem, Pyrrh. Maur. *d. tract. de solut. cap. 15. n. 3. cum seqq.* dum existimat soluentem partem indebiti non grauari in solutione alterius, Castill. *quotid. lib. 4. cap. 60. num. 61.* nisi cum Hering. *d. cap. 5. n. 177. cum seqq.* eorum resolutiones intelligas procedere quando quis nomine alteriùs soluit, quia tunc partis solutione non videtur totum agnouisse, per *l. vlt. C. ne vxor pro marito.*

Debitor an liberetur à solutione dans litteras cam- 81
bij creditori? Resp. non liberari, nisi cum effectu interuenerit solutio, per doctrinam Salic. *in l. filius, n. 2. vers. sed dubitari potest, ff. ad Macedon.* Cagnol. *in l. singularia, in 1. lect. num. 161. vers. non obstat, ff. si certum petatur,* Roi. *decis 679. num. 2. part. 1. recent.* reprobata doctrina Bart. *in d. l. singularia.*

Debitor habens plures creditores priuilegiatos, & 82
chirographarios, si omnibus soluendo non sit, an in foro conscientiæ teneatur in soluendo seruare ordinem iuridicum, vel statutarium? Resp. teneri, aliàs peccabit mort. nisi eum excuset necessitas extrema alicuius eorum, per Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 760. ad fin.* Aloys. Turrian. *in 2. 2. disp. 19. dub. 4. num. 5.* Filliuc. *tract. 32. cap. 4. quæst. 17. num. 128.* Trullench. *in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 7. dub. 12. n. 22.*

Debitor quantitatis, aut generis an teneatur ex fuga 83
serui, aut famuli deferentis debitum creditori? Resp. affirmatiuè, ex *gloss. fin. in l. si quis vxor, §. apud Labeonem, ff. de furt. & in l. is cui, C. eod. tit.* Neguzant. *de pignor. in 3. memb. 5. p. num. 2. vers. licèt ex tali,* Anton. Gomez *var. lib. 2. cap. 7. num. 3.* Caroc. *de deposito, tit. 4. de depositi restitut. num. 2. & de oblat. p. 1. quæst. 7. §. de reali oblat. n. 8.* Aloys. Turrian. *de iustit. disp. 11. dub. 6. n. 3.* Trullench. *in præcepta Decal. lib. 7. cap. 14. dub. 11. num. 7.* Intellige vt tunc debitum quantitatis debitori pereat dum ipse nuntium, vel famulum elegit; secus si electus aut missus fuerit per creditorem, cui si debitum quantitatis, vel generis tradatur per debitorem, est idem ac si ipsi creditori fuisset traditum, cum multis Trullench. *d. dub. 11. n. 3.* Bonacin. *de restit. disput. 3. quæst. 3. punct. 9. num. 5.* Vel si ex conuentione vtriusque fuerit signatus famulus, aut actum quod tradatur tale deferenti signum, aut literas: quia si hoc ita debitor adimpleat, & simili famulo rem deferendam tradat, itavt culpa ei non valeat imputari, liberatur, & res creditori perit. Bonacina *dicto punct. 9. num. 11.* Trullench. *dicto dubio 11. num. 8.*

Decimarum exactor an possit domino fundi probi- 84
bere

bere ne fructus ex fundo exporter, nisi eo, vel eius nuntio præsente? Resp. posse, per Vincent. de Franch. decis. 51. Gutier. canon. lib. 2. cap. 21. num. 26. Thesaur. qq. forens. lib. 1. quæst. 9. Cancer. var. resolut. lib. 1. capite 23. de decim. num. 7. in 2. edit. & lib. 3. capit. 3. num. 372. Mastrill. de magistrat. lib. 4. cap. 18. numer. 8. Nooar. de grauamin. vassall. tom. 1. grau. 308. plures quos refero in collect. ad cap. tua, el 2. numer. 7. de decim. & de officio & potest. Parochi, cap. 28. §. 1. num. 42.

85 Decretum super venditione rerum immobilium minoris, à quo iudice sit interponendum? Resp. interponi posse à quolibet ex tribus iudicibus, vel domicilij minoris, vel territorij vbi bona sita sunt, vel loci vbi fit contractus, per Cyn. in l. si minor, n. 2. Cod. de præd. minor. Bald. in l. 1. n. 5. C. de contrah. empt. vbi dicit quod si Ecclesia Florentina permutat prædium in territorio Perusino cum Ecclesia Perusina, Episcopus Florentinus debet decretum interponere, Ias. in l. 1. C. de sacros. Eccles. n. 96. Greg. Lop. in l. 4. gloss. 8. tit. 5. p. 5. Mart. de iurisdict. p. 4. casu 193. num. 12. Et quod quilibet iudex possit interponere decretum super alienatione rerum minoris, tam domicilij, quàm territorij, vbi bona sita sunt, tenent Simoncel. de decret. lib. 1. tit. 1. inspect. 1. numer. 69. vers. quartò sententia est communis, Montan. de tutel. cap. 32. in princ. num. 5. Gutier. eod. tract. p. 1. c. 16. n. 6. & 19. Cald. Pereira de empt. c. 14. num. 13. & 15. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. cap. 6.

86 n. 23. & 24. Et in facultate Regia ad alienandum bona maioratus, quod sufficiat eam obtinere à Principe domicilij, tradit Rota decis. 773. n. 7. p. 3. recent. aliàs p. 1. in posthum. Farin. & post longam disputationem Mieres de maior. p. 4. quæst. 17.

87 Delegatus extra locum commissionis an partes citare, & de causa cognoscere possit? Resp. non posse, nisi expressè accedat earundem consensus, per cap. statutum, §. in nullo, de rescript. in 6. vbi Ioan. Andr. Burr. Gemin. Franch. & Anchar. Abb. in cap. cùm olim, num. 32. & 33. & in cap. P. & G, n. 14. de offic. delegati, Marian. in c. significasti, n. 37. vers. aduerte, circa fin. de foro comp. Greg. Lop. l. 7. in gloss. verb. sino por auenencia, tit. 4. p. 3. vbi addit quod in isto casu est necessarius expressus consensus partium, & non sufficit tacitus, Vant. de nullit. tit. quib. mod. sent. null. defend. poss. Suarez de Paz in pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. n. 31. D. Barbos. in l. 1. art. 2. n. 9. ff. de iudic. Carleual. de iudic. lib. 1. tiersl. 1. disp. 2. q. 8. sect. 2. num. 981.

88 Demonstratio erronea, seu falsa, an præiudicet dispositioni perfectæ, & consummatæ quando constat de re certa legata? Resp. non præiudicare, per l. Quintus Mutius 11. ff. de auro & arg. leg. ibi: Qma certo corpore legato, demonstratio falsa non perimis legatum, &c. gloss. verb. vicinos, in leg. forma 4. ff. de censib. & in l. vltim. ff. fin. regund. & in l. census, ff. de probat. Vnde Bart. in l. demonstratio falsa, in princ. n. 4. & 6. & n. 16. vers. item dico, ff. de condit. & demonstr. tenet quod quando nomen fundi est singulare, adeò quod res redditur certa, licèt in confinibus, & aliis demonstrationibus erretur, non vitiatur dispositio, optimè declarant Ruin. in l. si quis in fundi vocabulo, n. 24. ff. de legat. 1. Soc. iun. consil. 183. num. 2. lib. 2. Menoch. consil. 337. num. 6. 12. 13. 16. & 30. Auiles ad cap. 6. Prætor. verb. tierra, num. 5. & 6.

89 Depositarius, qui de mandato iudicis depositum reddit, an consequatur plenissimam liberationem? Respond. affirmatiuè, per leg. ait Prætor, §. permittitur, ff. de minor. gloss. verb. potest, in l. 1. C. si aduers. solut. Menchaq. vsufreq. lib. 3. cap. 67. num. 3. Maur. de solut. cap. 6. num. 4. & cap. 21.

90 Descendentium appellatione an comprehendantur fœminæ? Resp. comprehendi, per l. quoties, C. de suis, & legit. hared. auth. de hared. ab int. venien. in princ. Doctores ad hoc comprobandum plena manu citati de appellatiua verborum virius que iuris signif. appel. 70. n. 9. Et in maioratibus Hispaniæ eandem resolutionem agnoscunt Burg. de Paz consil. 29. n. 38. & 39. Mier. de maioratu, p. 1. quæst. 6. n. 86. in 1. edit. & ex n. 379. cum seqq. in 2. impress. Et licèt ego d. appell. 70. n. 12. id limitauerim quando vocati essent descendentes per lineam masculinam, vel per virilem sexum: id tamen modò intelligo quando vocati sunt descendentes cum illa adiunctione per lineam masculinam, non verò quando post primam & generalem vocationem masculorum deinde descendentes simpliciter vocantur, quia in tali posteriori descendentium vocatione qualitas illa masculinitatis non debet censeri repetita, iusta doctrinam Anan. consil. 22. sub n. 3. vers. est etiam multùm considerandum, qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet quando testator duobus locis vsus est conditione, si sine filiis masculis, & tertia vice dixit, si sine filiis; & tamen Anania defendit, non esse supplendam particulam, masculis: Alex. consil. 38. n. 8. lib. 6. Soc. consil. 69. n. 5. lib. 3. Socin. iun. consil. 100. n. 20. lib. 1. dicens quod opinio Ananiæ magis communiter approbatur, & ideò est tenenda: idem Soc. consil. 158. ex n. 31. lib. 2. & consil. 26. n. 7. lib. 4. Dec. consil. 399. Bursat. consil. 258. n. 70. lib. 2. & consil. 372. n. 8. lib. 4. & de magis communi Rim. iun. consil. 122. n. 159. cum seqq. Sim. de Prætis consil. 90. n. 22. & 23. dicens hanc opinionem tanquam magis communem esse tenendam, & Houd. consil. 57. n. 32. & magis acceptam testatur Pedrocha consil. 5. n. 51. Greg. Lop. l. 3. gloss. mugeres, q. 7. tit. 13. p. 6. Hieron. Gabr. consil. 97. n. 28. lib. 1. Cæs. Barz. decis. 119. n. 5. firmans hanc opinionem esse veriorem, & magis communem, Marr. de success. legali, p. 4. q. 6. art. 3. n. 8. cum seq. & tandem omnibus benè pensatis, vti communiorem, & veriorem eam eligit Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 56. vers. sed quamuis, cuius opinionem sequuntur Auendan. l. 40. Tauri, gloss. 9. n. 43. Castill. controuers. tom. 2. c. 4. n. 45. cum seqq. vsque ad n. 100. Fusar. de substit. q. 403. ex n. 6. vers. secunda est opinio, Ioseph. Ramon. consil. 100. n. 391. Addit. ad Molin. d. lib. 3. c. 3. n. 36. pag. 230. Cyriac. tom. 2. controu. 269. n. 37. & 38. Ferentil. ad Buras. decision. 272. n. 19. vbi citat, & sequitur dictum consilium 22. Ananiæ, Gregor. XV. decisione 314. num. 6. vbi Beltramin. num. 17. dicens hanc opinionem seruari à Rota: eadem Rota decis. 354. num. 2. part. 2. recent.

Donata res alieui, vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator, an ea succedant eius hæredes? Resp. succedere, per leg. vnum ex familia 69. §. si duos, ff. de legat. 2. & ibi Bart. num. 3. Gregor. Lop. l. 7. gloss. 3. tit. 4. part. 3. Tell. Fernandez l. 10. Tauri, in fine, Anton. Gom. tom. 1. var. cap. 11. num. 7. vers. quarta conclusio, Vincent. de Franchis decisione 45. num. 2. Cald. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2. quæst. 7. num. 1. Hieron. Leo decisione 38. num. 9. cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. clausul. 3. gloss. 3. à num. 11. & gloss. 5. numero 63. 91

Donatio perfecta an ex postfacto recipiat conditionem, vel modum? Resp. non recipere, l. perfecta donatio, C. de donat. quæ sub modo, Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. clausul. 4. gloss. 5. num. 4. cum seqq. Castill. controuers. tom. 3. c. 10. per tot. Cyriac. tom. 2. controuers. 269. n. 76. Noguerol. alleg. 37. n. 31. nisi in continenti post ipsam conditionem vel pactum de donando conditiones fuissent appositæ, d. l. perfecta donatio, Coo. lib. 1. var. cap. 14. num. 1. vbi ait incontinenti intelligi quando in ipso contractu, vel post ipsum contractum 92

donatio

donationis successiuè, nullo medij temporis interuallo inferuntur, Card. Mantic. *de tac. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 15. n. 43. & 47.* vbi dicit incontinenti fieri quod fit antequam contractus fuerit absolutus: sequitur Bellon. *de potestate eorum, quæ fiunt incontinenti, lib. 1. c. 61. n. 6. & 7.* Rot. *decis. 58. n. 42. cum seqq. p. 6. recent.*

93 Donatio Regis etiam perfecta an possit ex interuallo modificari? Resp. posse, per Bald. *in l. nuptia, ff. de Senatorib.* Angel. *in l. Lucius, ff. de euiction.* Imol. *in c. qua in Ecclesiarum, col. 2. de constit.* Fulgos. *cons. 143.* Dec. *consil. 190.* Calcan. *consil. 32. num. 17.* Bellon. *consil. 28.* Montalv. in *l. 8. tit. 12. lib. 3. foro, gloss. no puede,* Palat. Rub. *in repet. rub. de donat. inter, §. 69. n. 15.* Pinel. *in l. 1. p. 3. n. 61. vers. infertur 16. C. de bonis mat.* Emman. Costa *in l. cum tale, §. si arbitratu, limit. 2. in fine,* Valasc. *consil. 119. n. 12. & cons. 132. n. 13.* Cabed. *decis. 75. n. 12. cum seqq. p. 2. & est dispositum per l. Hisp. 15. tit. 10. lib. 5. Recop.*

94 Donatio facta ei, qui consentire non potest, veluti infanti, aut non natis, an eis acquiratur irreuocabiliter absque acceptatione? Resp. acquiri irreuocabiliter, per *l. iubemus, C. de emancip. liber.* vbi cum emancipatio fieri nequeat absque consensu emancipari, fieri potest de infante, qui eo casu pro consentiente habetur, ex ea ratione, quia qui consentire non possunt, in his quæ eorum fauorem conferunt, pro consentientibus habentur: quare ita resoluunt Molin. *de primog. lib. 4. c. 2. n. 73.* Mieres *de maior. p. 1. q. 28. à n. 103. in 2. edit.* Gutierrez *pract. lib. 2. q. 32. n. 4.* Cancer. *var. resol. lib. 1. c. 8. n. 58. in 2. edit. & lib. 3. c. 7. n. 190. & seq.* Rota *dec. 270. tom. 5. recent. n. 11.*

95 Donatio si facta sit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, an omnes sint admittendi? Resp. affirmatiuè, per text. *in l. Labeo, §. 1. ff. de statulibor.* & *in l. si quis filiabus 17. §. 1. ff. de legat. 1.* Robert. *rer. iudic. lib. 4. c. 14.* Tiraquell. *de primog. q. 17. opin. 4. num. 4.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. p. 3. gloss. 9. n. 29.*

96 Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat, licet reuocari non possit respectu primi donatarij postquam illam acceptauerit, an reuocari valeat respectu tertij? Resp. affirmatiuè, per Batt. *in l. qui Roma, §. Flauius Hermes, ff. de verb. oblig.* quem ibidem probant Imola, Aret. Socin. & Bald. *in l. a socero, n. 5. & 9. ff. de iure dot.* idem Batt. per text. ibi, *in l. 3. ff. de seruis export.* Gregor. Lopez *in l. 7. gloss. 4. verb. el otro, tit. 4. part. 5.* Clar. *§. donatio, versiculo secundus est articulus,* Cardinal. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuenc. lib. 13. tit. 48. n. 8.*

97 Donatio an ad sui perfectionem requirat donatarij acceptationem, & consensum? Resp. requirere, per *l. si ego, ff. de iure dot.* & *l. si ego, Digestis de negotiis gestis,* & *l. in omnibus 34. ff. de action. & obligation.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. libertis, numero 68. Cod. de reuoc. donat. & de constit. part. 3. limit. 30. & post leges connub. gloss. 5. num. 14.* Anton. Gomez *l. 43. Tauri, num. 18.* Tell. *l. 17. num. 30.* Burg. de Paz *quæstione decima cumuli, numero tertio, & quarto,* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 28. capite 13. num. 1.* Molin. *de primogen. lib. 4. capite 2. num. 58. 63. & 67.* Matiens. *l. 7. gloss. 2. numero 9. titulo 10. lib. 5. Recopil.* Mieres *de maior. part. 2. quæst. 36. num. 1.* Valasc. *cons. 35. num. 2.* Cancer. *var. lib. 1. cap. 8. num. 34.* in vltima imp. vbi quod non requiritur acceptatio donationis quando donatarius
98 possidet rem donatam, vel eius partem. Quicquid teneat Anton. Fab. *de erroribus pragmat. decad. 47. errore 1. num. 3.* quem sequitur Castill. *controuers. lib. 4. cap. 37. numero 141. cum sequentibus.* Quod etiam de iure regni Castellæ esse tenendum, ac proinde donationem interim quod non acceptatur, posse à donatore reuocari, tenent Gregor. Lopez *l. 4. gloss. 1. tit. 4. parte 5.* Villalobos *in antinom. litt. D, num. 173. & 176.* Olan. *in concord. litt. D, num. 43. cum sequentibus, & litt. P, num. 37.* Couarruuias *lib. 1. variarum, cap. 14. n. 13. vers. ego verò, & in rub. de testament. part. 3. n. 13.* Menchaq. *de success. creat. lib. 3. §. 21. n. 43.* Auendan. *de exequend. mand. part. 2. cap. 29. n. 11.* Burg. de Paz *consil. 14. num. 20. & consil. 33. num. 12.* Paz iun. *lib. 1. quæst. 10. num. 23. cum sequentibus,* Auendan. *l. 44. Tauri, gloss. 9. n. 9.* Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 2. n. 60.* Mieres *de maior. part. 1. quæst. 36. num. 2. cum sequentibus, & quæst. 68. num. 11.* Gutierrez *in repet. cap. quamuis pactum, in princ. num. 35. vers. sed his non obstantibus,* Perez *in addit. ad Seguram, in repet. l. filius dum in ciuitate, n. 75. ff. de verb. oblig.* Azeued. *l. 1. n. 20. in fine, tit. 6. lib. 5. Recop.* Fr. Emmanuel. *in sum. tom. 1. cap. 93. num. 1.* Camill. Borrell. *in sum. decis. tom. 3. tit. 50. à numero 149.* Morl. *in emporio iuris, p. 1. tit. 3. q. 3. num. 7.* D. Barbos. *in leg. 1. p. 3. n. 18. ff. soluto matrim.* Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 6. num. 19.* Quamuis contrarium, immò de iure illius regni donationem statim absque acceptatione perfectam, & irreuocabilem esse, existimauerint Roderic. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, quæstione octaua, num. 8.* Duen. *reg. 119. limit. 1. versic. contraria opinio,* Anton. Gomez *tom. 1. variarum, cap. 4. n. 2. vers. imò quod magis est, & num. 3. in fine,* Perez *ad l. 3. titulo 8. lib. 3. Ordin. colum. 613. versiculo quaro vtrùm donatio,* Ferdinandus de Mendoza *disp. iuris da pactis lib. 3. cap. 9. num. 38.* Matiens. *l. 7. gloss. 5. n. 21. tit. 10. lib. 3. Recop.* Flores de Mena *ad Gam. decis. 8. super num. 2. versiculo vides igitur,* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. capite 3. numero 36.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 54. num. 13.* Castill. *controuers. lib. 4. capite 37. num. 41. cum seq. & lib. 5. cap. 80. num. 9. 16. 41. & 42. & cap. 152. num. 13. vers. denique,* P. Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 263. vers. vtrùm de iure regni, & disp. 581. in princ.*

Donatio facta filio spurio, vel incestuoso an & 99
quando valeat? Resp. valere de æquitate iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta, & sic valere dotem, & legatum non excedens alimentorum quantitatem, per *cap. cum haberet, de eo qui dux. in matrimon. vbi gloss. fin.* Abb. *cons. 30. & 113. lib. 1.* Anton. Gom. *leg. 9. Taur. n. 37. & 38.* vbi extendit ad incestuosos, & nefarios, Benintend. *dec. 62. n. 1.* Couarruuias *de sponsalibus, p. 2. cap. 8. §. 6. n. 1. cum sequentibus,* Cardin. Mant. *de coniect. vltim. volunt. libro 8. titulo 3. num. 12.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. voluntatum, libro 3. inspect. 1. dub. 3. solut. 2. num. 7.* Thesaur. *decision. 211. num. 2. & 3.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 10. num. 5. cum seq. & num. 28.* Mastrill. *Sicilia decis. 144. num. 8. cum seq.* Mart. *de success. legali, tom. 2. p. 4. q. 18. artic. 11. à num. 43.* D. Barbos. *in l. 1. p. 4. n. 65. ff. soluto matrimon.* Camill. Borrell. *in sum. decis. tom. 3. titul. 10. num. 117. cum seqq.*

Donatio causa mortis an tacitè reuocetur si prius 100
decedat donatarius quàm ipse donator? Resp. reuocari, per *l. 1. & l. si mortis causa res donata, ff. de donat. causa mort. l. non omnis, ff. si certum pet. §. 1. instit. de donat.* Anton. Gomez *var. tom. 2. c. 4. n. 19. vers. secundò,* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 7. num. 10.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 37. n. 43. & 44.* Nicol. Mozz. *de contract. tract. de donat. tit. quando annulletur, & reuoc. donat. n. 6.* Camill. Borrell. *in sum. decis. tom. 3.*
tit. 10. n. 25. Et si acciderit donatarium, & donatorem 101
eodem casu ruinæ, aut naufragij simul mori, donatio firma remanebit, *l. cùm hic status, §. si ambo, ff. de donat. inter, l. si inter virum, ff. de reb. dub. l. si is qui in vicem, ff. de donat. causa mort.* Cou. *lib. 2. var. c. 7. n. 8. vers. 5.* Card. Mantic. *d. tit. 7. n. 10.* Menoch. *d. præs. 37. n. 43.* Angul. *l. 1. tit. de las mejoras, gloss. 1. n. 5.*

Donatio

102 Donationes & capitulationes, quæ fiunt pro con-
trahendo aliquo matrimonio, an illius pars censeantur?
Resp. censeri, & confundi cum toto ipso contractu do-
tali, ita quod non nisi vnus contractus fingantur? per
l. petens, C. de pactis, Guid. Papæ decis. 145. n. 2. ad med.
vers. sed his non obstantibus, Tell. lib. 17. Tauri, num. 70.
Vincent. de Franchis decis. 205. Viuian. dec. 257. lib. 2.
Menoch. cons. 203. in princ. num. 3. lib. 3. Cancer. var.
tom. 1. c. 8. n. 219. vers. qui plura, in 2. edit. Fontanel. de
pactis nupt. tom. 1. clausul. 1. in princ. n. 10. & gloss. 1. n. 19.
Leo Valent. decis. 137. n. 7. 18. 25. & 26. Stephan. Gra-
tian. discept. forens. tom. 5. cap. 984. n. 24. Giurba ad sta-
tuta Messanen. cap. 1. gloss. 8. n. 14. pag. 161. Cutell. de-
cis. 12. n. 100. & de donat. tract. 1. disc. 2. p. 4. n. 23. Muta
decis. 25. n. 4. & 5. Marcian. cons. 33. n. 2. ad fin. & n. 3.
103 & 4. Add. ad Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 18. Ob quod
non solùm censentur factæ respectu filij, sed etiam vxo-
ris, aliàs fortasse matrimonium non contracturæ. Mo-
nach. de rest. feudi interpret. c. 23. p. 1. n. 20. cum seqq.
Cancer. citato loco, Ferentil. ad Burat. decis. 861. Rot.
decis. 44. n. 1. p. 6. recent. & dec. 114. n. 17. p. 7. etiam re-
cent. & ideò non poterunt reuocari, nisi de consensu fi-
lij & vxoris, Rippol. var. c. 9. pag. 40. cum seqq. Martin.
cons. 33. n. 3. & 4.
104 Donationes factæ, seu maioratus fundati contem-
platione matrimonij an valeant, & effectum sortiri de-
beant, matrimonio postea annullato? Resp. Affirmati-
uè, quia cum fuerit contractum, non est curandum de
eo quod postea accidit: nam quando effectus causæ
iam est consummatus, eo cessante non cessat causa, per
l. vltim. ff. vnde liberi, Rota apud Farin. decis. 642. n. 2.
p. 4. recent. aliàs p. 2. in posthum. Farin. & coram Du-
rano decis. 154. num. 19. & 20. & coram Martin.
Andr. decis. 110. num. 12. & coram Burat. decis. 11.
n. 12. & fuit originalis limitatio Tiraq. in tract. cessan-
te causa, n. 11. vbi probat non cessare ius alteri quæ-
situm, licet cesset causa qua potuit adquirere. Cutel. de
donat. tract. 1. disc. 3. p. 3. num. 25. pag. 496. faciunt quæ
Anton. Gom. l. 22. Tauri, n. 23. Mier. de maior. p. 1.
q. 22. n. 340. in 2. edit. Scip. Theodor. alleg. 43. num. 22.
105 cum duob. seqq. vbi probat quod matrimonio dissoluto
non cessat effectus donationis contemplatione ipsius
factæ, quod latè prosequitur num. 26. & 27. Burg.
de Paz consil. 26. n. 34. vbi ferè in terminis probat ma-
ioratum institutum contemplatione matrimonij, re-
solui matrimonio dissoluto. Iuuat resolutio Aloys.
106 Ricc. decis. 80. p. 3. præcipuè ex num. 17. vbi latè pro-
bat quod donatio facta ad suscipiendos Ordines sa-
cros, sustinetur mortuo donatario ante Ordinum sus-
ceptionem. Quamuis Fontanel. de pactis nupt. tom. 1.
claus. 4. gloss. 1. n. 64. existimauerit quod contracto ma-
trimonio, & eo annullato, vel declarato nullo propter
aliquod impedimentum, potest repeti donatio contem-
platione matrimonij facta; nam ipse Fontanel. tom. 2.
claus. 7. gloss. 1. p. 1. num. 29. & 30. post Boër. decis. 22.
107 num. 23. cum seqq. resoluit ad hoc vt mulier lucretur
arrhas, seu donationem propter nuptias, sufficit quod
sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à ma-
rito cognosci, licèt ipse propter frigiditatem, vel aliam
causam non potuerit copulam effectuare, refert & se-
quitur Tasson. ad pragm. de antefato; vers. 4. obseruat. 4.
n. 68. vers. verùm si per mulierem, & n. 69. pag. 311.
108 Donatario ante acceptationem mortuo, an eius hæ-
redes donationem acceptare valeant? Resp. affirmatiuè,
cum Cassan. Caualcan. & Suar. quos sequitur Thesaur.
decis. 70. num. 90. & 94. Sanchez de Matrimon. lib. 1.
disputat. 6. num. 6. Matiens. leg. 7. gloss. 2. num. 13.
tit. 10. lib. 5. Recop. Fontanel. d. claus. 4. gloss. 8. n. 6. cum
seqq. Castill. controuers. lib. 4. c. 37. n. 47. & 49. Thoro in
compend. dec. Neapol. verb. donatio facta absenti, fol. 160.
Anton. Fab. decad. 87. errore 5. qui hanc opinionem se-
quitur si à principio interuenit acceptatio notarij;
Card. Tusc. pract. concl. lit. D, conc. 704. n. 2. & 3. vbi in-
quit in iudicando, & consulendo ab hac opinione non
esse recedendum, si ante reuocationem donationis ac-
ceptatio fit ab hæredibus donatarij, Seraph. dec. 801.
n. 4. vbi ait stante notarij stipulatione posse etiam post
obitum acceptari, nec in hoc discrepare Doctores si
notarius stipulatus fuerat nomine absentis, quicquid
dicant Burg. de Paz q. 10. n. 37. & Mascard. de probat.
concl. 565. n. 2. & 3.
Donatore mortuo an possit donatarius donationem 109
acceptare? Resp. posse, & nullo casu donatoris hære-
dem reuocare posse, quia facultas reuocandi donatio-
nem ad hæredes non transit, per l. Roma, §. Flaminus, ff.
de verbor. oblig. Iul. Clar. §. donatio, q. 13. vers. vlt. Cou.
var. lib. 1. c. 14. n. 17. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 77.
Caualcan. p. 1. decis. 42. num. 19. Thesaur. decis. 70.
n. 9. vbi inquit sic Senatum iudicasse. Vincent. de Fran-
chis decis. 539. Guid. Papæ decis. 204. Surd. decis. 121. &
206. Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 43. Camill. Bor-
rel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. n. 156. Alex. Trentacinq.
var. resol. lib. 3. tit. de donat. resol. 1. n. 14. vers. licèt, San-
chez de matrim. lib. 1. disp. 6. n. 5. Cald. Pereira de ex-
tinct. emphyt. lib. 4. cap. 19. à n. 13. Anton. Fab. de error.
pragm. decade 47. errore 4. Fontanel. de pactis nupt.
claus. 4. gloss. 8. à n. 4. Castill. controuers. lib. 4. cap. 31.
n. 38. 44. 46. & 48. Quamuis contrarium, imò dona-
tore mortuo donatarium donationem acceptare non
posse, quia non est res integra, & de hæredum donantis
præiudicio agitur: tum quia donatio absenti facta per
mortem ante ratificationem sequutam annullatur, per
l. si inter, ff. de rebus dub. existimauerint Castr. cons. 95.
n. 9. & 10. lib. 2. Dec. cons. 226. n. 8. Cacheran. decis.
119. n. 24. Mar. Anton. var. resolut. lib. 2. resol. 49. n. 16.
Tiraq. de constit. p. 3. conclus. 30. à num. 68. Alciat. lib. 1.
parerg. cap. 13. Natt. cons. 258. num. 9. Burg. de Paz
q. 10. num. 37. Salon. de Paz consil. 33. n. 14. Azeued.
l. 2. n. 11. tit. 16. lib. 5. Recop. Matiens. l. 7. gloss. 2. num. 23.
tit. 10. eodem lib. 5. Cancer. var. lib. 1. cap. 8. n. 15. alias
n. 42. in vlt. imp. qui, & præcipuè sex vltimo loco citati
id ampliant, etiamsi notarius stipulatus fuisset pro do-
natario. Et respondet Fontanel. citato loco, dictam legem
si inter, procedere in donatione inter virum & vxorem.
Dos data à patre filiæ spuriæ an valeat in quantitate 110
ad alimenta necessaria? Resp. valere, per Bartol. in
auth. ex complexu, n. 4. C. de incest. nupt. Duen. reg. 367.
amp. 3. Paris. cons. 64. num. 9. vol. 3. Cephal. cons. 398.
n. 15. Roland. cons. 54. n. 59. vol. 2. Maluas. cons. 42.
n. 61. Menoch. cons. 231. n. 7. Surd. de aliment. tit. 1.
q. 10. n. 9. & cons. 177. n. 13. Tell. Fernandez l. 10. Tau-
ri, n. 11. Thesaur. decis. 211. n. 1. Gam. decis. 149. n. 7.
Molin. de primog. lib. 2. c. 15. n. 45. Matiens. l. 8. gloss. 1.
n. 36. tit. 8. lib. 5. noua Recop. Mastrill. decis. 144. n. 21.
D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim. p. 4. n. 65. Perez de
Lara de vita hominis, c. 5. n. 14. Mart. de success. legali.
tom. 2. p. 4. q. 18. art. 11. n. 43.
Dos data filiæ spuriæ, an ea mortua redeat ad pa- 111
trem, vel ad suos hæredes? Resp. redire, & non transmit-
ti ad filios, vel hæredes spuriæ, sicut alimenta, quæ filio
spurio mortuo extinguuntur, & ad hæredes non tran-
seunt, per l. cum hi, §. modus autem, ff. de transact. l. 3. ff.
de aliment. Panorm. cons. 50. n. 3. & consil. 125. n. 1. ad
fin. lib. 2. Roland. consil. 74. à num. 51. lib. 1. Euerard.
cons. 156. post princ. Corduba de Lara in l. si quis à li-
beris, §. idem rescripsit, num. 3. Dig. de liber. agnosc. Me-
noch. cons. 60. num. 29. Surd. de aliment. tit. 5. quæst. 7.
num. 3. Matiens. l. 8. gloss. 3. num. 1. tit. 8. lib. 5. Recop.
D. Barbos.

D.Barbos. *in l.1.p.4.num.72.ff. soluto matrim.* Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib.1. tit. de nothis & spur.* 38. Quamuis dotem transmitti ad filios, vel hæredes filiæ spuriæ, & non reuerti ad patrem, existimauerint Bald. *cons.* 456.*n.*9. Beroi. *cons.* 165.*num.*23.*lib.*2. Vincent. de Franchis *decis.*183.*à n.*10. Paleoth. *de nothis & spur. cap.*51.*ad fin.* Alex. Raudens. *Pisana decis.*29.*n.*200. Pereg. *de iure fisci, lib.*3.*tit.*18.*n.*31. Cancer. *var. lib.*3. *cap.*21. *de transmiss. à num.*121. & 208. Sed de Iure Regio Castellæ per *l.*10.*Tauri*, quæ est *l.*8.*tit.*8.*lib.*5. *Recop.* constitutum est, patrem quintum bonorum in proprietate filio spurio relinquere posse, vnde si dos, vel alimenta relicta non excedunt quintum bonorum parentis, mortua filia, vel filio non redeunt ad patrem, sed suis filiis, vel hæredibus pertinent. Ita per illam legem resoluunt Anton. Gom. *in l.*10. *num.*42. & 44. & ibi Tell. Fernandez *num.*16.*cum seqq.* D.Barbosa *in dict. leg.*1.*p.*4.*n.*79. *cum duobus seqq. ff. soluto matrimon.*

512 Dotis receptæ confessio constante matrimonio an valeat, ac creditoribus præiudicare possit? Resp. negatiuè, per gloss. *verbo data, in l.assiduis, C.qui potiores in pign.* Greg. Lop. *l.*5.*gloss.*5.*circa fin. vers. & quia fundamentum, tit.*3.*p.*5. D.Barbosa *in l.*1.*ff. soluto matr. p.*6.*n.*25. Rodrig. *de concursu creditor. p.*2.*art.*1.*n.*18. Gaito *de credito, c.*4.*q.*11.*n.*1715.

513 Dotis receptæ confessio facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis, vt valeat, quid requiratur? Resp. requiri quod scriptura promissionis fuisset ante contractum matrimonium confecta, per *l. in contractibus, §.sed quoniam, C.de non num. pecun.* Cou. *lib.*1. *var. c.*7.*n.*6. Menoch. *de præsumpt. lib.*3.*præs.*15.*n.*20. & *præs.*13.*à n.*21. Marescot. *var. resol. lib.*1.*c.*8.*n.*13. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.*11. *titul.*20. *num.*12. & *tit.*27. *n.*6. Gaito *de credito, c.*4.*q.*11. *num.*1754.

514 Dotis augmenti confessio, maximè quando illud augmentum consistit in rebus mobilibus, an nulla sit, sicut dotis receptæ confessio constante matrimonio facta? Resp. augmenti dotis confessionem magis suspectam esse, per *Auth. sed iam necesse, Cod. de donat. ante nupt.* Cou. *lib.*1.*cap.*6. *num.*7. *vers. in contrariam sententiam*, vbi *num.*6. *vers. quod propterea*, ait quod licèt constet de fide tabellionis res mobiles verè datas fuisse in dotis augmentum, hæc datio creditoribus non præiudicat, D.Barbos. *in l.*1.*ff. soluto matr. p.*6. *n.*39. vbi alios refert, & reddit rationem, quia à communiter accidentibus in matrimoniis solet dos promitti, & solui, & ideo confessio dotis receptæ est verisimilis, proindeque admittenda, sed postquam data est, non solet augeri, & ideò ex insolitis faciliùs præsumitur: idem tenet Gaito *d.q.*11. *à n.*1762.

515 Electio seu nominatio si alicui competat per contractum inter viuos, ea semel facta, an liceat electoribus variare? Resp. non licere, per *l. apud Aufidium, ff. de opt. leg. & l.statuliberum, §.Stichum, ff. de legat.*1. & *ibi gloss. verb. non poterit, & l.huiusmodi, §.Stichum, in fine, ff. eod.* Anton. Gom. *l.*40.*Tauri, num.*50. Burg. de Paz *cons.*2. *num.*14. & 15. Aluarad. *de coniect. mente def. lib.*2. *cap.*1. *num.*28. Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*4. *n.*37. Mier. *de maior. p.*1.*q.*18. & *q.*48. *ex num.*45. & *q.*68.*n.*28. & 29. vbi intelligit nisi ante acceptationem reuocauerit electionem, quia electio interim dum acceptaint, est reuocabilis. Surd. *cons.*264.*num.*10. Maticos. *l.*14.*gloss.*1.*num.*13.*tit.*4.*lib.*5.*Recop.* Menoch. *de arbitrar. casu* 38. & *cons.* 107. *num.*12. & 13. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. lib.*2. *quæst.*10. *num.*83. & *part.*2.*c.*2.*num.*7. Valasc. *cons.*102.*ex num.*12. Gutier. *practic. lib.*3.*quæst.*48. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*18. Thesaur. *quæst. forens. lib.*1. *quæst.*65. *num.*7. Christoph. de Paz *de tenuta, cap.*34. *num.*50. *cum seqq.* Fontanel. *de pact. nupt. in addit. ad fin.*2.*p.n.*7. *vers. est secundò notandum*; secus si fiat in testamento, ex Molin. *d.c.*4. *n.*36. Christoph. de Paz *d. c.*34. *n.*57. vel per donatioocm causa mortis. Valasc. *d. cons.*16. *cum seqq.* Castill. *quotidian. lib.*5.*c.*80. *num.*18. *vers. quando vero.*

Electom granare an possit is, cui ex dispositione le- 516
gis, vel testatoris electio est commissa? Resp. non posse, per *l.vnum ex familia* 67. *§.sed si fundum, ff. de legat.*2. nisi electum granet ad fauorem illorum, quos potuisset eligere, Bart. *in d. §. sed si fundum, vers. quæro executor*, Castr. *cons.*413.*lib.*1. Loazes *in l.si filiusfam. §. dim, num.* 212. *ff. de legat.*1. Mieres *de maior. part.*1. *q.*71.*n.*32. & 65. Ioseph. Sesse *Aragon. decision.*55. *n.*12. Et potest plures gradus substitutioonum facere, eligendo vnum ad vitam, & post eius vitam alium ex eis, quos eligere posset, & inter eos tempus diuidere. Bart. *in d.§.sed si fundum, n.*2. vbi Segura *num.* 258. & Peralta *n.*18. Roder. Xuar. *in l.quoniam in prioribus, in declar. leg. Regni, q.*5. *num.*1. & 2. Ioseph. Sesse *loco citato.*

Eligendi facoltas si ad tempus mortis restricta sit, 517
eligens in vita an possit vsque ad mortem semel atque etiam pluries variare? Vide Tiraq. *in l boues, §.hoc sermone, limit.*15.*n.*9. *ff. de verb. signific.* Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib.*1.*interp.*1. *dub.*5. *solut.*3. *ex n.*1. Mier. *de maior. p.*1.*q.*48.*num.*178. *in* 2. *imp.* Molin. *de primog. lib.*2 *c.*4.*n.*23.*cum seqq.* P.Molin. Theol. *de Iustit. tract.*2.*disp.*593.*à princ.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.*10.*n.*83. & *de potest. elig. lib.*3.*cap.*5.*num.*1. Christoph. de Paz *de tenuta, cap.*34. *num.*62. Valasc. *cons.* 102. *num.*15. & 23. Flores de Mena *var. lib.*3. *q.*22.*n.*15.

Eligendi facultas data alicui vt possit vnum ex plu- 518
ribus nominatis eligere, an adhuc possit duos eligere? Resp. posse, per *l.vnum ex familia* 69. *§.si duos, ff. de legat.*2. vbi Bart. *n.*1. dicit quod ille, qui est iussus restituere rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eli-
gere, & *ibi* Bald. *vers. in textu non præstetur*, & Imol. 519
*col.*1. *vers. item nota quod si testator*, & Paul. de Castr. *n.*1. Roman. *sing.*454. Ruin. *cons.*110.*n.*3. & 12.*lib.*3. Sarmient. *in d.§.si duos.* Pulchram quæstionem ad hoc propositum ponit Bart. *in l.vnum ex familia, §.sed etsi fundum, n.*2. ibi: *Quæro executor, cui commissa est electio inter pauperes, elegit aliquem in pauperem hoc pacto, vt post mortem restituat eundem alteri, an istud onus valeat, hic videtur casus quod non, & verum si poneremus illum alium, cui debet restitui, non esse de numero pauperum, sicut hic videbatur dare ei, qui erat extraneus, non autem ei, qui erat de familia: sed si esset de numero pauperum, puto quod valet*, Bartolum sequitur Bald. *in d. §. sed & si fundum*, ibi: *Executores possunt eligere successiuè, hoc modo: Eligimus talem in vita sua, vel vsque ad decem annos, & postea eligimus talem*, &c. Idem Bald. *cons.*162. *Quidam Franciscus, n.*8.*vol.*5. Paul. de Castro *in d. l.vnum ex familia, §. si duos, n.*3. Socin. *in leg. vtrùm, §.cum quidam, n.*10.*ff. de rebus dub.* Ferd. Loazes *in l.filiusfam. §.dim, n.*80. & 212. *cum seqq. ff. de legat.*1. Roderic. Xuar. *in l.quoniam in prioribus, & ad leg. Regni, q.*5.*n.*2. *vers. & ibi hoc videtur, & ibi eius additionator*, Valdes. Segura *in d.§.sed etsi fundum, n.*158. Petr. de Peralta *ibidem, n.*17. Mier. *de maior. p.*1.*q.*71.
*num.*65. ibi: *Hinc est quod eligens potest in bonis, in* 520
quibus eligit, grauare electum ad fauorem illorum, quos potuisset eligere, &c. Fusar. *de substit. q.*511. *num.*8. Ioseph. Sesse *Arag. decisione* 437. *num.*3. & 4. *p.*4. ibi: *Limitatur superior resolutio, nisi tales electus, vel nominatus grauaretur per eligentem de dando fundum, vel partem eius alicui ex eadem familia, in cuius familia*

fauorem

fauorem fuit hæres grauatus restituere, vel eligere, cui & quem vellet. Ita Batt. Bald. Peralta, & omnes *in d. §. sed & si fundum*, & in *§. si de falcidia, licèt contrarium suadeat* Molin. *vbi suprà, ex quo multa referunt Doctores ad varias quæstiones eligendi, distribuendi alicui, vel aliquibus ex pauperibus; nam poterit grauatus rem inter omnes diuidere, vel dare vni soli de contemplatis, vel distinguere tempora inter contemplatos*, &c. Non obstat quod elector non potest eligere duos, quando facultas data fuit vt possit eligere vnum ad vinculum, Menoch. *cons.* 1107. *n.* 26. & 17. Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 229. *n.* 43. & 44. Castill. *controu. lib.* 5. *cap.* 121. *n.* 55. *vers. & ad hac*; quia loquuntur ex verisimili voluntate testatorum, Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 45. ibi: *Quoties ex mente testantis colligi potest*, &c. Menoch. *d. cons.* 1107. *n.* 15. ibi: *Secus verò quando constat ex vrgenti coniectura de vno sensisse*, Stephan. Gratian. *d. cap.* 229. *n.* 44. Castill. *d. cap.* 121. *n.* 55. ibi: *Nisi mens testatoris repugnet*, &c.

121 Eleemosyna quando est in præcepto, ille qui eam
tenetur facere, an satisfaciat si illam rem, qua tunc
proximus verè indiget, det ei mutuatam? Respond. non
satisfacere, sed oportere eam gratis donare per veram
& formalem donationem, vt contra Nau. *in man. c.* 17.
n. 61. & *c.* 24. *num.* 5. & *in tract. de eleemosyna, ad cap.*
quiescamus, 42. *dist. n.* 24. *vers. & inde sequitur, fol.* 229.
resoluunt Greg. de Velentia *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 9. *punct.* 4.
§. 1. *vers. septimò certissimum quoque*, Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 176. Less. *de Instit. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 11.
dub. 1. Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 7. *de contractu mutui*,
c. 11. Dicitur autem eleemosyna esse in præcepto quan-
122 do necessitas est extrema: existenti enim in extrema
necessitate tenetur quis sub peccato mort. eleemosynam exhibere ex bonis, quæ ei necessaria sunt ad statum, quem habet, modò ipse his non indigeat ad naturalem, & propriam necessitatem subleuandam, *c. pasce fame morientem*, 86. *dist.* Sanct. Ambros. *lib.* 1. *de offic. c.* 31. vbi vt grandis culpa, si sciente te fidelis egeat, si scias eum sine sumptu esse, fame laborare, ærumnam perpeti, eum præsertim qui egere erubescat, S. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 15. *q.* 2. *art.* 1. *quodl.* 4. vbi docent habentem superfluum naturæ, & personæ teneri illud erogare pauperibus de præcepto, etiamsi non patiatur extremam necessitatem naturæ, Nau. *in c. quiescamus*,
n. 11. Ioan. de Medioa *in tract. de eleemosyna, q.* 3. *§. ve-*
123 *rùm*, Cou. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 5. *vers. prima conclusio*, Sarmient. *de redditib. Eccles. p.* 4. *cap.* 5. *n.* 7. Spin. *in speculo testament. gloss.* 6. *princ. n.* 7. Alexand. *in tract. taxa panis, concl.* 1. *num.* 6. Greg. de Valent. *d. disp.* 3. *q.* 9. *de eleemosyna, punct.* 4. *vers. tertiò certum est*, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 176. *num.* 12. Gabr. Aluarez *de priuil. pauperum, q.* 34. *num.* 2. *parte.* 1.

124 Ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum, an gabellam soluere teneantur? Resp. teneri, quia priuilegium Ecclesiæ est personale, & non transit cum re empta, per Batt. *in l. licitatio, §. mercatores, ff. de public. & vectig.* vbi Paul. *num.* 2. Pract. Ferrat. *in libello, quo agitur super solutione pedag. gloss. vltim. verb. ceciderunt in commissum, n.* 8. *pag.* 122. Tiraquell. *de retractu lign. §.* 1. *gloss.* 13. *num.* 12. *pag.* 224. Personal. *de gabell. n.* 84. & 85. *pag.* 250. Sixtin. *de Regalibus, lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 136. & *seqq.* Alder. Mascard. *de statutor. interp. concl.* 2. *n.* 28. Alexand. Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *tit. de iure fisci, resol.* 5. *n.* 7. Gutierrez *de gabell. quæst.* 44. *n.* 3. & 4. D. Barbos. *in l. quia tale, num.* 42. *post princ. ff. soluto matr.* Bobadil. *in politica, tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 31. Morl. *in emporio Iuris, p.* 1. *tit.* 9. *in prolud. num.* 112. Cenall. *in tract. per viam violentiæ, part.* 2. *quæst.* 50. *ex num.* 12. Azor. *inst. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 20. *quæst.* 2. Carol. de Grass. *de effectibus clerical. effectu* 3. *num.* 88. *cum seqq.* Bellet. *disquisit. clerical. tit. de exempt. cleric. §.* 4. *num.* 4. & 5. *pag.* 361. & *§.* 8. *num.* 2. & 3. *pag.* 767. Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ, disput.* 1. *quæst.* 19. *punct.* 3. *§.* 1. *num.* 20. & 21. Glorit. *respons.* 5. *num.* 36. *cum seqq.* paucos ex his citaui Ego *de Iure Eccles. vniu. lib.* 1. *cap.* 39. *§.* 5. *num.* 59.

Emens ab aliquo redditus ad eius vitam possiden- 125
dos, an licitè emat si tanto superuixerit tempore, quod redditus empti, & exacti multò excedant pretium solutum? Resp. licitè emere, & contractum non iudicari illicitum, per Paul. de Castro *in l. de fideicommisso, C. de transact.* vbi Alex. *n.* 2. & Dec. *n.* 4. Natt. *cons.* 498. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 11. *n.* 28. *vers. aduerte*, Font nel. *de pactis napt. claus.* 4. *gloss.* 18. *p.* 3. *num.* 105. Sigism. Scacc. *de commerc. & camb. §.* 1. *q.* 1. *num.* 292.

Episcopus an possit Cathedram siue Tribunal à ci- 126
uitate amouere, & in alio loco suæ Diœcesis collocare? Respond. affirmatiuè, dummodo sit ad breue tempus, & cum iusta causa, per Franch. *in c. cum Episcopus, n.* 4. *de Offic. Ord.* ibi: *Intellige quando Episcopus vellet transferre Cathedram de sua Ecclesia principali ad tempus, quia tunc potest in quocumque loco Diœcesis collocare locum Tribunalis, & de causis cognoscere, & ita procedit text. hic: secus si perpetuò, vel ad longum tempus vellet transferre Cathedram à sua principali Ecclesia ad aliam Ecclesiam ipsius Diœcesis, quia tunc non posset*, &c. Gemin. *ibid. n.* 13. ibi: *Dic quod aut Episcopus vult perpetuo, vel ad longum tempus transferre Cathedram de sua Ecclesia principali ad aliam einsdem Diœcesis, & hoc non potest; idem si vellet quod Cathedra intitularetur in alio loco, quàm in Ecclesia, in qua constituta est*, &c. Mandos. *cons.* 27. *num.* 8. ibi: *Vt non possit Prælatus sedem alibi quàm in ipsa Ecclesia Cathedrali constituere*, &c. Steph. Gratian. *in addit. ad dec.* 113. *n.* 2. ibi: *Nam ad longum tempus non posset remouere Cathedram, & Tribunal a ciuitate*, &c. & *discept. forens. c.* 655. *num.* 27. ibi: *Tamen hoc intelligitur dummodo Episcopus hoc non faciat ad longum tempus; nam sine iusta causa non posset remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate*, &c. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 23. *n.* 151. *vers. limitatur*, ibi: *Ne scilicet liceat Præsuli ad longum tempus sine causa aliqua Tribunal erigere, & à ciuitate amouere*, &c. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 43. *num.* 192. ibi: *Intellige ad modicum tempus; nam ad longum tempus non potest sine iusta causa remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate.* Ego *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 80. *à num.* 4.

Episcopus an possit ad se auocare causam penden- 127
tem coram suo Vicario? Respond. posse, per doctrinam Couarr. *pract. c.* 9. *n.* 1. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 6. Sicut potest Prætor auocare illam, quæ pendet coram eius locum tenente, Auendan. *de exequend. mand. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. *versicul.* 6. Auiles *ad cap.* 1. *Prætor gloss. fin num.* 42. Azened. *leg.* 10. & 11. *num.* 5. & 6. *tit.* 5. *lib.* 3. *Recop.* Bobadil. *in politica, lib.* 1. *cap* 12. *num.* 46.

Episcopus an possit Sanctis nondum Canonizatis, 128
etiamsi beatificati fuerint, cultum publicum exhibendum mandare? Respond. non posse, per Luc. Castellin. *de Canonizat. Sanctorum, cap.* 1. *punct.* 34. *§.* 7. Tursian. 2. 2. *tom.* 1. *disput.* 27. Granad. 2. 2. *controu.* 1. *de fide, disp.* 4. *num.* 11. Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 5. *miscel. resol.* 9.

Episcopus, si tanquam Canonicus in Capitulo assi- 129
stat, quem locum ibi habere debeat? Resp. obtinere debere locum vt Canonico competentem, gloss. & DD. *in c. postulasti, de concess. præbend.* Franc. Marc. *decis.* 136. Capic. *decis.* 27. Anna *sing.* 6. Ponte *cons.* 15. *tom.* 1. Flau. Amendol. *in addit. ad* Vincent. de Franch. *decis.* 138. *à num.* 1. Gaspard. Hermosil. *in annot. ad part.* 5. *super prolog. gloss.* 2. *num.* 65. *versic. de Episcopo*, Franc. de Amaya *ad lib.* 10. *Cod. in l. vltim. de Decurionib. c.* 1. *num.* 39.

n.39. Mich. Fettus *in tract. de precedent. q.* 27. *n.* 4. doctissimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Consiliarius meritissimus *in quadam Iuris alleg. de præcedent. num.* 41.

130 Equites Ordinum Militarium an possint fori priuilegio renuntiare, & se iurisdictioni alterius Iudicis submittere? Resp. non posse, per Crescent. *decis.* 3. *de foro comp.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 63. *art.* 10. Felician. *de censib. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 13. vbi de omnibus Equitibus, Camill. Bortel. *in sum. decis. tom.* 1. *tit. de Iurisdict. & imper. n.* 132. vbi de Equitibus S. Iacobi de Spatha, Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 216. *vers. infero*, vbi de Equitibus S. Ioannis. Guazin. *de defens. reorum, defens.* 20. *numer.* 17. Caball. *tom.* 3. *crimin. casu* 225. *num.* 11. *cum seqq.* vbi de Militibus S. Stephani.

131 Exceptio si fuit reiecta, eo quòd plenè non fuerat cognita, an is qui in ea fuit reiectus, possit illam denuo mouere? Resp. posse, per *glos. vlt. in fine, in l.* 2. *Cod. de ordine cognit.* Bart. *in l. qui Romæ* 121. §. *duo fratres, num.* 7. *vers. aut super exceptione*, Barth. de Castro *sub num.* 7. *in* 2. *art. ff. de verb. signific.* Abb. *cons.* 50. *in fine princ. & num.* 1. *& sub num.* 3. *lib.* 1. Anton. Gabr. *commun. lib.* 2. *tit. de except. concl.* 2. *num.* 4. Quæ enim incidenter deducta sunt in vno iudicio, possunt retractari, & plenius, ac principaliter discuti in alio, *l. sed si anta* 27 *ff. de except. l. si mater* 12. §. *si quis ff. de except. rei iudic. l. pen. ff. de his, qui sunt sui*, Bart. *in l. si expressim, n.* 3. *ff. de appell.* Socin. *reg.* 442. Abb. *cons.* 50. *volum.* 1. Ioan. Zanger. *in tract. de except. lib.* 3. *cap.* 5.

132 Exceptio non obseruati contractus an impediat litis ingressum? Resp. impedire, & eam dici litis finitæ, per Roland à Valle *cons.* 69. *num.* 13. *lib.* 4. Bursat. *consil.* 309. *num.* 8. Becc. *cons.* 45. *num.* 11. *in fine*, Reusner. *cons.* 4. *num.* 4. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 55. *num.* 14. Honded. *cons.* 83. *num.* 26. *lib.* 1. Franc. Viu. *cons.* 44. *num.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 1387. *num.* 42. Fulv. Pacian. *eodem tractat. lib.* 1. *cap.* 57. *num.* 29. Camill. de la Rata *cons.* 28. *à num.* 18. Ioseph. Ludouic. *concl.* 14. *ampl.* 8. Zanger. *de except. part.* 3. *c.* 20. Ant. Fab. *in suo Codice, sub tit. de except. diffinit.* 43. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 307. *num.* 15. Etiamsi defectus non implementi sit in minimo. Mascard. *concl.* 1388. *num.* 25. Marescot. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 88. *num.* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 301. *num.* 15. Honded. *cons.* 86. *num.* 26. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 1. *num.* 368. *& cons.* 55. *num.* 6. Surd. *cons.* 52. *num.* 35. *& cons.* 82. *num.* 3. *& cons.* 101. *num.* 1. *& cons.* 400. *num.* 28. Verall. *decis.* 316. *num.* 2. *part.* 3. Ioseph. Ludouic. *Perus. decis.* 50. *num.* 3. Cæsar Barz. *decis.* 36. *num.* 23. Magon. *Lucensi decis.* 21. *num.* 17. *&* 18. Cæs. Manent. *decis.* 38. *num.* 22. Coccin. *decis.* 33. *num.* 4.

Exceptio non obseruati contractus an semper op-
133 poni valeat, licet statutum, vel lex Regia omnes exceptiones excludat? Resp. posse, per Roman. *cons.* 244. *col.* 2 Rub. *cons.* 30. *num.* 4. Cephal. *cons.* 407. *n.* 19. *lib.* 3. Roland. à Valle *cons.* 53. *num.* 32. *lib.* 1. Crauet. *cons.* 127. *n.* 14. *& cons.* 248. *& cons.* 245. *col.* 2. *lib.* 4. Et etiam post sententiam diffinitiuam, & in executione chartæ executoriæ. Afflict. *dec.* 220. *à num.* 4. Decian. *resp.* 60. *n.* 45.
134 *lib.* 2. Menoch. *cons.* 55. *num.* 167. Morl. *in empor. Iuris, tom.* 1. *tit.* 5. *de in integ. restit. quæst.* 3. *num.* 25. Et potest suppleri à Iudice etiam parte non opponente, & ex
135 officio, Roman. *cons.* 144. *n.* 5. Cephal. *d. cons.* 207. *num.* 10. *& cons.* 148. *num.* 144. *lib.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 307. *n.* 22. *cum seqq.*

136 Exceptiones in causis summariis si infrà decem dies à lege statutos probari possint, an admitti debeant, & secundùm illas iudicari? Resp. affirmatiuè, ex Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin. p.* 5. §. 2. Fulu. Pacian. *cons.* 30. *per tot.* Gait. *de credito, cap.* 2. *tit.* 9. *de apocha bancharij, num.* 2232. Mat. Giurb. *dec.* 21. *n.* 1. *&* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 411. *n.* 25. *&* 26. Probatio enim incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summariis, licèt exceptio altiorem indaginem requirat, Molin. *de primog lib.* 3. *c.* 13. *num.* 16. vbi etiam quando dicatur probatio fieri in continenti, Azeued. *l.* 1. *num.* 158. *tit.* 21. *lib.* 4. *nona Recop.* Mat. Giurb. *dict. decis.* 21. *num.* 1. *&* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 384. *n.* 9. Rot. *decis.* 89. *p.* 4. *diuers.*

Exclusio temporalis de certa persona an & quando 137
operetur exclusionem sequentium in gradu? Respond. operari vt censeatur dicta persona exclusa, non verò sequentes in gradu, vt videmus in patre excluso propter alienationem contra tenorem fundationis maioratus, quia sua exclusione non obstante, eius filius admittitur, iuxta tradita à Tello Fernandez *in l.* 27. *Tauri, num.* 29. quem refert, & sequitur Mieres *de maior. part.* 4. *quæst.* 19. *num.* 25. & anteà *part.* 2. *quæst.* 4. *n.* 21. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 12. Primus enim impe- 138
ditus, & temporaliter exclusus, sequentes in gradu locum dat, vt in surdo, muto, & amente exclusis, quo casu admittitur filius, vel sequens in gradu, ex his quæ Molin. *lib.* 1. *c.* 13. *num.* 35. Idem si ob aliquod delictum mater, vel primus successor fuisset exclusus, vt ex Molin. Mieres, & aliis resoluunt Gasp. Thesaur. *lib.* 1. *quæst.* 34. *num.* 18. Castill. *contron. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 56. Et demùm idem erit in filiis matris exclusæ, quæ nupsit extra familiam, ad tradita per Molin. *d. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 22. *& lib.* 3. *c.* 5. *n.* 72. Gaspar. Thesaur. *d. quæst.* 34. *n.* 17. Secus 139
dicendum in exclusione absoluta, & perpetua, quæ in
tota linea primi exclusi operatur, vt in terminis text. 140
in l. si viua matre. C. de bonis matr. exclusa matre, vel quouis primo aliàs vocando absolutè, & simpliciter, omnes eius filij, & descendentes exclusi remanent, vt resoluunt Velasquez de Auendaño *l.* 40. *Tauri, gloss.* 10. *n.* 79. Castill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 15. *n.* 76. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 5. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 45. *num.* 57. *part.* 1. *& decis.* 229. *n.* 2. *part.* 2. Forster. *lib.* 3. *de success. ab intest. cap.* 16. *num.* 6. vbi ait ita omnes vnanimiter tenere, & tam docendo quàm consulendo pro confesso habere, idem tenet Cald. Pereira *cons.* 9. *num.* 5. 6. 38. *&* 50. *& cons.* 39. *num.* 12. *&* 13. & probatur ex *l. si quis filiam, ff. de inoffic. testam.* vbi exclusio vnius gradus exclusionem nascentis ex illo inducit, quo in sensu illum textum expendit Mieres *part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 52.

Exclusio fœminæ quando est temporalis, scilicet 142
quandiu extiterint masculi, an ex illis deficientibus cesset, & ad possessionem reintegretur fœmina ac si non fuisset exclusa? Respond. affirmatiuè, per Bart. *in l. fin.* §. 1. *n.* 2. *ff. ad Tertyl.* Bald. *in l. in quibus, n.* 3. *C. de secund. nupt.* & *in c.* 1. §. *quoniam, n.* 3. *Episcopum vel Abb. in vsibus feud.* Tiraquell. *in l. si vnquam verb. suscepersit liberos, an.* 194. *C. de reuoc. donat.* Ant. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de statut. concl.* 4. *n.* 9. Albert. Brun. *in tract. de statut. quod extantibus masculis, art.* 10. *q.* 5. *à num.* 66. Alex. Ambros. *decis.* 46. *per tot. præcipuè à num.* 7. Franc. Becc. *decis.* 541. *præcipuè à num.* 9. *lib.* 4. Caualcan. *decis.* 1. *per tot.* præcipuè *num.* 4. *lib.* 4. Greg. Lopez *l.* 3. *gloss.* 3. *quæst.* 23. *tit.* 13. *part.* 6. Andr. Gaill. *lib.* 2. *obseruat.* 148. *n.* 4. Tob. Non. *cons.* 8. *num.* 6. Cephal. *cons.* 571. *num.* 62. *lib.* ... Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 22. *& libro* 3. *cap.* 5. *num.* 72. Aguirre *de success. Regni Portugal. part.* 2. *num.* 57. *pag.* 35. Honded. *cons.* 9. *num.* 15. *& cons.* 29. *n.* 3. *cum seq. lib.* 1. Moror. *cons.* 21. *à num.* 24. Sim. de Prætis *cons.* 22. *n.* 1. *&* 2. Hect. Felic. *alleg.* 25. *n.* 2. *cum seqq.* Ioan. Bapt. Costa *de facti scientia, & ignorant. cent.* 1. *distinct.* 100. *à num.* 49. *& in tractat. de remed. subsid. preal.* 1. *num.* 25.

Executor testamentarius an teneatur officium accep- 142
tare, si nihil ei relinquatur pro executione testamenti?
Resp.

Resp. negatiuè cum Auendan. *de exequend.mand. lib.1. cap.2. num.8.* Baëz. *de decima tutor. cap.19. num.20.* Mich. Reinoso *in obseru. Iuris, obseru.55.n.23.*

143 Executori an præstari debeat salatium? Resp. præstandum esse si executionis ministerium habeat tractum successiuum cum administrationis onere; ne dum in exercendis negotiis laborat, patrimonij iacturam faciat, per Baëz. *d.c.19.n.20.* Escob. *de ratiocin. cap.17. n.47.* Mich. Reinoso *d. obseru.55. n.13.* vbi admonet executores, vt initio administrationis sibi salarium constitui faciant per Iudicem, ne aliàs simpliciter accepto ministerio, & exequendi munere præsumatur, illud charitatis exercendæ gratiâ suscepisse.

144 Executores duo, vel plures si relinquantur, seu nominentur in testamento cum portione aliqua cuilibet illorum assignata à testatore in præmium laboris pro executione testamenti, an mortuo vno, vel acceptare nolente, eius portio deficiens accrescat alteri, vel pertineat ad hæredes mortui? Resp. accrescere alteri executori acceptare volcoti, per text. *in leg. vnic. §. vbi autem legatari, C. de caduc. tollend.* Valasc. *conf.46.* P. Molio. *de Iust. tract.2. disp.248. vers. quando verò,* Mich. Reinoso *d. obseru.55. num.19.* ex ea ratione, quia sicut diminuto

145 onere diminuitur portio, *leg. Scio amico, ff. de ann. leg.* cum similibus, ita aucto labore æquum est vt salarium augeatur, *Auth. vt Indices sine quoquo suffrag. §. illud, collat.2.*

146 Exemptio vectigalium generaliter exceptis certis casibus concessa, an sit generalissima in casibus non exceptis? Resp. esse generalissimam, ita vt Princeps in istis casibus non exceptis collectare non possit pro quacunque causa, etiam prætextu belli, aut notabilis inuasionis, ex Alex. Randensi *de analog. p.4. n.61. & resp.1. n.288. cum seqq. vol.1.* Bologn. *conf.1. num.12. & 13.* Carol. Tapia *decis.23. suprem Consilij Italiæ, num.59.* Sacca *conf.15. num.27.*

147 Exemptio, siue immunitas per verba generalia concessa, an comprehendat collectas ratione belli superuenientis de nouo impositas? Resp. comprehendere, per Syluan. *conf.66. n.13. ad fin. & num.14.* Decian. *resp.44. num.16. cum seqq. & num.34.* Tapia *in decis. supremi Concilij Italiæ 8. p.2. cum seqq.* qui loquitur in oneribus, & collectis futuris, latè Glorit. *resp.1. p.2. n.184. vsque ad 207. & p.3. n.197. pag.104.* vbi in indiodno loquitur de immunitate verbis generalibus concessa, quod extendatur ad gabellas postea inductas: Sacca *d. conf.15. num.1. cum seqq.* Menoch. *conf.1105. num.14. vol.12.*

148 Exemptionis, seu immunitatis priuilegium gratuitò vel per viam contractus concessum an extendatur ad onera, & gabellas de nouo post priuilegium impositas? Resp. extendi, per *l. si seruitut, ff. de seruit. vrb.* vbi stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus existentia, quàm futura, *leg. peculium, ff. de legat.2. l. grege, ff. de legat.1. leg. pen. ff. de fundo instructo,* vbi quod in concessionibus vniuersalibus veniunt augmenta, *cap. quia circa, de priuileg.* vbi priuilegium immunitatis extenditur ad prædia de nouo acquisita, & ad decimas futuras, & ibi hoc notat Abb. *n.5. vers. à primo membro,* vbi quod quando in priuilegio est dispositio indefinita, & præiudicat tantùm concedenti, licèt præiudicium sit graue, extenditur ad futura, quia in beneficiis fit latissima interpretatio. Ex quibus Iuribus ita Alex. *conf.193. Ex themate prædicto, dub.2. n.8. vol.2.* Natt. *conf.160. n.17. & conf.515. n.19.* Bursat. *conf.16. n.77. vol.1.* Tapia *in l. fin. ff. de constit. Principum, p.1. cap.4. n.5.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.167. num.9. p.3. & in collect. dec. part.7. collect. 2727. ad fin.* Modit. *in suis dubitat. Iuris, §. plebiscitum, dubit.18. p.1.* Glorit. *respons.1. p.3. n.196. pag.103. &*

num.264. Bellon. *iun. consil.69. numero 75.*

Exemptionem à Superioris iurisdictione an conce- 149
dere soleat Signatura & Rota durante super ea lite,
vbi ipsa liter grauem, & non temere susceptam cognouerit? Resp. affirmatiuè per Cassad. *decis.6. de priuileg.*
Lancel. *de attentat lite pend. part.2. cap.4. dec. r.4. n.41.*
Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.46. num. 8.* Marchesan. *de commiss. executionis causarum, part.1. §.1.*
num.76. Paris. *de resignat. benef. lib.3. quæst.14. num.7.*
De iure enim est, vt pendente lite negotium deuoluatur 150
ad Iudicem, suspensa Superioris iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur, *cap. cùm dilectus, capit.*
olim, vbi gloss. verb. post ceptum negotium, de accusat.
Rip. *in capit. cum Al. Ferrariensis, num.196 & 199. de*
Constit. Cassador. *d. decis.6. de priuileg. in princ.* Nam 151
sicut ex moribus Principis, siue cuiusque Superioris asperioribus, aut prauo iurisdictionis vsu subducuntur
subditi ab eius iurisdictione, *d. capit. olim, & capit.*
ex parte, de accusat. Ioan. Fab. *in §.1. Instit. de his qui*
sunt sui, Bursat. *conf.170. num.27.* Guid. Papæ *quæst.*
62. num.1. Achil. *decis.362.* ita & sola lis visa fuit
sufficere, dum super re graui iustum timorem inferre
potest. Staphilæ. *de litteris instit. tit. de rescript. in forma Breuis, §. indultum, num.10.* Paris. *dict. tractat. de*
resignat. benef. lib.7. quæst.11. num.7. Verall. *decis.62.*
num.4. part.1. Anton. Gabr. *commun. titul. de iudic.*
concl.4. num.31.

Expensæ factæ cùm Assessore seu consultore, à quo 152
sint soluendæ? Resp. soluendas esse à parte petente, per
Vincent. de Franchis *decis.331. num.3. & 4.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap.55. num.34.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. . num.19.* vbi *n.16.* tenet, quod si Iudex simul cum Notario, seu tabellione accedit ad aliquem locum pro negotio litis, sunt præstandæ expen- 153
sæ ab eo, qui petit actum fieri: est enim generale quod
quando quis aliquid petit, ipse debet præstare expensas, text. *in l. fin. C. de erogat. milit. ann. lib.12. leg. quoniam, Cod. de testib.* Campan. *in diuers. Iuris Canon.*
rub.7. cap.6. num.131.

Expensæ an sint partibus communes, si per Iudicem motu proprio assumatur consilium Assessoris? Resp. affirmatiuè, ex Surd. *de aliment. tit.1. quæst.63.* Steph. Gratian. *dec.55. num.44.* quos refert & sequitur Perez de Lara *d. c.7. num.18. in fine.* 154

Fama in antiquis, & in ardua causa quando probet? Resp. tunc probare quando testes de ea deponentes sunt spectatæ famæ, & dixerint à quibus personis, saltem duobus audiuerint, & quod à maiori parte populi; ac rationem reddiderint bonam, vnde ortum fama habuit, iuxta *caput licèt ex quadam, de testib.* & quæ resoluunt Surd. *conf.135. ex num.89.* Farinac. *in praxi crimin. part.2. q.69. ex num.140.* Alexand. Trentacinq. *var. resol. lib.2. titul. de testib. resol.6. num.10.* Valenz. *conf.90. num.973. & 1093.* Lott. *de re benef. lib.1. q.43. num.4. & 5. cum seqq.* Ricciul. *de neophyt. cap.7. n.19.* Card. Caual. *decis.6. num.4. & 5.* ad quod elegans est auctoritas S. Hieronymi *ad Ruffinum,* ibi: *Malum in vtramque partem crebrò fama mentitur, & tam de bonis mala, quàm de malis bona falso rumore concelebrat:* multi profectò sunt falsi rumores à maleuolis, &c. Et sic ad probandam famam requiritur vt testes de auditu habeant relatas qualitates, Hojed. *de incompatibil. benef. lib.1. capite 23. à numero 141.* Beltram. *ad Gregor. XV. decisione 498. numero 17.* Castill. *tom.6. controuers. cap.123. num.17. cum seqq.* Torrebl. *de iure spirit. lib.13. cap.12. ex numero 24.* Lotter. *dict. lib.2. cap.43. num.92. cum seqq.* Caual. *d. decis.6. n.4. & 5.* Et quod fama sit certa, & inconcussa, Gloss. *verb. populi, per text. ibi in cap.2. de elect. l. decurionum, Cod. de pæn.* Bald. *conf.77. num.6. lib.3.* 155

ibi : *Testimonium fumu idoneum non esse, nisi fuerit solida, inconcussu, crescens, non leuis, non contraria*, &c. Bart. Alex. Corn. Paris. Roland. *& communis penes* Gregor. XV. *dict. decis.* 498. & ibi Beltramin. *numer.* 18. *lit. E*, Ceuall. *commun. contra commun. q.* 900. *num.* 11. Valenzuel. *cons.* 90. *num.* 194. Torrebl. *citato loco*, Ricciul. *d. cap.* 7. *num.* 19. Lotter. *d. quaest.* 43. *num.* 94. *cum seqq.* adeò vt si debilitetur aliquibus testibus de bona fama deponentibus, non dicatur probata malæ fama, Caualer. *dict. decis.* 6. *num.* 5. *& decisione* 107. *num.* 3. *&*
156 *decis.* 523. Et in hac materia si maior pars testium cum requisitis *d. cap. licèt ex quadam*, deponat de mala fama, minor verò de bona, vtique præualere debet minor numerus, vt per Ceuall. *d. q.* 900. *num.* 86. Valenzuel. *cons.* 90. *n.* 53. *vers. vbi concludit*, Lotter. *d. leg.* 2. *q.* 43. *num.* 88. *cum seq.* Quicquid contrarium sentiat Perez de Lara *de capellan. lib.* 2. *cap.* 40. *ex num.* 60. nam eius opinionem perniciosam esse dicit Lotter. *dict. quaest.* 43 *num.* 97. & ab omnibus reprobari asserit Torrebl. *d. cap.* 22. *num.* 19.

157 Familiaritatis iure quæ fiunt an constituant aliquem in possessione ad præscribendum? Resp. non constituere, per *leg. qui iure familiaritatis, ff. de acquir. possess.* Alberic. *in rub. ff. de muner. & honor. num.* 26. Cepol. *de seruit. vrban. prad. cap.* 20. *num.* 11. Bald. *de praescript.* 2. *part. quarta partis princip. quaest.* 1. *num.* 9. Petr. Antioly *in tract. de muner. & honorib. part.* 2. *§. restat, num.* 16. *&* 17. Nicol. Bellon. *cons.* 1. *numer.* 15. *& cons.* 8. *num.* 15. Mandel. Alba *cons.* 62. *numer.* 28. *vol.* 1. *& cons.* 777. *numer.* 16. *lib.* 4. Hippol. Rimin. *cons.* 26. *num.* 47. *cum seqq. & cons.* 54. *numer.* 28. *cum seqq. lib.* 1. *& cons.* 589. *numer.* 50. *vol.* 5. Hinc Innoc. *in cap. bona mem. el* 2. *num.* 1. *post princip. de postulat. Prul. & in cap. cùm Ecclesia Sutrina, num.* 5. *de causa possess.* vbi Panorm. *num.* 4. *cum seqq. versic. tertiò requiritur*, Alexand. *cons.* 50. *num.* 8. *lib.* 3. resoluunt quod si volo probare quod etiam in possessione alicuius iuris, putà seruitutis, itineris, vel iuris hospitandi, non sufficit probare quod ibi per fundum tuum te sciente, & patiente transiui, aut quod mille vicibus fuerim hospitatus in domo tua, nisi expressè etiam probem, quod ea fuerim tanquam iure meo, & mihi debito vsus, cum potuerit esse quod tu ea passus fueris ex gratia, & amicitiæ causa, non autem ex eo quod id
158 mihi debitum esset, sequitur Franc. Ripa *in d. capit. cùm Ecclesia, num.* 39. 41. *&* 56. vbi expressè notat quod etiam per mille actus, qui communiter fieri solent iure familiaritatis, & amicitiæ, non acquiritur quasi possessio, idem tenet Paris. *cons.* 57. *numer.* 110. *cum seqq.* Inde etiam Innoc. *in d. c. bona, numer.* 1. *post princip.* quærit quomodo constare possit de intentione eius, qui aliquo iure vtitur tanquam iure suo, & respondet id constare per expressa verba vtentis, quibus exprimat eo se iure vti, intendens vti iure, quod habet, & tanquam iure suo, & quod non intendit eo quasi ex gratia vti, sed quasi ex debito, sequitur Florian. *in l. seruitutes, la* 2. *num.* 15. *circa fin. vers. adde ad glos.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 298. *num.* 10. subdens quod requiritur interpellatio, prubatio, & acquiescentia.

159 Fideicommissarius ad hoc vt sit legitimus contradictor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requirantur? Resp. tria copulatiuè requiri, v.g. primum quod possideat : secundùm quod non vitiosè : tertium quod docuerit, vel incontinenti docere valeat de iure suo : per Matt. Medic. *inter decis. Senenses, exam.* 13. *num.* 53. *cum seqq.* Leo *de* [illegible] 23. *n.* 24. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 83. Rot. *dec.* 10[illegible] *ante num.* 1. *& dec.* 520. *p.* 1. *diuers. & decis.* 115. *n.* 2. *p.* 1. *recent.* Et non sufficit qualis qualis possessio, nisi ea, quæ legitimè ad hærede concederetur, *l. restituta* 37. *l. facta* 63. *ff. ad Trebell.* Bart. *n.* 9. Bald. *n.* 46. Albet. *n.* 19. Alex. *num.* 7. *in leg. fin. Cod. de edicto D. Adriani*, Menoch. *remed.* 4. *adipisc. n.* 116. Pereg. *de fideicom. art.* 48. *n.* 5. *cum seqq.* Surd. *cons.* 73. *n.* 28. *& dec.* 333. Castill. *controu. lib.* 3. *cap.* 24. *n.* 172. Burat. *dec.* 115. *n.* 1. Et hoc procedit etiamsi possessio hæreditaris sit vacans, quia hæres illam non adierit, DD. *in d. l. fin.* Argel. *de legitimo contradict. q.* 10. *art.* 16. *n.* 128. Matt. Medicis *d. exam.* 13. *n.* 57. *vers. contrariam tamen, pag.* 182. Hodiern. *ad Surd. d. decis.* 333. *num.* 1. *&* 2.

Fideiussoris obligationem an per se augere valeat 160
maleficium debitoris? Resp. non posse, per *l. fideiussores magistratuum in pœnam vel mulctam, quam non spopondissent non debere conueniri decreuit*, 68. *ff. de fideiuss.* vbi Bart. ait intercedentem pro officiali simpliciter videri intercedere in interesse, non in pœnam ex maleficio impositam, & per text. *in l. libertus* 17. *§. fin. ad municip. & l. vnic. C. de pericul. eorum qui pro Magist. inter. & l.* 2. *C. ad Tertyll.* Vvesemb. *in paratit. ad tit. ff. de fideiussor.* Hering. *in tract. de fideiussor. capit.* 24. *numero* 172. *cum seqq.* Facit glos. *in leg. siue in duplum* 3. *ff. qui satisd. cog.* vbi ait, quod si ab initio erat simplum, sed postea creuit per inficiationem, non tenetur 161
fideiussor, nisi in simplum, Ioan. Andr. *ad Specul. tit. de fideiussor. §.* 1. *in vltim. addit.* Roman. *cons.* 270.
num. 7. vbi dicit non teneri fideiussorem pro eo, quod 162
venit ratione incidentis negationis, idem Roman. *cons.* 507. plenè Surd. *decis.* 212. vbi reddit rationem, quia
videtur fideiussor se obligasse pro originali, non pro 163
accidentali debito, ex *l.* 1. *ff. de in litem iur.* glos. *in §. sequens, Instit. de actionib.* vbi Aretin. *numer.* 3. & idem probat text. *in l. censum Capnu, ff. de eo quod certo loco*, vbi Doctores tenent, quod fideiussor non obligatur pro eo quod accreuit ob moram debitoris, prosequitur latè Sal. *in d. l.* 1. *ff. de in litem iur.* Baëz. *de inope debit. cap.* 5. *num.* 18. Pyrrh. Maur. *in tract. de fideiuss. p.* 2. *princ. sect.* 5. *cap.* 1. *num.* 7.

Filius an valeat retrocedere patri donationem pro- 164
pter nuptias sibi ab eo factam in fraudem vxoris? Resp. non posse, quia ei præiudicare non potest, iuxta doctrinam Bald. *in l. si Praeses, vers. tamen bene dico, C. de donat.* Tell. Fernand. *in l.* 17. *Tauri, n.* 72. *&* 73. Gutier. *de iurum. confirmat. part.* 1. *cap.* 50. *num.* 13. *&* 14. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *disput.* 32. plenè Giurba *ad statuta Messanens. cap.* 1. *glos.* 8. *num.* 71. *cum seqq.* Paschal. *de virib. patria potest. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 37. Leo Valent. *decis.* 137. *num.* 10. Castill. *controu. tom.* 6. *cap.* 129. *n.* 23. Amat. *var. resol. tom.* 1. *resol.* 30. *num.* 12. Muta *dec.* 25. *num.* 5. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 924. *à num.* 6. *vsque ad numer.* 9. *& num.* 33. *&* 34. *& cap.* 984. *num.* 29. *&* 30. Mattian. *cons.* 33.
num. 2. & post eum Rota *decis.* 44. *numer.* 1. *part.* 6. *re-* 165
cent. Et in puncto, quod filios non possit retrocedere capitulatam maioratus institutionem, docent Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 18. Mieres *de maior. part.* 1. *quaest.* 22. *num.* 229. *vsque ad num.* 239. Leon. *d. decision.* 137. *num.* 19. Monach. *de recta feudorum interpret. cap.* 23. *p.* 1. *num.* 8. *&* 9.

Filius an possit consensisse quod maioratui alia one- 166
ra apponantur in præiudicium successorum? Resp. negatiuè, per Mieres *de maior. part.* 1. *quaest.* 22. *num.* 232. *& seq.* Sanch. *d. lib.* 6. *disp.* 32. *num.* 3. Giurba *d. glos.* 2. *num.* 75. *&* 76. Rot. *d. decis.* 44. *num.* 10. *part.* 6. *recent.* Nec potest consentire patri alienanti prædicta bona, Giurb. *d. glos.* 2. *n.* 82. Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 1. *num.* 73.

Filius primogenitus quando vocatur ad maioratum, 167
an vocatio hæc restringatur ad filios immediatos primi gradus? Resp. restringi ob naturalitatem particulæ, *filius*, & sic nunquam comprehendi nepotes, per doctrinam

doctrinam Baldi, quem referunt, & sequuntur Fulgos. *in l. ut intestato, num. 2. C. de suis, & leg. hæred.* Alex. *cons. 4. n. 9. & per tot. lib. 4.* Tiraq. *de primogen. q. 40. n. 219.* Bellon. *cons. 50. num. 10.* Baret. *cons. 140. num. 2.* Emman. Cost. *in tract. de maior. p. 1. num. 8. & p. 3. n. 9. vers. confirmatur hoc argumentum,* Mandel. Alba *cons. 60. num. 5.* Con. *pract. cap. vlt. num. 4. vers. quinta idem erit,* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 9. num. 11.* Pereg. *de fideicom. art. 21. num. 44. in fine, vers. hæc verò conclusio non procederet,* Raudens. *de analog. in append. p. 1. num. 56. & num. 166.* Menoch. *cons. 215. num. 132. lib. 3.*

168 Filiusfamilias an per *l. 6. Tauri*, possit de tertio bonorum suorum in præiudicium parentum, & sine eorum consensu disponere? Resp. posse, etiam per donationem causa mortis, iuxta resolutionem Tell. *l. 5. Tauri, n. 2.* & ibi Auendan. *gloss. 5. in fine,* Villadieg. *in l. 10. n. 12. & 13. tit. 5. lib. 2. fori,* Molin. *de primog. lib. 2. c. 9. n. 19.* Azeued. *l. 4. num. 18. tit. 4. lib. 5. Recop.* Matiens. *l. 6. gloss. 2. num. 27. & 28. tit. 10. eod. lib. 5. Recop.* Ceuall. *comm. contra comm. quæst. 695. num. 42. & quæst. 794. num. 9. & 10. & q. 795. numer. 7.* Pichard. *in princ. Instit. de donat. numer. 21. & 22.* Molin. *de Instit. disp. 288. vers. qui de hac re:* reliquæ verò duæ partes legitimæ parentibus debitæ sunt, & de eis in eorum damnum sine eorum expresso consensu disponere non poterunt, ex *dict. l. 6. Tauri,* Molin. *d. lib. 2. capite 9. numero 21.* Intellige in proprietate tantùm, non verò in vsufructu, itavt pateat vsufructu illius tertiæ patris non priuetur, secundùm Greg. Lop. *l. 13. gloss. 2. tit. 1. p. 6.* Pinel. *in leg. 1. Codic. de bonis mat. part. 3. num. 44.* Rojas *de success. ab intest. cap. 29. à num. 23.* Aluarad. *de coniectur. mente testatoris, lib. 2. cap. 1. num. 8.* Tell. *dict. l. 5. Tauri, num. 5.* Peralta *in rub. de hæred. instit. num. 180.* Auendan. *d. l. 5. Tauri, gloss. 5. num. 1.* Perez *in l. 8. gloss. 1. col. 1. tit. 2. lib. 5. Ordin. & in addit. ad Seguram in l. Imperator, num. 38. ff. ad Trebell.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 9. num. 22. cum seqq.* vbi hanc opinionem veriorem, & Iuris principiis magis consentaneam iudicat, sed eum casus contigerit, maturius pensitandum, ac deliberandum esse inquit Mier. *de maior. part. 1. q. 1. à num. 190. in noua imp.* Matienς. *l. 4. gloss. 3. num. 3. tit. 4. lib. 5. Recop.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 4. à num. 1.* Quamuis illam tertiam partem tam in proprietate, quàm in vsufructu pertinere illi, cui relicta est, existimauerint Anton. Gom. *d. l. 6. Tauri, n. 13. & 14.* & Menchaq. *de success. prog. l. 1. §. 1. n. 31.* Cernant. *d. l. 5. Tauri, num. 35.* Azeued. *d. l. 4. n. 14. tit. 4. lib. 5. Recop.* Ceuall. *comm. quæst. 794. num. 25. cum seqq.*

169 Fiscus an possit in præiudicium tertij petere restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subhastationis? Resp. non posse, per Bartol. Bald. & Angel. *in l. 1. C. de præd. decur.* Afflict. *decis. 340.* Auendan. *de exequendu mand. lib. 2. c. 13. n. 3.* Menoch. *cons. 844. num. 39. lib. 9. & cons. 1121. num. 2. & 3. lib. 12.* Valasc. *cons. 109.* Clapet. *in cent. caus. fiscal. causa 5. quæst. 1. numer. 2. fol. mihi 61.* Gutier. *de gabell. lib. 7. quæst. 141. n. 6.* Non obstat *l. sed & si fine, §. quæsitum, ff. de minorib.* qua ibi tantùm restitutio minori conceditur propter negligentiam commissam in ipso facto, secundùm exemplum quod adducit Alberic. *in d. §. quæsitum,* dicens quod illo casu ope restitutionis in integrum maior admittitur licitatio, non ex eo quod minor restituatur ad lucrum omissum quod superuenit, sed quod locauit incongruo tempore, & loco, & ita superuenientia maioris licitationis fuit propter negligentiam adhibitam in ipso facto: hanc Alberici opinionem sequitur Sfort. *de restit. in integ. quæst. 57. num. 23. cum seqq.* punctualiter tradit quod quando in contractu nulla adfuit negligentia,

non conceditur r[illegible] ex eo quòd postea superueniat maior licitatio Greg. Lop. *l. 5. tit. 19. p. 6.* vbi ita intelligit doctrinam Alberici, & ita eam fuisse pronuntiatum in Cancellaria Granatensi contra conductores gabellæ, Mastril. *decis. 84.* Valeozuel. *cons. 75. num. 10.* Theodor. *alleg. 45. num. 33.*

Focularia de nouo aucta an comprehendantur in 170 functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis? Respond. comprehendi, per Fab. de Anna *cons. 61.* Petra *ad Grammat. dec. 4. num. 9.* Camill. de Medicis *cons. 51.* Iacob. Gabell. *cons. 21.* Rouit. *ad pragm. 1. de turib. & exact. fiscal. ex numer. 8. vsque ad 63.* Nouar. *tom. 1. q. 127. num. 15.* Aloys. Ric. *decis. 250. in alleg. ibi posita, num. 9. part. 2. & in collect. part. 7. collect. 2727. vers. amplia conclusionem,* Thoro *in compendio, tom. 1. lit. A, verb. augmentum focularium, & verbo augmentum functionum fiscalium, pag. 60. & parte 2. lit. A, verb. augmentum focularium, pag. 14.*

Fructuum beneficij appellatione an veniat illud, 171 quod voluntariè, & extra Ordinem præstatur alicui Beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium? Respond. non comprehendi, per text. celebrem *in leg. Seio amico 10. §. medico, ff. de ann. leg.* resoluunt Oldrad. *cons. 189.* Bald. *n. 2.* Alex. *n. 9.* Ias. *num. 8.* & D. Barbos. *num. 6. in l. diuortio, §. quod in anno, ff. soluto matrim.* Boer. *decis. 133. num. 4.* Capic. Galeota *lib. 2. controu. cap. 42. num. 14.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 1. tit. 18. num. 3. & 4.* & facit *decisio* de Fran- 172 chis 171. dum tenet quod quidquid Baro acquirit ex donatione, seu concessione Regia, non veniat in fructuum restitutione, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 359. num. 25.* Et de eo, qui aliquid acquisiuit ex Principis largitione, atq. text. *in l. 3. ff. ad leg. falcid.* agunt Hector Felician. *in tract. de societate, cap. 13. num. 2.* Fusar. *de substit. quæst. 627. num. 6.* Rota *decis. 614. num. 6. part. 1. recent.*

Fructuum liquidatio in qua summa habenda quan- 173 do testes deponunt de maxima, media, & minima? Resp. in mediocri summa esse faciendam, per Caputaq. *decis. 161. alias 1. de liquidat.* Rota *in Perusina beneficij, 1. Martij 1610. coram Peña.*

Fugiens à suo Principe ad patriam rebellatam, vbi 174 habet mulierem, filios, & bona, vt eis vti possit, non verò animo fraudandi, an dicatur rebellis? Respond. negatiuè, per *l. postliminium, §. transfuga, ff. de capt. & postlim. reu.* ibi: *Qui malo consilio, & proditoris animo patriam reliquit,* &c. *l. 2. ff. ad leg. Iul. Maiest. leg. Fulcinius 7. §. cum hoc edictum, ff. ex quib. caus. in possess.* ibi: *Non sufficit latitare, sed & necesse est fraudationis causa id fieri,* &c. *l. fin. ff. ad leg. Iul. Maiest.* ibi: *Is duntaxat perduellio dicendus est, qui hostili animo in Remp. vel Principem suum est animatus,* &c. *leg. si quis, C. de re milit. lib. 12.* ibi: *Si quis barbaris scelerata factione facultatem deprædationis in Romanos dederit,* &c. Oldrad. *cons. 43. num. 8. vers. illo ergo,* ex Baldo tradit Decian. *cons. 410. num. 30.* ibi: *Et dato quod ex tali fuga videretur partes Gallorum sequutus, non videtur propterea crimen læsæ maiestatis incurrisse, quia non omnis qui aduersatur Principi, & recedit ab eo, dicitur committere crimen læsæ maiestatis,* &c. Foller. *in pract. §. item quod commisit crimen læsæ Maiestatis, num. 7.* vbi sic intelligit textum *in l. 3. ff. ad leg. Iul. maiest.* ex Dec. & Baldo Gramm. *decis. 6. n. 16. & 18. n. 14.* ibi: *Nam non potest dici accessisse ad hostes, qui cum hostibus erat, extra tamen armorum vsum, & opem, & sic dici non potest crimen rebellionis incurrisse, & benè consuluit Oldrad.* &c. Iisdem verbis idem Gramm. *dec. 15. n. 5.* post alios Rolád. *cons. n. 108. lib. 3.* Farin. *in praxi crim. p. 3. q. 113. à num. 17.* & est expressum *l. Hispan. 1. titul. 8. lib. 8.*

lib.8. nouæ Recopil. ibi: *Si alguno se pone con los enemigos para guerrear ò hazer mal al Rey, ò al Reyno,* &c. Et est receptissimum in quolibet capite huius criminis læsæ Maiestatis, quod vt punibile sit, requiritur vt dolus interueniat vnà cum inimico animo, *l.1. cum duabus sequentibus, ff.ad leg.Iul.maiest.* Gig.*de crimine læsæ Maiest. tit. qualiter, & à quibus, quæst.*64. Grammat. *cons.*51. *num.*39. Decian. *in tract. crimin. lib.*7. *cap.*48. *num.*14. Farinac. *in praxi crim. q.*118. *num.*18. Valenzuel.*cons.*162.*n.*102. Nec credendum est fugam hanc ordinatam potius fuisse ad malum Principi inferendum, quam vt sibi & suis consuleret fugitiuis, ex text. *in dict. leg. Fal.*[illegible], *§.cum hoc*, ibi: *Latitare est, non vt Cicero definit, turpis occulta*[illegible]*; potest enim quis latitare non turpi de causa,* &c. Nam licèt in hoc casu (quod absit, iusta causa fugiendi, & iniusta possit considerari, præsumendum est, potiùs iustam causam adesse, ex Blanc.*de indic. num.*285. Mascard.*de probat. conclus.*829. *num.*11. In tantùm quod incumberet Principi probare quod in eius perniciem amicitia contracta fuerit cum inimico, Schrader. *de feudis, p.*9. *cap.*5. *num.*31. Roland. *d.consil.*1. *à num.*87. *lib.*3. ibi: *Et in casu tamen hoc est verum, quòd domino incumbit probare quod vasallus contraxerit amicitiam in damnum, & perniciem*[illegible] *non potest feudo priuari,* &c. Et maximè si fugiens ad patriam rebellatam haberet ibi vxorem, aut filios, quia desiderium inuisendi illos potest excusationem afferre, *leg* 4. *§.fin. ff. de re milit.* ibi: [illegible] *venia valetudinis, affectionis parentum, & affinium,* &c. [illegible] *§.sicuti, versicul. pietas, ff.de liber. hom. exhib.* ibi: [illegible] *genuina* (scilicet patris ad filios) *officii sine*[illegible]. Late Farin.*in praxi crimin. quæst.*98. *à num.*7[illegible]. in simili de amico diu absente, Decian.*cons.*8. *num.*199. *lib.*1. *vers.*[illegible] *Cynus*, Bald. *consil.*34. *Casus talis, lib.*1. ibi: *Sed sanguinis coniunctio eum ad*[illegible] *conduxit, similiter & pietas, ex quibus concludo ratione huius delicti non amplius de iure puniri debere,* &c. Quod absque dubio procedit si fugiens non sit aptus ad armorum vsum, & opem inimico dandam, argumento *l famosi, ff.ad leg. Iul. maiest.* ibi: *Nam & personam spectandam esse, an potuerit facere.* Grammat.*cons.*13. *à num.*35. *& num.*60. vbi dicit quod manens apud hostes, qui non sit aptus ad arma, non præsumitur habuisse animum infensum: refert & sequitur Roland. *d. cons.*1. *à num.*109. & præcipuè *numero* 113.

175 Habilitas, siue qualitas requisita ad successionem, an debeat inspici de tempore vacationis? Respond. debere, per *l. interuenire, ff.de legat. præstand.* & *leg. non oportet, ff.de leg.*2. Molin. *de primog. libro* 1. *cap.*13. *num.*36. *&* 37. Menoch. *cons.*413. Horat. Carpan. *ad statuta Mediolanens. cap.*311. *vers. deferantur, litt. D, fol. mihi* 596, vbi loquens de statuto excludente à suc-
176 cessione mulieres nuptas extra territorium Mediolanense, resoluit qualitatem mulieris vt succedat, vel excludatur, inspiciendam esse de tempore, quo hæreditas defertur. P. Molin. *de Iustit. tract.*2. *disp.*613. *num.*5. Sanch. *de matrim. lib.*1. *disp.*33. *n.*17. faciunt quæ sup. habentur voto., & inf. in verb. *legitimitas*.

177 Hæres cum beneficio inuentarij, qui se obligauit soluere debita defuncti, & legata in testamento relicta, an possit obligari vltra vires hæreditarias? Resp. non posse, nisi expressè renunciauerit dicto beneficio inuentarij, per Bald. *in l.fin. n.*2. *C.ad leg. Falcid.* Afflict. *decis.*399. *num.*13. Monticul. *de inuent. cap.*10. *num.*7. Vincent. de Franch. *dec.*648. Petr. Ioan. Anchar. *famil. quæst. lib.*3. *quæst.*5[illegible]. *num.*7. Mainard. *decis.*25. *num.*6. [illegible] 7. [illegible] Vincent. de Anna *sing.*234. Stephan. Gratian. *disc.*[illegible] *cap.*353. *à num.*3 Ioan. Bapt. Thoro *in compendio decision. Neapol. verb. hæres* 6. & 7. Mat. Giurba *in consuet. Messanen. p.*1. *c.*9. *gloss.*5. *num.*30. *vers. proinde dubitatum*, Rot. apud Pacif. *post tract. de Saluiano interd. dec.*138.

Hæres an teneatur pro actionibus pœnalibus contra defunctum ob eius dolum, vel culpam introductis, sua vita durante? Respond. non posse, nisi in quantum ad ipsum hæredem peruenerit, *l. quod diximus, §. fin. ff. quod met. causa*, ibi: *In hæredem autem, & cæteros in id quod peruenit ad eos, datur non immeritò, licèt enim pœna ad hæredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitum est, ad compendium hæredis non debet pertinere,* &c. *leg. in hæredem* 26. *ff. de dolo*, ibi: *In hæredem catenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit*, *leg. sicuti* 38. *ff. de regulis iuris, l.*1. *ff. de priu. delict. l. pupillum* 111. *§. in hæredem, ff.de regulis iuris, l. in hæredem, ff. de calumn. l. vnic. Cod. ex delict. defunct. l. Hisp.*25. *tit.*1. *part.*7. *& l.*3. *tit.*16. *part.*6. Bart. latè distinguens *in leg. ciuilis, ff. de priuat. delict.* Angel. *cons.*340. *in princip.* Cuman. *consil.*174. *n.*3. Federic. de Senis *cons.*21. *num.*5. *&* 6. Clar. *§.fin. q. fin. vers. vlteriùs quæro*, Anton. Gomez *tom.*3. *var. c.*1. *num.*85. Cuiac. *in d.l. sicuti, & lib.*7. *obseru.*37. Anton Fab. *in suo Cod. lib.*4. *tit.*12. *definit.*2. *& lib.*4. *coniect. cap.*1. Donel. benè distinguens, *comment. iuris Ciuilis lib.*15. *cap.*51. Fachin. *controuers. lib.*9. *cap.*5. innumeris relatis Hermosil. *in l.*5. *gloss.*1. *num.*13. *titul.*3. *part.*5. 178

Hæres adiens hæreditatem sine confectione inuentarij intra 60. dies, aut intra annum, secundùm distinctionem text. *in l. fin. Cod. de iure delib.* & *in l. Hisp.*100. *tit.*18. *p.*3. qui tenetur debita, & legata soluere etiam vltra vires hæreditarias, quia præsumitur hæreditatem soluendo esse, vel hæredem bona occultasse, vt *in d.l. fin.* & *in d.l. Hisp.*5. vbi *gloss.*3. & *in l.*3. vbi *gloss.*4.7. & 179
*9. tit.*6. *p.*6. an teneatur in conscientiæ foro eadem debita soluere, si prædicta præsumptio cesset, & hæreditas verè soluendo non sit? Respond. negatiuè per Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *præs.*80. *sub n.*3. *vers. huc etiam pertinet, & cons.*37. *num.*56. Matiens. *l.*1. *gloss.*10. *n.*39. *tit.*4. *lib.*5. *Recop.* Parlad. *lib.*3. *differ.*12. *§.*2. *num.*11. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo hæres, differ.*2. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.*4. *c.*15. *num.*37. Suar. *de legib. lib.*3. *cap.*23. *num.*9. Bonacina *eodem tract. disp.*1. *q.*1. *puncto* 7. *§.*3. *num.*8. *& de contract. disp.*3. *q. vltim. punct. vltim. num.*3. Anton. Diana *moral. resol. p.*1. *tract.*10. *de legib. resol.*27. *versic. cum igitur, & p.*2. *tract.*5. *miscel. resol.*56. *vers. & eadem*, Ioan. Ægid. Trullench *in præcepta Decalogi, lib.*7. *c.*18. *dub.*11. *num.*6. 180

Indicia suis ponderibus examinata an ad capturam aptiora sint? Respond. affirmatiuè, cum rumores maximum indicium præstent non solùm ad inquirendum, & carcerandum, ex Cyn. *in l. nullus, num.*3. *C. de exhib. reis*, Crauet. *cons.*41. *num.*9. Clar. *§. fin. quæst.*6. Mascard. *de probat. concl.*754. *num.*10. Farinac. *in praxi crimin. quæst.*47. *numer.*39. Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.*5. *in* 2. *append. quæst.*7. *in princip.* sed etiam ad torturam, iuxta text. *in l. de minore* 10. *§. plurimùm, ff. de quæst.* & *in l.*3. *§. eiusdem, ff. de testibus, l. Hispan.*31. *tit.*30. *part.*7. vbi Greg. Lopez *gloss.*1. Anton. Gomez *var. tom.*3. *cap.*13. *num.*10. Maximè si fama concurrat vehemens, Clar. *d. §. fin. quæst.*21. Franc. Viu. *decision.*533. *num.*2. Peguera *decis.*17. *num.*16. Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *præs.*89. *num.*52. Farinac. *in praxi crimin. q.*47. *num.*18. Giurba *cons.*13. *num.*18. *circa fin.* Peña *part.*3. *direct. inquis. commento* 110. Franc. Ant. de Sousa *in aphorism. Inquisit. lib.*1. *cap.*39. *num.*59. Martin. Delr. *d. lib.*5. *sect.*3. *column.*5. *vers. Nam fama vehemens*, Castro Palao *in opere morali, tom.*1. *tract.*4. *disp.*8. *quæst.*9. 181

quæst.9.num.9. Param. *de origine Inquisit.lib.3.quæst.6.*
n.42. Trullench. *in exposit. Decalogi, lib.8.c.1.dub.17.*
ex num.1. Anton. Diana *moral.resolut. p.4.tract.6.re-*
sol.13. Vel si mus in delicto difficilis probationis, Me-
noch.*d.lib.1.præs.89.num.34.* Farin.*d.q.47.n.11.* Ca-
uall.*commun. q.302. num.10.* Giurb.*consil.13.n.18.&*
cons.43.n.19.& consil.87.num.21.& 25. circa fin. Vel
si alia accesserint adminicula, Bald.*cons.354.n.6. lib.3.*
Farin.*d.q.47. num.17.18.& 35.* Petr.Caball. *resolut.*
crimin.casu 200.num.134. Giurb.*d.cons.13.num.18.&*
consil.43.num.18. Sigism.Scacc. *de iudic.lib.1. cap.95.*
num.1. vers. si sumus in crimine hæresis, Cantera *in*
quæst. crimin. cap.1. de probat. per testes, q.1. num.8.
Martin.Delr. *d.lib.5. in append. 2.quæst.7.* Diana *d.re-*
sol.13.
182 Nam licèt in crimine hæresis, vt quis pœna ordi-
naria condemnetur, plena &c. concludens requiratur
probatio, *cap.litteras, de præsumpt.* ibi: *Quocirca man-*
damus quatenus eum propter solam suspicionem, quam-
uis vehementem, nolumus illum de tam graui crimine con-
demnare, &c. Alber. *in rub.de hæret. num.10.* Rojas *in*
tract. de hæret.q.2. assert.6.n.105. cum seqq. Simanch.
de Cathol.instit.tit.50.à num.11.& titul.51.à num.1.
& in enchirid. tit.34. num.1. Decian. *in tract. crimin.*
lib.5.cap 35. num.20. Param. *de orig. Inquis. lib.3. quæ-*
stione 6. à num.86. Peña *p.2. director. commento 80.*
Farin. *de hæresi, q.187.§.1.à n.2. vsque ad n.8.* Anton.
à Sousa *d.lib 2. cap.5. à num.8.* Castro Palao *in opere*
183 *mor.tom.1. tract.4.disp.8.puncto 10.num.1.* Diana *dict.*
p.4. tract.8. resol.36. Indicia tamen & præsumptiones
sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordina-
riam, & purgationem, seu abiurationem indicendam,
cap.accusatus 8. in princ. cap.vt officium 12. ibi: *Nec-*
non contra infamatos de hæresi, vel suspectos iuxta San-
ctiones Canonicas, hominum metu, diuinoque timore post-
posito, procedatis, &c. *de hæret. lib.6.cap.ad abolendam*
9.§. qui verò, cap. excommunicamus 13. §.adiicimus, &
§.qui autem, eod. tit. in decretalib. Simanch.*d.tit.10. à*
n.21.& tit.51.n.12. Villadieg. *in tract.de hæret. q.13.*
num.21. & 22. Albertin. *in tract. de agnoscend. assert.*
q.34.n.56. cum seqq. Peña *d.part.2.commento 80. vers.*
sed hanc sententiam, Param. *d.lib.3.q.6.n.90.* Farin.*d.*
q.187.n.9. Anton.de Sousa *d.cap.5. n.22.* Diana *d.re-*
sol.36. Castro Palao *d. puncto 10. n.1.* Trullench. *d.*
lib.8.cap.1.dub.21.n.15. Vel ad torturam inferendam;
dummodo indicia magna & vigentia sint. Simanch.*de*
Cathol.inst.tit.65.& in enchirid.tit.52.à n.5. Eymeric.
in director.p.3.q.61. vbi Peña *commento 110.* Farin.*d.*
q.185.à n.140. Mart.Delr. *d.lib.5.sect.3.& 4.* Anton.
de Sousa *d.lib.2.c.36.à n.6.* Castr.Palao *d.disp.8.pun-*
cto 9.à n.2. Diana *d.tom.4.tract.6. resol.1.& 2.* Nihi-
lominus ad incarcerandum verius mihi videtur cum
Simanch. *in enchirid.tit.25. à n.2.* & Paramo *d.lib.3.*
q.9.n.32. plusquam semiplenam probationem requiri,
præcipuè quando persona est nobilis, & bonæ opi-
nionis, seu constituta in aliqua dignitate, vel officio
Reipubl. nam domini Inquisitores inspecta delicti, &
personæ qualitate, cæterisque circunstantiis, æstimare
debent an sufficiens probatio ad capturam adsit; nam
si persona non sit bonæ famæ ac vitæ, non leue ad-
uersus eam ex hoc indicium desumitur, iuxta text. *in*
l.de minore 20.§.plurimùm, ibi: *Vel enim existimationis*
quisque in ciuitate sua est, ff. de quæst. l. non omnes 5.
§. à barbaris, ff. de re milit. cum traditis à Menoch. *d.*
lib.1.præs.89.num.133. Farin. *d.quæst.47. à num.199.*
Giurba *cons.13. num.16.* in hoc autem pendet grauio-
ris causæ grauior resolutio, in qua cùm maturo iudi-
cio decidenda maximè insudent prædicti domini ad Fi-
dei propagationem & defensionem Iudices constituti,
sunt quasi duces fidelis exercitus, quibus præeuntibus
nullus ab hoste timor, sancta, & innoxia omnia, sine
vlla venenatæ doctrinæ suspicione. Fidei muros tutan- 184
tur, eiusdemque Fidei indagatores & exploratores
sunt, vt ait Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.47. cap.36.*
numero 6. Et sunt ad pestem hæresum eliminandam, 185
idem Petr.Gregor. *lib.15.cap.41. num.5.* quibus pro
trophæo ob hæreticam perfidiam deuictam Pontifex
Innocentius IV. anno 1254. sancti Officij Crucem ve-
stibus albam præferendam concessit, vt referunt Lu-
cerna Inquisit. in verb. Cruce signati, Eymeric.*part.3.*
direct. quæstione 129. & ibi Peña *commento 178. vers.*
hoc priuilegio, Param. *de origine Inquisit. lib.2. cap.3.*
titul.1. num.4. Alphons. Narbona *l.20. glos.1. n.7.*
tit.1. lib.4. R.cop. Cuius sancti Officij primaria cura 186
est fidem orthodoxam defendere, eamque illibatam,
puram, ac sine errorum & hæresum mixtura conserua-
re, ac firmiter retinere, ex Mar. Siculo *de rebus Hisp.*
lib.5.c.de Hisp.sobriet. Vasæo *in chronic. Hisp.lib.1.c.9.*
Zurita *annal.lib.1.c.49.* Mariana *in histor. Hisp.lib.24.*
c.17. in fine, Illescas *in histor. Pontif.p.2.lib.6.c.8.* Al-
phons. Carillo *in annal.lib.5.anno 1468.* Param.*d.lib.2.*
tit.3.c.1.n.4. Greg. Lopez Madera *in tr.de las exelen-*
cias de España, c.7. fol.54. Et ingenuè omnes fatentur 187
Fidei sinceritatem, obseruantiam, aliaque idem conse-
quentia innumera bona, quibus nostra Hispania
Dei beneficio exultat; omnia, inquam, sanctæ In-
quisitionis officio deberi, vt attestantur Ioan. Vela
de delict. cap.14. à n.18. Torreblanc. *de magia, lib.3.*
cap.1. Borrel. *de præstantia Regis Cathol. cap.81.* Na-
uarrete *de conseruat. Monarchiæ, discursu 7.* Solorz. *de*
iure Indiarum, tom.1. lib.2.c.25.n.13. Fidei enim Ca- 188
tholicæ defensio temporale imperium tutum reddit, &
constituit, prout fatetur Imperator Federicus in quodā
priuilegio Inquisitioni Siciliæ concesso, quod refert
Param.*d.lib.2.tit.2.c.11.* ibi: *Cùm igitur Fidei Orthodo-*
xæ negotia sint vndique omni penitus prosequenda fauore
pro eo quod ex ea salus prouenit vniuersorum, ac hominis
vtriusque, quibus nondum contemptis, verùm etiam ne-
glectis, paruumper tendis à sublimi quodlibet in gehennam,
&c. Quod etiam agnouit impietas Machiauelli *lib.1.*
c.12. dum ait: *Certius iudicium ruinæ alicuius reip. non*
est, quàm si religio, & cultus diuinus paruipendatur;
quam sententiam ad veram nostram Religionem addu-
cit Imp. Constantinus *in epist. ad Episcopos Palæstinæ,*
cuius meminit Card. Baron. *tom.3. anno Christ 318.*
omnes nostras victorias in Deum, ac eius sancta, & vera
Religionis cultum referendas esse testantur, &c.
Inhibitio iudicis, qui fuit obtentus post elapsum 189
tempus ad appellandum, & postquam sententia iudicis
à quo transiit in rem iudicatam, vel contra statutum, aut
legem prohibentem appellationem, & executionem
concedentem, an debeat attendi, & ea non obstante
possit dictus iudex à quo ad executionem procedere?
Resp. posse, per Franch. *in cap.dilecto 63.n.38.q.10. li-*
mit.3. & Card. Alex. *sub n.74. fallent. 3. de appellat.*
Vant.*de nullitat. tit.quot, & quibus modis nullit. n.30.*
Vestr. *in praxi, lib.8. c.1. sub num.7. vers.fin.* Negu-
zant. *consil.60. n.15.* Borgnin. Caualcan. *decis.9. n.5.*
Rot. *decis.3. aliàs 280. in cap. licèt, de except. in nou.*
Maximè quando commissio causæ nullitatis esset signa-
ta *prout de iure,* quia tunc non obstante inhibitione
iudicis potest procedi ad executionem. Lancel.*de attent.*
p.2.c.17. de attent. nullitate pend. n.69.& c.20. de at-
tent.post inhibit.ampl.11.n.34. Sigism. Scacc.*de appell.*
q.19.remed.1. concl.4. n.17.
Inhibitione Superioris subreptitia existente, an pos- 190
sit iudex à quo ea non obstante sententiam suam
exequi? Resp. posse, vt notatur *in cap. ne captandæ,*
in fine, de concess. præb.lib.6. Rot. *decis.412. aliàs 58.*
de appell. in nouis: quia inhibitio subreptitia, & omnia

quæ illius causa facta sunt veniunt reuocanda, *cap.cæterum, c.sup. literis,de rescript.* Paris.*consil.*108.*n.*12.*vol.*1. & non causat attentata, idem Paris. *consil.*172.*n.*13.*lib.*1.Dec.*cons.*33.*num.*5.*col.fin. vers.vnde inhibitoria,*Beroi.*cons.*117.*n.*3.*lib.*2. Ruland.*consil.*77.*n.*27.*lib.*2.

192 Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare potest, an illum etiam pro culpa, seu delicto obligare valeat? Resp.non posse, per *l.*1.*ff.de instit.*Menoch. *consil.*300. *num.*53. *vol.*3.Ias.*per text.ibi in l.si procurator,ff.de condict.indeb.* Crauet. *consil.*54. Guazin. *de defens. reorum defens.* 32.*c.*30. *n.*3. & 5. Seraph.*dec.*1259.Rot.*dec.*507.*n.*2.*p.*1.*recent.*

193 Interesse lucri cessantis, seu damni emergentis, an in mutuo dari possit? Resp. affirmatiuè, præcipuè in illis prouinciis, in quibus negotiari solet, *l.*2. *§.si nauis,ff.ad leg.Rhod.de iactu, l.si fundus* 33. *§.fin.ff.locati,l.vnic.C.de sentent.quæ pro eo,l.Hisp.*8.*tit.*3.*part.*5. Cacheran. *decis.*143.*num.*3. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.*29. *n.*44. *cum seqq.* Interesse enim lucri cessantis debetur solitis negotiari, *l.*2. *§.fin.* vbi gloss. & DD. *ff. de eo quod certo loco, l. si sterilis* 22. *§. cùm per venditorem,ff.de action.empti,l.Hisp.*13.*tit.*11.*p.*5.Dec. *cons.*39.*num.*5.latè Cagnol.*in l.*1.*à num.*35.*C.de sent. quæ pro eo,*Gam.*decis.*110.*n.*3.& 5. Intellige non tantùm si huiusmodi interesse fuerit in pactum mutui deductum,sed etiam absque vlla pactione, dummodo adsit mora inter eos, qui soliti sunt negotiari, & quorum pecunia lucro exposita & destinata erat, vt explicant S.Thom. 2.2.*q.*62.*art.*4.*ad* 1. Sot. *de iustit.lib.*6 *q.*1. *art.*3.*concl.*3.Menoch.*de arbitr.casu* 220.*n.*43.Villag. *in tract. de vsur.q.*19. *num.*1. Ioan.Bapt.Costa *de ratione rata, q.*91. *num.*2. Petr.Molin. *de iustit. tract.*2. *disp.*315. D.Barbos. *in l.*2.*in princ. p.*1. *num.*44. *cum seqq. ff.soluto matrim.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.*14. *tit.* 54. *à num.* 2. Quæ resolutio vera est, his concurrentibus, videlicet quod mutuatio sit omnimoda & immediata causa lucri cessantis: quod pecunia quæ mutuò conceditur, certæ ac probabili negotiationi, & lucro subtrahatur: & denique quod lucrum impendatur illud moderando deductis expensis,& ratione periculi, & laboris in negotiatione subeundi, vt colligitur ex P.Molina *d.disp.*316. Nauarr. *dict.cap.*17. *num.*211. D.Barbos. *in l.de diuisione* 5. *à num.* 27. *ff. soluto matrim.* Fachin. *controuers. lib.*11. *cap.*39. Gasp.Roderic. *de annuis reddit. lib.*3. *quæst.*5. *num.*20. *cum seqq.* Less. *de iustit. lib.*2. *c.*20. *dub.* 11. *à num.*34. Stephan.Gratian. *discept. forens. cap.*387. *à num.*1.

194 Inuentarij beneficium an amittant hæredes non describentes omnia bona in inuentario, quando omissiones non sunt dolosæ? Resp.non amittere, per Bald. *in l.fin.§.cum igitur,n.*8.*C.de iure delib.* Bellon.*cons.*30, *n.*6. Menoch.*cons.*471. *n.*1. *& seqq.* Honded. *cons.*53. *n.*15.& 31.*lib.*1.Surd.*dec.*222.*n.*10.Rot.*dec.*747.*n.*4. *p.*2.*recent.* & coram *Greg.XV. dec.*169. *n.*3. & coram *Cansler. dec.*508.*n.*7.

195 Iudex an debeat gratam, benignam, & patientem præstare audientiam? Resp. debere, per *l. obseruandum, ff. de officio Præs.* ibi, *in adeundo quidem facilem se præbeat.*Plin.iun. *lib.*7.*epist.*2. ibi, *cùm primum Religioni suæ iudex patientiam debet, quæ pars magna iustitiæ est,* &c.& Seneca *lib.*1. *de Clement. cap.*7. ibi, *audienda sunt tot hominum millia,* &c. Cassiod. *lib.*8. *epist.*19. ibi, *cu tamen nullos responsis ludebas ambiguis, amasti in audiendo patientiam, in suggestione veritatē,*&c.& *lib.*11.*epist.*33.ibi, *non vos anxia mora suspendunt, nec cruciabili dilatione fatigamus,* &c. Plin. *in panegyrico ad Trajan.* ibi, *nulla in adeundo difficultas, nulla in respondendo mora, adeunt statim, admittuntur statim,tandemque Principis fores exclusa negotiantium turba non obsidet,* &c.

Iudex superior an possit causam in negotio princi- 196
pali retinere quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem? Resp.posse, quia suspectus in vno est in omnibus suspectus,gloss. *vers.in omnibus,in c.dispendia,de rescript.in* 6. Laurent. *Anon.dec.*101. Auendan. *de secundis supplicat.n.*11. Valenz.*concl.*176.*n.*51.*tom.*2. Nam licèt instantia non fuerit euacuata per inferiorem in meritis causæ, & negotij principalis, & sic videatur resistere dispositio Concilij Trid. *sess.*24. *de reform. c.*20. adhuc casus iste est omissus à Concilio, & remanet in dispositione iuris communis, de quo in *c.vt debitus,* & *ibi* gloss. *de appellat.*

Iudex an possit aliquid finito officio recipere à par- 197
te pro qua tulit sententiam,sponte tamen & sine fraude offerente? Respond. posse, ad resoluta per Domin. *in c.statutum, §.insuper, n.*10.*de rescript.* & de iure regni Matiens.*in dialogo Relatoris,p.*3.*c.*25.*n.*4. vbi addit secus esse si officium duret,quamuis causa sit terminata. Sed dicebat Parens meus,quod in hoc litigatores vtplurimùm errant, cùm iudici ante sententiæ prolationem aliquid offerre procurant, cum tunc recipere non valeant; aduocatis verò largè promittunt post expeditam causam, cum antea id totum recipere non prohibeantur.

Iudex imperitus an teneatur assumere consultorem 198
litteratum, itavt sententia lata per illum absque periti consilio nulla sit? Resp. teneri, per *l.*1. *tit.*13. *lib.*2. *ordin.& l.*1. *tit.*4. *lib.*3. *Recop.* Amad. Iustin. de Castello *in tractat. de syndicatu, num.*126. Paris de Puteo *eod. tract.verb.consilium. cap.*4. Roder. Xuar. *l.*13. *tit.* 3. *de las dendas, lib.*3.*fori, ad fin. vers. præterea certum est,*Azeued.*in addit.ad Curiam Pisanam,lib.*4.*c.*6. *ex num.*108. Bobadil. *in politica,lib.*1. *cap.*12. *num.*8. & 9.

Iudex ad vlteriora procedens an videatur exceptio- 199
nes oppositas reiicere absque eo quod super illis expressè deliberet? Resp. videri eas reiicere,per *l.*1.*C.de ordine iudic. & per l. à procedente,* vbi Bart. *numero* 4. *C. de dilat.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 10. *de ordine iudic.* Giurba *decis.* 21. *num.* 13. plenè Anton.Gabr. *commun. tit.de except.concl.*1. Brunor.à Sole *in compendio,lit. I, verb. iudex ad vlteriora procedendo.* In exceptionibus verò dilatoriis respicientibus personam iudicis hoc locum non habet: requiritur enim expressa super illis deliberatio,vt optimè probat Bart. *in rep. l.*2. *num.*17. quem sequitur *ibidem* Ias. *num.*45. (& vtetque loquitur etiam quod sit lata sententia) vbi etiam Paul. de Castro, *ff. si quis in ius voc.* Abb.*cons.*14. *in causa,n.*3. *p.*1. Marc.Ant.Natt. *consil.*271. *n.*3.*tom.*2. Guid.Bon. *de aduocat. ciuili, aduoc.*26. *n.*15. pulchrè Ioan. Garc. *de nobilit.gl.*1.*n.*25.Maluas.*cons.*73.*n.*7.Vant. *de nullit.tit.*14.*quibus mod.sent. null.n.*9. Ludou.Sebrader.*de feud.tom.*2. *p.*10. *in præamb. num.*39. Grass. *de except.*
*except.*18.*n.*15.Ratio diuersitatis est,quia in cæteris ex- 200
ceptionibus (excepta declinatoria) iudex certus est de sua iurisdictione, vt debet, *cap.Romana, §.si verò,de appellat.in* 6.& notat Bart.*in l.multùm interest, ff.de condit.& demonst.*& Paul.de Castro *in l.*1.*C.de ordine iudic.* At verò in declinatoria ratione incertitudinis processus erit nullus, si opposita declinatoriæ exceptione priùs iudex non se pronunciat competentem, quamuis verè competens sit, vt optimè docet Ias. *in d.l.*2.*n.*45. *vers.ratio, ff.si quis in ius voc.*

Vnde fit vt licèt exceptiones dilatoriæ debeant re- 201
gulariter ad definitiuam reseruari, Bartol. *in leg. is à quo,ff.vt in possess.leg.& in l.nam & postea,in princ.n.*8. *ff. de iureiur.* Marant. *de ordine iudic. part.*6. *memb.*11. *num.* 13. Lazar. Fœnut. *de momento temporis, cap.*14. *n.*10.

num. 10. Ludou. Schrader. d. p. 10. in praambul. num. 36. Attamen exceptiones dilatoriæ, quæ respiciunt personam iudicis, vt est declinatoria, non possunt ad definitiuam reseruari, sed debet ante omnia super illis deliberari. Bartol. in l. fin. n. 5. ff. pro socio, Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhibend. Ias. in l. ut prætor 3. in princ. n. 25. ff. de iureiur. Abb. d. consil. 14. n. 2. p. 1. Blanc. de compromiss. q. 4. princ. num. 36. Schrader. d. n. 36. vers. attamen, Perez de Lara de anniuers. & capell. lib. 2. cap. 10. n. 63. & 64.

202 Iudex requisitus vbi nudum exequendi ministerium illi committitur, an habeat iurisdictionem ad cognoscendum vtrum requisitoria sit iustificata, & exequibilis? Resp. habere, per ea quæ resoluunt Couar. practic. cap. 10. num. 2. vers. sed apud iudices, & num. 7. ad fin. & var. lib. 1. cap. 1. num. 10. vers. vltimò liceo, Axeued. l. 6. num. 7. & 8. tit. 17. lib. 4. Recop. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 3. §. 1. Cancer. var. p. 2. c. 15. num. 10. cum seqq. Sigism. Scacc. de sentent. & re iudic. gloss. 14. q. 10. num. 4. Anton. Ripoll. var. resolut. cap. 14. n. 296. Caeleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. sect. 1. n. 775. & 777.

203 Iudex delegatus, cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij commissa est, an instituere valeat? Resp. non posse instituere, sed solùm iubere seu declarare instituendum, per cap. super eo 15. de officio deleg. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. delegatus 6. Perez de Lara de capellan. & anniuers. lib. 2. cap. 11. num. 15. Aloys. Ricc. in collect. dec. p. 5. collect. 1595. vbi aliter de stylo seruari testatur in causis beneficiorum iurispatronatus, quod de iure etiam subsistere defendit Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 13. n. 79. & præcipuè à num. 70.

204 Index delegatus an possit ad sui libitum mutare Notarium? Resp. posse, licèt secus sit in Ordinario, per Auil. ad c. 39. Prætor. verb. remitto, qui ad hoc adducit plures, & probari dicit ex glos. iuncto text. in c. statutum, §. notarium, de rescript. in 6.

205 Iudæum aliquem nominans an censeatur ligari l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop. Resp. affirmatiuè, licèt in ea non sit verbum hoc expressum, per Cou. var. lib. 1. c. 11. n. 2. in fine, Axeued. in d. l. 2. n. 87. Plax. in epit. delictor. c. 1. n. 24. Humada l. 25. tit. 18. p. 2. Peguera decis. 13. num. fin. Quicquid aliquid aliter sentiant Parlad. rerum quotid. lib. 1. c. 17. Salaz. de vsu & consuet. c. 1. n. 85.

206 Iurisdictio an veniat in generali donatione, seu concessione castri, aut loci? Resp. non venire, per Villalob. in antinom. lit. I, num. 261. Olan. eadem lit. I, num. 186. Gregor. Lop. l. 68. tit. 18. part. 3. Matiens. l. 1. gloss. 21. num. 26. tit. 10. lib. 5. Recop. vbi Axeued. n. 38. Gutier. practic. lib. 2. q. 131. Bobadil. in politica, lib. 2. cap. 16. n. 70. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 97. n. 1. vbi declarat procedere quando non in eo exercebatur iurisdictio aliqua, sed in Vrbe, cui castrum, seu villa erat subiecta: & n. 14. ait secus esse quando in eo Princeps consueuit exercere iurisdictionem, & vtrumque casum comprobat. Sed de iure Regio in vtroque casu à conclusione non est recedendum, ex l. 1. in fine, tit. 10. lib. 5. Recop. & tradit Matiens. ibi, glos. 21. n. 25. qui de iure communi dictam distinctionem veram esse asserit, Roderic. Xuar. alleg. 6. litt. B, Bobadill. d. n. 70. lit. D.

207 Ius superueniens post litem contestatam, an confirmet iudicium? Resp. affirmatiuè, per l. si rem, §. fin. ff. de pignor. act. & l. si mandauero tibi, ff. mandati, Molin. de primog. lib. 3. cap. 14. num. 40. cum seqq. Bertaxol. consil. 107. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 16. n. 5. Cornazan. decis. 54. num. 221. Magon. Florent. decis. 118. Intrigl. decis. 39. n. 29. Card Tusch. practic. conclus. lit. I, concl. 63. à num. 1. Alex. Raudens. var. resolut. cap. 30. num. 20. Mar. Antonin. etiam var. resolut. lib. 1. cap. 60. num. 18. Ioan. Bapt. Costa de retrotract. casu 2. n. 14. & casu 30. cap. 8. n. 10. Iacob. Cancer. var. p. 3. cap. 17. num. 570. cum seqq. Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectu 1. num. 192. Rot. Genuens. decis. 198. in fine, Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 1634. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 531. num. 13. Intellige de iure vel actione competente ea iure de præterito, Giurb. decis. 17. Stephan. Gratian. d. tom. 3. cap. 546. num. 36.

Ius subiectionis respectu vassallorum an pertineat ad eos tanquam ad singulos? Resp. pertinere, per Bartol. in l. omnes populi, q. 2. princ. ff. de iustit. & iure, Andr. ab Exea in repet. cap. cum omnes, n. 167. de constit. Vincent. de Franchis decis. 2. n. 21. & 23. Nouar. quæst. forens. p. 1. q. 38. num. 9. & latiùs q. 85. num. 4. & 5. Menoch. consil. 32. n. 21. Paschal. de viribus patria potest. p. 1. c. 1. n. 35. 208

Legitima an debeatur filiis in vita parentum? Resp. non deberi, per l. 1. §. largius, ff. de success. edicto, Bartol. in l. si quis legatum, §. fin. ff. de falsis, & in l. fin. n. 2. ff. de liber. agnosc. Segura in repet. l. 3. §. fin. ff. de liber. & posth. Tell. Fernandez in l. 23. Tauri, n. 11. Morcheq. de diuis. bonor. l. 3. c. 3. n. 4. Cacheran. decis. 172. num. 15. Paschal. de virib. patria potest. p. 2. c. 4. n. 20. Angul. de meliorat. l. 2. glos. 2. num. 7. tit. 6. lib. 5. Recop. Menoch. cons. 77. n. 6. vol. 1. Castil. controu. lib. 1. c. 64. n. 11. Quia illa datur filiis ex bonis hæreditariis, l. scimus, §. repletionem, C. de inoff. testam. leg. non amplius, §. fin. ff. de legat. 1. Matiens. l. 4. glos. 1. n. 3. in fine, tit. 6. lib. 5. Recop. In vita parentum eius hæreditas esse non potest, l. 1. ff. de hered. vel action. vend. leg. qui superstites, ff. de acquir. hared. Anton. Mangil. de imputat. q. 91. n. 11. & q. 181. n. 5. 209

Legitimæ supplementum quo tempore præsumatur præscriptum? Resp. spatio triginta annorum, per Bald. in l. si quis in suo, n. 4. & in l. si quis filium, in fine, Cod. de inoff. testam. vbi Ias. n. 5. Gozadin. cons. 80. n. 19. vers. quantò quæritur, Grat. cons. 109. n. 21. lib. 1. Boër. decis. 250. n. 1. & 2. vers. ideò, Mohedan. decis. 2. de præscript. aliàs 151. incip. fuit dubitatum. 210

Legitimatio filij spurij an fieri possit post mortem Patris ex ipsius præordinatione, quando in testamento illam postulauit? Resp. posse, eamque hæredibus ab intestato succedere debentibus, si illa non extiterit, præiudicare, per Bartol. in l. Gallus, §. & quid si tantùm, n. 14. vers. quandoque ipse filius, ff. de liber. & posthum. & ibi Paul. num. 16. & 19. Socin. iun. n. 137. Galliaul. n. 84. Bolognet. n. 243. & 254. Lup. de illegitim. comm. 3. §. 5. num. 18. 20. & 21. Pereg. consil. 68. num. 1. lib. 2. vbi dicit cum Bartolo tenere communiter Doctores, Hieron. Gabr. cons. 29. n. 34. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 635. n. 21. cum seqq. Fusar. de substit. q. 408. n. 20. Cyriac. tom. 2. controuers. 206. n. 8. cum seqq. Seraph. decis. 1331. n. 11. Rota decis. 74. n. 7. p. 2. recent. Et sufficit quod de voluntate Principis per coniecturas constet, secundum Stephan. Gratian. d. c. 635. n. 25. & 26. Giouagn. cons. 17. n. 16. cum seqq. Cyriac. d. contron. 206. n. 11. qui loquitur de præsumpta voluntate parentis ad legitimationem, & contron. 208. n. 27. loquitur de præsumpta voluntate Principis legitimantis. 211

Legitimatus à Principe an debeat mitti in possessionem bonorum, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt? Resp. debere, per Verall. decis. 342. p. 2. Contard. ad leg. vnic. C. si de mom. possess. limit. 19. num. 19. Pereg. de fideicom. art. 48. n. 29. Scip. Theodor. alleg. 61. n. 55. & seq. Argell. ad adipiscenda possess. p. 3. art. 10. ex n. 545. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 754. numero 34. & 36. Balthas. 212

Thomas.

Thomas. de legitimat. titul. 14. cap. 21. numero 884. pag. 237.

213 Legitimatus à Principe sine mentione existentiæ filiarum legitimarum, an dicatur legitimè & rectè legitimatus? Resp. negatiuè, per Alex. cons. 67. n. 7. lib. 1. Dec. cons. 189. n. 5. Seraph. dec. 1331. n. 3. nisi in legitimatione adesset claus. sine præiudicio venientium ab intestato, quia tunc dicitur in genere cogitatum de filiabus, Capic. decis. 22. n. 7. Ruin. cons. 68. n. 4. & cons. 73. n. 11. lib. 3. Seraph. d. decis. 1331. n. 9.

214 Legitimitas, & habilitas personæ an in quocunque iudicio quantumuis summario, & extraordinario ante omnia iustificanda? Resp. affirmatiue per Bart. in l. 2. in fine, C. de edict. D. Adriani, Ias. in rub. C. qui admitti, col. 1. Maranta de ordine iudic. p. 4. dist. 9. n. 38. Auil. ad c. 38. Prætor. verb. summarias, n. 8. Rebuff. ad leges Galliæ, tom. 1. tit. de sent. execut. art. 9. gloss. 2. n. 32. Lancel. de attent. p. 3. c. 28. n. 36. Azeued. l. 3. n. 1. tit. 2. lib. 2. & l. 10. n. 29. tit. 17. eod. lib. 4. Paslard. rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 3. §. 1. n. 7. & 8. Amat. Roderic. de modo videndi
215 processum, c. 1. n. 1. 2. & 3. & c. 2. n. 1. & 2. Et exceptio ex personæ incapacitate resultans nunquam censetur exclusa, quamuis statutum disponat, quod nulla penitus admittatur, Menoch. remed. 4. adipisc. n. 44. & remed. 15. recup. n. 2. 2. & de præsumpt. lib. 2. præs. 32. Vide suprà in verb. Habilitas.

216 Librorum copia litteratis viris an necessaria sit? Resp. legum professores libris multis indigere, aliàs esset aquá cribro haurire. Greg. Lop. l. 6. glos. 10. tit. 1. p. 5. Oldrad. cons. 84. vbi tradit quàm necessarium & expediens sit in nostra ciuili scientia plures habere libros, Ioan. Neuizan. in q. Quæritur an oporteat plures habere libros, Alberic. in l. 1. n. 3. C. de vet. iure enucl. Tell. Fernandez l. 12. Tauri, n. 11. in fine, vbi ait hodie deuentum esse ad tempus, quo sine copia multorum librorum, & multo studio, ita vt vnum sine alio non sufficiat, difficultet veritas inuenitur, & consulit operam litteris danti, vt secundùm substantiam non minorem partem in libris consumat, si doctus euadere vult, Vincent. Caroc. de locato & conducto, p. 5. rub. de vsur. q. 11. in parerg. sub n. 4. fol. 226. vbi insurgit contra eos, qui modernos odio habent, & displicet eis habere numerosam librariam, Hippolit. Montenegr. in additionibus ad Anton. Oliban. in præfat. de actionibus, n. 43.

217 Libros sibi à patre donatos an teneatur filius conferre? Resp. non teneri, per l. quæ pater, ff. famil. hercis. & l. filia eius, C. eod. tit. latè Anton. Gom. l. 29. Tauri, num. 16. & 17. & ibi Tell. num. 115. Perez in l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 46. col. 2. vers. quæritur vlteriùs, Clar. & ibi Baiard. §. donatio, quæst. 8. n. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 30. n. 16. & de arbitr. casu 131. Ioan. Garc. de expens. cap. 4. n. 6. Anton. Amat. in l. si emancipati, C de collat. à n. 300. vbi num. 315. limitat si magna inter fratres resultaret inæqualitas, Card. Mantic. de tacit. & amb. conuent. lib. 13. tit. 14. à n. 8. Pichard. post §. quadam actiones, Instit. de actionib. in tract. de collat. bonor. art. 3. n. 60. D. Barbos. in l. 1. ff. soluto matr. p. 7. n. 36. vers. recontra, Franc. à Sousa in repet. §. actionum, p. 4. à num. 10. vsque ad 109. Instit. de actionib. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 50. à n. 24. Mangil. de imputat. quæst. 30. num. 15. Ad hoc enim vt filius non teneatur libros sibi à patre donatos conferre, concurrere debet emptio librorum nomine filij, & traditio, licèt expressè pater filio non donauerit. Ita Tell. dict. l. 17. Tauri, n. 114. Menoch. d. præs. 30. num. 22. cum seqq. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. lasit, num. 101. vers. ex quo, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 231. num. 15. Pichard. d. art. 3. num. 60. vers. qua tamen, Mangil. d. quæstione 30. à num. 9. Franc. à Sousa d. p. 4. num. 108. Et procedit si non libros, sed pecuniam ad illos emendos filio tradiderit, Menoch. d. præs. 30. n. 17. & de arbitr. casu 131. n. 1. Roland. cons. 11. n. 18. lib. 2. Mangil. d. q. 30. n. 16. nisi pater tempore, quo expensas subministrauit, credendi animo facere, & non donandi fuerit protestatus, l. quæ pater 50. ff. famil. ercisc. Ant. Gom. l. 29. Tauri, n. 16. vers. secundò limita, Matiens. l. 13. glos. 2. n. 6. tit. 8. lib. 5. Recop. Pichard. d. art. 3. num. 58. Mendez de Castro in l. cùm oportet, num. 177. C. de bonis quæ lib. Ayora de partit. p. 2. q. 13. n. 29. col. 3. vers. laqual diuision, Franc. de Sousa d. p. 4. n. 105. vbi quod non præsumitur donare, si expensas scripsit in libro suorum debitorum, ex l. Nesennius, ff. de negot. gestis. Si animus credendi, & non donandi interuenit ipso tempore, quo expensæ præstantur, & non ex interuallo, in tantùm quod declaratio tempore mortis facta, quod animo credendi dedit, filio non nocebit, leg. illud 20. in fine, Codic. de collat. ibi, nisi huiusmodi legem donationi tempore donationis, seu indulgentia imposuerit, &c. Anton. Gom. l. 29. Tauri, num. 16. in fine, & num. 27. Pichard. d. articulo 3. num. 58. Mendez de Castro vbi suprà, num. 177.

Licitatio maior vltra iustum pretium ob æmulationem 218
facta an sit admittenda? Resp. admittendam non esse, per Azeued. l. 4. num. 28. & 29. tit. 5. lib. 7. Recop. Valasc. cons. 43. num. 11. & de partit. cap. 11. n. 4. cum seqq. & cap. 22. num. 10. Barbat. in tract. de restit. interd. gloss. 2. n. 52.

Licitator post lapsum termini subhastationis an pos- 219
sit admitti? Resp. non posse, per l. si tempora, C. de fide instrument. lib. 10. vbi Bartol. num. 6. & in leg. licitatio, num. 5. ff. de publican. Nouar. quæst. forens. lib. 1. quæst. 63. plures refert Anton. Amat. var. resol. lib. 1. quæst. 38. n. 16. & 17. Rot. apud Farin. decis. 55. n. 3. vers. verùm in casu, p. 2. recent.

Licitator prior an sit præferendus, si dare vellet 220
quantum ab alio postea fuit oblatum? Resp. affirmatiuè, per l. vlt. in fine, C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. ibi: Vt si ipse, quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum, &c. Azeued. l. 2. num. 15. tit. 2. lib. 1. Recop. Gutier. pract. lib. 1. quæst. 38. Bobadil. in politica, tom. 2. lib. 3. cap. 4. n. 20. Perez de Lara de vita hominis, cap. 28. numero 104. Et in locationibus, quas fiscus facit ad certum tempus, si intra illud aliquis velit meliorem illius conditionem afferre, an admittatur, & an electio detur priori conductori, si velit tantùm dare quantum tunc haberi potest. Vide Andr. de Barulo in l. congruit, C. de locat. præd. ciuil. lib. 10. Nicol. de Neapolis, & Iacob. Rebuff. in l. si tempora, C. de fide instrum. eod. lib. 10. Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. 4. §. 5. n. 58. pag. 129.

Maioratus institutio in vna scriptura à marito, & 221
vxore facta, aut in se contineat duas dispositiones, & diuersas fundationes? Resp. affirmatiuè, per ea quæ post Oldrad. cons. 164. notarunt Con. in rub. de testam. p. 2. num. 8. Greg. Lop. l. 2. gloss. magna, quæst. 4. tit. 15. part. 2. Burg. de Paz sen. in l. 3. Tauri, n. 1216. Molin. de primog. lib. 4. c. 3. n. 84. Mierez de maior. p. 1. q. 23. num. 2. Valasc. cons. 7. ex num. 2. Ceuall. commun. con-
tra commun. q. 310. Et ideò testamentum à marito & 222
vxore insimul confectum, potest postea quilibet eorum pro sua parte reuocare, ex iis quæ isto sermone prosequitur, & resoluit Petr. Pech. d. testam. coniug. lib. 1. c. 43. Molin. d. lib. 4. c. 2. n. 84. Matiens. l. 1. gloss. 2.
n. 2. tit. 6. lib. 5. Recop. Hinc prouenit, vt maioratus à 223
marito, & vxore simul fundatus, possit ab vno eorum reuocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit, ad not. per Mier. de maior. p. 1. q. 23. n. 5. & 9.

Maioratus quando fuit institutus per contractum ir- 224
reuocabile, an primus successor teneatur soluere debita contracta

contracta post fundationem? Resp. non teneri, ex Molin. *de primog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & lib. 4. cap. 2. n. 82.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 2. cap. 15. num. 24. & pract. lib. 2. q. 53. num. 2.* Mier. *de maior. p. 1. q. 24. num. 116. & 117. & 125.* Auendan. *ad l. 21. Tauri, gloss. 1. num. 15. & 16.* Spin. *in spec. de test. am. gloss. 19. num. 39. vers. secundò intelligo,* Azcued. *l. 1. num. 34. titul. 6. lib. 5. Recop.* Matienz. *l. 6. num. 21. titul. 7. eod. lib. 5.* P. Molin. *de iustit. tom. 3. disput. 640. num. 5.* Castil. *controuers. tom. 4. cap. 33. num. 39. & tom. 6. cap. 161. num. 29. vers. cùm inquam,* Addent. ad Molin. *dict. lib. 1. cap. 10. sub num. 11. pag. 60.* In tantùm quod pater tenetur filio tradere res maioratus liberas ab omni hypotheca, seruitute, & grauamine, quæ in talibus bonis non aderant tempore facti maioratus, vbicunque fuit irreuocabilis vel per traditionem possessionis, vel per contractum onerosum, Mier. *d. q. 24. n. 108. 109. 126. & 127. & q. 26. n. 163. in 1. edit.* Luna Sicul. *cons. 7. n. 60. & 61.*

225 Maioratus quando Regia facultate fundatur an valeat de facili mutari alia simili facultate obtenta? Resp. affirmatiuè, quia nihil iam naturale est quam eo modo quicquam dissului, quo colligatum est, per Gregor. Lop. *l. 3. verbo mugeres, q. 19. tit. 13. part. 5.* Cou. *lib. 3. var. cap. 6. in princ. & num. 9. & 10.* Burg. de Paz *in procem. leg. Tauri, num. 325. & 327.* Auendan. *ad l. 27. Tauri, gloss. 1. num. 5.* Angul. *ad l. 11. meliorat. gloss. 2. n. 9.* Tapia *in decis. supremi Consilij Italiæ 20. num. 11.* Menoch. *cons. 993. n. 9. vers. tertiò vel ea ratione, lib. 10.* Mier. *de maior. p. 4. quæst. 1. limit. 1. num. 74. in 2. edit.* Ponte *cons. 252. ex num. 24. vol. 2.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 5. n. 111. & seqq.* Robles de Salzed. *de reprasent. lib. 3. cap. 5. n. 26. & 27.* & quamuis Molin. *de primog. lib. 1. cap. 8. n. 31. & lib. 4. c. 3. ex n. 7.* conetur hanc resolutionem impugnare asserendo eiusdem naturæ esse maioratus institutos facultate Regia præcedente, cuius sunt qui sine ea instituuntur, ad hoc quod Princeps non possit eis derogare, nihilominus *num. 18. & 26.* agnoscit Molin. hanc opinionem esse communem, & eam sequuntur præcitati Doctores, & signanter Molinam reprobant Ponte *d. consil. 152. à num. 24. vsque ad 26. lib. 2.* & Tapia *dict. decis. 2.* Et pro hac opinione est *l. 1. in . 25. tit. 10. lib. 5. Recop.* ibi: *Tenemos por bien, y mandamos que las mercedes que se hizieren por solo la voluntad de los Reyes que se puedan del todo reuocar.* Præcipuè quando ius, quod facultate Regia derogatur, est de futuro, ex doctrina Bart. *in l. Gallus, §. & quid si tantùm, n. 14. ff. de liber. & posth.* vbi Socin. *num. 22.* Petra *de potest. Princip. c. 30. per tot.* maximè *n. 30. vers. rursus, & n. 35. vers. tertiò, & n. 55. vers. sed præmissis,* Marr. *de success. legali, p. 1. q. 23. art. 3. n. 58. cum seqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à n. 23. vsque ad n. 20. & p. 4. q. 4. in append. n. 31. cum duobus seqq.* vbi latè confirmat eandem opinionem quod Princeps in iure quærendo potest de plenitudine potestatis tertio præiudicare, & *n. 34.* infert, quod Princeps instituendo de feudo primogenituram, potest fœminas in præiudicium masculorum ad successionem admittere, ex Surdo *cons. 407. n. 42. vol. 3.* Cyriac. *tom. 2. controu. 312. num. 20.* vbi cum Ias. & aliis probat, vnionem feudi fieri potuisse ex eo, quod agnatis solùm competebat ius de futuro ad successionem, Cutell. *de donat. tract. 1.*
226 *disc. 2. p. 6. n. 155. pag. 228.* Et in terminis in successione maioratus quod possit Princeps ius competens substitutis de futuro derogare, tradit Gregor. Lop. *l. 3. gloss. 2. verb. mugeres, q. 82. vers. si verò maioria facta fuerit, tit. 13. p. 6.* latè Ponte *cons. 154. à n. 4. vsque ad 8. lib. 2.* Rouit. *consil. 15. numero 32. vers. ex quibus.*

227 Maioratus institutor quando absolutè & genericè fœminas propter masculos à maioratus successione exclusit, nec se illas propter masculos remotiores excludere velle adiecit, ad quid talis exclusio extendatur? Resp. eam exclusionem propter masculos eiusdem lineæ & gradus, non autem propter remotiores masculos intelligendam esse, ita vt masculo eiusdem gradus & lineæ deficiente, fœmina in eius defectum ad huiusmodi maioratus successionem admittenda sit, ac si nihil peculiare circa hoc à maioratus institutore dispositum fuisset, *ad resol. per* Molin. *de primog. lib. 3. c. . . . numero 36. & 71.* Burg. de Paz *cons. 21. numero 41.* Auendan. *l. 40. Tauri, gloss. 9. num. 3. cum seqq.* Aluarad. *de coniect. mente defuncti, lib. 2. cap. 3. §. 4. num. 31.* Mier. *de maior. part. 2. quæst. 6. numero 539. & seq. in 2. edit. & q. 60. num. 1. p. 1.* Paschal. *de patria potest. p. 4. cap. 9. num. 61. pag. 521.* Menoch. *cons. 317. n. 4. & 5. & consil. 926. n. 31.* Surd. *cons. 316. num. 12. & 22. consil. 317. num. 38.* Cabed. *Lusit. decis. 208. p. 1.* Ramon. *cons. 100. num. 483. & seq. tom. 1.*
Fusar. *de substitut. quæst. 312. num. 15. cum seqq.* Hinc 228
statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem lineæ, & gradus, Molina *d. n. 71.* sequitur Cancer. *var. resol. lib. 1. cap. 13. n. 58. in 2. edit.*

Maioratus possessor licèt non possit quicquam ex 229
iis, quæ eius institutor disposuit, alterare, an possit dubium illius dispositionem interpretari, designando in suo testamento illum, quem arbitrabitur maioratus institutorem in eiusdem successione præferre voluisse? Resp. affirmatiuè, & eam interpretationem, si verisimilis sit, à iudicibus sequendam, vel saltem considerandam, aut æstimandam esse, *per gloss. in l. si quis à filio, §. si quis plures, ff. de legat. 1.* Crauet. *cons. 73. num. 23. lib. 1.* Grat. *cons. 35. num. 11. cum seqq. volum. 2.* Bursat. *consil. 28. numero 11. & 12.* Rimin. Sen. *consil. 184. numero 36. lib. 1.* Hieron. Gabr. *cons. 32. numero 7. & 8. vol. 1.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 8. num. 38.* Camill. Gallin. *de verbor. signif. lib. 10. c. 38. num. 19. pag. 315.*

Maioratus duo an & quando in vna persona consi- 230
stere & permanere valeant? Resp. recurrendum esse ad expressam dispositionem *l. Hisp. 7. titul. 7. lib. 5. Recop.* statuentis, *que quando por via de casamiento se vinieren a ayuntar dos casas de maiorazgos, que sea la vna dellas de valor de dos quentos de renta, ò dende arriba, el hijo mayor que era las dichas dos casas assi juntas por casamiento podia suceder, e suceda solamente en vno de los tales majorazgos en el mayor y mas principal, que el quisiere escoger, y el hijo ò hija segundo suceda en el dicho majorazgo. Y si no huuiere mas de vn hijo, que aquel los pueda tener por su vida: y si aquel hijo ò hija huuiere dos hijos, ò hijo y hija, se diuidan y sepparten los dos majorazgos, siendo como dezimos el vno dellos de dos quentos de renta, ò dende arriba, non concurran en vna persona, ni los pueda vno tener, ni posseer, sino como dicho es.* Quæ lex multùm celebris est in Castellæ & Legionis Regnis, & pro illius intellectu notant Doctores quod diuisio maioratuum facienda est inter filium maiorem, & secundùm post illum, non autem inter filium maiorem, eiusque descendentes, quamuis clausula non specificet quod succedat secundus, sed sequens in gradu, vel proximior, ad tradita per Rip. *in rub. C. de secund. nupt. num. 7. & 11. & in resp. 1. sub titul. de substit. aliàs 231. numero 11. cum seqq.* Natt. *consil. 676. & seq.* Roland. *consil. 59. lib. 3.* Alciat. *resp. 101. num. 16. in fine, & num. 17. lib. 1.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 2. numero 30.* Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib. . q. 39. num. 34.* Flores *ad Gam. decis. 47. n. 8. ad fin.* Robles de Salzedo *de reprasent. lib. 3. cap. 6. per tot. & lib. 3, cap. 4.*

cap.4.n.6.cum seqq. Christoph. de Paz *de tenuta, c.57. n.210.tom.1.* Castill. *controuers. lib.3.c.28. num.26. & lib.6.c.178.n.18.cum seqq.*

231 Dispositio dictæ *l.7. noua Recop. Hisp.* tribus modis limitatur: & primo quando succeditur in vno maioratu per mortem matris, & speratur successio alterius per mortem patris, quia eo viuente non datur concursus maioratuum, nec obligatio eligendi. Ratio est, quia in vno tantùm non datur electio, sed inter plura, *§. datur autem, Instit. de assig. libert.* vbi *gloss. verb. pauciores*, Anton. Gom. *l.17. Tauri, num.9.* Castill. *lib.2. controu. cap.13. n.1 . & 14.* & inde infert non posse meliorati vnicum filium, quia melioratio, quæ electio quædam est, non verificatur in vnico filio, sed inter plures, Capic. *decis.121. numero 32.* Tell. Fernandez *l.18. Tauri, num.2.* Segora *in l. vnum ex familia, §. sed etsi fundum, num.88. ff. de leg.2.* Menoch. *consil.303. num.29.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.9. §.4. num.13.* tum etiam, quia electio non datur, nisi vtrumque simul exhibeatur, & de præsenti competat, *l.3. §. si optaro, ff. ad exhib. l. si vendidero 82. §. si ad exhibendum, Digest. de furt.* Secundò limitatur quando illi duo maioratus procedunt ab vno fundatore, quia non ideo memoria fundatoris perditur, iuxta resoluta per Molin. *de primog. lib.2. cap.14. num.10. vers. quamuis autem*, al. Molina Theolog. *de instit. tom.3. disp.615. num.5.* Aluarad. *de coniectura ta mente def. lib.4. cap.2. §.1. num.4. in fine*, Matta *vota 73. num.9.* Stephan. Grat. *discept. forens. cap.645. num.17. tom.4.* Valenzuel. *consil.69. num.26. cum seqq.* Tertiò limitatur quando succeditur mediatè ex successione superueniente, cùm lex solum comprehendat casum connexitatis duorum maioratuum immediatè resultantis ex matrimonio inter eos contracto, qui actuales sunt eorundem maioratuum possessores. Ita eandem legem intelligunt Mier. *de maior. p.1. q.30. n.84. & p.2. q.4. illat.8. num.327. in noua impress.* Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib.1. cap.5. ex num.13.* Christoph. de Paz *de tenuta, lib.2. cap.57. num.189. cum seqq.* Valenzuel. *consil.69. ex numero 46. lib.1.* Quamvis dictam legem vtrumque casum comprehendere teneant Parlador. *lib.3. sexquicent. cap.5.* Castill. *controuers. lib.6. cap.177.* Robles de Salzedo *de repræsent. lib.2. cap.6. ex num.2.* Addent. ad Molin. *lib.2. cap.8. ex num.34. vers. secundus casus.*

232 Malum an sit præsumendum de illo, qui bene vixit? Resp. negatiuè, quia ex vita retroacta præsumitur etiam de præsenti, *l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. cap. cùm in iuuentute, cap. mandatum, de præsumpt.* Alex. *in l. si quis ex argentariis, §. fin.* per illum text. *ff. de edendo*, Felin. *in cap. cùm in iure peritus, de offic. deleg.* Hippol. *consil.77. num.11.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.29.* Azeued. *cons.40. num.67.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 51. num.156.* dicens quod qui antea boni fuerunt, & probi, nunc quoque tales, esse atque in futurum fore videri debent, adeò vt nihil quicquam quod à bono viro sit alienum, facturi credantur, præcipuè ij, qui se diu virtutibus, & probitati addixerunt, quique cum ipsis virtutibus, longo tempore versati, vberes earum, atque iucundos fructus produxerunt. Summa enim est, omnium Philosophorum consensu, difficultas aliquem dimouere ab habitu virtutum etiam ciuilium, & politicarum. Vnde Valer. Max. lib.2. c.5. in princ. ait, *quod cùm Metellus causam repetundarum diceret, tabulæque eius ab accusatore expostulata, & ad nomen inspiciendum circa iudicium ferrentur, totum consilium ab earum contemplatione oculos auertit, ne de aliqua re, quæ in his relata erant, videretur dubitasse, non in tabulis, sed in vita Q. Metelli argumenta syncera administrata pecunia legenda sibi iudices crediderant, indignum rati integritatem tanti viri exigua cera, & paucis litteris perpendi.* Et Marc. Tull. *in orat. pro Publio Sylla. Omnibus in rebus iudices, quæ grauiores, maioresque sunt, quid quisque voluerit, cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus, qui arguitur, est ponderandum. Neque enim potest quisquam nostrum subito fingi, neque cuiusque repentè vita mutari, aut natura conuerti, nemo repentè fit summus, nemo repentè turpissimus*, &c.

Non enim præsumitur virum honestum & proui- 233
dum aliquid perperam fecisse, aut facturum esse, *cap. cùm in iuuentute, de purgat. Canon. cap. in nostra, vers. nos verò, de procurat. cap. sacro*, ibi, *maximè si laudabilis opinionis existat, de sentent. excom. cap. quia sunt, 28. distinct. cap. miramur, 61. dist.* Mex. *ad leg. Toleti, p.1. fundam.10. num.13.* Cassiodor. *lib.6. var. epist.3.* ibi: *Si honoris alicuius est origo laudabilis, bonum initium sequentibus rebus potest dare præconium.* Hinc mors mala 234
putanda non est quam bona vita præcessit. S. Augustin. *lib. de ciuitate Dei, cap.11.* & ideò nouum non est quod multi sancti viri sobitanea, vel infortunata mundo morte fuerint extincti. S. Simeon Stilytes fulgure occisus. S. Belinus à canibus in partes diuisus. Gero Archiepiscopus Coloniensis cùm putaretur à suis mortuus, viuus fuit sepultus. Scotus 235
cùm solitus aliquando fuisset per magnum spatium eleuari, & crederetur mortuus à fratribus, qui ignorabant hunc eius morem, illum sepulturæ mandarunt, ac postea venientes eius discipuli, scientes id sæpiùs accidere, inuenerunt eum viuum fuisse sepultum, vt refert Sanctus Bernardinus de Senis *tom.1. serm.1. de Regno Dei, inter extraordinarios numero 5.* Et de quodam sancto viro fertur inter libros studendo de repentè mortuum fuisse, digito demonstrante in aperto libro vers. illum: *Iustus quacunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.*

Masculi vbi sunt vocati successiuè, & in eorum 236
defectum vocantur fœminæ, an hæc vocatio intelligatur de masculis eiusdem lineæ, & gradus? Respond. affirmatiuè, per Molin. *de primog. lib.3. cap.5. num.71.* Pereg. *de fideicom. artic.27. num.24.* vbi ait quod vbi dictum esset, *ita quod extantibus masculis fœminæ non succedant*, tunc fœmina melioris lineæ, & gradus præferenda est viro remotiori, sequitur Fusar. *de substit. quæst.379. num.52.* Surd. *consil.317. num.37. & 38.* vbi tenet quod si fœminæ ex concessionis forma vocatæ sint successiuo ordine post masculos, intelligendum est iuxta gradum regularem successionis, ita vt masculi eiusdem lineæ, & gradus præferantur, Cephal. *cons.619. num.16. lib.5.* vbi *num.46.* in fortiori casu tenet, quod vocatis masculis per lineam rectam ad exclusionem fœminarum, intelligitur de masculis vltimi possessoris, idem Cephal. *consil.345. numer.8. & 9. lib.3.* Gutier. *consil.23. num.27.* resoluens quod vbi vocantur descendentes, ita vt linea masculina succedat anteaquam fœmina, adhuc filia vltimi possessoris præferenda est patruo masculo, quia dicta verba intelliguntur de linea recta; vnde si non superest masculus ex ea, succedit fœmina eius lineæ ad exclusionem masculorum alterius. Pulchrè Gam. *decis.314. n.6.* vbi attestatur ita decisum, non obstante quod clausula aiebat, *que en quanto huuiesse Varones decendientes del fundador, lo huuiessen, y no las mugeres*: & deinde, *E si de todos los sobredichos mis fijos no huuiere decendiente de Varon, y huuiere fija*, &c. & concludit decisio, quod verba prædicta non possunt intelligi existentibus masculis omnium linearum vniuersaliter, sed secundùm obiectam materiam, intelligi debent de descendentibus illius lineæ, penes quam discurret successio

cessio. Elegantet Cabed. *decis.* 108. *p.* 1. referens ita fuisse decisum in casu fortioti quando ad maioratum vocati erant descendentes cum expressa clausula, quod non esset mulier, & tamen fuit resolutum ad fauorem fœminæ vltimi possessoris ex ea ratione inter alias, quod si testator per verba generalia fœminas propter masculos excluserit à successione maioratus, nec adiecerit expressè illas se propter masculos remotiores excludere velle, intelligendum est exclusisse fœminas per masculos tantùm eiusdem gradus & lineæ, non autem per remotiores: & addit *num.* 11. hoc admittendum esse etiam eo casu, quo ex clarissimis institutionis verbis fœminæ per masculos remotiores excluderentur. Rimin. iun. *cons.* 741. *à num.* 10. *lib.* 7. quò loci postquam censuit vocationem de hærede in hæredem, de primogenito in primogenitum debere intelligi per successionem regularem, concludit *num.* 95. verba clausulæ casus, de quo interrogatus fuit, v. g. & successiuè de primogenito in primogenitum, donec eius linea masculina durabit, intelligenda esse de linea recta effectiua, Fab. Turret. *cons.* 13. *n.* 16. *lib.* 2. plenè Castill. *controu. tom.* 5. *cap.* 93. *n.* 16. *& tom.* 6. *cap.* 138. *num.* 18. Valenzuel. *cons.* 97. *ex num.* 75. *cum seqq.* vbi ait vocationem masculorum in maioratibus semper poni ad designandam formam succedendi, vt priùs masculus, & post cum fœmina succedat, atque ita fœmina non censetur exclusa: & *num.* 78. concludit in hæc verba. Ideo successione istorum maioratuum remansit firma regula iuris, scilicet quod vocatio masculi ad ingressum successionis solùm fit ad ponendum ipsam in persona, in qua est radicanda, assignando ordinem prælatitium successionis, & non exclusionem fœminarum, Perez de Lara *de vita hominis, cap.* 30. *num.* 82. vbi has conclusiones in casu difficiliori intellexit, nempe quando institutor non expressè exclusit fœminas, sed vocauit filium suum primogenitum, & eius filium masculum, & alios filios secundo, tertio, & quarto genitos, & eorum filios masculos, quod non ex hoc censeatur maioratus agnationis, nec exclusa fœmina in perpetuum, sed solùm prælatio masculis tributa, Addit. ad Molin. *dict. lib.* 3. *cap.* 5. *sub num.* 71. *vers. quod fortius asseuerandum est*; Matt. *de success. legali, part.* 3. *quæst.* 11. *art.* 4. *num.* 3. *&* 4. vbi dicit quod in fideicommisso relicto masculis, fœminæ succedunt deficientibus masculis. Rot. *decis.* 316. *num.* 4. *part.* 1. *recent.*

237 Mentiris verbum, an importet magnam iniuriam? Resp. esse iniuriosissimum, per Bart. & Ias. *in l. si quis extraneus, ff. de acquir. hæred.* Ioan. Cotras. *lib.* 6. *miscel. cap.* 24. *num.* 6. Andr. Gail. *lib.* 2. *obseru.* 100. Ioan. Christoph. Bosch. *de iniur. disputat.* 1. *num.* 10. Castill. *decis.* 171. *num.* 9. *tom.* 2. Hening. Papo *de iure retortitionis, p.* 3. *thesi* 16. *& in thesi* 38. respondet *ad l. quæ omnia* 25. *§.* 1. *ff. de procurat.* ex qua videbatur probari secundùm aliquos quod procurator, de quo ibi, *per summ mitiri in iudicia conuicium sibi factum retturserit,* & sic excusari, de quo nullum illic animaduerti poterat verbum: sed posito (addit dictus Hening.) quod per hoc mentiti se purgasset procurator, factum hoc esset in iudicio à procuratore, qui à domino criminis accusatus è vestigio excipiens, se criminis reum inficias iuisset, id quod ad hunc retortitionis vulgaris casum, qui extraiudicialis, & priuatus est actus, accommodari non possit, cum hoc tantùm egisse præsumetetor reus procurator, vt excipiendo se cunctam accusatorem defenderet, non vt illum calumniæ onararet, sine qua sibi retortitio constare nequit, vipote quod iniuram sibi illatam iniurta retorquet.

238 Minor an possit liberè testari sicut maior, & de bo-

nis suis ad libitum disponere? Resp. posse, & curatorem suum hæredem instituere, nisi constet dolo curatoris fuisse circumuentum & inductum ad testandum in sui fauorem, vt per Anton. Gom. *l.* 3. *Taur. n.* 5. Azeued. *l.* 13. *à n.* 14. *vsque ad num.* 10. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Galganet. *de tutel. & cur. lib.* 3. *quæst.* 54. *per tot.* vbi *ex numero* 4. contrarium tenere videtur, Gutiet. *etiam de tutel. p.* 2. *cap.* 14. *à num.* 4. *& num.* 10. Quicquid dicat Rebuff. quem referunt & sequuntur Duen. *reg.* 31. *in verb. Administratores*, Caualcan. *de tucor. num.* 179. Pereg. *de iure fisci, lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 12. quia Rebuffus loquitur stante lege expressa sui Regni, quam ibi glossat, hoc nuncupatim prohibente. Nec de minore, qui optimè disposuit testamentum suum, poterit quandoque dubitare ab illo ritè factum non fuisse, quia reperiuntur minores 14. annorum, qui in iure vt Doctores respondent; & minores septénio, qui latinam loquuntur linguam. Ego antequam maternam pronuntiarem, opera & diligentia doctissimi parentis mei Latinam didici, & in illa ætate loquutus fui. Refert Plutarchus *in Cicerone* illum in ætate 13. annorum composuisse poëma quoddam heroïcum, cui titulum dedit, *Pontius Glaucus*, Narrat. Suetonius c. 6.

Tiberium Cæsarem in ætate nouem annorum orationem funebrem publicasse, & dictasse in sui parentis morte. Historiæ mandauit Card. Cæs. Baron. *in annalibus, anno Christi* 374. Sanctum Augustinum in ætate 19. annorum Rhetoricam publice in patria sua docuisse. Et Iureconsl. *in l.* 1. *§. pueritiam, ff. de postulando,* ait filium Neruæ in ætate 17. annorum publicè in iure respondisse, vbi Angelus affirmat Bartolum idem fecisse. Et Baldus cum esset ætatis quindecim annorum publicè repetitionem dictauit *ad l. centum Capua, ff. de eo quod certo loco*: & in eadem ætate idem Fulgosius *ad l. manifesta turpitudinis, ff. de ritur.* Et Politus Senens. cùm totius Italiæ admiratione in ætate 16. annorum millia iuridica Paradoxa publice defendit, vt refert Matth. Gribald. *de ratione studendi, lib.* 1. *c.* 2. Alia plura exempla adducunt Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 41. *à n.* 45. Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *c.* 7. *n.* 12. Mendux. *in lib.* 1. *Regum, tom.* 1. *c.* 3. *in exposit. litteræ, à n.* 1. & præcipuè *n.* 11. *cum seqq.* 239 240 241 242 243

Monopolia vt exerceantur an ex priuilegio Principis concedi possit? Resp. affirmatè Innoc. Rimin. iun. Auiles, & Bobadil. citatos à Mastill. *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 441. Sed licèt eorum sententia defendi possit eo casu, quo vrget iusta causa, & communis vtilitas præcisa, & necessaria: nihilominus his terminis præcisis contrarium verius videtur, ex Greg. Lop. *lib.* 2. *gloss.* 1. *ad fin. tit.* 7. *part.* 5. ibi: *Aduertant tamen Principes concedentes ista priuilegia, ne concedant contra publicam vtilitatem, neque ob diuandum vnum alios destruant, neque dona ingenij, & naturæ, quæ Deus dat hominibus, Principes prohibeant, iubendo quod vnus solus exerceat talem artem, vel tale officium, sed præ oculis habeant Deum, & publicam vtilitatem, cui ex iniuncto regimine seruire debent*, &c. Sot. *de Iustit. lib.* 6. *quæst.* 6. *articul. fin.* Albert. Brun. *inter consilia feudalia ipsius, consil.* 131. *vers. vltimo moueor*, Matth. Lopez Bracco *lib.* 12. *de regendi ratione, fol.* 38. Menoch. *de arbitr. casu* 569. *num.* 27. Surd. *cons.* 331. *num.* 24. Franc. de Ponte *de potest. Proregis, tit.* 10. *rub. de mercat. sen nund. num.* 9. Anton. Thesaur. *decis.* 16. Farin. *fragm. crimin. p.* 1. *verb. Monopolium, num.* 305. 244

Mulier, quæ à viro deflorata fuit sub spe & promissione matrimonij, si postea passa fit ab alio cognosci, an possit petere vt promissa sibi adimpleantur, vel vt saltem competentem dotem talis vir sibi soluat? Resp. virum ad nihil teneri, vt per Vincent. Carocdec. 245

seu casu 68. vbi sex fundamenta ita concludit, & iudicatum refert, Iacob. Cancer. *var. resol. lib.* 2. *c.* 11. *de sponsal. n. fin.* Paul. Bellon. *de potestate eorum quæ fiunt in continenti, c.* 18.

246 Mutuare pecuniam ciuitati an ciues ditiores compelli possint, quando necessitas publica immineret? Respond. affirmatiue, etiamsi ad mutuandum nemo sit compellendus, vt per Auil. *ad cap.* 2. *Prætor. in gloss. de mercaderia, n.* 11. *& cap.* 17. *gloss. à rasonables, n.* 33. *& c.* 34. *gloss. si nuestra licencia,* Mexia *in pragm. taxæ panis, conclus.* 1. *n.* 58. Auendan. *de exequend. mand. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 34. *& cap.* 14. *n.* 9. Menchaq. *controuers. illustr. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. Ioan. Garc. *de expens. cap.* 12. *num.* 67. Azeued. *l.* 1. *n.* 27. *versic. vel melius erit, tit.* 25. *lib.* 5. *Recop. & l.* 21. *num.* 2. *tit.* 1. *eod. lib.* 5. Matiens. *d. l.* 1. *gloss* 9. *n.* 4. *cum seqq. tit.* 15. *eod. lib.* Gutierrez *practic. lib.* 2. *q.* 180. *num.* 29. Bobadill. *in politica, lib.* 3. *c.* 3. *n.* 18. *& lib.* 5. *c.* 5. *num.* 21. Cabed. *Lusit. decis.* 92. *n.* 8. *p.* 2. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 8. *tit.* 5. *num.* 18. Crard. *canon. quæst.* 33. *n.* 22. Et etiam Rex pro defensione patriæ contra hostes Reip. poterit cogere subditos diuites, vt sibi mutuent pecunias. Rip. *in l. dotis causa, n.* 158. *ff. soluto matrimon.* Ceuall. *commun. quæst.* 906. *aliàs fin. n.* 44. *tom.* 4. Et quid quoad Clericos, & Ecclesiasticas personas? Vide Auiles *d. c.* 17. *verb. a rasonables, n.* 33. Mexia *d. conclus.* 1. *num.* 60. Matiens. *d. l.* 1. *gloss.* 9. *n.* 5. *in fine,* Bobadill. *d. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 18. Ceuall. *com munium q.* 578. *n.* 3. *cum*
247 *seqq. & q.* 897. *à num.* 617. Sed dubitari potest, an in hoc casu liceat mutuantibus aliquid vsurarum nomine ratione lucri cessantis, vel damni emergentis recipere? Id vtroque Iure licere, & eis permissum esse docent Sot. *de Iustit. lib.* 6. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 1. *&* 2. Nauarr. *commento de vsuris, num.* 44. *cum seqq.* Mascard. *de probat. conclus.* 934. *n.* 41. *&* 42. Menchaq. *de success. creat. lib.* 1. *§.* 6. *n.* 21. *&* 22. *& controuers. illustr. lib.* 1. *c.* 68. Menoch. *de arbitr. casu* 110. *n.* 12. Vincent. Caroc. *de deposito, tit. quid veniat in act. depositi, rub. accessio* 4. *n.* 5. *fol.* 215. Surd. *decis.* 259. *n.* 17. *& decis.* 345. *n.* 16.
248 Lodouic. Peguera *decis.* 22. *num.* 4. *paulò post med.* vbi ait coactum mutuare Communitati, vel Vniuersitati posse pacisci de aliquo lucro ob damnum vitandum, non verò de aliquo lucro cessante ante moram, Sigism. Scacc. *de commerc. §.* 1. *q.* 7. *p.* 2. *ampl.* 8. *n.* 114. vbi tradit in hoc casu, quando scilicet compulsi sunt mutuare, etiam ante moram de interesse pacisci posse.

249 Mutuatæ rei valor seu pretium si crescat, vel decrescat, cui cedat damnum, vel commodum? Resp. cedere creditori, si eueniat sine culpa, & mora debitoris, per *l. vinum, Digestis si certum petat.* Moza. *de contract. tract. de mutuo, tit. de naturalibus mutui, n.* 15. Laurent. Rodulph. *in cap. consuluit, de vsur. p.* 2. *q.* 7. *n.* 9. *& p.* 3. *num.* 2. *&* 3. Sigism. Scacc. *de commerc. §.* 1. *q.* 1. *à n.* 415. vbi assignat rationem, quia licèt dicatur plus recipere, non tamen recipit vltra sortem; non sic erit quando mensura mutatur; si enim mutuaui tibi centum modios tritici, & Principis iussu modius tritici sit minutus, aut auctus, non liberaris soluendo secundùm mensuram minorem, sed secundùm mensuram veterem: nam in primo casu minùs redderetur, in secundo plus. Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 7. *c.* 10. *q.* 6.

250 Officiales supranumerarij an gaudeant priuilegiis ordinariorum? Respond. negatiuè, per *l. decurionibus, Codice de silentiar. lib.* 12. ibi: *Etenim triginta numero instituuntur Consiliarij, & illi immunes dicuntur, & propterea si alij creentur silentiarij, non gaudent priuilegiis eorum, qui sunt numerarij,* &c. *l. eos* 5. *l. fin. Cod. de apparit. Magistr. milit. & priuileg. eorum, libro* 12. ibi: *Eos, qui in officiis nostris merentes statutorum tantummodo numero inserti sunt, fori præscriptione muniri, cæteros verò, qui supra huiusmodi numerum militare noscuntur, quasi nec militantes, & apud illustrissimas Præfecturas, & apud clarissimos Prouinciarum Rectores de quolibet pulsari, & conueniri, & sine cinguli præscriptione respondere negotio sancimus,* &c. Menoch. *consil.* 1279. *ferè per tot. & præcipuè à n.* 9. Mastrill. *decis.* 155. *à n.* 31. Ioan. Maria Nou. *in praxi elect. fori, sect.* 2. *q.* 34. *n.* 9. *fol. mihi* 217.

Officium siue qualitas duplex vbi in eadem persona concurrit, cuius personæ consideratio habenda? 251
Respond. illius qualitatis considerationem habendam, cuius contemplatione actus geritur, per Seraphin. *decisione* 1058. Ioan. Gtiuel. *Dolana decisione* 82. *n.* 20. Solorzano. *de iure Indiarum, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 7. *cum sequentibus, & tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 24. *n. vlt. & c.* 23. *n.* 38. Non enim inconuenit, quod vna & eadem persona ob varios respectus diuerso iure censeatur, cum hoc sit concedendum ratione duplicis iuris quod vnus, & idem habet, vt vno casu possit esse maior, & dignior, & in alio minor, & minùs dignus. Menoch. *consil.* 902. *n.* 71. *cum seqq.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rosa, part.* 4. *tit. de præcedent. resp.* 1. *n.* 2. *tom.* 2. *pag.* 469. *& resp.* 2. *n.* 14. *cum seqq. pag.* 488. D. Contelor. *in quæst. de præcedent. n.* 63. Franc. de Amaya *ad lib.* 10. *C. sub tit. de decurionib. in l. vlt. cap.* 1. *n.* 65. Marc. Anton. Surgens *in Neapoli illustrata, lib.* 1. *cap.* 27. *n.* 22. *&* 23. *pag.* 301. Ioan. Baptist. Thoro *in compendio decis. Neapol. tom.* 1. *verb. Consiliarius electus,* Folv. Constant. *ad tit. de Consulib. lib.* 12. *C. n.* 36. Doctissim. D. m. D. Laurent. Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Reg. Consiliar. *in alleg. de præcedentia, n.* 39.

Pater an possit rem meliorem sibi eligere, & assu- 252
mere in tertiam, & deteriores relinquere filiis? Resp. negatiuè, cum Alexand. *in l. Marcellus, §. res quæ, n.* 7. *&* 10 *ff. ad Trebell.* Tell. *l.* 19. *Tauri, colum.* 2. *in princ.* Couarruuias *in cap. Raynaldus, §.* 2. *num.* 5. *de testam.* Valasc. *consil.* 53. *num.* 9. *& de partit. cap.* 19. *n.* 30. *cum seqq.* quos refert, & sequitur Mich. Reinoso *obseru.* 36. *n.* 6. vbi addit nec hoc facere posse, si domus, vel prædium quod assumpsit in tertiam, excedat valorem ipsius tertiæ.

Pater qui potest meliorare vnum ex filiis in tertio, 253
& quinto bonorum, an possit meliorare duos, & vnum pro vita sua, & alterum post eius mortem, & vnum ad decennium, & alium ad alterum decennium? Resp. affirmatiuè, per Seguram *in l. vnum ex familia, §. sed etsi fundum, ff. de legat.* 2. *n.* 57. *&* 58. Roderic. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, ad declar. leg. Regni, q.* 5. *num.* 1. *&* 2. Azeued. *l.* 3. *n.* 15. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recep.* Menes. *ad l. vnum ex familia, §. si duos, n.* 2. Anton. Gom. *l.* 1. *Tauri, n.* 2. Castill. *l.* 27. *Tauri, n.* 10.

Pater an teneatur soluere quod mutuatur filiofam. 254
causa studij? Resp. teneri, si debitam moderationem mutuum non excedat, per Soc. *reg.* 137. *limit.* 1. Duen. *reg.* 370. *in princ.* Gregor. Lop. *l.* 6. *gloss.* 7. *tit.* 1. *part.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 68. *n.* 3. *&* 8. Didac. Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 605. *& seq. versic. fallit septimè,* Mozz. *de contractibus, rub. de mutuo, tit. quomodo deficiat, seu finiatur mutuum, num.* 26. Parlador. *in sesquicentur. differ.* 12. *§.* 1. *numero* 9. *&* 13. Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 22. *cap.* 3. *n.* 11. *versicule secundus,* Matth. Coler. *de processib. execut. part.* 1. *cap.* 10. *num.* 28. Alexand. Trentacinq *var. lib.* 3. *tit. de solut. resolut.* 19. *numero* 14. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 301. *versic.* 8. Azor. *instit. moral. parte* 3. *lib.* 7. *cap... quæst.* 6. Rebell. *de obligat. Iustit. part.* 2. *lib.* 8. *quæst.* 2. *numero* 13. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 60. *num.* 23. *&* 25. Et procedit licèt filius studeat contra voluntatem patris, gloss. verbo soluit, *in l. sed Iulianus, §. quod dicitur, Digest. ad SC. Maced.*

Bald.

Bald. Nouell. *de dote, p.6. priuil.46. num.1.* Fab. de Anna *in addit.* ad Vincent. de Anna *sing.184.* Gotier. *in repet. auth. Sacramenta puberum, num.74. C. si adu. vendit.* Stephan. Gratian. *d.cap.60. num.23.* Parens meus *in remiss. ad Ordin. Regiam Lusit. libro 4.*
255 *tit.50.§.4.* Intellige quando filius addiscit Grammaticam, & dat operam humanis litteris, & artibus liberalibus: nam pro istis disciplinis addiscendis pater præstare debet expensas, non verò pro maioribus facultatibus, nisi pater semel inceperit filium erudire. Anton. Gom. *l.29. Tauri, n.18.* Anton. Menes. *in auth. res qua, n.92. C. commun. de leg.* Meneh. *de success. creat. §.30. n.202.* Auendan. *resp.17.* Spin. *in speculo testam. gl.18. n.79. vers. quid autem dicemus,* Pichard. *in §. quadam actiones, in tract. de collat. art.3. n.55. Instit. de action.* latè Mangil. *de imput. q.31. per tot.* Hæc tamen fallunt quando pater prouideret filio de rebus necessariis, & qui mutoauit hoc sciret, Duen. *d. reg. 370. limit.4.* Gutier. *vbi suprà, n.78.*

256 Pensione grauatus beneficiarius an satisfaciat relinquendo & cedendo fructus beneficij? Resp. satisfacere, licèt sit personaliter obligatus, vt post Ioan. Bapt. Ferret. *consil.73.* Bursat. *consil.361. num.18.* resolute Felician. de Solis *de censib. tom.2. c.1. n.6. in finè, vers. nec obstat.*

257 Pensio reseruata de consensu titularis, an soluatur à regressario post purificatum regressum? Resp. negatiuè, quia Papa tunc reseruat pensionem soluendam à titulari, & eius successoribus, ac proinde iure merito quando beneficium peruenit ad regressarium, cum ille non sit successor Rectoris consentientis, sed capiat beneficium ex suo primæuo iure, quamuis pensio fuerit à principio valida; attamen illa post purificatum regressum ipsi regressario non præiudicat. Ita Cassad. *dec.1. de pension.* Gig. *de pension. q.79.* Put. *decis.97. lib.2.* Rot. *in Mantuana pensionis, 4. Decembris 1626. coram bona mem. Merlino.*

258 Pensioni antiquæ an consensisse censeatur impetrans beneficium sub narratiua quod sit ea pensione grauatum? Resp. negatiuè, quia talis impetrans fatetur quidem beneficium esse grauatum pensione, sed non inde fatetur pensionem esse validè reseruatam, cum etiam potuerit inualidè reseruari, iuxta notata per Bald. *consf.269. in fine, vers. alia quæstio, lib.1. & consf.270. n.11. & 12. vers. dicit aliquis, eod. lib.1.* quibus locis probatur, quod si actus potest fieri ciuiliter, & naturaliter, confessio probat quidem actum, non autem an naturaliter, vel ciuiliter fuerit factum, cùm vtroque modo fieri potuerit, Alex. *cons.179. n.4. lib.2.* Paris. *cons.107. n.2. lib.1. & cons.104. n.90. lib.2.* Felin. *in c. si cautio, num.53. vers. sed circa hanc, de fide instrum.* Ita Rota *in Auersana pensionis, 27. Martij 1628. coram bona mem. Merlino, & in Militen. pensionis, 7. Iunij 1630. coram bona mem. Coccino,* vbi dicitur fuisse recessum ab aliis decisionibus, in quibus contrarium fuerat decisum à Rota.

259 Pensionis an capax sit illegitimus, prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiatus? Resp. illegitimum præuia dispensatione ab Episcopo ad primam Tonsuram promotum, censeri & effici capacem pensionis absque alia particulari dispensatione, prout reiecta opinione Gigantis & Rebuffi, perpetuò Rota tenuit, quemadmodum attestantur Sarneus. *in reg. de annali, quæst.21. in fine,* Gambar. *de auctoritate Legati à latere, lib.6. num.28.* & sunt decisiones coram Oriolen. relatæ *in p.1. diuers. decisione 425.* coram Card. Seraph. *decis.1264. num.2.* & coram Card. Blanchetto *in Aquileien. fructuum, 14. Ianuarij 1599.* coram Litta, relata per Nicol. Garc. *de benefic. in addit. ad part.1. cap.5. num.117. & in Veneta pensionis, 10. Decembris 1577.* coram Robusterio, *& in Cæsaraugustana pensionis, 19. Februarij 1595.* coram Gipsio, *& in Burgen. pensionis coram bona mem. Buratto,* apud Marchesan. *de commission. tom.2. fol.527.* vbi quod perpetuò Rota seruat hanc opinionem, & coram Merlino *in Regien. translationis pensionis, 14. Maij 1627.* & coram Coccino Decano *inter eius impressas decis.31. n.8.*

Pensionem soluere an teneatur intrusus in beneficio? Resp. teneri, si percepit illius fructus, per Gregor. *resp.29.* Bellencin. *de charit. subsid. q.34. num.1.* Bursat. *cons.361. num.39. & 25. lib.4.* Nicol. Garc. *de benefic. part.1. cap.5. num.182. cum seq.* Seraphin. *dec.66. num.3.* Duran. *decis.369. num.2. lib.2.* alias esset iniquum vt verus titularis, qui nullos fructus percepit, pensionem soluere teneretur, Mantic. *decis.339. n.5.* Burat. *decis.669. numero 4. & decis.636. numero 3. & decisione 915. num.3.* Valenzuela *cons.137. numero 37.* 260
tom.2. Successor verò in pensione grauato tenetur ad 261
illius solutionem non solùm actione reali, tanquam percipiens fructus, super quibus fuit impositum onus reale pensionis, *cap. querelam,* & *ibi* Abb. *nat.3. de elect.* Felin. *in cap. ad audientiam, el 2. n.6. de rescript.* Castrens. *cons.338. num.4. vers. aut quæritur, lib.1.* Decian. *cons.185. num.8. tom.2.* Gig. *de pension. q.39. num.1. quæst.40. num.1. & quæst.43. & 47. num.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.34. num.45.* & Mantic. *decis.273. num.1.* Gregor. XV. *decis.507. numero 2.* Duran. *decis.369. num.1.* Sed etiam tenetur actione personali, quia titularis acceptans beneficium pensione grauatum videtur quasi contrahere cum pensionario, & se obligare ad onera beneficio imposita, *§. heres quoque, Instit. de obligat. quæ ex quasi contr.* Guid. Papæ *decis.577.* Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. pensio,* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.5. §.5. n.46.* Lotter. *de re benef. lib.1. quæst.36. num.87. & 88. & q.39. num.42.* Verall. *decis.13. p.2. & decis.362. p.2.* Rot. *in recent. decis.176. n.3. p.1.* Gregor. XV. *decis.215. num.7.* nec est locus excusationi sub prætextu ignorantiæ, Verall. *decis.107. num.2. p.3.* Lotter. *d. q.39. num.49.* Quod benè procedit etiamsi successor fuerit ordinaria auctoritate prouisus, vt per Nicol. Garc. *d.p.1. cap.5. num.187.* Lotter. *dict. q.39. n.101.* Et licèt de illo in reseruatione nulla fuisset facta mentio, gloss. *verb. Prioratus, in cap. nisi essent, de prebend.* Felin. *in dict. cap. ad audientiam, el 2. num.6. de rescript.* Castr. *consil.338. num.4. vers. ex litteris, lib.1.* Bursat. *dict. consil.361. n.16.* Gig. *de pension. q.44. n.1.* Valenzuel. *cons.104. n.5. tom.2.* Rota *in Toletana pensionum, 1. Iulij 1630. coram bona mem. Merlino.* Et non alteratur obligatio soluen- 262
di pensionem mutatione personæ in beneficio iam pensione grauato, *l.2. §. ex litteris, ff. de verb. oblig.* Bald. *in l.1. n.3. C. de hered. action. & in l. vbi adhuc 29. n.47. C. de iure dot.* Guid. Papæ *q.629. ex num.1.* Valenzuel. *cons.124. num.32. tom.2.* Gregor. XV. *decis.275. n.1.* Duran. *decis.67. n.19. & 20.* Rota apud Pust. *in fine sui tr. de manutent. decis.202. n.2.* Lotter. *d. lib.1. q.38. à n.111. & q.39. n.76.*

Pœnæ conuentionales quando debeantur? Resp. non 263
deberi nisi quatenus concurrant cum interesse, vt per Ioan. de Lignano *in cap. cum dilecta, de arbitr.* Laurent. de Rodulphis *in repet. c. consuluit. quæst.67. de vsuris,* Matth. de Afflictis *decis.135. Quidam Venetus, num.4. & 5.* vbi addit ita fuisse decisum, & quod de stylo Curiarum receptum est condemnationem pœnæ non fieri, nisi quatenus intersit, cui idem testatus adhæret Thesaur. *decis.79. sub n.2.* Pet. Rebuff. *in l. vnic. gloss.2. n.4. C. de sentent. quæ pro eo,* Cæs. de Vrsill. *ad Afflict. d. decis.135. num.5.* Auendan. *in dictionario, verb. Pœna conuentionalis,* Ioan. Garcia *de expens. cap.9. num.63.* Roderic. *de annuis reddutibus, lib.3. q.5. n.20.* Azeued.

l. 4. num. 57. cum seqq. titul. 11. lib. 4. Recopil. Bettazol. cons. 490. num. 3. lib. 2. in crimin. Buriat. cons. 21. num. 14. lib. 1. vbi num. 15. addit, quod sit magis hæc opinio, & pro anima securior. Franc. Marc. decis. 411. num. 9. & 10. part. 1. Sigism. Scacc. de iudic. lib. 2. c. 2. n. 337. Gutierrez de iuram. confirm. p. 1. cap. 36. num. 10. & 12. & Canon. lib. 2. cap. 20. n. 5. Verall. decis. 231. part. 2. Seraphin. decis. 794. n. 23. & 24. part. 1. Rot. decisione 37c. num. 3. & decis. 809. per tot. & maximè ad fin.
264 part. 1. diuers. Et verificato quod interesse nun concurrit, pœna conuentionalis peti non potest, vt resoluit Sarmiento select. lib. 3. c. 6. n. 10. & 11. quem sequitur Thesaur. decisione 98. num. 4. quia pœna conuentionalis nunquam exigitur quando ex contrauentione damnum parti non resultat, Afflict. rub. 35. in constit. eos qui scienter; sub num. 18. Sigism. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 526. Stephan. Gratian. discept. forens.
265 tom. 1. cap. 36. num. 63. Vbi enim damnum non adest, ibi condemnatio fieri non debet, l. sancimus, C. de pœnis, Rimin. cons. 253. num. 74. Becc. cons. 102. num. 32. Lanceil. Gallia cons. 28. num. 21. Giurba cons. 16. n. 32. Alexand. Raudens. de analog. c. 34. n. 131. Pœna enim debet culpæ respondere, l. respiciendum, Dig. de pœn. l. Pedius, ff. de incend. ruina, & naufrag. cap. afferamus, 24. q. 1. Albert. Gentil. lib. 3. de iure belli, cap. 2. Patrit. de Regno, lib. 8. cap. 14. Valenzuel. cons. 91. n. 47. Ioan. Potan. de Senatore, lib. 2. c. 9. Guillelm. Fotner. lib. 1. lect. c. 15. Henric. Bocer. de Regalib. c. 3. n. 110. Farnes. de Republ. lib. 2. paneg. 5. c. 8.

266 Possessio ex contractu nullo, seu inutili an transferatur? Resp. negatiuè, per l. 3. §. sciendum, ff. de donat. inter virum, ibi: *Sciendum autem est ita interdictam inter virum, & vxorem donationem, vt ipso iure nil valeat quod actum est, proinde si corpus sit quod donatur, nec traditio quicquam valet, &c.* quæ verba vltima possessionis etiam translatione inficiantur: alioqui si hæc in vxorem transiret, aliquid transferretur, nec Iureconsultus assereret nihil transire, seu actum nec quicquam valere, quasi & dominium, & possessionem includat, nihilque excludat, prout vniuersalis negatiuæ proprium est, l. Iulianus, Digest. de legat. 3. gloss. verb. quacumque, in cap. solita, de maior. & obed. gloss. verb. nullo modo, in Clem. 2. de atate, & qualitate, clariùs translationem possessionis ex actu nullo legit text. in l. si eum qui 26. ff. de donat. inter, ibi: *Quia licèt illa Iure Ciuili possidere non intelligatur*, & in l. inter virum 46. ff. eodem titulo, ibi: *Inter virum, & vxorem nec possessionis vlla donatio est.* Ex quibus iuribus hanc sententiam tanquam inuariabile præceptum eliciunt DD. per text. ibi in l. iubemus 24. §. sanè, vers. nisi enim, C. de sacros. Eccles. & in l. 1. Cod. non licere habit. lib. 11. Alexand. cons. 69. n. 12. lib. 5. & cons. 81. num. 11. lib. 3. Plot. in l. si quando, n. 285. C. vnde vi, Socin. iun. consil. 84. n. 4. & 5. lib. 3. Tiraquell. de iure constituti, part. 3. limit. 7. à num. 13. Mandos. ad Roman. consil. 321. n. 2. verb. remansit, Cautalcan. de tutor. & curat. num. 151. Bursat. consil. 140. num. 18. lib. 2. Menoch. consil. 1095. n. 6. 7. & 12. volum. 11. Surd. cons. 276. ex num. 14. Mieres de maior. part. 3. q. 9. ex num. 29. in noua impress. Contrarium verò, videlicet ex actu nullo, & prohibito possessionem transferri, videtur probari ex l. 1. §. si vir vxori, & ex l. quod vxor 16. ff. de acquirend. possess. & ex l. nec vllam 13. §. in omnibus, ff. de petit. hered. & in leg. si donata 36. ff. de donat. inter virum, & in l. 2. §. 1. Digestis pro donato, & in l. 1. §. deiicitur, vers. denique, ff. de vi, & vi armata, Matiens. l. 8. gloss. 5. n. 32. & gloss. 6. n. 1. tit. 7. lib. 5. Recop. Christophor. de Paz de tenuta, tom. 1. cap. 28. n. 9. cum sequentibus, & tom. 2. cap. 54. n. 17. Pro concordia distinguendum est inter prohibitionem alienationis absolutam, & eam quæ sine aliqua solemnitate, vel qualitate interdicta est: vt primo casu ex alienatione contra prohibitionem absolutam sequuta non transferatur possessio, quia nec lex, nec testator aditum alienationi patefaciunt, vel parant, l. si creditor, §. vltim. ff. de distract. pign. cum similibus. Secundo verò casu possessio transire queat: quoniam lex, quæ alienationi præceptum solemnitatis iniunxit, lapsu temporis, aliòve modo supplere illam quit, Matiens. in d. l. 8. gloss. 5. à n. 11. Surdus d. cons. 276. n. 65. in fine, cum sequentibus. Et ita concordantur Iura ci- 267
tata, quod scilicet l. sed & si 25. ff. de donat. inter virum, & l. si vir vxori, ff. pro donato, quibus euincitur vxorem vsucapere posse rem sibi à marito donatam, procedunt cum maritus pauperior effectus non fuit, vel (quod in idem recidit) rem alienam donauit: in his enim & similibus speciebus bona fides versatur, & ideò vsucapioni fit locus. Aliter atque si pauperior redderetur; nam cum tunc iusta possessione careret, vsucapere prohiberetur, l. quod vxore 16. ff. de acquirend. possession. l. 1. §. 2. ff. pro donato, sequitur gloss. 1. in dict. leg. quod vxore, Vigel. in methodo Iuris Ciuilis, lib. 7. c. 13. tit. pro donato, except. 2. in princip. & replicat. 4. Anton. Fab. lib. 7. coniectur. Iuris, cap. 13. in princ. & de erroribus pragmat. tom. 2. decad. 42. errore 3. pag. 830. & errore 4. pag. 834. Scip. Gentil. lib. 2. de donat. inter virum, & vxorem, c. 28. Schiford. lib. 2. ad Anton. Fab. tract. 38. q. 4. colum. 2. Non enim detentator ex reprobo titulo rem nanciscens, vel detinens possessor est, sed in solius nudi facti possessionis apparentia reperitur, inter quos longum, latumque discrimen versatur, l. quod seruus 21. & ibi gloss. verb. similiter, ff. de acquir. possess. l. si quis 10. §. idem Pomponius, ff. eod. tit. c. cum Apostolica 3. de his quæ fiunt à Præl. vbi soli iusti possessores possidere dicuntur.

Possessor, & dominus præcipuus alicuius rei, si admittat in ea condominum, vel compossessorem, an de- 268
inde talis dici possit? Resp. iam non dici præcipuum dominum, vel possessorem; quia per huiusmodi communicationem præiudicat sibi in illa prærogatiua vnitatis, atque singularitatis, cap. 1. §. præterea, vbi gloss. & Bald. col. 1. quibus modis feud. amit. idem Bald. cons. 275. col. 4. versic. supposito autem, lib. 2. Paul. Castrens. cons. 84. col. 2. lib. 1. Decian. cons. 369. col. 4. Tiraquell. in tract. de iure primog. q. 26. n. 1. & 2. Corbul. de iure emphyt. tit. de causa priuationis ex eo quod emphyteuta patitur alium inuestire, num. 1. cum seqq. Ruin. cons. 1. num. 18. lib. 1. Brun. cons. 40. ad fin. & cons. 80. col. 5. vers. plus dicit. Ratio est, quia consortium, & communicatio huiusmodi dominium includit. Bald. in l. dudum, num. 7. C. de contrah. empt. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 874. num. 6. Et facit text. l. alcius est 96. §. prædia, ff. de verborum significatione, & in c. sicut 9. 47. dist. ibi: *Proprium nemo dicat quod est commune*, & in l. in re communi 25. ff. de seruit. rust. ibi: *In re communi nemo dominorum iure seruientis neque facere quicquam inuito altero potest, neque prohibere quominus alter faciat, &c.* Et est optima doctrina Rebuffi in dict. §. prædia, ibi: *Prædia non dicuntur esse alicuius, quando sunt communia, sed cùm illorum quilibet habet dominium etiam partis diuisæ, veluti si quispiam habent vnum prædium, alter aliud, quandiu verò commune est, non potest dici alicuius illorum. Itaque si prædia sint inter fratres communia, non dicuntur simpliciter esse vnius fratris, sed cum adiuncto; scilicet prædium est Titij pro parte, iste est Baro talis loci pro parte; sed non dicitur Baro simpliciter, &c.* Et vbi consortium, & societas prærogatiuæ diuiditur inter duos, diuisionem huiusmodi vocat alienationem, & imminutionem Iureconsultus in l. si pupillorum, in princip. ff. de rebus eorum, Corn. cons. 252. in princip. lib. 2. Becc. consil. 25. num. 8.

num.8. Stephan. Grat. discept.forens.tom.5.c.905.n.16. maximè quando per hanc communicationem, & diuisionem ius & prætogatiua datur illam antea non habenti, tunc enim alienatio, & diminutio totalitatis inducitur, leg.1. Codic.communia vtriusque iudic. Sord. consil. 308. num.18. Menoch. consil.80. num.1. & 56. & consil.974. num.18. & consil.985. num. 6. Steph. Grat. d.lib.5. cap.917. Conducit text. in l.2. vers.naturale, Codic. quando & quibus quarta pars deb. lib.10. ibi: Naturaliter negligitur, quod communiter possidetur, & qui totum non habet, se nihil habere arbitratur, vbi Luc.de Peña n.11. ibi: De propriis enim maximè curatur, de communibus autem minus, vt dicitur 1. Politic. Rarum enim est quod magnum est, cap. si officia, 95.dist. c.in sancta, 2.q.7.& rationem præstat text. in c.legimus, 93.dist. Omne quod rarum est plus appetitur, priuilegium apud Indos pipero pretiosius est.

269 Possidere dicens nulla alia bona præter à se relata, an transferat onus probandi in prætendentem contrarium? Respond. affirmatiuè, per gloss. in l.cum de lege, ff.de probat. receptam per Ias. cons.34.n.11.lib.1. Herculan. de negat.proband.n.255. Cephal. cons.133. n.53. Bursat. cons.23.n.2.lib.1. Anton.Gabr. commun. tit.de probat.concl.1. num.8. Mascard. de probat. concl. 2159.n.40.& 41. Sfort.de restit.in integr.q.36.art.7. ad fin. D. Barb. in l. maritum, num. 35. ff. soluto matr. Menoch. consil. 98. num. 49. Surd. consil.267. n.35. & consil.434. num.30. Gabr. Aluarez de priuileg pauperum, p.1. q.5. num.22. & num. 26. Marta voto 178. num.6.

270 Præcedentiam an aliquando Rex præstet inferiori? Resp. inferiorem Comites præcedentem, Regem præcedere in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit, per Ign. in l.necessarios, §. non alios, num.428. ff. ad SC. Syllan. Aufter. de potest. Eccles. in sacular. num.14. vers.19. Feder. de Senis consil.220. in fine, Franc.Marc.dec.459.num.19.p.1. Minsing. cent.5.obseru.3. Mastrill. de magistrat. lib.3. cap.8. n.32.& 33. Exempla adducunt Emman.Sueyro in Flandria historia, lib.10. pag.322. Vlloa in vita Caroli V. fol.14. Camill. Bortel. de præstantia Regis Cathol. cap. 46. numero 347.

272 Præcedentiam an & quando Rex habeat super Cardinales? Resp. Regem in suo Regno habere præcedentiam super Cardinales, in Consistorio verò, & Capella Pontificia Romana Decanus sacri Collegij illum præcedit, secundùm Menoch. consil.902. n.71. lib. 10. Stephan.Gratian. discept.forens.cap.111.n.7. Theodos. de Rubeis in singular. Rota, tom. 2. p.4. tit. de præcedent. resp.2. pag.487. Mich. Ferro in tract.de præcedent.q.13. num.7.

272 Præcedentiam super Episcopum an & quando Vniuersitatis Rector habere possit? Resp. Rectorem vniuersitatis in actibus illius præcedere Episcopo scholari, vt per Putpur. in l.1.n.195.ff.de officio eius, Stephan. Grat.discept.forens.c.105.n.4. Anguian.de legib.3.p.contron.33.n.85. vbi quod Rector Complutensis in actibus Vniuersitatis præcedit Archiepiscopo Toletano, refert Ioan. de Solorzan. de Indiarum gubernat. tom. 2. lib.3. c.8. sub n.46.

273 Præcedentiam super Episcopum an & quando habeant Inquisitores contra hæreticam prauitatem? Resp. DD. Inquisitores præcedere DD. Episcopis in causis Fidei, vt per Eymeric. in directer. p.3.q.50.n.3. Steph. Grat. discept.forens.c.206.n.38.& c.298.n.1.& 26. & 46. Hermosil. ad Part.5. Greg. Lop. super gloss. 2. in proœm. n.61. Theodos.de Rubeis in singul. Rota, tom. 2. p.4. pag.469. col.1.

274 Præcedentia an aliquo casu debeatur Iuniori? Resp. tunc deberi si illi maior iurisdictio commendetur quàm antiquiori in actu eam exercendi, ad not. per Marsil. cons.26. numero 55. & consil.27. num.5. Fab.de Anna consil.40. num.14. Marta voto 101. Mastrill, decis.130. num.13. & de Magistrat. lib.3. cap.4. num.68. Ponte decis.8.n.1. Marcel.de Mauro alleg.50. per tot. & præcipuè n.14. tom.1. fol.160. vnde posse hic inferri, ait, quod postquam maior dignitate præest Dux Florentiæ, licèt posterior sit creatus quam Dux Ferrariæ, ex hoc præcedere debeat. Crauet.consil.982.& 983. refert Iacob.Speidel. in sylloge quæstionum iuridicarum & politicarum, litt.P, num.70. vers.de præcedentia inter Ferraria, & Florentia Duces. Et noster Anton. de Nebrixa in chronica Regis Catholici Hispano idiomate scripta, p.3.c.93.fol.110.col.1.& 2. notat euenisse exemplum huic rei accommodatissimum inter Regem Aragoniæ Ioannem II. & eius filium D. Ferdinandum Catholicum Castellæ Regem, quando patet in ciuitate Victoriæ filio occurrit. *Otros* (ait ille insignis Historiographus) *se puso à su mano izquierda, y el Rey de Aragon no lo consentiò, y assi entraron en la ciudad el Rey de Aragon à la mano izquierda del Rey su hijo, y el Rey fue con el Rey su padre hasta su posada, y descaualgo en ella para le poner en la camara, el Rey de Aragon quando supo que aquesta era su posada, le dixo: Vos yo que sois Señor principal de la Casa Real de Castilla, donde yo vengo, sois aquel aquien todos los que venimos de aquella casa somos obligados de acatar, y seruir como à nuestro Señor, y pariente mayor, y los honores que vos yo deuo en este caso an mayor lugar que la obediencia filial que vos me deueis, como à padre: por tanto tornad a caualgar que yo irè con vos à nuestra posada, porque assi lo quiere la razon. El Rey por los ruegos que su padre le hizo, consentio que fuesse con el.* Referunt etiam Stephan.de Garibay in compendio historia Hisp.lib.c.18. 11. quem allegat Ioan. Bapt. de Larrea in decis. Granatens. tom. 1. disp.1. n.40. & hos citat doctissimus D. meus D.Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Regius Consiliarius doctrina, & eruditione præclarus in allegat. de præcedentia, n.9.

Præcedendi, vel sedendi ius in honorabiliori loco Ecclesiæ, si controuertatur, quis cognoscere debeat? Resp. Episcopum esse Iudicem competentem etiam inter laicos, & non Iudicem sæcularem: ita plures, quos lata manu retuli in collect.ad Concil.Trid.sess.25.de Regul.c.13. quibus addo Paul.Piasec. in praxi Episc.p 3. c.3. tit. de Visitat. Regular. à n.40. fol. mihi 209. Perez de Lara de anniu.& capellan.lib.2.cap.24.num.29. Caroc. de except. contra præiudicialia sentent. excep.44. n.66. Cancer. var.resolut.part.3.cap.10.num.115.pag. mihi 317. Ceuall. de cognit. per viam violent. part.2. q.124. per tot. Salgad. de Regia protect. tom. 1. part.2. cap.9. num.3. 275

Præscriptibilia an aliquo casu sint bona ad vsus communes vicinorum deputata? Resp. esse præscriptibilia quando ea possidens eum immemoriali priuilegium allegaret, per Rip. in l.quominus, num.102. ff. de flumin. Greg. Lop. l.7.gloss.1.tit.29.p.3. Azeued. l.1. n.64.tit.15.lib.4.Recop. Miet. de maior.p.4.q.21.n.50. cum seqq. in 2. impress. 276

Præscriptibili in materia qualis titulus sufficiat ad acquirendum dominium, & validitatem? Resp. insufficientem, iuncta obseruantia quadraginta annorum sufficere, vt per leg.vlt.§.fin. C.de fundis patrim. lib.11. tenent Ioan. de Platea ibi, num.3. vers. secundò nota, Salicet. in leg.comperit, Cod.de præscript.30.vel 40.ann. num.4. vbi latè D.Barbosa numero 46. cum seqq. Alexand. consil. 30. numero 11.& 12. lib.5. Bart. consil. 196. num.7. lib. 1. vbi quod si concessio priuilegij in aliquo deficiat, cursus temporis id roborat; & in materia leg.1. titul.18. lib.9. Recopil. tradit Gironda 277

de priuileg. n. 75. dicens sufficere titulum, seu priuilegium non plenum cum possessione quadraginta annorum, quod priùs dixerat Aules ad c. 13. Pretor. verb. Alcaoalas, sub n. 5. ad fin.

278 Præscriptio an interrumpatur per litem in qua quis obtinuit? Resp. negatiuè, per Felin. in cap. illud, n. 17. de præscript. Balb. de præscript. 3. p. 6. partis, quæst. 4. numero 37. Cassan. cons. 47. num. 7. Burg. de Paz cons. 38. num. 19. Menoch. cons. 307. num. 55. Sfort. cons. 20. numero 11. Monter. à Cueua Arag. decis. 21. num. 16.

279 Præscriptio iurium, & incorporalium, siue seruitutis vt interrumpatur, quæ debeant concurrere? Resp. solam impatientiam, & resistentiam verbalem concurrere debere & sufficere, per Paul. de Castro in l. 2. n. 5. C. de seruit. & aqua, Ioan. Philip. consil. 43. numero 27. vol. 2. Alexand. consil. 108. numero 4. lib. 2. Ioan. de Amicis cons. 50. num. 4. vers. & quod aduersarius, & consil. 56. num. 7. fol. 52. Caualcan. decis. 4. num. 55. vol. 5. decis. 7. num. 15. eod. vol. Anton. Fab. in suo C. tit. de longi tempo is præscript. defin. 2. fol. 266. Crauet. cons. 973. num. 23. lib. 5. Rodulph. Schrad. cons. 4. num. 178. vers. vsque adeo, vol. 1. Aldouin. cons. 47. n. 10. y 11. vers. la impatientia, Alphar. cons. 38. n. 22. vers. & præ interruptione, vol. 2. Ozasch. decis. 101. n. 22. & 23. vers. quia ex actis.

280 Princeps an & quando possit iuri quæsito derogare? Resp. Principem de plenitudine potestatis etiam sine causa posse derogare iuri non plenè quæsito, vel quod consistit tantùm in spe, cum Bart. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 14. ff. de liber. & posth. vbi Socin. n. 22. Greg. Lop. in l. 3. gl. ff. 2. verb. mugeres, quæst. 28. vers. si vero maioria, tit. 13. p. 6. Albert. Brun. cons. 1. n. 60. Campeg. cons. seq. n. 36. & 37. vers. ex quibus, Socin. ibi consil. 10. n. 25. & 26. Franc. Becc. cons. 56. ex n. 53. Petra de potest. Principis, c. 30. per tot. maximè n. 30. vers. rursus, & n. 35. vers. tertiò, & n. 55. vers. sed præmissis, Burg. de Paz in proœm. legum Tauri, n. 322. Rouit. cons. 15. n. 23. Ponte cons. 154. n. 16. cum seqq. vol. 2. Marta de success. legali, p. 1. q. 23. art. 3. n. 58. cum seqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à n. 13. vsque ad n. 20. & p. 4. q. 4. art. 4. in append. à n. 3. vsque ad n. 39.

281 Princeps faciendo legem generalem an possit auferre res priuatorum, & præiudicare interessatis? Resp. affirmatiuè, per l. venditor, iuncto §. si constat, ff. commun. præd. Innoc. & alios in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. Bart. in l. toties, §. 1. ff. de pollicitat. & in consil. 172. Dubia, n. 1. Bald. in l. rescripta, vers. tertiò quærunt Doctores, C. de precibus Imp. offer. Alex. cons. 190. incip. Visis his, num. 13. 16. & 17. Petr. Paul. Paris. cons. 1. n. 45. cum seqq. vol. 1. Hippol. Rimin. cons. 413. num. 44. cum seqq. Franc. Bursat. cons. 138. num. 52. vol. 2. Mandel. Alba cons. 185. Tiber. Decian. resp. 41. num. 67. cum seqq. vol. 2. Petr. Surd. consil. 210. n. 64. & 65. Ludouic. Gom. in reg. Cancel. tit. de non tollendo iure quæsito, quæst. 15. vers. sed istis non obstantibus, fol. mihi 32. Restaur. Castald. in tract. de Imper. quæst. 98. num. 9. vers. & præcipuè, Anton. Gabr. commun. sub d. tit. de iure quæsito non tollen. conclusione 1. num. 1. vers. contrarium tamen, vers. item in indiuiduo, Matiens. l. 6. gloss. 1. num. 18. cum seqq. titulo 10. lib. 5. Recopil. & l. 11. gloss. fin. titulo 7. eod. libro 5. & in dialog. Relator. parte 4. cap. 12. num. 2. cum seqq. Castill. controuers. tom. 3. capite 28. num. 19. & 20. & tom. 5. capite 85. num. 178. cum seqq. Maximè si causa subsit; nam sine ea non posse Principem etiam legem generalem condendo, dominium rei alienæ auferre, tenent Bart. in 1. constit. Digestor. vers. omnem, num. 5. Imol. in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 20. Matth. de Afflict. in prælud. ad Constit. Neapol. q. 4. n. 7. & decis. 321. n. 16. Roch. de Curte in cap. fin. de consuet. fol. 46. col. 4. Syluan. consil. 66. numero 24. Bellon. cons. 2. num. 8. cum seq. Cephal. consil. 45. num. 306. Petr. de Gregorio de concess. feudi, p. 1. q. 7. n. 27. & 28. Lancel. Gallia cons. 44. n. 43. & seq. Menoch. cons. 1105. n. 19. cum seq. Muta ad cap. 38. Sicil. n. 10. & 12. tom. 1. Gutier. in l. nemo potest, n. 73. ff. de legat. 1. Vincent. Caruc. de locato, q. 1. n. 4 fol. 148. Camill. de la Rata cons. 86. n. 125. Federic. Scot. in resp. 1. tit. 1. lib. 1. n. 189. cum seq. Matt. de iurisdict. §. 4. casu 295. n. 12. 15. & 25. & in suis votis, voto 217. n. 20. Iacob. Cancer. var. tom. 3. c. 3. n. 84. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 56. consid. 2. n. 8. Stephan. Grat. discept. forens. tom. 5. c. 991. n. 58. Gloriæ. resp. 1. pro ciuitate Messanensi, p. 3. n. 234. cum seqq. Ludou. Rodolph. de absoluta Principis potest. c. 6. n. 165. & seq. Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 356. Guzman. de euiction. quæst. 52. ex num. 1. & præcipuè num. 65.

Princeps an possit ex causa derogare iuri substitu- 282
torum? Respond. affirmatiuè, per Molin. de primog. lib. 3. cap. 8. numero 31. vers. ex quibus consequitur, & lib. 3. cap. 3. ex numero 20. Topium de potest. Princip. sæcularis, §. 6. num. 1. & 2. Marta de success. legali, parte 4. quæst. 1. articulo 1. num. 31. cum seqq. & q. 4. art. 4. num. 26. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 9. num. 444. Castill. controu. tom. 3. cap. 28. Cancer. lib. 3. var. cap. 3. num. 60. Fusar. de substitut. quæst. 613. num. 7. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. parte 6. num. 44. cum seqq. Solorzan. de gubernat. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 16. num. 37. Et quod ob priuatam 283
vtilitatem possit Princeps derogare substitutionibus, tenent Menoch. cons. 956. num. 9. cum seqq. Rodulph. de suprema Principis potest. capite 6. numero 146. & 149. Et hinc Bald. per text. ibi in leg. si testamentum, C. de testam. n. 2. tenet quod in Principe satis est quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu mandet: idem Bald. in leg. rescripta, numero 10. Cod. de precib. Imper. offer. Cyriac. tom. 1. controu. 160. n. 8. pulchrè Ias. consil. 136. num. 9. & libro 2. vbi quod solus motus habetur pro iusta causa, & numero 11. ex Bald. in cap. Ecclesia S. MARIÆ, col. pen. vt lite non contest. addit quod ad iustificandum motum Principis sufficit quæcumque occasio, Petra de potestate Principis, cap. 32. quæst. 8. princ. ex numero 10. pag. 208. Pereg. consil. 8. numero 24. lib. 1. Schrader. consil. 9. numero 66. cum seqq. vol. 1. vbi numero 68. subiungit in hoc casu quamlibet rationem motiuam pro causa sufficere, & reputari, Simanch. de Cathol. institut. tit. 9. numero 269. Ponte consil. 152. num. 24. & 25. vol. 2. Mieres de maior. parte 4. quæst. 1. limit. 1. numero 111. cum seqq. vbi totam hanc materiam circa concessionem facultatum ait positam esse in arbitrio dominorum, qui in Concillo Cameræ assistunt, Carol. Tapia decision. supremi Concilij Italiæ 20. Ponte consil. 152. vol. 2. Et in terminis quod possit Princeps vnire feudum ad effectum vt in eo vnus solus succedat in præiudicium aliorum agnatorum habentium ius succedendi, probat Ias. consil. 236. per tot. vol. 2. qui loquitur in Comitatu Mirandulæ, & Concordiæ, & probat Regem Romanorum potuisse inspecta hac publica vtilitate illa feuda reducere ad ius primogenituræ, idem Ias. consil. 107. per tot. vol. 4. Cephal. consil. 3. ex numero 18. cum seq. & præcipuè num. 23. & 24. libro 1. Becc. consil. 56. num. 33. & cum seqq. vol. 1. Pereg. consil. 4. numero 26. lib. 1. & consil. 12.
num. 24. lib. 6. vbi pro iusta vnionis causa adducit ma- 284
iorem familiæ splendorem, si possideantur plures iurisdictiones, Cyriac. tom. 2. controuers. 312. numero 13. vbi quod Princeps potest de feudis antiquis exigere primogenituram in præiudicium vocatorum.

Matt.

Mart. *de success. legali, part. 3. quæst. 1. artic. 3. à numer. 13. vsque ad 16.* Mieres *de maior. part. 1. quæst. 26. num. 92. in 2. edit,* vbi quod ne feudum diuidatur, potest Princeps illud vnire, & maioratum de eo facere in præiudicium comprehensorum. Quæ confirmantur ex traditis à Baldo *cons. 333. Præmittendum est, volum. 1.* vbi dicit quod licèt Imperator non possit sine causa deuestire vassallos, potest tamen feudum ponere sub quadam lege æquitatis, & iustitiæ: sequitur Menoch. *cons. 331. numer. 151. libro 4.* Molin. *de primog. libro quarto, capite tertio, numero decimoseptimo,* Rodolph. *de potest. Principis, capite sexto, numero 191. folio trigesimoseptimo, à tergo.* Et absque dubio procedit principalis sententia de iure substitutorum ex causa derogando à Principe quando illis est satisfactum, Molin. *de primog. lib. 4. cap. 3. num. 6. vers. nam ante Principe,* Tapia *decis. Consilij supremi Italiæ 20. num. 14. cum seqq.* Ponte *d. cons. 152. num. 28. vers. dixi quartò, & vers. cum igitur.*

285 Princeps alicui contractui suum consensum, & facultatem concedens, an dicatur contrahere, aut aliquid ex suo dare? Resp. negatiuè, quia solùm contrahentes habiles facit, & iuris impedimentum remouet, vt per Isern. *in cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat. num. 11.* & *ibi* Camer. *fol. 57. column. 4.* Idem Isern. *in cap. 1. qui successor. ten. num. 6.* Paris. de Puteo *de reinteg. feudali, cap. 267. num. 5.* Freccia *de subfeud. lib. 2. quæst. 29. num. 9.* Cæs. Contard. *in l. vnic. Cod. si de mom. possess. limit. 2. §. 8. num. 47.* Valasc. *de partit. cap. 13. num. 70.* Vincent. de Franch. *decis. 540. num. 10. & 11.* Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 38. num. 12. versicul. nec obstat,* Larata *cons. 43. num. 3.* Montan. *in repet. dict. cap. Imperialem, super verbo Imperialem, sub num. 53. lit. B, vers. mihi autem,* Rouit. *in rub. de feudis, num. 66. cum seqq. & consil. 1. num. 7. & 8. lib. 2.* Georg. *in repet. feud. c. 6. n. 14. cum seqq.* Corbul. *de iure emphyt. tit. de caus. priuat. ob alienat. irreq. dom. ampl. 6. numer. 2,* Ponte *de potest. Proreg. titul. 8. §. 3. numer. 24. pag. 266.* vbi quod dominus assentiendo nihil aliud facit, nisi tollere obstaculum, & vassallus est qui transfert dominium, & *parag. 11. num. 17. pag. 302.* vbi idem reperit, idem Ponte *cons. 59. numer. 49. lib. 1. & cons. 40. num. 22. & 23. lib. 2.* Fulv. Lanar. *in addit. ad Reg. Lanar. ad cap. 1. de his, qui feud. dare poss. num. 31. pag. 117.* vbi quod assentire non est alienare, siue feudum de nouo concedere, sed tantùm alienantem non impedire ius eius prorogare, & veterem inuestituram confirmare, ex Bald. *in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 19. de constit.* quod repetit *num. 117. & seqq.* Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 3. numer. 24.* vbi loquens de facultatibus Regiis expeditis à Consilio Cameræ, dicit Regem concedendo nihil de suo donare, Reg. Constant. *in l. 1. Codice de filiis official. lib. 12. numer. 72.* vbi dicit contractum, in quo Princeps assentit, non dici contractum Principis, nec habere illius priuilegium, Rot. *decis. 100. num. 49. & 50. tom. 5. recent.* vbi in terminis *cap. cùm aliquibus, de rescript. in 6.* probat quod quando Papa dispensat contra statutum de non recipiendis nouis Canonicis, cùm quis ad Canonicatum admittitur, admissus dicitur à Capitulo, & non à Papa, Gallup. *in methodo feudor. parte 2. cap. 5. num. 21. cum seqq.* vbi cum Baldo, & aliis probat quod filius consentiens refutationi feudi à parente factæ, nihil agit quoad diminutionem patrimonij, sed solùm se tollit de medio, vt refutatio suos operetur effectus; sed si filius est primogenitus, & indubitabilis feudi successor, vt quia est feudum ex pacto, & prouidentia, tunc consentiendo videtur ipse feudum refutare, & cedere, & ad hoc allegat text. *in l. in ædibus, ff. de donat.*

286 Princeps ad lites, & scandala vitanda an possit partes etiam inuitas ad concordiam reducere? Respond. affirmatiuè, per *caput cum inter R. 16. de elect.* ibi: *Ad componendum coëgit inuitum, &c. cap. nonnulli 28. de rescript. cap. placuit 9. distinct. leg. æquissimum 6. ff. de vsufruct.* Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum, numer. 45. de constit.* Caccialup. *in tract. de transact. quæst. 20. numer. 15.* Paul. de Castro *in l. quidam existimauerunt, numer. 6. verb. Princeps verò,* Alexand. *n. 6.* Iason *num. 4. vers. tertiò facit, ff. de rebus cred.* Padil. *in rub. de transact. num. 12.* Petra *de potestate Principis, capite 6. numer. 96. & cap. 32. in 1. exemple, num. 69.* Et in primogeniis Pinel. *in l. 1. part. 3. n. 50. in 8. limit. Codic. de bonis mat.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 9. num. 20. cum seq.* Mieres *de maior. p. 4. q. 22. num. 5.*

Princeps an possit propria auctoritate, quoties sibi 287
videbitur, causas, & lites alibi vertentes ad se, suumque Tribunal Regium auocare? Respond. affirmatiuè, ad not. per Guid. Pap. *decis. 440.* Chassan. *in consuet. Burgund. in proœm. verb. de nos Parlemente, numer. 6.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap. 25. num. 9.* Alban. *cons. 1. num. 21.* Camil. Lepid. *Lucensi decis. 55.* Mastril.
de magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 166. vbi probat propter 288
potentiam litigantium posse Principem ad se causam auocare, & sua manu Regia abbreuiare, & summariè terminare, Iannin. *de citat. reali, libro 1. capite 1. numero 258.* Muta *in proœm. cap. Regni, numer. 31.* Roland. *cons. 12. num. 29. vol. 3.* Surd. *cons. 257. num. 12. & cons. 462. num. 6.* Camil. Borell. *de compromis. §. 7. gloss. 3. num. 6.*

Princeps an possit priuilegium à se concessum sub- 289
dito tollere, reuocare, & minderari? Respond. affirmatiuè per Innocent. Abb. Cardinal. & Imol. Felin. Decian. & alios plures, quos refert, & sequitur dicens hanc opinionem communi omnium iudicio receptam videri, Couar. *var. lib. 3. cap. 6. num. 1.* & in terminis maioratus Hispaniæ Gregor. Lop. *in l. 3. verb. mugeres, col. 9. vers. si verò maioria, tit. 13. part. 6.* vbi citat Bald. *in l. qui se patrie, ad fin. Codic. vnde liberi,* probantem esse speciale in Principe, quod possit reuocare suum priuilegium sine causa, etiamsi esset alicui ius quæsitum: idem probant Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri, numero 327.* Auendan. *ad l. 27. Tauri, gloss 1. numer. 5.* Angul. *ad l. 11. meliorat. gloss. 2. num. 9.* Tapia *in decis. 20. supremi Consilij Italiæ, num. 11.* Ponte *consil. 152. ex num. 24. volum. 1.* Robles de Salzedo *de repræsent. lib. 3. cap. 5. num. 26. & 27.* Noguerol. *alleg. 32. num. 171.*

Priuilegiorum in generali derogatione an compre- 290
hendantur priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa? Respond. non comprehendi, per Mohedan. *decis. 11. de iurepatron.* repetita apud Pute. *decis. 314. lib. 1. in noua impress.* Roman. *consil. 340. numer. 14. vers. septima ratio,* Card. *cons. 47. à num. 2. vsque ad fin.* Roland. *cons. 13. num. 22. lib. 3.* Burat. *cons. 16. num. 57. lib. 1.* Pinel. *in rub. Codic. de rescind. vendit. part. 1. cap. 2. col. vltim.* Lap. *alleg. 96.* Seraphin. *decis. 1082. num. 3.* Rot. *decis. 48. num. 8. part. 1. diuers.* Marescot. *variarum resolut. lib. 2. cap. 40. num. 28.* Marta *cons. 40. ex numer. 22. & per tot.* vbi latè probat quod cedulæ de annatis soluendis etiam cum clausulis derogatoriis emanantes, non comprehendunt feuda ex contractu, & mediante pretio concessa, & *consil. 143. num. 16. cum seqq.* vbi idem reperit Gonzalez *ad leg. 8. Cancell. gloss. 36. num. 36. cum sequentibus,* vbi loquitur in eisdem terminis quod per derogationem generalem non censetur derogatum priuilegiis per viam contractus concessis, Stephan. Gratian. *discept. forens. tomo 5. capite 845. numer. 17. & capite 891. numer. 61.* Fort. *statute 41. numer. 20. & 21.* Muta *ad cap. Regni Sicil. tom. 1. in proœm. numer. 86. pag. 17.* Bonacin. *tom. 2. tract. de legib. quæst. 3. punct. 8.*

§.3.num.12.& 13. Tapia *decis.8.num.7.*Paschal. *de patria potest. p.1.c.1. n.97. cum seqq.*

291 Priuilegium immunitatis an extendatur ad personas,& bona post priuilegium quæsita? Respond.extendi,per Bart.*cons.59.num.4.lib.1.* Viu. *opin.792. num.2. & opin.641. numer.3.* Maresc. *variarum lib.2. cap.85.* Nouar.*tom.1.quæst.127.num.16.* Franc. Anton. Costa
292 *cons.80. num.16.* Vnde comprehendere incolas de nouo superuenientes,resoluunt Bald.*in cap.1. §.si quis de manso, col.3. num.7.* Nouar. *d.q.127. ex num.8.* Ricc. *post decis.250. p.2. in allegat. ibi posita, à num.4.* Mu-
293 ta *ad pragmat.Sicil.tom.1.tit.10.num.33.& 34.* Et priuilegium de percipiendis gabellis extendi ad gabellas superadditas etiam ex facto Principis,tenent Bald. *in l. virum,tam in 1.quàm in 2.lect.ff.de petit. hæred.* Angel. *in l.at vbi,num.2. eod.tit.* Brun. *de augmento, concl.16. n.5.&6.*laté Menoch.*cons.201.n.150.lib.3. & cons.1105. ex n.5.lib.12.*Ricc.*dec.167.n.9.post princ. p.3.* Fab. de
294 Anna *cons.61.n.20.& 21.*Medices *cons.51.num.42.* Et priuilegium ab Imperatore concessum villis ciuitatis, extendi ad villas de nouo auctas, tradunt Ioan. Andr. *in addit.ad Specul.tit.de censib. §.nunc dicendum,in addit. magna,circa penultim.colum. & in regula qui sentit, de regulis iuris in 6. in mercur.*Bald. *in l.cùm fundus,ff. de legat.1.*Cou.*pract.c.2.*Gironda *de priuil.n.116.*Muta *d.tom.1.tit.16. num.33.& 34.* Denique priuilegium
295 concessum Collegio sexdecim virorum, extendi ad septem collegas postmodum prædicto collegio additos resoluunt Alexand. *cons.178.num.8. lib.2.* Bertachin. *in repet. p.1. lit. A, verb. Augmentum consultum, fol. mihi 183.* Cabed. *Lusit.dec.113. n.2.p.2.*

296 Procurator falsus quis dicatur? Respond.non solùm illum dici, qui nunquam habuit mandatum, sed etiam qui habuit, & fuit reuocatum, vel mandatum est minùs sufficiens, vt per Bald. *in cap. nonnulli 28. numer.3. in fine, de offic. deleg.* Curt.iun. *in l. licèt, numero 2.Cod. de procurat.* Mastrill. *Sicil.decis.179. n.9. part.2.* Rot. *decis.121.n.3.p.4.diuers.* Et qui fuit substitutus à non habente potestatem substituendi, Marant. *de ordine iudic. p.4. dist.16. num.21. pag.222. in edit. Veneta de anno 1601.*

297 Procuratoris gesta sine mandato an possint à domino ratificari, vt retroacta valeant? Resp. affirmatiuè, per *l.licèt, ff. de iudic.* & non solùm in prima, sed etiam in secunda instantia,vt post Angel. Paul. de Castro,Bald.Bertachin. & alios,quos allegat, tradit Aym.
298 *cons.108. num.1.* Natura enim ratificationis alicuius actus est quod facta post actum, quia à principio sine consensu ratificantis fieri non potuit, operatur vt valeat idem actus tanquam si à principio actus esset cum ipsius ratificantis consensu, *cap.cùm vos,* vbi Panorm. *numero 5. de his quæ fiunt à Pral.* Molin. *de Iustit. tract.2. disp.468. versicul. 3. dictum est.* Nihilomi-
299 nus tamen si fuerit oppositum de defectu mandati, ratificatio post oppositionem facta nihil operatur, Azeued. *l. fin. ex num.5. titul.21. libro 4. Recopil.* Gutierrez *pract. lib.2. quæst.23.* D. Barbos. *in l. alia, §. eleganter, num.5. ff. soluto matrimonio.* Et sic ratificatio debet interuenire antequam nullitas ab aduersa parte opponatur. Suarez de Paz *in pract. tom.1.part.1. temp.2. num.24.* Melch. Reinoso *obseruat.28. num.17.* quia ratificatio non retrotrahitur in præiudicium ter-
300 tij, cui iam erat ius quæsitum per oppositionem, Thesaur. *decis.3. num. fin.*

301 Procurator an licitè retinere possit instrumentum quousque ei sit satisfactum de sumptibus? Resp. affirmatiuè,per Iason. *in l. si non sortem, §. si centum, numer.16. vers. limita, ff. de cond. indeb.* Boër. *decis.15. n.3.* Surdus *decis.50.* Marescot. *var. lib.2. cap.112. num.3.*Aloys.Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.176.n.3.* Farinac.*in pr. crimin. quæst.206. num.61.* Steph. Gratian. *discept. forens. capite 16. numero 4.* Non verò pro salario sibi debito; nam pro eo scripturæ, vel instrumenta nequeunt retineri. Capic. *dec.11.* 302
numero 1. Boër. *eodem loco,* Aretin. *de retent.num.13.* Gail. *lib.2. obseruat.12. num.4.* Caroc. *de locato, part.6. tit.de except. except.5.ob retem. & titul. de expens.q.1.num.3.& 6.* vbi inquit idem esse in Aduocato, & Iudice, quibus pro præmio laborum retentionem non competere ait.

Procurator generalis Ordinis, cui data est potestas 303
pro Ordine, & pro singulis personis de Ordine, an sit sufficiens ad comparendum pro vno Conuentu? Resp. negatiuè, per Felin. *in cap. cum te, numero decimoquarto, & in cap. cum dilecta, numero 6. ante vers. ampliæ primò,de rescript.* Decian.*cons.61. num.3.* Fallit in procuratore generali Societatis IESV propter amplissimas illius facultates. Rot. *decis.201. num.2. part.2. recent.* Fallit etiam in procuratore generali Ordinis Prædicatorum, ex concessione Bonifacij IX. quod virtute communicationis extenditur ad Carmelitanos, Coccin. *decis.189. num.8.& 9.*

Procuratoris negligentia in non comparendo, ap- 304
pellando, vel prosequendo appellationem, an sit iusta causa ad appellandum? Respond. non esse iustam causam,per Lancel. *de attent.part.2.cap.14.num.2.* etiamsi procurator soluendo non fuerit, dolo cessante, quia alias nunquam esset dare desertionem, nec vnquam finis litibus imponeretur. Crescent. *decis.7. de appellat.* Rota *decis.137.num.1.part.1. recent.* Burat. *decis.849. num.2.& dec.585.num.8.& 13.*& quod ita practicatur, Cassad.*decis.3.de appellat.*præsertim stante clara iustitia in negotio principali. Gregor.Lop.*l.2. tit.23.p.3. in gloss. verbo contra algun personero,* Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.5.n.22.* Quod intellige in procuratore 305
ad omnes instantias,vel de procuratore generali ad omnes lites, & causas, qui etiam est procurator in causa appellationis: secus verò in procuratore simpliciter ad causam dato, seu constituto, quia licèt possit appellare, non tamen tenetur, nec potest prosequi appellationem, latè Scacc. *dict. quæst.5. num.12. vers. extende etiam.* 306
Et prosecutio appellationis an sit de appendiciis instantiæ, & quòd lata sententia procurator desinat esse talis, quodque præfixio termini ad prosequendam appellationem procuratori facta, seu intimata non debet arctare principalem, vide pulchrè Mohed. *decis.6. de procurat.*

Promissio donandi an & quando idem importet 307
quod donare, vide Bart. *in l. iurisgentium,in princip. ff. de pact.* Rip. *lib.2.resp.c.12.*Menoch. *cons.1.num.234. & cons.92. ex num.27. & cons.967. numero 1. & 2.* Mieres *de maiorat.part.1.quæst.66. in 2.edit.* Marcum Medicis *inter decisiones Senens. exam.5. num.14.& 15.* Surd.*cons.457.n.24.& cons.535.num.8.*Stephan.Gratian.*discept.forens.tom.5.cap.887. num.20.cum sequent.* Merlin. *controuers. cap.4. n.6.* Rot. *decis.393. num.2. tom.5. recent.* Et idem importare promissionem donandi quod donare, in promissione fauore matrimonij facta,tenent Menoch.*d.cons.92.* Bursat. *cons.100.n.11. lib.1.* qui loquitur tam in promissione donandi, quàm dotandi.Seraphin.*de priuil.iuram. priuil.23. num.15.& 16.*Hieron.Gabr.*cons.58. num.10. & 11.lib.1.* Surd. *cons.457.num.24.cum duobus sequentibus,* Cancer.*var. resolut.tom.3.cap.15.num.152.*vbi *num.153.*de promissione constituendi dotem, Rot. *decis.58. ex num.20. & decis.174.num.11. tom.6. recent.* Et in promissione assignandi filio donationem propter nuptias ex causa matrimonij contrahendi, tradit Surd. *cons.457. numero decimotertio, versicul. & quod dictum est in doto.* Sic etiam promissio meliorandi facta per patrem filio 308
ex causa matrimonij, est adimplenda; & pro facta habenda, si non adimpleatur, vt constitutum est apud

Hispa

Hispanos l.22.Tauri, & l.6.tit.6.lib.5.noua Recop.vbi Matiens.gloss.7.& Angul.super eadem leg.gloss.1.num.2.

309 Ex identitate rationis pactum, seu promissio instituendi maioratum, idem est ac instituere. Tell. dicta leg.22. Tauri, num.15. vbi dicit se ita in facto obtinuisse in quadam causa Cacerensi. Mieres de maior.part.1.q.24. ex num.51. & quæst.66. Auendan. ad d. leg.22.Tauri, gloss.2.num.4. & meliùs leg.44.Tauri, gloss.16. num 9. Acued. in d.l.6. num.4. Angul. in eadem l.6. gloss.5. num.7.Merlin.controuers.c.4.num.19.& 20. Et in promissione, & pacto de hæredando filio illius matrimonij, quod sit idem quod ipsum hæreditamentum de præsenti factum, probant Cancer. variar. lib.3. cap.7. num.122. cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. tom.1. clausul.4.gloss.9.part.4.ex num.28. idem Cancer.lib.1. cap.8.num.168. in 2. edit. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.3.quæst.8.num.11.cum seqq. Noguerol allegat.31. num.127. cum seqq.

310 Protestatio in iudicialibus an debeat repeti in quolibet actu? Resp. affirmatiuè, quia si non repetatur, præsumetur ab ea fuisse recessum, iuxta resoluta per Mohedan. decis.44. aliàs 2. de iudic. Seraphin. decis. 502. num.2. Gregor.XV. decis.44. num.8. Caualer. decis.133. num.3.

311 Rationes quò loci sint reddendæ? Resp. reddi debere non in loco dominij, sed in loco administrationis, per l.1.& 2.Cod. vbi de ratiocin. agi oport. l. Hispan. 32.tit.2.part.3.Franc. Bursat. cons.74.num.5. Roland. à Valle cons.49. num.67. vol.1. Baëz. de decima tutor. cap.2.num.186. Castill. leg.17. Tauri, gloss.1. de restit. col.4.ad med.Auiles ad cap.27. Prætor. num.22. col.4. Rota Genuens. decis.98.num.3. & 4. Escobar de ratiocin. cap.7. ex num.1.Gutierrez de tutel.part.3.cap.1. num.125. D. Barbos. in l. hæres absens, §.1. num.66. ff. de indic.

312 Recognitio solemnis an sit necessaria in instrumentis antiquis? Resp. negatiuè, & quod ad hunc effectum necessaria non est antiquitas centum annorum, sed sufficit quod sit octuaginta, per Put. decis.1. de fide instrum. & decis.146. lib.2. in correct. Caputaq. decisione 5. num.1. part.3. vbi numero 2. reddit rationem, quia recognitio debet fieri per testes, in quibus dicitur esse in antiquis vsque ad sexaginta annos, secundùm obseruantiam Rotæ, Seraph. decis.1452.Card. Caualer.decis.518. Rot.decis.27. num.2. & decis.693. num.7. part.2. recent.

313 Recognitio priuatæ scripturæ quomodo facienda? Resp. à testibus dicere debentibus non solùm habere notam manum scribentis, qui apocham confecit, sed etiam fuisse præsentes quando fuit scripta; per Felin. in c.2.n.14. de fide instrum. Alexand.cons.150.n.16.lib.5. Iason.cons.184.n.34.lib.2. Rimin.iun. cons.303. n.13. Afflict. dec.181.n.8.& 9.Gram. dec.84. per tot.& decis.106. n.33. & 34. Et quamuis de stylo Tribunalis Auditoris Cameræ soleat admitti recognitio facta per testes, qui habeant notam manum, ad notata per Vestrium lib.6.cap.5.n.8.vers.nihilominus; Tiber. in praxi, lib.1.cap.33. num.10. nihilominus Rota non admittit dictas recognitiones; nisi concurrentibus adminiculis, vt fuit dictum coram Gregor.XV. decis.389. num.2.Rot. decis.124. num.3. & 4. part.2. diuers. & decis.303. part.1. recent. & in Vlixbonen. matrimonij; 21.Iunij 1613. coram Card. Sacrato.

314 Recusari an possit iudex post litis contestationem? Respond. eo casu recusationis exceptionem admittendam, dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit, per l. Hisp. tit. 10.part.3.Franc. Marc. dec.775. Lancelot. de attent. p.2.cap.6.n.50.Couarruuias pract.cap.26.n.2. Caualcan. de brachio Regio, part.3.num.329.Mascard.de probat.concl.953. n.35. Fulv.Pacian. cons.18. num.75. & 76.Iacob.de Laotent.de iudice suspecto, cap.14.num.50. & seq. Sigism.Scacc.de iudic. lib.1. cap.101. num.10. Muscatel. in sua praxi Neapol. part.1.gloss. compesens, n.53. Sola ad constit. Sabaudiæ, tit. de recusat. gloss.1. n.9.Mastrill.decis.151.n.68.Grass.de except. except.14. num.20. Castill.decis.6.num.16.lib.1. & decis.131.numero 1. lib.1. Steph. Gratian. discept. forens. capt.100. num.32. Capic.Latro decis.87. Paul. Christin. Belg. decis.148. ex num.18. volum.2. Capit. Galeot. controuers. lib.1. controuers.39.num.25. & 26. Fontanel. decis.17. ex num.3.

Reductio ad ius commune, & ad primæuam naturam quid operetur? Respond.multa operari,& ad plura 315
deseruire. Hinc concessio Imperatoris admittens fœminas ad successionem feudi in præiudicium agnatorum contra primam inuestituram, valet, & de ea agnati non possunt conqueri; quia fœminæ sunt capaces feudorum, & eas admittendo Imperator reducit feudum ad primæuam naturam; vt per gloss. in l. si vnus, § pactus ne peteret, ff.de pact. resoluit Gozadin. cons.8. num.42.sequitur Petra de potestate Princip.cap.32. §.1. num.33. pag.166.& §.1.n.34.pag.172.in magnis, idem tradit Capic.Galent. tom.2. controu.48. n.52. Ciriac.
tom.2.controu.310.n.275. vbi fortius dicit quod Prin- 316
ceps potest vni gratificare in præiudicium alterius, quando res reducitur ad pristinam, & naturalem formam. Sic factum solius Prælati præiudicat Ecclesiæ quando per illud reducimur ad ius commune, Abb. cap.veniens, num.12.de præscript.vbi Felin.num.5. Iason in l.si constante, num.174.ff.soluto matrim. Solorzan. de gubernat. Indiar.lib.2. cap.27.num.9. tom.2. Et solemnitas consensus Capituli non requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, quando per eam res reuertitur ad suam naturam.Felin. num.8.vers.tertiò probatur, Ferret. num.8. Mantica num.40. vers.secundò quia ad idem, in cap. omnes, de constitut. sequitur Curt. iun. de feud. part.1. quæst.5. num.8. vers. tertiò magis in specie, & cons.173. num.14. lib.3. Bero. consil.7. num.27. lib.3. Solorzan. d. num.9.

Referens vbi aliter loquitur quàm relatum, cui attendendum? Resp. relatum esse attendendum etiam in 317
materia, in qua referens habeat potestatem disponendi, quia censetur ita disposuisse per errorem, Cardinal. Mantic. decis.352. num.1.

Regalia an comprehendantur in donatione à Rege 318
facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus, & redditibus ei quoquo modo pertinentibus? Respond. negatiuè, per l. Hisp.5.tit.15.part.1. vers. e aun por mayor, l.1. tit.10. lib.5.noua Recopil.vbi Matiens.glos.21. à num.24.& gloss.22.Gregor.Lopez l.9. gloss.5. tit.4. p.5. Boët. decis.30.n.12. Anton.Fab. in suo Cod.lib.3. tit.12. de iurisdict. omn. iudic. definit.17. Menoch. de præsumpt. lib.3. præs.97. num.41. & 42. Fontanel. de pactis nupt. claus.4.gloss.14. num.8.

Regna Portugaliæ, & Aragoniæ an sint Castellæ 319
Regno accessoria? Respond. negatiuè, cum sint illi æquè principaliter vnita, itavt quodlibet eorum suis propriis legibus regatur: ita Aguirre in apologia de Regno Portugaliæ, num.55. Claper. in cent. fiscali, causa 1. quæst. vnic. num.13. cum seq. Milanens. dec.1. Ioseph. Sesse Aragon.decis.113.n.20. p.2. Leo Valent. decis.2. num.34. p.1. Gabr. Pereira Lusit. dec.2. num.2.

Relatio quomodo intelligatur, & quando attenda- 320
tur? Respond. semper intelligendam habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio conuenit, per Barr. in l.1. Cod. de iure immun. lib.10. Abb. in cap. translato, n.3. de constit. Cephal. cons.353.n.58. lib.2. Raudens. de analog. lib.1. cap.34. num.130. Cassanate cons.57. n.17. Marta cons.78.n.16. vbi quod semper intelligendum est, vt relatio congrua fiat, & singula singulis referantur. Castil. controu. tom.6. cap.181. num.33. Rot. decis.206.

decis. 206. *num.* 4. *p.* 5. *recent.* vbi quod in hac materia singula singulis referenda sunt, eadem Rot. *decis.* 117. *tom.* 5. *recent.* Ciriac. *tom.* 1. *controuers.* 90. *n.* 39. *&* 40. vbi pluribus relatis dicit quod relatio etiam in implicatis orationibus semper debet fieri vt singula singulis referantur, & *controu.* 174. *num.* 1. *&* 2. Mart. de Medicis *Senensi decis.* 20. *num.* 22. Rota *decis.* 555. *num.* 6. *part.* 2. *recent.* & coram Buratto *decis.* 22. *num.* 1. *vers. & pracipuè*, vbi dicit quod relatio non fit quando commodè fieri non potest, & *num.* 3. *&* 4. quod relatio solum fit ad possibilia. Sed quando ex relatione correctio alicuius præcedentis dispositionis vult induci, illa admitti non debet, nec aliquid operatur. Iason *in l. talis scriptura*, *num.* 39. *ff. de legat.* 1. Capic. *decis.* 21. *num.* 11. Menoch. *cons.* 115. *num.* 29. *vol.* 2. *& cons.* 216. *num.* 193. *& sequentibus, & de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 181. *num.* 10. Marta *de clausul. p.* 4. *claus.* 23. *num.* 18. Ego *eodem tract. claus.* 70. *num.* 7. Mart. Medices *d. Senens. decis.* 60. *num.* 23. Raudens. *de analog. cap.* 34. *num.* 130. *pag.* 479. vbi loquitur quando relatio esset contra mentem disponentis, quod non debeat fieri, Rota *decis.* 44. *num.* 7. *tom.* 7. *recent.* vbi quod relatio non debet fieri quando
321 sequerentur contrarij effectus: sicut etiam nihil operatur quando ex ea sequeretur repugnantia, aut contrarietas dispositioni referenti, per gloss. & Bart. *in l. si idem cum eodem*, §. *fin. ff. de iurisdict. omn. iudic.* Pereg. *de fideicom. art.* 16. *num.* 107. *vers. secundò si præcedentia*, Decian. *resp.* 44. *num.* 152. *lib.* 2. Cassanate *consil.* 53. *num.* 77. Galganet. *de condit. p.* 2. *cap.* 6. *quæst.* 7. *num.* 11.
322 Marta *de clausul. p.* 4. *claus.* 23. *num.* 10. Castill. *decision.* 250. *num.* 165. Romao. *cons.* 81. *n.* 2. Ciriac. *tom.* 1. *controu.* 96. *num.* 83. refero Ego *d. claus.* 70. *n.* 10. Quando clausula referens habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata, quamuis adsint verba repetitiua. Bart. *in d. l. talis scriptura*, §. *fin. sub num.* 3. *vers. primò si in præcedentibus, ff. de legat.* 1. Iason *in princ. eiusdem l. num.* 37. Decian. *in* 6. *secundò requiritur, de appellat. num.* 14. Capic. *dec.* 108. *n.* 10. Mieres *de maior. p.* 2. *q.* 4. *illat.* 8. *n.* 237. *&* 238. *fol.* 461. *col.* 2. *in vltim. edit.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 181. *num.* 6. *& cons.* 202. *num.* 98. *lib.* 9. Galganet. *d. part.* 2. *cap.* 6. *q.* 5. *num.* 8. *pag.* 353. *& n.* 11. *pag.* 354. Castill. *Sicil. dec.* 250. *num.* 162. *cum seqq. p.* 3. Marta *d. p.* 4. *clausul.* 15. *n.* 9. Ego *d. claus.* 70. *num.* 17. *& claus.* 183. *n.* 8. Capic. Galeot. *lib.* 2. *controu.* 21. *n.* 29. *cum sequentibus*, vbi dicit quod quando in inuestitura referente adest perfecta dispositio, tunc nihil curandum est de inuestitura relata ad euersionem, & correctionem referentis, Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 1. *claus.* 5. *gloss.* 10. *parc.* 2. *num.* 16. *pag.* 328. vbi resoluit quod relatio semper censetur facta exceptis expressè dispositis, ne per relationem intelligatur præiudicatum expressè dispositis in scriptura referente, nec recessum ab illis per relationem ad aliam scripturam, ne expressè disposita in scriptura referente habeant locum, vt benè probant Paris. *cons.* 39. *ex num.* 18. *lib.* 1. Becc. *cons.* 101. *numero* 79. *lib.* 1.

323 Reseruatio an aliquid de nouo inducat? Respond. nihil inducere, sed tantùm conseruare ius, quod quis habet, ex Bart. *in l. ille à quo*, §. 1. *ff. ad SC. Trebell.* Nat. *cons.* 26. *n.* 9. *& cons.* 358. *n.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 636. *n.* 197. Crauet. *cons.* 70. *n.* 6. Gregor. Lopez *l.* 16. *gloss.* 1. *tit.* 22. *p.* 3. Et vulgò dicitur reseruationem nihil dare vel adimere, vt per Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 5. *interp.* 3. *dub.* 1. *num.* 217. *cum seq.* Fulv. Pacian. *cons.* 133. *num.* 8. *&* 9. Giurb. *decis.* 21. *num.* 5. *&* 6. Salgad. *de protect. Regia, p.* 4. *cap.* 7. *n.* 184.

324 Reseruatio Papæ concurrentibus pluribus familiaritatibus, seu reseruationibus personalibus, an semper sit præferenda? Resp. tanquam illustriorem, & nobiliorem præualere, per Cassad. *decis.* 9. *num.* 1. 5. *&* 6. & *dec.* 23. *de præbend.* Sarnens. *super reg. de impetr. benef. per obitum famil. Card. q.* 15. Seraph. *decis.* 1251.

Restitutio an & quando differri possit ob necessita- 325
tem restituere debentis? Resp. differri posse quando non nisi cum magna difficultate ea facienda est, & sic grauis iactura, vel detrimentum ex personarum conditione cognoscitur, induciturque; quia si vir nobilis sit, nec statim soluere potest, nisi se omni famulorum obsequio, atque equorum priuet, suique consimilium cogatur abstinere consortio: vel si ciuis primarius non aliàs ita se priuet, vt artem mechanicam sibi insuetam subire, vel manuales operas exercere cogatur, differre restitutionem donec absque status sui iactura possit, licebit. Neque vt restitutio statim fiat multò minus quàm valeat sua bona vendere, vel aliud simile graue pati detrimentum compellitur: vt quia sibi inutilis foret ars, ex qua se familiamque suam alit, vel si instrumenta, libros, aut capitale, cum quo lucratur victum, cogeretur vendere. Ita Nau. *in man. cap.* 17. *num.* 56. *& cap.* 6. *num.* 2. Ioan. Lup. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum*, §. 65. *n.* 50. *& seq.* Gaspar Baez. *de inopo debit. c.* 1. *num.* 52. Iacob. Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 16. Gutierrez *canon. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 7. Marta *voto* 18. *n.* 2. *cum seqq.* Molina *de iustit. tract.* 1. *disp.* 754. *num.* 2. *versic. quando detrimentum, el* 2. Rebell. *de obligat. iustit. lib.* 2. *q.* 17. *sect.* 4. *n.* 22. *&* 26. Less. *de iustit. lib.* 1. *c.* 16. *dub.* 1. *n.* 15. 21. 22. *&* 25. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 20. *n.* 19. Id tamen intelligitur cum grano salis, vt scilicet debitor, qui propter suam paupertatem, modo supra relato restitutionem differre potest, non lautè, & sumptuosè, sed valde moderatè, & parcè viuat, id solùm expendens quod sibi, suisque absque magna status sui decentia necessarium est, quodque magnum detrimentum ex retardatione solutionis, vel restitutionis creditori non sequeretur; secus si sequeretur, vel si in eadem, simili, aut paulò minori indigentia creditor existeret, eique rei familiaris, & status simile immineret periculum, Gutierrez *d. cap.* 40. *n.* 10. Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 754. *num.* 2. *vers. quando verò*, Less. *d. dub.* 1. *n.* 15. 19. *&* 31. Si confessarius aduertat pœnitentem alias data opera non satisfecisse suæ obligationi, debet ei negare vt in plurimum absolutionem, quia præsumi potest illum in futurum non esse satisfacturum, præsertim si id bis, aut ter se facturum promisit, & non fecit, cum illud facere potuisset, ita ex Nauar. Bonacin. Filliuc. & aliis resoluit nouissimè Trullench. *de Sacram. lib.* 4. *cap.* 9. *dub.* 5.

Retentio an regulariter detur pro melioramentis? 326
Resp. affirmatiuè, & quod quando illa non sunt liquida, & debitor cauit de illis reficiendis, non retardatur executio, vt per Bernintend. *dec.* 77. *num.* 5. Put. *decis.* 12. & *dec.* 471. *lib.* 1. Pereg. *dec.* 111. *lib.* 1.

Retentionis exceptio prætextu melioramentorum 327
an in executione sententiæ opponi possit? Respond. opponi posse, licèt possessor ad restitutionem rei sit condemnatus, vt per Neguzant. *de pignor.* 4. *memb.* 5. *p. num.* 10. Roland. *cons.* 28. *num.* 3. *lib.* 1. Crauet. *cons.* 148. *num.* 2. Cephal. *cons.* 289. *num.* 5. *& cons.* 299. *numer.* 34. *lib.* 4. Tiraquell. *de retractu conuent.* §. 7. *gloss.* 1. *num.* 14. Bertazol. *cons. ciuili* 117. Boët. *decis.* 43. *num.* 9. Capic. *decis.* 17. *num.* 3. *& decis.* 119. *num.* 1. Benintend. *decis.* 77. *num.* 1. Magon. *Florent. decis.* 81. Caualcan. *decis.* 36. *num.* 71. *&* 87. *part.* 2. Cacheran. *decis.* 129. *num.* 16. Alexand. Ambrosin. *decis.* 28. *num.* 29. *p.* 1. Ioseph. Ludouic. *Perus. decis.* 24. *num.* 26. Viuian. *decis.* 112. *num.* 21. *& decis.* 317. *num.* 8. Flamin. Carthar. *decis.* 11. *num.* 5. *& decis.* 15. *num.* 2. Surd. *decis.* 277. *num.* 13. *& de aliment. tit.* 8. *priuil.* 62. *num.* 10. Cæsar Barz. *decis.* 108. *n.* 43. Petra *de fideicom. quæst.* 13. Pereg.

etiam

etiam, de fideicom. art. 50. num. 55. Lancel. de attentat. p. 3. c. 24. Marescot. var. lib. 2. cap. 112. num. 18. Mieres de maior. q. 32. num. 8. & 9. Ioan. Garc. de expens. c. 6. num. 15. & 16. Gutier. pract. lib. 3. quaest. 68. num. 16. & Canon. lib. 2. cap. 8. num. 58. Raudens. var. resol. cap. 18. Caneer. etiam var. resol. lib. 3. cap. 6. num. 116. cum seq. Castill. controuers. lib. 4. cap. 42. num. 113. Guzman. de euictionib. q. 20. num. 30. Gabr. Aluarez de priuileg. pauper. p. 1. q. 41. n. 19. Intellige etiamsi non sit liquidatus valor melioramentorum, & offeratur cautio de soluendis melioramentis, vt per Tiraq. de retractu conuent. §. 7. glos. 1. num. 13. Capic. decis. 17. num. 7. Surd. d. prauil. 62. num. 8. Alexand. Ambrosin. d. decis. 28. num. 30. Carthar. decis. 15. à num. 1. vsque ad 16. Anton. Fab. in suo Codice, lib. 3. titul. 22. defin. 15. & 16. Marescot. d. cap. 112. num. 21. Gabr. Aluarez d. q. 41. num. 20. & 21. Quidquid dicant Menoch. remed. 15. recup. num. 569. Caualc. decis. 28. num. 6. p. 1. Monach. Bonon. decis. 24. num. 7. Ant. de Amatis decis. 23. num. 3. Guzman. dict. quaest. 20. num. 38. Requiritur tamen vt concedatur retentio, spreta cautione quod in processu fuissent probata melioramenta in genere, Paris. cons. 33. num. 53. vol. 1. Caualcan. d. decis. 36. num. 2. & 3. Marzar. de fideicom. quaest. 66. in princ. Ioan. Garc. de expens. cap. 7. Giurb. d. decis. 50. num. 19. Et quod sint liquidata, aut incontinenti liquidanda, Menoch. d. remed. 15. num. 569. Pereg. decis. 16. p. 2. Put. decis. 471. num. 1. & 2. lib. 2. Caroc. de locato, part. 4. titulo de expens. num. 21. & 22. Gabr. Aluarez d. q. 41. num. 24.

328 Retentio an detur Praelato, vel clerico pro expensis, & melioramentis in rebus Ecclesiae, de bonis ipsius clerici, vel Praelati factis? Resp. dari, vt ea deducere valeat, per Greg. Lop. l. 41. gloss. 5. verb. que descuente en ella, prope fin. tit. 28. p. 3. Boër. decis. 44. num. 4. Menoch. remed. 11. recup. num. 16. Pereg. de fideicom. art. 50. numer. 43. Surd. cons. 183. num. 6. & cons. 333. num. 37. Marescot. var. resol. tom. 2. cap. 112. num. 4. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 117. num. 26. Guzman. de euiction. quaest. 30. num. 27. & 28. Gabr. Aluarez de priuil. pauper. tom. 1. quaest. 41. n. 39. Redoan. de rebus Eccles. quaest. 72. cap. 1.

329 Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & solicitatoribus causarum? Resp. ex consuetudine Romanae Curiae illis deberi, quicquid aliàs de iure dicendum esset, per Socin. cons. 196. in fine, vers. & hoc iudicio meo, lib. 2. Surd. de aliment. tit. 1. quaest. 61. Steph. Gratian. disceptat. forens. cap. 257. num. 35. cum seq. Cauaier. decis. 490. Rot. decis. 291. n. 1. part. 1. recent.

330 Salarium totius temporis, quo fuit impeditus, an consequi debeat officialis iniustè impeditus officium exercere? Resp. affirmatiuè, per l. qui operas, ff. locati, & leg. 1. §. diuus, ff. de var. & extraord. cognit. vbi latè Bartol. de Doctore qui per casum pestis impeditus fuit legere, & hoc maximè si impedimentum processit ab eo, qui salarium debet, secundùm Bart. per text. ibi in l. hac lege, C. de prox. sac. lib. 12. Ripa de peste, p. 1. ex num. 38. Michaël. Reinoso in obseruat. iuris, obseru. 27. num. 25. vbi probat Cabed. d. p. 1. dec. 8. n. 34. resoluentem quod officialis propter culpam suspensus ab officio, etiamsi postea absoluatur per sententiam, non lucratur salarium illius temporis quo suspensus fuit.

331 Scientia in aliquo casu desiderata, qualis debeat interuenire? Resp. probandam nedum simplicem scientiam, sed legitimam, certam, & plenam, non in genere, sed in specie, & de omnibus qualitatibus, per gloss. verbo sciuerit, in c. concertationi, de appellat. in 6. Alex. cons. 124. num. 4. vol. 1. Felin. in cap. cùm contingat, num. 5. de rescript. & in cap. quoad consultationem, num. 32. de re iudic. Tiraq. de retract. lig. §. 36. gloss. 2. num. 31. Hieron. Gabr. cons. 36. num. 6. & cons. 40. num. 19. vol. 1. Caes. Barz. decis. 61. num. 19. & decis. 48. à num. 23. vsque ad num. 27.

Scripturarum simplici copiae quando sit credendum? 332
Resp. in odium impedientium illarum productionem, vel compulsationem actorum ei credi debere, ad tradita per Bald. in l. publicati, quaest. 8. in fine, ff. de testam. Ias. in l. si quis in aliquo, in 7. fallent. Codice de edendo, quos refert Theodos. de Rubeis in singul. Rota, part. 2. verbo scriptura, §. 8. vbi addit etiam simplici copiae credi, stantibus impedimentis, & tergiuersationibus partis, & quando pars impedit transportationem actorum.

Sententia quomodo in dubio interpretanda? Resp. 333
interpretandam esse in fauorem condemnati, vt minus ei noceat, per l. ha enim causa, ff. de suspect. tutor. Alex. cons. 46. num. 6. lib. 1. & cons. 174. num. 2. lib. 2. Menoch. cons. 100. num. 34. lib. 2. Crauet. cons. 74. num. 10. Mandel. Alba cons. 132. num. 10. lib. 1. Verall. decis. 148. n. 5. p. 3. Et in dubio iudicandum est, non obstare rei iudicatae exceptionem, gloss. verb. restituatur, in fine, l. qui restituere, ff. de rei vendicat. Sigism. Scacc. de appellat. quaest. 17. num. 60. cum seqq. Et fortius quando opponitur inter personas, quae non fuerunt in lite, Menoch. cons. 501. n. 14. Micres de maior. p. 4. quaest. 14. num. 11. quia sententia est stricti iuris, & stricte venit interpretanda, l. si index, ff. de his qui sunt sui, Cacheran. deci- 334
sion. 65. n. 10. & 11. & decis. 245. n. 10. Molin. de primog. lib. 4. cap. 5. num. 20. Monter. à Cueua Arag. decis. 36. num. 52. Card. Mantic. decis. 66. Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 21. num. 49. Stephan. Gratian. discept. forens.
tom. 2. cap. 214. num. 11. Et semper praesumitur lata 335
eo modo, & ex ea causa, ex qua proferri de iure debuit, & potuit, iuxta notata in l. si quis ad exhibendum, & in l. miles, §. qui iudicati, ff. de re iudic. Bart. in leg. si fundus, §. in venditione, ff. de pignor. Crauet. cons. 23. num. 2. & melius cons. 74. num. 9. Honded. cons. 21. n. 45. vol. 2. Marta voto 148. n. 5. Surd. cons. 312. num. 14. Valenzuel. cons. 169. n. 45. tom. 2. Ramon. cons. 50. n. 8. & 40. Capic. Galeot. contron. lib. 2. contron. 35. n. 38. Rot. decis. 112. num. 3. part. 2. diuers.

Sententia lata contra maioratus possessorem, an 336
praeiudicet successoribus etiam non citatis? Resp. praeiudicare, per leg. 1. §. quamuis, vers. denunciare, ff. de ventre inspic. Molin. de primog. lib. 4. cap. 8. ex num. 3. nisi constiterit de dolo, collusione, vel fraude, aut quod possessor minus plenè defendit causam. Molin. d. cap. 8. num. 7. Pereg. de fideicom. art. 53. num. 52. Menoch. consil. 501. ex num. 8. lib. 6. Veluti si iustas defensiones proponere omisit, Pereg. d. art. 53. num. 59. Vel quando non adhibuit omnem diligentiam, ne vinceretur, & quocunque alio modo detegitur eius culpa, & negligentia, vt consuluit Menoch. cons. 501. num. 9. lib. 6.

Sententia prolata super qualitate beneficij an illud 337
quoad omnes afficiat? Resp. affirmatiuè, per Achill. de Grassis decis. 5. de re iudic. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 9. §. 1. n. 84. Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. n. 11. & p. 4. cap. 5. n. 129. Aloys. Ricc. in praxi iurisp. atron. resol. 154. Viuian. in praxi Iurispatron. lib. 14. cap. 2. n. 4. pag. 624. Lotter. de re benef. lib. 2. quaest. 23. num. 152. Ego ipse de iure Eccles. vniuers. lib. 3. c. 12. num. 96. Rot. coram Puteo decis. 237. lib. 2. in correctis, & apud Farin. decis. 172. num. 21. & decis. 319. num. 1. part. 3. recent. aliàs p. 1. in posthum. & apud Post. in fine sui tractat. de manutent. decis. 172. num. 10.

Sententia lata pro valore instrumenti an iuuet om- 338
nibus interesse habentibus? Resp. iuuare, quamuis sit res inter alios acta, iuxta resoluta per Alex. in leg. sapè, num. 67. ff. de re iudic. Alben. cons. 101. num. 6. Menoch. cons. 423. num. 23. & 24. Feder. Scot. cons. 4. num. 31. lib. 1. tom. 2.

339 Sententiarum trium de nullitate an aliquo casu objici possit, non obstante Clem. 1. de re iudic. Resp. objici posse quando nullitas est notoria, & ex actis euidenter patet, vt per Thom. Trenisan. lib. 1. decis. 53. & 54. Marese. var ... 2. cap. 121. per tot. & præcipuè num. 42. & ... pract. lib. 2. quæst. 120. num. 5. Azeued. ... d. 23. & cons. 23. num. 29. & 39. & cons. 39. ... Aloys. Ricc. in collect. part. 1. collect. 352. Ce... commun. quæst. 116. Steph. Gratian. discept. forens. c. 103. n. 15. & c. 118. n. 47. & c. 581. n. 52.

340 Spurius, qui à patre institui nequit, an possit in tempus legitimationis institui? Resp. posse, quia paria sunt aliquid fieri tempore habili, aut inhabili, si effectus conferatur in tempus habile, vt per Greg. Lop. leg. 10. verbo la manda, titul. 13. part. 6. Roder. Xuar. alleg 27. in fine, Peralta in l. si l'itio, num. 3. ff. de legat. 2. Iul. Clar. §. testamentum, quæst. 31. vers. pen. Roland. cons. 22. num. 19. lib. 3. Anton. Gom. l. 9. Tauri, num. 11. & plures alij quos refert & sequitur Perez de Lara de vita hominis, cap. 4. num. 14.

341 Statutum conceptum in personas, vel in res, an extendatur extra territorium? Resp. non extendi, per Alex. cons. 16. lib. 1. Octau. Cacheran cons. 76. n. 19. Albert. Brun. de statutis excludent. fœminas, art. 8. q. 15. n. 123. cum seqq. Vegg. cons. 10. num. 4. Plot. cons. 10. n. 6. vbi hanc opinionem veram, & indubitatam dicit, Pereg. cons. 7. num. 8. lib. 5. D. Barbos. in l. exigere dotem, num. 161. & seq. ff. soluto matr. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 265. num. 7. in vers. & hoc procedit, Rot. dec. 117. num. 2. & 3. & num. 9. 13. 14. & 17. in impressis de anno 1636. Et an, & quando extendatur ad bona sita extra territorium, vide suprà hoc eodem voto, in verb. bona, num. 26. cum seqq.

342 Statutum à sæcularibus factum, quo generaliter prohibetur ad fauorem ciuium, qui habent vineas in territorio, ne vllus conducat vinum extra illud collectum ad ciuitatem, vel oppidum, vel ne quis è Regno, ciuitate, vel oppido extrahat frumentum aut vinum, nisi priùs soluto aliquo tributo, an comprehendat Clericos, & Ecclesiasticas personas? Resp. non comprehendere, iuxta resoluta per Bald. cons. 198. vers. non obstat, lib. 2. Ioan. de Amicis cons. 18. in fine, Rip. de peste, tit. de remed. ad conseruand. vbert. n. 122. Grammat. decis. 100. num. 15. & 16. Conar. in reg. possessor, part. 2. §. 4. num. 8. Bursat. cons. 42. num. 18. & cons. 95. num. 26. Carpan. ad statuta Mediolanens. in prælud. n. 183. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiep. Neapol. cap. 75. num. 4. Gueuara in propugnaculo libert. Eccles. assert. 1. §. 3. num. 11. Montanet. in pragm. de administ. ciuit. num. 86. & 87. Beller. disquisit. clerical. p. 1. tit. 6. §. 3. num. 3. Marc. de iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 2. num. 10. Ciarlin. controuers. forens. lib. 1. cap. 31. Trullench. in exposit. Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 12. dub. 5. num. 23. Antonin. Diana moral. resol. p. 1. tractat. 1. resol. 68. & 69. & p. 6. tract. 8. resol. 4. Thom. Delbene de Parlament. dub. 30. sect. 22. n. 4. Quicquid dicant Ferdin. Menchac. vsufruq. cap. 4. n. 18. Mexia in tract. taxa panis, concl. 5. num. 17. Molla. in emporio Iuris, p. 1. tit. 1. in prælud. num. 19. Ioan. Heuia in Curia Philip. tom. 1. p. 3. §. 3. num. 12. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 117. Fragoso in regimine Reip. Christianæ, part. 1. lib. 7. disp. 19. §. 1. num. 48.

343 Substitutioni sequenti an locus sit, vbi primæ substitutionis conditio non extitit? Resp. negatiuè, quia substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur, & data existentia præcedentium conditionum, vt per Crauet. cons. 623. n. 20. Menoch. cons. 326. num. 35. & 56. lib. 4. & cons. 865. num. 22. lib. 9. Hieron. Gabr. cons. 95. num. 24. lib. 2. optimè Vincent. Honded. cons. 78. num. 43. cum seq. tom. 2. & cons. 49. num. 42. tom. 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 288. num. 4. & cap. 536. num. 33. & 774. num. 5. & cap. 747. num. 25. Fusar. de substitut. q. 456. num. 10. Cassanate cons. 55. à num. 7. ibi: Ideoque sicut defecta conditione relatiua conditionalis deficiunt omnes substitutiones sub relatione comprehensæ, quemadmodum vulgò traditur, quod prima substitutione ex defectu conditionis deficiente, integra totius vinculi structura desinit, & ita corruunt, & pereunt quæcumque substitutiones sub verbis relatiuis, vel sub alia qualibet digressione ad plures gradus comprehensæ, l. si mater, §. 1. ff. de vulgari, &c.

Testator legando in codicillis, an videatur in dubio 344
recessisse à priori voluntate posita in testamento? Resp. non videri, per Dec. cons. 100. col. fin. vers. quartò, vbi citat Abb. cons. 4. In quæst. quæ vertitur, col. 5. vers. non obstat si dicatur, vol. 2. arg. leg. cum qui, ff. de probat. & in l. cùm hic status, §. pœnitentiam, ff. de donat. inter virum, & in l. Lucius, la 1. ff. de legat. 2. ex quibus iuribus colligitur voluntatis mutationem non præsumi: & procedunt ex ea ratione, quia mutatio voluntatis est accidens, & accidentia nunquam præsumuntur, l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisd. cog. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 16. num. 1. Rip. in leg. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. Mascard. de probat. conclus. 1416. num. 1.

Testes summariè ad quid deseruiant? Resp. solùm 345
ad capturam, nullamque probationem facere in vlteriori processu, nisi fuerint ipso reo citato repetiti, vt per Bald. in l. 3. § si tibi, col. 2. vers. sed nunquid isti testes, ff. de condict. ob turpem caus. Clar. §. fin. q. 11. vers. item quæro, & q. 45. vers. cæterùm si reus, vbi quod valdè grauiter erraret iudex si omissa tali repetitione procederet ad condemnationem. Roland. cons. 22. num. 25. & cons. 64. num. 14. & cons. 81. num. 10. cons. 114. n. 11. lib. 1. Mascard. de probat. concl. 1366. num. 1. Hieron. de Laurent. Auen. decis. 5. num. 15. latè Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 70. num. 136.

Testes varij ob varietatem an torqueantur ad eruendam 346
veritatem? Resp. affirmatiuè, per leg. qui falsò, vel variè 16. ff. de testib. leg. ex libero, ff. de quæst. l. Hisp. ten. tit. 30. part. 7. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 13. n. 29. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 66. à num. 98. multò magis torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, ex eod. Farin. d. p. 2. q. 52. à num. 18. vsque ad num. 24. Et in causis fidei Eymer. in direct. Inquisit. part. 3. titul. de caut. Inquisit. contra hæreticorum cauillationes, caut. 6. num. 104. & q. 61. num. 2. vbi etiam Franc. Peña commento 110. vers. prima regula, Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 39. num. 79. Præsertim si alia quæcunque coniectura, seu adminiculum concurrat, Ozasch. decis. 79. num. 18. Rimin. iun. cons. 301. num. 15. lib. 3. Farin. d. quæst. 52. num. 29. Simanch. de Cathol. instit. tit. 65. num. 33. Petr. Caball. resolut. crim. casu 200. num. 136. Zanard. in direct. Theolog. p. 5. cap. 93. fol. 512. Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. octauò est rei variatio, Sousa d. lib. 2. cap. 39. num. 80. Castr. Palao in opere morali, tom. 1. tract. 4. disput. 8. puncto 9. numero 11. Antonin. Diana moral. resolut. tom. 4. tractat. 6. resol. 15.

Transactio facta super re non dubia, & lite certa, 347
an sit ipso iure nulla? Resp. affirmatiuè, per l. 1. vbi Ias. n. 15. & leg. post rem, ff. de transact. leg. sub prætextu, l. si causa cognita, Cod. eod. tit. text. notab. in leg. eleganter 25. §. 1. & l. in summa 65. Cod. de condict. indeb. l. si inter patrem 6. Cod. de solut. Dec. consil. 479. in fine, & cons. 551. & seq. Angel. cons. 215. & 218. Roman. cons. 517. num. 18. Abb. consil. 85. circa fin. lib. 2. pulchrè Socin. iun. cons. 144. num. 16. volum. 1. latè Crauet. cons. 152. num. 10. vol. 1. Ozasch. Pedem. decis. 92. n. 23. Natt. consil. 543. num. 36. vol. 3. Mandel. Alba consil. 310. num. 11. Menoch. cons. 618. num. 1. Euerard. iun.

cons.

*conf.*34.*ex num.*87. Surd. *conf.*501. *num.*9. Rota apud
Cenc. *de censib. decis.*223. *num.*1. Itavt nec in vno
pacti sustineri possit, *l.*3. vbi Bald. Paul. Rimin. & Ias. *C.*
de repud. hared. Mandel. Alba *d. conf.*310. *numer.*11.
348 Card. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.*2. *titul.*1.
*n.*16. Quia transactio facta super re certa, præsumitur
facta mala fide, & ad vexandum reum, & eum indu-
cendum ad compositionem, & transactionem metu li-
tis, vt scribunt Bald. *in cap.*1. *num.*3. *de contron. inter vas-*
sal. Beroi. *conf.*176. *n.*28. *vol.*1. Crauet. *conf.*152. *n.*10.
*vol.*1. Mandel. Alba *conf.*543. *n.*8. *vol.*3. qui ait trans-
actionem initam super lite non dubia, & per partem,
quæ nullum ius habebat super re transacta, præsumi fa-
ctam per calumniam, & dolum vnius partis, Pereg.
*conf.*83. *num.*3. *lib.*3. dicens quod vbi lis agitur calum-
niosè (hoc est sine causa dubia) partes ad transactio-
nem nequaquam deuenire possunt, & si de facto tran-
sigant, quod transactio vti calumniosè facta occasione
litis calumniosæ, & cauillosæ, nullius sit roboris, &
post alios plures Rosental. *de feud. cap.*9. *conclus.*21.
*numer.*4. & omnes concludunt quod transigens
potest repetere quod dedit ex causæ dictæ nullæ tran-
sactionis, tanquam ex turpi causa datum, ex Oldrad.
*consil.*280. Vrsil. ad Afflict. *decis.*249. *num.*15. Card.
Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.*26. *tit.*1.
*num.*4.

349 Vassalli an inuiti possint alienari, & ad alium domi-
num transferri? Resp. non posse, per *cap.*1. §. *in eadem,*
*de lege Conradi, & in cap.*2. *quo tempore miles, & in c.*1.
§. *praterea ducatus, in fine, de prohib. feudi alienat. per*
Feder. cap. dilecti, de maior. & obed. Host. Cardin. Pa-
350 norm. & alij resoluunt, quod subditi possunt resistere
domino, ne alienet castrum, & iurisdictionem, vt sub-
jiciantur alteri domino, Ripa *resp.*11. *tit. de diuers.*
rescript. aliàs *resp.*179. *ex num.*3. Afflict. *in d. cap.*1.
§. *praterea ducatus, not.*3. *numer.*20. *cum seqq.* Ne-
uizan. *conf.*12. *inter consil. feudal.* Alberti Bruni, *nu-*
*mer.*109. Paschal. *de patria potest. p.*1. *cap.*1. *num.*33.
& 34. Cephal. *conf.*628. *num.*23. *vol.*5. Crauet. *con-*
*sil.*241. *n.*6. & 7. Gabr. Aluarez *de privileg. pauperum*
*& miserab. person. p.*1. *q.*22. *n.*81. vbi *n.*82. post Corn.
Benincas. & Paschal. tenet posse dominum vassallos
inuitos, & renitentes alienare, vt necessitati, famique
succurrat. Et procedit principalis resolutio, de qua su-
pra, maximè quando alienatio fit à Corona Regia ad
alium dominum inferiorem, quia hoc casu vassallorum
interest gubernium non mutari, ob continuas mole-
stias, & vexationes, quas domini terrarum suis vassallis
351 faciunt. Ita Luc. de Pegna *in l. vnic. de cap. ciu. exim.*
*lib.*11. *n.*10. Isern. *in c. imperialem, de prohib. feudi alien.*
*num.*47. *in fine,* Tiraq. *de primog. quæst.*69. *num.*6. Scip.
Theodor. *alleg.*10. *à num.*59. *& alleg.*45. *num.*1. Boba-
dil. *in politica, lib.*2. *cap.*16. *num.*12. Paschal. *d. cap.*11.
*num.*33. Camil. de Medicis *conf.*50. *num.*1. Fontanel.
*de pactis nupt. tom.*2. *claus.*4. *gloss.*5. *num.*50. *vers. vni-*
uersitates Regia. Nam nemo est qui magis non desi-
352 deret esse vassallus Regis, quàm alterius, vel ea tan-
tùm de causa, quod qui sublimioribus subditi sunt, ho-
noratiores reputantur, vt per Roman. *conf.*460. *num.*5.
Rod. Xuar. *alleg.*9. *num.*6. Crauet. *conf.*291. *num.*14.
Menchaq. *lib.*1. *contron. illustr. in præfat. ex nu-*
*mer.*26. *& cap.*3. *in fine,* Bobadil. *d. numer.*12. Va-
lenzuel. *conf.*59. *numer.*14. *cum seqq. volum.*1. Iacob.
Cancer. *var. resolut. lib.*3. *cap.*3. *numer.*362. *cum*
seqq. Calixt. Ramirez *de lege Regia Aragon.* §.32.
numero 14. vbi ostendit quanto peioris conditionis
sit esse vassallum priuati Baronis, quàm supremi Regis:
illud enim, inquit, misera est seruitus, hoc autem sum-
ma est libertas, vt cecinit Claudian. *in* 3. *versi-*
*cul.*42.

—— *Nunquam libertas gratior vlla*
Est sub Rege pio.

Vassalli an possint libertatem suam emere vbicon- 353
que Rex terras vendere intendit? Resp. posse, quia
tunc tractant de acquirenda libertate, & effugere sub-
iectionem inferioris domini, & nullum Regi præiudi-
cium fit, cùm illi idem offertur pretium, per §. *domi-*
nus, Instit. de noxalib. Hippol. *in leg.*1. §. *cum qui-*
*dam, num.*10. *ff. de quæstion.* Vincent. de Franch. *de-*
*cis.*17. Paschal. *d. tract. cap.*1. *numero* 128. Couar. *in*
*cap. quamuis pactum, part.*1. §.2. *num.*4. *vers. & si do-*
minus, Moutalu. *in l.*2. *tit.*24. *part.*4. *& l.*4. *tit.*13.
*part.*7. Perez *l.*14. *in glos. verb. todo aquelloe, tit.*11.
*lib.*4. *ordin.* Azeued. *leg.*6. *num.*2. *tit.*11. *lib.*5. *Re-*
cop. Bobadil. *in polit. lib.*2. *cap.*16. *num.*13. Parlad. *in*
*sesquicent. differ.*109. §.7. *num.*6.

Vectigalium conductoribus quando facienda sit re- 354
missio? Resp. quando impediuntur facto Principis
locantis ea exigere, quando ex impositione nouæ in-
ductionis illis damnum illatum fuit, vt per Alex. *con-*
*sil.*84. *lib.*6. Ioan. de Anania *conf.*74. *num.*2. Crauet.
*conf.*95. *num.*8. Bertachin. *tract. de gabellis, part.*2.
*num.*41. Bero. *conf.*144. *num.*12. *lib.*6. Cephal. *con-*
*sil.*577. *à num.*7. Hippol. Rimin. *conf.*282. *num.*16.
*lib.*3. Marc. Anton. Eugen. *conf.*50. *num.*58. *lib.*1.
Renat. Chopin. *lib.*3. *de domanio Franciæ, tit.*33. *nu-*
*mer.*10. Alexand. Raudens. *var. lib.*2. *cap.*29. *nu-*
*mer.*44. *vers. confirmabam,* Menoch. *conf.*55. *à nu-*
*mer.*1. *& conf.*671. *num.*1. Surd. *conf.*24. *à princip.*
*& decis.*326. *num.*18. Vel quando fuerint impediti
causa belli, aut alio impedimento proueniente ex
facto tertij vti liberè re conducta, vt resoluunt Rip.
*in tract. de peste, titul. de privileg. contract. num.*88.
Valasc. *de iure emphyt. quæst.*27. *num.*31. Cotta *in*
memorab. verb. conductor, ad fin. Nat. *conf.*284. *numer.*5.
*lib.*2. Alciat. *resp.*689. *num.*4. Soccin. sen. *conf.*156.
*in fine, lib.*2. Paris. *conf.*40. *num.*6. *lib.*1. Neuiz. *con-*
*sil.*91. *num.*9. Menoch. *conf.*27. *à n.*16. Boër. *dec.*249.
*num.*4. *cum seqq.* Franc. Marc. *decis.*62. *p.*1. Verall. *de-*
*cis.*183. *part.*1. Surd. *decis.*326. *per tot.* Magon. *Flo-*
*rent. dec.*67. Ceuall. *comm. q.*27. *n.*5. Castill. *controuers.*
*lib.*3. *cap.*3. *à n.*35. *& à n.*39. Licet id ex facto Princi-
pis eueniret, per Bart. *in leg. si vno,* §. *item cum quidam,*
*num.*20. *vers. si verò factum locatoris est iustum, ff.*
locati, vbi Castill. *numer. cert.* Roman. *consil.*178.
Anan. *consil.*741. *numer.*2. Crauet. *conf.*95. *num.*7.
*ad fin. & num.*8. *&* 10. Corn. *conf.*22. *ex numer.*9.
*lib.*2. Bursat. *conf.*309. *num.*10. *vol.*3. Menoch. *conf.*27.
*num.*53. Marc. Ant. Eugen. *conf.*50. *n.*52. *lib.*1. Surd.
*conf.*34. *num.*1. Et quamuis renuntiatum esset casibus
fortuitis prouenientibus ex facto proprio ipsius Prin-
cipis locantis, Anchar. *conf.*414. *Viso instrumento, n.*14.
Ruin. *conf.*23. *num.*5. *& conf.*65. *num.*3. *conf.*85. *num.*4.
*& consil.*147. *per tot. lib.*1. *& conf.*59. *num.*13. *lib.*4.
Socin. sen. *conf.*156. *in fine, lib.*2. Neuiz. *consil.*91.
*num.*6. Ioan. Bolog. *conf.*30. *num.*23. Grain. *conf.*9.
*num.*1. *inter consilia ciuilia,* Paul. de Mont. Pico
*conf.*70. *num.*18. Hippol. *sing.*96. Alciat. *resp.*689.
*num.*4. Roland. *conf.*69. *numer.*14. *lib.*4. Menoch.
*consil.*27. *num.*52. *cum seqq. & conf.*55. *à num.*13. *&*
*conf.*119. *numer.*2. *& consil.*671. *num.*23. Surd. *con-*
*sil.*12. *num.*63. Rip. *d. tit. de privileg. contract. nume-*
ro 88. *cum seqq.* Chopin. *lib.*3. *de domanio Franciæ,*
*tit.*13. *num.*10. Caroc. *de locato, p.*4. *de casibus, quæst.*5.
in princ. Morl. *in emporio iuris, part.*1. *tit.*10. *in præ-*
*lud. num.*23. *vers. qua conclusio.* Castill. *d. lib.*3. *cap.*1.
*num.*56. *cum seqq.*

Vniuersitatis in consilio pleno an debeant duæ par- 355
tes ex tribus vicinorum interuenire? Resp. affirmatiuè,
per *l. nulli,* & per *leg. planè, ff. quod cuiusque vniuers.*

num. Felin. *in cap. cùm omnes, num. 33. col. 2. de constitut.*
Abb. *in cap. prudentiam, num. 8. de offic. deleg.* Alphons.
de Villag. *in tract. de alienat. rerum Eccles. lib. 1. c. 38.*
356 *pag. mihi* 218. Camill. de Medicis *cons. 50. n. 7.* & *cons.*
104. n. 24. Et quod vota sua collegialiter, & in vnum
conuocati dare debeant, & non sufficiat separatim vota-
re, & consentire, Innoc. *in d. c. cùm omnes, num. 3. & ibi*
Felin. *n. 24.* Bart. *in l. omnes populi, n. 18. ff. de instit. &*
iure, Ludou. de Peña *in l. fin. Cod. de vendend. reb. ciuit.*
lib. 10. n. 4. vers. & facit hic, Alex. Trentacinq. *var. lib. 1.*
tit. quod cuiusque vniuers. nom. n. 11. & 14. vers. prima
est, Alphons. de Villag. *d. p. 1. c. 12. pag. 76.* Camill. de
Medicis *d. cons. 164. n. 1. & num. 23.*
357 Vniuersitatis priuilegiis an possit maior pars renun-
tiare? Resp. non posse, cum vnus solus contradicere va-
leat, secundùm Abb. *in cap. veniens, num. 22. de præ-*
script. Ias. *in l. iurisgentium, §. hodie, n. 8. limit. 11. ff. de*
pact. Andr. ab Exea *in cap. cùm omnes, num. 164. & seq.*
de constit. vbi Ego ipse *in collect. num. 15.* Ioan. Vincent.
de Anna *cons. 55. n. 28. vol. 1.* Villag. *in tract. de rebus*
Eccles. non alien. lib. 1. cap. 16. per tot. Camill. de Larata
cons. 84. num. 14. vbi dicit quod quando agitur de re-
nuntiando priuilegio domanij, maior pars non potest
minori præiudicare, & contradictio vnius præfertur, &
est admittenda.
358 Vniuersitatis, seu ciuium cuilibet in solidum an com-
petat ius subiectionis respectu vassallorum, seu liberta-
tis? Resp. competere, quia fauore libertatis consequen-
dæ pars etiam minor præualet, ita vt præferendum sit
votum minoris partis contradicentis venditioni iu-
risdictionis, per *l. 3. ff. de lib. hom. exhib. & l. 1. 2. & 3. ff.*
de liber. causa, & l. si quis hac, §. quoties, ff. qui & à quib.
ibi: *Omnium consensum necessarium*, Roman. *in rub. ff. de*
arbitr. n. 41. vers. secundò limita, Ias. *in l. iurisgentium,*
§. hodie, n. 8. vers. limita 13. ff. de pact. Felin. *in cap. cùm*
omnes, n. 18. col. 2. vers. quinimò fallit, vbi Andr. ab Exea
num. 168. de constit. Ludou. Gom. *in §. item Seruiana,*
Instit. de actionib. num. 41. vers. imò si maior pars, Alph.
de Villag. *in tract. de alienat. rerum Eccles. lib. 1. cap. 37.*
D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matr. p. 1. n. 45. vers. quo casu*,
Rosental. *de feud. cap. 9. memb. 1. concl. 61. n. 13.* ibi: *Sed*
tamen consensus maioris partis minori non obest parti, cùm
de singulorum iure agitur, Camil. Salernit. *in addit. ad*
Napodan. in proœm. consuet. Neapol. vers. magna est Prin-
cipis potestas, pag. 32. ibi: *Et ideo cùm tractaretur de re-*
deundo ad pristinam libertatem, soluto pretio, deberent au-
diri, & tunc si inter homines esset differentia quod aliqui
volunt se redimere, aliqui non, audiuntur etiam in minori
numero. Camil. de Curte *in diuersorio iuris feudal. part. 1.*
verb. licèt autem verissima, & indubitata sit conclusio,
n. 70. col. 2. Neuizan. *cons. 12. inter consilia feudalia Al-*
berti Bruni, n. 116. Franc. Marc. *Delphin. dec. 489. n. 15.*
& 16. p. 1. vbi loquitur quando agitur de mouenda lite
cum domino loci super libertate tributorum, quia tunc
fauore libertatis consequendæ pars etiam minor vota
ferens pro mouenda lite, vt rationabilior præferenda
est. Crauet. *cons. 195. n. 10.* vbi agit quando imponitur
aliqua collecta pro prosequenda lite super reformatio-
ne regestri. Ioan. Garc. *de nobil. gloss. 3. §. 3. n. 20. & 21.*
vbi de illis, qui vota ferunt super lite mouenda illis qui
cum non sint nobiles, pro nobilibus haberi volunt. Ant.
Gabr. *comm. tit. de iure quæsito non toll. concl. 8. num. 91.*
359 Vincent. de Franch. *dec. 1. n. 21. & 22.* Philipp. Pascal.
de virib. patria potest. p. 1. c. 1. n. 38. vbi quod ius subie-
360 ctionis respectu vassallorum pertinet ad vassallos tan-
quam ad singulos. Camil. de Medicis *cons. 50. n. 1. cum*
seqq. vbi quod ius vendicandi libertatem cuilibet ex ci-
uibus in solidum pertinet, & *cons. 118. n. 13. & cons. 166.*
per tot. vbi latè probat maiorem partem non posse mi-
nori in hoc iure domanij præiudicare, Fab. de Anna
361 *cons. 55. ex num. 26. lib. 1.* Camil. de Larata *cons. 84.*
num. 8. cum seqq. Scip. Rouit. *super pragm. Regni Neap.*
pragm. 63. de officio procur. Cæsaris, num. 10. & 21.
Capiblanc. *in tract. de Baronibus, pragm. 8. p. 3. n. 157.*
p. 319. Ioan. Bapt. del Thoro *in compendio decis. lit. D,*
verb. domanium an sit concedendum, pag. 154. Stephan.
Gratian. *discept. forens. cap. 721. cum seqq.* Nouar.
quæst. forens. part. 1. quæst. 38. num. 9. & quæst. 85.
num. 4. & 5.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Reuerentia paterna cum precibus, & persuasionibus an & quando matrimonij contractum rescindat? Et quid si concurrat timor amissionis lucri, & ex quibus metus præcedens censeatur purgatus?

VOTVM CXXVII.

1 *Casus series refertur.*
2 *Metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus.*
3 *Metus iustus debet probari, aliàs dicitur vani timoris.*
4 *Metus reuerentialis per se solum non sufficit ad rescissionem contractus matrimonij.*
5 *Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris, validè contrahit.*
6 *Auctoritas personæ tribuit iustam causam metus reuerentialis.*
7 *Reuerentia paterna cum importunis precibus, & molestis persuasionibus inducit iustum metum.*
8 *Intellige de persuasionibus dolosis, non verò de illis, quæ subeunt vices optimi consilij.*
9 *Pater potest filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contrahat, illum etiam paterna coactione cogendo.*
10 *Persuasiones ad hoc vt matrimonium annullent, debent esse importunæ, instantissimæ, repetitæ, & inculcatæ.*
11 *Importunum dicitur quasi sine portu, & sine quiete.*
12 *Persuadentes, & rogantes importunè matrimonium, vt illud rescindatur, debent esse soliti malè tractare sibi non parentes.*
13 *Timor amissionis magni lucri potest tanquam iustus reputari. Contrarium verius, num. 14. intellige vt ibi.*
14 *Pœna quæ consistit in amissione lucri, imposita alicui vt contrahat matrimonium cum certa persona, illud non impedit.*
15 *Amissio lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona, illud non impedit.*
16 *Dispositio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri, valida est.*
17 *Proprium amittere, & alienum non acquirere differunt.*
18 *Creditoribus nulla fit fraus si debitor de nouo non acquirat, dummodo acquisitum non amittat.*
19 *Prælatus Ecclesia potest illi præiudicare in acquirendis.*

20 Lu

20 *Lucri amissio non habetur in consideratione, si non fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum.*
21 L. Proculus, ff. de damno infecto, *intelligitur.*
22 *Successor in maioratu in eo ius radicatum habet etiam viuente possessore.*
23 *Marchionissa de Alcala in decisione coram Gregorio XV. multa referuntur præcisam vim, & iustum metum denotantia.*
24 *Animus, & voluntas ab initio colligitur à præcedentibus.*
25 *Dos sine matrimonio stare non potest.*
26 *Cohabitatio spontanea qualiter metum purget, ostenditur, & num. seq.*
27 *Metus præcedens per quantum tempus præsumatur purgatus ex cohabitatione spontanea? ostenditur.*
28 *Metus præsumptio excluditur ex quo illum passus nec ante, nec post matrimonium protestatus fuit.*

1 QVidam vir nobilis in ætatis suæ anno decimoseptimo constitutus, fuit ab eius matre, sub cuius potestate existere dicebatur, solicitatus, & persuasus vt mulierem, nobilem etiam, in vxorem acciperet; accesserant plures importunationes, & molestæ persuasiones à quibusdam consanguineis id ipsum solicitantibus & affirmantibus potentem Principem, sub cuius dominio existebat totius Monarchiæ gubernium, idem velle pluries significasse, qui erat tam austeræ conditionis, vt si illi nobilis vir parêre renueret, timere posset vt sibi inimicus euaderet, ob idque res, & bona sua detrimentum paterentur, ac in deterius abirent: sed dictus vir nobilis quamuis ab eodem Principe benignè rogatus, nullas tamen minas, aut aspera verba, seu imperiosa mandata ab eo accepit; vnde ex Hispalensi ciuitate ad Matritensem Curiam accedens ibi matrimoniales capitulationes constituit, dotem promisit, & matrimonium postea, nulla facta protestatione, sponte vt creditur, celebrauit; & in eo per septem ferè annos permansit, ac cum vxore cohabitauit, & biennio, postquam dictus potens Princeps è loco & statu eiectus, ac à Curia exul factus fuit, in eadem cohabitatione perseuerauit. At vbi primum Princeps è vita discessit, dictus vir nobilis coram Ordinario comparuit, & matrimonium huiusmodi per vim & metum celebratum fuisse affirmans, petiit sic declarari debere. Pro veritate consultus respondi Matrimonium huiusmodi fuisse & esse validum, ex sequentibus.

2 Primò, quia metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus, qui cadat in constantem virum, alias matrimonium non impeditur, nec inualidatur, licèt summam libertatem requirat, Iuan. Bapt. Ferret. *cons.* 340. *n.* 5. *p.* 2. per text. *in cap. cum dilectus, de his quæ vi*, sed metus qui considerari videtur in dicto nobili viro, iustus non fuit, nec talis, qui cadere poterat in con-
3 stantem virum, sed potius vani timoris, si allegans illum concludenter non probauerit. Farinac. *fragm. criminal. p.* 2. *lit. M, n.* 65.

4 Probatio autem, quæ resultat ex reuerentia maternali non releuat, quia hæc per se solam metum iustum non operatur, nec sufficit ad rescissionem contractus matrimonij, ex text. expressu, iuncta *gloss.* 1. *in l. si patre cogente, ff. de ritu nupt.* per quem tradunt DD. quod si filia ob metum reuerentialem, & paterna persuasione
5 ducta, timens patris indignationem, matrimonium contraxit, illud validè celebrauit, quia dictus timor non fuit cadens in constantem virum, ex Abb. *in c. veniens, el* 1. *n.* 5. *de sponsal.* vbi Alex. de Neuo *n.* 4. Felin. *cons.* 14. *num.* 1. ibi: *Et præmitte quod si ista contraxisset matrimonium, ne incurreret indignationem patris, alias non fuisset contractura, nisi ob reuerentiam paternam, tenet nihilominus matrimonium, ex quo non interuenit metus, qui posset cadere in constantem virum*, &c. Ioseph. Ramon. *cons.* 96. *num.* 27.

Minùs releuat præsumptus timor resultans ex potentia dicti Principis, quia licèt auctoritas personæ tribuat iustam causam metus reuerentialis, *l. cum vero*, §. *apparet igitur, ff. de fideicomm. libert.* Franc. de Aretio *cons.* 14. *num.* 11. Valenzuel. *cons.* 173. *num.* 69. id tamen procedit vbi metum passus subest potestati, dominio, & iurisdictioni metum incutientis; Cancer. *var. tom.* 3. *cap.* 15. *num.* 243. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 6. *num.* 25. At in hoc casu cessat hæc ratio, quia dictus 7
nobilis vir non erat subditus illius Potentis, nec ipse potens imperiosè ei iussit vt matrimonium huiusmodi celebraret; & ita tam ex parte matris, quàm dicti Potentis nulla verbera, nec cruciatus corporis præcesserunt, vt requirebatur, ad rescissionem matrimonij, ex adductis per Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib.* 1. *q.* 51. *n.* 5. nec minæ in his interuenerunt, nec constat de potestate inferentis, & multò minus quod fuerit solitus illas exequi.

Non obstat si dicatur, maternam reuerentiam, seu 8
Potentis imperium cum importunis precibus, & molestis persuasionibus, inducere iustū metum, vt per Con. *de sponsal. p.* 2. *c.* 3. §. 6. *in fine*, Gutier. *de matr. c.* 44. *n.* 3. Quia respondetur id non constare ex processu, sed solùm à quibusdam consanguineis nobili viro significatum fuisse, Potentem importunè ac enixè desiderasse vt matrimonium celebraretur, matremque ad illud contrahendum filium persuasisse, & quatenus de consanguineorum, & matris precibus, ac persuasionibus constaret, intelligentium id magis conuenire statui nobilis illius viri; non exinde induceretur nullitas matrimonij, quia nulla lege prohibentur huiusmodi persuasiones, imò illas permittit text. *in l.* 1. §. *persuadere, ff. de seruo corrupto*, vbi postquam ibi dictum fuit, *persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, vlteriùs progreditur id ipsum intelligendo de persuasione dolosa, non verò de illa, quæ subit vices optimi consilij, in quibus terminis considerari non potest vis, aut iniusta persuasio, & ideo inquit tex. ibi. *Nam & bonum consilium quis dando potest suadere, & malum, & ideo Prætor adiecit, dolo malo*, &c. Vnde quod dicitur, preces & importunas persuasiones vim & metum inducere, intelligitur de dolosis, iuxta doctrinam Dyn. *cap. scienti, n.* 4. *de regul. iuris lib.* 6. ibi: *Sed vbi dolosa persuasio in altera parte non probatur, scientia cum consensu inducit præsumptionem, quod non interuenit iniuria, nec dolus; & ita loquitur regula, & leges superiùs allegatæ*, &c. leges autem, ad quas refertur, probant persuasionem esse violentam coactionem, vt per *l.* 1. §. *si quis volentem, ff. de libero hom. exhib. l.* 1. §. *persuadere, ff. de seruo corrupto, quæ procedunt in persuasionibus dolosis*, vt ex illis apparet: idem tradunt Cyn. *in l. vn. C. de raptu virgin. num.* 2. ibi: *sed vbi dolosa persuasio non probatur; vel non præsumitur, prout non præsumitur propter consensum subsequentem, tunc consensus amouet iniuriam, & dolum, secundùm Dynum*, &c. Salicet. *num.* 30. *in d. l. vnic.* ibi: *Vnde tunc datur consensus cum non probatur de dolosa persuasione*, &c. Aloys. Leo *num.* 11. Bertol. & Castan. *cons.* 40. *num.* 6. Quis enim dicere audebit parentem 9
non posse filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contraheret, illum etiam paterna increpatione cogendo, dummodo non ex hoc iustus & verus inducatur metus, qui cadat in constantem virum; ex *d. leg. patre cogente*, & expressiùs ex *l.* 10. *tit.* 1. *part.* 4. dum loquens de potestate patris in cogendo filium ad matrimonium contrahendum, ita ait:

No les puede apremiar que lo hagan de todo en todo, como quier que le puede dezir palabras de castigo que lo atorgue, &c. vbi Greg. *verb. todo*, inquit, *id est, metu cadente in constantem virum*, &c. Odofred. *in sum. tit. de dispens. impub. n. 15.* ibi: *Non potest pater absolutè cogere, sed modica coactione, scilicet increpatione paterna*, &c. Card. Bellarm. *lib. 1. de matrim. c. 19. prop. 3.* tradit Sanch. *de matr. lib. 4. disp. 12. n. 5.* ibi: *Intellige conclusionem de metu cadente in virum constantem, potest enim pater increpatione paterna cogere filium ad certum matrimonium, l. 10. tit. 1.* &c.

10 Et licèt præsupponamus, matris, & consanguineorum persuasiones non iustas, sed dolosas fuisse, adhuc non inducerent metum ac vim ad annullandum matrimonium necessarium, cum deficiant duæ præcisæ cõditiones, quarũ vna si deficiat, sufficiens foret ad excludendum metum. Prima est, quod huiusmodi preces, & persuasiones debent esse importunæ, instantissimæ, repetitæ, & inculcatæ, quæ somnum adimant, & quietem perturbent; importunũ enim dicitur quasi sine portu, & absque quiete, vt inquit Archid. *in cap. fin. num. 1. de rescript.* Peralta *in l. si quis in princip. num. 94. ff. de*
11 *leg. 3. auth. de hæred. & falcid. in princ.* ibi: *Semper igitur nobis importuna sunt*, vbi gloss. *verb. importuna*, exponit, id est, valde instantes, & *in l. 1. C. de petit. bon. subl. l. 10.* ibi, *inuerecunda petentium inhiatione*, vbi gloss. declarat, id est frequenti petitione, & *in lib. Iudic. cap. 16.* ibi: *Cumque molesta esset ei, & per multos dies iugiter inhæreret, spatium ad quietem non tribueret*, vbi Nicol. de Lyra ibi, *quia per molestiam mulieris importuna petentis veritatem rei aperuit ad sui interitum*, iunctis traditis per Sanch. *d. lib. 4. disput. 7. n. 8.* Gutier *d. c. 44. n. 38.* ibi: *Importunæ igitur preces, de quibus in proposito agimus debent esse instantissimæ, repetitæ, & inculcatæ ad hoc, vt simul iuncta cum metu reuerentiali operentur contractus rescissionem, tanquam actum inuoluntarium, ac importunitate assidua, & frequentissima habitum, atque extractum*, &c. In præsenti casu his circumstantiis non probantur preces, & persuasiones, quia consanguineis nolla à Nobili viro reuerentia debebatur, nec illorum persuasiones eum plurimùm vexabant, prout nec vexabant matris suæ preces, eo quòd per mortem patris successerat in bonis, eaque possidebat, ita vt mater potius eius auxilio indigeret, quàm illi matris fauor necessarius fuisset, cum ab ea non dependerent sumptus, & ali-
12 menta, quibus sustentari posset. Secunda est, quod non sufficiunt importunæ preces, nec dolosæ, ac molestæ persuasiones simul cum paterna reuerentia, nisi concurrat concludens probatio quod sic persuadentes, & rogantes soliti sint malè tractare sibi non parentes, ac preces, & persuasiones suas non obseruantes, vt post gloss. & antiquos, quos refert, & tradit Felin. *in c. 1. n. 1. vers. an autem preces*, & ibi Mantua *num. 6. de offic. deleg.* Roman. *in leg. interpositas, numer. 3. in fine, & numer. 4. C. de transact.* vbi bene probat Panorm. *in c. insinuante, n. 8.* vbi post Ioan. Andr. dicit decidi quæstionem quotidianam, si matrimonium contrahatur imperio, vel precibus superioris, non tamen probatur quod esset consuetus malè tractare eos, qui non parebant huiusmodi precibus, seu præceptis, & quod ideo non est probatum de iusto metu, prout eum refert, & sequitur Alex. qui ex aliis bene probat *consil. 16. Ponderatis, num. 9. libr. 3.* Paul. Paris. *consil. 5. num. 185. lib. 4.* Roland. *consil. 83. numer. 25. lib. 3.* & ex aliis tradit Farinac. *fragm. crimin. parte 1. littera M, numero 505.* ibi: *Metus autem iustus non inducitur ex importunis precibus, & assiduis molestiis cuiuscumque etiam Principis, nisi fuerit probatum sic importunè precantem, & molestantem esse solitum malè tractare non obedientes suis precibus, secundum Felin.* &c. Hic autem non probatur hæc conditio respectu matris, & consanguineorum, qui deprecabantur, & persuadere conabantur; at respectu Principis potentis non fuit necessaria huius conditionis probatio, cùm nullibi in processu reperiatur, quod importunas preces effuderit, seu instantissimè persuaserit.

Nec obstat si dicatur hìc considerari posse amissionem magni lucri, quod sperabat nobilis ille vir con- 13
sequi posse fauore potentis Principis, si eius voluntati obediens matrimonium celebraret, aliàs enim posset damna plurima pati, si illud contrahere renueret, qui timor amissionis magni lucri potest tanquam iustus reputari, iuxta Rotæ auctoritatem coram Gregor. XV. *decis. 326. num. 19.*

Excluditur enim, si aduertas contrarium, videlicet 14
quod metus amissionis lucri non impedit matrimonium, nec illud annullat, tradit Panor. *in c. gemma, n. 1. de sponsal.* ibi: *Puto tamen quod si dominus temporalis incuteret metum amissionis alicuius rei, nisi contraheretur matrimonium, quod per hoc matrimonium contractum non esset nullum, quia iure non cauetur quod metus amissionis alicuius rei cadat in constantem virum*, &c. Vnde licèt in matrimonio requiratur omnimoda libertas, & pœna in eo apposita valere non possit, *l. Titia, in princ. ff. de verb. oblig. d. c. gemma, l. 39. tit. 11. p. 5.* nihilominus 15
pœna, quæ consistit in amissione lucri, imposita alicui vt contrahat matrimonium cum certa persona, illud non impedit, nec annullat, quamuis dicatur metu non amittendi lucrum contraxisse, vt est casus expressus *in l. Titio 70. §. 1. ff. de condit. & demonst.* cuius summarium ita se habet. *Matrimonia debent esse libera à pœna damni, non à pœna amissionis lucri*: ad idem est text. *in l. 4. C. de inst. & subst.* vbi dicitur, etiamsi lucrum sit magnum, veluti totius hæreditatis: per quæ iura tradunt DD. amissionem lucri non esse pœnam, sed potius inuitationem ad matrimonium spe lucri comparandi, quod nullo iure prohibetur, Butr. *in dict. cap. Gemma, numer. 7.* Ioan. Andr. *numero 1.* Card. *numero 5.* Anchar. *numero 9.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 1.* Et ideò valida erit dispo- 16
sitio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri, *l. 14. versic. pero si el testador, tit. 4. & l. 55. versic. e esto seria, tit. 9. part. 6.* Palat. Rub. *in cap. per vestras, not. 3. §. 51. num. 1.* Tello *in leg. 30. Tauri, num. 9.* Couarruuias *de sponsal. p. 2. c. 3. §. 3. num. 7. & 8.* Card. Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 18. num. 2.* Mieres *de maior. p. 1. q. 50. ex num. 1.* Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 207.* Ludou. Lop. *in instruct. Conscient. p. 2. vbi de Matrim. c. 41. vers. ex quo sequitur, pag. 1079.*

Magna siquidem versatur differentia inter proprium 17
amittere, & alienum non acquirere, iuxta text. *in l. fin. C. de codicill.* ibi: *Non enim par, eademque ratio habetur amittere debita, & lucra non capere*, &c. & ideò nulla fraus, & dolus creditoribus fit, si debitor de nouo 18
non acquirat, dummodo acquisitum non amittat, *l. qui autem, ff. quæ in fraud. cred. l. non fraudantur, ff. de regulis iuris*; ac proinde licèt ad alienationem bonorum 19
Ecclesiæ requirantur solemnitates Iure præfinitæ, id tamen procedit in acquisitis, secus in acquirendis, in quibus potest Prælatus Ecclesiæ præiudicare renunciando, remittendo, vel aliàs contr hendo, iuxta opinionem gloss. *in c. fin. 16. q. 1.* Bart. & DD *in l. iubemus nullam, C. de sacros. Eccles.* quod Iuribus & exemplis probant Roland. à Valle *cons. 15. ex n. 33. lib. 1.* Marc. Ant. 20
Natt. *cons. 441. ex n. 9. lib. 2.* Quia amissio lucri non habetur in consideratione, nisi illud lucrum esset radicatum, & patrimonio incorporatum, Ioan. Franc. Rip. *in l. damnum, n. 12. ff. de damno infecto*, ibi: *Habes quod appellatione damni non continetur amissio lucri, vt in l. Proculus,*

culus, &c. & num. 13. ibi: *Intellige ista procedere in lucro nondum radicato; nam lucrum radicatum, & patrimonio incorporatum iudicatur damnum, & ita procedit text. in l. 2. &c. nam text in l. Proculus, ff. de dam-*
21 *no infecto*, loquitur quando lucrum non erat acquisitum, nec incorporatum patrimonio. Et quod notandum est vbi quis lucro gaudet, non ex proprio iure, sed per alienam tolerantiam, illius amissio non habetur in consideratione, & hic est casus in d. l. Proculus, & notat Ioan. de Imola in l. fluminum, 24. §. item videamus, n. 9. vbi ait in hoc casu non esse damnum, ibi: *Si perdat illud lucrum, quod solum ex quadam patientia habebat*, &c. & num. 21. in fine, ibi: *Hic erat lucrum non incorporatum, seu adquisitum, sed ex patientia quadam habebatur, & ideo non consideratur tale lucrum*, &c. In casu illius decisionis Marchionissæ de Alcala, de qua Rota coram Greg. XV. d. decis. 326. num. 19. aliter se res habebat, quia in eo Marchionatu immediatè succedere debebat, & tanquam talis habebat ius radicatum in ipso maioratu, etiam viuente patre, Molin. de primog. lib. 3. cap. 6. num. 37. Castill. lib. 3. controuersiar.
22 cap. 15. n. 77. ac proinde idem ius habebat in ea parte in qua per patrem auctus fuerat; & nihilominus non dubitatur illum posse dictam partem auctam reuocare, & filiam ea priuare, ex adductis a Molina lib. 1. cap. 26. num. 3. cum seqq.

23 Illud tamen aduertere oportet, dictam decisionem casui nostro applicari non posse, & cum viderim eam quotidie in hac Curia allegari cum tractatur de dissoluendo ob vim & metum aliquo matrimonio, miror Aduocatorum facilitatem credentium illam fauere huiusmodi nullitatibus, cum potius difficile reputarem posse matrimonium aliquod nullum pronuntiari, si tot ac tantæ vis, & metus, ac dissensus coniecturæ & indicia concurrere debeant: nam primò in ea ponderatur, Marchionissam tempore contracti matrimonij esse puerulam, vt dicitur ibi n. 26. Secundò quod matre carebat, & erat sub potestate nouercæ, quæ de ordine patris illam sæpius minitabatur, vt num. 28. Tertiò quod ipse pater illam mortis minis affecit, cùm ipse esset solitus tales minas exequi, vt num. 19. & 22. ex sua terribilitate & seuera conditione, num. 11. & minæ etiam respiciebant priuationem Marchionatus, & illius augmenti, vt num. 19. Quartò, quod cùm illa vellet alio se matrimonio copulari, fuit per patrem compulsa cedulam seu chirographum de matrimonio contrahendo cum illo à se factum denegare, num. 9. & 28. Quintò quia pater eam reclusam habebat sub custodia armatorum, qui diligentissimè eam custodiebant, ne sinerent illam alijs communicari, nec dominicis diebus ad Missam audiendam è domo exire, nisi ad certam, & determinatam Ecclesiam, compellentes etiam, vt non alio sacerdoti confiteretur, nisi cum patris sui Confessario, n. 31. 32. & 38. Sextò quod volens ipsa Marchionissa è tam tyrannica patris potestate exire, & in aliqua parte deponi vbi liberè posset explorari, illud ab Archiepiscopo Hispalensi, & à Nuntio Apost. consequi non potuit, propter amicitiam, quam cum illis eius pater contraxerat, & ob summam potentiam, qua vtebatur in ea causa prosequenda, vt num. 33. 34. & 35. Septimò quod pater nouercam & clericum quendam deputauerat, vt Marchionissam minis deterrerent, numer. 23. Octauò quod matrimonium celebratum fuit ostijs clausis, & assistentibus prædictis armatis hominibus, num. 37. & 38. Quæ omnia præcisam vim & iustum metum denotantia in huius facti serie non reperiuntur euenisse.

24 Secundò voluntas contrahendi colligitur ex multis, & primò quia nobilis vir vxori dotem promisit ad triginta millia ducatorum ascendentem, ex quo actu colligitur qualis fuerit animus & voluntas ab initio, l. cum quis 10. C. de natural. liber. ibi: *Nec enim verisimile est eum qui postea, vel donationem, vel dotem conscripserit, ab initio talem affectionem circa mulierem non habuisse, qui eam dignam vxoris nomine faciebat*, &c. quia coniux de dote agens, signum euidens est quod matrimonium sponte, & bono animo contrahit, cum dos sine
illo stare non possit, iuxta text. in l. 3. ff. de iure dot. Al- 25
ciat. resp. 5. num. 16. ibi: *Vnde indacitur concludens ratio, quod sponte eam desponsauerit, ex quo dotem esse, vbi matrimonium non est*, &c. ex quo colligitur qualis etiam fuerit animus à principio, per text. in l. sed Iulianus, §. proinde, ff. ad Maced. ibi: *Intelligendumque esse ab initio sic accepisse*, &c. l. 3. §. idem Labeo, ff. de in rem verso, vbi animus, & intentio primitiua declaratur ex his, quæ postea gesta sunt.

Vlteriùs eadem voluntas elicitur ex spontanea se- 26
ptem annorum cohabitatione, vt est casus in cap. ad id, de sponsal. vbi metus, & vis, quæ dissolutioni causam dedit, purgatur spontanea cohabitatione, & gloss. ibi verb. per annum, notat versus:

Effuge cùm poteris, ne consensisse puteris.
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

Et in hoc casu necesse non est de nouo repetitis Concilij Trident. solemnitatibus, coram Parocho scilicet & testibus matrimonium celebrare: quia licèt id necessarium esse teneat Rota coram Gregor. XV. decis. 393. ex num. 8. in nostris terminis, & facti serie non agitur verè & realiter de purgatione iusti metus, qui nunquam extitit, sed de continuanda, exequenda, & manifestanda voluntate, quæ inerat ab initio.

Nec dicas per cohabitationem metum purgari non 27
posse durante causa metus, hoc est viuente matre, & potente Principe, quorum contemplatione, persuasione, & precibus huiusmodi matrimonium celebratum fuisse præsupponitur. Nam respondetur, & primò, nec matrem, nec potentem illum Principem minis virum nobilem insequutum fuisse, nec instantissimis precibus & importunis persuasionibus illum ad matri[illegible] contrahendum incitasse, vt suprà dixi; & quas[illegible] aliqua ex parte excederetur, recessu illius Principis à Curia, & à potentissimi nostri Regis latere infeliciter ejectus, cessauit potentiæ causa, & sic illa, quæ metum incutere videbatur, & cum per biennium ferè nobilis vir tacuerit, videtur per talem taciturnitatem & spontaneam cum vxore cohabitationem metum, si quis aderat, purgasse, minus tamen temporis spatium ad hoc sufficiens reputabam; nam licèt in d. cap. ad id, fiat mentio anni cum dimidio, id factum creditur, quia sic acciderat in facti illius serie, & non ex eo quod tantum tempori reputatur ad purgationem huiusmodi inducendam, vt in eod. text. tradunt Host. post princip. Ioan. Antun. n. 2. Abb. num. 4. Præp. n. 2. & 3. Cou. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 6. n. 1. Greg. Lop. l. 15. verb. le pugliesse, tit. 2. part. 4. Et in omni casu quando extra omne dubium sumus, quod cohabitatio fuerat libera, & spontanea; incontinenti præsumitur libera voluntas, & purgatus præcedens metus, vt in eod. cap. ad id, resoluunt Anton. de Butrio n. 9. Alex. de Neuo num. 6. & 71. Neuizan. cons. 46. n. 32. Sanch. de matrim. lib. 4. d[illegible]. 18. n. 6. vers. hoc autem. Vnde sufficere tenuem dictum cohabitationem tenent Host. in cap. tasiper, per text. ibi: Q[illegible] matrim. accus. poss. num. 4. ante fin. Anchar. ibidem, not. 4. Ioan. Bapt. Ferret. cons. 340. num. 14.

Eadem quoque spontanea contrahendi voluntas 28
colligitur ex eo, quod nobilis ille vir, nec ante, nec post matrimonium protestatus fuit coram Iudice, nec extraiudicialiter, nec reperitur quod al[illegible] de vi sibi illata conquestus fuisset, vel diceret quod matrimonium per vim & metum contraxisset, ex quo videtur excludi quæcunque metus præsumptio, & signum sit euidens quod sponte accessit, vt ex pluribus eruditè

probat Tiber. Decian. *cons.* 41. *n.* 122. *lib.* 2. ibi: *Item respondetur, quod tollitur omnis præsumptio metus ex quo potuerunt protestari coram Iudice, & tamen per tam longa temporu nullus vnquam protestatus fuit de metu, & violentia, vt tradit* Bald. *in cons. schismatis, sub rub. si quis aliquem, col.* 12. *vers. sed in contrarium*, Alexand. *cons.* 146. *num.* 31. *lib.* 5. &c.

Toletana Alimentorum.

Alimenta filiis tam naturalibus, quàm spuriis debentur ad eorum vitam, & quando censeatur data proprietas? Filio naturali an, & quando, & in qua quantitate pater relinquere possit, illéque succedere valeat?

VOTUM CXXVIII.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Alimenta filiis tam naturalibus quàm spuriis debentur.*
3 *Alimenta filiis naturalibus, & spuriis præstanda, ad vitam restringenda.*
4 *Res immobilis quando datur pro alimentis, nec sufficit vt ex illius redditibus suscipiantur alimenta, tunc censetur data proprietas, secus si sufficiant.*
5 *Filij naturales sunt hæredes necessarij matris.*
6 *Pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, non potest ex testamento relinquere suis filiis naturalibus vltra vnciam.*
7 *Filio naturali potest pater omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere, quando non extant descendentes legitimi, vel ascendentes.*
8 *Pater si habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali.*
9 *Pater quando moritur abintestato, & non adsunt filij legitimi, nec coniux, possunt naturales succedere in duabus vnciis.*
10 *Filij naturales præteriti à patre omninò sunt exclusi.*
11 *Naturales liberi contra paternam voluntatem & dispositionem quicquam capere non possunt.*

1 Qvidam in suo vltimo, quo decessit testamento, hæredem instituit piissimam Refugij confraternitatem Madriti existentem, nullo [illegible] ascendente, vel descendente. Post aliquot annos Iosephus quidam nunc comparuit, & eius nomine illius mater petiit partem hæreditatis sibi adiudicari debere, eo quod filius naturalis testatoris existeret: consultus an [illegible] vltra alimenta illi deberetur, constito de filiatione, respondi nihil deberi.

2 Pro cuius resolutionis faciliori explicatione quoad alimenta [illegible] illa in omni [illegible] æquitate Canonica [illegible] tam naturalibus quàm spuriis, iuxta text. *in cap. cùm haberet, de eo qui duxit in matr. quam polluit per adult.* & quæ ibi notaui *in collect.* quæ 3 quidem alimenta in persona filij perpetuò consistere non possunt, sed ad ipsius tantùm vitam restringenda sunt, vt per A[illegible]. Gabr. *commun. lib.* 1. *titul. de alimentis, concl.* 1. *à num.* [illegible]. Cordub. de Lara *in l. si quis à liberis, §. denique ipse, num.* [illegible] *de liber. agnosc.* Menoch. *cons.* 6. *num.* 29. [illegible] *de arbit. lib.* 2. *casu* 169. *numer.* 10. Surd. *de aliment. tit.* 5. *q.* 7. *n.* 3. præcipuè si in pecunia dentur, quæ in ipsis alimentis consumatur, ex Palat. *in cap. per vestras*, §. 24. *num.* 8. *fol.* 21. secus videtur dicen- 4 dum quando res immobilis pro alimentis datur, nec sufficit vt ex illius redditibus alimenta suscipiantur, quia tunc [illegible] data proprietas, *l.* 4. *in fine, ff. de aliment. & cib. leg.* Con. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 8. §. 6. *num.* 15. D. Barbos. *in l.* 1. *ff. soluto mat.* [illegible] *p.* 4. *num.* [illegible]. non sic si redditus sufficiant, secundum B[illegible]. *in l. tam* [illegible], *Cod. de fide* [illegible]. Su[illegible]. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 1. *numer.* 36. & *tit.* 5. *quæst.* [illegible]. *num.* 20.

5 Quoad verò hæreditatem [illegible] tendum est respectu matris filios naturales esse illius hæredes necessarios, ex *l.* [illegible] *Tauri*, Fusar. *de substit. q.* 40[illegible]. *num.* 5. Noguer. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 37. *n.* 53. & [illegible] succedunt ab intestato, *l.* 1. §. 1 *ff. ad [illegible] si qua illustris*, §. *fin. Cod. ad Orfician.* text. *in l. fi.* [illegible] *eod. tit.* An[illegible] Gom. *d. l.* 9. *Tauri*, *num.* 9. vbi *numeris seqq.* multipliciter declarat.

6 Respectu verò patris [illegible] tendum est multipliciter, & plures casus sunt separandi. Primus casus est quando pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, testatur, & tunc ex testamento non potest relinquere suis filiis naturalibus vltra vnciam, id est duodecimam totius assis partem, *l.* 2. *C. de natural. liber.* Rodér. Xuar. *in l.* 1. *tit. quicunque* [illegible] *in princ. pag.* 321. Ant. Gom. *d. l.* [illegible] *Tauri*, *num.* 5. Con. *de sponsal. p.* 2. *c.* 8. §. 4. *num.* 11. Pereg. *de iure fisci, lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 12. Valasc. *cons.* 94. *num.* 8. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verbo sine curatore, n.* 97. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 166. *num.* [illegible] *vers. secunda conclusio.*

7 Secundus casus est quando non extant descendentes legitimi, nec ascendentes, quibus debeatur legitima, quia tunc pater potest omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere filio naturali, *auth. licet, in princ. C. de natural. liber.* Ant. Gom. *d. n.* 5. Pereg. *d. lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 19. Perez *ad tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 97. *vers. olim siquidem.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 96. *num.* 1. Vincent. de Franch. *dec.* 47. *n.* 1. Cald. Pereira *d. verbo sine curatore, n.* 97. Val[illegible]. *d. cons.* 94. *n.* 4. Molin. *d. disp.* 166. *n.* 1. *conclus.* 1. Ma[illegible]. Sicil. *dec.* 152. *n.* 6. *cum seqq.* Bened. Ægid. *in tract. de iure privil. honest. art.* 13. *n.* 4. *in fi.* Reinoso *obser.* 55. *n.* 16. & confirmatur *l.* 8. *tit.* 13. *p.* 6. Eaduertit 8 Ant. Gom. *vbi suprà, n.* [illegible] quod *d. l.* [illegible] *Tauri*, disponitur quod [illegible] filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali, sicut potest [illegible] pro anima, vel alicui extraneo.

9 Tertius casus est quando pater moritur ab intestato, quia vbi non adsunt legitimi filij, nec coniux, naturales succedunt in duabus vnciis, *auth. quibus modis nat. effic.* [illegible] §. *si quis autem desponsatas*, Cancer. *var. par.* 1. *c.* 5. *num.* 46. Ant. Gom. *d. l.* [illegible] *Tauri*, *num.* 11.

10 Quartus [illegible] quando pater moriens fecit testamentum & [illegible] naturalem præteriit, nec illi aliquid relinquere voluit, quia tunc tales filij naturales præteriti sunt omnino exclusi, & nullum remedium illis competit contra testamentum patris, quia [illegible] lege cauetur [illegible] ssitatur pater aliquid eis relinquere, quia [illegible] possint [illegible] cedere [illegible] eundum, vel præter voluntatem patris, non tamen contra eius voluntatem, vt per Greg. Lop. *in l.* 8. *in fine, tit.* 13. *part.* 6. Ant. Gom. plu[illegible] *d. l.* 9. *Taur. n.* 11. Cald. P[illegible] *in d. l. si curatorem, verbo sine curatore, n.* 96. *vers. septimo infert*, Bened. Ægid. *in tract. de iure* [illegible] *privileg. honest. art.* 13. 11 *numer.* 5. vbi quod naturales [illegible] paternam voluntatem ac dispositionem quicquam [illegible] non possunt, quod intelligitur de ac[illegible] tione hæreditario titulo, sal[illegible] semper al[illegible] bonis patris filio naturali [illegible] etiam iure C[illegible] deben[illegible] *n.* 4. *in fine*, vbi arg. text. *in leg. vl. im. C.* [illegible] *l. lib.* resol[illegible] quod d[illegible] filiis naturalibus nullum tenetur pater facere mentionem, nec illis præteritis datur ius contra[illegible] landi,

landi, seu rumpendi testamenta paterna. Cancer. *d.p.1.c.5.n.46.*

Ex quibus filio naturali nihil deberi contra patris testamentum, in supremo Castellæ Senatu decisum fuit die 12. Aprilis 1647.

Toletana Matrimonij.

Ætas ad contrahendum Matrimonium in masculis debet esse quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim, exacta & completa, nisi malitia illam suppleat, & quando dicatur illam supplere, & an ex aliqua vrgentissima causa in ea dispensare possit Episcopus?

VOTVM CXXIX.

1 *Casus occurrentia refertur.*
2 *Ætas ad contrahendum matrimonium quæ, & an exacta, & completa requiratur.*
3 *Dispensare idem est quod à legibus soluere.*
4 *Episcopus in lege superioris dispensare non potest.*
5 *Pontificis solius est dispensare in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus.*
6 *Ætas minor sufficit quàm præfixa, si malitia suppleat ætatem.*
7 *Malitia ætatis suppletiua quæ dicatur.*
8 *Potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad discernendam vim coniugalis consensus requiritur copulatiuè, vt quis ante ætatem legitimam possit matrimonium contrahere.*
9 *Lex Partita refertur.*
10 *Matrimoniũ contrahere volenti ante ætatem legitimã incumbit onus probandi malitiam supplere ætatem.*
11 *Malitiam supplere ætatem probatur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit.*
12 *Pubertati proximus si attentauerit copulam, dici potest in eo malitiam supplere ætatem.*
13 *Nisus ad copulam facit præsumere potentiam ad illam.*
14 *Potentia ad copulam non ex sola copula probatur, sed ex aliis quibuscumque signis, quæ Iudicis arbitrio, & medicorum relinquenda.*
15 *Matrimonium contrahi ante legitimam ætatem ex vrgentissima aliqua necessitate permitti potest.*
16 *Episcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex vrgentissima necessitate dispensare potest.*
17 *Necessitas vrgentissima, quæ mouet ad dispensandum in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet esse publica, non priuata ipsorum tantùm contrahentium.*
18 *Episcopus potest dispensare vt quis Matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando sunt propè illam, & dubium est, an malitia eam suppleat.*
19 *Episcopus potest dispensare in lege superioris, quando dubitatur an res egeat dispensatione.*

1 PVella quæ dicimum annum, & totidem menses compleuerat, institit coram Ordinario pro licentia contrahendi matrimonium, id sibi maximè conuenire asserens, eo quod à potentissimo Rege nostro fuerat in partibus Indiarum destinatum officium personæ quæ illam in matrimonium duceret, & si illud in aliud tempus celebrari distulisset, periculum esset ne officium amitteret, vel saltem pinguia illius emolumenta interim non perciperet: sed pro casus grauitate adhibitis ad consilium doctissimis Theologis, & Iureconsultis, inter quos ego omnium minimus aderam, ac in eorum præsentia constituta puella, cum constare non posse de potentia ad copulam, nec de sufficienti prudentia rationis ad discernendum vim coniugalis consensus, censui licentiam denegandam, ex sequentibus.

Certa ad contrahendum matrimonium ætas in Iure 2
præfinita est, videlicet quatuordecim annorum in masculis, & duodecim in fœminis; *l. quæsitum 9. ff. de sponsalib. c. continebatur 6. c. attestationes 10. c. ex litteris 11. de despons. impub.* Ioan. Gutierr. *de matr. c. 2. n. 17.* Basil. Pont. *eod. tract. lib. 12. c. 5. n. 3. & 4.* Gasp. Hurtado *in simili tr. di. p. 12. diff. 1 a an pr.* quam ita necessariam tam ciuilia quàm Pontificia iura arbitrantur, vt in vtroque contrahente illam exactam, & extremè completam omnino requirant, *d. c. attestationes*, ibi, *donec compleat puer annum decimumquartum, c. ex litteris, c. fin. eod. tit. de despons. impub.* Hurtado *d. diffic. 1. n. 45.* Quicquid dicat Rebell. *de obligat. Iustit. lib. 3. q. 16. sect. 2. n. 16.* existimans ad valorem matrimonij non requiri vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter.

In qua ætate, vt scilicet in minori quis contrahere 3
possit, Episcopus dispensare nõ valet. Ratio est, quia dispensare idem est quod à legibus soluere, *l. Princeps, ff. de legib.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. dispẽsatio*, à quarum vinculo eximere non potest, nisi qui illud contraxit, vel eius superior; nam inferior in lege superioris dispensare non valet, vt de Episcopo loquentes resoluit Gutierr. *canon. lib. 1. c. 5. n. 10.* Suar. *de legib. lib. 6. c. 14. n. 4.* Anguian. *eod. tract. lib. 2. controu. 3.* asserentes Episcopos non posse dispensare in his, quæ per Canones, & ius commune statuta sunt, nisi specialiter illis potestas data sit, per *c. dilectus, de tempor. ordin.* ibi: *Dispensatio a Canone minimè sit permissa*: nam si Episcopi 4
nihil statuendo disponere possunt contra Canones, & Romanorum Pontificum statuta, iuxta text. *in c. quod super his, de maior. & obed.* sequitur quod [illegible] minimè etiam poterunt eosdem Canones, siue statuta Superiorum relaxare media dispensatione, præsertim cum iuris relaxatio nihil aliud sit quàm exemptio quædam subditorum à legis vinculo, & nexu, vt argumentatur Anguian. *d. contr. [illegible] n. 8.* [illegible] liberatatio potest esse, quia in impedi- 5
mentis Iure Pontificio dirimentibus solius est [illegible] Pontificis dispensare, ex multis quos citaui *de officio & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 35. n. 1.*

Quæ quidem iura ætatem illam præfigentia vlteriùs 6
procedunt declarando [illegible] minorem sufficere, si malitia illam suppleat: nam si [illegible] discretus, & habilis ad copulam puer, vel puella inueniatur, vt matrimonio contrahendo sufficiat, dictæ ætatis complementum expectandum non erit, cum id propter quod desideratur, iam adsit, *d. c. puberes 3. c. de [illegible] c. fin. d. tit. de despons. impub.* Et vt malitia ætatis suppletiua dicatur, discretio, 7
& habilitas ad copulam copulatiuè requiritur, ita vt sola discretio, vel sola habilitas non prodesset, ex Sanch. resoluit Didac. de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requisita, anno 14. q. 9. n. 12.* Ego *in col-* 8
lect. ad c. fin. n. 3. eod. tit. de despons. impub. vbi dixi requiri copulatiuè potentiam ad carnalem copulam, necnon prudentiam rationis ad discernendam vim coniugalis consensus.

Est enim iuris dispositio, non verò illius relaxatio, 9
quod minor ætas exigatur, quando malitia supplet ætatem, idest, quando aptitudo ad copulam simul cum discretione concurrit, idque insinuat *l. 6. tit. [illegible] p. 4.* ibi: *Mas para casamiento facer, han menester que el varon sea de edad de quatorze años, é la muger de doze.* Et paulò inferiùs: *Fueras ende si fuessen tan [illegible] cercanos a esta edad que fuessen ya guisados para poder ajuntar carnalmente, ya la sabedoria, e el poder que han para esto facer, cumple la mengua de la edad.*

Sed quia præsumptio est in contrarium, quod ante 10

præsinitam à Iure ætatem non adsit potentia ad carnalem copulam,& simul prudentia rationis ad discernendam vim coniugalis consensus, volenti contrahere ante dict. ætatem incumbit onus probandi habilitatem, quæ suppleat vtrumque defectum, Abb. per text. ibi in c. de illis,el 2.n.2.de despons.impub. Sanch.de matr. lib.7. disp.104.n.15.Rot. in Viterbien. matrimonij, 19. Ianuarij 1629. coram bona mem. Pirouane, cuius meminit ... ad c.vlt.n 3.de despons. impub. Et Episcopo
11 pariter incumbit arbitrari ex quibus colligatur potentiam, & discretionem prædictam concurrere in impubere, malitiamque supplere ætatem, qui arbitrabitur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer
12 impubes aliam fœminam cognouerit, vt fuit dictum
13 in præcitata Viterbien. vel si proximus pubertati attentauerit copulam. Surd. cons.364. n.3. quia nisus ad copulam facit præsumere potentiam ad illam. Cou.de spons.l.p.1.c.4.§.1. n.20. Menoch. de præsumpt. lib.3. præs.2. .51. Sanch.de matrim. lib.7.disp.104.n.26.

14 Ex signis quoque probari potest potentia ad copulam,quamuis copula nondum habita sit,quia text.in d. cap. de illis 9. ponderat propinquitatem pubertati, ac coeundi potentiam,vt impuberis matrimonium valeat; sentit ergo potentiam non ex sola copula probari, sed ex aliis quibuscumque signis; nam aliàs non potentiam, sed potiùs copulam ipsam ponderaret. Surd. d. cons.364.n.2. in fine, Sanch.d.disp.104.num.18. Basil. Pont. de impedim.matr. c.32.§.5. vers. sed quæres, vbi subdit signa arbitrio Iudicis cum Medicorum consilio relinquenda, qui loquuntur inspecta ætate, qualitate corporis,educatione,soli, & cœli natura, seminis effusione, si aliquando contingat.

15 Ex vrgentissima verò necessitate, vtpote pro bono pacis ante habilitatem ad copulam, sed post impuberum discretionem,eorum coniugium sustineri posse probat text.in d.c. 1.de despons.impub.& licet ille text. non approbet, nec reprobet, sed tantùm tolerandam esse huiusmodi coniunctionem innuat, nec à quo permittendam declaret, cum impersonaliter loquatur, ad Episcopum illa tolerantia referenda est ex resolutis per Henriq.in sum.lib.14.c.19.n.2. Sanch.de matr.lib.8. disp.5.n.1.quos secutus de offi ... & potest.E... p.2.
16 alleg.35.n.23. ... existimat Episcopus,speciale esse in hoc casu p... in huiusmodi sibi concedi interueniente hac vrgentissima necessitate, quia generale est in omnibus impedimentis ... posse Episcopum illa concurrente dispensare, cum tunc præsumatur tacitam dispensandi facultatem à Summo Pont. habere,vt resoluunt communiter DD. exemplificantes plures vrgentissimæ necessitatis casus, in quibus hæc tacita facultas practicari poterit, de quibus ego ipse d. tract.de officio, & potest. Episcop. p.2. alleg.35. numero 5. cum seqq. aliàs enim Summus Pont. solus dispensare poterit cum impubere, vt in pupillari ætate, dummodo post vsum rationis, liceat validè matrimonium contrahere, vt tenet Didac. de Narbona d. q. 9. n.1 . Et ideò cum Episcopus ratione vrgentis necessitatis dispensat, non dicitur dispensare in casu Episcopali, sed in eo, qui verè pertinet ad Pontificem, sed Episcopo ex quadam Iuris interpretatione permisso, vt post Henriq.& Sanch. notaui d.p.2.alleg.35.n.12.

Nec dicat aliquis vrgentissimam necessitatem in- 17
telligi quamcumque ... ipsos contrahentes, aut eorum quemlibet respicientem: Quia id nullo modo patitur dictio exemplificatiua, vtpote quæ ponit casum obtinendæ pacis, vt eius exemplo cæteri similes comprehensi censeantur. Et licet nimis largè Roman. & Crauet.citati à Card.Tusc.pract.concl.lit.P,concl.173. n.12.& 14. extendant, ac sine fundamento existiment pro sedandis inimicitiis etiam inter impuberes matrimonium celebrari posse; nihilominus tamen bonum pacis in eo text. potiùs & rectiùs referendum ad pacem publicam, saltem vnius loci, vel duarum familiarum inter se maximo odio, & rancore persequentium, & inito matrimonio ad concordiam, & amicitiam reduci volentium: nam si aliter interpretanda forent illa textus præcitati verba,vtpote pro bono pacis, & de particulari ipsorum contrahentium vtilitate interpretanda forent, sequeretur quod omni casu liceret Episcopo dispensare; cum vt plurimùm omnia coniugia cum celebrantur, ipsis contrahentibus, vel saltem eorum vni maximè conuenire videantur,vel quia mulier est diues, nobilis,honesta, seu pulchra,& vice versa, & si huiusmodi conuenientia præstaret necessitatem contrahendi,& hæc necessitas esset iusta causa ad dispensandum, magnus vtique aperiretur campus dispensandi, & quotidie abuteretur facultate à sacris Canonibus ob aliam causam concessa: ipsi videant Prælati,& in memoriam reducant quod cùm potentissimus Rex ac Dominus noster Philippus IV.natus esset Vallisoleti die Veneris 8. Aprilis 1605. & die 8.Octobris 1615. in ætate decem annorum, & octo mensium constitutus, matrimonium contrahere vellet cum D. Isabella Francorum Regis filia sanctissima fœmina, non aliter matrimonium celebrauit,nisi obtenta à Summo Pont.super ætatis defectu dispensatione, cum clausula, quia prudentia tua ætatem præuenit, ad cuius verificationem plures Regni Prælati & Magnates examinati fuerunt, & nihilominus ipse D. Rex per duos ferè annos à communi lecto se abstinuit.

Non obstat quod dixi de offic. & potest. Episc. p.2. 18
alleg.35.n.10.& in collect.ad c.2.n.5.de despons.impub. videlicet Episcopum cù minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, vt illud ineant; quia si hæc verba accipiantur de per se,& illis non adiungantur quæ sequuntur, certum est multùm offendere veritatem nostræ sententiæ: sed statim addo verba præcedentis resolutionis declaratiua, videlicet: quando sunt propè ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat; id quidem optimo iure,nam cùm iste vel ista, proximus vel proxima sit pubertati ab ea per sex menses distando secundùm gl. verb.proxima,in d.c.continebatur, & nihil certi percipi possit circa malitiam, quæ suppleat ætatem, in isto dubio, quando res hinc inde dubia est, poterit Episcopus declarare dispensationem non desiderari, vel illam ad cautelam concedere, quam iustificat proximitas, & dubietas circa malitiam; non 19
enim nouum est Episcopum dispensare in lege superioris quotiescumque dubitatur an res egeat dispensatione, vt ex Castro Palao, & Trullench. resolui d.tract. de offi. & potest. Episc. p.2. alleg.35. num.18. & 19.

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam denotat, posterior verò est marginalis.

A

C

Tributum

Congruæ

A Fide

G

Gabella.

M

Magistratus.

Metus

Nicol.

P

Pactum.

Papa

prout

Prescriptio.

Q

R

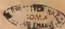
Sancto

Testes

Vasa

V

FINIS.

V

FINIS.